

1519

Goffredus de Trano, Summa super titulis Decretalium

Goffredus de Trano

GOTTOFREDO DA TRANI
(GOFFREDUS TRANENSIS)

SUMMA

SUPER TITULIS DECRETALIUM

NOVISSIME CUM REPERTORIO ET NUMERIS
PRINCIPALIUM ET EMERGENTIUM QUESTIONUM
IMPRESSA

NEUDRUCK DER AUSGABE LYON 1519

SCIENTIA VERLAG AALEN 1968

BQV

169

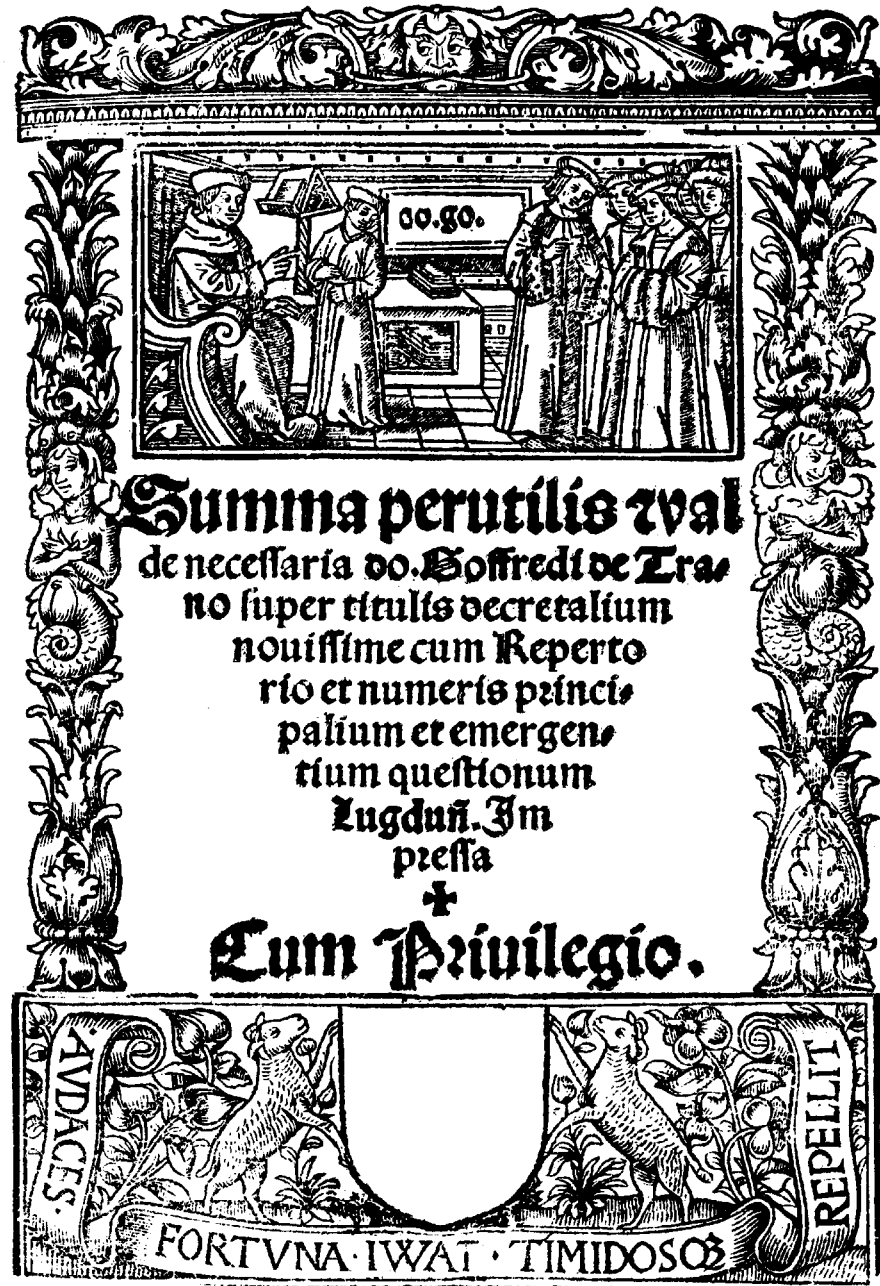
0612

Titelnummer 203/00414

Gesamtherstellung: fotokop wilhelm weiher,

Hilpertstraße 8, Darmstadt

PRINTED IN GERMANY

Ad lectores.

Eierunt in lucem elegantia et valde necessaria opera do. Goffredi de Trano Jurium interpretis verissimi: tam Rudibus quod pro uectis potissimum in iure pontificio militatibus conuenientissima. Hic eni reperies quicquid alibi sparsim queris. Hic vias inuenies luminosas quibus priscos eliminabis errores: treprobas opiniones veterum confutabis. Hic iudices animarum salubria querent consilia. Et ex quibus causis irregularitas dispensabilis vel indispensabilis Incurratur. inuenient et per quos valeat dispensari. qualiter consideratis criminibus et circumstantiis peccatorum adhibeant remedia conscientis lauciat. Hic prelati: et alij forenses iudices instruuntur quomodo pro tribunali oporteat sedere Et tunc celerius huius operis sentiat commodum cultor assiduus potest ictu oculi Repertorium discurre in quo omnes principales et emergentes questiones et que cognitu digna sunt complectuntur Et quicquid sibi desiderauerit erit inuentu facillimum. Vale.

Incipit summa super titulos decretalium compilata a magistro Goffredo de Trano domini pape subdiacono et capellano.

Quasas itelligentia textus non nisi obreuebrat. et dum per eas. in fra. et s. discurretur studentis distrahatur animus.

habetur ingenium quasi labyrinthi lector igitur pascis intra rethia pro uolutis laqueos videt undique. latus pertimescit utrumque et quo diuertat ignorat ut qui prius incertus fuerat incertior relinquatur. Idcirco ego Goffredus de Trano domini pape subdiaconus et capellanus tam frequenter de uotis scholarium precibus exhortatus. ac officialium romane curie instantia provocatus. ad communem utilitatem et eorum maxime qui iuris canonici sunt alumni. quorum profectum libenter prosequor et amplector. Super rubricis decretalium summam aggredior. de illius auxilio sperans qui dat affluenter non improperat. qui dixit. Si per os tuum et ego adimplebo illud. Si quo ois modus locutionis poetice et quilibet de core pronuntiationis veritas sumpsit exordium. In quo ois ratio superne scientie vel terrene creature consistit. ut poro qui carum caput auctor est origo. In eo enim perfecta virtus et sapientia inuenitur. In hoc igitur opere plene inuenies quicquid alibi sparsim queris. In hoc in suis tractatibus omnia decidentur. Et tam rudes in iure canonico quod pro uecti potissime reuerentes cathedras magistras vias inuenient luminosas. per quas data

copia differendi errores eliminabunt antiquos. treprobas opiniones veterum confutabunt. Hic iudices animarum salubria querent consilia hic sub certis rubricis inuenient et quibus causis irregularitas dispensabilis vel indispensabilis Incurratur. et per quos valeat dispensari. qualiter consideratis criminibus et circumstantiis peccatorum adhibeantur remedia conscientis lauciat. Hic prelati et alij forenses iudices instruuntur quomodo pro tribunali oporteat iudicare. Ulex quod nouum tabulis in rempratum assumo. et rude opus litem correctionis exposcit. si quid dixero in hoc quod videatur veritatum. peritoni correctioni subijcio et expono. Nam si quid aliter sapitis hoc vobis dominus reuelatur. et qualis ego sum in scriptis aliorum. tales alios volo intellectiones esse meorum.

De summa trinitate et fide catholica. Rubrica.

Est prohemium

in quo breuiter edocemur quare hec noua compilatio facta sit. veteri dissoluta vs. quod diuerse constitutiones et decretales epistole summorum pontificum in diuersa sparsa volumina quarum aliquod propter nimiam similitudinem. et quoddam propter contrarietatem. non uel le etiam ob sui prolixitatem confusione inducere videbantur. alique vero vagabantur extra volumina supra dicta. que tamquam incerte frequenter in iudiciis vacillabant. Et ideo Gregorius papa nonus pie memorie ad utilitatem publicam in unum volumen rescatis superfluis mandauit edigi. adiectis suis constitutionibus

per quas nonnulla que in prioribus erant dubia declarantur. vt in eodē prohemio cōtinetur. ¶ Ponitur p̄ma rubrica de summa trini. 2. fide cas.

2. loco. nec sine ministerio ponitur p̄io lico ipsa enim est vn̄uersorū p̄ncipium. vt. infra. c. j. in p̄nci. ab eo ele menta et eorū dispositio producta sunt in orbem terrarum. vt. C. de ve. iur. enu. l. j. in p̄nci. l. de sancta trini tas p̄nam per moysen et alios p̄phetas doctrinam p̄ebuit humano generi salutare. vt. f. c. j. h. ec sancta Et licet de hac materia non humano ore loquendum sit sed diuino. de cō. se. dist. ij. in ch̄isto patri. Aliqua tñ sub cōpendio videamus. Et p̄io cur summa dicatur quidem q̄ maior et p̄ior est omnibus rebus vt superius dictum est. ¶ Trinitas dicitur eo q̄ li cet vna sit substantia essentia seu na tura diuina. Est tamen pater qui ge nerat filius qui gignitur et sp̄s san ctus qui procedit. vt distinctiōes sunt in personis et vnitas in natura. Nam licet alius sit pater alius filius alius sp̄s sanctus non tamen aliud. Sed id quod est pater est et filius idem et oīno est sp̄s sanctus. vt. f. co. c. danna mus. ¶ Fides autem catholica hec est que in symbolo continetur quas romana tenet ecclesia. vt. xxiij. q. ij. hec est fides quam firmē credere et simpliciter confiteri debemus. vt. f. co. c. j. in p̄nci. et xxiij. di. qui c̄p̄a. de qua turbis adunatis publice dispu tare non licet. vt. C. cod. ri. l. nemo in p̄nci. ¶ Solliciti enim esse debemus vt margaritas nostras aī porcos nō mittamus. vt. f. q. ij. nolite. Et ne de secretioribus diuine sententie oī bus proloquamur. vt. xliij. di. mīdas tis nec magistris canonum et custodi bus fas est inire ceteramen. cum om nibus alieni communionis. vt. xxiij. q. ij. Cum quibus in fi. quod intelli

ge cum quis publice de fide conten dit et hoc tumultus et per fidei occa sionem querens vt dicit lex p̄al ne mo aliter in fide instruendi sunt sim plices. vt. r. q. j. placuit et heretici con futandi. vt. xij. di. scōm de con. dist. ij. In x̄po pater et in plerisque capitulis i eadem di. positis. et C. de epis. et der. l. quoniam. Non solum autem virgi nes et continentes verum etiam con iugati per fidem rectam et operatio nem bonam deo placentes ad eter nam merentur beatitudinem perue nire. vt. f. c. firmiter in fi. Violatores autem fidei in eternū peribunt sal uis penis temporibus que talibz im ponuntur vt dicemus. j. de here.

¶ De cōstitutionibus. Rubrica.

De cōstitutionibus. Rubrica.

De cōstitutionibus. Rubrica. **D**ixit quā deus formauit hominē ad imaginem et similitu dinem suam. vt. xxiij. q. v. hec imago. et i ca re viriliter de peni. di. ij. §. Romanos prodijt cum eo ius naturale. Illud enim incepit ab exordio rationabi lis creature. vt. v. di. in p̄nci. ¶ Demū leryenus data est per Moysen p̄phetas post modum translato sacer dotio lex nona successit. vt. f. c. et r̄as se est vt le. gistratio fiat. 2. ¶ Sancti patres decreta et cōsti tutiones summi pontifices ediderūt vt sub iuris reglis hoīes coartati dis cāt honeste viuere. Alterū nō ledere ius suum cuiq̄ tribuere. hec enim sunt p̄cepta iuris. vt. ff. de iusticiat iure. l. iusticia. §. iuris p̄cepta. ¶ Et li cet hoc verbum constitutio ad omēs

decretales omnesq̄ leges valeat pro rogari. Nam alias restricto vocabu lo constitutiones dicitur principz leges populi romani et edita p̄roto rum. In hac tamen Rubrica tractat sp̄aliter de quibusdā cōstitutionibz que dici possunt constitutiones constitutionum. et sub Rubrica ista tractatur de alijs statutis canonicis obseruandis. vt. f. co. ri. c. j. Et de vi et potestate aliarum constitutionum. Oīs enim constitutio cum editur fu turis dat formam negocijs et p̄teris ra dispēdijs non cōmendat. vt. f. co. c. ij. qui possunt in rebus ecclesiasti cis constituere q̄ non layci. vt. f. co. ri. que in ecclesiis. et c. ecclesia. et xvj. di. bene quidem. ¶ Quod cōsti tutio debet esse clara nihil ambigū continens vel obscurum. vt. f. co. c. vi. ti. iij. di. err. f. de verb. signi. abbate. Nihil est adeo cōstitutionum et le gum proprium sicut claritas vt in aū. de test. imperfe. §. nos igitur col la. viij. ¶ Videndū est igitur quid sit cōstitutio. vnde dicatur. quis possit facere constitutiones. que cau sa constituendi. Que virtutes cō stitutionum et qualiter cōstitutioni bus derogetur quando cōstitutio i cipit artare. et que sit pena non obser uantium. ¶ Cōstitutio est ius scri ptum. di. §. cū itaq̄. Sicut consue tudo est ius non scriptum moribus ventium approbatum. vt. ea. di. Con suetudo. Nam ex non scripto ius ve nit vt insti. de iure natu. gen. et ciui. §. et non scripto. tergo p̄p̄terer post istum tractatum sequitur tractat de consuetudine. ¶ Dicitur cōstitutio quasi cōmune statutum. ¶ Nam pa

Qua lis de beat et cō stitu no.

5 Cōsti tutio qd sit

5 Cōsti tutio qd sit

5 Cōsti tutio qd sit

nam pa cum fratribz suis et cereri p̄clas ti cum capitulis et canonicis suis cō cē q̄s stitutiōes facere possunt. vt. f. de sen. possit ex cō. inter alia. de his que fi. a pre la. per totum. ¶ Potest et legatus cō

stitutionem facere. vt. f. de verbo. su gni. et parte. f. de loca. et conduc. Et re scripto. f. de consang. r̄as. quod dilec tio. f. de offi. le. c. vi. ¶ Item et capi tulum circa ea que ad ipsius spectat vt. f. e. c. cum accessissent et c. cum in feratur. Potest et aliud collegium ap probarum. vt. f. co. c. et litteris. Item synodus p̄uincialis. vt. xvj. di. qd di citis Sinodus episcopalis. vt. xviij. di. de concilijs. et c. decreuimus. sic et princeps cum suis proceribus cōsti tutionem facere potest. vt. C. de le. et con. l. humanum. Et p̄fectus p̄roto rio. vt. C. de offi. p̄fec. p̄ro. l. normā. Item hi quibus mandat. Imperator. vt. f. pro logo insti. §. aliq̄ hoc deo p̄ p̄icio peractum. et hoc est quod alibi dicitur omnia nostra facimus quibz a nobis auctoritas impartitur. vt. C. de ve. iur. enu. l. j. §. cumq̄. et §. sed ne q̄. ¶ Item populus romanus et eccl̄a legem hodie vel cōstitutionem con dere potest. vt. paret ex descriptione legis. vt. insti. de iure na. gen. et ciui. §. lex est. licet dicatur potestas in p̄nci p̄m trāslata. vt. C. de ver. iure enu. l. j. §. et hoc etiam dicitur enim trāslata. j. concessa. non q̄ omnis popu lus a se abdicauit potestates. et sic dī citur transferri iurisdictio a delegante in delegatum. vt. ff. de offi. eius cui man. est iuris. l. j. §. qui mandatum. nam et si olim potestatem condendi legem populus in principem trāslus isset tamen postea reuocauit. vt. ff. de or. in. l. ij. §. ex actis. §. quod ad ma gistratus. et l. cum placuisset. ¶ Item senatus legem condere potest vt. ff. de le. et se. con. l. non. l. non ambī gatur. Nec ob. quod alias dicitur soli principi licet condere leges. vt. C. co. ri. l. vlti. q̄ superiores de q̄bus dicit est q̄ possunt condere legem p̄nci pis auctoritate condere intelligunt. Sicut papa dicendum est vt legari.

Trini tas q̄ re sic dicat.

Fidel catho lica q̄ sit.

pretari capitula et concilia auctoritate ipsius facere constitutiones intelliguntur. Unde et in conciliis excepta intelligitur auctoritas domini. **¶** Ape. vt. j. de elec. significasti. xvij. di. per totum. iij. q. vj. dudum. et c. peregrina. ix. q. ij. cuncta. et c. salvo. et ita videmus quod sit constitutio. unde dicitur. et quis constitucionem facere potest. **¶** Causa vero constitutionum est ut appetitus notius sub iuris regulis limitetur. vt. j. i. prohemio et vt humana coerceatur audacia. tuncque sit inter ipsos bos iunctura. vt. iij. d. facere. **¶** Vir tutes autem constitutionum sunt quattuor. Quis enim constitudo aut precipitur: statuta canonica obferuari. vt. j. eo. c. j. vt clerici regulare proposui et honestum habitum deferentes continent et caste viuere studeant. vt. j. de vi. t. ho. de. deus qui. et c. vt clerici eorum. Aut prohibet vt clericos secularibus negociis imiseri. vt. j. ne de. vel mo. et j. ne prelati. vices suas per totum. idem in omnibus edictis prohibet totius aut per mittit vt vir fortis premium perat. vt. iij. di. ois lex. xxiij. q. j. militare. Item minora permittit vt maiora vitetur. vt. xij. di. herui. Aut punit scelera et delicta. j. de pe. per totum unde verius. Quattuor ex vrbis virtutes collige leges. Permittit punit imperat atque vetat. Consiliare ro que in iure inueniuntur voluntatis sunt non necessitates. vt. xvij. di. sic enim neque et ciam nunc. xij. q. j. precipitur. ff. de re. ven. l. is qui de stinauit. ideo non adijcitur quantum membrum nam hoc continetur sub illo membro permittit qui enim consilii satis permittit. **¶** Derogatur enim constitutioni priore per posteriore. vt. j. de cognat. spi. c. j. ff. de l. con. non est nouum etiam si nulla in posteriore mentio habeatur licet secus sit in rescriptis vt. j. de rescriptis. c. l. et c.

et ex parte. Et est ratio diuersitatis quod in legibus et constitutionibus continentur iura. Omnia autem iura sunt in pectore papae vel principis. vt. C. de testa. l. omnium. **¶** Et ideo cum princeps condit legem posteriorem quam si ex certa scientia faciat memor prior tollitur prior. Sed in rescriptis continentur facta factorum atque habere memoriam et nullo peccare. binam rationis est potius quam humanitatis. vt. C. de. ve. in. enu. l. j. **¶** Si quod autem unde non preluuntur per papam contra hoc intelligi in priore in posteriore finem tempora non finem ordines scripturae. nam decre. j. de ma. 20. b. statum posterior est in ordine scripture illa decre. j. hic. co. ti. quoniam. et tamen quod prior est ordine non tempore interpretatur posteriore ordine. **¶** Sic et alias causas posteriores ordine corrigi per priorem. vt. xxx. q. iij. post susceptum. et c. super quibus unde in legibus et decretalibus non ordo scripture sed temporum successus attenditur. Nam lex. C. que confirmat l. odicem facti et consummatum post l. odicem edita est tamen in prin. C. posita est. vt. C. de iusticia. l. o. confir. l. vna. sic et lex que est in. C. de sacra. cal. l. j. facit mentio nem de lege posterius edita. C. de iud. di. l. rem non nouam. sic lex. C. de col. illam facit mentionem de lege posterius edita. C. de suis et legi. heredi. si defunctus nec. enim ordo scripture inspicendus est. vt. ff. de solu. l. nec. effi. quis lex alibi dicitur prius pro loco ponendis. posteriore secundis. vt. C. de no. C. confir. l. vna. **¶** Incipit autem rescriptio artare post duos menses postquam insinuata et publicata fuerit. vt in aut. vt facte no. consti. in rub. xij. prin. l. coll. v. j. ne de. vel mo. c. vit. tunc intelligi. xvij. di. quod dicitur. xij. q. ij. qui et humanis. ante hoc re

poris ignorantes non litigantur vt. c. cognoscere. l. xvij. di. proposui. **¶** Restat videre de pena non seruatum constitutiones canonicas. **¶** Et est sciendum quod si quis eas non habet arguendus est de neglectu. quod habet non seruat corripendus est de temeritate. vt. xv. di. si decreta. **¶** Si si in contemptum romane ecclesie quod non seruat. hereticus est censendus. vt. x. di. de libellis in fi. Saluis alijs penis qui per singula iura singulariter imponuntur non obseruanti bus eas. **¶** Unum non omitto quod omnes illi qui constitutiones condere possunt eas interpretantur. vt. f. de sen. et. inter alia. C. e. ti. l. vi. j. de seqstra. c. j. C. de lega. l. j. Item consuetudo. vt. ff. eo. ti. si de interpretatione. et l. m. nime. j. de consue. cum dilectus. et hec interpretatio est generalis et necessaria. sed non in scriptis redigenda. eo quod dicitur ius non scriptum. vt. ff. e. ri. l. de quibus. **¶** j. Interpretatur magister. vt. C. de professio. qui in constan. di. j. Quis eius interpretatio non sit necessaria. quod nullius addictus iura re in verba magistri. Interpretatur iudex. vt. ff. de legi. et con. l. nam vt ait. que interpretatio si sit necessaria et in scriptis redigenda non tamen est generalis. quod res inter quosdam iudicata alijs non preiudicat. vt. C. quibus res iudi. non no. l. j. et ij. Aliquando minor interpretatur mandatum maioris. vt. j. de post. ad hoc.

De rescriptis.

Rubrica.

Actus est supra

de consti. **¶** Sed quod rescriptum praquo ad illos quibus inter quos concedunt vim constitutionum habent. Ideo subsequenter

de rescriptis subiiciamus. **¶** Videmus ergo quid sit rescriptum. Quis concedere possit. Quis rescriptum impetrare. Super quibus rebus. Que vis ac potestas eorum. Qualiter rescriptum licitur. Quis rescripta interpretetur si super eo dubitare contingat. quanto tempore durat eorum auctoritas. Que rescripta sint generalia. Que specialia. Que iurisdictionem conferunt. et que meram executionem. Que in commune continent. Et que gratiam spalem. Et que pena debeatur his qui rescripta impetrant per suggestionem falsitatis. et veritatis suppressionem. **¶** Rescripta papae vel principis sunt mandata quod da instantiam alicuius vel aliquorum seu proprio motu. vel ex relationibus absentium vel ex suggestione presentium vel ad consultationem facit vel cum aliquid alii vel aliquibus corpori vel collegio vniuersitati vel ciuitati mandatur seu indulgetur. Talia enim ius faciunt non generale sed speciale in negocijs et inter personas. In quibus et inter quas promulgata sunt. vt. C. de legi. et consuetud. l. h. **¶** Rescriptum concedere potest in ecclesiasticis papa. In secularibus imperator. **¶** Quicumque nomine suo potest agere post rescriptum per procuratorem impetrare. Olim do super hoc habebat mandatum speciale. vt. j. c. c. nonnulli. **¶** De viribus autem rescriptorum sciendum est quod aut rescriptum est secundum ius. aut per ius aut contra ius. Si est secundum ius vim constitutionis habet. Talis enim est decret. epistola. et in causis diffinitis auctoritatem habet. vt. xix. di. per totum. Si preter ius similiter vt constitutionis habet arrat illos quos dirigitur. Nam si vires ferendum iugis a sancta roma. sede imponitur pia tamen deuotione tollerandum est. vt. xix. di.

2
Ref.
q. co
cedat

3

4

De rescriptis.

in memoriam. Huc is cui mandatum
dirigitur rationabilem causam affi-
gnet quare quod mādatur adimple-
re non possit. vt. j. eo. c. si quando. Si
contra instoret contra dictum dei
apostolorum vel euangelistarū alio
quid prodeat omnino respuitur. vt.
xv. q. i. sunt quidam. q. necdum mi-
nor in maiorem sed per in parem nō
habet imperium. §. de arb. l. nam.
2. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. tempe-
stium. eorum tamen dicta vel statu-
ta potest papa modificare vnde il-
lus. i. Quos deus coniungit homo nō
separet. sic modificatur per summus
pontificem. coniungit consensu an-
tiqum et carnis commercio alius pri-
um interueniat non secundum. se-
perantur per ingressum religionis.
vt. j. de conuersio. coniuga. verum. 2.
c. Et publico. non si si alter coniugus
velit remanere in domo propria vt.
eo. si. ex parte tua in si. Item modi-
catur taliter illud verbum. quos de-
coniungit homo non separet. s. violē-
ter sine lege absq. ratione. Sic mo-
dificat yfidos. xxiij. q. ij. Quos de-
coniungit. Sic modificatur dictū apo-
sto. o. ordinandum esse vnius vtrius
virum. vt. xvj. di. in prin. 2. c. j. ad sa-
cros ordines. vt. j. de big. sup. eo. Nec
ob. quod dicitur. xxiij. di. l. lector vbi
est dispensatione ad subdiaconatum
bigamus promouetur. illud intelli-
gitur scdm statutus primitiue eade
ne quando subdiaconatus non erat
sacer ordo. vt. xxiij. di. eos. 2. l. di. nul-
lus. hodie fecus vt. j. de seruis nō o. di.
miramur. j. de tpe. ordina. si mul-
tis quis dicat lucū papā dispēsa-
cū pamoimitari archiepiscopo qui
bigamus erat. Sed nicholas furio-
sus scripsit nō sine furore q. fieri dispē-
satione bigamus ordinaretur nō re-
ciperet caracterem sicut nec affinis.
Sed hoc non approbo per id quod
legitur. l. di. quicunq. Item apostolus

dict ordinatus sine crimine esse. vt. **xxxv. di. q. nunc autem.** Sed hoc modificatur per summos pontifices. q. ordinauerunt. etiam per episcopos dispensari posse in crimine adulterij et in minoribus. vt. **j. de indi.** Et si derici. Sed certe hec non sunt contra apostolos q. apostolus non prohibuit dispensari. ¶ Vel dicq. papa est maior paulo in administratione vt. **xx. di. §. j.** Nam papa est loco petri. vt. **xxiij. q. j.** quoniam ueretur sic firmitate iesu xpi. vt. **j. de transla. prelat. c. inter corporalia. j.** vt eccle. bene. sine dimi. conse. vt nostrum petrus autem in administratione maior fuit paulo. vt. **ij. q. viij. pu. o. xxi. di. in nouo. sic man. datum domini de dōdis decimis qd. dēt. xvj. q. j.** reuertimini. modificat p. summos pontifices qui super hoc quibusdam immunitatem indulget. vt. **j. de deci.** Ex parte. q. statuerūt super decimis amicitabiliter possesse com. ponij. vt. **j. de decimis suggestum. c. Ex multiplici. j. de traslac. Statutum. c. de cetero. j. de cōfir. vii. vl. iuri. uenerabiles. sic. t. modificatur illud uerbum dñi. In ore duoz. c. vt. **ij. q. iij. p. i. j. de testa. rclarum.** nam exponitur negatiue id est non paucorum. vt. **j. de testib. j.** licet sic statutum ueteris testi denon dandis temporalibus p. spiritalib. modificatur qz p. quis dare de redimendo uexat ionem. vt. **j. de symo. matheus.** Itz potest dari tpaic pro spiritali ex. p. uis fide superioris. vt. **j. de pactis. l. i. p. dē. j. de pben. nū. qñ superioris auct. ritium purget. vt. ff. de his qui i. o. in fa. l. i. i. §. qui iussu. j. de traslac. statuimus. t. c. ueniens sicut. auctoritas principis minus solenne testamētus facit solenne. vt. **c. de testa. l. omnium.** que facit ex nudo pacto dari actionē. vt. **ff. de pac. l. legitima. q. mutat substantia. vt. c. communia de le. l. ij. c. de reiproz. ac. l. vna. j.** Si autē con****

De rescriptis.

tra ius positum aliquod rescriptum emanat abinendum est. vt. xrv. q. ij. rescripta. C. de precipi. impera. offe. l. rescripta. Nec enim ratione rescripti recedendum est a iure comuni vt. j. de era. 2. qua. Eam te. nisi expressum se in rescripto continetur. non obstante constitutione vel iure tali. vt. ff. de le. iij. l. si quis in prin. j. de offi. de le. sup. questionum alias non est verisimile summa. in Pontifice vna epistola multavet tollere iura. vt. j. de elec. Ecclesia vna. C. de in offi. testa. l. ci. quando. j. Sed si super iure aliqua dubitatio oritur papa consulendus est vt. j. de fide instru. pastoralis. in hoc posset poni exemplus. j. de coeceli. preben. dilectus de qua pbatuliter dubitat an sit revocata per aliam decre. posteriori tempore non ordinet. j. de elec. ne pro defectu. Sed si rescriptum sit contra consuetudines preualer consuetudo. nam preualent iuri si sit rationalis et prescripta. vt. j. de consue. c. vi. 2. vt dicemus in ti. illo. Item si rescriptum sit contra fiscum vel contra publicam utilitatem rescriptum prima iussio et expectatur sa. vt. C. de precipi. impera. off. l. nec damno sa. in aut. vt nulli. iudi. §. 2. hec quoque iubemus. 2. de man. principum. §. de iur. si vero si ius privatum distinguitur. Aut in leuissima modicam leuione vt si papa mandet in suo rescripto quod ad militis dilatores exceptionibus procedatur in principali. vel si mandet actionem seu petitionem alicuius deferri. vt cum indulget cruce signatis non conuenire rpe crucis. tale rescriptum valet. vt. C. de p. i. p. a. offe. l. quo tenens. 2. l. rescripta. nam modica damna tollerantur. ar. ti. q. ij. terrissas. 2. c. si quos de seruis 2. ca. bone rei. j. de his q. ff. a pre. sine co. sen. ca. c. pastora. lis. ff. de in iure. reiti. l. scio. Sic et deceptio modica tollitur. ff. de min. 2.

l. cause. §. idē pōpō. magna vero re
fanditur. vt. C. de rescin. ven. l. rē ma
ioris. Et erum si scriptum enormē
alicui lesionem inducat et in totū ius
eius absonbeat nō valet. vt. in p̄dicta.
l. quoti. 2. §. de oca. suggestus. §. de do
na. Apostolice. §. de verbo. fig. quid p
nouat. ff. ne quid in loco pub. l. ij. §.
si quis a p̄ci. ff. ne quid in fin. pub.
l. ij. §. sunt qui putat. eo saluo q̄ ex de
licto auferuntur omnia bona. vt. C.
de bonis dam. per totus. §. de iudici
2 fara. ad liberandam. §. de here. ver
gentis. §. ne de. vel mo. reclarum. a. §.
non est. verisimile q̄ papa vel impa
tor i improbam indulget actionem.
vt. C. de pen. bo. sub. li. l. i. x. ff. de mis
no. deniq̄ i p̄n. Ubicūq̄. em̄ de nega
tur petitio beneficij est scriptū.
vt. C. si nup. : scripto pe l. ij. nisi for
te aliquid sit quod p̄sit imperantē
nulli obex. ff. de sena. l. i. n. vel cum p̄n
ceps sine exemplo subuenit. vt. insti.
de iure naturali gen. t. cū. §. Sed et
qđ p̄ncipi placuit. vt. x. q. ij. rescri
ptum. ¶ Tollitur scriptum i si p̄
gestionem falsitatis vel rei sup̄fluo
nem fuerit impetratum. et sapienter
vel ignorant. Sed p̄ talē qua nō
interueniēte littere non fuissent ob
tente. vt. §. co. ti. sup̄ litteris etias si re
scriptum sit consuetudinē iuri. vt. l. xv.
q. ij. 2 si legibus. C. si cōtra ius vel vti
pu. 2 si legibus. Et eodem modo tolli
tur si p̄ mendarium iuris obtrineat.
vt. l. xv. q. ij. p̄scriptio. 2. C. si cōtra ius
vel vti pu. p̄scriptus. si quis iuggerēs
p̄ncipi cōse de iure quod non est im
petrat. Quis non sit verisimile p̄nci
pem i hoc falli. vt. C. de testa. l. omnis
um. Tollitur scriptum p̄mus p̄ pos
teriori faciendo mentionem de ipso
p̄mo. t̄n̄ cō ipso iure. vt. §. de off. de le. g.
litteris. 2. c. pastoralis. §. p̄terea i si
si vero in posteriori nō fiat mentio
de p̄oni tollitur posterius p̄ p̄mum.

10
Quæ
lit res
scrip.
clidae
tur.

sed non ipso iure sed ope exceptionis. Et est ratio diuersitatis quod in primo casu certi sumus de voluntate principis vel pape quod voluerit primum tolli. cum in secundo de ipso fecerit mentionem. ¶ In secundo autem casu cum in nomine de altero mentio non habetur. de voluntate principis ignoramus quod illorum voluerit prevalere. et ideo requirimus opem exceptionis ex primo contra secundum et sic intelligimus. §. eo. c. de rerum. et c. et pre. huius opinionem non ob. de creta. palle. de offi. deleg. Et litteris in qua dicitur quod primi iudices habuerunt iurisdictionem cum in secundis litteris non fiat mentio de primis. sed intelligo ibi exceptum fuisse contra secundas. Et sic respondeo ad decre. Ceterum quod enim ibi dicitur quod secundae littere non facientes mentionem de primis nullam obtinent firmitatem. verum esse intelligo si excipiantur ex primis. sed moueberis et dices nonne absurdum est quod primi iudices ex primis litteris et secundae ex secundis iurisdictionem habeant in eodem negotio. et inter easdem personas. Respondeo contra contingit ratione dubitationis. vt. §. de appella. Si duobus et c. l. parati. ff. de iudi. l. si quis ex aliena. et eodem modo intellige tolli rescriptum per exceptionem vt in superiori casu quando impetratur rescriptum per mendacium. nam et tunc rescriptum taliter impetratum confert iurisdictionem. Ita vt si excipiat de vitio litterarum super hoc emergent exceptione iudex cognoscat. vt. §. de ap. sup. eo. §. si autem. xv. q. ii. et si non cognitio. C. si contra ius vel vi. pub. l. et si non cognitio. et sententiam suam decerneret quod impetrator carcat impetrans seruata tamen distinctione quod habet. §. eo. sup. litter. et si nimia me-

tientis improbitas inuenitur sceleritati subiiciat iudicantis. vt. xv. q. ii. et si legibus. C. si contra ius vel vi. pu. l. et si legibus. sed et an. scriptum quod secundae littere non facientes mentionem de primis ipso iure non valent et hanc opinionem fundauit ex verbo quodam quod erat in decretali. §. e. ti. ceterum. secundum veterem compilationem. ita enim continebatur in ea. nec secundae littere de iure obtrinent alicuius roboris firmitatem. exposnebar ipse id est ipso iure. sed compilator huius voluminis ex industria fuit puto amouit illud verbum de iure quod materiam prestabat erroris. Confunditur autem et an. opinio. §. eo. si autem. et c. plerumque. nam si ego impetrem rescriptum primum et secundum non facta mentione de primis ego maliciose vel negligenter non videro meo rescripto infra annum considerandum non facta mentione de primis meo rescripto in infra annum considerandum a te tui rescripti. videris tuo. sine metu exceptionis quod non fieret si semper impetratum. non habita mentione de primo esset nullum ipso iure. ¶ Item si auctoritate secundarum litterarum non facientium mentionem de primis per secundos iudices percedatur nisi excipiantur de primo processu et sententia lata per primos iudices valet secunda sententia. vt. §. de sen. et de re iudi. inter monasterium. et ubi autem dubitatur de duobus rescriptis quod sit primum quod sit posterius. vt pote quod eadem est data vtriusque. si impetrata a diuersis iudicibus. sed ad eundem iudicem tunc superior consulatur. vt. §. de offi. deleg. sane. si vero diuersa fuerint obtrita rescripta a diuersis et ad diuersos iudices. sed super eodem negotio. et dubitatur. quod sit primum quod sit posterius tunc seruanda est doctrina decretali. §. eo. pastoralis. et c. l. et contingat. ¶ Item eliditur primum rescriptum generale per

11

12

13

14

posterius speciale etiam si in speciali de generali nulla mentio haberetur. et co tamen quod in speciali specialiter continetur. vt. §. c. pastoralis. Ubi autem vtrumque rescriptum est speciale sed vnum est super certis aliud super incerto. requiritur in secundo mentio de prioribus. vt. §. de offi. dele. ex pre. ¶ Item tolluntur rescripta si ab eodem duo paria fuerint impetrata quorum posterius mentionem de prioribus non facit si ad diuersos iudices obtrita sint causa vtriusque eorum coram diuersis. nunc coram istis. nunc coram illis. seculis si hoc fiat ad cautelam ne alterum amittatur vel ne iudices vnius interrim motiatur vno tamen impetrato vti iterum. vt. §. e. ti. et tenore. et c. §. aliter. tollit. l. §. vl. si duo rescripta eiusdem tenore impetrentur ad eosdem iudices. tunc illi est vtrumque. vni. est esse. vt. ff. de testat. l. vnum. ff. de his que in testa. de l. l. vl. et ff. de bono. posses. fm. ta. l. §. ij. et ideo consuetudo curie habeat frequenter duplicare litteras propter periculum viarum. Ubi vero quis impetrat diuersas litteras ad diuersos contra diuersos talis diuersitas nihil obest sed si contra eundem talis diuersitas obest et personalibus actibus que commodius coram eodem vel eiusdem iudicibus poterant expediri. vt. §. e. ti. c. vl. et ff. de quibus re. ad eundem iudicem. ¶ Item si diuersi impetrant diuersas litteras super diuersis et contra diuersos. hec diuersitas nihil obest. et idem si contra eundem. eo salvo quod si plures impetrant diuersas litteras super diuersis beneficiis contra eandem ecclesiam vnius illorum obtinebit quod prius ad creatores litteras reprobabit. vt. §. co. ti. caplin. quod intelligo cum papa non intendit grauare ecclesiam in receptione duorum. vt. §. e. ti. caplin. quam intentiones pape colligo ex forma litterarum vt si in litteris

ris contineatur. si pro alio vel alijs ibidem non scriptum. vt. §. eo. ti. mandatum vel si nisi pro alio per nosvestra ecclesia sit grauata. vt. §. eo. c. litteris. c. ceterum. si hec vel similia ecclesia cui scribitur sit grauata in receptione alicuius vel aliorum de mandato domini pape non tamen compeditur exceptio. nam et si graue quid apponatur ab ecclesia isto ferendum est. vt. xvii. di. in memoriam. vel saltem excusandum. vt. §. e. ti. si quando. Item eliditur rescriptum si ab appellato fuerit impetratum infra tempus appellationis ipsum. vt. §. de appella. De per. c. oblat. §. de confir. vt. vel inu. ti. bone memorie. ¶ Item eliditur si ab excommunicato fuerit impetratum. vt. §. de eta. et qua. c. cum bone. §. de proba. post cessionem. §. de p. c. vl. Item eliditur rescriptum obtratum lite pendente. vt. §. vt lite pen. c. §. ij. et l. i. nam lite pendente supplicare non licet nisi in casibus. vt. C. vt lite pen. l. ij. in autem. in medio litis non expectat. sacras int. §. super hoc colla. vii. ¶ Item tollitur rescriptum ex vitio visibilitatis. intelligibili tamen. Utriusque enim rescriptorum quedam sunt visibilia. quedam inuisibilia sed itelligibilia. Uisibilia sunt que arguto ingenio. perspicaci oculo cerni possunt de quibus ponuntur septem exempla. §. de crimine fal. l. 3. Inuisibilia sed intelligibilia sunt. vt suggestio falsitatis et suppositio veritatis. de quibus dictum est supra. ¶ Item cum littere impetrant non continentes sericum facti. vt. §. de coha. de. et mu. super eo. et cum facti. vt. §. eo. ti. dilectus. §. de sen. et c. di. p. c. Item cum non continet littere motum et per de. vt. §. vt lite pen. c. dilectus. Item si non fiat mentio de dispensatione. vt. §. de filijs presby. ex tua. de compositione. vt. §. de dea. ex multiplici. de statu. vt. §. eo. constitutus. de priuilegiis

15

16

17

18

gio. vt. j. eo. ti. cum ordinem de snia
 vt. j. de sen. r. re iudi. iter monasterii.
 Unde versus si privilegium si dispen
 satio pactum. Quid si rescriptus sente
 18 tia siue statutum. Finis tollitur nisi
 mentio facta probetur. Sed que
 ritur que sit rō quare in rescriptis
 requiritur mentio in secundo vt pri
 mum tollatur non autem requiritur
 in legibus vel testis. Ex enim poste
 rior tollit priorem et si nullam de prio
 ri habeat mentionem. vt. ff. de le. et
 sena. consul. l. non est nouum. Sum
 liter vt ultima voluntas seruanda est.
 vt. xij. q. ij. ultimo. Respon. In legib
 19 continentur iura. Omnia autem iu
 ra in pectore principis sunt. vt. C. de
 testa. l. omnium. vnde cum legem cō
 dit posteriorē. quasi ex certa scia me
 mor potius tollitur prior. In rescriptis
 vero continentur facta. factorum au
 tem oīum hēre memoriam tū nullo
 peccare diuinitatis est potius q̄ hu
 manitatē. vt. C. de vete. iu. enu. l. ij. §.
 si quid autem. nec presumitur papa
 ex certa conscia indulgere secundū re
 scriptum post p̄mum sine causa. si po
 ris immemor est. vt. j. de off. dele. Et
 pre. In testis autem illa est rō ne li
 bertas supremi iudicij restringatur.
 vt. ff. p. socio. l. cum duobus. §. idem
 respondit. nihil enim ira hominib
 20 debetur sicut vt vitime voluntatis li
 ber sit stillus. vt. C. de sac. fac. ec. l. j.
 hoc rāmen salit i testō inter liberos
 quod p scōm dispositionem non tollit
 tur nisi testator in secundo testamē
 to declarer primum testamentū nol
 le valere. vt. C. de testa. in autē. hoc
 inter liberos. Item fallit cum quis
 in primo testamento interdixit sibi li
 centia iterum testandi. nam hoc tes
 tamentum non tollitur nisi in secū
 do de prior mēto habeatur. vt. ff. de
 le. iij. l. si q̄s in prīm. Unum non omit
 to q̄ si quis exceptionem pemptoriā

raptam ad litem contestandam. cō
 uertat ad dilatoriā cōtra rescriptū
 iudex eam admittere non debet in
 vim dilatorie. sed dicit pponenti vt
 eam pponat in p̄pua vi. Nam alias
 quelibet pemptoria posset reduci ad
 dilatoriā et hoc ridiculum esset. S
 vt obstar. j. de dona. inter vi. et vt. p
 vestras. vbi exceptio rei iudicate q̄
 est pemptoria reducitur ad dilato
 riam contra rescriptus. Sed dic q̄
 ibi non pponebatur exceptio rei iu
 dicare. sed exceptio dilatoria contra
 rescriptum. eo q̄ in ipso nō fiebat mē
 tio de processu. vt. j. de sen. r. rei iudi.
 ter monasterium. Aliquando sug
 gestio falsitatis vel suppsio verita
 tis ex simplicitate pueniens non eli
 dit rescriptum. Sed impedit formā.
 Et tunc datus iudex p tenore verita
 tis non p deprecantis affirmatione
 cognoscere debet. vt. j. e. sup. litteris.
 xvj. q. ij. p̄scriptione. C. si contra ius
 vel vi. pu. l. p̄scriptione. Aliquando
 sufficit aliqua narratio i litteris
 esse vera dummodo eorum rescriptū
 competat condusio litterarum. vt. j.
 de iudi. Exibita. r. s. m. hoc intelligo.
 j. de pben. Cum iam dudum. j. de ap.
 significauit. secus si non competent.
 vt. j. eo. ritu. olim. in fi. Eliditur re
 scriptum si per alium sine mandā
 22 to domini impetratur. vt. j. eo. ti. nō
 nulli. exceptio hodie scōm obseruā
 consuetudinem locum habet in au
 dientia litterarum non in iudicio ne
 gociorū. Sed oppens ex illa dec. j.
 co. i. ex parte in fi. sed illa loquitur i
 paratore reuocato cuius interpreta
 tionem rati dominus non habebat.
 secus si is cuius nomine impetrat. et
 sine mandato ratam habebat impe
 trationem. Potest autem quis impe
 trare pro alio sine mandato. si sit de
 illis personis a quibus non epigitur
 de iure mandatum. vt in decre. illis.

33

25
 Quis
 rescr.
 iterp.
 res
 si
 supco
 dubi.
 cōrin
 gar.
 24

non nulli. et ex parte. Que autem
 hinc ille persone legitur. ff. de procu
 ra. l. sed et hec persone. Sed nun
 quid canonici impetrabit pro ex
 cessu sua sine mandato. non puto.
 Nunquid pro canonico. videtur aut
 quasi quedam proximitas spiritus
 his sit inter eos. que maior est car
 nali. vt. xxx. q. iij. cap. j. et secundo nā
 inter socios vinium fraternitatis
 esse vt. vt. ff. pro socio. l. verum. et mi
 les addmittitur procurator. p com
 militionibus suis. vt. ff. de pcur. l. nō
 solum. §. veterani. puto tamen con
 trā isto legi que loquitur de primis
 tate carnali distinguens gradus co
 gnationis. Item rescripta sunt stri
 cti iuris. vt ad alias res vel psonas
 non extendantur. vt. j. de off. del. Cuz
 olim. nisi in litteris sit clausula gene
 ralis. vt. j. eo. ti. pastoralis. Sed tūc
 heredes illoz qui tunc vocari pos
 terant non vocantur. vt. eo. ti. signifi
 cauit. Sumra. ie. plures exceptiōes
 ad elidenda rescripta quas p se nota
 re potest quilibet studiosus. Nūc
 videamus de interpretatione rescripto
 rum. Et est sciendum q̄ quilibet iu
 der litteras de beneficio plenissime
 25 debet interpretari. vt. j. de dona. Cuz
 dilectus. ff. de constit. prin. l. benefi
 cia. Sed si iudex aliquis maliciose i
 terpretetur infamis efficitur. vt. C. de
 le. r. constit. l. ij. Et ad superiorem p in
 terpretatione recurrendum est. vt. j. de
 verb. sig. olim. et. c. cum in partibus et.
 c. cum olim. et. c. tua. et. c. transmissis.
 Saluo eo quod de privilegijs domi
 ni pape dicitur de quibus non l3 ali
 cui iudicare. vt. j. de confir. vii. vel iu
 ti. c. j. et. j. et vt ibi de hac materia ple
 nius dicemus. Durat autem re
 scriptorum auctoritas per decennij
 si impetrantes copiam iudicij ha
 buerint neglexerint vt. nam infra il
 lud tempus quandoq̄ poterunt ex

piri. vt. C. de diuer. rescri. l. falso. Alij
 autem doctores dixerunt q̄ si quis i
 petret rescriptum infra annum. cus
 copiam iudicij habuit non vratur.
 perit rescriptum lapsu anni. vt. j.
 e. tit. si autem. et. ca. plerumq̄ qui sic
 dicunt asserunt de plano legem illaz
 falso fore correctam. Sed q̄ p̄mptū
 est iur a iuribus concordare. vt. C.
 in off. dona. l. vna. sic legem et decret.
 ad concordiam reduco. legem intell
 go vt cum post primum rescriptum
 secundum non fuerit impetratum.
 decre. illas itelligo cum impetro pri
 mum rescriptum tu impetras secun
 dum non facta mentione de primo
 agis ex secundo. exipere non possuz
 et prio sup eodē negocio ad alios iu
 dices obtrero si illo fraudulēter ne
 gligēter. j. annū ab ipetratiōe tu se
 cundū vti omiserim. sic loquitur illa
 decre. se i hunc casuz lex illa non cōst
 derauit. et si hec opinio placeat dicet
 superius dictum est. q̄ annus ille in
 cipit currere a tempore secūdi rescri
 pti. quod tali ratione. pbabis. Ann
 26 p se siue secundo rescripto non tollit
 primum rescriptum vt dictū est. nec
 scōm rescriptum p se sufficit ad tollē
 dum primum cum de eo non faciat
 mentionez. Est igitur vtrumq̄ neces
 sarium. et m rescriptum impetrari et
 annum cedere et sic ambo coniuncta
 primum pima iuxta illud. et si non p
 sint singula multa iuvant. et ad hoc
 27 babes optimum simile q̄ imperfe
 cra voluntas p se nō collit solenne re
 stamentum precedās. sed cum decē
 nio tollit. vt. C. de testa. l. scim.
 doctores tamen multi dicunt primum
 rescriptum nullo alio impetrato sup
 eodem negocio tolli p lapsum anni.
 Privilegia vero sunt perpetua q̄
 sunt priuare leges. vt. iij. di. privile
 gia. j. de verb. agni. abbate. f. in ppe
 tuum duratura si ad excipienduz cō

cedantur qz si nunq̄ agitur nunq̄ ex
cipitur ex privilegio sic ppetuo du
rantz propterea dictum est. que rem
poralia sunt ad agēdus ppetua sunt
ad excipiendos. vt. ff. de. doli. excep.
l. pure. §. vlti. insti. de excep. C. e. ti. l. si
pactum. Si vero aliquando agatur
et non excipiat ex privilegio sit pri
uilegium quo ad illum actum in quo
omittitur exceptio. vt. C. de episco. et
de. in aut. presbyter. C. de excusa. tu.
l. voluitarie. Sed si tanto tempore cō
tra privilegium petatur nec privile
giatus utatur exceptione vt verisimi
le sit privilegio renunciatum. tunc i
rotum tollitur privilegium. vt pote
spacio. xtr. vel. xl. annorū. z idem pu
to in tempore anteriori z sic intelligo.
j. de priuileg. si de terra z. c. Accedebat.
z hoc locuz hz in privilegio accessio ad
expediendum. vt. cum conceditur im
munitas decimarum solueridarum
sed si detur privilegium ad agēdum
vt pote ad decimas quas nunq̄ q̄s
pceperat exigēdas tanto tpe durat
privilegium quanto tpe durat actio.
qz non est verisimile papam vel prin
cipem qui privilegium concedit mus
tare velle naturam actionis. vt. j. de
elec. ca. lesia. C. de inoff. re. l. si quādo.
Sed si privilegium concedatur ad
factum. si. vt liceat aliquid facere pu
ra vt alicui capitulo canonicos pze
bendas redncere ad certum numez
vel vt aliquis nundinas faciat. tunc
tale rescriptum siue privilegium du
rat vqz ad decennium vt liceat hoc fie
ri quod pmittitur. vt. ff. de nundi. l. j.
Si vero papa statuat in aliqua ecclē
sia certum numerum canonicorum z
super iam idulto vel statuto ab alic
cuiam p papam confirmato. littere
concedatur huiusmodi privilegio de
rogatur penicium contrarium actū.
vt. §. de conti. cum accessisset. j. de p
ven. p illorū. j. de his q̄ fia. ma. par.

ca. Ex ore. ij. q. iij. privilegii. C. de iure
do. imple. l. ij. C. de pac. int. empr. et
ven. l. commissioe. Generalia sunt
rescripta illa in quibus generales seu
indistincte de continentur. Cum of
28
Sua
le ref
qd sit
taliter talis. quidam alij iniuriantur
eidem. vel sic super decimis possessio
nibz z rebz alijs q̄ casu rescripta ad
maiores z digniores p̄dasyt adma
iora negotia exp̄ssis nō credunt vt.
j. e. sedes ap̄sa. z. c. pastor. itē si pona
tur c̄a illa §. dicitur. z. c. j. tē si illa amo
ro i de z. c. j. tē illa vocat z. c. tales. effit
z similes de. faciūt ḡnale rescriptus.
Jtē cū l. se dir. oēs vt. j. de p. z. c. ci. ex
eo. C. Sp̄ale rescriptum t̄ est quod i
ter certos dirigitur super certis ter
p̄ssis rebz seu negocijs sine c̄a gene
rali. vt. j. co. ti. c. j. z. c. pastoralis. Et ta
le rescriptū non extenditur ad alias
res vel psonas. vt. j. de offi. dele. c. u
olim. z. ca. p. z. g. sic privilegium p̄so
nam non transgreditur. vt. j. de auc.
z. vi. pal. c. ij. j. de off. dele. quoniam ab
ba. ff. quib. mo. vsu. amir. l. si vlt. g. nā
vij. q. in. petiti. in l. i. de iur. na. sen. z.
cui. §. Sed quod principi. ff. de iudi.
l. sed et si restituitur. ff. de reg. iur. l. z
privilegia. ij. q. vj. §. diffinitiva. in ver.
quādo q̄. non nob. j. de iud. c. q. gu. nā
ibi agitur p p̄mas litteras. sed secū
darum non ob. exceptio. j. de off. dele.
le. quoniam. cum sit commissio exp̄ss
so nomine dignitatis. ibi. en. in trans
seunt littere ad successorem. qui succe
dit primo in onere vt. j. de offi. or. pas
toralis. Jtem non ob. de offi. dele. c.
j. vbi iurisdicō ex litteris sp̄alibus ex
tenditur ad alios. Nā ille casus sp̄a
lis est vt extendatur iurisdicō ad il
los qui p̄cessum iudicium impediūt.
30
vt. j. de off. dele. ex lictis. Sed de p̄
rogatione iurisdictionis nō p̄sequor. refc
hic amplius qz notabo. j. de off. dele. iuris
C. Jurisdictionem conferunt omnes dicio
ille littere in quibus cause cognitio de nē cō
ferat

mandatur. quod ex forma colligitur
litterarum vt cum in litteris continet
si est ira. si premisissis veritatis suffra
gatur cognita arbitrate. iusticia mediū
te scilicet de iure fuerit. quod canonico
quod iustum vt pmisit. vt tenetur p
ut in instrumento inde confecto vel
litteris continetur talis iudex cui ne
gocium a p̄ nape committitur sub
aliqua de his formis potest i figura
iudicij pcedere. potest talij vel alijs
causam committere totam vel par
tem. vt. j. de off. deleg. cum te. p̄ncip
pium. medium. vel finem. cognitio
nem. executionem. vt. ff. de offi. dele.
super questionum. talis potest recu
sari ex c̄a nisi fuerit iudex petitus. vt.
j. de offi. dele. cum olim magister. ij.
q. ij. §. spacium in auc. offeratur. iij.
q. ij. §. Jtē i criminali. in ver. si quis
testibus. sed tunc poterit recusari ex
nova causa. vt. j. de off. dele. infinuā
re. C. Executorie littere sunt p quas
sine aliqua iudiciali cognitioe factū
seu ministeriū delegat. vt. j. de off. dele.
leg. c. vlti. talis non est iudex si audis
tor vel excusator. vt. j. de offi. deleg. su
per questionum. §. porro. z sic possit
recusari nisi de partium recipiat vel
detur assensu. vt in decre. super que
stionum. §. nos autem. z. §. porro. a
tali appellari nō potest nisi fines mā
dati excedat vt in eadem super que
stionum. z. j. de appel. novit. ij. q. vj.
§. diffinitiva. in verbo. ab executorē.
C. quo. appel. non rec. l. ab executorē
Jtē fines autem mandati excedit cum
aliud vel aliter exequitur quod mā
datur. vel cum exequendo manda
tum p̄ter commissum iniuriam in
fert nam z tūc potest ab iuria appel
lari vt. C. de appel. l. si quis puocatio
ne. talis cum non sit iudex vt dictum
est nec ei sit iurisdicō. si executio de
mandata. vt. j. de offi. deleg. c. vlti. al
teri delegare non potest qz ex iuris

ditione pcedit iudicis bādi potestas
vt. ff. de iurisd. om. iu. l. iij. z qz cū mi
nisterium committitur industria eli
gitur psona l. i. de o a persona recedat
non debet. vt. j. de off. dele. c. vl. C. de
cadu. tol. l. vna. ff. de solu. l. inter artis
fice. a. talis in exequendo partes iudi
cis non assumat. vt. C. de exca. rei iu
di. l. si vt pponas. nec ob. xtr. q. ij. z si
non cognitio. z. C. si cōtra ius vel vti.
pub. l. z. si non cognitio. lex. enim illa
loquitur in mixto executore. superior
in mero. misceatur autem executionē
iurisdicō per litteras c̄as vel consi
miles quas superius assignauit. sed
dices. Nonne executor audire debet
exceptiones legitimas quantumcūq̄
qz sibi p̄cisez absolute scribatur. vt.
j. de off. delega. ex parte. z. c. si quā
do. j. de crimi. fal. super eo. Respon
deo. Audire debet summariū z l. con
sistit veras esse non pronuciabit.
z sic loquitur. l. illa si vt proponis. sic
loquitur alia lex. ff. de iudi. l. si p̄tor.
sz suspēdet executionē. vt. C. si ex fal.
instru. l. iudicari executio solet suspen
di. nec exequatur. vt. j. de crimi. fal. si
super eo. z instabit apud committen
tem vt ipsum ab executione manda
ti absoluat. vt. j. de off. deleg. pastora
lis. §. qz vero vel vt differatur māda
tum ipsius donec idem superior vel
alius cui hoc cōpetat de veritate co
gnoscat. vt. j. de off. deleg. si quando.
C. Continet ius commune littere
in quibus mandatur quod consonat
iuri z equari z maxime cum ille littere
continet iuris determinationes. pu
ra partibus conuocatis vel vocatis q̄
fuerint euocati. quod iustum vel ca
nonicum z. c. Jtem iusticia mediante
vel prout de iure fuerit z. c. vel alijs
consimiles c̄as. C. Gratiam conti
nent i littere ille que continent dis
pensationem. pene debite remissio
nem. z in quibus ob fauorem vel vtili
f̄a iē

d ref.
esse
meri
exca
nonē.

32

29
Spā
le ref.
qd sit

30

33
Quaf
refc.
contine
ant i
cōc.

34
Que
refc.
conti.
gram
f̄a iē

Que pena debe-
bis q
refer.
impe-
trāt p
stione
seli
ra et
dita
supp
stione.

tatem seu necessitate in recedunt
iure communi. Tria enim sunt que
faciunt a iure communi discedi. ne-
cessitas utilitas et iudicis meriti
perrogativa vt. j. q. ij. talis. i. de elec.
innotuit. ¶ Restat videre de penis
impetrantiū istas per surreptionē.
Et est sciendum qd condēnandi sunt
ad expensas quas altera pars fecit
in ea re circa ipsum iter. vt. j. eod. ti.
Ceterum in fi. C. de his qui accu. pos.
l. qui crimen. et alias sententiarum subia-
ceant iudicantium. vt. xvj. q. ij. et si nō
cognitio. Et si contra ius vel. vt. pu.
l. si non cognitio. nam et per legem
corne. de sal. puniri possunt. vt. ff. ad
le. cor. de sal. si quis irrepserit non er-
go iudices metuant si nō effectum
mandant que mandantur. Nam se-
cundum ymaginem veritatis proce-
dere debet et legum veritati. ac iudi-
ciali vigore per omnia satisfacere. vt.
C. de ap. l. vi. in fi. Quēdam enim con-
ditiones tacite in rescriptis intelligi-
tur et sine expressione aliqua sunt ser-
uandę illa si pccca veritate nitantur.
vt. infra eodem titulo. Et parte.
si quis ydoneus vel aliqua ydonea
fuerit. vt. infra de elec. Causam. ff. de
mune. et hono. l. gradatim in. fi. j. Re-
pon. Item cum quis natalibus resti-
tuitur. sub intelligitur hec conditio.
si is qui restituitur ex ingenua natus
sit. nam si ex ancilla per talem resti-
tutionem nihil agitur. vt. ff. de na.
rest. l. j. Item in concessione vic taci-
te intelligitur hec conditio vt is cui
conceditur. ciuilitur vtatur. vt. ff. de s-
u. l. si cui. Item in generali manda-
to patris querendo spōsum filie sue
hic subintelligitur vt persona spōsi
patri ostendatur nec prius nuptie fi-
ant. vt. ff. de ritu nup. l. generali.

Diximus de ius-
re scripto. nūc dicam⁹
de iure non scripto. scz
de cōsuetudine. ¶ Di-
cam⁹ igitur quid sit
cōsuetudo et unde dicatur. qualiter
ex quorū scrib⁹ inducat cōsuetudo qd cō-
suetudo pūdicet iuri. qd sit specialis
et generalis. Et an vna cōsuetudo tol-
lat aliam contrariam. ¶ Cōsuetudo
est quoddam ius moribus. i. assu-
etis actibus hominum institutum.
quod pro lege suscipitur cum deficit
lex. vt. j. di. cōsuetudo. que. enim in
scriptis redacta est vocatur lex vel cō-
stitutio. que autem in scriptis nō est
retinet suum nomen cōsuetudo. vt.
l. j. di. §. cū ergo ppter ea alibi dicitur.
stat autem ius nostrum qd videtur ex
scripto et non scripto. vt. insti. de iure
na. gen. et ciu. §. constat. ¶ Dicitur au-
tem cōsuetudo quod in communi
est vsu. vt. j. di. cōsuetudo. Induci-
tur autem cōsuetudo cum populus
incipit aliquid obseruare ea mente
vt de cetero sit cōsuetudo vel dicitur
aliquid esse placet populo aliquid
obseruari pro cōsuetudine in. furu-
rum. alias vero non eo ipso qd aliquid
sit ius cōsuetudinarius inducitur.
ar. ff. de itinere actus. l. vi. ¶ Inducit
cōsuetudinem binus act⁹. vt. xvj.
q. ij. ita nos. C. de episcopali audi. l.
ij. in fi. sicut binus actus vel Trin⁹
inducit possessionem vel quasi. vt. j.
de ci. posses. et proprie. c. cum ecclesia
furrina. et c. vlti. C. de fideicommiss. l.
j. licet et unico actu acquiratur vel p-
datur possessio vel quasi. C. de seru.
et aqua. l. cum talis. §. q. consti. l. cum.
¶ De preben. pro illorum. talis cō-
suetudo sic inducitur vt super⁹ dictus
est tollit ius in loco in quo cōsuetudo
doviger dummodo sit rationalis.
vt. ff. de le. et sena. consil. l. de quibus

et cōsue-
tu. qd
uer in
fiat.

3

Talis legem interpretatur. vt. ff. eo.
ti. l. si de interpretatione. j. eo. ti. cum
obsecus qd non refert an scripturam
ratione consistat. vt. j. di. cōsuetudo.
Talis pro lege suscipitur cum deficit
lex vt superius dictum est ex tali ius
venit vt insti. de iure na. gen. et ciu. §.
ex non scripto. Ceterum si non sit ra-
tionalis secus vt. ff. de le. et se. con.
l. quod non ratio. nam in rebus no-
uis constituendis euidens debet es-
se utilitas. ne recedatur ab eo iure
sed in eo quum visus est vt. ff. de cō-
sti. prin. l. in rebus. sed si de talicon-
suetudine dubitetur vna partiū asse-
rent fore cōsuetudinē altera hoc ne-
gant et pñunciatum fuerit esse con-
suetudinem dicitur obtinere in con-
tradictorio iudicio. vt. j. de verbo. si
gni. Abbate sane. vnde in contradi-
ctorio iudicio non dicitur cōsuetudo
iduci sed firmari. vt. ff. de le. et se. con.
l. cum de cōsuetudine. ¶ Quis in de-
cre. abbate in allegatione sua dicat i-
duci. Ceterum si non sit inducta con-
suetudo sed per quamdam assuefa-
ctionem et obseruantiam hominum
si non sit ad quadragenariam pñun-
tationem secundum canones inducta
non vincit ius. et sic loquuntur illa iu-
ra. j. c. ti. cōsuetudinis. et di. consue-
tudinis. C. que sit longa consue. l. cō-
suetudinis nec perit ius vt. j. de elec.
cumana. l. de ci. posses. et pñun. c. cum
ecclesia. Sed si ad pñun. tationem sit
ducta et per ius vincit legem. vt. j.
eo. ti. c. vlti. Sed si tanto tēpore fue-
rit obseruata cōsuetudo vt non sit
in memoria hominum quando ince-
perit. vincit legem. vt. ff. de aqua plu.
are. l. j. in fi. ff. de aqua quori. et est. l.
hoc iure. §. ductus aque. Item si a q-
roma. eccle. obseruari pñun. tationem obser-
uari. vt. j. di. nolite. de conse. di. j. ba-
silicas. et illa quam quis i pñudiciū
suum inducit vt. ff. communia pñudicio

rum. l. si venditor. §. si constat. sed tñc
magis valet ratione pacti qd consue-
tudinis. Nec ob. ff. de sepul. vto. l. iij.
§. diuus. qd lex illa loquitur quando
precedit cōsuetudo et sequitur lex fz
q. Accur. causa legit et pñun. tationem quan-
uis placet. aliter intelligeret ipsam.
et qd dicit pñun. tationem cōsuetudinis hoc
intelligo cum inducitur circa illud qd
pñun. tationem est alias secus. vt. j.
de pñun. tationem. Causam. et c. cū non liceat
¶ Speciales et cōsuetudines sunt
que in certis locis vigore et obseruan-
tias habent. et di. scilicet sancta. et c. no-
uit. ¶ Generalis est cōsuetudo que
generaliter obseruatur vt in pall. c.
et di. nolite de conse. di. j. basilicas.
et di. ecclesiarum. et c. palam. ¶ Tollit
autem cōsuetudo posterior cōsuetu-
dinem priorem vt. j. de cogn. spū. c.
j. sicut dicit in constitutionibus. §. de
consti. §. de rogatur. et hoc verum est
si in eodem municipio diuerse consue-
tudines diuersis temporibus orian-
tur. nam si diuersis locis secus. vt. xij.
di. scilicet sancta. Nec enim diuerse ali-
quorum cōsuetudines aliorum de-
bent contrario more subverti. vt. xij.
di. illud. In summa notandum est qd
cōsuetudo contra ius naturale nul-
lo tempore conualescat. vt. xxxij. q. vij.
flagitia. vnde male iadinuente con-
suetudines nullo tempore confirmā-
tur. vt. i. aut. vt nulli. iudi. §. j. q. i. hoc
casu quanto cōsuetudo diuturnior
tanto periculosior et permiciofior. vt. j.
de symo. c. nō satis. et j. c. ti. c. vlti. xxxij.
q. j. scilicet. Item cōsuetudines in gra-
uamen ecclesiarum inducte seruari
nō debet. fz reuocari. vt. j. eo. c. j. sicut
et constitutiones. vt. §. de consti. cum
omnis. et c. que in ecclesiarum et c. ex
parte. et j. eo. ti. ad nostram. et c. quan-
to. et c. cum venerabilis. et c. ex parte.
Item sicut iura iuribus ad cōcordias
reducuntur. vt. C. de inoffi. do. l. vna.

et cōsue-
vna
qñ ali
as tol
lat.

De cōsuetudine.

Rubrica.

Et ex consuetudo iuri et privilegio contraria reducitur ad concordiam per interpretationem. vt. j. eo. titu. Lum dilectus.

¶ De postulari de p̄lator. Rubrica.

Prīm⁹ surza

De iure scripto et non scripto. Sed qz parus est iura esse nisi sint q regant iura. id est iuris ministri. vt. ff. de origi. iuris. l. ij. §. post originem. ideo subsequenter de his videndum est. qz frequenter per postulationem. frequenter per electionem ministri iuris hoc est prelari ecclesiarum assumuntur videndum est prius de postulatione q de electioe. ¶ Videamus igitur quid sit postulari. quis debeat postulari q valde postulare. q̄liter fieri debeat postulari. qz quos quis sit effectus postulationis. et quid iuris acquirat per postulationem. ¶ Postulatio t̄ est gratie petitio vt cum ex gratia petitur aliquem ineligibilem licenter eligi. hic enim non tam ex iusticia q ex gratia mouetur. vt. j. e. ti. bone me morie in pun. bone. ¶ Postulandus t̄ est clericus diocesis aliene vel laycus vnde cumqz vt. lxx. di. primatus. Sed laycus eiusdem diocesis vt. lxx. di. offi. sed laycus postulat a papa. cu sit ineligibilis. vt. lxx. di. per totum. j. de. elec. cum ad nostram. et c. officij clericus alienus non est ineligibilis in sua diocesi vnde postulandus est a suo prelato vt eum concedat. lxx. di. fraternitatem. lxx. v. di. archi. floren. lviij. di. litteras. lxxvi. di. dilectio. lxiij. di. c. j. et h. ideo autem de tali sit postulari q dum ydoneus in ecclesia in qua facienda est electio inuenitur. de ea est eligendus. vt. lxxij. di.

In nomine domini. lxx. di. nullus inuitus. ¶ Sed qz in fauorem cuiuslibet congregationis inductum est vt de se eligat si in ea ydoneus inuenitur de ea est eligendus. vt. lxxij. di. In nomine domini. lxx. di. nec emcritis. et c. nullus. potest congregatio huic in fauorabili renunciare. et alium de eligere vel postulare. tota vel maior pars congregationis ipsius. quāuis in ea aliquis dignus existat. vt. j. rit. proxi. Uniconensis. et c. cu inrer dilectos. Sed si is a quo postulat nolit concedere postulationem vel dectus compelleretur per superiores. vt. vij. q. j. omnis qui gemebat. lxx. q. ij. nunc vero. j. de iure patro. nullus. ¶ Item postulat habens defectus ordinis. etatis vel natiuitatis. vt hic necessaria est oimodo postulari. nam si omīssa postulatione eligatur cum sit ineligibilis propter vitium seu defectum non v̄s electio. debuit. enim p postulationem peti dispensatio vel gratia circa defectum. vt. j. ti. priorimo t̄ notuit. ¶ Item postulat aliquis alteri ecclesie matrimonialiter alligatus qz ineligibilis est qz ligatus habet alias quib⁹ satagit volitare. vt. j. eo. ti. c. vlt. et in tali necessaria est postulatio. vt. j. eo. ti. bone me. in secundā bone. et si per electionem procedatur non valere electio. vt. j. eo. ti. c. vlt. qz alteri alligatus est sicut dixi. nec debet ab ea separari iungi alij nisi per dispensationem ex cā necessitate vel vtilitate. vt. j. ti. prior. in causis in fi. et vij. q. j. omnis qui. ¶ Possum t̄ postulare illi ad quos spectat electio. vt. j. eo. ti. per totum et j. ti. prior. innotuit. ¶ Ser̄i debet postulari t̄ concordia cum enim per postulationem gratia requiratur concordia et communiter est petenda. vt. j. eo. ti. bone me. ij. prima bone. al. roma. et c. non consuevit postulationem re-

edere in discordia et diuisione. postet si quidem si vellet admittre postulationē factā a maiori et saniori capitulo. minori pre neminem eligente ne fieret alicui iniuria. nā hoc t̄ alijs ḡraliter p̄ualer quod fit a maiori et saniori parte capituli. vt. j. de his q̄ si. a ma. parte ca. per totum et c. q. ij. hoc t̄us p̄rectū. lxx. di. c. j. et h. et h. ¶ Item capitulum potest renunciare iuri pro se introducto vt de eligat q̄dū ydoneus inueniatur vt supius dictum est. Sed minori parte aliq̄ue dignum de gremio ecclesie eligente. tunc vt preualer postulatio oportet vt one partes conueniant in postulando. vt. j. ti. prior. scriptum. ¶ Efficus postulationis t̄ est hec qz postulatione admissa habilitatus est eligi postulari. vt. j. ti. prior. innotuit in fi hunc tamen ordinem et g a iure procedat non seruat Romana curia. Nā si ab ea aliquis postuletur postulatione admissa non sequitur electio. sed approbatio postulationis et postulatio pro electione et confirmatio ne habetur t̄ simile. j. ti. prior. cum inter canonicos. zhoc ideo facit vt euiretur circuitus qui vitandi sunt. vt. ff. de condi. indebi. l. dominus et vt vitetur discordia ecclesiarum vt alias. j. ti. prior. nihil. ¶ Restat videre qd ius acquiratur per postulationem. t̄ Et vt q nullum vt. j. eo. ti. postulatio nem. Ad quod ita respondeo verum est q nullum ius acquiratur per qd agere valeat postulari non enim ex postulatione sacra et nondum a superiore admissa aliqua datur actio postulato. ex gratia enim procedit postulatio admittitur vt i prima bone. ergo ad hoc vt admittatur actio non comperit. ar. ad hoc. ff. de adimē leg. l. rē legatam et ff. de cuic. l. ad res donatas. verum tamen et si postulato vel postulantis non datur actio si

cur dicitur. si tamen postulatio fiat in concordia et de digno. ex debito in cumbir superiori ipsam admittre. et si non admittit iniurias facit postulantibus et postulato. fiat et presentatus petere non potest per actionē se institui. qz ius non habet in re et qz sine iuris offensu presentari iniuria potest p̄ntato. laycus variare et alij presentare. vt. j. de iure patro. cu aduocatur. Unde anteq̄ a prelato fuerit approbatus. ratum non est qd a patrono fuerit inchoatus. vt. j. de iure pa. quod autem consulis. Et tamē offendit prelatus si primo presentatum dignum non instituit. Unde nō admissus agit contra illum qui ipm respuit vt eni provideat in beneficio competentem. vt. j. de iure patro. pastoralis sicut alias diximus q dispensatio non ex iure. sed ex gratia petit. et t̄ ad eam concedendam superior tenetur ex cā. vt. l. di. ponderet. c. do mino sancto et c. si quis dyaconus. sic t̄ ad elemosinam pauperi contra diuitem actio non datur. et t̄ ad diues ad dandam eam tenetur. iuxta illud dare elemosinam et sic et patronus de gratia admittitur representans. vt. lxx. q. ij. si quis episcoporum. vt. j. de iure patro. quoniam. et j. de penis in quibusdam. et tamen iniuria fit ei si nō admittatur. et si presentatus ab eo nō instituitur. vt. ff. de aqua quor. et c. l. i. §. pc. et ff. qui satis. cog. l. si vero in fi. ¶ Cl̄o dici potest q per postulationem non subscriptam nec presentatam nullum ius acquiritur postulato. et sic loquitur illa postulationes. Si autem fuerit subscripta et presentata secus. vt in. c. bone. in secūda bone. ne alias illudatur superiori. vt in veris si enim ideo acquiratur hoc ius postulato si postulatō facta fuerit canonice in concordia et de digno. qz ex postulantibus ante q postulatio opo-

b ij

6 **Deur** vel respuatur a postulatione
resilire non possunt ne alias illudat
superiori ut dictus est. **¶ Item** q. su
perior debet eam admittere si non
ad miserit iniuria sit postulato. non
tamen talis et tanta ut ex ea agi pos
sit sicut talis iniuriam facit iudicio
treuerendissime synodi si q. semel
iudicata ac recte disposita reuoluere
in publico disputare contendit. **¶**
C. de epis. au. l. iij. in prin. non tamen
talem tantam ut ex ea agi possit. **¶**
C. de appel. l. i. in maioribus. **¶**
7 **¶ Et** nota q. postulator acquirat hoc ius
quod dictum est. electio ius petendi
confirmationem. **¶** vt. de accu. super
his presentato acquiratur hoc ius ut
si solus a vero patrono nec variante
fuerit presentatus petere potest se i
stitui si is ad quem spectat collatio
non instituat. implorare potest supe
rioris officium. **¶** vt. dixi circa prin. hu
ius tit. **¶** Sed si patronus variet alius
representet episcopus illi instituat
aget prius contra episcopum ut ei
prouideat superius dictus est. **¶** Si
vero instituat alium a non patrono
presentatum. aget prius contra in
stitutum ut a moueatur et ipse insti
tuatur. **¶** vt. de sen. et re iudi. cum ber
toldus. **¶** Nominato autem si solenni
ter nominetur per capitulum alicui
us ecclesie vacantis petat provide
ri a papa ecclesia nominat duos vel
tres et ponit in voluntate pape. **¶** vt. p.
eligat nisi ex illis acquiratur hoc ius
sicut patet ex pendente nominatione
illa non possunt nominantes a nomi
natione resilire. ne alias pape videat
tur illud. sicut in postulatione nota
ui per decre. l. eo. tit. bone me. in pri
ma bone. et q. ius acquiratur nomi
nato est ar. xvj. q. vlt. contra sancto
ij. q. vj. s. diffinitus tver. nominatio
nes. lxxv. di. archi. de florenti. **¶** Ceter
si nominatio non sit solennis. sed ca

nonici contra vel circa formam aliquem
eligendi nominant aliquos vel ali
quem sic dicendo talis esset bonus si
latus vel talis ex hac nominatione
nullum ius acquiratur. **¶** vt. l. i. in prin.
q. sicut in prin. **¶** Item nominat o
scrutinio nullum ius acquiratur an
te publicationem secus post. **¶** vt. l. tit.
proxi. publicato. **¶** In summa nota
dum est q. aliquando per nominatio
nem petitur dispensatio ut cum pos
tulat irregr. (ex deli. vlt. defectu na
taliu ordinum vel annorum. **¶** Item
cum postulatur alteri ecclesie alliga
tus vt. l. i. in prin. in causis. in fi. Aliq
petitur licentie datione cum postula
tur clericus alienus. **¶** vt in prin. huius
ti. notauit. **¶** Sciendum est etiam q.
vt sicut scientes eligentes indignum
priuantur potestate eligendi. **¶** vt. l. i. in
prin. cum in cunctis. sic postulant
vt. l. eo. c. i. et l. i. in prin. bone me. et
c. scriptum. quod intelligi cum pos
tatur indignus vel irregularis ex cri
mine. secus si ex defectu et sic intellis
go finem huius decre. scriptum est.

¶ De electione et electi potestate. Rub.

Actum est su

pra de postulatione. s. q.
q. postulatio pream
bula est electioni. **¶** Nam
ad hoc sit postulatio
ut sublato impedime
to postulator qui ante ineligibilis
erat fiat abilis et legitimus ad eli
gendum. Propterea post rubricam de
postulatione ponitur rubrica de ele
ctione. **¶** Videmus igitur quid sit
electio. qui possunt eligere quis pos
sit eligi. infra quod tempus debeat eli
gi. que forma electionis. ad quod spe
ctat electio confirmatio. quod ius
ex electio. proueniat. An eligens pos

Qui
possit
eligere

sunt ab electione resilire. et que sit pe
na non canonice eligentium. **¶** Ele
ctio est aliquis persone ad dignita
tem vocatio quis alias verbum eli
gere ad multa se habeat. nam dicit
quis eligi in postulandum. **¶** vt. eod.
ti. in causis. et l. de rentu. post trans
lationem. **¶** Dicitur quis eligi in cano
nicum vt. l. eo. ti. cum ecclesia vulnera
na. et l. de preben. dilecto. dicuntur eli
gi arbitri. **¶** vt. l. e. in causis. **¶** vt. l. de fo
compe. si quis contra. et l. de appel.
cum spiritualis. **¶** sed in his etiam in
similibus debet fieri electio latato
vocabulo sicut et dicuntur poma eli
gi in canistro. hic autem stricte signi
ficat verbum eligere ut superius di
ctum est. **¶** Electio j. spectat ad colle
gium clericorum etiam si duo vel tres
in collegio fuerint. **¶** vt. l. eo. ti. c. j. et l. de
de consuetudini. cum dilectus. **¶** de cau
sa possit. et proprie. cum ecclesia. l. iij.
di. adrian. et c. nosce. et l. ex his. xvj.
q. vlt. c. vlt. **¶** Sed si clerici non sunt in
ecclesia ut collegium vel ut corpus s.
ut singulares. tunc superior prouide
bit per se vel presentante patrono si
ecclesia patronum habet. **¶** vt. de iure
patrona. pastoralis. hoc igitur est re
gulare ut ad collegium cuiuslibet ec
clesie spectet electio. licet plerumq. ex
consuetudine vel ex privilegio alie
ni vocentur. **¶** l. e. c. amana. et l. de cau
sa possessio. et propria. cum ecclesia.
l. i. in prin. bone me. in secunda bone
me. de consue. cum dilectus. et l. de ius
re pa. nobis. vocantur aliqua ndo re
ligiosi et honestate non ex debito. **¶** vt.
l. iij. di. in nomine domini. lxxij. di. c.
j. vocatur populus non ad eligen
dum sed ad presentandum. **¶** vt. l. iij. di. s.
et c. sequenti. **¶** vocantur principes ab
piscopis. **¶** de edat. vt. l. iij. di. s. p. d. p.
Alii tamen illi ad quos spectat
electio non presunt eligere excom
micatione impediens. **¶** vt. l. de appel.

constitutis. quod intelligo in excom
micatione maior. sed in minori.
vt. l. de de. excom. mi. ca. vlt. nec ob. l.
eo. ti. illa non enim asserit defectus
esse in electione ex eo q. interfuit ca
nonicus excommunicatus excom
micatione minor. sed posthinc loquit
tur si quis ex eo fuisset defectus. **¶** Et
revera nullus fuisset defectus. **¶** Est
ratio quare excommunicati excom
micatione minor non impedian
tur eligere quia tantum a perceptio
ne sacramentorum excluduntur. **¶** vt. l. de
excep. a nobis. et l. de sen. exco. si que
ij. q. iij. engeltrud. **¶** Ab eligendo au
tem et ab his que iurisdictionis si non
excluduntur. **¶** vt. l. de de. excom. c. vlt.
Sed instabis ratio per electionem
eligentium et consensum electi contra
bitur matrimonium spirituale sicut.
l. de transla. prela. c. licet. et c. inter cor
poralia. l. eo. ti. cu inter canonico
matrimonium. etiam spirituale foris
est carnali. **¶** vt in eadem dec. inter cor
poralia. **¶** Sed matrimonio est magnum
sacramentum i christo. et ecclesia. **¶** vt. infra
de biga. debitum. **¶** igitur excommu
nicati minor excommunicatione non
sunt admittendi ad electionem. **¶** Ad
quod respondeo per electionem non
proprie contrahitur matrimonio. sed insi
nat. **¶** vt dicit illa lex. vel aliter. **¶** Ma
trimonium carnale est sacrum q. in
eo inueniuntur illa significata que no
tantum in decre. debitum. non in ma
trimo. spirituali. nam i matrimo. car
nali per bigamiam receditur a signi
ficatis quod in spirituali matrimo.
non inueniuntur alias translati de
vna ecclesia ad aliam bigamus con
seretur. **¶** Item eligere non possunt
suspensi. **¶** vt. l. de consue. cum dilectus.
l. de excep. apostolicis. nec miretis q.
aliud in excommunicationis excommu
nicatione minor talia in suspensis
q. suspensi non possunt beneficia co

Eligi
quis
possit

De electione et electi potestate.

De electione et electi pote.

12

sequi. vt. j. de era. 2. qua. or. p. r. e. f. i. cum bone me. nec ipsi alii conferre valent vt. j. de conce. p. r. e. c. q. 2. diuersitatem. Suspendi contrahunt irregularitatem celebrando. vt. j. de de. ex. aposto. lice. secus in excommunicationis excommunicatione minori. vt. j. de de. ex. si celebrat. Item eligere non present interdici. i. eo. ti. cum inter. Respon. se norem. Item in quibus interdicitur eligere superioris licentia. vt. j. eo. ti. c. vlti. Item illi qui in eadez vocatione in eligendo peccauerunt scilicet eligendo indignum. vt. j. eo. ti. c. u. in cunctis. 2. c. innotuit in si. 2. c. bone me. quo casu sunt ipso iure eligendi potestare priuati. idem est si peccatur in postulando. vt. j. eod. tit. scriptum. Item si peccatum est in forma. 2. propterea eligentes per sententiam priuati sunt potestate eligendi. vt. j. eo. q. 2. propter diuersas. Item eligi potest qui delegitimo matrimonio sit natus. qui etiam inuita scientia commendabilis de monstratur 2. qui. x. annum eratis egerit. vt. j. eo. ti. cum in cunctis. dummodo non sit excommunicatus maior vel minor vel excommunicatione. vt. j. de de. ex. mi. c. si celebrat. Item nec suspensus. vt. j. de de. c. o. s. u. e. cum dilect. Item nec interdicitur qui non seruant interdicitum. vt. j. de postu. c. j. 2. dummodo ei canones non obstant vt in de. cre. cum in cunctis. 5. hoc sane. Item eligi debet infra tres menses. vt. l. dist. post. l. i. x. di. obcunctibus. vlt. r. i. u. s. enim non debet vacare cathedralis vel regularis ecclesia. vt. j. eo. ti. ne pro defectu. in hoc hodie exequata est condicio episcopaliu ecclesiarum: minorum in quibus per electionem facienda est institutio. Nam fm vetera iura episcopales ecclesie maiores vacare non potuerunt vltra tres menses. minores vltra sex.

vt. j. de era. 2. qua. Eamre. j. vt. i. te. n. d. conre. quoniam frequenter. j. de de. non. ref. Ex. tue. Consecratio episcoporum 2. maiorum vltra alios tres menses differri non debet. vt. c. di. quoniam. 2. quod dico dari alios tres menses benigna interpretatione receptum est. vt. l. x. di. 5. tempus. Et infra tres menses non fuit facta electio iusto impedimento cessante ad proximum superiorem potestas deuoluitur providendi. vt in illa. ne pro defectu. nec obstat illa dilectus. j. de conce. p. r. e. que dicit q. in episcopali bus ecclesiis non ad proximum superiorem sed ad papam potestas deuoluitur. nam illas hodie puto fore correctam. hoc tempus quod datur ad eligendum vtile est q. non cedit impeditis vt patre per illam decre. ne pro defectu simile alias de conce. s. ben. vel ec. non va. Quoniam et. j. de sup. neg. p. r. e. licet lapsus. enim ipsi temporis non cessantibus officere non potest. vt. c. de ino. si. recta. l. contra. Item simile alias de scriptis. Si autem 2. c. plerumq. ij. q. vj. s. b. i. d. u. i. ff. de diuer. et. tem. p. r. i. p. l. j. ff. de re. dubi. l. c. u. s. f. x. ff. q. n. de p. e. est anna. l. j. 5. annus. Continuum autem est illud tempus qd continuu currit sine qs possit experiri siue no. vt est videre i act. de dolo. l. vlt. similiter in rectoria. vt c. de tempo. in int. ref. l. i. vlti. Si vero infra alios tres non fuerit perit cōsecratio. c. p. s. metropolitani sui iudicio cedat qd tempus similiter negligentibus cedit. vt. c. di. Quoniam. j. de trā. la. p. l. a. Inter corporalia. Et quod dixi in episcopis respectu metropolitani idem puto in metropolitano respectu suorum superiorum. Item forme electionis due sunt per scrutinium 2. compromissum. quod. enim de in. s. p. i. ratione dicitur non est forma im mo est exceptio a forma. vt. j. eo. ti. q. elect.

propter diuersas. sunt 2. quedam alia circa formas que tamen non sunt de formis vt illa presentibus omnibus qui dnt volunt 2. possunt commodere interesse. vbi ergo sit contra formas electio est ipso iure nulla vt in eadez decreta. quia propter diuersas. 2. infra eodem titu. cum post perit. Cum mana 2. c. congregatio. vni autem contra ea que non sunt de formis sit tūc electio non est ipso iure nulla sed est annullanda per exceptionem. vt infra eod. titu. quod sicut. s. de postul. bone memorie. in secunda. Et est ratio ne iura illa que dicunt electionem non esse ipso iure nullam sed annullandam propter contemptum. nisi contempti consentiant vt dicunt iura allega. tollatur ipso verbo quod ponitur in illa decreta. quia propter diuersas. saliter facta electio non valet 2. c. Quod non est intentionis domini pape vel p. i. c. i. p. i. s. quod vnoverbo tollat multa iura magnis laboribus condita: vt infra eod. titu. ecclesia vestra. c. de inofficio. restant. l. si quando. Sed his omnibus ob. j. cod. titu. Auditis. vbi videtur quod electio celebrata aliquibus contemptis sit nulla ipso iure. Sed tu dicas qd non ideo nulla est propter contemptum sed quia in imperu celebrata est 2. post appellationem legitimam alias legitime interiectas. Item Scrutinium fieri debet per tres de collegio non plures neq. pauciores nec aliunde nisi de collegio. possunt autem canonici vices committere aliquibus viris idoneis non auro quor 2. an sint de collegio an non. Item circa hoc queri consuevit quid si plures vel pauciores sint scrutatores. Respondeo si verba decreta obseruare velimus non valet quod agitur. sed circa hoc curia contrarium obseruat. Item quid si clerici vni de collegio vel aliunde vices committant 2. ille prouideat ecclesie viduare. Respondeo fm alia iura valet quod actū est. vt. j. eod. titu. causam. Cum inter canonicos. j. de renun. post translationem secundum verba illius decreta. quia propter. non valet que dicit aliquibus iuris. Item Ite queritur quid si clerici vel canonici dissentiant circa formas maior ac senior pars consentiat in viam compendii. s. in vias compromissi. pauci vero consentiant in viam scrutini. tenet curia 2. obseruat vt preualcat contradictio paucorum. 2. hoc tali ratione. via scrutini est via ordinaria per quam quilibet saluum est in quem vult dirigere votum suum. secus in compromisso contingit per quod pleriq. prouidentur de persona. de qua prius nec consentitū est nec speratum. j. cod. titu. Cuius dilectus filius archi. morine. cum inuitus nullus sit dandus episcopus. vt. l. j. dist. nullus. Item an compromissum nullus inuitus compellitur. ff. de arbi. l. sed 2. ff. si quis in dex. iij. q. d. vij. s. tria. in versu. quia vero iudex. Sed quauis placere debeat quod curia seruat. tamen de rigore iuris contrarium suadet. nam lex illa loquitur in compromisso quod pena vallatur. ad quod graue esset aliquem inuitum artari de cre. aurez illa quia propter. no loquitur in compromisso. sed commissio. sic enim dicit. vel saltem aliquibus vices suas committat. Cui ipso iure dicitur p. via compromissi vel commissiois. 2. id non obstat lege illa que non accedit. dicit possit q. in hoc paucorum potest esse generale est in cunctis actibus desite. vt obrineat sententia plurimorum: vt infra de his que si. a. ma. par te capi. per totum. l. x. di. c. j. Sed

videtur hodie labor in electionibus duplicatus. olim enim labor erat in eligendo prelatum. hodie et in hoc et in scrutatoribus eligendis. immo certe labor est diminutus et via electionis satis aperta nam facta publicatione votorum et collatione secuta. ultimo do nollent homines malignari certum est et expeditum quis sit eligendus quia is in quem maior et sanior pars consentit. ¶ Sed si partes consentiunt sint equales. Et tunc etiam eligendus est is qui dignior esse videtur. Nam pars illa que in scrutinio nominat digniorem in meliori zelo consistit. propterea si non maior numero sanior tamen esse censetur. quia zelus consideratur ex duobus. scilicet ex auctoritate eligentium et dignitate electi. vt. j. co. titu. ecclesia. Sed si tam ex parte consentientium et ex parte eorum in quos consentitur concurrant omnia quod raro contingit. et ideo ad hunc casum iura trahi non debent. vt. ff. de le. 2. l. c. con. l. nam ad ca. diu. possit et in tali casu esset iterum ad scrutinium recurrendum et noua ordinatione procedendum. vt. lxxij. distu. si ouo. vel deberet superiori totum scrutinium presentari vt superior per gratificationem alterius preoptet. ar. j. de iure pa. cum autem aduocatus. ff. de re. l. i. l. sum. fu. l. vlti. ¶ Ad electionem autem per scrutinium hoc ordine peruenitur. nam quilibet interrogatus a scrutatoribus si gillatim et secreto votum suum exponet in certam consentiendo personam. votis ergo omnibus redactis in scriptis facta publicatione et collatione secuta numeri ad numerum. zeli ad zelum. et meriti ad meritum. vt. j. co. titu. in generali patebit que pars sit maior et sanior. non respectu partium aliarum. sed respectu capituli totius. vt in decretis. eo. Et tunc maior

pars dicitur minor. cum maior et sanior pars in talem consentiat ipse est eligendus. unde si placet ipsum communiter eligamus. si acquiescerint tuncis qui maiorem vocem habent in capitulo surgens dicit. ego pro toto capitulo eligo talem et omnes accedunt. Si autem non acquiescerint tuncis qui maiorem vocem habent inter illos qui maiorem et sanior partem constituunt dicit. ego pro me et pro illis qui mecum consentiunt eligo talem. et illi dicunt placet nobis. sic fit electio in communi aliter si quilibet singulariter diceret ego eligo talem. vel consentio in talem iam tot essent electiones quot essent electores. ar. ff. de verbo. obligatio. l. scire. 2. l. quod dicitur. ff. de dona. l. senatus censuit. vel id quod factum est in scrutinio repeti videtur in eligendo hec forma scrutinij locus habet in ecclesiis episcopalibus et maioribus et minoribus. puta in archiepiscopis et episcopis. et in prepositis et in plebanis. tales enim ecclesie per mortem suorum prelatorum viduari censentur. secus si agatur de archidiacono archiepiscopis vel preposito maiorem ecclesie. quia per mortem talium ecclesie non viduantur quoad episcopi sponsi carum viuunt. unde in electionibus illarum personarum locus non habet forma concilij sicut dictum est. Sed quod dixi in prepositis et alijs personis libus qui non consistunt in cathedra. tibus ecclesiis locum habere formas concilij verum est sed non in omnibus. Quid enim si aliqua ex talibus ecclesiis modicum collegium habebat puta trium vel quatuor forma scrutinij non poterat observari. et ideo proceditur secundum morem antiquum et ita intelligo. j. eodem titulo capitulo. j. ¶ Sed nunquid

scrutatores dicent vota sua in scrutinio et consensus sic. nam in constitutione concilij dicitur is eligatur in quem omnes et hoc nunquam accideret si scrutatores in aliquem non consentirent duo autem tertium scrutabuntur. 6 ¶ Ad electionem et vocandi sunt omnes qui debent volunt et possunt commode interesse et qui in provincia eadem consistunt in decre. quia propter 2. j. eodem titulo coram. vocabuntur autem per litteras vel per nuntium. illi vero qui manent in ciuitate vocabuntur per campanam. vt. j. eodem titulo in causis. provinciam autem non intelligas talem et tantam vt dicit canon. v. q. iij. scire. nam multe provincie diffuse sunt et mora in electionibus periculosa est. vt. j. eodem titulo. Cum inter. et. j. eodem titulo ne pro defectu. hic ergo intelligo provinciam illam que per se provincia appellatur vt lombardiam. tusciam. campaniam. inspecta magis nuncupatione vulgari et iuris interpretatione sicut de vicis dicitur. v. no. 8. de rescriptis. nonnulli. ¶ Et est sciendum quod post consensus adhibitos in scrutinio mox fieri debet publicatio in communi et post publicationem et collationem electio. vt in constitutione. quia propter 2. j. eodem titulo. Cum post. verum tamen non omne quod deferendi causa sit. more annumeratur vt. ff. de usu. l. sciendum. ¶ Item non debemus precipitare concilia nostra immo tempore indigemus vt aliquid maturius agamus. vt. l. di. ponderet unde mox intelligi fieri si non diuertatur ad alios actus. vt. ff. ad l. iul. de adul. l. quod ait. ff. de test. l. heredes palam in fine. ff. ad tertul. sena. consil. l. ij. §. confestim. ita tamen vt nec moratoria cunctatione. nec precipiti festinatione. tam publicatio et collatio et electio fiant. vt. ff. de admini. tu

to. l. tutor qui repertorium. §. j. in fine ff. ad le. falsi. l. j. §. non solus. ¶ Quid ergo si post publicationem cum appareat plures in scrutinio nominatos et discordie sanua sit aperta. diuertant aliqui ad angulum ecclesie cum aliquibus conferentes et quereutes quomodo ad electionem vni formiter et concorditer veniatur. vel illi de parte maioris moneant illos qui sunt de parte minoris vt a sua nominatione desistant. et illum eligant in quem maior et sanior pars capituli consentit. vt forte missa celebretur ad honorem spiritus sancti. vt par et concordia inspiretur. nunquid ex hoc vitiosa erit electio. Sed absit vt virtutes in vitia conuertamus. vt. r. q. iij. ve qui dicitis. Sicut nec econuerso vitia non sunt conuertenda in virtutes vt. xi. di. sepe. et ideo circa hoc leti caute procedit que dicit tunc vitia id quod in contrarium fieri debet cum actus contrarius itercedit. vt. ff. de duobus reis l. duos. §. vltimo. vt cum actum contrarium intelligamus omnem actum impertinentes. ¶ Et notabis quod circa electionem summi pontificis non habet hec forma locum de qua superius dictum est. sed illa que habetur j. eodem. licet. Is enim vniuersali ecclesia Romanus pontifex habeatur qui a duobus partibus cardinalium electus fuerit et receptus vt ibi dicitur duas partes. quidam intelligunt computato electo. vt. j. eodem titulo cum in iure. Alij autem asserunt quod illud tantum in compromisso obrineat. ¶ In scrutinio due partes esse debent eligentes vt dicit illa. licet non computato electo. Sed certe etiam idem videtur in electione de archiepis. vt. ff. de re. ab or. fa. l. ij. ff. de iustis. vii. l. nulli. et. ff. de deaur. l. nominationes Sed si vere inspicias illas leges. non debes dicere quod due partes eligere

7
papa
quali
ter cli
gatur

debeant de curationem. sed adesse. **C**lerici tamen cardinales quando voluit renunciant illi constitutioni et agunt ut praeualeat electio que a pluribus fuerit celebrata. **C** Item sciendum est quod electiones episcoporum maxime in ecclesiis cathedralibus sunt celebrande si fieri potest. ut. j. eodem. quod si aut. 2. c. cum terra. ar. j. de appella. qua fronte alioquin nedum extra ecclesiam immo extra civitatem fieri possunt. ut. xiiij. distin. in nomine domini. et. lxviij. distin. quanto. **C** Item sciendum est quod secunda electione facta prima non cessata. non valet. scilicet ut cum dubium sit de effectu prioris. ut. j. eodem titulo considerauimus. 2. c. auditis. Ceterum si sit liquidum et euidenter apparens primam ipso iure nullam. utpote de manifeste ineligibili. ut. j. eodem titulo. venerabilis. 2. c. vinconienensis. **C** Item cum a suspensio et de suspensio ab excommunicatione vel de excommunicatione electio celebratur. ut. 3. de consuetu. cum dilectus. j. de appella. constituitur. tunc prima non prestat impedimentum secunde et hec locum habent cum due electiones sunt non continue nec in concursu. sed una prius et ex intervallo alia. Ceterum si fiant quasi in concurrenti vel concursu una post aliam non habet locum hec exceptio ex prima contra secundam. quia secunda celebrata est prima non cassata. sed habet locum consideratio comparationis numeri ad numerum et auctoritatis ad auctoritatem et zeli ad zelum. ut illa que his collatis inuenta fuerit a maiori parte capituli celebrata alteri preferatur. ut. j. eodem titulo. dudum. 2. in. c. in genefi. **C** Item sciendum est quod electores ab electione resistere non possunt electo consentiente vel consentire volente. ut. j. eodem titulo. cum inter canones. Sicut et

alias herede deliberante et inuentis resistarum. conscribente nulla erit licentia creditoribus vel legatariis seu si electi de iurisdictione eum inquietare vel one. ad iudicium vocare. vel res hereditarias vendicare. ut. C. de iure delicti. l. vlti. §. donec. **C** Item cum a diuersis partibus electio celebratur aliquando numerus vnius partis preferatur auctoritati alterius partis aliquando auctoritas numero. ut. j. eodem titulo. dudum. ff. de pacti. maiorem. C. qui bonis cedere possunt. l. vlti. Aliquando et ceterus numeri ex una parte cum auctoritate partis alterius preeminente comparatur. ut. xix. distin. in canonicis. in quo dicendum est quod si multum excedat preferatur auctoritati. ut in. c. dudum. 2. j. de appella. cōstitutis. si autem modicum excedat succumbit numerus et preferatur auctoritas. ut. j. de resistib. in nostra presentia. In quor autem numerus excedere debeat ut preferatur vel ut succumbat vel ut equiparetur auctoritati non inuenio determinatum in iure. et ideo relinquo arbitrio iudicantis. ut. ff. de iure delicti. l. j. ff. de resistibus scio quesitum. **C** Item notandum est quod in electionibus cum queritur. An digna sit persona que eligitur. An in digna tempus electionis inspicitur. ut. j. eodem titulo. dudum in prima. 2. j. de etate et qualitate ordi. cum bono. 2. j. de cler. et. mi. postula. nec obstat. j. eodem. Auditis. ubi inspecto posteriori tempore electio conualescit. nam illud locum habet cum electioni hoc solum deest. scilicet consensus vel contemptus aliquorum. quocumque casu illorum accedente consensu non inspecto tempore electionis sed consensu postmodum accedente electio manet valida. sublara exceptio ne de contemptu. ut supra de postulationibus. bone memorie. in team

10

da. j. eodem titulo. quam sicut. §. si autem. **C** Sed queritur quid si absentes qui vocati debuerunt vocari non veniant. nunquid expectandi sunt donec veniant si vocati responderint se venturos videtur quod expectari debent usque prope finem trium mensium. ar. infra de offi. delega. consuevit. C. de indi. l. properandum. secunda questione sexta. in autem. appellatione. infra de appel. oblate. ff. de ver. obligati. insulam. Sed certe cum mora in electionibus sit damnosissima. ut. j. eodem titulo. cum inter vniuersas. infra ut lite non contestata. quoniam frequenter durum est canonicos se arrari ut preallega. decre. consuevit. ff. si quis cautio. l. secunda. in fine. unde puto quod si vocati non veniant infra competentem terminum eis a vocantibus prescriptum vltierius expectandi non sunt. infra eodem titulo. cum inter. 2. c. cum nobis olim. **C** Facta electione fieri debet decre. continens formam. scilicet et processum electionis. nomina eligentium et electi subscriptiones eligentium singulares et debet hoc conscribi manu publica vel priuata que sufficit propter subscriptiones. ut. C. qui potio. in pigno. habet. l. scripturas vel sigillo. vel sigillis aureis sigillatus. ut infra de fide instrum. si autenticam scripturam. hoc autem decretum et si fieri debeat. ut infra eodem titulo. c. innotuit. l. vlti. distin. episcopus. non tamen est de substantia. ut. xix. q. v. nostrates. C. de prebatio. l. cum res. **C** Item post electionem et ante confirmationem si crimine obijciatur electo in modum exceptio non est necessarium opponentes ad extraordinariam penam astringi. ut. j. de accu. sup. his. secus si post.

11
Et si
mon

Et est ratio quia ante confirmationem spirituale coniugium est inchoatum non tamen est ratum. ut infra de

translatio. licet. nam ante confirmationem usque spiritum non habet electus in iurisdictione ritus postea sic. ut infra eodem titulo. non le in. l. i. 2. c. transmissa. **C** Item ante confirmationem metropolitani sui iudici translatio cedit secundum quosdam. ut. j. de confirmatione. inter corporalia. postea maris. secus. et si crimen obiectum ante confirmationem probatum fuerit repellit non tamen electus ab obtinendo. si post confirmationem et ante consecrationem tum. et si electus confirmatus repellatur ab obtento. id est ab electione et administratione ac aliis que per confirmationem quesuit et ab obtinendo id est a consecratione. tamen beneficia prius habita non amittit. ut infra de accusatio. et inquisitio. super his et ob hoc ante consecrationem vel ante tempus de consecrandis episcopis non conferuntur. ut infra eodem titulo. cum in cunctis. **C** Confirmatio prelati infra episcopatus ad episcopum spectat. ut. xv. questione vltima nullus. nisi aliquis non innentur exemptus. ut supra de consuetu. cum venerabilis. Episcoporum confirmatio spectat ad metropoli. ut infra eodem titulo. cum inter canonicos. infra de translatio. prela. inter corporalia. l. xiiij. distin. ca. j. et vlti. nisi aliqui subsint immediate Romane ecclesie ut. j. eo. titu. nihil in. si. Archiepiscopo rati ad primates vel patriarchas qui in hoc et in quibusdam aliis parum morem et similia privilegia habet cum Romana ecclesia. ut. lxxv. distin. mos antequam. 2. c. qm. j. de priuilegiis. antiqua. in aure. de ecclesiasti. tit. i. pri. Patriarcharum ad papam. ut. j. eodem titu. scripti. Pape autem consecratio ad episcopum hofienensis. qui in hoc vicem metropolitani obtinet. et est sciendum quod is ad quem spectat confirmatio spectat et electionis et electi examinatio. Ita enim confirmari debet

14
Scru
nitiu
m
plex

15

electus si nihil est quod ipsum impe
diat. i. co. titu. postquam. Alibi dicitur
si non inueniatur in eo que in epra
tico continetur. vt. viij. qd. j. qualiter.
Unde triplex est scrutinium. Unus
quod habetur ante electionem de quo
supra dictum est. Aliud quod habet
ante confirmationem. vt. j. co. ti. vene
rabilem. Tertium quod habet ante
ordinationem. vt. xxiij. distinc. man.
xviij. dist. de sacrosanctis. xxiij. distic.
qui episcopus. xxiij. distinc. quando
episcopus. ¶ Per confirmationes
acquirat electus ea que ad admini
strationem et iurisdictionem pertinet
vt. j. eodem titu. nostri. r. c. transmissa.
Saluo eo quod dicitur de prelatiis
valde remotis et ultra Italiam consi
tutis qui si in concordia eligantur et
fuerint Romane ecclesie subiecti im
mediare possunt in spiritualibus et
temporalibus ministrare. vt. ramen
de rebus ecclesiasticis nihil penitus
alicent. vt. j. eodem titu. nihil. r. c. q.
sicut. ¶ Sed queritur an rem eccle
sie in iudicium deducere possit et vi
detur q. non q. in iudicio quasi con
trahitur. vt. ff. de pecu. l. l. s. idē scri
bit. Et absurdum est ei cui alienatio
interdicitur per in iudicio actiones exer
cere. vt. ff. de iure delib. l. a. p. etor.
Sed lex illa loquitur in pupillo deli
berante. cui ne iurum permittit. nec
alienare nec actiones exercere nec in
aliquo diminuere res hereditarias
sine permisso p. toris. secus in electo
confirmato cui generaliter concedit
administratio temporalium et spiri
tualium rerum. qui potest in iudicio
agere defendere. Item acquiritur p
confirmationem. q. sine metu calu
nie non potest crimen opponi confirma
to. vt. j. de accu. super his. ¶ Ab elec
tione tamen electores resiliere non p
fuerit nec postulare a postulatione p
sentata. vt. supra de postu. bone me

morie. in secunda. in ver. si enis. Nam
electus habet ius petenti confirma
tiones. immo publicato scrutinio va
riare nequeunt electores. sed ad eli
gendum cogendi sunt per superiores
vt. j. co. titu. publicato. r. arg. ad idē
j. de iure parro. nullus. ix. q. iij. nunc
vero. viij. q. iij. arraldus. sed hoc res
ligo cum omnes in vnum consentiunt
sed cum vota capituli diuiduntur et
consentiunt in diuersos. adhuc dico
quod illi qui sunt ex parte maiori et
saniori resiliere non possunt. Alij qui
sunt ex parte altera possunt imo de
bent. nam is eligendus est in quem
maior et c. verumtamen non intelli
guntur variare. hoc enim faciunt iu
ris auctoritate. vt. ff. de colla. bono.
l. nonnunquam. ff. de inofficio. testa
men. l. pomponius. §. sed nec impus
beris. ff. quorum lega. l. j. §. quia aus
tem. Vel intellige hanc decreti. pu
blicato. quod illi qui in scrutinio con
senserunt non possunt variare et a suis
consensibus resiliere post scrutinium
publicatum ante collationem et ele
ctionem quia secundum consensum in
scrutinio adhibitos in scriptis redas
cros et publicatos facienda est collatio
et electio nullius narratione admissa.
¶ Sed scilicet publicato ac collatione
cui iam appareat q. sit eligendus is. i. in
quem maior et sanior pars capli consen
sit illi q. sunt de minori pre resiliere p
t. variaret adherere illis q. sunt i. pre
maiori vna cum illis eligere. vt. no. s. e.
§. ad electionem aures per scrutinium
hoc ordine venit. ¶ Sed quid si publicato scrutinio
appareat quod maior pars decepta
est eo quod consensu si ignoranter in
hominem minus dignum. nunquid
illi qui sunt in parte maiori cum de
iure suo diffidant possunt a suis con
sensibus resiliere. videtur quod sic.
vt. supra de postula. bone memore.

in secunda. Sed tamen secus est. Nam
in hoc casu puto minores partem sa
morem esse. et ideo illum eligendum
qui fuerit a parte minori in scrutinio
nominatus. Sed qd. si omnes in vno
scrutinio consentiant et publicatione
facta illum omnino ineptum inueni
ant puto ad nouum scrutinium pos
se redire. Sed si iam electio sit facta
vel postulatio presentata fuit super
riori. secus vt in predicta decre. bone
me. r. j. de elec. bone. r. c. innotuit. nec
turberis et eo quod dicitur in decre.
publicato. q. consentientes in scruti
nio cogendi sunt per superiorem eli
gere. nam hoc intelligo si ydoneus sit
is in quem consensum est. vt. j. eod.
causas. ff. de mu. Tho. l. v. gradati in
fine primi responsi. Sed hoc totum
sine capitatione intelligas cum vicius
quod detegitur est in a pecto. tunc
enim penitere licet. vt. ff. de interro
gatio. actioni. l. de etate. §. celsus.
nam qui optauit acetum pro vino
potest iterum optare vinum. vt. ff. de
ope. leg. l. ij. argumē. ff. de pigno. ac
ti. l. elegat. §. qui reprobis. et qui iu
rat aliter q. ei defertur iterum iura
re debet. vt. ff. de iure iur. l. qui per sal
tum. et qui male prouinciat iterum iu
dicat. vt. C. de accu. l. iij. ff. de arbit. l.
quid ramen. j. Respon. r. ar. j. de accu
sa. qualiter. Sed in his qui iam ele
gerunt vel postulauerunt et postula
tionem superiori presentauerunt aliud
obseruatur vt superius dictum est me
rito videntur enim officio eorum fun
cti bene vel male. vt. j. de offic. de les
ga. in litteris. ff. de iudic. l. iudex. r. l.
qd. iussit. ¶ Et nota q. si de aliquo
facta fuerit postulatio et non admis
sa iterum i. ecclesia eade. et eade ordina
tione postulari non debet. vt. s. de
postula. gratum. Et idem dico consili
tari. electio cassata fuerit vicio ele
ctionis. vt. j. eadē. co. titu. consideraui

mus secundum vnam lectionem illi
decre. preter istam ordinationes que
facienda est in vacatione illa. Nam
in alia vacatione potest idem in ea
dem ecclesia iterum eligi. vt. infra eo
dem super eo. vbi autem vicio perso
ne reprobatur electio nec in vacatio
ne illa nec in illa nec in alia ecclesia
eligi potest. ¶ Sed obijciuntur eius ele
ctiones consueuerunt cassari per mo
dum exceptionis. vt. infra de accus.
super his mirum est quomodo exces
prio tantam efficaciam habeat con
tra id qd. legit. j. s. ord. cog. c. d. j. de
excep. denique. §. vlt. ff. de his q. not. j.
l. lucius. Ad quod Respondeo in nul
lo vacillare debet opinio promouen
di. vt. xxiij. dist. layci. eius autem con
ditio cuius per modum exceptionis
cassata fuit electio grauata vt. sicut
illius qui exceptionem repellitur a
testimonio. vt. infra de testi. testimo
nium. ideo huiusmodi promotio et
in illa ecclesia in quacumque persone re
probat fuit eius electio et in alia im
peditur. nam infamia facti onerat
aliquos apud bonos et graues vt. ff.
de obsequi. l. honore dignitate repel
lit. vt. C. de dig. l. ij. Sed cum alicuius
electio cassatur vicio electionis. tunc
quia vitium est in materia non im
puratur electio. vt. ff. ad l. acqui. l. si
seruus. §. si calicem. ff. de loca. et cons
duc. l. item queritur. §. si gemma. vn
de cassatum non committitur infam
ia. vt. ff. de re mili. l. qui cum vno.
§. non omnis. et. §. exauctorizatus. ff.
de his qui nota. infra l. ij. §. ignomi
nie. ¶ Tunc videndum est de pena
male eligentium. ¶ Et est sciendum
quod si scienter eligant indignus ab
ecclesiasticis beneficiis triennio sunt
suspensi et priuati tunc. l. ea vacatio
ne vel tunc id est prima vice vel elec
tione occurrit facienda potestate eli
gendi. vt. infra eodem titulo cum in

18
Pena
non ca
noni
de eli
gendi

cunctis. ita ut si omnes deliquerint transferatur potestas eligendi ad superiores: ut infra eodem titulo. bone memorie. r. ca. innotuit. Si autem non omnes deliquerint. sed aliqui de capitulo tunc potestas deuoluitur ad alios qui non deliquerint: ut infra eodem titulo. cum vincofi. r. si illi ad quos deuoluitur eligant r. eodem modo deliquerint ut primi potestas redit ad primos non ad superiores. sic intelligere voluerunt quidam decreta illam cum vincofi. dicentes tunc deum deuoluit ad superiores ius eligendi vel providendi cum omnes pariter. id est simul deliquerint. colligentes hoc ex illo verbo quod ponitur in decreta. bone memorie. maguntinus in si. vbi dicitur si electores pariter deliquerint ad nos deuoluitur fuisse ordinatio ecclesie maguntine. Sed ego aliter intelligo decreta illam cum vincofi. sicut etiam glossauit. Et quod dicitur in decretis. bone. pariter non intelligo concursum in tempore delinquentium sed delicti similitudinem. ut sit sensus si primi electores deliquerint r. secundi deliquerint pariter delicti non temporis deuoluta est ordinatio r. absurdum enim esset dicere quod nunquam ius eligendi a capitulo crearet nisi canonici diuini deliquerint. r. quod vitium delinquentium in quasi purgenur ex delicto aliorum ut ad primos ius redeat eligendi. illi tamen ad hoc respondebant quod iste regrellus et circulus locum habet vique ad tres menses qui dantur ad eligendum. ut. l. distinctione postquam lxxij. distinctione obuentibus. r. quod dixi deuolui ius providendi ad superiores canonici eligentibus scienter indignum. locum habet cum canonici eligunt contra formas. hic saluo quod in primo casu delinquentes

res priuati sunt ipso iure. in secundo priuandi per sententiam: ut patet hec differentia ex illis decretis. ut infra eodem titulo. cum in cunctis. et capitulo quia propter diuersas rationes quod cum in primo casu eligentes sint a beneficiis suis per triennium suspensi durante suspensione alia beneficia acquirere non possunt. ut infra eodem titulo per inquisitionem. infra de etate r. qualitate. cum bone. r. Et est sciendum quod ab electo confirmato r. consecrato epigitur sacramentum fidelitatis: ut infra eodem titulo significasti. secundum formam quam habes infra de iuribus ran. ergo idem si metropolitani fuerit conceditur pallium ad usum r. nomen: ut infra de postulatione. bone memorie. in fine. in secunda. in quo plenitudo pontificalis officii confertur. ut infra de usu pallii. nisi scilicet in quinq. in vocatione concilij. crismatis consecratione. dedicatione basilicarum. ordinatione clericorum et episcoporum consecratione. ut infra eodem titulo quod sicut. §. preterea.

De translatione prelatorum. Rubric.

Ictum est supra de quibus sedas modis per quos prouidetur ecclesijs de prelatis. sed quia plerumque prouidetur transferendo prelatos de ecclesijs ad ecclesias. idcirco subiungitur hic rubrica de translatione. Vel aliter continuabis. Dictum est supra de postulatione. sed quia plerumque postu-

lantur prelati alijs ecclesijs assignati. ut. §. de postu. bone me. in prima et secunda. r. si unanimiter quos transferri. os. ideo hic de transla. tractatur. ¶ Uideamus igitur quid sit translatio. qui possunt transferri. ad quem pertinet potestas transferendi. r. que sit causa transferendi. ¶ Translatio test de sede ad sedem commutatio. unde quod hic appellatur translatio alibi appellatur mutatio. ut. vij. q. j. mutationes. ¶ Potest transferri aliquis de minori ad maiorem ecclesiam. qui enim prouehitur de minori ad maius prouehitur. xxiij. dist. legimus in fin. ff. de ma. et ho. l. ut gradatim. et maxime obtinet cum agitur de translatione episcoporum. cum enim episcopi transferri possint de sedibus ad sedes nisi per dispensationem. ut not. §. de postulatione. facilius dispensatur: ut de minori quis transeat ad maiorem quam de pari ad parem vel de maiori ad minorem. ut. infra eodem titulo capitulo primo. r. capitulo. licet. Est igitur hoc secundum ordinem ut habes minorem dignitatem transferatur ad maiorem. ut. infra eodem capitulo. vij. b. j. mutationes. ¶ Pertinet autem translatio episcoporum ad papam solum. ut. infra eodem titulo capitulo. vij. q. j. mutationes. r. infra eodem titulo inter corporalia. Alio autem prelatorum inferiorum ad episcopos translatio nec fieri debent auctoritate episcoporum. ut. vij. q. j. prima episcopus de loco. nisi prelatus is qui transferendus est sub sit Roma. eccle. immediata. ut. §. de consue. cum venerabilis. ¶ Item requirit consensus capitulorum seu clericorum a quibus sunt aliqui transferendi. est enim quedam alienatio. r. ideo consensus clericorum est requisitus. ut. x. q. ij. in autem. hoc ius potestatum. xij. q. ij. sine exceptione. x. q.

ij. in. c. vlti. nam maior est alienatio personarum quam rerum quia persone precliosiores sunt rebus. ut. xij. q. j. §. cipimus prius querenda est perior. nam iuris ratio. ut. ff. de iure codic. l. quidem referuntur hominum gratias res nam comparauit. ut. insti. de re. di. §. in pecudum. r. q. dico requirendum consensum clericorum locum habet in his prelatis qui sub sunt episcopis immediate ar. lxxij. dist. clericos. i. de renu. ad monet. sed si alijs prelatis medijs sub sunt ut abbatibus seu prepositis eorum etiam consensus est requirendus. ut. lviij. di. c. j. r. lxx. q. ij. conquestus. lviij. di. c. j. sed si palium episcopatum clericus vocatur sit tunc siue habeat medium prelatum siue non. consensus episcopi est requisitus. ut. l. xj. dist. per totum. lxxv. dist. florentinum. ¶ Sed quid si prelatus aliquis vocatus ad dignitatem maiorem nolit transire. dixerunt quidam cogi non posse quia nemo cogitur crescere inuitus ut. lxxij. dist. gesta. sed si ex causa utilitatis vel necessitatis peratur translatio puto fore cogendum. ar. vij. q. j. omnis qui gemebat nec ob. quod dicitur quod nemo crecere inuitus compellitur quia multa bona conferuntur inuitis. ut. lxxij. di. r. qui emendat. et inuitus aliquis liberatur. ut. ff. de nego lge. l. soluen. do. ff. de solu. l. saluacionem argu. ad idem. ff. de lib. cau. l. j. r. ij. ff. de appella. l. non tantum. ff. quando appella. fit. l. ij. §. vlti. ¶ Transfere autem episcopos et superiores solius pape est ut dicitur est. ubi hoc qd alia soli pape spectat q. bis vbi. notat. ¶ Restat papa. solus depositus r. ppe. diuidit ac vni eximit atq. pbat. articulos soluit synodus: facit generalia. r. transfert mutatur. non prouocatur. vlti. ab illo. vlti. sine gla. pbat. p. iura. ij. q. vj. Jdeo. ij. q. vj. Quis. r. c. dudum. xvi. q. j. precipi

↑
Causa
trāsse
rendi

mus. vii. q. j. et temporis. xvi. q. j. frat-
ter noster. xvi. distin. regula. xii. q. j.
quotiens. xvi. distin. c. j. et. vii. q.
j. temporis qualitas. c. mutationes.
et. q. d. i. cuncta. ¶ Translatio num
cause que sunt. utilitas et necessitas
vt. vii. q. d. i. Omnis qui gemebat et. c.
episcopus de loco qui enim ex alte-
ra istarum causarum transfert non transit
sed transfertur. vt. vii. q. j. mutationes
non mutat sed mutatur. vt. vii. q. d. j.
scias. ¶ Tres autem sunt cause tras-
situs leuitatis cupiditatis et humili-
tatis. Cum quis utilitatis causa tras-
fertur omnino eximitur et liberatur
a prima. vt. s. de postu. bone me. in se-
cunda in si. Ut nihil commune habe-
at cum prior. vt. xxi. q. j. Si quis ias
translatus. quod intelligo cum tras-
latus est cum effectum ut possessio
nem illius habeat ad quam transfer-
tur. vt. s. titulo prior. cum in cunctis.
Alioquin secus. vt. xxi. distin. si quis
episcopus ordinatus. et. c. si quis epi-
scopus. et. c. si quis episcopi. sic et ex eo
tempore incipit quis posse testari in
re militari cum in numerum militum
est receptus non cunctus est in ty-
ronem. vt. ff. de mili. testa. l. Ex eo te-
pore. vel quod verius puto cum epi-
scopus absoluitur a vinculo quo prior eccle-
sie tenebatur data sibi licentia ad al-
teram transeundi antequam ad secun-
dam transferat. vel si non admittatur a
secunda ad huc dico nihil commune
habeat cum prior a qua exemptus
est. est tamen episcopus nullum possi-
dens episcopatum. vt. ff. de bon. pos.
ex testa. mili. l. yna. in si. verum tamen
quodvis possessionem ecclesie non ha-
beat ad quam transferatur dominum ta-
men vel ius in ea quesitum. vt. ff. de ac-
qui. pos. l. cum heredes. ¶ Cum cau-
sa necessitatis quis transferatur idem
est quod s. aliquando effi. ex causa necessi-
tatis fit translatio vt cum placet in sua

ecclesia persecutionem patitur et hostili-
tatem. Sed et tunc dicitur potest et utilita-
tis transferri. cum in sua ecclesia in-
fructuosus existat. et ob hoc iste due
cause plerumque coniungunt. vt. vii. q. j.
scias. s. titu. prior. in causa. Si vero
necessitatis causa non transferatur sed
sest. tunc cessante necessitate quasi
iure postliminii redit ad suam ecclesiam
vt. vii. q. j. postoralis. ¶ Transfert quis
de ecclesia ad ecclesiam cui leuitatis
in quo casu dixit ibi golinus q. si al-
teri ecclesie adhecat sine monitione
potest priuari prima nisi prima vo-
luerit eum repetere Si autem adhe-
serit alteri aut huius ecclesiam pro deli-
cto. aut non. Si huius pura matrimonium
sit miles. tunc sine monitione priua-
tur et idem dixit in aliis casibus. vt
cum quis defuerit ab ecclesia per tres
septimanas vel duos menses sine ius-
ta causa et absque licentia sui epi-
scopi in studio vel peregrinatione. In his om-
nibus dicitur posse priuari sine moni-
tione quasi in his omnibus ecclesia
pro derelicto habeatur. honestum est
tamen esse dicebat vt. admonetur. vt
vi. q. j. si quis in dero. et. c. si quis pre-
sbyter. j. de cler. non resi. inter quatuor
verius puto q. in his casibus et
cōsimilibus admonendus sit absens.
vt. j. de appel. peruenit. j. de sent. ex
com. in audientia. j. de cler. non resi.
Et parte. et ar. vii. q. j. peruenit. j. de
cle. non resi. ex tue. nec enim facile p-
sumendum est aliquem habere ecclesiam
pro derelicto forte multis laboribus
acquisitam. vt. j. de renun. super hoc.
nec ex sola absentia hoc presumitur
cui possit quis ex iusta causa abesse.
vt. j. vt lite non contesta. quoniam fre-
quenter. Sed si requisitus non inue-
niatur tunc procedatur secundum illam de-
cre. j. de de. non resi. ex tue. Ubi vero
certum esset ecclesiam non habere p-
derelicto vt cum quis ex fugiōis li-

etiam se absentat. et sive ira moretur q.
superiori placeat admonendus est et
non sine causa remouendus. vt. vii. q. j.
presentium. ¶ Item transit q. s. causa
pudicitie sue ambitionis. et tunc pri-
uatus est habita et ambira. vt. vii. q.
j. eos. Si quis episcopus. j. co. ti. quan-
to. sed ecclesia potest eum repetere si
vult. vt. vii. q. j. non oportet. Sed hoc
opponitur. Nonne hodie perdit pri-
mam recipiendo secundam. vt. j. de pre-
be. de multa. Rideo verdit sed non
perditur. unde si ecclesia prima velit
repetere suum prelatus si sine resi-
gnatione prioris ecclesie et sine supe-
rioris licentia transiit ad aliam bene
potest esse tamen presumptio canonis
q. eo ipso q. quis transit ad maiorem vi-
deatur ambitionis causa transiit. vt
vi. q. j. si quis episcopus. nullus enim tra-
sit de maiori ad minorem. vt. j. de de-
ri. non resi. c. j. ¶ Item transit aliquis
humilitatis. cum q. relicta sua eccle-
sia religionem ingreditur. Nam licet
in primis personis sufficiat licentia
petita et si non obtenta. vt. j. de regu. li-
cet eo q. q. spiritum dei ducatur non est
sub lege. xii. di. due. in episcopis tamen se-
cus est. vt dicam. j. de renun. ceteri ve-
ro prelatus inferiores episcopis et si li-
centiam petere debeant possunt tamen
ea non petita intrare. Præter hæc cum
s. religionis si quis velit ecclesiam dese-
rere resignet in manu prelatus. vt. j. de
renun. admonet. vel in manu pape si
ei subest immediatus. vt. j. eo. c. vlt. Alio-
quin ecclesia potest eum repetere si vult.
vt. vii. q. j. non oportet vel ipse superior.
vt. vii. q. prima. Si quis vero. et. c. si quis
presbyter. ipse autem repetere eccle-
siam non valet. vt. vii. q. j. eos. nam et
si inutilis sit renunciatio. habet ra-
torem in se ratiū pactum ne petat.
Sicut et iurilis acceptatio vt. C. de pa-
ctis. l. si unus. s. pe. ff. de accep. l. an in
utilis. et hoc verum est in prelaturis

iam quesitis. secus in acqrendis: vt
j. de his que sunt a maio. par. capl.
Ex ore. tunc si ex conscientia criminis
dimissa prelatura ad vitam mona-
chalem descendit ad prelaturam se-
culares resargere de iure non potest.
Alioquin secus. vt. vii. q. j. hoc nequa
q. j. de renun. post translationem.

¶ Unum autem in summa notabis
q. honores reales non sequuntur tras-
latum vt si primo fuerit palliatus et
transferatur ad aliam ecclesiam. que
dignitatem pallij habeat opus trans-
latum iterum palliari. s. de postu. bo-
ne memorie. in si. in secunda. quia li-
cet pallius videatur personale adeo
vt eius persona sepeliatur. vt. j. de vsu
pallij. ad hec. tamen gratia et contem-
platione loci datur. et ideo reale cen-
setur. unde persona cui conceditur non
vitur eo ultra locum. vt. j. de vsu pal-
lij. ex tuarum. et si palliatus loco re-
nunciet non retinet vñum pallij. vt. j.
de renun. ad supplicationem et succe-
dens palliato non vitur eo nisi pal-
lium ei concedatur. Sed iniuria fie-
ret ei si pallium non concedatur eis-
dem arg. ad hoc. ff. de aqua quoti. et
est. l. j. s. pe.

¶ De vsu pallij. Rubri.

Actum est su-

pra de postulatione de-
electis et de translatione.
ne. Sed quia per hos
modos assumptus vñ
pallio decet. si eccle-
sias ad quas assumuntur dignitas
pallij debeat ideo post illos tras-
cratus ponit Rubri. de vsu pallij.

¶ Videamus ergo quid sit pallius.
qui concedi debeat. et a quo. Tres qui-
bus locis et temporibus utendus sit
pallio. ¶ Pallium est insigne orna-

mentus archiepiscopi et episcopi sumptum de corpore beati Petri. ut supra de electio. significasti. In pallio autem plenitudo pontificalis officij confertur. ut infra eodem titu. nisi. unde ante pallij receptionem ecclesia dicitur viduata. ut. c. distinctione quoniam quia sine pallio quedam ex pediri non possunt. ut supra de elec. quod sicut. §. preterea. in Papa vero pallium designat plenitudinem potestatis. ut. §. eodem titu. ad honore. **C**onceditur pallium archiepiscopis et episcopis aliquibus ex specialibus gratia. ut. §. de prescriptis. cum in iuvenute. **C**oncedit pallium summus pontifex alicui prelato in curia existenti vel eius nuncio. vel mittit illud per apocrisarios Roma. ec. ut. §. de elec. significasti. c. dist. c. pallium. z. c. scrip. proum. **C**onceditur foris postulat. ut. c. distinctione. p. u. sca. sicut et littere dimissorie. ut. §. qd. vi. post appellationem. sicut et peccatorum remissio. ut de peniten. disti. j. importuna. **C**onceditur autem pallium his verbis. Ad honorem dei omnipotentis et beate Marie virginis et beatorum Apostolorum Petri et Pauli. domini pape Gregorij et Roma. eccle. necnon ecclesie tibi commisse tradimus tibi pallium de corpore beati Petri sumptum. plenitudinem vero pontificalis officij ut vras eo inter ecclesiam tuam certis diebus qui ex pumuntur in privilegijs ab apostolica sede concessis. **C**onceditur iurati. ut. §. de electio. significasti. c. disti. opatum. cum augmento honoris pallij crescere debet cura pastoralis sollicitudinis. ut ornatum vestium actionum ornamenta conueniant. ut. c. distinctione omnis. Augeri enim debet utilitas per dignitates. ff. de iur. l. si loquens. in si. ff. de donatio. l. filius fami. ff. de usu. et ha. plenum. ff. de deleg. l.

si seruus plurium. ff. de iudi. l. sed et si suscepit. §. primo. et arg. §. de offi. de leg. sane. xxiii. questione. j. qui contra pacem. ij. questione. viij. quisq. Sed heu decorari pallio volumus forsan moribus indecorari. ut. c. distinc. contra morem. **C** Summus pontifex utitur pallio semper et vbiq. Alij autem prelati nec semper nec vbiq. quia ille in plenitudine potestatis illi in partem sollicitudinis sunt assumpti. ut. §. eodem titu. ad honores. Unde illi in sua ecclesia. id est in qualibz ecclesia sue prouincie si sit metropolitani vel iudicio. si sit episcopus utitur pallio. et certis diebus qui in privilegio sue ecclesie continentur. ut. §. eodem. c. j. z. c. ad honorem. z. c. vltio. Aliquando ex speciali concessione licet alicui extra suam prouinciam vel diocesis. uti pallio pro missarum solennitatibus pro consecratis suffraganeis et clericis ordinandis dummodo fiant de permissione illius in cuius diocesi celebratur. ut. §. eodem titu. et tuari. z. c. cum sis. sed licet ita sit de iure communi quod quisque non potest pallio nisi in sua prouincia vel dyocesi ut dicendum est sicut serica veste vtendū non est nisi in cena. ut. ff. de usu. l. sed et si quidem. §. sed et si vestimentorum. videtur tamen quodam argu. legalis non esse absonum si palliari vrantur pallijs extra suas diocesis. Nam procon sul suus utitur insignijs vbiq. postquam vrbem egreditur. ut. ff. de offi. p. con. l. j. Sed illud contingit ratione mittentis mittitur enim princeps. et ideo nam quā perueniat ad prouinciā sibi decretam utitur insignijs et exercet ea que sunt voluntarie iurisdictionis. ut ff. de offi. procon. l. ij. sicut et legatus domini pape qui dirigitur de latere ipsius. ut. §. de offi. leg. quod translatio nem. z. c. excommunicatis. z. §. de senten. excommu. ad emendat. **C**onceditur

anathema et anulum pastores deferunt quilibet metropolitano vbiq. in missa priuata. nam et flammis vbiq. pallium portabant. ut. xxj. disti. clericos. in eis enim non significatur plenitudo officij sicut in pallio. **C** In summa notandum est quod pallium datus est cum concessione noui privilegij reuocatione antiqui. ut. c. disti. c. ante penul. et vltimo.

De renunciatione. Rub.

Ma ea que

postulationibus electionibus et translationibus acquiruntur plenius renunciatione per duntur. ideo post tractatus illos subiungitur rubrica de renunciatione. **C** Videamus ergo quid sit renuntiatio quis posset renunciare. cui facienda sit renuntiatio. que possint renunciari. quis sit effectus renunciationis et an ad renunciandum quis compellatur inuitus. et an post renunciationem potest renunciare penitere. **C** Renuntiatio est proprie rei vel iuris spontanea refutatio. **C** Potest renunciare is ad quem pertinet quod renunciatur. Genera liter enim quilibet potest renunciare rei suo vel proprio iuri. ut probatur. §. per multa iura. z. viij. q. j. quam periculosum. **C** de pac. l. si quis in conscribendo. §. de foro competen. si diligenti. infra de regu. ad apostolicas. Sunt tamen quidam quibus liberum non est resignandi potestas ut prelato qui ligatus habent alas quibus satagunt volitare ut liberum non habeat ab eis superioris permissio ne volatum. ut infra eodem titu. l. iteras. z. c. nisi quorum causa renunciandi examinanda est. ut infra eo

dem titu. nisi. Et est ratio quia prelatura non datur alicui propter ipsum solum sed propter alios non ut prelat sit sed ut pro sit. ut prima questione. §. §. ecce cum honore. viij. questione prima qui episcopatum. et quia in prelatura salus communis agitur et lucratio animarum. iuxta quod apostolus ait de seipso. Cum essem liber ex omnibus omnium me seruum feci ut plures deo lucrificarem. ut. xxv. viij. questione prima. iam nunc vnde dicit se plus ceteris laborasse. ut infra eodem titu. nisi. §. quippe. z. xxv. iij. questione. iij. quis non potest. **C** Renunciare non possunt furiosi et sui incompetens nisi habeant illud interualla in quibus renunciant re valent. ut. viij. questione prima. quis tristis et tunc renunciationis causa per superiorem inquiratur. **C** Renunciatur his que sunt iuris priuati. ut patet per iura superius allega. ut. ff. de edili. edicto. l. quare. §. si venditor. infra de priuile. si de tera z. c. accedentibus. ff. de pactis. l. pacifica. ff. de minoribus. l. iudex. ff. de feriis. l. prima. §. a qui. appel. no lic. l. j. **C** de tempo. appel. l. vltima. in si. in multis alijs iuribus que quilibet curiosos per se notare potest. sed iuri publico vel interdicto in fauore omnium non potest. ut. ff. de pact. l. ius publicum. infra de senten. c. communica. contingit. §. de foro competen. si diligenti vel aliter iuri fauorabili tunc potest renunciari. iuri vero fauorabili et odioso sicut est illud de quo loquimur diligenti. z. c. origi. no foro. illud est ius quod clericis indulget de foro et privilegio illi. decre. xvij. q. iij. si quis suadere. idu. c. si i fauore clericoz et i odiu laycoz quod opido i fessi sunt clericis. ut. ij. q. ij. laicos. Et si sit aliquid quod auxilio velleyan renunciat. ut. ff. ad vel. l. vi. **C** quā mutuo. of. fun. aut. mater. sed macedoniano

nō potest vñ et post finis datur ex eo
exceptio. ff. ad macedo. l. tamē. Et est
ratio quia velleyanum est favorabi-
le tñtum. i. in fauorem mulierum in-
ductum. Et accedo. est inductus in fa-
uorem filiorum. et in odium credit-
orum. vt. ff. de pditi. indebi. l. q. ex-
ceptum vel alias nō potest qd renūcia-
re iuri suo cum ex sua renūciatōe ēt
iuri alterius pñiudicium generetur
vñ dericus nō potest renūciare foro
quia ex hoc pñiudicaretur episcopo.
vt. xj. q. j. dericum. iij. q. vj. nō liceat. a
quo em dericus ordinem recipit tñ-
diciū recipere debet. vt. ij. q. ij. nul-
lus primas. forēse et penitēciales: vt
de pe. di. vj. placuit. j. de pe. et re. ois.
¶ Preterea si sic derici fori pñiui-
gio renūciaf possent iā der. a deyno
epatu possent sibi pñituere alius iur-
dicem in alio epatu. vt. ff. de iud. l. in
eo. modo dericus nō potest renūcia-
re pñiuiogio toti collegio in dulto de
ricali. xvij. q. iij. Si qd suadēre. nam
et si actionem iniuriarū remittere pos-
set. vt. xxiij. q. iij. et c. si illic iniuriarū ta-
mē facta ordinē abolere nō pōt. vnde
eo remittēte actionem suam cū qd ma-
nus violentas in eum iniecit temere
ex cōmunicatio durat vt in decre. cñ-
git. ¶ Quidam tamē dicūt qd dericus
et si fori pñiuiogio renūciare nō pos-
sit expresse facite tamē pōt arg. ff. de
pai. l. filius. §. veterani. C. de iura.
calum. l. ij. quod nō puto vez. Jte re-
nūciare nō pōt qd his per que deo et
hōmini obligamur vt votis pollicita-
tionibus. iuramētis. pñtentionibus et
pñmissis et p hoc matrimonio renun-
ciari nō pōt quis iuri ex gēdi debiti
renūciari possit. vt. j. de puer. iuga.
qdā in trauit. Renūciari debet ec-
clesijs bñficijs et pñbēdis apud euz
a quo hic recipiuntur. vt. j. eo. ti. admo-
net. xvij. q. ij. abbas pōt vt inde fiat
curc pñiatio vnde datur in aut. de

clerk
an
possit
renū-
ciare
pñiui-
ogio
fori

defenso. ci. §. nō habēre. alioqn si qd
in pñulto suo episcopo dimittat ecclē-
sias qd quis ecclesia absoluitur ab ipso
vt. j. eo. titu. quod in dubijs. et. vij. q. j.
eos. vt ipse eam repeteret non possit
reperi tamē pōt ipse ab ipsa ecclē-
sia. vt. nō. §. in summa de trāsla. prel.
§. vi. et hec vera sunt nisi habēs ecclē-
siam trāseat ad religionē. tñc em vs
ingressus nec reuocari pōt ab ec-
clesia vel episcopo quo in cōsulto trā-
siuit qd quis licētiā petere debuisset
valere tamē ingressus petita et nō obrē-
ta vel nulla petita: vt. j. de regula. l. b-
cet. xij. di. oue. Sed aliud est in epā.
tu quem etiam religionis cā deferēs
re nō lē et hoc id qd maior fructus in
esse creditur cure pastoralis qd vire cō-
templatiue. vt. j. eo. ti. nisi. §. vi. qd in
relligio cū ita res geritur sicut noster
iuber imperator. vt. xl. di. ante oia.
¶ Effectus renūciationis est vt re-
nūciās repeteret nō possit qd semel
renūciauit. vt. vij. q. j. qd periculosum
ff. de edi. edi. l. quare. §. si vēditionis.
C. de iureiu. l. si qd iustitiam. xxiij.
q. iij. si illic ff. de successio. edi. l. j. §. qd
semel. xvij. q. ij. pñaldus. xvij. q. vlti.
dudum. xxi. q. ij. si qd iam trāslatus.
xij. si qd episcopus vacās. vij. q. j. hoc
nequa. vt. j. co. ti. post trāslationes
C. de pdi. inser. l. cum qdam. j. de cau.
pos. et pñprie. pastorales in aut. de re-
stibus. §. qd vero multi. Renūciare
nō cōpellitur qd inuitus. vt. vij. qd. l.
qd quis debet igit renūciatio esse volū-
taria nō extorta: vt. j. qd me. cā. ad au-
diētiā. absoluta. oīno em qd renū-
ciare debet rei spūali: vt. j. de offi. de
leg. ex pre. j. de symo. ex insinuatōe qd
nec dari vel renūtiari vel renūciari de-
bet aliqd spūali pacto vel condit-
ione intruenire. vt. j. qd. j. pñpio. in
fi. qd enim cōmittit intelligitur dare
vt. vij. q. j. talia. j. de testibus venēs
ff. de calumnia. l. qn etia. §. qd in fra-

Renū-
ciatio
nia et
fecit

credi. l. in fraudē lē sit ar. otra. ff. eo.
titu. l. si pignus. C. ad vel. l. etia. ¶ Et
pone qd renūciatur simpliciter abso-
lute sine pacto et sine pñditione verum
tamē hoc renūciāns gerit in mēte vt
ex renūciatione rei spūalis aliqd
sibi temporale accedat apud distri-
ctum iudicē qui scrutator est cordiū
et cognitor secretorum culpabilis iur-
dicatur. vt. j. de symo. tua i. si. sola effi-
voluntas symoniaciū facit. vt. j. q. j. qd
studet. sicut et spes sola facit vlturū
vt. j. de vltur. c. pñultu. xij. q. iij. c. j. vo-
luntas em et pñpositum distinguunt
maleficia. vt. j. de sen. ex. cum volūta-
te. ff. ad le. cornel. de fidei. l. diuus. Et
aliud est in phibitis quia symonia-
ca et aliud in symoniācis quia phibi-
bita. quedā em phibentur hodie qd
et olim in vere. testa. symoniāca erāt
vt vendere spūalia. in his studiosa
voluntas inducit symoniam. quedā
vero hodie symoniāca iudicantur qd
fieri phibent que tamen in veteri te-
stamento nec symoniāca nec phibita
inueniuntur vt vēdere castaldionatus
et aduocatum vt. j. q. j. si quis episcopus
pus. dare pastum vel pastilū in rece-
ptione canonica. vt. j. de symo. ja. In
his et pñsimilibus nō committitur sy-
monia sola voluntate. Et est sciendū
qd symonia mēralis sola penitentia
abolitur. vt. j. de symo. c. vlti. ¶ Item
notandū est qd epōrum cessio in scri-
ptis est faciēda. vt. vij. q. j. §. ecce. et
c. qualiter. et c. quis triste. ¶ Restat
videre an renūciāns valeat penire
re. Et est sciendū qd si quis renun-
ciare intendēs vocet superiorem lit-
teris sue nuncio vt veniat recipere
cessiones eius si antequam superior
veniat ille peniteat reuocatio nō no-
cet. vt. j. eodem titulo. lecre. sicut non
nocet vocatio patroni in ius sine ve-
nia edicti. vt. ff. de in ius vo. l. quāuis
et tunc est penitentie locus. vt. ij. q.

vj. si quis libellos. ff. de pdi. cā. dā. l. si
pecuniam. ij. questio. iij. si quis irat.
infra de appe. directe. ff. de interrogā.
acti. l. de etate. §. cessus. et hoc verum
est nisi penitentia esset alteri capto-
sa. vt. ff. de regu. iur. l. nemo. vt si res
integra non est vt in fñ. mandari. §.
recte. §. de elec. in causis. ff. de cessio.
bo. l. is qui bonis. C. qui bo. ce. pos. l.
ij. puta si a superiore petita est cedēs
di licētia et admīssa. infra eodem ti-
tulo. quidam. Et sunt due rationes
quare tunc non est penitentie locus.
Una ne superior videatur illud qui
cessionem admisit. vt supra de postu-
la. bone memo. in secundo. in ver. si
em. Alia quia pñsumptio iuris est qd
is qui credit vtilitate ecclēse respici-
atur in cedendo dum se insufficientē
recognoscit. vt. j. eodem titulo. c. vlti.
vel propiam salutem attendit dum
consentiam criminis habet. vt. xij.
distin. nerui. et infra eodem. c. nisi. j.
Rñ. infra de symo. ex insinuatione.
aliud tamen est in cessione bonorum
secūdum leges. Nam post cessiones
rebus tamen integris manentib⁹ lo-
cus est penitentie. vt. ff. de cessio. l. is
qui. Sed ibi cessant rationes superi⁹
assignate. ¶ In summa notandum
¶ qd renūciari non potest rei quam
quis sibi competere ignorat. vt. ff. de
inoffi. testa. l. mater. decedens. ff. de
acqui. here. l. is qui. §. si quis dubitet
et l. is qui putat. et ar. ff. quibus ad li-
ber. pñla. non licet. l. penul. §. nemini
¶ Item renūciari rei non potest que
non habetur nec haberi potest. vt. ff.
de reg. iur. l. eius. et l. qui potest. ff. de
acqui. et om. here. l. nolle. et l. is qui he-
res. j. Rñ. et l. is qd pōt. ff. de suc. edic.
l. j. §. de ceteris. et ar. ff. qd metus cā. l.
Sed et parus. §. iulianus in si pacto
autem remitti non potest quod non
dum comperit. vt. ff. de pac. l. pactum
repudiari non potest nisi interuentu
c. iij.

enctoritatis iudicialis. vt. ff. de cura.
bo. da. l. prima.

De supplenda negligentia
prelatorum. Rubrica.

Ictum est su

pra de modis p quos
assumuntur plati ad di
gnitates et prelaturas
Sed quia in platuris
per functione et aduisione res agitur
vt. l. distin. ante oia. et quod negligi
supplendi est. quod autem omittitur
oblaturandum. ideo hoc subiicitur
rubrica de sup. nego. prela. **U**idea
mus igitur quid sit negligentia. qua
liter puniatur. per que suppleri pos
sit quod omittitur. et an mora purge
tur. **N**egligentia est eius qd se
ri debet et potest omisso. **P**unitur
autem negligentia quia potestas ex
quendi qd negligenter omittit trans
fertur ad aliu. vt. j. co. ti. licet. et c. lras
s. de elec. ne p defectu. j. de cōces. pre.
nulla. et c. postulasti. aliquando in cō
fusionem negligentis benedicere nō
benedictus p benedicto habetur ira
vt liceat abbati nō benedicto aliqū
benedicere. vt. j. codē titu. c. j. nec ob.
lxx. distin. quoniā. vbi dicit qd ira de
mum licet abbati manum impone
re si eidē minus impositio facta fue
rit ab epō fm morem precificandus
abbatum nam illud intelligo de ma
nu ordinatoria modo non ordinatus
non imponere potest vt ibi. munus
autem benedictionis quod pro pro
fessis impenditur licet ei prestare vt
hic quod in fauorem religiōis est in
uentum sicut et illud vt non baptiza
tus baptizet. vt. xxxij. distin. §. verum
Negligentia prelatorum diuersi
mode punitur in iure secundum di
uersitatem et qualitatem eorum que

Negli
gentia
punitur
aut.

negliguntur. vnde aliquando inue
nio leuem penam imponi pro negle
ctu. scz excommunicationem duorum
mensium. vt. j. q. j. quicquid. aliquan
do grauem. scilicet penam depositio
nis. vt. lxxij. distin. dictum. lxxvj. di
stin. c. j. ix. questio. iij. placuit. c. di. quo
nam. supra de trans. prela. inter cor
poralia. j. de statu. mo. c. ij. §. qui vero
peculii. c. de offi. pfect. on. l. si quos
ff. de custo. et expi. re. l. carceri. et l. mi
lites. Sed distinguere potest inter mo
dicam negligentiam et magnam vt
iura posteriora locum habeant in ne
gligentia magna que culpam sapit.
vt. ff. de verb. significa. l. magis pū
ra vero in modica. vel vici possit qd in
raposteriora locum habeant cuius qd
monitus adhuc negligit vt monitio
negligentiam aggrauet et penā gra
uiorem inducat. vt. j. de cle. ex. vel de
po. minis. c. ij. de senten. excom. inti.
mauit. et c. contingit. xij. questio. ij. in
digne. xj. q. j. penitus. ij. questio. vij.
qui nos tangit. j. de deri. non res. ex
tue. **S**uppletur aliquando negli
gentia maioris per minorem. vt. j. de
concel. pre. nulla. et c. postulasti. ix. q.
ij. Cum simus. lxxij. distin. volumus
Aliquando minoris per maiorem. vt
j. de concel. pre. dilectus. s. de elec. ne
pro defectu. et j. eodem titu. c. ij. et c. li
cet. et c. ultimo. **P**urgatur negligē
tia siue mora et in quibusdam. scilz vt
fieri possit post tempus quod in tem
pore faciendum est. in quibusdam ve
ro non purgatur. nam tollitur pote
stas faciendi post tempus purgatur
in canone per bienniu non solato. ff.
de loca. et cōduc. potuit. et c. ppter ste
rilitatem. purgatur in restituendo
ecclesie rem alienatam. vt. j. de re. ec.
non alienan. si quis piebbyterorum.
Item purgatur in iudicijs vsq ad lit.
conesta. vbi ante nō interest aduer
sarij. vt. ff. si qd cau. l. et si post tres. C.

de fideiul. l. sancimus. j. de o. ff. de le.
consuluit. Non purgatur in penalib
obligationibus in quibus mora com
mittitur per diei transusiones. vt. ff.
de verb. obli. l. si fundū. et l. ad die. C.
de cōtrahen. et cō. sti. l. magnā. C. de iu
re cūphi. l. ij. ff. loca. et condu. l. quero
§. inter. Item non purgatur mora li
berti qui scripturā sue libertatis infra
annum ordinationis noui pontificis
manifestare cōtempserit. vt. xij. q. ij.
longinquitatem. nō purgatur in col
latione beneficiorum. nam si infra tē
pus a iure statutum beneficia nō cō
ferantur ab illo ad quem collatio spe
ctat postea non conferuntur ab eo. sed
transit potestas conferendi ad aliu
vt probatur hic. j. eo. ti. licet. Nec ob.
j. co. ti. litteras. vbi videt qd mora pur
gatur. qd ibi approbatur collatio fas
cia post tempus ab illo qui conferre
neglexerat infra tempus. sed certe
ibi non approbatur sed de patētia
tolleratur. Prelati igitur caute inui
gilent vt circa executiones suorum be
neficiorum et officiorum diligentes
existentes nec credant sibi lectiones
et orationem sufficere sed ad opera
charitatis man² extendant vt. lxxvj.
di. fratrem nostrum.

De temporibus ordinationum et
qualitate ordinandorum. Rubrica.

Ictum est su

pra de promotione p
latorum. nunc tracte
mus de ordinatione
clericorum. et quia or
dinationes clericorum fieri debent
certis temporibus et cum scrutinio
ordinandorum. ideo subiicitur hec
rubrica de temporibus ordi. et qua
li. ordi. **U**ideamus ergo quibus tē

poribus ordinationes fieri possunt.
et per quos qualis examinatio ha
benda sit ordinandorum. et per quos
Item quot ordines simul et eidem cō
ferri possunt. Item quid iuris sit si qd
sine examinatione ordinatus sit vel
si in scrutinio supprimat impedimen
tum. **S**acri ordines et conferri pos
sunt et debent in quatuor temporib
bus. in sabbato sancto. et in sabbato
ante dominicā de passione. hoc tas
men fallit in summo Pontifice qd sub
dyaconatum conferre potest quolibet
die dominico. vt. j. eo. titu. de eo.
et c. j. Ad minores autem ordines li
citur est cuilibet episcopo dieb² dos
minicis vni aut duos vel plures dū
modo non videatur generalem ordi
nationem facere promouere. vt in pe
cre. de eo. In sabbato autem penthe
non licet sacros ordines conferre. s
in septimana sequenti. vt. j. codē. c. j.
nam in illa quatuor tempora cele
brantur. vt. lxxvj. distin. de ieiunio. et
c. si autem. **C**onsecratio et virginū
fieri potest in die epyphanie. in al
bis paschalibus. idest in tota septima
na paschali. In apostolorum natali
bus nisi virgines magno laquoze de
tente alijs petant temporibus conse
crari nam tunc et illis et alijs tempori
bus possunt consecrari. sicut de bas
pismo dicitur qd fieri debet i sabbat
o magno et in sabbato pentheco. s
in necessitate quolibet tempore bas
pizari potest et debet vt probat hec
et. q. j. deuotis. de con. di. iij. venera
bilis. et c. baptizandi. **S**ed certe
quod dicitur quodlibet tempore
posse sacrum velamen imponi exem
pligratia dictum est. nam et alijs pre
cipuis et magnis festiuitatibus fie
ri potest. quia et diebus dominicis.
vt infra eodem titulo. ca. j. §. Quidas
autem nullus pontificum velare plu
mat vt in predicto. c. deuotis in fi. sed

2
Cōse
cratio
virgi
nū qd
fieri
possit

ipseniet velum suscipiant de altari.
 vt. xxvij. q. j. viduas que. et capinbus
 suis imponant. i. velum professionis
 vt. xxvij. q. j. vidua quedā. nec obstat
 infra de his. que vi. me. ve. causa fin.
 perlatum. ibi em̄ episcopus non im-
 posuit velum consecrationis illi. cor-
 rupte sed imponere simulauit. vclē
 autem religiosam recipiat a sacerdo-
 te vidua vel ministro. vt. xx. questio. j.
 vidua. et sic intelligi. j. qui de. vel vo.
 consulit. quod em̄ dicitur de manu
 presbyteri velum assumpsit subau-
 dio religiosi. quod a presbyteris po-
 test assumi vt dictum est. quod ex eo
 apparet quia in illa decretali dicitur
 q̄ illa corrupta professio non fuit. bre-
 uiter igitur specia recolligo. i. Uelum
 consecrationis solēniter imponitur
 a solo episcopo. non ab inferiore. soli
 virgini non corrupte. solemnib⁹ die-
 bus vt dictum est non priuatis. velus
 autem non dico consecrationis sed
 professionis quia corrupta non con-
 secratur quolibet tempore corrupta
 de altari suscipit et sibi imponit. Sed
 vestem religionis virgo vel corrupta
 a sacerdote suscipit quandocūq̄.
 Et quia incipit materia de velis et de
 his varie iura loquuntur. ¶ Scien-
 dum est i. quadruplex esse velum p̄-
 fessionis prelationis consecrationis
 et ordinationis. Uelum professionis
 suscipitur a virgine vel corrupta cu-
 p̄ntes suscipiat de altari vel de manu
 alicuius non multum refert. Sed re-
 cipitur in. xij. anno ad minus. vt. xx. q.
 j. c. j. et q. ij. puella velum consecratio-
 nis imponitur in. xvj. anno. vt. xx. q.
 j. placuit. lxxvij. disti. placuit. velum
 ordinationis est quod olim dabatur
 dyaconis in. xl. anno. vt. xx. q. j. sanz
 criminales. xxvij. q. j. dyaconissam.
 i. Uelum prelationis olim dabatur ab
 barillis in. lx. anno. vt. xx. q. j. iuuen-
 las. Et quod vix ceteris temporibus

facros ordines conferre debere sic in-
 telligendum est vt tempus nō sit de
 substantia ordinum. nam et alijs tē-
 poribus sacro ordine collato caracter
 infigitur. vt. i. eodem titulo. c. ij. et. c.
 consultationem sicut et certa etas or-
 dinandorum requiritur in. quolibet
 sacro ordine. vt. lxxvij. distinctio. plas-
 cuit. episcopus. in veteri. tamen etas
 non est substantia ordinis. quia et in
 minori etate sacro ordine collato ca-
 racter infigitur quibus ordinantes a
 collatione ordinati ab executione or-
 dinum suspendantur. vt. j. eodem titu-
 lo. vel non est compos. ¶ Ordines
 conferre possunt episcopi dyocesa-
 ni suis clericis. Alij autem episcopi de
 vicis alienis dyocesis. ordines con-
 ferre non possunt nisi fuerint mutari.
 ut ad alienas dyocesis accedentes or-
 dinationes celebrent. vt. ix. questio.
 ij. per totum. vel nisi rogati fuerint p̄
 litteras commendaticias vt in suis
 dyocesis. clericos ordinent alienos.
 vt. lxxij. et ij. distinctio. per totum. In
 hoc tamen non sufficiunt littere ar-
 chidiaconi. vt. j. de offi. archidiaconi. si-
 gnificasti. Si tamen aliquis ordinet
 clericum alienum sine litteris com-
 mendaticijs vel formatis et episcopo
 eius qui ordinatur ratam habeat or-
 dinationem dummodo aliter cano-
 nice et sine prauitate aliqua quis fue-
 rit ordinatus recipi potest ex indul-
 gentia ad ordinis executionem. vt. ix.
 q. ij. lugdunensis. ¶ Ordines con-
 ferre possunt illi episcopi qui vltimam
 manus impositionem. idest ordines
 episcopales in ecclesia hoc est non in
 heresi vel in scismate receperunt. Alio-
 quin si qui in heresi vel in scismate cō-
 stituti in episcopos fuerint ordinari
 dixerunt antiqui doctores q̄ nihil re-
 ciipiunt per talem ordinationem. et
 ideo ordines conferunt sumentes fo-
 mentum sui erroris ex illis canonis

7
 Ordines
 necesse
 ferre
 q̄ possunt

bus. fr. q. ij. c. ij. et. iij. et in subsidium al-
 gantes. j. q. vij. daybertum. xix. disti.
 propter. j. q. j. si quis confugerit. et. c.
 si quis inquit. infra de scisma. c. j. S̄
 hec opinio reprobat. j. q. vij. conue-
 nientius. Dicas ergo q̄ siue quis re-
 ceperit vltimam manus imposi-
 tionem. in ecclesia et postmodum lap-
 sus sit in heresim vel in scisma siue
 in scismate vel heresi fuerit ordina-
 tus et in ea persistat. dūmodo in for-
 ma ecclesie fuerit ordinatus ordina-
 ri ab eo et in forma ecclesie characterē
 recipiunt et ordinem. sed non ordinis
 executionem siue scienter siue igno-
 ranter a tali fuerint ordinati. ¶ S̄
 in hoc differentiam notabis inter or-
 dinatos ab eo qui recipit vltimā ma-
 nus impositionem in ecclesia. et eos
 qui ordinantur ab illo qui extra ec-
 clesiam suscepit. quia facilius tolle-
 rantur primi in executione quam se-
 cundi. nam primi siue scienter siue
 ignoranter a tali ordinati fuerint tol-
 lerant si alias digni sunt. nisi in quat-
 tuor casibus scilicet si fuerint itera-
 ra vincti de maculari. vt. j. questio. vij.
 saluberrimum. idest si se fecerint in
 eodem ordine iterum ordinari. Si sy-
 moniace vel a tali symoniaci in ordi-
 ne se fecerint promoueri. vt. ix. q. j. ab
 excommunicatis. Item si vnicui hoc est
 singularis lauacri. idest baptismi
 iacturam fecerint. idest si se fecerint
 iterum baptizari. vt de con. disti. iij.
 eos. et c. qui bis. Item si ad subuersio-
 nem fidei adheferint. hereticis et in
 contemptum ecclesie se ab eis ordi-
 nari fecerint. vt. j. questio. vij. conue-
 nientibus. Unde versus. Siue bis or-
 do datur seu baptismus repetatur.
 Siue vt euertatur fidei status ordo
 peratur. Vel si presterur vt vtrumq̄
 symon operetur. Ut dispescitur spes
 irrita prioris habetur. Secūdi si scie-
 er a tali fuerint ordinati nunquam

rollerantur. si ignoranter et hoc pro-
 bauerint puta q̄ pueri erāt p̄ntes vel
 absentes quando ordinato: ipsos
 fuerat prescius. vel forte fuerat i. au-
 ria Romana prescius rediens men-
 titus est se absolutum. vt. j. de spon-
 cum in apostolica. vt. vij. questio. j. or-
 dinationes. hanc totam distinctionē
 nem intellige in prelo per senten-
 tiam ab ecclesia prescio. ¶ Hec igitur
 fit fides tua i. q̄ heretici excommu-
 nicari. symoniaci in ordine. scismatici
 depositi. suspensi vel interdicti vera
 conferunt sacramenta et verum cor-
 pus christi conficiunt. dūmodo in for-
 ma ecclesie gerant. vt. xix. disti. secun-
 dum. j. q. j. dominus declarauit. et. ca.
 q̄ quidam. de cō. di. iij. ostenditur. et
 c. quomodo. Eterum si in his forma
 ecclesie nō seruetur nihil agitur quia
 extra ecclesiam. idest formaz ecclesie
 nō est locus veri sacrificij. vt. j. q. j. ex-
 tra catholicam et tales ordinationes
 irritae fore dicuntur. vt. j. de scisma. c.
 j. S̄ si in forma ecclesie fiat rate sunt
 quo ad characterem irritae quo ad exe-
 cutionem. vt. j. q. j. Si quia symonia-
 cis. et sic etiam intelligi potest super
 or. decre. ¶ S̄ quid i. si sciam episcopo
 pum meum hereticum vel scismaticum
 occultum per sententiā nō presci-
 sum. et compellit me ad ordines. nun-
 quid permittam me ordinari ab eo.
 Respondeo nō sed potius permittam
 me excommunicari. vt. j. de sen. ex. in d̄
 sitioni. tales em̄ cōferre non possunt
 executiones ordinis quā nō habet. vt
 j. q. vij. daybertum. et p̄ non dato ha-
 betur qd datur ab eo q̄ dādi potesta-
 tem nō habet. vt. j. de iure patro. qd
 autē in si. sicut pro nō facto habet qd
 fit ab eo qui faciēdi potestatem non
 habet. vt ar. ff. de penis. l. ij. §. vlti. C.
 qui p̄ sua iuris. l. j. C. si ante ppe. iudi.
 per totus. et idem dico in prelo quē
 scio suspensum vel interdictum. Sed

8
 Sa-
 cra-
 mēta
 q̄ possunt
 fieri cō-
 ferre.

5
 Uelū
 datur
 plex.

6

oppones nā fm hoc idem videt dicē
dum in prelato quem scio in peccato
moraliter constitutum. nam et ille suspen
sus est et peccat mortaliter celebrādo
vnde videtur qd nō habeat ordinum
executionē. Ad qd respondeo verum
est qd prelatus in moraliter constitutus
suspensus est quo ad se. non quo ad
alios. vt in. q. i. sacerdos nā ois pctor
missam celebrare potest ppter symo
niacum. vt. j. de symonia. tanta quod
intelligo de officij potestate non de
merito vite saluē alijs expositioni
bus huius verbi quas facimus deo
dante. j. de symo. et hoc intelligo de p
lato peccatore tolerato non presciso
alias secus. Item hoc intelligo in pre
lato constituto in moraliter peccato nō
enormi sed mediocri. nō tamen nora
rio de iure vel de facto. nam enormia
occulta etiam post pactum penitentiā
et mediocria notoria impediunt ex
ecutionē quo ad se. et qd ad alios. vt. s.
de renuncia. nisi cum pudent. et. j. co.
titu. c. vltimo. ¶ Quid si sciam episco
pum meum et notorium fornicatorem
vel occultum symoniacum in ordine
nunquid recipias ordinē a tali. l. hug.
dicit qd sic qd diu toleratur ar. xxvii.
distin. cōsulendus. xv. q. vlti. c. vltimo.
Sed eius sententiam nō amplector.
nam et isti sunt suspensi quo ad se. et
quo ad alios. vt. xxvii. distin. nullus pre
ter hūc. et. s. verum. et maxime symo
niacus in ordine viciosum habet ca
racterem. vt. j. q. i. reperitur. et. c. q.
busdam narratibus. a quo nullo mo
do debeo ordinari. vt. j. q. i. Si quis
symoniacus. j. de symonia. per tuas
hug. tamē intelligebat illud. c. si qui
in presens. vel cum probare possum
eum symoniacum quod non placet.
¶ Sed si quid ignorez episcopū meū
fore symoniacum cum sit in veritate
et ab eo ordiner. Respondeo non reci
pio executionem et indigeo dispensa
tione. et hoc in detestationem criminis.

nis. vt. j. q. i. si qui a symoniaci. et li
cet ita dicam in ignorante. aliud ta
men dico in coacto qui recipit execu
tionem. vt. j. q. i. Constat. et est ratio
quia magis constat de voluntate co
acti quā ignorantis. vt. j. de symo. sicut
tuis. hoc tamē intelligas de coacto
conditionaliter. nam absolute coact
non reciperet caracterem. vt. j. de ba
ptismo et eius effect. maioris. j. de his
que vi me. Sacris. l. di. presbyteros.
¶ Sed quid si sciam vel credam epi
scopum meum symoniacum non suo
ordine sed in collatione ordinum seu
beneficiorum. Respondeo laborabo
posse meo acquirere licentiā ab ipso
vt liceat ab alio ordinari. quam si nō
dederit sed me ad ordines compels
lat. secure ordinabor ab eo quādiu to
leratus fuerit non presciscus et crimē
fuerit occultum vt dictus est. Nec ob
stat si conscientia mihi repugnat. qd
erronea est. vt. xii. distin. nerui. x. q.
ii. cui est illata. licet sit ar. contra. ff.
de liberali causa. l. i. gatur. s. j. nec ob.
auctoritas illa. Omne quod fit con
tra conscientiam edificat ad gehē
nam. vt. xxvii. q. j. s. ex his. Nam illud
sic debet intelligi omne illud quod fit
contra conscientiam informam et
precepto vel prohibitionē. vel qd fit
contra conscientiam non erroneam
vt dictum est. Sed videtur manife
ste ob stare. j. de symo. per tuas in se
cunda per tuas. Ad quam sic Respō
deo monachus ille nō cogebatur ad
ordines assumēdos sed querebat an
ab ipso quem talem esse sciebat ordi
nes assumere deber. vñ papa in sua
responsione magis considerauit factū
scz difficultatem ortam in conscien
tia monachi et errorem impressum
quāsi pro modico habuit papa
monachum illum non promoueri ad
ordines superiores eo quod non in
sublimitate graduum sed in ampli
tudine charitatis acquiritur regnu

Offe
qd fit
con
scien
tiam
edifi
cat ad
gehē
nā et
quod
intelli
gitur.

13
Obs
nada
i qua
litare
ordi
nando
rum

vel. vt. j. co. tit. Ad aures. Sed qd non
gradus elegantior sed vite melioris
actio comprobatur. vt. xxii. qd. iiii. si
cur excellētijs. ¶ Num nō omitto qd
si mala audias de prelato tuo nō sta
tim credere debes. vt. xxii. distin. ha
buisse. lxxv. di. si qui vero. xv. q. vii.
si qd igitur. nec essi debes esse multū
credulus. vt. ff. qd cum falso ru. l. j. i. si.
ff. de eo per quē fac. erit. l. j. s. j. tar
gu. j. de in integ. rest. ex litteris. Sed
si forte videbitur alicui qd mihi ipso
sim contrarius. nam supra eodem. s.
quid si sciam notari. qd si sciam epm
meum in enormi crimine constitutum
non permittam me ordinari ab ipso
et alibi notari symoniam in benefi
cijs iter enormia computari. j. de ac
cu. et inquisi. inquisitionis. Ad quod
Respondeo symonia est enorme pec
catum respectu eius qui per symo
niam beneficium acquisiuit. qui pe
nitentiā agere nō potest beneficium re
tēro. Vel dicitur enorme id est indispe
sabile qd dispensari nō potest cum sy
niaco nisi beneficio resignato sicut i sy
moniaci in ordine contingit. vt in co
dem decre. dicit. et. xii. di. nerui. testi
culorum. ¶ In qualitate ordinādo
rum regulas apostolicas considera
ri oportet apostolus em sic ait ad ty
rum. Oportet epm irreprehensibile
esse vnius uxoris virum. sobrium. pū
dentem. pudicum. ornatum. hospita
lem. doctorem. non violentum. non
peruolentem. sed modestum. non liti
giosum. non cupidum. sue domui de
ne dispositum. Et hec omnia in his
verbis continentur. Primum pre
cipitur quod sit sine crimine presul.
¶ Donogamus. sobrium. prudens. or
natus et hospes. Castus decens nō per
cussor non litigiosus. non cupidus.
bene dispositus non neophytusue.
¶ Alis apostolica quod presul regula
iussit. Et licet apostolus has regulas

in episcopo posuisset. extenditur ta
men per Augustinum et Ambrosium
ad alios clericos ordinādos. vt lxxv
distinctione apostolus. xxvii. distin
ctione cognoscamus. et quāuis in his
regulis plurima possent dici nos ta
men aliqua summarie in singulis p
sequamur ¶ Circa primam regulā
secundum antiquos tres erant opi
niones. l. hugol. cum suo rigore dice
bat quod qui semel peccat mortalit
ter post baptismum amplius nō po
test promoueri vel aliquos actus le
gitimos exercere. vt. xxv. distinc
tione. primum. xlvii. distinc
tione. quoniam prima. q. vii. si quis omnem. l. distin
ctione illud. vi. questione. j. qui cris
men. vii. questione. j. in scripturis.
in fine. et. Mar. inducebat legem. ff.
de edil. edict. quid sit fugitiuus. Res
pon. j. nam fugitiuus est seruus qui
ea mente fugit vt ad dominum non
recedeat. quāuis postea mutato consi
lio reuertatur. Nec fur purgariuius
furti si rem restituat. vt. ff. de furtis.
l. qui ea mente. nec raptor vitium ra
pine. v. ff. vi bo. rap. l. vitima.
¶ Alij dicunt qd post quolibet mor
tale penitentia acta quilibet potest
promoueri. nisi sit crimē enorme. vt
lxxv. distinctione. apostolus. et est ar
gumentum ad hoc. l. distinctione.
ferrum. ff. de edil. edict. l. quod ita ser
uatum est. quia defectus nostri rem
poris et. vt. xxvii. distin. fraternitas.
¶ Tertij dicunt quod quantum
cūq; sit graue delictum dummodo sic
occultum post penitentiam pactam
non impedit promouendum. vt. l. di
stinctione de his. Iste opinionēs tol
luntur vñca decre. vt. j. eodem titu
lo. c. vltimo. Nam enorme delictum
quantūcūq; occultum etiam post
peractam penitentiam promoueri
non sinit. et impedit executionem or
dinum susceptorum. mediocri nō nō

torum. de iure vel de facto post peccatam penitentiam et promereri per mittit non impedit i susceptis. sed ante penitentiam damnablem. in susceptis ordinibus ministratur leue delictum siue occultum siue manifestum nec promereri deicit nec impedit promouendum. Sed i his op^o est exemplis. Enormia delicta que hoc operatur vt superius dictum est sunt tria homicidium. vt. l. d. i. distincti. miros. j. q. vii. si quis omnem. de cons. di. j. c. j. et heresis in qua post vulnus sanatum remanet cecatrix. vt. j. q. j. ventum. et symonia in ordine. vt. j. de accu. inquis. Et est ratio i homicidio horro^r sanguinis. in heresi immunitas criminis. i ordine vitium et infectio ordinis. Sed hoc idem operantur mediocria. Sed notoria de iure de facto. vt. fra eodem tituli. c. ultimo dicuntur t quedam alia enor^mia non hoc respectu sed alio. scilicet quia indispensabilia. symonia in beneficio. vt. j. q. j. Egra. et questione vlti. patet. dispensatur tamen cum symoniaci symoniace promeritis. vt. j. de symo. de. regularib⁹ t. c. ex i si nuntione. supra de elec. Si alicuius. j. q. v. presentium. nec obstat. j. de symoni. nobis nam illa alio modo q^o lego littera sonat vt ibi notauit. Item si de excommunicatus i contemptus clauium celebrauit. vt. j. q. iij. si episcop⁹. Item omne delictum q^o ipso facto inducit i famiam civilem. vt. iij. q. vi. \$ porro. Item infamia descendens ex delicto declarato per sententiam. ij. q. iij. \$ hinc colligitur. Et donogamus debet esse ordinandus i de symoniis vxoris vir. vt. xvj. distinctione. ca. j. quod negatue oportet itelligi. idest non plurium fiat t alias econuerso exponimus in ore duorum vel trium stat omne verbum. idest non paucorum. j. de testibus in nomine domi

ni. t similis expositio. x. q. iij. castella. xxx. q. iij. equaliter. t. ff. de legatis. ij. l. cum pater. \$ rogo. in casu tamen necessitatis bigamiam promouetur vsq^{ue} ad subdiaconatum. hoc tamen itelliges. vt nota. \$ de rescrip. \$ si contra ius. Assignantur autem quattuor rationes quare bigam⁹ promoueri nō possit. vna propter defectum sacramenti quia non est in xpo sacramentum vnitatis quia diuisit carnem suam in plures. xxy. distine. acutius. Item propter prerogatiuam ordinum. vt. xxy. distine. vna. Item propter signum incontinentie. presumitur enim incontinentis qui vxore mortua transsit ad alteram. vt. lxx. distinctione proposuisti. Item ex eo q^o non habet frontem hortandi viduitates qui frequentator est coniugiorum. vt. c. vna plenius dicemus. j. de hac materia de biga. Et sobrius debet esse ordinandus in potu cibo et crapula et ebrietate maxime clerici abstinere debent. vt. j. de vitat honestate clericozum. Et crapula. Et hoc propter quod quia ebrietas cor aggrauat et sensus clerici semper vigere debent et tenuis esse. vt. xxy. di. in principio. Item quia luxuriosa res est vinum et contumeliosa ebrietas vt eadem distinctione luxuriosa. Item furiosa. vt in. c. venter mero estutuas facile despumatur in libidinem. vbi ebrietas ibi libido dominatur t furo^r. Item irrisoria exposita. vt in. c. vi. in verbo lesa. lesa pietas dum irridetur ebrietas. t generaliter quia omnium viciozum fomes est nutrit. vt. c. ante omnia. xxy. distinctione vlti. re igitur clerice modico vino propter stomachum. uam et frequenti potatione sequitur ebrietas. vt. j. de iur. et christus. Et nota t ebrietas dicitur tribus modis. Uno modo dicitur ebrietas pena et obliuio mien

ris. hec non est peccatum. vt. xv. questione. j. sane. Secundo modo dicitur actio siue frequens modus bibendi et hec vt ait aug. est veniale peccatum nisi sit assiduum. quia hoc est mortale. maxime si quis nouerit vires vini nec aquas admisceat. vt. xxy. di. criminis. Tercio dicitur quedam dispositio mentis et studium ad inebriandum t hoc semper est mortale peccatum. vt. xxy. di. ante omnia. Pena eius qui ebrietas deseruit est vt si ad monitus non desinat si est episcopus p^{re}byter vel diacon⁹ deponatur. si subdiacon⁹ inferior vel laycus cōe p^{re}uocetur. vt. xxy. di. episcopus ante oia. j. de vitat honestate. de. Et crapula in fi. test h^{ic} ca sus in quo peccatum mortale non inducit depositionem. t simile. xxy. di. episcopus. xxy. dist. c. vltimo. similiter t in cibo sobrius debet esse clericus. equaliter enim ebrietas t voracitas prohibentur vt ait apostolus non in comes. et bue. Vitanda est voracitas propter octo quia inter epulas t lascinias pudicitia non seruatur. t quia ignominia t confusio est christi pauperes t resurgentes falsis predicatoribus t eiuniorum doctrinas rubentes buccas tumetiaq^{ue} oia proferre. vt. xxy. dist. ecclesie princeps. t quia abundantia morbus facit molestias ingerit egritudines generat. excessus ciborum consumit cōputrefacere facit corpus humanus. macerat egritudine diuturna t tandem morte crudeli consumit. vt de consue. di. v. nihil. Prudens debet esse ordinandus triplici perperia. scientia sacre scripture. vt. xxy. di. per totum. Item secularium scripturarum. vt. xxy. vj. distine. \$ sed contrar. curbar. Item secularium negotiorum. vt. xxy. di. distine. per totum. Sacras autem scripturas scire debet ad subditos animas informandas vt. xxy. distine

capitulo. h. \$ ecce. t. c. si quis vult p^{re}terea statum est vt in ecclesiis metropolitanis teneant doctores theologie. Item seculares scientias scire debet vt per eas instruatur discernere verum a falso et viam habeat ad scientias pietatis. non autem addiscere debet ad delecta. et voluptatē. vt. xxy. distine. \$ cur ergo. et per hoc soluitur contrariu multorum i. c. ea. distinctio. et propterea statutum est vt in cathedralibus ecclesiis t minoribus quantu sufficere poterunt facultates teneantur magistri liberalium artium. de quo dicemus. infra titulo de magistr. hoc tamen non itelligas de oibus ar. liberalibus sed de triualibus tantu. scilicet grammatica. dyalerica. et rethorica. ille. eni abilitant ad scientias pietatis sed de quadruualibus. scilicet de arimetica. gometrica. musica et astronomia. que licet in se contineant veritatem non tamen ducunt ad pietates vt ait hiero. xxy. distine. si quis grammaticam. Item auctores gentiliu legi possunt propter quod scientia triualis t si quid boni inueniatur in eis illud tanq^{ue} proprium sumat auctor ad bonos vsus conuertat nō quia illi ita dixerunt sed quia bonus est. vt. xxy. distine. turbat qui de mensa. si quid veri. t. capitulo relationum. in fin. hoc eni fecit Paulus cum in epistola ad 2^{am} ym inferuit illud Epygmendis. Creceses male bestie t pigri corde. Item in epistola ad corin. sepe bonos mores fragunt colos. p^{re}terea. Item etiam vsus est virg. con. distinctione v. nunt. \$ t auctoritatibus galieni t yppocratis vt de con. distinctione. v. ne tales. Item angu. versibus lucani. vt. xxy. questione. v. nec miru circa principu. Reges autem et phisicam possunt audire clerici dummodo non

16
Zai
an po
lit or
dina.

cupiditatis vel voluptatis arg. xxxvj. dist. c. legimus. z. c. j. aliqua. z. c. ideo. Hoc verum est nisi sint monachi vel regulares vel sacerdotes. seu habentes personam vel plebanatus. qui si audierint nisi infra spatium onozum mensuratum ab his destiterint. hoc est a legibus prophetica audiendis ipso iure excommunicationem incurrunt. vt. i. ne deri. vel mona. super specula. **C** Debet etiam ordinandus habere peritiam secularium negotiorum quia non solum spiritualia sed etiam temporalia subditis necessitatem patientibus ministrare. vt. xxxix. di. per totum. z. s. de renuntiatio. nisi. lxxxvj. dist. fratres. **C** Sed nunquid laicus qui omnino ignorat litteras recipere caracterem si cum contingeret ordinari. Dicunt quidam quod non quia substantia summi sacerdotii sunt eloquia diuinitus tradita. vt. xxxvj. di. omnes. z. arg. xl. di. sicut in verbo clericatus et sacerdotii. Alii dicunt quod est verius quod habere recipere characteres. quia ex quo baptizatus est suscipibilis est cuiuslibet sacramenti cum baptizatus sit ianua omnium sacramentorum. vt. xxxij. dist. s. verum circa. si. z. facit ad hoc. q. j. ventum in verbo. sed dicitur et quod dicitur in illo. communes. referendū est ad executionem ordinis que sine litteris fieri non potest. **C** In summa nota quod sufficit vt habeat scientiam competentem et non eminentem vt s. de electi. cum nobis olim. Item propter simplicitatem repellit quod ab obtrimento. si non deicit ab opere sed datur ei co adiutor. vt. xxxix. di. per totum. vij. q. j. q. frater. s. de electio. Cuius i. c. i. Item propter illiteraturam potest episcopus petere licentiam resignandi. vt. s. de renunc. nisi. Sic scripsit raymundus in summa sua si illius rubrice ne prudentia ordinandorum. z. videtur vel leuare remoueri non possit episcopus

propter illiteraturam sicut proxime dixi in simplicitate cum tamen contrarium sit expressum. i. de eta. z. quali. in or. presb. Quis ignominiosus est etiam episcopo si querat ab alijs doceri cum ipse alios docere debeat. vt in autē. de sanctis. episcop. s. damus colla. ix. z. xxxvj. di. s. ecce. prima questione. j. vilissimus. viij. q. j. licet. z. arg. qu. ff. de eden. ff. argentarius. s. pbi. bet. immo talis debet eligi in episcopum cuius comparatione ceteri grades ducatur. vt. xxx. dist. s. nunc autem. i. Pudicus debet esse ordinandus vt timoribus et verbis pudorem suum indefinenter ostendat vt in canticis canticorum gene sponse. id est preditores turturi comparantur propter pudentiam. turtur est enim animal. valde pudicum unde verecundos et verentes facit vobis filios ab omni immundicia vt probantur hec. xliij. di. s. j. z. xxxij. q. iij. in eo fornicator. Debet esse ordinandus duplici ornamento ornatus interiori. z. exteriori. Interior consistit in virtutibus exterior autem in quattuor consistit scilicet de bono et potu superius dictum est. s. s. s. b. ius. Item in habitu incessu. de habitu legitur infra de vita et ho. de clerici. xxx. q. iij. per totum. et sub habitu comprehenditur quod statutum est de coma et barba non nutriendis. vt. i. de vi. z. ho. de clericis. qui ad modum sperere caput rasum debet habere. vt. xxxij. di. prohibere. z. sic incedere attonso capite et patentibus auribus vt. xliij. dist. non liceat. Quid autem significet raso capitis. quid de positio capillorum legitur. xli. q. j. ouo. **C** Et notat quod in vestibus clerici conformabunt se consuetudini regionis z illis cum quibus viuunt ne alijs supersticiosi et ypocritae videantur. vt. iij. dist. erit. xxx. dist. si qui viro rum. z. arg. xli. di. quisquis semper

17

18

tamen honestate seruata. sed aliqua de causa timoris vel alterius necessitatis licet habitum transformari. vt. i. de vita honesta. de. derici officia. xxi. q. iij. episcopi. **C** Incessus derici debet esse grauior moderatus vt grauitate itineris mentis maturitatem ostendat. nam incompositio corporis mentis indicat qualiter. vn. de salustius arguit catellinam eo quod incessus ei modo citius modo tardus erat. vt. xli. dist. in fi. **C** Debet etiam ordinandus esse hospitalis quia vt ait Iheronimus domus clericorum omnibus debent esse communes. vt. xvj. q. j. quoniam. quia hoc triplici de causa quia non potest clericus esse hospitalitatis portator qui hospitibus hostia claudit. vt. xli. dist. s. j. Secundo quia pietas hospitalitatis remuneratione temporaliter et eternaliter iuxta illud apostoli exerce teipsum ad pietatem nam corporalis quedam exercitatio ad modicum est. pietas autem utilis est ad omnia habens per missionem vite que nunc est et future. Item abraham et loth qui erant hospitales angelos recipere meruerunt Sed circa hospitalitatem discretio est habenda. corus namque qui petunt elemosynam. Alii petunt quasi ex debito vt predatores et prelati. Alii simpliciter pro corporis sustentatione. In primo casu subdistigue quia aut non aut non. Si sunt non constat eos multos et institutos ad predicandum vel ad prelaturam recipiendam. Si vero sint incogniti et dubitatur an tale officium sit eis concessum. debet hoc examinari an ita sit quia circa maiora periculum maius videtur. non enim das tantum temporalia sed accipis spiritualia ab eis. in quibus vertitur magnum periculum si ab alio percipiuntur quam ab illo qui dare potest. vt. xli. dist. que

scamus. **C** In secundo casu scilicet si perit pro sustentatione corporis si militer subdistigue. quia aut potes omnibus abundare. aut non. In primo casu debes dare omnibus indigentibus. Inuitant nos ad hec exempla loth et abraham. qui quoniam omnes indifferenter recipiebant inter omnes angelos recipere meruerunt nam si non omnes recipissent forsitan inter aliquos et angelos repulsi sent. vt i. preallega. capitulo quiescimus. Danda elemosina est etiam ex communicatis. vt. xj. questio. prima quoniam in fin. et idem dico in quolibet peccatore nisi de cibo securus iustitiam contemnat nam in tali casu. vt dicit Augustinus vilius esuriendi panis tollitur si de cibo securus iustitiam negligat quas ei panis frangatur vt iniuste seductus acquiescat. vt. v. questio. v. non omnes. Sed z si iustitiam negligat z esuriat ad mortem alendus est. vt. lxxxvj. distinctio. pasce. In secundo casu cum non potest omnibus sufficere dicit ambrosius. nouem consideranda sunt fides causam. locum. tempus. modus necessitudinis siue sanguinis propinquitatem etate debilitatem. z. conditionem siue nobilitatem vt exponuntur hec omnia. lxxxvj. dist. non satis. **C** Si pone pater tuus infidelis et extraneus fidelis egeat. non sufficit prouidere vt illi cui magis puidere teneris. **C** De. madorator dixit hac quoniam esse tenebrosam aquam in nubibus acris. **C** Aug. dixit patrem preferendum et hoc ex illa auctoritate. honore patrem tuum et matrem tuam vt sis id genus super terram. z. arg. xxx. dist. c. j. Johannes autem scripsit patres qualemque extraneo etiam tanto preferendum in exhibitione necessario nisi extraneus magis egeat quia tunc extraneus preferatur vt in. ca. pa

21

ste. Sed huic opinioni videtur obsta
re verbum Ambro. in canticis super
locum illum ordinavit in me domi
nus charitatem ait enim multorum
charitas inordinata est quod enim
primum est ponit tertium vel quar
tum. Primum diligendus est deus. Se
cundo parentes. inde filij postea do
mestici. qui si boni sint malis filiis
preponendi sunt. Sed hec auctori
tas intelligenda est de effectu dile
ctionis. non de nutrimenti exhibi
tione. magis enim diligere debemus
extraneos bonos quas propinquos
malos. licet istis magis teneamur
in necessariis subuenire. hanc sen
tentiam tenet Ray. et ego assentio.
Sed quidam contrarium dicunt.
scilicet extraneum preferendum in
exhibitione nutrimenti. allegantes
pro se illud. defudet elemosyna in ma
nu tua donec inuenias iustum cui
des. Sed hec auctoritas non loquitur
in eo casu quem in questione pre
missi. sed generaliter quando iustis
subueniendum est. nam et si omnib
miseri cordia debeatur iusto ampli
us. vt in c. non satis circa principiu.
Item allegat illud verbum domesti
cos fidei. Item illud casus prestat na
tura non gratia. vt in c. non satis. fir
et alia diuisio circa elemosynas. alia
enim est exterior. alia interior. alia
spiritualis. alia corporalis. Prima
consistit in tribus vt dimittas a quo
lesus es. vt corrigas delinquentem
et in his que ad salutem pertinent in
struas ignorantem. Secunda consistit
in vno vt des egredi quicquid poteris
vt. xlv. dist. de tria. Item prima ex
cit secunda in duobus quia remit
tere delinquentem quando volueris tibi
reddat. sed dare indigenti aliquan
do queris et non inuenis. Item eli
mosyna cordis sine terrena substan
tia sufficit. illa vero que corporaliter

datur si non benigno corde tribuitur
omnino non sufficit. vt. xlv. dist. due. In ele
mosyna corporali elemosyna tria sunt ar
tendenda. scilicet vt des. ex charitate non ad
vanam gloriam non ad importunita
tem pauperis expectandam. Item vt
discretis des consideratis hijs que. le.
lxxxvi. dist. non satis. Tertio vt des his
que non subiacer repetitioni vel resti
tutioni. debet ordinandus esse do
ctor cuius doctrina debet consistere in
duobus vt in doctrina correctionis.
et sermone predicationis nam latras
tu canum et baculo pastorem lupi ar
cedi sunt. vt. xliij. dist. in prin. In disci
plina vt non corrigat ex odio sed ex cha
ritate. vera enim iusticia compassione
habet falsa designationem. vt. xlv.
di. vera. Item cum discretionem corri
piatur tumidi. tollerentur infirmi. et
quod seuerius castigare necesse est
seuieris plectatur animo. sed modeste
tis. vt. lxxxvi. di. c. ij. rigor enim iusti
cie temperandus est ex duobus ex
multitudine peccatorum. vt. j. eo. titu.
c. ij. l. dist. vij. constituitur. j. qd. vij. quo
riens. vnde versus. Ob populū mul
tum crimē pertransit inultum. vnde
tunc discretus prelatus incipit a spi
ritualibus et spiritualibus proximis
vt eorum exemplo cetera multitudo
fragat. vt. xliij. di. cōmestariōes. Itē
punit maiores de vniuersitate qui
alios trahūt ad peccatum. vt. j. de de.
ex. mi. latrōes. Item temperat rigor
ex qualitate peccatorum. vt. j. de offi. de
leg. Sane. et c. pastoralis. j. rñ. xlv. di.
Lum beatus. ff. de pe. l. i. sermo. xliij
q. j. qui contra pacē. ij. q. vij. quisquis. l.
di. orum accs. j. de ma. et obe. p. tuas.
Unde triplex est iusticia. vire iusticie
doctrina. prima nūquam dimittitur
alia causalit. sic. vñ versus. Est vez vi
te doctrine iusticie. vñum semper
habere duo propter scandala linque
quia vt ait Augustinus siue plectur

do sine ignoscendo hoc solum bene
agitur vt vita hominum corrigatur.
vt. xliij. q. v. prodest. et duobus aut
augetur rigor cum peccatum ex au
toritate defenditur. vt de peni. dist.
vj. c. j. in fine. Item cum visitatum est
malum et multis crassantibus opus
est exemplo. vt. j. q. j. reperiuntur. ff.
de pe. l. autem facta. de culpa non cor
rigentium prelatorum legitur. lxxxj.
di. per totum de pena. lxxxj. dist. di
ctum. ij. q. iij. reuocandum. de magni
tudine tam culpe q̄ pene. xlvij. di.
stin. legatum. Et nota q̄ si supe
rior excedat modum in corrigendo et
si peccet. vt. xliij. q. iij. qui peccat. in
fi. non tamen cogitur a subditis ve
niā postulare ne dum nimia seue
ritas humilitas regendi fragatur au
toritas. vt. lxxxvi. di. quādo sepe em
ex cōuersatione equali nascitur con
tempus dignitatis. vt. ff. de offi. pre
si. l. obseruandum. debet autem prela
tus dignitatem suā ingenio suo au
gere ne cōtemptibilis habeatur. vt
ff. de offi. procon. l. nec quicquam. §.
circa. l. di. c. j. de accu. qualiter et qñ.
Consistit autem hec doctrina i ser
mone predicationis circa quā tria sūt
consideranda. Primum interius cha
ritas ardens. Secundum exterius vi
taluces. Tertium ipse actus predica
tionis de primo apostolus si linguis
hominum loquar et angelo. chari
tate non hab. fac. sum vel. es so. De secu
do. Gregori⁹. cuius vita despiciatur
stat vt eius predicationis crematur. vt
ij. q. vij. porro. in fine. Ambro. Judi
cet ille de alterius errore q̄ in se non
habet quod corrigat. vt in c. iudicet.
et Grego. in grauib⁹ peccatis q̄s po
stus dum suis pmitur peccatis alie
na non diluit. vt. c. in grauib⁹. talis
enim omni male viuūt et bene predi
cat deum instruit qualiter ipsius pu
nire debeat. vt. xj. distinctione multi.

hica lberemia comparatur cineri p
quem lixiu a doctrine transiens lauat
et non leuatur. vt. lxxxij. di. §. vltio. et
ab aug. lapideo canali per quē aqua
doctrinae trāsit ad aurcolas idest ad
corda subditorum in quibus aliquan
do facit fructum. vt. j. q. j. si fuerit. et
papa Nichola. faci ardentē q̄ se ipsas
consumens alijs lucem ministrat. vt
rv. q. vlti. c. vlti. Contra tales prelatos
invehitur lberero. xxxv. dist. Ecclesie
principes. talibus iura minatur. ij. q.
vñ. securi sunt. in fi. ij. q. iij. precipue.
Circā tertium. i. circa actum pre
dicationis quattuor sunt attenden
da. Tempus. locus. qualitas audien
tium. et qualitas dicendorum. Tem
pus. vt non semper loquatur sed res
poribus opportunis. Si enim semper
plueret terra nunq̄ germinaret. vñ
de contra tales in leuitico. Vir qui suu
rum seminis patitur inundus erit.
Item iusta oportune. dicturus oport
une premisit oportune. vt. xliij. dist.
sit rector. in fi. Locus est attendendus
quia predicationi fieri debet in ecclesia
vel in alio loco publico et honesto non
in domibus et in locis priuatis ne ex
hoc oriatur suspitio heresis. vt. xxx.
dist. si q̄s. Item fiducialiter et libere
predicand⁹ est. vt. ij. q. iij. nolite. pos
sunt tamē aliqua in locis priuatis et
non solemniter proponi in modum
simplicis exhortationis. vt. j. de her.
Lum ex mūdo circa prin. Item qua
litas auditorum et dicendorum consi
deranda est nam fm capacitatem au
dientium dicenda sunt alta et plana
vt. xliij. dist. sit rector. et vij. q. j. op̄s
alias si non intelligēt⁹ alta predicat p
cussor est q̄ sermone iutili punit cō
fictas infirmos. vt. xlv. di. sane p̄u
for. nā vitii animi ē indignis secreta
vulgare. et ppter ea q̄ hoc facit aut ex
loquacitate i cauta ad adulationes.
aut ad sui iactationē facere videat.

Circa
actus
predica
tionis
quatuor
sunt cō
siderā
da

vt. xliij. disti. c. vltimo. Item in pdica
tione grammatica exponi non debz.
vt. xlvj. disti. cum multa. nec hereticis
secretoia fidei reuelari. vt. not. s. de
summa trini. f. fidei car. ho. s. fides au
tem. Percussor nō debet esse ordinā
dus. vt. xlv. disti. per totum. Sed in
hoc breuis adhibetur distinctio. Nā
duplex est percussor. spiritualis. z cor
poralis. Spiritualis fit cu3 indifere
tus prelati sermone inuili corda p
curit infirmorum. vt. xli. di. c. vltimo.
Corporalis percussio fit manu vel fla
gello. hec aliquādo fit ex malitia vel
odio vel vt verberans magis timea
tur. Aliquando ex charitate z causa
correctionis. In primo casu prohibe
tur eo q mortale peccatum z p hoc
penam depositionis inducit. vt. xlv.
disti. c. j. z. c. episcopum. In secundo
casu omnibus habentibus potesta
tē licita est in suos subditos. vt. xxxvj.
di. ante. z. xlv. disti. cum beatus. Fallit
hoc in episcopo qui nemines d3 suis
manibus verberare. vt. lxxvj. di. nō
liceat. potest tamē subijcere verberis
bus delinquentes per alium. vt. v. q.
v. illi qui. non tamē per laycum sed p
clericum si clericus verberandus sit
alioquin z mandans z verberans in
cidunt in excommunicationem. vt. j.
de sen. excom. vniuersitatis. z vez est
nisi clericus penitus esset incorrigi
bilis. tunc enim posset per laycum ver
berari. vt. j. de sent. excom. vt. fame.
xviij. disti. nec licuit. layci tamē violen
tia non amplius se extēdat q̄ exegit
rebellio dericonz. vt. in illa vt. fame.
Circa clericos tamē hec distinctio ha
benda est vt clerici in minoribus or
dinibus constituti z pro leuibus cul
pis verberibus subijciantur. vt. lxx.
di. Salomō constituit autē i maiorib3 or
dinib3. nō nisi p maiorib3 criminib3
vt. xxxvj. di. an. z. xlv. di. cū bris. s3 hec
distinctio locū h3 i clericis secularib3

tatum. Regulares effi s3 regulas eo
rum subijciuntur verberibus etia3 p
leuibus culpis. vt. j. de appella. rep̄e
hēibilis in fi. j. de accu. z in qui. quali
ter in fine. Laicant tñ regulares pre
lati q̄ ex charitate z correctōis cau
sa verberēt fratres vel cōuersos per
se vel p alios regulares seu clericos.
nam si p laycum z verberās z man
dans incidunt in iniam excomunica
tionis z sic loquit̄ de re. vniuersitas
res ecclesiarum vt correctionib3 z dis
ciplinis vt statuerant in manibus ge
stant in vtroq3 penso. iusticiam z mi
sericordiam possunt. vt. iusto libera
mine quedā p equitate corrigant.
quedam vero per miserationē indul
geāt. xlv. di. oēs qui. z ex vtroq3 tēpe
ramentum faciāt vt nec rigor iusticie
sit rigidus nec mīsericordia sit dissolu
ta. vt. xlv. di. disciplina. z. c. sunt nāq3.
non est effi p̄statis z recti iudicis bre
ui lacrimula z tēpus parata vel vbe
ribus fletibus de facili commoueri.
nā cum vni indulget indigno ad pla
psionis p̄tagiū prouocat vniuersos.
facilitas effi venit incertiuz tribuat
delinquēdi. vt. xxiij. q. iij. est iniusta.
in fi. z. ff. de offi. p̄chi. l. obseruādum.
z alibi si negligēt̄ que male vlturpā
tur omittimus excessus viā alijs ape
rimus. vt. xxiij. di. peruenit. C Sequ
tur non litigiosus. prohibet autē liti
giosus ordinari tribus de causis. Pri
mum est vitium qd̄ p̄sistit in doctri
na predicationis ipsius. cum sit sup
bus z arrogans nescit humiliter p
ferre quod docet. vt. xlvj. di. c. j. nihil
enim est impudētius arrogantia ru
sticorum. vt. ea. di. s. j. Secūda est vi
tium qd̄ attenditur circa cōuersatio
nem qz litigiosus solet esse adulor p
ditor detractor. maledicus inuidus.
ioculator. scurrilis. z ad vltiscendam
iniuriam facilis. vt. xlvj. disti. c. s. ec

25

ce. z. c. sequentibus. Tertia cā est qz
ipse quia sit litigiosus z per psequē
tiam p̄uocet alios a discordia. nō pos
set alios ad cōcordiam reuocare. qd̄
tamē teneatur ex officio facere. vt. xc.
di. s. j. z per totam di. C Debet ordi
nandus esse non cupidus. vt. xlvj. di.
s. j. lxxvj. di. florētis duplex est aurē
hmo p̄hibitionis rō. prima qz cupi
ditas est omniū malorum radix. vt
xlvj. di. beatorum. Secūda ratio qz
mens exccata cupiditate nō videt
quid expediat. semper videt aurum
redditus computat. gratus intuet̄
aurum q̄ solem. xlvj. disti. sicut hi. iij.
q. v. accusatores. s. restes suspecti.
C Sequitur domui sue bene dispositus.
f. familie sue intelligitur autē fa
milie sue bene dispositus siue bene
p̄positus. qui cam regit honeste ex
plo z verbo trahendo a vitijs ad vir
tutes. vt. xlvij. di. s. necesse. huius p
hibitionis duplex ē ratio. vna quia
non habet frontem rep̄hēdi alios
qui negligit corrigere suos. vt. in pre
allegat. di. s. alia. quia presumitur ve
hementer p̄tra cum de crimine ne
gligentie qz magnus est. z magnas
penam inducit. vt. no. s. cod. titu. s. ex
duobus. si tamē familiā suam corre
perit quātum in se fuit. ipsa nūlomi
nus in sua malicia permanens. i cor
repta remāsit non impurare patri
familias nec repellere a p̄mouendo.
vt. xlvij. di. nō enim. quātumlibet qd̄
ad nos. presumitur tamen p̄ima fa
cie p̄tra eum q̄ per eum steterit do
nec p̄trarium probetur. vt. xlvij. disti.
peruenit. C Promotus autē ad curā
ecclesie z maxime ad episcopatum.
debet bene esse dispositus ecclesie sue.
vt canonici vel clerici canonice vni
obseruantes diuine scripture doctri
nam z documenta sanctorum patrū
nihil incompotite presumant agere.
vt. de consecra. disti. v. in omnibus.

26

vt tales ad ministerium eligat q̄ di
gne possunt sacramēta dominica tra
ctare. vt. xxiij. di. tales. vt. singula offi
cia singulis cōmittat. lxx. di. ad hec.
ne p̄misuis acibus rez turbentur
officia. vt. C. de testa. l. cōsulta diua
lia. Item non committat tyronibus
sed exp̄tis. vt. xli. di. si officiat quat
tuor fiant portiones de redditib3 ec
clesie. vt. xij. q. ij. vulturane. quattuor
p̄cesso. z si qd̄ de portatide fabrice re
māserit recondant in thecis vt si ma
ior emergerit fabrica sit subsidio qd̄
diuersā tēpore diligentia potuit cus
todire. aur certe emat possessio que
vtilitares cōmunes respiciat. vt. xij.
q. ij. nobis. vt nullus i ecclesia degēs
sit indigēs sed oia necessaria ab ep̄o
suisq3 ministris percipiat. vt. xij. q. ij.
videntes. vt. precarias ecclesie possi
dentes professiones faciant ne p̄ re
tentionem diuinam p̄iudiciū eccle
sie afferatur. vt. xij. q. ij. scpe. vt. p̄ cō
pendio suaz rez possessiones eccle
sie nullus excolat negligenter. vt. xij.
q. iij. quodcūq3. vt. sic plati tam custo
des chartarij q̄ defensores rez cre
ditatum vt p̄ceptum est iudicetur.
vt. xvj. q. j. in canonibus. C Tres p̄e
lati in ecclesia sublimior alijs se
deat. intra domum vero collegā p̄e
sbyterorum se esse agnoscat. vt. xcv.
disti. episcopus in ecclesia. C Sequ
tur non neophytus. Unde videndū
est qui dicantur neophyti. z quare p
hibeantur neophyti ordinari. Neop
hyti dicuntur noui in fide. vt. xlvij. di.
stin. quoniam. a neos qd̄ est nouum et
phitos quod est fides inde neophyti
dicuntur noui in religione. vt. xlvij. di.
sicut olim. C Causa prohibitionis est
duplex. Vna ne incidunt in superbiā
putantes quod est fides catholica siue
religio multum eis indigeat. xlvij.
disti. c. s. prohibentur. z. c. quo
nias. Alia causa est quia neophyti nō

27

Neo
phiti
q̄ dic
tur

sunt experti statum ecclesie vel religionis. et ideo nescirent esse graues et se contemperare pro diuersitate personarum sibi subiectarum. vt. xlvij. dist. sicut olim. Graue enim est in expertis hominum obsequijs sociari. vt. xix. questione. iij. monasterijs. et si mille. lxx. di. muramur in fin. ff. de v. mone. l. pteror. §. vlti. et alibi lex dicit honoris augmentum non obiectione sed labore ad vnumquemque uenit de uenire. vt. C. qui mili. non. pos. l. contra. lib. xij. C. Sed nūquid his causis cessantibus potest neophytus promoueri. Videtur quod sicnam prohibitiones ecclesie proprias habent causas. quibus cessantibus cessant et ipse vt. lxx. distinctione. §. his omnibus. et c. neophytus. et §. de appel. cum cessante. econtra videtur quod licet cause cessent non tamen cessat prohibitio. vt. xix. q. ij. due. xxiij. q. i. dicitur. Ad hoc dico quod clericus secularis quantumcumque sit humilis et instructus in regula monachali vel regulari non potest eligi in abbate vel rectorem ecclesie regularis nisi professus sit et expertus asperitatem regulę. non enim sufficit scire sed necesse est experiri probari et probare. vt. §. de elec. cum ad nostrā. et c. officij. xix. q. iij. monasterij. imo si aliqui non professi ordinem regularem sunt iam in abbates assumpti. debet sublati appellacionis oblatulo remoueri. vt. §. de elec. cum in magistrū et c. cum causam. propter hoc non sufficit domino beati Petri scire fragilitatem humane conditionis. sed voluit ipsum in seipso potius experiri ut disceret qualiter esset alijs miserandum. vt. l. dist. considerandum monachus tamen potest eligi in episcopum. vt. lxx. di. bene. quod intelligi premissa postulatione et admittit alius secus. vt. lxxij. di. c. j. et ij. Item laycus dum modo litteratus postulari potest in

episcopum. vt. lxx. di. osius. C. Item neophytus potest et dicitur quod recipere minores ordines. sed non sacros. vt. xlvij. di. quoniam. et c. sicut olim. Alij contra. quod nec etiam minores donec sit probatus. ar. xix. qd. iij. monasterijs. quod verius est nec obstat his que dicta sunt quod legitur de Nicolao Seucro Ambrosio. qui neophytus sunt electi. Illud enim sacrum est inspiratio diuina. De Nicolao fuit reuelatum quidam episcopo ut in legēda continetur. Seucro isedit columba supra caput. Ambrosio autem surrexit terra pro cathedra. et ideo non sunt trahenda ad consequentia. alius exemplo Ambrosij posset quod eligi ante baptismum quod esset absurdum dicere. Sed queritur quare secularis clericus possit esse episcopus regularium non tamen eorum prepositus prior vel abbas. Respondeo. propter excellentiam episcopalis dignitatis. quia episcopus sit religiosior monacho. vel ideo quia abbates et priores iterantur priuatis disciplinis monachorum episcopus non tantum quod ignorat ea que sunt regule. illud ergo committit alicui monacho. ipse vero punit ea qui maiore discussione exiguntur maiore aduersatione. unde circa hoc consuevit distinguere si de excessu monachi in figura iudicij agatur episcopus tribunali cognoscat et punit. Si autem de plano tunc abbas vel prior corrigit in monachales disciplinas. vt. xix. q. j. de persona. §. de offi. or. quarto. et ar. C. de emend. ppinguorum. l. vna. C. de potestate. l. iij. vel alias prima correctio spectat ad abbatem seu priorem quia hoc generale est quod quilibet prelatus habeat iurisdictionem siue sit abbas siue prior. vt. infra de i. m. ec. non minus infra de maio. et obed. cum in ecclesijs. verius est in his consuetudinem attendi que dat iurisdictionem. vt. C. de emanap. l. prima. ix. questione. iij. questione. C. Nunc

videamus per quos hec examinatio ordinandorum faciēda sit. Et est sciendum quod quauis secundum antiqua iura tempore scrutini episcopus eligere debeat de suo latere aliquos gnaros diuine legis qui examinent ordinandos. vt. xxvij. di. quādo episcopus. hodie tamen hoc videtur spectare ad officium archiepiscopi. vt. §. de offi. archi. Ad hoc. c. vt nostrum. et facit ad huc. xxij. distin. psalmista. et §. tercia si indignus presentetur ad ordines tenetur is qui examinavit et presentauit. vt. lxxij. di. si feruus. tenetur etiam et episcopus ordinator. vt. §. de era. et quali. ord. accepimus. nam et post examinationem archidiaconi. nihilominus ipse ordinator debet examinare. vel tenetur episcopus de facto sui archidiaconi sicut et exercitor nautis de de facto sui magistri. vt. ff. de exercito. l. j. §. magistri. vnde et si archidiaconus representet alique ordinandum ad titulum sui patrimonij cum nullus habeat et hoc archiepiscopus non ignoret. episcopus autem ignorat. puto quod ordinatus agere possit primo loco contra archidiaconum. nec obstat si de dolo ipsius ordinandi excipiat ne per hoc mendicare appellatur in ignominiam deri. vt. xxiij. di. diaconi. Sed si archiepiscopus non sit soluendo agatur secundum loco contra episcopum quia in culpa fuit non examinando. sed archiepiscopus in dolo. delus autem preboderat culpa. vt. ff. ad. l. acqui. l. j. Item si obsterit. C. Ordines minores possunt simul omnes conferri eidem. vt. §. de eo qui. fur. or. si. cum h. lato. Et ar. lxxvij. distin. quicunque. dum tamen consuetudo contraria non impugnet que non seruata scandalum generet. vel secundum alios si consuetudo loci hoc habeat. et hoc tenet Zan. et ego. Sacri autem ordines singuli et per certas intersticias temporibus debent conferri. vt. lxxvij. di. in singulis. et c. quicunque. et licet ple-

runque coniungat quod ordinator continuat ieiunium a die sabbatij usque ad diem dominicum ut illi qui ordinari non potuerunt die sabbati in sero ordinentur in die dominico in mane. vt. lxxv. di. quod a patribus non tamen intelligatur illi huiusmodi qui promoti sunt in die sabbati ad aliquos sacros ordines possint die officio ad alios promoueri. Sed illi tantum qui die sabbati ordinari non potuerunt ut dictum est. cum essent propter continuationem ieiunij fingatur sero diei sabbati. et mane diei dominice vnum diem esse. si ordinatus in sabbato ordinaretur in die dominico. iam bis idem eodem die ordinaretur quod esset absurdum. et de hoc arguitur bononiensis episcopus. §. eodem titu. litteras. C. Si autem sero diei sabbati trahatur ad mane diei dominice. vel mane diei dominice ad sero diei sabbati retrahatur dubitauerunt antiqui et adhuc sub iudicio lis est. circa hoc dixerunt. quidam quod mane trahatur ad sero. ita ut si aliquis continuato ieiunio mane diei officio ordines conferuantur. in die sabbati conferri videantur. Nam iura loquentia de ordinationibus dicunt quod in quatuor temporibus et die sabbati ordines conferuntur. vt. §. eodem titulo. c. j. et ij. lxxv. distin. c. vlti. Fallit hoc in consecrationibus episcoporum que in diebus dominicis conferuntur. vt. hinc. c. j. Illud vero. c. quod die dominico. quod valde est contra eos intelligunt in consecrationibus episcoporum non in ordinibus conferendis. et hoc patet per exempla ibi posita de apostolis qui tunc consecrati fuerunt. Iuligo. et sui sequaces dicunt die dominico conferri omnes ordines et etiam baptismum

de con. di. v. venerabilis. facit p[er] ip[s]is illud. c. q[uod] die dominico. Item t[em]p[us] illud c. quod a patribus. in verbo illo. S[ed] post diem sabbati. c. ad quod primi respondēt. post diem sabbati ceptū et non finitū. Prima opinio magis placet quod die sabbati ordines conferantur. et q[uod] mane diei dominice trahatur ad vesp[er]am diei sabbati continuatione ieiunij cum cōtingit mane diei dominice ordines conferri nā si vera esse opinio l[ib]ug. quare necessaria esset continuatio ieiunij. cum t[em]p[us] in sero diei sabbati comedat ordinato: in mane diei dñice ieiunus invenitur. Unde sicut posset consecrari. eodem modo scōm cum t[em]p[us] ordinaret. Teneas ergo quod superius est dictum. Et si tu queras quare tantum die sabbati facti ordines cōferantur. Ratio est quia sabbatus significat requiem. et qui transit ad clericatū q[uod] sit irrevocabiler per assumptionē maiorum ordinum de labore secularium negotiorum transit ad ocij scematis clericali. et id hoc fit die sabbati. q[uia] vero p[er] minores ordines non obligatur aliquis clericatū quin respondere possit ad licentiā datā ab apostolo. vt. xxvii. di. de his in fi. ica[ro] m[ai]ores ordines alio die q[uam] die sabbati cōferunt. maiores autē nō nisi die sabbati. vt dictum est. ¶ Restat. ¶ videre quid iuris sit si quis sine examinatione fuerit ordinatus vel si in scrutinio suum sup[er]fuit impedimentū. In primo enim casu distingo. Aut enim est ignotus aut notus. Itē aut est alias dignus. aut indignus. Si ignotus et al[ia] dignus. eo tamē ip[s]o q[uod] sine examinatione se patitur ordinari se fecit indignū et debet deponi. vt. xliij. di. c. vltimo. Si ignotus et indignus tūc expiet causa depositiois subicit. Una quia sine examinatione se ordinari permittit vt dictum est. Alia quia cum

sciret se indignus debet in ordinatione sua prode criminem suum vel impedimentum. vt. i. di. ex penitentib[us]. Si vero notus et dignus tunc in nullo peccatur. Notū est examinādi non sunt. ar. xliij. di. nullus. xlvj. di. de peccato. xliij. di. valde tamen fallit in cōsecratione in qua etiam notū examis nātur. vt. xliij. di. qui episcopus. S[ed] si notus et al[ia] indignus in causa depositionis existit. quia crimen suum defectum occultum debuit confiteri. vt supra dictum est. Sed q[uod] dictū ignotum et dignum sine examinatione p[er] motum deponi debet. hoc fit vel ut odium sui qui se fecit taliter ordinari vel in odium ipsius qui ip[s]um taliter ordinavit ad hoc. lxx. distin. ca. i. xvi. q. vii. decrevimus. xi. questio. ii. c. j. et j. q. iij. in ecclesia. vbi in odium consecratiois dicitur ecclesia cetera potius q[uam] consecrata. Item quod dictū notus et indignum sine examinatione p[er] motum in causa depositionis existere quia crimē suū non fuit confessus. intelligo de gravi crimine secus in levi. vt. lxxviii. distin. c. j. Item quod dictū. tales sic promotos deponi debere intelligo non per ordinaros sed per superiores. vt. j. de cler. coniu. diversis fallacijs in fi. cum et ipsi ordinaros sint. in causa depositionis quia sic ordinaverunt. vt. j. q. j. si qui episcopi. in autē. quomodo oportet de. ad ordi. pdu. §. oportet. ¶ Unū tamen non omitto q[uod] si aliquis tempore sue ordinationis proprium prodar impedimentum. et nihilominus ordinato: non interdicens dispensare ipsum ordinat. de recto postea impedimento. ordinatus est deponendus est casus illius decreti. lxxj. distin. si quis sine examinatione. ¶ In secundo casu. cū aliq[ui]s impedimentū suū in ordinatione nō prodit. videt[ur] esse in causa depositionis. nā q[uod]libet in ordinat

32

ione sua impedimētū prodere debet vt. xliij. di. q[uod] t. c. vlti. lxxj. di. c. Zanris. et c. q[uod]q[ue] viij. q. iij. Arnaldus. in fi. Et eodem modo q[uod]libet tenetur in iure crimē suum detegere de quo agitur si sit sup[er] eo interrogatus. vt. xi. q. q. iij. quisquis. xxv. q. v. vi. si duo. xv. q. vlt. c. j. et penul. quod l[ib]ug. putat rāz in ordinatione q[uod] in iudicio. Sed in ordinatione dicit[ur] sufficere si quis dicat in genere se criminofam et sic peccat dispensationem. Sed si specialiter p[er] aliquo crimine fuerit interrogatus respondet se penitentia egisse vel non respondebit. nāz specialiter interrogare magis videtur suggerētis q[uam] querētis. vt. ff. de questionib[us] l. j. §. qui questionem. nō obstat ei q[uod] superius dixi quod legitur de peni. di. j. §. his auctoribus. vbi dicit[ur] non tibi dico pro te prodas in publicum. quia illud loquitur de penitente q[uod] non debet in publico se prodere. scus i examinatione ordinandi. in qua quis se prodere debet nisi est se prodar nō poterit secum dispensari debet se prodere coram pluribus quia prodere est in publico dicere. vt. ij. q. j. si peccaverit. sicut enim episcopus nō potest audire causam nisi cum clericis suis. vt. xv. q. vii. episcopus. sic nec solus potest dispensare. qualiter enim quis probabit secum dispensatum fuisse nisi coram pluribus factum fuisset. vt. j. de scis. mati. c. fratermitati. Alij dicūt q[uod] nec in iudicio nec in examinatione ordinandorum tenetur aliquis se prodere. quia et deus occultat peccatū de quo aliq[ui]s penituit. vt. xxxij. q. j. Spud Et sicut licitū est alicui redimere sanguinē suū qualitercuq[ue] potest. vt. ij. q. iij. §. notandū. ff. de bonis eorum q[uod] ante sententiā mor. sibi consil. l. j. sic et honorē suum. Circa q[uod] videtur dicendum q[uod] de occultis peccatis et nō de enormibus de quibus acta est pe

nitentia non tenetur ordinandus in genere vel in spem confiteri. non effuger dispensatione. quia illa nō debent iam p[er] motum nec impedimētum p[er]movendum vt no. §. eo. titu. §. circa primam regulā. vel siue in specie siue in genere queratur poterit sic respondere. si hoc de quo queritur commissum vel aliqua mortalia commissi penitentia inde egi. Sed q[uod] si in specie interrogatus super aliquo mortali responderit ordinandus se commississet penitentiam nō egisse. nunquid hec confessio preiudicat ordinando. et possit inde puniri videtur q[uod] sic vt supra de elec. per inquisitiones. et. j. de excessione prelatorū q[uod] sit grave. verius t[ame]n est contrarium. vt non preiudicat nisi in hoc solo vt nō admittatur ad ordinationē. vt. xxi. ij. di. quādo. in fi. et ar. ad hoc. j. de excep. Deniq[ue] §. vlti. j. de ordi. cog. cuj[us] dilectus. ff. de his qui no. 33 infam. l. lucius. ¶ In summa t[ame]n notandum est q[uod] episcopus consecrari debet a metropol. cum tribus vel duobus episcopis. vt. j. eo. ti. nec episcopus j. de sacra vn. c. j. in principio vel tres episcopi de mandato metropol. hoc possunt. vt. lxxij. di. comprouinciales metropolitani autem consecrabitur ab omnibus suffraganeis. si tamen omnes convenire possunt et fiet consecratio in civitate metropolitana. vt infra eodem titulo. si archiepiscopus. l. j. distin. qui in aliquo in fi. lxxv. distin. quia. lxxvj. di. archiepiscopus. xliij. distin. metropolitano. et idem intelligo in p[ri]matibus et patriarchis sed quāvis ita fit de iure. de consuetudine tamen obtinet. Et sic hodie servat generalis ecclesia quod nullus archiepiscopus p[ri]mas vel patriarcha consecratur. nisi a papa vel alijs de mandato ipsius. et argumē. ad hoc. xliij. questione prima. p[er] agenda.

o iiii

31
De ordina-
tione
exami-
natione

De scruti. in ordine faciendo.

De scrutinio in ordine
faciendo. Rubrica.

Actus est supra

de ordinandis sed quia
ordinandi examinandis
sunt ideo subicitur ru-

brica de scrutinio in or-
dine fa. **C** Videam⁹ igitur quid sit
scrutinium. qñ fieri debeat. Item per
quos. Item que sit forma scrutini⁹ fa-
ciendi. **C** Et est sciendū q⁹ scrutinium
1 nihil aliud est q⁹ examinatio. et ideo
iura dicunt neminē sine examinatio-
ne ordinari debere. vt no. 8. ti. proxi.
§. restat. **C** fieri autem habet scruti-
nium feria quarta ante ipsam ordi-
nationes. vt. xxiij. distin. quādo. Per
quos autem debeat fieri no. 8. ti. pr.
2 §. nunc videamus. **¶** Forma scrutini⁹
que sit videamus. Et est sciendum q⁹
duplex est scrutinium. Unum quod ha-
betur ante ordinationē vt superius
dictum est. Aliud de quo hic tractat.
Forma primi scrutini habetur. xxiij.
distin. quando episcopus. Forma se-
cundi habetur hic nam in Romana
curia prior dyaconus. in alijs eccle-
sijs maiores dyaconi. id est archidia-
coni dicunt. Postulat sancta mater
ecclesia hunc subdyaconus ad onus
dyaconat⁹ vel presbyteratus assumi
et ordinatore interrogante si cum no-
uerit esse dignum. Respondet dyaco-
nus. vt hic dicit. j. c. vno. et ex hac de-
cre. illud generale colligitur. (quem
libet presumi esse dignum nisi probe-
tur contra. simile. j. de presum. dudus
ff. de manu. testamen. l. testamento
seruos. ff. de leg. h. l. cum pater. §. ro-
go. j. de iudi. cum deputari. ff. de fidei
commis. liber. l. thays. §. sorore. Sed
contra presumitur non ydoneus nisi
probeatur ydoneus. C. de his q⁹ veni-
eta. impe. l. ij. C. de probatio. l. h. ff. de

magistratibus. l. j. §. magistratibus.
Item in dubio presumitur quis exco-
municatus. vt. j. de senten. exco. cum
desideres. §. secunde. et potius presu-
mitur fornicatio q⁹ matrimonium. vt
xx. q. v. c. aliter. et c. nostrates. Solu-
tio. primi gñale est et h⁹ casuale. q⁹
in casibus superiorib⁹ loci h⁹. et ma-
xime in his quibus timetur pericu-
lum anime vbi presumimus aliquē
fore pagnum. vt de co. dist. iij. c. par-
uulos. et c. nulla. j. de bap. et ei⁹ effec.
c. j. presumimus ecclesia nō consecra-
tam. vt de con. di. j. solentiter. et c. ecc-
lesie. presumimus in ordinatum. vt
lxvij. di. presbyteri. et. §. se.

De ordinatis ab epō qui episcopo
parui resignauit. Rubrica.

In tracta

tu ordinandis
qui precedit et se-
quitur interponi-
tur rubrica de or-
dinatis ab epō q⁹
resignauit epi. vt
exco. cato. **C** In

quo **¶** breuiter est distinguendum an
episcopus reniciet loco tñi vel loco et
dignitati. In primo casu renuncians
episcopus remanet. nulli⁹ tamē epis-
copatus. et ideo ordines cōferre po-
test in sua quondam diocesi. et in alie-
na de consensu tamen et voluntate
dyocessani loci. In secundo vero casu
nec minores nec maiores ordines cō-
ferre potest. Si tamen aliqui mino-
res ordines a talibus receperunt nes-
cienter tollerantur in illis. et ad ma-
iores licite promouentur. Sed si a ta-
libus sacros ordines scidenter recepe-
rint executionē officij non habebūt.
Si ignoranter nisi crassā et supina
fuerit eorum ignorantia cum eis po-

De etate et quali. ordi.

29

terit dispensari. vt. j. eo. ti. c. j. facili⁹
autem permittitur pontificalia exer-
cere ei qui cessit loco tñi q⁹ ei qui cess-
sit loco et dignitati. Et est ratio quia
in primo casu presumitur quis cessis-
se ex debilitate. vel ex alio iusto im-
pedimento vel saltem cōtemplatio-
nis amore. In secundo vero casu vi-
detur ex consētia criminis resigna-
re. vt. 8. de renun. post translationes.
§. vlti. Quis sex sunt cause ppter q⁹
cedendi licentia postulat. vt. 8. de
renun. nisi cum pūdem in prin. Zolle-
ratur autem si ab his qui renuncias-
uerunt dignitati et loco minores or-
dines cōferantur. et est ratio que hic
assignatur. quia minores ordines a
nō episcopis conferuntur vt psalmis-
tatis hostiarius et lectoratus.
scz a coepiscopis olim et ab abbatib⁹
hodie. vt. lxx. dist. c. j. Itcz presbyter
conferat psalmistatū. vt. xxiij. di. psal-
mista. quidā tamen intelligunt illud
dictū psalmista non de ordinis colla-
tione sed de ordinis executione scz hoc
non placet. quia ibi d⁹ q⁹ psalmista
potest sumere officij sola iussione p⁹
sbyteri nō dicit officij executionē illi
autē qui dicunt ordinem psalmista-
tus conferri ab episcopo executiones
vero iussione presbyteri monētur ex
eo quod sit in collatione aliorum or-
dinum. Nam et in alijs ordo cōfertur
ab epō et in signis executionis datur
ab eodep epō aliquid ordinato q⁹ in
hoc ordine non seruatur. **C** Sz obij-
citur. nullus d⁹ sine titulo ordinari.
vt. lxx. di. c. j. et. h. Sed solus ep⁹ con-
ferat tituli. vt. xv. q. vij. nullus. Ad q⁹
Rño q⁹ hoc locū habet nō in minorib⁹
bus ordinib⁹ sed in sacris. **C** Et no-
t⁹ q⁹ nouē sunt ordines quinq⁹ mino-
res et no sacri. q⁹tuor autē maiores et
sacri. minores sunt psalmistat⁹ et ho-
stiariat⁹ lectorat⁹ exorcistat⁹ et acolita⁹
et maiores sunt subdyaconat⁹ dyaco-

natus presbyteratus et episcopatus.
Alij vero dicūt. vñ. esse ordines negat
cñ psalmistat⁹ et episcopatum esse
ordines sumunt hoc ex illo decreto.
lxxvij. distin. illud. Sed q⁹ psalmista-
tus sit ordo. pbatur. xxiij. distin. psal-
mista. xxi. distin. clericos. xxiij. distin.
seriatum. lxxij. di. deriamt. j. de era. et
quali. et oz. pre. cum contingat. lxxvij.
q. j. si quis episcopus. et ad decretum
quod pūmi p se inducant firrudent
vt quod ibi d⁹ primo sit hostiarius il-
lud primo nō recipiat pcedētia sed se-
quentia. Is autē primus et proximus
dicatur quem nemo pcedit. vt. j. de b⁹.
signi. Joseph. ff. eo. titu. l. primus. De
episcopatu q⁹ sit ordo pbatur. lxxvij.
distin. c. j. j. de presby. non bap. mi. ve-
niens. xxi. di. c. clerics. lxxij. distin. si ser-
uus in xpo episcopalis ordo. et. et q⁹
disti pbyterum posse conferre ordinē
psalmistatus intelligo de presbytero
parrochiali. ad quem spectat cura ec-
clesie et competentius in archyep⁹by-
tero vel plebano. Item intelligo hos
posse conferre in diebus officiis et in
alijs festiuis sicut in episcopo dicitur.
8. eo. c. de eo. **¶** Et nota q⁹ cum his qui
ab exco. caris recipiūt ordines igno-
3 ranter poterit dispensari p suos epi-
scopos. vt. j. c. ti. c. h. fier autē hec dispē-
satio quo ad executionē. exco. caris
emz si characterē cōferat quē h⁹ execu-
tionē quā nō h⁹ cōferre nō pōt. j. q. j.
gfa. et. c. statum⁹. et. q. vij. d. aybertus.

De etate et qualitate ordi-
nandorum. Rubrica.

Actum est su

pra de ordinandis nūci
cendum est de pñci-
dis. et quia in pñci-
dis. et tria requirunt. scz
qualitas et ordo. i. c. i. c. o. subijcitur rubri-
ca de etate et quali. in ordine pñ. **C** In

2
Ordi-
nes
nouē
sunt

proficiendo in episcopum requiritur etas. xxx. an. erecta. & cōpleta. vt. s. de elec. cum in cūctis in primo. & s. videretur q̄ sufficiat inchoata s̄m qd̄ legitur. ff. de mune. & ho. l. ad rem publicam. Sed illud obtinet in secularibus dignitatibus vel hoc est speciale in episcopali dignitate. vel distinctue breuiter q̄ quādoq; fauor est in causa vt in vsu. apione. & tunc temporis inchoari. vt. ff. de dūct. & tempo. pre. l. in vsu. apione. quādoq; odium vt in prescriptione. xxx. an. & tunc nō oportet annū impleri. vt. ff. de accu. & ob. l. in omnibus quādoq; vtrūq; est in causa fauor et odium. & tunc cōputatur tēpus de momento ad momentum. vt. ff. de mino. l. iij. §. minor. rem. In proficiendo personatus vel ecclesie parro. hial. requirit etas. xxy. annos. vt in ea. de cre. cum in cūctis §. inferiora. & in hoc casu sufficiat si q̄s vltimū annum attrigerit. vt ibi dicit. Sed obijciat. qui proficiendi sunt de canatu. p̄positure archy. p̄sby. ratui. & ecclesijs parrochialibus p̄sbyteri fieri debent. vt. j. codem titu. c. j. & c. p̄terea vel esse. vt. lx. disti. c. j. ij. & iij. sed p̄sbyter esse vel fieri non potest nisi in. xxy. anno. vt in se quētibz apparebit. Ad quod respō. deo q̄ in his de quibus prime dictū est tēpus sacerdotij artatur est p̄ de cre. cum in cūctis. & ad huiusmodi personatus assumpti in. xxy. an. possint & ad sacerdotium p̄moueri. cum illis personaribus regiminibus ecclesia ruz parrochialiu onus sacerdotij sit annexū. Circa etas etates proficiēdorū. & circa etates ordinādorū distinguē. quia aut quis ab infantia traditur militie clericali. aut est grādeus qui postulat ordinari. C̄n p̄mo casu a. vij. an. vsq; ad. xij. p̄t recipere oēs minores vsq; ad acolitarū post. xij. an. quicūq; recipiet acolita

rū in. xx. an. vel l. xij. recipiat subdyaconatū. in. xxy. an. dyaconatū. l. xxy. p̄sbyteratū. vt. lxxvij. di. in singulis quicūq; & c. se. quibz hodie in quibz daz tēpus sacerdotij fir artatur vt superius dictum est. C̄n sc̄do casu. s. cum grādeus postulat ordinari. potest recipere ordines hoc modo. In primis duobz annis postq̄ clericus fuerit recipiet omnes minores. in reliquis quinq; oēs maiores. vt. lxxvij. di. quicūq; dispensatiue tamen p̄pter necessitatē ecclesie posset layo grādeus recipere oēs ordines infra annū & dimidiū. monachus vero per annū vt. lxxvij. di. monachus. & quibz hēc tēporaliter sunt statuta ep̄i tamen n̄i tēporis in clericorū multitudine glorianter p̄ueros ad sacros ordines p̄mouent. his interstitijs nō seruatis. vt. s. de temp. or. vel non est cōpos. faat hic nimia ep̄orū remissio qui p̄pam multitudinis querūt. et putaretur hac turba aliquid sibi dignitatis acq̄ri. aut quibus aliud p̄stare non possunt ordines largiunt qd̄ non tñ oportet districti temp. esse iudicij. ratiū est omne quod magnū est vt. lxx. di. si officia. † Et est sciendū q̄ p̄pter defectum etatis repellitur q̄s ab ordinatōe. vt. lxxvij. di. in veteri & ab electione. vt. s. de electi. cū in cūctis. lxxos omnes ordines cōferre debet ep̄s & cōsilio suorum clericorū vt. lxxij. di. ep̄s maiores conferre debet in ecclesia episcopali. ar. lxxvij. di. ca. j. minores in qualibet ecclesia sit ep̄atus. ar. lxx. di. in palea q̄l. † Ep̄i scopi aut cōsecrant vbi metropolitani n̄i elegit. vt. lxx. di. c. vlt. in fi. De p̄lato tropolitani. p̄mantes. & patriarche in suis ecclesijs. vt no. s. de tem. or. in fi. quod intelligo. nisi necessitas aliā exigat ar. lxxij. di. quāto. xxy. disti. in p̄fect. nomine dñi. Papa cōsecrat ab ep̄isco ab ep̄o hōit. q̄ in hoc vicē metropol. ob. p̄. hō.

net & in sua ecclesia si hoc fieri potest alioq̄n in quacūq; extra vibem. vt in. c. in noie domini. C̄ De forma iordanū seu cōsecrandi ep̄os legitur. xxy. di. ep̄s. lxx. di. c. j. de sacram. cum venissent. De forma ordinandi alios clericos legitur. xxy. di. p̄sbyter cū reliq; c. vsq; ad. c. psalmista. C̄ Et est sciendū q̄ si extra formam ecclesie ordinetur nihil agitur. argu. xij. q. ij. sine exceptiōe. xxy. q. v. aliter debet cō. di. iij. reuera. lxxij. dist. cō. ep̄iscopū. quod intelligo cum omittitur aliqd̄ qd̄ est de substantia argu. j. de statu mona. cum ad monasteriū in fi. j. de cōdi. appo. c. vlt. xxy. q. ij. solet queri. substantia enim mutari non possunt insit. de heredi. que ab intesta. de se. §. minus. ff. de capi. m̄. nu. l. eas obligationes. si ergo vnum de substantiis omittat non valet qd̄ agitur. ar. xxy. di. q̄ ipsi & idē dico si diuidat si vnus ep̄s manū imponat & alius ep̄s vel simplex p̄sbyter benedictionem infundat. vt. xxy. di. quonidam. Nā sacramēta ecclesiastica vnitatis sunt & diuidi nō debēt vt de con. di. ij. q̄ passus. xxy. q. j. q̄ loquit. Sed hys obstat videt qd̄ in eodem decreto quonidam d̄ gradū sacerdotij. vel leuitici ordinis quē p̄uerse adepti sunt admittat factus respiciat & nō ius & quatenus de sc̄do adepti sunt eatenus de facto amittant. Quē autē sint de substantia ordinum dubitatur credimus tñ libez q̄ ponitur sup̄ ceruicē cōsecrandi. vt xxy. di. ep̄s. fore de substantia. J̄tez nūmerū cōsecratiū. nam metropolitani n̄i cū duobus ep̄is ad minus cōsecrabit. vt. s. de tēpo. or. nec ep̄i. j. de sacra. vnc. c. j. in prin. vel tres ep̄i. vt. lxx. di. cōprouiciales. lxx. di. porro. J̄tez q̄ vnus ordinatōe totā pficiat. nāz si vnus partem ordinationis faciat. & alius aliam partem nihil agitur si

cur & si vnus baptizandum imergat & alter p̄ferat verba vel si vnus p̄ferat partem illoz verborum. Ego te baptizo. & c. & alius aliam partē. sicur & ēr nihil agitur cū verba canonis diuiduntur. nō sic in his quē canonem misse p̄cedunt vel sequuntur quē diuidi possunt & p̄ plures expleri. vt. vij. q. j. nihil. & qd̄ si duo ep̄i simul ordinant ita vt vterq; manū imponat vterq; oia verba p̄ferat. putō ordinē cū dē cōferri simul & ab vtroq; & eo modo dico cōferri baptismū cum duo simul imergunt. & simul p̄ferunt verba. sic dico eandem s̄ntiam simul & a pluribus ferri cū plures iudices vel arbitri simul p̄nunciant. vt. ff. de arb. bi. l. J̄tem si vnus. §. J̄tem si plures. Unctionem asit nō putamus esse de substantia. & ideo omīssa suppleet. vt. j. de sac. vnc. c. j. in prin. J̄tem impositiō nē manus vel si q̄s p̄o crismate oleo fuerit delinitus. j. de sac. nō ite. c. j. q̄dam tamē d̄ferit q̄ in ordinatione necessaria nō est manus impositiō cū tactu corporali. sed sufficit sola manus extensio. arg. ad hoc. ff. de acqui. pos. l. q̄ mō. sed hoc nō placet. vt. j. de sacra. non iteran. c. vlt. J̄tem tēpus ordinatiōis & etas ordinādi nō sunt de substantia. vt. not. s. de tēpo. or. §. j. in fi. J̄tem q̄ q̄s ordinatur a suo ep̄o non est de substantia. it. q. ij. lugdunē. q̄ a latino non a greco ordinē latini. vt. s. de tempo. ord. cum s̄m. & c. q̄ translationem. J̄tez q̄ quis ad singulos ordines & per debitas intersticias temporū ordinetur. vt. s. de tempo. or. l. iteras. J̄tem dubitatur an ieiunium ordinatis & ordinanti sit de substantia videtur q̄ sic. vt. lxx. disti. quod a patribus. & idem videtur in alijs sacramentis vt non cōferantur non ieiunantibus a p̄anis. vt. lxx. vij. dist. reliqui. de conse. di. ij. liquido & dist. iij. vt ieiunij. & c. vt ep̄iscopi. &

maxime in ordine hoc dicendum v^t
q^d Pau. & barnabas apostoli ieiuni
manus imponebant. vt. lxxv. di. q^d die
domini co. quod ob reuerentiam sa-
cramentorum est inductus. hugu. tñ
dixit q^d prius in confect ordinem et
prius recipit. tñdem dicit in quoli
bet alio sacramento. excepto sacra-
mento eucaristie. quod non credit cō-
fici. nisi tantum modo a ieiunio vt de
con. di. ij. liquido. Sed ber. lauerē. &
so. dicunt contrarium ex eodē decre.
nam ibi dī post cenam dominus dis-
cipulis corpus & sanguinem suus tra-
didit. qñs ibidem statuat ne pñs
sus conferat aut prius accipiat.

nec indicare nec officium aliquorum
ordinū pñt exercere. vt. xx. ij. di. mu-
lier sacratas. xxiij. q. v. mulieres. j. de
sen. ex. de monialibus. Quis abbatif-
fis obedientia reuerentia debeat &
reuerentia debeatur ipsarum salu-
bna monita & mandata debeant ob-
seruari. vt. j. de ma. et obe. delicta. j.

Nam licet beatissima virgo dignior
excellenter fuit omnibus apostolis
non tamen illi. sed istis dominus cla-
ues regni celorū cōmisit. vt. j. de pe-
ni. tre. noua. nec premiffis obstat q^d
legitur. xxiij. q. j. dyakonissam. & c. si
quis rapuerit. iura. enī illa loquunt
de dyakonissis. nō que ordinem dya-
conalē habeat sed que iter alias mo-
niales prerogatiuam aliquā obtine-
bant forte circa omelias in maturis
nis legendas. Item nō obstat. xxiij.
di. pñs. ibi. enī appellat pñs bytera q^d
pñs byteralis. nō q^d esset ordinat. s; or-
nati socia. vnde in seqñti canonē ap-
pellantur tales semine seniores vñ
uire vel mñcurie. idest matrone cus-
ram habentes ecclesie. sicut dicitur
matresfamilias. ¶ Sed queritur j

an pñs possit cogere clericos in
uitos ad ordines recipiendos & certe
quidam canonē dicunt non debere
aliquē iurū cogi. vt. x. xxiij. di. c. j. & ij.
& c. vbi. quidā vero dicit contrarium
vt. lxxij. di. si qui clerici. & c. placuit.
¶ Item circa modum cogendi etiā
iura variare videntur. alicubi enim
dicitur aliquē cogendi per subtra-
ctionē bñficij vel dignitatis vt. lxxij.
di. epñs. alicubi vero dī q^d minoris
maioribus in ordinibus preferant.
vt si maiores in dignitatibus & prius
res in tempore videntes minores et
posteriores ad ordines maiores pro-
motos honorem quem refugerant
appetere cogantur & q^d stus. vt. lxxij.
di. consilium. Prima discordia cano-
nū sic ad conueniē ad concordiam re-

9
clau.
pñs
fuit
radi.
aplis

10

hocari vt iura illa que dicunt inuitū
non compelli. loquatur in absoluta
coactione alia vero que dicunt inui-
tum fore cogendū. loquantur in coac-
tione conditionati. Secunda discor-
dia circa modum cogendi sic sedat.
vt canon ille qui dicit aliquem cogen-
dum per subtractionem dignitatis lo-
cum habeat cū necessitas erigit ali-
quē ordinari. Alius vero canō qui di-
cit sic inuitos cogi debere. s. vt mino-
res maioribus in ordinibus preferā-
tur intelligatur ciuitas erigit ali-
quem ordinari. s; hec solutio impugna-
tur pe. pecc. q. loquitur vtroq^d casu. s.
necessitas s; vt vtilitas alternatiue. et
tamē in vtroq^d casu inuitum cogi de-
bere p subtractionem loci beneficij
vt. j. e. ti. queris. Ad quod dī diuersas
inueniri circa hoc penas in iure.
erit autem in arbitrio prelati p quē
modum & per quā penā compellat.
ita tñ vt vna a principio sit contenta
ad alterā nihilominus processus. si
hoc meruerit pro reueritas contuma-
cis. vt. j. vt lite non contest. quoniam
frequenter. vel distinguere plenius ci-
raymundo. q^d aliquādo vult epñs co-
gere clericum ad recipiendū ordinē
annexum beneficio vel dignitati quā
habet aliquādo ad recipiendum ali-
cum. In primo casu videlicet cū cle-
ricus in archidiaconatum vult coge-
re vt fiat dyaconus. electum in deca-
nū archiepiscopus vel prepositū
vel abbatem vt fiat presbyter potest
p subtractionem illius dignitatis vt
beneficij. & app. vt. lxx. di. inouam?
s. de elec. cum in cunctis. j. eo. ti. c. j. i
fi. fallit tñ hoc in vno casu. scilicet cū
fuit culpa sua post electionem & con-
firmationem sed ante ordinem inci-
dit in irregularitatē ar. ad hoc in de-
cre. Cum in cunctis. in verbo illo si ca-
nonē non obstant. quidam tamē
non admittunt hunc casum per de-

cre. j. eo. c. j. in fi. Sed illa intelligitur
cum sua culpa contraxit irregularitē
hic non obstat iura que illi contra-
ria assignantur. j. de de. egro. c. j. ff. de
sta. ho. l. qui furem. ff. de possu. l. j. §.
casum. lxx. di. precepta. In secundo co-
su cum vult aliquem compellere ad
recipiendum ordinem non annexum
beneficio vel dignitati. subdistingue
q^d aut necessitas vel vtilitas ecclesie
exigit aliquos promoueri ad ordinē
illum. aut non. In primo casu iterum
subdistingue q^d aut ille clericus ex-
cusat se rōne criminis quod se com-
misit proponit. aut rōne alterius i
pedimenti quod se dicit incurrisse.
aut sola voluntate. si se excusat rōne
criminis d^s episcopus promouere in-
feriores ydoneos ad ordinem & ipm
dicentem remoueret bñficio quod
obtinere illa ecclesia nisi aliter sit val-
de vtilis vel necessarius illi ecclesie.
vt. j. eo. ti. queris sic pñt intelligi il-
lud. c. lxxij. di. consilium. ¶ Si vero ex-
cusat rōne alterius impedimenti. puta
propter infirmitatē vel aliud impedi-
mentum repositale vt ppetum non pro-
ueniens ex delicto suo. non est cogend?
& si cogeretur esset eius appellatio
admittenda. sicut dicitur in tutore cu-
ius legitima excusatio non admitti-
tur. vt. ff. quādo app. fir. l. j. §. si quis
tutor. si autem sola voluntate cleri-
cus se excuset nullam aliam cām pre-
tendus nisi q^d non vult debet com-
pelli app. remota per subtractionem
officij & beneficij. vt. lxxij. di. distinc.
c. ij. & iij. & j. cod. titulo queris. & vbi
exigit vtilitas vt necessitas ecclesie
nō d^s eos cogere iuros & si faciat est
punitendus. vt. lxxij. di. distinc. c. j. & ij. &
c. vbi dicitur autem exigere vtilitas
ecclesie quādo ecclesia indiget aliqui-
bus ministeris & non sunt in ecclesia
alii ydonei preter istum quem episcopus
vult compellere nō cessit as autē

6
Dis.
an sit
de su-
sta. oz

7
8

de substantia ordinū. Responso ou-
bitatur. & ideo in hoc in alijs que in
ordinationibus obseruari mandant
nec constat an sint substantia. vel de
solēnitatibus. nec per aliqua iura in-
uenitur q^d omnia sup pleri debeant.
credendum est hys omiffis ordines
non fieri. & ideo iterandum. nec tunc
intelligitur iterari q^d intelligitur ite-
ratum quod ambigitur esse factum.
vt. j. de presbytero nō bap. veniens.
lxxvi. di. ij. pñs byteri. de cō. di. j. solēnita-
tes. ¶ Sed queritur de illo j qui pre-
termisso aliquo ordine non tamē sa-
cerdotali promouetur in episcopum
an ordinans alios conferat ordines
& est dicendum q^d sic. dummodo non
conferat illum ordinem quē non ha-
bet q^d tunc nihil ageret. vt. j. q. j. gra-
tia. & q. vij. daybertum. de eo autem
qui nullos ordines habens celebrat
dicemus. j. de presby. non. oz. mini.
¶ Quid de mulier. Nunquid si ordi-
netur recepit characteres. Respondeo
non impediēte sexus constitutione
ecclesie. nā mulieres quīs doct. san-
cte ac religiose teriam abbatissē. nec
predicare. nec bñdicere. nec excoicare
nec absoluer. nec penitentias dare.

exigit quādo ecclesia indiget mistro
nullus alius est ydoneus i ecclesia
pieter istum quem episcopus vult cō
pellere. ¶ Circa hāc distinctionem q̄
ritur vtrū recipiat caracteres qui co
ordi. actus ordinatur. Ad hoc dicat q̄ sic
cacte si coactio est conditōalis. ar. lxxxiij.
an re. di. vbi ista. xlv. di. de iudeis. j. q. j. q̄
carac. quidam. Nam in tali casu est ibi volū
tas ordinari saltem indirecta. vt. xv.
q. j. merito. S; si fuerit absoluta coa
ctio tūc nec character igitur sicut nec
in tali casu confertur baptismus. vt.
j. de bap. t. cius effectus. maiores. ar. l.
di. presbyteros. j. de his que vi. mer.
ve causa si. sacris. Sed nūquid cōis
nere tenetur is qui cōditionali coa
ctione est ordinatus. videtur q̄ sic ne
alias videatur ordo cōferri. ar. xlv.
distinctione de iudeis. in fine q̄ coa
ctio voluntas. est voluntas. vt. xv. q. j.
merito. et hec maxime secundum il
los q̄ dicunt vtrū cōditione fore ānciū
sacro ordini. ar. xxvij. disti. dyaconi.
lxxxiij. di. cum in preterito. ¶ Ad hoc
dicunt quidam q̄ talis continere te
netur licet non debuerit cogi ad
ordinem suscipiendum susceptum
tamen etiam p coactionem seruare
tenetur per capitulū de iudcis. Joā.
dicit non teneri si merus vel coactio
fuit talis q̄ posset cadere in constan
tē virum alias sic. vt. j. q̄ merus cau
sa flatum. et c. cū dilectus filius. Jre
q̄ integritas corporis res voti est nō
cepti luaderi pōt impari non pōt.
vt. xxxij. q. j. integritas et continentia
non debetur nisi voluntaria. vt. di. xxxij.
ante triēnum. xx. q. iij. presens. Po
ne ergo q̄ non tenetur continere q̄
talis incus iteruenit qui potest cade
re in constātem virum. Nunquid vte
tur privilegio clericali. Videtur q̄ sic
si velut viuere clericaliter arg. xxxij. si
qui vero iudic. quod credo ve
rum nisi penitus transiret ad contra

rium actum. vt. lxxxiij. quiquis. Vel
aliter dicas q̄ si prius habeat vxores
legitimam poterit illa vti sine pecca
to tūc hoc solue precedentem que
stionem si tamē ipsa vellent ipse nol
let non haberet privilegium alias si
ipsa nollent ipse vellent quantum in se
esset nam tunc haberet privilegium
si viveret clericaliter vt dictus est. ar.
xxvij. q. ij. multorum. Si vero ante nō
habebat vxorem legitimam tenetur
precise continere. argu. illius. c. de iu
deis. ¶ Quid si clericus vult promo
ueri et peti ordinari prelatum autem
non vult. q̄ forte nouit eum secreto i
peditum. ratione criminis non enor
mis. Respondeo si est clericus secula
ris mouebit eus vt desistat a tali pro
posito. Sed si monitus nihilominus
instat prohiberi non potest vel impe
diri. vt. s. de tempo. ordi. c. vi. nō enor
mis ideo dicit q̄ quod operatur cri
men medio cre manifestum hoc ope
ratur crimen enorme occultum vt p
batur. s. de tempo. ord. c. vlti. et nota
ui eo. ti. s. circa idē intelligo cū prela
tus nouit clericum impeditum vel ir
regularem ex defectu. puta propter
bigamiam vel defectum natalium.
q̄ tunc nec ordinabit nec faciet ordi
nari. Sed opponitur de corpore xpi
quod maius est omnibus sacramen
tis. vt de conse. di. ij. nihil. tamen di
spensator non prohibebat pingues
terre. i. peccatores mensam dñi mā
ducare. sed erato ē timere moneat.
vt de conse. di. ij. nō prohibeat. et oīs
iude bucellam tradidit vt de conse.
disti. ij. sancta. et c. sicut iudas. scilicet
die iouis sancta cum precedenti die
prodicionem fecisset. vt de conse. di.
stincti. ij. liquido. Ad primum respon
deo illud locum habere i corpore xpi
si ad quod suscipiendum sola con
stitutio facit abilem. vt de conse. disti.
prima quortidie. secus in ordine ad

quem nec pacta presentia dignus fa
cit si de crimine eorum agatur. vt in
predicto. s. Circa nota. Ad secundum
sic. hoc fecit dominus qui superior
est omni iure cui dici non potest cur
ita facis. q̄d tamen id fecit vt nos in
stitueret occultos peccatores per tol
lerantiā. sustineret. ij. quest. j. vni. i
fi. Vel possunt ad vtrumq̄ simul res
pondere vt dicam aliud in sacramen
tis necessitatis talid in sacramen
talis dignitatis. vt. j. q. j. s. sed notā
dus sic ergo decretalis illa ex littera
rum loquitur in clerico seculari cui
peccatum non enorme occultum est.
notum tamen prelato. vel loquitur i
clerico qui peti ordinem ratione be
neficij vel dignitatis cui est ordo an
nex? secus si ius petendi non habeat.
vt eodem titulo de tēpo. ordi. ad au
res. vel dic quod illa loquitur i regu
lari qui contra voluntatem sui prela
ti forte scientis aliqua secreta com
missa ipsius promoueri non debet.
regulares. enim fortius sunt ascripti
suis prelatis q̄ seculares. vt. xij. q. j.
non dicatis. Item pone quod episcopus
vultraliquem appellere ad reci
piendum ordinem hoc facit propter
odiu? nihilominus hoc exigit vtili
tas ecclesie illum ordinari nunquid
tenetur iste recipere ordinem. vide
tur q̄ non q̄ episcopus non potest si
bi taliter precipere. scilicet propter
odium vel aliam causam in honestā
tē compelleret illum vtrū quod debe
ret deponi h vtile esset illum ordina
ri. ar. xlv. di. c. j. et c. Episcopum. j. eo.
titulo tuam. Credo tamen contrariū
q̄ licet episcopus sic peccet precipiē
do iste tamen debet parere ex quo
non est malum quod precipitur im
mo iustum et vtile ecclesie. xj. q. iij. q̄d
ergo. xxxij. q. j. quid culpari in sin.
xxxij. q. v. manifestus. ¶ In summa
nota q̄ ordinari ab episcopo alie

no sine licentia proprii episcopi non nō re.
recipiunt ordinis executionem vt. s. ordi.
de tempo. ordi. q̄ translationes. qui ab ep
autem extra tempora debita se faci
unt ordinari debent deponi. vt. s. de
temp. ordi. sane potest tamen propu
us episcopus cum transibit dispensa
re. vt. s. de temp. ord. consulationes. epi.
¶ De qualitate preficiendorū nō am
plus hic prosequor q̄ de ea tractau
s. de tempo. ordi. vbi pro secutus suz
regulas apostolicas. ¶ In summa tūc
tabis q̄ cura vel regnes ecclesie par
rochia lis minor. xvj. annis pmit
ti non pōt. vt. s. de elect. l. ii in cūctis
s. inferiora. nec obstat. j. eodem tit.
indecom. Nam h; prohibetur cō
mitti regimen ecclesie parochialis.
j. xij. annum non sequitur q̄ in. xv.
posset cōmitti. vel ante. xvj. nisi mo
rii probitas suppleret defectum eta
tis. vt. lxxvij. di. c. vlt. C. de prepos. sa
cro scinio. l. sciet. et l. vni. cūq̄. vel in il
la. cum in cūctis ostenditur quid de
iure cōmuni debeat in illa in decou
a quo anno episc. possit dispensare.
¶ Item plures ecclesias clericus ha
bere non oīs. vt. xij. q. j. c. j. et ij. nisi in
quinq; casibus. Primum propter vnio
nem. vt. x. q. iij. vnio. j. de reli. do. q̄.
Scōs propter raritatem clericorum
vt. xij. q. j. clerici. in fi. Et tunc cū ec
clesia est annexa pendet vel digni
tan. vt. j. de preb. extirpande. Quar
tus si quis vnam habet intulatas
taliā cōmendatā. vt. xj. q. j. plus
res. Quintus cum vna dependet ex
altera infra eodem ti. tam re. ¶ Di
ctur aut vna ecclesia dependere ex
altera sicut loquitur decre. de reli.
do. q̄ sicut et due arbores vniūti iū
turam habeant supra terram. vt.
ff. arbo. sur. ce. l. si gemina arbo. et
si sic vna ecclesia subit alteri licet
prelato vtriusq̄ preesse. ita tamen
vt in maiori. residet et in mi.

13
Ord.
tionē
cu,

noxi seruiat per vicarium. vt. j. de preben. Extirpande. ¶ Tres si maior ecclesia construat aliquam minores in proprio fundo. nihil impedit eundem pcesse vtriusq. solicer maiori et minori. nam et episcopi dispensatione vnt prelati diuersis ecclesiis pcesse potest. vt. lxx. distinctione sanctorum. ¶ Item nota quod qui reputat dignus ad vnum ordinem vel honorem non debet ad alium reputari indignus. vt infra eodem titu. Accipim. lxxij. distinctione. j. q. j. christus. arg. ad illud. j. de accus. nulli. infra de senten. excomm. nica. in presentia. ff. de libera. causa l. quis sciens. ff. ad legem iul. de adulteriis. si viro. in fine. ff. soluto matrimonio. l. viro atq. vxore. Sed arg. contra. ff. de suspectis. l. iij. §. queri potest. xij. distinctione nos consuetudinem. xv. q. vltima. c. j. et ca. Si quis presbyter. lxxij. distinctione locorum. l. i. distinctione quicquid. circa hoc sic puto fore dicendum quod si ordinatoz illum quem ad vnu sacramentum ordinem ordinauit per se examinauit ab illo repellere non potest nisi forte postquam promotus fuerit reddiderit se indignum vt in de cre. accepimus. secus autem si per alium examinauit. frequenter enim archidiaconus examinauit ordinandos. vt not. s. de tempo. ordinan. §. Nunc videamus.

De sacra vntione. Rub.

Quod est su pra de ordinandis et de presciciendis. sed quia aliqui ex ordinandis et aliqui ex his qui presciciendi sunt dignitatibus inunguntur. ideo subijciatur hic

rubrica de sacra vntione. ¶ Videamus igitur quid sit vntio. qui et a quo inungatur quid significant vntiones. Item quid operentur. ¶ Et est sciendum quod duplex est vntio. exterior et interior. per exteriores visibiliter corpus inungitur. per interiozem inuisibiliter cor inungitur. Exterior signat interiozem. interior autem est significatus exterioris et signum inuisibilis gratie quam vntio visibilis agit et auget si digne sumatur. vt hic in. j. rñ. ¶ Est autem vntio quod ipsum verbum sonat vt. ff. iudi. sol. l. iudicatur. ¶ Crisma te quod ex oleo et balsamo consistitur caput manus episcopi consecrant. ¶ Quid facit significet oleum. quod balsamum quod vntio capitis. quod manuum in littera explanatur. ¶ Ungit princeps. nam in veteri testamento vntebantur reges. vt. lxx. di. c. j. Sed tunc vntebantur in capite. sed vntio capitis in brachium est translata. vnde hodie princeps inungitur in brachio. humero vel armo. Quid autem hec significet in littera conuenitur. ¶ Et est sciendum quod princeps oleo belinitur vt hic. §. refert. Ungitur manus sacerdotis crismate eius ordinat. vnde oratio illa consecrare et sanctificare digneris domine manus istas per istam vntionem et per nostram benedictionem communis est et episcopi et presbyteris. vt hic. et. xvj. q. j. §. hoc idem circa si. Inungitur et reges. vt. j. eo. §. q. vero. ¶ Inungitur quilibet christianus bis ante baptismum. scilicet oleo benedicto. primus in pectore. deinde inter scapulas. et bis post baptismum. scilicet crismate sancto. primus in vertice. deinde in fronte. Crismate autem signare munus episcopale est. vt. xvj. di. p. uenit. et presbyteros. de ose. di. v. oēs de his. man. et. c. nouissime. et. lxxij. dist. ¶ Quis. s. de pñe. q. ro. ¶ Quid facit significet iste vntio ante baptismum. et quod ille qui post baptismum de hic

et de con. di. v. spiritus sanctus. ¶ Ungitur ecclesia eius dedicatur. altare eius consecratur. calix autem cum benedicitur. vt. j. eo. §. vngitur. et hec consecratio ecclesie vel altaris fieri habet cum missat alijs solennitatibus que leguntur de ose. di. j. c. j. et. ij. Sed quod dicit. s. paruulos bis inungi ante baptismum et bis post baptismum. scilicet ante baptismum oleo post baptismum crismate recipit contrarium et eo quod legitur. p. di. ecclesiasticar. qd. c. duobus modis seculi in scapulis. iterum in pectore et hoc oleo sancto. tertio in vertice. et tunc crismate et tempore baptismi. quarta autem vntio fit post baptismum in fronte. et illa fit crismate. ¶ Secundo videtur ob stare i eo quod dicit. ter inungimur oleo. cum due tamen prime vntiones fieri habeant oleo. tertia vero crismate. vt dictum est. di. co illud verbis oleo quo ad duas primas vntiones significare proprie. quo ad tertiam vntionem que fit in vertice improprie. Nam ponitur oleum pro crismate. sicut e conuerso crisma ponitur pro oleo. vt. xvj. di. illud. ¶ Vntio igitur principis patriarcharum primatum. archiepiscoporum spectat ad summum pontificem. episcoporum ad metropolitanos. sacerdotum. ecclesie altaris et calicis ac paruulorum consignati post baptismum respicit episcopos. ¶ Vntio vero paruulorum ante baptismum spectat ad simplices sacerdotes. Quid autem iste vntiones significant et quid operentur satis hic in littera declaratur.

De sacramentis non iterandis. Rub.

Actum est supra de sacramentorum vntionis. sed quod quedam sacramenta iterari non debent nam per iterationem iniuria fit sacramentis quasi prius collata et forma ecclesie nihil valet. vt de con. di. iij. ostenditur. j. q. j. quod quedam ideo subijciatur hic rubrica de sacra. non ite. ¶ Videndum est igitur quid sit sacramentum. quid signum. quid sacrificium. et quid misterium. Secundo quod sint species sacramentorum. Tertio quis sit eorum effectus. Quarto quod sacramenta possunt iterari et que non. Quinto quare sacramenta fuerint instituta. ¶ Quid facit sint sacramentum. scilicet signum. sacrificium et misterium. probat j. q. j. de co. di. ij. sacrificium. et. c. signum. ¶ Species sacramentorum sunt due que quedam sacramenta sunt generalia et necessaria. quedam specialia et voluntaria. Generalia et necessaria sunt que omnes contingunt et omnibus conueniunt. et sine quibus vir aut nunquam saluus esse potest. Et sunt quing. baptismus. Confirmatio. Eucharistia. Penitentia. et Extrema vntio. Probatur hic de co. dist. iij. nulla preter baptismum. de con. di. v. c. j. et. ij. de con. dist. ij. et si non frequenter. j. de pe. tr. ois vtriusque. de pe. di. j. non potest. q. xvj. di. §. sed istud. primum est introductum vt baptismus. vnde ianua dicitur omnium sacramentorum. vt. xvj. di. §. verus. secundum pugnantium. vnde datur ad robur. vt de conse. dist. v. spiritus sanctus. tertium est progrediens. vnde et viaticum appellatur. vt. xvj. quæstio. vij. qui recedit. si quis de corpore. de his vero. de conse. dist. ij. Iteratur. Quartum est reductum nam reductibus datur. vnde et secunda ratio

bula post naufragiū appellatur. de pe. di. i. §. secūda. Quintum existit. nāz tñ ex euntibus de hac vita confertur. Sed magis proprie hic dicit de baptismo q̄ sit necessarium quāz de alijs. quia in quibusdāz vt in pueris nunq̄ est salus sine eo. sed i alijs sic. vt de conse. di. iiii. nulla in adultis vero z discretis sepe est salus sine eo z sine alijs. non dico sp̄etis sed non receptis. vel posset dici q̄ nec adultis est salus sine baptismo. verus est interiore. in adultis vero requir̄ baptismus interior. in pueris sufficit exterior ablutio. Sp̄alia z voluntaria sunt que non omnibus qui viuūt cōueniunt sed quibusdā cum quibus z sine quibus salus esse potest z ad que nullus compellitur. z est rō qz z sine eis z salus est. z sunt duo. s. ordo z cōiugium. istorū specialium z voluntariorū quedam sunt sacramēta dignitatis. z ideo Gratianus alibi distīgnit sacramenta quedam necessitatis quedam dignitatis. vt. i. q. i. §. sed notandum. dicitur autē sacramēta ordinis in plurali eo q̄ plures sūt ordines. dignitates autē dicuntur vel quia a dignioribus in ecclesia conferuntur hoc est episcopis. vel qz ad ordines non nisi digni admittuntur. i. sine crimine. sine infamia. z sine irregularitate cum ad alia oēs liberius non admittantur. z est ratio qz alia sacramēta recipiūt homines ppter se tātum. sacramēta vero ordinis recipiuntur non ppter se solus sed ppter alios. vt. i. q. i. §. ecce cum. q̄ ad hoc sacramēta ordinis z matrimonij nullus compellatur pbatur. lxxij. di. fin. vbi ista. xxx. q. ij. vbi non est consensus. j. de spon. cum locū. sit talia diuisio sacramentorū. Quedā sunt in quibus confertur gratia. vt. i. q. i. quicquid. vt sunt sacramenta ordinis vel necessitatis. z quedam sunt in quibus

gratia non confertur vt sunt matrimonij siue cum contrahuntur et ob hoc in eorum contractu p̄cia interueniunt. vt. xxxij. q. ij. honorantur. et conditiones pecuniarie. vt. j. de cons. di. appo. de illis. siue cum consumantur. vt. xxxij. q. ij. conubia. ¶ Effectus sacramentorū est vt talia sint accipientibus qualia corde z conscientia accipiuntur. vt. i. q. i. §. ecce si dominus declarauit. vt de conse. dist. ij. z sancta mal. nā non penitentibus sacramēta dari nō debent. vt. xcy. dist. i. illud. quod intelligo de peccatis manifestis nāz propter occultā non possunt alicui sacramēta negari nisi per amonitionem secretam vel publice in genere sacram. vt de conse. dist. iij. non prohibeat. ¶ Istorum ergo septem sacramētorū quedam sunt reiterabilia quedam non. tria sunt que fm omnes iterari non possunt. s. baptismus. ordo z confirmatio. De primis duobus probatur. i. q. i. quod quedam in prin. Et est rō qz per reiterationem fit iniuria sacramentis. vt in prin. dist. i. z probatur. i. q. i. sacramenta. de tertio vero probatur de conse. dist. v. dictum est nobis. z. c. hōie. Alia vero quattuor reiterantur vt matrimonium. vt. xxx. q. i. aperiant. z. c. sequentibus. Eucharistia vt de con. di. ij. quotidie. z. c. si non frequentius. Penitentia non solēnis de peni. z re. omnes vtriusq̄ sexus. Non solēnis ideo dico. qz solēnis non iteratur. est effi sacramentalis. vt. l. di. in capite. et ideo non reiterabis. vt. l. di. quib. de pe. dist. iij. quib. nisi cōtraria consuetudo alicubi vigeat. vt de peni. di. iij. §. ex p̄sona. Similiter z extrema vñctio reiterat nā cum sit medicina corporis z aie. videtq̄ adueniēti morbo apponi possit z debeat medicina. et hoc pbat. xcy. di. illud. q̄dam tamē dicit. q̄ nec ista quattuor reiterantur.

nam in scō cōiugio benedictio nō repentur. vt. j. de secū. nup. vir aut. Itē non eadem hostia iterū benedicif. z idē in oleo infirmorū. Similiter penitētia que cum solēnitare imponit non repetit. mouet autē ex eo q̄ casus non dicit simpliciter sacramētū non iterari. ne p reiterationem iniuria fiat eis vt de con. dist. iij. ostēdit. ¶ Si qd igitur omisum est in ordine non est iterādum. sed caure supplēdū est qd incaute fuit pretermisum. vt. j. e. ti. c. i. z vlti. li. dist. sollicitudo. ¶ Reuerentia statim videtur quare sacramēta fuerint instituta. Satis enī z sine eis potest fieri rarō dominus saluti humani generis prouidere. Respondeo tribus de causis instituta fuerunt. ppter humilitationē. eruditionē. z exercitationem. Humiliationē vt dñs homo reb⁹ sensibilibus z inferioribus se reuerenter subiicit. ex hac obediētia magis apd deū mereamur. Propter eruditionē vt per illud qd foris in specie viliū videtur ad inuisibilem virtutem sacramentorū agnoscedam erudiamur. Propter exercitationem qz hō oculos esse non debet. qz oculum z voluntas arma sint hostis antiqui ad miserā animā captiuādas. vt. s. de renun. nisi cum p̄ides. §. verum. Et alibi oia si tollas perire cupidinis arcus. Item alibi. Quare egistis quare sit factus adulter. Eni promptus est desidiōsus erat. Unde h̄iero. facit aliquid operis vt te inueniat dyabolus occupatum. vt de conse. di. iiii. quā. Proponitur ei vtilis z salubris exercitatio in sacramētis per quam vanam z noxiā ociositatem deducit. ¶ In summa notādus est q̄ penitentis baptisum est vltimus supplicij fm leges. vt. C. ne sanctum iterā baptismū ire. l. ij. Sed ei qui sanctitatis peccatū baptismi geminat pena depositio nis iponit tanq̄ indigno sacerdotio

vt. C. eo. ti. l. j. Illi autē qui sponte fuerint iterū baptizati vel cōditionaliter coacti promoueri nō possunt. et idem intelligo si ignoranter postea cum scuerint ratum habeāt. Item si ab hereticis scienter. vt. l. di. affirmatum. j. q. i. ventū. i. ff. x. q. vij. q̄ in qua libet. z. c. ouenientibus. In habitu tamē clericali debēt isti viuere z sic retinēbunt p̄uilegium clericale. vt. lxxxi. di. dictum. de con. di. j. dictum. qui autem ignorāter sunt rebaptizati sicut frequentius fit de infantibus vel coacti absolute possunt promoueri fm quosdam de iure fm alios qd tutius est de dispensatione epi. vt. j. qd. iij. placuit. De vtriusq̄ habetur de cō. di. iij. eos quos contradicit vehementer. de cō. di. iij. qui bis. vbi dicit q̄ si ignoranter aliq̄ rebaptizatus non indiget p̄nia z tunc est irregularis z promoueri nō potest. Sed illud dictum fuit olis in odiū rebaptizatus vel de magno rigore vel de ignorantia iuris que nō excusat in talib⁹. Et qd dictus est in rebaptizato intelligas in reordinato z cōfirmato. ar. lxxvij. dist. c. j. de conse. di. v. dictum.

De filijs presbyterorū ordinandis vel non. Rubrica.

Actum est su

p̄a de ordinandis sed qz ordinandi impediuntur varijs ex causis inter quas viciū originis prestat impedimētus. ideo videamus de filijs presbyterorū ordinandis vel nō. ¶ Quidēdum est igit qd cā phibitionis que circa tales dispensatio adhiberi possit. z q̄s eis valeat dispensare. ¶ Cā phibitionis test triplicis dignitas z excellētia clericalis que turpibus z infamibus cō-

Triplex dignitas et excellētia clericali q̄ turpib⁹ z infamib⁹ cō-

c ij

mitti nō debet. vt. j. de exco. prela. in ser dilectos. C. de dignita. l. neq. famosus. C. de insa. l. vna. ppter quam dignitatem lex diuina prohibuit spurios manfere et hōi turpes personas intrare ecclesiam vsq. in decimā generationem. vt. s. de electio. Inno. aut. j. qui si. fin. legi. p. venerabilem.

¶ De restatio criminis paterni qd plerunq. de restatur in filiis et punitus teporaliter. vt. vj. q. j. verum. C. ad legē iul. ma. l. si quis cu. militib. j. de here. vergentis. Et est rō qz magis puniuntur patris in filiis q. i se ipsis. vt. ff. q. me. can. l. isti quidem.

¶ Tertio qz filij solent esse imitatores paterni vicij. iuxta illud. sepe solū similis filius esse patri. vt. v. q. j. s. verū. lvi. di. si. gens. vel tales nō pmo uent quasi maculati et dhonestari in continentia patrum. sicut de dhonestat maritus de incontinentia vxoris. vt. xxxij. di. si. ciuis. xxxij. q. j. in coniugio. sicut de dhonestat qd ex tractu analie. vt. xxxij. di. si. quis viduam.

2 ¶ Et quod dixi spurios nō admitti ad dignitates ireligio ecclesiasticas. nā ad seculares dignitates admittuntur vt. ff. de decu. l. spurij. et l. generaliter s. spurios. Item qd dixi filios puniri pro delictis patrum casualiter lo cum habet alias generaliter patrū obtinet nullum em delictū patris in nocentie filio pene esse d. vt. ff. de cur. l. ij. s. nullus. ff. de penis. l. crimē j. q. iij. nullius. vt. j. de his que sunt a ma. par. ca. que siuit. C. de pe. l. fan cinus. Tres qd dixi filios sacerdotis promoueri non posse. intelligo de filiis in sacerdotio vel in sacris ordinibus parentum susceptis. Leteruz si quis ex legitimo matrimonio genitus fuerit. quāuis postea pater eius ad sacros ordines pmoueat. et de mium ad sacerdotium et etiaz episcoporum accedat filius eius legitim?

libere potest ad sacros ordines et dignitates ecclesiasticas promoueri ut alij ecclesijs non in ea in qua pater presuerit vel preest nam in ea nō potest nisi simplex beneficium obtinere. vt. j. eo. titu. ad hoc. canonicatum autem obtinere non potest. vt. j. eo. ad abolendam. hic obtinet in filio il legitime nato et maxime in spurio vt in littera eiusdem decre. ad abolendam. Sed magister Ray. in summa sua scripsit contrarium. Dixit enim q legitimus filius sacerdotis potest de iure habere canonicatum in ecclesia in qua presuit pater vel preest. per illam ad hoc. sed spurius sacerdotis. non vt in decre. ad abolendam. et qd ibi dicit marie spurius. expositum maxime. i. tatum. sed hoc non placet. qz spurij nedum in ecclesijs paternis s. neq. in alijs possunt canonicari de iure. Unde exempla illa de summis potestibus susceptis et sacerdotibus que ponuntur. lvi. di. in prin. sic intelligo. s. de his qui in layali statu vel in minoribus ordinibus parētuz suscepti sunt quādo parētibus suis vti vxoribus licebat. secus post sacros. vt. xxxij. di. ante triēniuz. xxxij. di. placuit. et c. seriatim. in fi. lxxvj. di. epis. vnde suscepti ex legitimo matrimonio nō sunt sed post sacros ordines patrū pmoueri nō possunt. vt. j. eo. ti. lras.

3 ¶ Circa filios sacerdotum et alios il legitime natos dispensatur aliquādo ipso iure aliquādo p hominem. Ipso iure p ingressum religionis. vt. j. co. tit. c. j. Ingressus eni religionis tollit ingratitudinem. vt. xij. q. vi. nō liceat. et monachatus omnem maculam abstergit. vt. in aut. de mona. in prin. ita tamen vt prelationem nullatenus habeant. vt. j. c. j. Quidam tamen dicunt q non ipso iure dispensatur cum talibus per ingressum religionis sed prodest eis religio ad ob

spensationem facilius obtinendam ar. l. di. si ille. lvi. di. pūf. s. sicut fauore religionis inductum est vt per abtem dispensetur cū religioso q ante religionem ordines furtiue suscepit vt. j. de eo q fur. ordi. fuisse. cum. h. la. tot. et cum eo q ante religionem in excoicationē suscepit ordinē p ignorantiā iuris. vel per facti obliuionē. vt. j. de senten. ex. cū illoz. Sed qd primo dictū verius est. Per hominē adhibet dispensatio circa tales et triplex. Alia quando magna. alia maior. alia quādo maxime. Magna vt ordinetur in ecclesijs alijs a paternis. ar. a contrario sensu. j. eo. ti. pūf. maior in paternis. media tamen interueniente psona. vt. j. eo. titu. et transmissa. maxima vt in paternis admittant in eadire. vt. j. eo. titu. et tua. Sed licet hec distinctio magistralis sit et antiqua patitur tamē calumnia in medio mebro. qz decre. ex transmissa videtur loqui in filio sacerdotis legitimo. q de iure cōmuni admittitur ad illum personam que pater habuit media interueniente psona. Saluo nihilominus decreto remanente qd successio nem in ecclesia dei hereditariam de testatur. qd locum habet cum media persona non interadit. vnde non de dispensatione loquitur sed de iure cōi vt dictum est. Media autem psona tollit impedimentū et facit vt liceat ali cui habere psonatū vel ecclesiā quez vel quā pater habuit. quia variētat successiois vitium aboletur. vt. j. q. j. c. i. q. j. in primis. ff. de here. et act. ven. l. venditor. ¶ Et nota q siue pater habuit personatū filius immediate habere non potest. vt. j. eodem titu. quoniā. siue pater habuit vicariam filius immediate habere non potest vt. j. eo. ti. ad extirpandas. Sed si pater habuit psonatū. filius vicariā habere nō potest. vt. j. eo. ti. michael.

vel cōuerso si pater habuit ppetuā vicariā filius immediate psonatū habere nō pot. vt. j. eodē ti. cōstitutus. Et rō quia perpetuus vicarius curas habet ecclesie cuius vicari? existit. vt. j. de offi. vica. ex parte tua. Unde habens vicariam ppetuā aliam habere non pot. vt. j. de offi. vica. puidcas. s. de rescrip. postulasti. vnde ppetuus vicarius quasi ius habēs in ecclesia. vt. j. de instru. s. perpetuus. amoueri sine causa non pot. vt. j. de offi. vica. ad hoc sicut et episcopo q ad non modicū tempus adductus h. i. re. vt. ff. si ag. vecti. vel emphi. l. j. et vl. ff. de superficibus. l. j. s. q. ait. Sunt ergo due phibitiones in hoc tractatu. ¶ Una de filiis pbyteroz non pmo uēdis. Alia q filij nō assumant ad ea que patres immediate habuerunt. Circa primū impedimentum dispensat aliquādo p ingressum religionis. alia quādo p hominē dispensatur cum talibus in seculo remanentib. vt. j. eo. titu. veniens. et c. ex transmissa. nō effi inuenitur phibitum epis circa cōuēnes et simplicia beneficia cum talib. dispensare. vnde intelligitur eis permisum. vt. j. de sen. ex. nuper. hodie tamen cum talibus in dignitatibus et personatibus et in beneficijs curā animarū habentibus. nō nisi per se. ap. dispensatur. vt. j. eo. c. vlt. et maxime in cōatu. vt. s. de elec. innotuit. lvi. di. aplica. et c. enomane. et c. qz simpliciter. Circa aliud impedimentum dixerūt quidam et scripsit Ray. in ti. hoc qd epī et archiepiscopi dispensare possunt per hanc decre. j. eodem titulo. ex tua. in qua respondetur ad cōsultationem. loquitur ergo de iure cōmuni. et sic dispensatio que per episcopum exco. accū. facta existit de iure pcessit. Sed salua reuerētia dicentibus et scribentibus non sic intelligo imo si hoc mō decre. illa intelligatur multū errare

tur. Nam in consolatione illi? decre. non agitur de dispensatione faciēda vel non faciēda. sed de iā facta non reuocanda. fuerat enim dispensari cum ali quibus auctoritate litterarū dñi Pa pe in quibus generaliter dicebatur posse filios in paternis ccdiis sustineri. quos pbare vire et sane cōuersationis archieps idem agnosceret. vel quos longuo tēpore illas tenuisse cōstaret. dubitatur aut an per lras speciales contra quosdam ex illis obtentis cum quibus iam fuerat dispensatum. dispensatio facta reuocari deberet. et dicitur ibi qd nō. sic nec semel facta remissio reuocatur. vt. xxiij. qo. iij. si illic. Nam beneficium mansurū esse debet. vt in auc. consti. que de dignitatibus. §. illud quoq. col. vj. et deus multiplicat et cumulat sue liberalitatis dona non reuocat. vt de pen. ni. di. j. quantilibet. qd autem non liceat archiepiscopo vel legato nedum episcopo dispensare cum filiis in ccdiis quas patres eorum nullo modo habuerunt. vt. j. codē ti. dilectus. nec mireris de hoc. nam talis dispensatio esset contra apostollū. vt. viij. q. j. apostolica. et c. et tñsmilla. j. eodez quia sanctuariū dei iure non conuenit hereditario possideri. vt. j. de isti. c. ad decorem. Et est sciendum qd hec prohibitio secūda de qua dictum est in §. sunt igitur locum habet etiā in filiis legitimis clericorum. unde errauerūt illi hodie qui scripserunt sub laram esse distinctionem hanc. vtrū pater immediate vel mediare ccdias habuerit proxime vel non pūne in ecclesia ministravit. quia viderunt hodie qualitercumq. varices nō licet nisi solo roma. Pontifici cui filii de vicorum dispensare in personaribus dignitatibus et in beneficiis cuiā animarum habentibus per decre. j. eo. titulo. ca. vltimo. Sed certe decr. illa

locum habet in filiis clericorū et alijs non legitime natis. Sed in filiis legitimis clericorum locū habet pmissa distinctio dux queritur. an fili? possit habere ecclesiam quas pater habuit oportet autem inqri an media inter cesserit psona vel nō. vt sciatur an p. hbitio de successione hereditaria obstat vel non obstat vt superius dictū est. et probatur. j. eo. titu. ad extirpandas. De hac secunda prohibitione qd ritur an extendatur ad nepotes et videtur qd sic. quia filioz nomen nepotes continentur. vt. ff. de ver. sig. l. liberos. ff. ad mace. l. filium. puto autē cōtrariū. nam hic de pena agitur. et ideo significatio filioz restringenda est non ampliada nam lex dicit qd senator non potest ducere in vxorem filiam illius qui vel one artem ludicram exercuit potest; tamen ducere neprem. ff. de ri. nup. l. hoc capite. et ar. lvi. di. dominus. j. Quid si quis neger se filium sacerdotis et asserat se filium alteri? ex legitimo matrimo. susceptū. qualiter hoc probabit cum difficultis sit filiationis pbatio. ff. de condi. et demon. l. lucius. Respondeo probatur filiaris si appareat aliquex nati ex his qui matrimonialiter sunt coniuncti. naz filius est quem nuptie demonstrat. vt. ff. de in ius vo. l. quia mater. vel probatur filius ex affectu. vt. j. de presum. asserere. ij. q. vj. ad romanam. C. de inoffi. testa. l. si iure. j. qui fil. sint leg. tñsmisse. et statur his coniecturis donec probetur cōtrariū C. de proba. l. non nudis. C. de testa. l. neq. professio. ff. de inoffi. testa. l. si instituta. §. j. C. de herc. insti. l. si pater. Quid si quis natus sit de damnato coitu. postea pater ducit matrem istū in vxorem. nunquid de iure cōmuni poterit promoueri tanq. legitimus. Ad hoc dicas qd si pater poruit illam habere legitimam vxorem tempore

conceptionis. quia nullum suberat impedimentum et postea duxit eam legitimam vxorem. legitimus est filius antea genitus per consequens matrimo. et ita succedet in hereditatem tanquā legitimus et ad omnes actus legitimos admittetur. quod verum credo etiam si mater post filij natiuitatē nubat alteri. demum eo mortuo cōtrahat cum patre filij. vel eod. uerso pater cōtrahat cum alia qua mortua ducit matrem filij. in vxorem et hoc dico in fauorem proles per iura inferius allegata. Secus si propter impedimentum aliquod non poterat esse mfmontū iter ipsos parentes tempore conceptionis. quia tunc licet postea sublato impedimēto ducat illam postea in vxorem non legitimabitur proles. vt. j. qui fil. sint legiti. tanta in auren. quib. mod. natu. et si. circa princi. col. vj. quod tamen in primo casu dicit talem legit. matrum quo ad omnes actus legitimos excipiunt quidam dignitatem episcopalem ad quā promoueri non potest si ne specialī dispositione domini Pape hoc etiam dixit Ray. per decre. §. de electi. innouit. circa principium fm vnam lecturam. Sed cū illud verbum quod olim erat in illa decre. et quod illud innuere videbatur fm vnam lecturam hodie sit decisum. hoc dicere non placeat. erat enim in tertio illi? decretalis talis lra qd mē electi isra qua driennium a natiuitate ipsius electi matrimonius non contraxit dicebāt quidem verum esse cum patre electi qui virginitatem matris preripuit quasi furtim cōtraxit. ergo post quadriennium vt innuit littera illa et tamen electio illius tanquam illegitime nati cassatur. Sed cuius hodie par ticula illa sit de illa decre. decisa per illam decreta. hec sententia teneri nō potest possit tamen per alia iura

iuari. Nam consilius requirit quod promouendus in episcopum sit de legitimo matrimonio natus. vt sus. de elec. cum in cunctis. Is autem qui ex damnato coitu nascitur et si postmodum inter parentes matrim. subsequatur non est per hoc consilio satisfactum. Item dispensatio generalis ad episcopatus vel archiepiscopatus non solet extendi. vt. j. de conce. preben. c. dilectus filius. Sed et si contrarium dicatur non displicet ne fauor matrimonij restringatur. C. §. si in hoc casu subfit impedimentum nunquid potest per archiepiscopum dispensari. vt sicut episcopus inter suos subditos dispensat ita et metropolitano? dispēct inter suos circa etatem minorem. vt. §. de eta. et quali. in or. pich. c. preterea. Item cum filiis sacerdotum. vt. j. eodem titulo. veniens. cum corpore vicariis. vt. j. de cor. v. titia. de presbytero. et cum adulteris et alijs criminosis. vt. j. de iudi. Et si clerici. respōdeo quāuis hec eadem possit metropolitano circa suos subditos. non tamen hoc potest circa illos qui sunt pmouendi ad dignitatem episcopalem. si irregulares vel illegitimi sint quoniam episcoporum seu maiorum negocia vel indicia romas non sunt Pontifici reseruata. vt. §. de trans. prela. inter corporalia. c. viij. di. multis in fi. C. Jte quid si sacerdos generet filius de vxore legitima cum quam attrimo. contraxerat in laycaru vel constitutus in minoribus. nunquid erit legitimus filius. scripsit magister Raymund. quod sic maxime si vxore contra dicente vel ignorante qd vir ad sacros ordines est promotus. et hoc dicit duplici rōe fauore plis. et quia culpa parentum non debet nocere filiis huiusmodi de matrimo. legitimo natis. x. viij. distin. dyaconi. x. vij. questio. ij. multorum. §. certe hoc

non placet nam de re. scripta est in hoc casu que dicit talem taliter susce-
pri et permissione i clerici ordinari. vt. f. eodē tit. litteras. Nec obstat si tu dicas. iste natus est de viro et vxore ergo est legitimus. ergo a pro-
motione non excludendus. quia et si viro et vxore susceptus ex dānato tas-
men coniū est p̄creatus coitus enim ille violat p̄creacionem et cōtinentiā ordini annexam. vt. xxviij. di. dyaco-
ni. lxxxiij. di. Cū in p̄terito Jte non obstat illa ratio q̄ culpa patētis nō obstat filiis obesse. nam culpa paren-
tū nocet origini filiorū. vt. f. de clan-
despon. cum in hībitio. et bona fides parentum. immo parentis prodest. vt. f. qui f. sint legit. Cum inter iohannem. z. c. ex tenore. debet igitur sic na-
tus quo ad ordines et dignitates pro illegitimo reputari. eo q̄ de dānato coitu et prohibito p̄creatus. qz cūz vir de assensu vxoris sue ad sacros or-
dines promouetur. sequestrato mā-
fionis cubiculo non debent amplius committeri. vt. lxxij. di. episcopos. im-
mo alteri nubere nō potest vxor post mortem viri. vt. xxxij. di. seriatim. in fine. z. xxviij. disti. quia sunt culpe. An autē in ordinatione mariti sufficiat consensus vxoris vel requiratur con-
uersio dicam. f. de cōuer. coniū. fateor tamen q̄ cum isto taliter nato beni-
gnius agendum est et facilius dispē-
sandum q̄ cūz alio male nato. Et q̄d dixi delictum parentum nocere filiis quo ad originem verum est. Jte nocet quo ad penas temporales. vt. no. f. eo. ti. f. de restitio. non tamē nocet quo ad eum. quia filius non por-
tat iniquitatem parentum. nec filij bonitas excusat malitiam parentū. vt. lvi. di. nunq̄ nasci. S; malicia pa-
rentum inducit presumptionem con-
tra filios. vt. lvi. di. i. gens. Angelorū et cōuersio malitia filiorū inducit

Appel
latiōe
bene-
ficij
q̄vis
niar
p̄sona
rus,

de preben. p̄ illorum. j. de eta. ⁊ qua
li. in or. pref. accepimus. non tamen
in ecclesia collegiata in qua per. ele
ctionem solet p̄ouideri de rectore. vt
j. de preben. c. viii. Et ceteri si que eccle
sie sunt non collegiate ⁊ sine patro
nis vel cū patronis ⁊ is p̄ quo scribi
tur fuerit prebentus. puto tales cō
fessas generaliter vocabulo beneficii cō
prehendi. et idem intelligo si p̄ter
dispensationem scribatur p̄ aliquo
vt ei p̄uideatur in aliquo beneficio
cōpetenti. naz talis interpretatio fas
cienda est sicut superius dictum est.
¶ Item quare ⁊ episcopus potest di
spensare cum cōmittēbus crimina
ad adulterio. ⁊c. non autem cum pa
tientibus defectum. Rñdeo facilius
aboleretur irregularitas p̄oueniens
ex crimine q̄ ex defectu. nam crimen
deletur per penitentiam. non defectus
Vel aliter nā maior est irregularitas
p̄ueniens ex vitio originis. q̄ illa que
prouenit ex delicto. nam prima p̄o
uenit ex natura. secunda vero ex acci
denti naturalia vero immutari non
possunt. vt. no. s. de cra. et quali. in or.
di. pref. §. de forma. ¶ Item queri
tur de eo quod supradictus est q̄ nō
licet episcopis dispensare cum illegiti
time natis in beneficijs habentibus
curam. Que beneficia dicuntur habere
curam. ⁊ Respondeo. illa quibus hec
insunt corrigere. interdicere suspens
dere. excomunicare. absolvere. ⁊ que
dam alia. vt. s. de clicc. dudum. nam
hec medicinalia sunt antinaram. vt
h. q. j. multi. ⁊. q. iij. cum ali. vs. r. q.
j. relata. cum sequentibus capitulis.
En autem legitamur ad actus eccle
siasticos videntur legitamur ad se
culares no. j. qui. si. sunt lē.

De seruis non ordinan-
dis. Rubrica.

Ictum est su-
pra de filiis presbytero-
ri ordinandis vel nō. et
factum est de impedi-
mento originis. Nunc
agitur de impedimento conditionis
seruilis. Seruiliis est conditio deri-
scalem nō capit honorem. vt. liiij. dis-
admittitur et ppterca subsequēter
subijciatur rubrica de seruis non ordi-
nandis et eoz manumissione. Vidē-
dum est igitur circa pūmā partem ru-
bricę qualiter serui possint ordinari.
quid sit si sine manumissione fuerint
ordinati. qualiter serui iudicorum va-
leant librari. Circa secundā partem
videndum est quid sit manumissio.
vnde habet originē. quis possit ma-
numittere et qualiter. ¶ Sciendum
est igitur q nullus seruus siue pri-
uati compos siue ecclesie potest ordi-
nari nisi prius manumittatur. vt. liiij.
di. c. ij. et ratio huius phibitio-
nis est duplex. seruilis utilitas. et ec-
clesialis dignitas vt in pcallega. c. ad-
mittitur. ¶ Si sine manumissioe
serui fuerint ordinati frequentius
reuocantur in seruitutē. frequentius
ideo dico. quia aliquando seruus or-
dinatus liber efficitur. et sic non reuo-
catur. aliquando remanet seruus et a
dño reuocatur. et ppterca distinguitur.
¶ Si seruus ordinatus scientie dño aut
ignorante. Si sciēte et non contradi-
cente liber et ingenuus sit. nec distin-
guo in quo ordine fuerit ordinatus.
vt. liiij. di. seruus. Si vero ignorante
dño. ignorantibus etiā. ordinatoe et
pfitatoe tunc ordinatus reuocatur
in seruitutem et redditur domino. vt
liiij. di. nulli ex antiquis. et hoc est ve-
rum si fuerit in minoribus ordinib⁹
ordinatus. Subdiaconus autem sa-
ctus dabit vicarium. sicut et diacon⁹.
cum hodie subdiaconatus sit sacer

ordo licet fm illud. c. ex antiquis red-
di dñs iubere quādo non erat sacer
ordo hodie secus. vt. s. de tempo. or.
a multis. j. eodem titulo. miramur.
Sed si vicarium dare non posset red-
dere domino. ram subdiaconus q̄
dyaconus. Presbyter autem fact⁹ in
peculio mulcratur vel seruiat domio
quodāmodo in diuinis obsequijs. vt
liij. di. ex antiquis. frequens mona-
chus factus euadit iugum seruitutis
vt. liij. di. si seruus. Ceterum si scien-
te ordinatore vel presentatore fuerit
ordinatus manet liber in quocunq;
fuerit ordine. et presentator seu ordi-
nator debet domino dare duo manci-
pia. vt. liij. distin. si seruus. sed eis nō
habentibus vnde soluant ordinatus
redditor domino fm distinctionem
superiorem fm quam presbyter non
redditor sed in peculio mulcrat. Dya-
conus et subdyaconus aut vicarium
dabunt aut reddentur dominis suis
minores autem clerici precise reddē-
tur dñis. Et nota q̄ in casibus in qui-
bus dominus habet ius repetēdi ser-
uum suum ordinatum. poterit reuo-
care vsq; ad annū tñi et non vltra. vt
liij. di. Si seruus. et opus ille ann⁹
fm Lau. et Ray. quibus assensio a tē-
pore scientie domini. ar. viij. q. ij. Si
quis incognitus in si. fm lūg. a tem-
pore ordinationis clerici. ¶ Itēz no-
ta q̄ non q̄libet manumissus ordi-
nari potest. vnde circa manumissos
seu liberos sic distigue. Aut est liber
tis ecclesie aut priuati. libertus eccle-
sie potest ordinari q̄uis ecclesia que
manumissit retinet ius patronatus
in manumisso quo ad hoc vt non iū-
rietur eccle. non accuset nec testifice-
tur in illā. alioqn reuocet in seruitutē
vt. xij. q. ij. diaconi. ix. q. j. c. eps q̄ man-
cipium. liij. di. q̄ ex famulis. j. eo. c. de
famulis. et quo ad alia in q̄bus liber-
ti ecclesie specialiter sunt obnoxij q̄

in libertis priuatoz nō cōtingit. nas
ppter operas nō p̄stitas reuocātur
in seruitutē liberti ecclesie. vt in. c. aia
coni. secus in alijs liberis. vt. C. de li-
bicali. c. l. solo obsequij. Item aliud
spāle est i his libertis q̄ filij eoz sūt
obnoxij ecclesie. vt. xij. q. ij. de libertis
sec⁹ alijs. vt. C. de liber. et eozū liber.
l. j. et ij. Itē tertiu spāle q̄ liberi eccle-
sie tenent seruire eccle. nulla eis opa
posita. vt. xij. q. ij. diaconi. et c. liberti.
Est et q̄rtū spāle s̄z q̄dā. nā liberti ec-
clesie ordinati in ecclesia bona collata
eis in alios trāsferre nō p̄t. vt. j. eod.
ti. de famulis. Sed cōtrariū obrinet
in libertis priuatoz. vt in si. de succel.
liber. §. s̄z nra. sed posset responde-
ri ad dec. que loq̄tur in bonis collatis
cōtemplatione ecclesie. alias secus.
vt. xij. q. ij. c. j. et ij. vel loquitur in de-
ricis non habentibus cognatos alias
secus. vt. xij. q. ij. c. p̄s qui filios. vel lo-
quitur in his qui manumissi sunt ca-
conditione vt post mores ecclesia pa-
trona succedat in totum alioquin ne-
dum res sed et p̄sonas p̄t etiā inuita
ecclesia que manumissit ad alia loca
trāsferre. vt. j. eo. ti. eo libentius. li-
bertius aut p̄: uari in quo ius patro-
natus retinet manumissos. p̄moueri
nō potest. vt. liij. di. quicunq; j. Et no-
rabis q̄ prelatus ecclesie nō p̄t ma-
numittere seruum ecclesie. nisi dede-
rit ecclesie duos seruos eiusdem me-
riti et peculij. vt. xij. q. ij. c. p̄s qui man-
cipium. An autem seruus manumis-
sus et ordinatus in ecclesia a qua ex-
titerit manumissus possit ecclesiam
illam deserere. et alteri in diuinis offi-
cijs deservire standū est distinctioni
decre. j. eo. eo libentius. ¶ Itē cū pri-
uata persona manumittit seruū suū
ordinandū in clericū p̄t hoc in ma-
numissione imponere manumisso vt
sibi dicat horas canonicas et si sic im-
posuerit teneat ad hoc ordinat⁹ q̄

in superbiam elatus non fecerit. po-
terit degradari. vt. j. e. ti. nullus. liij.
di. frequēs. et c. quicunq;. Quidā tamē
addunt de cōsensu episcop⁹ posse im-
poni alias non. nec obstat si opponatur
q̄ in collatione rei sacre vel spiri-
tualis conditio apponi nō debet. q̄
manumissio est res sp̄ialis vel alias
et si in ordinatione hec apponatur cō-
ditio vitium nō inducit. eo q̄ est cir-
ca operas sp̄iales vnde ipsa condi-
tio intelligitur sp̄ialis et sic non est vi-
tiosa. vt. s. de elec. significasti. j. eo. eo
libentius. j. de preben. significatum.
Quidam tamen dixerunt q̄ sine ali-
qua impositione manumissus et ordi-
natus tenetur prestare dñs suo hoc
sp̄iale obsequium de horis canēdis
alioquin poterit degradari. nō tamē
in seruitutem reuocari. vnde clausu-
la que ponebatur in hac decre. nul-
lus in si. fm veterem cōpilationem
illa si et seruus fiat dñi sui sublata est
visum est etiā cōpilationibus hui⁹ vo-
luminis absurdū esse qd manumis-
sus iam in p̄sbyterum ordinatus p̄-
ter hanc ingratitudinē in seruitutē
layci reuocetur. vt no. s. in distinctōe.
Aut seruus. j. ¶ Sed qd si dñs seruū
vēdicet quem dicit se inuito et ignorā-
te ordinatum fuisse vbi hec cā status
agetur. Videtur q̄ remitti debeat ad
locum vnde aufugit. vt. C. vbi cā sta-
tus. l. ij. et hoc verū est si eo tpe quan-
do fuit ordinatus erat in possessione
seruitutis alio si erat in possessione li-
bertatis ibi cā status ageť vbi degit
qui puenit. vt. C. vbi cau. sta. l. ij. et
hoc aut. An sit fugitiuus an non. an
erat in possessione seruitutis aut li-
bertatis qñ exiit ordinatus ageť et
finiet anteq̄ cā status inuit⁹ sumat
vt. ff. de libe. c. l. liberis. §. vlt. et l. i. ligif
§. ergo potest. verius puto in hoc ca-
su hanc cām de qua agit de reuocan-
do clerico de statu clericali in statum

seruilem in foro ecclesie illius in qua
est clericus ordinatus agi debere. et
puro syndici ecclesie ei q̄ puenit des-
bere assistere. cedit em̄ ad ignorātiā
ecclesie cū clericus reuocat ad status
seruilem sicut cū reuocat ad curiales
vt. ij. di. designata. et deponēdus ē re-
uocatus anteq̄ reddat. vt. liij. disti.
nulli. ¶ Item quare seruus alienus
p̄secratus redditur dñs et nō res alie-
na et p̄secrata. vt. xij. q. vi. cōperim⁹.
Respondeo. q̄ in rebus inanimatis
non ppenditur dolus sed in hoīe sic.
Itē q̄ in rebus inanimatis cōsecratis
cōsecratio est in superficie. et id nō de-
bet a manu p̄phana tractari. Sed in
homine est anima que rangi non po-
test. xij. q. vi. licet. ¶ Nūc vidē-
dū est de scōa p̄e rubrice. qd sit ma-
numissio. vnde habuit origines et q̄s
possit manumittere et quali. ¶ Ma-
numissio ē libertatis datio. Nā qdū
q̄s in seruitute est manu et potesta-
ti suppositus est. et manumissus libe-
ratus est a manu et p̄tate dñi. vt in
si. de libertinis. in prin. habuit aut
manumissio fm quodā originē a iu-
re gētium. vt cum antea vno cōmuni
nomine oēs homines appellaretur.
isto iure tria genera hominū esse ce-
perūt. liberi et his cōtrariū serui. j.
dist. Jus aut naturale. ius gēt. ius. xij.
q. ij. cū redemptor. Et tertiu genus li-
bertini qui dissertit esse serui. vt in si.
de liberti. in prin. Alij dicunt q̄ ser-
uus sumpt⁹ originem ab cōrietate
noc. et ita videtur qd a iure natura-
li. vt. xxxv. di. sexto die in s. nō ē hō
die seruus si cōrietas non fuisse.
¶ Manumittere p̄t qui habz ad
ministratōē rez suaz. minor autē
vt. inoz p̄t interuiuos dare liberta-
tē. vt. C. qui manu. nō pos. l. si minor.
in vltima vero voluitate ex quo testa-
ri potest in. xij. anno et manumittere
re p̄t. vt. ij. q. vi. §. distinctiua in vers

bo. Itē si sententia dñi. C. qui ma. non pos. in aur. Sed nouo iure. Itēz cōpōnere manumittere seruos ecclēsie bene meritos. vt. xij. si quos de seruis. potest etiam alios nō bñ meritos. om̄n tamen det ecclēsie in cōpensatione duos p vno eiusdem meriti. vt. xij. q. ij. cōp. cōp. qui man. apñ. Itē causa miseratiōis. vt. xij. q. ij. cū redemptor. vel illud intellige i bene meritis. Itē abbas potest manumittere seruos monasterij sed nō pleno iure qz non habet quod cōpenset. vt. l. iij. di. abbat. s. hac auctoritate. tamen hoc intelligas cum cōsensu ep̄i monachoz. vt. xij. q. ij. abbatibus. nisi consuetudo dñi sit. vt. j. de his que si. ap̄el. c. ea nō scitur.

¶ Danumissio fit multis modis. vt insti. de liberti. §. multis modis. die feriatō nō feriatō. iudice p tribuna li sedente vel pcedente est. enim voluntarie iurisdictionis manumittere. secus in his que sunt p̄ciosi. vt. l. ij. q. iij. §. sp̄acum. ¶ In summa notandum qz sublata hodie test diffētia deditiōis qui toto tpe vite sue erant serui post mortem liberti lati norum qui ecouerso invita sua erāt liberi in morte serui omnes enim liberti in manumissione sua consequantur perpetuam libertatem. vt insti. de liberti. §. libertinorū. s. §. vlti. C. de latina. liber. tol. l. j. Itē libertus cōmunis manumitti potest ab vno domino vt cum alij dñi conseruentur indemnes. C. de cōi seruo ma. l. j. Itē libertus reuocatur in seruitutē propter omnes causas ingratitudinis propter quas reuocatur donatio. vt in autē. vt liber de cetero. §. illud coll. vj. Itē sciendum est qz si quis nascit ex parte libertorū matre ancilla. seruus est. s. si ecouerso ex parte seruo matre libera liber est. partus enim quo ad libertatem tfer

uitutem sequitur matris conditionē qz ad vt. j. eo. ti. c. vlti. C. de reuen. l. partus statū ff. de sta. ho. l. ex nature. l. cum legē liber. time. xxiij. q. iij. liberi. tū tantū hoc s. uis. verum est. vt sufficiat in aliquo momento fuisse in libero ventre vt quis ad hō liber nascat. vt. ff. de sta. ho. l. s. seruo nores rū. i honozibz aut muneribz tūmici t fa. pñs partz patres seqf. vt. C. de deaur. l. eos. l. exēplo. z. l. nulli solius. ff. de statu. ho. l. liberos in tantum hoc verum est vt sufficiat filius conceptus esse ex deaurione. quātum ad hoc vt patris conditionem sequatur quia ante ipsius naturam pater eiusdem defierit esse decurio. vt. ff. de decur. l. ij. §. in filiis. ¶ Sed si queras i quibus sequitur conditionem patris iam a decurionatu vlt a senatu remoti. Rñdeo in mltz vt in l. supioz. ff. de decuri. l. ij. §. filius. ff. de pe. l. mois. s. tiste forte. C. de decurio. l. decurio nē. z. l. decurionum filij.

¶ De obligatis ad ratiociniā. Rub.

Actum est su

pra de obnoxys cōditioni serui. nunc dīcamz de obligatis ad rōcniā ordinandis vt non. Videamus ergo quid sunt rōcniā tque rōcniā impediunt aliquēz promoueri. ¶ Ratiociniā sua sunt rōnem redditiones ad quas aliquis obligatur ex administratione rei publice vel priuare. ¶ Impediūt pmo uerit ratiociniā publica vel priuata. Publica sunt illa quibus obligantur officiales curie ex administratione aliqua ad rē publicā partinente. vt. C. de episcop. z. de l. officiales. Priuata sunt illa quibus obligatur aliqui ex administratione rerum partinētium ad priuatos vt tutores tcuratores

res castaldiones vel balui aliquoz. ¶ Circa hēc rōcniā publica vel priuata quando impediunt promoueri sic distingue. Aut pmoueri volentes p̄seuerant in officio. aut non. In pmo casu sic distingue. qz aut p̄seuerant in officio secularium psonarum non miserabiliū. tunc non pñt promoueri. vt. xij. q. iij. c. j. z. j. ne de. vel mona. secu. ne. le imisc. l. j. z. ij. Aut of ficio p̄sone ecclesiastice vel etiam secularis s. miserabilis. tunc possunt promoueri si aliud non impediat vt. lxxvj. di. peruenit. lxxvj. di. iudicari xvi. q. j. monachi. In scōo casu cum non p̄seuerant i officio remaneat tamen adhuc obligati ex administratione. subdistigue. qz aut sunt obligati rei pub. aut p̄sone priuare. Si reipublice. non debent pmoueri ante redditiō rōcniā. vt. l. j. di. p̄terea. C. de episc. z. de l. officiales. obligati enim reipublice ex administratione arcētur ab honoribus. secus si alias sint debitor ex causa mutui vel simili. vt. ff. de mu. t. ho. l. reitript. §. debitor. C. de epi. z. de l. q̄s emens. Si enī remanēt obligati priuare p̄sone subdistigue. Aut in ipsa promotione mouet eis qd. vel est mora. aut non. In pmo casu iterū subdistigue qz aut mouetur qd de p̄sua de dolo. aut de culpa tantum. Si de dolo vel p̄sua nō debent pmoueri ante redditiō lites. vt. lxxvj. di. tantis. xxiij. di. illud. j. de accu. omnipotens in hoc casu loquitur hēc decre. debet tamen taxari tēpus infra quod qd decidatur. ar. j. qz filij sunt leg. lator. C. de ingenu. ma. l. diffamari. Si vero moueatur sibi q̄sio vel prius sit mora de culpa tantum possunt promoueri non obstantē creditoris reclamacione. cū lis potest possit p̄cedere sicut prius etiam sub eodem iudice. vt. ff. de iudi. l.

ubi. iurisd. om̄. in l. cum quidam. ¶ Si autem non moueat eis q̄sio nec est mora. possunt promoueri nō obstantē obligatione nisi magnificum esset ipsos teneri de dolo. tunc enim possit debet episcopus ipsos ex officio suo repellere sicut quoslibz criminosos tinfames. vt. l. j. q. vj. alie ni. vj. q. j. ifames. ff. de postu. l. quos prohibet. Sed curiales promoueri non possunt. quia ab administratione ne sint iam libera. quod intelligo i his qz se uatupia vel inhonestas exercuerunt. vt milites executores t ap̄partores. vt. l. di. c. j. z. iij. di. de ricius. de conse. di. ij. pro dilectione. Curiales autem qui non talia exercēt sed i ciuilibus tpecuniarijs causis officium suum impediunt. vt tabellioz aduocati a promotione non excluduntur. vt. l. j. di. offus. Leteri si in causa sanguinis officium vel ministerium suum prestant contrahit irregularitatem. Iudex aduocatus. procurator t actoris qz reilicet ber. contrarij dixerit in procuratore rei. assessor. apparitor. notarius. sententiam scribens vel actor. Itē sententie dictatores omnes isti contrahunt irregularitatem. vt. l. di. aliquantos. z. c. si quis post susceptos. j. ne de. vt mo. sententiam. ¶ Queritur de eo qui iurat soluere ad certum tempus. scribere. vel aliud honestus opus facere anteqz faciat quod iurauit posset assumere ordinem sacrum vel intrare religionem. tū derico planus est qz ordines assumere potest. quia aut nihil habet. tunc libere potest cedere bonis t inanis est actio quas excludit inopia debitor. vt. ff. de dolo. l. nam his. xiiij. q. vj. si res. z. ei p̄riculo nihil est qui nihil habet. vt. ff. de fur. l. itaqz fullo. vel si habet non minus remanet post ordines obligatus

- 8 Itē q. iij. §. sp̄acum. ¶ In summa notandum qz sublata hodie test diffētia deditiōis qui toto tpe vite sue erant serui post mortem liberti lati norum qui ecouerso invita sua erāt liberi in morte serui omnes enim liberti in manumissione sua consequantur perpetuam libertatem. vt insti. de liberti. §. libertinorū. s. §. vlti. C. de latina. liber. tol. l. j. Itē libertus cōmunis manumitti potest ab vno domino vt cum alij dñi conseruentur indemnes. C. de cōi seruo ma. l. j. Itē libertus reuocatur in seruitutē propter omnes causas ingratitudinis propter quas reuocatur donatio. vt in autē. vt liber de cetero. §. illud coll. vj. Itē sciendum est qz si quis nascit ex parte libertorū matre ancilla. seruus est. s. si ecouerso ex parte seruo matre libera liber est. partus enim quo ad libertatem tfer
- 9 par seqf vtrē

rus. scribere autem vel aliud honestum opus potest facere post ordines si se ad hoc ante ordines obligauit dummodo per hoc non impediarum officium. vt. xij. q. i. de re. vel alium sub iugo loco sui. vt. C. de epis. et de re. l. quisquis censibus. et l. in ecclesiis. In eo autem qui vult ingredi edum monasterium dico quod non obstat tali obligatione intrare potest. ex eisante ipsum zelo religionis. et afflatu sancti spiritus. vt. xix. q. ii. de re. transe. ad reli. licet. monasterium autem tenetur satisfacere de his que contulit ei de ingressu. vt. xix. q. ii. qua mulier. C. de epis. et de re. l. deo nobis. §. j. Sed et si nihil contulit. si tamen post ingressum ipsius monasterium aliquid quod fuit ex persona ipsius. puta per successionem hereditariam. vel alio modo in tantum tenetur quantum illud est quod quod illi cui monachus est obligatus ar. xix. q. vii. Si qua. Sed si non satisfaciatur nec monachum defendat parietur missionem in possessione bonorum illorum. vt. ar. ff. de ca. m. l. l. ruelas. Sed si libertate. in si. de ac qui per ar. in si. de monachus in monasterio facit quod promissit dum tamen non impediatur obseruantia regularis vt in derico dictum est. §. alias secus vt. C. de epis. et de re. l. omnis et l. generaliter. et in aurem. sed neque saltem facit per alium quod iurauit. vt. C. de caducis tol. l. vna. §. ne autem. C. de epis. et de re. l. ad similitudinem. quod uis si ar. contra. ff. de solu. l. inter artifices. C. de decu. l. nullus qui nexu. §. de offi. de le. c. vlt. non ob. his. l. ii. di. legem. l. ii. di. quicunque. quod illa intelliguntur de perpetuo. obligatis. puta de feruis curialibus et consimilibus. et ex his que superius dicta sunt patet terminatas esse questiones illas de potestate qui iurauit regimen ciuitatis. de magistro qui iurauit regimen

scholarum per annum de capella no qui iurauit scribere in officio capellanie. an isto possunt religionem intrare non. enim iuramentum violat qui in melius illud mutat. vt. §. de u reur. perucit. Sunt autem rationes quare curiales de quibus dictum est promoueri non possunt. Prima quod quod dem suntviles persone et frequenter contrahunt irregularitatem ex officio suo. Secunda quia multum molestat ecclesiam incommoda multa patitur propter tales quando reuocantur seu repetuntur. Tertia ratio est quoniam presumitur contra eos quod non transeant ad clericatum voto religionis. Sed vt fugiant rationes duorum suorum. l. di. c. j. ii. et iij. l. iij. di. leg

De corpore viciatis. Rubrica.

Ractauimus su

pra de impedimento originis et obligationis ad rationem. Nunc videmus de impedimento corporis et ideo subiicit rubrica de corporis viciis. Videamus igitur qui dicantur corpore viciati. quare a promotione repellantur. Corpore viciati dicuntur debilitati. vel mutilari debilitatum appellat illum qui membrum habet sed inefficax vel oculum caecum. manum aridam crus contractam et mutilatam appello qui aliquo membro caret. mutilantur aliqui in membris apparentibus. alii in occultis et qui in apparentibus. in magno membro. alii in paruo. Magnum membrum intelligo in quantitate vt manum. in de core. vt oculum siue nasum. mutilatus in membris non apparentibus per casum violentiam vel timorem egritudinaris ordinari per se ipso non potest. vt. l. v. di. si quis a medicis. et c. q

De
brum
mag.
qd vi

partem. et si quis per egritudinem mutilatus in magnis apparentibus membris etiam si casu vel violentia hoc fiat seu metu morbi non promouetur. vt. l. v. di. si euangelista. Si vero in modico. vt. pote in parte digiti dummodo mutilatio illa non inducat de fornicationem vel debilitatem potest promoueri. vt. §. c. ri. c. j. vlt. al. secus. vt. infra de derico egro. c. presbyterum. Quid si quis habeat sex digitos in manu. Respondet non impeditur quia vt ait offitius defectus membri vel augmentum non consideratur sed vsus impeditur. vt. ff. de ed. ed. l. j. Item offitius. Item quid si quis oculum vnum alio habeat grossiorem. vel vtrumque habeat eminentem. Respondet. talis non impeditur. quod nec est morbosus. ff. de ed. ed. l. qui datus. §. j. Et nota quod talia impedimenta inspectioni oculorum superioris subijci debent quia in talibus se gnius irritant animos dimissa per aures. quod sunt oculis subiecta fidelibus vt. infra eodem titu. c. ii. sicut cum agitur finium regundorum. vt. C. finium reg. l. ii. ff. eo. ri. l. si irruptione. sicut cum agitur de etate. vt. ff. de minoribus. l. minor et aspectu vt cum quod ritur an aliqua sit virgo vel corrupta. l. xij. q. j. nec aliqua sit pregnantis vel non vt. ff. de ventre in spi. l. j. In summa sciendum est quod qui sibi manus violentas intulit non promouetur et promouetur deijctur. Est ratio quia presumitur quod omne malum in alius sit ausurus qui in seipsum ita seuit. vt. ff. de ed. ed. l. cum autem. §. exapitur. qui enim sibi non peperit multominus percerit alij. vt. ff. de bo. eorum qui mor. sibi con. l. vltima qui sibi non parit rui vel mihi quomodo parceret. Est et alia ratio in isto qui sibi est homicida et dei conditioni inimicus vt. l. v. distinctione. si quis absci

dit. In illo igitur qui sibi membrum amputat est causa irregularitatis seu uicia. siue magnum membrum amputet siue paruum. si tamen fuerit causa incisionis languor. caro ei putrida refecanda est. vt. v. q. v. capi. l. et xij. questio. ii. refecande. In alijs vero que sine culpa sua ab alijs vel casu fortuito mutilantur est causa irregularitatis de fornicatione vel debilitate. que autem de fornicatione vel debilitate irregularitatem constituit est in arbitrio superioris. vt. infra eodem titulo capitulo. ii. Sed queritur de illo qui sibi virilia amputat ut sit castus. Et est dicendum quod irregularis est tanquam sui sit homicida. vt. l. v. distinctione. si quis abscedit. et si quis a medicis. et ideo deponendus. nec obstat infra eo. ri. significauit. ibi enim ex gratia dispensatione permittit sacerdoti illi ministrare in ordinibus inferioribus sacerdotio. illi enim sunt eunuchi. Item. Mihi placent quos castrauit non necessitas. sed voluntas vt. xxiij. q. v. tunc saluabitur. Nec est verum quod rustici dicunt. nisi quis a medicis vel ab hostibus secus sit. non aliter possit missam cantare. nisi testes suos gerat in bursa siccos quasi tunc habeat omnia membra. Sed non curo vtrum habeat quis testes virides an siccos. quod defectus membri illi nec de fornicatione nec debilitate quantum ad officia diuina iduat.

De bigamis.

Rubrica.

Adiuimus de quibusdam irregularitatibus. sed quia inter alias bigamia non minima reputetur. ideo hic post quosdam tractatus de irregularitatibus subiungitur

rubrica de bigamis. Vel aliter contri-
nuabis. Dicitur est supra de quibusdā
irregularitatibus siue impedimen-
tis que sine peccato proueniunt. sed
quia bigamia sine peccato contrahit.
vt. xxxj. q. j. apcriant. deus. q. si do-
mierit. Ideo hic supponitur rubr. de
bigamia. ¶ Videamus igitur quid
sit bigamia. quot sunt spes bigamie
et quare bigamus non potest pmo-
ueri. Et an cum bigamovaleat dispē-
sari. ¶ Bigamia est defectus ex se-
cundis nuptiis proueniens. ¶ Contra-
hitur autem bigamia proprio sum-
pro vocabulo cum quis successiue et
diuersis temporibus duas legitimas h-
xores. vt. xxxj. q. j. apcriant. quod in-
telligo si cum vtriusq. matrimonium
cōsumatur alia secus. arg. j. eo. ti. de
bitum. xxxij. di. valentiniano. Zar-
ge autem et improprie sumpro voca-
bulo bigamia multis modis contra-
hitur. vt cum quis simul habet duas
xores. quod ad factum conuenit re-
torqueri. quia cum neutra matrimo-
nium tenet si simul contractum est cū
vtraq. vt. j. eo. titu. nuper. in prin. vel
tener tātum cū altera. vt. xxxij. dist.
spiano. xxxj. q. j. quomodo. j. d. diuor.
gaudemus. Item qui habet vnam de
iure et ea mortua contrahit cum alia
de facto bigamus reputatur non p-
pter sacramenti defectum cum in ve-
ritate bigamus nō existat sed ppter
intentionis affectum cum opere sub
secuto. vt. j. eo. ti. nuper. in fi. Item qui
contrahit cum corrupta. i. ab alio co-
gnita. sicut bigamus repellit. vt. xxxj.
di. seriatum. xxxij. di. curandum. z. c.
precipimus. Item quicūq. habuerit
duas xores añ baptismus siue post
baptismum. siue vna ante baptismum
et vnam post bigamus est. vt. xxxij.
di. si quis vidua. xxxj. di. p. totū. Sed
in ultimo mēbro lxxv. peroni. asserit nō
contrahi bigamiam. vt. xxxj. dist. c. j.

Sed illud nō tenet vt pbant sequē-
tia. c. de eiusdem. et idem dico in eo q
de facto ducit fecundam vivente pri-
ma. Idem in derico qui ante sacros
ordines habuit vnam. et postea de fa-
cto duxit aliam. vt. j. eo. ti. c. vlti. Idē
in his qui cōtemptra professione pre-
uaricant promissionem de cōtinēdo
et contrahit de facto. vt. xxxj. q. j. quot
quot. ¶ Quattuor autem sunt rō-
nes propter quas bigami repellunt
a pmo. ordi. quas assignauit. d. de tē-
po. ordi. §. monogamus. Et nota in
matrimo. attenditur duplex sacramē-
tum propter duplicem cōiunctionem
que est in eo per carnis copulam cō-
summatam. Prima est coniunctio ani-
morum. Secunda corporum. Prima
coniunctio signat fidelis anime
ad deum. hoc dissoluit psequens pec-
catum. sicut et illa ante carnalem co-
pulam per religionis ingressum. vt
j. de conuersi. coniuga. verum. z. c. ex
publico. Secunda. s. coniunctio cor-
porum signat cōiunctionem xpi et ec-
clesie hoc fuit matrimo. initiatum in
prophetis et patriarchis. ratum i tē-
pore gratie scz in natiuitate xpi. qñ
ipse lapis angularis cepit edificare
ecclesiam vnum de iudeis alterū de
gentibus parierem erigens cōsum-
matum in cruce. vel ratum fuit i cru-
ce. cōsumabitur in patria. August. su-
per locum illum nunquid qui dormit
non adiciet vt resurgat ait. nota qd
dicit qui dormit q sicut de latere dor-
mientis ade qui erat forma futuri xpi
assumpta est costa de qua formata
est Eva. ita dormiunt xps somno mor-
tis. vt de latere dormientis de quo p-
fluxerit sanguis et aqua que sunt no-
stre redēptionis sacra. formetur sibi
spōsa ecclesia. vt. j. de bap. et eius ef-
fec. maiores. z. j. de cele. mis. i. quedā
z. c. lū marthe. §. quesiuisti. ¶ Item
in eadē scda cōiunctio significat pium

erō deitatis et humanitatis facta in
vtero virginali. vt. xxxj. dist. acutius.
de con. dist. ij. In christo pater. j. eod.
c. debium. Lūz ergo tam coniunctio
christi et ecclesie. p vno deitatis et hu-
manitatis vnita sit et reuerabilis me-
rito significatur in primi matrimo-
nij coniunctione carnali. Sed cum
quis transit ad secundam vxorē rece-
dit ab unitate. tendens in pluralita-
tem. et ideo non poterit decerere si
gnificare dicam unitatem et reuerabi-
lem coniunctionem ubi effi significati
est vnitum et significans vnus esse de-
bet. hanc rationem ponit Augu. s. ob-
scure. xxxj. di. acutius. in fi. et ita con-
trahit irregularitas bigamie. ¶ Sed
queritur quare maior castitas enga-
tur in femina q in viro. nā maritus
corrupte vel ab alio cognire promo-
ueri non potest. vt. xxxij. dist. Curan-
dum. z. c. precipimus. z. ca. si cuius. et
xxxj. q. v. qualis. Sed ille qui ante vxo-
rem vel post habuit contubinaz po-
test promoueri. vt. xxxij. di. fraterni-
tatis. Dicit lxxv. Cū significat ec-
clesia militarem que in potestate ha-
ber vt adulterando et a fide exorbitā-
do recedat a suo christo. et ideo nō est
in eo sacramenti significatio. vt non
obstet q carnem suam diuisit in plu-
res. Vxor autem signat xpm qui nun-
q ecclesiam suam diuisit. ipse effi est
fons proprius cui non communicat
alienus. vt. j. de regula. et trans. licet
in fi. Alij dicunt et verius sicut de latere dor-
mientis significat christum qui sibi copu-
lanit synagogam. et postea ecclesiaz
que semper virgo permansit saltez
mere. Unde dicit apostolus. Despō-
di vos vni viro virginem castam. vt
xxxj. q. ij. nuptiarus. et ideo erigitur
q vxor vna non diuisit carnes suas
in plures. quod si fecerit deest signi-
ficatio sacramenti unitatis. ¶ Item
queritur cum consecratio episcopi

maior sit et dignior q consecratio vir-
ginum. quare potest cōsecrari in epi-
scopum qui non solum vxorē habuit
sed etiam post vxorem habuit concu-
binam. vt. xxxij. dist. habuisse. xxxij.
di. fraternitatis. Sed si qua fuit cor-
rupta ante baptismum vel p. st. spō-
re vel vi. cum peccato vel sine. nō po-
test inter sacras virgines consecrari.
vt. xxxj. dist. acutius. Respondeo. Sa-
cra virgo significat ecclesiam trium-
phantem. non habentem maculam si-
ue rugam. vt. de pe. dist. j. ecclesia. xxxj.
dist. quis. xxxj. q. iij. recurrat. Sed
episcopus significat ecclesiam militan-
tem in qua sunt boni et mali vsq. ad
vltimam segregationem que fieri ha-
bet in luto hoc est in fine seculi. vt
xxxj. di. acutius. in fi. q. j. multi cir-
ca finem. Item quid si quis desozas
uerit aliquā fornicarie. et postea du-
cit illam in vxorē. nunquid poterit p-
moueri. Dicunt quidā q sic q vnus
vnus. nec carnem suā diuisit in plu-
res. et illa est vnica vnica. nec carnem
suā diuisit in duas quod videtur sus-
ficere. vt. j. eo. c. debiti. xxxj. dist. acu-
tius. et argu. j. qui fil. sunt legi. tanta.
Alij dicunt contra. q virgo debz esse
eo tempore quo contrahitur matri-
monium. et ducitur vxor ad hoc vt vir
non fiat irregularis. arg. xxxj. dist. in.
nemo. xxxij. di. curandum. z. c. pcedi-
mus. et videtur expressum. xxxj. q. j.
qualis in verbo virgo casta despon-
sata in virginitate. et cum primi expo-
nunt virgo. i. non ab alio cognita quo-
rum opinio celebrior est. ¶ Item qd
si aliquis credit contrahere cum vir-
gine et inuenit eam corruptam. Re-
spondeo non debet pmo. ueri cum sit
maritus corrupte. vt. j. di. qui in ali-
quo. nam in tali casu non excusat er-
ror. vel violentia. vt. xxxj. q. v. ille au-
tem. Lex autem promotionis factus
requirit non voluntatem. vt. xv. q. d. j.

7 c. ultimo. ¶ Item quid si q̄s habet
viam uxorem quam non cognovit. et
illa mortua ducit aliam virginem et
cognoscit vel econverso primam co-
gnoscit secundam non nunq̄d repe-
letur. Dico q̄ non quia nō diuinit car-
nem suam in plures. et sic non deficit
in eo sacramentum. vt. j. eodez titu.
debitum. Et idem dicas ppter ean-
dem rationem. si quis uxorem ducat
mulierem ab alio desponsatam et tra-
ductam. sed non cognitam q̄ pum?
maritus morte preuēus est. vt. xxx.
ij. dist. c. vlti. ¶ Item pone q̄ ali-
quis contraxit cum virgine et cognovit
eam illa postmodum cognoscatur ab
alio deinde maritus ignoras hoc co-
gnoscit illam nunq̄d efficitur irregu-
laris. Respōdeo sic non poterit pmo-
ueri. vt. xxxij. di. si cuius uxores. et c.
sequen. ¶ Item q̄d si maritus acci-
set uxorem de adulterio et pendente
satisfactione illa petir debitum. ipse
reddet. q̄ tenetur ad hoc. cum nō de-
beat spoliari possessione sui corporis
vsq̄ ad sententiam. vt. xj. q. j. quia res.
viij. q. iij. nōne. xxxij. q. ij. seculares.
xxxv. q. vi. multorum. et forte etiā pre-
cipitur sibi ab ecclesia reddere debi-
tum nunq̄d isti paratur preiudiciū
vt promoueri nō possit respōdeo sic
q̄ vt. s. di. irregularitas sepe contra-
hitur solo facto absq̄ peccato et abs-
q̄ voluntate. quidā tamē voluerūt di-
cere contrarium. q̄ ille paratur et non
agat. Itē notabis q̄d hoc casu plus
meretur luxuria castitate. castitas
enim est matrimonio. vt. xxxj. di. ni-
cena. in fornicatione luxuria. vt. xxxij.
q. iij. in eo. et matrimonij repetitio
induat irregularitatē indispenabilem.
repetitio fornicationis nō. vt. j. eo. ti.
q̄ rīdeo hoc nō pringit rōne peccati
sed ppter defectus. nō est peccatū cō-
tra hēdo secundus vel tertius matrimo-
nii. vt. xxxj. q. j. aperiat. et c. q̄d si doc-

mierit. Sed deest ibi sinaculus sacra-
menti. vt. j. eo. ti. debiri. ¶ Item notabis
q̄d ubi q̄s de iure contrahit cu aliquā
vidua nudatur omni privilegio ecclē-
siastice dignitatis. vt. lxxij. di. quif
q̄s. si vero matrimonio de iure nō re-
near nō contrahitur bigamia. q̄ nō est
vidue maritus q̄ non est simpliciter
maritus vnde retinet privilegium ecclē-
siasticale. Sed circa ordines cum eo tan-
quā bigamo dispensari nō licet. nō p-
pter sacramenti defectum sed ppter
affectum intentionis. cui opere subs-
secuto. vt. j. eo. ti. c. vlti. vnde cum ali-
quis contrahit cum illa cū qua de iure
non potest cōsiderato opere siue fas-
cto. contrahens efficitur infamis. et si
nuptie nullum foridantur effectus. vt
ff. de his q̄ nō. infra. l. q̄d ergo. §. h. q̄n
q̄ tamen magis consideratur effectus
q̄ effectus vel q̄ ipsum factus de pe-
dist. j. §. h. et autem verba. j. de deri-
non reside. relatum. ff. de condi. et des-
mon. l. hęc conditio siue mee. quan-
doq̄ plus factum q̄ iuris effectus vt
superius dictum est. et probatur. j. de
concel. pben. vt ec. non va. litteras.
ff. de condi. insti. l. mulier. §. si quis vt
j. de sponsa. iuuenis. ¶ Dispensari
cum bigamo non potest. vt. j. e. c. Su-
per eo. et c. vlt. hoc effi esset contra apo-
stolum vt dicit illa super eo. Sed cō-
tra. xxxij. di. lector. Solutio dixerūt
q̄dam papam dispensare posse. nec
est contra apostolum q̄ et si prohibuerit biga-
mū ordinari. non tñ cum eo probi-
buerit dispensari. nā et apostolus prohibuit
criminosus pmoueri. vt. xvj. di. §. nūc
aut. et tñ cū criminosus dispensat. vt. j.
de iudi. ar. si derid. necē contra apostolum.
sed pter. vel dic ppter nō obstat phy-
bitio. Pau. q̄ papa maior ē in admi-
nistratōe paulo. vt. xj. di. §. j. Papa
est loco petri q̄ maior fuit paulo.
vt. ij. q. vij. puto. xxxj. di. in nouo. vnde
dicitur quod lucas papa dispensat

ut cum archiepo panormitano. q̄ bi-
gamus fuit. vel dic q̄ in illo. c. lector
of dispensari posse subdiaconatu. q̄
p̄mittitiam ecclēsiā nō erat sacer-
ordo. vt. lxxij. di. eos. l. di. nullus. ho-
die secus. vt. s. de feruis non ordinā.
miramur. q̄d autem circa hoc scripse-
rit nicholaus furiosus nota. s. de res-
scriptis. §. contra ius.

De clericis peregrinis. Rub.

Inter alios

qui ab ordinibus
excluduntur arce-
tur et peregrini.
iō subiacet hic ru-
brica de clericis
peregrinis. ¶ U-
deamus igitur hic
q̄ dicant peregrini quare a p̄notide
repellantur et q̄n admittantur. ¶ Pere-
grini possunt hic appellari oēs q̄ nō
sunt de cōatu ordinis siue sint deri-
ci siue layci. q̄ tales recipi nō debet
ab ep̄o alieno ad ordines vel digni-
tates. vel ecclēsiastica sacramēta. vt
lxxj. di. p totum. et sp̄aliter in. c. prima-
tus. j. de parochijs. c. ij. et. ij. et q̄d om-
nes tales dicant extranei est arg. iij.
q. vi. peregrina. et. vi. q. iij. c. j. et. ij. S-
et incole quoz vita. genus origo et ir-
regularitas sunt ignota ep̄o. simili-
ter ab his q̄ superius dicta sunt ex-
cluduntur. vt. lxxij. di. q̄n ep̄s. lxxj. di. q̄
scamus in verbo si est in clero. et ar-
h. q. vij. q̄redum in verbo quoz vita
et libertas nescitur. ¶ Repellantur etiā
tales a sacramentis vt de consecra-
distinctione. ij. tribus. si tamen aliq̄s
sit in cola notus sed indignus et sua
indignitas soli episcopo sit cognita
ab ordinibus excludi non potest. vt
s. de tempo. ordi. et tuarum nec sa-
cramentis. vt de consecra. distinc. ij.

non prohibeat. ¶ Repellantur aures
isti a promotione duabus de causis.
Una q̄ non l̄ episcopo saltem siue in
iuditionis mittere in m̄sem alie-
nam iudicando vel ordinando sub-
ditos alienos. vt. lxxj. di. per totum.
vj. q. iij. per totum. et. q. ij. per totum.
Secūda causa est. q̄ tales solēt esse
pro magna pre criminosis. infames.
excommunicari vel alias irregula-
res. Item sepe merentur habere or-
dines cum non habeant. vel maiores
habere q̄ habeant. vt. xvj. di. distinc.
afros. xij. q. ij. due. ¶ Permittuntur
autem clerici peregrini suos ordines
exequi in dioecē. alienis si habeant
litteras testimoniales sigillatas. v. si
gillis episcoporū. vt. j. eod. titu. c. j. x-
vij. di. c. episcoporū. et. j. eod. titu. c. j. x-
vij. di. c. j. et. ij. Sed quare tot. cū a-
liis sufficiat sigillum propriū episcopi. vt
lxxj. di. primatus. xij. q. ij. due. j. de s-
de instrumē. c. ij. de testibus. c. i. a no-
bis. xj. q. iij. care. et c. debent. cū sigil-
lum capitali fidem faciat. vt. j. de ap-
significauit. et sigillum conventus. vt
j. de pba. iij. respō. Unū sufficiat si est
notum. q̄nq̄ requiruntur si sunt igno-
ta. Sed videtur q̄d mille ignota non
sufficiat. Ad quod rīdeo facilis falsi-
satur sigillum vnius ep̄i q̄ quinq̄.
Nā circa maiore maius periculū ver-
titur. vt. lxxj. di. q̄scamus. vij. q. ij. ca-
vlti. ff. ad carbo. l. j. §. si q̄s non ab ali-
quo. Jo. tñ dicit q̄d nisi aliqua cogni-
tio habeat de sigillis vel de ecclēsijs
quaz sigilla esse dicant. nullatenus est
credendū siue sint q̄n. siue plura. et
hec oia vera sunt si clericius perigri-
nus et ignotus velut publice offm suū
exequi vel celebrare si se dicat sacer-
dotem. ceterum in secrete et ex deuoti-
one poterit sustineri et si nullas ha-
beat litteras super sua ordinatio-
ne vel testes. vt infra eopem titulo.
tue. Sustineri ideo dico quia gr̄a sit

pus suam visitationē in suam dyocesim quas facit omni anno. xvij. di. q. offi et pluries in anno si necesse fuit. vt. xvij. q. ij. visitandi. t. c. non semel. Et etiam que sunt in concilio puincia li publicabit in sua synodo episcopi li singulis annis. vt. j. de accusa. sicut xvij. de cōmuni. I. habet archidiaconus suam visitationem cum episcopus visitare non pōt. vt. j. eod. c. j. Et poterit etiam de anno in annū visitare et frequentius si opus fuerit. vt. j. eod. ti. mandamus. Et nota q. qd dicitur de consuetudine determinare iurisdictionē archidiaconales verum est si fuerit prescripta vel tanto tempore obseruata. vt. ei. memoria nō existat et sic nō obstat. j. eod. ti. cum satis.

¶ Sed querit an archidiaconus possit excoicare posito q. habeat iurisdictionē ordinariam. videt q. nō. vt. j. eo. ti. archidiaconi. t. quia excoicatio nuncio mōdo est epi. vt. xvj. q. ij. visis. in fi. Sed cōtra si habet iurisdictionem potest excoicare. vt. j. de offi. de leg. ex litteris iurisdictione. em sine cōtentione nulla est. vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. vlti. t. in preal. decre. preterea. j. Pleban. qui minor est archidiacono excoicat. vt. j. de offi. ord. cum ab ecclesiā. immo et parochia lis sacerdos. vt. ij. q. j. nemo. xj. qo. ij. quomodo. ij. q. vij. s. cus. j. qui fi. sunt legi. p. venerabilē. Dico ergo q. si iurisdictionem habet ordinariam quod enent si ab vniuersitate eligatur vel si hoc obtrineat ex antiqua vel approbata cōsuetudine potest excoicare. Nec obstat. j. eo. ti. archidiaconus. q. uis enim ibi dicatur non videt tamen non est ita. quedam em aliter sunt q. prima facie videantur. vt. j. de sen. c. cō. per tuas in prin. s. de elec. cum nobis olim in prin. Ad aliud qd opponitur nō. excoicatio diaconi ro epi. q. nullus inferior eo excoica-

re potest in ea solēnitate in qua pōt episcopus de qua solēnitate habet vij. q. ij. debent. ¶ In summa nota q. dum est q. ad archidiaconū non spectat littera formatas vel cōmendatias concedere ordinandis. vt. j. eod. ti. significasti. t. sic ad epm spectet excoicare ordinandos t. episcopo pretere. ponere abbates et abbatissas in sede. vt. j. eo. vt. nostrum.

De officio archipresbyteri. Rubrica.

¶ **Q**uia post archidiaconus archipresbyter gradū facit. t. ideo post officium archidiaconi subsequenter tractatur de officio archipresbyteri. t. qui et si minor sit archidiacono iurisdictione t. administratione maior tamen est ordine. vt. no. s. titu. priori. in prin. que autem spectent ad officium archipresbyteri patet in decre. hic subiectis. ¶ Unus in summa t. notandū est q. cum archipresbyter sit vicarius epi i quibusdā spūalibus. vt. j. eo. ti. c. ministerium. in fi. alium tamē vicariū dare potest vt. ibidem. t. xv. dist. perlectis in ver. archipresbyter vero. quod in hac iurisdictione voluntaria cōtingit secus in contenciosa in qua iudex iudicare non potest. nisi a principe fuerit datus. vt. C. de iud. l. a iudice. j. de of. delega. Super questionum. nec procuratorum. nisi factus fuerit dominus litis per contesta. vt. C. de p. c. l. neg. tutores. t. l. q. si quis. qd in procuratore ad iudicia locum habet. aliud in pcuratore ad negocia in qua etiam ante litem contesta. procurator procuratorem dare potest. vt. ff. man. l. si procuratorem. s. j. ¶ Item

3 notandum q. infirmantibus episcopis ita vt sacrum ministerium exco non possint nedum archipresbyteri defectum eorum supplere possunt. s. et simplices sacerdotes quelicita sunt explcant. vt. vij. questione. j. pontifices. licita reputo. vt. cantare missam t. predicare. vt. xv. dist. in. ecce. Alio vero que officium pontificale requirunt per vicarios episcopos supplcantur vt in preallegato. c. pontifices. caute. la tamen prehabita et protestatione premissa. quod rogatus faciat et inuitatus accedat. non iure proprio exequatur. vt. xxiij. distinctione. presbyter. ar. s. de postula. bone memo. in secunda bone. Notabis etiam q. sicut archidiaconus cognoscit de causis matrimonialibus. vt. j. de resti. spo. litteras sic et archipresbyter. vt. j. de consang. t. affi. ex litteris. Sed videtur q. hoc stare non possit. quia cognoscit matrimonialis episcopalis ē. vt. j. de exco. prela. accidenbus. xxy. questione. vij. multorum. matrimonium autem est magnum sacramentum in ecclesia. vt. j. de sponsa. c. primo. Archidiaconus vero nec multo fortius archipresbyter de magnis negociis non cognoscit. sed de iurgis. s. de le. uibus questionibus. vt. s. de offi. archi. ad hoc. magnas em causas officiales huiusmodi ad episcopos referunt sicut legatus pconsul ad pconsulē. vt. ff. de offi. p. con. l. si quid erit. t. xxy. distinctio. perlectis. quod intelligo verum esse. nisi huiusmodi personis comperat iurisditio super causis matrimonialibus ex cōcilio ne speciali vel cōsuetudine prescripta nā et in his casibus abbatibus cōpetere pōt. vt. j. de exco. prela. accidenbus in fi. quia abbas ius episcopale prescribere potest. vt. j. de prescrip. auditis.

De officio primicerij. Rubrica.

Rimicerij.

Primicerijus est primus i. cho. rovel primus in cā. tu. spectant autem ad eius officium ea que hic habes. vt. xv. dist. in. perlectis in verbo ad primicerium. t. Sed qd hic dicit primicerius preesse dyacōis recipit calumniam ex eo quod alibi dicit archipresesse his. vt. s. de offi. archi. officium. Ad qd nō iura varie loquuntur de huiusmodi officiis et officialibus. et ideo determinanda sunt omnia varietatem diuersarum consuetudinum que in ecclesiis obseruantur. vt. dixi. s. de offi. archi. ¶ In summa notandum t. est q. absente primicerio ea que officio ipsius incumbunt is exequitur qui ei aut ordine aut eruditione proximus est. vt. xxy. dist. in. perlectis.

De officio sacriste. Rubrica.

Sacrista est idē

Sacrista est idē quod thesaurarius. unde q. hic vocatur sacrista alibi vocatur thesaurarius. xxy. dist. perlectis. i. fi. t. Ad illud spectat thesauri custodia vt hic dicit sed hoc verum est secundo loco. nam primo loco spectat ad archidiaconū vt. s. de offi. archi. ea que. Comperunt et huic officio quedam alia que hic et in capto perlectis continetur. ¶ Et notandum quod t. custos est minister sacriste. et ideo in custodia thesauri quod ad sacristam spectat. vt supra titulum proximum ministerium prelat. vt. hic. c. j. Item et de luminariis curam habet custos. vt. ista eodem titulo. c. ij. in prin. t. nihilominus sacrista. vt. s. eo. nru. p. c. vno. f. iij.

et propterea yfidorus de hoc officio
nō curauit. rrv. di. plectis. nec obstat
quod d. i. co. ri. c. ij. hi tres t. c. f. archi
diaconus archiepiscopus et custos. et
sic omittit sacrista. nā hoc ideo fit. qz
qđ officio sacriste incipit expedire
per ministerij custodis. ¶ Per hūc
custodē fit distributio oblationū cler
icorum. decimarū absente episcopo
po. vt. j. c. ij. nam si presens esse p. eus
fieri deberet. vt. xij. q. ij. nobis. t. ca.
vulterane. inuenio tamen in casu q
canonica suo iure caput suū canonici
et portionem. vt. j. de rest. relati. nisi
episcopus hoc ius per indulgentiam obti
neat vt sibi liceat canonice distri
buere. vt. j. de verb. sig. cum tibi. l. ij.
tres officiales. scz archidiaconus. ar
chiepiscopus et custos. et meliores et
sanctiores sunt assumēdi. vt. j. co. c. ij.
qz officia et dignitates melioribz dan
de sunt. vt. vij. q. j. l. xij. di. c. vlt. j. de
iurepa. q. ii. ad municip. l. honores
j. et. C. de his q ad ec. consu. l. p. i. §.
q in finibus. in autē. de san. epi. §. ij.
t. §. si quis oratorium. Et sicut bonis
meliores sic melioribz optimi prefe
runtur. vt. l. xij. di. metropolitano. in
autē. de monachis. §. ordinationem.
et arg. ad idē. ff. de verb. ob. l. vbi autē
nō apparet. rudibus emi emeriti no
uis preferant antiqui. vt. l. xj. di. quid
proderit. statum. t. c. nec emeritis.
t. c. nullus. prius ordinati posterius
ordinatis. vt. l. xvj. di. c. vlt. ¶ Ad solu
tionem oim horum sic dico. si vnus
de gremio ecclesie eligatur nō requi
tur hec omnia. s. sufficit qđ nō sit ma
lus. vt. xvj. q. vlt. monasterium. Si ve
ro plures eliguntur. tunc collatio de
his omnibus habeatur quo ad hoc vt
vnus alteri preferatur vt. §. de electi.
vudum in pma vudum. t. c. c. in cō
cilio. t. c. ecclesia. Sed si de aliena ec
clesia quis eligatur. requiritur q sit
optimus. sicut dicit lex in turore. qui

si eligatur de terra de qua oriundus
est pupillus. sufficit si sit bonus. si de
aliena terra oportet vt sit optimus.
vt. ff. de turo. t. cura. da. ab his. l. diu.
Si vero minus ydoneus custos da
tus fuerit denūciante archidiacono
per episcopum amouetur. vt. j. eodem tit.
c. j. et est mirabile aliquem de huius
amoueri per denūciationem et simi
le. h. q. vij. quapropter. j. de iureiur. q
telam. j. de fideiussio. per nūm. l. xij.
di. maximianus. Sed hoc non vide
tur stare posse. nā accusatio inducit
depositionem. inquisitione remotionē
denūciatio correctionem. vt. j. de ac
cusa. super his. t. c. qualiter et quādo.
Rō custos non ydoneus et ineptus
administrare. dū inquit in admini
strando. vnde alio modo corrigi non
potest nisi remoueat. et hoc est ge
nerale q vbiqz correctio alicuius
criminis aliter puniri non potest ni
si remoto eo qui delinquit. etiam si
denūciatiue agatur necessarius est
eum amoueri. sicut in iudicio presen
tali contingit. vt. xij. di. nerui. j. de se
mo. ex tue. t. c. mathheus. in fi.

De officio vicarij. Rubrica.

Superius dī
ctum est de his qui
seruiunt ecclesie no
mine proprio. hic tra
ctamus de his qui ser
uiunt nomine alieno. et ideo subijcu
tur hic rubrica de officio vicarij.
¶ Videamus ergo quid sit vicarius.
quid sit officium vicarij. in quibus ca
sibus possit per vicarium deserviri.
quod ius habeat vicarius in ecclesia
in qua seruit. et an possit quis plures
vicarias habere. ¶ Vicarius est q

vices alterius gerit siue in officio nō
contentioso. vt hic. t. §. de offi. archi.
c. j. t. §. de offi. archiepiscopi. t. c. j.
in fi. siue in contentioso. vt. C. de offi.
eius qui vicem alterius ge. per totus
Sed est sciendum q illi vicarij de q
bus in legibus positis in illa rubrica
tractatur non erant legati vel subde
legati sed ordinarij iudices. nam eli
gebantur ad certum tempus quod
erat ordinarijs prescriptum. vt ipsi vices
ordinariorum presentium et viuentium
suppleant. et erant alij qui gerebāt
vices mortuorum et absentium q sus
pecti appellabantur huius omnia pote
rant agere que pertinent ad iurisdi
ctionem preter vltimum supplicium.
et membri abscissionem. vt. C. eo. ti. l.
h. t. in auc. de colla. §. anteqz vero. ¶ Un
de officialibus episcoporum plerūqz
in curia dubitari. an sit ordinarij vt
delegati. videntur enim ordinarij ha
bita similitudine ad vicarios et suffe
ctos. qui sunt ordinarij sicut dixi. sed
puto officiales fore delegatos. eo q
non eliguntur nec ad certum tempus
instituantur. sed sicut et quantuz epi
scopi volunt. gerunt igitur vices eoz
quādiu durant mādata. desinunt ge
rere cum reuocatur mandata. s. sunt
delegati ad vniuersitates causarum
quādiu durat eoz iurisdictio. vnde
possunt alijs delegare eo q non eis
causa committitur sed iurisdictio. vt
ff. de iudi. l. cum preter. §. iudices. qui
dam tamē dixerunt eos ordinarios.
et de talibus loqui dixerunt decre. j.
de in inte. resti. ca. in verbo delegati
vero ab ordinarijs qui administ
rationes non habent. sed illud alio mo
do debet intelligi et exponi sicut alibi
hoc norabo. ¶ Item dubitari consue
bit of uir ad quez debeat appellari ab offi
ciali episcopi. dixerunt quidem q ad
episcopum archiepiscopum quasi tribunal offi
cialis sit ordinarium vt perinde ha

beat ac si ab episcopo appelleretur. appel
ab episcopo autē ad archiepiscopū lari
gradatim est appellandum. vt. C. de debe
appella. precipimus in p. m. et in auc. at.
de appel. t. j. que tempora. §. vltimo.
ij. q. vj. anteriorum. et videtur hoc ex
pressum. ff. quis et a quo. l. j. §. ab eo.
quis cōtrarium innuat decre. j. eodē
de appel. dilecti filij. allegabatur ad
hoc et quedam ratio nam si ad epi
scopū appellaretur posset iterū epi
scopus alij cōmittere. et sic nunqz per
ueniret ad metropolitā. et p hoc
fiet fraus iuri s. m. quod cause deferū
tur ad metropolitā si per appella
tionem. vt. ij. q. vij. metropolita. j. de
offi. dele. c. j. Sed puto q ab officiali.
episcopi ad episcopū sit appellandū
nam a delegato ordinarij ad episcopū or
dinariū appellatur. vt. ff. si quis et a
quo. l. vlt. Nam hoc generale est q a
delegato appellatur ad delegatē
vt. C. de appell. l. precipimus. §. hic si
appellatio. in autē. de sanctis. episcopo.
§. si quis cōtra aliquem. C. qui p sua
iurisd. l. vna. in fi. hoc tamē fallit in autē.
de appel. §. vl. C. de appella. l. precipi
mus. §. huic saluberrime. et Leo casu.
Et ad obiecta superius sic respōdeo.
ad primum iaz. nūm est. §. quia of
ficiales delegati non sunt ordinarij
ad h. sic. lex illa quē et a quo. §. ab eo
non loquitur in ordinario delegante
sed in delegato ab alio q a principe.
qui delegatus alteri delegat. quo ca
su si a subdelegato appelleretur nō ad
primum s. d ad primum appellan
dum est delegatē secus si delega
tus a principe alteri delegauit. nā
tunc non ad principem sed ad eius
appellandum est delegatū. vt. C.
qui pro sua iurisd. l. p. m. an fine
¶ Sed si moueas et dicas. q qua
liter delegatus ab alio quā a princi
pe potest alteri delegare. Respōdeo
potest lite contesta. in procuratore

dicimus. C. de procurato. l. neq. vel si ad vniuersitatem causarum fuerit delegatus. Ad tertium respondeo. Jura que dicunt causas deferendas ad metropolitani per appellatio- nem locum habent cum episcopus in propria persona cognoscat. nec pu- ro aliquam fraudem fieri. iuri si epi- scopus alij deleget. si quis tamen ve- lit aliam opinionem tenere vt dicat ab officiali episcopi ab archiepisco- pi appellandi potest ad iura que p- mea opinione induxit taliter respon- dere. Jura superius allegata que di- cunt a delegato ordinarij ad ordina- rium appellandum locum habent cu ordinarius causam singularem com- mittit. vbi autem causarum vniuersi- tatem committit vt in officiali contin- git. nunc ad ordinarij qui delega- uit sed ad illum appellabitur ad que appellaretur ab ipso ordinario. et sic loqui videtur. §. ille ab eo. f. qui com- mittit non causam singularem sed iurisdictionem. id est causarum vniuersita- tem. sed quod prius dixi magis pla- cet. ¶ Item queritur ¶ a delegato of- ficialis ad quem appellabitur. Rñsio ad episcopum. et hic est casus quem primo posui. et finem quem intellexi. §. illum ab eo. f. in delegato ab alio q- a p-ncipe alteri delegante. ¶ Offi- cium vicarij est seruire ecclesie et per- sone. vt infra eodem titulo. c. prouideat. cum eos cura respiciat anima- rum. vt. j. eodem titulo. c. ultimo. sicut sacerdotes. vt supra c. c. elec. cur. in cū- ctis. §. de era. et qualita. in ordi. pref. §. sed quare. ¶ Nunc videndum est in quibus casibus liceat per vicarij deferui. Et certe cum prelati eccle- siarum seu persone debeant esse vel fieri sacerdotes in predicta decreta. cum in auctoritate. §. minora. et continue debeant residere. vt infra de cleri. nō residet. ca. relatum. quibus semper

offerenda sunt sacrificia. vt. xxi. disti- ctione. si laycus. et diurnas nocturnas horas canere debeat. ita vt quot- tidie in officijs septenarius nume- rus expleatur. infra de celebra. mis. c. primo. non videtur per vicarium li- cere deferui. nisi ex indulgentia spe- ciali competat alicui non residere. vel consuetudo excuset non residentem. vel cum ecclesia dependeat ex prebē- da. vt infra de preben. exposuisti. et c. extripande. vel cum persona sine cui- pa sua incidit in debilitatem. de for- mitatem seu morbum. ita vt perse- derui non posset. vt sicut in his casibus maioribus prelati dantur coadiutores. vt. vii. questione. f. ca. j. sic et minoribus liceat per vicarium deferui. vel cum necessaria profes- ctio imminet. vt. j. de appella. perue- nit. vel voluntaria utilis tamen et ho- nesta. vt puta studiorum vel peregrina- tionis causa. cum licentia tamen prelati. vt de conse. distinctione. v. nō oportet. In his enim cōsimilibus cau- sis tractatis ille de vicarij locum ¶ habet. ¶ Habet ¶ vicarij hoc ius in ecclesia. quia si de assensu prelati fuerit institutus remoueri nō potest a persona que ipsum instituit vel suc- cessorem ipsius. vt. j. eodem titu. ad hoc. j. de arbi. non sine. habet curam animarum. vt. j. eodem titulo. c. vni- habet ius in re. et propterea habens vnam vicariam aliam habere nō po- test. vt. j. eodem titulo. puidet. et vi- carius in vna nō potest in alia institu- tari vicaria retenta. vt. §. de rescrip. postulasit. Item intulatus in vna non potest vicarius effici in alia. vt. j. eodem titulo. c. primo. Item agere po- test et conueniri nomine ecclesie. vt. j. de fide instrumen. g. perpetuus. que omnia in perpetuo vicario locum ha- bent. Talis enim suo nomine possit det. sicut et. is qui ad non modicum

tempus conduit. vt. ff. si ager veci. vel emphi. l. vltima. in fi. et nihilomi- nus per eum possidet persona. quia si possidet cuius nomine possidetur ¶ de rest. spo. cum venisset. ¶ In sum- ma notandum est qd vicarius vicarij constituere nō potest. vt. j. cod. de re- cos. sic est nec delegatus delegati ni- si a p-ncipe datus esset. C. de iudic. l. a iudice. j. de offi. deleg. super ques- tionu. nec obstat. j. de sen. et re iudic. cum bertoldus. ibi enim factum res- citatur cu dicitur subdelegatus alte- ri delegasse alias obstar. vt. j. §. ap- pel. cum cūm. sed obstat. ff. manda. l. si procuratorem. §. sym. idauerit. vbi p-ura. constituit procuratorem. sed illud in pcuratore ad negocia. secus in p- curatore ad iudicia. cui ad hoc nō nisi lite contestata. vt. C. de procura. l. neq. Item qd oī vicarij vicarij dare nō posse fallit in archiepiscopo. quia cum sit vicarius epi constituit alium vica- rium. vt. not. §. de offi. archiepiscopi byre- ni. in p-nci.

De officio et potestate iudicis delegati. Rub.

Factum est su-

p-ria de his q- gerunt vi- ces aliquorū in officijs diuinis hic aut tracta- tur de his q- gerunt vi- ces alienas in iurisdic- tione et iudiciali. et ideo subijciatur hic rubrica de officio et potestate iudicis delegati. ¶ Videamus ergo qd sit delegatus. quid sit officium delega- ti. que iurisdictionis. quibus modis pro- rogatur. et quibus modis finitur iurisdic- tio delegati.

Delegatus testis cui vel a sum- mo pontifice. vel ab ordinario vel a delegato principis causa committi-

tur. nam et subdelegatus delegatus est. dicitur autem subdelegatus res- spectu delegati. Item is cui p-nci- pium cause vel medium committi- tur et si iudex proprie dici non posset. vt. j. eodem titu. super questionibus. §. p-oro. delegatus tamen est cui dele- gari potest principium medium vel finis. vt. j. eodem titu. super ques- tionibus. §. intentionis. Sed et is cui re- curio vel ministerij aliquod demā- datur delegatus est. nam auctoritas re- delegata exequitur quod manda- tur. vt. j. eodem titu. c. vlt. §. penul. et vlti. j. de app. nouit. Sed quāuis ex- cutoz habeat iurisdictionem delega- tam. nō tamē habet oīa que ex iuris- dictione pcedunt. nam de iurisdic- tione puenit iudicis dandi potestas. vt. ff. de iurisdic. om. iudi. l. iij. in fi. que si- bi non cōpetit. vt. j. eo. ti. c. vlti. Et est rō. quia in talibus que non in cogni- tione. sed in ministerio solo pssunt. industria personalis electa videt. et ideo ab ea recedendum nō est. vt. j. eo- dē ti. c. vlti. in fi. C. de cadu. rol. l. vna. §. ne autē ff. de solut. l. inter artifices. et sicut hoc ei a iure tollit vt cōmitte- re nequeat. sicut aliud ei datur ab illo appellari nō possit. nisi modum ex- quendo excedat. vt. j. eo. ti. sup. ques- tionibus. §. nos autē. j. de app. nouit. ff. de ap. l. ab excuratore. C. quorū app. non recipi. l. ab excuratore. nisi partes iudicis q- gerunt vi- ces alienas in iurisdic- ti. l. i. vt pponit vel nisi dolo aliqd fa- ciat. vt. ff. de neg. ge. l. iij. §. si excurator vel nisi excurator obijciat excoicatio. vt. xi. q. iij. cū excoicatio. vel nisi super eo de quo agat facta sit nouatio iter- pres. tūc em excuratoris ordo mutat. vt. ff. de re iud. l. iij. §. si excoicatio. vel nisi i excoicatio tps q- dūm est re puc- niat excurator. vt. C. de exco. rei iud. l. si q- puocatio vel nisi excurator male scrip- tas iuriz. vt. ff. de ap. l. ab excurator

re. vel nisi obijciatur exceptio p quas
condemnatur nullum retro fuisse iu-
dicium et ea nō admittat. vt. j. de pro-
cu. in nostra. C. de procu. l. 3. Et nota
q vbi appellatur ab excoatore sen-
tentie. fractus rei super qua iudica-
tum est sequestrandi sunt res de qua
iudicatus est si mobilis fuerit posses-
sori retradatur et ydonee collocetur.
rednenda est ei parti p qua satis co-
gnitor iudicauit. si immobilis fractus
in deposito collocetur iure fundi pe-
nes cum qui appellauerit constitu-
to. vt. C. quoz appel. nō rec. l. ab ex-
coatore. nec intelligatur sicut q dam ex-
coatores dixerunt tunc locum habere
hanc sequestrationem de qua loquitur
lex supior. cum psonas possidens est
suspecta per. l. aliam. ff. de app. l. 3. m-
peratores. §. vlt. Nam certe lex illa. i
patores loci habet cū possessoria sen-
tentia appellat. tūc attenditur disti-
ctio de suspecto. lex autē illa ab ex-
coatore loquitur cum appellatur ab ex-
coatore quando indistincte facienda
est sequestratio. vt supius dictū est.
Et est ratio. qz tātūz facit pro me sen-
tētia q coram excoatore petam ipaz
executioni mandari quantum pro re
possessio. ¶ **Q**uodum autem in ex-
quēdo excedi intelligo cum excoator
mandati fines excedit. si cū aliud ex-
quitur q quod debet. vel cum in ex-
quēdo iniuriam infert. vt. C. de app.
l. si quis prouratione. et sicut in his
casibus quos enumerauit superi ap-
pellat ab excoatore. sicut recitari po-
terit si merito sit suspectus. vt. j. eod.
ti. super questionum. §. porro nisi de
partium detur vel recipiatur assensu
vt in §. nos autē tūc superius semina-
ni locum habent in mero excoatore.
Quis autem sit merus. quis mixtus
dictū. s. de rescriptis. §. excoatorie. Jtē
qz superius dū excoatorē partes
iudicis assumere nō debere p. l. C. de

ere. rei iudi. si vt pponis. exceptionē
tamē falsi admittere dō et si summa-
ria cognitione adhibita inuenit sen-
tentias de qua exequēda mandari
recepit interuenit salubritas fuisse
placitam cum nullatenus exequitur.
vt. j. de crimi. fal. super eo. ff. de custo-
re. exhi. reo. l. oiuus. Sed si inuenierit
eam latam contra ius ligatoz nō
hilomin⁹ exequatur. vt. j. e. ti. pasto.
§. qz vero. hifi apud eum qui manda-
uit valeat obtemperare. vt ipsum exone-
ret ab executione mandati. vt. j. eod.
ti. si quando. ¶ **O**fficium delegati. i
est fines mādari oil. genter attende-
re reseruari. vt. j. eo. ti. super questio-
num. ff. de procu. l. si pcurator. ff. mā-
dari. l. si diligēter. et formam manda-
ti seruare debet. vt. §. de rescrip. cum
dilecta. ff. man. si quis pro eo. vt pri-
expediatur quod prius expediri mā-
datur. vt. C. de app. l. j. C. de rei vēdi.
l. ordinari. j. de causa. possessio. et pro-
prie. cum dilectus nec ob. de rescrip.
inter ceteras in verbo iudici quodcū-
q illud enim locū hz in mādatis al-
ternatiuis. Jtēz non ob. §. de rescrip.
cūqz. nam in clausula quantum de
iure poteritis et ex sui natura intelli-
genda et obseruanda est. et ante reces-
ptionem testium et post. tideo non tā-
tum erat intelligenda vbi in ordine
rescripti ponebatur. ¶ **I**tem officii
delegati est quedāz facere p q perue-
nitur ad consummationē negocij seu
mandati et si illa non continentur in
litteris commissionis. vt. j. eo. ti. pre-
rea oia. enim cōmissa vidēt sine quib⁹
mandatum expediri non pōt vt
ibi. et j. eo. ti. prudētia. §. sexta. et c. ex
litteris. ff. de offi. eius cui man. est iu-
risdi. l. vlti. ff. de iurisd. om. iu. l. h. itē
exceptiones legitimas dōz admittere
et si hoc ex forma rescripti non habea-
tur vt. j. e. n. ex pre. et j. de iudi. exhi-
ta. ¶ **I**tem officium iudicis siue de-

dele.
p. 18.

legati siue ordinarij multiplex est an-
te lit. con. et post litē. vt dicemus. j. de
offi. iudi. l. i. habet autē delegat⁹ po-
testatem iter partes inter quas de-
legatur et sup eo quod sibi committit.
vt. j. eo. ti. p. et g. et c. cū olim abbas. et
propterea dicitur rescripta stricti iu-
ris. qz non extenduntur ad alias res
vel psonas q in rescriptis contineā-
tur. sicut in compromissis dicitur id.
enunvenit i pmissis de quo actus est
vt veriter. vt. ff. de arbi. l. si cum dies.
§. plenum. ¶ **C**asualiter tamē iuri-
dictio delegata extēditur ad alias p-
sonas vt. j. e. r. c. j. de sen. ex graue. et
j. de alienatio. iud. mu. c. fac. c. j. de
iudic. qz vbi vnam lectu. Jtē vbi
q in rescripto ponitur clausula illa.
amotū quolibet illud de renoze ex-
tēditur iurisdictioni ad alium cuius no-
men in rescripto non continetur. Jtē
cum in rescripto ponitur clausula il-
la quedam aliq. vel illa vocatis qui
fuerit euocandi. Jtē cum in rescrip-
to domini pape ponitur contradi-
tores et c. vel sic molestatores. vel sic fi-
ds ausu temerario et c. vel sic p donē
et c. Jtē cū. j. titu. super eode. §. de re
stibus. veniens. Jtē ad res al⁹ nō
extēditur iurisdictioni delegata regu-
lariter vt superius dictum est nisi ad
accessorias. vt. j. e. ti. prudētia. §. se-
ta ad fructus et expēsas q veniunt of-
ficio iudicis vt dicemus. j. de offi. iud.
Jtē ad res que succedunt i locū illo-
rum de quibus agitur. vt. j. vt litē pē.
ecclesia. in secunda ecclesia. et cum re-
qui dolo de sit possidere p possessore
habetur. vt. ff. de reuē. l. si qui peti-
tione. ff. ad exhiben. l. iuli. C. ad exhi-
bendu. l. ad exhiben. Jtē cum con-
tra violentum sit estimatio rerum
amissarum. vt. j. de his que ui meaus
ue causa si c. vlti. C. vñ vi. l. si quando
h. q. j. in pūmis. Saluo eo quod dice-
mus. j. de iurisdictione proroganda

ad res alias vel psonas. tam in dele-
gato q in ordinario. Jtē habet pos-
testatem alteri committendi princi-
pium. medium. et finem coniunctim
vel separatim. vt. j. eo. ti. super qōnuz
§. intentionis. et hoc si a principe fue-
rit delegatus vt ibidem. C. de iudi.
l. a iudice. vñ vel pluribus vt. j. eo. ti.
cum te consulente. nec obstat aut. vt
defuncti seu fūne. de functo. §. illud
col. v. et signetur. C. de iudi. sup. l. a iu-
dice. tūc capit ad hec si administratoz
ibi eum dicitur q ordinarius dōz per
se audire principium medium et finē.
cetera per consiliarios expedire pōt.
delegatus vero causam per se audi-
at. nec laboro circa solutiones q fieri
possint et cōsueuerit. eo q littera ista
dece. super qstionum dicit non ob-
stante quod dicitur et cōueverba om-
nino tollit aut. illud. Jtē nota q vbi
delegatus simpliciter committit to-
tum committere vt. nec sibi de iurif-
dictioe aliquid reseruatur vt. j. de iu-
re pa. ex litteris. j. de dono. pastora.
ff. de iure. l. iij. j. eo. ti. venerabili. Jtē
nota q vbi delegatus totum cōmit-
tit definire esse iudex. vt fm quosdāz
reuocare commissionem non possit.
et si subdelegatus nō admittit subde-
legationem. allegant ad hoc. j. super
questionum. §. porro. Sed quod ibi
dicit transfert. intelligo cum effectu
ita q subdelegatus admittat trans-
latāz nam verba cum effectu sunt ac-
cipend. vt de pe. dist. j. §. hoc autē. j.
de de. non re. relatum. ff. quod quisqz
iu. l. j. §. hic autē preterea mandatus
iurisdictionis simile est ceteris man-
datis. vt. ff. de iurif. om. iu. l. tqz in fi.
in ceteris autem obtinet vt manda-
ti re integra reuocetur vt insti. mon. 7
da. §. certe. ¶ **P**uto igitur reuocari
posse iurisdictionem anteq eam sub-
delegatus admittat. et incipiat ea
vti immo secundum Bzo. etiam post

cum. secus si in iura canonica ut i pre dicto. §. porro. f. eo. ti. venerabili. vel possit responderi ad illas q loqua tur in ordinario. aliud autem in de legato. notabis q ubi delegatus to tam iurisdictionem suam in alterum transferat. Quis totu transferat nū tamen quod sibi competit non trās mittit. f. potestatem alteri committē di. Quis sit iurisdictione iudicis dan di potestas. vt. ff. de iurisd. om. m. l. ij. i. fi. Et est ratio q illa potestas nō habetur ex commissione sed ex lege. vt. C. de iudi. l. a iudice. f. eo. tit. pasto ralis in prin. f. e. ti. c. vlt. j. respon. Et sp̄r. lege v. senatus cōsulto. tribuū tur mādātata iurisdicōe nō trāsferit. vt. ff. de offi. eius cui man. est iur. l. j. ¶ Item aliud non transibit in sub delegatum s̄ vetera iura. f. potestas procedendi ap. re. vt. j. super qnestio num. §. si vero duo prer. q̄ in casu. f. eo. pastoralis in fi. Sed hodie hoc commune est omnibus iudicibus or dinarijs delegatis s̄ subdelegatis vt procedant ap. re. vt. j. de ap. vt. debet honor. Et est ratio q̄ hec potestas p sonaliter habeatur ex rescripto ho die cōmuniter habetur a iure. ¶ Po rest delegatus cōmittere vices suas conuic. si si conuicem habeat. vt. j. eo. ti. Quis. nec distinguo si sit a par te altera conuic. electus vel cōm munitur datus vt fieri solet in curia romana. vt. j. e. ti. c. vlti. in prin. f. a. reor. tamē q̄ si tres sint iudices. vñ electus ab vna pre. ali. ad altera. ter tius dat a curia pro cōmuni. elec tus ab vna parte malefacit si cōmit tat iudi. ab altera pre elicto s̄ cōmit tat medio v. extraneo. Jre medius malefacit si cōmittat alteri ex electi. s̄ extraneus cōmittat i v. extraneo. ex b̄ tñ q̄ sic cōmittit appellari. nō p̄ delega t̄ habere si cōiudices habeat se ex cusabit. tunc siue nolit siue non pos

sit interesse qui se excusat. residui p ledere possunt auctoritate clausula q si non omnes etc. Sed cum potest t non vult interesse t se excusat quasi non possit. grauissime est arguend. eo q se excuset. vt. j. eo. ti. pudent tiam. §. adhucimus. ibi autem siue cul pa committit vt non sit in aliquo ar guendus vbi aliquo impedimento detinetur is qui committit. vt. l. eo. e. s̄ pro debilitate. vel cum in rescripto apostolico continetur. q si non om nes poteris vt volueris interest se. vt. §. de rescriptis. sc̄ificat. quod tamen in litteris apostolicis non me miuini vidisse. fieri autem potest excusatio per certum nuncium vel b̄ certum. sed litterarum destinatus. sed si alias legitime constiterit de terrij impotentia residui procedere possunt. vt. j. eo. ti. pudentiam i prin di. Quidam tamen scripserunt qd t si in rescripto contineatur sic qd si om nes interesse nequiveritis etc. duo p cedere possunt tertio nolente vel non valente interesse hoc per. §. adij cimus. sed hoc non placet per decre. sac̄atus que restringit illam clau sulam ad duplicem impotentiam. iu ris facti. §. autem illum adhucimus. intelligo cum tertius qui potest. sed nō vult interesse. se excusat quasi nō possit. ¶ S̄ qd si vnus ex delegat laborat impotētia vel iuris facti. vt nullo modo interesse possit ad pre sene nunquid committere potest. d̄ rerunt quidam quod sic. sed obstat eis decre. infra eodem titulo. coram. Ad quam ita respondeo. ibi delegat impediabatur impotētia perpetua vnde desiderat esse iudex. vt. ff. de va ca. mu. l. preto. in p̄. secus si tempo rali. quia tunc committere possit vt. infra eodem ti. Quis. et. si pro debili tate. vel erat imperditus impoten tia iuris. secus si impotentia facti. v.

ideo ferrariensis. cum noluit reci pere subdelegatum sui college. quia collega obreuitus erat per veri supple tionem. vel falsi suggestiones vel sub delegatus non erat idoneus. et ideo ipsum recipere non tenebatur. vt. ff. pro socio. l. idemq. et hoc scripsit Jo. Lau. autem dixit quod ideo ferrari ensis. noluit ibi admittere subdele gerum. quia in clausula que in rescri pto continebatur quod si non ambo etc. tu frater episcopus etc. videtur elec ta industria personalis. vt per se cō pletur episcopus quod mandatur vt infra eodem ti. c. vlti. C. de cadu. tol. l. vna. §. v. autē. ff. de solu. l. inter ar tifices sed hec omnia si colorem iur habcant. substantias tamen non ha bent. ideo mihi non placet. sed il lam solam puto veritatem. quia cum vnus ex iudicibus laboraret impotē tia iuris vel facti vt in propria perso na interesse non possit. nec commut ere poterat sed auctoritate clausule quod si non ambo etc. refusa est iuris dictio tota in alterum. et puto quod al legatio partis circa clausulam illaz quod si non ambo etc. vera sit s̄ ius tam approbat finis illius decre. et non obstat illa si pro debilitate quia loquitur cum vni scribitur et clausula quod si non ambo etc. non ponitur in rescripto quia locum non habet. nō obstat illa decre. quamuis. quia nō loquitur de laborante aliqua impo tentia sed de aliquo modico vel nul latus impedito. tu ergo cum colle ga fueris et committere volueris nō li scribere te interesse non posses q̄ uis habeas aliquod impedimentū. sed simpliciter committas. vel dicas sic. cum circa quedam negocia pri uata et commoditates proptias sum aliquantulum occupatus. tibi vices meas in tali causa committo. nec obstat lex que dicit eum intel

ligi facere posses. qui commodesta cere potest. ff. de verborum. signi fi c. l. nepos. nam illa loquitur cum in contractu hoc agitur facite vel expresse cum quid commodest fiat. ¶ Et est sciendum quod si plurib. cau sa committitur non cum illa clausu lo quod et non ambo. vel quod si non omnes. vno se excusante vel impotē tia laborante. alius vel alij procedes re non possunt. vt infra eodem titu. causam. et. cum causam. ¶ Jre om nes iudicare debent. vt in autē. vt in dices non expect. sacras sus. col. ix. et simile. ff. de arbi. l. non distinguam. §. cum in plures. Aut ei omnes pro nunciabunt aut nullus vt. ff. de arb. l. non cogendum. §. Jrem si plures. vñ de vno delegatorum mortuo expirat iurisdicō aliorum vt. infra eodem ti tu. c. vno. Sed si duo p̄sente tertio contradicente pronunciauerint va let sententia duorum. vt. ff. de arbi. l. secuti tribus. secus si absente. q̄ pre sentia illa potuit eos trahere ad sen tentiam suam. vt. ff. de arbi. l. si tres. Et in hoc casu plus operatur absen tia seu contemptus q̄ contradictio vt in electione. vt. §. de elec. qd sicut venerabilis. bone me. §. de postular. in secunda bone. ¶ S̄ si quid si duo pronunciant tertio absente postmo dum ratum habente. puto rati habi tionem locum non habere in sentē tias ar. §. de consue. ad nostram. et qz vt superius dictum est. omnes pro nunciare dicunt non separatim. et vbi facto est opus rati habito locum non habere vt. ff. de aucto. tu. l. obliga to §. tutor. in fi. e. tit. tutor. ¶ Jrem quid si delegatus vel ordinarius cō miserit causam cum illa clausula qd si non ambo etc. vel illa qd si non om nes etc. credo quod valet commissio. nam et compromitti potest cum hac edictione. vt. ff. de arbit. l. non

distinguemus. §. si plures. ¶ Itē qd si duo pronunciant tertio presente et non contradicente nec consentire sed tacente. Rñdeo puto sniam valere. sufficit enim tertius esse presentē. vt. ff. de arbi. l. si in tres. ¶ Potest autem delegatus a papa id committere quod iurisdictionis est. vt. ff. eod. titu. super questionibus et qd est mixti imperij vt est denunciatio excommunicationis. vt. ff. eo. titu. ex litteris. et in possessionem missio. vt. ff. eo. titu. si quādo. hoc est mixti imperij est. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. iij. et ideo demandatur. vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. vlt. §. possessio. hodie tamē videt competerē iure magistratus. C. q. admit. ad bo. pos. l. vl. ¶ Itē committat qd meri imperij est. vt. ff. eod. ti. venerabili. hoc tamē fm leges non committit. vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. i. §. q. mandatum. ¶ Quētantē sit iurisdicō delegati ex forma commissiōis apparer. vt. ff. de iud. exhibita. §. de voto et vo. re. ex multa. sicut ex forma commissiōis colligit iurisdicō arbitri. ff. de arbi. l. non distinguem. §. de officio. sicut ex forma iudicij sententiē forma dicitur. vt. ff. de accusa. qualiter. in si. e. super his. Sed si simpliciter fuerit cā commissā omnia commissā videntur sine quibus mandatum expediri non potest. vt. ff. eo. tit. preterea. et c. pñdicias. §. secta et ca. ex litteris. ff. de offi. eius cui manda. est iurisd. l. vlt. ff. de iurisd. om. iudi. l. iij. vnde pōt excommunicare. in possessionem mittere. et ptra eundē vtriusq. remedium exercere si hoc meruerit propter nequitiam contumacis. vt. ff. vt litem non contest. quoniam frequenter. in si. et si causa talis fuerit in qua missio locum habet. vt. ff. vt litem non contest. tūc. Potest interdiceret suspēdere si propter excellentiam persone nō statim ad excommunicationem currēdus

est. vt. ff. eo. titu. sane. Nam in coeternis nibus inferendis dignitas deferens dum est et persone. vt. ff. eo. titu. pastoralis. in pun. xxiij. q. j. qui contra pacem. ff. de penis. l. seruorum. §. q. vij. qd quis. l. dist. contumaces. xiv. dist. cum beatus. ff. de maio. et obed. per suas. nec obstat quod alibi dicitur. q. non sit habenda acceptio personarum. vt. ff. de iudi. nouit. illud enim locum habet in iusticie redditione. secus autē in penis inferendis. vt dictum est. ¶ Potest delegatus pape sententiam suam exequi. vt. ff. eo. titu. querēt. potest et executionem eius ordinario de mandare. vt. ff. eod. titu. significasti. et c. si quādo. et c. pastoralis. §. quia vero. potest et per subdelegatū. vt. ff. eo. titu. ex litteris. Quidam tamē dixerunt q. executio sententiē delegati primo loco spectat ad ordinariū. arg. §. q. vij. quisquis. ff. de re iudi. l. a diuopio. in prin. sed lex illa loquit in delegato alterius ordinarij. secus in delegato principis. Exequi o. statim delegatus sniam suam in realibus post decēdium. vt. insti. de offic. iudicis. §. j. et idem in criminalibus. vt. de penis. di. j. defleat. ff. de verbo. signi. si qua pena. C. de penis. l. cum reis. §. q. j. si aut. l. hoc tñ fallit in quatuor casib. Primus est cū princeps iusserit alii quem acius solito puniēdum. vt. C. de pe. l. si vindicari. §. q. iij. apud. Secundus cum mulier pregnantis dā natur ad mortem. vt. ff. de pe. l. pñdicias. Tertius cum dāatur seruus ratiocinijs obligatus. vt. C. de bonis pñdicias. l. j. Quartus cum religio insula est assignāda. vt. §. q. vij. biduus. In his casibus differtur executio ex causis que per predicta iura colligi possunt. In personalibus autē actionibus differtur executio vsq. ad quadrimestre tempus quod datur condemnatis. vt. C. de vlt. et re. iudi. l. §. et

§. ff. de iud. l. si debitor. videt tamen qd hoc quadrimestre tempus locus habet in criminibus. vt. ff. de senten. et re iudi. quod ad consultationem. Nam illa de crimine loqui videtur dum dicitur de purgatione. et facit mentionem de hoc tempore purgatio frequentius solet iudici propter infamiam ortas ex crimine. vt. ff. de purga. canonica p. totum. §. q. v. in multis. c. ibi postis. licet aliquando indicatur purgatio ex defectu. vt. ff. de purga. cano. accedens. Sed qualiter illa decre. quod ad consultationem intelligatur dicitur ff. de senten. et re iudi. Durat aut iurisdicō delegati vsq. ad annum a die sententię. ita vt si excommunicatus volentem parere sententię. eundem parētem absolvere possit vsq. ad annum sicut obseruatur in illo qui ante lit. contest. contumax inuenitur. vt. ff. eo. titu. querenti. et sicut contumax ante lit. conte. et ob hoc excommunicatus auditur infra annum excommunicationis super principali. post annum vero nequa. vt. §. q. iij. rursus. l. c. quicunq. Sic et contumax in diffinitua et propterea excommunicatus auditur petens absolutionem offerens se sententię paritūrum s. ante lit. contest. ideo dicit quia si post litem contest. quis contumax esset et liqueret de causa. non est opus excommunicari. quia posset diffinitue pronuciari. vt. §. q. ix. decernimus. C. de iudi. l. properandum. §. si nautas. vel si non liqueret missio fieri in possessionem irrevocabilem. vt. C. quomodo et quādo iudex. l. consentaneū. et tunc in neutro casu esset locus vt contumax audiretur super excommunicatione vel missione reuocanda. vel sic sicut contumax passus missionem in possessionem cautionem ponit infra annum et recuperat possessionem. vt. ff. vt litem non contest. quoniam fre

quenter. sic excommunicatus petit absolutionem et iudex delegatus infra annum interponit iurisdictionem suam et excommunicatum absoluit. post annum vero sicut nec recuperatur possessio per cautionem sic non impetratur absolutio per delegati iurisdictionem quasi temporalis sit in hoc et tempore limitata iurisdicō delegati. ¶ Prorogatur iurisdicō de 25 tempore ad tempus. vt. ff. de offi. iudi. Juris deleg. de causis. ff. de iud. l. §. et si iudicio. de re ad rem. ff. de iud. l. de qua re. §. j. de persona et personarum. vt. C. de roga iurisd. om. iudi. l. i. ff. de iud. l. j. §. sic tio. prozogationes fieri habent de consensu partium et iudicis. vt. ff. de iud. l. §. si iudex. et cum ordinarius ē iudex de cuius iurisdictione prozoga agitur. vt. C. de iurisd. om. iud. l. priuatum. delegati vero iurisdictionem nō puto prozogari posse ad res alias. vt. ff. eo. titu. cum olim abbas. vel per sonas ligare volentes. vt. ff. eo. titu. p. et g. etiam de consensu partium. Saluo eo quod nota. §. eo. ti. casualiter. et saluo eo quod ad successorem delegati deuoluitur iurisdicō si expresso nomine dignitatis alicui prelato fuerit demandata. vt. ff. eo. titu. quoniam abbas. Sed his que dicta sunt obstat lex. ff. de iudi. l. j. que dicit posse prozogari ad personas alias iurisdictionem eius qui pro tribunali preest. vel aliam iurisdictionem habet. et sic videtur qd tam iurisdicō ordinarij q. delegati valeat prozogari. sed sic rñdeo qui pro tribunali preest. id est ordinarie iurisdicōi cū administrationē vel alia iurisdictionem habeat. sine administratione vel ordinaria. sed tñ hec distinctio ordinariorū habetium administrationē vel nō habetium colligitur. ff. de in inte. resti. l. 2. C. et tñ de tpe ad rps prozogari pōt iurisdicō delegati. vt. ff. de causis

ff. de iudi. l. ij. §. si iudex. et eodem modo potest prorogari ad rem. non tamen prorsus aliam. puta ad maiorem quantitatem. **vt. ff. de iudi. de qua re §. i.** causa vero non finita durat iurisdictio tam ordinarii quam delegati. quādiū durat instantia iudicii dicam. **§. de iudi.** ¶ **Finitur iurisdictio delegati multis modis per lapsum temporis cum infra certum tempus causa committitur decidenda.** **vt. §. eo. rit. de causis. et c. consuluit.** Finitur per appellationem interpositam a diffinitiva. Nam is ad quem fuerit appellatum huius confirmare vel confirmare. et si confirmaverit executioni mandabit. **vt. in aut. de sanctis. epif. §. si quis contra aliquem. C. de epif. aud. in aut. si quis litigatium. et quod dubius est utrum confirmetur vel infirmetur. sententia dicitur medio tempore suspensa. vt. C. de re. cre. tui. iur. l. generaliter. in princ. C. de appel. l. precipimus. §. hoc si.** Unde per alibi dicitur extinguatur pronuntiatum appellationis re medio. exponitur. i. suspenditur. **vt. ff. ad fena. consul. trebel. l. ij. in fi. de cre. tamē velle videtur quod cum appellatur a diffinitiva si eam confirmari contingit primus iudex habet executioni mandare. Nam dicitur quod interim dum appellationis merita plenius sunt discussa. suspensa est iurisdictio iudicis a quo fuerat appellatum. vt neque per se neque per alios exequatur. **vt. §. eo. rit. pastoralis. §. preterea.** Sed si citra diffinitivam iniam fuerit appellatus suspenditur iurisdictio eius a quo fuerat appellatum. nam superior si inuenit minus legitime appellatum appellante in expensis alteri parti condemnatum ad prioris iudicis remittere examen. alioquin ipse de causa cognoscet. **vt. §. de app. vt debitus honor.** ¶ Per consultationem autem suspenditur iurisdictio non finitur. **vt.****

§. ti. priori. licet. C. de appella. l. ex illo §. q. j. notum. ij. q. vj. multum. C. de rela. l. ij. expectari enim debet superioris responsum. **vt. vj. q. ij. denique.** ¶ **Item finitur iurisdictio soluto mandato.** soluitur autē mandatum morte mandatoris re integra existente. **vt. §. eo. ritu. licet. et c. gratum. ff. de iurisd. om. iudi. l. et quia. C. manda. l. mandatum. nisi in casu. ff. manda. l. si vero non remunerandi. §. vlti.** ¶ **Item soluitur mandatum morte mandatarij.** i. eius qui mandatum recepit. **vt. insti. manda. §. recte. ff. eo. ritu. l. inter causas. in prin. et hoc fallit in casu §. eo. ti. quoniam abbas.** ¶ **Item soluitur morte eius pro quo mandatum dirigitur.** **vt. ff. que sen. sine app. res. scin. l. penul. ff. qui satisda. coguntur. l. si decesserit. et hoc fallit. ff. de fidei commiss. liber. l. cum quasi. in prin.** ¶ **Item soluitur revocatione mandantis.** **vt. ff. de iud. l. iudicium. insti. manda. §. recte. §. de elec. in causis.** Item soluitur per recessum delegantis. **vt. §. titu. priori. c. vlti. sed quod dixi mandatus iurisdictiois sola morte mandatoris intelligendum videtur non ipso iure sed ope exceptionis. vt. §. de testi. cum venisset.** ¶ **Sed opponitur. nōne omne mandatum finitur morte mandatoris re integra existente. vt. insti. manda. §. recte. et mandatum iurisdictiois. vt. §. eo. ritu. gratum. et c. licet. mandatum etiam iurisdictiois simile est ceteris mandatis. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. et quia in fi. Nec recte ferre videtur si non excipitur. nam et si expresse partes consentiant ut talis delegatus procedat nullus videtur consensus. **vt. C. de iurisd. om. iudi. l. priuatorum. §. de foro compe. significasti. Ad quod respondeo vix ē quod in hoc casu mandatum soluitur. Sed nihilo minus opus est exceptione. vt dictum est. sicut dicitur quod sententia lata****

post primam non valet. **vt. ij. q. vj. §. diffinitiva.** sed verum est si excipiat. **vt. §. de sen. et re iudi. inter monasterium sicut etiam dicimus rescriptum sine impetratus non faciens mentionem de primo non valet. verus est si excipiat. vt. no. §. de rescrip. §. tollitur.** ¶ **Item finitur iurisdictio delegati sententia lata et executioni mandata. vt. l. eo. ti. in litteris. ff. de re iud. l. paulus.** ¶ **Item finitur si iudex incidat in impossibilitatem iuris vel facti. si collegas habeat cum clausula quod si non omnes. vel quod si non ambo. vt. §. de rescri. falsitatus. §. de sen. ren. et re iudi. ad prob. idum.** ¶ **Item finitur sine plures recusato iudice delegato. et causa recusationis legitime coram arbitris comprobata et in tantum vt nec per se cognoscere valeat recusatus. nec causam alteri delegare probant. §. de 3o. et 2o. et multi sequentes per decre. §. de appel. secundo requirunt in fi. vbi dicitur quod si causa suspicionis probata fuerit cause cognitio nisi superedere tenebitur recusatus per aliam decre. §. de foro compe. ten. licet que similiter dicitur quod si causa suspicionis probata fuerit ad te vel ad nos pro iusticia recurratur. sicut superius est expressus. Et si opponeretur eis decre. §. de app. cum speciali. vbi dicitur quod iudex recusatus probata causa suspicionis de recusatoris assensu posset donec committat negotium. vel ad superiorem respondebant illam loqui in ordinario. qui et si fuerit legitime recusatus. proterum tamen ordinarie iurisdictionis quam retinet potest committere vel transnittere sicut dictum est. et si in propria persona cognoscere non possit. propter suspicionem. et eodem modo respondere ad alias decre. que dicunt indices recusatum committere posse. §. per ap. ad hoc. c. cū a te. §. de foro compe. si quis**

dericorum. sed quis sic ad decre. respondere deant. ad leges tamē responderenō possunt que dicunt expresse delegatos recusatos posse committere negotium principale. **vt. C. de iudi. l. cum spalis. et l. apertissimi.** Unde in responsione deficientes oīo dicebant leges illas fore correctas. sed quod promptū est iuribus concordare. **vt. C. de inoffi. do. l. vna. §. dico illam decre. cū spalis locum haberet in ordinario quod in delegato. vt in eo quod loquitur in ordinario concordat cum decre. superius allegatis.** In eo autē quod loquitur in delegato consonet legibus supradictis et ad decre. illam secundo requiritur sic respondeo cause cognitioni superedere teneatur vix est. **vt. in ppriapsona nō cognoscat. suspectus enim iudex esse nō dicitur. vt ibidem sequitur. et. ij. q. d. v. q. suspecti. periculosum est enim coram suspecto iudice litigare. vt. §. de excep. cum inter. et hoc tamē non negat recusatum committere posse. Ad alia decre. l. 3. quas allegat sic respondeo ad revel ad nos per iusticia recurrat. §. per appellationem si exceptio recusationis non fuerit admissa. et hūc intellectū indicant quod ibidem sequitur sicut superius est expressus hoc enim in superiori predecre. illius exprimit manifeste. quod iudex quando et ex quibus causis possit et debeat excusari dicam. §. de app. trecu. §. recusatur. ¶ **Sed quare** ritur quare dicatur mandatum reale cum scribitur alicui expressio nomine dignitatis. **vt. §. eo. qm abbas. mideo quod magis videtur haberi respectus ad dignitatem quam ad personam ut quicquid possit illi dignitati mandatum apostolicum exequatur. accedū ad hoc. ff. de pac. l. rationale. §. vlti. ff. de condi. et demon. l. filius fami. ff. de annis leg. l. annua. §. j. C. de iud. deleg. l. cum aliquis. Transfertur autem mandatum in successorem quia dignitas non perit decedere per****

De offi. et pote. iud. dele.

sona. unde imperium imperpetuum est. vt in aut. quomodo oportet. §. vi. col. j. in aut. de questione. §. si vero alius quis col. vi. et hoc verum est quod dignitas non petit nisi per eum qui potest de preffa fuerit vel delata. vt. §. de cons. sti. cum accessisset. filio autem notandum est quod delegatus non debet iurisdictionem suam artare. dando terminum ad id tempus in quo iurisdictione sua expiraret. vt. §. eo. ti. c. consuluit. et ff. si quis cau. l. h. l. si quis tamē. ff. de dam. insec. l. cum postulat. in prin. C. de diu. den. tu. l. ij. Item obseruandum est ne is iudex detur quem altera pars petit. nisi papa dederit ad vitandam venerationem petiti. vt. ff. de iudic. l. obseruandum. quod intelligo cum praeter pars hoc est his qui impetrat ius contra quem impetratur presens est in curia per se vel procuratorem. et id constitutio iudicis in audientia locus habet. Ceterum si impetrator tamen sit presens iudex petiti dari debet. vt. C. de lit. conte. in aut. offeratur. in aut. de exhiben. et introducen. reis. §. scimus. ij. q. ij. §. spacium. in fi. et C. quomodo et quando iud. in aut. et offir. Et sciendum quod si iudicem petit ipsum recusare non potest. vt. §. eo. ti. super questionum. §. verum. ij. q. ij. in aut. offeratur. et. ij. q. ij. §. Item in criminali in ver. si quis testibus hoc est verum in iudicio. nam extra iudicium potest is qui impetrat implorare a superiori mutari iudices quem obtinuit eo quod aduersario suspitio noua possit oriri. forte propter affinitatem seu familiaritatem que de nouo contracta est in impetrante et iudicem. vt. §. eo. ti. insinuant. sed in iudicio sicut dixi recusare non potest. aduersarius autem possit ex hac noua causa interueniente inter impetrantem et iudicem in iudicio recusare. vt. ff. de procu. l. post litem. et ff. de arbit. l. l. ff. vt in post. lega. l. planum. ff. de

interrog. actio. l. de etate. §. ex causa. Item quod si aduersarius cui oriri potest suspitio consentiat talem iudicem procedere. nihil impetrator potest implorare illum mutari. ratione non vt. §. c. de appel. interposita. §. ille. Item queritur de iurisdictione prorogata an sit ordinaria vel delegata. dicitur quod si ordinaria est. eo quod a iure habetur vt not. §. eo. ti. c. §. prorogata et iurisdictione quod a iure habetur ordinaria est. vt. ff. de iurisdictione. om. iu. l. et quia. Alij dicunt quod si delegata quali assumat naturam rei cui adiungitur. res est que aggregatur et que vnitur assumit naturam rei cui aggregatur et coniungitur. vt. ff. de iurisdictione. l. ij. in fi. C. de rei vxo. ac. l. vna. in prin. xv. q. j. et tunc qualis. §. de statu reg. recolentes. in fi. Tertij dicunt iurisdictionem prorogaram eadem esse in numero cui prima. sicut et precarium de prorogatu idem cum primo. vt. ff. de precu. l. sed et si manere. sicut et locatio prorogata est eadem. vt. ff. de loca. et cond. Item cum queritur. §. qui completo. et compromissum prorogatum idem est. vt. ff. de arbit. l. non ex oibus. §. vlti. et eadem iurisdictione proconsulis et legum. i. vt. ff. de offi. procon. l. memuisse. puro quod iurisdictione delegata prorogata eadem sit cum priori. Item queritur si committatur cum alicui expresso nomine dignitatis. ius qui preest deponatur. translatum. suspensus datur. ab administrato de amouetur excommunicatur. puro in translatum si nitam esse iurisdictionem quo ad translationem. quod translatum nihil contra hoc cum ecclesia a qua transfertur. vt. xij. q. ij. si quis iam translatum. §. de elec. cum in curia. cuius contemplatione sit commissio expectabitur ergo successores. vt. §. eo. dem titulo. quoniam abbas. Idem de eo in deposito. depositio enim in iustitiam mortis habet. Nam in ecclesia depositio vel timor supplicij reputatur quod in morte scriptamur. vt. ff. de pe. l. vi. ad vtriusque

20
Iurisdictio
prorogata
an sit
ordina
riavel
delega
gata.

21

De officio et potestate iud. dele.

Si

casum translationis et mortis facit lex. C. de ped. iud. l. placuit. In sumptu non dico impediri iurisdictionem. Intelligo enim suspensum quo ad iurisdictionem ordinariam non delegatam. suspensus enim retinet potestatem cuius respectu facta est commissio. et idem dico in remoto ab administratione. In excommunicato vero eo quod impeditur iurisdictione non finit et absoluto eo proceditur ex veteri commissione. ar. xv. q. vij. nos tancorum. et c. iuratos. et maxime si cognoscere incepit. melius est enim tunc per exceptare iudicem qui semel cognouit. quod de nouo rem nuncius dijudicanda committere. vt. ff. de vaca. mu. l. vi. in fi. Item quid si de conseruatoribus istis qui tota die in curia impetrant et puro quod defendere habent a violentiis manifestis. nam cum sint mcri executores de dubijs non cognoscere ne partes iudicium sibi assumant. vt. C. de exc. rei iu. l. si per propositis. certum si de dubijs deberent cognoscere vt conseruarent iura: possessiones impetratum. iam essent iudices generales in omnibus causis eorum qui eis impetrauerunt quod esset contra ius. vt. §. de rescriptis. ad hec et sic curia tenet. Item credi non debet quod sit delegatus. nisi per litteras delegationis ostendat. vt. §. eo. c. cum in iure. et idem in legato. vt. C. de man. prin. l. vna Item in officialibus cessant. volentibus capere bona alicuius tanquam fiscalia quibus non creditur sine litteris. vt. C. de iure fiscali. l. phibitum. li. x. Quid si de auditoribus? curis quibus viuavoce vel per nuntium cause a summo pontifice committuntur. ratio sufficit probari sic esse commissum scripto vel non scripto. vt in auten. vt litigan. iurent. §. quia vero. col. ix. in auten. de litigio. §. edicta col. viij. Id quod tenor litterarum in acta publica sit

translatum nunquid peracta probabitur iurisdictione. ratio sic. vt. C. de re. l. gesta. C. de testa. l. publicari. quod intelligo verum esse cum examinate littere sunt in iudicio presentibus partibus tam in filo quam in bulla et in istis et omnium comprobatis omnibus auctoritate iudiciali translati sunt. vt. §. de priuile. cum olim essemus in fi. Et est notandum quod quandoque iudici precise scribatur rationabiles tamen exceptiōes debet admittere nisi in rescripto contineatur quod nulle exceptiōes penitus admittantur. vt. §. eodem. c. ex parte. quia tunc nulle admitti debent vel saltem moratione vel dilatorie. non deberent admitti peremptorie sic. vt. C. de pred. Impera. offe. l. quoniam. vel dici possit. quod tunc et dilatorie et peremptorie deberent admitti. preter illas de quibus non admittendis in rescripto specialiter continetur. vt. ff. si quis cau. l. sed et si §. que sunt hoc tamen fallit in personis que propter excessus notorios et euidentes sine exceptione vel excusatione aliqua condempnantur. vt. xxiij. o. in nomine domini. ij. q. ij. lator. xij. q. ij. placuit. xviij. q. ij. sed homo. C. de decu. l. exemplo. Item in summa sciendum est quod olim proponebantur edicta. id est in aliquo publico et eminenti vel in abbo pectoris scribebatur. talis veniat tali die rursus tali quam scripturam legere poterat citatus per se vel per alium et certiorari. C. de accusa. non pos. l. ij. ff. de iur. om. iu. l. si quis. id quod et per talia edicta citabantur soli ordinarij non delegari. vt in auten. de exhibe. aut introdu. re. §. si vero quides. C. de bo. auc. iud. posses. in auten. et qui iurat. nam et delegari qui et pedanei dicebantur non citabantur per edicta nec per executores vel quidam dicunt. Sed requirebantur per se. vt. C. de iud. l. sanamus. Sed hoc

§. ij

- non placet nam et arbiter per alium citatur. ff. de arbitris. l. sed interpella-
tur. §. arbi. licet hoc videatur magis
esse imperij q̄ iurisdictionis. quasi i-
24 periosum videatur mittere executor
rem. S; hodie talia i edicta nō sunt
sed mittuntur edicta in epistolis cō-
tenta quia delegari mittere possunt.
vt. j. eodem. c. gratum. j. de dolo et cō-
tumacia. c. ultimo. l. de co. qui mit. i. pos.
causa re. fer. c. vlti. sunt citationes et
per executores. vt. c. de p̄scrip. xxx.
vel. cl. an. l. sicut in rem. z. l. cum notis
simi. sunt z. per ipsos iudices. vt. in
25 autem. de litigio. §. omnem. j. Per hāc
citationem fit iurisdictionis perpetua-
tio. vt. j. eodem titulo. gratum. et si ci-
tatus preemproptie non veniat iudex
potest in eum pcedere tanquam in
contumacem. potest et gratiam facere
contumacia z. ei parcere in p̄iudici-
cum alterius partis. vt. j. eodem ti-
tulo. Consultuit. z. C. quomodo z. quā-
do iudex. l. j. ff. de arbi. l. Si cum dies
§. si quis ex litigatoribus. nec em̄ q̄
quid iudicis potestati permittit. i. iur-
is necessitatē subijciatur. vt. ff. de iur-
di. l. non quicquid z. alibi lex dicit om-
nibus magistratibus cōcessum est iur-
isdictionem suam defendere penali
iudicio non dicit iudicium vel iniun-
ctum. vt. ff. si quis ius dicen. non ob.
l. prima in p̄na. et facit ad hoc lex.
C. quomodo et quando iudex. l. j. et
hec vera sunt quāvis quedam argu-
menta i contrariis allegantur. nam
ita debet vnus audiri. vt alteri p̄ciu-
dicium non fiat. vt. in questione. ix. c.
ultimo. Item ita defendendum est
vni persone vt alteri debitum iusti-
cie non subtrahatur. vt. C. de status
z. yma. l. virtutum ad idem. ij. questio
ne. vij. queritur. xvj. questio. vij. deci-
mas. Sed lex quedam multum ob-
stare videtur que dicit q̄ si iudex con-
demnationem p̄retermiserit expens
- farum. de propria substantia compellitur refartire. si non condēauerit contumacē. vt. C. de iudi. l. sancimus. in fine. Sed lex illa loquitur in actore contumace. qui postmodum veniens audiri nō debet. nisi reo restitutus ex pensis. vt. C. quomodo z. quando iudex. in autē. q̄ semel. C. de bonis aug. iud. pos. in autē. z. qui iurat. Sed ins-
tabit. quare aliud in actore q̄ in reo cum equalitas in iudicio sit seruanda. vt. C. de fru. z. liti. ex. l. vlti. C. de p̄prio fitis sacro scrinio. l. sacris. Ad q̄d mo-
verum est q̄ actori non debet licere quod reo non licet. vt. ff. de reg. iur. l. non debet. Sed quidam conceduntur reo que non permittuntur actori. nam plures dilationes datur reo q̄ actori. vt. ff. de feriis. l. vlti. Item vbi obscura sunt iura partium pro reo p̄nunciatur. vt. j. de proba. ex litteris. j. de fide instru. inter dilectos. in fi. j. de regu. iur. estote. potest delegatus a papa cōmittere vices suas cui vult et compellere quem vult recipere cōmissionem. nullo personarum causa rum habito respectu. vt. C. quia p̄ sua iurisd. l. j. in fi. j. eodem titu. pastoris. ff. de mune. z. hono. l. munerum. §. iudicandi. dummodo quod comittitur pertineat ad iurisdictionem cōmittentis. vt. C. qui pro sua iuri. l. j. in prin. j. Ordinarius autem non potest cogere hominem non sue iurisdictionis recipere suā cōmissionem. vt. ff. de iurif. om. iudi. l. vlti. cōpromissum autē non cogitur quis recipere. vt. ff. de arbi. l. iij. Item aduocatus non cogitur exercere officium aduocationis alibi q̄ in foro suo. vt. C. de aduoca. diuersorum iudi. l. sancimus in fine.
- 26

De officio lega-
ti. Rubrica.

Via officij

legati simile est of-
ficio delegati. Quis
illud sit latius z. ge-
neralius. ideo post
officium deleg. seq̄-
tur hic de officio le-
gati.

Uideamus ergo quis sit le-
gatus quod sit legati officium quāto
tempore durat. et qualiter finatur.

- 1 Legatus i est is cui certa patria
vel puincia gubernanda cōmittitur
vt. j. de ap. nouit. per litteras autem
fidem de sua legatione faciet si exiga-
tur. vt. C. de man. prin. l. vna. Officiū
legati aliud est ante ingressum in p̄-
uincia sibi decretam. aliud post in-
gressum. z. aliud post egressum. Offi-
ciū legati ante ingressum puincie in
voluntaria iurisdictione consistit. s. in p̄-
dicando. z. in absolucndo excoīcatos
p̄pter manus iniectionē in clericos
monachos vel conuersos. vt. j. eo. ti.
quod translationē. j. de sent. exco. ad
eminētia. Circa hoc t̄ triplex ge-
2 nus legatorū distinguitur. Nam lega-
ti qui de latere dñi pape mittuntur
possunt absolvere homines sue pro-
uincie z. alterius cuiuscumq̄ in puin-
cia extra puincia. Legati qui ex
ipsius latere non mittunt. vt cum pa-
pa non cardinalem vel alium officia-
lem curie. sed p̄latum aliquē in le-
gationem mittit. talis non absoluit
nisi puincipales z. in puincia constitu-
tos. alios etiam puincipales alibi q̄
in puincia nō absoluit. Tertij gene-
ris legati qui ecclesiarum suarū p̄re-
rectu legatione funguntur. vt. j. eo. ti.
tu. c. j. excoīcatos h̄mōi nō absoluit
vt. j. eo. ti. excoīcatis. Primis igitur le-
gatis ex ipso legationis officio iam
hoc licere incept. vt in decre. q̄d trās-
lationem. sic z. p̄ consulente q̄ ingre-
diat puincia videtur p̄ consularib⁹ in-

signis z. voluntaria iurisdictionē nō cō-
tentiosam exercere vt. ff. de offi. p̄ con.
l. j. z. ij. Recte autē legatus faciet in
premissa oēnitiatiōe z. per eam par-
tem puincie intret. p̄ quā alij ingre-
di consueverunt ad instar p̄ consulis
vt. ff. de officio p̄ consuli. l. obseruare.
in ver. recte. z. in autē. de administra.
§. illud autē. colla. vij. Item legatus
anteq̄ intret puincia nō potest iur-
isdictionem suam in puincia de-
mandare. nisi necessitatis causa vt si
moram necessarii in itinere patia-
tur. vt. ff. de offi. p̄ con. z. legati. l. ob-
seruare. §. post hic. z. §. sed si añ. et. l.
aliquando. hodie tamē semp z. iudis-
stincte hoc licere videt vt in autē. de
colla. §. anteq̄ nō colla. ix. et idem di-
ci potest in p̄clato cōfirmato et ma-
xime cōsecrato ad ecclesiā transmissio
anteq̄ diocessum ingreditur. In hac
tamen iurisdictione de mandatione
exciuntur vltimū supplicij. z. mem-
bri abscessio. z. codē mō dici posset le-
gati nō posse cōmittere cām de possi-
tionis. vel p̄p̄tue amotiōis. Nā amo-
tus dicit abscedi vt. j. de exco. p̄cla.
grauē cetera posse anteq̄ ingrediat
vt dictū est. Ingressus autē puin-
cia exercet oīa q̄ exercet ipse qui cum
trāsmisit. p̄ter ea que specialiter sunt
mō p̄tifici reseruat. q̄ quib⁹dā sibi
p̄tinent. restituit papa zc. vt no. §. de
trāsila. p̄la §. p̄tinet autē. sunt z. q̄das
alia q̄ sibi papa reseruat in signū p̄ri-
uilegij singularis. q̄ legatis nō cōpe-
tunt vt sententias delegatorū iudiciū
reuocare. vt. j. eo. ti. studuisti. retracta
renegocia trās lata ad superiorē per
appellationē. vt. §. de appel. constitu-
tis. vel p̄ relationē. vt. j. eo. ti. licet p̄-
mittere nō vacat. vt. j. §. sibi dilect⁹
dispensare i b̄nificijs curiaarū b̄nib⁹
z. i p̄sonatib⁹ vt. §. de elec. dudū. Item
dispensare cū filiis sacerdotum vt ec-
clesias habeat q̄s p̄es corū sine me

3

dijs habuerunt. vt. d. de filiis p'sby. di-
lectus. ¶ Item officium legati est au-
dire causas puinciales que ad ipsius
referunt per appellationē. vt. j. eo. c.
j. r. ij. q. vj. decreto. an autē ad eus per
querelā deferri possint negocia dubi-
tatur. Et est certum qd si quis cōque-
ratur de alio Romane sedis immedia-
te subiecto. legatus est iudex ppetēs.
vt. ij. q. i. peruenit. alioz vero cause
habentium iudices ordinarios in pu-
incia deferri ad legatum non debet
per querelam vt videt. vt. j. eo. ti. per-
uenit. sicut nec ad metropolitanū de-
feruntur per querelam. vt. ij. q. ij. cō-
questus. nec ob. j. eodem titu. c. j. illa
em loquitur in eo qui erat ordinari?
et legat? p'iuilegio ecclesie sue. vñ au-
ratione ordinariie iurisdictionis cause
ad eum deferri deberent p appella-
tionem nihil adderet legationis offi-
cium. si etiā per querelam non defes-
retur. vt ergo aliquid ex delegatione
addatur hoc inductū est sicut dixi ar.
ad hoc. ff. de vsu. l. si stipulat. ff. de ec-
c. l. si quando quis. in prin. ff. ad mu-
nicipa. l. in fi. quidam tamen intelli-
gunt illam decre. puenit in defensore
non in legato vel in legato cogenre
subditos prelatorz cōqueri coram se
suis ordinarijs p'icrmissis et contē-
ptis. cōsentiant autē de plano qd ad
delegatos deferri causas valeant tam
per appellationem qd per querelam
omissis medijs. et in hoc hodie cōsue-
tudo concordat. iuuatur autē consue-
tudo vnica rōne quia ratione fungit
vice pape. ad papam vero recurritur
omissis medijs per querelas. vt. j. de
foro. competen. c. vlt. Et propter hoc
Roma dicit cōs patriā. vt. ff. ad mu-
nicip. l. roma. et per appellationes si-
militer omissis medijs. vt. ij. q. i. vj. si
quis veltū. r. c. sequentibus. j. de ap-
pel. si duobus quod in alijs nō cōtin-
gat. vt. vj. q. vj. quifquis. r. q. vj. me-

ropolitanane. r. q. ij. cōquestus. j. de ap-
pel. dilectus. Sz impugnat ex decre-
to peruenit. ¶ Itē et legib? qd dicunt
causas ad principē p querelā non de-
bere deferri omissis medijs. vt in au-
rē. de mandatis princ. §. sit tibi. colla-
tione. ij. in autē. vt. differen. iudi. §. si
quis vero estimans. col. ix. Et ad ra-
tionem p parte aduersa superius at
legata. l. qd legatus fungitur vice dñi
pape posset taliter respōderi. qd hoc
non est verum in his in qbus ppter
excellentiā dignitatis frangit ius cō-
mune. vt est in querela et appellatio-
ne p quas cause deferunt ad Papaz
medijs p'icrmissis. Et nota qd siue
per appellationē causa deferatur ad
papā legat? se intrinittere non pōt
nisi forte causam examinet. vt cā mē-
gis instructā ad superiorē transmi-
tar. vt. j. de appel. cōstitutus. siue p re-
lationē. vt. j. eo. ti. licet. C. de appel. l.
ex eo. r. idē si p querelā transferat ali-
quod negotiū ad audienciā pape. vt.
ij. q. vj. quo. r. c. anteriori. §. ad hoc. r.
idem est in postulatione porrecta. vt.
d. de postu. l. secūda bone. In his em
oib? expectanda est superioris iussio de
cilio ē rñsio. vt. ij. q. vj. multi. ij. q. vj.
dec. C. d. rela. l. ij. q. vj. deniq? ¶ Itē
officium legati est transferre abba-
tes ecclesie romane immediate sub-
iectos. vt. ff. de cōsue. cū venerabilis.
¶ Sed nunqd legatus cōcilij facere
pōt. Et videt qd sic particulare nō ge-
nerale. vt. ij. di. §. pozo. r. vñ. distin.
regula. multa em concilia particula-
ria iuueniunt celeb'ata sine pñtia dñi
pape p'sente legato Roma. sedis. vt.
xvj. di. vj. l'p'ij. di. c. ij. r. j. q. vj. cōueni-
entibus. Sed hūz. Jo. r. Lau. scripse-
runt cōtrariū dicentes legatū Roma.
ec. cōcilium celebrare non posse nisi
ad hoc specialiter destinetur vel nisi
hoc ei specialiter cōmittatur. et fin in
telligunt oīa iura inuuentia legatus

4

concilium facere posse. talis em lega-
tus facere potest cōcilij gñale. si de
generali ei specialiter fuerit inuocati
vel particulare si de particulari. et hec
opinio duplici rōne munitur. Una qz
p'iuilegium de cōcilio congregando
sibi romanus pontifex specialiter re-
seruauit. vt. ij. q. vj. Ideo et alia quia
mandata iurisdictione generali non
transit potestas cōcilij faciendi. vt. ff.
de officio eius cui man. est iurisd. l.
ij. Sed impugnat vnica et vrgenti ra-
tione. nam metropolitan? et p'imas
faciunt sua concilia puincia. et par-
ticularia p'prio iure. vt. xviij. di. c. j. et
disti. xij. si quis eps. vocatis suffraga-
neis. vt. xvij. di. in multis. c. ibi posi-
tis. r. j. de accusa. r. inq. si. sicut olim. r.
eps facit suam synodum cpalem cum
suis clericis. vt. xrvij. di. quando. et
xij. q. ij. placuit. r. c. eps. nunquid ergo
his oibus inferiori erit legatus. Ros-
manē ecclesie in potestate concilij ce-
lebrandi certe non. poterit igitur le-
gat? cōcilium facere particulare vel
puinciale cum episcopis puincie
sibi decre. et in eo cōstitutiones ede-
re et statuta que ppetua crunt. vt. j.
eodem. c. vltimo. Non obstat. c. supe-
rius alleg. ij. q. vj. idē nāz illud intel-
ligo in concilio generali vel vniuersa-
li qd fieri habet vocatis epis diuersa-
rum puinciarū. Similiter nō obstat
lex alleg. ff. de officio eius cui m. est
iurisd. nam illa loquitur in alio con-
cilio vel in cōcilio in quo. s. agitur de
auctoritate manumittendi que non
transit mandata iurisdictione a p'esi-
de v'ibi dicit. qz nec mandante p'side
alius turore dare vt insti. de aul. tu-
to. r. aul. l. nec mandare. secus in iur-
bente. vt insti. de aul. tuto. §. si hoc
iure. differt em iussus a mandato. vt.
C. qd cum eo. l. etiam. r. l. si mādator.
Iulius em imporat necessitatem. vt
in autē. vt nullis iudi. §. r'hic p'o iur

benus. col. ix. mandatum. liberā ob-
sequij prestationes. vt insti. manda-
§. mandatum. Nam mandatū ex offi-
cio et amicitia trahit originē. vt. ff. mā-
da. l. j. §. j. vel loquitur de cōsilio vel cō-
cilio in quo agit de approbanda vel
reprobāda causa manumissionis fa-
ciende a minore. vt. annos. vt. insti.
ex quib. ca. ma. pos. vel non pos. §. ea-
dem. ¶ Item pñr legati conferre bñfi-
cia q inueniunt vacātia i puincia. r. ec-
clesias vocantes de rectoribus ordi-
nare siue illi ad quos ius pñer con-
ferendi iam illud aduenerint. vt. d. de
supplen. neg. prela. litteris. siue nō dñi
nec impedit legatū collationē ius pa-
tronatus derico pertinens dericat?
ratione. qz cum plus iuris habeat in
conferendo prelatus et hoc nō impe-
diat legatum conferre volentē qd pa-
tronus in pñtando hoc minus impe-
diat. vt. j. eodē ti. dilectus. secus autē
si ius patronatus spectet ad dericū
siue laycum patrimonij iure. vt. j. de
iure patro. cum dilect? ¶ Minus em
potest abhorere legatus ius p'mo-
niale aliorum qd ecclesiasticū. nec ob.
his que dicta sunt. j. de appel. c. j. illa
em decre. non loquit in legato trans-
misso ex latere dñi pape. Sz in eo qd
p'iuilegio ecclesie sue fungit legatio-
ne qui liberam collationē nō habeat
ecclesiariū illarū. in qbus instituendū
ius vel pñtandi ab alijs possidet tē-
pore faciendi alterutri a iure idulso
nondū ciaplo. ¶ Durat autē iurisd. 6
no legatorz qd diu durat ip's cis a su-
periore p'fixum vel quādiu nō fue-
rint reuocati. ¶ Finitur autē iuris-
dictio quatuor modis. Tpe. si tēpore
fuerit legatio limitata reuocatione.
sed tunc finitur legatio nō iurisditio
in causis iam cepis quas etias post
reuocationē potuerit p alios termi-
nare. vt. j. eodem titulo. c. vlt. Itē mor-
te alterutrius. i. mittentis vel eius q

5
Bñfi-
cia q
pñr cō-
ferre
legatū

6

7

missus est. Sed in hoc casu mortuo mittentur si delegatio firmatur iurisdicio tamen non finitur in negocijs inchoatis et idem puto cum tempore legatio terminetur. Nec obstat. §. titu. proximo consuluit illa enim loquitur cum cause cognitio tempore limitatur: secus ubi legatio ut dictum est. ¶ Item finitur legatio per egressum quod intelligo cum legatus fines legationis egreditur non egressurus. nam si egreditur statim regreditur iurisdicio intermittitur non finitur. quia nec egredi videtur. ut ff. de diuor. l. diuortius. ff. de in rem verso. si pro parte. §. versus. Sed si per egressum legatio finitur durat tamen iurisdicio demandata in causis iam ceptis ante egressum ceptas autem causas et per hoc iurisdictionem perpetuam intelligo. si per solam citationem. ut l. eo. tit. c. vlti. et §. titu.

8. pri. gratum. ¶ In summa et notandum est quod legatus in legatione fungitur et quod inuigilare debet non his que sua sunt sed que Jesu Christi salutis et edificationi clericali ac populi insistere. nec in procuratoribus grauare subiectos. ne longi temporis questui breuis hora consumatur. ut §. de censibus. cum apostolus. Prandia ipsius non sunt enoria sed finis modicitatem vniuersi usque loci. ut l. q. iij. c. vlti. Si agens ut nulla ecclesia seu laici se indebite pregrauari rationabiliter conqueratur. ut §. de censibus cum instantia. §. sane. paratur coniungi. ecclesias in procurando que per se singulariter non sufficiunt procurare. ut eo. decre. cum instantia. §. si vero. §. de prescrip. acc. edes. res. de talibus quidem contributis licet viuere non de symbolis vel conferrijs. ut l. iij. di. non oportet. et c. non liceat pro. et ut breuiter transcam si in apostolorum loco sunt legati non solum sermonem eorum imitantur sed conuersationem et abstinentiam. ut l. xxy.

distin. ecclesie principes in §. alia que circa materiam istam dicenda videbuntur. dicam competentius. §. de censibus. ¶ Item notandum est quod legatus transmissus ex latere omni pape in quatuor excedit legatum in priuilegio ecclesie sue fungitur legatione. Primo quia presente transmissio alio ob reuerentiam maioris non exercet legationem. ut §. c. volentes. Secundo in absolutione excommunicatorum. ut no. §. eo. tit. §. officium. Tertio in collatione ecclesiasticarum vacantium. ut no. §. eo. dem tit. §. Item possunt legati. Quarto in procuratoribus. Non enim ita procuratur ille qui ordinarius est et in domino sua consistit sicut transmissus. Qualiter autem ordinarius procuratus sit dicam. §. de censibus. ¶ Item legatus qui de latere domini pape transmittitur excedit legatum qui transmittitur sed non de latere qui transmittitur in vno. si in absolutione excommunicatorum ut superius dictum est. §. officium. et forte in alio. quia non inuenio quod legatus priuilegio ecclesie sue non exerceat legationem suam. nisi prius legato ex latere domini pape transmissus. de tali enim loquitur. §. eodem titulo. volentes.

De officio ordinarij. Rubrica.

Item supra de officio delegati legati. restat dicendum de officio ordinarij. et id subijciatur hic Rubrica de officio iudicis ordinarij. ¶ Videamus igitur primo quis sit iudex ordinarij. quod sit officium iudicis ordinarij. que potestas. et quibus modis impediatur ordinaria iurisdicio vel finitur. ¶ Ordinarius iudex est qui

a collegio eligitur et a superiore confirmatur. ut electus in episcopus. qui per confirmationem sortitur iurisdictionem in omnibus preter ea que maiorem discussionem requirunt. et munus consecrationis requirunt. ut §. de electio. transmissam. Sunt igitur ordinarij plati ecclesiarum. ut §. eo. tit. cum ab ecclesiis prelatis. qui a collegijs eliguntur et a superioribus confirmantur. ut supra predictum est. Hoc enim fallit in duobus casibus in quibus electus ante confirmationem administrat et iurisdictionem exercet. In electo in summum pontificem qui statim administrat et hoc ideo quia superiores in maiori non habent. ut l. xxiij. dist. in nomine Domini. §. de electis. Item fallit in electo concorditer ultra Italiam constituto et romane ecclesie immediate subiecto. in quo hec tria faciunt quod in alijs operatur confirmatio. preter actus alienandi. ut §. de elec. nihil in §. et §. hoc intelligo. §. de iudi. decernimus. xv. qd. iij. c. j. sunt ordinarij electi ab vniuersitatibus vel corporibus laycorum. ut in aut. de defen. ciui. §. nos igitur colla. iij. c. de iuris. om. iur. l. vi. ¶ Ordinariam iurisdictionem confert consuetudo. ut c. de emancipa. l. j. argu. l. qd. iij. conquestus. quod intelligo in consuetudine prescripta vel in ea cuius memoria non existit. ut no. §. de offi. archi. circa fin. illius. Confert etiam ordinariam papa vel princeps qui est lex animata. ut in aut. de consul. in §. vnde quo ad iurisdictionem ordinariam conferendas equi pollet lex animata et inanimata. et sic intelligo. ff. de iuris. om. iur. l. et quia. quod verum est cum papa vel princeps non vnam vel duas vel et causas alii committit. sed vniuersitatem causarum. vñ camerarium. vicecancellarium audito rem contradicendum. et auditorum camerariorum ordinarios puto.

¶ Hoc autem in qualitate iudicis ordinarij attribuitur. et dicitur. scilicet. cras. discretio fama. et dicitur de ne sit suus. ut l. ij. q. vñ. §. tria. Seruus ne sit femina. ut l. xxiij. q. vlti. mulierem. Et res requiritur. ut sit maior. x. annis. ut ff. de arbitris. l. cum lege vel ad minus xvij. ut ff. de re iudi. l. quidam consuebant. et hoc locum habet etiam in delegato. ut §. de officio delega. cum vice finum. Discretio. ne careat iudicio. id est discretionem. ut l. iij. qd. vij. §. tria. Fama ne sit criminolus. l. infamis. ut l. ij. q. vij. infamis. §. tria. Infamia tamen licet faciat ne ordinarius possit iudicare de merito vite. finia tamen in famis iudicis vel criminosis tenet. nec repellit potest ordinarius propter talia a iudicando donec tolleratur in officio suo. ut l. iij. q. iij. nonne. Sed delegatus potest repellere per exceptionem. ut §. de rescrit. falsitatis. ¶ De episcopis dubitatur an sit ordinarij iudices et immediate monachorum vel monachi medios habeant. scilicet. abbates quibus demum negligenter iurisdictionem suam possint in monachos exercere. Et est dicendum quod si ad abbates spectet claustralis correctio. ad episcopos tamen pertinet iudicium tribunale. c. de eme. propin. l. vna. c. de patria potestate. l. ij. et §. eo. quanto. et l. xj. q. j. de persona. c. de epis. et der. in aut. et que sit cum monacho. in aut. apud quos opus monachi dicere. §. j. coll. vj. vbi dicitur quod prima correctio monachorum pertinet ad abbates. quia hoc est generale ut quilibet platus in suos subditos sua iurisdictione prout. siue sit abbas siue sit prior. ut §. de emuni. ec. non eo minus. §. de maio. et obe. cum in ecclesijs. Sed eis non corrigentibus vel forte corrigere non valentibus succedunt episcopi. ut §. eo. tit. quanto in hiis locis dico quod episcopi sunt ordinarij monachorum et si habeant medios

Episcopi autem sunt ordinarij iudicis ecclesiarum monachorum.

4 coadiutores. ¶ Item queritur etiam
de metropolitano an sit iudex ordi-
narij in tota puincia quo ad epis-
copos suffraganeos quo ad suffra-
ganos suffraganeos subiectos. Sed habet me-
iudex gradum cause deferuntur ad eum ab
audientia suffraganeorum suorum.
quia per appellationem quicquid per
quellat per alios modos vt. ix. q. iij. c.
ij. 2. iij. S. vero que statum prouin-
cie contingunt ad metropolitanum
pertinent vt. ix. q. iij. archiepiscopus
est igitur ordinarius competens iu-
dex episcoporum suffraganeorum. vt
ij. q. vij. metropolitano. x. q. iij. q. co-
gnouimus. In autem de sanctis. epif. §.
si autem. Eorum autem qui suffraga-
neis sub sunt iudex ordinarij. sed
non competens. nisi in certis casibz.
vt. j. e. ti. pastoralis i. prin. §. in. vij. ca-
sibus. Primus est casus per appellatio-
nem deferuntur ad eum aliquo nego-
cio. vt. j. eo. pastoralis. Secundus
cum per consulationem. vt. xvij. dist.
multis. Tertius cum per negligentiam
episcopi. vt. ix. q. iij. cum sumus. j. eod.
ti. c. ad. reprimendum. j. de sen. ex. p.
tuas. §. de offi. delega. prudentias. §.
sextam. Quartus casus per discrepatio-
nem in officijs. vt. xij. di. de his. Quintus
per questionem inter episcopos
subiectum ipsius vt superius dictum
est. Sextus per episcopalis ecclesie va-
cationem. vt. xj. q. ij. non liceat alicui
metropolitano. Septimus per duo-
rum contentiosam electionem. vt. lxxij.
di. c. vitimo. Octauus generalis. §. si
prius consuetudo plus ei contulit in
antiqua. vt. ix. q. iij. conquestus. j. co.
ti. duo. ¶ Sed queritur an episcopus
eodem modo se habeat circa subdi-
tos suorum prelatorum quos habet
sub se in sua dyocesi. vt cause subdi-
torum per illos prelatos medios qua-
si per gradum transferantur ad eum

sicut dictum est. §. in metropolitano. re-
spectu suffraganeorum. Rursus non
omnes enim cause clericorum apud epis-
copos quasi apud maius tribunal tractari
debent. vt. ff. de iudi. l. iudicium. xj. q.
ij. qui resistit. 2. q. j. de persona. lxxv.
di. perlectis. §. de offi. archi. cum satis
in autem vt clerici apud proprios epis-
copos prius conueniantur coll. vi. §.
iohannes 2. quidam alij dixerunt. q. si prela-
ti inferiores ab episcopis per electio-
nem confirmationem seu per consuetudi-
nem habeant ordinarij iurisdictionem
episcopus non potest cognoscere de causis
subditorum suorum nisi per appellationem
vel alio legitimo modo transferantur
ad eum. vt in metropolitano superius
dictum est. sed circa hoc consuetudines
antiquas approbatam attendit sicut
plurimum in consimilibz dico. Saluo tamen
eo quod notauimus. §. de abbatibus circa mo-
nachos. ¶ Officium prelati vel ordi-
narij iudicis est curam habere sub-
ditorum. vt. vij. q. j. qui episcopi. singu-
los per posse iuuare. singulos releua-
re. vt. vij. q. j. denens. Item largam ma-
nus non habeat necessitatem patientibus
cum curat alienam inopiam suam credat.
vt. lxxvj. dist. in. fratre nrm. Aulterius
scelera inquirat. 2. l. c. scilicet. vt. j. eo. tit.
c. j. si fuerint iudicario ordine copro-
bata. alioquin occultos delinquentes
non nominatim sed inde terminare
arguet. vt. j. eo. ti. si sacerdos. Condo-
lebit eis quos punit. nam vera iusti-
cia compassionem habet. falsa autem dedi-
gnationem. vt. xlvj. di. vera iusticia. lxxvj.
di. hoc habet proprium. manus suas de ser-
uare mudas. nullum contingere iuratum
vt. i. aut. de man. pri. §. opz. col. iij. iur-
ta illud. Si incidit re iudice dirigere li-
bera. Iudicij. nec flectat amor. nec mu-
nera palpent. Dumus. enim a norma
recti distorquer acumen iudicis. 2. ter-
ra inuoluit caligine mentem. Et alibi.
Quod non mortalia cogis auri sacra

fames. Immo qui recte iudicat 2. p-
miu remunerationis expectat frau-
dem in dolo perpetrare quod iusticia qua
gratis impartiri debuit acceptione
premiu vendit. vt. xj. q. iij. qui recte 23
tamen aduocato vendit iustum patrocini-
um 2. assessor iusti concilij. vt. xj. q.
j. no. d3. xij. q. v. no. sanet spe premio
rui inuitatus est assessor. vt. C. de as-
sessor. l. j. salarium de habere. vt. ff. de
offi. assessor. l. diem. funcro. ¶ Sed de
expensis iudicium videamus. Item est

6 de ex-
pensis
iudic. certum quod legati erigunt suas cura-
tiones vt diximus. §. fin. pri. delega-
ti licite possunt expensas. necio min-
gratis iudicant. nam 2. retribus pui-
det in expensis. nec ex hoc minus gra-
tis retribuant. vt. iij. q. iij. §. Item in cri-
minalibus inuersi. vt. iur. §. Nemo enim
tenet proprijs stipendijs militare. vt.
j. de symo. c. si romana. lxxvij. q. j. si
nihil in fine. ¶ Munera autem prohibent
non sumptus. vt. q. j. iudices. Unde li-
cite sumit et auferunt 2. poculentum. vt.
ff. de off. p. l. plebiscito. 2. modica en-
cenia non sustinenda. ita vt negotia neq-
sepe neq- nulla. neq- nisi a quo-
libet neq- a nemine accipiat. sed hoc
torum cum moderamine discretionis sa-
ciat. vt. ff. de offi. p. con. l. no. solent. §.
penul. 2. l. vi. vt litigantibus omnia gra-
uia non infligant. vt. x. q. iij. illud. ¶ De
ordinarijs autem videtur quod non debeat
habe expensas. cum certa sint et stipendia
constituta. vt. xij. q. j. militare. Im-
mo cum p. fici scilicet illa expendere de quo
mi expenderet. vt. in aut. de man. prin.
§. illud. Sit igitur contentus his qui a sis-
co prestant. vt. in aut. iur. iuran. quod
p. sta. ab his colla. ij. Certe tamen casus sunt
in iure expressi in quibus ordinarius li-
cite potest sumptus in consecrationibus
ecclesiarum. 2. in visitationibus.
vt. j. de symo. c. si romana. j. de ce-
libz sopite. 2. j. de prescrip. cum ex offi-
cio alias nihil petet. nisi quod a iure

expressum est. vt. lxxvij. q. ij. hoc tamen. De
consuetudine tamen tamen prelati qui priuati
cum eis commissis p. ficiantur exigit
omnes expensas. nec 2. dicit. §. de vitat. ho.
de. cum ab omni. Illa enim non interdi-
cit sumptus. sed consuetudinem de certa
pre litis. que interdicit perarari vt
ff. de pac. l. sumptus. ff. m. l. salarium.
C. de procu. l. m. l. si licitum. qui iter
dicit 2. fideiussori p. mittendi iudica-
ti solui. vt. ff. man. l. si remunerandi.
§. vlti. ¶ Potestas ordinarij potissimum
me circa tria versat. correctionem. iudi-
cium. 2. ad aduersationem 2. his verbis satis
conueniunt verba canonis. coherce. cor-
ripi. excoica. de grada. vt. xxiij. q. iij.
forte in fin. coherce monendo. cor-
pe suspendendo. 2. habet locum hic or-
do cum quis puniendus est per cotuma-
cia. secus si pro crimine. tunc enim pe-
na incipit de gradat. finit in excoicat.
ne. vt. lxxvj. di. dictum. §. de iudi. c. si no. ab
hoiet. 2. iur. di. honoat. alio tamen
ne. 2. finit in depositis. vt. lxxij. di. quod
da. 2. lxxij. di. honoat. alio tamen
vlti ap. l. s. Argue. obsecra. increpa. in
o. p. acientia 2. doctina. Argue de pec-
cato. obsecra per iusticia seruanda. in-
crepa timore diuini iudicis comman-
do. sed hec locum habent in occultis pec-
catis in iudicio aie. vt. ij. q. j. Si pec-
cauerit in fine. Debet autem iudex in cor-
rectione beniuolus esse. vt. xlv. di. l3. i
iudicio iustus. vt. ij. q. vij. iudicet. in-
aia duentem misericors. vt. xlv. di. §. a.
¶ Impedit autem iurisdictionem ordinarij
per suspensum ordinarij ab officio suspen-
dat. ite per excoicationem quod suspensum ab of-
ficio itelligo suspensum ab ordinaria potestate
re. 2. excoicatus excommunicare non im-
potest. vt. xxiij. q. j. audiuimus. nec
alias iudicare. vt. j. de sen. 2. re iudi.
ad probandum. Si vero ordinarius
sit alias in mortali crimine consti-
tutus. tamen de merito vire iudicare non
possit. vt. ij. q. vij. qui sine peccato ius

8
Ordi-
pris
circa
tria
sistit.

9
Juris-
ordi-
quali-
impe-
diat.

dicet. &c. sequentibus. de potestate
tamen iurisdictionis potest qd diu fue
rit tolleratus iudicare. vt. fr. q. iij. nō
ne. ¶ In his autem casibus impeditur
iurisdicō ordinarij. In specialib⁹
vero in negocijs impeditur per alios
modos prater suspensionē & excom
municationē. s. per appellationē
recusationē & relationē. ad supio
rē negocij reuocationē. per alij factā
omissionē. & p alios semodas q̄s no
tare potest quilibet studiosus. ¶ Si
nitur autem iurisdicō ordinaria
quo ad personam quatuor modis.
morte. dispositione. translatione di
gnitatis renunciatione. quo ad per
sonam ideo dicit qz vacare ecclesia lo
caliter & casualiter de consuetudine
residet iurisdicō ordinaria penes col
legium. vt. f. de ma. & obe. cum olim. f.
de here. ad abolendum. vij. q. j. pōt
fices & ar. s. de cōsuetu. cum inter vos
& j. eo. irrefragabili. non tamen in oī
bus qz non in collationibus preben
darum. vt. f. i. ne sede va. illa. bene aut
dicti de consuetudine nam alias de iu
re communi soli prelati qui per ele
ctionem assumuntur iurisdictiones ha
bent. vt nota. s. e. ti. in prin. ¶ In sū
ma notandū ē qd si superior man
der ordinario. vt ei faciat quod alias
ex officio suo facere posset. ordinari⁹
non semper id exequitur vt delegat⁹
ratione mandati. sed plerunqz vt or
dinari⁹ iure ordinarie potestatis. vt.
f. eo. ti. licet. & c. graue. sepe enim or
dinarij procurant sibi mandari ea q̄
ipsi suo iure facere possint vt cū maio
ri libertate & excusatōe eadē exequat⁹
vt. xj. di. q̄s nesciat. ¶ Itē sepe supe
rior non intendit committere. unde
ei cui scribitur non imponitur neces
sitas suscipiende cognitionis sed po
test si uult cognoscere. potest etias al
teri delegare. vt. ff. de offi. presi. l. se
pe. sicut & cause appellationum cum

remittuntur ad examen priorum iudicum non committuntur. vt. j. de appella. vt. debitum honor. † Que autem ad ordinariam iurisdictionem pertineant legitur. j. co. tit. conquerente. Sclent tamen distingui due leges q̄ bus ecclesie subsunt episcopalis l̄r iurisdictionis. Zc̄r dyocesana in his cōsistit. in cathedratico exigendo. J̄tes in tertia vel in quarta oblationum. Itac lege subsunt omnes ecclesie p̄ter monasteria. vt. xj. q. ij. cum p̄tulerat. x. q. iij. inter cetera. xvij. q. ij. q̄ fit. Appelle tamē monachorum subsunt huic legi. vt. j. co. tit. conquerere. xvj. q. ij. statuedum. nisi monasteria essent exempta cum capellis suis vt. j. de p̄uile. quoniam. z. c. cum capella. zar. xvj. q. ij. visis. j. de capel. mo. i ecclesijs. Zc̄r iurisdictionis est quoddam ius ex quo episcopus habet cōferre omnia sacramenta. cognoscere de causis coercere delicta. Itac legi subsunt seculares ecclesie z monasteria. vt. l. di. accedens. xvij. q. ij. hoc t̄tum. xvj. q. p̄ia. interdicimus z omnes capelle. vt. j. co. conquerente z ecclesie s̄re i dyoce. vt. xvj. q. j. omnes basilice. Quis autem dixerim monasteria exempta a lege dyocesana. seruitia tamē que ab antiquo prestare consueuerunt prestabunt. vt. xvij. q. ij. seruitium. z censum statutum. vt. xvij. q. ij. elcuthernus. hoc etiam notabis q̄ licet distinguam duas leges dyocesanam iurisdictionis. frequenter tamen vna ponitur pro altera. vt. j. de rescrip. auditis. j. de regul. z trāseunt ad reli. ex parte. j. de in integ. re. auditis exigit igitur episcopus ecclesijs siue dyoce. p̄ter monasteria sicut dictum est cathedraticum siue synodaticum. Vocatur autem cathedraticum eo q̄d hominem cathedre soluitur. synodaticum. q̄ frequenter venientes ad synodum soluunt.

quantitas cathedratici vel synodali
ci erit de iure duorum solidorum. v. r.
x. q. ij. placuit. f. eo. ti. conquerente. t
erunt vsualis monere. vt. ff. de legi. l.
nuptis. verius puto. vt tam in qua
13 titate q̄ i qualitate pecunie inspiciat
tur consuetudo. ¶ Deo cesani annuis
vicibus suas dyoce. visitrent. vt. x. q. j.
decernimus. vel plures si necessitates
vel utilitas exegerit. vt. xvij. q. ij. visi
tandi. et non semel in visitatione sua
faciant qđ doceat. x. q. j. placuit. Szt
si viderint aliquos admodōs pote
rūt amouere. vt. s. de refo. dilect. s.
cum in monasterijs officijs visitatio
nis impendunt non introducunt se
cum clericos seculares nisi duos vel
tres. tillos in decenti habitu. vt. j. e.
ti. vt iusta. ¶ Item norabis qđ p̄tē
14 absolucndi excommunicatos propt̄
injectionem manum in clericos vio
lentes qui ex officio cōperit ordina
rio i spcialibus casibus potest alie
ri delegari. vt. j. eo. rit. c. vlti. hoc ideo
dico qz potestas absolucndi tales ex
communiōne. competens alteri com
mitti non potest. vt. s. de officio dele
ca. vlti.

De officio iudicis. Rubrica.

Rractatū est
supra singularit de of
ficijs dignitatum 2 de
off. iudicum. 7 quid ad
singulos pertineat ra
tione officiorum. quid ratione iurisdic
tionis delegare vel ordinarie. hic au
tem iudicium inter in determinate. tra
ctatur de officio iudicis. nec exprimi
tur cuius delegare vel ordinarij. eo q
quedam de quibus sub rub. tractat
communiter sunt culibet iudici rati de
legato q ordinario. vt dare advoca
tum non habet. vt. j. ca. c. j. restitu

relefos quod commune est ordina
rior delegator. vt. j. de in inte. resti. ca.
pen. C. vbi apud quem in inte. resti.
posthu. l. vlti. z propterea sic simplici
ter intulatur Rub. de officio iudicis.
¶ Cideamus igitur quid sit officiu
iudicis in quibus locum habent. Itē
quando deferuiat actioni. ¶ Quando
implorezetur intentez loco actōis.
¶ Officiu iudicis est potestas iu
dicis a iure sumpta. habet auez lo
cum officiu iudicis tam in his que
ante iudiciu sunt sunt tamen iudi
cij preparatoria q̄ in his que in iudi
cio faciēda occurrunt. ¶ Ante iudi
cium vt habeat publicam personam
si potest. aut duos viros idoneos qui
fideliter vniuersa iudicij acta cōscri
bant vs citationes dilationes &c. vt.
j. de proba. quoniam contra falsam.
L. circa edicta mittenda ad loca in qui
bus rei morantur vt. j. appel. cum pa
rati. j. de dolo. z contu. c. olim. subue
niri possunt. vt. j. qui ma. accu. pos.
re latum. alioquin mittunt ad domos
vel ecclesias eorū. vt. j. de dolo. z con
tu. causam. ff. de lib. agno. l. j. in prin.
ff. de dan. infect. l. iij. §. p̄tor. xvj. q.
iij. §. potest in ver. is autē. j. de dol.
z contu. contingit. z. c. vlti. j. de de. non
re. ex t̄ne denunciabit cognatis tami
as vt absentem defendant vel venire
procurant. ff. ex quib. cau. ma. l. ergo.
ff. quib. ex ca. in posset. cat. l. hic autē.
j. qui si. sint le. p̄latum. ¶ Circa dilarō
nes indulgēdas pro conditione cau
setemoris vel persone vbi his confi
deratis iudex ordinem edictorum vlt
pendiu modaretur. vt. ff. de iudi.
l. nonnunq̄. z vt per eas delegati
iurisdicō nūmum non. arceatur. vt.
§. de officio. delega. consuluit. ¶ Ut
principales persone in iudicio com
parent non per aduocatos sed per
seipsos factum proponant. nisi for
te adeo fuerint indisereti. vt eorum

defectus de iudicis licetia per alios
suppleatur. vt. j. de iudicis pastora-
lis. Ut porrigantur libelli apri et con-
ueniētes rei de qua agitur. alioquin
iudex ex officio suo repudiet vel as-
fessor. vt. j. de iud. examiata. ff. si mes-
sal. mo. dixit. l. j. §. si autem. C. vt ne-
mo prius. predij suis. vel alie. titu.
impo. l. j. in fi. et ff. de assel. l. j. vel qd
sine scriptis agatur in spalius cas-
bus quos notabo. j. de libel. obl. Jtes
vt per narrationem actoris et respon-
sionem rei fiat contest. lit. vt dicas. j.
de lit. contest. c. j. C. co. titu. l. vna. ni-
si agatur causa denunciationis vel in-
quisitionis in quib⁹ nec libellus por-
rigitur nisi sit contestatio litis. vt di-
cam. j. de accu. in qui. et denun. Item
vt iuretur de calumnia et de veritate
dicenda. vt. j. de iuramē. calum. Jtes
vt fiant positiones partium et inter-
rogationes iudiciales. Item vt pa-
2 tientes audiat aduocatus. vt. ff. de
offi. procon. l. nec quicq. §. circa. j. Ut
suppleat defectus aduocatorū in iu-
re. vt. C. vt que defunt aduoc. par. iu.
sup. non autem in facto suppleat ni-
si de facto iudici liqueat vt iudici et
post lit. contesta. Exempla de appel.
l. ampliozem. C. de tempo. appel. l. ij.
§. vltimo. Ideo autem ante lit. contes-
t. iudex de facto supplere non potest.
qz ante lit. cont. oia constant iudici.
nō vt iudici. sed vt priuato. et ideo di-
ci consuevit qd ea que ante lit. contes-
tingunt non pntent ad officij iu-
dicis. vt. ff. de edil. edic. l. ediles. §. itē
sciendum. fallit in casu. Nam iudex
ex off. cio suo repellit pcuratores mi-
litem. eniam aduersario suo tacente.
vt. ff. de procura. l. filius. §. veterani.
C. de procu. l. militem. Sed illud cō-
tingit propter publicam vtilitatem
nō obstat his que dicta sunt lex que
videt velle quod iudex suppleat de
facto et ante lit. cont. vt. ff. de per. he

re. l. vtr. nā qd ibi dicitur et si nō ex-
piatur. exponendum est sic. si non ha-
beat locum doli exceptio. satis tñ cō-
sultur officio iudicis. et sic intelligi
suppleri de facto et post lit. contest. §.
de p. sue. c. vlt. j. de sen. et re iu. c. i. b. v.
toldus. j. de p. ces. p. ce. et parte sup-
pler aut iudex et ante sniam opponē-
do aduocatis et querēdo a pibus. et si
cur melius pōt vtz inuestigando. vt
p. r. q. vlti. c. vlt. supplet et et post sen-
tētiā. vt in fructibus. vt. ff. de re iudi.
l. paulus. ¶ Item locū hys iudicis of-
ficiū in oibus que post lit. contest. ac-
cidunt circa rem petita vel oringunt.
vel si fructus ex ea piciantur vel dō-
num in ea detur. siue p. cium rei peti-
te ad possessorem pueniat vel aliqd
loco p. c. que post lit. cont. accidit
valde pertinet ad officij iudicis. vt
ff. de rei ven. l. nō solum. et. l. Jtes si ver-
beramus. §. j. et. c. de rei ven. certū est
insti. de offi. iudi. §. post inchoatas. et
§. eo quo p. noie. ff. de edi. edic. l. edis-
les. §. sciendum. ff. de aqua plu. ar. l. si
territus. §. officij. et. ff. de vfu. l. ij. Jtes
in dolo vel culpa seu negligentia ad-
missa post lit. contest. sicut multis p-
batur exēplis. vt. ff. de rei ven. l. quod
petitori. §. j. ¶ Jtes iudicis officio sit
delatio iuramēti circa quantitatem ex-
p. sarum. vt in aut. de iudi. §. opz col-
la. vj. in quantitate dānorum. vt. j. de
his que vi me. ve causa. fi. c. vlt. C. vñ
de vi. l. si quādo. ij. qdne. j. in p. mis.
¶ Jtes ex officio iudicis defertur iu-
ramētum. quādoqz actori. qñqz reo.
inspectis psonarum et causis archistā-
rijs. vt. j. de iurciurā. c. vlt. de qua ma-
teria plenius tractauimus. ¶ Item
vt certam ferat sniam p. iur. potest.
vt. ff. de iudi. l. de qua re. et insti. de
actio. §. curare. ¶ Jtes vt snias execu-
tionū demādet si egeat executione. nā
si in rei vēdicatōe p. n. i. c. i. a. r. p. posses-
sore p. tra petitorē absoluet possessor

nec est opus alia executione. si autē
contra possessorem pronunciauerit.
iubebit eum rem restituere cum fru-
ctibus. vt. ff. de rei ven. l. ex diuerso.
§. vbi autem. Sed si possessor neger
se in p. senti restituere posse et sine fru-
statione videbit tēpus restituēdi cā
petere indulgēdiū est ei. vt tamē ca-
ueat de litis estimatōe cum fideius-
sore si intra tēpus quod ei datum est
nō restituat. vt insti. de offi. iudi. §. j.
In p. nali autē actione debet p. nū-
ciare absolueōdo vel p. dēnando. vt. C.
de sen. et interlo. om. iul. p. s. ens. nō
refert quibus verbis utatur. nā siue
dicat absoluo. siue dicat. mihi videt
ticiū nihil debere seyo. Item siue
dicat p. dēno in decem siue dicat. p. ci-
p. o. seyum dare decē. vel equipollen-
tiaverba valer snia. vt. ff. de re iu. l. in
snia. de arbi. l. qd tamē. §. sed arbit-
r. de verbo. signi. in his. In his igitur
et p. similibus de quibus exempli gra-
tia aliquo super littera ipsa notauit.
iudicis officium ante litem contest.
actioni deseruit sicut mercenarius et
minister. et in tali implo. ratione offi-
cij non est faciēda litis cōtestatio. eo
qz facta vel faciēda est in principali
aut per implorationem officij deser-
uitur. sicut alias dicitur non esse fa-
ciēda litis cōtestatōem in causa ap-
pellationis si facta est in principali.
vt. j. de appel. per tuas. Aliquādo de-
ficiēte actione cum nulla competat
actio ad hoc quod intenditur implo-
ratur iudicis officij. et tunc succedit
loco actionis l. non sit actio. vt cum
perit in integrum restitutio a ma-
iori vel minori nō distinguo. vt. ff. de
mino. l. quod si minor. §. vlti. In hac
igitur imploratione officij que loco
actionis succedit et procedit vt dictus
est erit faciēda litis cōtestatio. vt. j.
eo. ti. c. h. in prin. Item imploratur of-
ficiū iudicis principaliter ad interpo-

nēdum cautionem. id est hoc solū agi-
tur et petitur vt caueatur. vt cum pe-
tar legatarius sibi cauere. delegato p-
stando. vt. C. vt in pos. lega. l. j. vt cum
vicinus petit sibi cauere de damno in-
fecto ab eo cuius domus minas rui-
nam. vt. ff. de damno infecto. l. p. teror
ait. §. ei. et. l. oies. §. hoc aut. Incidens
ter aut agitur de cautione interponē-
da iudicis officio. vt ecce agebat rei
ven. coram iudice et re vfu capta post
lit. contesta. ubet iudex cauere a reo
qd non impignorauerit vel nō manu-
miserit si seruus vendicabat. vt. ff. de
rei vendi. l. si post susceptum. vel agi-
tur pigno. acti. iudex incidēter ubet
creditorē cauere de dolo. vt. ff. de p. i-
gno. act. l. creditor vbi ergo iudicis of-
ficiū principaliter intērat nec de alio
agitur nisi de eo qd p. officij iudicis
postulatur. libellus. porrigendus est.
et litis cōtestatio faciēda. vbi autē de
aliquo principaliter agit et incidenter
imploratur officium iudicis sup ali-
quo faciēdo sup hoc quod p. officium
petit. litis cōtestatio locū non hz. vt
j. eo. ti. c. ij. et p. p. rera locū officij iplo-
ratio nō habebat. j. de appel. signifi-
cāte. qz cum canonici conuenerint epis-
copij intelligo porrecto libello. taze-
rent p. tra euz petitorio dicētes qd in
macellis eoz carnes vēdi deberent.
vnde eps iniuriōse faciebat vendi in
suis vt dicebat nō poterūt quasi inci-
denter et p. officium iudicis postula-
re qd petebat principaliter p. libellū
s. ius vēddi reduci ad statum anti-
quū nec mouet qd dicit ante lit. cons-
testa. nam idem esset et post lit. cons-
test. et ideo ponitur in littera p. s. ens.
tim. Multa alia exempla poni pos-
sent in quibus iudicis officij implo-
ratur principaliter tam in ciuilibus
questionibus. quam in extraordina-
rijs et minibus puniendis. et in qui-
bus incidenter siue ante lit. contest.

flue post sed sufficiat supiora posuiss
se causa brevis et summarie doctrie.
vñ alibi dicitur officium iudicis latif
simum est. vt. ff. de iurisd. om. iudic.
l. j. eo quod ita late pñt vt exēpla que
ponenda occurrerēt numerari non
possent.

¶ De maiortate et obediētia. Rub.

Mactauimus

supra d' ministris. Et
qz ministrorum. qdaz
sunt maiores quidam
minores. ad hoc enim
dispensationis prouiso gradus di
uersos et ordines constituit esse disti
ctos. vt dum reuerētiā minores po
rioribus exhiberent. et poriores mi
noribus dilectionem impenderēt ve
ra concordia fieret ex diuersitate cō
terio. non effi ecclesia alias subsiste
re poterat nisi huius magnus casus
do feruaret qd celestium malitiarū
exemplar nos instruit. qz dum sunt
angeli sunt et archangeli in potestas
re et ordine differētes. vt. lxxix. disti.
ad hoc. et sicut mēbrozum varietas p
diuersa officia et robur corporis ser
uat et pulchritudinē representat. ita
varietas psonarum p diuersa nō
lominus officia distributa et fortitu
dinem et venustatem sancte dei ecde
sie manifestat. vt. lxxix. dist. c. j. Ideo
post tractatum ministrorū ponitur
hic rubrica de maiori. et obediētia.
In hac igitur rubrica tractat de ma
iortate et minoritate ministrorum et
de obediētia maioribus a minori
bus impendenda. ¶ Videamus er
go quibus ex causis maioritas inrer
clericos attendatur. et in quibz obe
diētia constat. ¶ Maioritas confi
deratur ex quinqz causis. 1. potestas
re siue iurisdictione. ordine consecra

tione. antiquitate prerogatiua ordi
nantis. potestate siue iurisd. qua p
est archidiaconus archiepiscopo. Ma
ioris. vt. ff. de offi. archi. c. j. Ordine que p
est presbyter dyacono. vt. xxiij. dist. le
gitimus in ff. dyaconus subdiaconus
et sic deinceps. vt. xxiij. dist. a subdyaco
no. et hec duo membra probant vno
c. lxxix. dist. ad hoc in ff. Consecratione
qua preest episcopo presbytero. vt. xcv. dist.
olim episcopo. et episcopus cunctis i eccle
sia constitutus. vt. xrv. dist. plectris. An
tiquitate. vt prior habeat q prius fue
rit ordinatus. vt. l. j. co. ti. c. j. lxxv. dist.
ordinationes. ff. de elec. dudus. ad au
diētiā. ff. de albo scri. l. j. Prerogati
ua ordinantis. vt maior habeat qui
a maiore fuerit ordinatus. vt. l. j. co. ti.
p tuas. ff. de albo scri. l. j. et hec om
nia no. ff. de officio archi. in prin. sed
ibi omissum est vnum mēbrum. sc. cō
secrationis qd hic additur. ¶ Obe
diētia vero consistit in tribus. in re
uerentia. iudicio et pcepto. Reueren
tia debetur ei qui pcedit in ordine vt
antiquitate vt. xxiij. dist. a subdyacono
ff. de albo scri. l. j. Ut minor assu
gat maiori. nec sedeat stante maiore
vt. xxiij. dist. non oportet. Ut maior p
cedat. minor sequatur in sedēdo scri
bēdo. vt. xviij. dist. vlti. xviij. dist. bñ qui
dē. ff. de albo scri. l. j. In incedēdo. q
uis i hoc p̄suetudo romane curie cō
trarium seruet. nam minor pcedit
et maior sequitur. Item in consuetis
et honestis seruitijs faciendis. vt. l. j. co.
ti. statumimus. ff. de consi. quoniam sal
lit in duobus casibus. vt cum minor
ordine et posterior tempore maior est
potestate vel iurisdictione. vt archi
diaconus. qui et si inferior sit archiep
iscopo. tēpore et ordine maior tamen
illō censetur et ei ab illo est obediē
dum. vt. xrv. dist. in plectris. Item sal
lit cum minor gerit vicem et locū ma
ioris. vt. xxiij. dist. in vlti. ¶ Obediē

2 Obe
diētia
versa
tur cir
ca
tria.

ria iudici et pcepti debetur ei q pre
est iurisdictione vel consecratione. nā
alias snia a non iudice lata nullius ē
momenti. vt. l. j. de iudi. ar. si clerici. C.
si a non compe. iudi. per totum. et idē
in pcepto. vt. vij. q. j. quia frater. Vir
tus autem siue efficacia pcepti est q
subditus tenetur obedire pcepto
plati sui ex necessitate. aliter peccat
mortaliter imo ar. olust ydolatra iu
dicatur. Obediētia vero victumis iu
re pponitur. qz p victimas aliena ca
ro. p obediētiā propria caro macta
tur. vt. vij. q. j. sciendum. qd intelligo
cum superior precipit licitum et ho
nestum. ¶ Obediēdum est superio
ria clericis in omnibus que ad omni
ni cultus obsequium pertinent vel que
ecclesiastice utilitatis cura peragere
suaserit. vt in palle. c. vij. q. j. qz fra
ter. vñ si precipiat superior aliqd cō
tra deum. non est ei obediēdum. qz
tunc deo magis q homini obediē
dum est. Vñ non semp malus est nō
obedire. et obediētia nō est seruā
da in rebus illianis. vt. xj. q. iij. si ofis
¶ Nunquā em ppter obediētiā ma
lum cōmittēdum est. sed aliquando
os bonum qd agitur intermitti. rj. q.
4 iij. quid ergo. ¶ Sed qd si subditus
ioubiter an sit licitum vel non qd a
superiore mandatur. Respōdeo. i du
bio obediat. nam et si fortasse reū fa
uat superiore iniquitas imparādi. In
nocētem inferiorem ostēdit ordo ser
uendi. vt. xxiij. qd. j. quid culpatur. in
ff. nec mureris. si circa idem manda
tum peccet idem precipiendo. nō au
tem inferior obediendo. nam et hoc
alias contingit. vt. xxiij. questio. v.
manifesta. et c. noluit. et. j. de iureiur.
debitores. Item et si honorosum sit
quod mandatur obediendum est. vt
xix. distinctione. in memoriam. et si in
iusta correctio sit tolleranda est. vt. c.
distinctione. contra morem. et qd dixi

in dubio obediendum. intelligo nisi
dubitatio esset crassa et supina. que
non excusaret vt si superior mander
aliquid qd sit contra articulos fidei.
contra pcepta et prohibitiones. cō
tra generale statutum ecclesie. In ta
libus non excusaret dubitatio. quia
nec ignorantia. vt. xvi. qd. j. si cupis.
Qui em que dei sunt nescierint a do
mino nesciuntur. vnde si quis igno
rat ignorabitur. vt. xxxviij. dist. qui ea.
¶ Sed pone q aliquis duos habe
at iustices. vnus precipiat vnum al
ter contrarius iubeat cui erit magis
obediendum videtur Augustinus p
regula tradere q maiori sit obediē
dum. vt. rj. q. iij. qui resistit. Sed obij
citur de clericis subiectis episcopo q
magis tenentur obedire episcopo.
q metropolitano. vt. l. j. q. iij. p totum.
¶ Obijcitur et de monachis qui ma
gis tenentur obedire abbati q episcopo.
vt. l. viij. dist. c. j. et. ij. Nec episcopo
debet relatare sententias excommu
nicationis latam a plebano. vt. ff. de
offi. ordina. cum ab ecclesiis. Ad
que respondeo. Lānon ille loquitur
quoniam negocium sup quo mādatur
trāslatum est ad superiorē iudicē
p appellationem. tunc ad eū spectat
negocium principale. arg. ff. de offic.
deleg. prudētiā. in fine. et idē maiori
est obediēdum. vel loquitur qd mi
nor habet iurisdictionem a maiori. et
maior reuocat in eo casu in quo pōt.
vt. ff. de iudi. l. iudiciū. et arg. ad idē
C. de offi. recto. prouin. l. porioris. vel
si bñ intelligat ira illius canonis ces
sant obiectiones. nam et hoc
exemplo loquitur de curatore q nul
lam habet iurisdictionem. et si habeat
administrationē loquitur de pconfu
le qui hz iurisdictionem. et ideo ei obe
diēdū. In scdo exēplo ponit de pro
confule et principe. Item de principe
et de deo is quibus casibus incun

q ij

et ante principi contra mandatum p
consulis et deo contra mandatum prin
cipis. est parentum. vt. viij. di. que co
tra mores. in fi. ¶ Unus non obmitto
q mandato superioris oneroso e pa
redum. vt. xij. in memoriam et patie
tissime tolleranda est etia inuista cor
rectio. vt. cdi. contra mores. Et hec oia
locum hnt in duobus ordinarijs iu
dicibus. Leterij si duo sint dele. contra
ria alicui mandantes. tunc locum hnt
decre. de re scriptis. cum contingat.

¶ Quid de virore an peccet mortali
ter fragedo votum abstinencie ad ma
datum mariti. cum maiori potestati
potius parere debeat qua marito vt
superius dictum est. Respondeo. deo
obedit in hoc q marito obedit. quia
hoc facit iuris auctoritate. vt. xxiij.

¶ Quid si epus velit monachum instituire pla
tum in ecclesia seculari. Abbas nolit.
cui magis obediendum est. Respon
deo abbati. vt. xvij. q. j. cum p utilita
te. et c. monachi. viij. dist. c. j. et ij. Nec
obst. xvij. q. j. qui vere. qd em ibi dicit
nisi iubeatur ab ep. suppleo cum lu
centis abbas. Sed fateor q si epus
velit ea necessitate fm vetera iura et
statutum antiquu ecclesie. vt. lv. dis.
piscis. siue hodie ea utilitatis. vt in
c. cum p utilitate. togendus est abbas
consentire et monachum licitari vel
superiorem agendum. vt no. in eo q po
stulatur in epm. si a suo plato no co
ceditur. s. de postula. circa pncipi.

¶ Item si epus vocet monachum ad
se ministerium cubiculariatu nunt
quid potest inuitum inuito abbate
abstrahere videtur quod sic. vt. ij. q.
vii. cum pastoris. Sed puro contra
rium quia hoc est priuilegiu solius
pape quemlibet ad se vocare deri
cum vel monachum. vt. q. ij. per prin
cipalem sed si vocet ad se monachum.
et abbas contradicat. monachus de

bet obedire pape. vt. viij. distinc. que
contra mores. et. ij. questione. ij. qui
resistit. ¶ Item quid si prelatu vo
cet aliquem religiosum ad suum con
iunctum ubi religiosus generalis sta
tura sui ordinis obseruare non po
test. puta prelatu frequenter equi
tat et fratrem predicatorum secum
frequenter equitem ducit cum sit de
generalis statuto ordinis vt nullus ec
cet nisi infirmus. et certe consulo vt
ad castrum propius reuertatur nec
periculum suum exponat commo
dis alienis. vt. xl. distinctione. sicut
non suo. et idem dico in fratre mino
re prelati alicuius camerario consti
tuto cum sit de generali ipsorum sta
tuto vel denarios non contingant.
Satis enim absurdum reputo tas
lium manus ex contractu pecunie ru
biginosas fieri et frequenter infi
stere calculo rationum. quem enim
senseris aut semper aut crebro de
nummis loquentem institorem po
tius habeto quam monachum. vt
xviij. questione prima si cupis. ¶ Et no
ta quod monachi et regulares ma
gis sunt stricti obedire suo abba
ti vel priori tanquam qui renuncia
uerunt proprie voluntati quam de
rici seculares suo episcopo. vt. xij.
questione. ij. non dicatis. s. de offic.
ordi. quanto. Item clerici sunt ma
gis stricti quam layci. argum. lxxj.
distinc. p. matus.

De treuga et pace. Rub.

Via ad officiu
iudicis spectat pacifi
care discordes. vt. xc. di
stinctione per totum
et marie i capitulo di
scordantes capituli. diffidetes. ¶ deo
post tractatu de offi iudicis ponit

rub. de treug. et pace. Videamus igitur
quid sit treuga. quid pax. et quib
temporibus potissime pax et treuga de
beant obseruari. ¶ Treuga est securi
tas prestita psonis et rebus ad tem
pus discordia nondum finita. ¶ Pax
est discordia finita. Item treugarum
due sunt species. Nam alia conuentio
nalis alia canonica. Conventionalis
ex conuentione recipit formam. sicut
et contractus ex conuentione legem
ideest formam accipiunt vt. ff. de positi. l.
j. §. si conueniat. ff. de re iudi. l. contra
tus. sicut ex ultimis voluntatibus vo
luntas est lex. vt in auten. de nup. §.
disponat colla. iij. ¶ Eo autem tempo
re quod ex conuentione finitur etia
habet fides seruanda est. vt. xxiij. q. j.
noli. xx. q. iij. Innocens qd intelligo
si et infidelis seruat. fideli alias non.
vt. j. de iureiur. peruenit. xvij. q. j. sed
infidelis. C. de trasal. si diuersa pars
et l. cum proponis. ff. loca. et conducl.
quero. §. inter locatorem. xvj. di. esto
subiectus licet sit ar. contrarius. xj. q.
ij. inter verba in fine. xxiij. q. v. quod
deo. et. xxiij. q. ij. vtilem. Est et treuga
canonica que preter omnem conuen
tionem. certis diebus et temporibus
seruanda est vt. §. et. c. j. ¶ Sed hoc
opponit. aut loq. de iusto bello et in
sto. Si de iusto. a tali. etiam his die
bus de quibus hec decre. loquit cessan
dum non est. vt. xvij. q. vlti. si nulla.
Si autem de iniusto. hoc nullo tempo
re faciendus. vt. xj. q. ij. iulianus. et c.
si dñs. xxiij. qd. ij. c. j. et. ij. Solutio pot
hoc intelligi de iusto bello a quo et si
nullo tempore sit cessandum. minus
tamen ei vacandū est his diebus et
temporibus de quibus hec decre. sup
ponit et hoc idem innuit illud decre
cretum si nulla. cum dicit si incurabi
lis vget necessitas vel importunitas
Item potest intelligi et de iniusto bel
lo. quod si nullo tempore sit faciendū

minus tamē his diebus et temporibus
alijs. Ad has treugas canonicas ob
seruandas tres funiculi colligantur.
excoicatio dyocesanorū. confirmatio
vicinorum eporum. et mutuum consi
lium et auxilium a coepiscopis impen
dendum. vt. j. c. j. et. xc. di. precipimus.
et c. prelatum. ¶ Si queritur an epi
constituantur transgressores si hoc
non seruāt. Et pot dici q nō eo q nō
sunt hec moribus vtentium approba
ta. vt. iij. dist. §. leges. ¶ Quare nunc
his diebus et temporibus de quibus lo
quitur hec decreta. treuga canonice
potius sint seruanda super littera ipsa
norauit. ¶ Et est sciēdi q certe sunt
persone quibus perpetuo canonice
treuge debent vt sunt presbyteri mo
nachi. conuersi. peregrini mercatores
rustici cunctes et redeuntes et in agri
cultura existentes. Item et aialibus
que erant scmina et que portant ad
agrum. vt. j. eo. ti. c. ij. ¶ Item romi
pere et oratoria visitantes. vt. xxiij. q.
ij. si quis romi petas habent autem
hoc priuilegium rustici quādiu fuerit
in agricultura sicut milites donec pu
gnāt. vt. C. de resti. mili. l. vlti. et c. qd
nō ob. lon. tē. p. scri. l. vi. sic clerici. mo
nachi. et conuersi donec in ecclesijs ca
nonice ac regulariter viuunt. vt. C. de
epi. et de. l. generaliter. et sic legati gau
dent priuilegio donec in legatione co
sistunt. vt. ff. de iudi. l. ij. §. plane. sic
animalia que ad culturam agri per
tinent. vt. C. que res pigno. ob. pos. l.
pignorum. In summa hoc sciendum
est quod quilibet prelatus et maxime
episcopus prius de plano et absq
coactione postmodum autem iurisdic
tione et potestate debet discordantes
ad concordiam reuocare. xc. di. c. j. et. vij.
q. j. si primates. et litigantes reconci
liare. vt. ff. de viur. l. si usufructus. §.
equissimum. ff. de offi. presi. l. illicitas
§. ne potentiores. ¶ Sed obicitur

q ij

si sic inter litigantes pponatur remaneant crimina impunita qđ est contra legem. vt. ff. ad l. c. ad l. l. ita vulne ratur. ¶ Item expedit crimina nocē tium esse nora. vt. ff. de iniur. l. ei qui j. de collu. c. j. et. h. ad qđ rñdeo quod dixi superius locum habet in causis ciuilibus in actione iniuriarum quā quilibet remittere potest si iniuria non contingat ecclesiam. vt. xxiij. que stione. iij. si is qui. 7 si fit sacra non facienda. vt. ff. de pac. l. finius. §. pacta ¶ Itē hoc intelligo in ciuilib' actio nibus. eo saluo qđ in quibusdam casti bus cōpositionis remedium locum non habet. vt. j. eodem titu. primo. c. ultimo. Item hoc intelligo. vbi de cri mine c. uiliter agitur. nam et si crimē quis remittere nequeat pōt nēdus a ciuili actione sed ab actione defisse re. vt. j. de accu. 2 inquisito. veniens. quando autem ab accusatione impu ne nosstr defissi. 2 quādo non 2 quādo crimen in abolitione veniat. suo loco dicemus. ¶ Item notandū ē qđ episcopus ppriam iniuriam vindica remon potest. vt. xxiij. questio. iij. iter que erelas. Sed eam debet remittere quia ei sanctitas ignoscendi gloriā dereliquit. vt. C. de episc. et cleri. l. si quis in hoc genus. sed non facile dimittere dñ. Nam reipublice interest penas facile non dimitti. ne ad male ficia temere quisquam pñliat. vt. C. de penis. l. si operis. ¶ Quid autem iniuriam ecclesie possit remittere. qđ busdam argumentis suaderi potest Nam episcopus est pater ecclesie. vt. xcy. d. esto sed pater iniuriam illarā silio remittere potest. vt. ff. de iniuri. sed finius. §. filius. Item actio iniuriarū nō est in bonis ecclie autēq̃ intēretur 2 his super ea cōfēstetur. vt. ff. de iniur. l. iniuriarū actio. vñ ci non sit in bonis ecclie pōt eam remittere si ne cōsensu capituli. vt. j. de his qđ

a pre.cū in applica. ¶ Sed hoc nō pō
to fore verū nec obstant argumenta
superiora. Nam et si dicatur qđ pater
est tamen ecclesie pcurator. vt. j.
de dona. c. ij. x. q. ij. ca. cellas. rñ. q. j. ca.
vltio. rñ. q. ij. sine exceptione. In illa
cum apostolica fauor religionis attē
ditur. summa autem est ratio que p
religione facit. vt. ff. de religio. l. i. iux
perfone.

Expatriation

Rubric

Explicito tra-
 ctatu ordinandus ē
 officio:ñ. Accedimus
 ad preparatoria iudi-
 ciorū sed quia homi-
 nē ē pacta ineunt et
 3. Iacinto de his premis
 de pactis eo q̄ decen-
 tius gratis a lite discen-
 eruerunt. et quia pacta
 sunt q̄ transactiones.
 igitur quid sit pactus
 quorū sint species pas-
 siones. et ad quos
 m porrigantur. de qui-
 bus alii possit. et quis sit es-
 sentialis et quē pena non seruat
 4. Pactū ē est bonū plu-
 rimum in idem. s. dandum
 nō autem in eodē vero
 si duo vel plures consen-
 sus. s. tunc esse homi-
 nes falso tunc esse a finit.
 sum. quia non erit obli-
 gatus nisi consensus neutri
 5. et quia dixi dandum vel
 intelligi alteri paciscen-
 tiam. Quid est si paciscar
 6. ricio q̄ ticius det sepo-
 nūm erit. Sed si paciscar
 ticio. pactum erit quan-

doq; vtile. quandoq; inutile ad agē-
dum. ff. de verb. obliga. l. si stipulatio
ista. §. alteri. 2. §. si stipuler. Nec mire-
ris si pactum inutile ad agendūz pa-
ctum vocetur. nam sic a iure vocatur
vt. C. eodem titulo. l. debitorum. et. l.
pacto. et. §. eodem titulo. ca. vltimo. et
per hoc quod dixi pactum duozū plu-
rium vt differat a pollicitatione quia
pollicitatio est solius offerentis pro-
missio vt. ff. de polli. l. pactum. pmissio
autem referri potest nudum ad
pollicitationem. sed ad nudum pa-
ctum. Item ad stipulationem. vt. ff.
de edul. edic. l. sciendum. §. j. ¶ Dicitur
autem ¶ pactum a pactione. vt. ff.
eodem titulo. l. j. paccio vero a pace
et actu. quasi pacis actus. Nam q̄ pa-
ciscuntur et diuersis et contrariis mo-
tibus animozū post multa varia cer-
ramina in vna consonantem senten-
tiam conuenire dicuntur. vt. C. de res-
cinden. vendi. l. si voluntate. 2. ff. eo.
titu. l. j. §. conuentionis. Et hoc nomē
pactum generale est ad omnia que
aguntur inter partes causa contrahē-
de vel tollende obligationis. sed no-
men conuentionis generalissimū est
Nam et scholares in scholis et cleri-
ci in. c. 2. populus. in foro conuenire
dicuntur. vt in predicto. §. conuentionis.
Uel dicitur pactum a percusside
palmarum. Uterque effi cui se obli-
gabāt palmas percutiebant in signū
non violande fidei. vnde pactum q̄si
palme iactus. ¶ Pactozū species duc-
sunt. ¶ Quedam in rem. quedam in
personam. In rem sunt quotiens ge-
neraliter pacifcor: ne peram. In per-
sonam quotiens ne a persona peraz
In primo autēz in. casu nec ab illo cui
fit pactum peti potest nec ab heredi-
bus eius. §. nec is qui pacifcitur nec
eius heres petere potest. In secūdo
vero casu pactum personale ad altero-
utrum non pertinet. nec etiam ad he-

redem. vt. ff. eodem titulo. l. idem. §. pactum. vtrum autem in rem an in personam pacti facti sit non minus ex verbis q̄ ex mente contrahentiū estimandū est. Plerūq̄ est p̄sona pacto inferitur non vt personale sit pactum. fed vt demonstrat tractat cū quo factum sit. vt. ff. eodem ritu. l. j. §. pactorum. ¶ Diuisiones t̄ pactorum si militer sunt due. Quedā est inuti lia, quedā inutilia. vtilia sunt ea omnia quēdō inutilia. Inutilium nō ex empla multa ponuntur ponā tamē de multis aliqua causa breuis instru ctionis. ¶ Sunt igitur pacta inutilia ratione personarum vt si paciscatur furiosus qui nec expresse consen tire potest vt. ff. de actio. 7 ob. l. j. §. fu riosum nec tacite. vt. ff. loca. et condu. l. qui ad certum. nisi in casu. vt. ff. so lu. ma. l. ij. §. olum. vnde furiosū marri mo. contrahere non possunt. vt. xxij. questione. viij. nec. vt. ff. de sponsa. l. fu roz. ff. de ritu nupt. l. oratione. §. fu ror. nec etiam se ad religionem obli gare. vt. xxij. q. j. consaldu. j. de regu la. sicut tenor. quod intellige in conti nuo furioso secus se habeat dilucida intervalia. vt. viij. questione. j. q̄uis. C. qui testa. fa. pos. l. furiosus. institu. eodem titulo. §. furiosus. quomodo enim reus cōstitutur qui necat quid faciat. vt. ry. questione. j. aliquantos Item inutile redditur pactum rōne persone in pupillo qui nōdum est do li capax. vt. ff. de de accu. 7 ob. l. p̄ma. §. furiosum. ff. de noua. l. j. in. ff. de condi. inde. l. q̄ pupillus vult obliga ri. secus si sibi velit alium obligare quod potest etiam sine tutore. vt. ff. de aucto. l. obligari. t̄ idem omnino in prodigo. vt. ff. de verb. obliga. l. is cui bonis. et idem intelligo vt obliga ri vel alios sibi obligare non possunt in monachis regularibus et conuer sis p̄fessis, qui personaliter paci

4
Ep̃s p
p̃uā i
iuriaz
nōvin
dicat.

3
pact
rum
duc
ip̄cs.

4
pacto
rū dis
uiflor
nes

contur. vt ar. j. de cōfir. vii. vel inuti.
ad nram. z. c. porrecta. secus si cōrem
platione monasterij cui p tales acq
ritur. vt. C. de episco. z. de. l. deo nobis
§. hoc etiam. xviij. q. ij. abbates. xviij. q.
j. monachi. Itē deficiunt pacta z iuti
lia sunt rōne personarū vt in viro et
vxoze qui sibi dare nō possunt seu vō
dere. vt. ff. de dona. inter vir. z. vxo. l.
li. z. l. si sponsus §. circa. Itē. rōne po
testatis. vt. C. de dō. iudi. l. i. et idē
intelligo in legatis oīi legatione fun
guntur. ne per impressionem contra
here videantur in puincia in qua le
gationē exercent. vt. C. de his que vi
me. vecā. si. l. si per impressionē. Item
inter patrem z filium nisi de castren
si peculio vel quasi vt insti. de inuti.
sti. §. item inutiles. ff. de iudi. l. lis nul
la inter seruū z dñm. vt. C. de trasac.
l. interpositas. Item deficiat pactū si
res q̄ in pactum deducitur nō exstet
in rerum natura. vt. ff. de contrahen.
emp. l. domū nisi mora precesserit. vt
ff. de ver. obi. l. inter stipulante §. pe.
Item si homo liber. res sacra vel reli
giosa deducant in pactū. vt insti. de
inuti. sti. §. idē iuris. Item sunt vel
sunt inutilia pacta ex alijs causis q̄
connumerant in eo. n. insti. de inuti.
sti. Item cessat pactū in collatione re
rum spūaliū. vt. j. q. j. q̄ pio cum suis
concordan. Item cessat in rebus pro
hibitis etiam si iuramentū fuerit ap
positū. vt. j. de foro cōpe. Si diligenti
j. de iur. tua. C. de legibus z cōsti. l.
nō dubiū. Item cessat in his q̄ obser
uata vergunt in anime detrimentū
Itē pactū turpe vel rei turpis aut im
possibilis de iure vel de facto nullam
obligationē in ducit. vt. j. de eo. ti. vitimo
Sunt z alie diuisiones factorū quas
omitto eo quod sunt mere legales.
C. Porriguntur t̄ vires pactorum ad
alias psonas vt probatur hoc. ff. eo.
ritu. l. si tibi. cum legibus sequentib⁹

vtq̄ ad le. si vnus. C. Item pactum
predecessoris obligat successorē sicut
patris filium. si pactum fuerit in vti
litate ecclesie cōtractum. vt. j. de so
lu. ca. j. alias fecus. vt. j. de pieca. c. ij.
C. Pacisci non possumus de reb⁹ spi
ritualibus. de phibitis. z. de his quo
rum non est cōmercii. vt superius di
ctum est. tractatū de pacto inutili rā
tione rei. C. Effectus t̄ pactorum est. 6
vt quod pactum deducitur obseruet
vt. j. eodē c. j. z. ij. z. q̄uis fm̄ leges ex
nudo pacto nō oritur actio. vt. ff. eo
dem titu. l. iure gentiū. §. si cū nulla
C. de rer. permuta. ex placito permuta
tionis. preter q̄ in quibus casibus
quos nō prosequor. cū sint prius le
gales tñ fm̄ canones ex nudo pacto
z ex simpliciterbo aliquis efficaciter
obligatur. ita vt detur actio cōtra eū
vt hic in. ac. qualiter. xij. q. ij. quicunq̄
suffragia. z. q. v. quia Joannes. Et est
ratio canonum q̄ dum q̄s venit con
tra simplex verbum mortaliter peccat.
vt. xxiij. q. j. predictū. Et ideo q̄
pcedunt de labijs meis nō faciūt irri
ta. Lor est loquētis conuenire dñi
quod loquitur. vt. xxiij. di. psalmista.
Nec deus vult aliquam differentias
fieri inter simplex verbum z iurame
tum. vt. xxiij. q. v. iuramenti. t̄ Dicitur
autem pactum nudum qd̄ non vestit
tur aliquo genere vestimenti. C. Ser
autem modis vestitur pactum. R. e.
verbis. litteris. cōsensu cōtractus cō
herentia rei interuentū. vt insti. de ver
bo. obi. z. ff. de pac. l. iuris gentium.
§. quin immo z. §. sequentib⁹. C. Pe
na t̄ non seruantis pactus est. ne ali⁹
teneatur stare pacto. et pena apposi
ta cōmittatur. vt. j. de pe. constitutis
j. de iurciuran. peruenit. C. de pactis
cum proponas. j. de cēsis. cū olim.
C. de transac. cum mora. z. hoc si ali⁹
pactus seruauit. alias neutra partiū
committitur. vt in eadem decre. dicitur

9 tur. C. In summa notādū est q̄ t̄ om
ne pactum quod seruatum non exi
git anime detrimentum seruandum
est. vt dicimus in iuramento. vt. j. de
iureiuran. si vero. z. xxiij. questio. iij.
si aliquid. nec fit in damnum alteri
us quāuis fit in damnum paciscen
tis. vt. j. de iurciuran. cum contingat.
Sed obstat in eodem ritu. debitorē
vbi pactum de soluendis vsuris non
seruatur. Sed iuramentū seruatur
Ad quod respondeo. ibi pactum non
seruatur. non iuris auctoritate seu p
missione. Et eodem modo iuramen
tum seruatur per aliam decre. eodē
titulo ex administratione. C. Itē no.
q̄ postea pactum preiudicat prio
ri. C. eodem titulo pacta nouissima.
ar. j. de censibus cum olim.

C De transactionibus. Rubrica.

Dictum est su
pra de pactis in genere
nunc autem tractatur
de pactis in specie. s. de
transactionibus q̄ sunt
quedam pacta. Videamus igitur qd̄
sit transactio. Qñ dicat. q̄s possit tras
gere de qb⁹ reb⁹ z i qb⁹ reb⁹ cesset tras
actio. et quis sit transactionis effect⁹
C Transactio t̄ est de re dubia z lire
incerta necdum finita non gratuita
pactio. Zicer autem intelligo presen
tem vel futuram. quia et ante lris cō
testa. fieri potest transactio. vt. ff. de
condi. inde. l. eleganter. §. si quis post
Item litem exaudito iustam siue iniu
stam. vt. C. eodem titulo. l. ij. Si tamē
is qui agit certet se fouere iustas cau
sam. alioquin contra. vt. ff. de condi.
inde. l. in summa. c. ij. distinguatur
inter insistentem vt si actor per calū
niam insistat nulla sit transactio. S;

si reus per calumnias resistat valeat
transactio quo ad eum vt. C. eodem
titulo. l. sub preterito. licet per aliam
viam hoc esset per actionem de dolo.
vel replicationem doli cōsulatur acto
ri vt ibidem dicitur. quando reus do
lo induxit actorem ad transigendū.
Non gratuita ideo dicitur. quia tras
actio nullo dato vel promisso vel res
tento non procedit. vt. j. eodem ritu.
super eo. C. eodem titulo. l. transactio
Non finita vero dicitur quia si iudi
catus esset non appellari posset. nec
aliquo remedio attemptari. Nec de
sententia dubitatur si fiat transactio
nulla erit. vt. ff. eodem titulo. l. post
rem. et de condi. inde. c. eleganter. §.
si post rez. Potest enim esse q̄ is qui
conuenitur dicit verum est me esse
condemnatus tibi ad decem. et verū
est quod debeo sed si vis esse conten
tus qñq̄ dabo tibi in contine. i. qñq̄
tunc transactio nulla. sed si negat
iudicatum adeo tamen liquida foret
probatio vt non sufficeret negare ad
huc idē est. vt. C. de penis. l. qui sen
tentiam. C. Dicitur autē transactio
t̄ quasi actionis transactio eo q̄ qui
transigit transit et descendit ab actio
ne. et ita proprio dicitur transigere is
qui agit. vt. C. eodē titulo. l. ij. C. Pos
sunt autem transigere domini iures
vel actionum tutores z curatores ha
bentes liberam administrationem.
vt. ff. de procurato. l. procurator. pre
lati ecclesiarum. Item procuratores
habentes speciale mandatum. vt. ff.
de procura. l. mandato. et l. procura.
tutorum Item dati in rem suam qui
dominis preferuntur. vt. ff. de procu
rato. l. procuratore. C. Potest transigi
in omnibus ciuilibus. vt. C. eodem ri
tulo. causas. non tamen in specialib⁹
vt. j. eodem titulo. cōstitutus. Potest
in eis intervenire amabilis compo
sitio. vt. j. eodem titulo. c. ij. z. c. de ce

Trans-
actio
an ha-
beat
locus
in cri-
minibus.

tero. §. de decimis suggestum. 2. ca. et multiplici. §. de confirm. vi. vel iuri. venerabilis nisi dicatur transactiones fieri posse. in spiritualibus vt detur spirituale pro spirituali. sicut in permutatione dicimus. vt. §. de re. pmu. c. ad qstiones. vel nisi interueniat superius auctoritas p bono pacis. vt. §. de preben. m. ff. ar. ff. de his qui no. inf. l. furtim accipe. §. qui iussu. ¶ In criminibus autem interuenire potest transactio in his que irrogant penam sanguinis. vt. C. eodem titu. l. transigere. ij. q. ij. §. notandum. in vers. in oibus. Sed et tunc accusator inducit in turpilianum vt. ff. ad turpil. l. ab actio ne. sed hoc nihil ad eum cui cognoscatur si quoquomodo sanguinem suum redemit. vt. ff. de bo. eorum q ante sen. mor. sibi constituit. l. j. hoc tamen fallit in adulterio. vt. l. transigere. §. hodie in adulterio videretur correctus vt in aut. vt nulli iudi. §. adulteran. vel forte specialiter obtinet in marito vel verus ibi non transigitur de re dubia 2 lre incerta. sed reconciliatur coniuncta. In criminibus autem que sanguinis penam non ingerit transactio fieri non potest. §. gratuita pactio seu remissio sic vt. ff. de iure fisci. 2 ad le. iul. de vi. publi. l. qui cetu. §. qui vacante. et idem in adulterio diceret. Si autem data pecunia reus transigat cum auctore transactio nulla est 2 reus p confesso habet vt de pcurari. l. in omnibus. 2 in predicto. §. notandum in vers. in omnibus. Et hoc fallit in crimine falsi. vt. C. eodem titulo. l. transigere. Unde versus. Sanguinis et capitis metuens de crimine penam. Transige si placat non transigit plus adulter. In reliquis nulli liceat nisi crimine falsi. Dat censura tamen noua m. c. de pcurari. l. eadem. Sed cum §. canones nullum crimen irroget penam sanguinis. vt. xij. q. ij. §. p. iij.

his a quibus. §. ne de. vel mona. sententiam. in nullo transigitur. Itz in alimentis non transigitur sine precibus auctoritate. vt. ff. eodem titulo. l. cum hi vsq ad. §. qui transigit. 2. §. si pcurator. 2. C. eodem titulo. l. de alimentis. Item que in questionibus que ex testamento proficiuntur non transigitur nisi inspectis cognitisq verbis testamenti. vt. ff. eodem titulo. l. de his 4 ¶ Item cessat transactio in actionibus famosis descendentibus ex maleficio. vel actione furti. vi bono. rap. iniuriarum. vt. ff. de his qui no. inf. l. furti. §. pacusuc. secus est in actionibus famosis descendentibus ex contractu vt in actio. mandati tutelae. et depositi. vt. ff. de his qui no. inf. l. in actionibus. Item cessat transactio in iure subiectionis. vt. §. eodem titulo. preterea subiectione em est spiritualis et idco aliquo dato vel promisso remitti non potest sed gratis potest. vt. §. de religio. domi. constituit. §. de priuile. cum olim sed potest episcopus in remissionem constituere centum libris soluendum in recognitione domini vt. §. de cen. omnis anima. vel ad iudicium pcepte libertatis. vt. §. de priuile. recipimus. ¶ Et notabis q in generalcm remissionem non venit iurisditio. vt. xij. q. ij. visis. l. sine. ¶ Item neq visitatio nec pcuratio. vt. §. de donatio. pastoralis. §. de centi. cum venerabilis. nec reuerentia. vt. C. de bonis liber. l. vtri. Nec cathedaticum. vt. §. de dona. pastoralis. Quid ergo venit in generalcm remissionem seu concessionem sue exemptionem. Respondeo remissionem omnium temporaliu vt in predicta de c. pastoralis. ¶ Sz queritur an preclatus possit transigere in causa ecclesie sine consensu capituli. Respondeo non. vt. §. eodem titulo. l. cōtin. sine consensu capla

Sed agere potest cum ecclesie cui sit maritus 2 legitimus administrator. prestita tamē satisfactione q capitulo ratum habeat vt vides in marito in c. vxoris. vt. C. de pruror. l. maritus. vel cum ea sit communis interplatum 2 capitulum. admittetur placatum ad agendum cum satisfactione de rato. sicut confors illa cā sui cōsortis. vt. C. de confor. eiusdem li. l. ij. defendere autē ecclesiam ex suo officio tenetur. §. de rescript. edoceri. Sed ad primum opponitur. Preclatus habet liberā 2 generalem administrationem ergo transigere potest. vt. ff. de procu. l. parator cui. 2. l. procurator tutori. 2 q placatus sit procurator ecclesie pbatu. §. de dona. fraternitatis. xij. q. i. c. j. Item tutor transigit. vt. ff. de furtis. l. interdum. §. qui tutelā. 2 preclatus tutor est. vt. xij. q. i. in canonib. ¶ Item transigit administrator ciuitatis. vt. C. de tit. l. preces. 2 placatus administrator est seu dispensator. x. q. ij. pcurie. Ad primā obiectionem respondeo. ¶ Preclatus usqz generalis administrationem sed non liberā. 2 id transigere non potest. vt. ff. de procura. l. mandato. Vel dic q preclatus transigere non potest alienando rem de qua agitur. plenius em p transactionem fit alienatio. vt. C. de litig. l. vlt. 2 fm hoc preclatus potest agere sed nō alienare. qz uis lex repuret hoc absurdum. vt. ff. de iure delib. l. aut pcurator. Sed illud ē generale. fallit tamē in placato. Item in tutore 2 paratore. Item non obstat obiectio superius facta de tutore qui transigit. nā alio mō requirit cōsensu capituli q pupilli. Item non obstat superior obiectio de preside. qz ptes hz liberā 2 generalem. ¶ Item querit an si sup ecclesia agat transigi possit. Respondeo nō. vt. §. eodem titulo. l. cōstitutus. qd intellico cum de ecclesia agitur rāq de titulo seu de bñficio ecclesiastico. vt. §.

eo. ni. sup eo. Leterā si duo episcopi duo monasteria agat de ecclesia cōtendentes de proprietate illius de proprietate pōit alius. vt. xij. q. ij. iter memoratos. tunc transactio locum hz 2 permutatio dum tñ nō detur teporale p spiali. vt. §. de re. pmu. c. ad qñes. ¶ In summa notādam est q quedā sunt in quibus nec compositio nec dispensatio nec transactio locum hz. Qñ enim posset fieri per amicabilem compositionem vel p dispensationem seu transactionem vel vt dimissa vxore aliā superinduceret vt monachus episcopus monachus haberet priuilegium. vt. §. de statu reg. cum ad monasterium. vt subiectus in subiectione pcurans superior nō obediatur in lictis 2 honestis. In his ergo 2 consimilibus transactio locum non hz. vt. §. eo. titu. c. vi. ¶ Effectus transactionis est vt oia instrumenta ad cām spectantia super qua transactum est 2 dequid aliud qd opē partibus ferre poterat sit vacuum 2 omni virtute cassati 2 sola transactio validus ppetuumqz robur obtineat. vt. §. e. tit. c. j. ¶ Item ex ea dat exceptio in oico quo facti fuerat 2 transactus. vñ si generalis fuit petitio 2 generalis transactio in oibus obstat exceptio. vt. C. de tit. l. sub prextu. 2. ff. e. tit. l. non est. nisi reus dolo occultauerit spēm de qua deceptus ē actor. vt. ff. de pact. l. tres. si vero generalis est petitio 2 de specie scā transactio nocet exceptio in ea specie tñ. 2 idē est si specialis sit petitio 2 gñalis quātum ad verbum transactionis. vt. C. de tit. l. si de certa. 2. l. age. 2. ff. de tit. l. cum acquiliana. 2. l. qui cū tutorib. §. vl. 2 multis fortius idem si vtunqz fuit spālē. vt. ff. de pactis. l. si vnus. §. pacta. et hic est effectus transactionis ex parte rei. Ex parte vero actoris non datur actio ex transactione. scilicet vt id detur vel fiat q conuenit dari vel fieri

ri ut recederet a lite. Et est raro qz ac-
tori superest verus actio ad quam re-
dire potest. z si opponat exceptio ex
transfatione replicabitur non debet
ei fides seruari qui vult contra pacta
versari. vt. C. e. ti. l. sum apud actum.
C. de pac. l. cum proponas. j. de iure
iuran. puenit. z si actori non super est
verus actio. datur ei conditio ab cam
contra reum. vt. ff. de condi. ca
da. l. si quis accepto. vel datur actori
actio ex pscriptis verbis ad interes-
se qz est cōtractus dōr des. vt. hie
mittere sit dare. vt. ff. de condi. ca da.
l. si mulier. z. ff. de iure dot. l. si p. r. l.
quemadmodum. §. j. z de pscript. ver-
bis. l. ob eas. de dolo aut non agit ac-
tor qz non fuit dolo inductus vt tran-
sigeret. l. ex post facto reus dolo fe-
cerit qz nō seruauerit fidē. vt. ff. de do-
lo. l. h. §. si qz. si aut transigendo do-
lo fuisset iduct? actor ageret de dolo.
vt. C. eo. ti. l. actione. z. l. sub pretertu.

De postulando.

Rubrica.

Remisso trac-
tatu de pactis. z de trans-
factionibus ad prepara-
toria iudiciorum accedi-
mus qz litigare volens indiget po-
stulante. idest aduocato seu patro-
no ideo subiicitur hic tractat? de po-
stulando. ¶ Videamus igitur quid
sit postulare? qui possint postulare.
qui z quibus modis repellantur a
postulando. Ecan clerici p impensis
parrocinijs fallaria percipere possint.
¶ Et quidem postulare est i deside-
rium suum vel amici sui in iure apud
eum qui iurisdictioni pre est exponere.
vel alterius desiderio contradice-
re. vt. ff. e. ti. l. postulare. z. ij. q. vij. §.
tria. ¶ Possunt postulare ingenui z

libertini habentes peritiam litterarū
vel experientiam causarum. vt. C.
eo. ti. l. prouidendum. j. p. n. C. de ius-
di. l. certizin autē. de iudi. in p. n. c. z.
j. r. n. coll. vi. Postulat aut quis aliqz
volens aliqz a iudice coactus. vt. §.
de offi. in. c. j. vnde p. r. inquit ei qui
non habet aduocatum ego dabo. vt.
ff. e. ti. l. j. §. ait p. r. r. Et est sciendus
qz si aduocatus iussus a iudice alicui
parrociniū denegauerit. cum excu-
sari de qd nequeat cōprobari carcat
foro. i. non aduocet vt. C. eo. ti. l. pro-
uidendum. z. ij. q. vj. §. item. dabit in-
qz iudex aduocati feminis pupillis
debilibus. z his qui suementis non
sunt vel qui ppter potentia suoz ad-
uersarioz aduocatos inuenire nō pnt
vt. ff. de off. p. d. l. nec qd. §. vi. nec
tunc gratis dare debet imo cūento
a parte vel a iudice statuto fallario.
pro facundia aduocati. p modo litis
z fori consuetudine. diūmodo quā-
tatem debitā nō excedat. vt. ff. de va.
z erratoz. cog. l. j. §. i honozarijs. alijs
autē personis non puto aduocatum
dari posse. cō per fer sua pecunia pos-
sit quilibet aduocatum hē. ff. de res-
bus cor. qui sub tu. vel cura. l. magi.
§. in p. n. is ergo. vnde illud quod di-
citur ei qui non hz aduocati ego da-
bo sic exponit. i. si hē non pōt sicut
in actione aque pluuie arcende dici-
tur si a qua pluuie nocet idest nocere
poterit vt. ff. de statu li. l. ab eo. ¶ Re-
pelluntur ab aduocatione coram iu-
dice seculari clerici i maioribus ordi-
nibus constituti. etiam si ecclesiasti-
ca beneficia non habeant qz si sine ri-
tulo sunt ordinati teneat eis eps pur-
dere. vt. j. de pben. episcop? z. c. cā
sm apostolum. Item z in minoribus
constituti si stipendijs ecclesiasticis
sustententur nisi aduocet pro se z
pro miserabilibus personis. vt. j. eo.
ti. c. j. Si vero beneficia ecclesiastica

non habeant. possunt aduocare etiā
i foro seculari. qz iusta negotiatio nō
est clericis pauperibus interdicta vt.
j. ne de. vel mo. c. j. Aduocare autem
fallarium recipere licitum est p ad-
uocando. vt. ij. q. iij. non l. sed in foro
ecclesiastico l. yrrisq. ¶ Monachi au-
tem z canonici regulares nec in eccle-
siastico foro possunt aduocare nisi for-
te id monasterij exposcat vtilitas ab
batenihilominus imperante. vt. j.
eo. c. ii. j. ne de. vel mo. nō magnope-
re. z. c. super specula. r. j. q. j. alia z. c.
placuit. z. xv. q. ij. c. j. ¶ Quid de epis-
copis. ¶ Dico qz nec in cā propria nec i
causa ecclesie possunt aduocare sed
aduocatum habebunt non male fa-
me suspectum. vt. v. q. iij. qz episcop?
Sacertotibus autem non nisi p seip-
sis. p ecclesijs suis. pro personis con-
iunctis ac miserabilib? licitū est po-
stulare. vt. j. eo. ti. c. vlti. xij. q. v. deni-
qz. r. j. q. j. re. qd. ¶ Opprobrium
est. enim sacerdotibus si se pitos fo-
rensiū causarum velint ostendere
vt. C. de testa. l. consulta diuina. C. de
epi. z de l. repetita. ¶ Itē repellitur
i quis a postulando quandoqz iudi-
cis officio. forte qz aduocati z asseso-
ris officio simul vntur. vt. C. de asses-
s. l. vlti. Item repellitur qz iudex videns
ex vna parte rudes z nouicios aduo-
catos. ex altera pte pitos z antiquos.
vult equam facere distributionem. z
vnum dare parti alteri indigenti cui
aduocatus negat suum potrociniū.
vt. C. eo. ti. l. prouidendum. z. ij. q. vij.
§. tria in ver. sin vero. ¶ Item repelli-
tur qui pactus est de fallario cū gra-
ui dāno litigatoziz maxime de quot
ta portione litis. vt. C. e. ti. l. si qui ad-
uocatoz. z. ij. q. vj. §. arcentur. Item
non catholicis. vt. C. eo. ti. l. nemo. de
peni. di. j. nemo. j. de hereti. excoica-
mus. §. p. r. r. e. a. Item repellitur quis
per legem iul. repet. si pecuniam ob

non iudicandum accepit. vt. ff. ad le.
iul. repe. l. ea. Item prohibetur quis
a iudice. ne apud se aduocet. vel ne i
prouincia illa aduocet. vel ne imper-
petuum aduocet quod ex forma de-
creti iudicis apparebit. vt. ff. eo. ti. ff.
puto cum. l. se. Item prohibentur ali
qui postulare per edictum p. r. r. o. r. i. a.
cuius edicti snt ordines. qui autem
in istis ordinibus comprehendantur
his versibus cōtinetur. Non cuiusqz
dax vt postulet. imo vctat addit? pene
seruus puer. actor arene. Zuminib?
castus. mulier muliebria passus. Et
hecoia pbanur. iij. q. vj. §. tria. z. ff.
eo. ti. l. j. Pro impensis autem patro-
cinijs clerici fallaria recipere pnt. vt. ij.
q. iij. non l. sed. nec enim tenetur ppijs
stipendijs militare. vt. iij. q. j. §. qz ve-
ro. nec de suo facere beneficium vt. r.
q. ij. §. carie. Et greg. dicit. iustum nāqz
est vt illi consequant stipendij qui
pro tpe suum comodare reperiuntur
obsequi. ij. q. ij. charitatem. Sed qz
rv. q. ij. obseruandus. Ad qd rñdeo cū
gratiano. qz illud decreti loqur de
professis. vel derogatum est ei per
riam cōsuetudinē. ¶ Laueant t autē
aduocati ne causas desperatas assu-
māt z si forte a p. r. r. o. r. i. a. assumpserint
ignoranter. cum devitio cause patue-
rit cessent. z fallaria iam recepta re-
stituant. vt. C. de iudi. l. rez non nouā
nam z tutoz causam defendere debz
pupilli si est iusta. vt. C. de admi-
stra. tu. l. si bonam. alioquin bonam
fidem agnoscere debet vt. ff. de admi-
nistr. tu. l. quotiens. §. si aut. z idem i
fideiussoz. vt. ff. man. l. quintus et si
neqz aduocatus dicitulum suum in-
ducat scienter ad mouendum vel de-
fendendum causam inqz tenetur ei
ad damnaz expensas. ar. C. de admi-
nistr. tu. l. non est ignotum. Item te-
netur si propter suam in prudentias
vel negligentiam causas amiserit vel

infirmatatem vt. ar. ff. ad le. acqui. l. idem iuris. ff. loca. z. conduc. l. cum in plures. §. locatoz. z. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. ficuti. multo fortius si p infidelitatem pditionem. nam tuc maiori pena dignus est. vt. ff. de penis. l. si quis aliquid. §. si quis instru menta. ff. ad le. cor. de falsi. l. j. §. is q. z. ff. de extraor. crim. l. secu. arios. §. j. jtem tenetur qualitercumq. suo vicio causam amittat. vt. ff. de eucto. l. si ideo. z. C. de euct. l. emptor. z. ff. de tabu. ethi. l. locuz. §. condemnatio. se cus si ex qualitate cause vel defectu probationum. q. viciu est materie non artias. vt. ff. ad le. acqui. l. si seru. feruum. §. si calicem. z. ff. loca. z. cond. l. item queritur. §. figma. Unde ad uocari in suis aduocationibus quatuor obferuare tenetur. Prio vt cause qualiter eximinent. z. iustam si docuerint assumant. iustam repudient sicut dictum est. Secundo vt in advocanda modestiam veritate z. le galitatem obferuent. modestiam vt non procaciter nec coniungendo proponant nisi quatenus litium expofcar utilitas. vt. C. eo. tit. l. quoniam. veritatem vt non mentiantur vel falsa iura allegant. seu falsas rationes nō inducant. falsas probationes cauillationes non vtantur. nec dilationes non necessarias petant. vt. ij. q. vj. §. tria. in versi. si quis autem ex litigato ribus. C. de iudi. l. propterandum. §. il lo. proculdubio. legalitatem. vt de cōtingentibus nihil omittat. Tertio vt fallium petant conueniens p magnitudine cause laboris. pro sui sa gundia z. fori consuetudine. vt. C. e. ti. l. quisq. ij. q. vj. §. tria. in versi. apud viden. z. arg. ij. q. ij. concessio vultera ne. j. de preben. de multa in si. i verbo circa sublimis z. iustas personas. vt. C. de offi. ma. l. nemo i verbo vt is gra du ceteros antecedit quem stipen

dia longiora labor prolixior fecerint antecedit. ad idem. lit. di. si officia. z. lx. di. miram. z. ff. de va. z. extra ordi. cogni. l. j. §. in honorarijs. Quarto vt ne p principio conueniant de cer ta parte litis vel cum graui danno li tigatoris vt superius no. in. §. jtem repellitur qui pactus est. nec potest ceptam. item pactum ineant cum eo quem in propria fide receperunt. vt. C. eo. ti. quisq. §. preterea. z. ij. q. vj. §. tria. in versi. preterea. nisi forte no mine palmarij idem palme seu victo rie caueatur. sed z. post peractam cau sam potest de fallario caueri. vt. ff. de va. extraor. cogni. l. j. §. si cui. In summa notandum est q. dicit in cri minali causa coram iudice seculari al legare non possunt. vt. l. j. dist. aliquā tos. xxiij. q. viij. his a quibus. nisi ad hoc vt pro reis supplicent. vt. xxiij. q. ij. si res aliena. xxiij. q. v. c. j. z. ij. capi tulo. reos.

De procuratoribus. Rubrica.

In superio ri rubrica dictus est de aduocatis qui litigantibus patrocinia pstant z. gloriose vocis cōfisi munimine laborantium spē vitam z. posteros defendunt. vt. C. de aduo. diuer. in. l. aduocati. Sed q. procuratores suppleant vices plem q. defectus litigantium. Idco sub se quēter subijciunt hic tractatus de pcuratoribus. Videndus est igitur quis dicatur procurator. qualiter cōstituantur. quis instituat. z. quis insti tuatur in qua re. quēz quādo exiga tur cautio a procuratore. qualiter pcuratoris officium explicetur. z. quis

fit procuratoris effectus. Procurator est is qui negocia aliena manda to sibi domino facto gerenda gratui te suscipit. negocia plura vel vnum vt ff. de neg. ge. l. ij. §. negociuz. ff. vi bo. rap. l. ij. §. quod ait. Idco autem abij citur mandato domini vt excludatur tutores curatores. collegia z. prelari ecclesiarum qui procuratores consti tuere non possunt. sed syndicum vel actorem. vt. ff. e. n. l. nec ciuitas. C. eo. ti. l. neg. tutores. j. ti. priori. de syndico c. vno nisi fore plati suo nomine nō ecclesiarum conueniantur. tunc eni per pcuratores agent z. defendent. in autem. de sanctis. epis. §. si quādo. q. autēz ibi dicitur causam monaste rij agi per procuratorem. improprie ponitur procurator. id est syndicus. sic itelligo. j. de iura. cal. cum causam. j. e. ti. q. i. Uel dici potest q. cause corpo rum vel collegiorum agantur per pcuratores. i. cum lite iam contest. syn dic vel actores constituunt procura tores q. l. j. Et est in hoc differētia i ter pcuratōz ad iudici pcuratorem ad negocia. nā pcurat. ad iudicia nō constituit procuratorem nisi lite con testa. cum iam dominus litis est effe ctus. vt in. l. prealle. §. tutores. nisi fit procurator in rem suam qui ante lit. contesta. constituere potest. vt. C. de dona. l. illam. Sed procurator ad ne gicia procuratorem instituit q. cumq. q. vt. ff. man. l. si procuratorem. §. j. Gratuite autem ideo dicitur i descry ptione. q. si interueniat merces loca tor dicitur operarum non pcurator. z. locatio contracta videbitur nō mā datuz sriu. porro est officio merces. vt. ff. manda. l. j. §. ij. S. si procurator mandatum gratis suscipiat postea domini remunerandi laboris causa aliq. dicitur ei donauerit nihilomin. erit mandati actio. vt. C. eo. tit. l. item. ff. man. l. j. §. vlt. z. l. si remunerandi in

prin. Suscipit autem i circo subijcit q. procurator tenetur non ideo q. ge rit. sed q. gerendi suscepit. vt. ff. mā. l. remunerandi. §. j. Constituitur autem procurator mandato genera li vel speciali. vt. ff. eo. ti. l. j. z. ff. man. l. si remunerandi. §. j. Sunt tamen q. dam persone que sine mandato ad mittuntur ad agendum. vt. ff. eo. ti. l. sed z. hee persone. sicut z. ad impetran dum. vt. §. de rescriptis nonnulli in si. quod itelligo in coniunctis cognati one carnali vsq. ad quartus gradus vt. j. de consan. z. aff. non debet. z. arg. C. de epis. z. cle. in autem. licentiam. z. si forte autem. loquatur de gradu le gali. Potest autem constitui pro curator ad vnum negocium vel plura ad litem presentem vel futuram i die vel ad diem vel in perpetuū. plura vel sub condicione. presentis vel absens vt. ff. eo. ti. l. j. cū sequentibz. C. 3. re si constituitur vnus vel plures simul z. infolidum. occupantis conditio me lior est si vero diuersis temporibus. posteriore dato primus reuocatus vi detur. vt. ff. eo. ti. l. si quis cum. §. vlt. z. l. pluribus. z. j. eo. ti. c. non iniuste. Quid si duo bar sint z. infolidum. z. neuter occupet sed cōcurant. dico iu dicem religere posse. ydoneozem. vt. ff. de popula. actio. l. ij. ff. de actio. l. si plures. ff. de collu. dēre. l. vlti. ff. de li berali. cā. l. v. z. ff. de libero ho. ex h. l. ij. §. hoc interdictum. nisi vn. pcurator velit alteri cedere. ar. §. de officio de lega. pastoralis. S. q. d. si duo siml. pstituant nō hoc adiecto i solidū pu s q. p pre q. d. libet possit z. debeat cum ereq. pcuratōem i tutoribus dēni gne aliū sit recepti. vt. ff. de nego. ge. l. cū alio. z. ff. de admistra. tuto. l. de cete. §. vlt. z. l. lici. §. j. nec obstat q. d. legat. ff. mā. l. credi. §. duobz. q. illi in telligit cū i solidū cūlibz. mādat z. e. mō itelligit. ff. e. ti. l. qui p pcurator. §. vlti.

4. **2. l. qui duos.** Mandatum ꝑ procuratorium legaliter fieri debet. vt. ff. e. ti. c. j. et vt legaliter fiat quattuor continere oportet. Primum vt dirigatur aduersario. vt. ff. eo. ti. l. si procurator nam ꝑ mandati reuocatio eidem est infinuanda. vt. ff. e. ti. c. mandato. vel saltem dirigatur iudici. vt arg. ff. eod. ti. mandato. iudici est facienda est fides. vt. ff. de proba. l. quinquaginta. ij. q. viij. pleriq. C. de condi. ob. tur. cau. l. j. Secundum nomen instituentis ꝑ in iurati. Tertium nomen iudicis coram quo procurator experiri debet. Quartum causam in qua si tamē coram eodem iudice plures causas habeat instituēs. Sed ꝑ si quis ira inscribat. Ego talis instituo mihi procuratorem talem in causa tali. coram iudice tali. quis littere que mandatum continent non dirigantur aduersario vel iudici potest sufficere. ¶ Constituitur procurator paterfamilias. filius autem fami. constituitur quādoq. vt si habeat peculium castrense vel quasi aduentitium ꝑ pater eius sit absens ac patris procurator. vt. ff. eo. titu. l. filius. ff. de iudi. l. si longius. 2. ff. de iniur. l. si vnus. §. filio. Item liber homo. Seruus enim non constituit procuratorem. nisi ipse sit in quasi possessionem libertatis ꝑ moueatur ei questio status vel ipse moueat alij alias causas quia interim pro libero se gerit. vt. ff. eo. ti. l. seruum. j. et ij. re sponso. 2. ff. de libera. cau. l. ordinata. 2. C. de assertio. tol. l. j. Item maior. xvj. annis ꝑ minor non constituit pro se sed cum auctoritate tutoris vel tutor seu procurator dat ei actorem vel possit litare a se contest. procuratorem. vt. C. eo. titu. l. neq. hoc tamen fallit in his qbus minor pro maiore habetur vt in matrimonio ꝑtrahendo in quo minor. xvj. annis maior. xij. vel. xij. pro maiore habet. vt. j. de de spon. i. pub. ex litteris. vnde ꝑ se cau

sam matrimoniale agere potest ꝑ procuratorem. vt. j. de resti. spo. ex pre. Item in religione assumenda. vt. x. q. j. illud. Item in sacro ordine assumendo. vt. lxxvij. di. c. j. ij. et ij. Item cum mortem parentis exequitur. vel cum agit de testamento patris. vt. xv. qd. ij. de crimine in versu. Item pupillo. Item cum agit de recuperanda possessione. vt. C. qui leg. perso. ha. l. vlti. Item cum agit de thoro violato. vt. ff. ad legem iul. de adul. l. si maritus. §. lex iul. Item cum agit de interdicto de libero homine exhibendo. vt. ff. de libero ho. exhi. l. ij. §. si mulier. Item cum agit de mandato alterius. vt. ff. de mino. c. mandato. Item cum fm canones agit contra patrem. vt. ij. q. viij. quare. cum enim pro maiore habeat in predictis ꝑ ad agendum admitteatur si causam de his fieri cōtingat ꝑ consequens ad procuratorem instituendum. Constituitur prelati in proprijs negocijs. vt. j. eo. ti. c. petitio. In cōmunibus vero que cōtingūt ipsos ꝑ capitula ꝑ cōuentus cum ipsos cōsensu. vt. j. eo. titu. c. j. sicut econuerso j. de iudi. cām ꝑ hoc tas in agendo ꝑ in defendēdo. Et si opponas ꝑ dicas prelati ex suo officio teneatur ꝑ potest defendere ecclesiam in cā cōmuni. vt. §. de rescriptis edoceri. 2. no. §. de transac. §. sed quare ergo potest dare procuratorem in cā eadem sine cōsensu capituli vel cōuentus non instabit procurator ad agendum qui mādātum suscepit teneatur ꝑ potest agere ex suo officio. nō tamē potest constituere procuratorem ante litteram conte. vt. C. eo. titu. l. neq. ff. mādā. si procuratores nisi esset datus in res suā. vt. C. de dona. l. illam. ¶ Possunt constituere nō excoꝑati. ꝑ excoꝑati enim nec constituere possunt. vt. j. eo. ti. c. vl. nec constitui. vt. j. de ꝑba post cessionem. Et vt breuius dicam constituere potest ois ille

qui non prohibetur. Et est edicti de consuetudine procuratoris prohibitoria. vt. ff. eo. ti. l. i. mutus. ¶ Sunt autem quedam persone que in proprijs personis non admittuntur ad agendum. Ad defendendum autem coguntur constituere procuratores vt excommunicati. vt. j. de iudi. intelleximus. Illustres persona. vt. C. eo. quicūq. in aure ibi. si gnato qd. ins. ꝑ in aut. vt ab illust. et que sup illustres sunt eo qd. terribiles aduersarij sunt vt ibi. Item ꝑ epi. vt. q. ij. q. 2. episcopi. Quod cōtingit triplici rōne. Una qd. fm apostoli. Seruos dei non opꝑ litigiosos esse. vt. ij. q. viij. sicut sacerdotes. Sed ne cogatur recedere a diuinis obsequijs. vt. C. de epi. 2. cleri. omnis qui. Tertia. qd. cause materiā criminibus creare solebant. vt. C. de iudi. l. properādus. in prin. ꝑ qd. dixi in episcopis locū hꝑ in plaris maioribus ꝑ etiam in minoribus ꝑ in collegijs quorum singula singulos syndicos habere dñt. vt. ix. q. ij. cum simus. 2. dicemus. j. tit. pri. ¶ Illud autē sciendum est qd. vbi is qui instituit procuratorem nouit veritatem negocij procurator autē ignorat. Item dominus iustus ꝑ legalis. procurator neq. ꝑ pfidus. non agatur cā ꝑ talem procuratorem. vt. ff. eo. ti. l. si actor. 2. C. eo. ti. l. vl. 2. ar. j. de iur. calum. in ꝑtractandis. ¶ Est etiam sciendum qd. in quibdam negocijs requiritur spāle mādātum vt cum agitur de suspicionē. vt. ff. de ꝑcura. l. nō solus. §. vlti. Item in cā restitutionis in intergrum. vt. ff. de mino. l. illud. §. si talis in interdicto de liberis deducendis vel exhibēdis. vt. ff. eo. ti. l. ꝑponus 2. in litteris apostolicis impetrādis. vt. §. de rescrip. nonnulli. Item in iuramento calumnie vel alio iuramento in animam alicuius ꝑstādo. Item cum ꝑtur absolutio in forma iuris in ꝑsonam alterius. alias autē fm re

gulam sufficit generale mādātus. vt. j. eo. ti. petitio ff. ꝑ socio. l. actione. §. renuocare. ¶ Dantur procuratores in causis ciuilibus. non autē in criminalibus. vt. v. q. ij. in criminalib. ff. de pub. iudi. l. vlt. §. ad crimen. Fallit hoc in crimine iniurarum in quo illustres persona agit ꝑ defendit ꝑ procuratorem. vt. ij. q. ix. §. nisi ꝑ si criminaliter agatur. C. de iniur. l. vlt. 2. tñc snia cōcipitur in ꝑsona illustris nō procuratoris. vt in l. eadē. ciu. l. r. agendo licet cuilibet agere iniuriarum ꝑ procuratorem. vt. ff. de iniur. l. non solum. §. agere. Fallit in cā ingrati tudinis qua patronus libertum ꝑ ꝑcuratorem accusare potest ꝑ ille defendere. vt. ff. eo. ti. l. sed hꝑ. §. j. Item in popularibus actionibus non interuenit procurator. vt. ff. eo. ti. l. j. 2. Et idem videtur in cā denunciationis cum et illa sit popularis. sed secus in cā inquisitionis. vt. j. de sen. et re iudi. cum. j. et. §. Nam et si inquisitio fiat de crimine. nō tñ est criminalis ꝑpter modum. vt. j. eo. ti. l. i. et maxime cum sit inquisitio tam in capite qd. in mēbris vbi de plano inquiritur. vt. j. de accusa. olum. §. cum snia cōcipi debeat in ꝑsona a procuratore. vt. C. de sen. et interlo. om. iu. l. j. qualiter in cā inquisitionis concipient verba snie in ꝑsona procuratoris circa remotionem ab administratione que ex inquisitione ꝑcedit. vt. j. de symo. l. j. hely. Respondeo in casu isto ꝑcipiet snia in ꝑsona principali. sicut et in crimine iniurarum. cum illustris per procuratorem defendit. vt. C. de iniur. l. vlt. sic et in cā criminali cum agit et defendit ꝑ procuratores. nō enim ꝑnūciabit mīmo nū inter procuratores sed iter principales. et idē puto in cā electōis. ¶ In grauib. autē causis non cōpellit qd. constituere procuratores. vñ si citatus sit qd. vt cōpareat et in ꝑpria ꝑsona cō

parere non possit. non tenetur et si sic non venerit quod non potuit nec miserit quia noluit contumax non habet ut. j. eo. titu. querelas. Sed obicitur videtur quod citatus teneatur constitutere procuratorem si venire non possit. nam potestatem intelligit expectandi habere qui per procuratorem agere potest. ut. ff. de diversis. et tempo. prescrip. l. j. Respondeo verum est si non agatur saltem per procuratorem tempore cedant non tamen ut quis contumax reputetur. Item opponitur ex eo quod legitur. j. de dolo et contuma. cum dilectus. j. de appella. constitutus. in quibus contumax reputatur qui non misit sufficientem procuratorem et agebantur ibi cause electionum. Ad quas respondeo decreta. ille locum habet cum quis citatur ut compareat per se vel per procuratorem alias locum habet decreta. querelam. unde illud quod in illis dicitur magis procedit ex forma citandis quam ex censura iuris. Causas graues in quibus potest quis si velit procuratorem instituere sed non cogitur. puto has et consimiles causas status cum quis vendicantur in seruum. ut. C. de asser. tol. l. vna. in prin. l. iij. distinctione frequens secus cum quis proclamatur in libertatem. ut. ij. q. vii. si quando. Item ubi agitur ad remotionem. ut. j. de accu. qualiter et qm. Item ubi de toto beneficio vel de toto patrimonio seu maiori pre ipso ut. ff. de exau. tuto. l. propter litem. l. d. stituit procurator patrisfamilias vel filii ut. ff. eo. tit. l. filius. §. ipse quoque. j. eo. non iniuste. Item maior. xv. annis non minor. ut. ff. eo. tit. l. minor. sed si minor sua sponte interueniat pro absente saucius est talem admittere. quam absentem grau. condemnare ad afficere ut. C. e. ti. l. exigendi. Quis quod ibi dicitur quod fraudierit cum minor allegat causam absentie non causam. Item constituit

compos mentis non furiosus. ut. ff. eo. de ti. l. ij. §. furiosus. Item homo bone fame. non infamis. ut. ij. q. vii. ca. j. quod tamen exponitur ibi procurator. i. aduocatus. vel intelligitur istud in procuratore episcopi vel collegii per id quod legitur. v. q. iij. quod episcopus. secus in procuratore priuati et hoc propter. l. insti. de excep. in fi. Sed videtur potest quod aliud sit secundum leges. et aliud secundum canones. Item nec seruus instituitur potest procurator. quod iudicio interesse non potest. ut. C. de iudi. l. seruus. Et videtur quod circa procuratorem generalis regula tradita possit per quilibet possit constitui procurator presente vel absente ad uersario nisi certa lege prohibeatur. ut in insti. de his per quos agere possit. §. ult. Item et alia subijci potest quod procurator volens tamen et expresse consentiens constituitur. ut. ff. eo. tit. l. filius. §. inuitus. et C. eo. ti. inuitus. Sed hec vltima regula fallit in constituyente. nam quodam compellunt constitui procuratorem ut excommunicati uenti et illi istres agentes vel respondentes in percontariis causis. prelati et collegia. ut no. §. eo. §. sunt aut quedam persone. Circa cautionem que a procuratore exigitur sic breuiter nota. l. materia sit diffusa. nam si procurator datus sit ad agendum et de mandato constituitur sine cautione admittitur. ut. ff. e. ti. §. si procuratores. si de mandato dubitetur tenetur probare mandatum. vel de rato cauere. ut. C. de p. cu. l. j. et ideo est in actore vniuersitatis. ut. ff. q. cu. iusque vniuers. no. l. item eorum. §. actor. vtrum autem velit mandatum probare vel de rato cauere quodam dicitur esse in potestate procuratoris. ut. ff. de iure do. l. plenius. C. de ad. l. l. si quis seruus ff. de dam. in se. l. inter quos. l. aliena. Alij autem dicitur esse in preste rei an vel probari ab illo. quod sine mandato nullus admittitur ad agendum. ut. C. de p. cu. l. l. nisi sit coniuncta persona. ut. ff. de

procu. l. sed hec. que persone possit sine mandato experiri. sed non contra mandatum. ut. C. eo. ti. l. exigendi. ff. eod. ti. l. p. ompo. §. vlti. Que autem persone et visus ad quem gradum sine mandato ad agendum admittantur. dicitur. §. eo. §. con. stituit. Quidam tamen inter coniunctas personas connumerant clericos. arg. xij. q. ij. non liceat papa. Et nota quod licet predicte persone non caueant de rato cauere tamen debent de defendendo. ut. C. de satisfda. l. vna. ff. de procu. l. omni hoc in procuratore actoris. sed procurator rei et si offer de mandato cauere debet iudicatum solui. ut. C. de satisfda. l. vna. ff. de procur. l. sed hec. §. defendere. insti. de satisfda. §. sed hodie. Sin autem procurator actoris habeat mandatum dubium efficitur ex sola negatione rei. quolibet enim res efficitur dubia per negationem. ut. C. quibus ad lib. ber. proda. non l. j. vl. C. de acq. poss. l. nemo. et ff. de trasac. l. j. Et est sciendum quod cautio quam exponit procurator reus. i. iudicatum solui tria continet. scilicet defensionem cause faciendam. et sine dolo et quod ipsum verbum sonat. ut. ff. iudi. sol. l. iudicatum solui. per hac satisfactionem fidei iubebit dominus cum hypotheca rerum suarum per ipso procuratore si pensus procuratore constituitur ut presentem intelligas dominum et si sit in vrbem et si in ortis. et si in arcentibus edificijs. ut. ff. eo. ti. l. p. sens. et l. q. in foro. et l. 2. ideo. Si vero procurator dominum defendit absentem exponit ab ipso procuratore cautio. etiam si sit locupletissimus. ut. ff. iudica. solui. l. ad defensionem. insti. de satisfda. §. si vero alius quis. et ff. eo. titu. l. si minor. §. vltimo. Et nota quod aliquando excipitur contra procuratorem quod non habeat mandatum et hec exceptio est exceptio falsam falsus est procurator qui dicit se procuratorem cum non sit. ff. de verbo. signifi. l. paulus. Cum igitur iudi-

cium nullum et controuersie nulle. ut ff. de iudi. l. j. et ff. rem ra. habet. l. ij. §. de offi. delega. cum olim. C. l. hanc exceptionem si omiserit fidei iussor et soluerit non liberat debitorem. ff. manda. l. inter causas. §. mandato. ff. de cōdi. causa da. l. si procuratori. aliquando excipitur quod deserit esse procurator utpote. reuocato mandato. ut. j. eo. ti. ex insinuatione. et c. in presentia. quod intelligo siue reuocetur mandatum ante litem contestata. siue post et ex ci. ut. ff. eo. ti. ante litem. et l. post litem cum se queribus cum tali. Aliter iudicium nullum. ut in premissis decre. et ideo hec exceptio proponi potest quandoque id est in qualibet parte iudicij si iudicatus dicit potest eo salvo quod id quod precessit reuocationem mandati vel noticiam iudicis valet et t. j. ut. j. eo. ti. mandato. Aliquando excipitur quod non possit esse procurator quod miles. et hec exceptio est dilatoria. proponitur visus ad litem contestatam. ut. ff. eo. ti. l. filiusfamilias. §. veteras. ni. Et hanc exceptionem potest omittere reus si fidei iussor. ut. ff. manda. l. si fidei iussor. §. quedam. Aliqui excipit quod sit excommunicatus vel fuerit tunc mandati. ut. j. de proba. post cessionem. et hec exceptio proponi potest quod docuit et post finiam. ut. j. de sen. et re iudi. ad probandum. et hec exceptio proprie non potest dici dilatoria quia proponi potest post litem contestatam. ut dicitur est. ideo anomala appellatur. l. irregularis quod nec dilatoriarum nec peremptoriarum naturam imitat. Officium procuratoris est litem peragere ex quo mandatum suscepit. nam a principio liberum et voluntarium est mandatum recipere. sed postquam suscepit necessitatis est consummare. Unde versus. Spernere mandatum licet et finire necessesse est. ut probatur. ff. eo. titu. l. filius. §. inuitus. et C. e. ti. ff. inuitus. Incubir

etiam procuratori finita causa appellare. vt in. l. inuitus. vel saltem domino contestari vt si velit appellare. vt. ff. eo. titu. non inuiste. 7 hoc verum est nisi iusta causa procuratorem excuset quare appellare non possit puta infirmitatis vel paupertatis. vt. ff. manda. l. si procuratorem. §. si ignorantes. 7 tunc denuntiabit domino suo sicut dictum est. nisi presens sit. vt. ff. de iur. l. heremus. ¶ Sed obicitur quod procurator poterit excusari preteritu paupertatis cum lata sententia sufficiat voce illico appellare. vt. ij. q. vi. m. fi. vt. ff. de appell. l. ij. que ergo expetere requiruntur in dicendo appello. Respondeo forte aberat procurator in die sententie. 7 id opus erat in libello appellare. vt. ff. de appell. l. ij. in fi. in quo fuit mandato 7 concipiendo opus haberi ad alium quod non sine expensis expeditur. Sed nunc procurator appellans tenetur persequi appellationem non vt. C. eo. titu. l. inuitus. C. de appella. l. si actor. nec obstat lex. ff. an per alium cau. ap. l. vna. nam illa loquitur cum quis instituitur procurator specialiter ad appellandum 7 persequendum. Item non obstat. ff. e. ri. l. qui proprio. §. item queritur. vbi finito negotio principali tenetur procurator suscipere negotium restitutionem quia ibi fuerat procurator ad hoc specialiter constitutus. Sed adhuc instatur eo quod eadem sit causa appellationis cum principali. vt. C. ne in vna eademque causa in rubrica. 7 in. l. j. 2. ij. questione. vj. si quis in quacunque lite. sed puto quod non sit eadem. unde noue probationes locum habent in causa appellationis. vt. C. de appell. l. eos. 7 C. de tempo. appell. per hanc. §. de restib. fraternitatis. 7 noua litis oratio. vt in. l. si quis in quacunque. 7. §. de appell. interposita. §. vi. quod intelligo in articulo appellationis vt ibi non in principali si iam

facta est coram primis iudicibus. vt. ff. de appell. p. tuas. 7 ibi pacis finis mandatum procuratorum. ¶ Item finis reuocatione mandantis siue re integra reuocet. vt. §. de elec. in caus. nam hoc generaliter obtinet in quolibet mandato. vt in. l. i. man. §. reuocet. siue re non integra sed ante lit. contestata. vt. ff. eo. titu. l. ante. litem. sed post lit. contestata. ex ci. vt. ff. eo. titu. l. post. litem cum legibus sequentibus. Sed si procurator in hoc velit resistere si solus est audiri non debet. quia operas suas ingerit inuito nisi ad hoc faciat vt procuratorem suum defendat volens probare falsam esse causam suspitionis quas dicit pretendit. eatenus igitur est audiendus vt criminationem suam defendat non vt procuratore uti velit. Item 7 is contra quem procurator institutus est auditur in hoc. interest enim eius diuersis procuratoribus non impugnari. vt. ff. eo. titu. l. que omnia. Item finis mandati renunciatione procuratoris que sit re integra. postea vero non nisi ex ci. vt eadem intelligas in renunciatione que dicitur reuocatione. vt. ff. eo. titu. l. unitari. 7 le. Item finitur mandati morte mandantis vel mandatarij re integra existente. in. l. i. man. §. item si adhuc. 7 C. manda. l. mandati. scilicet si res non sit integra. vt. C. e. ri. l. nulla. ¶ Effectus procuratoris seu procurationis est. vt rati est sit quod cum procurator geritur ac si cum domino gestum esset. vt. ff. eo. titu. l. c. j. nisi postmodum appareat procuratorem falsum vel reuocatum per superioris dictum est vel cum cuius nomine actus est seruatum fuisse. vt. ff. de iudi. l. non ideo co. §. cum postea. vel aliquid aliud propter quod reddat iudicium retro nullum. ¶ In summa notandum est quod in pecuniariis causis procurator interuenit. 7 in criminalibus secundum leges in quibus agitur ad penam relegationis vel mino

rem. Nam pena relegationis imponitur absenti sicut in pecuniariis causis. vt. ff. de pe. l. absente. 7 idem dico vbi agitur ad remotionem. si vt quis ab administratione remoueat. 7 propter ea in causa inquisitionis admittitur procurator vt dixi. §. eo. ti. §. dantur. nec obstat lex. ff. an per alium causa appellata. l. vna. que dicit causas criminales ex quibus sequi solet pena usque ad relegationem non posse agi nisi per principales. nam illud ibi ponitur exclusiue. Sed in premissis. l. de penis ponitur exclusiue. 7 simile. xxxij. di. de illo. ¶ Item notabis quod in criminalibus interuenit procurator. 7 minor 7 femina. 7 qui alias non admittitur. non vt allegent causas principales negotij. sed causas absentie accusari. vt. ff. eo. dem. ti. l. seruus. §. publice. 7 l. absens. 7 C. de accu. l. reos.

De syndico. Rubrica.

Ractauimus

de procuratore qui agit vel defendit causas domino. Nunc tractemus de syndico qui agit et defendit causam vniuersitatis. ¶ Uideamus igitur quid sit syndicus unde dicatur. quod sit eius officium. 7 in quo inter se differant procurator. syndicus 7 conomus. actor. defensor 7 vicedominus. ¶ Syndicus est procurator vniuersitatis ad iudicia constitutus. vt. ff. eodem. ti. c. vno. ff. quod cuiusque vniuers. no. l. j. §. quibus. ¶ Dicitur autem syndicus singulorum causam dicens vt ex interpretatione nominis patet. cui deferre debemus. vt. C. de episcopo. 7 clero. l. decernimus. in. l. i. mo. rest. infirma. §. alio quidam. C. de feriis. l. a nullo. C. de episcopo. 7 clero. l. si quis ad de dinandam. §. licentia. xvj. q. j. si cupis.

Potest autem constitui syndicus qui non sit de collegio. vt. ff. eo. ti. c. vno. Potest et de ipso collegio constitui. Nam et monachus constitui potest qui monachorum causas agat defendat abbatis imperio. vt. xvj. q. j. monachi. 7 c. q. ve re. 7 si alicubi iuenis causam vniuersitatis agi per procuratorem exponere ibi procuratorem. id est syndicum vel actorem. vt. §. ri. pri. q. i. in causis. ff. de iur. ca. cu. causam. in auren. de sanctis. episcopo. §. si quando. ¶ Officium syndici est agere vel defendere causas presentes vel quocumque emergentes. vt. ff. de cuiusque vniuers. litem eorum. §. si decuriones. 7 hoc est quod hic dicitur constitui debere syndicum alienum a collegio. fallarij constitutio consilij est. quod patet ex eo quod hic dicitur in fine expedit enim per paruo incommodo a strepitu causarum seruos dei esse quietos et hoc consilium esse salubre dummodo sufficiat monasterium ad sumptus sicut alias de vnaque ecclesia debet habere suum presbyterum. vt. xij. q. ij. sicut et tamen intelligendum est si sufficiat vt xij. q. ij. precipimus alioquin due ecclesie vno presbytero coniunguntur. vt. x. q. ij. vno. Ideo autem dico fore consilium quod hic dicitur. quia potest vniuersus de collegio agere causas monasterij abbatis imperio vt superius dictum est. et probatur optime in auren. de sanctis. episcopo. §. si quis. col. ix. ¶ Differt autem inter se procurator. syndicus 7 reliqui de quibus. §. possum est. ¶ Nam procurator est priuata persone. vt. §. ti. pri. in descriptione. Syndicus vniuersitatis. siue ecclesie secularis qui 7 ab ipsa vniuersitate constituitur. 7 conomus vero est is cui res ecclesiastica gubernanda mandatur vt. C. de sacrosan. ec. l. iubemus. l. pñ. unde 7 conomus in rebus ecclesiasticis tamen 7 que episcopi tractatus elegerit. vt. C. de episcopo. 7 clero. l. oēs vbi. §. nihilominus.

2 Syn
did of
ficial.

3 de dif
fere
tia in
ter p
cur. et
syndi
cum.

Syndicus in rebus et negotiis cuiuslibet corporis vel collegij. Acto: p̄vno ut insti. de cura. in fi. vel p̄ vniuersitate sed ad vnam causam tñ. et presentem et cũ decreto syndicus ad officium vt. ff. q̄ cuiusq̄ vniuer. no. l. Item eorum inter syndicum autem et defensores lex non videt facere differentias Nam syndici defensores appellantur. vt. ff. de mune. et hono. l. munerum. §. defensores. et ad idem. l. eodē. ti. c. j. in prin. est et vicedominus q̄ administrat res episcopales vt hospitibus et causis q̄ veniūt paratus cristat. vt. lxxij. distin. nolumus. Sed yconomus administrat res ecclesie vt dictū est et p̄batur. lxxix. di. q̄ i q̄busdā. xvj. q. vij. qm̄ quibusdam. lx. qd. iij. cum simus lxxvij. di. c. j. x. q. ij. hoc ius porrectū Aliquādo yconomus defendit in causa. vt in l. p̄calleg. omnes qui. §. hoc nihilominus. Sed proprie ad causas actoris vel syndici vt dictum est. Item quādoq̄ yconomus ponit in aliqua ecclesia vacante ad percipiendos p̄uentus et cōseruandos ad opus futuri prelati et hoc cum propter discordiam patronorum ecclesia ordinari nō potest. vt. §. de offi. ordina. cum nos p̄curamq̄.

De his que vi metusue causae fiunt. Rubrica.

Item supra

De his que sponte faciuntur circa negocia et circa iudicia. Nunc dicamus de his que in iuri agimus et coacti. Et ideo subiungitur hic Rub. de his que vi me. causae fiunt. ¶ Videndum est igitur quid sit metus. qualiter distinguatur. ¶ Item quis metus seu que actio excuset vel irritum faciat quod geritur. ¶ In pri-

mis autem notandus est q̄ rub. que hic ponitur respicit intimidationem antiquas que sic ponebatur in antiquo edicto p̄teritis. quod vi metusue causa factum est et c. Vis autem fiebat metus propter necessitatem impositam contrariā voluntari. sed postea de facto est vis mentio. ideo q̄ quodcūq̄ vi atrocis sit id quoq̄ metu fieri videt. vt. ff. eo. ti. l. j. ¶ Quinq̄ autem sunt genera vis. Est enim vis cōpulsiva p̄ qua cōpellitur quis ad id faciendum qd nō faceret si esset liberi arbitrij nec compelleretur. et ex hac vi oritur actio qd met. causa. Est vis expulsiva que inducit interdictū unde vi. Est vis ablativa et hec inducit interdictū vi bonorum raptorū in rebus mobilibus. vt. ff. vi. bo. rap. §. sed nedū talia. Est vis turbativa q̄ introducit interdictum vt possideris in rebus soli. sed in rebus mobilibus interdictum vtrobis. cum duo se possidere contendunt. Est vis inquietativa hec inducit interdictū quod vi aut dam. vt si quis a me prohibitus vel putans se prohibendum quid in eo faciat. siue ius faciendi habeat siue non. vt. ff. qd vi aut dā l. j. ¶ Metus est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio. vt. ff. eo. ti. l. j. Metum autem accipimus quidum non quēlibet timorem s̄ maioris mali. vt. ff. eo. ti. l. metum. Item non vani hominis sed qui in viri cōstantem cadere possit. vt. ff. eo. ti. l. metū. et j. eo. ti. ad audaciam. et c. cas dilecti. Et propterea metus distinguitur aut est p̄babilis aut non p̄babilis Probabilis qui caderet in viri animosum et constantem. Improbabilis qui caderet in virum pusillanimitate et formidolosum. vt. ff. eo. ti. l. v. et vj. Probabilis excusat et rescindit qd factum est. eo instantis per actiones qd metus causa. Improbabilis nec excusat nec rescindit. ¶ Et notandum q̄ metus

Met
et
dus
p̄cur.

damni tamissionis rerum excusat. vt j. eo. abbas. et simile. l. di. p̄sbyteros Sed cōtra. lxxij. q. vij. omnes accusationes. vbi dāna rei familiaris nō excusant. Solutio. graui dānum excusat. non graue non excusat. Graue autem damni appello dāni omnium rerum vel maioris partis. ar. ff. de excusa. tu. l. p̄pter lites. Vel melius metus dāni excusat in dato vel p̄missio siue remisso. q̄ et datum repetitur et p̄missum non soluitur remissum petitur sed non excusat in cōmisso. non enim ob. metum damni debet mortale peccatum cōmitti. quia potius debet remus offia mala tollerare q̄ in peccatum mortale p̄sentire. vt. lxxvij. q. v. ita ne. Cadit autem in constantem virum. et per hoc excusat metus mortis et cruciatus corporis. Item metus stupri et seruitutis. vt. ff. qd me. cā. l. isti quidem. C. eo. ti. l. interpositas. j. eo. ti. cum dilectus. et sic intelligo. j. de spon. cum iocum. et c. veniens. Et hec vera sunt nisi quis sua culpa se ingerat in hunc metum. vt. ff. eo. ti. l. si mulier. in prin. et l. nec timores. Inuenio etiam q̄ metus verborum excusat. vt. ff. de acquir. here. l. vi. et vi. distin. c. l. Sed qd dicit metum non excusare in quem quis incidit sua culpa. recipit contrarium. j. de spon. veniens. Ad qd r̄io. metus ex culpa meretriciosus pueniens non excusat si sit legitimus et a iure sumat initium. Si aut in iurius. l. iniuriam timens excusat. Sed non legitimus ibi erat metus de iure enim mori timere poterat cum in hoc casu liceat patri occidere adulterū si mulier filia. vt. ff. ad le. iul. de adul. l. qd ait. Sed quis lex hoc dicat canones nō admittunt. vt. lxxij. q. ij. inter hec. vel prophanus infamoni de quo ibi tractat hoc h̄y vt metus quis legitimus efficaciam infamoni impedit. S̄ si p̄ coactionē aliqd fiat tunc distin-

guitur breuiter. q̄ aut coactio est absoluta. aut cōditionalis. Absoluta. s̄ cum qd violenter trahitur ad dā faciendū. quo casu qd violenter trahitur excusatur oīno. vt. l. d. p̄sbyteros. j. q. j. constat. lxxij. q. v. scire per totum. xv. q. vj. cā. j. et ar. de conse. di. iij. eos. ff. de auc. p̄ias. l. j. Cōditionalis autē q̄ metus vel cruciatus seu aliqd graue minatur. et si excuset a r̄io non tamen a toto. vt. j. eo. ti. sacris. in verbo culpam attenuet. Quidā tamē dixerūt inter iuramenta p̄missoria et assertoria. vt in p̄missionis mor? vel coactio cōditionalis excuset in assertoris nō q̄ pot? debem? oīa mala abstinere et c. vt. lxxij. q. ij. ita ne. xj. q. ij. q̄ tuor et c. quisq̄s. et c. nolite. P̄missoria vocamus illa sacra. s̄ cū qd iurat de aliis quo dando seu faciēdo. vel nō dando vel nō faciēdo. assertoria cum quis asserit p̄ vero falsum maxime extra fidē. S̄ q̄ritur an cōminatio excōicationis excusationē inducat. Et videt q̄ sic nam cōtinet corpus et aīe detrimētū. vt. ij. q. j. de manifesta. xj. q. iij. audi. Item per excōicationē subuenit status alicuius. Transit enim de corpore vel potestate ecclie in p̄tatem dyaboli. vt in p̄dicto. c. audi. et ideo iustus est metus. vt. ff. eo. ti. l. isti quidē. Item excōicatio est eterne mortis dānatio vt. xj. q. ij. nō q̄ q̄ timet excōicationē timet mortē timēda est igitur. xj. q. ij. c. j. S̄ q̄ excōicatio medicinalis ē nō mortalis. vt. ij. q. j. multi. Item si est iusta vacua est de ea nō est curandū. vt. xj. q. iij. cui est illata. nec ligat diuīd non cōdemnat. vt. lxxij. q. iij. notādus in fi. p̄mo q̄ mer? excōicationis non excuset. aut enim est iniusta. et illa non ligit quo ad deum. Aut est iusta. et tunc sibi imputet qui se ita cōstituit. vt mercatur excōicari. vt. ff. eo. ti. mulier. ¶ Est notandum q̄ que dam sunt per metum que ipso iure

non valent vt contractus matrimonij
vt. f. d. spōsa cū loci. r. r. q. ij. vbi nō
est. Item dotis pmissio. vt. ff. co. ri. l.
si mulier. §. si dos. Item iudicis addi
tio. vt. ff. de iur. l. ij. §. j. in fi. Itē aucto
ritatis prestatio. vt. ff. de auct. l. ij.
Itē ecclesiasticæ rei alienatio. vt. xv.
q. vj. c. j. Item sententiæ pñuncatio. vt.
ff. q. iij. in iustum. alias autem que p
metum sunt tenet. sed rescinduntur
per actionē qd̄ merus causa. si sunt p
fecta. si vero sunt imperfecta. tunc p
exceptionē. vt. ff. quod metus. c. l. me
tum. §. s. quod pretor. ¶ In summa
notandum est q̄ si per metum rem
meam corporalem tradid. possus age
re vtili rei vendicatione. r. cōtra me
tum inferentē r. cōtra quēlibet posses
sorem ad quē res puenit. sufficit effi
hoc docere metum illatū a quocūq;
nec astringor p̄bare q̄s metum intu
lent. cum metus habeat in se ignozā
tiam. idest iuste possum ignorare q̄s
metū intulerit. maxime si erat nox. vñ
dies sed in multitudine hoim. vt ma
lesciū cōprehendere vel dignoscere
non potuerim vt. ff. co. ri. l. metus. §.
violenti. r. §. licet effi. r. l. si cum exce
ptione. §. in hac. Utilis in rē actio id
datur metū passo r. nō directa p res
bus traditis q̄ p traditiones desinit
esse oñs. nam traditionibus et vsu
captionibus oñs trāsferrunt. vt C. de
pactis. l. traditionib⁹ insti. de rerum
diui. §. p traditiones. sed de equitate
pretoris fingit rem in bonis meis p
mansisse. ideo possum eam vendica
re vt dictum est. Nec obstat his quia
inuitus tradidi. q̄ coacta voluntas
voluntas est. vt. xv. q. j. merito. Non
enī videtur re exdusis quem pretor
restituaturū pollicet. vt. ff. de in integ.
rest. l. nemo. Sed nec videt possionē
adeptus qui ita possessionē adeptus
est. vt eam retinere non possit. vt. ff.
de acquiren. posses. l. non videbitur.

possum etias agere adiectione quod
merus causa. Et est sciendū q̄ reuer
dicatio nunq̄ cōpetit nisi in simpli.
Actio vero q̄ metus cā a principio est
in simpli r. in simpli condemnatur
reus. l. in rē ipsam si esset. vel in effi
mationē ipsius si nō exet. cui senten
tie si parcat is q̄ metum intulit solue
do liberat q̄ si non parcat damna
in quadruplū in quadrupletur offe
quod erat solvendum in simpli. r. in
quadruplū cōtinuat res si potest res
stitui vel rei estimari. vt. ff. de reuē.
l. quod si possessor. qd̄ loci habet siue
agatur contra metū inferentis siue
cōtra illum ad quē res puenit. vt. ff.
eo. tit. l. si cum exceptione. §. j. r. §. in
hac. r. §. quadruplatur. r. §. quare
nus. r. sic circa eandē rem due ferunt
sententie et vtrāq; diffinitiva. Sed
prima circa rem ipsam restituendā
que diffinitiva est. q̄ negotio finem
imponit. vt. ff. de re iudi. l. j. secūda cir
ca rei estimationē quadruplandā. et
poterunt hec noia locum habere fin
iura canonica. Nam si aial tuum dā
num dederit porcis deliberare dan
do animal pro noia alioquin ad om
nia damna teneris. vt. j. de iniuri. ce
dā. dāo. si culpa datur etiam in qua
druplum fin iura canonica. vt. xij. q.
ij. cum deuotissimam. r. c. in legib⁹. et
si per violentiā a domo mea expellar
teneatur violentus ad restitutionem
domus. r. oim rerū in violentia perdis
tarum. r. si ad violentum non perue
nerit. vt. j. co. ri. c. ultimo. In quadru
platione autē considerabitur aut
metum passus siue in rē mea siue in
possessione mea. nam aliud est preti
um rei r. aliud est possessionis. vt. ff.
eo. tit. l. si mulier. §. qui possessionem.
Dantur igitur metum passo hec duo
remedia de quibus superius dictum
est. scilicet vtilis rei vendicatio. et
actio quod met⁹ causa. Datur ad ter

rum auxiliium. scilicet actio de dolo. nam
cum qui metum fecit r. de dolo tene
ri certum est. r. tollitur vna actio per
alteras ipso iure. facta exactione. Ele
ctione tollitur exceptio in factum op
posita. vt. ff. eodem tit. l. sicut excep.
§. cum. qui.

De restitutione in integrum. Rubrica.

Primum surza

De restitutionibus que
ratione metus indulgē
tur maioribus. Nūc vi
demus de in integrum
restitutione que tam ecclesijs q̄ ma
ioribus etatis rante donatur. ¶ Vi
deamus itaq; quibus per restitutio
nis auxiliū succurratur. Cur. quomo
do. quando r. a quo possit restitutio
indulgeri. r. qd̄ sit in integrum resti
tutio. ¶ Succurritur per restitutio
nem in integrum minoribus. xv. an
nis. Dicuntur aures minores. xv. an
nis qui nondum cōpleuerunt. xv. an
nos. facta computatione de momen
to ad momentus. Non enī sufficit re
tigisse vltimum diem vt quis ab hoc
auxilio excludatur. sed oportet p̄tran
sire vltimū momentum. vt cum si q̄s
natus sit in bisexto duo dies compu
tentur pro vno nam posterior dies i
rrescidatur. idest de medio eximitur
vel non computatur pro die. vt. ff. co
dem tit. l. iij. §. minorem. r. de verb.
signi. l. cum bisextus. Contingit autē
bisext⁹ in singulis quadriennijs. Nā
annus habet trīcentos. r. lxxv. dies. et
vj. horas. vt. ff. de statu liber. l. cum he
res. §. Stichus. Ille autē sex hore in
quatuor annis faciunt. xliij. horas
et sic diem integraz. ¶ Item compu
tatio de momento ad momentum
vbi agitur de restitutione minoris sit

in fauorem ipsius. Expedi enim mi
nori sic fieri. scilicet prorogari tempo
ra restitutionis potius q̄ artari. Ali
quando ob fauorem non sit compu
tatio de momento ad momentum.
sed sufficit diem inchoari vt in vsuca
pione trienni contingit. Fauor enim
est possessoris sufficere vltimum diē
vsucapionis attingi vt completa sit
vsucapio et hoc propter ritalem bo
nam fidem. vt. ff. de vsucap. l. in vsuca
pionibus. r. ff. de diuersis temporib⁹.
pre. l. in vsucapionibus. idest respon
so. et idem est cum tractatur de liber
tate prestanda a minore. xv. annis.
vt. ff. ma. l. prima. Item cum tracta
tur de testamentis faciendis a ma
iore. xliij. annis. vt. ff. de testa. l. in qua
etate. sic quandoq; ob fauorem suffi
cit annus inchoari. vt. ff. de iur. r. ho.
l. ad rem. r. ff. ad trebel. l. qui filium. r.
supra de elec. cum in cunctis. secus in
prescriptione. xxx. vel. xl. annorū que
odiosa est vbi requiritur vltimū an
num finiri. vt. ff. de actio. r. obliga. l. i.
omnibus. ¶ Succurritur r. eccle
sijs que minorum iure censentur. vt
j. eodem tit. r. quisiunt. Semper enim
ecclesia iure minoris debet et illesa fer
uari vt ibi dicit quidam tamen expo
suerunt illud verbū semper. idest in
quolibet contractu restringentes il
lud semper ad quadricennium tñ na
merandum a tempore contractus in
quo ecclesia lesa est possit restitui et
non vltra. Ecclesia enī maior est r. res
stituit sicut minor factus maior. l. in
fra quadriennij numerandū a tpe cō
tract⁹. vt. C. de tem. in integ. resti. l. vi.
Nā vt ibi heres minor fact⁹ maior re
stituit infra quadriennij in his in q̄
bus fuit captus tpe minoris etatis.
vñ q̄ sic dicit ponit eccliam in. xv. an
no. Alij autē aliter dicūt r. alio mō ex
ponit illud verbū semp sic videlicet
quāq; siue tps pñitione. Un po

nisi eas in primo die natiuitatis sue
 et dicunt eam sup in minori etate co-
 sistere. nec enim crescit vel decreuit ei-
 eras. Et dicas qd ecclesia fungitur iu-
 re et vice minoris. qd sic probatur ec-
 clesia esse coparatur reipublice. vt. C.
 de sacrosan. ec. vt inter diuini. Et res
 publica coparatur minori. vt. j. eodē.
 c. requisit. non tamē est minor imo
 maior. sed restituitur sicut minor vt
 reipublica. vt. C. de offi. eius qui vi-
 cem alte. gerit. l. j. Si enim minor esset
 vt dictum est. non fuisset desponsata
 vt. xvij. di. s. de biga. c. debitus. Et pu-
 to ecclesiam restitui quādoquē in cō-
 tractibus sine tēporis p̄scriptione et
 in iudicijs etiam post sententiā. vt. j. e.
 c. suscitata. et c. tuz et isis. S3 hoc nō
 nisi ppter graue dānus. vt. ff. de mi-
 no. l. si et cā. Et in his duobus differt ec-
 clesia a minore. qui non restituit nisi
 in minori etate. Et hoc intelligo cōve-
 rum nisi post cōtractū vel post finis
 contra ecclesiam restitui p̄scribat. Nam in
 temporibus vt in vsucapione et p̄scri-
 ptione nō inuenio ecclesiam restitui.
 quāuis inueniā quēdam tpa de p̄scri-
 ptione subduci. vt notabo. j. de p̄scrip.
 p̄scribit enim ecclesia et p̄scribit cō-
 tra eam. Et in hoc similiter differt ec-
 clesia a minore qui in tēporibus ipso
 iure seruatur illeclus p̄terquā in lō-
 gissima p̄scriptiōe q̄ quidē currit
 l3 minor restituitur. vt. C. in qui. cau.
 non est neces. in integ. resti. l. vlt. Alij
 autē dicūt qd ecclesia restituit a. xv.
 annis vsq ad quadriēniū. sic et eccle-
 sia recte iure vtitur minoris. hec enim
 tempora habet minor ad petendam
 in integruz restitutiōē. vt. C. de tēp.
 in inte. resti. pe. per totū. ¶ Item res-
 tituit i maior vel ecclesia si ledatur
 siue decipiat ipse minor. siue tutor ei
 vel curator eius interuenerit legiti-
 mus. vt. C. si tu tor vel cura. interue. l.
 etiā. Et idem dico in ecclesia si p̄clat

tus eius syndicus vel yconomus de-
 cipiatur. Delictum enim persone nō
 debet redundare in damnum ecclesie.
 vt. xvj. q. vj. si episcopus. sed est si de-
 cipiatur simplex procurator minoris
 vel ecclesie. tunc enim minori vel eccle-
 sie non subuenitur nisi procurator sit nō
 soluendo. vt. ff. co. titu. l. cum manda-
 to. magis enim fuit prouidendum su-
 perioribus p̄sonis que gerunt ex ne-
 cessitate qd p̄curator qui ex voluntate
 re gerit. ¶ Et quod dixi ecclesiam res-
 titui si p̄clatus decipiatur. Et est ra-
 tio qd p̄clatus conditionem ecclesie
 deteriozem facere nō potest. vt. j. c. j.
 quod intelligo in faciendo. secus in
 omittendo. vt. xvj. q. iij. placuit. j. de
 p̄scrip. c. j. Aliquādo tamen potest
 etiam in faciendo cōditionē ecclesie
 deteriozem facere. vt p̄ote modicam
 rem donando. vt. j. de dona. ceterum
 xij. q. ij. terrulas. Et idē in quinquage-
 sima et centesima. vt. j. de dona. apo-
 stolice. et j. de his que fi. a p̄cla. sine
 consensu ca. pastoralis. xij. q. ij. bone
 rei. Et in hoc differt p̄clatus a proci-
 ratore. qd procurator liberam habet
 et generalem administrationē non
 potest donare. vt. ff. de procu. l. p̄cura-
 tor tutorum. et l. procurator cui quis
 aliquotiens p̄clatus appelletur pro-
 curator vt. x. q. ij. p̄carie. xij. qd. l. c. vlt.
 et q. ij. sine exceptione. x. q. ij. casellas.
 j. de dona. fraternitatem. Et qd dico
 conditionē ecclesie deteriozem fieri
 posse per p̄clatū in omittendo. verū
 est legitimo tempore interueniente
 non statim. hoc est si ex omissione p̄-
 clati p̄scriptio inducatur contra ec-
 clesiam. Aliter si p̄clatus omittat in
 iudicio legitimam exceptionem seu
 defensionem restituitur ecclesia. vt. j.
 eodem. c. aud. tis. et c. cum uenissent.
 nisi super hoc eodem petita esset res-
 titutio et denegata. vt. j. co. titu. c. vlt.
 ¶ Iuuatur etiam minor et ecclesia in

allegationibus omittis dum ea que
 sunt pro causa non allegata vel alle-
 gata non probat. vel si se p̄ditum seu
 proditam ab aduocatis conqueras.
 vt. ff. co. titu. l. minor autē. §. j. et l. minor
 annis. xv. omittis. ¶ Item succurri-
 tur minori et ecclesie si se negocijs alie-
 nis imiscuerit sine mandato vel sal-
 tem necesse h3 cedere domino nego-
 ciorum beneficium restitutionis. vt
 ff. co. titu. qd si minor. Et vt breuiter di-
 cam restituitur minor et ecclesia in cō-
 tractibus vel quasi p̄tractib3 in delis-
 ctis vel quasi. vt sup his rubricē spe-
 ciales in codice ponuntur. et qd dixi res-
 titui in contractibus vel quasi locū
 habet cum cōtractus tenet vt p̄ote ce-
 lebratus in casu concessio et in forma
 iuris. vt. x. q. ij. hoc ius p̄rectū. et xij.
 q. ij. sine exceptiōe. Aliter si in casu nō
 concessio vel non fin formā iuris nul-
 lus est cōtractus ipso iure. vt. x. q. ij.
 quia rem hēmini. et xij. q. ij. sine ex-
 ceptione. apostolicos. alienationes. et
 tunc cum ius cōmune comperat. nō
 est necessaria in integruz restitutio.
 vt. ff. co. titu. l. in casu. ¶ Item succurrit
 ecclesie et minori si quasi cōtumar ad
 iudicium non venit culpa non dolo.
 vt. ff. co. titu. l. minor. secus si ex dolo vt
 ff. de mino. l. si ex causa. §. nūc viden-
 dum. tunc enim non restituitur eccle-
 sia qd nec minor restituitur i delictis
 atrocibus. nisi quatenus miseratione
 ad minorem pena iudicem p̄durerit
 vt. ff. co. titu. l. auxilium. Quod intelli-
 go cum tota ecclesia delinquit. vt. C.
 de sacrosan. eccle. l. iubemus nullam
 nauem. alias delictum personarū. vt
 no. §. co. titu. §. restituitur. ¶ Tres sub-
 uenitur et si noue defensiones appa-
 reant ecclesie qbus ante vsa nō fuit.
 vt. C. si sepius in inte. resti. postu. l. ij.
 Quis de iure cōmuni p̄teru nouo
 rū instrumētōz lites sopire nō debe-
 ant instaurari. vt. j. de sen. et re iud.

inter monasterium. et C. co. titu. l. sub
 specie. ¶ Item si deferat iuramentum.
 vt. ff. de iureiur. l. nam postea. §. si mi-
 nor. Et qualiter unq in iudicijs mi-
 nor vel ecclesia capiatur sine agar vel
 conueniatur. vt. ff. co. titu. l. ait p̄tor. §.
 sed et in iudicijs. ¶ Sed dubitatur
 an ecclesia vel minor possit petere re-
 stitutiōem a finia eo qd ecclesia tu-
 ta est cōmuni iure et cōmuni auxilio
 potest esse appellare. et ideo ad extra
 ordinarium auxilium recurrere non
 potest. vt. ff. de mino. l. in casu. Sed hec
 obiectio in finia domini pape locū nō
 habet qm̄ superior non inuenitur ad
 quez p̄ appellationem recursus ha-
 beri possit. vt. §. de elec. licet in fi. et. l. x.
 q. ij. cuncta. Sed si in fies et dicas. po-
 terit supplicari. ergo restitutio sup-
 uacua est vt superius dictum est. Re-
 spōdeo vtrūq remedium supplica-
 tionis et restōnis est extraordinariū
 auxilium et eadem equitate inductū
 vnde vnum reliquum non excludit.
 Ut dicitur. aliter actio de dolo nō da-
 tur si alia cōpetat eadē equitate idu-
 cra vt actio qd metus cā. que et si cō-
 petat. datur tñ actio de dolo. nā si enī
 qui metum fecit et de dolo teneri cer-
 tum est. vt. ff. qd metus causa. l. si cu-
 exceptione. §. cum qui. ¶ Sed nūc
 quid a sententijs aliorū p̄or qd petere
 restōnez. Videtur qd nō qd potest ap-
 pellare et sic ad extraordinariū auxi-
 lium nō recurrit p̄. l. in casu. et si res-
 pus appellādi excesserit restituitur
 ad appellādum. vt. C. si sepius i i reg.
 resti. postu. l. j. Rñdeo. p̄or ecclesia re-
 stitui a finia. nec obstat supiora iura.
 nā licet illa in cā loquūt cū minor est
 tutus ipso iure. et ideo non debet re-
 currere ad auxilium restōnis. Item
 alia lex nō obstat. loquitur cū minor
 petiit restitutionē. et tunc ei denegata
 iterum petere non potest nisi noue
 defensiones allegentur. sed poterit ap-

Resti-
tutio
nez a
finia
p̄ter
an po-
sit ec-
clesia
vt iur
noz

tere non potest nisi noue defensores allegentur. sed poterit appellare. vt. j. e. ti. c. vlt. r. c. si sepius in integr. resti. postuletur. l. ij. r. ij. ¶ Si tu querat an sit aliud restitui a sententia q̄ restitui ad appellandum a sententia. Respondeo sic. cum enim restitutio sit a sententia perinde est ac si sententia lata non esset ar. ad hoc. j. co. cum ex litteris. vbi dicit. nō obstante sententia. sed vbi sit restitutio ad appellandum. sententia salua manet. quāuis postea suspendatur per appellationem. vt. c. de iureiur. l. generaliter in princ. c. de appella. l. precipimus. §. hoc si. de off. delega. pastoralis. §. preterea. j. de sent. r. re iudi. cum interu. Licet alibi dicatur ex quo pronuntiat per appellationem. vt. ff. ad se. con. turpil. l. j. §. vlti. Sed exponitur ibi exinguitur. id est suspenditur. ¶ Si fieri autem debet restitutio iudice sedente pro tribunali presente aduersario vocari. enim debent is contra quem petitur restitutio alioquin ipso iure non tenetur restitui. vt. ff. de mino. l. verum. §. sciendum. r. l. in cause. §. causa r. l. si species. §. vlti. Nam negotiorum merita partium assertionem panduntur. vt. c. si per vim vel alio modo. l. vlti. Quod si minori vel ecclesie pro restitutione non detur actio sed iudicis officium. vt. ff. de mino. l. q̄ si minor. §. vlti. r. l. illud. §. j. l. q̄ si de speciali. os tamen libellus porrigi liris contestationem fieri r̄ omnia solenniter r̄ re pcedere. vt. §. de off. iudi. c. vlti. in calutamē. si is contra quem restitutio petitur. vocatus infra triennium nō veniat restitutio indulgetur in aut. vt sponsali. largi. §. ad hoc. colla. ix. Dy etiam ecclesia siue minor p̄bare lesionem siue deceptionem non cui ex hoc solo q̄ minor est quis sequitur q̄ sit deceptus. r̄ idē in ecclesia. vt. ff. de mi

no. l. non oia de iureiur. l. nō postea. §. si minor. ¶ Possunt restituere iudices delegati a papavcl a p̄cipe. J̄re ordinarij. J̄re delegati ordinarij. habentiu administrationes. siue cāe restitutionū fuerint sp̄aliter cōmisissimōi delegatis. siue alis cās cōmissis coram eis restitutionū inciderint questionēs. J̄re ordinarij non habentes administrationē. sed delegati ab eis nō possunt. si cause restitutionū cōmittantur eis. sed si alis causis cōmissis q̄dnes restitutionū incidat coram ipsis. r̄ causas audire possunt r̄ restitutiones indulgere. Et idē dico i arbitris. nam super restitutōis questione compromitti non potest. sed si super alio cōpromittatur super quo cōpromitti potest. r̄ corā arbitro incidat q̄d restitutionis. r̄ audire r̄ restituere potest. vt. j. co. ti. decre. causam. que sumpta est ex legē. c. vbi ap̄ quē. l. vlti. Sed certe si recte inspicatur lex illa colligitur ex illa q̄ nec delegati ordinarij non habentiu administrationē. nec arbitri cognoscere possunt de h̄mōi q̄dne etiā incidat. r̄ sic legebant r̄ intelligebat legē illam domini mei azo. r̄ hugu. Sz hec decre. priu dicit potest eē huiusmodi decre. ratio. q̄ i incidenti q̄dne etiam miuus competens iudex iurisdictionem foritur. vt. §. de off. de leg. prudentiam. §. vlti. c. de iudi. l. quod tens. r. c. de ord. cog. l. adire. ¶ Dubitatur autē q̄ sunt ordinarij administrationem nō habentes. sed facultatē tantum modo iudicandi. Et fm iura ciuilia dici p̄t q̄ sunt illi qui honorem dignitatem habent. sed nō ad administrationem vnde rōne honoris dignitatis iudicare possunt. si qui in eos consenserint. r̄ de his loquitur lex de iudi. l. j. r. c. e. ti. rem non nouam. Respon. i. Sed secundum iura canonica posset poni exemplum in episcopo

6
Resti
tui q̄
possit

7

po qui renunciauit loco epali. non dignitati. qui honorem retinet administratione. vt. §. de ordi. ab episcopo q̄ resig. episcopa. c. j. r. §. de renuci. nisi cum pudem. §. vlt. r. c. post translationem circa. si. J̄re ponit potest exemplum in episcopo cuius episcopatus omnino destructus est. populus effectus. hic enī episcopus est nullus tñ episcopatus hic honorē h̄s sine administratione. Quidam tñ ponunt exemplū in officialibus episcoporum r̄ male quia officiales non sunt ordinarij sed delegati ad vniuersitates causarū vt nota. §. de off. vica. circa prin. ¶ A quibus autē confertur iurisdictione ordinaria nō. §. de off. or. §. ordinarij. Et est sciendū q̄ vbi cūq̄ ecclesia vel minor restituitur restituendus est ex eius aduersarij etiā maior. sz in eodē tantum casu. sz nō in alio vt. ff. de mino. l. q̄ si minor. §. resti. r. l. p̄. §. ij. r. l. etiā. §. j. c. de repu. l. vna. c. de p̄dijis mino. l. si p̄dij i si. xij. q. ij. vultetane. j. de reb. ecclē. non alie. ad audientia. Non enī ecclesia ditari debet casu aliena iactura vt. l. iij. di. generalis. j. de penis suam. ff. de condi. inde. l. nā hec natura. ¶ J̄re licet minor vel ecclesia impetrauit restitutionē. potest renūciare si velit. vt. ff. de mino. l. si iudex. ¶ Quando autē ecclesia restituitur dixi. §. e. ti. §. sit cōpuratio. q̄ semper sine temporis p̄cificatione. vt. j. c. j. r. c. cum ex litteris. nisi cōtra eam legitime p̄scribatur nam vt ex littera illius decre. n̄ ex litteris colligitur tempore Eugenij papae in primo mense sui pontificatus interuenit lesio r̄ tempore celestini multa est restitutio. qui causam commisit sententia eugenij non obstante. Quidam tamen dicunt q̄ ibi interrupta fuit q̄ driennij p̄scriptio per petitionem restitutionis. fuit enim petita restitutio tempore Eugenij temporalib?

aliorum summorum p̄fiscum ei succedentium eadem petitio inouata. r̄ sic ecclesia petens non fuit quadriennio excusa. Sed errant q̄ sic dicunt. q̄ restōis q̄dne dum petitione sed nec lit. contes. perpetuat. vt. ff. de mino. l. papinia. §. vlt. r. c. de tempo. i in te resti. l. vlti. Si quis tamen vellet illorem sententiam substinere. posset dicere q̄ ibi p̄ iudices stetit quom̄ minus i q̄dne illa p̄cessus fuisset. r̄ ideo ecclesie petenti nullum potuit iudicium generari r̄ laur. vt sp̄o. largi. §. hoc quoq̄ colla. ix. r. ij. q. vi. anteriorum. §. sed lis. r. l. biduum. ¶ Unum non omitto. q̄ quod dixi. §. p̄iori. t̄ delegat? causas restōis audire posse recipi dubitationē. Uidef. enī q̄ cāe h̄mōi delegare non possunt q̄ ex edicto restitutorio nulla p̄pria proficiat actio sed cōdependet ex officio iudicis. vt. ff. de mino. l. q̄ si minor. §. vlti. Eavero q̄ iudicis officio expedit nō delegant. vt. ff. de of. procon. l. nec q̄cuq̄. §. vbi. ff. de re. iur. l. oia. ff. ad municip. l. ea que. ¶ Ad q̄d r̄ndeo. sp̄ale est hic fauere restōis qui ampland? est nō restringend? vt. ff. de lib. r̄ postu. l. cū quidā. Si cū aliud speciale in hac restitutione contingit. vt cū cā restitutionis sit excellens ita vt in ea req̄rat speciale m̄darū. vt. ff. de mino. l. illud vt in ea cōpromitti non possit. nec delegari ab ordinario iurisdictione siue administratione habente. tñ tñ coram arbitro q̄ corā delegato hui? ordinarij tractari poterit incidet. vt. j. e. ti. cā. ¶ Est autē i integri restitutio p̄rioris status vel iuris r̄ integratio per quas subuenitur minoribus. Subuenitur ecclesijs iure minoris sicut dictum est. Subuenit q̄nq̄ maioribus ex iusta legitima causa. vt. ff. ex quibus cau. ma. per totū. r̄ sic intelligo. j. cod. ti. ex litteris. j. de senten. r̄ re iudi. cum Beroldus. j. de

9

10
Resti
tutio
q̄d sit.

pigno. significante.

De alienatione iudicij mutandi
causa facta. Rubrica.

A superio

ri rubrica prope
cti est et puius p
i iugru restitudo
ne ecclesie. vr. s.
ri. p. r. i. c. j. Et mi
noribus vr. s. in. c.
constituit. Et ma
ioribus vr. s. in. c. ex litteris. Et no eq
lare pspit hicoibus in qnoz dñu
et iudicij aliq rctz possessioes de q
bus agendi esse credut et timent i ali.
os trāffert cā mutadi iudicij. ¶ Sur
gunt autem ex hoc edicto duo spalia
bñficia. Unū qz agit alienantes ac
tōe i factū. ad id qd interest agentius
res nō fuisse trāslatas. saluis nihilo
minis pristinis actiōib⁹ aduersus no
uos possessores quos poti⁹ parat vel
parit nouos aduersarios. vr. ff. eo. ri.
l. j. Et aliud qz littere cōmissionū hve
terce possessores obtente extēdunt
ad nouos. de qbus nullā faciunt mē
tionē. vr. j. eo. ri. c. j. In titulat hīc igi
rubrica de alienatōe iudicij mu. cau.
sa fac. ¶ Unde videndum est qñ lo
cū habeat hoc edictū tñ. tō quēzin
quātū def actio ex hoc edicto. ¶ Hīz
locum hoc edictū cū qd credens se cō
uicēdiū super aliqua actione rea
li vel personali i rem. tñ scripta vt po
re aliquo interdico. Interdicta. enīz
licet in rem videantur concepta. vi tñ
ipsa personalia sunt. vr. ff. de interdi.
l. j. §. interdicta alienat rē dolo malo
causa mutandi iudicij a se et suscipi
di ab illo in quem transfert possessio
nem nec referat. an. transferat dñum
vel nudam possessionem. vr. ff. eo. ri.
l. non soluz. l. ex hoc. §. alienare. Do

lo malo ideo dixi quia si alienat rem
redibendo venditori. non vt iudicij
cuius. sed alias redibiturus vel si ex
alia necessaria causa alienat. locū nō
habet edictum. vr. ff. eodem titulo. l.
ex hoc. et. l. sequentibus. Et idem di
co si ideo alienat. quia timer sibi mo
ueri qñtionem lites exaceratur. vr. ff.
e. ri. l. itē si res. §. vlt. Itē locum habet
hoc edictum cū alienatio sit cā futuri
iudicij mutandi. vr. in. l. ex hoc. §. pñ.
qz si iudicium esset incohatū iter pe
titorē et possessore conuentione iudis
ciaria. aut per pccs pñcipi oblatast
iudici insinuat as ac per indicē aduer
sario cognitas. cū res esset litigiosa.
si de dñio ipsius vel quasi qñtio erat.
tunc commissio vicio litigiosa. locus ha
beret edictum de litigiosis. vr. C. de li
tigio. l. vlti. in autē de litigio. i pñ. col.
viii. qz prohibita est talis rei aliena
tio vt ibi. r. q. q. in. qz res. s. res sup q
futurū speratur iudicium nō prohibe
tur alienari ante mortis causam. ¶
Et id istud edictum de litigiosis con
tractibus nō cōcurrunt sed diuersis
respectibus locum habet. ¶ Datur
autem actio in factum ex hoc edicto
ei. in cuius fraudē et elusionem facta
est alienatio. et suis hereditibus cōtra
heredes eius ad quem res trāslata
est. Et datur infra annum. vr. ff. e. ri. l.
non solum. §. vlt. et. l. sequentibus. Da
enī in quā aduersus cum qui aliena
tur quē ad itē esse conueniat corā or
dinario. et vt puto coram delegato p
litteras contra eum obrenas. vr. do
lus representet eum possessorem. iur.
ff. de rei ven. l. qui petitorio. C. ad ex
hiben. l. ad exhibendum. in quo inte
resse considerabitur quamti interest
agentis rem non fuisse trāslatam i
hominem alterius diocesis forte vel
provincie contra quem illum agere
oportet ad possessionem aduocandā
per pristinā actionem. Item quā

n interest ipsius non habere du tio
rem vel potentiorē aduersarium si
in potentiorē trāslata fuit qz po
tentioribus pares esse non possum⁹
vr. ff. e. ri. l. j. Item ager contr a posses
sorem actione i rem vel alia actione
sibi competente ad rē aduocandam
siue coram ordinario possessoris siue
coram delegato. quem obtinuit con
tra alienantes. quod est hic speciale.
cum alias generaliter littere cōmissi
ōis sint personales. nec ad alios ex
tendantur quoz nomina in litteris
non habentur. vr. s. de offi. deleg. cus
olim abbas. et. c. super eo de rescript.
significauit. Sed fallit illud genera
le hic in alijs casibus quos nō. s. de
rescript. §. sed priuilegium. et. s. de offi.
deleg. §. casualiter. Verunt si ab eo
qui rem alienat. nerit consequatur ac
tor rei estimationē dolo pñtante ip
sum possessorem vt superius dictus
est. non aduocabit postea rem a pos
sessore. nec enim habere potest rem
et pñcium. sed aliter vt. ff. de peti. he
re. l. si rem et pñcium. et rem a posses
sore et interesse ab alienare conse
quē potest vt superius dictū est. ¶ Item
alienatio potest cōueniri pristina ac
tione. non tantū ad rei estimationē
ratione doli. vt dictum est. sed ratioe
pñcij quod ex rei venditione recepit
qz pñcium loco rei succedit. vr. ff. de
pccu. l. sed si quis et in. l. predicta si et rē
et pñcium. ff. de le. q. l. Imperator. et. l.
se. j. de vfu. cū ru. i. si. ff. deleg. iij. l. fu
de commissā. §. si rem. et. j. vt lire pen.
ecclesia sancte marie. Sed et si derico
cedatur actio contra laycum. vt si de
ricus trahat laycum ad forum eccle
siasticum et non fiat cōtraverba edi
cti. sit tamen contra mentem. vr. j. c.
ti. c. ij. Nam ille incidit in verba hui⁹
edicti qui credens se conueniendum
super re aliqua trāffert rem illā in

aliū causa futuri iudicij mutandi a se
et suscipiendi ab illo in quem trāffert
rem. sed in mentem huius edicti inci
dit non in verba qui dum credit vel
scit sibi aduersus alius competere ac
tione illam priuilegiato vel poten
tiori homini cedit causa futuri iudicij
non mouendi a se. sed ab illo incho
at persequendi cui cedit. tñ hoc casu
cessio est nulla. et his qui cedit amit
tit actionem vt hic. ca. ij. et. C. netice.
po. l. nulla. Clericus autem dicitur
potentior layco ratione officij cuius
contemplatione sortitur priuilegiū
quoad forum. Nam alias ratione of
ficij censetur durior aduersarius et po
tentior. vr. C. q. m. et causa. l. si ipse
C. si quisqz predi. pñ. l. j. et. C. si rector
prou. l. vna. Sicut tutor ratione offi
cij censetur potentior pupillo. et ideo
cessio ei facta contra pupillum nō va
let. vr. C. qui dari vt tu. pos. in auten.
minoris. Et hoc qñter esse potest. vt
actione cessā derico contra laycum.
dericus trahat laycum ad forum ec
clesiasticum. cum actor forum rei se
qui debeat secundum canonicas et
legitimas sanctiones. vr. infra de fo
ro compe. si dericus. et. capitulo cum
si generale. et. j. questio. prima relatiū 8
et. capitulo experientie. et. C. de iuri
diti. omni. iudi. l. iuris ordinem. Res
pondeo. hoc locum posset habere in
locis illis in quibus consuetudo est
quod dericus trahat laycum etiam
reum ad forum ecclesiasticum. vr.
infra de foro compe. si dericus. Vel
aliter posset dericus molestare lay
super quā cessā est cū sup re illa quā
laycus possidet sup q cessā ē derico ac
tio. layc⁹ cogē agere cō laycum super
molestia quam dericus ei infert. Et
tunc dericus cōueniatur in foro ecde
siastico intentabit actionē sibi cessā
per modum reconuentionis. Et cessā

autem hec actio ex hoc edicto in quibusdam casibus. l. v. ff. eodem ritu. iij. §. ultimo. t. l. ex hoc §. si quis alie nauit.

De arbitris. Rub.

peditis prepa

rationis iudiciorum ad iudicia veniam. Sed quasi ad instar iudiciorum arbitria sunt redacta. vt ff. eo. ritu. l. j. Nam arbitrer ptes iudicis assumit. vt ff. c. r. l. si de me. c. s. alias pomponius. §. recepisse. Ideo prius de arbitris est videndum. C. Quidam igitur quid sit arbitrium. Item in quot debeat compromitti. quis possit esse arbitrer. de quibus rebus valeat compromitti. et qd sit effectus arbitrorum. In quibus differant iudicia et compromissum. et qualiter finiatur compromissus. C. Arbitrium testis trinus acutus psonarum sup. ciuili questione in quasi iudicio contenditum. Nam iudex laborare debet ad inuestigandam veritatem. vt. xxx. q. v. iudicantē. actor ad intentionem et ad amplificandā cām. Reus ad extenuationem ad cām diminuendam. vt. iij. q. iij. c. j. Uel sic diffinitur arbitrium fm d. 30. Arbitrium est cā in dicendo iure voluntarie posita cū certarum psonarum interpositione. scz arbitri actoris et rei. C. Arbitrer potest qui non prohibet a iure vt pta liber homo paterfam. sed et filius fam. arbitrer esse potest. etiam iure patris. ff. eo. ritu. l. sed et filius. t. l. quoniam etiam. Item libertus sed non seruus. vt. ff. eo. ritu. l. pedius. in pncip. c. 2. §. in seruum. Itcz non refert an arbitrer sit integre fame. vel infamis. vt. iij. q. vii. §. tria in versicu. cognitor. res. t. ff. eo. ritu. l. periti. Sed secus in iudice. vt. C. de dig. l. neq. famosus. C.

de infamibus. l. vna lib. r. j. t. j. de ex cef. pta. inter dilectos. C. Prohibetur autem esse arbitrer seruus. vt dictum est. Item mulier. vt. j. eo. ritu. d. lecti. C. eo. r. l. vltima. quis nec iudicare possunt. vt. iij. q. vii. §. tria. ff. de iud. l. cum pteor. §. j. t. xxxij. questio. ne. v. mulierem. hoc tamen fallit in quibusdā excellentibus feminis que ratione sue excellentie et consuetudinis iurisdictione ordinaria et arbitria vniuntur. vt predicta decreta. j. eo. ritu. dilecti. et aliquotiens delegata. vt. iij. q. ij. cum deuotissimam. viij. q. j. vercor. Item in laycum compromitti non potest super rebus spiritualibus. vt. j. eo. ritu. contingit. quia nec de rebus ecclesiasticis layci iudicare valent directe vel etiam incidenter. vt. j. ritu. pteor. decemimus. j. qui filii sint legi. lator. nisi auctoritate superioris suscipiant compromissum. vt. j. c. ritu. per tuas. seu iudicium. vt. xxxij. distin. §. verum. vel nisi hoc humilitas superioris iudicat. vt. ij. q. vii. nos si competēter. vel nisi hoc fiat ad tollendam omnem suspensionem contra clericum exortam. vt. ij. q. v. habet. et c. mēnam. C. Et notabis qd in causa matrimoniali nec in laycum nec in clericum compromitti potest. vt. d. de in integ. resti. causam. Et hoc ē verum in causa matrimonij carnalis. nam in causa matrimonij spiritualis compromitti potest in clericis. vt. j. eo. ritu. ex parte. d. de elec. cum inter dilectos. Item prohibetur compromitti in furiosum surdum aut mutum seruum. Item minor. xvj. annis. maior autem. x. sed minor. xvj. annis potest sumi in arbitrum. sed restituitur si temere auditorum recepit cum interstit eius libus non vetari. vt. ff. c. ritu. l. sed si in seruum. §. j. t. l. cum lege. t. ff. de minoribus. l. minoribus. xvj. annis subuenitur. Item prohibetur

compromitti in iudicem ordinarius. dicente. si quis iudex sit. arbitrius recipere eiusdem rei de qua iudex est. in se ve compromitti iubere prohibetur. l. iul. et si sniam dixerit non ē danda pene psecutio. vt. ff. eo. r. l. sed et si in seruum. §. ij. t. iij. q. viij. §. tria. verum si. si quis iudex et est triplex rō quare in ordinarium compromitti non possit. Prima qz si nollet pronūciare. nō esset qui eum cogeret. cum per ordinarium cogi debeat arbitrer ad pntiā dum. vt. ff. eo. r. l. iij. Secunda qz si contingeret sniam quam ipse tulerit impugnari timēdum esset ne eaz de fenderet animose. vt. C. de assen. l. nemo. Tertia qz lex dicit arbitrus similes esse iudici. vt. ff. eo. ritu. l. j. t. C. de iudi. l. rem nō nouam. ergo est alius a iudice. cum inter vtrunq. similis donoretur. nihil enim est id cui est simile. et fm hoc intelliges. l. illa si quis iudex. sicut sonat vt sint duo dicta. si qz iudex non possit compromissus recipere. nec in se compromitti iubere. Contra hanc sniam facit consuetudo frequenter effi in ordinarios compromittitur et valet qd fit. faciunt et multa iura ad hoc. d. de electio. cām. t. c. cum inter dilectos. j. eo. ritu. dilecti. t. c. cum tempore. t. c. ex parte. Similiter et in delegatos compromittitur. vt. j. de preben. nisi. j. de presup. litteras. j. de resuspermu. exhibita. tu dicat qz prohibitio legalis non hz locum fm iura canonica. Uel si uelis sustinere legem illam si quis iudex. dicitur vnum esse dictus. l. illius. et sit sententia iudex prohibetur recipere compromissum iubēdo in se compromitti. vt illa verba in se vt compromitti iubere. sint expositio verborum priorum legis. Quidam tamen dicūt et fm leges posse in ordinarium compromitti p aut. vt disse. iij. §. si vero cōtigit. colla. ix. Sed certe autē illud lo

quitur in arbitratore. hoc est in amabili compositore. potest enim ordinarius per amabilem compositionem dissolvere que dubia sunt inter partes. vt ibi dicit. C. Debent tantes compromitti in imparē numerus. qz in numero impari deus gaudet. scz in vnum aut tres. vt. j. eo. ritu. c. j. Et ideo statutum est ppter hominū facilitatem ad dissentendum. vt. ff. eo. ritu. l. si vnus. §. principaliter lex si contingeret tres non concordare in eandem sententiam obtineat sententia duorum. vt h. c. c. j. Quod intelligo tertio pte et tradicente. secus si absente. tunc effi sententia duorum non teneret. vt. ff. eo. ritu. l. si tres. t. l. sicuti. C. Quid si duo pronūciat. tertio pte et tacente. vt nec contradicat nec consentiat. pinde habendum est ac si contradicat. Sed queritur an valeat compromissum si compromittatur in duos. Et videtur q non nam si dissentiat res sine exitu futura est. Sed certe solitum est compromitti in duos et valet compromissum. et si non consentiunt. tunc ordinarius vel delegatus qui iurisdictionem sibi retinet pot. cogere duos certam eligere et tertiam psonaz. vt in. d. l. si vnus §. principaliter. t. d. de offi. deleg. sup. spinonis. quāuis aliud obseruet in duobus iudicibus discordantibus ac diuersas sententias ferentibus. qz illa snia valebit que a superiore confirmabitur. vt. ff. de re iudi. duo iudices. j. de re iudi. c. vi. C. Sed si in duos compromittatur sic vt si dissentiant tertium assumant. nec exprimatur is q est assumendus. non valet compromissum qz possunt in assumendo dissentire. vt in ea. l. §. si duos. j. eo. r. innotuit. Sed contra. j. eo. ritu. cum a nobis. Ad qd rōderi poterit q ibi actus fuit de certis psonis assumēdis quibus nō fuissent expresse. Uel illud locum hz

Sup
qbus
causis
possit
compromitti.

in mediatoibus seu ordinatoibus assumendis: scus in arbitris. Uel si lud obtinuit ob reuerentiam legati. z simile. J. de accu. z inquis. ad petitiō nem. Uel dicq illa est ratio quare nō valet compromissum factus in duos ita vt si discordes fuerint tertium assumant. qz z in assumendo poterunt esse discordes z sic sine exitu res futura esset. que rō cessat cum in vnus cō promittitur z datur ei potestas aliū vel alios assumendi. z sic loquit ptra ria decre. C. Potest compromitti su per pecuniarijs causis z repositibz. pōt z super spiritualibus. vt. J. eo. ti. non sane. cum olim. z ex parte non ta men in laycum. vt. J. eo. titu. cōtingit. Sed in matrimoniali. liberali vel cri minali non compromittitur. vt. J. de in integ. resti. cām. J. in matrimonia li. Et est ratio in cā matrimoniali ex cellentia sacramēti. In liberali vero fauor libertatis que maiores iudi ces requirit. vt. ff. eo. titu. l. nō distin guemus. J. de liberali. C. de peda. iu di. l. ij. C. vbi cā sta. l. iam dudus. C. ne in sta. de fec. l. si pater. Arbitr aīr nō est magnus iudex sed paruus. vnde ip sius snia non est per omnia sentē tia. vt. ff. de his q no. in fa. l. quid ergo J. ex compromisso. nec ei paretur nisi metu pene. vt. C. de arb. l. j. Et hece a dem rō locum hz. quare in criminali non compromittit. vt. ff. eo. ti. l. nō di stinguemus. J. iulianus. z in l. palle gara qd ergo. J. ex compromisso. z. J. de in integ. resti. cām. Et est sciēduz q potest agi inter partes. vt pronun ciatur vno litigatorum presente z al tero absente. vt. ff. eo. ti. l. diem. J. sta ri. Item vt vnus ex arbitris pnuiciet absentibus alijs. vt. ff. eo. ti. l. non di stinguemus. J. cum in plures. Item agi pōt vt compromittatur in ticiuz vel in seyū. sed is coget pnuiciare in que litigatores cōfenserūt. vt. ff. eo. ti.

l. item si vnus. J. itē pompo. Item agi pōt vt certo loco pnuiciet. alioqn ibi pnuiciabitur vbi cōpromissum est. vt ff. eo. ti. l. si cum dies. J. si arbiter. Item agi pōt vt arbiter pnuiciet. qd sibi vī diūmodo ei videat fm leges. vt i aut. de iudi. J. antepe. Sed si actus est vt certā sniam dicat nullū est arbitriū. vt. ff. e. l. qualē. Item arbiter feratis dieb? pnuiciare nō pōt nisi in trib? casibus. s. ptoze cogēte vt. ff. e. ti. l. si fe rariis. vel de cōsensu partium. nā hoc inuenio in iudice. ff. de iudi. l. si ferias tis. Item si dies cōpromissū sit exiur ra. vt. ff. eo. ti. l. si de meis. alias pom po. J. arbiter. Item agi pōt vt arbiter certo loco pnuiciet alioquin si certus locus non est adiectus in quo pnuiciet. ibi pnuiciabitur vbi cōpromis sum est. vt. ff. eo. ti. l. si cum dies. J. star biter. C. Effectus arbitrorz ē vt snie arbitri stēt siue equa sit siue iniqua. vt. ff. eo. ti. diē. J. stari diūmodo non sit ptra leges z sacras cōstitutiones z sit solēniter lata z dolo arbitri careat. Et sic non ob. C. e. ti. l. arbitroz. ff. e. ti. l. ita demū. Stabit inquā snie ar bitri metu pene si pena fuit compo missum vallatū. qz tunc non emolos gabitur arbitriū. i. non cōfirmabitur snia p silentium. x. dieruz si ptes non cōtradict. nec snia transiit in rē iudi catam. sed si snie nō stetur agitur ex stipulatione ad penā. vt. C. eo. titu. l. j. j. eod. ti. p tuas. Sed si compromis sus nō sit pena vallatū sed iuramēto fm canones vs. vt. J. e. ti. ci. z tpe. z cō pellunt ptes ad obseruāzias iuramē ti rōne. vt. J. eo. ti. nō sine. Sed fm le ges nō t3. vt. C. eo. tit. in aut. decerni mus. Si neutri interuenit z infra. x. dies cōtradict snie. agi pōt ad inter esse. vt. J. eo. ti. p tuas. si simplr sit cō promissus snie stari. vt. ff. e. ti. l. diem J. vl. Sed si nullo remedio cōpromis sum vallet. z snie infra. x. dies nō fue

6
Arbi
trioz
effec
tus.

rit cōtradictum. emologatur arbitriū id est cōfirmat silētio. x. dierz tacite vel expresse. si cōfenserint manifeste tūc trāsit i rē iudicatā agitur z excipitur ex ea z mādatur exccutori. vt. C. eo. ti. c. cum antea. J. eo. ti. p tuas. C. Et qd dīco cōpromissum vallari pena itelli go siue pena nūmaria siue res alia fuerit vice pene pmissa. vt. ff. e. ti. l. li tigatores. J. q ait. Item hoc intelligo siue ptes inter se penā adinuices fue rint stipulare. siue arbitrio pena fue rit pmissa. nam tūc arbiter penā exa ctam pñare vel actionem cedere cō pellitur ei q snie stabit ptra euz qui nō stabit quasi inter partes z arbitz hoc tacite actum videat. z iō pro ran to debet haberi. vt. ff. de pñ. ver. l. si gratiam. J. j. sed si vnus litigatorū penā pñit. alter nō cōpromissus non vs. vt. ff. e. ti. l. si de meis. Sed qd si inter litigiosos cōpromittatur z cū p ene interpositione z altera ps non stet arbitrio nunqd altera pars pōt perere. Uidentur q sic. vt. J. eo. ti. dile en. in si. Nam z alias auctoritate iu dicis pena petitur. vt. rñ. q. ij. epus q mīcipium. rñ. q. di. q. vj. q. j. statui mus. rñ. q. ij. cū deuotissimam. z. c. in legibus. rñ. q. iij. si quis cōtumat. z. c. in quis q3. z. c. si quis domū. z. c. q sub dyaco. S3 cōtra. rñ. q. ij. fraternitas. z qz religiosi nedum penam. sed for re seu capitale perere nō debēt cū scā dalo aliorū. vt. rñ. q. j. aliud de pc. dis. j. aliud. J. de penis. snia. Sed puto q religiosi penam perere possunt. siue in pecunia pena cōsistat siue in alio. vt. J. q. vñ. quociens. J. de elec. cum pi lectus. equum em est vt quis penas sue contumacie reponet. vt. ff. de col la. bo. l. j. J. si cum duobus. ff. de tab. exhibē. l. locum. Puto q a quocunq pena. exigi pōt siue sit conditionalis siue sit a iure inducta. Uel tunc tantū conuenionalis potest peti fm cano

nes cum petitur loco interesse. vt. J. de fideiussio. puenit. z. c. constitutus. ff. de ac. emp. z ven. l. pedia. Et sic nō obstat decretum illud fraternitas. Uel illud loquitur in foro penitentie li. Pena vero adiecta in fraude vsu rariū fm vtunqz ius peti non pōt. vt. ff. de act. z emp. z vend. l. iul. J. ibi dem pompo. Ubi autem due ecclesie incidunt in penam conuenionalē neutra ab altera petere pōt. sed sit compensatio. vt. J. de pe. constitutus. C. Compromissum tautem z iudiciū habent similia z dissimilia. Similia sunt in his. quia i vtroqz libellus por ngitur. z in vtroqz per libelli oblatio nez fit prescriptionis interruptio. vt C. eo. ti. l. penul. Item quo ad iuramē tum calumnie. vt. C. de iura. calum. l. j. Item quo ad testes qui recepti in vno valent in alio. vt. C. eo. titu. l. pē nul. Item in vtroqz ferēda est sentē tia in scriptis. vt. C. de senten. ex pe rici. rēci. l. vna. C. eodem titulo. l. pē nulli. Item in vtroqz sit citatio per nuncium vel epistolam. vt. ff. eodem titulo. l. sed interpellatur. J. arbiter. Item tam arbiter q iudex pnuiciat diebus feriatis. vt. ff. eodem titu. l. si feriatis. z. ff. de ferijs. l. si feriatis. Item si arbiter non veniat ad locum desti natum cognitioni compromissi cau sa pars illa que non venit contumax non habetur. vt. ff. eodem titu. l. arbi ter. Item sicut iudex sic z arbiter lū rem suam facit si male pronunciat. vt. C. de episcopis z clericis. l. si quis in conscribendo. in si. C. Differunt t autem in his. quia coram arbitro lo cum non habet satisfactio de lite pro sequenda. seu desistendo in iudicio quia pro his sufficit pene promissio. arg. ad hoc in aut. de litigiosis. J. ad excludendas. in fine. que coram iudi ce locum habent. vt. rñ. qdne. in. in. c. offratur. z in capi. quod fieri. C. Item

7
In q
b? cō
ueni
antē
pro
missū
z iudi
ciū.

8
In q
b? dī
scrā
cōpro
missū
z iudi
cium.

k ij

reconuentio coram iudice locum habet. ut. f. de mutu. petitiō. c. j. t. ij. Sed coram arbitro non. ut. f. eo. titu. c. j. o. lectus. Item iudex potest punire contumacem. ut. f. ut lite non contesta. qm̄ frequenter. ff. si quis ius dicen. non obtrē. l. j. Sed arbitrer non qz hoc solis iudicibus permissum est. ut. ff. de iudi. l. ij. §. vlti. Nec obstat lex. ff. eod. ti. non ex omnibus que dicit arbitri posse punire contumaciam litigatoris. ibi est loquitur in contumacia commissā non in non veniendo vel nō respōdēdo. sed in non soluēdo que per arbitrum sic puniē. qz deferebatur parti iuramentum in litem. ff. de app. l. creditoz. §. iussus. Vel loquitur lex illa non ex oibus. quādo hoc in cōpromisso puenit de puniēdo contumace.

¶ Tres in arbitris mora non purgatur ubi dies p̄figetur ab homine. ut. ff. eo. titu. l. cellus. fecus in iudicibz. ut. ff. si quis cau. l. t. si post tres. ¶ Si nitor autem cōpromissum lapso tempore in quo existit cōpromissus. ut. ff. eo. tit. l. si cum dies. §. si intra. t. l. si qd. §. arbitrer. Itē si vnus ex litigatoribus bonis suis cedat. ut. ff. eo. tit. l. itē si vnus. Item soluit cōpromissus die. morte. acceptilatione. iudicio. pacto. ut. ff. e. ti. l. non distinguemus. §. summa. t. §. sequentibus. Et qd dicit de morte intellige iudicis. ut. ff. eod. titu. l. item si vnus. §. item si plures. t. l. arbitrer. Morte litigatorum vel litigatoris nisi in cōpromisso heredis vel heredis mēto habeat. ut. ff. e. ti. l. sed iterpellatur. ¶ Sed queritur an pena soluta ab eo qd nō parer peti pesseret iudicatum. Respondeo non duabus rōnibus. Primo qui sic ageret contraria postularer. pena est peti tur qz non parer. iudicatum vero qz snie statur. t. id tanq̄ petēs contraria non audir. ut. f. de app. sollicitudinez. C. de furt. l. ij. ff. qd. appel. sit. l. ij. C. de

mu. patrimo. l. professio. Secūdo qz sententia arbitri auz pena assumptis non agitur qz non transit in rem iudicatam ut superius dictus est t. probatur. C. eo. ti. l. j.

¶ Finitur liber primus.

¶ Incipit liber secundus.

¶ De iudicijs. Rub.

Conplicitis quibusdam iudicioz preparatorijs. ad tractatū de iudicijs accedamus. ¶ Loquitur autē hec rubrica de iudicijs in plurali t. nō de iudicio in singulari. qz plura sunt iudicia. ¶ Iudicioz est. Aliud criminale. Aliud civile. Aliud ordinarium. Aliud extraordinarium. Aliud spirituale. Aliud temporale. De criminali loquitur. f. eo. c. arsi derici. t. c. cum non ab homine. De civili. f. eodem ceterum. t. c. quia. Qu. De ordinario. f. eodez. c. dilecti. t. cap. examinata. De extraordinario. f. eodem uouit. De spirituali infra eodem exhibita. De temporali infra eodem venerabilis. Potest et septima species adijci dicat. Aliud spirituali annexum. ut infra eodem. quanto. Sed certe non puto necessarium hanc speciem addi. Nam causa iurispatronatus que dicitur spirituali annexa. vere spiritualis est. id est de re spirituali. Unde iurispatronatus vendi non potest. ut infra de iurispatronatu. quia derici nisi cum vniuersitate transeat. ut infra de iurepatrona. cum secundum. Dicitur autē causa iurispatronatus annexa spirituali ppter quoddā accidēs iurispatronatus. qz cadit in laycū. t. possidet seu quasi possidet ab eo cum nullum ius spirituale possidet a layco ppter

istud. Et ppter ius funeradi. ut. ff. de mortuo inse. l. j. Et ppter ius eligēdi si ex p̄uilegio operat. ut. f. de iurepatrona. nobis. ¶ Videam⁹ igitur qd sit iudiciū. Un dicatur. Que sunt partes iudicij. que sint necessaria ad constituendum iudiciū. Qualiter t. quādo iudiciū perducatur ad effectum. t. qualiter finatur. Iudiciū describitur. sicut supra descripsimus arbitrium in proxima rubrica. eo excepto qd iudiciū est de re ciuili t. de criminali. arbitrium autē de ciuili. Itē eo excepto qd iudiciū necessario. arbitriūz voluntarie subijciat. ¶ Dicitur. t. autē iudiciū quod iurisditio. prius vero inq̄sitio vocabatur. ut. f. de ver. signi. forus. §. cōstat. Que autem sint partes iudicij legitur. f. de proba. qm̄ contra falsam. ¶ Ad constituendum iudiciū necessaria est libelli oblatio t. litem contestatio de qbus dicemus. f. in specialibus rubricis. Item ad constituendum iudiciū consideranda est persona illi⁹ qd p iudice residet. an sit iudex. t. si sit. an ius eni iurisdictionem exercere premittat. Si eni non sit iudex coram eo non ordinatur iudiciū t. si cōsensus partū intercedat. ut. C. de iurisd. om. iudi. l. puuatoz. Nam pactis puuatozū iuri publico non derogatur. ut. f. de foro cōpe. si diligenti ff. de pactis. l. ius publicū. Et ideo dico si sit iudex sed ius iurisdictionis eius exercitium nō admittat. Hoc dico ppter excomunicatum coram quo iudiciū nullum et sentētia nulla vel saltem annullanda. ut. f. de sen. et re iudi. ad probandū. Itē dico ppter iudices seculares qui decicos etiam volentes t. consentientes iudicare non possunt. ut. f. de foro compe. si diligēt. t. f. eo. c. qualiter. f. q. ij. in olira. et c. placuit. t. ideo iudiciū nullum. ut. f. eodē ti. ar si derici. Item nec coram heretico iudiciū constituitur. ut. f.

de hereti. excom. in vers. quod si forte. Item sunt quidam alij qui iudices esse non possunt. t. ideo coram eis non ordinatur iudiciū. Legibus est prohibentur esse iudices infames t. turpitudine notari. ut. ff. eodem ti. cum p̄tor. §. non aures. ff. de sena. l. ij. C. ad le. iul. repeti. l. vlti. C. de dignita. l. j. t. ij. C. de isa. l. j. t. f. de excels. prela. inter dilectos. Natura impediuntur surdus t. mutus t. perpetuo furiosus. Moribus vt femine t. serui ut in l. p̄dica cū p̄tor. ff. de re iuris. l. ij. §. de arbi. dilecti. t. j. de pe. t. re. noua quedā. ij. q. vj. §. tria. in p̄n. xxiij. q. vj. mulierē. Item coram ep̄o non constituitur iudiciū in dyocesi aliena. ut. ij. q. ij. non inuitati. t. c. j. t. f. ff. de iurisd. om. iudi. l. extra territorium. Item nō constituitur iudiciū maioris coram iudice minor. ut. xij. di. in ferioz. ff. de arbi. l. ij. in f. z. l. iij. Immo nec par in parem haber imperiū ut. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. tēp̄tis uñ. nisi maior subijciat se iudicio minoris. ut. xj. q. j. peruenit. t. f. q. v. m. dastis. t. c. auditis. Vel si maior deliquat in territorio minoris. ut. C. vbi de crimi. agi. opoz. in autē. qua in pro uincia. ¶ Item non constituitur iudiciū cum qd in sua causa iudicat. ut. C. ne qd in cā sua iudex sit vel ius sibi dicat. l. vna. Nec cā filij cōstituunt coram patre. ut. ff. de iurisd. om. iul. qui iurisdictioni. nisi casualiter cū parafsi me ius p qbusdam bz. ut. ff. de of. p̄f. l. senatus consultit. ¶ Item non constituitur iudiciū corā vno ex duobus iudicibz delegatis. vel corā duobus ex tribus vt. §. de of. deleg. cū. t. c. cū causa. t. c. prudentia. in p̄n. ¶ Itē nō constituitur iudiciū corā eo qui p̄fict auctoritate falsarum litterarum ut. f. de crimi. fal. sup. eo. ff. de iudi. l. si p̄tor. vel verarum. f. que iam p mo rem deligantis re integra ep̄iparū

Requiritur ad constituendum iudiciū.

Compromissum quatuor modis.

k ij

fi de hoc fuerit excepti. vt. §. de offi. deleg. relati. Itē corā legato vel delegatis ipsius post egressū de puincia vt. §. de offi. lega. c. vlti. et alios casus poterit studiosus quilibet cogitare vbi ex defectu presidentis nō constituitur iudiciū. ¶ Itē ex defectu actoris. vt si sit excoicatus. vt. §. de exceptio. exceptionē. ¶ Itē si sit seruus nisi in certis casib⁹ vt. ff. de iudi. l. vix certis ex causis. ¶ Itē si monachi sine iussu suorum abbatū seu priouū. vt. xvi. q. i. monachi. mortua est eī in talib⁹ vox eorū. vt. ij. q. vii. placuit. et c. null⁹. Itē si minor. xrv. annis sine tutorū auctoritate. vt. C. qui legi. perso. h. a. i iudicio. l. j. et C. de iudi. l. properandū in fi. Itē pater et filius gñaliter iter se agere nō possunt. vt. ff. eo. ritu. l. lis nulla. ¶ Itē : defectu rei nō cōstituitur iudiciū vt si agat cōtra pupillum in defensum. vt. ff. de re iud. l. cōruma dia. In his igit⁹ similib⁹ in qbus defectus fuerit vel ex parte iudicis vel ex parte actoris vel rei. cū per istas habeat iudiciū ordinari nō cōstituitur iudiciū vt superius dictum est. Nā in omni negotio hē persone frūitur. iudex actor seu accusator et reus. Sunt etiā necessarii testes. vt. §. de verb. sig. forus. §. in omni. Quod verum est in omni negotio dubio ne sit obiecto de notorio vbi testes nō sunt necessarii. vt. §. de filiis presbyte. qm̄. nec accusator vt. §. de accu. euidentia. ¶ Itē hoc intelligi in omni negotio i figura iudicij tractando ne sit obiectio de iudicio inquisitionis in quo fama habetur loco actoris vel denunciatoris. vt. §. de accu. qualiter. Nomine autē restitui intelligo triplex genus pbarionis. restitui instrumentorū et argumētorum. vt in predicta decre. forus. §. causa. Iudicio igit⁹ rite ordinato vt dictū est sic perducit ad effectū. si contingat actorē adesse. rei vero abesse

dicatur per nūcium vel epistolam. vt de hoc plenius no. §. de offi. dele. §. in summa. citatur in quā tribus edictis hoc est tribus viabus seu trib⁹ denūciationibus vel vna p oibus peremptoria. put iudex ordinē vel compendū edictorū duxerit moderandū. vt ff. eo. ti. l. ad peremptoriū. et legib⁹ sequentib⁹. xxiij. q. ij. de illicita. C. quod et qñ iudex. l. tres denūciationes. Quilibet autē denunciatio continet. xrv. dies vt in autē. de litig. §. oēm colla. viij. C. quod et quādo iudex in autē. qui semel quidam tamē dixerūt q cū autes. il lud loquat⁹ in actor. certe lex venis. C. eo. ti. pponebatur. q dicit quālibet citationē cōtinere debere decē dies. non corrigitur in reo. stabit ergo. qd eī non mutatur quare stare phibetur. vt. C. de testa. l. scimus. Sed putamus in reo correctam vt qd dicit autē. in actorē locū habeat⁹ in reo. quia non debet licere actori qd reo non l⁹. vt. ff. de reg. iur. l. non debet. ¶ Pōt tñ iudex necessitate ingruente perēptorium maturare. vt. §. de appel. c. j. §. de offi. dele. consuluit. et in predicta. l. ad peremptoriū cum sequentibus legibus. Si nō venerit mittetur actor in possessionē rei petite si realiter ageretur. vel in possessionē rerū ipsi⁹ rei iuxta mensuram debiti declarati sacramēto actoris vt in autē. de exhibē. §. si vero etiā quidam iurēt colla. v. et hoc si personaliter agat. vt distinguitur hec materia. §. vt lite nō contest. qm̄ frequenter. Sz si locū nō habeat missio tñ in locū missionis succedit excoicatio. sic intelligo. §. vt lite nō cōtesta. tuc. Sunt autē quidam in qb⁹ non habet locum missio verbi gratia cum agit inter duos de prelatura. l⁹ eī procedatur cōtra electus cōrumacem. vt. §. vt. lit. nō contest. quoniam frequenter non tamen alter in possessionem mittatur si duo de prelatura

ra contendant. ne si ex secūdo decre. postmodū fieret missio ageret vt p̄latus. et si forte ius in electione nō habeat deciperet forte aias subiectoñ quod esset absurdū. vt. §. de elec. dudū Et idem dico in causa matrimoniali nam in ea timendū esset vt missus in possessionē ex secūdo decreto. ageret vt maritus. cum in veritate maritus non sit. Vbi tamen non de prelatura ecclesie. sed de ecclesia agitur inter duos episcopos vel inter duo collegia tanq̄ de p̄prietate nō de titulo sicut dictum est. et probatur. vt. xvi. q. ij. inter memoratos. locū h⁹ missio. §. de eo qui mitti. i posses. c. j. et ij. Nā et de duabus ecclesijs tanq̄ de p̄prietate locum habet permutatio. vt tamen temporale non detur pro spiritali veleconuerso. vt. §. de rerum p̄mu. ad questiones sed si cōtumax venerit infra annū prestira cautione iudicio sisti. vt in decre. qm̄ frequenter. §. in alijs. et. §. de eo qui mitti. in posses. cū venisset. et. C. de bonis auro. iij. po. in autē. et qui iurat ac exhibita satisfactioe cōgrua expensarū vt in predicto. §. in alijs. et. C. de iudi. sancimus. C. quod et qñ iudex in autē. qui semel recuperat possessionē restitutus expensis factis circa iter circa ingressum litis et salariā aduocatorū. vt. C. de accu. l. que crimē. et de iudi. l. sancimus. ¶ Inuenio etiā contumacē teneri ad expensas faciendas. vt. §. de in inte. resti. auditis. Si nō venerit infra annū fieri missio ex scōo decreto. Denaturā primi et secūdi decreti dicā. §. de eo qui mitti. in pos. §. acta igit⁹ missio ne ex scōo decre. nō restabit reo qñto de p̄prietate. vt in decre. qm̄ frequenter. §. in alijs. C. vbi in rē actio. l. ij. in fi. Fiet eī de possessore petitor vt. C. qñ qñ ius. l. ostentatē. §. de do. et cōtu. put in. fi. Nā missio nō daret in rē actio. cū possideat. vt. in fi. de accu. in

p̄in. §. eo. ti. examinata. Unde qd dicit illa decre. qm̄ frequenter. aduerse parti defensione legitima reseruata. exponit defensione. i. impugnatioe. Et similis expofitio. viij. di. quo iure defendis. i. vendicas villas ecclesie. Unde q ibi dicit de defensione. alibi dicit allegatione in eadē decre. §. q si super in fi. Et hec oia locū cū habent in reali. Sed quid in psonali videtur idem. Nam illa decre. qm̄ dicit in fi. q reus passus missionē veniens infra annum vel post annū audietur iuxta distinctionē in alio casu supius annotat⁹. Sz certe nō v⁹ q supior distinctio locū possit hēre in psonali ante annū vel post annū. An annū nō q in reas li missus ex p̄io decreto incipit possidere et prescribere posse. h⁹ eī iustū titulū. Nā iuste possidet q auctoritate pretoris possidet. vt. ff. de acquirē. poss. iuste possidet. habet etiā et bonam fidē. credit eī rem petitiā suam esse. et ideo p̄scriptio locuz h⁹. vt. §. de prescrip. si diligēti. qd in hoc pretorio pignore assignato p modo debiti nō contingit. vt. ff. qui satis. cogant. l. sciet⁹. dum. §. creditor. ff. de vfuca. l. non solum. Itē post annū nō h⁹ auxilia. l. nā in reali post annum missus in possessionem possidet incommutabiliter et irrevocabiliter. nisi de proprietate ab aduersa parte conuincatur. sed in psonali non est ratio quare reus veniens post annū non recuperet possessionem prestira cautione. et restitutus expensis. ¶ Et est ratio istarum diuersitatum ante annum et post annum quia in reali dico me ius habere in vnde nō est mirū si incipio possidere ac prescribere. et post annū efficiarereus possessor. Sz in psonali ne peto rē illam in cuius possessionē mittor. nec dico me habere ius in illa. Respōdeo similitudo notarij potest inter reale et psonale an annū et post annū

fic. quia sicut in reali reus veniens in
fra annum recuperat possessione pre-
stita cautione ac restituitis expensis
sic et in personali quavis inter hec duo
quo ad prescriptione diffentia inue-
niatur. Item et post annum potest fini-
ludo notari. ut sicut in reali missus
possidet donec adversarius pbeat de
proprietate. sic et in personali missus
in possessionem possidet pignus pre-
torium. donec de debito liqueat. mis-
so pbante debitum. Et in hoc differt
a reali. Vel si alios passio missiones
non pbante indebitum vel solum
eo em ipso q reus non pbat indebi-
tum vel solum. constat de debito. et
hoc ppter auctoritate secundi decreti.
Quod tamen prius dictum est magis
placet. Si ergo de debito constat tene-
bitur pignus pretorii donec satisfiat
et res commodata tenebitur loco pi-
gnoris iuris auctoritate ppter expen-
sas ut ff. de furtis. l. creditoris. §. si est
ff. commodati. l. i. reb. §. vlt. et accedunt
ad hoc ff. de le. j. l. filiusfamilias. §. di-
ui. ff. si servitus vendi. l. is cuius. ff. de
le. j. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de no. oper. nu-
ci. l. si prius q. Sed si actor non veniat
reo veniente. licet si cursum causaz
reus absoluat statim ab observatio-
ne iudicii. tamen si iura actor citan-
dus est tribus edictis vel uno pro ois-
bus edictis continetibus spacium
trium mensium. vel forte citatio faci-
enda est reo postulant eide si postu-
lavit. et tunc si non venerit absoluet
reus ab observatione iudicii cum non
sit de ca liquidum. ut C. de iudi. l. pro-
perandū. §. j. et dabit actori annus in-
fra quem si causam psequi detractat
iudex auditis allegationibus partis
presentis pnuiciabit diffinitiva si de
causa liqueat. Si vero infra annum
veniens iterum causam deserat. ab
omni cadit actio de ipso iure. ut C. quod
et quando. in autem. q. semel. Necm

reris si durius agitur in hoc ci actor
re ut pcedatur contra eum ad diffini-
tiam lite non contesta. et ut cadat ab
actione ipso iure. q. ci reus in quo ta-
lia non contingit. Nam quicquid fauo-
ris indulgetur actori et reo videt con-
cessum p regulam illam. ff. de reg. iur. l.
non debet. Sed hoc non convertitur.
ut ff. de feriis. l. vlt. et C. de tempo. in
inte. resti. pe. l. vlt. Et hec loci habent
cum lis non est contest. vel quasi con-
test. Nam si sit quasi contestata ut ci
agitur contra inquit inu vel colonum
qui nomine possidet alieno q debet
statim ois in iudicio nosare dato cer-
to termino infra quem veniat vel mit-
tat. quod si non fecerit sed in sua con-
tumacia perduraverit. lis intelligat
quasi contestata. quantum ad interrum-
pendam longi temporis prescriptione.
a die in quo inquilinus conventus ex-
titit vel colonus. Quod contingit pro-
pter duo. Et quia colonus fuit conue-
tus et dno certum tempus assignatum
ut veniret vel sufficienter mitteret res
sponsales. quo neutri facere pcurant
re iudex cui legitimis edictis evoca-
bit. qui si in contumacia sua pmanse-
rit negotium summam examinas
forte recepto vno de testibus quos
actor pducere intendit. vel viso instru-
mento per quod probare intendit. vel
etiam delato iuramento actori q non
caluniose moueat questione. ar. ff. ad
exhibe. l. thesaurus. C. de fide instr. l.
vlti. §. de elec. cum dilectus. j. de ex-
cep. pastoralis. j. de resti. spolia. litte-
ras in autem. de testibus. §. q. vero. col-
vii. j. de testibus. in causis. et signifi-
caverunt mittere actori in possessione
rei petite reservata questione pprie-
tatis. absenti. ut in decre. quonia fre-
quenter. §. q. si sup. rebus. et C. vbi in-
rem ac. l. ii. Sed obstat decre. j. de do-
lo et contuma. prout nam ibi dicit q si
reus venire contempserit. causam ut

potest lite que ingentur contestata diffi-
nitiva sententia terminetis. Ad qd res-
ponderi poterit ut dicat q ibi vpo-
te est veritatis expressiuius. Et si se qua-
si modo genit. Et alibi vidimus glo-
riam eius etiam quasi ingentis a pa-
tre. Vel est ibi speciale in odium ipsius
caluniosi q totiens lites delusit. sicut
et speciale hic diximus in illo q inter-
rupto anno lite deserit. ut C. quomodo
et quando in autem. qui semel. et diximus
§. hoc in eod. §. C. Si vero lis sit ve-
re contestata. quod qualiter fieri ha-
beat dicta. j. de lris contesta. tunc si
reus contumax fuerit et liquet de ca
vel liquere possit pcedatur ad diffi-
nitivas. ut ii. q. ix. decernimus. C. de
iudi. l. properandū. §. si autem ex ge-
stis. §. si si liquere non possit fieri missio
in possessione que non recuperatur p
cautionem. ut C. quod et qm in l. consen-
taneu. et idem fiet actori p contuma-
ciam absente. Nam autem illud qui se-
mel. qd in actori loquitur loci habet
lite contest. et etiam si lis cepta non sit.
Ite omnia locum habet cum alter li-
tigantiu contumax est in ca civili. Cete-
rum si in criminali reus contumax fue-
rit excoicatus. q si infra annum ab ex-
coicatione non venerit in principali
negotio non auditur. sed interpreta-
tione iuris pro convicto habet. ut ii. q.
ii. rursus. Et idem dico in causa civil-
i in qua missio loci non habet. ut eo.
et q. qui cumq. Si actor non venerit
et communicatur. ut v. q. j. quidem. Sz
si postmodum veniat et si penitere p-
ponat audietur. ut j. de accusa. licet. et
ii. q. ii. si aliqui penituerit. et ci quis
iratus. Nam post libelli oblationem
licet desistere sine pena. ut ff. ad tur-
pil. l. questum. ff. de in ius vo. l. liber-
tus. tenebitur tamen iniuriari p eo
q infamavit. ut ff. de iniuria. l. i. i. apd
labconem. §. si qd libelli. Sz si post li-
te contest. contumax fuerit accusat oze vel

non probaverit. de calumnia tenet. ut ff.
q. ii. p. totu. nisi iudex inueniat co p-
missio de testibus deceptis. ut ii. q. ii. pau-
lum. vel ex temeritate. seu calore ira-
cundie accusasse. Emeritas. em faci-
litate venie continet. et incosultus calor
calumnie vitio caret. Et ob hoc nulla
huic pena irrogari opz. ut ii. q. ii. §. tu ac-
norandū in fi. Partibus autem sicut in iu-
dicio constitutis et sic ordinato iudicio
de personis. ab actori reo libellus est
porrigendus. nisi talis sit ca in qua si
ne scriptis agat. de quo notabo. j. de
libel. obla. j. Fiet etiam contestatio lris.
si est talis nature ca ut in ea locus ha-
beat contestatio lris. et de hoc pleni-
us dicā. j. de lris cōte. j. Itē prestabit iur-
amentū de calumnia si non sit ca spiri-
tualis. vel si sit spūalis tūc prestabit
iuramentū de veritate dicenda. vbi
cam. j. de iura. ca. Sicut positiones v-
t. de elec. dudū. j. de lit. ete. c. vno. que
fieri debet post iuramentū. eo q fieri
habet p iuramentū. j. Unde et positio
actoris sit p sacm. et responsio rei p
sacramentū. et expositione actoris si
contra se ponat. actor excluditur. et ex
responsione rei reus convincitur et p
confesso habet. Propterea autem fieri
habet positiones post litem contest. et
post iuramentū de calumnia vel de ve-
ritate dicenda. q loco pbationū suc-
cedunt. pbationes autem in principali
locum non habet nisi lite contest. Un-
ci in loci pbationū succedunt et inue-
te sint ad releuatione oneris pbatio-
num. sciendū est q id solum venit in
positione qd venit in pbationem et
ideo non venit negatiua q non pot
probari. ut ii. q. v. actor. j. de ca pos.
ci ecclesia. Qd verus est directe. ut j.
de proba. qm in prin. Et sic non obstat
j. codēti. de proba. ex litteris. et c. ter-
tio. §. de renun. super hoc nec potest
poni. Item sicut id quod probatū non
releuat probatem probari non potest

Que reperti
nomo
tu ac-
cidit
de fa-
cume
retur
venia
5
6
7
Post
tiones
qn fie-
ri de-
bent

vt. C. de proba. l. ad pbationē sic et id
qđ positi non releuat ponentē poni
non potest. Item similia et contraria
et impertinentia poni nō possunt. qz
nec pbati. Clericū tamē cauruz sub-
tilis aduocatus contraria et diuersa si-
milia ad dissimilia. impertinentia ad
pertinentia reducit mutatis verbis
sed sententia retenta nisi prudentia
iudicis prudentiam aduocati prece-
lat. Sed quid si pars aliqua offerat
se pbaturam per testes vel instrumē-
ta nūqd ad positiones redire
pōt. Rñdeo non. puto effi cuius porue-
rit reuelari et grauari elegerit mos
ei gerendus est. vt. ff. de pba. l. certa.
Et sibi imputet qui p nouo beneficio
vetus grauamen elegit. vt. C. de iure
dele. l. vlti. §. finaurē. ¶ Item sicut
interrogationes iudiciales que locū
habet vsq ad sententiā. vt. ff. de iter-
rogati. acti. l. vbi cūq. Et si iudex p
positiones partium p interrogatio-
nes iudiciales. p pbationes presum-
ptiones. iudicia et argumenta verita-
tem inuestigabit. vt. xxx. q. vlti. iudici-
rem. vt tamen iudex nō suggerere. s;
requirere videatur. vt. ff. de questio-
nibus. l. j. §. q. questioni. ¶ Item parē-
ter audiat ad aduocatos differētes
hinc inde. vt. ff. de offi. pro consulis. l.
nec quicq. §. circa. sic tamē vt non na-
scatur conceptio dignitatis. vt. ff. de
offi. prefidi. l. obseruandū. ¶ Facta
igitur dispensatione a partibus et cō-
dusione secuta iudex cōcato concilio
peritorū sententiā dictabit. pōdera-
bit et emendabit sic in scriptis redi-
get. vt. C. de sentē. ex. pe. reci. l. ij. in fi.
nisi sit causa in qua pnuiciandū sine
scriptis. qđ in quibus casibus contin-
gat notabo. j. de libel. ob. Et tandem
presentibus partibus vel altera per
contumaciā absente sniam recitabit
post recitationē non licebit aliqd des-
trahere. s; nec addere nisi de fructis

bus sumptib; et similib; que pntinent
ad cōsequetiā priorū statutorū et hoc
eodem die. vt. ff. de re iudi. l. paulus.
§. si pars illa que non interuit reci-
tationi snieuerit iudice adhuc pro
tribunali sedente audietur. vt. ff. de
in inte. resti. l. diuus. Sniam vero la-
tam nō mandabit executioni vsq ad
x. dies eo qđ infra illos poterit appel-
lari. vt. ff. de verb. signi. l. si qua pena
Infra hos autē dies cōnumerabitur
dies ille in quo snia recitata est. Nam
sm antiqua iura ille dies cōputabit
in biduo vel triduo. in cui; locū succe-
dit dicēdū. vt. ij. q. vi. biduū. ¶ Item cō-
putabit in numero. v. dieū sm leges
theodosianam. vt. ij. q. vi. ppter sup-
fluam. Lapsis igit. x. dieb; non inter-
posita appellatione iudex exequi de-
bet sniam in criminali causa statim.
vt. ij. q. j. sicut. et. C. de penis. l. cū reis.
nisi in quattuor casibus. Primus est
cū princeps iracūdia motus securi;
iudicauit. vt. C. de penis. l. si iudicari
xj. q. iij. cū apud. Scōus est cū snia ca-
pitalis fertur in muliere pgnatē
differēt executio vsq ad tēpus partus
vt. ff. de penis. l. pgnatis. Tertius autē
snia fertur in scrui ratiocinib; obli-
gatum. differēt cū sentētia donec do-
necc domino rōcinia reddat. vt. C. de
bo. prescrip. l. j. Quartus cū insula est
a pūcipe assignāda. vt. ij. q. vj. biduū.
In his ergo casibus iudicibus in mo-
dice scūtib; freni tēperies adhibe-
tur. vt. C. de custo. reo. l. ij. Si autē fue-
rit causa civilis et actio psonalis dis-
fertur executio vsq ad quattuor mē-
ses. vt. §. de offi. dele. querēt. si actio
est realis tunc statim sentētia execu-
tioni mandat. vt. in fi. de offi. iudi. §.
j. ¶ Verum si a diffinitua fuerit ap-
pellatum iudex patienter admittat
nec putet sibi iniuriā fieri vt. C. de ap-
pel. l. et in maiorib;. Nec o; appellan-
ti puiciat vt. ff. de appel. l. illō sciēdū.

IO
Jud-
cum
quatr
finiat

sed nec iudici appellato. vt. ff. de iniur-
ijs. l. iudici. licet talis iniuria per ap-
pellationem fieri videatur iudici a
quo fuerit appellatum. vt. C. de epis.
audiē. l. ij. ppter quam iudices p-
uocari solent et velle vlcisā sicut et cū
recusantur. vt. §. de offi. delega. suspi-
tionis. et pendente appellatione pos-
sunt recusari in alijs causis ab his
sunt eos taliter prouocantur. vt. j. de
appel. ad hec. et. c. proposuit. et sic iudi-
cium producitur ad affectū. ¶ Nūq;
autē restat videre qualiter iudicium
finiatur. Finiatur autem iudicium plu-
ribus modis. Tempore. sententia.
Prohibitione. Status mutatione.
Tempore vt criminales. cause bien-
nio. vt. C. vt intra cert. tē. crimi. cau. rer
mi. per totum. cetera triennio. vt. C.
eo. ti. l. properande. snia quia iudiciū
finem accipit ex re iudicāda. vt. j. de
sen. et re iud. iurgantium. Prohibitio
ne ac status mutatione. quia iudiciū
soluitur verante eo q iudicare iussit.
vel eo q maius imperium in eadē iu-
risdictione h; vel si ipse iudex eiusde;
imperij esse ceperit. cuius est q iudi-
care iussit. vt. ff. c. n. l. iudicium. Sal-
uis his que notauimus alias quib;
modis iurisdicio finiatur. vt. §. de of-
fic. or. §. finitur. ¶ Et qđ dixi criminales
causas bienio terminari verū est. sed
aliquādo certiori tēpore restringi so-
lēt. vt. C. vt omnes tam ciu. q. mili.
l. ij. si. in autē. vt derici apud ppios
epos. §. si tamē colla. vj. C. de naufr.
l. de submersis lib. xj. C. de dolo. l. vlt.
Sunt etiam quedam civiles que vsq;
ad triennium non pducuntur. vt. C.
de ci. l. generali. lib. x. C. de edifi. pri-
ua. l. vlt. in quib; colla. vj. C. de naufr.
culosa est. vt. §. de elec. cum inter. j. vt
lite non contest. quoniam frequēter
c. distin. quoniam. §. de transla. prel.
inter corporalia. ff. de dam. in fec. l. j.
Sed videtur q lex illa que loquitur de

triennio corrigatur p decre. j. eo. titū.
venerabilis que dicit non obitare ex-
ceptionē de trienio. Ad qđ rñdeo lex
illa nō est correctā. qz illa excipit cau-
sas spectātes ad publicā functiones.
spectat et cā ecclesie de qua loquitur
decre. ad publicam functiones. eo q
ius publicum in sacris et sacerdoti-
bus consistit. vt. j. dist. ius publicum.
Uel sicut lex excipit cām fisci vt in ea
locum nō habeat lapsus triennij. sic
decret. excipit cām xpi. i. ecclesie. Uel
decre. illa loquitur cum cā prorabif
vltra triennium per causillationes et
subterfugia rei vt in ipsa littera con-
tinetur. Si ergo triennium transcat
perit instantia iudicij perit pcessus.
sed non pereunt gesta redacta in for-
ptis p manum publicam auctoritas
te iudicis. vt. C. de re iudic. l. gesta. in
autē. vt fratri. §. illb quocq; coll. ix.
¶ In summa notandum est qđ 12
uis deficere iudice seculari succedat
ecclesiasticus. vt. j. ti. pri. cum sit gñā
le. et. c. l; in fi. non tñ hoc cōuertit. vt
j. eo. ri. qualiter. Nec ob. autē. vt deri-
ci apud ppios episcopos. in princ.
colla. vj. et. xj. q. j. si quis cum derico.
Nam puto illis iuribus derogatum.
Nec de diuersitate superioris mire-
ris. Nam olim omnes cause clericorū
et laycorū differebantur ad sacro-
dotes. vt. j. qui fil. sunt legitimi per
venerabilē. xj. q. j. sacerdotibus. et. c.
relatum. ij. q. v. si quis pbyter. Et id
si laycus redeat ad suum primariū
forū non videt eius cōditio deterior
fieri. sicut nec dotis conditio sit si ad
suā naturam redeat. vt. ff. de pactis.
l. si vnus. §. idem dicemus. Sed cleri-
cus pnuilegiatus est circa forum et
tali pnuilegio cui renūciare non pōt.
vt. j. ti. ppor. si diligenti.

¶ De foro competenti. Rubrica.

Quia et ad in

dicia vocati frequē
de foro excipiunt. so
ler plerumq; dubita
ri quod forum reus
sic excipiens seq; de
beat. Et idē post tra

cratum de iudicijs sequitur rubrica
de foro competent. ¶ Uideam⁹ igit
quid sit for. vñ dicat. Et ex q̄b⁹ cūis fo
rūz meriamur. for. tiamur. Et an q̄s
possit p̄prio foro renūciare alteri⁹
adire. ¶ Forūz est idē q̄b⁹ tribunal.
Sed forūz est exercendariū litum lo
a fando dictus. siue a foronco rege q̄
p̄imus grecis legem de dit. vt. j. de
bo. sig. forūz in prin. t. vij. di. moyses.
Constat aut forūm ex tribus. Ex caus
sa. ex lege ex iudicio. vt i eadē decre. §
p̄mus. Aliqñ dicit forū locus in quo
redditur appellatio collata ab eo
quod sit i eo vbi sit. quē locū dederim
nare hoc modo possum⁹ vbi cūq; in
der saluar maiestare. ip̄ij sui saluoc
mor maiest oins dicere constituit. vt.
ff. de iusti. iure. lpenult. ¶ Et forte
locus i quo ius reddit of forū similis
tudinem. q; sicut forū vocat locus in
quo multi cōueniunt iherētes res ve
nales. t deferētes res emptas. sicut in
foro iudiciali multi veniunt inferen
tes lites t q̄onest diffinitiones inde
deferentes. ¶ Sortimur forū quat
tuor modis vel causis q̄ singulariter
in singulis attendunt. ¶ Rōne deli
cti q̄ delinquens nedom i loco domi
cilij sybi reperit t vbi delinquit pore
rit cōueniri. C. vbi de crimie agi op̄s.
l. in autē. qua in p̄uincia. in autē. vt
nulli iudiciū. §. si vero q̄s cōprehensio
rum. colla. ix. t. vj. q. iij. placuit. t. iij.
q. vj. c. j. Jtē rōne p̄cti vt nōne p̄cti po
natur p̄o o i pacto vel quasi contra
ctu. vt si quis gesserit alterius nego
cia vel tutelā. vt. ff. de iudi. l. heres ab

sens. t. l. oēm obligationem. Poterit
igitur qui contraxit cōueniri vbi con
traxit vbi domiciliū h̄z t vbi faciens
da est solutio. si alibi q̄ vbi p̄ctum est
vel vbi domiciliū quis h̄z. solvere cō
uenit. ff. de actō. t. ob. l. i. §. p̄isse. ff. de bo
nis anc. iudi. pos. l. iij. t. j. e. r. i. dilecti.
Sed hoc vñ est vt q̄dam dicūt si i lo
co p̄ctus vt in princ. l. illius heres ab
sens. Sed putat dñs meus h̄zo. idēz
t si alibi inuentat latitadi cā. Nā t al
bi inuento poterit mādari vt veniat
ad locū cōtractatus poterit remitti
sicut t criminibus obtineret in autē.
vt nulli iud. §. si q̄s vero p̄prehensio
rum. colla. ix. Nā b̄ duo p̄cti puta i loco p̄
tū crimē q̄ ad legē p̄ueniēdi parificat
i aut. vt oēs obe. iudi. §. b̄ considerātes
col. v. si h̄o alibi inuentat q̄ i loco do
miciū nō latitandi cā citabitur a iudi
ce loci p̄ctus. si citatus nō veniat. in
der loci in quo p̄ctum est mittit ac
torē in possessionē rerum quas ibi ci
tatus h̄z. vt in l. heres absens. §. j. vt
si ibi nō h̄z tunc mittet in possessionē
rerum quas h̄z in loco domiciliū t ius
der loci domiciliū erequat vt. j. e. ti. po
stulari. ¶ Jtē sortit quis forum rōne
domiciliū. Est autē domiciliū vbi q̄s
summam rerū suarū t fortunarū cō
stituit. vñ rursus discessurus nō sit.
vñ cum p̄fectus fuerit peregrinari.
vñ. tad quē cū redierit pegrinari des
sinir. vt. C. de in col. l. aues. Potest au
tē q̄s duobus locis domiciliū h̄re vel
pluribus vt cū quis diuersis locis se
ita instruxerit vt nō minus i vno q̄ i
alio se collocasse videat. vt. ff. ad mū
ni. l. labeo. t. l. assūp. §. iure p̄uidentib⁹
t. l. eius. §. celsus. Pōt etiam sine do
miciū quis esse vt si relicto domici
lio nauiget vel inter facit quereis
quo se cōferat vbi se constituat vt in
l. labeo. t. l. eius. §. celsus. ¶ Jtē
sortitur quis forum ratione rei de
qua agitur. vt ibi reali actione conue

niatur vbi est res propter quam agi
tur. vt. C. vbi in rem actio. l. vtri. §. de
rescriptis. c. dilectus filius. §. farace
mus. Quod q̄busdā placuit admittere
circa imobilia t̄ctum lex t̄ p̄dicta lo
quitur indistincte t alia ff. de iudi. l.
quod legatur. §. sin aut. Unū t̄ nota
bis q̄ si agatur actione reali cogitur
reus r̄dere vbi domiciliū h̄z. t hoc i
nuit Rubrica. vbi in rem actio exerce
ri debeat. Sed si agat vbi res est pōt
reus sicut r̄dere ibidē. sed nō cogit
t hoc inuit rubrica vbi in rē act. exer
ceri debeat vel exeqat. Exerci. enis
debet necessariū vbi reus domiciliū
h̄z. sed pōt vbi reus est. ¶ Jtēz domi
ciliū i vco siue q̄s domū siue taber
nā siue pergulā siue horreūz vel arma
riū h̄z. vt. ff. de iudi. l. heres absens.
Ex his igit quattuor causis. vt dictus
est forū sortitur. q̄ in singulis singula
riter attendunt. Sed exoriat vñ cōst
deratōe que in oibus locum h̄z sorti
tur q̄s forum in curia Romana. eo q̄
curia illa cōis est oibus t ecclesia ro
ma. oius ecclesiariū mater est magi
stra. vt. j. e. c. vlti. t roma. cōis patria
est. vt. ff. ad muni. l. roma. Quod ve
rū est nisi q̄s habeat ius reuocandi
domū. vt cū aliq̄s ad curiā venit p ali
qua iusta t necessaria cā puta legatio
nis. vel cā appellatōis exercende vel
testimoniū p̄hibendi vel cā p̄mouēdi
postulationem vel electionem iaz fa
ctam. non sic si quis veniat p p̄uile
gijs vel imunitatibus impetrādis vñ
alijs nouis negocijs suis. vel siue ec
clesie pcurandis talibus. enim nō cō
petit ius reuocandi domū. Sed t p̄i
mis quibus ius competit tollitur si
perfecto eo propter quod venerant
voluntarie in curia moram trahant
vel alia aggrediantur negocia vel si
ibidem p̄gerint. vt. ff. de iudi. l. ij. §. le
gatis. t. §. oēs. ¶ Jtē sortitur quis
forum ex alijs causis. vt mulier q̄ for

titur forum mariti p̄pter matrimo
nium. vt. ff. de iurisd. om. in l. cū que
dam puella. ff. de iudi. l. erigere. §. s
aliud in cōubina vt. ff. ad muni. l.
de iure. §. vlt. ¶ Jtē p̄ manumissionē
vt. ff. ad muni. l. eius i p̄i. sed hoc
quo ad tutelā locū habet nō quo ad
cōuentisnē. idest vt manumissus ibi
cōueniat vbi manumissus est. ¶ Jtē
p̄ natiuitatē t adoptionē. vt. ff. e. iur. l.
j. i p̄i. Jtē rōne m. vt. ff. de titul. l.
municipes. Jtē rōne dignitatis vt. C.
de in colis. l. senatores l. i. ¶ Sunt
aut quedā cause in quibus iurisdicō
p̄tinet ad iudicē ecclesiasticū etiaz si
cause iter seculares vertantur. vel q̄
uis seculares cōueniant. vt sunt cāe
uoz t rusticoz duos eccle. vt. lxxix. di.
iudicati. t. xij. q. ij. ecclesiast. Jtē cause
penitentiū. vt. xj. q. j. aliud de peni. di.
j. aliud. ¶ Jtē cause in ferabiliū p
sonaz. vt. lxxv. di. c. j. t. ij. Jtē cū agi
tur de fendo ecclesie. vt. j. e. c. verū. Jtē
cause p̄uatoz t peregrinoz. vt. p̄iij.
q. ij. si quis de potentibus. t. c. sequā
ri. Jtē cū agit cōtra raptores rerū ec
clesie. vt. j. e. c. cū sit. ¶ Jtē cū agit
cā spiritualis vñ spirituali annexa. vt.
§. n. p̄i. determinus. t. c. quāto. §. de
dec. qm. §. de cōsangu. t. affini. ex lris
¶ Jtē propter negligentis iudicis se
cularis. vt. j. e. r. ex trāsmisa. t. c. ex te
noze. Jtē si secularis iudex sit suspect⁹
vt in autē. vt differē. iudi. §. j. t. h. t.
§. penul. col. ix. Jtē cum vacat impe
rium. vt. j. e. licet. Jtē ratione tem
poralis iurisdictionis quam habet ec
clesia inter seculares vel ratione con
suetudinis. vt. j. de appel. si duobus.
¶ Jtē in causa dotis cum accedit
cāe matrimonia l. vt. j. de dote post
duor. p̄. de prudentia. ¶ Jtē cum
agitur de crimine ecclesiastico. vt. xj.
q. j. si quis cum clerico. in autem. vt
clericus apud prop̄. episcopus. §. si q̄s
colum. vi. C. de episcopo. t. de. manc. de

Crimi
na ec
clesia.

ricas quoq. ¶ Sunt autem crimina ecclesiastica de quibz iudex ecclesiasticus punire potest tam clericos q̄ laycos. vt crimen perurij. vt. 8. de elec. venerabilem. Item crimen hereseos. vt. 7. de hereti. ad abolendam. 7. c. vergentis. Item crimen vſurarum vt. 7. de vſur. cum tu. 7. c. q. in omnibz. Item crimē adulteri cū agit ad thori separationem. vt. 8. de procu. tue. Item crimē symonie. vt. 7. de symo. p. totus. In his directe iudicia spectat ad ecclesia. In alijs indirecte. vt si agatur aliquo crimine per modum denūciatōis. vt. 8. ti. pri. nouit. sed opponitur fere in oibus his criminibz leges puniunt vt. C. de transac. l. si quis maior. C. de hereti. p. totum. C. de epif. 7. de. l. si quēquam. Ad qd rñdeo. leges docent quas penas ecclesia iponere debeat sicut cōrio contingit. vt. v. q. vj. de latiori. Uel leges puniūt postq̄ ecclesia puniūt ita sit fori accumulatio. 7. hoc inuit lex q̄ dicit. post debite vltōis acrimoniā que erga sacrilegos iure p mēda est exilio ppetue deportationis vſat. C. de sacrosan. eccl. placet in fi. Sed hoc recipit calūniam ex eo quod legitur. 8. ti. pri. ar. si derici. qz non debet quis duplici cōtritione conteri vt. lxxij. di. presbyter aut diaconus. vt. xxxij. q. v. qd ergo. Propterea dici potest q̄ i criminibz memoratis layci coram secularibus iudicibus. derici coram ecclesiasticis iudicibus impetuntur puniunt. Uel rurnti in sacrilegio in fauorem ecclesie inductum est vt ecclesia possit conuenire laycos sacrilegos coram quocūq̄ maluerit iudice. vt. 7. eo. ti. cum sit generale. Unde p̄priet vere loquēdo crimen ecclesiasticum dici potest illud quod est crimen secundum ecclesiam non secundū leges. vt crimē vſurarum. crimen fornicationis. qd secundum leges non est crimen vt. ff.

de concubi. l. in concubinato. i. si. hec crimina sūm ecclesiam puniuntur. Item sortitur aliquis forum per apellationem. vt. iij. que. vj. peregrina Item per delegationem. vt. iij. q. vj. vnaqueq. Item p priuilegi concessio nem. vt. 7. c. ti. dilecti. Item per cause maioritatem. vt. 7. de ap. vt debitus i. si. vt contingit in causa fidei. vt. xxiij. q. j. quotiens. ij. q. vj. si quis oos. Item in causa dubitabili que nisi an concilio expediri non potest. vt. xviij. di. mltis. Item in causa criminali epi. cum videatur epi in causa depositōis esse vt. iij. q. vj. multum. 7. c. q̄uis. Nā causa criminalis episcopi audiri potest ab alijs. vt. iij. q. vj. c. j. 7. ij. 7. v. q. iij. c. j. 7. absoluti. vlt. vj. q. iij. per totum. sed non condemnari. vt. iij. q. iij. duo decim. Item p reuocationē. vt. 8. de off. delega. suspensionis. 7. de appella. cū speualis. 7. c. ij. 7. c. ti. si quis. cōtra alī quem. 7. c. l. 5. Item per compromissus vt. 8. de arbi. per totum. Nunc restat videre an derici possint renunciare foro. Et est certus q̄ non potest renūciare foro ecclesiastico vt adeat secus lare. 7. eo. si diligenti. xj. q. j. innolita. 7. c. placuit. Nam hoc ius inductū est in fauorem totius collegij. 7. si rāq̄ iuri publico renunciari non potest. vt. ff. de pacis. l. ius publicum. 7. de sen. et contingit. Sed hoc recepit multa contraria. vt. C. de pac. l. si quis in cōscribendo. vj. q. j. q̄ periculosum. ff. de edili. edic. l. queritur. 7. si venditor 7. de priuile. si de terra. 7. c. accedentibus. 7. de regula. ad apostolicā. 7. de pactis. l. pacis. ff. de mino. l. si iudex. ff. de ferijs. l. j. ff. a quibus ap. non licet. l. j. C. de tempo. appell. l. vlt. in fine. de renunc. per totum. p hec omnia colligitur q̄ qui s potest renunciare iuri suo. Ad que omnia respondeo. iuri introducto in fauorem alicuius renūciari potest in fauorem omnium in

producto non potest renunciari. Uel alias iuri fauorabili tantum renūciari p̄ fauorabilē odioso nō potest hoc aut ius inductū est i fauore derico rñ odiū laycor. q̄ opido ifesti sunt derici vt. ij. q. vj. laycos. Et si alio. qz auxilio velleyani renūciat vt. ff. ad velleya. l. vlti. C. quando mulier tute. off. fun. potest. in aut. mī. Sed secus in macedoniano. Unde post sententias datur exceptio et macedoniano vt. ff. ad maced. l. tamē siue. Et est dyfferentis ratio. qz velleyanum est fauorabile tantum. id est in fauore mulierum inductum. S3 macedonianū in fauorem filiorum familias. 7. in oīum creditorum vt. ff. de condi. indebi. l. qui exceptionem. Uel ideo derici non potest renunciare foro. qz ex hoc p̄iudicaretur episcopo vt. xj. q. j. clericum. iij. q. vj. non liceat. Et quo. enim. ordinem iudicium recipere debet. vt. ix. q. ij. null? primas. Iudicius inq̄ manifestum 7. secretum. vt de peni. di. vj. placuit. 7. de peni. tre. omis. Preterea si iuri fori derici renunciare possent. iam clericis episcopo patet possent sibi constituere iudicē in alio episcopatu. ff. de iudi. l. j. Et eo dē modo clericis nō p̄t renūciare priuilegio q̄ toti collegio indulget vt. xvij. q. iij. si quis suadente. Nam 7. si actionē iniuriarum sibi competentem derici remittere possit. vt. xxiij. q. iij. si is qui. 7. c. si illic iniuriā tamē factā ordini abolere non potest. 7. iō excōcatio durat. vt. 7. de senten. excō. contingit. Quidam tamē dicunt q̄ clericus 7. si foro clericali renunciare non posset expresse. tacite tamē potest. vt. ff. de procura. l. filiū 7. familias. 7. vetera ni. 7. C. de iuramen. calum. l. ij. qd nō puto verum. ¶ Dubitari autem cōsuevit de dericis existētibz in scolis qui forum adueni potestatis vel iusticiarij ciuitatis in qua studium vi

get cum sit laycus hoc fiet ex priuilegio Frederici indulto scolaribus in illa constitutione que incipit. habita Respondeo illud locū haberi in scolaribus laycis q̄ ex priuilegio habet optionem an velint conueniri corā episcopo. vel corā potestate. vel magistro. Uel habet locū i scolaribus clericis qui ibi proprium non habet episcopum. Unde scolares derici 7. ciues non habent illam electionem vt poterint eligere potestatem seu iusticiarium ciuitatis. vel magistrum vel episcopum. immo scite ab episcopo debent iudicari ab ipso ordinari vt dictum est. nec locū habet electio de qua dixi. ¶ Et notat q̄ q̄stio feudalīs agitata est corā domino feudi vt. 7. c. ti. verum. Quod intelligo verū cum agitur inter duos vasallos. nec renouatur in dubium quines sit feudalīs illa de qua agitur. sed dubitat quis sit vasallus 7. ad quem pertineat ius feudi. tunc quia interest offē feudi quis sit eius vasallus. 7. ad eū cognitio spectat. 7. sic intel igo illam verum. 7. capitulo ex teneore. 7. 8. tit. p̄iori. cererum. 7. infra eodem titulo ex transmissa. Sic loquitur constitutio de feudis. 7. preterea. supra titul. p̄iori. nouit. Sed si questio sit inter dominum feudi. 7. vasallum. an vasallus debeat feudum perdere vel habere. per patres curie hec questio finietur. Si vero quis se afferat dominum feudi. 7. petat in dominum recognosci. possessor autem negat illum dominum. hec questio corā ordinario loci. non corā illo qui se dominū feudi contendit agitata est ne in sua causa sit iudex. vt. C. ne quis in sua causa iudicialia. Sed si inter duos vasallos agatur. non de iure rei. sed de iure possessionis. vt pote quis aut ad quem veniat possidentem. tunc coram ordinario lo

Disp. auc. habi. C. ne. fil. p. patre i qbus scola ribus habat locū.

7)

ci. vel delegato tractanda est hec questio. non coram domino feudi. et sic loquitur decre. i. eo. c. ex parte. ¶ Item privilegium eximitur quis a foro ut superius dixi. et probatur. vij. q. i. frater. i. de privilegio. cum capella. ff. de excusa. mu. l. penul. §. si post. ff. de etat. tu. l. si spadonem. §. scire. et de alimē. et cba. lega. l. is cui. Quod intelligo nisi privilegiatus sit i privilegio suo preventus saltem per citationem. ut i. eo. titu. proposuisti. ff. de iu. l. si qd postea. Sed videt qd si privilegium locum non habeat in precedentibus. locum tñ obtinet in sequentibus. ut ff. de vfor. l. cum quidam. §. si quis. C. de tempo. in integ. resti. l. ea que tñ autē. ibi signato si minor. S; leges ille locum habent in rebus divisibilibus non in iurisdictione que perpetua tur p citationem. ut s. de offi. delega. gratum. unde ibi iudicium accipere d; vbi ceptum. est. ff. de iudi. l. vbi.

¶ In summa notandum est qd clericus foro ecclesiastico renūciare nō potest et adire secularem: ut dictum est supra. Sed pōt renūciare pprio et adire alium ecclesiasticum voluntate sui ordinarij accedente. ut i. eod. si gnificasti. ¶ Unde tria requirunt ad hoc ut clericus non suum iudicem facere pōt suum. i. ut cōsentiat in alium habentem ordinariam iurisdictionem. delegata enim iurisdictione non extenditur ad alias psonas qd in rescripto cōmissionis continent. ut s. de offi. deleg. cum olim abbas. et c. p. t. g. pter quā in specialibus casibus ut de hac materia nota. s. de offi. delega. §. casualiter. et s. p. rogatur. Item ut cōsentiat in psonam ecclesiasticam. ut i. eo. titu. si diligenti. et c. significasti. aliter nihil agitur. ut s. titu. p. t. ar. si derici. Item oportet ut dyocesi voluntas accedat. ut in p̄dicta. significasti. et q. j. clericum nullus. et ij.

q. vi. non liceat. Et s; hoc nō obstat iura illa que dicunt aliquem posse subijcere iurisdictioni illius qui habet ordinariam. ut ff. de iudi. l. j. et l. p̄uatozum. Quia illa in dericis locum non habet. ut dictum est. Et eodē modo non obstat arg. a p̄trario sensu. ij. q. vi. pulsatus. Item nō ob. ij. q. v. mādastis. et c. auditum. Nam illud facit papa ex nimia humilitate. nec h; superiorem cuius consensum requirit arg. s. de elec. licet. ¶ Item qd dixi. s. de domicilio sic intellige. quia ibi intelligitur clericus domicilium habere vbi larem sibi constituit. non vbi ecclesiam habet vel beneficium. ut s. de restrictis. dilectus. i. eo. ti. postulat. Unde si contingat clericum delinquere vbi domicilium habet. ibi punietur sed si crimen exigit priuationem a beneficio. pronuntiabitur a iudice domicilij. mandabitur autē executioni sententia a iudice loci in quo beneficium vel ecclesia consistit. ut in p̄dicta decret. postulasti. et ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. j. Sed si alibi qd vbi domicilium habet delinquit. tunc distinguitur inter grane delictū et leue. ut si grauiter deliquerit. tunc iudex loci in quo deliquit puniet. ut ff. de re mili. l. desertorem. in prin. et adeo ut si alio se contulerit delinquens remittatur ad illum. ut in auren. ut nulli iudi. §. si vero quis comprehensorum. colla. ix. Et hoc p̄textu remittit q̄ritum ad herodem pylatus. ¶ Item remittitur quis honoris cā ut cum miles delinquens remittitur ad magistrum militum sub quo deliquit. ut ff. de custo. et exhi. reorum. l. militibus. Et hoc verum est cum miles leue delictum commisit. ff. eo. tit. l. non est dubius. secus si graue. ut ff. de accusa. l. vlti.

¶ De libelli oblatione. Rub.

Ma res ad fu

dici vocari solēt postulare libellos ut sciant quid petatur et qualiter et sup quo debeant rēdere. id est post tractatus de iudi. et de foro compe. subijciunt hic rubrica de libelli oblatione. ¶ Videamus igit quid sit libellus quis libellum porrigere debeat. in quibus causis locum habeat libelli porrectio. que in libello debeant contineri. et de libellorum effectu. ¶ Libellus ē parvus liber. id est modica scriptura. ¶ Et est duplex libellus. conuentionalis et accusatoris. Primus in ciuilibus. secundus in criminalibus locum h; ¶ Libellum aut porrigit actor. ut ij. qd. ij. §. spaciū. et c. libellum. Porrigit iquā et offerat. ut in eo. §. spaciū in auren. offeratur. et porrectus transfertur in acta. ut i. de proba. quoniam p̄tra falsam. ¶ Libellus exigitur in omni causa in qua ordinarie agitur. nisi in quatuor casibus. Primus est cum cā vel lis sit bicuissima. et maxime vilium rerum seu psonarum. ut C. de sen. ex pericu. recti. in autē. nisi. Secūdus cum episcopus cognoscit inter suos familiares ut in p̄dicto auren. et q. j. si qd cum clerico. Tertius cum hoc sit ex consensu partium. ut C. de priuil. scola. l. quoties in fin. libro. xij. Quartus cum rector p̄uinde infra quinquaginta dies conuenitur. ut in autē. ut iudices sine quoquo suffrag. §. necessitate colla. ij. ¶ Ideo autē dicitur ordinarie agitur secus erit ut in cā denunciationis et inquisitionis. quāuis in causa inquisitionis capitula sint edēda vel potius exponenda de quibus fuerit inquirendus. ut infra de accus. qualiter et quando. §. debet igitur. Alias autem generaliter libellus dandus est. siue in ciuilibus

ut i. eo. c. j. siue in criminalibus. ut ij. q. viij. libellozum. ¶ In libello conuentionali debet contineri hec. Nomen actoris. nōmē rei. et nōmē iudicis coram quo agitur. Item res que petitur. ut i. eo. titu. c. ij. de appel. significantibus. Cum enim libellus ad hoc datur ut reus deliberet. cedat an contēdat ut ij. q. ij. offeratur. quomodo poterit deliberare nisi res que petitur exponatur. Item quomodo scire potest reus an possideat vel non possideat rē que petitur et periculosum est subire defensionē eius rei quam forte non possidet. ut ff. de rei vendica. l. is qui. propterea res exprimēda est in iudicia rei. ut ff. de rei vendi. l. in rem. et si res que petitur sit imobilis exprimi debet confines. ut ff. de actio. empt. et vē. l. titius. §. vlti. et l. p̄dicta si in rem. §. vlti. Item spēs et pondus exprimi debet. ut i. de p̄posi. l. j. §. si quis argētum. Causa etiam exprimi d; ut C. de adop. l. iij. C. de edic. di. adri. tol. l. vlti. ¶ Sed an actio sit edēda dubitatur. Et videtur quod non. ut s. de iudi. dilecti. Nam in iudicijs ecclesiasticis nō est rigor huiusmodi obseruandus. ut i. de dolo et contuma. c. j. Sed contra. i. titu. p̄oti. c. j. de p̄. grauis. s. de iudi. examinata. xj. q. j. experientie. Ad quod sic distinguo. Actio aliquādo significat formulam verborum. ut ff. de furtis. l. si seruus nauem. ut cum dicitur ago contra tale ad decē actione exempto vel certi conditione de mutuo. tales actiones id est formulę verborum sublatae sunt secundum veteris ius canonici et ciuile. ut in p̄al lega. decre. dilecti. et C. de formulis si impetra. subla. l. vna. Aliquando significat causam agendi. ut cum dico peto decem a tali. quia vendidi ei librum. vel quia ei mutui. et secum dum hoc actio siue causa agendi vel petendi proponēda est in iudicio tā

ecclesiastico & seculari. Aliquando tamē causa petendi exprimenda non est vt cum agitur rei vendicatione. Nam si aliquis petat rem iure domini vel quasi non habz necesse dicere causam domini argu. ff. de excep. rei iudi. l. si marer. §. i. z. ij. Item modus agendi est exprimendus vt cū ex eadem forma verborum plures modi agendi resultant. z ideo exprimēdū est ad qd agatur. verbi gratia. vt cū peto rem mihi furtim subtrahā. dubitari pōt an agatur actione ad exhibēdum. vel rei vendicatione. vel condictione furtiua. vel actioe furti. Ista enim oī bus actionibus agitur p re furtiua. Et in his omnibus actionibus satis competunt illa verba. Peto rem talem mihi subtraham. s. diuersi sunt modi z diuersos sortiunt effectus. vt. ff. de condi. fur. l. si pro fu. re. §. i. z. ij. z. l. in furtiua re. z. ff. de rei ven. l. item si verberatus. §. ult. Item si ago sic ago extra tale q arbores mihi incidit. dubitari pōt an agatur ex illo edicto arborū furtim cesarū. an ex lege aquilia. Et ideo iudex qui curare dō certam ferre sententiam. vt instir. de accu. §. curare. petere dō exprimi qūo z ad quid agatur. Aliquando significat ius agēdi vel petēdi. vt instir. de act. in prin. Et fm hoc dicitur. Nemo sine actioe expeditur. vt. ff. de ad ministr. tu. l. quoniam. §. i. z. ff. de ne go. gest. l. si pupilli. §. videam. ¶ Cū tamē non omitto q si actio. id est forma verborum proponat z inepta. reus absolvitur ab instantia iudicij. vt. ff. de iudi. examinata. z. ff. si messor sal. mo. dirc. l. j. §. ij. Et que superius dicta sunt locum proponat fm vtrunq ius canonicum z civile. Omnia igitur certa debet facere is qui libellus presentat. quia non licet ei vagari cū discrimine alieno. vt. ff. de iniurijs. l. p̄tor edicti. in prin. Et si hec que su

perius dicta sunt fuerint ab actore seruata saluum est reo beneficiū de liberationis. Et notandum q in vniuersalibus iudicijs res exprimi non debet in libello neq in sententia. sed in executione sic. vt. ff. de peti. hered. l. iij. z. l. si quo tēpore. z. ff. si pars her. p̄ta. l. j. §. ult. Et hoc idem obseruandum puro cum petitur ecclesia cū iuribus z pertinentijs suis. vt. j. de re. sti. spo. cum ad sedem. in prin. Et cū petitur prebenda cū plenitudine iuris z honoris canonici. vt. j. de cōces. preben. proposuit. in fi. Nam in talibus z si pertinentia iura z honores in libello z in sententia non veniant exprimi. in executione tamē exprimi oportet. Nam alias executor sententiam in illis nō exequatur nisi victor probauerit illa in quibus executor nem fieri postulat esse de pertinentijs z de iuribus rei in libello petite vt in petitione hereditaria dictū est. si tamē actor in libello vel reus in excipiendo hec voluntarie duxerit exprimēda. exprimuntur z in sententia. vt. ff. de offi. ordi. cōquerente. j. de p̄scri. auditis. z. c. cum olim. ¶ Sunt autē vniuersalia iudicia hec petitio hereditatis familie hereditatis. actio ex testamento cum vniuersum petitur. Et si militudinarie. Idēz potest dici in premissis petitionibus cum ius episcopale vel archidiaconale vendicatur. Sunt z generalia iudicia vt cum agitur actione tutelae. mādati pro socio. z in talibus ac cōsimilibus non sunt res exprimēde in libello. s. in iudicio z in sententia. vt. C. de iudi. l. licet. ¶ Effectus libelli est facere rem litigiosā. vt. C. de litigio. in autē. ibi signato. l. i. rigiosa res est. z in autē. de litigio. §. primo. colla. vij. z fm hoc intelligo. infra vt lite pendē. ecclesia. z. xj. qd. j. q. res in litigio. ¶ Itē ppetuat actiones annales. vt est actio iniuriarum

Libelli effectus

vt. C. quando libellus prin. da. li. cō. fa. l. j. z. ij. Item interruptionem prescriptionis inducit. Et in statum hoc vez est vt si quis in libello aliquē sibi obnoxium dixerit z si libellus nullā causam contineat vel forte contineat vñā solam omnium actionum vel obligationum personalium videtur interruptio facta. vt. C. de annali except. l. si et multis. ¶ Sed oppones. talis libellus sic generaliter conceptus et sine causae expressione recipiendus nō est vnde tanquam ineptus nihil debet penitus operari. Respondeo hoc non sequi. Nam z circa libellum sola executoris conuictio interruptionē inducit. vt. C. de p̄scrip. xxx. anno. l. si aut in rem. Z uiter autē sit interruptio in odium p̄scriptionis vt innuit eadem lex si et multis. in fine. ¶ Itē libellus obligat porrigentem causas ad finem perducere. vt. C. quomodo z quando iud. in autē qui sencl. Aliqñ tamē licet porrigēti recuperare libellū. ne iuste plenitudinis humanitas apudetur. vt. ij. q. vj. si quis libellos. z C. de appell. l. si quis libellos. Quod intelligo cum nihil incommodi adhuc senserit aduersarius. vt. ff. de condi. cī dan. l. si ideo pecuniam. alias non liceret ei penitere cum alterius capione. vt. ff. de interroga. ac. l. de etate. §. vlti. z arg. ff. de reg. iur. l. nemo. Sed z libellus accusatoris potest reuocari. vt. ij. q. iij. si quem penituerit. z. ca. si qd iratus. Et post libelli obligationes l3 desistere sine pena. vt. ff. ad turpil. l. quesitum. z. ff. de in ius voc. l. liberrus. Tenetur tamen iniuriarum eo q dato libello infamauit illum cum libellum porrexit. vt. ff. de iniur. l. item apud labonem. §. si quis libello. Quod verum est nisi inscriptio sit secuta libelli porrectionē tunc effici non posset accusator penitere nisi ex causa. vt. C. de abol. l. ij. z. ij. pauluz.

z petere abolitionem dīmodo reus non sit passus aliquam iniuriā carceris seu vinculum. vt. C. de albo. l. fallaciter. Et fm hoc intelligo de accusa. licet. ¶ Et nota q in libello cōtinebitur dies dati libelli. vt in autē. offeratur. in verbo q non modo ex ipsius respōsione. sed ex libelli manifestetur subscriptione. Sed si sit libellus accusationis continebitur in eo nomen iudicis coram quo agitur. accusatoris z rei crimen de quo agitur. z quando z persona cum qua crimen dicitur esse commissum. z locus in quo. Item dies instituit accusatio nis. z professio accusatoris. vt. ij. q. vj. libellorum. Diem autē z horam cōmissi criminis accusator inuitus comprehendere nō tenetur. sicut hec omnia quibusdam verbis continetur. ¶ In consule mense die coram pretore p̄fessus. z de secrete reum crimen loca pone sodalem. Et l3 hora dies non mensis preteratur. ¶ Itē nota q p̄ libello habetur rescriptum in citatorijs litteris inferum quo ad inducias denegandas. vt. infra de dilationibz. preterea. z hoc plenius ibi dicam.

De mutuis petitionibus. Rub.

Actum est super de libelli oblatio. s. quia plerunq ab vtraq parte porrigitur libelli z mutue sunt hic inde petitiones. id subijciat hic rub. de mu. pe. ¶ Videamus igit apud quē fieri debet qñ z in qbus casibz locus habeat reconuentio z in quibz cesset. Et que sit pena actoris nolentis respondere libello reconventionis. vel mutue petitionis. ¶ Reconuentio fieri debet apud eundem iudicē apud

l ij

que sit et conuentionio. vt. f. eod. titu. c. j. et h. q. viij. c. j. C. de sententia et interlocutorio. om. iudi. l. cum papinianus. et in aut. et consequenter. Et si sic in idem iudicium iste due questiones mutue concurrant vicissim tractande sunt et eadem sententia terminande. Si vero non concurrant. sed vna prior et alia posterior proponatur. tunc locum habet regula illa qui prius appellat prius agat. vt. f. de ordi. cogni. cum dilectus. z. ff. de iudi. l. qui prior. Sed quis dicam quod ubi concurrunt due mutue petitiones vicissim tradende sunt tam eis qui primo ad iudicium prodamur prior erit in omnibus. vt prius fiat contestatio lites in causa sua. prius de calumniis sua iuretur prius recipiantur probationes prius in ea sententia concipiatur et recitetur. Nec obstat quod dictum est quod eadem sententia terminetur quia vere due sunt sententie que feruntur circa duas questiones sepe minime contingentes sed et si se contingeret vt cum agitur peritio et possessio ad diuersas partes etiam circa eandem rem. et ad hoc dico fore duas sententias que feruntur. vt. f. de causa posset. et p. p. cum ecclesia. Dicuntur autem vna et eadem sententia quo ad contextum prolationis quia vnicuique contextui ambobus sententiis plures stipulationes respectu plurium rerum dicuntur vna et eadem stipulatio quo ad conceptum verborum. vt. ff. de verbo. obliga. l. si stipulum. §. stipulatio. z. ff. de dona. causa mor. l. senatus sensit. §. vlt. vnde si iudex pronunciaret in causa conuentionis et differret pronunciare in causa reconuentionis grauaret partem que reconuenit et posset ab eo iuste appellari. vt. ff. que sine app. re. l. j. §. vlt. Debet autem fieri reconuentionio statim vt dicitur aut. illud. et p. r. f. in ipsa lites prestatione sue parum an

te vel post. que incontinenti sunt in esse videtur. vt. ff. si cer. pet. l. lecta. et C. de pac. l. petes. Vel dici potest vt omnino necesse sit fieri reconuentionem a principio et antelitis contestationes si reus credat actori in aliquo sibi fore obnoxium propter verba que sunt in corpore aut. tunc. de executoribus. colla. viij. §. illud. Non enim ibi obstat sed sic non apud alium sed apud eum mora principio liceat conuenire. Sed vtriusque approbo vt reus possit reconuenire actorem siue a principio cum actor libellum porrigit siue vsque ad litem contestat. et parum post arg. C. de procu. l. nihil interest. et quia principium cause dicitur contestatio. vt. C. de iureiur. p. p. r. ta. l. h. Sed hoc est sciendum quod cum libellus reconuentionis porrigitur vsque ad litem contestat. et parum post vt dictum est. reus tamen necesse habet respondere ad libellum reconuentionis litem contestat. in causa conuentionis. vt. f. eo. tit. c. j. Sed quid conueniam te ad. et tu reconuenias me ad eum. ego iterum reconueniam te ad bouem. nunquid admittetur in ea vltima reconuentionio. Nam quodammodo video te retinere respectu tue precedentis reconuentionis. que potest dici conuentionio respectu subsequenter. sicut et relator dicit delator. vt. C. de rebus credi. et iureiur. l. generaliter. Et puto non esse admittendam ne sic tue petitiones in infinitum procedant. Sed fateor quod ego a principio potui vno libello te conuenire super et super boue et super oibus personis et rebus actionibus. vt. ff. quibus rebus ad eundem iudi. ca. l. i. et h. et super de re scriptis. c. vlti. Unum tamen me non omitto quod si reus non reconueniat congruo tempore. salua est ei questio in alio iudicio. vt in predicto autentico. et predicto. §. illud. Et quod superius dixi duabus ques-

tionibus locum habere regulam illam. Qui prior appellat prius obtrinet et cum vtraque questio est civilis et neutra preiudicialis. Item cum vtraque est criminalis et neutra maior. Item cum prima maior est quam secunda. Sed et si secunda sit maior adhuc obtrinet regula. si tamen accusati nomen volens accusare accuset receptum fuerit inter noia reorum. Nam tunc preterit maioris criminis obiecti non differtur accusatio prioris. Ita et si quis alia exceptio proponatur. vt. ff. ad le. iul. de adulter. l. si maritus. §. prescriptiones. fallit autem regula cum vtraque querela est civilis et secunda preiudicialis. quod de libertate vel filiatione. vt in l. de actio. §. preiudiciales. ff. de libe. causa. l. ordinata. C. ad le. iul. de adulter. l. qm. et de ordi. cogni. l. j. et l. cum hic status. Item fallit cum secunda est criminalis et prima civilis sed non preiudicialis. vt. C. de ordi. iudicio. l. vlti. iij. q. rj. §. aliquando. Item fallit cum vtraque est criminalis. sed secunda maior. vt. iij. q. rj. prius est. et C. qui accus. non possit. l. j. Item fallit cum vtraque est par sed tamen accusatus vult prosequi suas iniurias vel suorum vt ea. ci. et q. c. neganda. et C. qui accusa. non possunt. l. neganda. Si vero reus aliquam actori questionem obijcit vt non ab eo aliquid petat sed vt absoluat ab imperitio ne ipse. temp. est de exceptione cognoscendum fundata primo intentione actoris. vt. C. de proba. l. exceptum. et de excep. l. si quidam. §. de ordi. cogni. c. j. et §. de renuncia. sup. hec C. de prescript. longi tempo. l. emptor. Cessat autem reconuentionio in actione priuilegiata vt in questione restitutoria que de dignantibus nature est nec comparatur dissimilem questionem. vt. f. de ordi. cogni. super spoliacione. Cessat et in preiudicialibus querelis secundo loco proposte restant

alias questiones vt superius dictum est. Cessat ubi primo proponitur criminalis vt in prealle. l. prius est. Cessat in exceptio maior conueniri potest non conuenire. vt. f. de excep. cum inter. Cessat coram arbitro. vt. f. de arbit. c. dilectus. Et nota quod premissa locum habent tam coram ordinario quam coram legato. Nam et delegatus in causa conuentionis et de reconuentione cognoscere potest. vt. f. eod. tit. prudentiam. Pena nolentis respondere reconuenienti est fm quodammodo conuenienti non respondeatur vel precise compellendus est respondere vt. f. eod. titu. c. j. In summa notandum est quod si conueniam te vna actione tu poteris me reconuenire pluribus. vt. ff. de procu. l. omnium. Item si conuenias te in decem tu poteris me reconuenire in quatuordecim maior. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. si idem cum eodem. Et hec omnia locum habent cum duobus contra alium agere volunt. Ubi autem duo plures et ex diuersis causis contra aliquem coram ordinario agere volunt. et diuersis reponibus veniant tunc locum habet regula qui prior appellat prius agat. vt. ff. de iudi. l. qui prior. Si vero simul veniant et concurrant. tunc aut agere volunt civiliter. aut criminaliter. Si aliter. tunc iudex eligit quem velit vt gratificationi sit locus sicut aliter. ff. de religi. z. sumptu. l. vltima. et de iure patris. cum aduocatus. Si autem criminaliter iudex debet eligere magis ydoneum. vt. ff. de accusatio. l. si plures. Nec obstat. f. de accusa. licet. Nam et si plures ibi detulissent a principio tandem nec vnus apparuit. Sed et si plures apparuissent vnus eligendus fuisset vt superius dictum est.

De lites contestatione. Rubrica.

l. ij

Rece-
uatio
qñ sic
ri de-
beat.
2

Don't libel!

Zitis
p test.
qd fir.

Ioblationem et post
mutuas petitiones
sequi debet litis cō
testatio. ⁊ ideo post
tractat illos subici
tur hic rubrica de litis contest.
¶ Uideamus igit quid sit litis cōtes.
quāliter fiat. ⁊ quid operetur. ¶ Est autē
⁊ litis cōtestatio hincinde apud iudi
cem negotij principalis facta narra
tio. per principales psonas. non per
aduocatos nisi forte principales adco
fuerint indiscreti vt eoz defectus p
alios de licentia iudicis supplicatur.
vt. 3. de iudici. pastoralis. Sic ⁊ si fiat
interrogatio de facto principalis dī
rindere. vt. ff. de interro. ac. l. i. sine. qđ
locum habet in oib⁹ interrogationi
bus que fiunt ante lit. contē. vt. j. de
dolo ⁊ contu. p. iur. ⁊. ff. de interro.
ac. l. j. locum habet ⁊ in positionibus
que fiunt post litis cōtes. qđ probatio
num loco succedunt. vt. no. 3. de iudi.
§. partibus. per eas autē non fit cō
testatio vt hic. ⁊. 3. de elec. dudū. Itē
locum habet si iudex equitate mot⁹
interroget super facto quod fieri pōt
ante lit. contesta. ⁊ post vīq; ad sentē
tiam. vt. ff. de interro. ac. l. vbiq;.
¶ In his ergo in quib⁹ de facto querit
qđ principalis respondeat si eratē ha
beat vt de con. di. iij. cum p parulis
sic ⁊ principalis per seipsum. prestat
iuramentū de calumnia. vt. C. de iur.
ra. cal. in autē. principales. Idem est
in iuramento de veritate dicēda. Et
est ratio in his omnibus qđ principa
lis persona melius nouit factū qđ ad
uocatus. ⁊ ideo ipse non aduocatō de
facto respondet. vt. ff. de pcurato. l. si
actor. ⁊. C. eo. n. l. vlti. Hoc autē fallit
in quibusdam casibus. 3. de iudi. pas
toralis. vt dictum est. ff. de pcurato.
l. non solum. §. j. Fallit in pupillo qđ

per alium respondet. C. de iura. cal. l. ij. §. q. observari. C. de aucto. prestā. l. clarus. fallit in uniuersitate que iuratur 1 respondet per alios per quos municipium regitur. vt. ff. de cōs. et demō. l. municipib⁹. 2 et ad municipia. l. municipes. fallit. §. de iudicis. in tel. leximus. v. q. iij. quia episcopus. C. de procurato. l. penul. in autē. vt ab illis srib⁹. fallit. C. de cura. su. l. vlt. ¶ C. de testatio 1 lris faciēda est post libellum porrectum. Nam lit. contes. pter hoc indultum habita pro nihilo est habenda. vt. ij. q. iij. in autē. offerat. nisi sit causa in qua libellus nō detur vel de consensu partium remittatur vt no. §. de libel. obla. §. libell⁹. ¶ S. 3 queritur quare non sit lit. contes. per positionem actoris et responsonem rei. sicut per libelli oblationem et rei narrationem. lex enim imponenda est reb⁹ 1 nō sibi vt. C. d. vsu. l. vl. 2. C. cōs. dele. l. ij. in fine. Ad qd rīdeo. posfiones inuente sunt. non ad contestandum sed potius ad probandum 1 ad elidendum ab angustis restitū producendum. vt alias no. §. de iudi. ¶ Sed opponitur ex eo quod iugitur. j. de dolo 1 cōsu. prout vbi post responsonem proceditur ad diffinitiuam. Sed ibi agitur de responsonere ad interrogationem. non ad positionem. Vel ibi non fuit facta lit. cōtesta. sed quasi ex illa respōsione. Ubi ibi dicitur vrpore lite que ingritur contestata. q. autem ibi proceditur ad diffinitiuam speciale est in odiū illius rei calumniosi qui toriens subter fugerat iudiciū. Et simile. C. quomodo 1 quando in autē. qui semel ¶ Sit autem cōtestatio lris aliquādo vera aliquando non vera sed quasi vera vt per narrationem actoris 1 responsonem rei intelligi contradiciōnam. vt. C. de iudi. l. rem non nouam. §. patroni. 1 sic intelligo. C. eos

dem titulo. l. vna. **S**icr quasi cōtesta-
rio. s. cum agitur actione reali. voca-
tur colonus vel inquilinus qui deter-
net nomine absentis. vocatus nomi-
nat dominum. datur tempus ad de-
nunciandum. non venit in termino
dato tunc ex his omnib⁹ que proces-
sūt. scilicet quia vocatur inquilinus
vel colonus. quia auditur nominis
dominum absentem. et quia datur
tempus ad denunciandum domino
et expectatur in termino non venit.
habetur his quasi cōtestata quan-
tum ad interrompendam longi tem-
poris p̄scriptiōem. vt. j. titu. p̄ori.
quoniam frequēter. §. q̄ si super re-
bus. 2. c. vbi in rem actio. l. ij. ¶ Sed
cū sciend⁹ q̄ si reus respondeat in
iudicio non ea mente vt litem cōtes-
tetur vel vt in cas⁹ procedat seu au-
ctoꝝ resistat s; iudici non vt iudici s;
vt amico seu familiari negocij quali-
tatē exponat p̄testans id se facere
sine iudicio suo et subsequenter pro-
ponat aliquam dilatoriam excepti-
onem per quam declinet iudicium.
non intelligitur facta litis cōtesta-
tio eo qd̄ sit a reo narratio. saluo iu-
re suo. arg. pro hoc. ff. qd̄. mo. pig. vel
hypo. sol. l. si debitor. §. si i v̄ditiōe.
ff. de neg. ges. l. nēfīn⁹. in fi. ff. de reli. 2
sump. sol. l. ij. qd̄. §. ait labeo. §. qd̄ me
t̄ci. c. plati. xxxij. q. ij. lothari. 8. de i
integ. rest. cū venisset. circa finē. l. 3. ar.
contrarium sit. §. de cōstitutio. cum
d. ferre. 2. j. de appella. sollicitudi-
nem. 2. j. de testi. p̄sentium. ¶ Itē
nora q̄ si plura in libello ponantur
ad omnia respondendum est. vt sit
plena litis cōtestatio. ar. ff. de appel.
l. cum in vna. ff. de noui operis nūcia.
l. de pupillo. §. si plurium. ij. questio.
ij. §. notandum in versu. si plura. j.
de senten. ex cōmunicā. cum pro cau-
sa. 2. c. officij. Sed si reus neget omnia
in libello contenta. vel si sic respon-

dear flor in curia romana fieri consuevit. nego narrata vt narrantur et dico petra fieri non debere puto plenae fieri lit. contestatio. quasi ad omnia singulariter sit responsum. ar. ff. de verborum obligat. l. pluribus. in principio. t. l. rito. in fi. ¶ Sed quid si petra te decemz tu confitearis. nunqd dicemus litem esse contestatam. Et videtur q non. quia confitens non videtur fuisse iudicium. sed dandum est ei tempus ad soluendum. vt. ff. de lega. j. l. si deus. §. in pecunia. ff. de ius di. l. si debitor. t. ff. iudicandum sol. l. et iudicatum solui. Et propterea superius dixi fieri contestationem per narrationem actoris: per responsum nem rei contradictoriam. vt. C. de ius di. l. rem non noui. §. patroni. ¶ Ss contra post confessionem rei sequi habet sententia. vt. ff. de confel. l. j. iij. q. v. Et fm hoc dicitur in confitentes nulle sunt partes iudicis. s. ad examinandum discutendum t pronuciandum. vt. ff. ad legem acquil. l. proinde §. vlti. Et puto q si quis ad iudicium vocatus non expectans ad libellum de plano confiteatur se debere quod petitur non fit lit. contesta. nec sequi potest sententia sed mandatum. vt. ff. quod metus causa. l. vl. Si no possit libellum porrectum reus cofiteatur et contestatio facta intelligitur t sententia sequi potest vt superius dictu est. ¶ Zitis t contestatio multa operatur. Sed de multis aliqua perstrin gamus. Zollit dilatorias exceptiones. vt. iij. questione. vj. §. exceptio. C. de probatio. l. exceptionem. C. de excep. l. si quidam. C. de procurato. l. licet. et. ff. de procurato. l. pompo. §. rati. et infra de senten. et re iudicata inter monasterium. C. de exceptioni. l. penultima et vltima. infra de exceptionibus pastoralis. nisi postmodu ad illius notitias aliquid percutiar.

4
Titus
test.
quid
oper.

qui proponit propter quid dilatoria exceptione utatur. vt in eo. c. pastora-
lis. j. de testi. presentium. z. s. de offi.
dele. insinuante. j. qui ma. accu. pos.
consuluit. ¶ Itē transmittit causas
ad heredes ex delicto defuncti. vt. C.
ex delicto defun. l. vna. Item litis conte-
sta. hoc operatur vt fructus post liris
contestationē percepti z. expense fa-
cte post liris cōtesta. valde contingat
officiū iudicis vt. ff. de edil. edi. l. edi-
les. §. sciendū. Nam illa p. officii is-
diciū veniunt. vt in fi. de officio iudi.
§. illoz. z. §. pterea. Itē facit pcurato-
rem dñm liris. vt. C. de pcur. l. neq.
¶ Item prestat vni ex legatariis po-
testatē optandi. vt. ff. de leg. j. l. si plu-
ribus. ¶ Item cōditionem occupan-
tis meliorem cōstituit. vt. s. de pcur.
non iniuste. ff. eo. ti. l. pluribz. Itē in
multis iuris articulis inspicitur tps
lit. contesta. vt. ff. de nego. gest. l. liris
ff. de donatio inter vir. z. vxor. l. quod
aurē. in pñ. ¶ Item ante liris cōtesta-
tam non dicitur quis agere sed age-
re vellet. ff. rem ra. hā. l. amplium.

¶ Ut lite non contestata non proce-
datur ad testium receptionem vel ad
diffinitiuam sententiam. Rubrica.

Causa in liris contesta-
tione cōstitit. vt. C. de
iurem. ppter calum. l.
ij. in prin. ante initium
ad sequentia causē procedi non de-
bet. hoc est ad testium receptionem
z. sententiam diffinitiuam. Et ideo
intulatur hec rubrica vt lite non con-
test. non procedatur ad testium recep-
tionem vel sententiam diffinitiuam. ¶ Vi-
deamus igitur an hoc in causis sin-
gulis sit obseruandum. Et quod sit
officiū iudicis contra contumaces

ante litem contestates. et post litem.
¶ Et est sciendum q. regulariter ve-
rum est q. lite non contesta. non est p-
cedendum ad testium receptionem.
vt. ff. eodem ritu quoniam. in pñ. ¶
Fallit hoc in quibusdam casibus. vt.
cum de morte testium timeatur. vel de
absentia diuturna z. quilibet est agē-
dum. tunc effi. ne veritas occultetur z.
probationis copia fortuitis casibus
subtrahatur senes valitudinarii et
abfuturi lite non contesta. sunt ad-
mittendi siue pars contra quam pro-
ducitur sit contumax siue absens vt
conueniri non possit. Sed si is qui p-
duxit non conuenierit aduersarius in
fra annum ex quo conueniri poterat
vl. saltē non denūciauerit ei q. testes
sint contra eum recepti. attestatiōes
ille non valent. ne forte hoc faciat p-
ductor in fraudem vt reus pdat pro-
bationem exceptionū que sibi in per-
nas testium competunt. vel in eo su-
per quo pducuntur. vt habetur hoc
totum in decre. quoniā. in pñ. mñ.
Et idem puto cum lis mora est s. nō
contestata. ¶ Sed in cā matrimonij
camalis z. spūalis cur. de sedere agit
potest pcedi ad testium receptionem.
z. sententiā prolationem si de causa li-
queat. vt in eadēz decre. qm. §. porro.
Et isti duo casus locum habent cum
altera pars contumax est siue lite iā
mora z. non cōtestata. siue nondum
mora z. ex ipsa littera coll. gñ. Itē cur.
agitur de sedere matrimonij contra-
hendi. Et in his casibus is qui produ-
cit non artatur cōuenire aduersariū
infra annum vel denūciare ei de arte
stationibus sic receptis vt in casibus
superioribus. Item hic recipiuntur
sani z. validi. bi senes z. infirmi z. ab-
futuri. Ibi statim publicantur. ibi
vsq. ad annum consignantur. Ibi va-
lent post annum ibi non nisi infra an-
num fiat conuentio vel denunciatio.

¶ Sed quid si agatur de matrimo-
nio contracto. z. separando. Respon-
deo refert an agatur ad separationē
adulterij ratione. Et tunc non lite cō-
testata procedi non potest ad testium
receptionem. vt. ff. eodem ti. ca. j. in fi.
An quia perpetuū subest impedimē-
tum propter matrimonium non sub-
sistat. Et tunc si is contra quem proce-
dendum est contumax sit vere vel p-
sumptiue procedi pōt lite non conte-
sta. ad receptionē testium sententiā
diffinitiuam. vt. j. qui sñt sunt legir.
perlatum. Et idem si alter non fuerit
contumax sed vagabundus vt inue-
niri non possit. vt. j. qui ma. accu. pos.
relatū. sed si iusta de causa sit marit.
absens tunc contra eum procedi nō
debet. vt. j. eo. ti. quoniam. §. si vero.
Quidam tamen dixerunt illas decre-
ta. perlatum z. relatus fore correctas
per. §. si vero. Sz verius puto sic disti-
guendum esse sicut supius dictū est.
Ubi vero agitur de spūali matris-
monio iam contracto tene quod dici-
tur. l. §. si vero. in pñ. ¶ Sunt t. z. alij
casus speciales quibus similiter pro-
cedi potest ad receptionem testium
lite non contesta. vt cum excessum
inquisitio imminet faciendū vel cum
id quod gestum est peritur publi-
cari vt. j. eo. quoniam. §. sunt z. alij. j. de re-
stibus significauit. z. albericus. Sz
magis ppte loquitur si in his casibz
dixero absq. liris cōte. id an liris cōte.
pcedat qz in inquisitione nō est actor vel
accusator sed iama loco accusatoris
hñ. z. si aliquando quis adiuerit in-
quisitionem. vt. j. de senten. z. re iudica-
cum. j. z. s. nec libellus offertur nec
contestatio sit. quia totum procedit
ex superioris officio. qui ad damorē
descendit z. inquit. vt. ij. questib. q.
j. deus omnipotens. Et idem est vbi-
cumq. proceditur ex officio iudicis ita
vt officium iudicis non sit loco actoris

nis. alioquin secus. vt. s. de offi. iudi-
c. vltimo. Item est vbi aliquid incidit
rer proponitur z. probatur. Nam et
tunc ante liris cōtesta. testes produ-
cuntur ad probandum articulum in-
cidentem. vt. j. de testibus venies. j.
de appel. super eodez. s. de foro com-
pe. licet. Jdēz est in causa appellatio-
nis cum vna parte presente procedi-
tur quod fieri pōt. vt. C. de temp. ap-
pel. l. vlti. ij. q. vi. et qui appellat. Jdēz
cum agitur de statu ecclesie vt. j. de te-
stibus. cum olim. Nam hoc obrinet
cum agitur de statu hominis. vt. ff. s.
fidei cōmiss. liber. l. in fidei cōmissariis
l. herede. l. apud iulianum. l. si legatario.
z. l. si cum §. pen. Idem est in cas-
ibus spūalibus. j. de dolo z. cōtu. pur.
C. quomodo z. quando in. in autē. qui
semel. j. d. vbi cumq. ecclesia ex officio
suo pcedat. vt. j. de consang. z. affi. ex
litteris. j. de testibus cum in tua. j. de
iureiu. ad nostrā. xxiij. q. ij. sane pro-
fertur. Idem in quodā casu speciali.
C. de penis. l. ne diu. ¶ Et nota q. cū
iudex vel ecclesia ex officio suo proce-
dit. vel cū aliquid quod gestum ē pe-
nitur publicari. vt in decre. illis. signi-
ficauit. z. albericus. vocari dicunt om-
nes quos productio testium tangit.
z. sedere potest. vt. ff. de adop. l. nā ita
ff. de mino. l. in cause. §. causa. C. si se
ab heredi. absti. in autē. ad hec. in au-
ten. vt sponsali. largitas. §. ad hec. col-
la. it. C. ad le. falcid. in autē. sed cum re-
statos. C. de aucto. prestā. l. vlti. ¶ Et
nō. q. inter istam pductionē cum pe-
nitur aliquid publicari per testes. et
illam de qua loquitur decre. quoniā
in pñ. differentie multe sunt. Nam
in illam pducuntur mñ senes z. val-
itudinarii z. abfuturi. hic omnes. Illa
sit contra cōtumacem hic contra nul-
lum. Illa cum lis mora est vel mouē-
da hic cum nec mouetur nec mouē-
da speratur. sed timeatur ne aliqui.

Cōtu-
ma-
cia qn
q. mo-
dis cō-
mittit

moveatur. Illam facit actor. hanc fa-
cit is qui se reum futurum timet. co-
gitat enim q. poterit aliquando sibi
controuersia fieri. et ideo munit se
ipm. In ista sit publicatio statim in il-
la sit cōsignatio vsq. ad annū. In hac
non requiritur conuentio vel denun-
ciatio. illa sit item hec sit presentib.
his qui ledi possunt illa absentibus
per contumaciam hōc attestaciones
conuertuntur in publicum instrumē-
tum sed ibi remanet in actis. ¶ Nūc
videamus q. quid sit officium iudicis
in contumacem ante litis contesta-
tione. ¶ Et primo videndus est
quor. modis contumacia cōmittatur
Et est sciendus q. quing. Primus cū
quis citatur tribus edictis vel vno p.
omnibus peremptorio. presentiam
sui facere cōtemnit. vt. ff. de re iud. l.
cōtumacia. xliij. q. ij. de illicita. j. co-
ri. c. qm. §. porro. Secundus cum ve-
niens iudici non parer. Tertius cum
ante tempus discedit. vt. f. q. ij. cer-
tum est. xviij. dist. ii. si quis aut. Quar-
tus cū se maliciose occultat. Quintus
cum impedit ne possit ad euz citatio
peruenire. vt in predicto. §. porro. et
v. q. j. quidam. ff. de iur. l. si dictus. §.
si presente. ff. quod vi aut clam. l. j. in
fi. §. q. si vi. p. citatio em debet haberi
is qui pcurat vel impedit ne ad cum
citatio veniat. vt. ff. de regu. iur. l. ad
ea. §. semp. z. l. iure ciui. z. ff. de cō. z. de
mō. l. iure ciui. z. l. q. b. dieb. ¶ Itē fa-
cū est q. contumaciavera et est puma-
cia psumpta. Vera est cū q. citat. z. i.
uētus nullū habens impedimentū
venire cōtemnit. vel veniens iudici
non parer vel cōtumaciter ante tem-
pus discedit. Presumpta euz quis so-
lemniter citatus nec venit nec mittit
procuratorem in termino constituto
Sed si adhuc iudice sedente pro tri-
bunali venerit tollitur illa psumptio
per aliam psumptionem psumpti-

tur enim q. parum audiuerit vocem
preconis. vt. ff. de in integ. resti. l. di-
uus. Nam vox preconis paucis inno-
tescit. vt. C. quomodo z. quādo. in au-
ren. qui semel. z. propterea iudex ex-
pectare potest citatū in diem alterū
equitate suadente. vt. §. de offi. dele.
consuluit. Nam in iudicijs et in com-
promissis mora purgatur. vt. ff. si q. s.
cau. l. si post tres. C. de fideiuss. l. fandi-
mus. Unde si contingat procedi con-
tra absentem eo q. psumptue con-
tumax habeatur. si post modum ve-
niens doceat se abfuisse iusta de cau-
sa restituit vt. ff. z. C. ex q. b. cau. ma. p.
totū. j. de sen. z. re. iud. cū bertoldus.
Iudex pumaaciā punire pōt. Jō autē
dico pōt q. nō semp cogit vt no. §. de
offi. dele. §. i. sūma. puniet aut p. mis-
sionem in possessionem in locum has-
beat missio. ita vt in reali mittatur in
possessionem rei petite. in personali
autem pro modo debiti declarari in
libello. vt. C. de episc. et deri. in aut.
generaliter. Nam z. si decem in libel-
lo petuntur fiet missio in possessionē
rei alicuius ventis. x. vel aliquantulū
plus. quia pignus siue pretorūz siue
conventionale plus debet valere q.
debitum. prius tamen examinato ne
gocio. vt. C. de bonis auc. iudi. pos. in
aut. z. q. iurat. z. sūmatū vt. ff. i. pos.
lega. l. si is a quo. §. j. z. j. eo. ti. qm. §. si
super rebus. Nam ad missionem iu-
det festinare nō debet. vt. ff. de dāno
insec. l. si finita. §. si forte. Summariā
aut cognitionē intelligo in hoc casu
forte recepto vno ex testibus quos
actor intendit producere in principa-
li. vel lectis instrumentis per q. actor
intentionem suam fundare intendit
vel recepto iuramento actoris quod
non calumniose agat. argumē. ff. ad
exhibendam. l. thesaurus. C. de fide
iustitum. l. vltima. §. de elec. cum di-
ctus. cetera de mittendo in pos-

Actio-
nes
mixte
quod i-
catur.

sessionem contra contumacem ante lites
contesta. vel post in reali vel psonali
vel qd fieri debeat si locum nō habet
missio. dic vt no. §. de in. §. iudicio. et
4 §. si actor. z. §. si vero lis sit vere con-
tes. z. §. hec oia. ¶ Sed queritur qd
obseruari debeat in actionibus mix-
tis de quibus dec. qm. nihil dicit. sed
tū de realibus z. psonalibus. Sunt
em quedam actiones mixte vt fami-
li. hercisi. cōmuni diuidio. finium
regiduum. vt in istis de actio. §. que-
dā. Dixit ideo dicitur quia ad res
dantur z. q. in eis veniunt psonales
prestationes. In his ergo hoc obserua-
tur circa missionem in possessionem.
q. in quantum dantur ad res sequi
tur naturam realium actionū vt fiat
in eis qd in realibus fieri solet z. o.
In quātum vero datur ad psonales
prestationes naturā psonalium imi-
tentur. z. iudex procedat in eis vt in
personalibus circa missionē. vt. ff. fa-
mi. her. l. item labeo §. fami. herci.
5 ¶ Item querit quid in interdictis
debeat obseruari. Sūt em psonalia
in rem tamē scripta. vt. ff. de interdi-
ctis. l. j. §. vlt. Et puto interdita imi-
tari naturā realium actionum circa
missionē factā. Et idē puto in actio-
ne qd merus cā que si sit psonalis
vt. ff. q. met. cau. l. metum. §. volenti.
z. §. j. in re tū scripta est. vt. ff. co. rit.
l. si cum exceptioe §. aliquando. z. §.
6 pedius. ¶ Item querit quid si edi-
ctum vel citatio non pueniat ad cita-
tum. Videt q. contumax non fit. vt. ff.
que sen. sine ap. non rec. l. j. §. itez cū
ex edicto. C. quomodo et quādo iud.
lea que. et ideo in cum tanq. in puma-
ce pcedi nō o. et si pcessum fuerit
vī pīnia nulla fit vt i lege pdicta. ca. q.
et. ij. q. it. cau. ar. Alij aut dicit fuisse
cit si diligēs scā sit in q. sūo is abfū nō
fit iucutus. vt. j. de de. nō i. et ex ruc.
j. q. ma. ac. pos. c. relati. dñi carde de

mul vel ecclesie facta. vt. j. de do. z. cō-
tu. venerabilis. j. de eo q. mit. in pos.
cā rei seruā. c. si aduersarius ff. de lī-
be. agno. l. j. in prin. ff. de oam. insec.
l. iij. §. pto. xvi. q. ij. §. pōt. in versi. is
aut. sollicitatis consanguineis z. ami-
cis. j. qui si. sunt legi. plari. ff. ex qui-
cau. ma. l. ergo. ff. ex quib. cau. in pos.
ca. l. hec autem. hīs em pmissis ab-
scis psumitur pumar. vnde in cum
tanq. pumaçe pcedi pōt. vt. C. de iud.
l. pperadiū. §. z. si qdcm. ff. de cui. l. i.
z. si dictum. §. si pscnte. z. l. si vero. ff. lo-
ca. z. con. l. item queritur. §. ex cū.
Et puto hoc quod supius dictum est
verius esse. sic obstat. §. ille. itez cū
ex edicto. Nam ibi loquitur cum edictū
propositū non est. z. qd ibi scquit ne-
q. in noticiā puenit absentis ad ma-
iorē exagerationem dictū intelligo.
sufficebat em dici qd neq. ppositū
fuisse z. si ad citati noticiā non veni-
ret. sic loquit l. x. C. quō z. quando iu-
dex lab eo. C. si se ab heredi. absti.
in aut. ad hec. C. de iud. l. pperidum
§. j. Item non obstat canon ille caue-
ant q. loquit de absentibus non per
cōtumaciā vīpore q. nec citari fū-
runt. Itē queritur quid si iudex in
der partī certo die adesse si non adse
non quid in cum tanq. in contumacē
procedi potest nullo missio edicto. rī
so. ff. vt. C. quomodo z. qm. iud. l. cō-
fante. Itē querit quid facere debeat
iudex procuratorē contumaciā cō-
mittente. rīso procedet contra pcuratorē
z. nihilominus cōtra dominū si
dominus sciens non purget cande-
s. vt. j. codez titu. ca. j. in fine. Ceterum
si dominus ignorat contumacia ob-
erit soli procuratori qui commisit
eam. z. hoc ante litis conte. vt. ff. si qd

ius dicenti non ob. l. j. §. si procurator. ff. quod quisque iur. l. iii. §. j. ff. ad le. acquil. l. proinde. §. j. Sed contumacia procuratoris post litem conte. commissa nocet domino etiam ignoranti. vt. ff. de doli exce. l. si procurator. §. si post litem. S3 domino dabitur actio mada dat contra procuratores vt sic contumacia sua ei soli sit damnosa futura. vt dicit illa si procurator. in fi. Et sic intelligo. ff. de tributo. l. procuratoris. Sicut in confessione procuratoris obtinet. Nam si procurator in iudicio confiteatur contra dñm oberit procuratoris confessio. vt. ff. de procu. l. non solum in prin. sed dño nullum faciet praiudicium volenti probare contrarium. vt. ff. de interroga. ac. l. si siue. §. si defensor. r. ff. de confes. l. certum. §. sed an. ¶ Item querit quid si aliquis non contumax in iudicio sed in executione qz non paritur iudicē exequi sententiam. rñ iudex potest euz de contumacia punire. vt. ff. de offic. dele. ex litteris patriarche. ff. si quis ius dicenti non obre. l. j. §. is videtur ius dicenti non obtemperare qui qd extremum est in iudicio non facit et propterea iurisdicio delegata durat vsqz ad executionem. vt. de off. dele. l. litteris. r. ff. de sen. r. iudi. quod ad cōsultationem.

De iuramento calumnie. Rubrica.

Sim⁹ supra

de iudi. et de lit. cōre. fla. sed qz actione i iudicio edita r lris contestatione facta succedit ex ordine iuramentum. 36 subijatur hic rubrica de iuramento calū. ¶ Uideamus igitur quid sit iuramentum calū

nie qd in se capitula cōtineat. quis p stare debeat hoc iuramentum. qñ psterunt in qbus causis totum h3 huius iuramenti prestatio. r quare inducitur est hoc iuramentum. r que sit pena iurare nolentis. ¶ Iuramentum i calumnie est cū quis iurat se bona fide r non calumniādi animo cām mouisse vel ei q putans se bona instantiā vt ad reluctantum cum puenerit. vt. C. e. ti. l. ij. §. j. Sed qz possibile est q actor a principio non mouerit cām aio calūniandi. nunc autē tempore iuramenti moueat calumnie. arg. ff. de dā. in feci. qui bona. §. si quis stipulatur. ¶ Ideo nō sufficit iurare de preterito vt dicat actor nō mouisse sed adiciat nē mouere. Et eodem modo re adiciat q nō calumniādi animo restat vt probatur hec. ff. fa. hēr. l. inter coheredes. §. si famul. her. cū hoc iuramentum dicitur calumnie salic3 vitandū vel nō committendū. vt dicitur sic iuramentum de malicia vel pmitteāda. vt. ff. de elec. cum dilectus. sicut dicitur alias vnusquisqz habeat suas propter fornicationē. s. vitandam vel nō committendam. Est autē calūniā cum quis iniuste scienter agit vel defendit. ff. ad turpil. l. j. §. calūniari. r. ij. q. iij. §. notādum. ¶ Cōtinet autē iuramentum qdā capitula que his sibus pprehenduntur. Illud iuratur qd lis sibi iusta videtur. Et si querē verū nō inficietur. Nil promitteret. nec falsa probatio de f. ¶ Ut his tradef dilatio nulla peretur. Nec capitula colliguntur per varia iura. vt. C. e. ti. l. j. r. ij. in autē. ibi signato principales. in autē. vñ iustitantes colla. r. in autē. de his qui ingred. ad appell. §. vñ. r. p. colla. v. ff. famul. her. l. inter coheredes. §. qui famul. her. ¶ Prestat ut iuramentum iusti lre contestat. vt. j. c. ti. c. cū cām. C. e. ti. §. j. se meli aji pstat in tota lre. vt. C. e. ti.

Jur.
calū.
qd sit

in autē. hoc sacramentum in autē. de his qui ingred. ad ap. Unde correctasunt illa iura antiqua qd dicitur plures posse de calumnia iurari. vt. ff. de dā. in fe. l. q bona. §. si is stipulaturus. ff. q satisf. eog. l. de die. §. iubet. ff. de iurei. l. iustitiam. Quidā tñ dixerūt q autē. que prohibet plures iurari post lre contest. non tollit iura pmitteāda pluribus iurari ante lre vel se meli ante lre r secundo post lre. Sed hec nō placet quare nñ post lre. contest. iuraf de calūniā sicut dictum est hoc tñ fallit in qbusdā casibus iquibus scō de calumnia iuraf. vt. j. de testi. in causis r. c. pe in autē. de testi. §. qz vero colla. vij. que autentic3 posteriores sunt illa. de his qui ingred. ad app. r in alio casu. C. de fide instr. l. vi. ¶ Uerumtñ dici posset q in casibus illis nō iuratur de calumnia sed de malicia. ¶ Differunt autē hec duo iuramenta in quatuor qz iuramentū de calumnie prestat post lre contest. iuramentū de malicia ante r post lre iuratur. vt. ff. de elec. cum dilectus. j. de excep. rā. ca. pastoralis. j. de ref. spo. litteras circa lū. et si post litem contest. vt in premis iur. d. ribus de testi. r fide instru. Secundo mali. differunt qz iuramentum de calumnia prestatur semel in tota lre vt dictum est. Sed iuramentū de malicia prestat in totiens quotiens quis in iudicio aliquid proponit vel postulat fieri quod ex malicia procederet timeretur vel presumatur. Tertio qz iuramentum de calumnia tñ mō locum h3 in prophanis sed sacramentum de malicia locum habet tam in pphanis q in spūalibz vt probatur per iura premisa. Quarto qz per iuramentū de calumnia poudetur ne aliquid fiat calumnie in tota lre Sed per iuramentum de malicia poudetur ne illud quod proponit vel petitur in quo suspensus habetur p

ponens maliciose proponatur vel petatur. ¶ Est tertium iuramentum quod in causis ecclesiasticis frequenter est iuramentū de veritate dicēda. Sed r istud iuramentū habet suas conditiones. Et differt a iuramento calumnie in tribus. Primo qz iuramentum de calumnia locum non h3 i spūalibus causis. vt. j. eo. litteras. sed in temporalibus r pecuniariis vt. j. c. ti. cerorum cum cām. c. vlti. Sed iuramentū de veritate dicēda locū habet in spūalibus. vt. ff. de elec. dudum. succellit. enim in defactū iuramenti de calumnia. Scō differt. qz in iuramento de calumnia rīdetur de crudelitate vt in autē. de his q ingre. ad ap. §. p. c. vi. Sed i hoc iuramento nō rīdetur nisi de veritate. nam hoc ipm verbū sonat vt. ff. iudica. fol. l. i. dicitur. r. ad idē. ff. de le. iij. l. nō alē. Tertio qz iuramentū de calūniā multa continet capitula que iuramenta de veritate dicēda locū non habent. ¶ Unum tñ non obmitto q cum iuramentum de veritate dicēda succellit in locū iuramenti de calumnia. qz tunc illud prestatur qñ illud locū non habet puto q in tempore imitatur naturam il ius vt prestatur statim post litem conte. ar. ad hoc. ff. de pēti. hēre. l. ires veniunt. §. cum predi mus. C. omnia dele. l. j. ¶ Et r iuramentum de calumnia deestur reo ppter periculum anime actoris non probante vt. j. de despon. impu. continebatur. r. c. attestationes. Et idem in causis non spūalibus. vt. ff. de iurcui. l. admonendi. nisi uacat ispe ctis personarum r caule amicitatis illud actor viderit deferendum. vt. j. de iurcui. c. vlt. §. de renū. super hoc. §. quod mer? causa. c. vlt. ij. q. j. in pmiis. C. vnde vi. in fi quando in autē. de trich. r. c. mis. §. studium collū. ij.

Jur.
dōi
re di
ceda

ff. de re. mili. l. non omnes. §. sed licet hoc rñ plenius docemus. §. de iureiur. 7 **P**restant hoc iuramentum pñcipales persone. C. e. ti. in aut. pñcipales. §. eo. tit. c. vi. Et pñ actor postea reus. vt. C. e. ti. l. ij. Nec obstat qđ legi tur inst. de pena temere litigi. qđ ibi non ordo instantiū ponitur s; de honorē tur persone qđ iurant. Jurāt. tutores & curatores. C. e. ti. l. ij. §. quod obsequari. Et idē dico in his qđ presunt mñcipis. Nā ipsi vel maior pars ipsoz iurare debent. C. e. ti. l. ij. §. hoc. ff. de condi. & demon. l. mñcipib; . Licet quidā dixerit maiore pñciūratōis vñ ipsam vniuersitatē iurare debere. s; hoc difficile est. Jurant syndici pñco. nomi qđ causam omnino nō nesciunt vt. j. e. n. pñciandis. Jurant actores & defensores vniuersitatū vt. j. e. n. cum cām. Jurat pñciator datus in rē suā. ipse enim est dñs cause. nā ad eū spectat cōmodum vel in cōmodū. vt. ij. q. vij. biduum. §. in propria. ff. quando ap. fit. l. j. §. in pñcia. C. de pñci. . qđ stipendiā. Jurat ep̄s etiam in causa ecclesie si per se ipsum cām agat vt. j. e. ti. c. ult. pñficiat non ractis euangelij. sicut cū pducit in testē ibidē. C. de ep̄is. & de. in aut. sed iudex pñsentia. cñ euangeliorum terrorem inducit suffragium veritati impendit vt. C. de iud. l. rem nō nouas. & simile. ij. q. j. neehonore. & in aut. vt defunc. seu funera. §. os col. v. Secus est cum ep̄s heresim abiurat. tunc cñ tangit corporali tactu euangelia. vt. j. q. vij. quonien cordis oculis. **P**restat hoc iuramentū post litis cōtest. vt superius dictū est. Prestat in oib; causis tā ciuilib; qđ criālib; dñm nō spiritalibus vel spiritualibus iurē de calūnia pbat. C. e. ti. l. j. Nāz ita dicit in oib; causis. cā autē dñ criminalis. lis pñciaria. vt. C. de transac. l. causa

vel lites. Item ex eo qđ dicit. siue pñpter quicqđ aliud. facit pro hac infra. C. de fide inst. l. vlt. & C. de pena iud. qđ ma. iudi. in aut. ibi signata nouo iure. C. de anc. pñtan. l. clarus. Et hoc dixerunt bul. io. ba. §. Mar. contra. Nāz in criminalibus sufficit si actor puniat similitudine supplicij. vt. C. de accusa. l. vlt. & ij. q. ij. c. ij. §. iij. & iij. Item lex dicit publica iudicia nec quicqđ simile habent cū ceteris iudicijs. vt insti. de publicis iud. in prin. Item in criminalib; qđ sanguinis penā irrogant licitus est alicui sanguinē suum qualitercūq; redimere. vt. ff. de bonis eorum qđ mor. sibi cōstit. l. i. Unde i criminalib; aliqui parciunt ei qui calūniā ingerit. vt. ff. de bonis liberto. l. qui cum maior. §. si penis. Item facit pro parte ista. C. eo. tit. l. ij. pñ. vbi dicit scimus in oib; libris & c. Puro in oib; causis ciuilib; & criminalibus iurandum esse de calumnia. Nec obstat lex illa. ff. de bonis eorum & c. timendum est enim ne accusator probat calumniose. Item non obstat lex insti. de publi. iud. qđ criminalia & ciuilia iudicia in multis habēt similitudinē. in libelli oblatione i iudicijs examinatione in sentētie pñolatione. Dīcunt autē nō habere quicqđ simile qđ ad finem. qđ i ciuilib; agitur ad aliquid dandum vel faciendum. In criminalibus vero vt reus puniatur. itē non obstat lex. ff. de bonis eorum qui mor. sibi consti. l. j. qđ illud in transactionibus locum habet licet i quibusdam criminibus permittatur trāscitio non tamen calumnia. **I**nductum est hoc iuramentum calumnie ad veritatem eliciendam. vt. j. e. ceterum. Item vt sacramenti timore litigatoz in instantia compescatur. C. eo. ti. l. j. Item vt propter religionem iuramenti quis immemor non sit sue solutis. vt. j. q. vlti. scimus. §. a calum

11 nñs cesset. **P**enaturare nolentis est vt actor cadat ab actione instituta per iudicantis sniam. reus autem pñconfesso habeatur & condemnatur in his capitulis que sunt in narratione comprehensa. vt. j. e. ti. c. vlt. C. e. ti. l. vlt. §. vlt. in aut. vt litigan. iurent. §. j. in fi. **Q**ueritur quare in spiritualibus causis non iuretur de calūnia. cum i spiritualib; perniciosior sit calūnia qđ in alijs. Nāz circa maiora maius periculum vertitur. iij. di. qđ scamus. vij. q. ij. c. vlt. ff. ad carb. l. j. §. ij. Rñ iuramentum de calumnia multa continet ad multa artat iurare & in causis spiritualib; non est rigor hñdō obseruandus qui i causis alijs obseruatur. vt. j. de dolo & contu. ca. j. Et propterea in locum illius iuramenti multa continentis successit iuramentum de veritate dicenda ex quo nihil aliud prouenit nisi vt veritas excutatur. Item queritur pone qđ agam cōtra te reuendicāte. tu scis rem meā esse sed nihilominus vis resistere pñpter actionem de euictione nunquid ergo iurādo de calumnia peccas. **U**ideat qđ sic qđ negas rem meam esse & mentiris. Item iuras qđ putas bona istantia vñ ad relucendum veris. & falsum est qđ non bona istantia relucaris. Quidam tñ dicunt qđ non peccas si ideo hec facias vt committatur actio de euictione. in processu tamen iudicij confiteberis veritatem. Non enim videtur dolo facere qui ideo facit vt sibi stipulationem de euictione cōmittat. ff. de neg. gest. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de iureiuran. l. si quis de libertate. ff. de lib. rali causa. l. qui ex libertate. Sed licet hoc sit fecerim quo ad actionem de euictione non tamen est securus quo ad deum. Et ideo laudo & consulo vt post libellum porrectum confitearis veritatem nec de calūnia iurabis ex

quo fateberis rem esse actoris. & non minus cōmittetur stipulatio de euictione. emptor enim honeste defendere debet. vt. ff. de man. l. idemq;. §. generaliter. & suo pudore parceretur. ff. de manda. l. quintus mucus. & causam fauere si est iusta. vt. ff. de administratione. tu. l. quonien. §. sicut. Et secundum hoc non obstat. ff. de euictio. l. si rem. §. si duple. **E**t his que dicta sunt de iuramento calumnie non obstat. infra eodem tit. c. j. Illa decre. corrigitur per subsequentes. Nec obstat lex cum derid. C. de ep̄is. & c. nam loquitur in iuramento iudicio fisti.

De dilationibus. Rubrica.

Dictum est supra de litis cōtest. & de iura. cal sed quia iudicio cepto & contestato. solēt litigatores inducias postulare quādoq;

ad questiones faciendas. quādoq; ad probatōes. Idcirco subiicitur hīc rubr. de dilationibus. **I**n decretalibus tamen que hīc rubricę subijciuntur non agitur de dilationibus que dantur post litē cōtest. sed que dantur ante litē cōtestatā. Nos tamen de vtriusq; tractemus. **V**ideamus igitur quare dilationes dantur. Et quando. Et quonien. Et quante. Et qualiter. **U**nde sciendum est quod Inducie prime que dantur ante lit. cōtestatā. & dicuntur citatorie. dantur ad veniendum ad iudicem. Nam. j. illas inducias citatus preparabit se et veniet inter mino nihilominus post terminum. vt. supra de officio. delega. consuluir.

tria autem debent esse edicta ci-
toria quorum singula continebunt sin-
gulos. xx. dies. vt in auren. de litigio.
§. omne. colla. viij. Sed iudex ordine
edictorum ꝑ compendium moderat-
bitur ꝑ consideratione ꝑsonarum ꝑ
cause. vt. ff. de iud. l. nonnunqꝫ
non tamē nulla necessitare instante
peremptorium maturabit. vt. j. eod.
titu. c. j. ꝫ de hoc plenius no. §. de iud.
§. iudicio. Jgitur ꝫ si contingerit ali-
quam dilatoriam iudicij vel solutio-
nis seu declinatoriam exceptionem
proponi. J. iud. ꝫ dabit congruas in-
ducias ad probandum. Iudex tamē
ad proponēdas dilatorias exceptio-
nes certum tēpus assignet ꝫ si pars
aliqua velit post illud aliquā dilato-
riam proponere quam nō fuerit pre-
stata nullatenus audiat. nisi forte
de nouo exorta fuerit. vel is q̄ eas op-
ponit fidē facit iuramēto se postmo-
dum ad illius honoriam puenisse. vt
j. de excep. pastoralis. Sunt ꝫ alie in
dude que dantur ante litis contesta-
tione. Et ille vocatur deliberatorie. cui effi-
catus venit ad iudicē. porrigitur ei
libellus. oblato ꝫ porrecto libello dā-
tur ei inducie. xx. dierum. in quibꝫ de-
liberet reus an cedat vel contēdat
vel iudicē recuset. ꝫ sic iura illos dies
iudex est recusandus. quod fieri po-
terit ꝫ si bonus sit fideiusor iudicio si
isti quod ꝫ exordine illius aut. ij. q.
ij. offeratur. sicut ꝫ post iuramētum
de stando iuri pōt nihilominus ap-
pellari. vt. j. de app. ad hęc. Et qđ dixi
infra. xx. dies debere iudicē recusari
recipit calūmnia. Nam hęc exceptio
dilatoria est. ꝫ ante lit. contesta. ꝫ
poni pōt. vt. j. de senten. ꝫ re iudica.
inter monasterium. Sed is hoc siue
rum in alijs exceptionibus dilatorijs.
i hac tamē que in ꝫsona iudicis ꝫpo-
nitor dico ꝫ vltꝫ ad xx. dies cōputā-
das a die porrecti libelli opponēda ē

post illos a iur diebus non debet admitti.
Nec ideo dicitur hec exceptio dilatoria
quod versus ad litem contestata proponatur. Et
quia semper ante litem contestatam proponenda
est non tamen quandoquocumque versus
ad litteras dies tantum ut dictum est. Item si
quandoquocumque ante litem contestatam posset
opponi recusationis exceptio quare
lex diceret quod si iudex qui est recusatus
durus sit abiens sine quo recusare intendit
protestari oportet coram alijs quod hys iu-
dicibus suspectum. ut C. de iudi. l. cum ipse
lis. hoc non alia de causa promissus est
nisi ut repus. xx. dierum non cedat. in
corpore auctoritatis dicit in medio. xx.
dierum hoc est. j. xx. dies licetiam esse
iudicem recusare vel repudiare. Et si con-
tingat fieri litem contestata que non valet
adhuc sunt salui illis dies et licebit in-
fra illos omnia ex integro fieri. ut in
auten. de exhibe. et intro. §. scim? colu-
la. v. Et prima quod hec exceptio recusa-
toria prima deest inter dilatorias.
unde si quod ea omissa proponat alias
ad eam redire non potest. arg. ff. de iudi.
l. sed si suscipit. in prin. Nam et si alii
quod interlocutorie per ipso late fuerit
iudicem iam approbatum non poterit
reprobare nisi ex noua causa. ut d. de
offi. delega. in fin. Sicut sunt et que
dam paternales adiectiones inducia-
rum que dantur ante litem contestatam.
ut v. q. ij. present. C. Post litem tamen con-
testatam dantur inducie preparatorie que
dantur alicui probare volenti infra quas
preparat suas probationes. Spacium
autem istarum induciarum moderan-
dum est ut lex dicit. ij. q. iij. §. spacium.
Et hec inducie dantur tam acriori quam
reori. ut ry. q. vij. si ante. nec facile am-
plius quam semel. ut in. §. predicto spacium
et C. de dila. l. nisi forte casus inopi-
natus emerget. ut ff. de se. l. oratio-
ne. ff. de iudi. l. inter dum. Sed in cri-
mine aulicorum nulla datur dilatio nisi
si ut persone exhibeatur vel nisi iudex

4 Dilat
tiōe
q̄ dan
tur p
litis
prelt.

et qualitate negotij motus hoc cau-
sa cognita permiserit. vt. ff. de crimi-
ne adulterij. l. in crimine. Sed indu-
cie deliberatorie non dantur ei q̄ res-
criptis impetrant ad extraordinaria
iudicem vt si dicat volo iudicias
super form. i. do libello aduersario au-
tem dantur. vt. C. eodem. tit. l. si qui-
do t̄ in predicto. §. spaciū. in ver. alio-
et autem. Et quod dico atrocio nō esse
dandas inducias veruz est nisi quid
inopinatum emergat. vt superius di-
ctum est. vt si ponamus contra rescri-
ptum opponi aliquid in quo replica-
tione opus sit de quo non potuit pre-
uidere. Sunt t̄ inducie iudicatorie
que dantur condēnatis t̄ sunt quat-
tuor mensium. vt. f. de sent. t̄ re iudi-
quod ad consultationem. t̄. §. de offi.
delega. querenti. Sed hec locum nō
habet in criminalibus causis in qui-
bus executio nō differtur nisi quā-
tuor casib⁹. vt notauit. §. de iud. §. par-
tibus. sicut nec deliberatorie locum
habet in criminalibus q̄ reus cert⁹
d̄ esse an velit crimē confiteri vel ne-
gare cum sciat se esse eum criminis
vel innocētem. ¶ Sunt t̄ t̄ inducie re-
stitutorie quibus hodie non vtimur
in causis de facto. Olim enim spolia-
tis vel ecclesiis t̄ tandem restitutus da-
batur inducie restitutorie. infra quas
a iudiciorum strepitu quiescebant.
Et ille erant non minores sex mēsi-
bus nec maiores anno. vt. ij. q. iij. ecclesiis
vel verius erant arbitrarie vt ea. c. r̄
q̄d. si episcopus. ¶ Est t̄ sextum ge-
nus induciarum. quibus hodie simi-
liter non vtimur. t̄ ille locum habet
in criminalibus causis t̄ vocant pre-
paratorie. dantur em̄ accusato vt in-
fra eas prepararet suas defensiones.
Et ille continet annum t̄ dimidiū
vel vnum annum vel sex menses. t̄ ad
tur post litem contest. tante. vt. ij. q.
ij. de inducijs. t̄. p. q̄d. ij. si p̄mises.

Illud autem sciendum est q in civilibus causis pro qualibet necessaria causa unica datur dilatio. vt C. eodē titu. l. vlti. in fi. t. iij. q. iij. §. spacium. Sed in criminalib⁹ pro qualibet necessitate dantur tres dilationes reo. Dne autem accu⁹. vt. ff. de ferijs. l. vi. t. Et est ratio diuersitatis inter quiliat criminalia quia solēnis proceditur in criminalibus q̄ in civilibus vt ff. de questionibus. l. i. §. diuus. et §. si quis vltimus. ff. de penis. l. absentem. ff. de requiren. reis. l. i. §. C. de testibus. l. ficiant. et. ij. q. viij. ficiant. ¶ In civilibus igitur prima dilatio dabitur sine grandi cause cognitione. nam eo ipso q̄ prima petitur dilatio gratia testium vel instrumentorum dāda est. nisi euidens apparuerit calūnia. Secunda vero danda est ira deum si is qui petit probet se aliquo casu impedimentum fuisse quo min⁹ pro duceret testes vel instrumenta. vt. ff. de ferijs. l. si quis. §. p. et vlti. et. l. veluti. et. l. oratione. ¶ In criminalib⁹ autem causis pro quolibet impedimento dabuntur duē dilationes accusatori. et tres reo. sine cause cognitione hoc est sine impedimenti probatio⁹ ne. et sic intelligi pro singulis causis singulas dare dilationes id est p̄ singulis impedimentis. vt. ff. de ferijs. l. vltima. ¶ Dandæ autem sunt dilationes a iudice sedente non procedēte cū cause cognitione non plenaria id est nō de plano s; magis legitime colligatur vt si forte dilationis petitio fuerit improbatā suscepta questio per interlocutoriam dirimatur. vt. C. e. l. a iudice.

De ferijs.	Rubri.
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

Ictum est supra
de pilationibus que dantur

a iudice. nunc autem dicamus de distinctionibus que indulgentur a iure. et ideo subiungitur hic rubrica de ferijs.

¶ **U**t deamus igitur quare ferie dicantur qualiter distinguantur. que tempore feriarum agi possint. ¶ Ferie autem dicuntur. quia a forensibus negocijs immunitatem prestant. vt. ff. eodem titu. l. diuus. Et nihilo minus prestant immunitates a mercantijs cum enim difficile sit vt inter ementes et vendentes commercium non interueniat peccatum. vt de peniten. distin. v. qualitas. et c. negocii. cessandum est ab his maxime diebus solenibus. vt. j. eodem titu. c. j. Cessandum est et a placitis que quis fieri liceat non tamen expedit. vt. xi. qone. j. aliud. de peniten. distin. j. §. in euangelio. et c. aliud. xv. q. ij. placita. et c. eodem titu. l. omnes. Nullus etiam ad mortem diebus solenibus duci debet. Nam quauis non sit peccatum iudici seculari iuste homines occidere. vt. xlii. q. v. qui malos. et c. iudex. et c. si homicidium. quia tamen horridum est et miserabile hominem perimi et quia pene non irrogare indignatio solam duriciam continet. vt. ff. de feruis expoi. l. seruus in fi. et ideo ob reuerentiam dierum solennium est ab huiusmodi abstinendum. Cessandus est etiam diebus solenibus a iuramentis. vt. j. eodem titu. c. j. hoc ideo quia iuramenta a malo non credentium sunt facta. §. de elec. significasti. His etiam diebus cessandum est ab omni opere serui. vt. j. e. ti. licet non tamen ab operibus pietatis quibus magis insistendum est diebus solenibus quod priuatis. vt. j. de statu. mona. cum ad monasterium. §. in resecro. diebus autem dominicis et alijs precipuis festiuitatibus siue inter pascha et penthecosten genus ferio nequaquam fieri. vt. j. eodem titu. c. ij. §. j. Et est ratio.

quia dies illi iugi gaudio et contraria leticia peragendi sunt vt alias. lxxvii. distin. sare. ¶ Distinguuntur autem ferie quia feriarum alie solennes alie repentine. solennes alie statuantur ob honorem dei. alie ob honorem principis. alie ob honores ciuitatum. alie ob necessitates hominum. Ob honorem dei. vt sunt dies illi qui continentur. j. eo. titu. de quibus. in quibus dies dominicos computabis. vt. j. eo. titu. c. j. et h. Dies autem quadragesimales dicuntur solennes quo ad vacationem a criminalibus causis. vt. C. eod. titu. l. quadrag nra. Quod tamen hodie non seruatur. Ob honorem ciuitatum vt sunt dies natalicii. vrbium maximarum rome. et constantinopolis. in quibus disti nra differri. quia ab his nata sunt. vt C. eodem titu. l. omnes. Ob necessitates hominum solennes ferie sunt gemini menses. vnus datur gratia messium alter gratia vindemiarum. Ibi duo menses conceduntur fructibus de cerpedis in estate et in autumno ad requiem laboris. i. vt homines quiescant a causis dum laborant. circa messes et vindemias et propterea appellatur indulgentior pars anni. quia indulget infirmitati hominum concedentes eis ad vitam necessaria. vt ca. l. omnes isti duo menses statuuntur a preiudibus prouinciarum diuersis temporibus secundum diuersitatem locorum. Nam in quibusdam locis tepestiuus in quibusdam tardius finiuntur menses et vindemie. vt. ff. eod. titu. l. presides. et de offi. procon. l. si in aliam. ¶ Omnibus autem diebus feriatis agi possunt ea que voluntarie iurisdictionis sunt. vt. C. eod. titu. l.actus. §. in his. Iteque ea que fieri viget necessitas vel pietas suadet. vt. j. eo. ti. de quibus. Urget necessitas hec fieri. l. agricul turam putationem fossuram et mun

2 Ferie
quasi
distin
guat.

3 Que
agi
pnt re
pora
feria
rum

stationem vinearum quod intelligo cum in alijs diebus hec non fieri possint occasione momenti percat comoditas celestis prouisione concessa. vt. C. eod. ti. l. omnes. Item quod latronum et maxime ysauroz in quibus summi numinis facillime speratur venia. p quod multoz salus et incolumitas p creatur. vt. C. eo. ti. l. prouindiaz. Iteque viget necessitas appellare vnde quo libet tempore appellatur. vt. C. eo. ti. l. j. In exercenda autem appellatione similis est obseruantia solennium et petinaruz feriaz. quia in neutris appellatio exercetur. vt. C. eo. ti. l. j. et tamen non computantur omnes dies. vt C. de tempo. ap. l. ij. §. illud. Pietas vero suadet dari tutores vel curatores pupillis et alijs miserabilibus personis. vt. ff. eod. titu. l. j. §. excipiunt. et l. sequenti. Iteque pietas suadet disciplinam militarem et eodem modo scholasticam et clericalē. vt. ff. eo. ti. l. diuus. Item suadet ea que ad pacem et concordiam pertinent. vt. C. eo. ti. l. vtri. ¶ Et est sciendum quod his temporibus in quibus agi non potest si tamen actio sit peritura. eatenus proceditur vt litis contest. vel executoris conuictio fiat. vt in predicto. §. excipiuntur. ¶ In geminis autem mensibus qui gratia hominum indulgent agi potest ex consensu partium. quod in diebus solennibus statutis ob honorem dei principis vel ciuitatum non contingit. vt probatur hec. ff. eo. ti. l. si feriatis. et ff. de arbitris. l. si feriatis. C. eo. ti. l. oēs. et j. e. ti. c. vtri. in fi. Sunt et quedam tempora in quibus a nuptijs abstinetur. vt. j. eo. ti. capellanus. et xxiij. q. iij. no os. ¶ Dies iuris incipit et finitur diuersis temporibus et hanc secundum diuersitatem eorum de quibus agitur. Quo ad feriandum dies incipit a vespera et finitur in sequentem vesperam. vt. j. e. ti. c. ij. rñ. lo. j. Quo ad ordinandum dies incipit

4 Dies
qui in
cip. et
finiat
et in quibus

a vespera et finitur in mane sequenti. vt. lxxv. di. quod a patribus. Quo ad iurisdictionem incipit in ortu solis et finitur in occasu cum iam iudex honeste p tribunali sedere non potest. vt. §. de offi. delega. cōsultur. in aut. de iud. §. sedebant. colla. vj. et ff. de origine iuris. l. ij. §. et quia. Quo ad soluendum dies incipit in medietate vnus notis et finit in medietate alterius. vt ff. eo. titu. l. more romano. Et quo ad treugas obseruandas dies incipit ab ortu solis et finitur in occasu. vt. §. de treuga et pace. c. l. Quo ad ieiunandum sexta feria incipit post cenam diei iouis et finitur in mane diei sabbati et idem in alijs diebus ieiuniorum. vt de conse. di. ij. de estu.

De ordine cognitionum. Rubrica.

Ici tituiatur Rubrica de ordine cognitionum. Sed melius inticuleretur de ordine iudiciorum que latior est et generalior. Nam in ea tractat de diuersitate causarum que ad aliter pferat. et que cum alia occurrunt et que postea sit tractanda et sic intitulat in tertio libro Lodicis i quo de iudicijs agit. Sed sub rubrica de ordine cognitionum querit quid iuris sit cum qñtio liberalis pponit et alia ciuilibis vel criminalis. Unde in. vñ. li. Lodicis in quo de liberalibus causis agit ponitur hec rubrica de ordine cognitionum. Nos tamen de natura vtriusque rubricae alia qua sub breuitate notemus. Quasi autem diuersae quodnes in idē iudicijs de ducte debeant ordinar. et quod ordo i diuersis quodnibus vari deat videam. ¶ Et est sciendum quod si vnica quod in iudicio pponat ab actore contra reū nulla eou bitatio siyo plures quodnes moueat quod

m ij

et eodem libello vel diuersis contrariis vel diuersos aut omnes questiones sunt civiles aut criminales aut quedam trinitates et quedam criminales. Si omnes sunt civiles potest eas etiam contra unum eodem libello et apud eundem iudicem intentare respectu tamē diuersarum rerum. ut no. 8. de mu. peti. §. 3. autem quod verum est nisi actiones ille sint contrarie. ut. C. de furtis. l. j. C. si seruus ex te. se. man. emi. l. j. et de pactis inter emp. et ven. l. commissio. vel nisi una sit pambula ut. C. de hered. ac. l. ut debetur. vel nisi una ex sui natura pcedere habeat aliam. ut. j. de cau. pos. et proprie. pastoralis. vel nisi electione tollantur. ut. ff. de tribut. l. qd in herede. §. elige re. et. ff. de lega. ij. cum filius. §. varijs hoc tamē fallit in casu. ff. quor. lega. l. j. §. quod autem. vel nisi qdones sese non compatiantur. ut. ff. de except. l. fundum. et. l. sed si ante. et. l. fundi. Si vero quis velit agere contra plures respectu diuersorum factorum vel rerum et civiliter potest cum non sit prohibitus. ut. ff. de proba. l. ab ea pre. §. 3. si actor agat civiliter contra reū et reus eodem modo contra actores erit due mutue actiones vicissim tractande si neutra sit puidicialis et eadem finia terminanda. ut. j. eo. titu. c. cum dilectus. et nihilominus habebit locus regula in pcessu qd prior appellat prior agat. ut. ff. de iur. l. qui prior. ut. no. 8. de mu. peti. §. debet. Sed si congruo tpe non fuerit reconuentione facta nō minus rei actio salua manet in alio iudicio proponenda. ut. C. de sen. et in rero. om. iudic. in autē et sequenter in si. Si vero plures criminales cause in simul apud eundem iudicem moueantur. aut eas mouet idem actor vel accusator contra unum et eundem reum ex eodem facto vel diuersis. aut contra plures reos. Si contrarium

et diuersis factis. Is cum nō sit prohibitus. Si ex eodem facto non licet ut colligit a contrario sensu legis. C. de accu. l. qui de crimine. et. ff. de accu. sa. senatus. Sed si moueat contra diuersos reos potest. Unus quidem ex diuersis factis. l. diuersis libellis vno et eodem tēpore duos accusare potest vno autem libello nō potest. sed tres etiam diuersis libellis nō potest. C. qui accusa. non pos. l. cum rōnibus. Vel dic qd nec duos potest in diuersis libellis eodē tpe accusare nisi sua iniurias psequatur. ut. ff. de ac. l. hos §. le. et. ff. ad leg. iul. de adul. l. inter. §. maritus. Lex autem illa cum rōnibus negat de tribus qd de tribus fuit questum et eodē modo negasset de duobus si de duobus questum fuisset. De vno autem crimine potest quis eodem libello plures accusare. ut. C. si reus vel ac. mot. l. j. ff. ad le. iul. de adulte. l. vim passam. §. inef. quod tamē fallit in accusatore adulteri. ut. ff. ad le. iul. de adulte. l. vim passam. §. duos. et. l. reos. et. l. si maritus. §. vit. ¶ Sed nunqd plures possunt vnum accusare. Unde qd sic. ut. j. de accu. l. 3. in pri. Sed verius est qd non. Cum em̄ plures sint qd accusare velint iudex elige reos vnum qd accusat. causa. f. cognita et examinata accusatoris psonis vel dignitate vel ex eo qd interest vel erate vel moribus vel alia iusta causa. ut. ff. de accu. l. si plures. Ubi vero duo adinuicem se accusant plerumqz hz locum regula illa qui prior et sic in prima accusatio pcedit et secunda subsistit. plerumqz pualiter scōa et intermit tit prima. que qualiter et ex quibus causis oringat. not. 8. de mu. peti. §. et qd supius dixi. Ubi autē ex vna parte pponit accusatio civilis et ex alia parte qdrela civilis. siue accusatio prior siue posterior pponat puidicialis siue civilis nō sit puidicialis. ut. C. de or.

iu. l. vlti. ff. q. xi. §. aliquod. §. 3. si civilis qdioni principaliter pposita incidat qd criminalis. verbi gra. peto a re fundum vel. x. pducu instrumentum ad pbandū intentionē mei. tu ercis pis instrumentū de falso. vel si questionem criminali incidat qd civilis. verbi gra. accuso re de plagio qd vendidi si seruū meū tu dicis illum fore seruū tuū poterūt simul hmoi qdones terminari. ut. C. de ordi. iudicior. l. ci. civilis. ut nō intelligas pnuiciari in incidenti. §. eo ipso qd pnuiciant in pncipali videat et in incidenti pnuiciant. ut. C. de or. iur. l. j. C. de ordi. cog. l. ij. ad le. iul. de adul. l. qm. et ad le. iul. de plag. l. ptes. j. eo. ti. cum dilect. cir. ca. fi. et hoc fin bulg. Nec ob. lex. ff. de muo. l. intra vtle. ibi em̄ non pnuiciatur in incidenti qdne sed sup eratez super restitutione in integrū rōne eratis ut restituito liceat intendere verem actionē. Unde qd restitutionis non incidenter sed principaliter mouebat Et eodē modo rōndetur ad. l. C. ad le. cor. de fal. l. vbi falsi. Ubi crimē inddit. i. ppositum fuerit non incidet sed principaliter. ut p dicit. Placētinus vero dicebat pnuiciandū fore in incidenti p. le. ff. de iudi. de qua re nisi additio rei vel iudicis ipediatur. Jo. et 830. distingerunt inter incidentes et emergentes ut in incidentibus nō pronuncietur sed in emergentibus sic. Incidentes autē qdones dicunt vereres defensiones qd ante litem captas competeabant reo. Ex his qd acta sunt inter reum et actore ut pactum de nō petendo. transactio. et res iudicata et similia. Emergentes vero qdiones dicuntur que pponunt ex his que in lite emergunt ut cū queritur an iudex sit competens vel non. an tempus sit aptum ad causas vel non. an dilatio sit danda vel non. et Et breuius dicam incidentes questiones sunt pe

Inci
dentes
qd.
3

Emer
gentes
qd.

4

emprozie. exceptiones emergentes dilatorie. Et est ratio manifesta qdne i emergentibus habeat pnuiciari qd. si nō pnuiciaret i dilatorijs nō possz pcedi in sequentibus cause. sed secus in incidentibus que principale cōtingūt in quibus pronunciarī intelligit dūz pnuiciatur in principali. Ueruntamen sz iura canonica in incidentibus questionibus pnuiciat. ut. j. qui si. sunt le. lator. 8. de elec. cum dilectus. ¶ Et no. qd sz iura civilia ille tantū civiles qdiones sunt puidiciales i quibus de statu querit. ut institui. de actio. §. puidiciales. tñ sz iura canonica qdntio spoliationis puidiciales est qd non patitur dissimile qdntionem. ut. j. eo. ti. super spoliacione. Est em̄ puidiciata hec questio spoliacionis ut agens ex ea conueniri non possit nisi consimili actione. quia tñ cum vtraqz sit puidiciata et fauorabilis vna aliam non tollit nec ipedit sed cōcurrunt et eades finia terminat ut due mutue petitiones ut puerio et re puerio. ut. j. e. ti. cum dilectus. 8. de mutuis peti. ca. j. et. ij. C. de sen. et in rero. om. iur. l. cūz p. et in auro. et cōsequenter. ij. q. viij. c. j. sed si contra agentes de spoliacione excipiat consimili spoliacione et probeat repellitur agens. ut. j. eo. ti. c. vlti. Et est rō duplex. Una qd fauorabiliores sunt rei qd actores. ut. ff. de acti. et ob. l. arrianus. ff. de ferijs. l. vlti. de pba. ex litteris. j. de fide instr. cū inter i. ff. de sen. et re. iur. c. vl. ff. eo. ti. l. inter pares. Item alia quia exceptiones fortiores sunt actionibus vnde cui damus actionē multo fortius exceptionē dare debemus. ff. de sup. fide. l. j. §. qd autem et de regulis iur. l. inutilis. §. cui damus. Ideo etiam qd temporalia sunt ad agendum perpetua ad excipiendū. ff. de docti. excep. l. pure. §. vl. insti. eo. ti. et. C. eo. titu. l. si pactum. Et hac ratione quia fauorabilior

in in

biles sunt exceptiones dantur exco-
 caris. vt. i. de excep. cum inter. Et his
 rationibus contingit qd exceptio exco-
 carionis impedit actionem spoliatiōis
 sed actio spoliatiōis aliā consimilem
 non impedit sed concurrens vt dictum
 est. Sed si ego agam cōtra te violentum
 de spoliatiōe nunc d si ab alijs
 cōueniar tenor rēdere. Uidef qd sic.
 Nam in hac decre. sup spoliatiōe b
 qd agens de spoliatiōe non cogitur
 ante restitutionē spoliatoribz rēde-
 re. alijs ergo tenetur. Ad qd rō. non
 tenor si de spoliatiōe excipias. pote-
 ro ei de eadem spoliatiōe contravni
 agere et contra alios agentes excipe-
 re. cum sit generale spoliatus quem-
 liber agentem cōtra se repellere pos-
 sit p exceptionem. vt. ij. q. i. c. i. et q. ij.
 c. i. ecclesie. Ab hoc tñ generali dicto
 excipit. Vm. illud qd agit actione des-
 pōiti. cum effi actio depositi sit adeo
 priuilegiata vt nō admittat ppen-
 sionē deductionē vel doli exceptionē.
 vt. j. de deposito bona fides. C. eo. ti.
 l. penul. et eodem modo nec spoliatio
 nis exceptionem. Sed hoc non pla-
 cet quia dum depositarius non infi-
 ciatur depositus. sed p cōpensationē
 seu deductionē conatur retinere to-
 tum vel partem perfide agat. et id nō
 audiatur. sed cū spoliatus a principio
 et anteq depositio consistat excipiat et
 dicat se inermē cū armato congredi
 nolle. vt. ij. q. ij. oportet audiendus
 erit. Nam auditur aduersus agentē
 de spoliatiōe vt dictum est. Item ex-
 cipit Vm. agentem de matrimonio.
 Et hoc ppter quia causa matrimo-
 nij fauorabilis est. vt. j. q. i. ma. acq.
 pos. videtur. et prerogatiuam habet
 in multis. vt. j. de lre non contesta. c.
 primo. Sed certe nec istud approbo.
 Sed sine exceptione teneo qd excep-
 tio spoliatiōis quemlibet agentem
 repellat. vt dictum est. Duo igit pri-

uilegia qstionis restitutorie super
 assignant. Vm. qd primo pposita nō
 compatitur aliam sequentē et dissimi-
 lem questionem. Aliud quia primop
 posita in modū exceptionis repellit
 quēlibet civiliter agentem. Tertium
 quia in modum exceptionis repellit
 quēlibet accusantē. et sic intelligo. ij.
 q. j. per totum. Quartum quia in mo-
 dum actionis proposita accusantes
 repellit et restitutionē indulget. et sic
 ex audio. ij. q. ij. c. ij. et ij. Sed si te
 primo cōueniam aliqua actione cui
 li et tu subsequenter moueas questio-
 nē spoliatiōis cōtra me nō impediu-
 tur mea petitio sed cū tua concurrat
 tunc effi questio spoliatiōis aliā nō
 compatitur. cum primo ponitur. Uel
 possum vri distinctione. Jo. qui dixit
 qd si ego coueniam te sup aliqua re.
 Et tu cōtra me agas sup eadem re re-
 stitutorio. impedit mea actio et tua
 pcedet. exemplum quare. j. de resti-
 tpo. ex conquestione. et c. litteras. cete-
 rum si sup diuersis agamus concu-
 runt hmoi actiones vt dictum est. Uel
 si velis extendere spoliari fauores di-
 cas qd qd spoliatiōis sine prius siue po-
 sterius pponatur non pparitur dissimilem
 questionem. Et qd dixi qd que-
 stio spoliatiōis in modū exceptionis
 opposita repellit quemlibet agentē
 vel accusantem verum esse intelligo
 cum quis spoliatus est tota sua sub-
 stantia vel maiori parte ipsius et hoc
 innuit xba canonis. nudi. et incernēs
 vt. ij. q. ij. c. i. oportet et verba al-
 terius non potest exui iam nudatus
 vt. ij. q. ij. c. i. ultimo. Et ceterum si vna re
 quis spoliatur cum habeat multa bo-
 na et si possit repellere. spoliatores in
 odium violenti non tamen alium.
 Item cum ab sonū videatur et etiam
 multorum corda perturbet vt spolia-
 tus tota substantia vel maiori parte
 ipsius excipiat contra illos qui non

expolauerunt. vt sic impunitatez in
 suis criminibus forciatur dum a ne-
 mine potest effraciter accusari cum
 forsitan desideret sic manere. dico iudi-
 cem sic prouidere debere vt certum
 tempus ei assignet infra quod petat
 restitutionem et psequatur. et si hoc
 non fecerit non admittatur exceptio
 spoliatiōis ipsius. Nec mireris si in
 hoc casu quis agere cōpellatur. hoc
 enim plerumq cont. ngit vt certum
 tempus pfigatur alicui ad agendū
 et post istud tempus volens agere
 nō audiatur vt. v. questione pma. qui-
 dam. j. de clandest. desponsa. cum in
 hibitio. et argumen. C. de inge. ma. l.
 diffamari. C. d remissio. pigno. l. si eo
 tempore. C. de vsur. pupil. l. vltima.
 Sed pone quod agam contra te de
 expoliatiōe Et tu excipis contra me
 de alia spoliatiōe. ego replico ex illa
 spoliatiōe ex qua ago. nunquid sus-
 audiendus. Non quia exceptio for-
 tius est et potentior quam actio vt
 superius dictum est. nec possum ex
 eodem actu agere et replicare. Sed
 pone quod replicem de alia spolia-
 tione nunquid excludam exceptio-
 nem. Uidetur quod sic argumen. j. de
 exceptio. a nobis. j. de senten. excom-
 muna. in presentia. Puto tamen cō-
 trarium eo quod replicatio adiuuat
 actionem. Item pone qd agam cōtra
 te de spoliatiōe. et tu contra me de
 alia spoliatiōe. excipio contra te de
 tertia spoliatiōe replices de quarta
 quid in hoc casu erit faciendum. Re-
 spondeo quia ratione admittetur ex-
 ceptio eadem et replicatio et sic subla-
 ta exceptione per replicationem re-
 manebit conuentio et reconuentio qd
 in concursu pcedent. vt. j. eo. titu. cum
 dilectum. et c. vltimo.

Excep-
 tio ē
 poten-
 tior qd
 actio.

De plus petitiōis
 dus, Rubrica.

Nia plerunqz in iudicijs plus petit
 qd debeat ideo ponitur hic rubrica de plus
 petit. vel plus petitio-
 nibus. Uideamus igitur quor mo-
 dis plus petat. Que sit pena plus pe-
 tentis. Et est sciedū qd quatuor
 modis plus petitur cū. tpe. et loco.
 Exemplum nō pono qd ponitur. j. eos.
 ti. c. vno. §. re quos. Pene aut plus
 petitū hēc sunt. olim ita seruabatur
 in his penis. Nam quocunq modo
 actor plus peteret cadebat a causa
 nec restituebatur nisi esset minor. vel
 nisi lapsus esset aliquo errore proba-
 bili. vt si petebat ex testamento to-
 rum legatum cuius pars adempta
 erat in codicillis de quibz actor igno-
 rabat. vt institui. de actionibus. §. si
 quis agens. Hodie enim in penis p-
 ceditur. Sed si quis plus petat causa
 iudicium non procedet sed condem-
 nabitur actor ad omnes expensas in
 triplum et omne damnum quod pas-
 tulit reus occasione huiusmodi con-
 uentionis. vt insti. de ac. §. sed hēc qd
 dem. Si quis autem tēpore plus pe-
 rat iudicijs nō pcedet et puniatur actor
 in hoc qd reo duplicant inducē con-
 uentre ad soluendū et adueniente tem-
 pore solutionis. non aliter reus tene-
 bitur rēdere actori. qd si actor ei resti-
 tuat oēs expensas quas facit reus oc-
 casione illius temere citationis. vt
 hic et insti. d. excep. §. temporales.
 Ubi autem loco plus petitur vt cū
 petis a me vt soluiam tibi hoc loco cū
 conuenerit inter te et me. quod in
 alio loco soluerem. et hoc casu pro-
 cedet iudicium si in foro competenti
 agatur. quamuis in superioribus
 non procedat. et veniet in arbitrium
 a et ionem hoc est in tua actione arbi-
 trabis iudex quāti interest mea non

in iij

hic ubi agitur soluere sed ubi cōuenit
vr. ff. de eo qd certo loco. l. j. Claria ei
sunt pcedia rerū per ciuitates et regio
nes pecunie rerū grauioribus vsuris
dantur in vno loco q̄ in alio. vr. ff. eo
dem ti. l. ideo. Et nihilominus condē
naberis mihi in triplū eius qd impē
di nomine spozulaz. vr. in i. de acri.
§. sed hec quidem. Cum autē plus pe
tē re. non pcedet petitio. et cōdēnabi
tur actor in triplū ei qd reus expen
dit. vr. in i. et actio. §. triplici. S; si qd
sup maiorē q̄ritate q̄ sibi debeatur
cautionē exegerit in iudicio plus pe
tierit si peniteat et calliditatis et frau
dis vitate confiteat dispendio debiri
nō grauet. sed in expensis quas fecit
reus puniet. et in triplū fm dso. licet
placen. dixerit in hoc casu in simplū.
qui em sic fecit nō petiit s; pericre
luit. vr. ff. rē ra. haberi. l. amplius. Si
vero p̄silar i certamine. et tandē per
restes de falsa q̄ritate adiecta con
uincit. puniat in tōra debito. s; si non
arguat per testes. sed ipse cōfiteatur
cōdēnabit in expensis vr dictū est
et p̄bas. C. de plus pct. l. vna. S; etiā
in superiorib; casib; ita de mū pena
locū h; si actor in iudicio duxerit p̄s
stendū. vr. j. co. c. vno. in pn. Itē celiat
pena cōstitutionis illi. C. co. ti. l. vna
cū actor dūmē sup cautione in ma
iori q̄ritate exacta. et cōuict ante sen
tentia vel post trāsgit cū reo sup pe
na. Itē celiat cum actor exegerit cau
tionē in plus sed reus in iudic. o con
fessus est se totū d. bere qd in cautio
ne cōtinet. et hoc est qd in fine illi cō
sti. adiucitur trāsfactionib; et secundis
cōfessionibus suā firmitatem. Sed si
actor non fateatur nec arguat de fal
sa quantitate in cautione adiecta. s; in
probatione illius quantitatis de
ficiat. creditur quod pena non ces
set. quia tū vera quantitate priua
bitur.

De causa possessionis et pro
prietatis. Rubrica.

Superius tra
ctatus est de ordine co
gni. S; qz dubitari so
let qd odo seruari de
beat cū questio posses
sionis et proprietatis a diuersis parti
bus vel ab eadē in iudicio pponitur.
Ideo subiatur hic rubrica de causa
pos. et ppri. C. Videmus igitur que
sunt q̄stiones possessionis. Itē q̄ que
stio possessionis nō currat cū q̄stio de
pprietatis siue a diuersis p̄tib; siue
ab eodē pponat vtracq; Itē q̄ non cō
currant. C. Est igit sciendū q̄ tot esse
q̄ōnes possessionis q̄ sunt interdita
possessoria sunt autē interdita pos
sessoria hec adipiscēde possessionis.
retinēde ac recuperande. Interdis
ctum adipiscēde possessionis datur
bonoz possessor. hoc est ei qui est lo
co heredis. C. Est em heres de iure ci
uili et bonoz possessor de iure p̄torio.
Cum em p̄tor non potuit suo bene
ficio herede facere. qz hō legis est v
sciatu cōsulti vel cōstitutionis. fecit
quod potuit. s. bonoz possessorē quē
loco heredis cōstituit. vr. in i. de bo.
pos. §. quos aut. Et est vtriusq; i. he
reditatis et bonorum possessionis idē
effectus. Sed in hoc differunt. quia
hereditas nititur auctoritate legis.
bonoz possessio auctoritate p̄toris
Item aditio hereditatis non deside
rat auctoritatē iudicis viuētis s; bo
norū possessio requirit auctoritates et
p̄ntiam iudicis. Datur ig; bonorum
possessori interdicitū adipiscēde pos
sessionis qd appellat bonoz datur
cōtra possessores vniuersitatū. vr. ff.
quoz bonoz. l. j. §. interdicitū hoc. et
contra possessores rerum singulariū
vr. ff. de furris. l. hoc amplius. oūmō
do non contra corporum possessores

ff. quorum bonorum. l. j. Nec ob. qd
dicitur. ff. quorum bonorum. l. j. §. in
terdictum hoc restitutorium est et ad
vniuersitates bonorum nō ad singu
las res pertinet. Qd ei ibi dicit nō sin
gulas res subaudio tantū. Sic etiā
petitio hereditatis datur pro vna re
tantū. vr. ff. de peti. here. l. licet. C. Est
interdictū saluanti adipiscēde pos
sessionis causa cōparati. eo qd vtrur
oīs fundi de rebus coloni quas is p
mercedib; pignori futuras pepigit
vr. in i. de interdic. §. interdix. Reti
nēde possessionis causa cōparata
sunt interdita. vti possideris. et vtro
bi. cum ab vtracq; parte de pprietate
alicuius rei cōtrouersia sit ante que
ritur. vter ex litigatoribus possideat
vter petere debeat qz nisi ante explo
ret vtrius possessio sit nō pōt petito
ris actio institui. qz ciuili et natura
lis ratio facit. vt alius possidenti. et
alius a possidente petat. vr. in i. et
interdictis. §. retinēde. sed vti posside
tis locū habet in rebus immobilib;
vtrubi in rebus mobilibus. vr. in i. e.
ti. §. sed interdicitum. Et est interdi
ctum recuperāde possessionis qd da
tur alicui vi eiecto a possessione cui
etiam datur beneficiū cōstitutionis
illius. C. vnde vi. l. si quis in tāta. Itē
agi pōt le. iul. de vi pub. vel priuata si
tamen armis vel sine armis facta sit
eiectio. vr. in i. de interdic. §. recupe
rande. C. Interdictum et autē nihil
aliud est qd quedam verborū solēnis
conceprio quibus p̄tor aliquid fieri
iubeat vel p̄hibeat. quod sic ma
xime faciebat cum de possessione vel q̄st
inter aliquos cōtēdebat. vr. in i.
de interdictis in pn. Si queras an
idem esset interdictū et actio. cum et
actio esset quedam formata verborū
cōceptio. vr. C. de formul. et impetra.
ac. subla. l. vna respōdeo. nō. qz solēni
tas actionū erat inducta a iure ciuili

li. Solemnitas interdictorum a iure
p̄torio. Erat et alia dīa iter actiōes et
interdicta. qz hōz solemnitas q̄ artē
debatur in actionibus nō formabat
in singulorū personis. s; erat genera
liter formata in personis omniū. S;
in interdictis quor erant hōies q̄uo
lebant agere. tot verborū conceprio
nes formabant quibus contra suos
aduersarios in causis suis vtebant et
has conceprioēs interdicta vocabāt
et ob hoc pōt quilibet studiosus scho
larius perse notare qd interdictis va
riantur verba fm demonstrationem
p̄sonarum. vr. ff. de tabul. exhi. l. j. ff.
ne quid in loco pub. l. j. ff. de vi. et vi ar.
l. j. in pn. hodie autē nulla est differen
tia inter interdictum et actionē. vr in
sti. de interdictis. §. vlti. dī autem in
terdictum. nō ab interdicendo vel p̄
hibendo. s; quia inter duos. vr in i.
de interdictis. §. sicut tamē. C. Et est
interdictum actio in factum p̄torio
vr in i. co. ti. §. vlti. C. Item interdi
ctorum q̄das sunt simplicia in quib;
alter actor est. alter reus. qualia sunt
restitutionis aut exhibitoria. Dupli
cia sunt in quibus par vtriusq; litigato
ris p̄ditio est nec q̄squā actor vel reus
p̄cipue inter lititur. s; vniūq; tas
rei qd actoris partes sustinet. vr in i.
co. ti. §. tertia. et §. duplicia. et ff. de in
terdictis. l. j. C. Nunc vidēdum est
que q̄stio possessionis possit cōcurrere
cum q̄ōne pprietatis. Et est sciē
dum qd licet h; iura ciuilia iste due q̄
siones sese non cōpariant. sed p̄rie
agēda sit cā possessionis et demū pro
prietatis. vr. C. de reuēn. l. ordinar. C. de interdictis. l. incerti. C. quoz bo
noz. l. vi. ff. de iudi. l. si de vi. Alie autē
leges dicunt qd suspensio p̄torio in
tenari pōt possessioni ab eodē et co
ram eodē iudice. vr. ff. de vi. et vi ar. l. cū
fundū. §. cū qd. ff. de acq. pos. l. natura
liter. §. nihil qd leges dñs Jo. sic itel.

dīa
nō est
hodie
inter
dictū
et
actio
nem.

Pos
fess. et
p̄torio
an cō
curre
re pos
sint.

lexit sicut prima facie sonare vident.
dicens de re. q. p. rariū dicit nullate
nus stare posse vt eadē psona posset
vtrūq. iudiciū intērare. nā ordo tunc
seruādus ē vt dicebat. vt pū? cā pos
sessiois expediat. Sed mar. t. alij in
rellerunt. l. illas locū hē in interd
cro vt possidetis t. vtrobi. q. non con
currunt cū rei vendicatioe ab eadez
parte. qui em tenet possessionē per
vtrū possidetis t. vtrobi. excludit seip
sum a cōtraria petitione rei vendicatio
nis. vt. ff. q. ap. l. §. sed si alius. C. de
fur. l. j. C. si seruus exte. se m. a. e. l. j. vē
dicatio em non dat possidenti. vt in
sti. de ac. in prin. imo potius alterius
partē actionem in re. vt. C. de alie. ius
di. cā mu. fac. l. vna. Et hoc verum esse
dicebat nisi renūciaret rei vendicatio
ni. q. tunc pcederet interdictum vtrū
possidetis. vel nisi q. reponat rei vē
dicationem nisi cōpetere interdictum
t. sic intelligebant legē illam natura
liter. §. nihil. S. in interdicto recupe
rāde possessionis scus illud. S. fin
iura canonica q. circa hoc in simplici
tate pcedunt q. stio possessionis cum
questione p. p. ietatis cōcurrunt. siue
vtraq. ab eadez parte. siue singule a
diuersis partib. p. p. onant. ab eadez
parte pōt p. p. on questio recuperāde
possessionis t. p. p. ietatis. vt. j. eo. ti. ad
vltimū cū ecclesia futrura. cum super
electione. cū dilect. j. de testib. signi
ficauerūt. in fi. Itē a diuersis partib.
cōcurrūt q. stio p. p. ietatis t. q. stio pos
sessionis retinēde ita vt vnus agat
de p. p. ietate ali. de possessionē vtrū pos
sidentis vel vtrobi. sic agit iter dñm et
fructuariū. vt. ff. vtrū possidetis. l. vl. sic
fit cū vn. vēdicat seruuitū. t. alter tue
tur possessionem. vt. ff. vtrū posside. l. si
duo. §. si vican. t. hoc cū vēdicās est in
possessione seruuitutis vt ibi p. Sed
opponit. egi vtroq. iudicio petitorio
t. possessorio t. in vtroq. obtinui. ap.

pellasti a snia lata sup p. p. ietate ab
alia nō et sic facta est executio sup re
stitutorio t. data est mihi rei posses
sio cōfirmat snia lata sup p. p. ietate
a iudice appellationis. querit q. erit
vtilitas huius cōfirmatorie. Rñō de
claratorio domini. nō aut tenebitur
aduersari. meus restituere mihi pos
sessionē quā habeo. cū nec possideat.
nec dolo desierit possidere. Itē si ege
ro petitorio possum redire ad inter
dum recuperāde possessionis penden
te iudicio petitorio. vt. j. eo. c. pasto
ralis. Sed hoc recipit calūniā si em de
sistā a petitorio q. incepti t. trāseā ad
nouū iudiciū inchoandū sup posses
sione reus pōt a iudice imploare vt
in petitorio pcedat p. legē. C. quomō
t. q. in. autē q. scmel. q. locus habet
siue lis fuerit contestata in petitorio
siue capta nō sit vt ibi dicit. Et tūc cō
cludet in principali. hoc est in petito
rio. t. non erit locus interdicto siue q.
stioni possessionis postq. in p. p. ietate
fuerit cōdusum aut renūciatū. vt in
c. pastoralis. Sed dñs Jo. t. alij q. di
cunt q. hec duo iudicia possorū t. pe
toriorū nō cōcurrunt. exponūt verba
illa pēdente iudicio. q. sunt in decre.
illa pastoralis t. in. l. cum fundum. §.
cū q. t. l. renūciato. ff. de vi. ar. Itē
dicit q. istud q. d. in decre. t. in. l. vt
actor dimisso p. torio trāseat ad pos
sessorū locū habere nō pōt nisi cum
reus non vult vt in petitorio pcedat
alias oportet in eo pcedi vt dicitū est
vel opz cedi vel renūciare liti petito
rie vt iam dñi. Et eodē modo intelli
gebant q. d. j. de testib. significau
runt. suspensio petitorio supplebant
ip. renūciato. Nos aut non sic dicī
mus em q. is qui rei vendicatione
cepit potest redire ad interdictum
recuperande possessionis pendente
iudicio proprietatis. idē suspensio
non dimisso vt dicit illa significans

runt. cum em hoc in odiū violenti sit
inductum t. in fauorem spoliati. non
conuerteretur ad dñm eius. vt. C. de
legibus t. consili. l. quod fauore. Nec
obstat autē. qui semel. que locum h. z
in contumace. ¶ Item pone q. is q.
agit de proprietate litem cōtestatus
est. non pōt probare. reuertit ad que
stionē possessionis recuperāde. quid
proderit ei possessorū. cum aduersa
rius instare possit vt pronūcietur in
petitorio. vt. ff. de iudi. de qua re. j. eo
dem titu. cum sup. C. quomodo t. q. in.
autē. qui semel. t. si pronūciatur
in petitorio pro reo quāvis p. nunciet
in possessione p. actorē. videtur q. sen
tentia lata in possessione sit sine fru
ctu. quia in executione debet propie
tas pualere. vt. j. eo. cum dilectus. re
spondeo ex quo de iuris permissio
ne licet actori redire ad possessorū.
vt hec permissio sit fructuosa. dicam
non posse pcedi in petitorio nisi acto
re instante. vel si procedi posset insti
tente reo. adhuc q. proderit actori
sentētia super possessionē ferēda quo
ad fructus t. interessē. ff. de vi. t. vi ar
ma. l. idē est. §. vtrū. t. l. si plures. §. de
iectum. ¶ Itē pone q. egi contra re
interdicto vnde vi. vel conditione ex
illo canone reintegrāda. iij. q. j. obtr
neo restituitur mihi possessio nunqd
hec snia oberit violēto in questione
p. p. ietatis. vt victus in possessionē nō
possit agere p. tra me de p. p. ietate. rñ
deo non puto hoc fieri. posse ex vi in
terdicti seu cōditionis ex canone q.
hec nudam possessionē aduocant. se
cus si actum esset cōditione ex illa. l.
C. vnde vi si q. in tantam. snia igit la
ta in possessione non p. iudicabit in
proprietate. quasi per hoc videatur p.
nunciatum in proprietate. C. de sen
ten. t. inter locu. om. iudi. l. post sentē
tiam. Sed nunquid in hoc casu pore
rit excipi contra violētum ex illa con

stitutione. si q. in tantam. Puto qd
sic. vt. C. de excep. l. l. i. l. i. Sed caue ribi
q. ex violētia clerici vel plati non dat
rerur cōditio ex. l. i. si q. in tantā. vel ex
canone reintegrāda. vel exceptio cō
tra ecclesiā quo ad p. p. ietatis. p. p. ietatis.
regulam illam. delictū p. sone non d. z
redundare in dñm ecclesie. vi. q. vi. si
epm. Item vbi conclusum est vel res
nūciatū in cā proprietatis. cā nō deci
sa redire non pōt ad possessorū iudici
um. vt. j. eo. d. ti. pastoralis. Et est rō
ne lites litibus inculcent. Sed nunqd
cā decisa sup proprietate poterit agi
de possessione. Rñdeo sic p. p. ietatis frus
tus t. interessē. sicut video qd fructua
rius ciectus agit. interdictio etiam
post v. usufructū finitum. vt. ff. de vi. et
vi arma. l. idē est. §. vtrū. t. l. si plures.
¶ Item queritur quid si ciectus nō
agat interdicto vnde vi infra annum
a die electionis nunqd post annum
agere pōt videt qd non. quia hoc in
terdictum ānuale est. vt. ff. de vi. et vi
arma. l. j. in prin. t. infra annū vtilem
cōpetit vt in eo. l. ānus. vñ anno expi
rat sicut t. ceterē p. ietatis actiōes vt in
sti. de p. p. ietatis. t. tempo. ac. in prin. Ad qd
rñdeo. p. ietatis actiones temporales
sunt quo ad penam. p. p. ietatis autem
quo ad rerū p. sutiones. vt. ff. de ac.
t. obli. l. in honorariis. sic t. in interd
cto vnde vi. t. si quo ad ea que in p. ietatis
erant non competerat post annus.
ad rei t. p. sutionē hoc est ad p. ietatis
restitutionē. p. p. ietatis datur. vt in p. ietatis
dicta. l. in prin. Sed cōditio ex illo ca
none reintegrāda. p. p. ietatis datur t. ad
omnia. cōditione t. p. ietatis. captiuitate.
dolo. aut violētia nō obstat. vt in eodē
canone t. ietatis. ¶ Itē dicitū est. q. d. t.
interdictum adipiscendē possessionis
datur bonorum possessorū. C. de sen
ten. t. inter locu. om. iudi. l. post sentē
tiam. Sed nunquid in hoc casu pore
rit excipi contra violētum ex illa con

quorum bonorum. qđ is adeptus est p bonoz posses. Rño per bonoz posses adeptus est iam dñum sed non posses sessionem. sicut in additione hereditatis oringit. ff. de acq. poss. l. cum heredes. c. id necessarii est interdictus. ¶ Unum nō omitto qđ cōtinet. f. e. pastoralis. f. qđ is qrem vendicare incepit pōt redire ad interdictū adipiscēde vel recuperāde posselsiōis. alijs possessorijs iudicijs suo robore duraturis qđ vēdicationē dñij sui natura pcedunt. Solet enim multū dubitari qđ sint illa iudicia. Et pōt dici qđ sunt hec. f. interdictū de liberis et hī. riter dictū de tabulis exhibēdis. hec. enī ex sui natura pcedunt vēdicationē dñij. sunt enī pambulat pparatoria vēdicationis prius. enim liberi. et hī benf. deinde agitur de iure psonarū vt. C. de libe. et hī. l. j. Et idē est interdictio de tabulis exhibēdis. Prius. enim tabule exhibent. deinde relicti in talibus vēdicat. vt. ff. de tabu. et hī. l. loci. §. solent. Cū nō exhibet pdenat. habita estimatiōe eius qđ i tabulis est relicti. vt. ff. e. r. l. loci. l. pdenatio. Ad ista igit qđ de sui natura pcedere habent dñij qđnem nō est regressus post intratam vēdicationē. Vel pōt dici qđ hec sūt illa iudicia. f. interdictū vt possidetis et vtrobi. ad qđ redire nō pōt is qrem vēdicare incepit propter orierarem petēdi quā superius assignauit. s. eo. §. nūcviden. dñi. Nec ob. l. ff. de acq. poss. l. naturali. r. §. nihil. que dicit dari interdictum vt possidetis ei qrem vēdicare incepit. Nā illa sic intelligit. f. cū qđ prius re nūqat actioni in rē quā instruerat. vel cū ignorā sibi cōpereiterdictum rei vēdicationē intrat. ¶ Et qđ de his duobus interdictis. f. vt possidetis et vtrobi. loquat illa ista. alijs possessorijs iudicijs. sic ex littera illa elicio superius trauit eadem decre. de in

terdictis acqrendē et adipiscēde posselsionis. in qbus dixit cum qđ reuēdicare incepit possē ad interdicta redire anteqđ i iudiciū ppteratis renans. datū sit aut conclusum postmodum aut quasi de oppositis interdictis loquēdo dicit alijs possessorijs. hec aut interdicta. f. vt possidetis et vtrobi sunt opposita illis. f. vñ devit quo rñ bonoz. Nā hec sunt retinēde. illa vero acqrendē posselsionis. Sz huic intellectui aliquātulum aduersat qđ ista dñi subsequenti. alijs possessorijs iudicijs suo robore duratur. qđ vēdicationē dñij natura pcedunt. hec enī interdictū possidetis et vtrobi nō pcedunt reivēdicationē. Ad qđ rño b duo interdicta cum rei vēdicatione i eodem iudicio non concurrunt. sed pcedere pōt. subseq. ita vt in diuersis iudicijs pponat. vñ qđ ibi dicit dñij vēdicationē natura pcedit. suband vel subsequunt. ¶ In summa. notandū est qđ p duos actus intelligit qđ esse in posselsione vel quasi. vt. f. e. cū olim. Nā binus actus nēdū posselsiō nē vel quasi. sz etiā pfectudinē iduat. vt. C. de epa. aud. l. j. in fi. r. v. q. iij. ita nos. et multo fortius trinus. vt. f. eo. ti. cū ecclesia sutrina. C. de fideicomm. l. j. Sed nunquid per vnicū actum acquiritur posselsio. Respondeo sic. Sicut enim per vnicū actum persditur. vt. s. de consti. cum. d. serra. j. de preben. et dig. pro illorum sic et acquiritur et renincitur. vt. C. de seruitu. taqua. l. cum talis. nam et aqua dicit quortidina qvna die ducitur. vt. ff. de aqua quori. re. st. l. j. §. qđ aut. et si mī sero tignum parietem tuum statim icipio possidere vel quasi seruitutem vt. ff. de serui. vi ba. p. d. l. seruitores que in superficie.

¶ De restitutione spoliatorum. Rubrica

Actum est supra de causa posselsionis et proprie. sed qđ causa restiōis posselsoria est. id subsequēter annectit hic rubrica de restiōe spoliato rñ. ¶ Videmus igitur qđ sit spoliatio. qđ possit et debeat restitui. qđ facienda est restiō. et qualiter et in qbus casibus cesset. ¶ Spoliatio est posselsiō rei in mobiliis violētia iniuriōsa de iecio vel mobiliis rei ablatio. Violētia ppter ea dicit qđ si qđ sponte posselsiōne suam renunciauerit vel ipsas abiret. restiō locum nō hz. vt. f. eo. r. accepta. s. de renunc. sup hoc vbi. effi quis se nolle possidere cōstituit. prius posselsiōne amittit. vt. ff. de acq. poss. l. j. §. si vir. et l. si quis in. §. est oīse rētia. et l. possideri. §. in admittenda. ¶ Iniuriōsa propter hoc additio qđ nō qriēcūqđ qđ de posselsiōe violēter et iniuriōse ei qđ intelligit. est. vt cū quis alium eiiciens incontinenti et quā si bello cōtinuato reijctur nā et si per violentiam excludat non tamē restituit. vt. f. e. olim. iij. q. j. §. pater. C. vñ vi. l. j. ¶ Generaliter restituendus est qlibet ab alio qđ a suo iudice spoliatus vt hic. in multis decre. et iij. q. j. per totum. sic et iudice sine iuris ordine spoliatus. vt. f. e. ti. cum venisset et c. querere. ¶ Quis. effi psumat p iudice hīs qđ i iudicio sūt. s. de renū. iij. pñtia. j. de restibus. cū a nobis. f. de sen. et iudiciis. ff. de statu ho. l. in genum. ff. de in ius vo. l. ad opium. §. j. Quod tamē hodie determinatio nem recipit. vt. f. de proba quoniam contra fallam. Non tamen sic presumitur pro his que extra iudiciū sūt. et ideo si prelati preter figuras iudicij spoliati sue priuati. facienda est restitutio ac si perceretur a priuato. et sic intelligo decre. pcallegatas. et ceteri

si in figura iudicij a suo ordinario quis priuatus perat restiōne tanqđ violenter eiectus nō est audiendus. sz prius est vt inquiratur cā priuationis quare ordinarius sic priuauit. vt si inueniatur qđ iusta de causa priuauit. confirmet. priuatio aliquin infirmet. et sic intelligo. iij. q. j. norum. et vij. q. presentium. Et quod dixi generaliter restituendum spoliati esse in tantum verum est. vt nō obiter exceptio criminis. vt. f. e. r. item cū qđ vel non canonie institutionis. vt. f. e. ti. in litteris. et vij. q. i. deniq. hoc tamen fallit in multis casibus i spoliato a iudice in figura iudicij. vt dictus est et probatur. iij. q. j. notus. vij. q. j. presentium. Itē si quis intrusus fuerit in Romanam sedem reiectus non restituitur. vt. iij. q. j. §. pater. Itē destitutus propter suspicionem dilapidationis non restituitur ante cognitā veritatem de dilapidatione. vt. iij. q. iij. q. ea. hodie tamen recipit correctōnem. qđ suspectus de dilapidatione non destituitur ab administratione nisi probata fuerit suspicio. vt. f. de symo. licet. Item impedit restitutionem criminis enouitas. vt. iij. q. v. super causa. et infamia. vt. iij. q. v. presbyter. criminis euidentia. vt. iij. q. ij. scelus. et q. j. de manifesta. et f. de accu. euidentia. Item impedit restitutionem criminis symonie. vt. f. de symo. accusans et c. tanta. Item contumacia. vt. iij. q. ix. decernimus. Item scandalum. vt. iij. q. vj. hoc quippe. Item rei absentia. vt. f. e. ti. consultationibus. Itē cū eiiciens incontinenti ei qđ ot ot crum est in prin. Itē cū spoliatio obijctur i modum exceptionis. vt. s. de or. cog. cum dilectus. Itē sū quosdam si aduersarius in continenti velit probare de proprietate. vt. ff. ad exhib. l. iij. §. ibidem. C. de edicto di. ad. tol. l. vi. in fi. ff. ad carb. l. iij. §. cē. ff. vt i poss.

3 **E**st autē faciēda restitutio ante
restō principalis causę igressum. vt. j. q. fil.
qñ sic sunt legi. cām. Principalem cāz intel

ligo cām criminis. vt. j. e. ti. item cum ri dy
q̄s. vel nō canonice institutionis. vt. beat.
j. e. ti. in lris. vel cām petitoriam. vt. j.
e. ti. cōquerere. Et sic intelligo oīa iu
ra dicētia spoliatum debere restitui
ante cāe ingressum vt. ij. q. ij. per totū
z. iij. q. j. per totū. Aliibi autē p̄ spolia
tū debere restitui ante oēm p̄sentio
nem. vt. j. e. ti. c. j. Non autē intelligas
ante ingressum cāe p̄ncipalis resti
tutionis. nāz illa cā p̄ncipalis vocat.
vt. j. e. ti. itē cū q̄s. qz in illa fieri d̄z līs
cōfessatio p̄batio possessionis z eie
ctionis. vt. s. de offi. dele. c. solutiōibz
hoc ante restitōē q̄ cā plena cāe cō
gnitioe d̄z fieri. vt. dīxi. s. in p̄iori. §
¶ Restituenda sunt igit̄ oīa in eo
loco vbi abscesserant funditus reuo
cāda si ad loca alia sunt trāslata vt. iij.
q. j. reintegrāda. Reuocāda in quam
sumptibus violētū. vt. ff. de rei. ven. l.
sivero. non tñ autē res ablata veniūt
in restitutionē sed z dāta fructus p̄
cepti a violentoz q̄ p̄p̄i potuissent a
violētā passio si ei possidere licuisset.
vt. j. e. ti. grauis h̄bit oēs p̄moditates z
vilitates q̄s p̄batio z cōstitutio suis
set eieci^a die eiectōis. vt. ff. de vi
ar. l. j. §. ex oīez. §. nō solū. Dānāz p̄
labunt p̄ iuramētū eiecti. vt. C. vñ v.
l. si quādo. ij. q. j. in p̄mi. s. qd̄ met.
cā. c. vlt. interueniēte ratiōne iudi
cis. vt. iij. q. iij. §. spaciū i verbo. qd̄ sic
ri. ff. ad t̄p̄ib. l. ij. §. ij. q̄ ratiō fieri
h̄z ante iuramētum nō pot. vt in au
ren. de iudiciis. §. o3 colū. vj. Et sic
correcta est lex vetus. ff. de in lītē iur.
l. videamus. §. pen. in. fi. Fructus au
tē p̄cepti p̄bati h̄nt licet p̄cipiendi
zaleuilitates a iudice c̄ptimant vt.
ff. de vi ar. l. j. §. non solum. Et s̄m
hoc plenarie faciēda est restitutio.
vt. ij. q. ij. per totum. hoc enim impo
rtat iuramētū restitōis. vt. ff. de ver. sig.
l. cū p̄ior. ¶ Et est sciēdū q̄ quat⁴
tuor sunt auxilia prodita p̄ que peti reme

dia potest restitutio. actio. interdictum.
ad pe conditio ex canone. iudicis officium.
redus Actione petitur restitutio. vt actione
restit. quod metus causa. per quam restitui-
 tur contra quemlibet possessorem. vt
 no. 3. quod metus causa. §. in sum-
 ma. Actione de dolo petitur restitui-
 tio contra illum qui dolo fecit contra-
 sed contra heredes agitur in quan-
 tum ad eos peruenit ex de dolo sui
 cri. ff. de dolo. l. si plures et hoc actio
 de dolo competit vt restituiatur et su-
 per hoc fertur vna sententia. si autem
 non restituiatur deferretur actio sacra-
 mentum in litem et super hoc fertur
 secunda sententia. et idem seruetur
 in actione quod metus causa. vbi ve-
 ro certum est dolosum non posse re-
 stituere prius condemnandus est
 ad interesse. vt. ff. de dolo. l. arbitrio.
 Respon. j. et §. j. Per interdictum da-
 tur restitutio contra illum qui vim
 fecit vel mandauit fieri vel factam
 ratam habuit. vt. j. eodem. titu. cum
 ad sedem. ff. de vi ar. l. j. §. sed cum
 q. s. Cōditione ex illo canone vel dec.
 vt. j. c. ti. sepe cōtingit. agitur §. siue
 forē violen. §. si scienter rem detinet vio-
 letam. Item cōditione ex illa decre. j.
 de appe. bone memorie. agitur cōtra
 quemlibet possessorem apud quē res
 fuerit violēta. Cōditio de vero ex illo ca-
 none. ij. q. j. reintegrāda. agitur gñā-
 liter aduersus possessores rez quas
 aliquis nescit pdidisse quacūq; cō-
 ditione tpis. aut captiuitate. aut do-
 lo. aut violentia maiorē tp quascūq;
 iniustas cās. et hoc siue sint res ecclie
 sine pprie. vt ibidem. Iudicis officio
 petit restitutio cum aliq; propter ab-
 sentiam pdit rem suam de qua agit.
 ff. ex qui. cau. ma. et potest agi 3 quem
 liber possessorem. vt. xvj. q. iij. porro.
 2. ca. j. actione. Et sm p missa non ob-
 stat leg. ff. de vi ar. l. 3. a te. que di-
 cit non dari interdictū aduersus ci-

ad quē translata fuerit res violenta. verum est. enim q̄ nō datur interdictum q̄ interdicta vt ipsa personalia sunt vt. ff. de iud. §. interdicta. S3 dñs cōdīdōes et canonē vel ex decre. sicut superius dictus est. vel officium iudicis. Sed inter canonē et decre. diffērentia est notanda. Nam canon ille reintegranda. generalis est qualitercūq̄ et quomodocūq̄ quis amiserit rem propriam vel ecclesie apud quēcūq̄ et in quocūq̄ loco fuerit constituta. decre. illa sepe contingit. requirit scientiam successoris. vt cum quis sciente a spoliatore rem receperit violentam. tunc quia spoliator succedit in vicium eo qđ non multum interit quo ad periculum anime detinere ē iuste ac inuadere alienum. competit cōditio contra talem. et hoc de nono inducitur per decre. illa q̄ consideratur vicium in successore singulari. qđ in successore vlti solet communiter obtinere vt. C. de acqui. posses. l. vici. ff. de iher. et tempo. p̄script. l. cum heres. ff. de acqui. posses. l. ponponi §. j. secus in singulari que in vicium non succedit. vt. ff. de iher. et tempo. p̄sc. l. ad vicium. Sed decre. illa bonę memorię simpliciter loquitur et posset reduci ad intellectum illius. sepe contingit. Vel dicit potest quod in illa bonę memorię eruberauit officius iudicantis. vel forte actum fuit condicione ex canone reintegranda. Utrum tamen cum is qui scientiam allegat probare habeat. vt. ff. de proba. l. verius graue sit probare scientiam alienam. non reputo causum agi cōditione ex illa decre. sepe contingit. puro tamen esse tutum agi officio iudicis ex canone reintegranda. ¶ S3 quid sit re de possessione violenter eieci et alii a me emerit bonafide. nūqđ p̄scribit. Uides q̄ sit. let. enim plaucia et iulia ea demum vici capis

pro lu
tel. c.
reites
grāda
ūj. q. j

pro tu
rel.c.
bone
mão e
rie de
appe.

venit que vi possessa sunt. non ea ex quibus aliquis vi foret eiectus. vt. ff. de vsucapio. l. non solus. §. si dominus. et §. sed nihilominus. Item hic concurunt ea que in prescriptione canonica requiruntur. scilicet titulus et bonafides cum quibus prescriptio procedit. vt. §. de prescrip. si diligenti. §. de probati. l. 3. et §. de deci. et pumi. dudum. Ad hoc rñdeo qd questio ista determinanda est p decre. illam. §. eo. titu. sepe contingit. vt si emptor ante completam prescriptionem reuenerit viciosam intel ligatur in pñdium successisse. et ideo non prescribat. ¶ In summa notandus est qd si de violētia criminaliter et de possessione civiliter p interdici agatur prius de possessione qd de violentia cognoscendum. vt. C. de ap. l. prius. Si agatur de violētia et proprietate. prius de violentia qd de proprietate. vt. §. eo. tit. in litteris. ff. de iudi. l. si de vi. Si autem agatur de possessione et proprietate. prius cognoscendus est de possessione qd de proprietate. vt. C. de rei ven. l. ordinarij. C. de interdic. l. incert. i. quia et civilis et naturalis ratio pñuader vt alter possideat et alter a possidente petat. vt insti. de interdictis. §. remnende. Sed quis hoc magis ordinarij sit et ordinarij. tamē fm iura canonica simul ab eodez intentatur vtrūq. scilicet interdictum vnde vi et reivindicatio a diuersis autē interdictum vti possidetis et rei vñdicatione. vt no. §. de ord. cog. §. nñc videndum. ¶ Et quia de natura possessionum multa et varia proponunt de multis pauca in summa dicam. Sciendum est igitur vñas esse possessionem. scilicet naturalem. l. inductam de iure gentium sed approbatam de iure civili et exēsam. et hoc respectu dicitur dupliciter esse rōnem possidendī. vt. C. de acq. pos. l. nemo ambigit. Si em de pñdio exeam. nec fit pñdus in cō

spectu meo retinco possessiones fm quosdam ciuile. fm §. 30. naturales s; ciuilitate. sicut et pñdia actio dicitur ciuilis auctoritate et exēfione. vt. ff. de norali. l. electio. §. si absente. Unde si alius ingreditur pñdus h; possessio nem naturalem sed clandestinam. Credit em vel credere d; me sibi con trouerfiam moturum. vt. ff. de acqui. pos. l. dam possideri. j. rñso. et illa pos sessio proderit ei cōtra alios. Nam h; interdictum vti possidetis aduersus alios. sed contra me qui naturaliter possideo iuris ciuilis auctoritate vt dictum est sibi non proderit. vt. ff. vti pos. l. j. in fi. nisi ego veniens non admittar ab illo clandestino possessore vel nisi suspicar possē repellī. vt in l. dam possideri. §. qui ad nūdinas. qd tunc clandestinus efficitur violētus; vt ibi dicitur. et ff. eo. l. si id. §. qd aure. sed et si p alium possideam. s. p colo num vel inquilinum vt in l. si id qd. vel p vicarium. vt. §. de rescrip. ex par te. §. de offi. iudi. c. ij. seu p pensiona rium vt. §. eo. titu. cum venisset si ille decesserit vel de possessione recesserit non amitto possessionem. vt. ff. eo. tit. l. si de eo. nisi veniens et c. vt supra. Sed si is p quem dominus possidet eiciatur vel alij possessionem tradit pñdit dominus possessionem. vt. ff. de acquir. pos. l. possideri. §. qd si fuus C. eo. titu. l. ex liberis. Et hec oia locū habent in rebus immobilibus. nāz circa mobilia secus est. In eis em omīsa et neglecta custodia inducit amissionem possessionis. vt. ff. de acquir. ren. pos. l. si rem mobilem. immo eo ipso qd se constituit nolle possidere perdit possessionem. vt no. §. eo dem titu. §. j.

¶ De dolo et contumacia. Rub.

Dolus malus qd sit.

Dolus datus qd sit.

Dolus chynatio.

¶ In superio

ri rubrica tracta nimus de eiectione et spoliatis vi et potētia spoliatorum. In hacve ro rubrica tractatur de fatigatis in iudicio dolo et contumacia. Et est subaudiendum in rubrica malo. sic em intitulat in. C. l. de dolo malo. ¶ Unde am? igitur qd sit dolus. quare sub audiat in rubrica malus. Item qd sit cōtumacia. et que remedia sint cōtra dolosos et cōtumaces. ¶ Dolus malus est calliditas fallacia. machinatio ad circumuētiendum fallēdū de capiendum alterz adhibita. vt. ff. cod. tit. l. j. §. j. Committit autē calliditas in fraudem tacendi. Unde salomon. Qui dissimulat iniurias callidissim? est. et exempla ponere potes. §. de rescrip. sup. litteris. et in concordantijs ibi notatis. C. si contra ius vel vtilitatē publicā. l. prescrip. xvj. q. ij. prescrip. tione. ff. de act. emp. et ven. l. j. et l. tene tur. §. vl. et penul. ¶ Fallacia committi tur in mentido et falsum asserendo cōtra pñciam vnde ait Aug. Mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi. vt. xij. q. ij. §. ille ergo. et lex dicit falsitas est mutatio veritatis. vt in aut. de fide instrumē. in princ. col. vij. Tamē et in hoc mēbro dicit committi calliditas tam ex preloqueris qd eius ad quem sermo dirigitur. vt. xij. q. v. §. ex his oibus. ¶ Chynatio cōmittitur in arte verborū. vt. xij. q. v. quacunq. arte verborum exemplum. ff. de act. emp. et ven. l. iul. §. idem iul. Nam machinatio est pcultra insidiatio. vnde maritus qui vi te insidiatur vxori dicit machinari in mortem vxoris. vt. §. de eo qd dux. i. ma tri. quā pol. p adul. significasti. Et eo

des modo adultera d; machinari in morte legitimi. vt. §. c. rit. c. j. et ij. ¶ Ideo autē subaudi in rubrica de dolo malo. qd est dolus bonus quēz qd cōmittit in hostē. Nā dolus est virtus quā qd in hostē requirit. vt. xij. q. ij. vti lem simulationē et c. queritur. xij. q. viij. vt pñde. Unde nil refert armis attingat palma doloue. vt tñ et hosti bus seruetur pactū a duob; belli fa ctū. vt. ff. de pac. l. ouētionē. xij. q. iij. innoc. §. Nā et hosti fidem seruati si des est seruāda. vt. xij. q. j. nolūne dum qd alienā pñdiam arguar pñ priā fidē soluat. vt in c. innocēs. Item dolus bonus est qd fraudē excludit. vt. §. de leg. ij. l. cum pñbyrer. §. titio. vñ de veteres doli solertiā appellabāt. et pñterea d; qd bone indos. l. bonus doli intus habēs. l. solertiāz igeniū. ¶ Cōtumacia est inobediētia et con reptus cū quis trib; edictis vel vno pro oibus pemptorio citatus presen tiā sui facere cōtēnit. vt. ff. de re iud. l. cōtumacia vel venis mādāto nō pa ret. vt. ff. si qd ius dicē. non obtrēpe. l. j. et ff. de app. l. creditor. §. iussus. ¶ Ex dolo alicuius datur doli actio si mul ta alia supeff ciuilis vel honoraria. qm famosa actio nō remere debuit a pñore dēcerni. vñ cessat hec actio si qd aliud supeff remediū ordinarij vel extraordinarij. vt. ff. de dolo. l. j. cum l. seq. et pñterea d; hec actio subsidia ria qd in subsidij datur cū deficiat om ne aliud auxiliū sicut dicitur est. Datur autē hec actio aduersus dolosus. siue singularē siue collegiū. siue corpus. municipiū. vel vniuersitatē l; hec dif ficultas attingat vt vniuersitas pñen riat in dolo vel metu vel pñsimilibus cōmittēdum. vt. ff. de origi. iur. l. ij. §. deinde. qd difficilis est. et id d; qd eniz municipes dolo facere possunt. vt. ff. eodem titu. l. si ex dolo. qd. officiale ē pñpcer naturalem facilitatem ho

minum ad dissentendum. c. vt. ff. de arbi. l. si vnus. §. p. n. p. a. s. r. h. m. d. i. e. f. i. r. r. o. g. a. t. o. e. s. n. o. n. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. i. t. a. t. e. s. i. d. i. f. f. i. c. i. l. i. t. a. t. e. m. n. o. t. a. t. s. e. u. r. a. r. i. e. t. a. t. e. v. t. i. b. i. E. s. t. p. a. c. t. u. m. a. d. m. o. r. t. e. q. s. o. r. a. b. i. t. p. e. o. q. s. m. e. d. e. b. i. t. u. r. i. c. a. n. t. a. t. o. r. i. v. u. l. n. e. r. a. t. o. a. s. e. r. p. e. n. t. e. S. i. s. a. c. e. r. d. o. s. p. e. c. c. a. u. e. r. i. t. q. s. o. r. a. b. i. t. p. e. o. q. s. p. u. t. a. s. e. s. t. f. i. d. e. l. i. s. s. e. r. u. u. s. t. p. r. u. d. e. n. s. v. t. d. e. p. e. d. i. s. t. i. §. q. a. u. t. e. m. I. t. e. m. q. d. i. n. o. i. b. u. s. p. e. c. c. a. t. i. s. a. d. u. l. t. e. r. i. o. g. r. a. u. i. u. s. v. t. x. x. i. j. q. v. i. j. q. d. i. n. o. i. b. u. s. t. s. i. m. i. l. e. f. f. c. o. m. o. d. a. l. a. d. e. o. s. f. f. l. o. c. a. l. i. s. t. d. a. n. o. D. a. t. u. r. t. e. x. c. e. p. t. i. o. q. u. e. g. e. n. e. r. a. l. i. t. e. s. t. c. o. n. t. r. a. o. e. m. a. g. e. n. t. e. m. e. t. s. i. a. b. i. n. i. t. i. o. q. s. n. o. n. d. o. l. o. f. a. c. i. a. t. p. r. e. t. r. u. i. g. n. o. r. a. n. t. i. e. f. a. c. t. i. s. p. o. s. t. m. o. d. u. c. e. r. r. i. o. r. a. t. u. s. i. n. l. i. t. e. i. p. s. o. b. a. p. s. e. u. e. r. e. r. v. t. f. f. d. e. d. o. e. x. c. e. p. t. i. o. l. i. j. h. a. n. c. e. x. c. e. p. t. i. o. n. e. m. n. u. l. l. u. s. t. e. m. p. o. r. u. s. c. u. r. s. u. s. e. x. c. l. u. d. i. t. v. t. f. f. d. e. d. o. l. i. e. x. c. e. p. t. i. o. n. e. §. v. l. i. §. a. c. t. i. o. t. d. e. d. o. l. o. e. s. t. b. i. e. n. n. i. a. l. i. s. v. t. C. e. o. r. i. l. v. l. i. t. t. a. r. b. i. t. r. a. t. a. v. t. i. s. t. i. d. e. a. c. c. §. p. r. e. t. e. r. e. a. t. a. f. a. m. o. s. a. v. t. d. i. x. i. §. i. n. §. e. x. d. o. l. o. §. n. e. c. m. i. r. e. r. i. s. s. i. e. x. c. e. p. t. i. o. d. o. l. i. s. i. t. p. e. t. u. a. a. c. t. i. o. a. u. t. t. a. m. b. i. c. u. s. v. i. t. e. q. q. p. p. e. t. u. a. s. u. n. t. a. d. e. x. c. i. p. i. e. d. u. m. t. e. m. p. o. r. a. l. i. a. s. u. n. t. a. d. a. g. e. d. u. m. v. t. n. o. §. d. e. r. e. s. c. r. i. p. §. d. u. r. a. t. r. e. s. c. r. i. p. t. o. r. i. i. a. u. t. o. r. i. t. a. s. S. o. l. e. t. a. u. t. d. i. s. t. i. n. g. u. i. l. e. g. a. l. i. t. e. r. t. s. a. r. e. n. o. e. s. t. i. n. u. t. i. l. e. i. s. t. o. t. a. m. a. t. e. r. i. a. s. i. t. l. e. g. a. l. i. s. r. e. f. e. r. r. e. f. f. i. q. a. u. r. d. o. l. u. s. a. d. h. i. b. e. t. i. p. r. a. c. t. u. a. u. t. e. x. t. r. a. c. o. n. t. r. a. c. t. u. m. S. i. i. n. c. o. n. t. r. a. c. t. u. s. i. q. d. e. m. d. e. c. a. m. c. o. n. t. r. a. c. t. u. i. b. o. n. e. f. i. d. e. i. h. o. c. e. s. t. q. d. d. e. c. e. p. t. u. s. n. o. n. e. r. a. t. a. l. i. a. s. c. o. n. t. r. a. c. t. u. s. n. i. s. i. d. o. l. o. a. d. c. o. n. t. r. a. h. e. d. u. m. f. u. i. s. s. e. t. i. d. u. c. t. u. s. i. p. s. o. i. u. r. e. n. o. n. t. s. c. o. n. t. r. a. c. t. u. s. s. i. h. o. c. v. e. l. i. t. a. l. l. e. g. a. r. e. d. e. c. e. p. t. u. s. s. i. a. u. t. e. x. e. o. c. o. n. t. r. a. c. t. u. v. e. l. i. t. a. g. e. r. e. p. o. t. v. t. f. f. e. o. d. t. i. l. e. g. a. n. t. e. r. f. f. d. e. m. i. n. o. l. i. n. c. a. u. s. e. t. f. f. d. e. i. u. r. d. o. r. l. i. s. r. e. s. §. j. S. i. v. e. r. o. d. e. c. e. p. t. u. s. n. e. f. a. c. i. e. n. s. d. o. l. u. s. a. d. m. i. s. s. u. m. r. e. m. t. r. a. d. i. t. e. a. d. e. m. r. e. p. e. r. i. t. a. c. t. i. o. n. e. d. e. d. o. l. o. U. n. d. e. a. u. t. p. r. o. c. e. s. s. i. t. v. e. n. i. d. i. t. i. o. v. t. i. n. f. i. r. m. a. s. e. c. u. r. a. e. s. t. t. r. a. d. i. t. i. o. v. t. i. n. f. i. r. m. a. n. d. a. p. e. r. a. c. t. i. o. n. e. m. d. e. d. o. l. o. v. t. f. f. e. o. d. e. m. t. i. t. u. l. a. r. b. i. t. r. i. o. t. i. l. v. e. n. d. i.

tor. t. l. si legatarius. Ubi autem deceptus est alias contractus sed dolo alterius deceptus ut in minori precio contrahat tenet venditio. sed dolo purgatur per actionem ex eo contractu etiam si vnus nunti deceptio sit. vt. ff. d. ac. emp. t. ven. l. iulianus. §. si venditor. t. §. idem iulianus. t. ff. de dolo. l. si quis affirmauerit §. si dolo dat cam contractui stricti iuris vel et si incidat in contractum t. contractus sed obstat exceptio inquit sibi velut patrocina ri dolum. vt. C. de iuri. stip. l. dolo vel metu. §. vbi deceptio non potest consuli p. doli exceptiones vel alio modo datur ei actio de dolo ne morietur in dano. vt. ff. eo. tit. l. eleganter. §. seruus. Ubi autem deceptus in contractu honesti dei re ipsa. i. non exposito alterius t. si ipso die dicatur res ipsa in se dolum continere t. contractus. Sed si contrahens deceptus ultra dimidium iusti precij. agat deceptus vel rescindat contractus vel ut supplicetur iusti precij data electio decepti. vt. C. de resc. ven. l. i. j. de emp. t. ven. cum dilecti. t. c. cum ca. t. hoc per actionem ex eo contractu. t. sic perpetuo finit. §. 50. vel finit alios officio iudicis implorata in integrum restitue. vt. C. ex quibus cau. maio. l. in contractibus. t. ita age vt. §. ad quadriennium. vt. ff. de tempo. in integrum resti. l. sup. uacua. Sed si deceptio non est ultra dimidium iusti precij tollera. §. et contrahentibus naturaliter se ad nuicem conuenire. vt. ff. de mino. l. in caus. §. v. l. f. loca. t. condu. l. item si precio §. v. l. Si autem re ipsa in sit contractui iuris deceptio vel dolo obstat doli exceptio. vt. ff. de verbo. obliga. l. si quis cum alter. Quidam tamen intellexerunt. l. illas cum in contractu honesti interposita fuerit stipulatio. Ubi autem dolo adhibetur extra contractum. si quidem cadat in spale nomen male

Re
me
dia
tra
co
tialae

scilicet. vt. furri. vi. bo. rap. iniuriarum. no agatur actione de dolo. sed illa spali que prodita est ex eo crimine. hec effi actio de dolo adeo subsidia est vt nunq. comperat cum alia civilivel foria ordinaria vel extraordinaria. §. de iur. c. nulli aliud iuris remedium superest datur vt. d. i. §. e. §. ex dolo. 6 Contra contumaces prodita sunt hec remedia reus contumat ante lite contest. patitur missionem in possessionem siue agatur contra eum realr siue psonaliter infra annum missiois non recuperat possessiones nisi restitutus expensis t. prestita cautione de iure parendo. post annum efficitur de possessore peritor. Jte contra ipsuz absentem proceditur ante lite contest. vel post lite in inquatu iura pmittit In his aut in quibus missio locum no habet paritur excoicationes. vt. §. vt lit. non contest. tuc. §. et vero contumax paritur abolitionem rei ab ob seruatoe iudicij nec auditur cam resumens. nisi restitutus expensis. Jtem contra cum procedit quatenus iura pmittunt. sicut in reo dictum est. In criminalibus vero reus contumat ex comunicatur ante lit. conte. t. si. j. annum a die excoicationis non venerit non audit in picipali. sed p couicto habet interpretatione iuris. Sed si post lit. contest. contumat fuerit. si li quere potest causa. procedit contra eu ad diffinitiam. vt. iij. q. d. de decernimus. salua tn distinctione legis. ff. de penis. absentem. Accusato: aut contumax ante lit. contest. excomunicat. post lite vero si ex contumacia non pbat qd obicit de calunia notat. §. 5. fin iura civilia reus contumat in criminali patit bonoru annotationem infra annu. post annu confiscationes. vt C. de req. re. l. q. cumq. t. ff. eo. ri. l. vlt. De his autem omnibus plenissime notatur. §. de iudi. §. iudicio. cu trib

sequentibus. §. vsq. ad. §. partib. au te. t. norat. §. vt lite non contest. §. iud. cum sequentibus. §. vsq. ad. §. iud. querit. §. In summa notandum est 7 q contumax a diffinitia non auditur appellans. vt. C. de iud. §. cu aut tem. xxiij. q. iij. de illicita. nisi veniat ad huc iudice pro tribunali sedente. vt. ff. de in integ. resti. l. diuus. Et hoc locum habet in contumace in non veniendo. contumax aut in non faciendo. puta in non exhibendo auditur appcl lans vt. ff. de app. l. creditor. §. iustus. Jtem notadus q si is q in possessio nem mittitur no possit nandisci possessionem corporaliter ppter dolum si ue potentiam aduerse pris is fin iura civilia. puniri possit nam oib. magistratibus concessum est iurisdic tionem suam defendere penali iudicio. vt. ff. si q in ius voc. non ierit. l. i. j. si q ius di. non ob. l. j. in pzi. t. fin iura canonica temperat iste rigor. ita vt si q missionem passus velit caue re de parendo iuri non puniatur pena legali. puro tame q in expsis co denabitur. vt. §. e. t. ex lris. t. c. finem t. j. de pe. caluniam. Jtem tempa rigoz iuris civilis in hoc vt missus non agat ad iteresse contra ipedimentuz ex illo edicto. ne vis fiat ei q in possessio nem missus est. Qd vez esse itelligo nisi iusticia pidiretur. vt. §. eo. titu. c. j. Puto autem piditari iusticia re per empta in qua facta emissio cu apud missum pictura non esset. Nam tunc in subsidium ageret etiam fin cano nes quanti interec missi fuisse i pos sessionem. corporaliter. ff. ne vis fiat ei q in pos. missus est. l. j. §. hec verba. t. ff. vi. pos. l. si duo. §. vlt. sicut alias re pempta vel vsucapta agitur in subfi diu acde nego. gest. vt. ff. d. neg. ge. l. vi. Sic ergo passus missiones etuaf a pena p cautionem vt dictum qd lo cum hz ano missiois istare. Tl eo si

nito nō est locus cautioni sed missus efficit verus possessor. vt. i. eo. ti. conringit. quod ideo contingit qm missus fitione iuris medio tēpore possidere videtur. vt. ff. de bo. auc. iudi. possi. li. p̄uis. ¶ Itē nota qd licet sufficiat de nunciari iudicia vel ecclesie q̄tum ad cōstituendū aliq̄e contumacē. vt. i. eo. ti. causam. z. i. eo. titu. c. vlti. i. titu. p̄oxi. c. vlti. i. de deri. non res. ex. r̄ue ff. de libe. agno. l. j. in prin. ff. de dā. in fec. l. iij. §. p̄tor. plerumq; tñ requiritur qd in tota prouincia. vt. i. eo. titu. cum olim imo aliquando extra p̄uin cā. vt. i. qui si. sint legiti. per lacrum. j. qui. ma. accu. poss. relatum. ¶ Item p̄uis superius dixerim qd in defectū missionis successit excoicatio. non tñ currendū est ad excoimunicationē cōtra p̄elatos. sed procedēdum est ad suspensionem vel interdictum. vt. s. de offi. dele. sane qz. j. eo. titu. veritat. Sic nec contra laicos excellētes statim procedendū est ad excoicatio nē. sed ad interdictū terrarū. s. de offi. dele. c. p. z. g. j. de iureiurā. ex rescri. p̄to. j. de sponsa. non est nobis.

¶ De eo qui mittitur in possessiones cā rei seruande. Rubrica.

Prīm⁹ supra

de cōtumacia. sed qz p̄pter cōtumaciā frequēcius fit missio in possessionē. Ideo post tractatū de dolo z cōtumacia

subsequēter tractat de missione z id subijci hīc rubrica de eo qui mittit. in pos. cā rei seruande. Et qz superius dictum est qd mitti debeat. z ob quam causam. z in quibus casibus locū habeat. ¶ Rescri. videtur qd iuris cōsequatur missus tā in personali quā in reali. z qd sit discretia inter p̄mū decre-

tum z s̄m. Est igit sciendū qd missus in possessionē in actione reali statim possidet. vt. C. de p̄script. xxx. anno. l. si qd em̄p̄idis. §. penul. ff. de dā. in fec. l. a quo. z. C. q̄uo z q̄i iudex. l. con sentaneū. z. ff. si ser. vendi. l. is cuius. z hoc s̄m quosdā. s̄m alios nō possidet sed custodit. vt. ff. de acqui. pos. l. possi deri. §. vlti. ff. de dam. infec. l. si finit. §. iulianus. z. ff. vt in possi. le. l. is cui. in prin. ¶ Itē missus in possessionē cā rei seruande. cā legatorū. cā dam. ni. infec. nō possidet sed est in possessione. Est autē longe diuersum possidere z esse in possessione. vt. ff. de acq. pos. l. si qd ante. S; obtinuit vt p̄ior finia in realibus. p̄terior in p̄sonalibus locū habeat. nec turberis ex hoc qd multe decre. loquētes in realibus actionibus dicūt missum in possessionē cā custodie missum fore. vt. s. vt lit. tenō cōtest. tue. j. eo. tit. c. vlt. z. C. ubi venisset. Sed tu dicas qd hec verba causa custodie improprie ponunt vñ subaudi z nihilominus cā possessio nis z hoc in reali. Vel dic qd in possessionē missus etiā in reali dicitur qd stos eo respectu qz vsq; ad annū nō possidet in cōmutabiliter. sed cōmutabiliter. nā passus missionē vniens infra annū z p̄stās cautionē restitu. tis expensis recuperat possessionem Unde quod dicitur. s. vt lit. nō conte. qm. frequenter. §. in alijs. f. qd missus in possessionē in realibus post annū efficitur verus possessor. expositum est id est incōmutabilis nā z an vere possidebat sed nō incōmutabiliter vt superius dictum est. ¶ Sed hoc est sciēdū est qd vbi missio in possessionē fit post lit. conte. missus ex primo decre. to possidet. z sola qd. p̄prietatē referuat absenti vt in. l. p̄cale. consenta. uei. z idem contingit in alio casu vt lit. nō contest. quoniā frequēter. §. qd si super rebus z. C. vbi in rem actio

l. ij. Post annum vero a die missionis absente in sua contumacia p̄durante missus efficitur verus possessor. i. incōmutabilis. nisi sup proprietate p̄tra eum p̄nuiciari cōtingat. missus enim efficitur de petitore possessor z passus missionē. s. possessore petitor. ¶ Sed nunqd lapsus anni p se tantū efficit possessore verum. aut necessārium est s̄m decretū. Et dixerūt qdā qd non lapsus anni sed s̄m decretum hoc opatur. arg. ad hoc. j. co. tit. c. j. s. vt lit. non contest. qm frequēter. §. in alijs. s. ti. p̄tor. cōtingit. ff. de dam. in fec. l. si finit. §. iul. Alij autē dicunt qd ex cursu anni sufficiat p se solum. ar. ad hoc. j. co. ti. cum ficit. s. de offi. oz. pastoralis in fi. z transcursum anni p bar crimē. xj. q. iij. rursus. z in hoc bre uiter dico qd in reali sufficit lapsus anni in p̄sonalibus aut r̄q̄ritur s̄m decretum. i. scda iussio auctoritas vel finia iudicialis. sed in his p̄sonalib; s̄m decretum diuersimode opat. nāz ḡnaler verum cōstituit possessores s; in q̄busdāz efficit dñm si dñs erat is contra quē fit missio. aliq̄n p̄stat causam vsucapiēdi vel p̄scribēdi vt in actione norali z damni infeci. vt ff. de noxa. l. z ḡnaler. z. ff. si ex nor. cau. aga. l. ij. ff. de dam. infec. l. si finit. §. iulianus. ¶ Sed cū in reali actio nibus hoc opetur s̄m decretum vt missus i possessionē fiat de petitore possessor hoc cōmodū cōsequatur vt ad uersario nō probante vincat eo iure quo vincit ceteri possessores. vt isti. de interdi. §. cōmodum. non videtur qd hoc in p̄sonalibus sibi locū valeat v̄dicare. qz in realibus dicit actor se ius habere in re quam v̄dicat. z id nō est mirum si ex contumacia rei cōstituat ei aliquod ius circa rē ipsam tam per p̄mum quam per secūduz decretum. Sed in p̄sonalib; in quibus ex cōtumacia rei actor mittitur

in possessionem rei absentis pro modo debiti declarati in libello. vt in autē. de exhiben. aut introdu. §. si vero. col. v. z. C. de bo. auc. iudi. pos. in auc. z qui iurat. z aliquātiluz largi. vt res que sibi assignant a iudice aliquantulum plus valeant qd contineant id qd petitur. vt no. s̄so. i. summa de bonis auc. iudi. pos. nō dicit actor aliquid iuris se habere in rebus s; p̄sonam dicit obnoxiā. vnde non videtur qd aliquid iuris in eis p iudicē cōm cōstituat eidē. z p̄pterea nō videtur qd in hoc inter reales p̄sonales aliqua possit similitudo notari. quā tamē assignat illa decre. qm frequēter in fi. Ad quod r̄no sicut i reali missus ex primo decreto lapso anno cōstituitur incōmutabilis donec alius probet de p̄prietate si potest. sicut in p̄sonali missus ex scdo decreto. qz quod facit i reali lapsus anni hoc facit in p̄sonali s̄m deca c. efficitur in cōtumabilis id est tandiū possidebit donec ipse idem de debito p̄beret si p̄bauerit donec de debito satisfiat. ibi cū agitur de iure rei hic de iure debitorum tandiū retinebit donec reus probet de indebito hoc est actori solutum vel eo nomine satisfactus. S; et ante s; decre. potest similitudo notari vt sicut in realibus passus missio nem vniens. j. annū recuperat possessionem p̄stata cautione z restitutionis expensis ac in p̄sonalib; post p̄mūz decre. z ante s̄m hoc z quedam alia de materia ista notauit. s. de iud. §. iudicio igitur. ¶ Sed opponitur qd missus in possessionem in p̄sonalibus nullo tempore possideat. nā hoc pignus petitorū est z pignus p̄torū nō possidet. vt. ff. vñ possidetis l. si duo. §. creditores. Ad qd r̄no. verū est ex primo decre. secus ex scdo. Itēz quid si agatur de ecclesia vel p̄eben. da et ex contumacia rei mittat actor:

in possessione nunquā efficiet verus possessor. Rūdeo sicquātum ad p̄uicū dicitur cōmutacō ut fiat de possessore petitor nō quātū ad ep̄m quo ad ius institutionis q̄ missum suo iure potest excludere nisi pbauerit se instituti. vt. ij. q. j. legum. c. de p̄ura. ex institutione. prodest igit missio in possessione in sp̄ialibus quo ad cōmutacōem vt dicitur est. Itē quo ad p̄scripcōnē si missus alias habeat bonas fide. vt. j. de p̄scripc. si diligēti. h̄s est in stū tūlū. vt. ff. de acq. pos. l. i. iuste possidet adde circa q̄dōnē istā q̄d nō ē. de iudi. §. iudicio igit. ¶ Ex p̄missis itaq; satis apparet que oīa sit in ter p̄mū decretū z fm. qz p̄mū cū stōdē fm verū cōstituit possessorem. post p̄mū cōmutabilis est possessio post fm in cōmutabilis. Itē missus ex primo decreto seruat rez sed passus missionē colit z colligit fructus. missus aut fructus ip̄os custodit. vt. ff. vt in pos. leg. l. is. cui. §. q̄ legatorū. sed si reus non colat colit missus z colligit fructus percipit vendit z p̄mū seruat vt ibi. Itē missus in possessione ex primo decreto non vrit fructibz. vt. ff. ex q̄b. cau. in pos. ea. l. fulcinius in princ. z. l. p̄tor. nisi in casibus vt in. l. eadē fulcinius. §. viti. ff. vt in pos. lege. l. p̄c. nul. ff. ad carbo. l. z si is. §. an aut. ff. de ven. in pos. mit. l. j. §. j. ¶ Missus vero ex secūdo decreto vrit. z fruitur Itē missus ex primo decre. cōpatitur reū in possessione. Sz missus ex scōdo deicit. vt. ff. de dā. infec. l. si finita. §. si forte. duo enim insolidū possidere nō pōt. vt. ff. de p̄ca. l. duo. ff. de acq. pos. l. possideri. §. ecōuerfo. z. §. treba. cius. Realis aut est actio qui rem p̄sequitur ad quēcūq; profecta fuerit possessor. personalis q̄ in personā obligatā intendit z eius heredē. pro p̄ie tamen loquendo petitor dicit in rem. actio in personam. p̄secutio

in vtroq; vt. ff. de actio. z obligatio. l. actio.

At lite pendente nihil innouetur. Rubrica.

Actū est supra qualiter status rerū ab sentis per cōmutacōem im mutetur. Nam possessio rei de qua agit transfer tur in p̄ntem. vel mittitur p̄ns in pos sessionem rerū ab sentis per cōmutacōem si personaliter agit. Sed ne for te crederet aliq; q̄ codez mō posset aliqd imutari circa status cause lite pen. ideo subicitur hic rubrica vt lite pendente nihil innouetur. ¶ Videam? igit q̄n lis p̄dere dicat z quare lite pen dente nihil sit innouandū. z in quibz casibus liceat aliquid innouari. ¶ Lis intelligit pendere p̄ appella tionez recusationem cōsultationē z re lationē. Nā in suspēso sunt oīa donec ad superiorē nego. iū transmittat. sic dicit executio esse interum in suspēso. vt. ff. de offi. dele. pastoralis. §. p̄terea. z sic scia dī esse suspensa. vt. j. de appel. sepe cōtingit. j. de sent. z re iudi. c. j. C. de re. credi. t. iureiū. l. si q̄s iusiurandū. z. l. ḡnāliter. z. C. de app. l. p̄cipimus. §. huic Itē p̄ recusationē cā suspendit qz dū de cā recusandis corā arbitris discepratur iudex recusatus in cā principali sua iurisdicōe vti nō pōt. Sz tūc demū cū recusans defecerit in p̄batiōe suspitionis. vt j. de ap. secūdo req̄ris. z. c. cū sp̄ialis Itē suspenditur p̄ cōsultationem seu relationem. Nam is q̄ refert z cō sultat pendente relatione nō audeat aliquid commutare. vt. ij. q. j. nomen z. ij. q. vj. multum. C. de reia. l. j. imo ex illo tempore ex quo iudex dicit se relaturum suspenditur negotium. vt C. de appel. l. ex illo. d̄z autem is qui

refert superioris expectare respōsus vt. vj. q. iij. deniq; z hoc nēdū in causis loci obtineret z in alijs negotijs ad superiorē translatis vt in eis nihil audeat inferior cōmutare. vt. ff. de of. ff. dele. l. tranentes. z. ff. de postu. bo ne me. in. ij. bonc. Itē aut per hos mo dos suspenditur negotia qz interis suspendit iurisdicō. qz in eo in quo ad superiores recurrit recurrens ex mitur a iurisdicōne inferioris. vt. j. de ap. directe. z. c. pastoralis. ¶ Lite igit pendente nihil est innouandū in p̄iudiciū alicui? vt. j. co. tit. c. j. et ij. qz non est aliq; iure suo. sine causa p̄iudiciū. vt. xvj. q. iij. nolum? xvij. di. §. hūceniā. z. vij. q. iij. nōnec in dulgētia impetrata lite pendēte vj vt. j. e. tit. c. vlt. verū tū scripsit sup illa decr. vine. q̄ id non valuit indulgētia qz res illa sup qua obrēta fuerat erat litigiosa. Sz nō placet. ibi est ageba tur de iure decimarū z sic de re incor porabili in qua. z si fm vetera iura lo ci haberet vitū litigiosi hodie locus nō h̄t z in hoc correctum est ius anti quū per autē. de litigi. §. j. col. viij. ibi est dicit scimus intellige litigiosam rem mobilez vel immobilez seseq; mo uentem de cuius dñio agit z c. z p̄terea scribit dñs me? tractatum de litigiosis in rebz tū corporalibz locū habere. vt no. in summa de litigio. in fi. Nō ergo illa fuit rō qz vin. assigna uit quare indulgētia illa nō valuit. Sz illa qz monachi p̄uicū fuerūt p̄ cōuentiones. z id in indulgētia eos nō adiuuit. vt. ff. de iud. l. si q̄s postea. ff. de fo. cōpe. p̄posuit. ff. de excu. tuto. l. tutor p̄nt? z qz lite pendēte impe trauerunt vt superius dictū est vnde supplicare nō ē lite pen. vt. C. vt lite pend. nulli liceat supplicare p̄orum h̄ec r̄fallit in casibus. vt. C. eo. tit. l. ij. in autē. in medio lit. non expecta rata. sacras iussiones. §. sup hoc col.

vij. Et quīs generaliter verus sit q̄ appellantis causa intacta manere de beat. vt. ij. q. vj. anterior. §. ad hec. et nihil in eius p̄iudiciū debeat in nouari. vt. ij. q. vj. decreto. q̄ se scit arguta. z. c. quorū. p̄t r̄ casualiter in nouari vt si appellantis possessio tura bā fuerit. eo de quo appellatio in terposita est p̄tmissio. poterit por dinariū informari. vt. j. de app. cū te neamur. Itē si ordinariū appella tionē ignoret poterit appellancem ex cōicare. vt. j. de ap. si duobus. Itē si appellans notorie delinquat. poterit ab ordinario puniri. vt. co. tit. cum sit romana. §. vlt. Sz si appellans siue ap pellationi terminus p̄litum p̄serit poterit ordinariū moderari z cogere nolērem. p̄scq; vt in p̄alle. decre. cum sit romana. z. c. cōsultur. §. illos aures ¶ Unū tū nō ordinō q̄ si is q̄ appel lauit p̄uicū corā ordinario sup alio q̄ eo in quo appellauit. conuenit? po terit ordinariū recusare vt. j. de app. ad hec z. c. p̄posuit. nisi crimen esset graue tū cōfessum. vt in decre. pro posuit. ¶ Sed opponit. iudex nō est offensus ex appellatione interposita corā ipo. z id tamq̄ suspectus recusa ri nō pōt. vt. ff. apud eum a quo app. nō est ne. l. vna. nec iniuria videt fieri iudici si appelles ad eo. vt. C. de ap. z in maioribus. Ad p̄mā legē r̄ideo ler illa locum habet secundum iura ciuilia secundum que ordinariū nō recusatur. vt in autentica. vt discren ter in. §. si vero collatio. it. et. C. de iudi. in autentica. si coningerit. Secus secundum canones secundum quos recusatur. vt in p̄allegata. decreta. proposuit. z. c. ad hoc z. ij. q. v. quia su specti. Ad aliā autem legem respōs deo sicquamuis per appellationem non fiat iudici iniuria talis z r̄atv agere posset iuriar. sit tū ei quicquā lis iniuria. Nam iniuriā facit p̄uicū nū

De
dīa in
terp̄i
mūt
creū
z secu

qui ab ea semel iudicata et disposita iterum reuoluere et disputare contedit vt. C. de sum. tri. et fide ca. l. ij. et ideo timendum est ne puocat velut obesse. vt. s. de offi. dele. suspicionis. et ar. ff. de bonis lib. l. q. cu maior s. si liber tus. Vel dico q. facilius recusatur s. canones q. fm leges sicut et facilius appellatur.

¶ De sequestratione possessionis et fructum. Rubrica.

Ec rubrica co

tinuanda est cu superiozibus vt dictu est. s. n. titu. de do. et cotu. q. cotimar sua possessio ne priuat rde cotumacie. s. q. pter cotumaciam aliqui q. s. priuatur possessione. puta. p. sequestratione. It sub hie tur hic rubrica de sequestra. pos. et fru. Vel aliter in primo superiori titu. dictu est vt lite pendere nihil innouet. sed lite cora iudice suo pendere aliqd innouat p sequestratione et ppterca ponit hic rubrica de seq. posse. et fructu. ¶ Videamus igit qd sit sequestratio. Quid seqster. quor sint modi sequestrandu. Et an sit licita sequestratio et si non sit licita in quibus casibus locum habet. ¶ Sequestratio est rei de qua agit depositio. Na et sequester est depositarij rei in iudiciu deducte. ff. de verb. signi. l. seq. s. r. ff. de positi. l. 1. s. et l. proprie ¶ Sit autem sequestratio duobus modis. Na aliqui sit omittende possessionis ca. et tunc neuter litiganti possidet l. seq. ster. Aliquando res sequestrat custodie ca. et tunc possessio remanet psonis possidentem. vt in l. sallega. l. s. s. j. s. j. ¶ Generaliter phibita sequestratio. vt. C. de phibita sequestra. l. vna. Permissa vero casualiter. Primo ex voluntate partium vt lite

finita res victori detur. vt. ff. de acq. pos. l. interesse puto. et nisi hoc fecerit poterit victor agere cu sequestro seqstraria actio. vt. ff. de positi. l. si in asia s. cu sequestro. Secdo sit ex necessitate si de re mobili sit cotrouersia et persona rei suspecta sit ne cum ipsa reau fugiat vt. ff. de offi. p. l. l. fenatus. s. vl. ff. qui satisd. cog. l. fideiussor. s. yir. et C. de agrico. et cen. litibus. Tertio est circa rem mobile vel immobilem psona possides est suspecta q. fructus depopuletur vel rem sit dissipatura. vt ff. sol. mar. l. si cum dotem. s. si nautez in seuissimo. et ff. de ap. l. imperator. i. si. j. eo. ti. dilectus. et c. v. l. q. ij. et ea. Quarto ppter cotumacia no canens de collatione bonoru facienda. vt. ff. d. colla. boni. l. j. s. si frater. Quinto vt si seruus de possessione seruitutis proclamet in libertate sit seqstratio eaz reru de quib. dubitat an sint dñi vel an et qui dicit se dñm. vt. C. de qbus ad liberta. pda. non l. l. vlti. C. de asser. tol. l. j. s. super peculio. Sexto cu appellat ab exccutore. vt. C. quozum ap. no reci. l. ab exccutore. Septimo cum timef de seucia vira. nec possit sufficienter vxori cauere. tunc seqstrada est vxor. vt. s. de resti. spo. l. litteras. et c. transmissa. Octauo ne pdatur vendendi commoditas. vt. ff. de dolo. l. si oleu. Nonno vt. cu quis de comitibus pcedis furtum patitur. Nam res sequestratur vsq. ad tepus successoris pcedis. vt. ff. de offi. p. l. l. senatus co. cauetur. ¶ Et nota q. scripsit vin. sup vlt. decre. hui. titu. q. ante decre. illam expressus erat ille casus quem illa ponit. s. in eo qui appellat ab exccutore. vt. C. quo. ap. no reci. l. ab exccutore. s. no cu appellat a snia. i. quo casu loquitur illa decre. Sed salua reuerentia rati doctoris idem casus exprimitur p l. ff. de ap. l. imperator. ex qua. l. sumpta est hec decre. ¶ Sed est

differentia inter vnum casum et reliquum. quia ibi appellatur ab exccutore et si appellans non sit suspectus q. dissipet. nihilominus sit sequestratio. In secundo vero casu non sit nisi appellans fructus depopulet et si loq. de creatis sic loq. de leipatoz. Et e diuer sita hec rō q. vbi ab exccutore appellat cu iam snia precesserit et transierit in rem iudicatam quis nunc dicatur exccutore excedere in exequendo et ppterca appellat. cu ppter auctozitates sententie psumit q. appellatio fiat causa impediende vilitatis sue. et ideo auferuntur fructus ab eo q. appellat. et in deposito collocantur. Ubi autem appellatur a sententia q. p. appellationem extinguunt p. nunciarii. vt. ff. ad turpil. l. j. in fi. vel saltem suspēdit vt notatur. s. ti. p. r. s. j. vt nihil debe ar innouari ca pendente. vt. s. ca. j. et ff. nihil innoua. appell. pen. l. vna. et ij. q. vj. appellatione. et c. quotiens. merito subsequens sequestratio fieri non debet nisi tunc demum cu timeretur ne possessor idemq. appellans fructus depopuleretur. vt in decre. predictat in l. imperator.

¶ De confessis. Rubrica.

Via frequen

ter sunt in iudicijs positiones vt. s. de elec. dudum. s. litis contestata. c. vno. sunt interrogationes a partibus vt. s. de do. et co. put. j. de ap. cu causam. quadoq. a iudice. vt. s. de positi. c. j. de fide instru. cu iohannes. et hec sunt vt partes reueantur ab angustijs probandi. et maxime per testes vt no. s. de iudi. s. partibus autem in iudicio constitutio contingit ex his confessiones in iure fieri. et ideo possit aliquas partes iudi

corum superius expensas et ante tractatu de pba. ponit hic rub. de confessis. ¶ Videndum est igitur q. confessio p. iudicat. et cu. et an confessio p. iudicis aduocati. syndici vel yconomi tutoris et curatoris noceat omis. Ites quando valeat confessio reuocari. Et an noceat si fuerit reuocata. ¶ Presiudicat confessio si fiat in iure. vt. j. et eodem ti. cu super. ff. co. d. ti. l. j. et ij. et C. eo. ti. l. vna. In iure autem fieri confessionem intelligo cum sit coram iudice copetente. vt. s. de indi. ar. si clerici. Item presente aduersario. vt. ff. eodem ti. l. iij. s. si quis absente. ff. de in terro. ac. l. vlti. Et sic intelligenda est decre. cu sup. s. canonicus herthleher niranus accusat fuerat de symonia et confessus et sic depositus. vñ cessat omnia cotraria que assignari solent q. sine accusatore aliquis non deponitur. vt. ij. q. j. nihil. v. q. ij. reclarum. j. de accu. sup. his. ff. de munc. et ho. l. re scripto. s. si quis accusatore non habet. Vel dic q. ibi inquisitio facta fuit tam de eligentibus q. de electo. vt. s. de elec. per inquisitione vnde cu p modum inquisitionis constituerit de symonia illius canonici. potuit deponi. no tamē ex auctoritate. vt. j. de accusa. inquisitioni in fin. Vel dicas q. canonici iste testis fuerat in causa electionis q. vertebat inter duos electos. et ex suo testimonio constituit de p. p. monia et q. delictu suu tangebatur delictu electi de quo principaliter agebatur. id sic fuit punit. vt. j. de excep. de niq. in fi. Et sic no ob. s. de or. cog. cum dilectus. in fi. et ff. de his q. no. infra. l. lucius. Vel expone idē deponendum i. suspendendum. Nam ex confessione extra ius facta suspendit q. ab officio et bñficio. vt. j. de excep. p. l. a. quoniam nam sit graue. ¶ Requiritur et quedam alia vt valida sit confessio que his verbis continentur. ¶ Maior

sponte. sciens 5 se. ubi ius sit hostis
Nec nā neget. fauor aut lis. in fine re
pugnet. Que singula singulis iurib⁹
cōprobant. vt. ff. de p̄f. l. certū. §. mi
noꝝ. xxi. q. ij. lothari⁹. C. de iur. z fa.
igno. l. error. ff. de interro. act. l. d. et a
te. §. j. d. de iudi. ar. si clerici. ff. de inter
ro. act. l. vl. z. l. cōfessionibus. C. de lib.
cā. l. interrogata. ff. ad le. acqui. l. inde
narraci⁹. §. vl. ff. de pac. l. si vnus. §.
illud. z. xxi. q. ij. solet queri. ¶ Prius
dicat tēsi cōfessio confiteri cū de fa
cto p̄prio confiteat nō autē nocet al
teri quem facit partiāpē dicit vt. h. q.
v. interrogatū. xv. q. iij. nemini. z. v. q.
j. si quis cū militib⁹. z. lxxix. di. si quis
papa. z. j. de hereti. vergētis. j. eo. ti. c.
j. fallit in exceptis vt ibi. sed neq⁹ sen
tentia lata contra vnū p̄iudicat al
teri q̄ dicit esse particeps. vt. ff. de adul
terijs. l. denūciasse. ff. de inoffi. testa.
l. posthum⁹. §. si q̄s ex her. ff. si scriu.
ven. l. loci. §. cōpetit. S3 z si confessio
vnus nō p̄iudicat alteri. sicut dictū
est quo ad cōdēnationē. p̄iudicat tñ
quo ad p̄sumptionē et famā. vt. j. d.
adulte. sigf. i. Inuenio tñ inconnec
tis q̄ ex quo cōstat de vno cōstat de alte
ro connexorum. Nam coipso q̄ con
ordinatū male ordinatum. cōstat or
dinatōē male onasse z p̄na dignū
esse. vt. §. de eta. z quali. in ordi. p̄f.
cum sit. z. lxxij. di. tantis. z. lxx. di. ordi
natos. Et est rō q̄ nō de facili potest
p̄elatus ignorare vicinū subicctorum
ar. j. de regu. iur. quib⁹. §. de cle. imo
ruit. C. de rescin. ven. l. quib⁹. Quod
verū est cū ipse ordinator p̄ se exami
nat ordinādos. secus si per alios. qd
licet. vt. xxiij. di. qñ c̄ps. §. de offi. ar.
chi. ad hec. Nam sine examinatione
non debet aliquis ordinari. vt. §. de
era. et quali. in ordine p̄f. accepim⁹
z. xxiij. distin. c. j. per totum. ¶ Procu
ratoris t̄ confessio in iure facta nocet
4 domino. vt. §. de postula. ad hec. j. de

senten. z. re. ius. sub oza. Nam ex dolo
procuratoris post litem confessa. cō
misso excipitur vt. ff. de doli. excep. l.
si procurator. §. post litēz. ff. de tribu.
l. p̄curatoris. ff. de p̄curato. l. non so
lum. in prin. Sed cōtra. ff. de p̄cu. l. si
sum. §. si defensor. ff. de cōf. l. certus
§. pe. ff. ad le. acqui. l. p̄inde. §. j. Nec vi
detur verum quod dictum est q̄ doli
p̄curatoris noceat domino. vt. ff. de
doli excep. l. si p̄curator. ¶ Ad primū
dicunt quidam q̄ cōfessio procurato
ris non p̄iudicat domino nisi super
hoc habuerit speciale mandat⁹. vel
nisi sit generalis procurator. sicut pa
ctum p̄curatoris non nocet domino
vt. ff. de pact. l. nāz z nocere. nec iura
menti delatio nisi habitū sit sup hoc
speciale mandatū. vt. ff. de iur. iurā.
l. iusiurandū. §. vlt. z. l. sequēti. Alij dē
stinguūt inter defensorē z p̄curatorē
vt cōfessio defensoris. i. illius qui nō
h3 mandatū non p̄iudicat dño. sed
confessio p̄curatoris cum mandato
p̄iudicat nisi dñs possit p̄bare con
trariū. Nā et cōtra p̄p̄iam cōfessio
nem dñs audiretur volēs se docere in
facto errasse. vt. C. de iur. z fac. igno. l.
error. C. lxx. tñ puto q̄ cōfessio p̄cu
ratoris super obster dño. ar. §. de p̄cu
ra. c. j. nec expectandū est vt dñs rati
habeat cōfessionē ei⁹ vt. ff. de p̄di. ind.
l. si p̄curator. z. l. indebita. Ad s̄m autē
sic dico q̄ p̄curator delinqt circa iudi
cia z p̄iudicat dño. vt. C. de p̄cu. l. si p̄cu
rator. §. dñs recuperat ab eo p̄ actio
nē mādātū q̄cqd p̄dit ex dolo ipsi⁹. vt
ff. de doli excep. l. si p̄curator. in fine Et
hoc verū est nisi p̄curator mādātū si
nes excedat. Tunc em̄ ipso iure non
valet qd sit. vt. §. de of. deleg. cum oī
abbas. Item confessio aduocati p̄e
iudicat parti vel dño. vt. j. de cen. l. oī
C. de erro. aduoc. l. j. de ap. cū causaz.
Item confessio syndici vel yconomi
vt. j. de reli. domi. dilectus. j. et tñ. ex

parte. Et idem creditur in tutorē ci
ratorē. verū tamē minor poterit resti
tutionē implozare. a cōfessione tuto
ris. Sed est sciendū q̄ falsis cōfessio
nibus rīdentes ita obligamur. si ei⁹
nomine de quo quis interrogatus sit
cum aliquo sit actio. vt. ff. de interro.
actio. l. confessionibus. ff. ad le. acqui.
l. inde naci⁹. §. vltimo. ¶ Pōt au
tem t̄ quis reuocare propriam cōfessio
nem continenter errorē facti vsq⁹
ad sententia. vt. C. de iur. z fac. igno.
l. error. Et eodē modo errorē p̄curato
ris. vt. j. eo. ti. c. vlti. Quod intelligo ve
rum si p̄betur error. vt in p̄missis. l.
confessionibus. z inde naci⁹. Erp
babitur error. vel ex ipsa natura vt di
cunt leges. vel per testes z instrumē
ta. Et est rō quare liceat reuocare. qz
non faceret q̄ errat. vt. ff. de cōfessio.
l. non fatetur. sed ante lite contesta.
videt q̄ liceat reuocare errorem sine
aliqua p̄batiōe. vt. ff. de norali. l. cle
ctio. §. pe. et etiam post si nulla sit ca
p̄tio aduersarij. vt. ff. de interro. ac.
l. de etate. §. vlti. qñs etiam post sen
tentiam reuocatur error. p̄babilis. vt
ff. quādo actio. de pecu. est annalis. l.
ij. S3 de errore aduocati lex dicit vsq⁹
ad tridui reuocari licere. vt. C. de er
ro. aduoc. l. iij. Ad qd rñs. lex illa factū
narrat. non ius ponit. sic em̄ de facto
error aduocati fuerat infra tridui re
uocatus. z nihilominus potuisset
reuocari vsq⁹ ad sententiam vt sup
rius dictum est. que exim. esset ratio
quare propriū errorē posset quis vsq⁹
ad sententia reuocare. non autē alie
ni. i. aduocati. certe nulla. Vel aliter
rīdeo ad legē illam. potest reuocari
error aduocati vsq⁹ ad tridui sine p̄
batione erroris. sed postmodū vsq⁹
ad sententiam cū p̄batione. ¶ Con
fessio t̄ autem reuocata non nocet. vt
j. de appel. cum causam. j. de cen. l. oī
olim. ¶ In summa norandum est q̄

confessus pro iudicato habetur. vt. ff.
eodem titu. l. prima. Quod patres sic
intellerunt. vt confessus per iudicis
sententiam non debeat condemnari. sed
sufficiat pro condemnatione ne sua
confessio. vnde in confessum
nulle sunt partes iudicis. vt. ff. ad le.
acqui. l. p̄inde. vnde confesso sta
tum currunt tempora quattuor: men
sum. vt. ff. eodem titu. l. certum. §.
vltimo. z. ff. de re iudica. l. debitorib⁹
Sed certe licet non sint aliquę par
tes iudicis in cognoscendo vel inter
rogando sunt tamen aliquę in p̄nu
ciando vel in estimando. vt in cade
l. p̄inde. vt. ff. eo. titu. l. iulianus. Et in
criminali causa certus est s̄m omnes
confessum dammandū esse. vt. ff. de
custo. et exi. rco. l. si confessus. ij. q. j.
c. j. z. ij. In civili autem causa puto dī
stinguendum vtrum actor cepit age
re iudiciū. ordine puta dato libello
Et tunc confessionem sequi debet sen
tentia. Si autē ante libellū reus de
plano cōfiteatur debitum nolēs sub
re iudiciū. tunc sequi debet p̄ceptū
quia p̄cipere debet iudex p̄ceptū
solui infra legitima tempora. sicut
cotidie de facto seruari videamus.
Nec em̄ compellitur subire iudiciū
qui illud p̄ueniens confitetur vt. ff.
de lega. j. l. si domus. §. in pecunia. et
ff. de iudi. l. si debitori. De p̄cepto hui⁹
inimodī vel simplici iussione habes
ff. qd mer⁹ cā. l. vl. ¶ 3rē sciendū est
q̄ si quis interrogat⁹ a iudice non m̄
deat vel obscure respōdeat. ita vt in
certū dimittat interrogat⁹ perinde
habetur ac si cōfessus fuisset cōtra se
qd aduersarius asserbar. vt. ff. de in
terroga. actio. l. de etate. §. si enz. z. §.
qui facit. z. §. nihil interest. De con
fessis in iudicio penitentiali dicam.
j. de pe. z remissionibus.

¶ De p̄bationib⁹. Rubrica

Actum est su

Dicitur de consil. 15 q. 1. 2. quod in iudiciis propter habent rei negationes et negationes necessarie sunt probationes. Ideo de eis diligenter est attendendum. ¶ Unde dicitur ergo quod per probationem videtur dicatur quis debet probare cuius quod qualiter et quomodo.

1 ¶ Probatio est rei dubie p argumē
ta ostensio. sic diffinit 250 in summa
fictodamasus in summa sua. Et huic
diffinitioni obstat. i. de ver. signi. for.
§. c. i. aut argumēto aut pbatoē con
stat. argumētum nunq̄ testib⁹ nunq̄
tabulis dat pbationē. sed sola iustē
gatione iucur veritatē et dictum est.
argumētum argure inuenit. pbatio
aut testibus et fide tabularū constat. Un
det si hec diffinitio locū habear i his
q̄ probant p instanti i oīputādi non
tū locū hz in his q̄ pbantur i iudicio
illa cū pbant p testes vel instrumē
ta. pterunq̄ p psumptioē et iudicia.
Unde sic diffin. o. ¶ Probatio est rei
dubie p testes vel instrumēta pterū
q̄ iudicia psumptioē ostio. Plerū
q̄ iō dicit q̄ tū i causis pecuniariis et ci
uilibus psumptioē et iudicia pbent.
vr. C. de fide instru. l. fiant. j. de psump.
p toru. ita vr p eas sic te fuerint vl
violēte ad sententiā pcedat. ot. xxij.
q. j. dicit. j. de psum. l. i. ff. de his q̄
sui vel alie. iu ris sunt. l. filium. nō tū i
criminalib⁹ ad cōdēnandū sufficiat.
q̄ in criminalibus non pceditur ad
penā ex psumptioib⁹. vr. j. de psum
pti. l. ff. de pe. l. ab sentē. q. j. pmo
nō essent iudicia i dubitanti luce da
riora. vr. C. de proba. l. fiant. ¶ Dicit
2 aut probatio a pbe aduerbio. probe
cū facit q̄ pbat qd̄ in re iudiciā p
hoc penas nō pbārum euitat. ¶ D3
pbare actor q̄ aliquid assēcrat. vr.
ff. eo. ti. l. ei q̄ dicit in ambig pbatio. et

hoc de iure regulari. q. negat factus
nulla est pbatio. vt. vj. q. v. acro. s. de
elec. bone memorie magnutis. C. de
pbati. l. actor. s. de renu. super hoc. f.
hoc tñ fallit i casibus si negatiua ha
beat iplicite affirmatiua. vt. s. de re
nun. sup hoc. Et id sic subaudiendus
est. negantis factus nulla est directa
probatio. vt. j. c. i. qm s. falsam. alias
em indirecta probatio admittitur. vt.
j. e. ti. tertio. j. de testi. series. ex reno
re. C. de dh. z co. si. l. optima. Jre fal
lit si psumptio sit p acroze. vt in casu
legis. C. de pba siue possidentis. Jdco
aliu negatiua simpliciter p reri natura
probati no pot. q. q. on est negat
nus nec spz habet r. circumstancias
neq. causas q in pbatide necessaria
sunt. vt. j. de testibus. cu ci. in aucten.
de testi. s. ij. colla. vij. alias sola res ta
tio nullius est momti. vt. iij. q. iij. s.
ite in criminali. z. s. solam. C. de testi
bus. l. sola. Jre fallit vbi quis negat
ius. vt. ff. de pba. l. ab ea parte. vt. cu
quis dicit aduersariuz sui de iure p
hiberi. vel cu dicit aliqd sibi pperere
qd est s ius coe. vt. c. di. s. moze. f. Jre
factu negatiui pbati no pot. sed o
cu negatiui sic vt. j. co. ti. tertio. j. de
despo. ipu. ex lris. xxi. q. ij. lotharius
Jre negatiua pbat p iuramentu q. de
sectu pbatoni deserit qnq. acrozi qn
q. reor vt. no. s. de iur. s. pstat isti. z no
tabo plcu. j. de iurcui. ite icibit ne
gati pbatio. cum natura negatione i
pugnet. vt. cu qd negat hoicm sane
mentis. q. ex natura. Jrii psumit p
bare habet hoicm furiosum. vt. C. de
codicili. l. nec codicillos. ij. que. ir. iu
dicas. Jre natura i pugnat dictum il
lius qui dicit se iudebitum soluisse.
Nemo enim creditur ita relupinus
vt facile pecunias suas iacet. z inde
bitas efundat. z ideo neganti debi
ti tasserenti iudebitum incumbit p
batio. vt. ff. de i. l. cum de iudebito. s.

fivero ꝛc incumbit negati pbatio si
 degatione impugnaret honestas. vt cum
 vtor negat se q̄siuisse de bonis viri. dz
 pbare se aliunde q̄siuisse ne incidat i
 suspitione turpis q̄stus. vt. ff. de do. i.
 reru. r. r. l. quintus mutius. r. ff. de e. ti.
 l. en. q̄drin plato dia p̄r cum q̄ri
 an de bonis ecclesie vel aliunde q̄siue
 rit. vt. C. de epis. r. de l. sacrosanct. r.
 aure. ibi signato licet. q̄d ait sup̄
 diri actori incumbere on? pbandi. acto
 rē largē itelligas vt i eo p̄prehendas
 accusatorē rēu expientē. Nam reus
 actor efficit i expiendi. vt. ff. co. ti. l.
 exceptionibz. q̄bve est si reus in ex
 piendo aliqd asserat. ceterz si neget
 vt cū pponit exceptionē nō numerat
 re pecunie. nō ei incumbit pbatio vt
 pber nō numeratā. s; creditor vt po
 bet se numerasse. vt. C. de nō nu. pe.
 l. i. ex cautione. Item appellatiōe ac
 toris itellige rēu q̄ lz nō opponat ex
 ceptionē. dicit tū ipso iure deficere in
 rentiōe actōis dum cōtendit se sol
 uisse. vt. C. e. tit. l. ij. habet igit p̄bare
 actorz accusator expiēs. dū expien
 do aliqd asseuerat sic. dum dicit acto
 rē nullā actionē h̄re. S; z denūciator
 q̄ aliquē sup crimine denūciat puniſſa
 liōn decalli. vt. j. de calli. ca. ij. extra
 ordinarietū. cū rō nō sit i b̄ certa pe
 na statuta. vt. s. de offiō dele. de cūs.
 ꝛc r̄ q̄ aliqd obijcit electo cōfirmādo
 vel cōsecrando. vt. j. de accu. sup his.
 sed t̄ p̄motor inq̄stionis vel adiutor
 si ad ipsius denūciationē cōmissa sit
 inq̄stio. alioquin de falsa denūcia
 tione puniet vt dictum est. r̄ eo a pro
 sequendo r̄testificando repulso. si is
 ꝛ quom inq̄redum est fuerit inſe
 matus. nihilominus inq̄ref vt. j. de
 accu. r̄ inq̄i cum oporteat. Et q̄ pu
 niendi sunt falsi nūciatores p̄bat.
 C. de ac. r̄ inſcrip. l. ea quidē. ff. ad ruz
 pill. se. cō. l. ab accu. S; nūciatores z C.
 de curiosis. l. ij. di. r̄. ¶ Iudici facien

da test probatio vt. ij. q. vij. pleriq. C. j. ob. tur. cau. l. j. iij. q. ij. §. i. in crim. nali. in ver. si testes. ff. de pb. l. i. quinq. ginta in fi. fides. cfm. re legid. iudicia re de bef. vt. C. de testi. l. cos. Itaqz ipse magis scire pot. quanta fides sit res. sibus adhibenda. vt. ff. de testi. b. l. re. s. iij. fides. sed pnte aduersario. vt. C. testi. l. si qn. §. sed cu. i. r. pti. in nomi. ne offi. ¶ 3d autet. pb. idu. est qd. probati probant. adiuvet. vt. C. de pb. l. ad pbatione. vt. si. qs. ad pbationes. dñj. pbatione inducet. facte locatio nis non. eni. sufficit ad pbatione dñj. facta locatio. vt. j. de fide. in ltr. c. nter dilectos. C. loca. z con. l. ad probatio. nē. ¶ Spēs probationum sunt sex. j. 7 pba. 1. probat. em. aliqd. rei euidentia vt. cu. quis. in crimine deprehendit. vt. l. de. si quis dyacon. l. xxi. di. si clericus. z. c. presbyter. ff. de ritu nup. l. pal. §. q. i. adulterio. Nō tñ sufficit sola depre hēio s. requirit etia. cōuictio. vt. in p. dicto. c. si quis dyaconus. §. de u. cu. nō ab homie. C. de deser. ciui. l. vij. in prin. Sed quis ad condemnandū. non sufficiat sola deprehēio vt. h. q. j. non in quēq. sufficit tñ ad infamādū. vt. in. d. l. pal. §. q. in adulterio. 3re scō cum qd. ita notorium est nulla possit tergiversatio. celiari. vt. j. de accu. ciu. denq. h. q. j. manifesta. q. lorari. §. i. manifestis. z. j. c. de mau. z. c. scel. §. de filiis presby. qm. j. de purga. c. u. dilectus. 2to faman. vt. iij. q. ij. item in criminali in ver. nrem. i. p. j. ritu. prop. ram litteris. Quarto per p. sumpcionem. vt. xvij. di. t. peruenit. l. xxi. di. multis. j. de coha. de. z. mus. lic. si quisq. i. aut. vt. liceat ma. z. auic. §. pe. C. de adul. l. si quis in aut. si pos. test. tres. Quinto per iuramenti des lationes. vt. xvj. q. ij. dilectio. j. de iur. ciu. l. manifeste. C. de reb. cre. di. l. in bonede. j. eo. r. si. ficur. Sex. 1o per instrumen. vt. j. de fide. in ltr.

men. per totum. quorum noie testes intelliguntur. vt. j. de testi. co. puenit ff. de fide instru. l. j. ff. de n. signi. l. mo tionē. §. instrumentoz. l. hoc tñ nota bis q pbatio tollit vincit psumptio nem vt. j. de psump. q. ff. qd merus causa. l. nō est verisimile. sicut psum ptio psumptionem vt. ff. de in inte. re sti. l. diuus. ¶ Sed qñ illud de quo frequēter i iudicijs dubitat? an p re stes pbari possit? rñ ei? quod in in strumento publico continetur. Et vt q sc. vt. j. e. ti. tercio. j. de fide. instru. cum Joannes hñmra. C. de proba. l. cum precibus C. de contrahen. z com mit. l. l. optimū. z. C. de non nu. pe. l. aduersus. Et generaliter dicit auctori ras. In oīe duorum vel trium stat oē verbum vt. j. de testi. licet. ij. q. iij. c. j. §. j. j. de testibus cum a nobis. Nec mi rui. Nā vtriusq pferatur mortue vt i aut. de fide instru. §. si vero aliquid ta le. coll. vj. z probat. j. eo. tit. post celsio nēt. c. in pñtia. Presentia testium fa cit instrumentum credat. vt. j. de fide i stru. c. ij. §. de. pecu. alia. l. j. di. e. ps. xij. q. ij. sine exceptōe in aut. de fid. instr. §. si qñ igitur. z. §. sedz si qñ colla. vj. z in aut. de here. z falci. §. si nō obstat tper eos qui falso inter fuisse dicunt potest improbari instrumentū vt. ff. quemadmo. test. ape. l. j. in fi. z in aut. de fide. instru. §. si vero moriantur. s; licet enim dicatur q parez vñ ha beant testes instrumentā. vt. C. de fi de instru. l. in exercendis. Inue nio tamen plerisq validiorem esse p bationem instrumentozum q testiū vt in mandato probando vt. §. de off. dele. cum in iure. C. de mā. pri. l. vna. Item in licentia vt. l. xj. di. extranco. z. c. se. C. de epif. z deri. l. i qua per ca lumniā. §. vlt. in aut. q. modo opoz. ep. §. non aliter. colla. j. viij. q. j. c. vno. Item in fidei. confessione. vt. j. q. vlti. saluberrimum. Item in electione. §.

de elec. q. ppter. Item in conuentio ne rei ecclēstiasice vt. x. que. ij. hoc ius potrectum. Item in etate. vt. C. si mi nor se ma. dite. l. si alterius in fi. Item in non numerate pecunia confessione C. de nō nu. pecu. l. generaliter. Item in probatione census. vt. ff. de pbat. l. census. ¶ In his igitur consimili bus vñ q per testes improbari nō va leant instrumenta. cum tamen vali dior sit probatio instrumentozum q testium sicut dictum est. Nec mirus nam memoria hominū labilis est vt ff. de arbi. l. si arbirer. z ideo testes ex tractatu temporis variare solent. vt. ff. ad carbo. l. ij. §. buc. ff. de dā. infe. l. qui bona. §. vlti. ¶ Solutio 3 quod libet instrumentū reprobari potest per testes per. l. illam. C. e. ti. l. cum p cibus. Fallit in inuentario. vt. C. arbi ture. l. vlt. Et hoc propter nimiam ei solcunitatem. Item fallit cum mulier facit in instrumentū se pecuniam ac cepisse p intercessionem quam fecit. cō tra hoc instrū probari non potest vt C. ad vel. l. antiq. z hoc ideo q p hāc confessionem mulier tollit sibi priuile giū velletiani quod facilius tollitur qñ cōe. Nā si quis confiteret in in strumento sibi pecuniam numeratā non ei tollitur ius cōe per quod exci pi potest de non numerata. C. de nō nu. pec. l. aduersus. z. l. in. cōtractib. ¶ Secundo videndum est de nume ro testium. i. quoz testes requirā ad improbandū instrumentū. Et est di cendum qd quattuor. z ii enim tabel lio habeatur loco duoz testiu. vt. ff. de test. l. doc. vñ de facit qñs plenā pbatōne. vt. C. ad le. cor. de fal. si qñ decurio necessarium est vt tot sint tes tes excedentes numcz duoz quoz per se facit pbationem. vt. j. de fi de instru. cum Jo. heremira. Sed qd si instrumentū habeat testes inferi pros. qui instrumentum defendant.

Dico qd testes improbant excede re oñ illos in duob? admin? In nu mero aut testium q sunt p instrū cō purabitur tabellio p duobus. vt di cum est. ¶ Restat videre qñ pbatō faciēda sit. Et est sciendū qd decina torie iudiciū in initio pponēde sunt. Decinatorias voco q. 3 iurisdictiones iudicis opponit nē si eis sciēter omis sis ad alia pcedat videatur qñ in iu dice cōsentire. vt. C. de excep. l. vlti. z vt. no. i. recusatōe iudicis. §. de dila. §. sunt talie in fi. illi. §. eo tñ saluo qd nō vñ in iudice cōsentire q cdi. sibi ge nus desiderat actōis. vt. ff. de iudi. l. nō vñ in iudice. Sunt etiā pbande de dinatorie filr in initio. Prius est eni vt sciam de iurisdictione iudicis z de in de ad psequētia pcedatur. Verū si ex ignorantia exceptiōes hñmōi omi tantur etiam post sententiā latāz lo cum habet. vt. C. vt ante. cōpe. iudi. l. vlti. j. de sen. z re iudi. ad probandus. ¶ Dilatorie pponēde sunt z pban de ante litem contesta. vt. j. de sen. et re iudi. inter monasteriū. j. de excep. pastoralis. C. eo. ti. l. pen. Dilatorie so lutiones pponēde sunt in initio cau se. In initium cāe appello lit. z re. vt. C. d iur. cal. l. ij. Respon. j. §. vlt. Probande vero postq actor intentionem suam fundauerit. vt. C. e. ti. l. exceptionem. si tamen reus non didicit testificata. vt dicam. j. tit. proxi. Actor debet pro bare intentionē suam post litem cōte fra. Reus pbatit exceptiones suas. s. per improbias postq actor itentionē suā pbanit. vt. C. de exce. l. si qdcs. C. sniam rescin. nō possit. l. per reprobias z. C. de pscript. l. d. tēpo. l. cmptoz. Qd aut lex illa si qdē. z. C. e. ti. exceptionē vellet qd reus debebat prestari ante pbationē actoris. puro qd illa presta tio ex voluntate nō ex necessitate fiat. Sit z. idā pemptorie. q post sniaz op poni pñt z pbatit sunt exceptiōes

ille per quas contenditur iudiciū re tro nullū vt est exceptio falsi para roris. vt. §. de p. ci. in nostra. C. eo. ti. l. 15. ff. de iudi. l. licet. Item exceptio falsi. vt. j. de cr. fal. sup eo. ff. de iudi. l. si p tor. §. marcellus. C. si et fal. instr. l. vi. z. l. j. z. ij. j. de sen. z re iudi. cum. j. z. z. in quibsdam alijs casib? quos notabo. j. de excep. ¶ Illud in sum ma notandus est q sicut se hz excep prio ad accusationem quo ad modū pbandi. i. sicut pbata intentione acto ris deinde pbanda est exceptio per cmptoria. vt supius dictū est. sic se hz replicatio ad exceptionem vt pbata exceptiōe replicatio pbatit. vel simul prober vterq. c. rapicis et replicas vt. j. de pscript. illud. sic tamen vt po sterius probans non didicerit testifi cata prius alioquin secus. Contigit tamē aliquando qd ppter psumptio nem facientē p actore non admittit pbatio exceptionis s; replicationis. vt si repetā a re beneficiū meum. tu excipias qd renūciaui sponte. ego re plico qd coacte. tunc q non est verisimile qd sponte renūciauerim admit titur in ea pbatio. vt. §. de renū. sup hoc. Quod autē dicit posteriorē nō p bare si iam dicit testificata prius in telligo verum esse per testes. Nā per instrumenta pōt qñ pbare. vt. j. de fi. in stru. c. dilectus. In sūma notabis q in duplicib? iudicijs pbat vterq. vt j. e. ti. ex lris. ¶ Item pbat aliqui p aspe ctū. vt. j. e. ti. pposuisti. ff. de ven. l. i. p. l. in pñ. C. finitū regū. l. ij. ff. e. l. i. iur ptiōi. vj. q. iij. inter memoratos. Nec ob. qd a? s. d. q ocul? plerūq falli. vt. j. e. ti. c. m. r. vj. q. j. nec aliqua. Nā z si plerūq fallat frequēti? tñ nō fallit. Nā segni? irritat aiam dimissa paures. q que sunt oculis subiecta si delib? vt in fi. de gradi. ad fi. ¶ Item probantur limitationes p libros an tiquos. vt. j. co. ti. c. i. c. Et cñsus per li

Pro batio limi tatiue cessat

bros censuales. vt. j. de pscript. ad au
d'etiam p instrumenta priuata ab ar
chivo publico producta. vt. C. de fide
instrumē in autē. ad hoc. xxx. q. j. p
uenit probatur p abbreviaturā nota
rij defuncti vnde complēda est z ad
instrumētum publicum reducenda.
vt. j. de f. instrumē. c. vlti. non aut per
priuatas scripturas. vt. C. eo. tit. l. in
strumēta. nisi habeat subscriptiones
trium testium. vt. C. de f. instrumē.
l. comparationes. Unde versus. Lau
rio priuata cum trino teste notata.
hoc ius est nacta q cautio publice
facta. † Ultimo queritur an credatur
litteris epi. Et videtur q sic. vt. j. eod.
12 ti. post cessionē. ij. q. iij. cure. j. de fide
iussio. puenit. lxxj. dist. extraneo. z. ca.
sequētibz. j. de fide instrumē. c. ij. Nam
z creditur litteris abbas. vt. xix. qd.
iij. statuimus. Litteris etiam conuē
tus. vt. l. co. tit. tertio. Litteris capi
tuli. vt. j. de appell. significauit. lxxij.
dist. in noie domini. Item creditur si
gillo epi alieni. vt. xix. q. ij. c. j. z. ij. Cre
ditur instrumēto principis in pu
cia aliena si hoc habeat consuetudo
regionis. vt. j. de f. de instrumē. cum dile
crus. Et satis credo q credendum sit
litteris episcopoz pter q circa acta
iudiciorum. vt. j. eo. ti. quoniā contra
falsam. Sed opponitur cum vox vi
ua preferatur voci mortue. vt in autē.
de fide instrumē. §. si vero aliquid ra
le. Quare non creditur testico po di
centi aliquem excommunicatum. vt
vi. q. ij. si tantum. z. c. placuit. z. credi
tur ei scribenti. vt in c. cure. Respon
deo. scribēti iure ordinario creditur.
vt iudici de eo quod sit coram eo tā
quam coram iudice. z. sic loquitur. ca
piru. cure. Et autem dicenti id quod
nouit vt homo. z. contentiose dicen
ti tanquam parti non creditur et sic
loquitur. c. si tantum. z. j. titu. priorio.
cum tu fili.

Primo supra

de probationibz in ge
nere. Nunc de ipsis in
specie videamus. Et
primo de testibus. pos
tea de instrumētis eo q vox viuava
lidior est q mortua. vt in autē. de f. d.
instru. §. si vero. Hoc igitur ordine p
cedamus. vt discutiāmus q possunt
esse testes. qui non. quor testes req
rantur. que iurare debēt. quādo sint
producēdi. quoties. que diuersitates
testimonijs noceāt. z. an post publica
tionem possint testes produci.
¶ Possunt esse testes q non prohib
entur. Nam edictum de testibus p
hibitorum est. vt. ff. eo. ti. l. i. sicut edi
ctum de pcuratoribus. vt. ff. de pcur.
l. mutus. sicut z edictum de matrimo
nio contrahēdo. vt. j. de spon. c. i. apud.
Prohibitorum. sc. certaz psonarum.
generaliter aut pmissorum lz aliter
ponatur z aliter significet hoc verbū
prohibitorum. insti. de interd. §. iter
dictoz. ff. de interd. l. j. ¶ In testi
bus † sex potissime consideranda oc
currunt. Condicio sexus etas discre
tio fama. Et fortuna fides. in testibz
ista reqres. conditio. an sit seruus vel li
ber. seruus enim a testimonio repel
litur. nam sepe seruus metu dominā
tis testimonium supprimi veritatis
vt. j. de ver. sig. forus. §. testes. iij. qd.
iij. §. ut in criminali. in verbo liberi.
z. iij. q. v. accusatores. C. eo. ti. l. qm li
beri. seruata tñ distinctione autē tice
C. eo. ti. si vero dicatur. Fallit tamen
hoc cum de facto serui queritur. non
tamē pro dño nec ptra dñm. vt. iij. q.
iij. §. ut in criminali. in ver. item ser
ui. Itē admittitur in defectu testium
sed cū tormentis. vt. iij. q. iij. §. ut in cri
minali. l. i. ut seruus. † Sequis. q. femi

na nō admittit ad testimonium in cri
minali. vt. xxiij. q. v. mulierē. Et ē ra
tio qvaruit mutabile cor semp semi
na pducit. vt in pōicta de cr. forus. §.
testes. In ciuilibz aut admittitur vt
xv. q. iij. §. ex eo. z. ff. eod. ti. l. ex eo. In
criminalibus vero mulieres admir
ritur ad testimonium cū ciuilitate agi
tur de crī et ptra clericos. vt. j. eo. ti.
quoniā. z. c. tā litteris. Etas. q. minor
xiiij. ānis non admittitur in ciuilibz.
vt. iij. q. iij. c. j. In criminalibz aut mi
nor. xij. vt. iij. q. iij. c. j. §. itē in crimia
li. in ver. itē in testimonium. Discretio
q. furiosus z mēte captus a testimo
nio repellit sicut ab officio iudiciādi.
vt. l. q. vij. §. tria. fama. vt. j. eo. titu.
testimonium. Nam si vita bona de
fuerit fide carebit. vt in de cr. forus.
in si. fortuna. vtz sit locuples vel ege
nus. vt. iij. q. iij. §. itē in criminali. in
ver. si testes. Fides. q. infidelis ptra
fidelem nō admittit. vt. ij. q. vij. si he
reticus. xxiij. q. iij. ipsa pietas nec re
ner lex. C. de hereti. qm in si. Itē nō
obstat. j. c. ti. iudei. qd em ibi dicit cū
illi z c. facti notat nō ius ponit. Ideo
aut dicit sex potissime cōsiderāda. qz
z alia sunt cōsideranda. l. an sit odio
sus ex crimine. vt in autē. eo. ti. §. si ve
ro odiosi. † Item nō admittitur quis
ad testimonium in cā sua principalr
vel secundario. vt. C. eo. ti. l. omnibus.
vnde vēditur in cā rei vēdite non ad
mittitur p emptore. qz ppria vendi
toris causa videtur neq debitor i cā
pignoris p creditore. vt. ff. de appel. l.
ab executor. §. alio cōdemnato. z. ff.
qñ appel. fit. l. i. §. sed si alius. † Fallit
hoc in legarijs z fideicōmissarijs q
seruū testimonium in cā testi. cū agitur
de hereditate nō delegatis z fideicō
missis. Nec obstat q alis dñ heres si
bi iudex z testis iuenit. vt. C. de fidei
com. l. vbi em iproprie loquit. f. cū
iuramentum deferatur heredi. Itē fal

lit in collegijs z corporibz quozū aliq
in causis vniuersitatz ferre testimo
nium possunt. vt. xiiij. q. ij. sup. prudē
tia. f. eo. ti. insup. z. c. cū nūciat hoc
ideo qz causē vniuersitatum nō sunt
singulor z si comode tangant singu
los. vt. xij. q. ij. q. manumittitur. ff. qd
ciuilem vniuers. l. sicut municipiū. Itē
obscuri z ignoti nō admittunt nisi cū
torment. vt in autē. co. titu. §. scimus.
Itē executores negocior. vt. j. co. tit.
insup. z. ff. eo. ti. l. vi. Item non admit
titur qd in cā cōmunis. qz cā cōmunis
duoz vtriusq est. vt ar. ff. de rit. nup.
l. illud z hoc probari vñ. C. e. ti. l. qm li
beri. §. idem iuris. lz qdam illud refe
rant nō ad primum dictū legis. lz ad
sm. Et idē dico in socio criminis z pri
cipe. vt in l. qm in pri. z. iij. q. iij. §. itē
in ciali in ver. itē liberi. j. c. ti. veniēs.
Nec ob. j. c. tit. qm. Nam illud spālē ē
in cā denunciatiois. Vel ibi admittat
socus cris ad psumptionem. vt. j. de
adul. significasti. Nā z iudex recusari
poterit in cā cōsimili cum litigatore.
vt. j. de iudi. cām. creditur tñ socijs cri
minū i exceptio. vt. lxx. di. si qd papa
vj. q. j. si qd cū militibus. xv. q. iij. nes
mini. §. de confes. ca. j. Item gñaliter
parēs z filij in infinitū ptra se testi
monium nō ferūt. vt. C. eo. ti. l. paren
tes. Item z p se testimonium nō ferūt
generat em verum est q pater filio
z filius patri ydoneus testis non est
vt. iij. q. iij. itē in ciali in ver. item tes
tis. z. ff. eo. ti. l. testis. Nomine autē
patris z mater continetur. sicut z pa
trona noie patroni. vt. ff. de verb. sig.
l. patroni. Casualiter tamē admittit
ad testimonium pater z mater pro fi
lio. f. cum queritur de erate vel de na
tuitate. vt. ff. de proba. l. etiam. j. qui
fil. sunt leg. transmissi. z. c. per tuas.
Item vbi agitur de impedimēto ma
trimoniū rōne consanguinitatis z af
finitatis. vt. j. eodem titu. quoniens. j.

de sen. et re iudica. tenor. i. q. ma. accu. pos. videf. r. r. q. vj. c. j. et ij. Ceterum si agat an matrimonium sit otactum vel non. tunc admittunt cum distinctione. i. eo. tit. sup. eo. Item in testamento. vt. ff. de testa. l. qui testamento. §. p. otarius. in si. de testa. §. in testibus. Item pater filius. Item duo fratres in eodem testamento testes esse pnt. vt. iij. q. iij. §. item in criminali in v. itez pater. ¶ Queda tamen persone sunt que aduersus conciliarios suos testimonium dicere non cogunt. vt. iij. q. iij. §. item in criminali in ver. item lege iulia. Item de domo actoris vel accusatoris testes produci non debent spectrum est est in ea re domesticum testimonium. vt. iij. q. v. p. totum. C. e. ti. l. etiam. ff. eo. ti. l. pe. iij. q. iij. §. itez in criminali in ver. item in iure civili qui aut sint domesticus legis. ff. de pe. l. respiciendum. §. furta. ff. ad filie. l. si vir. ff. de re mili. l. q. cuz vno. C. de questionibus. l. pudem. ff. de edil. edic. l. ediles. §. familie. ff. de religio. l. familiaria. Item oēs illi q. suspecti sunt in iudicando de qbus dicam. j. de app. et recu. suspecti sunt in testificando de qbus dicam. j. de app. et recu. suspecti sunt in testificando q. testes absq. suspicionem et infamia esse dnt. vt. ij. q. vj. testes. Ibi tamen oēs q. de iure repelli possunt admittendi sunt si is contra quem producat cor testimonio in alio iudicio vltus fuerit. nisi iniurias postmodum exortas docuerit. vel aliquid legitimum post emergens seu correptionem. vt. iij. q. d. iij. §. item in criminali. in ver. item si q. testibus. et C. eod. tit. l. si quis testibus. ¶ Duo tamen testes ad min. sunt necessarii. vt. ff. eod. tit. l. vbi. et iij. q. iij. §. item in criminali. in ver. sic. item vbi. nam in ore duorum stat omne verbum. vt. ij. q. iij. §. i. c. j. hoc illit in quibusdam casibus in quib.

plures requiruntur. vt. cū presul cardinalis accusatur. vt. ij. q. d. iij. presul. Item in testamentis requiruntur se prem. vt. C. de testamen. l. hac consultiissima. In codicillis. v. vt. C. de codicillis. vlti. et l. si vnus. Nisi forte ista cor recta videantur. j. de testa. cuz iesses. et c. relatum. Quidam tamen dicentes hoc durum esse vt ex illis deceret. tot leges tollantur. vt. d. de elec. humana et C. de inoffi. testam. l. si quando in tellexerunt de re. illas in relictis ecclesiis in qbus minus solēns voluntas requiritur sicut inter liberos. vt C. famil. hereticum. l. vlti. C. de testa. l. hac consultiissima et in falcidia. vt. C. ad legem fal. in auten. similiter. Alij autem dixerunt leges illas locuz habere cum agitur in foro seculari. De cre. cum agitur in foro ecclesiastico. Item exiguntur quinque testes in donationibus causa mortis. vt. C. de dona. causa mortis. l. vlti. Item qnq. cū quis debitum in scriptis vult probare p testes se soluisse. vt. C. eod. tit. l. testium. Vnus autem testis in causa non sufficit. vt. iij. q. iij. §. item in criminali in ver. vnus vero. Nam dictum vnus nec iustificat nec condemnat. vt. xxiij. q. ij. ad monere. Sed et hoc fallit. C. de crimi. fal. l. si q. decurio. in auten. de fide instrum. §. si vero moriantur. ff. de dote prele. l. rheo pompus. Generaliter tamen dico q vnus testis facit presumptionem. ff. quemadmo. testa. aperiantur. l. j. in si. Preterea si duo faciunt plenam probationem ergo vnus facit emiplenā. Item creditur vnus testimonio in omnibus his in quibus alteri preiudicium non inferitur. vt puta si dubitaret de baptismo alicuius vel an ecclesia sit consecrata. vt de consecra. distinc. iij. paruulos. et c. cum itaq. ¶ Iurare debent testes iocere veritatem qui nouerunt. vt. ij. q. d. ix. hortamur. Nec

admisceant falsum. vt. ij. q. iij. nulli. nec de suo aliquid adiciat nec quod bonum videtur addant. vt. ij. q. i. pu. ra. Item q. dicant pro vtraq. parte. vt. iij. q. v. non sane. Cum vero agitur de impedimentis matrimonij. s. de consanguinitate et affinitate. tunc testes prestant iuramentum continentis duo auditam et credulitatem. De bent enim dicere se ita a maioribus accepisse et ita credere esse. vt. j. eod. titu. quotiens. et r. r. q. vj. de parentela. Ibi tamen necessarium est qd is qui testificatur viderit aliquos in gradibus constitutos. vt. j. eod. titu. l. s. et quadam in si. In inquisitione autem forma iuramenti testium est vt super crimine dicant veritates plenam. vt. j. de symo. licet hely. Si vero super statu ecclesie inquiratur tunc forma duplex est. Nam aut iurat dicere veritatem de his que scirvel credit in ecclesia reformanda exceptis occultis. vt. d. proci. vel respondebit ad interrogata. ¶ Producenti sunt regulariter in principali post lite contestata. Regulariter ideo dici quia causa lites secus. vt. not. d. vt lite non contestata. §. j. et ij. In principali ideo adieci q. in emergentibus questionibus et in dilatorijs exceptionibus possunt testes ante lite contestata. produci. vt cum suspicio iudici opponitur. coraz arbitris probatio offertur. vt. d. de of. si. delega. suspicionis. Item cum opponitur de suggestionem falsitatis vel suppressionem veritatis. sicut in his et consimilibus quilibet potest exempla per se notare. Quando aut testes actoris et testes reiproduci debeant post lite contestata. no. d. tit. pr. §. actor. ¶ Testes produci pnt vsq. ad tertiam productionem. vt. j. eo. ti. in causis. s. hoc verbis productionis duobus modis consuevit exponi. vno modo sic. productio. i. dilatio unde tres productiones dari debent

pro testibus. id est tres dilationes in qbus fieri possunt multe testimonij productiones. i. inductiones et presentaciones quarta aut dari non potest nisi cum solentare legali. j. eo. ti. in causis. j. eo. ti. c. pe. in aut. eod. ti. §. q. vero. coll. vij. Et in hoc intelligi potest qd in l. ans. triqua. ff. de feriis. l. vlti. q. p. singulis necessitatibus singule dilationes dari debent vix est vsq. ad tres et quartas cum solemnitate vt dictum est. Alio modo exponitur hoc verbus productio id est presentatio testimonij. vt sic hoc verbum productio significet id qd verbis sonat. et simile. ff. de verbo. sig. l. cum enira. ff. iudicatum solui. l. iudicatu. Nam cuz pnto iudici aliquos testes recipiendos de vna productione. cū pnto alios de secunda productione. tres ergo tales productiones fieri pnt sub vna tamen dilatione. quarta vero non nisi cum solentare legali vt dixi. Et no. q. fm primam expōne qd de quarta gra exempli d. Idem est de quarta et de sexta et de vltiori ex necessitate tamen. q. vt superius dictum est p singulis necessitatibus singule dilationes cuz cause cognitione dande sunt non enim facile amplius q. semel dilatio dari debet. vt. ij. q. d. iij. §. lpa cum. Sed puto in hoc seruari debere quod obtinet in causis de facto cū enim aliquis vult probare p testes. colligere debet oēs testes quos tunc habere potest et dicere iudici. Istos res. presento p prima productione. Item colligat alios et presentabit p secunda. Item alios pro tertia. oēs tamen sub vna dilatione. sed iudex refrenare poterit multitudinem testimonij effrenat. vt. j. e. ti. significauerit. Legalis autē solentitas hec erit. q. iurabit is q. perit quartam productionem q. non fuit paucatus dicta testimonij p se vel p alium nec petat quartam productionem p aliquem dolij machinatione vel arte

sed propterea quod non valuit uti testibus quos producere intendit. ut in autē. eo. tit. §. q. vero multi. ¶ Et cum in hoc casu iuretur quero an derogati sit illi autē. de his que ingredi. ad ap. pel. §. q. igitur colla. v. ubi dicitur quod semel in tota lite iurandi est. Rñdeo puto derogati esse. q. in autē. de testibus. posterioribus est illo autem. de his qui ingre. et eodem modo derogetur illi autē. de his qui ingrediuntur per aliud autē. de instrumentorū causa. §. si vero moriatur. ubi similiter secundo iuratur quod autē. est in. vj. colla. Vel posset dici quod non derogaretur. nā illud autē. de his qui ingrediuntur loquitur in iuramento de credētia quod semel in tota lite prestāduz est. Aliud vero autē. loquitur in iuramento veritatis. Item sciendum est quod si ego produxi testes in principali. Et tu excipias in personas illorum licebit tibi producere testes ad reprobationem eorum et eodā modo licebit mihi excipere contra tuos testes et alios producere ad reprobandas personas tuorum. conceditur enim mihi a iure testes meos defendere. ut. j. de symo. l. j. hely. et. c. per tuas. et et confirmare. ut. iij. q. iij. de iudicijs. ultre rursus autē tibi non licet reprobare meos quos ultimo produxi. Nam si hoc tibi licet iā q. tri. producerentur et tertios pputari his quos in principali produxi. et si liceret producere quatuor contra tertios. eadē rōne et quinquos contra quatuor. et sic posset res ad in infinitum deduci. ut. j. eo. titu. l. j. dilectus filius. In finitas autem vitanda est. ut. C. de iudicijs. l. i. propter artem in prin. §. de dolo et contu. finē. ff. de rei iudi. a diuo pio. §. sed si emptor. ff. de arbit. l. non distinguemus. §. questum. ff. pro suo. l. vlti. ff. de lega. iij. l. fidei commissi. §. si quis decem. Et idem dico si ego et tu produximus testes in principali. nā licebit tibi objicere in personas meo

rum et mihi in personas tuorum. et sic tibi licet producere testes contra meos et mihi contra tuos. Sed et cuilibet nostrorum licebit tertios producere testes ad defensionem illorum quos in principali produxi et ad reprobationem illorum qui producti sunt ad reprobandum. ¶ Nunc videndum est de diversitate testimonij. Et est sciēdū quod testes in his concordare debent que sequenti versiculo continent. Res persona. gradus locus. hec sunt consona tempus. Res ut cum vnus testis dicit de vna re alius de alia. vel vnus de vno facto alius de alio. si de factis queritur. Et tunc non valet testimonium cuius sint testes singuli in suis testimonijs singulares. ut. §. de elec. cum dilectus. et. §. de proba. licet. Persona ut cum querit de persona. vnus testis dicit de vna persona et alius dicit de alia non valet eorum testimonium rōne premissa. Gradus ut si agatur de impedimento consanguinitatis et affinitatis et testes in computatione graduum diversos asserant gradus non valet eorum testimonium. ut. xlv. q. vj. de parentela. Locis reddit testimonium inefficax. ut in exemplo danielis. Similiter et tempus ut. iij. q. x. nihilominus. Sed hec dicunt quidā vera esse in facto breuiterabili. ut est homicidium eiusdē hominis. In facto vero iterabili. v. est adulterium etiam cum easdē dicunt diuersitates loci et temporis probant in illis adulteriū contra quē producant. Sed hoc reprobatur danielis exemplum. talis autē diuersitas in tpe non nocet ut vnus dicat de die dominico alij de hora nona eiusdem diei. quia dictus secundus continetur sub dicto primi. vel si vnus dicat in domo tali contractum vel de licitum est alius dicat in camera. Et

Testes singula res non probant.

in facto durabili non nocet diuersitas testimonij. ut si vnus dicat se vidisse episcopum vel presbyterum celebrasse in hora tercia alius in hora sexta. Dissa. est in factis durare solet. Si quis agat de decima. et vnus testis dicat decimam solutam vidisse. interrogatus quid viderit solui respondit fabas alius dicit ciceram. nūquid probari intelliges decimam fuisse solutam. Rñdeo non quia in rebus discordat ut in primo membro versus huius De diuersitate autē testimonij plenissime notatur. iij. q. iij. itē in criminali in glo. que incipit circa. Sed ut breuem et summariam doctrinam habeas sic notabis. ¶ Si testes quos ego induco varia et diuersa proponant erunt singuli in suis testimonijs singulares. ut. §. de elec. cum dilectus. et. c. in generali. et. c. bone memorie. et. §. de proba. l. j. Si vero quilibet singulorum contraria dicat repellat omnino. et in decret. l. j. de ap. sollicitudine. ff. q. appell. fir. l. j. C. de sur. l. j. lib. x. et de mune. pumo l. pcellio. Ceterū si quidā de meis testimonij dicat per me. quādam aduersario meo iudex considerabit numerum et additionem illorum qui dicat per me et illorum qui dicat aduersario et quod dicat et similia et negotia aptiora. ut. iij. q. iij. §. itē in criminali. in §. sepe. Si vero ego inducam testes pro me et tuos pro te. et testes tui deponunt contraria his in que dicunt testes mei. tunc etiam iudex considerabit numerum et additionem meorum et tuorum et qualitatē dictorum et sic preferret meos tuos vel tuos meos. Sed si omnia paria inueniantur quod difficile est tunc interpretetur si potest. ut. j. eo. tit. cum tu fili. si non potest absoluat eum. ut. §. de probat. ex literis. j. de fide instrui. inter dilectos vel iudicabit pro re magna fauorabili. ut in predicta decre. ex literis. ff. de rei iudicijs. l. inter parces. ff. de reg. iur. l. liberis. xij. q. ij. c. redemptor. ff. de inoffic.

testa. l. si pars iudicandum. xxiij. q. j. si quis accepit. Unde versus. Stat testamentum libertas coniugum. Si sint equales quod producant vtriusque. ¶ Publicatis attestacionibus non licet alterutri. hoc est ei qui produxit vel aduersario testes producere circa idē. ut. j. eo. titu. cum venisset. sec. causa aliud. ut. j. eo. titu. causam. et. c. cum causam. series ex tenore. Quidā tamen doctores aliter intelligunt has duas decre. dicunt enim quod ibi post publicationem attestacionum producantur testes. Alij circa idem adijciētes hoc spāle esse in causa matrimoniali. Et eodem modo intelliguntur. j. de consanguini. et. affini. ex lris. j. e. ti. c. in tua. j. de sponsali. sicut eorum causae matrimoniales fauorabiles sunt. Si certe hoc non est augere fauorem sed viā falsitatis aperire vti in antē. de testibus. §. q. multi colla. vj. ¶ Unus de illorum finis non admissa dico. quod etiam in causa matrimoniali testes produci non possunt super eisdem articulis quas postquam partes didicerint testificata. ut. j. eo. titu. constitutis. ¶ Ad iura que ipsi allegant sic responsio. Decreta. illa series. non ob. Nam ibi testes producantur ad alium articulum siue ad alium gradum. In illa ex tenore. inducantur ad probandam negatiuam indirecte. sicut loquitur lex C. de contrahen. et committē stipula. l. optimam. Illa cum in tua non ob. quod ibi prima productio facta fuit extra iudicium cum prediceretur in ecclesia de matrimonio contrahendo. Secunda vero non habet in hoc casu. Quidā habent in litera in hac causa. Sed prior litera verior est. Decreta. illa ex literis similiter non obstat. Nam ibi

prima probatio fiebat extra iudiciū
Secunda in iudicio. Sicut in illa dec.
cum in tua terra pductio fiebat ad
aliū t. noui articuli. s. qñ testes didi
cerint qđ restati sunt ante accusatio
nem matrimonij vel post. ¶ Scio q
cuz super hac qđne inter me t. docto
res padue concertatio fuisset exorta
alijs primā opinionē fouentibus. me
secundā consulta romana eccl. sup qđ
ne de facto posteriorē suam appro
bauit. Ibec tñ in cā appellationis lo
cum non hñt in qua pgrare talis do
ctrina tradita est nō oppositi oppo
nā. t. oppositi nō pbatū pbabo. scz
nō oppositi in primo iudicio appel
lationis t. oppositi in primo iudicio
nō probati pbabo in iudicio appel
lationis vt probantur hec oia. f. c. r.
fraternitatis. ff. de appell. l. scio. C. de
appel. l. eos. §. si qñ añt. C. de repo. ap
pell. l. p hanc oñs Alber. dicit q post
publicationē attestatiōnū nec in pri
ma cā principali nec in cā appellatio
nis lz circa idē nouos pducere testes
per autē in autē. eo. tit. §. qñ vtro in
sti. Et respōdebat ad leges superior
es q loquātur cū in primo iudicio p
batum est nisi p testes sed alio mō. f.
ad decre. illam fraternitatis nō pote
rat rñdere. ¶ Et not. q decre. illa fra
ternitatis. dicit testes posse duci in
cā appellationis sup nouis capitulis
Sed lex illa p hāc dixit sup nouis as
sertionibus q nō ad nouū capitulum
pertineant. Ad qđ rñdeo. qz qđ dicit
decre. capitula exponendū est. i. asser
tiones sup quibus audietur quis in
causa appellationis. si nō est nouum
capitulum ptineat vt dictū est. Nam si
in causa appellationis aliqd ppona
tur vel asseratur nō contingens id de
quo actū est in primo iudicio propo
nens non est audiendus nec admit
tendus volēs probare. ¶ Item osci
eadem dicit in causa appellationis no

uos testes admittendos sup nouis
dñtaxat capitulis. Illa p hanc. dicit
tam super veteribus q super nouis
Solunt legiste dicētes q sup veteri
bus in qbus iam facta est publicatio
nouī testes induci non possunt in ea
dē cā sed in causa appellationis que
est alia a prima. Sed ob. eis verbum
decre. dñtaxat que in cā appellatiōis
loquit. Nam dicit q appellatus fuit
sup qđne iudicata. Quidā tñ dixerūt
q lex loquit qñ appellatur a diffinit
ua decre. qñ appellatur circa diffini
uā. vnde qñ eadem causa durat non
possunt testes audiri sup veteribus
Nec istud placet qz decre. loqui vide
tur cum appellatur a diffinitua
vt superius dictū est. ¶ In hoc tñ
sic teneo qz in prima cā q in cā ap
pellationis noui testes admitti non
possunt sup veteribus articulis post
publicationem. Et qđ dicit lex in cau
sa appellatiōis nouos testes admit
tendos sup veteribus subaudio non
probat in primo iudicio vel pbatis
non p testes sed alio mō. Soler du
bitat q sint noue assertiones vel no
ui articuli ex veteribus capitulis de
pendentes. Ad qđ exempla canonica
sic pono. Agebas cōtra me in actione
et vendito vt tibi traderē rem quam
tibi vendidi. excipiebam nō teneo qz
nōdum est mihi in precio satisfactus
iudex condēnat me. appello in causa
appellationis circa vetus capitulum
quod fuit de non tradendo quoddā
nouum assero in iudicio appellatio
nis scz non teneo tradere qui vendi
tio non fuit pure contracta sed sub
conditione que non est impleta. vt. f.
de fide instru. cum Joannes in pñci.
Item vis facere quartam productio
nem testium cum iudex non admittit
appellat in causa appellationis. ego
appellatus possum circa vetus capi
tulum qđ est de non recipienda quar

ta productione aliquid de nouo asse
rere qđ in primo iudicio non dixi. scz
vt dicam quartam pductionē ideo
non fuisse admittam nec fore etiā ad
mittendam vt refrenetur effrenata
testium multitudo. vt. f. eo. titu. signi
ficauerit. Regalia exempla sic pono
Zutor datus se excusat dicens se ge
rere tres tutelas vnde excusat se a
quarta vnde cōdemnatus appellat
nunc in causa appellationis circa ex
cusationem asserit nouus. f. se gerere
vñ tutelam ita diffusam t. negocio
sam vt loco trium tutelarum habea
tur. vt. ff. de excusa. tute. l. is qui tres
§. eum qui. Item agebas contra me
dicens quod in minori erate sine de
creto vendideras mihi predium. di
cebam valere venditionem tamq a
maiore factam in cā appellationis a
maiore rata venditiōe habitū. vt. C.
si ma. fac. ra. hab. l. vlti. ¶ In summa
notandum est q quatuor sunt q tol
lunt copiam pbatū per testes publi
catio attestatiōis renunciatio siue
Lopia conclusio. quarta productio t. nume
rus effrenatus. ¶ Item nota q re
di per testes sup eo tñ super quo iurat et sup
quod inducitur deponere debet. vt. f.
eo. titu. de testibus. ff. de pet. herc. l. si
qñ tol
latur. quis libertatē. §. vlt. ff. de iurciur. l. si
duo patroni. §. idem iulianus. C. qui
leg. perso. ha. l. vlti. Sed quid si prius
testis deponat t. postea iurat puto
nō valere testimonium. prius em iu
rare debet. vt. iij. q. iij. §. itē in crima
li in vers. itē iure iuradi. Quid si testis
dicat testimonij et dicat iuratus. qđ
scriptum est in carta dicovet depono
Ad qđ rñdeo. q hoc non sufficit. Nā
iudex hz necesse cōsiderare testis fer
mone. cōstantiam t. trepidationē. vt
ff. de qñibus. l. de minore. §. ij. Item
si etatem hz de se loquatur. vt de con
di. di. iij. cum paruulis. Et preterea di
ctum est tu magis scire potes quāta

fit testibus fides adhibenda. vt. ff. c.
tit. l. restiū fides in fi. Sed hec qđ ex
pedita videf. v. q. ij. relati. iij. q. ij. tes
tes. t. c. arte. ij. q. vlt. per scripta. f. de
accusa. t. inq. inquisitioni. §. tertie. 18
¶ Item nota. q testes pducti corā
arbitris possunt produci coram iudi
cibus t. ad idē ad quod primo fue
rant producti t. si publicatio facta sit
coram arbitris. vt. f. eo. c. presentata.
C. de arbit. l. cum antea in fine. C. de
testibus. l. cum apud. Ubi autem ali
quis attestatiōes in vno iudicio res
ceptas in alio iudicio pducit si atre
statiōes sunt clause erit in optione
producentis an velit vti illis attesta
tiōibz vel velit illos testes quospi
producerat vel alios pducere. vt. f. e.
tit. constitutus. t. cum cām. §. volēs
res. Et hoc ita verū est si renunciati
o non est testibus vel sufficiens produ
ctio non est facta. vt. f. eod. titu. de tes
tibus. vel si legitimus numerus tes
tium non sit cōpletus vt in predicta
decre. cum causam. Et fm hoc intelli
go. f. eo. tit. constitutus in fi. ceterum
si attestatiōes sint apte. erit in optio
ne illius cōtra quē attestatiōes pro
ducunt vt vel illas raras habeat vel
pariat illos pducit iterū si vult. Nā
si sunt mortui necesse hz illas raras
habere. vt in pñci. decre. cū cām. t. C.
eo. ti. l. vlti. ¶ Possunt et testes apud eū
dē iudicē iteratō pducit t. ad idē vñ
riati tñ mō agēdi. vt. f. eo. tit. venies
Itā si necessario interrogatiōes omis
se sunt. vt. f. eo. tit. p tuas. Itē si testes
confuse. deponant. vt. f. eo. tit. cū da
mor. Itē si obfure. vt. f. pñ. i. pñ. i. pñ. i.
terea. xxxv. q. vj. de parcella. ff. de qđ
l. reperi. quod enim obscure dicitur
pro non dicto habetur. vt. ff. de inter
rogato. actio. l. de erare. §. nihil inter
est. et obscure scriptum pro non scri
pto habetur. vt habet. vt. ff. que pro
non scriptis. l. ij.

De testibus cogendis. Rubrica

Actum est su-

de testibus. Si qz officium testimonii publici est et ad id nonnunquam inuiti coguntur. Ideo subijciatur hic rubrica de testibus cogendis. ¶ Videamus igitur an sint cogendi et qualiter in quibus casibus et an peccent testes subtrahendo se a testimonio ferendo vel si pro testimonio ferendo aliquid recipiant. ¶ Generaliter testes coguntur prohibere testimonium veritatis et hoc in civilibus vt. C. de testibus. l. si quando. ff. de tabulis exhib. l. locum. §. exhibere in aut. de testibus. §. qm. colla. vij. et. in plerisque decre. xiiij. q. ij. quāq. Sed et in criminibus videntur testes fore cogendos. vt. §. n. p. cum causam. §. eo. titu. preterea. et. c. super his. et. c. cum contra magistrum. et. j. eo. ti. ca. vlti. §. de symo. l. hely. Itēz cū certe sint persone quibus non denunciantur inuitis vt testimonium ferant qd ex privilegio contingit. vt. ff. de testi. l. iij. §. iulianus. et. l. inuiti. Et in alia. l. inuiti sequitur qd in alijs personis aliter est seruandum. vt. ar. ff. ad munici. l. j. C. de thesau. l. j. li. x. Et hec qd dixi in criminibus obtinent cū de crimine aut litera non criminaliter agit et fm hoc nō obuiat. §. eo. ti. de delictis. Sed in falsis decre. illa cū contra magistrum loquitur in crimine falsi. nec inuiti qd ibi actū fuit civiliter et tamē testes cogunt. Possumus dicere qd forte civiliter agebat. Sed dices nō multū refert vtrū civiliter an criminaliter agat de crimine falsi. nā p vtrūq. modū sequit pena ordinaria. vt. C. de proba. l. i. ubi dicitur. Ad quod dico imo refert quia per modum civilem non fieret depositio. ¶ Ubi dicitur potest qd speciale est in crimine falsi vt in eo etia

si criminaliter agatur testes sint compellendi qui se subtrahunt grātia odio vel timore. sicut et quidam alia sunt specialia in eodem crimine. §. vt in eo imponatur pena ordinaria per modum civilem vt dictum est. Item dicitur pro crimine falsi conuictus et degradatus statim seculari foro p consequentia applicatur. vt. §. de verbo. significati. nouissimus. §. de crimine falsi ad falsariū. cum hoc generaliter in alijs criminibus non contingat nisi post depositionē depositus in corrigibilis habeatur. vt. §. de iudi. cum nō ab homine. Sed his omnibus que superius dixi qd dicit cogantur ad testimonium tam civilibus qd in criminibus obstat canon. ij. q. vj. statuendū quia nec dicit iurare debent vt. ij. q. v. si quis presbyter. sicut nec compellitur ad alia publica officia vt. xvj. q. j. generaliter. Sed illud generale sic modifico. verū est qd non compelluntur ad testimonium precere si p alios veritas liquere non pōt vt in preallato. c. xiiij. q. ij. quāq. vel nisi gra odio vel timore se subtrahāt. vt. §. eo. ti. c. j. et vlti. et. c. contra magistrum. et. c. peruenit. Sed queres quare minus coguntur testes in criminibus si crinas litera agatur qd in civilibus. Rñō in criminibus mouentur accusatores eas remdeserre in publicā notione que munita sit testibz idoneis vel instruta apertissimis documentis vel iudicij ad probationem indubitatis et luce clarioribus expedita. vt. C. de pba. l. vlti. q. vj. sciant. sed dices idē in civilibus. Nā punitis qui aliquē temere ad iudiciū vocer vt. ff. de iudi. l. euz quē. Ad qd rñō. ibi diligētius examinetur vbi contra salutē hois oppressa puratur esse iustitia. vt. C. de appel. l. additos. ¶ Sunt etiam compelli di per censuram ecclesiasticam vt ap. 2 paret ex forma litterarum dñi pape

per clausam illam. testes autē et. per censuram vero ecclesiasticā non solū interdici sed suspensionis et excoicationis sententiā intelligo. vt. j. de ver. signi. querenti. sed si clausula illa testes autem. non adiciatur in lris vt solet fieri cum in lris habetur mētio de crimine. nihilominus iudex ad iura se referat et cogat vel non cogat testes fm ea que superius sunt pmissa. ¶ Consuetudo tñ romane curie sic se habet in causis de facto vt nullum testē cogat vel de crimine agit qualitercūq. de ipso agatur et idem seruat in lris non apponēdo clausulam consuetam testes autē et. ¶ In quibus casibus testes non coguntur per premissa satis apparet. ¶ Peccant illi et mortali ter sicut puto qd testimonium suum subtrahunt ei rei que non nisi per eos pbari potest. et ideo compellendi sunt ad satisfactionē sicut in alijs mortalibus contingit. vt. vj. q. j. illi qui. xij. q. j. p. dicandum. xxiij. q. v. precepti. Et maxime peccat qd metu alterius veritatē occultat. Unde aug. quisq. metu cuiuscumq. potestatis veritate occultat iram dei sup se puocat. qz magis timet hominē qd deum. Et post pauca. vtrū reus est et qui veritatē occultat qui mēdaciū pfert. qz ille pdesse non vult iste nocere desiderat. vt. xj. q. iij. quisquis. et. j. de crimi. fal. c. pmo. ¶ Sed qd si qui se sacramento arant ad non phibendū testimonium veritati. Puto iuramentū temerariū in hoc casu. §. cum nō pōt liquere de veritate nisi per eos. vnde possent propria auctoritate contravenire. vt. xxiij. q. iij. in malis. cū sit certū ex hoc mortale peccatū puenire. scūs si dubitaretur nam tñ superioris auctoritas prius esset requirēda. vt. §. de elec. venabilem. ¶ Itē qd si vnus interfuit negotio cum sciat p vnum non posse pbari. vt. iij. q. iij. si tē in criminali in

ver. vnus lex effi diuina vel humana vñ testimonio etiā ydoneo nec iussu fiat nec cōdenatur. xxiij. q. ij. admonere iurauit nō phibere testimonium veritati. Rñō puto et hmoi iuramentū temerariū fore. qz si vnus non faciat plenā pbationē facit semiplenā et sit dñatio iuramenti vt p iuramentū probatio cōpleat vt. C. de rebz cre. l. bonefici. ff. de iniuri. l. admonendi. Nec obstat. ff. de qstionibus. l. maritus. ibi effi nō ideo reprobatur qstio. qz vnus testis non inducebat presumptionē. §. quia ancilla in dñm torquebatur qd fieri nō debebat. vt. C. de qstio. l. j. Itē nō ob. §. de succel. ab intest. cū dilectus. qd licet vnus testis ibi nō faceret plenā probationē sufficeret tamen ad iuramenti delationē nisi pars altera obtulisset cōtrariam probationem. Quid si aduersarius subtrahat testes. Rñō iniquā a se foueri litem ostendit. vt. §. n. p. cōstitutus et experiri debet in se auctoritate iudicis elusam vt. §. eo. ti. peruenit. C. de postu. l. pendendum. iij. q. vij. §. tria. ¶ Reitat et videre an peccet testis si quid recipiat pro testimonio ferendo. Et certe sic qz sicut finia non debet ēē venalis ita nec testimonium. ¶ Tñ aug. cū iudicia et testimonia que nec iusta nec vera sunt vendēda. iniqua et falsa vendunt. multo sceleratius vtrius pecunia sumit. qd scelerate etiā quis volentibz dat. vt. xiiij. q. v. nō sane. Ex pensas tñ recipere pōt ab illo qui eū pducit. vt. iij. q. iij. vtrius. et. ff. de rebus. l. si dēs testiu. §. sabino. Quid si testis corruptus testimonium falsū dicat. Testimonium nullū est. qz venale. et qz falsum. et ppter penā falsi tenetur etiā in iudicio anone illi quē suo testimonio lesit ad oē interfic. ar. §. n. p. xi. sicut et ar. C. de pena. iij. q. male iu. l. ij. Pecunia nō que data est non restituit et qui turpiter oedit cui obstat

Redpiens aliqd prest. mōio ferendū qly puniatur.

propria turpitudine in predicto. c. nō sane. ff. de condi. ob. tur. cām. l. iij. sed ei in cuius iniuriā data videt. vt. j. q. j. iūbem. 7 ar. xvij. q. iij. si q. s. i arrio. ff. de cal. l. generaliter. §. illud. j. de sy. de hoc aut. r. c. audiuimus. xvij. q. j. si quis rapuerit. in auten. de sanctis. episcopis. §. sed neq. **¶** Quid si data est pecunia simpliciter vt testimo nū ferat r vt verum testimonius ferat. Dicunt quidā in his casibus illuz qui dedit repetere non posse. videt effi testem corumpere voluisse. ff. de condi. ob. turp. causam. l. iij. Sed contra. xij. q. v. non sane. Unde in hoc casu dici potest q talis posset repetere pecuniam si nō eo alio dedit vt testez corumpat. sed vt sibi iusticia confer uetur ar. j. de symo. dilectus.

¶ De fide instrumentorum. Rubrica.

¶ **Prim^o** sunza

de illa specie probatio num q fit per vocē vi uam. l. p. testez. Nunc videam^{us} de specie que fit per vocē mortuā. l. p. scripturas. Et ideo subijci^{tur} hic rub. de fide instru. **¶** Videamus igit qd fit instrumen tū. qualiter hic accipiat^{ur} r quor sint eius species. r qbus instris fides ad hibeat^{ur}. r ex quibus instris fides in ducatur vel minuatur. **¶** Instrumentū ap pellario est gñalis. Nā er testimonio et persone qbus cause instrui solent instrumentorū loco habent^{ur}. vt. ff. eo. ti. l. j. §. de testibus co. puenit. ff. de ver. signi. l. notione. §. instror. Sed r als d^{icitur} instrumentū apparatus fundi quo possessio exercet^{ur}. vt. ff. de fun. instru. r instru. lega. l. quesitum. §. j. hūc autem ponit instrumentū p carnis v^{el} scri pturis. **¶** Instrumentorū due s^{unt}

species aliud publicū. aliud priuatū. **¶** Publicū qd fit p manu tabellionis cui si fuerit i prima figura hoc est nō cancellatū nō abolitū nō viciatū vel vituperatū. vt. C. de edic. di. adi. tol. l. iij. fides adhūc sine alio adminicu lo. vt in aut. eo. ti. §. si vero moriantur nisi is cōtra quē profertur falsum. vt C. eo. ti. l. i. si yeris. Priuatū aliud aut tenticū. aliud nō autenticū. s. cōsecrū a duobus loco tabellionis in iudicio assumptis. vt. §. de pba. quonā con tra falsam. **¶** Item instrumentū siue scriptū vel priuatum sed autenticū est: cui appensum est sigillū autentici cum vt. j. eo. ti. scriptura. Est autē au tentici sigillū. s. epī. vt. §. de testibus. cū a nobis. xj. q. iij. cure. c. dñt. r alio rū prelatoz. vt. §. de do. r cōtu. veris tatis. Item cōuentus. vt. §. de pba. tertio capitulo. vt. j. de. appel. signifi cavit. Uniuersitatis. §. de par. q. in causis. Luniufiber corpis vel collegij. vt. j. de exco. prela. dicam. Itē auten tici est scriptum. r si priuata manu cōsecrū quod hz subscriptionē triuz viuentiū testium. vt. C. qui pos. i pig. ha. l. scripturas. in si. in aut. eo. ti. §. §. et is. r. §. sed si quis. **¶** Et si de subscri prionibus dubitet fiet pparatio per instrumēta publica in quib^{us} hūsdem testes subscripserūt. vt in aut. eo. ti. §. his q vel per instra priuata hūia subscriptionē testū eorūdem. vt. C. eodē ti. l. comparationes. Si vero tes tes inscripti decesserint scriptuz nō videt alicuius firmitatis robur hēre. vt. j. eodē titu. scripta. sed priuata scri ptura scriptionē nō habēs gñaliter si dem nō facit. vt. C. de pb. l. instrumē ta. r. l. rōnes. r. l. exemplo. nisi contra illum qui scripsit r hoc in psonalib^{us} actionibus. secus in realib^{us} vt in pre al. l. scripturas. **¶** Publicū igit instru mentū auctoritari tabellionis inniti tur vt dictum est r probat. C. ad leg.

In
stru
mentis
due
spēs.

3

4

Ap
oca
qd
fit.

In
stru
mentis
fides
qñ nō
adhi
beat.

cor. de fal. l. si quis decurio. r in aut. eo. ti. §. si vero moriant^{ur}. Sed si de scri ptura tabellionis dubitet fiet cōpa tio. vt in aut. eo. ti. §. q si etiā. r. §. se queribus. **¶** Nunc de apo. r antipo cis aliqua sub breuitate noremus. **¶** Est autem antipoca cyrographum qd facit debitor creditori in quo de bitor faretur soluisse rfm. Et nō d^{icitur} ab anti qd est cōtra sed ab ante. qz anti poca. fit ante apocā. prius ei faretur se soluisse pensiones vsuras vel cen sus. qd fit in antipoca. r demū credi tor faret in apoca de recepto. Et igit antipoca inducta ad securitatem cre ditores. qz nō noie possidet alieno et pensionē soluit vel qui creditori suo presentat vsuras si qñqz dicat se suo noie possedisse vel se prescriptione li beratū cōtēdar obstat ei p pua scri ptura. Nam dñs siue creditor p anti poca de iure suo docebit. vt. C. eo. ti. l. plures. **¶** Vel s^{ed} alios antipoca scriptu ra est qñ facit debitor obligando se. tunc d^{icitur} ab anti qd est cōtra. **¶** S^{ed} apo ca fm omes est scriptura creditoris pfitentis sibi soluti a debitore. et sic ponitur. ff. de administra. ru. l. lucius §. tutor. Et fm hoc d^{icitur} apoca fit datis antipoca suscipietis. i. apoca fit a cre ditore antipoca a debitore. **¶** Multa vero sunt ppter q instrumentorū si de corrogat. rasura sariū immutatio prime figure. vt. j. eo. ti. inter dilectos ff. de his que in testa. de lent. l. j. ff. de pba. l. i. cyrographū. C. de edi. di. adri. tol. l. iij. Nam falsitas est immutatio veritatis vt in aut. eo. ti. in pun. coll. vij. Zittere tamē vel syllabe mutatio omisa vel subtractio viciū non indu cit vt. j. eo. ti. ex parte. ff. de manu tes. l. qui habebat. nisi subtractio imura tio vel omisso sensus varietatem in ducat. vt. j. eo. ti. inter dilectos. unde auctozū xba emēdare tenore senten tie pseruante nō est. phibitum. ff.

de re iudi. l. auctoz r rasura paucarū litterarū que sapientis animū neqz indubitationē verrere debeat. pmit titur in litteris dñi pape preter viciū salutaris. vt. j. de crimi. fal. c. vi. **¶** U rium grāmāte non vitiat in sumē ra. nec effi error scripturę ipedit causam iuris. vt. C. de testa. l. error. et. l. ambiguitas. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. si ci tue. r. l. vnum. §. plur. ff. de here di. insti. l. j. Et est rō in instrumentis qz corū fides auctoritati tabellionis innititur. cuius fides magis inspicit^{ur} q error scribētis sicut in sacramētis veritas substāialis forme attendit^{ur} non sanitas xboz vt de cō. dis. iij. re tulerūt r. c. si non sanctificat. **¶** Aliō autē est in rescriptis dñi pape. vt. §. de rescriptis ad audiētiā. Et est rario qz per multoz officialiū manus trās cūnt. r tandē in purgatozū inducū tur hoc est ad examē vicecācellarij et correctoz. vt. §. de rescriptis cū adeo rrv. q. ix. aplic. Unde nō est versile q in huiusmodi litteris vitia rema neant incorrecta. r si secus inuentuz fuerit littere sunt suspēcte r non cre dit^{ur} de cācellaria tales lras emanasse aliud autē est i lris alioz platoz q nō cū tāta angustia r deliberatiōe pces dñt. Itē si varietas man^{us} notari per alia instra ab codēfecta notet^{ur} dero gat fidei instrū. vt. C. eo. ti. l. pparatio nes. r aut. e. ti. §. sui xbo. eo tñ saluo qz cras lras dissilitudinē sepe facit. nō ci ita scribit inuentis r robusti^{us} sicut se nex r tremēs lāguoz et sepe dissilitu dinē facit calamit^{as} atramēti mutatio aufert p oia silitudis puritatē vt i au tē eo. ti. in pn. Itē subscriptionū idē prias. q singule dñt singuloz subscri bētiū manib^{us} a notari. vt. j. de priu. cū oli ppter qdñes. Itēz nois Imparozis vel inditionis omisso. vt in autenti. vt p ppo. nom. imperato. pub. docu. i pn. Anni cū dñi nom ipatoz r p sū

lis poni dicitur in publicis instrumentis
 vt. xxiij. di. In noie dñi. C. de apo. pub.
 l. i. in pale. autē. vt. pponat nomen
 impa. 7c. Itē si repugnancia iter se
 i. in fto cōtineat. vt. ff. de re. iur. l. vbi
 Itē si tria instrumenta q̄s in iudicio
 pducatur fidei sibi adinuicem derogāt
 vt. f. e. ti. i. putari. C. e. ti. scripture. S; alius
 aliud est i. testibus dñi vel diuersis
 ab eadē pte. pductis. q̄ tunc iudex cō
 siderare d; numerum cōditionē illo
 rum q̄ dicunt p pducere illorum q̄ di
 cunt. 3. vt. no. 8. de testi. §. nunc viden
 dus. Et est diuersitas rō. q̄ instra vi
 deri possunt apud se q̄s explorare d; an
 sibi expediat talia pducere instra
 vñ iputat tria produci. Quid autē
 testes dicturi sint ignorat. 7 id nō est
 qd̄ ipse producenti dños vel diuer
 sos. Itē derogat fidei instra si etiam
 vñ de testibus in instra subscriptis
 nō agnoscat suam subscriptionē vt. l.
 quēdam. ref. ap. l. i. f. i. Itē derogat
 fidei instrumētū si nō habeat debitū
 numerū testium. qd̄ in quolibet pub
 lico instra requirit s̄m. 2. dñar. secund
 alias distinguit. vtrum in ciuitate 3;
 hatur an in villa a pito s̄farum vel i
 perito 7 lib; 3. cū excedat auri vel
 nō 3. hatur in scriptis vel nō vt in aut. e.
 ti. §. oportet. C. si cer. pe. in autem. ho
 die. 7 norauit a30. in sūma sua. si cer.
 pe. §. item 7 mutui. Itē derogatur si
 nō cōtineatur in eo q̄ 3. cū habuit
 testium p̄sentiam. vt in aut. eo. tit. §. si
 q̄s igit. 7. §. sed et q̄s. Sed ob. lex. C.
 de dona. l. in donationibus. 3. illa ex
 cludit annotationē testium nō p̄ntia.
 Vel dic q̄ nec p̄sentia testium requiritur
 necessario nisi in scriptis agat eo q̄
 tota fides h̄ notario. Nec ob. in aut.
 de here. 7 fal. §. si vero absunt. vbi req̄
 rit p̄ntia testium 7 descriptio. nā illud
 sp̄ale est in iudicio. Itē derogatur si
 dei si nō sit scriptum a tabellione par
 tibus si hoc actum est vt in scriptis 3;

hatur. vt. C. e. ti. l. 3. cū 7 de cōuenti
 fisci debito. l. ij. Itē derogat si aliqd̄ i
 eo inueniatur sub signatu vel subscri
 ptū. vt. ff. ad le. corne. de fal. l. paulus
 Itē si in aliqua pte sui sit incisum. vt.
 ff. si tabule ref. extra. l. i. §. pe. C. Itē
 derogatur fidei instra ex archino p
 ducti si nō fuerit manu cōmetariēis
 signatum. ff. de iure fisci. l. in fraudē.
 §. quotiens. Derogat fidei instra si nō
 sit originale sed sumptū. Exēplū au
 tē iudex scriptū idē supponit origi
 nale autēnticū exēplar idē significat.
 exēplū igit iudex vt sumptū fidei nō
 facit vt. f. e. ti. c. ij. di. vt. veteri. l. xvi.
 di. ieiunium. xrv. q. ij. sanctimus. C. de
 edē. in autē. si quis in aliquo documē
 to. in aut. vt spōsa. largi. §. 7 hoc quo
 q̄ iubemus col. it. ff. famit. hēc. f. l. si
 que sunt cautioes. ff. de actio. cmpr.
 7 ven. l. titius. C. de fidei cōmiss. l. instr.
 C. de diuersis rescriptis. l. sanctum. 7.
 ff. e. ti. l. ij. Quidam autē dñum dicit.
 f. q̄ standum sit sumptū vel exēplo 7
 hoc dicebat dñs Alberic. 2. dñe uel
 autē quadam rōne. quadas lege ra
 tio ne tali. sicut originale instrumētū
 dicitur autēnticū et i. statur q̄ cons
 secutum est a publica persona. id est a
 tabellione. sicut sumptū standum est si
 a tabellione fuerit exemplatum qd̄.
 enim prestat auctoritatem origina
 li idē 7 sumptū. scilicet. persona pub
 lica. inducat legem pro se in autē.
 vt fratrum filij. §. illud colat. de. ij. Et
 hanc opinionem tenuit donec incō
 uenientias sue opinionis fide de pre
 hendit occulta. cū. enim in causa de
 facto in qua ipse patronus erat indu
 ceretur exemplum et pars altera for
 titer allegaret exemplo non esse cre
 dendum. ipso contrarium asserente.
 tandem deductum est originale in
 medium in quo quedam vitia sunt
 inuenta que in sumptū non erant. 7
 ex tunc vilius est sibi nō sufficere sum

ptum. Quis per tabelliones sumat 7
 quis in sumptū tenet originalis cō
 tineatur de verbo ad verbum ppter
 vitia s̄fas 7 correctioes que possunt ef
 feri originali nō in sumptū. autē. il
 lud vt fra. filij. nō loquitur in simpli
 ci sumptū. sed loquitur i sumptū aucto
 ritate iudiciali. cui etiā s̄m 3. 50. stan
 dum est. vt. C. de testa. l. publicari. C.
 de re iud. l. gesta. 7. de cōfir. vi. vel in
 uti. cum dilecta. non. 7. em̄ verisimile
 est iudices auctoritate p̄stitisse sumē
 di fuit i in originali fuisse vt. f. de
 priuile. cum oli essemus apud perus
 sum. 7. f. e. ti. c. vlt. Nec ob. his decre.
 3. de pbat. qm̄ 3. falsam. que dicit re
 currendum fore ad originale si de ge
 stis que remanserunt apud partes
 dubitari contingat. Nam illa sum
 pta non sumuntur auctoritate et pre
 sentia iudicis. 7 ppter ea recurritur
 ad originale. vt. supra de proba. ca.
 pinto vlti. Idē et alia sunt que debi
 litant instrumenta saluis his que de
 falso possunt obia instrumentis et
 per que de falsitate argui possunt. de
 quibus dicemus. infra de crimi. fal.
 Et notandum quod licet instrumen
 ta cum die et consule edī non debe
 ant ne fraudis fabricande materia
 def. vt. ff. de eden. l. i. §. editiones. ff.
 quemadmo. te. aper. l. ij. §. si dubit
 tur. C. eodem tituli. l. eius. Si tamen
 de falso arguatur instrumentum ra
 tio temporis an quo pōt falsitas fa
 cilis deprehend i. vt. infra eodem ti
 tulo inter dilectos. necessarium est
 instrumentum edī cum die et consu
 le. vt. C. de contrahenda. et com
 mittere. sti. l. optinam. Instrumen
 tum autem non visum non potest
 argui falsitate. vt. infra eodem tituli.
 accepimus.

De presumptioni
 bus. Rubrica.

Pria p̄sūptio
 nes plerūq; semiplenā
 probationes facit ple
 rūq; alias pbatōes ad
 iuuant. nonnūquā per
 se probant vt violente. Ideo subiici
 tur hic rubrica de p̄sump. tractau
 de probatio. de testibus. 7 de fide in
 strumento. inferitur. Videamus igit
 tur quid sit p̄sumptio. quor sint 3;
 p̄sumptionum species quibus p̄sum
 ptionib; stetur. 7 quibus nō. C. p̄e
 sumptio est alicuius facti dubij ali
 quotiens semiplena aliquoties ple
 na iuestigatio. C. Tres sunt species
 p̄sumptionum alia temeraria. alia p
 babilis alia violenta. temeraria re
 probatur. vt. ij. q. i. p̄io. vj. qd̄. j. oues
 f. de sen. excom. inq̄ntiō. Probabilis
 lis admittitur ad semiplenā probatio
 nem vt hic i multis decre. 7. f. de sen.
 excō. inq̄ntiō. 3. de testi. spol. follicite.
 7 ad purgationē indicendā. vt. ij. q. v.
 p̄sbyter. f. de purga. ca. si q̄s de gra
 du. Violēta p̄sumptio argui sufficētes res
 putat. vt. xxiij. q. j. dixit dñs. f. eo. titu.
 litteris. ff. de his q̄ sui vel alle iure sit
 l. filij. 7. Sed circa violentas p̄sum
 ptiones subdistinguitur q̄ alia iuris 2
 7 de iure. P̄sumptio iuris est cū ius
 presumit aliqd̄ s; non statuit sup p̄e
 sumptū. 7 hęc p̄sumptio recipit cō
 trariam p̄bationē. 7 exēpla super hoc
 xxxv. q. ij. extraordinarie. xxiij. q. j.
 nec aliqua. C. de epis. 7 dñi. in autē.
 licentiā. xxi. q. v. nulli. f. de testa. req̄
 sti. ff. de dona. intervi. 7 vto. l. quitus.
 C. eo. ti. l. etiam. P̄sumptio iuris et
 de iure est cum ius fingit 7 statuit su
 per ficto cōtra quā fictionē nō admitt
 titur cōtraria p̄batio exēpla ad hoc
 f. de sponsa. ad id. 7. c. is q̄ fidei. f. de
 cōdi. appo. per tuas. 7. c. de illis. f. qui
 ma. accu. pos. in sup. f. de spōsa. omis
 sum. liij. dist. p̄necmirare. xviij. di. qd̄

Pres
 sumpt.
 tres
 spēs

Pres
 sumpt.
 iuris
 et de
 iure.

interrogasti. xxi. q. ii. vidua. f. de re-
gula. trāse. vidua. et generaliter vbi
cūq; ius statuit fingit sup ficto. Qñ
q; tñ ius fingit aliud esse q; sit fingit.
em mulierē stipulārī q; non est. vt. C.
de re iuro. a. l. i. in pñ. fingit natū qd
non est. vt. ff. statu. ho. l. i. vtero fingit
vivere qd nō vivit vt insti. de exco. tu.
§. filij. aut fingit non esse natū qd est
natū vt. ff. de li. et postu. l. ric. testō. §.
lucius fingit nō conceptum q; nascit
mortuū vt. ff. de vrb. si. l. q; mortuū. istas
et cōtētes fictōes iuris iuvenimus qd
notat oñs mēus i pñ. sime circa. x.
pñ. camēra. C. Et est notandum. q; si
aliqui lex fingit bonū. canō aut malū
nā in libere mulieris cōiunctōe lex p
sumit matrimonii. ff. de ritu nup. l. i.
libere canō psumit cōtubernium nisi
pbeat matrimonium vt. xxx. q. v. c. j. t.
ñ. Et hoc propter pñ. qd accide
pōr ex clādestinitate. nā sunt aliq
ñ vt vxor: si tñ alter ab altero diuertat
nec possit pbare matrimonii ecclē
sia nō cogit eos cohabitare. vt. xxx. q.
v. §. his ita. f. de clādesti. despon. c. j.
C In summa notandū est qd oē bo
num factum recte psumit actum. oē
male factum praue psumitur actum
vt. j. e. c. j. t. v. j. q. j. si omnia.

De iureiurando.

Rubrica.

Prim⁹ supra

de probationib⁹. f. q; ex
mopia pbationum
recurratur ad iuramē
tūz nā finis oīum litū
est iuramentū vt. e. j. t. xi. pñs circa
medium. Et alibi dñ maritus reme
dium expēdiēdarum litū est iura
mētum vt. ff. e. ti. l. j. 3 deo post tracta
tum de pbatōib⁹ annectitur iste de
iureiurā. C. Cū dēdus est igitur dñ sit
fit iuramētūz. vnde dicatur quot sunt

eius spēs q; possit deferre. et cui. qua
liter sit deferēdus. qualr iurādū et dñ
sit iuramēti effectus. et q; periuri pē
na. C. Juramētūz affirmatio vñ ne
gatio sacre rei attestatio firmata.
Sacre rei idē dixi. q; l. s. nō l. s. iurare p
creaturas nō sacras. vt in euāgelio.
Nolite oīno iurare neq; p celum et c.
j. e. ti. xi. pñs. xxi. q. j. denūm. t. c. cōst
dera. in autē. vt non luxuriēt q; na
tur am. col. v. j. S. l. s. pillas creaturas
de qbus in iure pmittitur. vt p cruce
p euāgelium p ordinē p altare p
salutē principis et p sūa vba. vt. xxi. q.
j. si aliqua. t. q. v. q; deierat. j. q. j. quo
tiens. xxi. q. j. habemus. ff. de iureiur.
l. q; salute. xxi. q. j. §. sicut enā. Per nu
mina iprobata iurare non l. s. vt. ff. e.
ti. l. nō erit. §. ij. Per mēbz autē dei
phibitū est. vt. xxi. q. j. si qd p capillū
in autē. vt nō luxuriēt q; naturā. cir
ca mediū. col. v. j. qd phibitū est pro
pter quosdā hereticos q; dixerunt de
um hūano more mēbz hēdistincta
vt. xxi. q. j. qdā dñ sic. antropomoz
phire. Potuit autē cōpetētius appel
lari factum iuramētum eo q; sup f. d
iuraf vel iusiuratus. q; sup iure qd iu
rati cōpetit iuraf quasi iusiuran. pla
cuit. rhyt factum ius dicat. q; sup fa
cto iure iuraf. Adijct vero iurādū eo
qd id debet esse iurati qd antea fuit
iurādū relōne facta nō ad id qd sit. f. s.
qd id quod fieri cōuenit vt. ff. de iusti
cia. t. iure. l. ius. C. Iusiurandi t. due
sunt species aliud assertorum aliud
promissorum. Assertorum quod sit
de preterito vel presenti in quo asseri
tur aliquid esse vel fuisse. Promissori
um est quod concipitur super futuris
ro in quo promittitur dandum vel fa
ciendum vel non dandum seu nō fa
ciendū. C. Iusiurandi assertorij tres
sunt species aliud voluntariū aliud
necessariū aliud iudiciale. Volun
tariū est qd pars parti defert extra

iudiciū idē dicitū q; et voluntate de
fertur et suscipitur voluntarie et delatū
vel relatu voluntarie suscipitur vel re
cusatur vt. ff. eo. ti. l. iusiur. Necessariū
dñ iusiur. qd necessitate a iudice iposi
ta deferretur vel suscipitur arg. ad hoc
ff. de in litē iurā. l. vl. Et hoc factū nō
pōt referri vel recusari nisi pñda f
ista cā recusatōis: vt. C. eo. ti. l. gene
ralr. §. sin aut. Iudiciale est illud qd i
iudicio deferretur vel refert a pre pñ.
qd non est necessariū subire imo des
tatur pōt recusari pōt et referri. vt. C.
eo. ti. l. delato. ff. eo. ti. generalr. §. sin
aut is cui. t. j. eo. ti. c. vl. Olim aut nō
poterat recusari f. s. refertū: vt. ff. eo. ti.
tu. l. manifeste. Uel loquit lex illa cū
iusiur. delatū suscipitur ab eo cui de
fertur. C. In casibus tamē nō defert
tur iusiurā. vt in actōe rez amorari.
furti et alijs famosis actōibus: vt. ff.
rez amoraz. l. mar. §. vl. t. l. non ma
gis. et idem credo vbiq; lex defert.
iusiur. vt. C. de fideicom. l. qd nē. C. de
iure delib. l. scimus. §. licet. C. de ius
re domi. l. vl. §. vl. nisi eadē lege pmu
ratur potestas deferendi: vt. C. de bo
nis aucto. iudi. possi. l. vlti. C. Potest
iusiurandū deferre omnis ille ad quē
spectat negociū pñio noie. pcurator
vero non pōt deferre nisi in trib⁹ cas
bus si habeat spāle mandatum si sit
datus in rem suā vel habeat liberaz
et generalē administrationē alias nō
vt. ff. eo. ti. l. iusiurandū. §. vlti. t. se. t.
ff. de pcur. l. pcurator. cui libera. t. l. p
curator tuoz. C. Quid de plato agē
re p ecclia vel defendere nunqd iura
mentum deferre pōt. Puro q; sic nā
et tutor et curator et defensor vniuersi
tatis deficiētibus alijs pbationibus
pñt deferre iusiurandū sup re dubia
super cerra nō pñt facere gram vt. ff.
eo. ti. l. tutor. t. l. iusiurandū. q. §. vlt.
t. C. de transac. l. pñes. C. Iusiuran
dū t. necessariū defert iudex. C. Sed

quādo et cui deferre dñ videamus. Et
est certum q; si actor nihil pbat reus
est absolvendus vt. C. de edē l. q; accu
sare. vj. q. vl. l. actor. j. eo. ti. c. vlti. Hoc
tamē fallit in qbusdā casibus in quib⁹
bus defert lex iuramētū reo si actor
nihil oīno pbat. vt. C. de his q; ad ec
clia. l. vlt. §. sane. C. de fide instrū. l. vl.
C. de iure delibe. l. vl. §. licentia. Et f. s.
hoc possit irelligi. j. eo. ti. c. vlt. t. i. autē.
de instrū. cau. §. si tamē dñ qd. Si aut
actor pbauerit semiplene. puta p scri
pturam domesticā. per collationem
litterarū. p vñ testē vel p fugā rei q;
finito officio debuit ibi respondere
vbi gessit officiū defert iuramētum
actori. q; nouit veritatē rei matime si
res petita sic modica et actor sit hone
stus. vt in autē. de instrū. cau. §. si ve
ro morant et de collatione. §. super
hoc. t. §. si quis autē. col. ix. ff. de remi
li. l. nō ois. §. vlti. t. ff. de legiti. tu. l. le
gitimus. §. j. nā t vñ testē dico iudu
cere pñsumptionē vt. ff. de oote pre
le. l. rēcopōpus. t. ff. quenadmodum
ref. aperiant. l. j. §. si vn⁹. Itē si duo fa
ciūt plenā pbationē ergo vnus facit
semiplenā. Nec obstat. ff. de qdōib⁹
l. maritus. ibi em non phibuit quē
stionē haberi de ancilla. q; non pces
deret iudiciū. sed q; ancilla nō de
bebat torqueri cōtra dñm suū in pe
cuniaria cā etiam precedentibus iu
dicijs. vt. C. de qdōibus. l. j. Item pro
pter enormitatē delicti a reo cōmissi
defert actori iuramētū si actor nō pos
sit q; pdidit vel ablata singla pproba
re. vt. C. vnde vi. l. si qñ. §. qd metus cā
c. vlti. q. j. in pñmis. Item propter
enormitatē rei et iprobitatē litigandī
defert actori iusiurandū. vt. C. de ius
di. l. pperādū. §. sin aut. Als autē vbi
actor nō nouerit veritatē rei vel sum
ma nō est modica et persona actoris
est suspecta vel non suspecta sed re⁹
est ita honestus vt actor defert reo

iusuradum ut absoluat in ptractio-
nibus bonis dei vel stricti iuris in de-
lictis et quasi delictis propter regulam
que est. ff. eo. ti. l. admonedi. C. eo. tit.
5 l. in bonis dei. C. iusuradum est si voluit
paris deferentis. Necessarium non defer-
rur nisi arbitrium iudicantis. Debe-
re iurare is cui delatus est iuramen-
tum pur est delatus. ff. eo. ti. l. iij. §. vi.
z. l. iij. z. l. v. in pri. z. l. q. p. salutem. eo.
6 saluo q. p. improbas religiones iura-
ri non os. ut in pri. dicitur est. C. Effe-
tus iureiurandi est ut ex eo def. actio
in factum si iuraverit q. sibi deberi
non adiecta forma vel re suam esse. ut
C. e. tit. l. actori. Si aut adiecta forma
q. s iuraverit dabitur utilis actio et
eo ptractu z non tñ ei s. adversario
ut ecce iuravit q. se emisse a ticio sti-
chum p. x. n. z. agit ex empto ad sti-
chum z tenetur ex vendito ad x. Vel
iuravi me dedisse stichu pignori p. x.
que accepi mutuo ago pignoratitia
p. sticho z teneor certi conditio p. mu-
tuo ad x. vel iuravi mihi fundu in do-
tem dari. z. ipsu possum psequi z so-
luto matrimonio teneor ex stipulatu.
ut ff. eo. ti. l. si duo. §. is qui iuravit. z.
§. marcellus. Item ut servetur quic-
q. d. p. iusuradum firmatū est. dū mo-
do iuramentū servatū nō vergat i in-
teritū salutis eterne. ut. j. e. ti. si vero.
z. si vergat in pjudicium tpale. ut. j. e.
ti. debitor. etia si psterur sup cōtra-
ctu non obligatio de iure. ut. j. e. ti.
cum ctingat. C. In summa scēdum
est q. iuramentū tres hz comites ve-
ritatem iurā s. iat vel credat verū
q. d. iurat. Iudicium. i. discretionē ut
q. s. discrete iuret non pspitater z si
ne necessitate ad iuradum festinet.
Item iusticia vrit iustu iudiciū q. d. iu-
ratur. Sed si tres comites vel aliq. d.
ex istis defuerit. nequa q. iuramentū
erit s. p. iurum. l. illicitum vel temera-

rium iuramentū. ut. xij. q. ij. a. i. aduer-
tendum. Iuramenta aut illicita z te-
meraria servanda nō sunt. ut. j. e. ti.
quē admodum. z. c. sicut nostris cū q.
dem sicut ex istis. Item illa que priori-
bus pjudicant. ut. j. e. ti. tua. z. c. i. tel-
lector. z. c. ea re. In his igitur servabis
q. si iuramentū fuerit evidenter illi-
citur pōt q. s. cōtra illud p. p. aucto-
ritate venire. ut. xij. q. iij. diffinitio. z.
c. in malis. Et hoc id q. iuramentum
non fuit iuentū ut ad iniquitatem ob-
liger. ut. j. e. ti. quāto. xij. q. iij. iter ce-
tera. C. Et his iustis causis reddit iur-
amentū illicitū que sequētib. versu-
culis continentur. Sit iusuradum li-
citur discerne notādo. q. s. cui q. d. per
quid ad quid cur quō q. s. Quis quia
ex psona iurātis redditur iuramentū
illicitū ut cū parvulus iurat. ut. xij. q.
v. parvuli. Qd. itelligo i. fante vel in-
fante p. x. ut. ff. eo. ti. l. q. iurasse. nam
doli capax iurat. ut. ff. de lib. cau. l. vl.
l. ni. q. p. s. onā eius cui iuratur cēsetur
illicita. ut. xij. q. v. nullus. z. j. eo. titu.
nimis. Quid nam rōne rei que iuraf-
cēsetur iuramentū illicitū ut si iure-
tur id q. d. est mortale peccatū. ut. j. e.
ti. si vero aliquis. xij. q. iij. iuravit. j.
eo. ti. quem admodū. j. de homi. cū iu-
ramento. Per quid. nā rōne eius per
q. d. iuratur cēsetur illicitū ut si iure-
tur p. creaturas. ut. xij. q. j. cōsidera. z. di-
xi. s. in pri. huius ti. Ad quid. q. s. finis
ad quē tenditur reddit iuramentū
illicitū ut cum q. s. iurat ut eligatur
vii. q. iij. artaldus. s. de elec. p. inq. si-
tionem. Cur. q. c. p. p. t. quā iuratur
reddat iuramentū illicitū ut salratio
puelle iuramentus herodis. ut. xij.
q. iij. vnu. s. q. s. Qūo. s. discrete vel id
screre. Ind. i. s. c. r. e. i. o. est i. p. p. i. t. a. t. i. o.
reddat iuramentū illicitum. ut. xij. q. ij.
a. i. aduerterendū. Qñ. q. t. p. s. reddat iur-
amentū illicitum nō em hz iurare in
dieb. d. i. c. i. s. nisi p. pace. ut. s. de ser.

9 c. j. C. p. n. a. i. p. e. i. u. r. i. u. r. i. i. d. e. s. t. f. r. a. c. t. i. d. i. s.
liciti iuramenti est pnia septennis. ut
xij. q. j. d. i. c. a. n. d. u. m. hoc est imponit
p. quolibet mortu. i. ut. xij. q. d. ij. hoc
ipsum. lib. oc in iudicio aie. s. i. iudicio
corporu pena p. i. u. r. i. i. s. t. e. d. e. p. o. s. i. t. i. o. n. e.
ut. xij. d. i. s. t. c. r. i. m. i. n. i. s. Sed pena p. i. u. r. i. i.
hoc est temerarij iuramenti est penitē-
tia ānalis in foro p. n. i. a. l. i. ut. xij. q. iij.
q. s. a. c. r. a. m. e. n. t. o. In foro iudiciali ē amo-
rio a b. n. i. f. i. c. i. s. ut. j. e. o. ti. tua. §. c. e. r. e. r. i.
Sed fm iura civilia iurciurandi con-
tempta religio deum hz vltorē. ut. C.
eo. ti. l. ij. nisi iuramentum in ptractib.
interponatur. ut. ff. de c. r. i. e. s. t. e. l. l. i. o. n. a.
tus. l. vlt. C. de t. r. a. f. a. c. i. l. i. s. q. s. maior. C.
de d. i. g. l. q. u. o. t. i. e. n. s. lib. xij. C. Q. u. e. r. i. t.
an p. i. u. r. u. s. s. i. t. i. n. f. a. m. i. s. Et circa hoc di-
stinguit d. s. o. sic cum q. s. iurat de p. n. i.
vel de p. r. e. r. i. o. p. u. t. a. r. e. s. e. s. s. e. s. u. a. m. v. e. l.
fuisse nā si de p. n. i. notatur infamia. z.
sic intelligit. ff. de h. i. s. q. n. o. i. s. a. l. l. u. c. i. t.
ff. de c. r. i. t. e. l. l. i. j. z. v. l. a. r. c. o. t. r. a. i. n. a. u. t.
ut. l. m. a. z. a. u. e. §. q. a. u. t. a. n. o. b. i. s. z. i. n.
a. u. t. e. l. i. t. i. g. a. i. u. r. e. n. t. §. i. q. s. a. u. t. e. l. i. t. i.
Si aut iurat de futuro nō est i. f. a. m. i. s.
nisi veniat cōtra duo. s. iuramentum z
pactionem. ut. C. de t. r. a. s. a. c. i. l. i. s. q. s. m. a.
i. o. r. D. a. g. i. s. t. e. r. R. a. y. i. n. s. u. m. m. a. s. u. a. d. i.
s. t. i. n. g. i. t. i. n. t. e. r. a. s. s. e. r. t. o. r. i. u. m. z. p. m. i. s. s. i. o. r. i. u. m.
iuramentū. P. e. r. i. u. r. i. i. n. p. r. i. a. s. p. e. n. d. i. s.
g. i. t. i. f. a. m. e. z. a. l. l. e. g. a. u. i. t. d. e. c. r. e. j. d. e. e. x. c. e.
d. e. n. i. q. s. z. s. d. e. o. r. d. i. c. o. g. c. i. d. i. l. e. c. t. u. s. i. n.
f. i. z. f. a. c. i. t. a. d. h. o. c. l. e. x. i. l. l. u. c. i. u. s. S. z. h. e. c.
o. i. a. m. i. h. i. s. i. n. i. u. r. a. c. a. n. o. n. i. c. a. n. o. p. l. a. c. e. t.
nā p. i. o. p. i. u. r. i. i. i. f. a. m. e. s. s. e. s. u. e. d. e. p. r. e. r. i.
t. o. s. u. e. d. e. p. n. i. i. s. i. c. i. e. n. t. e. r. z. p. r. u. d. e. n. t. e. r.
f. a. l. s. u. m. a. s. s. e. r. a. t. s. u. b. i. u. r. c. i. u. r. a. d. o. s. u. e. i. u.
r. a. m. e. n. t. u. m. s. p. o. t. e. p. s. t. i. t. u. d. e. d. a. d. o. v. e. l. f. a.
c. i. e. d. o. v. o. l. e. s. v. i. o. l. e. t. ut. vj. q. j. i. n. f. a. m. e. s.
q. u. i. e. s. t. p. i. u. r. i. i. s. p. o. t. e. c. o. m. i. t. t. i. t. m. o. r. t. a.
l. i. t. e. r. p. e. c. c. a. t. ut. xij. q. j. c. v. l. e. r. g. o. ē i. f. a.
m. i. s. i. f. a. m. i. a. c. a. n. o. n. i. c. a. ut. vj. q. j. i. l. l. i. q.
I. t. e. p. i. u. r. i. i. c. r. i. m. e. ē. ut. j. e. ti. q. r. e. l. i. s. d. d.
t. e. p. o. o. r. c. v. l. t. e. r. g. o. ē f. a. m. o. s. u. m. ut. xij.
d. i. s. n. i. c. a. n. t. i. n. h. i. c. p. l. a. s. o. d. d. l. a. n. t.

lucius z ad decre. cū dilectus mideo.
testes quoy testimoniū reprobatur
i. r. e. r. i. f. a. m. e. s. h. a. b. e. r. i. n. o. d. i. s. t. v. e. z. e. s. t. i. n.
f. a. m. i. a. l. e. g. a. l. i. q. u. e. g. n. a. l. i. t. e. r. n. o. i. p. s. o. f. a.
c. r. o. s. e. d. p. i. n. i. a. s. i. r. r. o. g. a. t. U. e. l. a. l. i. t. e. r. p. o. s.
s. i. b. i. l. e. e. s. t. q. p. t. e. s. t. i. m. o. n. i. u. m. t. e. s. t. i. u. s. r. e. p. o.
b. a. t. u. r. N. e. c. e. r. h. o. c. s. o. l. o. d. e. p. i. u. r. i. o. c. o. n.
u. i. n. c. u. n. t. u. r. v. t. s. i. n. e. g. a. t. i. o. a. p. r. a. n. o. n. p. e.
r. a. t. ut. iij. q. ij. §. i. t. e. i. n. c. r. i. a. l. i. i. n. v. e. r. s. i.
r. e. s. t. e. s. n. u. d. e. d. e. p. o. n. a. t. u. r. i. i. j. q. i. j. §. i. t. e. i.
n. c. r. i. a. l. i. i. n. v. e. r. s. o. l. a. m. z. c. a. m. s. u. i. t. e. s. t. i.
m. o. n. i. j. n. o. n. f. a. c. i. t. m. a. n. i. f. e. s. t. a. v. t. i. n. a. u. t.
d. e. t. e. s. t. i. §. z. l. s. v. e. l. q. z. p. p. l. u. r. e. s. p. r. a. r. i. u. s.
p. r. o. b. a. t. u. r. C. P. e. r. i. u. r. i. u. s. a. u. t. e. m. m. u. l. t. i.
p. l. e. x. e. s. t. o. r. e. m. p. i. u. r. i. u. m. f. a. l. s. a. i. u. r. a. t. i. o.
q. s. i. g. n. o. r. a. t. e. r. f. u. e. r. i. t. f. a. c. t. a. z. a. d. h. i. b. i. t. a.
o. i. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a. n. u. l. l. u. m. i. n. d. u. c. i. t. p. e. c. c. a. t. u. s.
ut. xij. q. ij. h. o. i. e. s. n. o. a. d. h. i. b. i. t. a. o. i. d. i. l. i.
g. e. n. t. i. a. e. s. t. v. e. n. i. a. l. e. p. e. c. c. a. t. u. s. ut. xij. d. i. s. t. §.
v. e. z. i. n. f. i. d. i. s. p. i. u. r. i. u. m. t. r. a. s. g. r. e. s. s. i. o. l. i. c. i.
t. i. i. u. r. a. m. e. n. t. i. z. h. o. c. ē m. o. r. t. a. l. e. ut. vj. q. j.
q. u. i. c. i. u. s. g. s. i. n. o. i. l. l. i. c. i. t. u. m. s. i. t. i. u. r. a. m. e. n.
t. i. i. s. c. i. e. n. t. e. r. h. o. c. i. u. r. a. r. e. p. e. c. c. a. t. u. s. e. s. t. s. e. d.
p. r. a. u. e. n. i. r. e. n. o. e. s. t. p. e. c. c. a. t. u. s. ut. d. i. x. s. §.
p. r. i. §. d. i. s. p. i. u. r. i. u. m. i. n. d. i. s. c. r. e. t. u. i. u. r. a. m. e.
n. t. u. s. z. i. s. t. u. d. ē v. e. n. i. a. l. e. p. e. c. c. a. t. u. s. ut. xij.
d. i. §. c. r. i. m. i. s. i. n. f. i. d. i. s. p. i. u. r. i. u. m. m. e. n. d. a. s.
c. i. u. m. i. u. r. a. m. e. n. t. o. f. i. r. m. a. r. i. u. z. i. s. t. u. d. s. e. m. p.
e. s. t. m. o. r. t. a. l. e. ut. xij. q. ij. h. o. i. e. s. n. i. s. i. f. i. a. t.
l. o. c. o. ut. xij. q. ij. q. d. a. u. t. v. e. l. s. i. m. u. l. a. t. o.
r. i. e. ut. xij. q. ij. v. t. i. l. e. C. U. l. t. i. o. n. o. t. a. n. s.
d. i. s. t. e. s. t. q. h. o. c. i. u. r. a. m. e. n. t. u. m. d. e. q. u. o. h. i. c.
t. r. a. c. t. a. t. u. r. e. s. t. d. e. v. e. r. i. t. a. t. e. ut. ff. e. o. d. e.
t. i. t. u. l. q. u. o. t. i. e. n. s. j. e. o. t. i. n. u. e. x. l. i. t. t. e. r. i. s. z.
i. d. e. o. s. i. d. e. f. e. r. a. t. u. r. a. l. i. c. u. i. q. u. i. n. o. n. o. u. i. t.
v. e. r. i. t. a. t. e. i. m. p. e. t. r. e. t. s. i. b. i. r. e. m. i. t. t. i. v. e. l. d. a.
r. i. s. i. b. i. t. e. p. u. s. v. t. c. e. r. t. i. o. r. e. n. t. u. r. ut. ff. e. o. d. e.
t. i. t. u. l. i. u. s. i. u. r. a. d. o. z. a. d. p. e. c. u. n. i. a. s. ff. r. e. r. u. s.
a. m. o. l. m. a. r. §. q. u. i. r. e. r. u. m. I. u. r. a. m. e. n. t. u. s.
d. e. c. a. l. u. m. e. s. t. d. e. o. p. i. o. n. e. s. u. c. r. e. d. e. t. i. a. s.
ut. d. i. x. s. d. e. i. u. r. a. m. e. n. t. o. c. a. l. u. m. I. u. r. a.
m. e. n. t. u. m. v. e. r. o. q. u. o. d. p. r. e. s. t. a. t. u. r. i. n. l. i. t. e. z.
e. s. t. d. e. a. f. f. e. c. t. u. d. e. z. a. s. s. e. r. t. o. d. e. d. e. q. u. o. t. r. a.
c. t. a. t. u. r. C. z. ff. d. e. i. n. l. i. t. e. i. u. r. a. d. o.

C. De exceptionibus.

Rub.

p

Ictum est su

pria de proba. de testi-
bus de fid. instru. de p-
sump. et de iur. iur. ad
qđ recurrit in defectus
pbatonis. vt. s. in p. r. i. dictum est.
Sed qđ is qđ exceptione vñ onus p-
bationis in se recipit. vt. ff. eo. ti. na. s.
p exceptionē qđ defenditur iuuat si
cur p actionē. vt. insti. eo. ritu. in prin.
Ideo subijct hic rubrica de exceptio.
¶ Videamus igit qđ sit exceptio qđ
sit exceptio diuisio. quādo qualr et
a qbus apponatur. et qđ sit exceptio
num effectus. ¶ Exceptio est aliqñ
alicuius exclusio. plerūqđ effi cōpetit
actori actio. et eam p exceptionem ex-
cludi opz. Nam si metu coactus vel
dolo inductus. aut errore lapsus tibi
stipulanti pmitto iure ciuili obliga-
tus sum. si ex stipulanti agatur. recte
qđdem agitur. sed inique et id per ex-
ceptionē qđ metus cā vel doli mali.
aut in factū excludēdus est actor. Itē
si tibi pecuniam pmiti spe future nu-
meratiōis et si non numeraueris re-
neor tibi ex stipulatu et potes contra
me agere sed te p exceptionē repel-
lam. Itē si pactū feceris mihi de non
petēdo nihilominus remaneo obli-
gatus. qđ pactum nō tollit ciuilez ob-
ligatiōē sed elidit. vñ exceptiōe op-
est. Itē si extra me egisti et p sniam ex-
riti absolutus. si verus ē debitor na-
tura maneo obligat. ff. de p. d. inde.
l. iul. et p. p. r. e. a. necessaria ē exceptio.
vt pbat hie oia insti. de excep. Aliqñ
exceptio est nō actōis. s. intētiōis ex-
clusio vt si petas a me. et ego dico
solui. si verus est qđ expiēdo dico. si sol-
uerum. nulla cōpetit tibi actio. qđ so-
lutōe eius qđ debet tolli ois obliga-
tio. vt. insti. q. mo. tol. ob. in prin. Et qđ
exceptio aliqñ non actionē sed inten-
tionem vel actorē excludat pbatut

ff. eo. ti. l. ij. ¶ Exceptionum talia dē 2
aroria. alia pemptoria. alia anorma-
la. ¶ Peremptoria est que semp ob-
stat agenti et que perimit actionem.
si quā inuenit pimentā vel saltē intē-
tionem excludit vt supius dictus est.
vt exceptio doli mali. rei iudicare pa-
cti conuēti ppetut. Nam si pactus de
non petēdo ad tps interuenit ecce-
ptio que oritur ex hoc pacto nō est p-
emptoria. sed dilatoria. vt. insti. eo. ti.
§. appellat. Regulariter aut perem-
ptorie exceptiōes opponi pñt vñ ad
sniam. Hoc tñ fallit in qbusdam que
ē post sniam pponit vt exceptio ma-
cedoniani et velleyani. vt. ff. ad mace-
don. l. cum si nō opposita. imo soluti p er-
rorem omilla exceptione macedonia
ni reperitur. vt. ff. de p. d. inde. l. qđ ex-
ceptionē. Item fallit in qualibet per-
emptoria a milite per simplicitatem
omilla. Nam ea post sniam opponere
pōt. vt. C. de iur. et fac. igno. l. j. Fal-
lit in exceptiōe que cōpetit donari vt
non condēnet nisi inquāti facere po-
test. qđ et si infolidū cōdemnetur ad
huc locum hz exceptio. vt. ff. de re iur.
di. l. nēsemus. §. vlt. Item fideiusso-
r infolidū cōdēnatus ē post sniaz im-
plorare pōt mādari sibi actōes ptra
fideiussores. vt. ff. de fideius. l. si fide-
iussores. §. idem rñdit. Item fallit in
qbusdā exceptionibus p quas cōren-
ditur iudicium retro nullus fuisse. vt
no. s. de p. b. a. §. actor. ¶ Dilatoriū
exceptionū quedā sunt de iudicariis
iudicij quedā dilatoriē solutiōis. De-
clinatoriē iudicij vt exceptio ptra re-
scriptum. ptra libellū. Exceptio ptra
psonaz iudicis de suspecto. Exceptio
de ferijs. Exceptio de loco non turo.
Exceptio paratoria. Naz p tales ex-
ceptiōes non litē inficiō sed differo
vel cuito psonas. vt. ff. eo. ti. l. ij. in fi.
Dilatoriē solutiōis. vt exceptio pa-
cti conuēti temporalis. vt. ff. eodem

tit. l. ij. §. j. Item exceptiones que dā-
tur quibusdam psonis vt non cōue-
niant nisi inquāti facere possunt.
vt. ff. de re iud. l. sunt qui. Ideo autē
dicuntur dilatoriē solutiōis. qđ dis-
ferunt integrā et totalem solutiōem
donec debitor vel eius heres ad pin-
guiozem fortunā deuenierit. et hoc
respectu exceptiones pdiat dicuntur
temporales. non ppetue. qđ non est ve-
rissimū qđ nec debitor nec ei heres
vel heredis heres in infinitum nō de-
ueniant ad pinguiozem fortunā. nec
enim pauperibus industria vel aug-
mentum patrimonij qđ laboribus et
multis casibus queritur interdici dū
est. vt. C. ar. tutel. l. si defunctus. Alio-
tamē respectu dicuntur pemptorie.
qđ possunt pponi ante litem et post li-
tem cōtestatā. imo et post sniam. s. ne
plus extorqueatur qđ condēnatus fa-
cere possit. vt. ff. de re iud. l. inter eos
in fi. et l. cum ex cā. ff. de ver. sig. l. in cō-
dēnatiōe. Et hac rōne anormale di-
ci possunt qđ nec dilatoriā. nec pem-
ptoriā regulaz imitant. ¶ Quā-
do aut pponende sunt et pbande taz
declinatoriē qđ dilatoriē dixi. s. de p-
b. a. §. restat videre. Sed hoc sciēdum
est qđ si dilatoriē non pponant suo tē-
pore qđ cōpetere ignorant nihilomi-
nus et postea locum habēt. vt. j. eo. ti.
pastoralis. s. de testi. pñentium. s. de
offi. dele. infirmare. j. qui ma. acc. pos.
consult. ¶ Anormale sunt p quas
contenditur nullum retro fuisse iudi-
cium que iō dicunt anormale. qđ non
sequuntur regulā vel naturā iudicariū
exceptionū. nā locū hñt ante litē con-
te. et post litem cōte. ante sniaz et post
vt. no. s. de p. b. a. §. actor. Sed ille exce-
ptiones que dantur certis personis
vt non conueniant nisi inquāti fac-
cere possunt anormale dici possunt.
vt. dixi. s. §. p. r. i. Item exceptio non nu-
merate pecunie. et exceptio non solu

te dotis quo ad quid anormale dici
possunt. quia cum alia exceptiones.
obijciens probare habeat qđ oppo-
nit. vt. ff. eo. ti. l. in exceptiōibus. In p-
dictis duabus secus est qđ non is qui
exapit pbare debz sed qđ petit pbare
habere. vt. C. de non nu. pecu. l. ij. Qđ
verum est infra biennij. vt. C. co. tit.
l. in ptra tribus. Et idem dico in excep-
tione nō solute dotis cum s. varia
tpa que circa hoc statuitur in autē.
de tempo. nō solute dotis. col. vij. cō-
tingit et aliud mirabile in pdictis ex-
ceptionibus. nam qđ alterā ex illis p-
ponit simul et litem contestatur et ex-
ceptionem opponit cum alias p per-
emptorias exceptiones contestatio
litis non soleat fieri. vt. j. notabo.

¶ Fiant et alie diuisiones exceptio-
num. qđ alie ppetue alie temporales
vt. ff. eo. ti. l. iij. alie psonales alie rea-
les. Personales non transgrediuntur
psonas earuz quibus competūt. Rei
coherentes alicui competunt et om-
nibus qui ex psona illius conueniuntur.
vt. ff. eodē tit. l. exceptiōes. in p. r. i.
et §. rci. Opponuntur exceptiōes per-
emptorie cum agitur vñde si nūquā
agatur nunquam excipitur. et hac
ratione dicuntur exceptiones perpe-
tue. vt. ff. de doli excep. l. pure. §. vlt. et
C. eo. ritu. l. si pactum. ¶ In qua au-
tem parte iudicij pponatur tam di-
latoriē qđ pemptorie siue anormale
dictus est. ¶ Exceptio datur reo. Re-
plicatio actori. vt supra de renuncia-
super hoc. j. eo. tit. a nobis. et c. dile-
cti filij. institu. de replica. Aliquando
largo sumptu vocabulo dī replicatio
etiam exceptio que actori competit.
vt. ff. eo. ti. l. ij. §. j. ¶ Effectus exceptio-
nis est vt p dilatoriā differat iudi-
cium. vel cuius psona iudicis vel p-
ratoris. p pemptoriā perinat actio
agēris vel intētiōis excludat. vt. s.
i p. r. i. no. s. qđ an p exceptiōes pem-
p n

Exce-
ptiōis
effectus

proxiā fiat cōtestatio lit. vt si vendi
cōtra refundum et tu erapias de pres
criptiōe. Et videt qd nō. Nā exceptio
est actionis exclusio. vt superius di
ctū est. nō aut opus est actionem ex
dudi cui cōtradictū nō est. Ante em
necessariū est vt cōtestatio pcedat et
demū qñcūq; vsq; ad finem. locū hā
beant perēptōrie. vt. C. e. titu. l. si qui
dem. z. l. p̄scriptiōe. z. C. de lon. rē
po. p̄scri. l. emptor. C. fen. rescin. nō
posse. l. perēptōrias. Itē opz prius p
contradictiōe ordinariū iudiciū z de
mum ad defensionē accedi. vt not.
s. de litis cōtesta. §. sit aut cōtestatio
Sed cōtra nā instituta. actione z op
posita exceptione perēptōria. videt
esse iudiciū. vt. ff. de inter. actio. l. si fi
lius. §. exceptionibus. Itē p exceptio
nes nō numerat pecunie z non solu
re donis sit cōtestatio litis vt dixi. s. §.
anormale. Item facit p hac pte. s. de
dolo z contru. p̄out ibi post exceptio
nem p̄scriptiōnis oppositam proce
ditur ad diffinitiuas vt pote lite que
ingeritur contesta. z melius. j. de ap
pel. cū cām. sumpto argumēto a con
trario sensu. qd est fortissimum. vt. ff.
de offi. i. eius cui mā. est iurisdictio. l. j.
C. Solutio puto nō fieri cōtestatio
nē vnde si perēptōria opponat aūq;
respondeatur ad libellū erit tunc il
la exceptio intentionis exclusio z sic
intelligo qd legif. ff. de con. dit. inde.
l. eleganter. §. si qd post trāsfactionē
z. ff. qd. me. cā. l. meri. §. sed qd ait in
fi. ff. de nego. gest. l. si aut. §. si quocun
q;. Si vero postq; iam r̄sum est ad
libellū z cōtestatio facta est oppona
tur exceptio peremptoria erit actio
nis exclusio. Ad decre. p̄out respon
deas sicut r̄ndi. s. de litis contesta. §.
cōtestatio. Ad aliā cū cām r̄ideas q
ibi cessat argumentum a contrario
sensu. vt alibi. C. de epis. z deri. l. con
neculas. j. de verbo. signi. qd dicit

xxiij. q. ij. priusquā. Uel ibi papa ma
gis inperit opinionē iudiciū vel veri
tate. C. Queritur de excoīcatōe an
repellatur ab agendo. Rēpōdeo sic
etia; si non opponatur exceptio. s. of
ficio iudicis. vt. j. c. exceptiones in fi.
Quod intelligo si nō solus nouit. Nā
si solus non posset cum vitare in pu
blica cōmuniōe. vt. vj. q. ij. si tñ z. c.
placuit. Reum aut excoīcatō non ex
dudat q; trahitur ad iudiciū. Iudiciū
enim reddat in iuridicū. vt. ff. de verb.
obli. l. inter stipulante. z ideo ois legi
tima defensio reseruatur reo excoīcato
vt. j. eo. tit. cum inter. Item a p̄osecu
tione appellationis nō repellitur ex
cōmunicat? si originaliter fuerit re?
vt. j. eo. significauerunt nec ab impe
trando et si non faciat mentionē de
excoīcatione in quo duo requiro qd ex
cōmunicatus reus fuerit in primo iu
dicio in quo appellauit z super quo
impetrat. Itē qd excoīcatō nō
contingat id super quo ipetrat. alio
quin litere impetrare in forma cōm
muni nō facta mentione de excoīca
tione elidi possent vt not. s. de p̄scri
ptis dilectus. z fm hoc intelligo. j. e.
tit. c. vlti. Actor vero excoīmunicatus
impetrare nō posset sup quocūq; nō
facta mentione excommunicationis
vt. j. de senten. excommunicationis. per
tuas. s. de officio. ordina. ex parte. s.
de officio delegati. cum contingat.
C. Sed queritur an exceptio excom
municationis tollatur per replica
tionem excommunicationis si de ma
iori erapiatur z replicetur. Et licet
olim diceretur quod sic per decreta.
j. eodem a nobis sumpto argumen
a contrario sensu. Hodie tamen di
cendum quod nō. per aliam. j. eodē
titu. dilecti.

De p̄scriptiōi
bus. Rubrica.

Idem de

exceptionib? s; q; fre
quenter ex p̄scriptiō
nibus obicitur excep
tio ideo subijciatur hic
Rub. de p̄scriptiō. C. Videamus igit
quid sit p̄scriptiō. que exigant in p̄
scriptiōe. quot sint species p̄scri
ptionum. q; fm iura canonica p̄scri
bi non possunt. quibus modis inter
rumpitur p̄scriptiō. z quis sit p̄
scriptiōis effectus. C. P̄scriptiō
est ius quoddā substantiam ex tēpo
re capiēs. l. firmitatē. Habet aut locū
p̄scriptiō in rebus immobilibus. vsu
capio vero in mobilibus rebus q; ali
ter describitur sic vs. vsucapio est acq
silio domini per continuationē pos
sessionis temporis lege diffinitiv. ff.
de vsuca. l. ij. C. Exigitur in p̄scri
ptione canonica quatuor. Primi bo
na fides. q; in qui possidet credat rez
suā quā possidet. vel credat tradentē
esse dñm et ius distraendi habere
licet error in facto. ff. de verbo. signi.
l. bone fidei. Et hec bona fides seip
presumitur. nisi probet mala. cuz lex
dicat presumi ignorantiam nisi pbe
tur scientia. vt. ff. de proba. l. verius.
Presumit aut mala fides si venūct
emptori ne emat. C. de reuen. l. si fun
dum. vel q; quis contra legē mercat.
vt. C. de agri. z cen. l. quemadmodus
vel si emit a procuratore meo per co
lusionē. vel cū quis emit a luxurioso
cum sciret Proinus euz scoro pecu
niam daturum. vt. ff. de vsucapio. pro
empt. l. qui fundum. §. qui scitis. z. l.
si quis. Sed quādoq; quis habet cō
scientiam rei aliene z tamē vsucapit
puta si decretus iudicis interueniat.
vt. ff. de nox. l. generaliter. xvj. q. ij.
placuit. vt quicūq; j. eo tit. c. j. Illud
autem non obest accipienti mala si
des tradentis. vt. ff. de ouertis z tē

po. p̄scri. l. an vicium. z argu. j. eo. tit.
tu. de quarta. Sed argu. contra. ff. de
p̄scri. z. vel. x. anno. aut hodie; il
lud de p̄scri. z. vel. x. an. In p̄scri
ptione vero. l. p. annos non nocet oī
modo nolit possessor vti accessione rē
pōis illius. vt. ff. de acquir. poss. l. pō
ponius. §. cum quis. C. Itē bona fi
des l; error in iure vt. j. de iur. pa. cura
pastoralis. ff. de peti. here. l. sed z si. §.
scire lics. scias sit in vsucapione. vt. ff.
de vsuca. l. nūq;. Item bonafidei est
quis l; cōscientia habeat dubia. vt. ff.
de vsuca. l. quid sit. §. bone. Secundū
iustus titulus. vt. j. e. titu. si diligenti
Qui an probare habeat an in iudicio
dubitatur. Et videtur quod sic. q; ex
erigatur in p̄scribendo. vt dictū est
necesse est illū p̄bari. vt. s. de p̄bat. l; s.
j. de decimis. dudū. r̄ps enim solum
non est modus inducende vel tollē
de obligationis. vt. ff. de act. z oblig.
l. obligationum fere. §. placet. Et hoc
verum est si titulus p non titulo hā
beat. vt in predicta decre. dudū.
appello autēz tituli possidendi cau
sam vt pore donationem emptionē
permutationem z consimiles. Exigif
ergo in p̄scriptiōe causa vera non
legitima. nam si legitima foret p̄scri
ptio locum non haberet. q; non pōt
eadem res ex duabus causis acquiri
vt. s. de fide instrumē. inter dilectos
Nec posset titulus duplicari. vt. C. de
contrahen. empt. z ven. l. cum res. ff.
de acqui. poss. l. possideri. §. ex plurib?
institui. de actioni. §. discretis. Inue
nio tamen ex duplicato titulo excipi.
vt. j. de confes. p̄bela. c. post electionē
Sed illud ideo contingit. quia non p
hibetur quis diuersis exceptionibus
vri. vt. ff. de except. l. nemo. z. ff. de in
officioso testamē. l. pomponius. §.
sed nec impuberis. Et pluribus autē
causis nobis aliquid deberi potest
vt. ff. de regu. iur. l. non ex pluribus. z

p ij

folui. vt. ff. de solut. l. cum quis. §. de peculio. Nō tamen ex pluribus causis aliquid nostrū fieri pōt sed eterna vt in. l. nō ex pluribus. C. de iure do. l. vna. ff. ad. l. sal. l. fundo. Itē possim⁹ ex pluribus causis rē possidere. vt in predicto §. ex pluribus. Nā quicūq; vna sit possessio tñ plura sunt genera possidendi. vt in. l. p̄dicta possideri. §. generaliter. vñ de cā p̄scribēdi sic intellige vt vera cā interueniat non legitima. In hoc pono exēplum. In donatione que fit ab ep̄o sine consensu capituli. hic est verus titulus nō legitimus tñ nec sufficienter prestat cām possidendi et p̄scribendi. et fm hoc potest intelligi. j. eo. tit. de quarta. j. de iure pa. cura pastoralis. Sic et erroneus titulus prestat cām scribendi ff. p̄ emptor. l. qd̄ vulgo. ff. pro suo. l. vñ. Verius tñ puto nō esse necessariū p̄bari tituli possessionis nisi q̄s possideat p̄ herede vel p̄ possessore vt. C. de peti. heret. l. cogi. et. h. q. v. §. j. vel nisi sit p̄sumptio contra possessorem. vt. C. de proba. l. siue possidetis vel nisi quis sp̄onit tituli alleget vt. §. de proba. l. j. de dec. dudus sufficit effi. p̄bari temporis continuatio nē. vt. §. de p̄bat. ex litteris. xvij. q. ij. seruitium. et. j. q. iij. questum. et. C. de p̄script. xxx. anno. an. lex comperit. Tertiu cōtinua possessio. si q̄ res sit possessa continue vsq; ad finē p̄scriptionis sine interruptione. vt. j. e. tit. illud. et. cauditis. It̄ sit autem interruptio naturaliter vt cū p̄dium qd̄ p̄scribitur inīdatur. vt. ff. de bonis auct. iudic. poss. l. cū vnus. §. vñ. Et hec interruptio prodest oibus habētib⁹ ius in re. vt. ff. de vsu. ff. naturaliter sit interruptio ciuilit per synodalem proclamationem. vt. j. e. tit. sanctorum per quasi confessiones. vt. C. vbi in rem actio. l. h. §. vt lite nō cōtestata. qm̄ frequenter in si. per con

3
Inter
ruptio
p̄scri.
quili
bus
fiat.

testationem. vt. C. de lon. tempo. p̄scrip. l. nec bona. Per executoris conuentionem. vt. C. de p̄scrip. xxx. an. l. cum notissimi. in prin. que quasi cōtestatio dicitur. vt. ff. de actio. et obli. l. constitutionibus. Per debiti agnitionem vel senioris solutionem. vt in l. cum notissimi. §. sed et si quis per solam p̄cū oblationē et ad rescriptiōnem in annalibus et p̄toris actionibus. vt. C. qm̄ li. princ. l. ius conte. fa. l. j. et. h. C. de anna. excep. l. vt p̄fecti⁹ Item sit interruptio si is contra quē p̄scribitur nanciscatur possessionē rei que p̄scribitur. vt in. l. cum notissimi. §. imo. Item sit interruptio per solam libelli oblationē furore infantia vel dignitate aduersarij impediente me agere. vt in. l. vt perfectius. Itē exigitur in p̄scriptione canonica queres sit p̄scripibilis. Quēdā enim sunt que p̄scribi non possunt. vt subiectio. j. eo. titu. cum non liceat. Sed extra. j. eo. titu. auditis. j. de capel. monachorum. dilectus. j. de priuile. cum olim p̄pter q̄d̄nes. §. de excep. cū venabilis in fin. In oibus illis innuit q̄ contra subiectionem et obedientiā p̄scribatur. Ad quod respondeo subiectus per se tñ non p̄scribit libertatem contra subiectionem sed si priuilegiū libertatis concedatur a superiore in enomen lectionem illius cui subiectio debetur quīs possit implorare vt priuilegiū reuocet. vt. j. de de ci. dilecti. suggesti. j. de dona. apostolice huiusmodi hoc implorandi p̄scribitur a subiecto. Ad hanc solutionem accedit. C. de fundis patrimonialibus. Vel subditus contra obedientiā p̄scribit dum eam illi debitam esse p̄tendit cui tanto tempore se p̄stitit se allegat vt p̄scriptio sit inducta. et sic cum oim. Et h̄ sic dixerim potest tamen subiectus contra prelatū suū p̄scribere per seipsum quod pertinet

per ad prelatum. vt. j. eo. titu. de quar. fa. j. de iure pa. cura visitatio et p̄curatio. vt. j. eo. tit. cū ex officio. Itē nō p̄scribitur limes nec que limitibus adherent vt. j. de parroch. super eo. §. de proba. cū cām. xvj. q. iij. l. s. Et contra j. eo. tit. q̄ iudicante. Ad quid ergo si nēs p̄diorum p̄scribunt. vt ibi. et. et. xvj. q. iij. nolumus. §. de pb. ex literis. fides aut p̄uinciarum. parrochiarum et dyocesis nō in p̄mis iurib⁹. Itē publice functiones. vt. xvj. q. iij. §. p̄t. circa finē. Itē decime a layco. vt. j. e. tit. cū. Itē colonus nō p̄scribit fundum quam colit. vt. C. de p̄script. xxx. vel. l. r. annoz. l. male agit Item via publica non admittitur nō amittitur nō vtendo. vt. ff. de via publica. l. viam. Itē aque ductus. vt. C. de aque ductu. l. diligenter li. xj. et. C. de fundis rei priua. et sal. diuine domus. l. vsus aque lib. xj. Item quedā infamia romane eccle. vt. xij. di. illud. Sunt etiam quedā q̄ p̄scriptiōnes impediunt. vacatio ecclesie. vt. j. eo. titu. c. j. et. de quarta. hostilitas. vt. j. eo. tit. ex transmissa. xvj. q. iij. prima actione. et. c. porro. heresis prelati contra quem p̄scribere quis intendit. vt. j. eo. tit. c. j. in fi. Ultra male alienantis. vt. xvj. q. iij. si sacerdotes. Tempus saluatis. vt. j. eo. cum nobis. Itē minor eras vt. C. in quib. cau. non est necesse in int. resti. l. vñ. Patria potestas impedit ne filio currat p̄scrip. vt. C. de do. que libe. l. quecūq;. Item matrimoniu impedit ne cōtra vxorē p̄scriptio currat in rebus dotalib⁹ vt. C. de iure do. l. in rebus. §. omnis Item tepus absentie vt cū is cōtra quem p̄scribitur p̄fectus est in subdiuū terre sancte vel alias de mandato domini pape vel sine cum forte occurrat sarracenis vel alijs fidei hostibus xpianos exterminare volētib⁹ impedit p̄scriptiōne quo ad

effectum q̄ subducitur de tempore p̄scriptiōnis tempus illud qd̄ in absentia effluit per unum integrum restitutionem. Primum fuit mediū vltimum ve. et sic non proffit nec obstat quod euenit. vt. ff. quibus ex causis. l. j. in prin. et. l. valet. vnde et si p̄scriptio sit completa in presentia eius contra quem p̄scribitur adhuc posturri potest per integrum resti. vt subducatur illud tempus qd̄ lapsum est in absentia. Sed et si in pluribus viab⁹ quis abfuerit omnium absentiarum tempora subducuntur. Nec snia equitatem habet et iuuatur legibus. C. de testa. mili. l. qd̄ tpe militie. ff. ex quib⁹ cau. ma. l. nec non. §. si quis sepius. C. de tēpo. in integ. resti. l. vñ. C. quibus non obstat. lon. tempo. p̄scri. l. p̄scriptiōne. Nec mireris si dicā de p̄scriptiōne currere contra ecclesiam. sed tēpora de p̄scriptiōne subducant cōtra ecclesiā currat p̄scriptio. vt. §. de in integ. resti. §. ij. Et aliud est in minore vt ibidē notauī. Alij vero dicunt tunc demum restitui aliquez et tempus de p̄scriptiōne subducit cum in absentia eius cōtra quē p̄scribitur completa est p̄scriptio vel parum post reuersionem illius Et hoc colligunt ex verbis p̄toris qui ait. Si quid ex bonis absentis cā rei publice p̄scriptum fuerit cū is abesse postea reuersionem qd̄ post ea ad modicum tempus refertur scilicet dum quis post reuersionem suā conducat hospiciū componit sarcinulas. querit aduocatum. hec enim modica p̄ntia abñtia reputat. vt. ff. qd̄ ex causis ma. lab hostib⁹. sed q̄ simplr. et si mile. ff. de ver. sig. l. hec adiectio. Qui hoc dicit habet rōnem tales. si p̄scriptio in absentia cōplocat vel parū post qd̄ tps pro absentia reputatur. vt dictum est iussu est vt restituat q̄ legitur cū in abñtia. Et

p. iij

Prescriptio
num
spēs
mulre

ubi in presentia cōpletur quis cōtra
que prescribit aliquo tpe de prescrip
tione absens fuerit nunc ledit cum
cōpletur non tunc cū absuit. Ad qd tñ
respondet dñs meus qd si tunc non
leditur ledebat tñ nam ex totali tpe
prescriptionis intelligit quis ledi. nō
tñ ex eo quo prescriptio cōplet alias
ultimo momēto tps prescriptōis tā
tum deberet qd restitui. eo tñ rēpo
re quo prescriptio cōsumat. Et sic fm
eos eo tñ tempore leditur effectue.
Quod est satis absurdus. Dicit tamē
dñs meus in summa qd si prima finis
sit equio: posterior tamē est securior
fm leges. ¶ Species prescriptionum
multe sunt. ¶ Est em prescriptio. x. die
rum que currit cōtra appellantes. ij.
q. vj. b. d. u. ¶ Est et sex mensium vt in re
dibitoria actione. vt. ff. de redib. ac.
si tñ. §. ij. ¶ Et in beneficiorum colla
tione. vt. ff. de concess. preben. ca. nulla
Et in expectatiōe absentis cū agitur
ve spūali cōiugio cōtrahendovt. d. vt
lite non cōfess. qm. §. si vero aliter. ¶ Itē
est prescriptio trium mensium qd cur
rit capitulo nō eligenti. vt. l. di. post qd
lriij. di. obcuntibus. d. de elec. c. vltio.
Et eiusdem tps prescriptio currit ele
cto negligenti perere cōsecrationem
seu palli. vt. c. di. qm. d. de transla. in
ter corporalia. Est vnius anni qd abij
atur agēti iniuriarū. vt. C. de iniur. l.
si non conuicij. Et eadē opponit non
psequēti appellatiōē. vt. ff. de appel.
cū sit romana. Item non vntenti rescri
pro. vt. d. de prescrip. si autem. z. c. ple
rumq. Est et biennij que currit debi
tori. vt. C. de nō nu. pe. l. in contracti
bus. Est et triennij. vt. ff. eo. ti. c. j. Est et
quadriennij. vt. xvj. q. ij. quas actio
ues. C. de quadriennij prescrip. z. hec
cōpetit fisco z cōtra fisci. vt. ibi. Est et
decennij vel vicennij qd requirit titulum
z bonā fidē etiā fm leges. vt. xvj. q. ij.
§. potest. Est et prescriptio. xxx. vel. xl.

annorū de quibus precipue in cano
nib⁹ tractatur. Et licet antiqui cano
nes admittat cōtra ecclesias prescrip
tionem. xxx. annor. vt. xvj. q. ij. c. j.
ij. z. ij. hodie tamē sola. xl. annorū p
scriptio admittit cōtra eccliam. vt. ff.
eo. ti. de quarta. c. ad aures. illud au
ditis. Sz cōtra romanā ecclesiam nō
nisi centenaria currit prescriptio. ff.
eo. ti. ad audientia. z. c. cū a nobis. xvj.
q. ij. quas actiōes. ¶ Querit de pre
scriptione quadriennij que currit ad
uersus eum cuius rē Imperator do
nat. C. de quadriennij prescrip. l. bene
a senone. an d. ecclesia locum hys. Rñō
non ar. xij. q. ij. q. cūq. ff. de reb. ec. nō
atq. ca. j. Item queritur an vsucapio
triennij in rebus ecclesiasticis mobi
libus z pphanis locis habeat. Rñō
sic vt in p. alle. l. quas actiōes quidā
tamē dixerūt qd non sicut nec in reb⁹
fisci. vt. insti. de vsu. §. res fisci. ¶ Que
aut sint qd prescribi non pnt. dictū est
d. eo. §. itē exigitur. ¶ Itē quibus mo
dis interrumpitur prescriptio dictū est
d. eo. §. sit aut. ¶ Restat quis sit effe
ctus prescriptiōis. Effectus quadra
genarie prescriptiōis est talis qualis
est effectus longe prescriptiōis fm le
ges. qd que requirunt in lōga prescrip
tione eadē z in longissima fm cano
nes. l. bona fides. z iustus titulus. et
qd res sit prescriptibilis. vt superi⁹ d
ctum est. Ex longavero prescriptiōe
acquiritur exceptio cōtra dñs rei vel
creditorē cui res sit obligata. vt. C. de
prescrip. xxx. vel. xl. annor. l. si qd em
ptionis. in pñ. Sed cum exceptio sit
actionis conclusio. vt. ff. de excep. l. ij.
z nō. d. de excep. p. qd directum dñs
um remanet apud veterē dñm vnde
z rem vendicare pōt a quolibet poss
sessore preterq. a prescriptore vel ab
illo qd ab eo possidet. Prescriptio aut
habet vtile dominium vt. C. de bo. ma.
l. j. in autem. nisi triennale que est in

6
Pre
scrip
tio
nis
cf
fecit.

autentico d. nup. coll. iij. vnde habet
utilitatem rei vendicationem etiam
contra veterem dñm cū lex dicat p
scriptionem mutari dñum. vt. ff. de
vsucap. l. cum qui edes. Nō mireris
si per vsucapionē acquiratur directū
dominium rerum mobilium p prescrip
tionem vtile in rebus immobilib⁹.
qd mobilia facilius transeunt mutā
tur qd immobilia sicut ex ipso nomie
pateret probat. ff. de acqui. pos. l. si rē
mobile. Et si querat qd sit rō quare p
scriptionē tollat hypothecaria actio
vt. l. si qd emptionis z nō p vsucapio
nem triennij. vt. ff. de pigno. l. j. §. cū
predium. z ff. de vsuca. l. iusto. §. non
mutat. C. de pig. l. vsucapio. Rñō qd
per prescriptiōē acquirat exceptio qd
omnes prius actionē excludit. vt. ff.
eo. ti. ad aures. Sed p vsucapionem
triennij acquiratur solū dominium. que
stio aut pignoris ab intriōne dñi se
paratur vt in p. dicto. §. cum predium
¶ In summa queritur tñ an cum ma
la fide prescribi possit etiā lōgissimo
tpe. Rñō non qd bona fides exigitur
in prescriptiōe canonica. vt. xxxij.
q. ij. si virgo. ff. eo. ti. vigilant. z. c. si di
ligenti. ita vt in nulla parte tps pre
scriptionis possessor cōscientiā rei ha
beat aliene. vt. ff. eo. ti. c. vlt. In quo iu
ri ciuili derogat expresse sicut z in q
busdam alijs. d. de dolo z contu. c. j. d.
de offi. dele. super qstionum. d. de rez
sti. spo. sepe contingit. ff. de testa. rela
tum. ¶ Sed si querat qualiter eccle
sia potuit hoc cōstituere in p. iudici
um laycorum. Rñō bene ratione pec
cati vt. d. de iudi. nouit. Sed pono qd
post completam prescriptiōem in
cipiat quis habere cōscientiam rei
aliene nunquid tenetur rem restitu
re priori dñō. Videtur qd sic. Quia nō
dimittitur peccatum nisi restituatur
ablatum. vt. xij. q. vj. si res aliena et
n ullus numerus defendit annum

vt. xxxij. q. ij. si virgo. Sed contra. cō
pleta prescriptiōe tutus est quis fm
vtrūq. ius. vt. ff. eo. ti. de quarra. z. c.
ad aures. z. xvj. q. ij. c. ij. z. ij. z. c. de
lecto ergo iure possidet. Si iure iuste
si iuste bene. vt. xij. q. ij. quid dicas
Nec est iam alienum qd prescriptio
est vt ibi dicit. Preterea iura faciunt
hoc meū illud tuum. vt. vij. di. quo iu
re. Item conditor canonis z legis po
test mibi dare rem alienā z tutus suū
vt. ff. de eccl. l. lucius. C. de quadrienn.
prescrip. l. bone. ponit esse stare qd
per. xl. annos rem possideret alienā
cuius efficeretur. In hac questione di
cunt theologi. qd qñcūq. quis habe
at cōscientiam rei aliene. eam tene
atur restituere alias peccat. Sed cer
te dicunt theologi puto consilium eē
alias de iure non tenetur. qd iam res
non est aliena z iuste possidet vt in
c. quid dicam. z dominium mutatum
est vt dñi i. §. superiori. Alanus tamē
dixit qd si ex causa lucrativa qd rē pos
sident z prescribit debeat eam resti
tuere ar. ff. de his que in frau. cred. l.
qd autem. §. si quid cū pupillo. Si ve
ro ex causa non lucrativa non tene
eam reddere. Consilio ergo theologo
rum acquiescere arbitrium est nō ne
cessarium. vt. xij. q. j. qd precipit. Si
consilio vt volueris minus boni ad
pisceris non mali. aliquid perpetras
bis vt. xij. q. j. quilibet.

Opi.
theol.

De sententia et re iudi
cara. Rubrica.

Itc continua
diminus. d. in ti. pri. qd
ter per prescriptiōē
res acquirant. Nazvi
dendum est qualiter
res alio modo cuiuslibet acquirantur
s. per sententias iudicum. Vel alias.

Finis cursu de pcessu iudiciorū nūc
quasi ad litus. i. ad sententias venia
mus diligenter attendentes. quid hic
sententia dicatur. quod sint eius spēs
a quo sit pnuucianda. quātr 7 quan
do eius effectus. quo remedio snia
subleuetur. ¶ Snia est diffinitio iu
dicialis cōtrouersie finem imponēs.
vt. ff. eo. l. j. Determinat em iurgātius
controuersias. vt. j. eo. ti. c. ij. Addunt
qdam in descriptione diffinitio iquā
indubitata 7 que nullo remedio ap
pellationis atreptari possit p. l. ff. de
transac. l. eleganter. §. si post rē iudi
catas. sed aliud ibi adijciatur ad ostē
dendum q post talem sniam trans
actio locum non habeat alias bñ di
citur res iudicata que atreptari pōr
remedio appellationis. vt. C. de ap
pel. l. litigatoribus. ¶ Species snie
t due sunt. Nam alia interlocutoria
alia diffinitua. Interlocutoria est q
non super principali. sed super alijs
questionibus fertur causa pūcipa
li durante. Ideo autem bz interlocu
toria q inter pūcipiū 7 sinez fertur
pūcipalis cause. vel qz iudex inter p
res loquendo sine solēnitare scrip
re pnuuciat. Itanc sniam reuocare
pōrēt iudex siue sit ordinarius. vt. ff.
co. ti. l. quod iussit siue delegatus. vt.
j. de ap. cū cessante. siue arbiter. vt. ff.
de arb. l. dicere. Ferri tñ debet cū cau
se cognitione iudice confedente nō
pcedere. vt. ij. q. iij. §. spaciū in ver. a
iudice. ¶ Sed dubitatur an reuoca
ri possit infra. x. dies postq lata cit
vel quidocūq. Et videtur q sic p ius
ra pccalle. qd iussit 7. c. cum cessante.
sed contra videtur q infra. x. dies tñ
Nam transit in rem iudicatā. et ideo
infra occurrere est appellandū. vt. s.
de elec. cum dilectus in fi. s. de testi.
significauerunt. Transit em interlo
cutoria in rem iudicatam q ad duo. f.
vt remedio appellationis attempra

ri non possit. et vt excipiat ex ea. vt
in decre. cum dilectus nō autem vt ex
ea agatur actione in factum sicut agi
tur ex diffinitua. vt. C. de reb. cre.
et iureiuran. l. delaro. sed nunqd pōr
a qualibet interlocutoria appellari.
sic fm iura canonica non fm leges vt
j. de appel. cū sit romana. ij. q. vij. non
ita. sed contra. ij. q. vij. ante sniam. ff.
de appel. non reci. l. ij. C. quorū ap. nō
reci. l. an. C. de epali iudi. l. ij. C. de ius
di. l. apertissimi. C. de ap. l. si quis. p
uocatione. Ad hoc qd dixerunt gñas
liter obtinere vt fm leges ab interlo
cutoria nō appellet. sz casualiter. sal
lit in casibus illis quos ponit lex illa
ff. de ap. non reci. l. ij. C. vt lite pel. l. ij.
ff. de mino. l. aut pteroz. §. pmitit. ff. q
satisda. co. l. arbitro. C. de ap. l. si quis
puocatione. Ad hoc dixerūt quidā ca
sus illos gñas exēpli pductos esse. Nā
idē dicūt 7 in alijs casibz in quibz ma
ius granamē incidere pōr. Alij autēz
dicunt sic refert an interlocutoria sit
talit q absorbeat totū ius alicuius 7
instar habeat diffinitue ita vt post
interlocutoria non sit locus ad appel
landū a diffinitua. a tali interlocu
toria appellat. Verbi gñas. Agit ex re
iudicata corā creatore excipit cōtra
ius pnuuciatū vel iure ordine pter
missio vel contra absente pnuuciat fm
ius iudicatū fore vel rite seu p pntes
post rale interlocutoria nō restat nisi
snias executōi mādari. Et tali gñas iter
locutoria pōr appellari. Sed si post i
terlocutoria saluū sit bñficiū appella
tionis a diffinitua arg. ad hoc. ff. de
ap. l. j. §. quesitū. in fi. Sed tu teneas
qd primo dixi gñale est q fm cano
nes appellat ab interlocutoria. E. ecō
trario gñale ēē q nō appellat ab in
terlocutoria fm leges. qd tamē fallit
in casibus specialibus vt dictum est.
Diffinitua vero est per quas pūcipa
lis questio diffinitur. quam semel la

ram iudex reuocare non potest. vt. in
l. pccalle. qd iussit in fi. ff. co. ti. l. pau
lus post quā lata nihil qñt. ff. eo. ti. l.
post rem iudicatā qua lata iudex esse
desit. semel em benevel male officio
suo fungit. vt. ff. eo. ti. l. iudex. Qd ves
rum esset snias suā reuocare nō pos
sit vel amplius iudicare. Nā quo ad
exequendū retinet iurisdictionē. vt. s.
de offi. deleg. ex lris. 7. c. qñrenti. Et qd
dico iudice iterum iudicare nō posse
in delegato obtinet non in ordinario
qui pōr pnuuciat iterū si pūma sen
tentia quā tulit nulla sit ipso iure. vt
C. quō 7 quādo iu. si pscs. C. de accu.
7 inscrip. l. si accusatoribus. 7 ar. ff. de
arbi. l. diceret. l. quid tñ. Sed si iudex
delegat semel pnuuciat iterū diffini
tue 7 eius snia nulla sit impetrabit
a superiore ex integro iudicari. vt. C.
de se. ex pici. reci. l. j. 7 per aliū iudicē
vt. C. quō 7 qñ iudex. l. si vt pponis in
pūma si vt pponis. ¶ In causa vero
matrimoniali dico eundē ordinariū
q primo male pnuuciat vel delega
tum non tamē eundē q primo iudica
uit sed aliūz posse iterū iudicare siue
pūma snia ipso iure sit nulla siue per
errorem facti sit lata. Et hac rōne di
citur q snia in causa matrimoniali nō
transit in rem iudicatā. vt. j. eo. lator.
teneor cōsanguinei. j. de sponsa. sicut
p. xv. q. ix. §. quia. ergo. Quid si iudex
in pnuuciādo errauerit vt cū voluit
dicere condēno dixit absoluo vel ecō
uerso. nunqd sniam corrigere pōr et
iterum iudicare. Quidē q sic nihil em
dixisse videat arg. ff. de supp. leg. l. la
beo. ff. de reb. du. l. ij. Sed contra ff. de
arbi. l. q arbiter. ff. de re iudi. l. cū que
rebatur. Itanc snie addi non pōr nisi
circa accessiones 7 eodē die. vt. ff. co.
ti. l. paulus. ¶ Diffinitua t iudex re
citare bz in scriptis alioqñ recitari si
ne scriptis vel scripta 7 partibus edi
ta non recitata non valet. vt. ij. q. j. in

primis. 7. c. statutis. 7. C. de sen. ex pi.
reci. l. j. ij. 7. ij. Hoc tñ fallit in casibz
illis in qbus agit sine scriptis quos
s. no. de libel. ob. §. libellus exigitur.
Recitari inq bz a iudice non ab alio
vt. s. de consue. ad nostrā. Nec etiam
ab assessore. vt in autē. vt defunc. scu
su. corū. §. illud. coll. v. Et a iudice se
dente non stante. vt. ff. qd ordo in bo.
pos. scr. l. ij. §. in bonoz. 7. §. nos et in
autē. vt ab illustribz qui sup illā dig.
sunt coll. v. Jre ferēda est diffinitua
pmissio ordine iuris aliter lata non
tenet. ij. q. vij. §. diffinitua i. snia.
C. de sen. et interlo. om. iudi. l. plaraz
Quod intelligo in ordine generali. se
cus in speciali. qui in aliqua snia req
ritur nec seruatur tunc em tenet sen
tentia. 7 necesse est appellari. C. de
appel. l. j. Cui distinguī pōr inter or
dinē iudiciariū 7 ordinē iuris vt snia
lata contra ordinē iudiciariū non re
neat lata 3 ordinē iuris teneat. Hoc
tñ fallit in his in quibus non requiri
tur ordo iudiciarius. vt. s. de iureiur. i
do. ad nostrā. Jtem ferēda est fm
iura. vt. j. eo. ti. c. j. C. de iud. l. rem non
nouā. in pñ. in autē. de defenso. ciui.
§. iusiuran. col. iij. ix. q. iij. summo ope
Alioquin snia nō tenet. vt. j. c. ti. c. j. ij.
q. vij. §. diffinitue in ver. snia. Et hoc
cū expresse scit snia 3 ius. vt. ff. de ap.
si expresse. ff. que snie sine appel. res
sci. l. j. secus aut si non expresse. ff.
co. ti. l. cū perlatas. 7 tunc appellādū
est. vt. j. eodem ti. cum inter. in fi. quā
do aut expresse pronūciatur 3 ius
7 qñ nō expresse habes. ij. q. vij. §. dif
finitua in ver. snia 7 ff. q sentētie sine
appel. resci. l. j. Jre ferri bz diffinitū
na pscenibus partibus vel p conti
naciā absentibus. aliter nō valet. C.
quomodo 7 qñ iudex. l. ea que. 7. ij. q.
ix. caueant. Itnc tamen fallit in sentē
tia arbitri. cum actū est in compro
misso vt vel vno vel vtroqz absente

2
Snie
spēs
duc
ali
gnā.

3

snia promaf vt. ff. de arbi. l. diē. §. si qd
¶ Tres snia diffinitiva nō est scēda
p res pūus iudicatus. qd si fiat nō rē.
vt. ij. q. vj. §. diffinitiva in ver. snia. C.
qñ puo. nō est necessē. l. j. l. hoc tñ fal-
lit in cā matrimonialib. i. vt supius dcm
est. 2. pbat. xx. q. ij. §. qz ergo. In cri-
mine falsi. vt. C. de cri. fal. l. querelaz
2 vbi negatur iudicatu vt. ff. que snie
sine appel. rescin. l. j. in prin. Et cū do-
lo qd omittit exceptionē q. cōpetebat
ex puma snia. vt. j. e. ti. inter monaste-
riū. q. 3. rīa est. l. pcallegate. ij. q. vj. §.
diffinitiva. 2. snia. C. qñ puo. nō est
necē. l. j. Sed decre. itelligo. cū qd ex
certa sciat ex dolo obmisit exceptio-
nem volēs decipere aduersariū ar. ff.
advelley. l. si occipiedi. lex autē loqui-
tur cū ex ignorātia ob mittit exceptio-
rei iudicare vel ex certa scia omittit.
sed iō qd omittit qd nō poterat eā tūc
tpis pbare vnde obmissio nō pūdi-
cat. vt. ij. q. vj. plic. Jtē fallit. ff. de iu-
re iur. l. admonēdi. ppter peritūrium
puoz snia retrahatur. Jtē fertur snia
p rem pūus iudicatū cū per nonas
defensōes minoz vel ecclesie subue-
nit. vt. 3. de in inte. re. c. vlti. 2. C. si se-
pius in inte. re. postu. l. ij. Jtē iudicari
nō d3 dieb3 feriatib3 vt. ff. de arbitris.
l. si de meis. §. arbiter. Qd itelligo i
ferijs solēnibus ad honorem dei iue-
tis. secus in his que facta vel statuta
sunt ob pmoditates hoīuz vt tps mel-
sum 2 yndemiaz qñ iudicari potest
de cōsensu pūum. vt. ff. de ferijs. l. si
feriatib3. 3. de ferijs. c. vi. 2. ptoze cogē-
te. vt. ff. de ar. l. si feriat. Et de marez
ria nō. 3. de ferijs. §. vlti. Jtē diffinitiva
d3 cōtinere alter ex duob3 cōdēno
vel absoluo. vt. C. de sen. 2. inter. om.
iu. l. ptes. 2. ij. q. vj. §. diffinitiva vel eq-
pollens. vt. j. de 3. do. signifi. in his 2.
de arbi. l. quid tñ. ff. de re. iud. l. i. i. i. i. i.
ma. Jtem snia certam q. titatē cōtine-
re debet si de certa quātitate agatu r

si si nō cōtineat sufficit tñ certā cōti-
neri in aliqua parte actoris. vt. C. de
sen. que sine certa quātit. l. hec snia.
Si autē de incerta q. titare agat puta
de indēnitate pstitāda valet snia C. de
sen. 2. iter loci. om. iud. l. cū eoz. 2. C.
de sen. q. sine certa q. l. ij. de fideius-
so. puenit. Jtē nota q. si plures iudi-
ces cognoscant simul in vā consonaz
sniam conuenire debent vt. vj. q. ij. si
qd eps criminatū accusatus. si autē i
picipiendo sniaz dissonē. serua qd le-
git. vj. q. ij. c. j. ij. 2. ij. 3. si diuersas
snias duo iudices tulerit distigue. vt.
j. eo. c. vlt. Si vero essent tres iudices
tulerint diuistigue. vt. j. e. c. vlt. Si ve-
ro essent tres iudices plures valerēt se-
tentia duoz contradicente tercio. se-
cus si absente. vt. ff. de re iud. l. duo ex
tribus. ff. de arbi. l. in tres. Ubi de sū-
mis agit. 2. duo iudices diuersas tule-
runt snias. l. vnus condēnauerit. i. ma-
iori summa alius in minori 2 snia in
summa minoz. Nā vt rē puenire vt
in summa minoz. vt. ff. de re iud. l. i.
ter partes. ff. de re iud. l. inter ptes.
ff. de arbi. l. diē. §. si plures. Erit au-
tē iudex peritus in iure cū fm iura iu-
dicare debeat. superius dictus est vel
saltez experientia causaz habere d3
pūsum quotidianū vt. C. de iud. l. cer-
ti iuris est. In autē. de iud. §. nos igitur
colla. vj. ar. ij. q. ij. c. vlti. Duoenim
ad iudicandū sunt necessaria pās 2
scientia vt. xx. di. §. j. Et hoc maxime i
causis matrimonialibus que nō sūt
tractande per quoslibet sed per iudi-
ces discretos qui potestare habeant
iudicandi 2 statuta canonum nō igno-
rant vt. j. de consang. 2 affi. ex litteris
Ubi autē pūnceps ex certa scia im-
perito committit delegatus iudicare
potest q. pūnceps oia oedit que iu-
dicare iussit. vt. ff. de re iud. l. quida3
consulebat. Que autē 2 eras requira-
tur in iudice habes. 3. de offic. deleg

Sen.
diffi.
effec-
tus.

cum vicefm. Et sic iā vidimus quot
sint spēs snie. qualiter. qñ a quo de-
beat iudicari. ¶ Restat videre de ef-
fectu snie. Et qdē vidimus de effe-
ctu iterlocutione. 3. e. ti. §. spēs Vide-
mus de effectu diffinitive. ¶ Effectus
snie est confirmatio. ea enim q. iuxta
ecclesiasticis more iustetronabili-
ter fuerint diffinitiva nostra quoq. snia
roborent vt. j. e. tit. ea q. si tñ robo-
rari petantur vt. j. e. ti. cū in fi. Jtē execu-
tior vt. ij. q. j. sicut. rrr. q. ix. oibus mo-
dis. Que quidē cōfirmationē snie
debeat obseruari plene notauī. 3. de
iudi. §. partibus aut in iudicio cōsti-
tutis. Jtē actio ex re iudicata. q. qdē
dat ei p quo sententia lata est. vt. C.
de re. cre. riu. iur. l. oclato. ff. vt re iu-
di. l. miles. §. vlt. 2. alijs eius noīe. vt.
ff. de excep. rei iudi. l. rei iudicare. nō
aut ei 3 quem lata est. vt. ff. de excep.
rei iudi. l. euidenter. ¶ Datur inq. ac-
tio aduersus illum contra quem lata
est tñ heredem ipius vt. ff. eo. tit. l.
miles. §. vlti. ¶ Reo autem absolu-
to. datur exceptio contra illuz qui suc-
cubir talios eius nomine venientes
vt in predicta. l. rei iudicare secus si
idem q. succubir alterius nomie agat
vt. C. de admini. tu. l. cum quidam. ff.
de rei vend. l. inter officium. Sed reo
absoluto non tollitur actori actio ipso
iure vt. ff. de condi. inde. l. iuli. Quod
est mirabile q. fortius et promptius
deberet actio tolli propter rem iudi-
catam q. dari ex re iudicata ff. de ac-
t. ob. l. arrianus. Sed forte hoc ideo
est. quia lex non potuit alio modo
subuenire actori vincenti nisi in im-
dulgendo actionem reo. aut potuit
subuenire et si ipso iure non extingua-
tur actio vel tollatur hoc est per re-
medium exceptionis. Auctoritas
vero rei iudicare est vt stetur si non
fuit appellatum. vt. C. eodem titulo
l. ad solutionem. aliquid quando tamē dō

statut propter subuenientem equita-
tem. vt. C. eo. tit. l. j. 2. de purgat. vul-
ga. significantibus. ff. de conditio. si-
ne causa. l. ij. ff. commodati. l. in com-
modato. j. de frigi. 2. malef. impoten-
tia coeundi fraternitatis. ff. qñ de pe-
ci. act. est an. l. j. §. vlti. ff. de condi. si-
ne cā. l. si fullo. ff. de iure iur. l. ad mōē
di. Jtē est auctoritas rei iudicate vt
non rescindatur ptextu computa-
tionis vel calculi. vt. C. eo. tit. l. ij. ni-
si error calculi in sententia expumaf
vt. ff. que sententie sine appel. rescin.
l. j. ¶ Jtē non rescinditur res iudi-
cata ptextu nouoz instrumentoz
vt. j. eo. tit. inter. monasterium. C. eo.
tit. l. sub pte. l. hoc tñ fallit in sentētijs
latis aduersus fiscum que infra tri-
nium retrahantur. vt. C. de sentē. ad
uer. fil. la. retrac. l. vna. l. i. 2. Jtem si ge-
sta sunt trāslata in publicam formaz
ppetuam obtineant firmitate vt. C.
eo. tit. l. vlt. et sine testium pscntia con-
fecta. vt. C. de dona. l. in donationib3
qd verum est inter pres et ias in alio
iudicio. vt. C. de liber. cau. l. iudemus.
¶ Subleuat vel releuatur snia re-
medio appellationis infra decēniū.
vt. ij. q. vj. biduum. ff. de verbo. signi.
l. si qua pena. ff. ad turpil. l. j. §. vlti. q.
Uel per supplicationem faciendā eis-
dem a qbus appellare non licz. vt. C.
de sen. pte. l. vna. et hoc infra 3. dies
vt. C. qñ libel. pūnd. oa. in autē q. sup-
plicatio. in autē. vt. spō. largi. §. 2. alid.
vel a pūm. j. biēniū. vt. C. de sen. pte.
Per in ire. ref. vt. 3. de in te. re. auditis
tū ex litteris 2. c. falsitara. ff. d. mmo.
l. in cause. §. vlt. 2. l. pte. Per querelaz
falsi. vt. C. ad le. cor. de fal. l. querelam
ff. de re iud. l. ouus. 2. C. si ex fal. iur.
l. j. 2. vlti. ¶ In summa notandum est
qd fm plures in causa subreptionis.
hoc est cum quis dicitur per subre-
ptionem ascendisse ad apicem digni-
tatis qd esse non debet. vt. 3. de elec.

cum dilectus filius arch. moness. p. cedat ad sniam. 3 absentem lite non cōtēst. vt. j. co. ti. cū olim. s. de dolor. ori. cū oliv. sic casus. ite sit vn? de ca. sibus spālibus quos ponit decre. il. la. s. vt. lre non contē. c. qm frequen. rer. s. suur. alij. Jte iudex in snia oia que ipm mouent exprimere nō dō. vt. j. e. ti. sicut nobis. Jte ceteri iudices iudicare tenentur i casibus similibus: sicut Sūm? Pontifex iudicat. nisi forte cā necessitatis et utilitatis inspecta d: spēs atue duxerint aliquid statuci dum vt. j. e. ti. in causis.

De appellationibus. Rabrica

Ictum est supra de his q i iudicijs fuit rāde de sentētijs. Nunc autē tractat hic de qbusdā remedijs p que litigatores solutuz est releuari vel delictis de appellationibus reuocatiōibus et relatiōibus. ¶ Uideam? igitur quid sit appellatio. quare iuducta sit. qd possit appellare. a quo ad quē qn. qualiter. quotiens. infra qd tps. A cui? snia non possit appellari. infra q tpa valet exerceri. Jte ex qbus causis iudex possit reuocari. Jte qualiter qn relatio sit facienda. ¶ Appellatio est p inuocationē maioris iudicis pcreptu iniquitatis prime snie reuocatiōis i ploratio. vt. ff. de mino. l. pfecti. Sed hec diffinitio legalis est. q: fm leges generalr nō appellatur nisi a snia. vt. no. s. ti. pr. s. spēs. Sed fm canones aliter appellatio diffinit. Appellatio est a minore ad maiore iudicē puocatio. vt. ij. q. vi. omis oppōsi. c. sequēribus. z maxime i. c. placuit nā fm canones etias extra iudiciū appellat. z tūc passim. i. sine assignatiōe grauamini pmutitur appellare. vt. j. e. ti.

cū sit romana. s. si vero. scias cū in iudicio appellatur. vt. co. ti. vt. debitus hono. ¶ Inductat est appellatio s leges iniquitas impiticia iudiciū ap. q: corrigatur. s. nōnunq bñ latas snias reluit superior in penis reformet. neq. enis iuduc. vtiq in melius pnuat. qui nouissimus snias laturus. vt. ff. e. tit. l. j. k. j. Sed fm canones etiam ad hoc idus tra est appellatio vt liceat appellato riviatiāz cām appellatiōis remedio subleuare. vt. ij. q. vi. c. j. Et ad aliud vt oēs oppōsi releuētur. vt. ij. q. vi. ad romanā. ij. ¶ Appellare pōr omis ius cuius interest siue s eum lata sit snia. vt. ij. q. vi. ideo siue s alium sua ramē interlit. vt. ij. q. vi. non solent. s. tit. p. xi. cum super. ff. e. ti. l. tutor. z. l. ab exco. s. alio. Jte potest quis appellare propter quale p iudiciū. vt i decre. p. alle. cum super. z. ff. e. ti. l. a sententia. Jtem et si non interest ali cuius ex causa pecuniaria potest tamen pro alio appellare humanitar? causa. vt. ff. eod. tit. l. nontantum z. ff. quando ap. sit. l. ij. s. vlti. Jtem potest quis pro alio damnato etiam sine mādato appella. diūmō dānnat? morra tū habeat. hoc est. j. decēniū. vt. ij. q. vi. nō solēt. ff. de ap. rescidēda. l. j. ff. re. h. a. l. j. ¶ Appellari potest? zōs a. 4 minore iudice ad maiorez. vt. ij. q. vi. anriorum. s. illo vs. z. s. illud etiam z. c. placuit. Si quis appellauerit ad minorem iudicē error ei nocēbit. nā sententia transibit in rem iudicatāz. Sed si ad parem vel minorem alium tamen pro alio error non nocet nīhi lominus tamen poterit appellans psequi appellatiōem apud illum ad quem debuit appellare. vt. ff. de ap. l. ij. s. si qd z. s. si vero. Quibus autē obmissis appellatio facta ad papam valet. vt. ij. q. vi. si quis putauerit. j. e. tit. si duobus z. c. sollicitudinem. ipse em est ordinarius oium vt. j. de pnuil. an

triqua. Scdm leges si appellatio fiat ad principē omis iudicis. princeps remittit ad eū ad quē debuit appellari. vt. ff. co. ti. l. Impatores. Jā delegato aut appellandū est ad delegatē dum mō delegans in delegatō ali qd sibi de iurisditōe referuer. vt. s. de offi. del. sup. qdnum. C. q. p sua iurisd. l. vna in fi. Sed obstat. ff. qd z a quo. l. j. in fi. Ad quā sic rō. l. et illa loquit i ordinario delegatē ad quē non appellat. s. appellat ad eū qui ordinarius dedit. Aliud in delegato delegatē. Et est rō. maior. enis dignior est iudicio delegata q ordinaria. vt. s. de offi. de le. significasti. zc. sanc. S; hec rō z si colorē habeat nō tū mibi placet. Unde dic q ibi dicit. nō est appellandus ad scdō delegatēz. subaudi rñ. Vel dic q appellabit ad primo delegatē sed ille remittit ad eū q sō delegauit. ff. ap. l. j. s. si quis. Vel loquitur qn is qui scdō delegauit nihil sibi retinuit de iurisditōe. vt in palle. dec. p dicta. super qdnum. z de hac materia plenius no. s. de offi. vica. circa princ. ¶ Appellatur a diffinitua nō ab interlocutoria fm leges. nisi in casibus ff. qui satisfda. co. l. arbitrio. z. ff. a quibus ap. non sit. l. vlti. z in alijs casibus quos no. s. titu. proxi. s. interlocutoria. Appellatur a grauamine i illato iudicio. vt. j. eod. tit. cum cessante. Et tra iudicium. sed tunc erit potius ad causam puocationis. infra eodem. titu. cum sit romana. Jte z ab iniuria iudicis. vt. C. eodem titu. l. si quis puocatione. Quod duobus modis potest intelligi. vno modo sic vt cum iudex litigatorem puocat vel conuiciatur eidem. sicut enim litigator iudici conuiciari non debet sic econuer so. ff. co. titu. l. illud z. C. eodem titu. l. z in maioribus. ff. de iur. l. iudici. licet qualisqualis iniuria per appellatiōem iudici fieri videatur. vt. C.

de sum. tri. z fide. iatho. l. iij. z. C. quādo puoca. non est ne. l. vlti. in fi. Alio modo sic cum iudex post snias in exequendo excedit. vel quia infra quādrimestre tempus exequitur. Sic et ab exco. appellatur cum modus in exequendo excedit. i. cum mādati snies excedit. vt. s. de offi. dele. sup. qdnum. s. nos autem. z. s. porro. z sic in rell. go. ij. q. vi. s. diffinitua. in ver. ab exco. z. c. quorum ap. l. ab exco. z. c. Jtem pōr appellari a rora snia z a certo capitulo ipsius si diuersa capitula contineatur in ipsa nec rescindunt alia capitula sup quibus nō appellatur nisi essent connera. vt. ff. de mino. l. etiam. Si vero damnatus ex pluribus facinorib? ob grauora appellet differt executio in leuioribus si autē ob leuiora. tūc non differt executio in grauiorib?. vt. ij. q. vi. s. si qd ex pluribus. z. ff. nihil innoua. ap. pē. l. j. s. vlti. Jtem appellatur a mala cōsulatione vel minus plena. vt. ij. qd. vi. biduum. in fi. ff. qn. ap. sit. l. j. in pñ. z. l. vlti. Jtem ne fiat aliquid nisi canonicē. vt. de ele. cum nobis olim. Lōtin git autēz aliqñ q ab eadē snia ytraq pars appellat respectu diuersorum capitulorum. vt. j. co. c. significauerit j. de testa. raynucius. z. c. raynaldus. Appellari autem nō potest ne id fiat quod perpetuo edicto fieri mandatur. vel cum res uolatiōem non recipit. vt. ff. de appel. reci. vel non. l. sciendum. z in alijs cōtractibus quos habes. ij. q. vi. s. diffinitua in ver. sunt etiā. C. quoz. ap. nō rec. ¶ In disciplinis t z correctionibus regulariū non habet locū appellatio. vt. j. eod. ti. ad nostrā. reprehensibilis cum speciali. Unde in his remota appellatiōe pcedebatur etiam secundum vetera iura. vt. j. ne deri. vel mona. relatum illoctamen intelligo cū modus correctionis modū pacti nō excedit. vt. xxiij.

7 Non appellat a discipulis z correctionibus.

q. iij. qui peccat in f. a. s. secus q. n. mie asperitatis increpatio nec core
 8 cionem nec salurem recipit. vt. xlv. di. cum beatus. Item in momentanea possessione non appellat. q. sen. tētia lara in ea iterlocutoria fm quodam. Ego aut dico eam diffinitiuam. t. tamē non appellatur ab ea fm leges. alia rōne. f. q. de pprietate eiusdem rei p. c. n. i. t. p. n. c. i. u. d. i. c. i. u. m. expectat. vt. C. si de mo. pos. fuerit ap. l. vna. Secūdm canonēs tamē appellatur. vt. s. de resti. significa
 9 uerunt. Item in cā decimaz non hz locum appellatio erā fm vetera iura. vt. j. de deci. tua. in f. Nam decime sunt tributa. vt. xvj. q. j. decime. t. i. tributis non appellatur. vt. ij. q. vj. quod tēns. Vel pōt dici q. in cā decimarū appellatur. Nec ob. illa decre. tua. nā ibi forte remota fuit appellatio specialiter in rescripto. Itē nō obstat qd dixi decimas fore tributa. q. si vere essent tributa. locum in eis prescriptio non haberet. vt. xvj. q. j. s. potest. in ver. ad hec in verbo porro. t. C. de p. scrip. x. anno. l. compet. Quod falsum est. vt. no. s. de prescrip. de quar. ta. Item si vere tributa essent. nō haberet locum in eis compensatio. vt. C. de compen. l. in ea. In decimis nō potest interuenire amicitabilis compositio. vt. j. de confir. vi. vel in iur. venerabilis. j. de decimis. et multiplici. sug. geitū. dilecti. s. de transac. statum. Fiet aut appellatio apud acta. viua voce. vt. si qd dicat appello. si vero nō apud acta qd appellat. libell. appellatōis est offerendus ei a quo appellatur si eius copia habet alioquin ei ad quē appellat. vt. ij. q. vj. s. biduuz. i. a. vt. si quis ipsius. ff. eo. ti. l. j. t. ij. C. eo. ti. l. litigatoribus. t. l. eos. ff. qn. ap. pel. sit. l. j. s. dies. t. s. si qd. C. Quātr aut p. c. i. a. libellus appellatōis habet. ij. q. vj. s. forma. Porro et aut t. l.

bello iudicia quo appellatur siqdem receperit bñ est. Et sic ipse iudex d. v. are ap. l. s. i. f. as dimissio. infra x. dies. et non p. t. e. r. e. appellatore. s. t. appellator cñ in f. a. i. a. p. e. t. e. r. e. d. s. vt. ij. q. vj. post appellationes. ff. de l. i. dimis. l. j. Quod si nō fecerit impurat ei l. t. iudex male fecerit nō donat. vt. ij. q. vj. post appellatōne. t. C. eo. d. ti. l. iudicibus. C. Forma vero d. i. s. missio. seu apostolo. habet in p. dicto. c. post appellatōne. t. ff. d. libe. dimis. l. j. Olim appellabatur infra bi. duū in p. p. r. i. a. c. a. vel triuū in cau. sa aliena. Currebat aut hoc tps a bie. late sine sue sub p. ditione lata cñ si ue pure quāuis sub p. ditione fieri nō deberet. Itē odie vero appellatur infra decēniū a recitatione sine. et hoc tps vtile est q. non kedit nisi adie. scie t. nisi iudex copiam sui fecerit in publico. vt. ij. q. vj. biduum. t. ff. quādo ap. sit. l. j. s. biduum. t. s. dies. Un. de si p. n. d. i. a. t. i. o. n. i. s. p. r. a. a. b. s. e. n. t. e. z. nō p. r. o. t. u. a. d. a. m. non currit decēniū ignoranti nisi p. r. o. c. u. r. a. t. o. r. e. m. d. e. f. e. n. sus fuerit. q. si p. c. u. r. a. t. o. r. non appel. lauerit difficile est vt hic audiat. vt. C. q. n. o. t. q. n. i. u. l. a. b. e. o. t. s. ff. qn. ap. sit. l. j. s. vi. t. ij. q. vj. s. biduum. t. s. si ad. uersus. C. Appellat aut t. bis a diffi. ni. t. i. u. a. nō tertio. C. ne in vna eadē cā
 13 tertio p. u. o. l. vna. ij. q. vj. si q. in qua. c. i. q. j. eo. ti. s. u. a. Sed quāuis tertio non appellatur petitur tñ in integrū restitutio p. r. a. r. e. s. b. i. s. i. u. d. i. c. a. t. a. s. vt. ff. de mino. l. minor aut igratus. Itē admittit supplicatio. vt. in. l. i. s. q. in. quacūq. l. i. r. e. t. s. i. c. i. t. e. l. l. i. g. i. p. d. r. s. t. i. p. r. c. u. m. c. a. Nec ob. ij. q. vj. quonēs. t. c. o. i. s. o. p. p. r. e. s. s. i. u. s. Qd em ibi dicit rōis appellari posse quonēs opus est. ex. p. o. n. e. q. u. o. t. i. e. n. s. i. b. i. s. vt. ff. de leg. in. l. fidei commissis. s. si qd deces. Vel ex. p. o. n. e. d. o. n. e. c. s. u. p. e. r. i. o. r. i. n. u. e. n. i. t. u. r. t. h. o. c. l. o. c. u. m. c. u. m. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. a. b. o. r. d. i. n. a. r. i. o.

14
 q. d. b.
 non li
 ceat
 app.

Vel illud in diuersis grauaminibus illatis circa diffinitiuam. Itē nō ob. x. q. ij. l. o. t. h. a. r. i. b. i. e. m. i. n. t. e. r. a. p. p. e. l. l. a. u. i. t. r. e. b. e. r. g. a. i. v. o. c. e. m. a. p. p. e. l. l. a. t. o. i. s. t. e. r. c. m. i. s. s. i. t. s. e. m. e. l. t. i. i. a. p. p. e. l. l. a. n. d. o. vt. j. co. ri. b. o. n. e. Et qd dixi in diffinitiuam. idē puto in iterlocutoria. C. a. p. a. p. a. t. v. e. l. p. r. i. n. c. i. p. e. n. o. n. a. p. p. e. l. l. a. t. u. m. i. p. s. e. s. i. t. q. p. u. o. c. e. r. u. r. p. a. p. a. c. m. d. e. a. l. i. j. s. s. e. n. t. e. n. t. i. j. s. i. u. d. i. c. a. t. n. e. m. o. d. e. s. u. i. s. vt. i. x. q. i. j. c. u. m. c. r. a. Item a senatu nō appellatur. vt. ff. a. q. u. i. a. p. p. n. o. n. l. s. l. j. Item non ap. pellat a snia p. f. e. c. t. i. p. r. o. z. i. o. vt. C. d. s. e. n. t. e. p. r. e. f. e. l. l. a. Item ab arbitro nō ap. pellatur q. nullam hz iurisdictiones. t. cum ipso iure non teneat snia ipsi us sed ei stetur metu pene. t. qd non tenet rescindi non pōt q. nec gradus rumpitur q. nullus est. vt. ff. de rupt. iniusto vel ir. testa. l. nam t. sub cōdi. tione. t. i. d. a. s. n. i. a. a. r. b. i. t. r. i. n. o. n. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. vt. C. de arb. l. j. Qd vey est in ar. bitro compromissario. secus est in ar. bitris iuris de qbus legitur. x. q. j. p. uenit. C. de iu. l. vlt. s. de offi. deleg. su. spitionis. j. eo. ti. cum spali. Est tamē quedam spēs appelladi ab arbitro. id est arbitriū rescindi. vt cum litiga. tor qui suspectum hz arbitrum cōtes. statat ne pcedat. ille nihilominus p. n. u. n. c. i. a. t. vt. ff. de arb. l. nō distingue. mus. s. cum qdem t. simile. C. de his q. p. e. r. m. e. i. u. d. i. c. n. o. a. p. l. i. j. Statut ergo snie arbitroz. vt dictum est metu pene. Sed si arbitet p. s. o. r. t. e. s. p. n. u. n. c. i. a. u. i. t. d. a. t. u. r. p. r. a. s. n. i. a. m. e. x. c. e. p. t. i. o. vt. C. de arb. l. arbitroz. t. ff. eo. ti. l. i. t. a. d. e. m. u. z. Arbitroz aut sine i. n. i. q. u. e. f. u. e. r. i. n. t. c. o. r. r. i. g. i. u. r. vt. ff. p. s. o. c. i. o. l. s. o. c. i. e. t. a. t. e. m. ff. de operis libe. l. si libertus. s. de iure iuran. quintauallis. t. c. u. e. n. i. e. t. e. a. s. p. r. i. m. e. i. x. c. o. n. s. e. n. s. u. p. a. r. t. i. u. m. i. u. d. e. x. d. e. t. u. r. p. o. t. e. r. i. t. a. p. p. e. l. l. a. r. i. a. b. e. o. vt. ff. e. o. d. e. m. t. r. u. c. o. n. s. e. n. s. u. Nec ob. ij. q. d. vj. a iudicibus. natura ibi loquitur de arbitris non de iudicib. Itē

ab executore appellari non pōt nisi modum excedat. vt. d. i. c. i. s. c. o. r. i. s. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. a. d. i. f. f. i. n. i. t. i. u. a. In qbus autez casibus nō appellatur solet qbusdā versibus notari. Appellari verat scelus excellētia pacta. Cōtemptus p. r. i. s. sed t. i. n. t. e. r. d. i. c. t. i. o. f. a. c. t. a. A. r. b. i. t. r. i. u. s. r. e. s. q. u. e. p. e. r. i. t. e. s. t. s. i. l. o. n. g. i. u. s. a. c. t. a. Scelus q. in norozio delicto non appellatur. vt. j. eo. ti. cum sit romana. s. p. r. e. r. e. a. t. c. c. o. n. s. u. l. u. i. t. Excellētia iudicis verat appellari q. a papa vel p. r. i. n. c. i. p. e. a. s. e. n. a. t. u. v. e. l. p. f. e. c. t. o. p. r. o. z. i. o. n. o. n. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. vt. s. u. p. i. u. s. d. i. c. t. u. m. e. s. t. Pacta si paciscitur p. r. e. s. n. e. a. p. p. e. l. l. e. t. n. o. n. p. o. t. e. r. i. t. a. p. p. e. l. l. a. r. i. vt. ff. a. q. b. u. s. a. p. n. o. n. l. s. l. j. Cō. t. e. m. p. t. u. s. p. r. i. s. q. cōtūmāx non audif appellans. vt. x. i. i. j. q. i. j. de illicita. n. i. s. i. v. e. n. i. a. t. i. u. d. i. c. e. a. d. h. u. c. s. e. d. e. t. e. p. t. r. i. b. u. n. a. l. i. vt. ff. de in. t. e. g. r. e. s. t. i. l. v. l. v. e. l. n. i. s. i. f. e. t. t. o. c. u. m. a. t. i. n. e. x. h. i. b. e. d. o. vt. ff. e. t. i. r. l. c. r. e. d. i. t. o. r. s. s. i. u. s. s. u. s. S. e. d. t. i. n. t. e. r. d. i. c. t. i. o. f. a. c. t. a. q. i. n. i. b. e. t. a. p. p. e. l. l. a. t. i. o. a. p. a. p. a. a. p. p. e. l. l. a. r. i. nō pōt ēt a diffinitiuā nisi cā p. b. a. b. i. l. i. s. a. s. s. i. g. n. e. f. C. i. t. r. a. d. i. f. f. i. n. i. t. i. u. a. m. a. u. t. e. z. a. p. p. e. l. l. a. r. i. n. o. n. pōt cōrā eodē a quo appellatur nisi ex p. s. s. a. cā p. b. a. b. i. l. i. t. p. b. a. t. a. A. r. b. i. t. r. i. u. m. q. a. b. a. r. b. i. t. r. o. n. o. n. a. p. p. e. l. l. a. t. u. r. vt. s. u. p. i. u. s. d. i. c. t. u. s. e. s. t. Res que perit est si longius acta. q. si res ex dilatione patiatu detrimē tum non appellat. vt. ij. q. vj. s. a. d. i. f. f. i. n. i. t. i. u. a. i. v. e. r. b. o. a. b. e. x. e. c. u. t. o. r. e. v. e. l. d. e. a. p. p. e. l. r. e. a. l. v. l. C. Ad p. s. e. q. u. e. d. u. z. a. d. p. e. l. l. a. t. i. o. n. e. m. i. n. d. u. l. g. e. t. a. n. n. u. s. a. i. u. r. e. t. e. x. i. u. s. t. a. cā b. i. e. n. i. u. m. vt. j. eo. ti. c. u. m. s. i. t. r. o. m. a. n. a. S. e. d. s. i. p. i. p. o. t. e. n. t. i. a. p. r. i. s. o. m. i. s. s. a. s. i. t. p. s. e. c. u. t. i. o. n. u. l. l. u. m. a. p. p. e. l. l. a. r. i. p. i. u. d. i. c. i. u. m. g. e. n. e. r. a. t. u. r. vt. j. e. o. d. e. m. t. i. t. u. c. e. x. r. a. t. i. o. n. e. s. i. v. e. r. o. p. e. r. i. u. d. i. c. e. m. s. t. e. t. e. r. i. t. i. p. s. o. i. u. r. e. t. e. m. p. u. s. a. p. p. e. l. l. a. t. i. o. n. i. s. n. o. n. c. u. r. r. i. t. i. n. i. p. a. u. r. e. n. v. t. i. p. o. n. s. a. l. a. r. s. h. o. c. q. u. o. q. c. o. l. l. a. i. r. i. n. a. u. r. e. n. d. e. a. p. p. e. l. l. a. s. s. a. n. c. i. m. u. s. c. o. l. l. a. v. i. j. q. d. vj. a. n. t. e. r. i. o. r. u. m. s. s. e. d. l. i. s. C. d. e. t. e. m. p. a. p. p. e. l. i. n. a. u. r. e. n. s. e. d. l. i. s. S. e. d. s. i. b. o. l. o. a. d.

15

q

nerfarij circumuentis appellatoz appellationem suam non fuerit profectus iudicatur ei q: post tēpus nō admittitur ad psequendum s: ager aduersus dolum ad interesse. vt. ff. de dolo. l. arbitrio. §. dolo cuius. Sed si soluēdo nō fuerit restituet appellās ad psequendum. ff. de eo. p. quez fac. est. l. et hoc edicto. Infra tēpus p: dicitur s: appellatoz psequi s: m se cōmuniterue. i. solus vel cum aduersario. 2. tēpore aut t indulto transacto l: re non completa rata manet snia. vt ff. q. vj. si q: appellat. C. eo. ti. in autē. ei qui appellat. t in autē. de his q: in gre. ad ap. §. sancimus. coll. v. appellatione aut cessante cum vnus mensis supe est ex biennio. l. victori ingredivt quera reus. quo siue inuēto siue nō. suas afferat allegationes. vel vt confirmetur vel vt rescindatur snia. omni casu absente in expensis cōdemnādo. neutro occurrente snia firma manet. vt in autē. pallegrato. t sic intelligi pōt. j. eo. ti. oblat. Uel erit in arbitrio supioris an appellans numium pcurret vel non. ¶ Et nota q: tempore p: dicta locū habēt nisi iudex a quo fuerit appellatus tps recisus moderetur. vt. j. e. ti. cum sit romana. In casu vero cū de matrimonio spūali agitur pōt is ad quem f: erit appellatū tps recisus moderari. vt. j. e. ti. oblat. in fi. Et idē puto i matrimonio car nali. nā in vtroq: piculū est in mora. vt. s. vt lit. non conte. qm frequēter. t sic s: m pmissa p: t terminus appellationis q: a iure pfigitur. puenit ab appellatore qui qñcūq: infra annus psequi potest vt dictum est. pōt pueniri t ab appellato sed non nimū vt dictū est. Et si queratur que sit diuersitatis rō. Duplicē rōnem assigno terminus legis prolixior est. t id puenitur. terminus autē hois breuior. nam iudex restringere potest. vt in

decre. oblat. seu moderari terminū legis. vt in decre. cū sit romana. verbum autē moderādi ad restringēdus se h: vt. j. de verbo. fig. c. vlti. t ppter rea terminus hois non puenit. Uel alias homo ē magis dedignātis nature q: lex. t ideo terminus hois nō puenitur. terminus legis sic argu. ad hoc. ff. de arbi. l. si cum dies. §. vlt. t. l. celsus. ¶ Si queras que sit pēa nō psequentis appellationē interpositā circa diffinitiuam distingo sic. Aut appellat actor. aut reus. ante lit. conte. aut post. Item aut psequitur appellatoz t nō appellatus. aut appellationis t nō appellator. an vtreq: aut neuter. Si actor appellat. an lit. conte. t non psequat psequente appellato appellatoz cōdemnat ad expensas. vt. j. eo. ti. rep: hēribilis. §. j. Si vero actor q: appellauit psequat reo non psequente. pceditur in reus tanquā in contumacē. vt. j. eo. ti. sepe contingit. s: m formam illius decreti. vt. s. vt lite non conte. quoniam frequēter. Si vtreq: psequatur. l. s: suo mar repcedat. Si neuter prius iudex libere sua iurisdicōe vtatur. vt in decre. rep: hēribilis. in prin. Sed si post lit. conte. actor appeller t non psequat psequente appellato. actor iterū est citandus. vt. C. quomodo t quādo iudex in autē. qui semel. si non venerit pceditur in principali si liquerit. vt. C. de iudi. l. pperādum. §. fin autem ex gestis. vel saltem fiet abolutio ab obseruatiōe iudicij cum cōdenatione expensarum. vt in ea. l. §. t si quidē. Sed si psequat actor non psequente reo appellato pcedit i principali si liquere pōt. vt. in q. ix. decretum. t in pal. l. pperādum. §. sin autē affuerit reus si non possit liquere fiet missio in possessionem irrecupabilem. vt. C. quō t quādo iudex. l. cōsentancum. Sed si vtreq: psequat. vel

17 **Reu**
sario
iudi
dis q
bmo
dis si
ar.
nūter. repete qd dictum est in memoris eisdē. Et eadem locum habēt appellatione reo qui cum appellat actor. ¶ Recusatur iudex multis ex causis. ¶ Sed de multis aliquas psequamur. vt si iudex suffraganeus multorum litigatozū. alteri em merito est tunc suspectus. vt. s. vt lite nō cōtest. accedens in primo accedens. Item si sit dominus litigatozū. vt. s. de off. si. delega. insinuant. t. c. c. m. p. Item si iudex est de terra litigatozū. vt. s. vt lite non cōte. accedens in secundo accedens. Item si a iudice appellari sit pendente appellatione etiam in aliis causis est suspectus. vt. j. eo. tit. ad hēc. t. c. pposuit. Item si iudex h: familiaritatem cum litigatozū. vt. j. q. v. accusatores. vt. s. de off. dele. insinuat. re. Qui autem sunt familiares legif. ff. de fur. l. si libertus. ff. de p. l. respiciendum. §. furta domestica. C. de que stionibus. l. placuit p: dē. ff. ad syll. se. con. l. j. sin aut. ff. de edil. l. ediles. §. familie. t. C. de his qui ad ec. con. l. vl. §. t hoc quidē. ff. de sbo. fig. l. p: dicitatio. §. familie. Item si est affinis. vt ff. q. ix. absens. t. ff. de iniur. l. lex cornelia. Item si litigatozū sit comes iudicis. vt. ff. de off. p. l. senatus censuit Item si iudex aliqua cōsanguinitate cōiungatur litigatozū. vt. j. eo. ti. postremo. Item si est cōcanonicus. vt. s. de off. si. delega. cum. R. canonicus Januensis Item si iudex h: cōsimulē cām. vt. s. d. iud. cām. t. arg. ff. de l. ex. tu. l. ppter litē. Item ppter dominū omnes de eius familia recusantur. C. si quacūq: p: dicitur po. l. vnica. Item t confirmatōes cause repellit iudicem a iudicio. sed non testem a testimonio. l. enim quelibet cōsanguinitas repellat iudicem. non tamen testem. vt. j. eod. tit. postremo. iij. q. iij. Item in criat. l. in ver. irem lege iulia. hoc ideo. q: facilius habet iudices quā testes. t p

pter hoc repellitur q: a iudicio ex defectu testium. vt. s. de testib. dilecto. ¶ Potest autē recusari iudex verbo vel libello. Et erit forma recusatiōis hec. quia periculosa res est t tristissimos solet habere euentus cor. i. suspecto iudice litigare recuso te. vel sic. q: suspecti vel inimici iudices esse nō debēt t quod imodo naturale est suspectorum iudicium infidias declinare t inimicorū velle refugere. id te recuso. ¶ Allegabit cā suspicionis coram iudice. que si sufficiens visa fuerit pbatū coram arbit. vt. j. eo. ti. scdo req: ris. t. c. cum spāl. s. de off. delega. si spionis. Nec ob. iij. q. v. q: suspecti. Ibi em nec admissa fuit recusatio. t id nec pbatio exacta. Scdm vt vtrūq: ius. i. canonicum t ciuile pōt recusari delegatus. vt. j. eod. ti. postremo. s. de off. delega. suspicionis. t. c. insinuatione. t idē s: m leges. vt. C. de iud. l. cum spāl. t. l. apertissimū. Ordinaris autem recusatur s: m canones. vt. iij. q. v. suspecti. s. de fo. competet. si q: clerici. t. c. l. ij. q. vj. placuit. xj. q. j. puenit. Et idē s: m leges t s: m dominum. ¶ Mar. p. l. C. de iurisd. om. iud. l. nemo sumpro arg. a contrario sensu. ibi em sic d: nemo post lit. conte. ordinarie iurisdictionis declinet examen. ergo ante lit. conte. declinet. Et ad idē inducitur autē. C. de sentent. t interlo. om. iud. t. off. Sed dominus? Joā. b. contra non em ordinarius recusatur s: leges. sed si suspectus fuerit adiiciendus est ei epus loci. vt. C. de iud. in autē. si nō contingit. t rñder ad legē illam nemo sic dicit ipse. dñe Mar. si vis sumere argumētū a contrario sensu legis illius nemo sume a rno sensu legis toti. sic nō post tē p. ordinarie iurisdictionis declinet examen. ergo ante lit. conte. nō ordinarie iurisdictionis non declinet examen. et sic delegatus nō ordinarius recusat

81
Recu-
ratio-
nis ef-
fectus.

¶ In leges. Aut vero et non intelligebat in delegato. Si quod dicitur delegatus posset recusari verum est non petiri. petri enim recusari non potest ab eo qui perijt. vt. ij. q. ij. in autem. offerat. C. vt lit. con. test. in eodē autē. §. de offic. dele. cum olim magister. nisi noua ex cā. vt. §. de offi. deleg. infinuare. et arg. ff. de arbi. l. 13. Si queris de parte recusandi. Et dicit. Jo. teutonius quod generaliter recusatio fieri debet infra. xx. dies. vt dicit autē. offerat et aliud aut. et non quod isti dies cedunt et post lapsum eorum non est locus recusationi. Itaque prouidit lex quod si copia iudicis recusandi haberi non potest. recusatio coram prefide pponatur vt. C. de iudic. l. apertissimi. 2. dicit quod recusatio fieri potest quicquid. dummodo ante lit. contest. cum sit dilatoria exceptio. vt. §. titu. pri. inter monasterium. nisi terminus ppositus esset a iudice ad oēs dilatorias pponendas. vt. §. de except. pastoralis. Sed de hoc plenius dicit not. §. de dilari. §. sunt et alie. ¶ Effectus autem recusationis est vt si pbara fuerit suspitio iudex ordinarius recusatus committat negotium principale. vt. §. de foro compe. si quis clericus. j. eo. titu. ad hec cum a te. q. j. q. j. peruenit. ij. q. vj. placuit. C. de iudi. l. cum spali. et l. apertissimi. hoc enim competit iure ordinarie pbaris. Si sit delegatus dixit. 2. quod cum p recusatione pbara suspitione definat esse iudex et iurisdictione non habere. supersedeat cause cognitio nisi et committere non potest iurisdictiones quas non habet quod enim quis non habet generaliter alteri dare non potest. vt. j. q. j. gna. et c. dyberti. et nemo iustus cogitur ad arbitrium ire. vt. ff. de arbit. l. ij. §. j. quāuis iudicium reddat in iuribus vt. ff. de verbo. obli. l. inter stipulantē. doc. aut illa. j. de secundo requiritur intelligitur in delegato. Illa autem cum spali et alia qui dicunt recusatum posse committere negotium principale dicitur in ordina-

rio locum habere. puto tamen quod tunc ordinarius quod delegatus pbara causa suspitionis possit committere negotium de recusatoris assensu. vel ad superiorē trāsferre. vt. j. eo. titu. cum spali. Nec ob. decre. illa. secundo requiritur. in eo quod dicit supercedere teneat. Nam verum est quod supercedebit iudex post pbarā suspensionem. si vt non cognoscat. non autem vt non committat causam. Nam et in delegato loquuntur leges qui dicunt expressisse iudicē recusati committere potest. C. de iudi. l. apertissimi et cum spali quas leges. 2. correctas esse dicebat cum aliter ad eas respondere non posset sed hec decre. aut illa ad hec cum a te quod dicit aut si alterutra peritum te suspectum habuit te insistentem iudicē eligant qui pposita inter eos dirimere valeat quoniam. rñ debant distinctionē. si suspitionis. ego autem dico principalem. Nec ob. huic nostre opinionis. §. de foro compe. §. vbi dicit pbara causa recusationis ad te vel ad nos p iurisdictionem recurrit sicut superius est expressum. Nam intelligo. si per appellationem si recusatus in causa pcedat. ¶ Du bitari autem consuevit an iudex suspectus et recusabilis possit preuenire recusationem et causam artem delegare. Et videtur quod non. Nam inefficax est iurisdictione penes eum. potest enim p exceptionem elidi. et nihil interest vtrum aliqd sit ipso iure inefficax. an p exceptiones vt. ff. de reg. iur. l. nihil interest. ff. qbus ex causis in pos. ca. l. fulcini. §. si in diez ff. de dolo. l. elegat. §. scrius pactionis. Si igitur inefficax est iurisdictione in delegante inefficax est et in delegato quod pro non suo imperio agit. §. pibus fungitur delegantis. ff. de iur. om. iudi. l. si pteor. ff. de offi. eius cui mā. est iur. l. j. §. qui mandata. Item per iurisdictionis est delegare. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. ij. in fi. cum ergo alias partes iurisdictionis aggredi non po-

test delegatus obstat re sibi exceptio ne reculationis opponenda in persona ipsius. et istud aggredi non potest In delegationibus enim consideratur an delegans cognoscere possit vt ita demum valeat delegatio sacra ab ipso vt. C. qui pro sua iurisdic. l. j. Et ideo si proconsul antequam ingrediatur puindā sibi decreta causam deleget. quod cognoscere non posset nec delegatus ad ipso potest demum ingrediēte legato efficacē efficiat delegati iurisdictione. vt. ff. de offi. procon. l. obseruare. §. vlti. Item iudex non debuit puenire diligentias recusare volens. arg. j. e. titu. sepe contingit. et c. oblat. §. de cōfir. vti. vel in vti. bone. ¶ Sed contra causē suspitionales personas iudicis afficiunt non iurisdictione. et ideo contra successore. i. contra delegatum non competit exceptio. ff. de diuer. et tempo. prescrip. l. an vitium. Nam personales exceptiones personas non egrediuntur. vt. ff. de except. exceptiones. vñ mutatione personarum vitium aboletur. vt. ij. q. j. pmissa. j. q. j. cito. §. de filiis psoy. ex trāmissa. ff. vti possit. l. si duo. §. nō videor Et fm hoc intelligunt decreta. ille de prescrip. de quarta. j. de iurepa. cura. ¶ Solutio puto iudicē suspectū an recusatione committere possit. et commissio vs quod in ordinario indubitati est vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. pteor. Et ideo puro i delegato. ¶ Et non. quod fm vetera iura arbitri eligendi sunt a pibus qui cognoscant de principali. vt. §. de foro compe. si quis clericus. j. eo. titu. ad hec cum a te. Et hoc fiebat insistente iudice recusato. vt in illa et hec cogente infra triduum. vt. C. de iudi. l. vit. j. hodie eligitur arbiter qui cognoscat de causa suspitionis vt. j. eo. titu. cum spali in prin. Sed principale negotium non committet nisi de recusatoris assensu. quod si non consentiat recusator ad superiorē trāsmittet negotium recusa-

mus. vt. j. eo. cum spali in fi. j. §. ¶ Et notab. si quis iudex recusatus iurisdictionem retineat et cogere possit arbitros eligere vt dictum est et tertius si duo discordant. vt. §. de offi. deleg. si suspitionis. et causam committere vel ad superiorē trāsferre. secus tamen est in iudice a quo fuerit appellatum. Nam appellans eximitur a iurisdictione et a quo appellat si iudex fuerit delegatus. vt. j. eo. titu. directe. Si autem fuerit ordinarius eximitur appellans quoad causam in qua appellat. in alijs non eximitur. sed pendente causa poterit ordinariū recusare. vt. j. eo. titu. ppositus. vt. j. eo. titu. cum sit in fi. et c. consuluit. ¶ Relatio fit tribus de causis. Aut ei iudex refert de iure consulens. quod in iure dubitat. Aut quod pronuntiare euitat. et ideo refertur et exoneret. Aut consilium super facto. Primus modus approbatur. secundus et tertius reprobat vt pbat hec. ff. de iudi. l. cui quez §. iudicibus. et §. de facta et in autē. de iudi. §. vlti. in autē. vt iudices non expectent sacras iussiones. §. iubemus. Est et quartus referendi modus. scilicet cum superior ita committit. vt delegatus si de partiu voluntate fuerit pmissus. vel causam ad superiorē trāsmittat vt. §. de refcrip. ex pre. Si cum relatione faciēda est plena oia notificanda sunt superiori et pibus consultationibus edis exempli et si altera partiu viderit relatione min⁹ plenā vel oia veritati. p̄ illico a consultatione appellari. et nihilominus a finia. vt. C. de relat. l. j. et ff. qñ ap. fit. l. j. §. j. et ij. q. vj. §. biduū in fi. Ideo autem plene in relatione oēs oia non causae sunt comprehendende vt prope modum actorum re. cessione non sit opus. acra tamen necessario sunt associanda. vt. C. de rela. l. vlti. ¶ Et nota quod

12

22
Relatio fit tribus causis

refert cā. refert et electio seu postulatione. vt. s. de offic. lega. l. 3. trans. 2. s. de postu. bone memo. in secunda bone. Et sicut electione seu postulatione relata ad superiorē nō l. 3. in ea aliqd innouari vt in iuribus pzealle. sic in negotio per cōsultationē trāfacto. vt. C. de appel. l. ex illo. ij. q. j. nomē. ij. q. vj. multū. 2. C. de rela. l. ij. Si i his oibus expectari dō superioris mīsus. vt vj. q. iij. deniq.

De clericis peregrinanti
bus. Rubrica.

Nia sicut ap-
pellantes ita et pere-
grinantes iura tunc
pōt tractari de
appellationib⁹ sub-
stantiū tractatus de
peregrinantibus.

Uideam⁹ igit⁹ qd hic peregrinantes dicant⁹ qd p̄sidiū eis indulgeat a iure. C. Peregrinantes et intelligunt⁹ hic romipete. apostolorum limina et aliorū sanctorū oratoria visitātes. vt. xxiij. q. iij. si qd romipetas et. c. pater nariū. 2. c. illi qui. 2. s. de treuga et pa. innouamus. Itē illi qd accedūt ad p̄sidiū dñi pape. vt. f. eo. tit. c. j. vno. ij. q. vj. arguta. Nō autē intelligas de quo libet peregrināte. nā largo mō qdūq⁹ a loco domicilij p̄ficiat⁹ peregrinari videt⁹ vt. C. de incol. l. ciues. lib. x. et Peregrinantes igit⁹ de qbus super⁹ dñi est ecclesia romana sub p̄tectione recipit et sp̄aliter ad curiā veniētes hñ. em sacro appellare. v. ven⁹ puocare videt⁹. vt. s. tit. p̄ri. cū sit romana. et c. dilecti. Et p hñc modū puocandi recedit ab ordinario. et vocat⁹ aduersari⁹ puocantis ad superiorē. Recedit etia⁹ a delegato dūmodo ante notū. nā literarū. vt. s. tit. p̄ri. meminimus.

2. c. suggestū. 2. c. ad hec sicut assertio. Quidā tñ dixerūt qd hodie puocatio facti loci nō h̄z per decre. s. ti. p̄ri. vt debitus honor. qui sic dicit. cū autē ex rōnabili causa puocauerit appellādū coram eodē iudice cā p̄babili appellationis exposita tali r̄z. qd si foret probata deberet legitima reputari. Un decre. illas cū sit romana et c. dilecti. abrogatas eō dixerūt. S̄z errauerūt. nā illa vt debitus honor. loquit⁹ in appellatione. Alie vero loquunt⁹ in puocatione. Ibi autē hoc p̄sidiū a iure veniētes ad curiam romanā. vt si qd eis abieptū est vel sublatū post iter abieptū eis restituat⁹ vt. f. eod. c. vno ecclesia si p iudicē sit subtractū. et agēs cōditione et hac decre. Idē p̄sidiū hñt appellātes. vt. s. ti. p̄ri. cū teneamur. ij. q. vj. arguta. 2. c. quoties. S̄z et alijs iuxta ex cā absentib⁹ seu peregrinantibus iuris p̄sidiū indulgetur nā si eorū turdata fuerit possessio per vim et expulsis his qd eorū noie detinebāt dat⁹ eis cōditio ex lege ad recuperandā possessionē abieptū noie si ue fuerint serui siue fuerint extranei etia⁹ si mandatū nō habeāt. qd est sp̄ale cōtra regulā gñalē. vt. C. si per vim vel alio modo turbata. sue. absentis possessi. l. j.

De cōfirmatione vtili vel
inutili. Rubrica.

Itaetatus est su-
pra de his que appellatio-
nis bñficio suspēduntur
hic autē tractat⁹ de his qd
cōfirmatiōis p̄sidio muniunt⁹. Uideamus igit⁹ qd sit cōfirmatio. quali-
ter fiat. a quo de q̄ re ficiēda sit. et qd
cōfirmationis effectus. Cōfirmatio testis puoris iuris habiti corrobora-
tio. Ibec descriptio colligitur. s. de
fide instr. inter dilectos. C. fit autē

cōfirmatio pluribus modis tēporis
et cursu vt si a sentētia nō fuerit ista
decendiū appellatum. nā lapsu tēpo-
ris rata manet. et si standū est. vt. no.
s. de sent. et re iudi. s. auctoritas. Sic
et snia arbiter dicit cmo logari. i. silen-
tio decēdū cōfirmari. vt. s. de arbitris
per tuas. C. de arbi. l. cū antea. et not.
s. de arbit. s. effectus. l. 3. in casu p ap-
pellationem dicat snia cōfirmari. vt.
ff. re. ra. ha. l. vlti. Cōfirmat aliquid
iuramento. vt si minor re alienet et iu-
rer nō contrahenire vt. C. si aduer. vē
di. l. sacra puberū. Item cum mulie-
res consentiūt alienationi rerū dota-
liū et ppter nuptias donatarū. et ne
contrahenire firmant proprio iura-
mēto. vt. s. de iurciur. cum contingat
Item cū debitor. pmitit vsuras et p
mīsum suum firmat iuramēto. Nam
tunc etiā excipere nō pōt. vt. s. de iur-
ciur. debitoribus. Item cū quis trans-
igit. et transactionem suam iuramen-
to confirmet. N am tunc punit⁹ si cō-
trauerit. vt. C. de transac. l. si quis
maior. Item iurciurando firmat sta-
tutū de certo numero canonicorum.
s. de rescriptis. constitutus. Cōfirma-
tur et per literas superioris et matie
dñi Pape qd plerūq⁹ confirmat snias
vt. s. de sen. et re iudi. ca. q. 2. c. cāmq⁹
in f. j. de testa. raynucius in f. 2. c. ray-
naldus in f. 1. Statuta. s. de osti. cū ac-
cessissent. Beneficia. vt. f. eo. tit. ad no-
strā et c. porrecta. Et contractus. vt. s.
de pact. quotiens. Arbitria. vt. f. eod.
tit. examinata. Cōpositiones. vt. f. eo.
tit. venerabilis. Item electiones. vt. s.
de elect. postq. Cōsultationes vero
nō cōfirmant sed dijudicant. vt. s. de
postula. bone. in secunda bone. in. ij.
colum. et si inuenta fuerit canonica.
admittitur vt. s. de elec. scriptum. vel
non admittitur si minus canonica sit
inuenta vt. s. de postu. p̄ela. bone. in
prima bone. vel etiam irritatur. vt. j.

co. titu. et si unanimiter. C. Possunt
cōfirmari que pacifice possidentur 2
vt. f. eo. tit. c. j. Res litigiose cōfirmari
non possunt. vt. f. eo. tit. c. j. et not. s. vt
lire pen. s. lire igitur pēdente. C. Et
sectus et confirmationis est vīres ple-
nissimas dare ei rei cui forte aliquid
iniuria vel imperitia minus incertū
est vt. s. de transac. c. j. Personale sa-
cit reale. vt. s. de transac. veniens. et
hoc intellige de cōfirmatione dñi pa-
pe. Auctoritas enim principis non
solenne facit solenne. vt. C. de testa. l.
oīum. Nam facit ex nudo pacto da-
ri actionē. vt. ff. de pactis. l. legitima.
principis enī auctoritas mutat sub-
stantialia. vt. C. cōmunia de lega. l. ij.
C. de re. vxo. actio. l. vna. Item operat⁹
cōfirmatio dñi pape vt si noua qd
ozatur super re illa super qua confir-
matio est obrepta ordinarius vel ali⁹
cām audire nō pōt sine sp̄ali manda-
to dñi pape. si res illa tpe cōfirmatio-
nis pacifice possidebat. vt. f. eo. tit. c.
j. Sed quo ad titulum possidendi cō-
firmatio nihil addit. id enim confir-
matur quod a principio firmum est
vt. s. de fide instrumē. inter dilectos.
Unde in confirmationibus rerū
poni consueverunt tales terminatio-
nes. sicut iniuste et pacifice possides
In sententijs autem confirmandis
ponit⁹ sicut p̄uide lata est vt. f. eo. tit.
examinata. Papa enim non intrēdit
vni dare vt ali⁹ scriptulo corde mo-
ueatur. vt. xvj. q. vij. c. j. nec intendit
vni conferre et alteri nocere vt. xij. q.
v. deniq. nec vult alicui subtrahi per
privilegia sua. vt. ij. q. iij. nunc vero.
xxv. q. ij. de privilegijs. Sed hoc vide-
tur absurdū quibūdam vt tantā im-
munitatē rerū quis fortia⁹ per hñdī
simplices confirmationes. que leui-
ter in curia imperrant. Nam et si su-
per rebus singulis quis impetret cō-
firmationes. enervata erit iurisdic-
tio q iij

ordinarij super illis. et ppter ea sic in-
tellerunt decre. illas. j. eo. ti. c. j. et ij.
q. iudex nō possit cognoscere de con-
firmatiōe an sit iusta vel iniusta. sed
de re cōfirmata sic. Alij dixerunt has
decre. locū habere cū papa cū cause
cognitiōe cōfirmat. vt. s. de of. deleg.
qm abbas. s. de testi. venies. j. eo. ti.
venerabilis. j. de ref. Raynucius. et c.
Raynal. in fi. Alij vero intelligūt has
decre. ad istam sicut sonare videntur.
per cōfirmatiōes simplices hec imu-
nitas rebus cōfirmatis accedat. vt si
sup eis noua qstio oriatur nullus eā
audiatur sine mādato dñi pape. et idem
si questio oriatur sup confirmatione.
hęc posterior snia cū textu decreta-
lis magis concordat. Veruntamen si
confirmationi dñi pape obijciat falsi
si suggestio poterit de ea cognoscere et
iudicari. vt. j. co. ti. de cōfirmationib.
et sic cōfirmatione nō obstante pore-
rit cognosci de re cōfirmata cū cer-
tum sit cōfirmatiōe per falsi sugges-
tionem illicitā fuisse. Cū de t. que-
ritur si sententia excoicationis lata fue-
rit ab ordinario vel delegato et a sum-
mo pontifice cōfirmata an ille q. tu-
lit possit ab ea absolueret. Et videt q.
nō. nā papa confirmando sniam suā
facit. Quia em̄ sua facit quib? suā im-
partitur auctoritatē. vt. C. de vete. iu.
encl. j. s. et ideo. Contrariū tamē est
verius. vt. j. de insti. et frequentibus.
hęc autem de litteris cōfirmationis
Sed de litteris innouatiōis faciendū
est q. p. eas nihil iuris acquirūt. vt. j.
de priui. ex parte. et j. eo. ti. cum vile-
ctus. Per litteras autē ptectionis nō
eximitur q. a iurisdicōe ordinarij vt.
j. de priui. ex parte. in scd. et c. recepim.
S. si aliq. se subijciat ptectioni dñi
pape et ex splicitate appellare omittit
et iurif. vt. s. ti. pri. c. vno. s. de ap-
ad audienā. Quid g. sunt lfe pteccio-
ni. Rñō. maior honor ei debet quem

papa sua ptectione honorat. vt. s. de
ma. et obe. p. tuas. Vel soter p. timeri
qd singulariter pollicet q. qd gñali
sponcione concluditur. xxiij. dist. q. p.
xj. dist. quis nesciat.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipit liber tertius.

¶ De vita et honestate cleri-
corum. Rubrica.

In iudicio a q. de
rici abstineret debet in
quantū pñt cū seruos
dei nō oporteat litiga-
re. vt. ij. q. viij. sicut sacerdotes. id subij-
citur hec rub. de vita et ho. de. Cū
dendum est igit qualis debeat ee vi-
ta cleri. et in qbus consistat honestas
eor. Et quidē in ecclesijs collegiatis
cleri debet viuere in cōi. in vna do-
mo vscant atq. sub vno tecto dormi-
ant et requiescant. vt. j. e. c. qm. xxiij. di.
p. ter hec. de cō. di. v. in oibus. xij. q.
ij. necessaria. Quidā tñ intellerunt
iura illa in ecclesijs regularib? locum
hñe aliud in secularib? vt. xij. qd. ij. qz
tua sanctitas. xxiij. di. si qui vero. S.
puto iura priora cōtinere ius cōe in ec-
clesijs collegiatis. Quis eis in multis
ecclesijs sit per dñas consuetudinem
derogati. Posteriora vero loquuntur
in cleriis nō valentib? continere. qui
forti pñt vtiores an sacros ordines
sm licetā ab aplo datā. vt. xxiij. dist.
de his in fi. Et stipēdia extra eccliam
in domib? suis recipere vt pauperes
nō vt cleri nec rōne canonici tituli
sed paupertatis pteplatiōe. et sic iur.
ligi pōt. j. q. ij. sacerdos. et dñgati em̄
canonici tituli obtinere non pñt. vt.
j. de de. cōiuga. sane. et c. diuersis fal-
lacijs. Cū honestas cleri cor. pñt 2

Deri in multis. In tōtura capitis. vt. j. e. fi.
cor in q. ex cleriis cleriis. et c. cleriis. Ita
qbus vt admodū spere caput hñant abas
consi- sum vt. xxiij. di. p. habite. et sic artōsis
star capiti? et patētib? aurib? incedāt. vt
hōne xxiij. di. nō liceat. Qd verū nisi timor vt
itas. necessitas exigar habitū transformā-
nec vt. j. eo. c. cleri off. cia. Un qdā rep-
hensus de hñis dimissidē sic se erui-
sant. Un versus. Zurius vt peterem
layci sub ymagine romā. Sas fuit vt
sinerē luxuriare comā. Jte in ornatu
vestimētoz et alioz. vt. j. co. cleri off.
ficia. x. q. iij. p. totū. ita vt nec fulg-
dis nec sordidis vestib? se oment. vt
ei ait lbero. nec affectare sordēs nec
inquire delicias laudes parū vt. xij.
di. s. j. Jte vt morib? et xbis pudorem
indefinēter exhibeat. vñ gñe sponse
i. p. dicatores turturi pparant. vt. xij.
di. s. vl. Quis laycis vt cōcilia indi-
cat. iuxta illud vt cōciliādos et vt cōciliā-
tē Jte in incessu dñt cleri cō ornatu
grauitate iuriter mētis maturitas
ostēdant. In ppositio em̄ corpis vt
ait greg. q. iurātē indicat mētis. xij. di.
sicut. Jte in societati? vt nō habitet
cū malis hoibus. qz sepe pfortia ma-
loz bonos etiā mores corrumpūt. vt
xxvij. q. j. sepe. vnaq. aspecta liuorez
ducit ab vna. Jte imōdestia et sobrie-
tate vt. j. e. ti. s. crapula. et. xxiij. di. per
totū. Jte in mundiciā vt. j. eo. c. vt
clericoz. et dicem. j. ti. pri. Jte vt sint
assidui in lectiōe et orōne. hoc em̄ cō
dñt opa cleri cor. vt. xxiij. di. c. vl. hęc
et alia a cleriis erigunt quoz vita cō
uersatio o. esse secreta et a laycoz
actib? remo. vt. ij. q. viij. laycus vt eoz
qui in laycali ordine assunt obseruā-
tiā. sicut loco in religione pcellant. vt
iij. di. deniq. in princi.

¶ De cohabitatione clericorum
et mulierum. Rubrica

Via frequen-
ter vitā: hōcstatē deri
cor suspectaz ex hōne
stant mulierū consor-
tia. Jdco post macratū

de vita et honestate cleri cor. subijci-
hic rubrica cohabitatione cleri cor. et
mulierū. Cū videmus igit que mu-
lieres phibent habitare cum cleriis
et que pmittunt. Jte que sit pena cleri-
ci fornicantē et qui mulieres se cleri-
co cōmiserit. Jte que circa cleri cos
fornicarios dispensatio valeat adhi-
beri. Cū autē mulieres cleriis
cohabitare pmittunt in qbus natu-
rale sedus nihil permittit. scilicet crimi-
nis suspicari. alie phibent. vt. j. co. c. a
nobis. Que autē sint pñe q. pmittit
tur legitur. xxiij. di. inter dixit. lxxij. di.
stin. cū oibus. et. c. volum. C. de epif.
et de. cum qui. in aut. de sanctis. epif.
s. p. byreri. col. ix. i. aut. quōd opoz. epif.
scopos. s. quita. Sed s. j. co. ti. c. j. Ad
qd dico q. prima de c. hui? titu. non
tener derogatur em̄ p posteriorē. j. e.
a nobis. Vel prima de c. hui? loquitur
in mulieribus que et si suspitionē ex-
fugiant habent tamen secū pedes
quas et ancillas in quibus et de quib?
sinistra frequenter orit suspicio. Et s.
salibus dicit aug. Que cū forore mea
sunt nec forores non sunt. vt. lxxij. di.
stin. legif. Jura autē superiora loqui-
tur de psonis cōiunctis que su. prio
nē effugunt. nec scum habēt multes
res suspectas. Epif. nō et monachi om-
nino nullas secum mulieres habere
debēt. vt in aut. de sanctis. epif. s. epif.
vero. et. lxxij. di. opz. et. c. cleri. et. xxiij.
q. ij. diffinimus. et in aut. de mona. et
chis. s. cogitandum. Cū pena et cleri-
corum fornicatorum est vt admitti nō cleri-
se corrigentes a beneficijs suspendā coruz
tur. Et si suspensi fornicarias psum for-
pferint continere pperuo sunt remo. ca toz

uendi. vt. i. eo. c. ficut. t. c. si autem. neque
esset suspensus si sunt ipso iure. nisi eorum
fornicatio esset notoria. vt. xxij. disti.
nullus. t. c. preter hec. t. sic potest intelli
gi. t. c. sup. eo. Tunc enim suspensus censetur
ab officio. t. per osiam a beneficio. vt.
lxxij. di. si quis amodo. t. c. si quis
sacerdotum. Si nomen fornicatio mor
tale peccati. Sic igitur pena eius est
depositio vt. xxvj. di. c. vi. lxxij. di. pres
byter. si quis episcopus. t. c. si qui sunt pres
byteri. Ad hoc dicitur quidam quod canon il
le rigor contineat. alius autem circa idem
contineat equitatem. vt. xxvij. disti. fra
ter. equitas preferenda est rigori. vt. xlv.
di. licet. l. di. ponderet. in fi. lxxij. disti.
presbyter. C. de iud. placuit. ff. de reg.
iur. l. in oibus. Melius est enim redde
re de iniuria rationem de crudelitate. vt.
lxxvj. di. non satis est. xxvj. q. vlti. alligant.
t. xxvj. q. ix. veniam. ix. di. sana. l. di. eos.
Uel forte iura idem minus procedunt in crimine fornicationis. quia
pauci ab eo inveniuntur inuenerunt. vt.
l. di. quia tua. Uel dicas de iure cōser
uare posse rigorem. de dispensatione
nequitatem. Nec ob. quod dicit illa de
cre. frater. s. fragilitas nostri tempo
ris talia non patitur manere censu
ram. Nam sic intelligendum est. s. ri
gidam t. indispensablem. Pena mu
lierum fornicantium venientia. qui
dam tamen intelligunt cum muliere illa
hoc peteret. Alioquin secus. vt. xxij.
disti. feriatum. t. xxij. q. j. integritas.
Si vero cum clericis matrimonialiter
de facto contraxerint tunc veniuntur
ut si filios non habent. sed si filios ha
bent mulieres t. filij suscepti et cleri
cis quos sua libidine fecerunt i. seru
itorem redigantur ecclesie cuius sunt
clerici. vt. lxxij. di. q. d. xxij. di. eos.
xxvj. q. vlti. cum muliere. Adhibet
ca clericos fornicarios dispensatio ma
gna. vt. non remouantur ab officijs vel
beneficijs. vt. i. eo. c. ficut. t. c. si autem

sed ad altiora officia ascendant vt.
xx. q. viij. h. qui. Maior. vt. ad maio
res ordines promouantur vt. xxvij. di.
fra. Maritima. vt. ad dignitates ascen
dant. vt. xxvij. di. habuisse. In sum
ma nota. testis quod occultus fornicator sus
pensus est quo ad se sicut et quilibet
in mortali peccato constituitur. vt. j. q. j. sa
cerdotes. non tamen quo ad alios an
tequam per suam presumatur. vt. v. q. vi.
c. vi. sed notorius fornicator est suspen
sus quo ad se t. quo ad alios. vt. i. eo.
ti. c. vi. xx. di. nullus. t. c. preter hec. Et
idem est in symoniacis etiam occultis
suspensus est quo ad se t. quo ad alios
os. vt. j. q. j. reperiunt. Quid intelligove
ri esse in symoniacis in ordine susce
pto quod viriosus huius caracterem. vt. j. q. iij.
quibusdam narratibus. secus autem in symo
niaco in ordine alteri collato. vt. i. eo.
de symo. p. tuas. Si tali ergo symonia
co in ordine suscepto non debet sacra
suscepere. vt. j. q. j. si quis a symoniaco
sed a quolibet alio sic quadiu tollera
tur. h. quod ad se sit suspensus non tamen
quo ad alios vt. superius dictum est. Notori
um tamen autem aliud iuris. Aliud facti. rer
rum notorium presumptum. Notorium
iuris duplex. p. confessionem factam in
iure vel p. osiam. vt. i. c. c. v. facti p.
euidencia rei q. tergiversatione aliqua
celari non potest. vt. i. eo. c. vi. de purga.
c. cum dilectus. in fi. j. q. j. in manifestis
Notorium presumptum est vt. si aliis
publice habetur est p. filio. ubi non requi
ritur alia probatio vt. de filiis pres.
qm hoc est quod aliis sit. filius non potest
vere probari. ff. de condi. t. de modo. l. lu
cius. Item filius est quem nuptie demon
strant. vt. ff. de in ius vo. l. quia semper
Et idem dico in fornicatore. Si enim
clericus iuuenis et cupidus secus ha
beat euidenter in domo iuuenulam
et suspectam non notoria est fornicatio
sed presumpta a iuvene. et cupi
do credatur reddita virgo.

Notorium
multiplex

De clericis coniugatis. Rubrica.

Actum est su

pra de prohibita coha
biratione clerico. t. mu
lieris. Haec agit de per
missa. s. coniugali. U
deamus ergo quibus clericis permittit
habere coniuges. t. an habentes con
iuges possint simul t. ecclesiastica be
neficia retinere. Pater clericus minoru
bus ordinibus constituit viros ducere.
vt. i. c. c. j. xxvij. di. de his in fi. In sa
cris autem non. quod omnibus in sacris con
iuentia est indicta. vt. de temp. ordi.
a multis. xxvij. di. erubescant. nemo.
si quis eorum. t. xxvj. di. ante triennium.
t. lxxij. di. cum in preterito. Quia tales
autem clericus i. minoribus ordinibus constituit
ducit viros. t. eis vitantur in sacris.
sed post sacros ordines nec de nouo
contrahunt nec mortuis uxoribus alias
ducunt. vt. xxvj. disti. nicena. qm. t. c. ali
ter. t. j. c. cum olim. Olim in ecclesia
primitiua clericis viros habentes be
neficia extra ecclesiam percipiebant.
quod in ecclesijs seruiebant. vt. xxvj. disti.
si qui vero sunt clerici. qm. q. tua
sanctitas. vel vt stipendia tanquam pau
peribus non vt beneficia tanquam cleri
cis prestabantur. Hodie autem a bene
ficijs ecclesiasticis excluduntur. vt. i. eo. ti.
per totum. ea ei facto proprio amiserunt
contrarij eligendo t. se ad vitam opo
positam conferendo. vt. ff. de bo. libe.
l. si patronus. C. de surtis. l. j. ff. de tri
buto. l. q. in heredem. s. vlti. lxxvij. di.
stin. quibus nam qui in duo diuisi ec
clesijs a quibus stipendia percipiunt
famulari non possunt. cum eos opor
teat cogitare qualiter vxoribus suis
valeant complacere. vt. i. eo. ti. diuersis
fallacijs ubi autem alij fornicatio
bus de diti ecclesias penitus delinquant
beneficia p. derelicto habere videtur eis

sunt ipso iure priuari. vt. lxxvj. disti. eos
Si quis autem scierit beneficium offerat con
gato. non p. ipsum quod contrahit s. p. supior
re potest est priuatus. vt. i. eo. ca. sane.
fallacijs. Si quis autem episcopus dispensare va
leat in officio cum clericis in sacris or
dinibus constitutis qui de facto sunt
matrimonium vt. q. sic. vt. i. eo. ca. sane.
Sed contra clericus cum sacros ordines
recepit uxori continentie solenniter iur
datur. vt. xxvij. di. feriatum in fi. unde
postea. Hec de maius peccatum committit
quod sit adulterium. vt. xxvj. q. j. meliore.
non ergo potest episcopus dispensare quibus da
tis dispensandi ab adulterio contra
vt. de iud. ar. si clericus ad quod non. epi
scopi potest dispensare i. adulterio t. i. mi
noribus. s. t. in maioribus ubique inue
nit a iure promissus vt in casu promissio t.
heresi t. sacrilegio. vt. l. di. presbyter. t. c. si
quis presbyter. Item alij tria iniam afferat
dicentes possit episcopus dispensare in adu
lterio t. in maioribus criminibus. nisi inue
niatur prohibitor in homicidio t. i. symo
nia. vt. l. di. minor. t. j. de symo. no
bis. Quia tamen de derelicto an
retineat privilegium clericale quod habetur.
xxvj. q. iij. si quis suadente. Et vt. q. non
vt. i. eo. c. iohannes Sed decre. illa potest
intelligi in eo quod sit cum vidua. quod iure
cupere ab illis a clericatu recessit ita
vultuarius ad clericatum redire non pos
sit. vt. xxvj. disti. feriatum. t. p. preterea
cuius o. privilegium clericale. vt. lxxij. di.
quid. als. si clericus vxoratus seruauerit
sura retinet privilegium clericale. sic itel
ligo. s. de vita t. bo. de clericis t. marie
si beneficium retinet autem gratia tonsura ier
uare tenet vt in dicta decre. iohes
Nas talis sub ecclesiastica regula est
teneandus vt. xxvj. di. si quis vero. q. j.
quia tua. Uel potest dici quod illa de
creta. iohannes non loquitur in pri
uilegio ipsius canonis. si quis suadens
re. illud enim retinetur eo quod non tamen
in fauore clericorum inductum est s. in

odium laycorū vt. j. de sen. ex. 3. tingit. si loq̃t i p̃uilegio qd̃ clerici h̃nt i an- garij vt. xvj. q. j. §. nouaz cum. l. seq̃n illud retinent. clerici vxorari et marie si nō seruant tōm̃sū q̃ depositi si re- sumpserit p̃uilegium nō resūmunt vt. j. eo. c. ex pre.

De clericis nō residerib⁹. Rubrica

Ictū est supra de clericis q̃ p̃uilegiū a b̃ñ- ficijs p̃pter cōsortia mu- licz h̃c aut tractatur de his q̃ a b̃ñficijs excludi- tur eo q̃ nō resider̃ i ecclesijs in q̃b⁹ b̃ñficiati existunt. 2. d̃ subijc̃t h̃c ru- brica de clericis nō resi. in ec. vel prebē. ¶ Uideamus igitur qd̃ sit residere q̃. liter clericus d̃beat residere. 2. que sit pena nō residendi. ¶ Residere est deseruire vt. j. e. c. cōquerere. paz. c̃m̃ ē residere n̄l̄t̄ resider̃s curā ecclẽ h̃a- beat in qua b̃ñficiū h̃z vel p̃sonatū vt. j. e. c. q̃ nonnulli. ¶ D̃z autē quis residere p̃ seipsum nō per vicariū vt. j. e. c. q̃m̃. Per vicariū ẽm̃ deseruire nō ē nisi i casib⁹ q̃s nō s̃. de off. vica. §. nūc videndū. ¶ Aduersus nō resi- dentes sic iura p̃cedunt. Si q̃s c̃i cu- piditatis trāseat ad aliā ecclẽiā quā ambit p̃uiri debet vtrac̃q̃ habitā 2. ambitar vt. vij. q. j. si q̃s ep̃s. s̃. de trāsl. pla. c. pen. 2. v. l. nisi ecclesiā vel it̃ euz reperere. vt. vij. q. j. nō op̃z. ¶ Si aut̃ ciuitatē putā ad ecclẽiā maiorem 2. cū l̄n̄a plati sui trāseat. cū corporales possessionē ecclẽie secunde cōferri. vt. s̃. de elec. cum in cunctis. §. cum s̃o. S̃z si causa necessitatis puta p̃pter p̃se- cutiōē tunc cessante p̃secutiōe redi-

bit ad suā ecclẽiā. vt. vij. q. j. p̃astora- lis. S̃z si c̃i humilitatis. puta si ad re- ligionem trāseat de iure non redibit ad primā. vt. vij. q. j. h̃ic nequaquā. s̃. de renūci. post trāslatiōē. ¶ Ubi au- tem leuitatis ca q̃s deserit suā eccle- siā. puta vagat̃ per mundum. tunc si habeat primā ecclẽiā p̃ derelicta. ta. vt. q̃ recipit aliq̃. vt. j. de pben. de multa. j. de cōces. pben. vel ec. non va. litteras. 2. c. cum n̄ris. vel ducit vxorē. vt. s̃. ti. p̃ci. oīneris fallacis. ¶ Uel miles seu ioculator efficiatur. tunc q̃ vitam assumit prime p̃fessionī 3. r̄ia. vt. C. d̃me uñe. parrino. l. p̃fessio. li bro. x. poterit eius ecclẽia vel p̃chē- da alteri cōferri. Sed si non habeat ecclẽiā pro derelicta trine citatio- nis edictum in absentis ecclẽia pub- licetur. 2. si nec sic curauerit obedire et vltra sex menses ecclẽiā suā deseruerit poterit ea p̃uiri n̄hilo minus suscipiendi et excommunicari non tamen degradari. vt. infra eodē capitulo ex tuc. Quod intelligo cum nescitur vbi sit. et sic non potest ad eum citatio peruenire. Alioquin mo- nendus est absens nec aliter posset de iure p̃uiri. vt. infra eodem capitulo ex parte. et. capitulo qualiter. 2. capitulo vltimo. ab ipsius reditus cō- gmo tempore per superioris arbitriū moderando. vt. infra eodem ca- pitulo inter quatuor. 2. Amen in hoc diuersa inuenio a iure tempora con- stituta. inuicem. enim duos menses. vt. vij. q. j. p̃ntiū. 2. res septimanas. vt. vij. q. j. si q̃s in clero. Annū. vt. in au- rem. de sauris. episcopis. §. interdi- cimus. Quatuor annos. vt. infra eo- dem titulo qualiter. v. an. vt. infra eo- dem capitulo ex gestis. moderabitur autem superior secundum locorum distantiam personarum absentiam et negociorum qualitatē. vt. supra litte. non conset. quoniam. et. supra

de ap. cur sit roma. Si quis autē l̄n̄a a suo ep̃o ad certū t̃ps vltra t̃ps ab fuerit statū post t̃ps p̃uiri poteri t̃m̃ si ex iusta causa post t̃ps impediretur. vt. vij. q. j. p̃ntiū. vbi c̃m̃ oīes apponi- tur p̃ h̃oīe interpellat vt. C. de pben. 2. cōm̃. t̃i. l. optinā. j. de loca. 2. educ. potuit. C. de iur̃ emph̃i. l. pe. ¶ In s̃i- ma nō est q̃ residere intelligunt̃ qd̃ q̃ inuitate nō residēt vt is q̃ extra ec- clẽiā p̃curat vtilitatē ipsi⁹ vt. j. e. c. ex pre. 3. t̃e q̃ fuit ep̃o extra ecclẽiā vt. j. e. c. ad audientia. 3. t̃e q̃ seruit pape. vt. j. e. c. cū dilectus. 3. t̃e q̃ studet i theo- logia. vt. j. de magis. sup̃ sperula. §. do- centes. 3. si oēs fructus p̃bendarum p̃cipiet̃ p̃ter virtualia 2. q̃rtidias distributōes q̃ resideribus t̃m̃ debentur vt. j. e. c. de cetero. j. tit. p̃ci. l. 3. 2. c. dilectus.

De prebendis.

Rubrica.

Ractauimus su- pra de vita 2. hono. de munc- de rebus ad eos p̃ninentib⁹ differamus. 2. d̃ subijc̃t h̃c rub. de p̃bē. ¶ Uideam⁹ igit̃ qd̃ sit p̃bēda. cui p̃ferri debeat. a quo qualiter infra qd̃ t̃ps. 2. ad quē deuoluat̃ p̃ferēdi p̃t̃s si is ad quē collatō p̃tinet i mora fuerit p̃ferēdi. ¶ Prebēda est ius p̃cipien- di p̃uentis i ecclẽia cōperens alicui tanq̃ vni de collegio. qd̃ ius ex cano- nica descendit. nō ẽm̃ d̃z eīle canonic⁹ sine prebēda. vt. j. eodem c. relatum et. capitulo dilectus. 2. canonica vtro est qd̃da ius qd̃ ex electōe receptione in canonicū 2. in fratrem oritur vel de nouo creatur vbi certus canonico- rum numerus non h̃rēt. vt. infra eo- dem capitulo dilecto. ¶ Oritur in- quam vel creatur in loco capitulo 2. i alijs quorum communis est vīus. vt. infra eodem capitulo r̄iatum. 2.

c. pro illorum. 2. in prebēda petendē vt sup̃ius dictum est. ¶ Est autē t̃ 2. p̃ferenda p̃bēda idonee p̃fione que residere in loco 2. curam eius p̃ se va- leat exercere. vt. s̃. titū. p̃ri. relatum. ¶ Conferri d̃z regulā a plato ipsius ecclẽie in qua p̃ferēda est p̃bēda. vt. j. de insti. ex frequētib⁹. 2. c. ad deco- rem. sicut 2. collatio ecclẽiāz p̃tinet ad platum de iure ordinario. vt. s̃. de offi. or. cum vos. j. q. iij. si quis ep̃us. 2. c. puenit. 2. xvj. q. j. c. nullus. l. 3. in ple- ritq̃ locis. secus obtineat. de cōfueru- dine sp̃ali tam in collatōe p̃bēdarū. vt. s̃. de elec. cū ecclẽia vultreana. j. de cōces. p̃bē. vel ec. nō va. c. nulla. q̃ in ordinatōe ecclẽiāz. l. r̄ij. di. si in p̃es- bibus. l. x. di. c. ij. Aliubi spectat cōi- ter ad prelātū 2. capl̄m collatio p̃ben- darū. vt. j. de cō. pben. vel ec. nō va. c. postulatistis. S̃z de iure cōf̄i sicut dictū est prelāt⁹ vna cū capl̄o suo iustitio- nest concessiones facere d̃z. vt. j. de his q̃ si a prelā. sine cō. ca. c. ij. 2. iij. 2. c. nouit̃ alicubi t̃i obtinet vbi p̃clat- tus solus sine capl̄o conferre possit. vt. j. de his que si a prel. sine cō. ca. ca- noscitur. Et eod̄uerso. alicubi capl̄m sine plato. vt. in dec. cū ecclẽia vulne- rata. ¶ Plene cū iuribus 2. p̃tinentijs suis sine diminutione aliqua cō- ferende sunt p̃bēde. vt. j. vt ex. bene- si. sine do. m̄. p̃se. vt. n̄m. 2. j. q. iij. si q̃s prebendas. vt. qd̃ p̃bendis annexū est nō separet̃ ab eis. vt. s̃. de constit. cū oēs. j. eo. exp̄posuisti. Euroneñ. aut̃ cōciliū prebendarū in p̃bet sectiones vt. j. eo. c. maioribus. Cū duo ad vñā prebēda eligi nō p̃nt. ita q̃ inter se fructus diuidat̃ prebēde vel q̃ vnus ex ip̃is prebēdā vacantē habeat. al- ter vacaturā expectet vt. j. e. c. tuc fre- ter. m̄itaris. Aliq̃ t̃i p̃t vñā prebē- da diuidi in duas oīummodo talis sit vt etias diuisa sufficiat duobus. vt. j. eo. vacante. ¶ Item pure simplici

rer sine pactione sine modo cōferri
debet. *¶* Et cōf. hñ. sine dimi. con. vt
nñm. Spūalia. em̄ talia nō patiūt
vt. s. de pac. c. vi. q. i. c. pio. i. d. symo.
ru. t. c. p. tuas. *¶* S. i. c. c. significati.
Ad qd̄ nō. non fuit ibi pactio habita
cū psona sed sic cāndia iter se statu
rūt. vt q̄cūq; illi p̄bēdā h̄ hoc onus
agnoscere vt missam debeat virgine
quotidie debeat celebrare. nisi esset
corp̄is infirmitate grauatus. t̄hec ca
nōm̄coz dispō sūt a sūmo pōtifice cō
firmata. vñ p̄bēda illa trāst̄bat cum
onere suo vt. ff. de pigno. ac. l. si conue
nerit. §. ij. ff. de usufr. l. usufructu lega.
§. vi. t. l. si pendētes. §. si qd̄. i. de deci.
cum nō sit in hōic. vel vbi cōditio siue
mod⁹ inest ex natura rei nō facit res
cōditionalē. vt. ff. de cōdi. t. demō. l. cō
ditōes. vel si cōditio siue mod⁹ sit
spūalis rē non afficit vt in illa. signifi
cati. t. s. de seru. nō ord. nullus. t. c.
eo liberius. *¶* D̄s autē cōferri p̄ben
da infra sex mēses postquā vacau
rit alioquin is ad quē spectat collatō
priuā p̄tate cōferendū. vt. i. de cōf.
pre. nulla. Ab hoc semestri deducitur
t̄ps suspēnsiōis illius ad quē spectat
collatio. Et idē p̄tō in excoicatione
dum mō suspēsus vel excoīcatus non
sit in mora p̄tēde absolutōis vt. i. de
cōf. p̄ben. q. diuersitatē. s. de elec.
h̄is q̄bus. Alioquin s̄ ar. ca. di. qm̄ de
resep. si autē. ff. de re. i. q. potest. ff.
de rem. l. i. d̄es. §. qui p̄positum. Nec
obstat q̄ sua culpa in excoīcationē vñ
suspēnsiōē q̄s incidat. nā tñ hoc ei im
putet non tñ imputanda sunt oīa q̄ ex
culpa illa p̄cedūt. vt. xv. q. j. si cōubi
nat. c. in ebriauerunt. j. de sponsa. ve
nias. ff. de furtis. l. vez. t. l. qui iurte i
p̄m. ff. de pu. t. v. c. l. sed t̄bi. §. si autē
ar. l. oi. sepe. t. c. studeat. ff. qd̄ merus
c. l. si mulier. *¶* T̄ps illud semestire vñ
le est nec currit eunti ad curi i roma
nā manēri in ea. t. dīcedenti ab ipsa

Et idē in alio iusto legitimo impedi
mento. Itē nō currit nisi a diē noticiē
vt in illa. q. diuersitatē. §. t̄ps. s. de
sup. neg. p. l. s. *¶* Nelligentet ep̄o si ad
cū spectat collatō. deuoluit ad capl̄
ius cōferendi. Si autē ad capl̄m spe
ctat negligat. deuoluitur ad ep̄s. Si
cōiter p̄tineat ad vtrūq; negligent
deuoluitur ad supiorē. j. de cōf. p̄.
nullat. c. postulas. S. moriēte ep̄o
ad quē p̄tiner collatio nō deuoluitur
ius cōferēdi ad capl̄. vt. j. ne sedeva.
illa. j. *¶* In summa notādū est q̄ scri
bit p̄o aliquo vt i aliqua eccl̄ia. cui
tatis vel dyoces. p̄uideat ei in benefi
cio cōp̄erenti. notē bñficij p̄bēda cō
tinet vt. i. c. p̄ illor. j. de verbo. signi.
tia. Quis alias nomen bñficij latius
pateat q̄ p̄bēde. q. bñficiū distin
ctū vel idē incūm. p̄bēda vñ nō ni
si distincta vt. i. de cōf. p̄ben. ex par
te. *¶* Sed q̄rit an recepta scōa p̄bē
da prima vacet ipso iure. Et vñ q̄ sic.
vt. i. de cōf. pre. litteras. Unde quod
statutum est in bñficijs curā animaz
habentibus. vt. i. eo. c. de multa. et in
p̄sonatibus de q̄bus idē iudiciū est
habendū. vt. s. de elec. dudū. etiam si
curā animaz non habeat. vt in decre.
de mlt̄a i. si. idē intelligit p̄bēdis. t̄
accedit ad hoc. xv. q. j. si quis iā trā
latus. s. de elec. cunctis. ff. de regulis
iuris. l. iij. §. si ex cōuentione. ff. de vi
uor. l. vi. in fine. Et intelligo hoc cum
scōa p̄bēda recipitur vt titulus nō vt
simplex beneficium vel vt stipendiū.
Tan. t̄r. qd̄am alij doctores nō com
patiētes pauperibus sed diuitib⁹ blā
dientes. dixerunt hoc locum habere
tantum in beneficijs curā aliarū ha
bentibus t̄ p̄sonatibus de q̄bus loq̄
tur h̄ec deat. de multa. nō autem in
p̄bēdis. Respondentes ad decre. il
lam litteras. q̄ allegationē contrinet
t̄ non ius. cū p̄ litteram illius decre.
cōtrarium pateat manifeste. non er

go palpanda sunt crimina ne vulne
ra incurata seruent. vt. l. di. si q̄s oya
conus. ve aut̄ si non sp̄arferim⁹ ve si
tauerim⁹. nō enī leue disc̄rimen in
cūbit siluisse qd̄ congruit. vt. xliij. dist.
dispensatio. *¶* Itē queritur an is q̄
duas h̄s p̄bēdas vel bñficia curā ha
beat iā scū p̄sonatus possit retinere
qd̄ malit. Erv̄ q̄ non q. p̄mū vacat
vt sup̄ius dictū est. t̄ vtrūq; retine
re contenderit carebit vtrōq; vt. j.
de multa. t̄ arg. vij. q. j. si q̄s ep̄s. s. de
trāsl̄a. p̄. quito in fi. Itē cum in culpa
fuerit accipiēdo vtrūq; optionē h̄re
non d̄s. vt. ff. d̄ petie. hered. l. si rē et
precium. ff. de testa. t. l. tutor ita re
ct̄. *¶* Sed s. j. eo. c. referente. Ad qd̄
respōdeo decre. illa docet qualiter su
perior circa h̄mōi gratiosē procedē
re p̄t. Vel optio illa locus h̄s s̄m̄vete
ra iura. hodie locū non h̄s q. recepto
s̄o p̄mū vacat ipso iure vt dictū est.
¶ S. queritur an ali⁹ papa dispen
sare possit in pluralitate beneficiōz
t̄ scrip̄t Jo. qd̄ sic in eadē dyoces. vt
lxx di. sanctorū. Sed in diuersis dio
cesibus non. t̄ hoc propter iuris ipos
sibilitatē q. quā ratione clericus ha
bens bñficia in diuersis ep̄atibus te
neretur recipere ordines ab vno ep̄o. t̄
ab alio. t̄ vtrūq; tenere obediē. qd̄
esse nō possit si mādarent aduersa.
q. nemo p̄t duobus oōminis seruire.
xxvj. di. acutus. h̄c autē p̄ p̄tētatē
solus papa tollere p̄t. qui eo ipso qd̄
dispensat vt liceat alicui h̄re plura be
nificia in diuersis ep̄atibus concede
re vt̄r ei liceat ordines recipere a quo
malit ep̄scopo. t̄ in cōtrarietate mād
atorum ei obediāt cui vult. Ceterius
esse puro qd̄ siue in eodem ep̄atu si
ue in diuersis nullus dispensare p̄t
nisi papa. Et sic curia t̄. *¶* Sed nū
qd̄ peccat clericus recipiēdo diuer
sa bñficia maxime in diuersis dyoc.
R̄sio sic. Nā si sciat primum vacatū

recepto scōo. peccat tñ in cupiditate
dñi deserit qd̄ sortitus est t̄ eligat ma
gis pingue. vt. vij. q. j. si quis sue. t. c.
si q̄s de ordine. Item peccat contrē
do suū ep̄m dñi eo cōtempo recipit
beneficiū ab altero. Sed hoc mirum
vñ quod possit quis per receptionem
scōi bñficij se liberare a suo ep̄o cui
forte iurauit quo ordines suscepit
Ad qd̄ dico qd̄ hoc locū h̄s cum q̄s de
licentia sui ep̄i recipit scōm bñficiū.
alioquin t̄ p̄mū beneficiū vacet
titul⁹ t̄ p̄rioris eccl̄ie durauit. po
terit ab ep̄o vel a sua eccl̄ia renoca
ri. vt. vij. q. j. nō os. t. c. si vero. t̄ erit in
expectatione bñficij vacaturi. t̄ sic p̄s
qd̄ quis p̄mū beneficiū vacet ipso
iure nisi velis dicere quod et p̄rior
locus t̄ p̄mū beneficiū vacat quo
ad illum qui recipit secundum. non
tamen quo ad eccl̄iam vel ep̄isco
pum p̄riorem. Item nunquid ep̄isco
pus peccat conferendo beneficium
scilicet ei qui alias beneficium exis
tit. Vñ quod non scit. enim vel scire
debet quod non duplicatur ei bene
ficiū sed primum vacat. sed per ea
que proxime superius patet ipsum
delinquere nisi de pmissu p̄mū ep̄i
copi fiat. quod autem primum bene
ficiū vacet in penam recipientis se
cundum beneficium est statutum. et
ex hoc facti qualitas satis patet. Fuit
enim. commune vitium recipiendis
et cōferentis. sicut cōmune vitium est
male ordinati. t̄ male ordinantis. vt.
lxxvj. di. tantis. t. l. i. dist. ordinatos.
¶ Unū tamē nō omitto q̄ clerico be
nificiario p̄t aliud in beneficium vel
stipēdiū sine titulo cōferri. vt. xvj.
que. j. possessiones. t. q. vij. illud. 10
¶ Hoc etiam in summa notandū est
qd̄ quicūq; ep̄scopus ordinat de
ricus sine titulo vel p̄bēda ei p̄o
uidere tenetur quod in sacris ordi

dispen
sare
q̄s po
ssit in
plura
litate
bñfi
ciōz.

9

nibus locis hys sicut curia t3 et seruat
l3 iura indistincte loquatur de ordi-
bus: vt. i. eo. c. nō liceat. et c. cū fm apo-
stoli. Quod verū est nisi q̄s ad titu-
lum sui patrimonij fuerit ordinatus
sic intelligo. i. eo. c. p̄s. et c. tuis. talis
enī taliter ordinatus bñficiū aliud
petere nō p̄t. vt. xij. q. ij. illi q̄. xvj. qd.
j. c. vlti. in fi. Sed ē illud queritur qd
frequens est et assiduum. Ecce papa
mandat alicui conferri p̄bendas va-
cantē vel vacaturam. c. p̄s. seu canonici
ad quos spectat collatio p̄ferit al-
teri in elusione mādari apostolici. nū
quid p̄ quo scriptum est ius hys in p̄-
benda illa. Puto q̄ sit vt. i. eo. iter ce-
tera. et c. dilectus filius. g. in vltia dile-
ctus. et c. de rescrip. constitutus Sed
ad maiorem penam statutū est vt et
collatio facta valeat. et ei pro quo scri-
ptum est de redditibus ecclesie sin-
gulis annis prouideant conferentes
donec ei fuerit in beneficio p̄bendali
promissum. vt. j. eo. dilectus filius. g. in
penul. dilectus.

De clerico egrotante. Rub.

Ictum est su-
pra de der. non resi. q̄
prebenda vel aliud be-
neficiū cōferendum
est residēti et deseruie
ri ecclesie. sed q̄ d̄as infirmitate de-
renti deferre non p̄t de eis viden-
dum est. et ideo subijci hic rubrica de
clerico egrotante vel debilitato.

¶ An igitur clerici amouendi pro-
pter morbum sint a suis beneficijs p-
sonalibus et prelaturis et alij in locis
eorum subrogadi. diuersi diuersa sen-
serunt. l. iug. enī dicit q̄ nūc aliq̄s
subrogadus est viuo nisi renūciant
vel remoto seu translato. nec p̄teru-
morbi est aliq̄s amouendus. Itā. di-

stinxit vtrūq; morbus sit curabilis vel
incurabilis vt si morbus sit incurabi-
lis fiat amotio et subrogatio alis non.
Sed hec distinctio non p̄cedit vt. j. e.
ri. ex pre. vlti. an̄ dicit q̄ quādiu infir-
mus potest in collegio remanere nec
amouet nec ei alius subrogat. sic enī
mutatur iudex si operam iudicio da-
re non p̄t. vt. ff. de iudi. l. si longius.
Tan. autem dicit q̄ si platus vel de-
ricus non possit in collegio remane-
re. qd̄ in morbo lepre contingit. amou-
endus est et ei alius subrogadus. It
hoc p̄ quādam decre. que erat in cō-
pilatione antiqua. j. de cōces. prebē.
ex transmissa. que tanq̄ inq̄ratē cō-
tinens est sublata. et p̄ quādam alias
j. co. ti. tua mihi placet snia l. iug. et cō-
firmatur. j. eo. c. vj. et vij. q. j. c. ij. et c.
qualiter. et c. quāuis triste. Quod au-
tē dicit decre. illa tua. sic intelligo qd̄
ab administratione bz officio remo-
ueri subaudio non. tñ a titulo platio-
nis vel sue instōnis. seruare effi itelli-
guntur famuli quos curamus egro-
tos: vt. ff. de statu lib. l. iij. §. p̄. et tpe
infirmitatis pascēdi sunt: vt. ff. com-
mo. l. in rebus cōmodatis. §. possunt
iuste cause. ¶ Qui autē debiles et in-
firmi seu mutilati celebrare non p̄t
no. §. de cor. vicia. ¶ Et si queras qd̄
erit si q̄s p̄pter morbū residere vel de-
seruire non possit. R̄spondeo si est plar.
dabitur ei coadiuator: vt. j. e. c. de re-
ctoribus. et c. vi. et vij. q. j. c. i. et c. quis
triste. Si fuerit simplex clericus das-
bitur ei vicarius: vt no. §. de offi. vic.
§. nunc videndum.

De institutionibus. Rub.

Aperius tra-
ctatum est de collatio-
nibus p̄bendarū hic tra-
ctat de instōnibus p̄so-

narum. et id subijciatur hic rub. de isti.
¶ Videamus igitur qd̄ sit institutio.
q̄s possit instituere et quos. Item qd̄
ius instōne queratur. ¶ Institutio
est p̄prie clericorū p̄sonarum. et p̄ela-
torum. Collatio vero bñficiorum ec-
clesiarū vel p̄bendarum. Inuestitura
autē est traditio vel quasi traditio.
Quasi traditio id dico q̄ plerūq; sit
p̄ annulum vel p̄ librum. vt. §. de sen-
tre iud. cum olim. j. de concess. pre. vel
ec. non va. p̄posuit. j. de his que sūt
a ma. par. cap. ex ore. Sicut et clauis
assignatio est signū traditiōis rei. vt
ff. de cōtrahē. emp. l. clauibus. et scora-
tio. vt. §. de s̄ne. ex lris. Itē instōne
dario. vt. C. que res pign. ob. pos. l. ij.
C. de do. si q̄s argētum. sicut et depor-
tatio est intranslatiōis iudicijs. vt. §.
de ele. ecclia vltia. ¶ Quis autē in-
stituere possit. ¶ Dicat vt alis dicit. q̄s
conferre possit. §. de p̄bē. §. conferri.
¶ Instituti sunt viri literati vel
alias idonei vbiq; originem dux-
erunt. vt. j. eo. c. ad decorē. ¶ P̄t quis
inuestiri p̄sens vel absens p̄ alium si
ue alius p̄ eo. vt. §. de p̄bē. accedens.
Sic et potest aliquis p̄ alium inuesti-
ri et conferre. vt. §. de p̄ben. dilecto. j.
de conce. pre. vel ec. non va. constitus-
tus. Et si is q̄ interponit mādātū ha-
beat ab illo q̄ instituit queret p̄prie-
tatem et possessionē absenti. vt. C. de
acqui. pos. l. ij. si hoc gerat ille q̄ interpo-
nitur et is q̄ mādauit vel saltem q̄ mā-
dauit. vt. ff. de dona. l. q̄ mihi. aliqd̄n
tunc demū q̄ritur absenti possessio et
p̄prietas cum ei possessio fuerit tras-
lata. vt. ff. de acqui. re. do. l. res ex mā-
dato sed si is qui recipit noie absens
ris mādatus habet tunc queretur
absenti possessio et p̄prietas cum ra-
tus habuit. vt. ff. de nego. ge. l. si ego.
¶ Aunc videndum est qd̄ ius ex isti-
tutione querat. In quo distingo. Re-
fert an instituat in canonicū. et tūc id

queritur qd̄ dicimus queri ex cano-
nica. §. de pre. in prin. Si autē in p̄ela-
tum acquirere titulus plature sed nō
possessio nisi institutus possessiones
nactus fuerit corpalem. vt. §. de elec.
cum in cunctis. §. cū vero. xij. qd̄. ij. si
q̄s iam trāslatus. arg. ff. de acq. pos.
l. cum heredes in autem. vt. oz. p̄fec.
colla. v. ff. de bono. pos. ex testamen-
militis. l. vltima. in fi. Unde nō prius
definit quis habere titulum in prio-
ri ecclesia nisi possessionem adeptus
fuerit in secunda. vt. xij. distinctione
si qui episcopi.

De cessiōe p̄bende vel ecclesie nō
vacantis. Rubrica.

Ictum est su-
pra de p̄ben. et insti. q̄
q̄ plerūq; cōceditur
seu p̄mittunt p̄ben-
de vel ecclesie nō vac-
tes. Itē subijci hic rub. de conce.
p̄ben. vel ec. non va. ¶ Videam⁹ igit⁹
que p̄benda vel ecclesia d̄r non vacan-
re. Item q̄s possit cōcessionē vel p̄-
missiones facere de non vacanti. qd̄
ius acquiratur si q̄s recipiat ad pri-
mam vacantē. et que sit rō quare con-
cessionē et p̄missiones de non vacan-
tibus reproben. ¶ Non vacare d̄r
ecclesia vel p̄bēda que vtrūq; modo
non vacat de iure. s. et de facto. vt. j. e.
cum nostris. Sed hoc verū est in eo
qui litteras obtinet a superiore sup̄ eo-
clesia vel p̄bēda asserens eas vacan-
re cum non vtrūq; modo vacet: vt d̄i-
ctum est. Alias tamē conferri p̄t eo-
clesia vel p̄bēda vacans de iure nō
de facto. vt cum quis habēs vnā ec-
clesiā vel p̄bēdā acq̄rat aliā. primā tñ
de facto t3. vt. §. de p̄bē. de multa. Et
idē puto in oib⁹ bñficijs que de facto
continent a clerico cōiugatis. a clerico

dis depositis vel remotis. et generaliter
i oibus que ab alijs occupata de
facto tenentur. ¶ Poteſt ſolus papa
concedere non vacantes. vt. s. de off.
deleg. ex parte. j. eo. c. ppoſuit. Et eſt
rō. q. ipſe eſt ſupra ius vt in p̄dicto. c.
ppoſuit. ipſe p̄ſonibus non ligatur
vt. C. de legi. et conſti. l. digna. Regar
hic non poteſt vt. s. de pben. dilectus
filius. quilibet tamē ſtatim p̄mittere
pōt ſe p̄ſurū cum potuerit. vt. j. eo.
c. accedens. ¶ Rō autē quare valeat
hec ſpēs p̄mittendi eſt quā assignat
eadē de re. accedens. q. in multis ca
ſibus ſe facultas offerre pōt in q̄bus
collatio non eſt in expectandē vacan
turi beneficij differenda et ſic ſubtra
hitur expectatio mortis. poterit eſſi
bona eccleſie ſup̄erſcere et de his
in beneficio p̄uideri. vt. s. de conſti. c. i.
¶ j. de verbo. ſigni. c. vt. Sed oppo
nitur. Nam idem videt in p̄miſſione
non vacantis. nā pluribus modis cue
nire pōt vt aliter q̄ p̄ mortem facult
tas ſe offerat p̄uident. vt cum vnus
beneficium in duo diuidit ex p̄uiſio
ne ſup̄ioris. vt. s. de pben. vaci. ¶ Itē
cū aliq̄s ex canonicis remouet vel p̄
mouet vel reſignat vel p̄ derelicto h̄s
b̄ficiū vel religionē ingredit. Ad
q̄d rōdo. Jura iſta que p̄hibēt p̄miſ
ſionem vel c̄ceſſionē de non vacante
cōſiderauerunt ea que frequētius ac
cidunt ad illa eſſi que frequētius ac
cidunt iura ad apiantur. vt. ff. de le. 2.
ſena. l. nam ad ca. ff. ad treb. l. poſtu
lantē. frequētius eſſi accidit vt b̄fici
cia vacent p̄ mortē q̄ p̄ alios modos
in p̄miſſione p̄ie vacature hoc agi vi
det et ideo non p̄miſſio vero cū po
tero. vel cū facultas cōſerret. et ge
neralior eſt et in ea non videt ad mor
tem reſpectus haberi. et ideo appro
batur. ¶ Recepro in canonicū et in
frēm ad primā vacatē acquiri ius ca
nonie. vt. s. de pben. dilectus fili. ¶ 2

prebendam autem cui vacauerit nō
pōt perire ex p̄miſſione. Sed q. ca
nonicus non pōt eſſe ſine p̄benda po
terit cōi iure. ſ. canonic. vt. s. de p̄re.
latu. inter cetera. et c. dilecti fili. ¶ 2.
¶ Rō autē quare p̄miſſiones vel cō
ceſſiones de non vacantibus reproba
tur eſt illa que continet. j. eo. c. nulla.
ſ. ne deſiderare q̄s mortē alterius vi
deat in cuius locum et beneficium ſe
credit ſucceſſurum. et eadem rō eſt in
pacto de futura ſucceſſione. vt. C. de
pac. l. vlt. et C. de inuti. ſtipu. l. ex eo. et
de his legibus ſit mentio. j. eo. nulla.
¶ Et notandum q̄ ſi cōtra cōſiliū il
lud aliq̄s ſit receptus recipiēs con
tra eū excipere non p̄ſt. vt. j. e. c. uſu
per. Sed cum p̄miſſio de nō vacatē
comparet pacto de futura ſucceſſiōe
dixerunt q̄dam q̄ ſicut pactum de fu
tura ſucceſſione v̄z in ḡne non in ſpē.
vt. ff. p. ſo. l. iij. §. de illo. Sic et p̄miſſio
nō vacantis. Qd nō puto v̄z. vt. j. eo.
c. cōſtitutus. et c. ex pre. ¶ Itē dicitur. q̄
dam q̄ ſicut pactū de futura heredi
tate valet ſi fiat de ratificandē illius
cuius eſt hereditas. vt. C. de pac. l. vi.
ſic et p̄miſſio de non vacatē. Qd nō pu
to verum niſi is de cuius b̄ficiū agit
oīno renunciēt. vt. s. de offic. delega.
ex parte. Et q̄d dicit recipientes rece
pto obijcere nō poſſe q̄d p̄tra cōſiliū
receptus ſit ideo p̄tingit q. uſu ſit in
poſſeſſione canonie in pari cā turpi
tudinis peior eſt cōditio agētis et me
lior poſſidētis. vt. ff. de p̄di. ſine cau. l.
auſculo. C. de condi. ob tur. cau. l. iij. et
ſim hoc intelligendum eſt q̄d legatur.
s. de excep. c. i. eccleſiaſtica. Si vero in
poſſeſſione non eſſet ſed ageret ex p̄
miſſione vt reciperetur tunc illi qui
promiſſerunt contra cōſiliū poſſi
sunt excipere contra eum. et in hoc ca
ſu in pari cauſa melior eſt cōditio rei
vt. ff. de regu. iur. cum par delictus. et
ſic intelligo. j. eo. c. ex tempore. s. de pre

ben. cum iam dudū. et c. cum nō igno
res. Nec obſtat. j. s. diuor. ſignificasti
j. de adul. intelligimus. ibi eſſi agēti
datur replicatio in fauorē matrimo
nii vel ibi datur replicatio circa diuer
ſa delicta. Sed circa idē cōmune de
lictum in hoc caſu non daret agentī
replicatio contra doli exceptionem.
vt. ff. de doli except. apud celiſum. §.
marcellus.

¶ De ſede vacante aliquid
innouetur. Rubrica

Contractatus est

s. de inſtōnibus et con
cel. que de iure cōi ha
bēt fieri ab ep̄is cum
ſuis capitulis. vt. nor.
s. de p̄bē. §. offerri. Ua

cātibz aſſit ep̄alibz eccleſijs capitulis
la offerre non p̄ſt. vt. j. eo. c. illa. et ex
hoc nacta occasione tractat hic ḡnali
ter q. ſede vacante nihil innouetur.
et id ponit hic rub. ne ſede va. aliqd in
nouet. ¶ Videamz igit q. eccleſia di
cat hic vacare. ¶ Itē que ſunt illa que ſe
de vacatē innouari nō poſſunt quare.

¶ Sedes dicitur hic vacare que non
h̄z plarū. vt. j. e. ti. p. to. l. 3 alias et q̄ he
retici h̄z nullū habere ſignif. vt. s. de
p̄ſcrip. c. j. et q̄ nō cōſecrati h̄z nullum
habere videatur quātū ad ea q̄ mu
nus cōſecrationis expōſcūt. vt. s. de
trāſ. p̄re. inter corporalia. nā et q̄ mas
lus eſt vt non eſſe. vt. de p̄. diſ. j. ſcin
dite. et que inhabilis eſt ad agēdum
nec eſſe vt. vt. ff. q̄d cuiusq̄ vniuerſi.
no. l. j. §. p̄c. Nec cautum vt q̄d vici
2 ſe eſt ſacerdos. vt. ti. diſti. multi. ¶ Et
malus ep̄s nō eſt ep̄s. vt. ij. q. viij. non
omnes. Eccleſia vacante aliquid cir
ca ſtatum ipſius innouari non debet
vt. j. e. c. j. vacantia b̄ſicia cōferri nō
poſſunt. vt. j. eo. c. illa. Quod eſſi obri

net in prelato negligere. vt. s. tit. p̄i.
nulla. et c. poſtulaſti nō obtrinet in p̄
lato moriēte. vt. dicit eſt. ¶ Itē vacante
eccleſia clerici non p̄ſt diſponere de
reb. ec. vt. ti. q. iij. ſi qua. r. q. ij. ſi quis
ep̄s. lxxvj. di. q̄m. l. 3. tamē dicit q̄ poſ
ſint ſicut inſtare neceſſitate p̄ſt clerici
a vacantis eccleſie aliqua alienare. vt
lxxvj. di. fraternitatē. dum tñ adſit au
ctoritas metropolitane eccleſie. nam
et iude p̄ſtat auctoritatē facto mino
ris eo tempore quo non h̄z curatozē. vt
C. qui admitt. ad bo. poſ. l. bonoz. ¶ Itē
in minoribz eccleſijs pōt ep̄s aliqua
alienare mortuo ſacerdote. vt. r. q. ij.
ſi quis ep̄s. ¶ Item dicebat q̄ ſi cano
nici faciunt aliquē cōtractū mortuo
ep̄o et ſed ſi eccleſia ſit reſcindendū vt
ti. q. ij. ſi qua. vt vides in cōtractu mi
noris nō habētis curatozē vt. C. de in
ite. reſt. ſi curatozē. ſed hoc nō placet.
¶ Itē hoc fieret viuente plato. vñ dico
q̄d non t̄z cōtractus. vt. j. eo. c. vi. ſicut
nec t̄z iudicium. ff. de iudi. l. acta. §. vi
ti. C. q̄ da. tu. poſ. l. vniuerſis. nā et iu
dicij quaſi cōtrahere videntur. vt. ff.
de peculio. l. 3. §. idē ſcribit. ¶ Item nō
agit vel conuenit eccleſia vacans. vt
j. eo. c. vi. Qd intelligo v̄z eſſe in ne
gocio q̄d ad ſolū ep̄m p̄tinet vel ad
ep̄m cū capitulo. ſecus ſi ad ſolū ca
pitulū. vt. s. de reſcrip. edocet. Et idē
dico in collatione b̄ſiciorum vt cap
tulū ea cōferre non poſſit ſi ad ſolū
ep̄m ſpectet. vel ad ep̄m cum capitulo
lo. Secus ſi ad ſolum cap̄m. vt. nor.
s. de pben. §. cōferri. donari autē vel le
gari eccleſie vacanti pōt et alia b̄ſi poſ
ſunt fieri que ſunt ad vtilitatē ipſi
eccleſie vacantis. ne ſi aliter dicatur ce
dat in vānum q̄d fauorē eccleſie ē in
ductū. vt. C. de legi. et cōſti. l. q̄d fauo
re. C. de po. l. non eo minus. C. de ſe
cun. nuptijs. l. generaliter. §. in his. et
C. de rei vroz. actio. lege vna. §. acce
dit. ¶ Sed pone q̄d eccleſia vacans 3

r ij

habeat hyconomū syndici seu ofen
lorem vel actorem nunquid per eum
agere possit 7 conueniri. Videtur q
sic. vt. xij. q. ij. nobis. 7. ca. vulturanē.
Et hoc idem innuit decre. j. eo. c. vlti.
cum dicit attestaciones receptas va
cante burgenfi ecclesia carente legi
timo defensore non valere. innuit q
si habuisset defensorem attestatio
nes valuissent. Sed hoc non placet.
Unde ad canones rñdeo q non lo
quūtur in hyconomo sed in coadiu
tore qui plenā hz administrationē
in tēporalibus 7 spūalibus. vt. vij. q.
j. c. j. 7. c. q. uis.

De his que sunt a pla. sine cōsensu
capituli. Rubrica

Oia superius

tractatum est de insti.
7 cōf. que ab epis sine
cōsensu capitulorū fieri
non debent. id subijciat
hic rubri. de his que fi. a pla. sine cō
sen. ca. Videmus igitur que sint
illa que sine cōsensu clericorum fieri
non debēt. Et qđdem plari ecclesia
rñ i negocijs ecclesiarū suoz collegio
rā consilia 7 cōsensu requirere debēt.
scz in tractatibus. donatōibus 7 con
cessionib⁹. vt. j. eo. c. j. ij. 7. iij. In insti
tutionibus 7 destinationibus 7 confirma
tionibus. vt. j. eo. c. nouit. 7. c. quanto.
In ordinatōibus faciendis. vt. xxiij.
di. eps. In dignitatibus cōferēdis. vt
xcij. di. legimus. In dispensatione rez
ecclesie. vt. xij. qđ. ij. si qua de reb⁹. In
causis audiēdis. vt. xv. q. vij. felix. 7. c.
si aut. In alienationibus. vt. l. q. ij. in
aut. hoc ius porrectū. 7. xij. qđ. ij. sine
exceptione. Sic 7 in alienatōe rez ci
uitatis requiritur cōsensu ciuit. C.
de ven. re. di. vlt. lib. x. Et sicut tunc
iurāt maiores ciuitatis. sic et in hac

alienatione iurat ordinatoz domus
vt in p̄dicta auren. hoc ius porrectus.
Et notauit lau. q in hoc casu requirit
cōsensu omniū simul 7 cōis. nō se
paratim 7 singulorū. non obstat. l. ff.
de serui. vlt. p̄ed. l. p fundum. qz loq
tur in re cōi que cuiuslibet est vt. ff. de
ritu nup. l. illud. Secus in re vniuers
sitatis que nullius est. vt. ff. qđ ciuit
q vniuers. l. sicut municipiū. §. j. Sed
certe hoc non plz. Nam si inueniam
hoc in cōcedēte requiritur cōsensu
cōis non singularis. vt. §. de elec. i ge
nēsi. nō tñ hoc requiritur in alienatōe.
nam alienatio que de iure non valet
cōualescit p cōsensu sequentem. vt
xij. q. ij. si qua de rebus. 7. j. eo. c. cum
vos. 7. c. cum apostolica. 7. xvj. q. j. ca.
vl. Quod in electionibus non cōtin
git. vt. §. de elec. auditis. sufficiunt er
go in alienatione singulares cōsensu
omniū sicut dictus est. Sed
queritur an in rebus ecclesie male a
laycis detentis ad ecclesiā aliqua re
ducēdis vel reuocandis sufficiat aus
crozitas dyocessani epi sine cōsensu
sui capituli. Et certe sic. j. eo. cum apo
stolica. 7. xvj. q. j. c. vl. Ad quod oppo
nitur p collationē layci 7 cōsensum
epi trāsfertur om̄ium rei in illam ec
clesiā ad quā res transit. 7 sic res illa
alienatur quo ad priorē ecclesiā cu
ius fuit. Nam alienatio est ois actus
p quē dominus trāsfert vt. C. de fun
dora. l. j. nec in secūdam ecclesiā pro
prie res of reuocari sed de nouo acq
ri eo q prius nunq̄ eam habuit. Ad
hoc rñdeo sine dubio qdam spēs alie
nandi est quātum ad primā ecclesiā
que p hunc modum rem pdiryt dñi
est. 7 cum hec species alienandi non
est prohibita. sed illa cum res q alie
natur est in possessione ecclesie que
alienat. 7 sic intelligo infra de rebus
ecclē. non alienan. Et prohibitio alie
nationis que fit a testatore non errē

ditur ad eam que fit in familiā. vt. C.
de fideic. l. voluntas. Vel hec alienatio
tolerat. sicut als deus magis voluit
imolari sibi hostias q demonijs. vt
xxij. q. j. cōsidera. Itē res ista quodā
modo recuperat. 7 si nō ab illa ecclesia
cuius fuit. ab alia rñ. vñ facilius 7 sa
uorabilius pmittit rei pdirē recuper
atio q habere 7 possidere alienatio.
nā et in rebus nō habitis sed haben
dis pōt fieri deterior dñrio p seruū
vt. C. de acqui. pos. l. per seruū. Item
si debitor alienat in fraudē credito
ris res quas habet reuocant. vt. ff. de
his q in frau. cre. l. j. Secus si in frau
de habet vt si in fraudē creditoris non
adit hereditatē. vt. ff. c. ti. l. qui autē.
Itē si liber⁹ alienat aliquid in frau
de patroni reuocat. Secus si in frau
dem illius non adit hereditatē. vt. ff.
nequid in frau. pa. l. j. §. vtrū. 7. §. ca
endum est. q si aliqua ecclesia vult im
perare iſas a curia. p quas liceat rē
ecclesiasticam alicui eccleie acquiri ma
le a layco detentam q alteri eccleie per
tinet romana curia talem soler adij
cere clausulas. priori eccleie p̄stira cau
tione vt si ad p̄ngutorē fortunā deue
nerit rez ei restituat prius sibi de p̄e
cto satisfacto. C. In summa no. 7 est
q licet prelati gñaliter in oibus ne
gocijs ecclesiarū requirere debeant
cōsiliū clericorū. vt cum eis pagāt
7 pertractēt que statuta fuerit sta
mant. errata corrigant. 7 euellenda
dissipent 7 euellant. vt. j. eo. c. quanto
et maxie super illis que clericos ip̄os
contingere dinoscant. vt. j. c. vltimo
p̄st tamē qđaz modica donare sine
cōsilio clericorū. vt. xij. q. ij. rerrulas.
considerata tamen rei donata quan
tate 7 loci cōsuetudine. vt. j. de do
na. ceterū. Itē quinquagesimā 7 cen
tesimam. vt. j. eo. c. pastoralis. Null⁹
est accusare ep̄m pōt q templa dei
edificari vel edificata et indgentia am

pliat. vt. xij. qđ. ij. aurum. Unde non
obstante iuramento de non alienan
do potest de nouo ecclesia construi. vt
j. de eccl. t. r. a. ad hoc autēz pmissus
est dari quinquagesimā vel ceterimā
s. ad nouam ecclesiā construendam.
vel constructā ampliandam. vt. xij. q.
ij. bone rei. Unde cum hoc semel fit a
iure permissum non est necesse vt no
uus requiratur assensus vt. ff. de con
di. insti. l. q sub conditione. §. vl. Sed
contra. xij. q. ij. si cōs vñ. 7. j. c. cum
vos 7. c. quanto. 7. j. de dona. pastora.
Sed circa hoc scripsit lau. q talis do
natio valet donatore viuente. eo au
tem mortuo poterit reuocari. vt. xvj.
q. ij. saceros. Puto ex hac causa do
nationem reuocari non posse ne ius
ris auctoritate donatarij decipiant.
v. C. de his qve. tra. impet. l. j. Sed ex
aljs causis poterit reuocari siue viuē
te siue mortuo donatore. vt. j. de do
na. si apostolice. 7 Sed queritur quid
si episcopus plures donationes facit
ita q omnes aggregate excedāt quin
quagesimam vel ceterimā. singule au
tem infra subsistant. nunquid oēs re
uocari debebunt. vel illa que excedit
Rñsio illa que excedit ar. xij. q. ij. si qđ
de seruis ar. ff. de iuris. om. iu. l. si qđ.
id. q. xvij. q. iij. qđsio. Sed q oēs est
ar. ff. de ap. l. si qđ separatim. §. j. Vel
est de qualibet detrahendū. vt. C. de
dona. l. si totas. 7. ff. ad le. fal. l. pena
les. §. annua. Uerius tñ videt vt re
uocetur excedens. ar. C. qñ a quibus
qtra pars decur. l. ij. li. xij. Illud ei re
uocandum est qđ detrimentum indu
cit ar. C. de dona. si quis argentum. 7
xij. q. ij. si quis.

De his que sunt a maiori
parte capituli. Rubrica.

Actum est sudza
q episcopi cum capitulorū
suorum cōsilio quedā page
r ij

re debent. Itē alia sunt negocia que tantum ad capitula spectant. vt. s. de rescriptis edoceri vt no. s. de preben. s. conferri. Sz quia plerunq; fratru vota discordat. 7 generaliter obrinet quod a maiori parte corporis vel collegij fuerit ordinari ideo subiicitur hic rub. de his que fi. a ma. parte capituli. ¶ Videmus igit que dicatur maior pars capituli. 7 in quibus preualeat factum seu votu maioris partis 7 in quibus factum minoris. ¶ Maior est pars que numerosior est. Sed sicut in electione non sufficit parte esse maiorem nisi sit sanior. vt. s. de elec. quia ppter diuersas. sic et in ceteris agendis ecclesie requiritur maior pars quo ad numeru. sanior quo ad scilum. s. de elec. ecclesia. Vel maior dia pot q maiori niti rde vt. ix. di. sana. 7. xl. di. multi. vnde non ranti ad multitudinem respici opzvt iij. q. iij. s. ite in criminali. ¶ Generaliter igit ante preualeat qd a maiori parte capituli sit vt. lxx. di. c. ij. 7. iij. Presumit em pponderet auctoritas. vt. s. de elec. duduz. s. de restibz in pntia. ff. de testi. l. ob carne. 7. iij. q. iij. item in criminali in pntia. Interdum preualeat minor pars. vt. i. cod. c. j. xxx. di. nicca. ff. de serui. ru. p. l. p fundu. rj. q. ij. no liceat. 7. ff. de pac. l. maiores. Interdu no sufficit q maior ps cōfēnat. sz reqrit due ptes. vt. s. de elec. l. 3. 7. c. scriptu est. Aliqn reqrit vt due partes assint vt. ff. de dec. ab oz. fa. l. iij. ff. qd amisc vnuer. no. l. nulli. vt. C. de decu. l. no nationum. Et nota q licet generaliter non ob sit contradictio paucorum obest tamen absentia. vnde pl⁹ operatur contemptus paucorum q conditio multorum. vt supra de elec. q fuit venerabilem. et. c. bone moue cremosi. 7. s. de post. in secunda bone memorie.

¶ Ut ecclesiastica bñficia sine diminutione cōferant. Rubrica.

Actum est super pra de bñficia cōferendis sed quia cum integritate 7 sine diminutione aliqua pferenda sunt. ideo subiicit hic rub. vt benef. ec. sine dim. cōfe. ¶ In quo dicendum est breuiter q bñficia ecclesiastica debent pure palā libere 7 sine diminutione cōferri. Pure sine pacto 7 sine additōe vt no. s. de pben. s. pñe. ¶ Et sine mō. nā sicut additio symonia inducit 7 rez spūales afficit 7 ita mod⁹. qz modus cōpoller additōi. vt. xxvij. q. j. si i fidelis. i. d. addi. appo. vcz. C. de le. 7 fidecōmis. q sub modo. l. j. imo magis obligat modus q additio. Nā is cui aliquid sub modo relinquatur statim petere potest si caueat de eo implendo. vt. ff. de le. iij. l. si tibi legatum est. Sz si sub additōe aliqd sit relictu no plus pluralitate pñficio impleat. l. 3. parat⁹ sit legatari⁹ de adimplendo cauere. vt. ff. de cōdi. 7 demō. l. que heredi. s. vl. 7. l. quibus diebus s. vl. 7. ff. de fideicō. l. l. auz in testō. in prin. ¶ Palā ¶ Occulte em collationes suspecte sunt. vt. i. e. c. j. Presumitur em contra occulte dātes. vt dictu est. faciētes 7 iudicantes. vt. ff. de iur. fisci. l. ira. ff. de admi. tu. non extimo. xvij. q. ij. pñciolam. s. de of. dele. con. consuluit. tit. di. anastasiu. Nā renebre apte sunt ad fabricandū falsum. vt. ff. de ven. in sp. l. j. s. de in sp. cōdo. Verū si ille cui datus est occulte sit capax non viciat occulta donatio. vt C. de de la. l. j. li. r. Sed electiones clā destine non valent. vt. s. de ele. quia ppter diuersa s. vlt. ¶ Contractus autem non minus valet si celebretur de nocte. nullū em tps sane mētis maio

ris. rrv. an. consensum repudiat. vt C. de trasac. l. non minor. Et est ratio in contrariis. qz in eis dies incipit a moderatē vni⁹ noctis 7 finit in moderatē alteri⁹. vt. ff. de feriis. l. more romano. Iudex nō iudicare debet ante noctis tenebras. vt in pñcia de cō. soluit. Et sic intelligo. qd d⁹ sedebunt aut iudices matutino meridie ac vespere. vt in autē. de iu. s. sedebūt coll. vi. 7 qd dicit alia lex incōgruū est magistratibz cō i publico vespertinis horis vt. ff. de orig. iul. l. ij. s. 7 quia 7 facit ad hoc. ij. q. vi. biduū. 7. ff. qñ app. sit. l. j. s. biduū. Libere. vt. j. q. iij. si q prebendas. Sine diminutione vt hic 7 in predicto ca. si q prebendas. 7 sile als. xvj. q. j. si monachus. 7. q. vij. quicunq; 7. de decimis cōmissum. ex parte. 7. c. tua in fi. 7. c. ex transmissa. Ueruntamen. si plac⁹ cū suo caplo an collationem bñficij alicui⁹ decernat fructus eiusdē bñficij retinēdos ad tps vel in vsus certos cōuertēdos ex iusta 7 necessaria causa satis l. 3. vt. j. co. ca. vno. in fi. Nā si prelat⁹ cū capitulo potest ex cā supprimere psonatū vt. s. de cōsti. cum accessissent. 7 possessiones alienare. vt. j. ti. pri. ecclesias subijcere 7 vnire. vt. j. de exco. pla. sicut vnire. multo fortius de puentibz bñficij disponere pot vt. rj. q. j. his ira rñdetur. Cum autem bñficiorum puent⁹ in certos vsus cōvertere non possit. 7 ideo hoc per indulgētiā obrinetur. vt. j. de ver. signi. c. tua nobis.

¶ De rebus ecclesie alienandis vel non alie. Rubrica.

Racta uim⁹ super pra de rebz spūalibz clericoz. i. bñficijs 7 pbe. nūc aut de rebz tpalibz ē tractandū. Et qz res tpales

ecclesiaru nōnūc a clericis distrāhunt. id de eaz alienandiō dicam⁹ et ppterea subiicit h rub. s. rebz ec. alie. vel nō. ¶ Videmus igit qd sit alienatio q res possint alienari. qb⁹ ex caus. q sit forma alienandi. q pēa male alienariis 7 recipiētis 7 q pena subscribētiū illicite alienandi. ¶ Alienatio 7 stricte sumpto vocabulo ē ois act⁹ p que dñiū trāsfert vt. C. de fun. dota. l. j. quīs verba illius legis cōuertant sic. omnis actus per quem dñiū trāsfert est alienatio. Hic aut vbi tractatur de rebz ecclie alienandis vel nō lazarur vocabulū alienandi. vt cōpreshēdat quosdā actus in quibz dñiū nō trāsfertur vt. j. co. ca. nulli 7 sile. C. de re. ec. non alie. l. scimus. in autē. de non alie. aut pmu. re. ec. s. nos igitur col. ij. Alibi alienare d⁹ qvlu capi per mittit 7 que non vtendo seruitutem amittit vt. ff. de ver. signifi. l. alienationis. ¶ Prohibetur 7 res ecclesie alienari. vt. rj. questio. ij. sine exceptione. 7. questio. ij. in autē. hoc ius potrectū 7. rj. questio. ij. per totum. 7 maxime in. c. non liceat. 7. C. de sa. sanc. ecclie. l. iubemus. sicut 7 res cesaris. vt. ff. de lega. j. apud iulianum. s. vltimo. ¶ Exciipiuntur quattuor casus. causa necessitatis. vt cum debitum viget vt in. l. illa hoc ius potrectum. Causa pictatis. vt pro redemptione captiuorum vel alimonia pauperum. vt rj. questio. ij. aurum. Causa utilitatis vt in. c. sine exceptione. Causa incommoditatis vel minoris utilitatis. vt rj. questione. ij. terrulas. Possunt et alie cause assignari. vt. vij. questio. ij. aurū. s. fere ocs ad hos quattuor res ducit⁹. Mobiles res ecclesie q seruando seruari nō possunt. citra solēritatē aliquam alienantur vt res pupilli. vt. C. de admi. tu. l. lex tutoris. 7. l. vlti. 7 ea que magis expedit distrāhi quā seruari vt animalia supuicia

alies natio pprie qd sit.

alies nari qñ pnt ressec.

ut vestes attrite vt. C. qñ de reo op^o
nō est. l. vi. Aliē autē res alienant cum
solēnitare. vt olim qdē matia require
bat solēnitras. nā duo de vicinis epīs
vocabant q de causa alienationis co
gnoscebāt. q alienatōis dēuī scribes
bant. vt. x. q. ij. casellas. in fi. z. xij. q. ij.
qñq. suffragio. xvij. q. iij. nullus res
hodie sufficit cōsensus epī z capli. vt
in. ca. sine exceptione. z si res modica
sit z necessitas magna nō requiritur
consensus capli. vt. xij. q. ij. terrulas.
¶ In rebus monasteriorū alienan
dis sūm uia requirī consensus abbas
tis conuenit epī diocesis. vt. xij. qd. ij.
abbatib⁹. z. xvij. q. iij. in veditōib⁹.
Sed illud nō seruaf vbiq. Et id pū
to sufficere solēnitates sūm loco con
fuctudines approbatas. In veditōi
nib⁹ vero rerū ecclie parochialis re
quirī consensus presbyteri z epī. vt
xij. q. ij. placuit. Solus autē epī sine sa
cerdote parochiali nō pōt. vt. x. q. ij.
c. vit. ¶ Et nota q solēnitras illa q sta
tuit. x. q. ij. hoc ius potestatum est. hō
die non seruaf. ¶ Alienatio facta d
debitā formā nulla est ipso iure. l. sa
cta fuerit in casu pcessio. vt. xij. q. ij. sine
exceptōe s; si scā fuerit formafuata
z i casu pcessio tenerē iure ar. s. d. his
q si. a pla. sine cō. ca. cū nos. j. de emp.
z vendi. cū dilect⁹. z. c. cū cā. sed si dā
nosa fuerit ecclie rescindit p bñficiū
restitutionis. vt. s. de in integ. rest. c.
j. s; si dolus det cū contractui puta
dolo inducī ecclia vtēdat qd vendi
tura non erat. tūc ipso iure non valet
contract⁹. vt. ff. de dolo. l. elegāter ar.
xij. q. ij. qñq. epīs. in fi. z. j. de rerū per
mutuū. l. iij. Si nō dolus incidat
in contractū. vt q ecclia sponte ven
didit quod venditura erat. sed circū
uenta est in precio quā in minori pre
cio vendidit q res valeret. z hoc per
circumersionē actus z datus. s; agi
tur vt ecclia nō decipiat. vt. ff. de act.

emp. z ven. l. iulianus. s. si venditor.
¶ Ubi autem decipitur ecclia in vendi
tione vltra dimidiū iusti precij agit
de iure cōi. vt. j. de emp. z ven. cū dile
ctus. z. c. cum cā. z. C. de rescind. vendi. l.
rem maioris. De cōia loci habent in
rebus pphānis. nam res sacre. reli
giose vendi non pnt. vt. ff. de cōtrahē.
emp. l. z liberi. l. s. transcant cū vniuer
sitate. vt. j. de iure pa. ex lris. Utafō
sacra vendi pnt alteri ecclie in ppuā
forma puate nō psonē nō nisi cons
olata. vt. x. q. ij. hoc ius potestatum est.
z. xij. q. ij. aurum. ¶ Pena male alie
nantis re ecclie est depositio si super
hoc accusatio instituat. vt. xij. q. ij. mo
nemus. z. c. dyaconi nisi celeri restitui
none sibi ppererit alienator. vt. j. c.
si qd presbyteroz. z. celerē restitūe itel
ligo post appellatiōē ecclie. si em
possessor q facultatē h; rei restituen
de interpellatus cōgruo loco z tem
pore rez non restituit vī in mora. Et
idē dico in alienatiōe si interpellat⁹
ab ecclia non sponat cū possessore
vt rez recuperet z ecclie restituat. vel
nisi post interpellatiōē agat contra
possessorē. q forte ei l; suo iure ar. de
cre. si qd pbyteroz. xxxv. q. ix. si qd. s.
de cle. uolū. vel ecclia sibi actiōe ab ec
clesia. vel nisi totū interesse pcest ec
clesie. semp vī in mora. si ergo aliena
tor per celerē restitūem morā pue
rit cuitabit penā depositiōis de qua
dictū est. z ex cōditionis de qua agit
j. eo. c. si quis pbyteroz. Nā si qd rez
alienauerit deinde receperit cuitar
penā edicit. vt. ff. de ali. iū. m. cā. facta
lex hoc. s. si qd alienauerit. Et l; hic
dicatur de celeri restitūde alibi ha
bes celeri satisfactione. vt. j. de loca. z
condu. p. ppter. z. c. potuit. ¶ Pena
vero recipiētis rem ecclie citra p
missam formam est vt re cū fructib⁹
restituat z actionē nullas habeat ad
petendū aduersus eccliarum. vt. xij.

q. ij. nō liceat. z. x. q. ij. si ius potestati.
in ver. que hō et in aut. de nō ali. aut
p mu. re. ec. s. nos igitur cū sequētib⁹
s. sed aduersus alienantē sic. Guari.
tū adiecit verba sua. p q ois oio actio
venegat hūmōi acceptori. Sic ei dixit.
s; meli⁹ dōr omnino denegandas esse
actiones hūmōi acceptori z assumpti
hec vba de lege q est. C. de sa. san. ec.
l. scimus nemini. s; corrigi in aut. d
non ali. aut p mu. s. q; vero leonia. z
p canonē. xij. q. ij. vulturanc. Unde si
ue bona siue mala rem accepit ha
bet regressum ad auctore suū. vt. j. c.
ti. ad audiētiā. Hec opinio est Jo. teu
rosi. Lau. autē z qdā alij dixerūt q si
malafide qd accepit re ecclie. nec ad
uers⁹ ecclias nec aduers⁹ alienantē h;
actionē. vt. xvij. q. iij. c. vniuersitas. nisi
sibi p cautionē de euictiōe ppererit.
vt. C. d. euic. l. si fidiū. In casu tñ spāli
malefidei agit ad pānt. C. cōia die.
l. vi. s. vi. Equū tñ videtur in casu pre
missis vbi etiam male fidei acceptor
agat ad precium contra alienantem.
vt. j. e. ti. c. ad audiētiā. ¶ In sum
ma⁹ notandū est q possessione ecclie
sic pter formā iuris alienata. ecclie
sia pōt agere contra possessorē reāl⁹
contra alienantē psonāl⁹. vt. xij. q. ij.
aplicos. z. C. si tutor vel cu. l. vltima.
¶ Sed pone q ecclia conueniat pos
sessorē et consequi rem z interesse
nunqā potest cōuenire alienantem.
Nō non. vt. ff. de eo p quē fac. est. l. j.
s. si plures. Quid si cepit vnum con
uenire. nunqā ex hoc solo fit puidici
um quo ad alterum. vt alterum con
uenire non possit. Nō non. nam de
mum p actionem tollitur actio. vt. ff.
de po. l. j. s. si apud. C. si tu. vel cu. l. vlt.
¶ Quid si partem sui interesse con
sequatur ab vno. Nō rāto minus cō
sequatur ab alio. vt ar. ff. de exercito
l. j. s. vlt. hec actio. ¶ Sed nunquid
ecclia tenetur cedere actionem sol

uenti contra alium. f. alienari contra
possessorem vel conuerso. Non cum
enim conueniatur ex maleficio vel ex
suo delicto non perire cessionē actio
num. vt ff. de admi. tu. l. si plures tu
telam. ¶ Sed queritur an episcopo
pus q male alienatur possit repetere
si in administratione tolleretur. Vi
detur q non. nam ipse de euictiōe te
netur. z quē de euictiōe tenet actio
eundē agentem repellit exceptio. vt
C. de euic. l. exceptiones. Sed contra
hanc exceptionem replicabitur re ec
clesie. sicut z replicat mulier se mu
lierē esse z sibi cōpetere vellicia. vt. ff.
ad veli. si mulier. s. itē si mulier. Nec
est mirū si contingat in cō. nam si
mile in priuato contingit. C. de ag. z
con. l. quemadmodum.

¶ De precario. Rubrica.

Precariū de alle
nationibus in genere
s; quia precariū pcessio
speciē alienationis ha
bet ideo de pcaro sub
hatur hic rubrica. ¶ Videamus igit
quid sit precariū. vñ dicatur qd preca
ria. quāto tēpore durat. Que differē
tia sit inter precarium z donationem
Que iter pcarū z cōmodatū. Itē qd
modis soluit pcarū. Precariū tūc
pignus obligatū creditorū. z a credi
tore debitori cōcessus vreditū qdū pa
tis q pcessit. vt. j. e. c. vi. l. si. e. l. j. ¶ Et
tūc iste datus gratuit⁹ z sūm cōmo
dato in tñ vñ qdā dicerēt hos duos
datus nō differre nisi vbi s; certe
in re differūt. vt. j. norabo. ¶ Cōsistit
autē precarium in re ppuā possessio
nis gra q est apud creditore nō gra p
prietatis. vt. j. e. ti. l. certe. s. vi. ¶ Di
citur precariū dāt⁹ ad pces. ¶ Preca
ria est datus de quinquēto in quinquē
tum renouādus. vt. j. e. c. j. Itē pcaria

dicij donatio ad preces facta vsq; ad mortē accipietis. vt. ij. q. ij. sepe. xvi. q. iij. clerici. Item precaria dicitur concessio vsufructus ad preces facta. cuius forma habet. x. q. ij. precarie. ¶ 2. dicitur autem precariū in rebus mobilibus et in mobilibus. velut si me rogaueris ut psumam meū tibi ire agere licet vel in rectū seu in area edū meaz stillicidum. vel in parietē meū tignū imissum habere. vt. ff. e. l. ij. §. vti. z. l. ij. z. iij. in prin. ¶ 3. differunt precarium et donatio inter se. ¶ 4. si donat sic dat vt non recipiat quod dat. Sed is precariū cōcedit sic cōcedit vt recuperet qñcumq; placebit. nam tandū durat qñ diu ipse parit vt superius dictū est. carius. Itē precarium et cōmodatū differunt nā cōmodatū fit ad certū vsū nec reuocari pōt. nisi vsū expleto. vt. ff. cōmodati. l. in cōmodato. §. si cur. Precariū nō qñcumq; vt. j. e. c. precarium. ff. e. ti. l. j. z. l. cū precario. Itē is q precariū recipit non tenet prestare nisi latam culpam. vt. ff. e. l. qñcumq;. §. z. illud. Sed cōmodatarius tenetur de leuissimā. vt. j. ti. pri. c. vno. Et est ratio diuersitatis illa quā iam premisi. qz cōmodatarius maiore vtilitate cōsequit de re cōmodata q precariū rogator de re precaria. z ideo magis tenetur. qd per se notare potest quilibet curiosus. nā fere vbicūq; sit mentio de cōmodato subiūctur vsus ad quē cōmodat. vt cū dicit cōmodauit tibi equum vt ad villā duceres pecunias vt dñor appareres vt. ff. cōmoda. vt. ij. §. vti. z. l. iij. z. l. iij. §. sed inter dictum. z. l. vi. sic dicit cōmodauit scalas vt fenestras supponeres. vt insti. de ob. que ex deli. na. §. ope. z. consilio.

Precaria ¶ Soluit precariū quāq; modis. Quis nūq; decij. eo. ponat tres. Soluit effi. tria b. mo voluntate eius q concessit. vt. ff. e. l. j. et cū sol hic est primus casus siue modus. Sed ubi iur. l. morte ei. cui pcessus ē. nō aut obitu

cōcedēis. vt. ff. e. l. cū precario. §. p. car. rñ. Et est ratio. qz precarij concessio trāsit ad heredē eius qui cōcessit nō autem ad heredem ei qui rogauit. vt in. l. predicta. Tertius alienatione rei precarie si is cui alienatū est nolit precariū vltra durare. vt. ff. e. que situm. §. quod a ricio. Et est ratio qz p conuentionē hñdi non licet rē alienā inuito dñō possideri. vt. ff. e. l. cū precario. §. k. Quartus finitio tpe vsq; ad qd precarium est obtentū. vt in. l. cū precario. Quintus cū debitor soluit creditori qd debet. tunc effi. finitur precariū pignoris qz desinit esse pignus. vt. ff. e. l. si debitor. Sz queritur p quā actionem possit quis precarium reuocare. Ad qd rñ. p interdictū de precario est effi. natura equum vt tam diu liberalitate ea vti. qñ diu velim. z vt possim reuocare cū mutauero voluntatem. vt. ff. e. ti. l. ij. Sed hoc vtrū est cum simplr facta est precarij concessio. Nam tunc nulla ciuilis cōperit actio. Magis effi. ad donationē beneficij cū q ad negocij dñi spectat pñij cōditio. z ideo necessariū est interdictū. Si nō. in cōcessiōe precarij spāliter actū est vt qñciq; liceat reuocare tñc cōperit z actio pñipris vbi. vt. ff. e. l. ij. Ceterum si stipulatio interuenit cessat interdictū de precario. vt. ff. e. ti. l. et habet. §. cum quis.

De cōmodato. Rubrica.

Ractatum est su pra de cōtractu precarij que fit grā accipietis z quia cōmoda. n. fit plerūq; gratia recipietis ideo subsequetur subiūct hic rub. de cōmodato. ¶ Videam. igit. quid sit commodatum. v. de dicat in qd reb. consistat. quis possit cōmodare res. cū. z. q. sit natura cōmodati z q actio

nes ouiant et cōtractu commodati. ¶ Cōmodatū est alicui rei ad aliquid spālē vsū gratuito facta concessio. Ideo aut dico concessio et nō trālatio. qz q cōmodat retinet dñus z possessionem. ff. eo. tit. l. rei commodate. Gratuito nō dicit. qz si interueniente mercede res trāsit in locationē vel in cōtractum inominatū vt do vt facias. vt insti. man. §. vi. Ad aliqñ spe ciale vsū ideo adici vt notē differē tiam inter cōmodatum et precarium vt dicit de hoc. §. ti. pri. §. itē precarius et cōmodatum. ¶ Dicitur autem cōmodatum quali cōmodo vtentis datū. ¶ Constituit commodatum in rebus mobilibus et semouentibus et imobilibus. Item in incorporalibus putat in seruiritute habitandi. vt. ff. e. l. j. Ea vero que vsu consumunt vt pecunia cōmodari non pñt nisi ad pōpaz vel ostentationem vt qd dñor videatur. vt. ff. e. l. §. mihi. §. vi. sepe etiā ad hoc cōmodantur pecunie vt dñs grā numeratōis loco intercedat. vt. ff. e. l. iij. ¶ Potest autē et cōmodare et ei cōmodari qui pōt pñere. vñ nō solus pñatus potest cōmodare et ei commodari sed et hyconomus. nam et is pñere potest. vt. x. q. ij. i. autē hoc ius potest. ¶ Possum cōmodare et que nostra sunt possumus etiā et res alienas quas possidem. et si scietes alienas possidemus. ita vt si fur vel pñedo cōmodauerit. habeat actionem commodati. vt. ff. e. l. cōmodare. z. l. ita vt si fur. ¶ Natura cōmodati est vt res ipsa restituatur. hoc effi. ē de iure naturalī. vt. l. di. ius naturalē. in ver. itē depositi vel commodate rei restitutio. Nec potest pñteru debiti retineri vt. c. eo. ti. l. vi. ¶ Oriuntur ex et cōmodati due actōes. directa et dñia. Directa dat cōmodati et ei heredi cōmodatariū et heredē ei. Contraria dat cōmodatario et ei heredi cōm

modantē et heredes ipsi. vt. ff. eo. l. in cōmodato. §. j. de ac. z. obli. l. ex deposito. z. l. ex scrib. z. insti. de pñ. c. rem. ac. §. §. z. heredib. ¶ Venit autē directa actionē cōmodati et restitutio. vt dicit §. §. natura. ¶ Rei in q non deteriorate nec effi. vt res reddita si deterior reddat et id prestabit interesse. vt. ff. eo. l. §. mihi. §. j. Si nō res nō restituat p contumaciā iurat in litē cōmumace. Si autē nō fuerit cōmumax. §. culpa cessat restituere rē estimat quā res sit a tpe more vsq; ad sniaz. Sz i stricti iuris iudicij estimant a tpe more vsq; ad rps cōstare litis. vt. ff. e. l. §. mihi. §. in hac. Itē venit i hac actionē dolus. lata culpa. lenis. z leuissima vt hic. z. ff. e. ti. l. si vt certo. §. cōmodatū. Et hoc cū grā accipietis fit cōmodatū. qd frequē cōtingit. Ceterus si grā dantis qd rō sit. vbi grā cū qd cōmodat sponse sue ornamenta vt ornatus vel ornatio ad eū ducatur. tñc pñatur dolus z lata culpa. vt. ff. eo. l. si vt certo. §. §. inter dñi. Si vero gratia pñiusq; cōmodatū fiat vt cū cōmunē amici inuitamus. z tu curas eius rei suscepisti ego tibi argentū cōmodaui teneris mihi de dolo culpa lata leui non leuissima. vt. ff. e. l. in rebus. §. primo. ¶ Casus autem fortuitus non venit in hac actionem. vt hic. z ff. eodem. titu. l. in rebus. in prin. nisi in tribus casibus qui hic ponuntur. §. vbi culpa pñcedit pactū. vt cū equū tibi commodauit vt ad villā duceres. duxit ad bellum teneris de casu. Ceterum si tibi commodauit vt ad bellū ducens. meum erit periculū. vt. ff. eo. ti. l. si vt certe. §. sed interdum. Item cōmodauit tibi seruū vt de plano opus faceret. tu machinē imposuisti. vel si commodauit vt in machina operaretur machina vero culpa tua male ligata est. et sic perijt seruus. vt in l. predicta. In pacto pone exemplum

ff. e. ti. l. si certe. §. ij. Scius. effi ex co
uentioe legē accipiūt. vt. ff. de positi. l.
j. §. si cōueniat. Pone etiā exēplū. C. e.
ti. l. j. Itē iurat cās ex mora pōdēte.
vt. ff. e. l. si certe. §. si interdū. ¶ Et
7 traria vero dāf cōmodatario aduer
sus cōmodatē ad ipensas sacras i re
cōmodata modica tñ ipēndia. sicut
cibarioz ad etiā pñet qv tendū accē
pit. Itē dāf cōmodatario aduersus cō
modatē q̄ scienter cōmodauit vāfavi
ciosa seu corrupta ppter qd vinū vel
oleū est effusum vt. ff. e. ti. l. i. rebu. §.
pñt. z. §. itē q̄ sciet. l. pe. Itē p̄ eū q̄ i
repestiue reuocat mādatū vt. ff. e. ti. l.
i. cōmodato. Itē dāf tñ alijs casib⁹. vt.
ff. e. l. i. rē mīdēt. l. i. commodato. §. pe.
z. §. quicunq̄.

Deposito.

Rubrica.

Primus supra

de cōmodato qd frequē
tius sit grā recipiēt nūc
vidēam⁹ de deposito qd
gnālī sit grā deponētis.
¶ Videamus igit qd sit depositum.
vñ dicat. in qbus reb⁹ pñst. q̄ sit na
tura depositi. cui def actio depositi. §
quē qñtī q̄tūz qualis sit actō. ¶ Est
1 autē depositum qd ad custodiendūz
alicui traditū est. Cōtrahit. em re ob
ligatio i depositi. vt isti. q. mo. re pñt
tur ob. l. pe. Receptio depositi sicut cō
modatēz possessionēz pñtaret reu
nem vt. ff. e. l. l. i. §. rei. Qñq̄ tñ rei d̄
posite dñū trāsle i depositariū qd est
o nouissimos depositū tamēo cposi
ti agitur cū de pono apud re qd est in
numero pōdēre vel mēsurāz uenitio.
vt illud idē reddat mibi vel tātidem
i eodē genere. qd obtinet siue id exp̄s
se pueniā siue tacite videat puenire.
vt cñ pñcā. vel aliqd ex pñctis depo
no nō signata nō clausa. nā si signata

vel clausa videor pphibere ne variē
cis nisi in triū agatur. ff. e. l. l. i. l. i.
die. §. q̄ pecuniāz. l. qñtus. ¶ Est autē
2 depositum depositū qd deosilū positi.
deorsum in q̄ a ponēte positi vt ostē
dāf totū fidei ei⁹ pmissum apud quē
ponit qd ad custodiā rei pñtēt oio
videatur separata custodia a deponen
te. Et idē d̄ ppositio de auger deposi
tū vt. ff. e. ti. l. j. i. pñt. Et ex his verbis
diffinitōis dixerit qdam qvbi dicit h̄z
locū actio depositi mādati. eo q sup
custodia mādat. ar. p eis. ff. e. ti. l. j. §.
q̄ pñt. Alij etiā distinguunt vtrū i ipsa
rei depositōe custodia cōmittatur vt
tñ nō agatur mādati. §. depositi tñ.
An autē tñc possit agi mādati ppe
omissam custodiāz deponi ppter
factam depositionem Sed azo sicut
in summa sua notauit dixi i distinge
agi depositi tantum Et respōdet ad
inductam qd ibi pñtērat contract⁹
mandati cuius formatiuium est
3 uādū. ¶ Consistit depositū in reb⁹
mobilib⁹ et se mouentib⁹. Causa
liter autem deponitur res immobily
lis cum res in questione posita seq̄
stratur. Et de sequestrationis natu
ra non noto hoc. qz notauit. §. de suo
tractatu. ¶ Soler depositum fieri p
cyrographum vel cum cyrographo.
l. uuiusmodi vero cyrographus solet
diuidi. vna pars deponitarior. alia re
manet deponenti. vt et iunctura. par
tium pbatio fiat. Sed hec probatio
nec iuris est nec de iure quia priuate
pfone non creditur nisi habeat sub
scriptioez trium testium fidedigno
rū vt. C. q̄ portio. i. pig. ha. scripturas. 4
z i aut. de fide istr. §. j. ¶ Natura de
positi est i vt res deposita reddatur.
hoc em de iure naturali pccedit. vt
dixi in commodato. vt. j. d. ius natu
rale. in vcr. item deponere Redatur
in q̄ deponenti. Quod fallit in quat
tuo. casib⁹. Primus est cum. quis

Depo
situs i
qd re
b⁹ cō
sistat.

gladium deponit z furens reperit.
xij. q. ij. ne quis. Secundus cū depo
nens fuerit deponatus. nā bona ei⁹
in publicā deferunt. Terri⁹ cū fur de
ponit z reperit. si repetitio veri dñi cū
furis repetitōe cōcurrit. Quart⁹ cum
fur rē furtiā deponit apud illūm a
quo surripuit vt. ff. de positi. l. bona fi
des. ¶ Sed si res ecclesie commendat
seu apud ecclesiā deponat. qd fieri vi
det cū in thesaurariā vel sacristiam
inferit tñc videt esse dicendūq̄ ecclesiā
teneat sicut teneat nauta z caupo de
rebus inuētis z illatis vt. ff. nau. ca u.
sta. l. pui. refert. §. recipit. C. de his q̄
latro. ocul. l. j. z ff. furti aduer. na. l. j.
Qd tñ nō intelligo fore vez nisi pñte
plato z capto deponat. alis nō ecclesiā
§. pfona q̄ depositū recipito bligat sic
intelligo. ff. e. c. j. Depositū i reperit qñ
cūq̄ et si eo pacto depositū fuerit vt
5 demū post mortē depositarij reperat
poterit em d̄ eponēs mutata volūta
te repetere. vt. ff. e. l. j. §. vlti. Nisi apd
sequestrū res deposita fuerit. q̄ non
poterit repeti nisi lege sequestratio
nis iplata. vt dixi. §. in sum. de seque
stra. Itē in reperitōe depositi cōpen
satio vel deductio locū nō h̄z. vt. ff. e. c.
ij. §. sane. nec exceptio vt. C. e. l. pe. nec
pp expensas reterio. l. j. qdā triū dixē
rūt p. l. ff. de acq. pos. l. si q̄s. rem. ff. de
furtis. l. si is qui rē. §. leges ille incō
modato loquunt. ¶ Hec actio bone
fi. est vt in fidei de actionib⁹. §. actionis
Itē famosa. in fidei vt heres suo noie
dñat⁹ infamis fiat. vt. ff. de his qui
not. inf. i. furti. §. illud. z. C. e. tit. l. q̄
depositi. ¶ Hec ei actio hic qui de
posuit. §. hoc fallit in casib⁹ quos no
tau. §. eod. §. natura. Itē dāf dñō vel
dñis deponētis. nā si seru⁹ deponēs
plurū erat. vñ cuiq̄ dñoz in pres cō
pctit actio. vt. ff. e. ti. l. j. §. si seru⁹ me⁹
7 z. §. si seruus. z. §. si duoz. ¶ Datur hic
actio et fugi z pñoni deponēti nō ob

stante suo delicto. agūt em ex suo cō
ctu. vt. ff. e. l. si pñdo. §. furti agere nō
pñt. ne ex iprob. rate sua cōsequatur
actionē. vt. ff. de fur. l. itaq̄ fullo. Dāf
hec actio §. eū apud quē depositū est
vel cōtra heredē depositarij ex dolo
defuncti. z multo magis ex suo. vt. ff. §.
de acti. et ob. l. ex depositi. ¶ Venit
in hac actionē dolo. z si cōmuniat ne
de dolo agatur. vt. ff. e. l. j. §. si cōueiat
Venit z lara culpa quā nērua dicit. eē
dolu qd sic exponit. i. pñmi dolo. vt
ff. e. ti. l. qd nērua. ff. mandati. l. si fide
iussor. j. §. cōporat. enim dolo. vt. ff.
si mē. sal. mo. dir. l. j. §. lara. z est priā
dolo. vt. ff. si qd test. lib. eē ius. l. j. §. nō
aut. ff. de h̄. sig. l. magna. Qualiter at
lara culpa pñumaf dolo. sic pone exē
plū vt cū qd nō intelligit qd oēs ite
ligūt. vt. ff. de h̄. sig. l. lare culpe. vt si
apud seq̄strū deponat hō vict⁹ vt de
eo qd habeat. et seq̄strū in pēstuiē
miam exercet circa eū tpm soluendo
vt. ff. eo. ti. l. si hōiem. Qd ergo dicit. j.
eo. c. ij. bona fides abesse pñsumitur
expone indest dolo adesse pñsumit
si rebus tuis saluis depositas. amisi
sti. in quo pone exēplū sic. propria
repositū in archa. deponita reliqu
sti in bāca. venit leuis et leuissima si
te deposito obtulisti. vt dicit hic. z. ff.
eo. ti. l. j. §. sepe. In leui sic pone exē
plū. deponita in archa deponulisti. §. ar
cham dimisisti apertāz. In leuissima
sic deponita repositū i archa z clau
sisti. sed clauē incaute dimisisti. Itēz
venit leuis et leuissima si aliquid pro
custodia recepisti. sed tunc nō veniet
per hanc actionem. §. per actionem
ex cōducto si pecuniā accepisti. vt. ff.
e. l. j. §. si quis seruū. si pñciē vel opas
per actionē pñt riptis verbis. vt ibi
z in fidei. mandati. §. vlti. Item venit p
hanc actionēz casus fortuitus pacto
culpa vel mora pcedentibus. vt hic
de pacto probatur. z. ff. eo. ti. l. j. §.

sepe contractus enim ex cōuentione legē accipiunt. vt. ff. e. ti. l. j. §. si cōuenit. s. tunc necessarium est oēs casus enumerari. vt. ff. si qd cau. l. j. §. si qd. §. qd. Item in culpa sic pone exemplum depositarij veditōe depositaz tradit oemz eaz redimit. vt habeat in cām depositi s. redēpram nō hz in eā cām teneat de casu fortuito. cum se mel dolo fecerit cū videretur. ff. e. l. j. §. si rem. Sed si penitētia ductus redimat et in pūmo statu habeat. purgatur virium. vt. ff. de vscap. l. sequitur labeo ait. item si depositarius sit in mora rei restituende tenetur de casu fortuito. dixerunt tamen quidam si erat res eo modo peritura apud deponentem. alias secus. vt. ff. eodē l. si plures. §. si are. Sed dominus azo. dixit in summa depositarium et quēlibet debitorem teneri de casu fortuito ex mora quia satis est qd res potuit non perire penes actorez. ff. eodem titulo li in asia. §. vlti. ff. de legatis pūmo cum res. §. olimo.

Sunt talij casus in quibus tenetur depositarius de casu si gratia sui fiat depositum. vt. ff. si cer. perat. l. si quis nec nec causam. Item si dolum committat non in alienando sed in vtendoy. ff. de condi. fur. l. qui furtū.

Dannatus in hac actiōe infamis efficitur quattuor. eniz actiones et cōtractibus descendētes quattuor ex delictis infamant vt mandati de positi. m. trelez pro socio. In iuriarum. vi. bo. rap. fur. doli. vt probat. ff. de his qd no. isa. l. fur. §. mandati. z. §. sequētibz. z. l. j. Unde ver. Iudice dannatos infames reddit vbiq. Quod vi diripitur. iniuria fur. doliq. Scio mandati tunc de positiq. Directo s. p socio communis triq.

De emptione et venditione.
Rubrica.

Primus de cō
tractibus qd celebrant grā alterius pñentiū. Nunc vidēdum est de his qd sūt grā vtriusq. Et p. io de veditōe emptio. Jō subijctur h rubrica de empti. z ven. **U**ideam igitur qn z qualr pñatur de qbus rebz q sit eius natura. ad qd emptor. ad qd veditōr teneatur. **C**ontrahitur veditō emptio post qd de pñio cōuenitur ea mēre vt pñium solvatur. Nam si ymaginarietp simulationē de pñio cōueniret. tūc pñio nulla esset. **I**tem dicitur autē solo cōsensu siue iter p sentes siue iter absentes p nūcium vel eplam. vt pñantur hec in i. e. tit. in pñi. ff. e. ti. l. j. §. vlt. z. l. j. §. j. z. l. azo in veditōe. l. nuda. **A**rrētautē datio nō p fiat emptiōne. sed est argm emptiōis veditōis. s. c. vt. ff. e. l. q sepe i pñi. Arris aut iterueniētibz si qdē iterit p dantē quo minus s. c. pñiaat perdit id qd dedit. si vero iterit per accipiente hoc est p veditōre duplū restituere tenetur. vt in i. e. ti. §. in his autē. Nec puto veditōre teneri ad interesse cum satis sit eum puniri in arris. Nā hoc iter pñētes agi vt vt arraz amissidēz dupli actiōe debet esse cōtēti. Quidam tñ putauerunt veditōre nihilominus ad interesse teneat. Arra tñ cōputabit ad interesse. Et qd diti de pñio cōuenire debere intel ligēdum est i pñitate non in spē. Si enim emptor sic dicat. Dabo precium qd est in sacculo tunc non est emptio nec veditio. sed pñus in nominatus vt. ff. de cōdi. ob cām da. l. vl. z. e. ti. l. empti. z in i. e. ti. §. item precium. Quātitate autem intellige cōtra vel sermone vel re ipsa. vt si dicatur sit empra emeris vel quātū est in archa. vt. ff. e. ti. l. hec veditio. §. huiusmodi. Secus si dixerit. sit empra pro eo quod

in archa habeo tūc enim qd in archa est venit vt spēs nō vt quātitas. vt. ff. de leg. j. l. plane. §. j. z. l. fed si certos.

Uendi tñ emi potest oē id qd hz cōmerciū. Sunt enim quedā q in cōmerciū nō veniūt vt liber homo. res sacra religiosa. vt. ff. cod. tit. l. si in emptiōne. §. j. z. §. liberum. ff. de ver. obli. l. inter stipulārē §. sacra. Res tñ sacre z religiose transiunt cū vniuer sitate cū vniuersitas in pphānis constitit. vt. j. de iurpat. c. l. iteris. Nam tunc sacre accedunt emptiōni maioris pñis. vt. ff. e. ti. l. in modiciis. **N**aturā emptiōnis vt res sit q vendatur vt pñiū intercedat. vt. ff. eo. l. j. §. si ne z. l. nec emptio. Itē natura ei est vt rei empti lucrum z damnum pertineat ad emptorē vt in i. e. ti. §. cūz gurē. ff. de pericu. z cōmo. rei vend. l. id qd. Nā pponit regula talis. Si veditio fiat pure sine scriptis certe spe dei q degustationē nō exigit oē periculū spectat ad emptorē. excepto casu publicationis nisi pacū culpa vel mora interueniat. Pure ideo dicitur q si cōditionalis esset. veditio ante eventū cōditionis pñet ad veditōrē. vt i. illa. l. id qd. Jō aut sine scriptis q si in scriptis fiat periculū spectat ad veditōrē ante q scriptura pñiaat vt. C. de fide instr. l. cōtractus. certe spe dei. id q si sub alternatione fiat emptio diuersaz rerū. periculū pñio pertinet ad veditōrē. vt. ff. eo. tit. l. si in emptiōne. §. si emptio. Que degustationē nō exigit. id dicitur q in illis an degustationē pñet periculū ad veditōrē. vt. ff. de pericu. z cōmo. rei ven. l. si vna. Itē periculū publicationis pñet ad veditōrē. ff. loca. z con. duc. l. si fundū. **E**tenim veditōrē tradere ita q emptor habeat vacuā possessionē. Vacuā aut possessionē habere hoc ē. vt emptor potior sit itaq

abeo aduocari nō possit. nā si quis eā aduocauerit per id ac si tradita non fuisset. **Q**uid emi si alius sit in possessione eiusdē rei causa rei seruāde vt legatorz vel mulier cā ventris. Tunc vacua possessio non est tradita. vt. ff. de act. emp. z vendi. l. j. §. j. z. l. iii. z. l. emptio. R. j. z. l. emptioz §. inde ne rati. Nec aut traditio facit emptioz oñz si veditōr oñs erat. si nō erat obli gatur nomine euictionis. Si mō precium sit solutū aut eo noie satisfactū vt. ff. de act. emp. l. excepto. si vendi. totz nolit rē tradere teneat ad interesse vt. ff. de emp. z vendi. l. j. Sed nunqd manu militari poterit ab inuito venditorē res vedita extorqri. Qd visum est oño **D**ar. per. l. ff. de reuendic. l. qui restituere iussus. Sz azo cōtra p l. C. de act. emp. z vendi. si traditam ff. eo. tit. l. emptio. §. idem ait. **U**ē di aut oñt res iusto pondere z mēsurā. vt. j. eo. c. h. xxi. q. iij. si qd romipetas. xlv. disti. ois qñ. Et si quis in falsis mēsuris vel pōderibus fuerit interceptus extra ordines punietur. vt ff. de extraor. crimi. l. annona. z. ff. de pe. l. in bardarios. **E**mpitor autem cogitur nūmos facere veditōis. vt de act. emp. z vendi. emptio. R. j. in si. z est diuersa ratio. qz veditōr tenetur in specie. z id sufficit eum de euictione teneri emptor vero in genere et propterea cogitur nummos facere veditōis. argu. ad hoc. ff. de leg. j. l. si a substituto. §. heres quoqz

In summa notandū est q si eade sia decipiat in cōtractu emptiōnis et veditiōis. aliqñ nō tenet cōtractus ipso iure. aliquando tenet de iure s. rescanditur beneficio communi. aliquando agitur ad occipiendū in pretio. aliquando subuenit ecclesie vel mi non per in integrum restitutionem. **U**nde distinguendum est cum do

6
No tñ
rō nes
diuer
sitatis

7

tus dat causam contractui. puto do-
lo te induxi. vt venderes qd venditu-
rus non eras. non tenet ptractus. vt
ff. de dolo. l. eleganter. arg. xij. q. ij. qd
quis ept. in fi. j. de rerum pnu. cum
vniuersorum. Si vero incidat in ptra-
ctum. vt qd eras vediturus. sed p cir-
cōuentionem te induxi vmiuoz p
cio vderes. tenet qdem contractus.
sed agitur ad decipiēdū. vt. ff. de acti.
emp. z ven. l. iulianus. §. si venditor.
Ubi vero nec dolus dat causam con-
tractui nec incidit in cōtractum. sed
res vendita est minor pōio nec te in
pōio circūueni. Quis re ipsa sis dece-
prus in pōio. Ad nullum agere potes
nisi pōum infra dimidiam nisi pōi
subsistat. tunc effi obtinet qd legi. et
no. j. co. c. cum dilectus. z. c. cum cām.
z. C. de res. ven. l. rem maioris. ni
si sit ecclesia vel minor. xvj. anis qui-
bus subucnitur p in integrum resti-
tutionem. Et hec locum habet in con-
tractibus bonafidei. nam in cōtracti-
bus stricti iuris etiā si dolus det cau-
sam cōtractui tenet cōtractus. sed ex-
cipitur cōtra agētem. vt. ff. de pō. ob.
l. si quis cum aliter. C. de pactis. l. cū
postea qd. Et no. qd in cōtractibus bo-
nafidei si dolus det cām ptractui. nō
p cōtrahētes sed p mediam psonam
idest p mediatore. non tenet contra-
ctus. vt. ff. de dolo. l. c. eleganter. §. j.
In quolibet autē cōtractu exigitur
bona fides. vt. C. de actio. z oblig. l.
bonam. C. Et nota qd non tenet con-
tractus. z tamē ex eo exigitur. vt. ff. d.
ac. emp. z vcl. l. in anis. §. si quis col-
ludēre. J. rē re vedita euicta agit em-
ptor de euictōe qd fallit in multis ca-
sibus. si emptor sup re vendita iperis-
tus non nunciavit venditori. vel si ab-
fuit tempore sententiae. vel p iniuriā
contra cum snia lata fuerit. vt. j. cod.
c. vltimo. vel si non tēpestiue denū-
ciat sed iam prope sententiam. vt. ff.

de euic. l. si rem quam. §. vlti. nisi con-
tractu remissa sit necessitas nuncian-
di. vt. ff. de euic. l. herēnius. vel ubi nō
potuit nunciari. vt. C. de euic. l. ante
penul. C. Sunt z alij casus in quibz
emptor non agit de euictione si com-
promittit. z sniam cōtrariam reporra-
uit. vt. ff. de euic. l. si dictum. §. si com-
promisso. Jtem si culpa sua possessio-
nem amittit. vt. ff. de euic. l. si rem quā
§. si duple. Jtem si habuit rem pō de
relicto. vt. ff. de euic. l. vlt. Jtem si seruū
emptum manumiserit. ff. de euic. l. si
seruum. Jtem si ancillam emptā p
stituatur. vt. ff. de euic. l. si mancipium.
Jtem si emptor vlucepit rem emptā
vt. ff. de euic. l. rem alienam. Jtē si ven-
ditore absente emptor pōnatus nō
appellauerit. vt. ff. de euic. l. herēni.
§. j. ff. mandati. l. si paratorem. §. si
ignorantes.

De locato z conducto. Rub.

Adiuuim de
contractu emptionis
z vditionis. sed quia
contractus locati z cō-
ducti nūmiam cū ipso
bz similitudinem. in tantū qd in quibz
busdam casibus inquiri solet vt ruz
sit locatio an venditio. vt. ff. e. l. j. z. h.
ideo post tractatum de emptione et
vnditione subiicitur iste de locato
z conducto tanqz familiaris similis
z affinis. C. Videamus igitur quid
sit locatio z conductio. quis dicat lo-
cator. qualiter contrahatur. z in quibz
rebus. z que actiones ex locato
z conducto nascantur. C. Locatio test
perfone vel rei ad vsum facto concef-
sio mercede in pecunia numeranda
conuenta. Alioquin si de alia re dan-
da faciendae conuenit. non erit
locatio sed cōtractus innominatus.

z agitur pscriptis verbis. vt. ff. cō-
muni diuidun. l. si conuenit. z. ff. de
pos. l. j. §. si quis seruum. C. Locator
dicitur qui re sua alium vt pmittit
mercede sibi conuenta. vt cū loco ri-
bi domum meam ad inhabitandū.
locator ego dico z tu conductor vt. j.
eo. c. ppter. ff. eo. l. si tibi. z. l. cum fun-
dus. z. C. eo. ti. l. nemo. z. l. oductores.
Aliquando locatio dicitur firma. vt. j. e. c.
vestra. z. j. ne cie. vel mo. fm dictum.
Quod intelligo fm vulgare pūcie
alicius. Aliquādo locatio ponitur p
emptione z econuerso. vt. ff. de actio.
emp. z ven. l. veteres. C. Contrahit lo-
catio z conductio qbuscūqz modis
ptrahitur emptio z venditio. Et ideo
que in superiori tractatu dicta sunt
de consensu rebus z precio. hic intel-
ligas repetita. C. Militibus predia
locari non possunt. ne amisso armo-
rum vlu ad opus rurale se conferat.
nec curialibus. vt. j. eo. titu. l. milites.
z. l. vltima. z. l. curialis. z. ff. cod. ti. l. si
ignorans. Si nec monachis. vt. j. ne
deri. vel mona. secundum nisi causa
necessitatis faciant cum sufficientia
predia non habent. vt. j. de deci. dile-
cti. z in auct. de sanctis. episco. §. vlti-
mo. col. ix. C. Potest fauorem fieri lo-
cario in perpetuum z ad tempus. vt
ff. si ager vectigalis. l. j. z. h. Et si mo-
riatur conductor infra tempus con-
ductionis. succedit heres in iure con-
ductionis. secus in vlu fructu. que pso-
nalis est z extinguitur cum persona.
vt. C. eodem titu. l. si vna. z. C. de vlu
fruct. l. si domina. C. Locari possunt
omnia que z vendi possunt. que au-
tem vendi non pnt. nec locari qz ritu-
lus locatōis non est gratuitus. z isti
duo cōtractus emptionis z locatōis simi-
limi sunt vt supius dictū ē. C. Nasci-
tur ex hoc cōtractu due actōes. j. actio
ex locato que dat locatori. z actio ex
cōducto que datur pductori. In actio

ne et locato veniet z in pūmis mera-
ces soluenda de qua conuenit. veni-
unt z alia de quibus actum est in cō-
tractu. vt. C. eodem titu. l. legem. z. ff.
eodem titu. l. si in lege. §. si domus. z
l. dominus. §. vlti. C. Quo autem rem-
pore merces z pensio debeant solui
dubitatur. J. Quidam enim leges vlti-
dentur velle qd in principio sint sol-
uenda. vnde dicitur posse inquilinus
expelli nisi soluerit pensionem vt. C.
eodem titu. l. iij. §. de iureiuran. ques-
relam. §. de dila. littere. x. q. ij. hoc ius
porrectum. §. qui. vlti. ff. eo. ti. l. que-
ro. §. inter. quedam autem iura in-
nunt qd in medio tempore sicut dis-
citur i salario quod sicut dar suo pa-
trono. vt. C. de adu. diuer. iudi. l. per
hanc. Quidam dicunt qd in fi. vt cum
qd deberur in diem. vt. ff. de verboz
oblig. l. quod hoc ano. ff. de migran.
l. j. §. pensio. Ego puto seruadum esse
qd actum est. qd si id non appareat.
seruabo morem regionis. qd si is non
apparet. quia forte varius inuenit
tunc. quod minus est obseruabo. J. vt
erigatur in fi. anni. vt. ff. de reg. iur. l.
semp in stipulatōibus. J. ergo domi-
nus nō possit erigere actū si inquit li-
nus vltro ei non satisfaciatur. dñs pote-
rit eū impune expellere. maxime cla-
pso tpe pensionis. vñ si locator pmi-
serit penam si expelleret oductorem
intelligitur hec cōditio si conductor
soluat pensionem. vt. ff. eo. ti. l. quero
§. inter locatorem. J. Potest autem do-
minus inquilinus expellere in quatuor
casibus. Primus est si domus lo-
cata sit sue habitatiōi necessaria. Qd
intelligo cum aliam domum habue-
rit locator tempore locationis et illi
casu perijt. nam si tunc nullaz habue-
rit nisi illam quam locauit. etiam ad dis-
suam habitationem illam recupera possit
re non potest. hoc enim a principio expel-
prospicere debuit. vt. ff. eodem titu. l. i.

l. si quis domus. §. hinc subiungi. Se-
cundus cui necessaria est domus re-
fectio. Quod similiter intelligo cum
tempore locatōis reffectio illa neces-
saria nō erat. sed postea emerfit. alio
quin secus ut in casu premisso. Terti-
us si conductor peruerse in domo verfer-
tur. Et in hoc casu nō fiet remissio pē-
sionis pro rata tēporis sūm. Sed
dabitur oñs domus actio legis adlie.
Quidam autē dixerunt qd hic fiet re-
missio pēsonis. In alijs vero duobus
casibus pmissis sūm omnes fit remis-
sio pēsonis p rata tēporis vel p uide-
bit oñs inquilino de alia domo eque
ydonea ad inhabitandū. vt. ff. eo. tit.
l. cum in plures. in prin. Quartus cui
inquilinus canone per bichium non
soluit. vt. j. c. c. propter. z. ff. e. ti. l. que-
ro. §. inter locatorem. Sed secus ē in
re data in emphiteosim ubi sū leges
statuitur triēnium inter priuatos. vt.
C. de iure emphi. l. ij. Sed in re eccle-
siastica bichium. vt. j. c. c. potuit. z. x.
q. ij. in autē. hoc ius potrectū. In ver-
si. q. rem huius. Si quis autē nō sol-
uentz statim expellere pōt. vt. ff. de
pub. z. veccl. l. vectigalia. §. nō solutus.
Fuerunt autē aliq qui dixerunt qd in
omnibus premisis casibus non pōt
oñs inquilinus expellere. nisi comple-
to tpe locatōis vt sic oñs ex sua pre-
sticiat. ff. de act. emp. z. ven. l. iulianus.
§. offerri. z. ff. de mīgrā. l. j. §. j. S; hoc
non plz. nam completo tpe locatōis
etiā prater illos casus pōt inquilinus
expelli. nisi per tactum cōsensum cō-
ditio reuocetur. vt sic domini ex par-
te sua perficiat contrarium. vt. ff. eo-
dem titu. l. item queritur. §. qui imple-
to. Et sicut dominus potest in casib;
expellere inquilinum vt superius di-
ctum est. sic z inquilinus potest do-
mum deserere casualiter inuito do-
mino z pensionē pro futuro tempo-
re non soluta. vt. ff. eodem titu. l. hā-

bitatores. §. verum. z. l. dominus. §.
ulti. C. Fit autē remissio ppter steri-
liratem. sterilitas est cōsus z merce-
dis solutionem excusat. Item vis ma-
ior cui resisti non pōt. Itēz qd prater
psuerudinem euenit. vt. ff. eod. ti. l. ex
ducto. §. j. z. ij. z. ff. de cens. l. forma.
Sterilitas autē z vberas intellu-
guntur sū vulgi opinione. ff. de sum.
instru. que l. c. cum de lantionis. §. affi-
na. l. qdaz dixerint sterilitatem esse
cum semen non pcpitur. vt. ff. eo. tit.
l. ex conducto. §. similis. z. l. si labez. z.
l. si in vno. Et si sterilitas cōstringat
ex casu fortuito. merces minuitur vt
dictum est. Si vero vitio debilitare
vel verustate rei non. vt in l. ex cōdu-
cto. §. j. z. l. si in vno. Ita z vberas si
casu fortuito cōstringat augēda est pē-
sio non autē si diligentia possessoris.
arg. eadēdem legi. z. l. colonus. nam
z colonus modici dānum equanimi-
ter sustinere d; z modici lucrum nō
aufert ei. vt. ff. e. ti. l. si merces. §. ius
maior. Fit autē compensatio vberatis
z sterilitatis pcedētium ānoz cuius se-
quētibz. vt. ff. eo. ti. l. i. in vno. Loquor
autē de eo colono qui numis colit. nā
partiaris quasi iure societatis z dā-
num z lucrum cum oñs fundi partitur
vt. ff. eo. ti. l. si merces. §. apparet. Itē
sicut si mercedis remissio ppter ca-
sum fortuitū. vt in l. ex ducto. §. cuius
quidam. z. l. q. insulam. sic z ppter ne-
cessariam refectionē. vt. ff. eo. ti. l. sed
addes. §. si quis cum rei. Si tū cōdu-
ctor aliqua pre predij retatur non fit
deductio mercedis. vt. ff. eo. ti. l. habi-
tationes. §. si vicino. C. l. hēc oia locuz
hābēt in locato z conducto. Sed est
qdam contractus medius inter con-
tractum locatōis z venditōis vt
cōtractus emphiteoticus qui nec est
emptio nec locatio. sed inter vtrumq;
mediū sicut dixi. de hoc loquitur. j.
eo. c. potuit. Cōtractus ille locum hā-

ber in rebus soli. veditio z locatio in
omnibus. In illo contractu requirit
scriptura. vt. C. de iure emphi. l. j. in
istis non. In illo cōtractu non exigif
pecunia. in istis sic. In illo contractu
non amittit dominus directum do-
minum per traditionem. scis in v-
ditore. Item locator ad modici tem-
pus non habet ius in re nec vendit.
nec vendicat. emphiteo. facit vtrumq;
q vt hic in c. potuit. z. C. de iure em-
phiteo. l. ij. z. ff. si ager veccl. l. j.

C De rerum permuta- tione. Rub.

Primus su-

pra de emptione z v-
ditione. sed quoniam p-
mutatio videtur est em-
ptioni. vt. ff. eodēz ti. l.
quoniam. z. C. eo. tit. l. p-
mutatione. id ēo subiijc hīc rubri. de
rez pnu. C. Videamus igitur quid
sit permutatio. qualiter cōtrahatur.
que sit eius natura que res valeat p-
mutari z cum quibus ecclesia valeat
pmutare. C. Permutatio ē. tūius
rei cum altera vicaria prestatio.

Cōtrahitur permutatio sicut ple-
risq; placuit quādo inter aliquos cō-
uenitur vt certa spēs detur p certa.
vt. C. eo. ti. l. quoniam assensio. Si enim
conueniret vt daretur certa p incer-
ta vel in certa pro certa non esset cō-
tractus permutationis. sed alius cō-
tractus in nominationis do vt des.

Est igitur natura permutationis
vt reruz interuentu. contrahatur. nō
solo pacto sicut z emptio in qua et si
res z precium esse debeāt. vt. ff. de cō-
trahen. emptio. z ven. l. nec emptio. z
l. ij. §. sine. Contrahitur tamen postq;
de precio conuenitur vt notau. s. de

emptio. z vendi. §. j. Aliquando autē
tem z sine re contrahitur emptio. vt
in pōdita. l. nec emptio. §. aliquando.
C. Possunt permutari quēcūq; pos-
sunt vendi. Sed z quedam permuta-
tione que non venduntur. vt eccle-
sie. vt. j. c. c. ad qōnes. z. xvj. q. vl. ne
mini. Sed opponitur. cum permuta-
tionis contractus non sit gratuitus.
vt. ff. eo. ti. l. ij. quomodo in spālibus
interuenire potest que gratis sunt
conferenda. vt. j. questione. j. gratia.
et. q. vij. dyabertum. que ab hōrē p-
cum modum et conditionem. vt. j.
questione. j. quā pio. j. vt eccle. benefi.
sine dis. confe. vt nostrum. j. de symo-
tua. z. c. per tuas. Item si ecclesie per-
murentur. z alter ex permutantibus
agat ex permutatione petendo eccle-
siam. petere videbitur prelaturā sic.
sed hoc fieri non debet. vt. j. de iure
parro. per nostras. Respondeo per-
mutatio in spālibus non ex pacto
partium nititur sed auctoritate supe-
rioris totum enis quod geritur in ar-
bitrium superioris confertur. qui ex
arbitrio suo de rebus permutandis
disponit. et propterea omne vitium
abolitur. vt. ff. de his qui no. infami.
l. furti. §. que iussu. et supra de prebē.
et supra de pac. cum pudes. superior
enim potest cōmutationis reruz fa-
cere et psonarū. vt. j. c. c. questū. vij.
q. j. mutationes. scias omnis. c. xvj.
q. j. tēporis qualitas. xvj. q. vl. si quis
vult. l. xij. distin. quoniamdam. Et hēc
determinatio colligitur ex illa decre.
questum. et. j. c. c. cum vniuersorum
in verbo. illo. l. ij. ipsi p se de iure non
possent ecclesiastica pmutare. C. Po-
test ecclesiā cuius ecclesia pmutare in-
dēnitare vtriusq; seruata. potest z cū
pūcipue. vt. x. q. ij. hoc ius potrectus
est. in verbo sed et permutare. z. j. c.
c. j. pōt et cum priuato pmutare. oñ-
mō vtilitas ecclesie hoc expōcat. vt

§. ij.

I.e.c.ij. Quid autem dicitur. j. eo. c. mancipia
t. c. iustit. s. q. mancipii ecclesie pmutari
non potest cum mancipio privati nisi
ad libertatem. intelligendum est de ser-
uo ecclesie dato et conuersio facto qui
cum sit religiosa. persona seculari hoc
seruire non debet. qd semel deo consecra-
tum est ad humanos actus vel usus
transferrere non debet. vt in .c. mancipia. xij.
q. ij. nulli liceat. xij. q. vj. coperimus
xx. q. ij. qui semel. xij. q. ij. auri. x. q. ij.
hocius. vel intellige q. permutatio
mandipiorum de facili fieri non debet. Et
est ratio illa q. assignant in suis minoribus
non vendendis. C. de admi. tut. l. lex q.
tutores. 2. ff. de fideicomis. lib. l. cu. q. si
§. furiosi. Vel forte loquuntur iste dec.
q. si non expellit ecclesie mancipia per
mutare. Et notandum q. sicut spirituale cum
temporalis permutari non potest. vt superius
dictum est. sic nec tempore cum spirituali cum
permutatio de spiritualibus ad temporalia im-
probetur. vt j. eo. c. vlt. ¶ In summa
notandum est. q. ex sola consuetudine
permutationis. re nulla hinc inde se-
cura neutriusque alicuius competat actio. vt
C. eo. tit. l. ex placito. Sed res secuta q.
ritur an ex placito. l. ex consuetudine vel
ex rei traditione actio debet. Ad qd ratio
deus. ex pacto vt ex. l. illa ex placito. col-
ligitur manifeste et probat hoc idem. ff. de
pac. l. iure gentium. §. j. ff. de pecu. l. q. si
§. is qui. 2. l. quoties. §. si semel. Dat
igitur ex contractu actio sed de iure re se-
cuta. Sicut aliter dicimus ex contra-
ctu nasci actionem sed non statim compe-
tere. vt in mutuo. ff. de fideiuss. l. si qd
pro eo. §. si numeros. Sic dicimus in so-
cietate. sic in tutela vt datur actio ex
contractu. sed de iure societate vel tu-
tele finita vt. ff. de tut. 2. rō. dista. l.
si tutor rei publice. §. vi. 2. l. sed non da-
tur. Sic obiter in mandato. vt. ff. de
of. procon. 2. leg. l. obseruandum. §. vlti.
Sicut actio de dote nascitur quodam ex
contractu sed non datur nisi de iure ma-

rimonio soluto. vt. C. de repudi. l. j.
¶ Sed queritur quid si ex vna parte
res sit secuta. nunquid alteri parti que
nescit pacti dabitur actio. Rūdeo
non vt probatur. C. de pac. l. si certis an-
nis. Sed hec questio videtur inutilis. ad
quid enim dabitur actio ei cui compe-
tum est qd conuenit. ipse tamen alteri non
compleuit. Sed hec legalia sunt nec vl-
terius prosequor.

De feudis

Rubrica.

Actum est su-

Actum est su-
pra de quibusdam mo-
dis et contractibus per
quos res ecclesie alie-
nantur. Sed quoniam in fei-
dario est modus alienandi iure co-
iter feritur iste tractatus de feudis. ¶ U-
deamus igitur quid sit feudum. unde di-
catur quid res valeant infeudari. quibus
res ecclesiastice dari possint in feudum. ex
quibus causis feudatarius possit feudum
¶ Feudum est conceptio rei per homi-
gio facta. vt. j. de symo. ex diligenti.
¶ Dicitur autem feudum a fidelitate qua
feudatarius seu vasalli dominis suis iura
re et prestare tenentur. vt. §. de iureiu.
veritatis. 2. j. et re. ¶ Res feudales. i.
que consueuerunt dari in feudum. 2
possunt concedi in feudum que autem
non sunt feudales de nouo infeuda-
ri non valent propter quod in quatuor casibus
res habent. j. e. c. ex pre. Quare j. de
dona. per tuas. Non autem est nouum feu-
dum quod ex rato confertur. vt. j. eo. ex p-
te sicut non est nouus edificium quod ius
scitatur. vt. ff. de noui ope. nūci. l. j. §.
si quis edificium. j. de iudeis consultur
¶ Item aliud est infeudare quod non licet.
aliud re infeudare quod licet. sicut aliud
est facere et aliud reficere vt. ff. de tri.
actu. q. prima. l. ij. §. reficere. quauis
verum reddere et per se dandi signifi-

catio habet. vt. ff. de verb. signifi.
l. verbi reddere. ¶ Sed queritur an de
cime possint laycas infeudari concedi
Ad qd ratio non in premissis probat hoc
per multa iura. x. q. j. c. vlti. j. de deci.
prohibemus. xvj. q. vij. c. j. q. ff. de his
que si. a prela. sine consen. c. cū in apo-
stolica. j. §. de deci. ad 2. hoc. c. quauis ad
ipsam non vt titulus sed vt stipen-
dium decime perceptio laico posset
concedi argu. xxiij. di. si vero iure dñij
et possessionis penes ecclesiam remane-
re. q. layci decimas possidere non pos-
sunt. vt. §. de prescrip. cām. 30. vero di-
ci perpetui q. feudatarius perpe-
tuus huiusmodi usufructum sicut emphyteo-
ta publican. et is q. ad non modicum tempus
cōdixit. vt. ff. si ager vectigal. l. j. 2. ff.
de superficie. l. j. §. q. ait. ¶ Amittit
feudum si vasallus illud alienauerit
vel maiorem partem ipsius et omnis potest
illud vendicare a quolibet posses-
sore. Si vero minorem partem ipsius vasal-
lus dederit ad libellum vel pignori obli-
gauerit. diuino modo in seruitio omni re-
maneat non perdit feudum. vt in lib.
feudorum in ritu. quibus mo. feu. amir.
§. ij. 2. ij. ¶ Sed queritur an ex delicto
patris filius perdat feudum. U-
detur q. sic ar. ff. de bonis liber. l. q. r-
tur C. de questionibus. l. omni. ff. de iur.
repa. l. iura. 2. l. q. contra legem. §. arg. cō-
tra. ff. de ius vo. l. adoptiuus in fi.
ff. de decul. l. §. nulli. ff. de bonis da.
l. cū rō. §. i. 2. ij. Sed circa hoc recurrit
dum est ad consuetudines et constitu-
tiones feudorum.

De pignoris

Rubrica.

Est predictas alle-

Est predictas alle-
nationis species consequenter
de pignoris annexam. ¶ U-
deamus igitur quid sit pignus. vnde
dicitur qualiter pignoris obligati-

contrahatur. que res pignori obliga-
ri possit. ad quid datur. ad quid acceptor
pignoris teneatur. ¶ Pignus est res
obligata pro debito quod ad securi-
tatem sit creditoris q. tutius est p-
gnori incumbere. q. in personas age-
re vt instituitur de obligatio. que et de
lic. nascuntur. §. furti. ¶ Dicitur autem
pignus res proprie mobilis pignori
obligata et tradita. a pigno. s. quasi
a pignori manu tradita. vt. ff. de ver-
bo. signifi. l. plures. §. pignus. In prin-
cipio tamen in re immobili traditione res
pignoris obligatio contrahitur. et p-
gnoraria actio nascitur. Ubi autem
res non transit in creditorem pignus
vt pignus. vt. ff. de pig. act. l. si rem. §.
proprie sed quantum ad hypothecam
nam actionem nihil refert inter p-
gnus et hypothecam. sono enim tantum
differunt. vt. ff. eo. ritu. l. res ppor-
ce. §. inter pignus. 2. in fiti. de actioni.
§. inter pignus. ¶ Item contrahi-
tur pignus duobus modis. tacite vel
expresse. Tacite vt in rebus ministri q.
tacite intelliguntur obligare ecclesie
pro administratione rerum. ar. xij. q. ij. 2
illud. si bona mariti tacite obligantur
vt. C. in q. causis pig. tac. con. j. l. 2.
ij. Sic et bona tutoris tacite obligantur
pupillo vt. C. in quibus cau. pig. tac.
con. l. si mater. 2. ff. eodem. ritu. l. vlti.
Sic et bona productoris inuenta et illa
tacite pro pensionibus obligantur
vt in quibus causis pignores. tacite
con. l. si non inducta. 2. l. vlti. 2. ff. eo.
ritu. l. est differentia. ¶ Item contra-
hitur pignus generaliter et specialiter.
Generaliter vt cum quis omnia bona
sua pignori obligauit. quo casu obli-
gata intelliguntur habita et habenda.
vt. C. que res pigno. obli. possunt
l. vlti. Specialiter obligatur vt ager
liber vel equus. Item triplex est diui-
sio pignoris. quia pignus aliu dcon-
uentionale. aliud pretorium. aliud iu-
s in

diciale. Conventionalis et ipso facto nomen sumpfit. vt. ff. eo. tit. l. j. Pretorium constituitur per missionem in possessionem. vt. ff. pe pigno. act. l. nō est mirum. §. sciendum. Est autē pretorium pignus si fiat ex ea cā quāz pretor fieri iubet. puta vt caueatur p lez gatis vel de dāno infecto vel de opere demolendo in noui operis nunciacione. Iudiciale pignus est vt cūz iudex iubet mitti in possessionem. vt in iām diffinitiuam executioni demā dat. tūc primo capiunt mobilia post modū immobilia. demū puenit ad nomina. vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio. Aliqñ iudiciale dicitur pretorium. tēcō uerso pretorium iudiciale. qz vtrūq; a iudice constituitur. vt. C. de pieto pig. l. ij. ¶ Pignori obligari possunt que cūq; vendi possuntque autem vendi nō possunt nec pignori dari possunt vt. ff. que res pigno obliga. nō pos. l. j. §. vlti. Quēdā tñ vendi possunt que pignori dari nō possunt. nam rē alie nam quē vendere posse nulla dubitatio est. vt. ff. de cōtrahen. emp. z ven. l. rē alienā sz obligare nō possumus nisi ea que de bonis nostris obnoxia facimus. vt. C. que res pigno. obliga. poss. l. qui filios. Rō diuersitatis hec est. qz in vēditione hoc agitur vt res tradat. z venditor de euictione obligetur vt. ff. de act. emp. z ven. l. exēp pro. in. j. rñso. C. inde neracius. Sz in pignore b agitur ius in re cōstituaf. vnde pignoris conuentio in rem parit actionem creditor. vt. ff. eo. tit. l. pignori. Et q dixi rem alienam vēdi posse verum est immobilē. Si emm mobilis res aliena vendatur furtum cōmittitur. z ideo necemptio nec vēditio contrahitur. vt. ff. de cōtrahē emp. z vendi. l. si in emptione. z insti. de vīca. §. vnde in rebus. Item obligari possunt res pñentes z future. vt fructus pendentes partus ancille. se

tus pecorum z ea que nascuntur. ff. eo. tit. l. z que nondum. Itēz res corporeales z incorporeales. vt cautiones z nomina. vt. ff. eo. tit. l. cum venit. Item seruitutes personales z vsus z fructus. vt. ff. eo. tit. l. si is. §. vsufructus. Item seruitutes prediales z rustice vt. ff. eo. tit. l. sed an vie. Jura vero prediorum vrbanozum pignori dari nō possunt in. l. is. §. vlti. Ratio distictis est ne ex varietate vsus z vtentū edificia destruantur z iutilia stāt ¶ Sed opponitur contra id q dixi seruitutes rusticas posse pignori obligari nam seruitutes nec in bonis nostris sunt nec extra bona. vt. ff. de vsu fruct. lega. l. j. z id obligari nō possunt vt. C. que res pigno. obli. pos. l. qui filios. z ff. de pigno. l. z que nōdū sunt §. quod dicitur. Ad qd rñdeo. seruitutes dicuntur nō esse in bonis. qz non per se subsistunt. sed corporibus accedunt vnde dici possunt nō per se in bonis esse sed cum his qbus accedūt Uel dicuntur non esse in bonis. quia res sua nemini seruit. Uel dici posset q obligatur cōmoditas seruitutum vrbanozum sicut in rusticis hoc cōtingit. sz liceat creditor ire et agere. vt in. l. sed an vie. ¶ Res sacre obligari nō possunt vt vasa sacra z ornāmēta vt. C. de sacrosan. eccl. l. sancimus ne mini. nisi ecclesia superflua vasa habeat z debitus vigeat. vt. x. q. ij. in auren. hoc ius. vel nisi in alijs causis necessarijs in quibus res ecclesie alienari possunt. vt. xij. q. ij. aurum z notā. §. de rebus ecclē. non alienan. §. ex capiuntur. Sed nec ecclesie possunt pignori obligari. vt in auren. de alie. emphit. §. qm. Itē liberi hoīs obligatio nulla est q cōtraria est libertati z nature. vt. j. eo. c. ij. C. de actio. z ob. l. ob es. C. qz res pigno. obli. pos. l. qui filios. in autē vt nulli iudi. §. qz vero In casibus tñ tenet obligatio liberi.

hominis vt in redēpto ab hostibus vt. C. de capel. z possli. re. l. vlti. et. ff. de leg. j. l. senatus. §. vlti. Item ob ne cōsistat famis pater filium obligare pōt. nā et vendere pōt. vt. C. de patribus q fili. distra. l. ij. item libera psona cōsenties poni pōt in obstagio. vt §. de iureiur. ex rescripto. xxiij. q. vlti. vt pñdē ff. qui testā. fa. pos. l. obfides ff. de iure fisci. l. diuus. Uere tñ nō t3 obligatio pignoris in libero hoīe vt ius cōstituaf in rē pteret3 in casibus pmissis sed denetur hō qualiter cūq; vt fiat qd conuenit. Uel dic q liber hō nō pōt obligari p pecunia. sz p pacto incunde pacis vel cōsimili sic pñt tñ rñso cōperit ad decre. illam ex rescripto. ¶ C. cñc bator pignoris tñhilomin3 soluere debitu. si pign3 perijt absq; culpa creditoris. vt insti. quib3 mo. re. con. ob. §. vlti. nisi actus sit q amissio pignoris liberet debito rē. vt. C. de pig. actio. l. q fortuitis. itē impēsas in pignore a creditore bona fide factas reddere o3 nisi fuerint immoderate. vt. ff. de pigno. acti. l. si seruus. Sz z rē vni pignoratā alteri pignore nō d3. alioqñ stellionatus crimine poterit accusari vt. C. de re stellionat3. l. j. z vl. nisi res sit talis q vtrūq; sufficiat vt. ff. de pigno. acti. l. si q3 i pignore. §. vlti. Itē si debitor scīs rē alienā absq; dñi voluntate obligauerit. vel obligatā subipuit crimini stellionatus subiect3 erit. vt. C. de crimine stellio. l. ij. z ff. eo. tit. l. iij. ¶ C. creditor aut integre soluto debito pign3 reddere tenet. vt. C. de luitio. pigno. l. vl. Itē autē dixi integre. qz debito p pre soluto p reliq3 pte totū pign3 remanet obligatū. vt. C. de distra. pign. l. q diu Itēz tenetur reddere pignus nō ali3 obligatum nec deterioratuz. vt. ff. de pigno. actio. l. si cum. l. veni. z. l. creditor. ¶ Illud tñ in summa notandū est q aliqñ colore questio in fraudez iur

ris canonici qd vsuras reprobat z repetitioni fauet transitur de cōtractu pignoris ad cōtractū emptionis qd ex forma cōtractus z ex qualitate cōvincitur creditoris. vt. j. eo. tit. illud z §. de emp. z ven. ad nostrā. sicut psumitur cōtractus vsurarius in quo pena adiatur que legitimū modus vsurarij excedit. vt. ff. de act. emp. et ven. l. iulianus. §. ibidē. ff. de pig. act. l. vel vniuersorum. ff. de vsuris. l. qui semisses. ff. ad macedo. l. sed iulian3 §. quod dicitur. ff. de leg. ij. l. nūmis C. de episcopis audiendis. l. nemo de inceps.

¶ De fideiussoribus. Rubrica.

Facta iussus

superiori titulo qualiter res p debito pigno renit. Nūc videam3 de psonis q p alieno debito obligant. vñ subijciuntur hic. & ita de fideiussore. ¶ Videamus igit qd sit fideiussor quis possit fideiubere. pro quoad quid teneat fideiussor ad qd is p q fideiussit. ¶ Si fideiussor est q alterius obligationē in suā fidē suscipit. ¶ Est autē fideiussoris nomē generale vt contineat mandatorē et constitutorē. ¶ Differt autem fideiussor a constitutore z mandatore qz mandato preccedit. constitutor subiequitur obligationē. fideiussor z preccedere et subsequi vt pōt. isti. de fideiussore. z. ff. de iudi. l. nō quēadmodū Unde hic tractatur de fideiussore qui per stipulationem pro alio obligatur nihilominus ipso obligato remanente ¶ Si enim pro titio debitore tuo apud te rēpondeo. fideiussor ero. Si vero mandem tibi. vt titio credas mandator ero.

¶ Sz si obligationē a rei me trāfferā

2 et me pro te liberando constituo debitorum. constitutor ero. et actione de constituta poteris conveniri. vt. C. de constit. p. cu. l. j. **F**ideiubere potest oēs q. potest obligari. Fallit in militibus vt. C. loca et cōduc. l. milites. In cle. vt in aut. de sanctis. epif. §. aliū. Et in mulieribus. vt. C. de ff. ad vell. per totū. xxiij. q. v. mulier est. Qd. aut. de clericis dictum est p. aut. idē obtrinet et p. canones. vt. fj. q. j. et quidē. t. c. sicut. Si tamē fidei iusserit obligant. vt. l. eo. c. puenit. t. c. constitutus. Monachus aut. fideiubere non pot. nisi de mandato abbatis vel conuētus. vt. fj. c. q. d. bus daz et si fideiussor nulla ē obligatio. Clerici tñ vicario mō inter se fideiubere dñt desistēdo in iudicio. vt. C. de epif. t. de. le. oēs. §. hoc nīh. l. oīm. **Q**ui autē obligatiōi fideiussor accedit ciuili t. naturali. vt. ff. eo. ti. l. fideiussor obligari. §. si fideiussor accipi pot. Uti si quis p. pupillo sine tutoris auctoritate obligato p. dīgo vel furioso fidei iusserit. efficaciter tenet. vt. ff. eo. ti. l. marcellus. t. l. ybi cū. q. uis reus exigi non possit q. naturaliter remanet obligatus. Nec obstat qd. alibi dñt fideiussorē non posse in plus obligari q. principalis sit obligat. Est em. accessoria obligatio. et plus non dñt in accessione. q. in principali. vt. insti. l. ti. §. fideiussores. Plus em. quattuor modis dñt. vt. §. de plus pe. c. vno. insti. eo. ti. §. plus. quorū nullus aptari potest ad id quod premisi. Et quod dixi fideiussorem obligatum p. pupillo si ne tutoris auctoritate teneri. locū habet vbi pupilli obligatio ex re venit. puta impedi in rem cōmūcm. mīhi et pupillo. vel pupilli damnuū dedit in re cōmūni. vt. ff. de actio. et obli. l. furiosus. Alias contra. vt. ff. eodē. ti. l. si a reo. §. si a furioso. Si vero nulla sit obligatio principalis. nulla est accessoria. vt. ff. eo. ti. l. qui contra. t. l. cū

lex. t. l. si quis post post. **F**ideiussor tenetur ad id quod tenetur principalis. nec em. fideiussor in diuiores causam obligari potest q. principalis. vt. ff. e. l. obligari. §. qui certo loco. Et est sciendum q. fm. vetera iura in potestate creditoris erat a quo erigere mallet. a reuel. a fideiussore. vt. C. eo. ti. l. iure. Hodie aut. nō licet erigere a fideiussore presente reo et existente soluendo in toto vel in parte. Sed et si absens fuerit dabitur certum tempus infra quod fideiussor deducat reum primo cōueniendum ipso fideiussore in subsidium reseruato. vt. C. eo. ti. in aut. pñte. Et si plures sint fideiussores quilibet tenetur in solidum. vt. insti. e. ti. §. si plures. nisi actor diuidat actionē suam agens contra vnu p. parte. vt. C. eo. ti. l. liberū. Secus si eligat vnum ex pluribus agendo contra eum et in solidū et non erigat. nam nihilominus alij in solidū tenentur vt. C. eo. ti. l. reos. Sed cum plures fideiussores in solidum tenent habent bñficiū noue constitutionis p. quā diuidenda. est actio inter eos. vt. C. de duobus reis. in aut. hoc iravel. epistole diui adriani qui est. C. de cōsti. p. cum. l. vi. quod locum habet nisi bñficio diuidende actionis fuerit renūciatū nam tunc pactū seruabit. vt. C. de pac. l. pacta. t. l. vlti. t. §. de pac. c. j. Et qd. dixi plures fideiussores teneri in solidū videt locum hñt cū a principio spāliter hoc actū est vt dicit auctor. hoc ita. Vel forte auctor loquitur in duobus reis tñ. sicut et iure veteri cautū erat. vt. ff. de duobus re. l. reos. §. vlti. non autē loquitur in fideiussoribus quorum quilibet dñt in solidum teneri. sicut et principalis pro quo qui liber intercedit etiaz expresse hoc nō agit ut quilibet in solidum teneat. Et tenetur fideiussor in omnem cām. siue hoc agatur expresse siue simpliciter

deubeatur vt cum vnus dicit fideiussorē pro illo. nam in oēm cām fideiussorē vt. ff. eo. ti. l. si q. p. eo. §. si nūmos. t. l. amissi. §. fideiussores. t. l. si vt. pponis. t. l. si ita stipulatus. ff. vt. leg. no. l. j. §. bellissime. t. ff. loca. t. cōduc. l. quero. Et ex si expresse agatur de sorte. de vsuris aut. nihil dicat. nō videbitur fideiussor obligatus in vsuris q. in maiori quantitate q. actum sit obligari non dñt. vt. ff. de fideiuss. l. si in pignore. sed et si fideiussor qui in oēm cām vel qui simpliciter fideiussor obliget vt dictū est. hñt tamē exceptionē quo ad vsuras que indebite sunt de iure canonico. vt. §. de iurciur. debitor. Et quēcūq. exceptio rei coherentes competit principali et fideiussori competit. vt. ff. de except. l. exceptiones. §. rei. **I**n summa notandum est qd. fideiussor agit in quattuor casib. extra principale debito. Primus est si diu stetit obligatōe. vt. ff. mand. l. lucius. Secundus si reus dilapidat bñ sua. Tertius si fideiussor cōdenatus est debitori. Et hñt tres casus ponunt. fj. eo. c. vlt. Quartus si hoc cōuenit a principio. vt. C. mand. l. si p. ea. Sed cōtra fideiussores fideiussor agere nō pot. nisi ei a creditore actio cedatur. vt. ff. eo. ti. l. vt fideiussor. Est autem faciēda cessio ante solutionem postea enim cedi non poterit nisi ante solutionē hoc actū fuerit vt cedat. vt. ff. de solu. l. modestinus.

De solutionibus.

Rub.

Via solutiōe

ei quod debetur tollitur obligatio. vt. insti. t. qui. mo. to. l. obligati. Ideo post tractatum de obligatiōibus cōpetēter sequitur de solutionib. et id ponit hic rub. de sol.

Uideamus igitur quid sit solutio quor. eius species quis soluere possit et cui et quis sit solutio effectus.

Solutio test. eius qd. debetur redditio. vt. colligitur hec descriptio. insti. qui. mo. to. l. ob. in prin. Vel large sum pro vocabulo solutionis. Solutio est ab obligatione liberatio. Liberatio in quā quocūq. modo facta magis ad substantiā obligationis refert q. ad nūmōr. solutionē. vt. ff. e. ti. l. solutio. **D**ue sunt spēs solutionis. talia ciuilis alia naturalis. siue alia vera alia ymaginaria. naturalis siue vera fit per redditionem et qd. debet. et due ulis siue ymaginaria fit multis modis. per nouationē. delegationē. compensationē. de qbus oibus in suis spālibus rubricis tractat et tangitur. C. e. ti. l. si obligati. t. l. et quantitas. Item per confusionē seu succēssionē. vt si creditor debitori succedat vel e conuerso. vt. ff. ad le. fal. l. j. §. si debitor. ff. de fideiuss. l. Stichum. §. actio. t. l. ymanus. t. ff. de solu. l. Stichum. §. a ticio. Item p. obligationem depositionem et cōsignationem vt. C. eo. ti. l. ob. signationē. t. ff. de positi. l. j. §. si pecunia. in fj. Item p. fructū p. ceptionem. vt. §. de pig. cū. §. g. t. C. de pig. ac. l. j. t. h. t. j. de vsu. c. j. Item per pactum de non petendo. **S**oluere dñt debitor principalis q. si fuerit cōpos et maior. tollit oīs obligatio principalis et accessoria. nā si pupill. vel adult. tutorē vel curatōrē habēs sine tutoris vel curatōris auctoritate soluat liberationē cōtingit nisi pecunia sit cōsumpta. vt. ff. eo. ti. l. q. si forte. §. vi. Ideo aut. dixi curatōrē habēs. quia si curatōrē nō habeat secus. vt. C. de in inte. resti. mi. l. si curatores. Item heres debitoris soluere debet. Item fideiussor et ei heres vt. ff. de fideiuss. l. pot. §. j. Sic et prelati soluere debent de bñi sui predecessoris p. ecclesie vti

litate contractavit. §. c. j. alias enim cōtractus est invalidus ut. r. q. ij. in aut. hoc ius potest est. xij. q. ij. sine exceptione. q. rescindat possit p. in re. rest. ut. §. d. i. in re. ref. req. Quippe placet sui p. decessoris q. si hys vt. vt. xij. q. vij. cōvenior. l. di. c. j. Ut tñ caueat prelatus p. alienis debitis ecclesias obligare. vt. §. c. si quorundā. Sz quilibet ex tranens p. debitore soluere potest. et soluendo ignorare liberat inuiti. vt. ff. e. ti. l. soluere. ff. de nego. ge. l. soluendo. Sunt autē qdā qui soluere tenentur. nec sunt tñ quo ad debiti obligati vt. vt. tutores curatores et alij administrationem habentes. vt. ff. de adm. tu. l. quonēs. §. sicut aut. ¶ Soluedū est ¶ ei cui debet. vel adiecto in stipulatione. vt. ff. e. ti. l. qd stipulari. r. l. se queri. Itē seruo creditoris. vt. ff. eo. ti. l. si quis seruo. r. l. seruus pecuniā. r. l. qd seruus. Procuratori autē lris non soluitur. vt. ff. e. ti. l. hociure. Si nō inuito r. ignorare creditore alteri soluitur. nō liberat debitore vt. §. de iurem. eā te. C. de solu. l. inuito. r. ff. eo. ti. l. si alieni. Nisi alter eēt soci⁹ vt. ff. de pac. l. si vn⁹. Vel nisi sit pcurator cui⁹ ignoratur reuocari esse mandari. vt. ff. si ecr. pe. l. ei⁹. ff. de soluti. l. nō. Quicūq. autē soluat volūrate creditoris cōtingit liberatio. vt. C. e. ti. l. nihil. ¶ Illud in summa notabit. ¶ q. creditor inuitum debitore liberare pōt. vt. ff. eo. ti. l. si debitor. Sz instrumēti redditio vel cōcellatio nisi de volūrate creditoris fiat non liberat debitore. vt. C. eo. ti. l. quod debitor. ff. d. pba. l. si cyrographū. Qui autē solutionē allegat pba. re dō. quo facto cyrographū cōdicere pōt vt. C. eo. ti. l. vi. Itē ois satisfactio p. solutiōe habet. vt. ff. eo. ti. l. satisfactio. diūmō voluntas creditoris accedat. vt. ff. de pig. ac. l. si q. rem alienā §. ois. Aliqñ tñ cogit creditor aliud p. alio recipere. vt. C. eo. ti. in auc. nisi de

bitor. ff. de le. j. l. si domus. §. qui cōstitetur. ff. de au. r. arg. le. l. j. in ff. Itē in nōxali actione vt. ff. de re iudi. l. miles. §. j. r. ij. ¶ Effectus solutiōis est vt omnis obligatio tollatur principalis et fideiusoria. vt. insti. qui. mo. tol. ob. in prin. Itē naturalis obligatio vt. ff. eodē ti. l. si pupillus.

De donationibus. Rubrica.

Donatio est actus suus de his que alienantur non gratuito titulo. Nūc de camus de his q. gratis in aliū trāsfertur. vnde ponitur hīc rubrica de donationibus. ¶ Vidēcam⁹ igitur qd sit donatio. vnde dicatur. quot ei⁹ species. quis donare possit. et quid. q. donatio requiratur scripturā qualiter pfi ciatur ad quid teneat donator. et ex quibus causis donatio reuocetur. ¶ Donatio est mera liberalitas q. nullo cogente conceditur. vt. ff. eo. ti. l. donari. sola autem ciuili obligatio pcedēs non impedit donationem eo q. illa non est efficax ad agendum vel retinendū seu etiam cōstituendū vt. ff. de cōstitu. pecu. l. ij. §. j. sed naturalis sic. q. sufficit ad cōstituendum. vt. ff. de consti. pe. l. j. §. debitum. et pba. ff. de dona. l. hoc iure §. vi. De ra ideo dī q. si ex necessitate non est donatio. in necessitatib⁹ effi nemo liberalis existit. vt. ff. de adm. le. l. rē legatā. Et ppter ea bñficiōz cōcessiōes q. a prelatis sunt. nō sunt donatiōes quia potius ex necessitate q. ex volū tate pcedūt. Nam tales donatores de euictione tenent. vt si contulerint qd non possint cōferant qd colatum teneat vt. §. de pbe. inter cetera. vij. q. j. pñtium. In meris autē donatiō nibus actio de euictiōe locum nō habet vt. ff. de edic. ed. l. ad res donatas

Dicitur autē donatio a dono quasi doni dario. vt. ff. de dona. causa mor tis. l. senatus. §. j. ¶ Donatiōis autē due sunt species. alia simplex. alia ob cam. Simplex q. cām non hz. Ob cām vtpote donatio cām mortis. donatio ppter nuptias. ¶ Itē donatiōis alia inter viuos. alia cām mortis. Donatio inter viuos qñ rē quā dono malo illi habere cui dono q. me. Donatio causa mortis est qñ rem quā dono malo me hē q. illi cui dono. sz magis illi q. heredi meū. vt. ff. de do. cām mor. l. j. ¶ Donare nō pōt monachus vel cōuersus q. nihil hz. vt. l. iij. di. abbas. nec abbas seruū ecclie. q. in illa do nationis spē necessaria est cōpensatio. s. vt dētur ecclie duo seruī eiusdēz meriti et peculij. vt. xij. q. ij. eps q. man cipium. Alias autē res cū consensu capituli vel solus donare pōt sed cū solus donat donare rei qñritas et illius terre cōsuetudo diligenti⁹ est attendenda et sm hoc donū est ratū vel irritum iudicandū. vt. ff. eo. ceterū. Itē donare nō pōt minor. xvj. annis vt. C. si maior fac. alie. ra. ha. l. vlti. furiosus p digust⁹ is cui bonis interdictus est vt. ff. eo. ti. l. modestinus. ff. de cu. fu. l. iulianus. ff. de ver. obli. l. is cui. Itē is cui interdicta est alienatio vt q. commisit crimē lese maiestati nō ē hēretic⁹ C. ad le. iul. ma. l. vl. r. C. d. hēf. z mani. l. manicheus. vt. q. j. §. verum. §. de he re. ad abolendā. r. c. vergēs. In alijs criminib⁹ donare non pōt quis post sniam. vt. ff. e. ti. l. post tractatum. r. l. donatiōes. §. vl. Itē donare non pōt seruus nec filius familias. vt. ff. eo. ti. l. filius. Nec pupillus sine auctoritate tutoris. vt. ff. de acq. re. do. l. pupillus. ¶ Donari nō potest qd in alterius dñum trāsferrī nō valet vt. ff. e. ti. l. in edibus. §. vl. Donari nō potest a prelato sine consensu capituli. vt. §. o. c. fraternitatem. r. c. pastoralis. nisi

sit res modica vt superi⁹ dictū est. et pter qñquagesimā et cētesimā. vt. §. de his q. sunt a prelato. sine cōsensu. c. pastoralis. r. de hoc plenius nota. eo. ti. §. in summa. Itē nō possunt donari aliqua in enormē ecclie lesiōes. vt. ff. eo. c. fraternitatem. Sed quid si p plus res et modicas donatiōes grauior le datur ecclie. tñ nulla illarū per se. al latura sit detrimentū. Dixerūt quidā omnes donatiōes reuocari debere ar. ff. de iurepa. l. si libertus. Sz circa hanc qñtionē dicās qd nōr. §. de his q. sunt a prelato. sine cō. ca. in fi. ¶ Req. ritur scripturam illa donatio q. excedit summā quingentorū aureorū. vt. C. de dona. l. pe. r. vl. Vocatur autē hec scriptura in sinuario. q. si fiat in actia non est necessariū adhibere testes. Nam superflūū est adhibere testes cuius publica munimēta sufficiāt. vt. C. e. ti. l. in donatiōib⁹. Aliē vero donatiōes q. infra predictā quantitatem subsistunt sine scriptura fieri possunt. vt. C. eo. ti. l. j. in extraneos. Sz donatiō nes q. sūt a pñcipe in priuatiū cuius cūq. sint qñritatis valent sine scriptura vt. C. eo. ti. l. sancimus. & j. Et ecō uerso q. sunt a puato in principem vt. C. eo. ti. in auc. ibi signato qd incipit. item a priuatis. Itē cum donatur pñs locis in quibus optima mēsurā est rerum donatarū imensitas vt in auc. de nō alie. aut permu. re. ecclie. §. si nimis col. ij. Itē m sponfalia largi tas rñnuatiōē non desiderat. vt. C. d. dona. ante nup. in auc. eo de curfus Itē et cū credito futuri tps remittit vsuras. vt. C. e. ti. l. modestin⁹. ¶ Perficatur donatio nudis verbis. vt. insti. ru. eodē titu. §. perficiuntur. consen su tñ donatoris et donatarij interueniente. alias secus. vt. ff. de act. et obli ga. l. obligationum substantia. quia nuda ratio. s. non cōcurrente cōsensu alteri⁹ nō facit aliquē debitore. vt. ff.

eo. ti. l. mda. **C** Tenet donator ad re tradendam. vt. insti. e. r. §. perficiunt. C. eo. ti. l. si quis argenti. §. vlti. Et si res cuiuslibet non tenet donator de cuiuslibet vt. ff. e. ti. l. aristo. nisi ex pacto ouenerit. vt. C. e. ti. l. i. vel nisi donatio a pro misit de icept. vt. ff. de ver. ob. l. vbi autem non apparet. §. vlt. Item tenet donator in quantum facere possit. l. hira rōe sui ne egeat. vt. ff. de re iur. l. sunt q. 2. l. inter eos. 2. l. nēsenius. 2. l. ne libera litate. 2. ff. de re iur. l. in pdominatōe.

C Reuocat donationes multas ex causis ppter donationē in donatōe adiectā. vt. §. de cōdi. ap. vez. Propter pacti turpitudinem. vt. §. de symo. de hoc autē. 2. c. audiūm. 2. c. veniens. Propter dati enouitatē. vt. xij. q. ij. si q. irascit. Propter suscipiens fraudē. vt. xij. q. vlt. si autē. Propter superuenientē filiorū natiuitatē. vt. xvij. q. vlt. quicumq. Propter pātis ipotētā. vt. xvij. q. vlt. q. si. Propter causē defecum. vt. 2. de de. cōiuga. q. te cū inl. imis. itē reuocat aliquā donatio qua tenet excessit. vt. xij. q. ij. si quos de seruis. vt. C. e. ti. l. sancim. Item ppter ingrati tudinē. vt. §. e. c. vlt. Item si q. ipu gnere a quo beneficiū hz perdit beneficiū. vt. §. de postu. c. vlti. §. de reuo. dona. l. generaliter. Sic perditur feudū. vt. xvj. di. si impator. 2. legatū. vt. ff. de in off. testa. l. papinianus. §. meminisse. Sic reuocat in seruitutez q. patronuz impugnat. vt. C. de obse. patro. p. l. si manumissori. xij. q. ij. liberi. 2. c. octauo. **C** Sunt et qdam cōciles ppter quas donatio reuocaf. vt. donatio facta liberto sola rōe nō pstiti obsequij reuocaf. Et qd magis est mirabile etiam res empta ex pecunia donata. vt. C. de reuo. do. l. i. ex hac tñ causa non reuocatur liber tas. vt. C. de libe. causa. l. solo. Item reuocatur donatō facta libertis tota ppter liberos postea a patrono susce

ptos. vt. C. de reuo. do. l. si vnq. alias nō reuocat tota. vt. C. de in off. do. l. si toras. **C** Donatōes nō in filiū emā opariū facit reuocant ex qnq. causis ingratitudinis. Quatuor cōtinet. §. e. c. vlti. adde 2. quintum p. l. C. reuoc. do. l. vlti. §. si nō cōpleant cōuentiones adiectas. S; mī q. filio donauit post modū ad secūdas nuptias transiit. ex his quinq. causis donatōe reuo carendū pōt. vt. C. de reuo. do. l. his q. S; ex tribus. l. si filius vite maritis in fidet manū in eā inferat totius sub stantie moliat iacturā. vt. in autē. sus p. l. illa signato. qd incipit. sed postq. Lerey si in extraneum donatio conse ratur poterit ex quinq. cāis superio ribus reuocari. vt. C. de reuo. dona. l. vlti. insti. eo. ti. §. alie.

De peculio clericorum. Rubrica.

Primus in su periori titulo de dona tōibus. Sed qm cleri ci ex suo peculio dona tōes facere possunt. id subsequēter subiicit hic rubr. de pe culio clericorū. **C** Uideamus igit qd sit peculium. vñ dicatur. q. sit eius spēs. quibz clericis liceat habere peculius. 2. qd de ipso facere possunt. **C** Pecul ium clericorū est pmonitū clericorū. Nā peculium patrimonii appellat. vt. ff. ad trebel. l. cogi. in prin. Strico tñ modo vsualiter. peculium dicitur solet filioz 2. seruo. qd pater filioz dñs ser uo concedit. vt. ff. de pecu. per totū. **C** Dicitur autē peculium a pecunia. turum. eum quod homines habent pecunia appellatur. pecunia vero a pecoribus q. quicquid antiqui habe bant in pecoribus consistebat. vt. j. q. ij. per totū. **C** Peculij due sunt spe cies. scilicet. ex pfecticius. aliud

aduenticius. Pfecticiū qd pfectat ex bonis patris. Aduenticū qd querit aliunde. Sicuti clericis dici pōt vt pec uliū. pfecticiū sit qd de bonis ecclie pccat. vel qd ecclie cōtēplandē ac quiritur. Aduenticū qd acqritur ex opa vel alias puenit intuitu psonē. nec distinguit vt in ri. ppi. requisisti.

C Possunt habere clericū ppria par tē vel matēne successione vel iur et cognationis vsq. ad quartum gra dum. vt. C. de epis. 2. de. in autē. licen tū. 2. in autē. de ecclēstia. §. interdi cinus col. 1. x. Vel ex artificio suo. vt. §. ti. ppi. q. vos. 2. c. relatum l. si. xq. dist. clericus. nā ap. l. s. artez manibz victū querebat. vt. x. q. ij. cauendū in si. Un de idē dixit. ad ea que mibi op. erāt hīs q. mecum sunt misrauerunt ma nus iste. vt. xij. q. i. c. j. in si. Et hoc vñ est nisi aliq. renunciauerint ppijs vt monachi. canonici regulares cōuer q. p. l. i. vt. §. de statu mo. monachi. 2. cum ad monasteriū subiaceat. xij. q. j. nolo. 2. c. nō dicatis. §. de priuile. cii 2. plāre. §. de cōfratribus. 2. c. cūz pri legia. 2. xvj. q. j. vt lex. 2. idē dico i oibz bus religiosis q. se ad abdicationē p prieratis astringunt pnt tñ religio si hēre peculium qbus fuerit ab abbati bus seu prioribz pmissum vt in decre.

C Uideamus igitur quid sit te stamentū. unde dicatur. qualiter cō ficiatur. quor sint eius species. quor testes requiruntur in eo. quis possit facere testamentum. qualiter confir metur vel ifirmetur. quis vitime vo luntatis effectus. **C** Testamentum test voluntatis nostre iusta senten tia de eo quod post mortem suā qd fieri voluit. vt. ff. eo. ti. l. j. Et intellige cum quis in testamento de toto suo patrimonio disponit vt excludat co dicillit. speciale relictum. Ut ramen hoc scias qd si quis herede instituat

gnatis amicis 2. familiaribz 2. pauperibus erogare. vt. lxxvj. dist. non sa tis. 2. si sit sanus vt ibi. Item infirmus 2. opus mentis. vt. §. eo. cad hoc. Item in morte. vt. §. e. c. relatum. §. licet. **C** Illud in summa notandum est q. si de rico prelaturam vel administrationē aliquam non habenti aliquid datus fuerit vel relictum a cognato vel ex traneo. eius peculius est intelligitur. enim relictum non intuitu ecclēstie s; persone. vt. §. tit. papi. requisisti. §. il lud. Item si clericus in terra ecclēstie vineam fuerit vel agellum illud pec cium in suo peculio vsq. ad suum obi tum retinebit. vt. §. eo. ca. si quis nam huiusmodi precari a possessio que ad preces clericorū stipendiū datur cū vita finitur. vt. xij. q. ij. sepe.

De testamentis.

Rubrica.

Ractaulmus su pra de donatōibus intervi uos causa mortis. Sed q. donaciones causa mortis in testa. fie ri solent. Ideo dicamus de testa. Vel alias. Supra dictum est in priori tit. de peculio tam pfecticio q. aduēti cio. sed q. clericū de aduenticio testa ri pnt. ideo de testamentis subiicia mus. **C** Uideamus igitur quid sit te stamentū. unde dicatur. qualiter cō ficiatur. quor sint eius species. quor testes requiruntur in eo. quis possit facere testamentum. qualiter confir metur vel ifirmetur. quis vitime vo luntatis effectus. **C** Testamentum test voluntatis nostre iusta senten tia de eo quod post mortem suā qd fieri voluit. vt. ff. eo. ti. l. j. Et intellige cum quis in testamento de toto suo patrimonio disponit vt excludat co dicillit. speciale relictum. Ut ramen hoc scias qd si quis herede instituat

in re certavel in parte de reliquo nō
disponit. rōe toto disposuisse vnde
scriptus heres totū capiet. q̄tin pre
torus as cōtinetur. vt. ff. de here. insti.
l. si q̄s ita scripserit. r. C. e. ti. l. quoties
¶ Df autē testamētū q̄tū testatio
mētis. nō tñ q̄libet s̄ illa q̄ de heredi
tate disponit. Et est volūtas testato
ris ambulatoria vsq̄ ad summū vitē
exitū. vt. ff. de adimen. leg. l. iij. ff. de
dona. intervi. r. vto. l. cū hic status. §. p̄
sentiam. C. de codicillis. l. iij. §. de cele
stis. cū marthe. Unde ap̄s. testamē
tū in morte confirmat. r. in tñ vt an
te morte q̄ntū mutari possit. etias
si pacto cōuenit ne mutet. vt. C. de
pac. l. pactū q̄ dotali. si etias n testm̄
sit per principē cōfirmatū. ar. C. de te
ste. l. oīum. ¶ Testamētōrū due sunt
spēs aliud nūcupatiū. aliud i scri
ptis. Nūcupatiū in sola nūcupatō
ne cōstitit testatoris nō solēnitare scri
pturē. sc̄ptē tñ testes necessarij sunt.
r heredis noiatio. vt. insti. eo. ti. §. vlti.
C. e. ti. hac cōsultissima. §. p̄ nūcupa
tiōē. Itē est necessariū q̄ fiat vno cō
rectu. i. nullo alio actu iterpositio nisi
forte actu nature. vt cū necessitate su
ceditur ad depōitiōē sup̄flui pōde
ris. vel cū forte interponit oatio me
dicine vel bzeuī alāguor iteruenit. vt.
C. e. ti. l. cū antiq̄tas. ff. e. tit. l. h̄des.
§. vlti. ¶ Qd autē sit i scriptis epigit
numerus subscriptiones r signacula.
vij testium. Et si testator vellet occulta
esse testibus q̄ testat. chartā sui testi
clausam r inuolutā testibus reppret.
Et dicat eis. hoc est testamētū meū
rogovt subscribātis. r eis subscribēti
bus subscribat ipse testator vel ali
loco octavi testis. vt. C. e. ti. l. hac con
sultissima. Subscriptio autem testa
toris cōtinebit nomē eius r nomē he
redis. vt. C. e. ti. l. i. ubermus Sed si tes
tator propria manu scripserit testa
mentum. r hoc spāliter i scriptura po

fuerit q̄ manu fecerit. nō req̄rit alia
subscriptio. vt. C. e. ti. l. cū antiq̄tas. §.
vlt. Ab his solēnitatib⁹ excludit testa
mētū militis. vt. C. de mili. test. l. q̄ q̄.
Testamentū rusticū i quo sufficiunt
quinq̄ testes. vt. C. eo. ti. l. vlt. Testa
mētū corā prinape cōsecrū. cuius p̄s
tia sufficit p̄ solēnitatibus oībus. vt.
C. e. ti. l. oīum. Excipit testamentum
q̄d sit inter liberos. vt. C. e. ti. l. hac cō
sultissima. §. ex imperfecto. r in auten.
ibi figāro hoc iter liberos r. C. fa. her.
l. vi. Itē in his q̄ relinquuntur eccl̄is
sufficit minus solēnis volūtas. vt. j. e.
c. cū esles. r. c. relatum. Quidā tñ dire
rūt p̄ decre. illas derogari legib⁹ lo
quētib⁹ de solēnitatibus testamen
torū. Tertij dicūt vey esse q̄d derogat
tur dum agitur in foro eccl̄ie sec⁹ si
agatur in foro seculari. ¶ Item vs te
stamentū minus solenne si spālī pri
uilegio principis solēnitare sit remis
sa. vt. C. e. ti. l. sine spālī. ¶ Nunc dica
mus q̄s testamentum facere possit. ¶
Quod satis apparebit si dixerim⁹ q̄s
facere nō possit vt. ar. ff. de his q̄ sunt
survel alie. iuris l. j. in prin. r. ff. de p̄
cu. l. pōponius. §. si stipuletur. ¶ Nō
pōt facere testamentū seruus. ¶ Item
filiū familiās. nisi sit miles q̄ de pecu
lio castren⁹. vel quasi pōt testari. vt in
sti. q̄bus non est p̄mis. sa. testa. ex. C.
de aduo. diuerso. iudi. l. fori. r in sti. de
mili. testa. §. vlt. Itē impubes furio
sus non habens diuidū interual
lum. Prodigus cui bonorum admini
stratio est interdicta. Durus qui ni
hil loquitur. Surd⁹ qui omnino nō
exaudit. vt in sti. quibus non permis
sa. testamentum. Lecus autē porest
cum solēnitare que habet. C. quib⁹
non est permis. facere testa. l. hac con
sultissima. Itē illi qui propiis renū
ciauerunt qui nihil habent. totū. em̄
dedit qui se deo obrulit. Unde igref
si monasteria se et sua dedican deo.

non ergo testari p̄t. vt pote nec oñi
rerū. vt in autē. de monachis. §. illud
C. de sacrosan. eccl. l. ingressi. xij. q. iij.
§. q̄ ingreditibus. Sed si filios ha
bens monasteriū ingredit nullo con
dico testō. p̄mittitur eis diuidere. vt
in autē. de sanc. ep̄is. §. si qua mulier.
C. de sacrosan. eccl. in autē. si qua mu
lier. ¶ Sed nūquid heremite r alij
solitarij vitam agentes. qui nulli se
eccl̄ie tradiderunt testā cōdere pos
sunt. Respondeo sic. vt. xij. q. iij. §. e.
3 paulus. ¶ De q̄bus autē rebus des
rici testari possunt r de q̄bus non pos
sunt dixi. §. ti. pri. §. derici. ¶ Confir
matur autē testamentū morte testa
toris vt superi⁹ dictū est. ¶ Infirmitas
voluntas primi testamenti per scōm
vt in sti. q̄bus mo. testa. infir. §. sed si
q̄s. Infirmitas autem testā per agna
tiones posthumi. vt. C. de posth. l. j.
Per scōm testamenti cōfectionē q̄d iu
re perfectū est q̄tū ad solēnitates iu
ris. r q̄ i eo instituti sunt illi qui p̄s
teriti dicerent testm̄ ipso iure nullū.
Nam i scōm testamētō p̄teriti sunt si
lij in p̄tate testatoris cōstituti cū ipso
iure non teneat scōm. non rumpitur
primū. vt in sti. quibus mo. test. infir.
§. j. r. ij. ff. de vulga. substi. l. si q̄s. §. vi.
¶ Item p̄ capitis diminutionē ipsius
testatoris vt in sti. eo. ti. §. alio quoq̄.
¶ Item si testator mortem sibi cōstítue
rit. vt. C. de bo. eo. qui mor. sibi consti.
l. j. ¶ Item rumpitur per bonorum pos
sessiones contra tabulas r per quere
lam in officio. ¶ Est autem irritus
testamentū ipso iure si non legitime
factum est. vt. C. e. ti. l. ex imperfecto.
¶ Item si filius in patria potestate cō
stituitur p̄terreatur. ff. de iniusto rup.
test. l. j. Unde tunc dicit testamentū
ipso iure nullum vel impugnat per
querelam inoff. iudi. vt. ff. de inof. tes
ta. l. iij. Sed emancipatus expugnat
de iure pretorio. l. p̄r bonorum pos

sessionem contra tabulas. Nec mire
ris si dicas aliud in suo r aliud in emā
cipato. nam licet dicatur alias subla
tam esse differentiam emancipatōis
r patrie potestatis vt in sti. de h̄e. ab
in testa. §. nullas vero. r in sti. de exhe
re. lib. e. §. nostra autem verū est quo
ad hoc vt ram iste q̄ ille admittatur
contra patris testamentum sed qui
liber suo iure. Effectus vitime volun
tatis est vt ei oīno test. vt. xij. q. iij. vlti
me. j. e. nos quidem. Unde voluntas
testatoris est leg. vt in aut. de nup. §.
disponat. In summa notandum est
q̄d testamentorum defensio ad eccl̄e
siam pertinet. vt. j. eo. si heredes. tua
nos quidem r. c. executoria. ff. de pe.
here. l. si hereditas. §. si defuncto. nō
autem eorum publicatio. vt. C. de res
sta. l. consulta diuialia. ¶ Item non vide
tur decedere intestat⁹ qui extremū
voluntatem alterius dispositioni cō
mittit. vt infra eodem cum tibi. sec⁹
si committatur voluntati. vt si dicat.
instituo ticiū heredem si seysus vo
luerit hec enim institutio captatoria
est. vt. C. de testamen. mili. l. captato
rias. Et est quia in hoc casu testamē
tum expresse committitur arbitrio
alieno. sed in primo tacite. r ideo ius
diuersum. vt. ff. de here. insti. l. illa in
stitutio r. l. si quis sempromium et. ff.
de condi. r demon. l. nonnunq̄. ff. de
le. ij. l. j. r. ff. de le. j. l. captatorie. An au
tem prelator eccl̄ie coniunctum. vel
prelato tantum. vel eccl̄ie tñ. reli
cum aliqd in testamento videat attē
dere distinctionē quas facit. j. eo. c. re
quisiti. De quartis autem hoc non
dico quia materia legalis est tota. Is
recurras ad ea que nota. supra eo
dem capitulo. raynucius r. capt. ray
naldus.

¶ De successionibus ab in
testato. Raynrica.

De successione ab intest. Rub.

Gimus de suc

cessionibus ex testamēto. nunc agendum est de successioibus ab intestato. ideo subiicit hic rub. de succes. ab intesta. Videamus igitur quod modis dicatur qd̄ iustus decedere. quis intestato morienti succedat. et in quibus rebus. Quattuor modis dicitur qd̄ intestatus. Si omnino non fecit testamētum vel si fecit et non iure vel fecit iure. sed postea ruptum est aliqua de causis quas notaui. s. titu. pri. §. infirmantur. vel si ex illo testamēto nemo sit heres. vt in autē. de here. ab intesta. in prin. C. Layco decedenti ab intestato. succedunt cognati primo descendentes post modum ascendentes. deinde collaterales. vt in predicto autē. de here. ab intesta. l. his autem omnibus deficiētibz succedit vir vxori. et vxor viro. vt. C. vnde vir et vxor. l. j. ultimo succedit fidei. vt. C. de bo. vacan. l. j. l. i. r. Clerico intestato moriente succedunt cognati sū ordinem pnotatus. Et hoc verum est in his bonis que sibi persone intuitu obveniunt. vt. xij. q. vlti. c. vlti. et vt no. s. titu. pri. §. de rīd. omnibus deficiētibz succedit ecclesia quasi fidei. vt. j. eo. c. j. xij. q. ij. c. vlti. Et hoc intelligo vbi res deri a decedētis sunt manifeste a rebus ecclesie. xij. q. j. sūnt manifeste. Nam si fuerint res cōfūse vt dubitetur an habuerit aliqd̄ ppiūm vel certum sed nescitur qd̄ vel quātum. In p̄rio casu psumitur p ecclesia et totum sibi vendicat. ar. xij. q. ij. q̄cūq. ff. de reb. du. bjs. l. ciuibz. Si vero certum sit qd̄ habuerit. s. nescit qd̄ vel quātū. loci hz distinctio decre. j. eo. c. ij. vt sumat

q̄ de bonis ecclesie quantum credit habuisse defunctum. et illud in p̄es. quattuor diuidatur. nec indigne. nullus enī nobis proximior heres q̄ nos deo primos facit. vt. j. de p. p̄e. sbyter. Uel loquit̄ de re. illa in illis p̄sbyteris q̄ ex seruis facti sunt p̄sbyteri. Et hunc intellectum innuit illud verbū p̄sbyteros suos. s. seruos olim et illud sicut liberti facti sunt. et illud peculium. s. respectu p̄uoris status. Sed quid si clericus ab intestato decedens in pluribus ecclesie intuitu latus fuerat. Dico bona illius si cognatos nō habeat debere distribui inter illas pro rata beneficiorū q̄ obtinuit in eisdem. vt. s. ti. pri. relatum §. vlti. Item qd̄ si clericus habēs cognatos decedat ab intestato relictis bonis de q̄bus dubitatur an quesita sint intuitu ecclesie vel p̄sone. Respō. deo si fuerit p̄elatus p̄sumo qd̄ intuitu ecclesie quesita. si p̄uatus p̄sumo quesita gratia p̄sone. arg. s. ti. p̄. xi. req̄siti. §. vlt. r. C. de ep̄sco. et cler. in autē. licentiam. Uel dico qd̄ si ecclesia possideat bona de quibus agitur. cognati agentes probare debēt quesita fuisse contemplatione p̄sone. Uel contra si possideant cognati et ecclesia vendicat ipsa probabit bona quesita fuisse intuitu ecclesie. non enim sine cause cognitione talia auferenda sunt possessori. vt. xij. questione. v. nulli. C. In summa notandum est. quod si clericus vxoratus non habens cognatos ab intestato decedat. vxor ei succedit in p̄p̄is bonis ecclesie p̄feratur. vt. C. de ep̄sco. et clericis. si quis p̄sbyter. Item nota quod non videtur decedere intestatus qui monasterium reliquit heredem. vt. s. de probatio. in p̄sēntia.

De sepulturis. Rub.

Actum est su

pra de successione ab intestato. ideo subiicit hic rub. de sepul. Videamus igitur quid sit sepultura. qd̄ ius funerandi que ecclesia habeat ius sepulture. et apud quā ecclesia debeat qd̄ sepeliri et q̄bus interdicit ecclesiastica sepultura. C. Sepultura q̄des multas hz acceptiones. Quādoq̄ d̄r officii qd̄ impendit sepeliendis. et sū hoc itel. ligitur qd̄ alias d̄r sepulturam vendi non posse. vt. j. de symo. nō satis. xij. q. ij. p̄cipiēdum. r. j. q. j. dictū. Qd̄ d̄r ipsa terra. Et tūc si est de cimiterio si ue fuit aliquis ibi sepultus siue non vendi non potest. vt. ff. de re iud. l. que religiosis. Quādoq̄ tumba marmorea vel lapidea d̄r sepultura. et hec vēdi pōt si sit pura. l. si nullus i ea sit sepultus. Si autē aliqd̄ sit in ea sepultus. qd̄ p hoc locus factus est religiosus. vt. ff. de relig. et sumpt. fu. l. ij. xij. q. ij. quest. i. et c. postq̄ vendi non pōt. Quādoq̄ d̄r terra deputada ad vsu sepulture. et hec vēdi nō potest. vt. xij. q. ij. aurū. C. Ius funerandi ē duplex. Inum qd̄ competit ecclesiis. Secundū qd̄ d̄r potestas sepeliendi in cimiterio pueniens ecclesiis ex concessione pontificis. Tenetur enī ep̄us assignare maioribus ecclesiis cimiteriū p̄. pedū. minoribus. xxx. vt. xij. q. iij. sicut antiquit̄. r. et qd̄ cimiteriū tale assignari quando locus ecclesie consecratur. vt de conse. distinc. j. nemo. Quedā autem sunt ecclesie que non habent ius funerandi vt capelle que sunt in castris. vel in ciuitatibz in locis strictis. vt. xij. questione. iij. qd̄ quis in si. et quibus ep̄sco. cimiteria non concesserunt. C. Est et ius su-

nerandi quod his competit quibus ius est mortuos inferendi. vt. ff. de mor. inferen. p̄ totum. C. Apud quas ecclesiam qd̄ debeat sepeliri. diuersi diuersa scripserunt. l. aug. effi. dicit ibi aliquem sepeliēdum vbi audiuit d̄i uina et recipit sacramēta. vt. j. eo. c. j. nisi in tribus casibus. cum qd̄ vult sepeliri in ecclesia ep̄ali. vt. xij. q. ij. vbi cūq. Uel nisi eligat sepulturam in loco magis religioso. vt. j. eo. fraternitatem. Uel nisi velit sepeliri in sepulchro patrū suoz. vt. j. c. j. et xij. q. secūda placuit. Qd̄hi autem videt̄ vt qd̄ possit sibi eligere sepulturā vbi cūq. velit. d̄s tamē ecclesie parrochiali legitima portio relinquatur. vt. j. eodē c. j. et c. de his. r. c. cum sup. Et hoc verum est etiam si sepultura eligatur in loco minus religioso. vt. j. eo. ca. in nostra. Iurauero contrariū inuentia intelligo quādo sepultura eligitur ex electione aliterius aut ex odio vel cōtemptu p̄p̄ij sacerdotis vel quādo mortuus non relinq̄t ecclesie parrochiali legitimam portionē. Si vō aliqd̄ ecclesia receperit corpus alicuius in casu non concessio. reddet corp̄us oibz que obuenerūt ei ratione corporis. vt. j. eo. c. fraternitatem in si. et c. ex p̄e. et c. in nostra. C. Legitima portio d̄r tertia iudicij. vt. j. c. j. vel dimidia. vt. j. eo. c. relatum vel quarta. vt. j. eod. cum sup. Sed hec varietas determinatur sū locoz consuetudinē. vt. j. eo. c. certificari. C. Sed qd̄ si nulla appareat consuetudo. Quarta debetur. vt. j. eo. in nostra. In hoc effi p̄dicta iura conuenire vident̄. vt arg. ff. de arbi. l. diez. §. si plures. C. Quid si sit consuetudo qd̄ aliqd̄ detur. Puto qd̄ non valeat cū non sit rōnabile. vt. s. de cōfue. c. vl. et fit cōtra ius. vt. j. eo. c. j. Portionē istas intelligūt qd̄as de toto iudicio vel testō. et hoc inuunt due decre. j. eo. c. j. et c. cum super. Alij

dicat q̄ illa portio debetur de his q̄ defunctus iudicauit vel reliq̄d gratia sepulture illi ecclesie in qua eligitur sepultura. ¶ Interdicit ecclesia s̄sticā sepultura hereticis & paganis. Et eodē modo iudeis. vt de con. dist. j. ecclesiam. & c. seq. Item eodez modo excoicato. j. de here. sicut. etiā excoicatus de minori. vt. xxiij. q. ij. sane q̄ sup. ¶ Quid si excoicatus sepultus in cimiterio fuerit. Et tumulari poterit nisi ossa ipsius cum ossibus nō excoicatum ita pmixta fuerit & confusa vt nequeant separari. vt. j. c. sacris. Item decedenti in peccato mortali manifeste sine p̄nia. vt. xij. q. vlti. questum. & c. q̄bus. & c. p̄ obediētibz. xxiij. q. v. placuit. & c. vii. q̄cūq; clericus. Item usurarius manifestus. vt. j. de usu. quia. Sed si confiteatur sicut corp⁹ xpi ei cōceditur ita & sepultura. vt in c. questum. & c. xcv. di. illud. & idem est si in morte signa confessionis & phie appareant. vt. j. de sentē. excom. a nobis. in si. fallit hoc in quibusdam casibus in q̄bus ad terrorem inducitur vt cēdatur corpus xpi & sepultura negetur. vt. j. de tormentis. ca. j. de rap. sup. eo. ¶ Vel hoc inductum est in p̄susionem herediū. vt facilius satisfaccere compellant. Iure tñ nouo statuitur vt si q̄s p̄o crimine fuerit excommunicatus & in extremis agēs fuerit s̄m formam ecclesie absolutus. nec cimiterium ei nec ecclesie suffragia de negētur. Sed heredes & p̄p̄inqui. ad quos bona puenierint. satisfaccere cōpelluntur. vt. j. eodez. c. parrochiano. ¶ In summa notandum est q̄ canonica portio de qua sup̄ius dictum est locum non h̄s in his qui sani p̄ngressum religionis se dedicant deo. vt. j. c. de his. Item in armis & equis tēplaris & hospitalarijs gra sepulture relictis ipsi em̄ deputati sunt in subsidii terre sancte. & hec tanq̄ ad vsum

subsidij necessaria p̄ priuilegijs sunt excepta vt non subiaccant canonicis portioni. vt. j. eo. c. in nostra. Sunt et quedā alia que in hanc nō uenēiūt portionem. vt. s̄. de testa. c. vlti. Sed queritur qd si quis in vna ecclesia habeat sepulturam. in alia papiat sacra. in tertia eligat sepeliri. cui eccleie cōpetit canonica portio. R̄spondeo. diuidetur inter duas primas. ¶ Vel obseruabitur loci consuetudo. argu. j. de decr. apostolice. Item qd si quis assumat in confratrem alicuius loci religiosi. bonis suis retentis nec oblatis & ibi sepeliatur. R̄spondeo non liberat a canonica portione sicut nec eximit ab ep̄ali iurisdictione. vt. j. de priuilegiis. & plantare. §. de p̄fratribz. & c. vt priuilegia. ¶ Item quid si q̄s intrat religionē. Puto nō debere ecclesie parrochiali canonicas portiones. quāuis exire potuerit tñ nō exiit s̄ religionis & in religione decessit. & si nō monachus. quia nō p̄fessus. & hoc sufficit ad quartē retentionē. vt. j. eo. c. de his. & c. nostra. ¶ Item qd si peregrin⁹ viator decedat in loco in quo parrochiam non habeat nec sepulturam. Dico ipsum sepeliendum apud maiorem ecclesiam vel apud ecclesiam in cuius parrochia mortuus est. vt. xij. q. j. ecclesias. ¶ Item pone qd defunct⁹ relinquit in testō parum ecclesie parrochiali. multuz autē ecclesie in qua sepulturam elegit nunq̄d ecclesie parrochialis erit contenta illo modico. ¶ Quis non attingat ad canonicam portionem. vel peret nihilominus integram portionem vel agat ad supplementum computo eo quod relictum est in legitima portione. R̄spondeo si non recipit illud modicum quod si bi relictum extitit salua manet petitio ad integram portionem. Si autem accepit legatus agere potest ad supplementum. computato in cano-

nica portione quod legatum est & acceptum ad similitudinē filij cui minus legitima portione relictus est. vt. C. de inoffi. testa. l. oimodo. & l. si quando. §. illud. Quod v̄x est nisi testator tali modo illud modicum reliquisset vt eo cōtenta esset. tunc em̄ recipiendo illud modicum & scienter. debite portioni renunciare videt. vt. s̄. de testa. officij. ¶ Vel dici pōt q̄ vbi absolute et sine additione modicum est legatum ecclesie parrochialis & illud habebit & nihilominus integram portionem canonicam. arg. illud de decr. officij. et c. rechsisti. quasi testator velle videtur vt vtrūq; habeat. arg. C. de rei vx. ac l. vna. §. sciendum. ¶ In summa notandum est q̄ cui cōdicamus viuo & mortuo cōmunicare debemus. vt. j. eo. ti. ex parte. & c. xxiij. q. ij. sane qd sup. nisi post mortem appareat quare nō fuerat cōmunicandum in vita vt si p̄b̄ defunctum fuisse hereticum. vt. xxiij. qd. ij. sane p̄fertur. Est & alia regula cōtraria. cui non cōmunicamus viuo nec mortuo cōdicare debemus. vt. j. eo. dē. c. sacris. & c. xxiij. q. ij. ca. j. Et in hac regula excipiedum est nisi post mortem appareat quare communicandū erat viuo. vt. j. de senten. excommunica. a nobis.

¶ De parrochijs & alienis parrochianis. Rub.

In superiori rubrica tractatum est aliquid de iure parrochiali. qd in iure funerandi habetur n̄c subijctū rubrica de parrochijs & alienis parrochianis in qua generaliter agitur de iure parrochiali. ¶ Videamus igitur quid sit parrochia. in quibus ius parrochie consistat. & an fines parro-

chie p̄scribātur. ¶ Parrochia est locus in quo degit populus alicui ecclesie deputatus. Diu s̄o autem parrochiarum a dyonysio incepit. vt. xij. questione. j. c. j. ¶ Just parrochie cōsistit in hoc vt omnes parrochiani in diebus dominicis & festiuis missas audiant in ecclesia in quarum parrochijs habitant. vt. j. eodem. c. ij. de con. distin. j. si quis etiam extra. Consistit in decimis personaribus que ecclesie parrochiali debentur. vt. xvj. q. j. si quis laycus ecclesie quicūq; de decimis. & c. statuimus. j. titu. p̄p̄ti. ad apostolice. Consistit in oblationibus que dande sunt sacerdoti parrochiali. qui & pro populo orare debet. vt. x. questio. j. quia sacerdotes sanctorum. hanc consuetudinem de his oblationibus que in manu sacerdotis vel altari ponuntur dixit l̄ug. q̄ necessario sunt soluende & nisi soluantur potest sacerdos parrochialis excommunicare non soluētes. vt. de cōsecra. distin. j. omnis christianus. xvj. q. j. statuimus. xxiij. distin. de p̄ter hęc. xij. q. ij. duo. Alij autē intelligūt illud. cōis de oblatione interiori. vel bonorū operum vel p̄siliū est qd ibi dicit. Alia vero duo ca. sup̄ius allegata intelligunt de oblationibz & donatibz factis ecclesie inter viuos vel cā mortis que postq̄ facte sunt necessario sunt soluēde. In hoc tñ concordant omnes q̄ si sacerdos pauper est potest cogere parrochianos ad offerendum p̄ subtractionē diuini officij. Nā vt ait apostolus. Nemo cogitur suis stipēdis militare. j. de symo. cū sit. Ar. tñ. §. xij. dist. dericum victi. Si tñ parrochiani alicuius ecclesie consueuerint in certis festiuitatibus certa offerre. agere pōt sacerdos p̄ superiorē eos cōpelli ad obseruādā laudabilem consuetudinē. vt. j. de symo. ad apostolicam. Ecclesia tñ aliquo

rum oblatiōes respuit in detestatio-
nem criminis vtpote notorie dissi-
dium. Item eorū qui opprimit pau-
peres. vt. p. di. oblationis. Item rap-
tori. vt. j. de rap. sup. eo. Item usurario
rū. vt. j. de usu. q. in oibus. Item me-
retrici vt i dureron. nō accipias mer-
cedem p̄stibuli. Et ysa. Non accipias
mercedē meretricis. Item inunitatem
ecclesie violantis. vt. xvij. q. iij. mīro-
rum. Item consistit ius parochiale in eo
vt parochiani p̄nias a suo d̄bytero
parochiali p̄cipiant. nisi ab eo licen-
tiā habeant vt ab alio recipere pos-
sint de pe. di. vj. placuit. j. d. pe. z remi-
oīs vtriusq; sexus. Item consistit in cy-
mīterio z in his sacramētis conferen-
dis z officiis celebrādis suis prochia-
nis que simplici compertit sacerdoti.
Et est sciendū q̄ si prochian⁹ trā-
3 ferat domiciliū suū ad aliāz parro-
chiam illi sacerdoti subiect⁹ erit quo
ad ius prochialem in cuius prochia ha-
bitat in oibus frer⁹ in decimis pre-
dialibus que illi ecclesie sunt soluē-
de in cuius parochia sita sunt p̄dia.
vt. j. eo. significauit. xvj. q. j. si quis lai-
cus. In p̄sonalibus vero p̄ trāslatio-
nem domicilij subtrahit a iurisdic-
tione illius in cuius parochia erat ante
trāslationē. vt. xij. q. ij. §. q. ergo. Ibi
autē videt⁹ q̄s domiciliū habere vbi
manet. vt. ff. ad municip. l. municipes
§. miles. Quedam t̄i lex p̄rariuz di-
cere videt⁹. dicit enim q̄ i senatores
domiciliū habeāt in vbe. retinent
in p̄uincijs vñ sunt oriūdi. vt. ff. de se-
na. l. senatores. Sed illū vñ est quo
ad honores nō quoad onera. vt in p̄-
dicta l. municipes. in p̄. z de hac ma-
teria plenius dic. vt not. §. de fo. com-
p̄ren. §. item fortitur. C. fines par-
rochiarum non p̄scribuntur. quod
enim de finibus p̄ouincialibus sta-
tutum est non p̄scribendis. vt. xvj.
q. iij. quecumq; z de episcopaliū in

telligendum est. vt. xvj. q. iij. iter me-
moratos. locum h̄z z in finibus par-
rochiarū. vt. j. eo. ti. sup. eo. z ea que si-
nibus eorum cohererent eiusdem sunt
nature cū finibus. vt ar. ff. de reuen.
l. que religiosi. z. ff. de cōtrahē emp.
z ven. l. in modicū. Cetera de hac ma-
teria dicas vt notauit. §. de p̄script.
§. item exigitur.

De decimis primitijs z obla-
tionibus. Rubrica

Actum est su-

pra dixi proximo tit. de
prochijs z prochiānis
§. quia prochiāni re-
nēt decimas pri-
mitia z oblationes. Ideo subsequen-
ter ponitur hic rub. de decimis primi-
tjjs z oblatōibus. C. Videamus igit
de p̄ia parte rubricę vñ de decimis z
primo quid sit decima quibus z a q̄-
bus. z qualiter danda sit et qualiter
diuidēda. C. Decima est oium iuste
questōriū pars deo debita. vt. j. eod.
c. tua. in sc̄da tua. deus enim q̄ digna-
tus est totum dare. decimam digna-
tur recipere. non sibi sed clericis pro-
futuram. vt. xvj. questione. j. decime.
C. Decimarum due sunt species. 2
Quedam enim sunt personales. que
dam prediales. Personales sunt qui
debentur ex his que proueniunt ex
opera personali. Prediales vero que
debentur ex his que proueniunt ex
fructibus prediorum. Nec in hoc di-
stinguo an predicta sunt rustica vel v-
bana. vt. j. eod. c. ad apostolice. z su-
pra titu. proxi. c. ultimo. C. Sed dubi-
tatur de decimis animalium tan in
3 ter prediales vel personales debeant
numerari. Et videtur quod inter pre-
diales. Nam ibi decime soluantur
animalium vbi ipsa pascunt. vt. xij.

q. j. §. j. i. h̄bo qui pascit gregē z de la-
cre eius nō edit. Item seruitus pasce-
di p̄ecora pedialis est vt. ff. de serui-
tu. p̄. l. pecoris. z boues d̄ eo fundo
intelligunt in quo laborāt. nō in quo
morant. vt. ff. de fundo instruc. instru-
c̄s lega. l. cū quidā. Sicut arbor illius
soli censet in quo viuīt z in quo radi-
ces h̄z non ex illo in quo vñ existeret
in quo tricus sustinetur ipsius. vt. ff.
de arb. ce. l. si plures. §. si radicibus. z
facit ad hoc. j. eo. c. cōmīsus. Licet sit
ar. §. alias. Nā is qui natus est ex mā-
cipijs vbanis z missus in villā nutriē-
dus. inter vrbana nō inter rustica mā-
cipia numerat. vt. ff. de ver. signi. l. is
qui natus. C. Dandē sunt decime p̄-
sonales clericis a quib⁹ layci audiūt
diuina z recipiunt sacramenta. vt. j.
eo. c. ad apostolice. xvj. q. j. que. xij. q.
j. §. j. prediales vero debent illis cleri-
cis in quorū parochijs predia sunt
constituta. vt. §. ti. p̄. c. vj. j. e. qm. xvj.
q. j. si laycus. xij. q. j. §. j. Nec ob. his
j. e. ad apostolice. vbi circa hoc dubie
r̄ndetur illam cū dubitationem nō
iuris p̄plexitas sed diuersarum con-
suetudinū inducit varietas. C. Dan-
de sunt decime a laycis. vt. xvj. q. vij.
decimas quas. Sed nunq̄ a clericis
vel religiosi. Videtur q̄ non vt. j. eo.
c. nouum genus. Quis in veteri testa-
mēto leuitē darēt sacerdotibus deci-
mas. vt. j. e. c. j. in p̄n. S̄z videt⁹ q̄z h̄o
die clerici teneant. vt. xvj. q. j. si quis
laycus. Ad q̄d mō. decre. illa loquit⁹
in clericis coniugatis q̄ ab alijs nō cō-
iugatis accipiūt ministeriū labo-
res. vt in illa nouum genus in si. Vel
locum h̄z in decimis patrimonialium
prediorum. Itē adhuc videt⁹ q̄ clerici
teneant sumpto ar. a p̄rio sensu ex il-
la decre. xvj. q. j. decimas Ibi enim vi-
det⁹ q̄ clerici cōmuniter viuētes nō
teneantur. ergo a sensu contrario com-
muniter non viuētes teneantur. tale

autem ar. fortissimum est. vt. ff. de of.
eius cui man. est iur. l. j. xv. qd. iij. ex
eo. ff. de testi. l. ex eo. xv. dist. qualis
xij. di. hospitoliū. §. de his que si a
p̄ela. sine consensu ca. cū in apostolis
ca. in si. Ad q̄d ego cōmuniter viuē-
tes. subaudio maxime. nāz z in alijs Reli-
giosis idem obinet. C. Quid de religiosi. giofi
R̄no. Monachi alibi. templarij z h̄o an res
sp̄italarij hierosolimitani non tenē neant
tur dare. decimas vel possessionibus ad de-
suis quas p̄p̄ijs manib⁹ vel sumpti cimas
bus excolunt. Secus si eas tradunt
alijs ex colendas. vt. j. eo. ex parte in
j. Monachivero nigri. canonici regu-
lares z seculares tenent dare decimas
de omnibus possessionibus suis ex-
ceptis noualibus. ortis z nutrimentis
animalium. vt p̄bant h̄ec. j. eo. c.
ex parte. in prima. z. c. licet. z. c. ad au-
diētiā. Et hoc verum est nisi aliqui
ex his amplius essent p̄uilegiati a
papa. C. Item q̄d dictus est a mona-
chis albis tēplarijs z hospitālarijs
intelligendum est de possessionibus
quas habebant ante cōcilij ḡnale. de
illis autē possessionib⁹ q̄ gra⁹ postea
sunt collate. vel quas emerunt p̄ mo-
nasterijs de nouo fundandis. Nā ali-
ter emere non liceret. z de quibus an
decime soluebantur soluere tenent
illis ecclesijs quib⁹ solui solebāt p̄us
q̄ possessiones peruenirēt ad ipsos.
Quis possessiones easdes p̄p̄ijs ma-
nibus vel sumptibus excolant. vt. j.
eo. c. nuper abbates. Scripsit autem
Ray. in summa sua q̄ tunc demum
monachi nigri decimas soluere de-
bent cum populū non habent. nāz si
habeāt tunc recipientiam p̄sonales
q̄ prediales. vt. j. eo. c. dilecti. t. c. s̄ug-
gestum. Sed non bene excipit. quia z
si populū habeant. z ab eo decimas
de iure percipere debeant. personā-
les z prediales de p̄dictis infra limi-
tes eorum parochie constitutis et
t. iij.

nihilominus soluent decimas ecclesie
sive secularibus in quorum parrochijs
habent predia sicut superius dictum
est nisi possint privilegio vel legitima
prescriptione defendi. vt. s. de prescri.
veniens. l. eo. c. a nobis. Cessat autem pri-
uilegium si nigror & alborum si enor-
mēlesionem inducat. vt. l. eo. c. fugge-
stum. l. de ver. signi. quid per nouale.
Cessat per pactionem seu per trans-
actionem. vt. l. e. ex multiplici. Cessat
cū per solutionē renūciat privilegio.
vt. l. de privilegijs. si de terra. s. de cō-
sti. cū accessissent. Cessat alborum tem-
plariorum & hospitaliorum immunitas in
prediis alienis cōductis. vt. l. eo. diles-
cti. Cessat in suis alijs locatis. vt. l. eo.
c. licet. ¶ Itē leprosi renentur dare
decimas preterquam de ortis & nutrimē-
tis aialium. vt. l. de eccl. edi. cū dicat
7 apostolus. Cū sint decime ¶ de
Decie omnibus fructibus terrarū. pomis ar-
borum. herbis ortorum. de apib. nu-
tribus trumentis aialium lana lacte. feno. li-
deant gnis piscationibus. venationibus. fictis
pensionibus. molendinis. furnis. balneis
fullonicis argentarijs. metallarijs la-
pidinis. de negocijs artificis & de oi-
bus bonis. vt. l. eo. c. nuncios ex parte
nō est in prāter. c. pastoralis. xvj. q. j.
decime sunt tributa. & qd. vij. quicūq;
omnes decime. & etiā de rpe. vt de cō-
8 se. di. v. quadragesima. ¶ Dande sunt
decime prediales non deductis expē-
sis. censu. tributo. seu partiarj forio-
ne. vt. l. eo. cum homines. & c. tua no-
bis. Nam dande sunt statim antequā
separatio fiat. Ceterum si prima sepa-
ratio facta fuerit. tunc sicut rusticus
decimare tenetur quod apud ipsum
remanet sic & dominus quidez quod
ad ipsum peruenit. vt. l. eo. tua nobis
& c. cum non sint in homine. In per-
sonalibus autem que ex negotiatio-
ne vel artificio pueniant distinguit.
an surgant ex pecunia decimata vel

non. In primo casu deducuntur expē-
se. in scdo non. vt. l. e. pastoralis. Per-
sonales dāde sunt in fine anni. inter-
est enim ecclesie simul recipere totum in
fine anni potius quam primitias singu-
lariter de quolibet questu. ar. ad hoc
ff. fa. hereticū. l. plane. s. de pigno. ex
lris. C. quod & quādo quarta pars des-
betur. l. ij. in prin. lib. x. de animalibus
nō meliora nec deteriora sed mediora
pro decima solui dñt. vt. x. q. ij. hoc
ius porrectum est. & ff. de edil. l. si
quis venditor. §. vlti. Deteriora autē
dari nō dñt. nam indignum est dare
deo quod dedignat homo. vt. xlii. di.
c. vlti. xvj. q. vij. omnes decime. Et est
notandum quod quicūq; tenet ad deci-
mas per censuras ecclesiasticas cōpelli
potest ad solutionē. vt. l. eo. c. tua no-
bis. & c. cum nō sit in homine. ¶ ¶ ¶
uidende sunt decime dissolutione cano-
nica q̄ habetur. xij. q. ij. Sed quia illa
in paucis ecclesijs obseruatur statim
est in hoc cōsuetudini loci. vt. s. de fe-
pul. certificar. ¶ Queritur an deci-
me dari debeant de iniuste questis.
pura ex malicia iniusta venatione p-
hibita. furto. rapina. symonia. vsura.
meretricio hystionatu. item de his
per concussione errorū queritur. Et de
his que dantur iudici vel testi. corrup-
tionis cā. Et vñ qd non. vt. l. eo. c. ex
trāmissa. l. q. j. nō est putanda. Sz
dāde sūt decime de oib. fructibus. Solo
decime alie prediales alie psonales In
predialibus planum est. quia quos-
cūq; possidente predia clandestino
vel violento iudeo heretico seu paga-
no decima dari debet. Et est ratio. qz
non intuitu persone sed gratia p-
dij. predial. decima datur. Et eidez
in tributo contingit. vt. ff. de pactis. l.
inter debitorē. C. sine cen. vel reli. l.
j. delictum autem in talibus privile-
gium non indiget. xvj. questione. j.
legi. nec pena habet immunitatem.

vt. ff. de minoribus. l. papinianus etuli
reverso. ¶ In personalibus vero destina-
tione. aut transferuntur dominium vt in his
que acquiruntur ex meretricio vel hi-
stionatu. Et tunc decima dari debet.
¶ Meretrici enim turpiter facit qz me-
retrix. non turpiter accipit auz si me-
retrix. vt. ff. de condi. ob. tur. ca. l. item
si. §. quotiens. Sed ecclesia recipere
non debet. ne per hoc videatur crimi-
na approbare. sicut plerūq; in detes-
tationem criminum ecclesia respuit
aliquā oblationē. vt no. s. rit. pri. §. ij.
aut non transferuntur vt in furto & ra-
pina & preda. Et tunc nec dari potest
decima nec recipi debet. Predam vo-
to ex iniusto bello. vt. xij. q. j. militare
s. de iureiur. sicut. Secus si ex iusto.
vt. xij. q. v. dicat. Et idem est in his q̄
turpiter queruntur. et osium trans-
fertur. sed compenit repetitio vt i his
que ex vsura. symonia. Et cōcussione
vel correptione queruntur. Quis ma-
gister Raym. scripsit i summa sua in
co. ti. q. non transferatur dominium
in vsuris. Quod nō admitto cum vsu-
ra a volente & ex conuentione solu-
tur. ¶ Sed queritur an semen sit de-
ducendum. Videtur q̄ sic. Nam pmiū
semen dominus ministravit & illius
vsum fructum agricolę constituit. vñ
saluus de fructu debet esse semen ad
instar pecunie in vsum fructum dare
vt. ff. de vsu. ca. re. que vsu. cons. l.
ij. s. de pigno. c. vltimo. & ad istar gre-
gis in vsum fructum concessi. vt. ff. de
vsu. l. vltus fuit. & sicut in negocia-
tione deducitur capitale decimatum
vt. l. eo. c. pastoralis. sic videtur q̄ de-
ducendum sit semen decimatus. Sz
contra. j. eod. c. tua nobis. in prin. &
c. non est in potestate. Solutio. puro
semen non debere deduci. Et ad supe-
riora nō deo. Primiū semen non fuit a
domino in vsum fructum datum. sed
gratis donatum. Item non obstat q̄

opponitur de negociatōe in qua so-
lum lucrum decimati decimat. ar in
satis decimatur quid nascit. Domi-
nus est qui totum largit. decimas re-
cipere dignat. vt. xvj. q. j. decime. Est
& alia rō. quia semē mortificat. & ideo
non deducitur. sed pecunia in merce
data salua manet. Item decima pre-
dialis est tributū vt in decre. tua no-
bis. & xvj. q. j. decime sunt tributa egē-
tium animarū. Sicut ergo tributū solui-
tur nulla sacra deductione sic & deci-
ma. vt in eadem decreta. tua nobis.
¶ Itē queritur an layci sine pecca-
to decimas percipere possint. Et vñ q̄
non dñs em precipit in leuitico cas-
dari leuitis vt sit abus in domo dñi.
vt. xvj. q. j. reuertimini. Et iura prohibē
laycis percipere decimas vel deti-
nere. j. eod. c. a. phibemus. Ad hoc &
c. qm. s. de prescri. cām. s. de his que
si. aprela. sine con. ca. cū in apostolica
in fi. xvj. q. j. qm. & q. vij. decimas. & q.
j. quia sacerdos. & c. hanc consuetudi-
nem. & facit ad hoc. s. de arbi. perue-
nit. Contra hec iura consuetudo ge-
neralis obstat videtur. Solutio ad
tempus vt stipendii non vt titulus.
nec in perpetuū. nec trāstoria ad he-
redes decima layco dari potest. sicut
et aliud beneficium in stipendii nō
in tituli datur eidem. vt. xxiij. distin.
si quis vero. & xij. qd. ij. quia tua san-
ctitas. dñio ac possessione penes ec-
clesias remanente. quia laycus deci-
mā possidere non potest vt. s. de pres-
crip. causam. Jura vero superius indu-
cta sic intelligo. laycus decimā retine-
re non potest seu possidere. verus est
pro suo. quasi habeat ius in re. Item
in perpetuū & trāstoria ad heres-
des sed ad tempus in elemosinam
vel aliqua iusta causa nomine & iure
ecclesie percipere potest. ¶ Sed his
oibus obstat videtur. j. e. c. tua in pri-
ma tua. que dicit q̄ decimatōe anti-

layco
nō hē
ius de
cimā.

13
Papa
prece
dere
layco
pape
re de
cimas
velexi
mia
solu.
ipari

14

qua layco in feudum concessa decima nouallu vsurpari nō debet. S; illam intelligo sicut et alia. s. de his q. si. a p. la. sine consensu ca. cum in apostolica f. in decima male in feudū concessa. et quia illud et inuolida erat con. ideo tanq. reprobata et odiosa restringitur vt ea decima nouallu non sequatur. alias asit cui cōceditur decima de la bonib. et de noualibus concessa vt. j. eo. c. ex parte. ¶ Item queritur an per t. priuilegiū romane sedis possit lay. cus percipere decimas. vel eximi a solutione ipsar. Et puto q. sic. siue in p. petuū siue ad tps priuilegiū sit idul. tum. nam alias papa ius spūale lay. co cōcedit. vt. j. de iurepa. nobis. lxiij. di. adrianus. et c. i. synodo. S; in hoc casu cōcessionem veteris decime decima nouallu non sequet. q. in talib. odiosis restringenda est licētia pot. q. laranda. vt. j. eo. tua. in pma tua. ¶ Item qd de clericis habentib. sus. ficiens patrimoniu q. decimas percipiunt. Rñdeo si ecclesijs nō seruiunt quarū cōreplatione papiūt. et ad hoc recipiūt vt in malis vltus cōcurrant et sua seruet. sacrilegium pfecto committit vt. j. q. ij. clericos. xvj. q. j. qm. i. si. tunc em sine peccato vnde pauperes victuri sunt nō accipiunt. vt. j. q. j. pastor. Tunc locū h; qd augu. dicit. Panis egētiū vitā pauperis est. qui defraudat illum hō sanguinis est. vt. xiiij. q. v. immolans. Et qd dicit Am. brosi. Esurentiū panis est quē tu detines nudorū indumentū est qd redu dis vt. xlvij. di. sicut h; j. Ceterum si de seruiunt ecclesie debent eis decime et stipēdia ecclesiastica. Quis habeant sufficiētia bona paternavel materna vel aliunde iuste quesita. vt. xij. q. j. il. li. autem. xij. q. ij. charitatem. l. de re. iuris. l. fm naturam. Quod verus est lost. ad suorum patrimoniu omni titus sint promori. quod fieri potest. vt

s. de preben. episcopus. et c. tuis. j. ¶ Item queritur si laycus detinet decimas nec ecclesia pōt ab eo recuperare nū quid redimere pōt sine periculo sy. monie. Videtur q. non. Sicut em spi ritualia non possunt em sine nec redi mi. vt. j. de symo. querelā. et expressi ad hoc. xvj. q. vij. decimas quas pplā j. q. ij. altare. Item decime cū rebus tē. poralibus permutari nō pōt. vt. s. de re. p. mu. exhibita. q. spūalia cū rem. poralibus nō pmutant. vt. s. de re. p. mu. ad q. stiones. Puto tñ posse redi. mi si hoc fiat auctoritate p. nam in talibus auctoritas superioris vitium abolet. s. de p. bē. nifi. s. de re. p. mu. questu. ff. de his qui no. in fa. l. furti. s. qui iussu. Posset etiā ecclia suas decimas a layco male detētas recipere in pignore nec cōputare fruct. in for. tem vt. s. de feu. c. j. et j. de p. suris. c. j. et c. cōquestus. Suas ideo dixi. q. alie nas in pignore recipere non. posset. vt. j. eo. c. vlti. ¶ Item nūqdā longa cōsuetudo excusat non soluētes. Rñ. deo nō. cū em ex m. dato oñi decime sunt soluēde. vt. xvj. q. j. reuertimis. ni. non dare pctm est. imo minus da revel tardius dare. vt. xvj. q. j. decime et p. p. terea cōsuetudo nō excusat et si in tota puincia obseruaretur vt. xxiij. q. vij. flagicia. in talibus diuturnitas nō minuit pctm sed auget. vt. j. de sy. me. nō satis. nec crimē leuigat q. diu resistit. vt. xxiij. q. j. scisma. ¶ S; his ob stare vt. j. eo. ti. in aliq. bus. q. dicit ille quippe decie necessario sunt soluēde que debentur ex lege diuina vel loci consuetudine approbata. Ad quod respondeo. illud intelligo de cōsuetudine approbata per papā alias non excusaret quātūcūq. longa cōsuetudine que sine mortali peccato seruari non posset vt. s. de consuetu. ca. vltimo. Vel illa consuetudo aten. ditur circa minutas decimas. Quis

17
Decie
pda
les de
bē de
iure
diuio
nō au
tē pro
nales

et ille sint soluēde iuris rigore. vt. j. eodem. ex. multiplici. et c. cum in tua. Vel illa consuetudo locum habet in decimis predialibus. cum predia sta sunt in vna parrochia. et domini prediorum sunt in alia constituit. vt. j. eodem. c. cum sint homines. et c. ad aplice. ¶ Item qd si is qui lōgo tpe nō soluit decias vlt. min. soluit. veniat ad penitentiam. Rñdeo. imponatur ei quod minus plene dedit modo emē det vt. xvj. q. vij. quicūq. prouiso effi vt ei remaneat vñ vivere possit quon. nia qd qd hnt clerici pauperū ēvt. xvj. q. j. qm. qd quid. Et res clericorū pau perum sunt. vt. xxiij. q. v. h. q. autem. nam et fm leges a quibsdam debi toribus exigitur. pūso tamen ne ege ant. vt. ff. de re iudi. sunt que in id. et legibus sequētib. et. ff. de reg. iur. l. in cōdēnariōe. imponetur etiam eiv in totum satisfaciāt si ad fortunam deuenit pinguiorem. vt. s. de solu. odoardus. et. ff. de cessio. bono. l. iij. ¶ Item queritur nūquid omnes de cime debentur de mandato domini. Dicunt theologi q. prediales tantus non personales. vt parer per tertum leuitici personales autem ex consti tutione ecclesie. Et si hoc verū est sa tis dici posset. saluo tamē iudicio me liori vt in cessatione solutionis perso naliū decimarū excusare possit cōsuetudo contraria talis que ius obro gar postituum. vt. no. s. de consuetu. di. ¶ Item excusare posset forte pa ctio transactio seu remissio. Item in talibus forte decimis locū h; decre. illa. j. eo. c. in aliquibus. s. ille. Quip pe decime necessario sunt soluēde que debentur ex lege diuina vt p. diales. vel loci consuetudine appro baretur personales. l. et alijs modis intellexerim decre. illam. s. eod. s. ij. Hoc ideo dixi quia i paucis locis soluuntur decime personales. ¶ Item

quid si in eadem terra eodem anno diuersa semina spargantur. nūquid de omnibus fructibus decime dari debent. Sic. vt. j. eo. c. ex parte. nō em ecclesia diuerso iure censeri debet. vt in quibsdam fructibus sit decimas. et in quibsdam non. vt. j. eodem. c. cum in tua et simile. xij. questione. ij. cognouimus. j. de p. m. quia. et. ff. de vlticap. eum qui. Quis contrarium. ar. sit. ff. de peculio. l. huic. s. j. vbi dicitur q. peculium duplici iure censetur ¶ Item quid si is qui tenetur ad decimam aceruum frumenti indecima tum alienet. nūquid ecclesia porcst vendicare partem sibi debitā ab em. prore. Rñdeo sic. quoniam trāsi uit ad eum aceruus cum onere decimarum. vt. j. eod. c. cum non sit. et si ab eo exegerit non parer auenditor. hoc enim non paritur bona fides. vt bis idem exigatur. vt. ff. de regu. iur. l. bona fides. et absit vt ecclesia perat aliquid cum augmēto. vt. xij. questio. ij. fraternitas. Sed si egerit et non ex egerit quia emptor inuentus est non soluendo. nūquid redire potest ecclesia contra venditorē. Sic. vt. C. si tu. vel cu. l. vltima. ¶ Sed nūquid ecclesia tenetur cedere actionem suā venditori soluenti contra emptorē. Rñdeo non. quia em frōre hoc perer qui ex sua nequitia condemnatur. vt. ff. de administratio. tuto. l. si plures. ff. de iur. et ra. di. l. j. s. nunc tractem. Et idem dico emptore maleficio dei. sec. aut si emerit bona fi. ¶ Item in sum ma j. notandum est q. ex subtracōe ne decimarum hec mala proueniunt quattuor. Pūm. f. p. uariatio diu. i. ni mandati. Secūdu quia cum olim hoies soluētes decimas bonis om. nibus abundarent. vt. xvj. questione vij. maiores. hunc quia decimam nō soluunt ad decimam conuertuntur. vt. xvj. questione. j. decime. Tertium

18

quia dominus nos increpat locuste
nec plagas amouit. vt. xvj. q. j. reuer-
timini. Quartū qz qd non accipitis
hoc tollit flicus vt in p̄dicto. c. maio-
res. j. Decimas nō dātes qua duplici-
ter remunerant. Prima remunera-
tio est abundantia fructuū. Secda cor-
porū sanitas. Tertia indulgētia p̄cto-
rum. Quarta p̄miū eternū. vt. p̄bā-
tur hec. xvj. q. j. decime. ¶ Nūc videā-
mus de scda parte rub. s. de p̄mitijs
¶ Et est sciēdū qz p̄mitie sunt ex p̄ce
pro oīi dicentis in exodo. Decimas
p̄mitias non tardabis oīo offerre.
Et alibi. P̄mitias frugum terre tue
deseres in domū oīi dei tui. Item ex
constitutione canonica. vt. xvj. q. j. re-
uertimini. xxxij. dist. p̄ter hoc. Quā-
tas aut p̄mitiarū libris moysi non
inuenit ep̄p̄la. Dicit est p̄iero. maio-
rū traditōe inductū ēē qui plurimū
dabant quadragesimā partē dabant
q̄ autē minimū sexagesimā t sic. xl. z
lx. licebat offerri p̄ volūtate solutis.
vt. j. c. c. j. Et h̄ vcrū ē i ariditē ligdis
in pecudibus vero primogenitū da-
tur. Sed hūc putās hoc ēē durum dī-
xit qz de oucētis dandum est vnus. Et
si quis tot capita nō habeat p̄portio-
nabiliter dabit estimatio. Lau. z Jo.
dixerūt centesimū ēē dandū. Delit
aut v̄r vt stetur circa hoc p̄suetudinē.
vt. ar. 8. ti. ij. c. certifica. vel recurra-
t ad cōsuetudinē vicinaz ecclēsiarū. vt
s. de cōsue. c. 3. olim. Ita vt ex multis
mediocritas obferuet. ar. x. qd. ij. hoc
ius vel qd minimū est detur. vt. j. de
censibus ex parte. z. ff. de leg. ij. l. mi-
nimis. ¶ Oblationes t̄ nō dicuntur
quocūqz de p̄p̄is z licitis rebus ec-
clesie a fidelibus offeruntur. j. de ver.
fig. c. i. Et sunt diuidēde oblationes et
p̄mitie sicut z decime. vt. xij. q. ij. q̄t.
tuor. x. q. j. antiq̄s. xij. q. ij. concessio.

¶ De regularibus. Rubrica.

Ractaumus

supra de clericis et re-
bus eorum. nunc dica-
mus de regularibus
his que pertinent ad
regulares. ¶ Videamus igit qui di-
cuntur regulares q̄ religiosi. q̄ profites-
ri debeant regulares z quibus h̄bis
z in cuius manibus. p̄ro tēpore noui
cū sunt p̄bandi. in qua etate religio-
nē ingrediēs obligentur z ex quibz cau-
sis non p̄fessus p̄ p̄fesso habeatur
¶ Regulares t̄ sunt q̄ aduicēdum re-
gulariter se astringunt. siue sint mo-
nachis siue canonici regulares qui t̄ si
a sanctorū monachoz consortio nō cō-
parentur seiuncti. regule. tamē infer-
uiunt laxiori. vt. j. de statu regula. qd
dei timorē. In multis autē eorum cō-
ditio concordat. vt. j. ne clerici vel mo-
nachi. ex parte. xx. q. ij. p̄fessus. j. ne
de. vel mona. sup̄ specula. Et conuer-
si p̄fessi. vt. xxvj. qd. j. vt. lex. Secus
est in cōuersis nō p̄fessis qui se et sua
non dedicarunt deo. vt. j. de p̄miū. c. i.
z plantare. §. de confratribus. z. c. vt
p̄uilegia. ¶ Religiosi t̄ autem largo
modo dicuntur qui in proprijs domi-
bus religiose viuunt quāuis non pro-
fessi. vt. xxxij. questio. v. quod deo pa-
tri. ¶ Tria profiteri debet regularis
obedientiam castitatis custodias. ab-
dicationes proprietas. hec em̄ sunt
substantialia vite r̄laris nam cū r̄laris
hoīez de vice supra caput suū p̄stunt
xx. questione. ij. statuimus. renun-
ciat p̄prie voluntati. vt. xij. questio-
ne. j. non dicatis. similiter cum quis
religionem ingreditur se et sua dedi-
cat deo vt. C. de ep̄sco. z deri. in autē.
ingressi. x. questione. ij. quia ingre-
dientibus. si qua mulier. z. c. tunc au-
tem. et ideo post ingressum potest
tem in corpore z in rebus amittit. In
his autem substantialibus dispensa-

Et p̄
pter
quas
egres-
si pue-
ri ex-
cūsāt.

ri non potest. vt. j. de statu regu. cum
ad monasterium. in fi. ¶ Professio au-
tem nihil aliud est q̄ solēnis religio-
nis p̄missio in qua p̄missiōe hec
tria conueniunt que p̄dicti. fit pro-
missio in manu p̄lati. vt. j. eodez. c.
p̄orrectum. z. c. ad apostolicā. fit z in
manu p̄uati. xv. q. j. vidua. j. qui de-
ri. vel vo. veniēs. z. c. inuātē. ¶ Pro-
bationis tempora sunt diuersa. Inaz
clericus notus probat z probatur p̄
ānum. vt. xvij. questione. ij. cōsaldus.
clericus ignotus z laicus notus per
biennium. vt. xix. q. ij. monasterium.
laicus ignotus per triennium. vt. xix.
q. ij. monasterium. laicus ignotus p̄
triennium. vt. xvij. q. ij. si quis incogni-
tus. liij. dist. in legem. hodie aut hec
diuersitas temporum reducitur ad an-
num. vt. j. eodem ritu. ad apostolicā.
postulasti. z. c. ex p̄te. ¶ De etate in-
gredientium religionem hoc seruan-
dum est vt si post. xij. ānum qui intra-
uerit religionē exire non possit. Nec
obst. j. eodez. c. ad nostrā. Quinqz effi-
causē cōsiderātur in illa p̄pter quas
egressi pueri excusantur. Prima qz
impetuose z sine deliberatione intra-
uit. ideo ingressus non fuerit obliga-
torius apud deum. qui animum con-
siderat z non opus. cor interrogat et
non manum. vt. xij. q. v. si quid inue-
nisti. xv. q. vj. c. j. Licet sit argu. contra
xv. q. ij. sunt qui opes. Secunda qz
intellectus. Tertia qz sine probatio-
ne habitum suscepit. Quarta qz pro-
pe pueritiam intrauit. Quinta quia
infra triennium exiuit. Si vero minor
quattuordecim annis intrauerit. po-
terit egredi cum venerit ad. xv. ānus.
vt. xx. questione. j. illud. l. b. u. g. aures
dicbat discretum ingredientem reli-
gionem obligari etiam ante. xij. an-
num qz sicut ante annos illos potest
quis obligari dyabolo. ita z deo. vt
j. de delictis. pue. pueris. ¶ Sed quid
si filius a parentibus sit obligatus.
Respondeo si fuerit in ānis discre-
tionis z non p̄tradit. exire nō potest.
vt. j. eo. c. cum virum. Si ante ānos il-
los adhuc exire non pōt. vt. j. eo. tit. si
gnificatum. Sed veniens ad. xv. āus
num inquirat. z tunc si ratum habet
quod factum est non eribit. vt in p̄e-
dictis decreta. Si autē dissentiat pos-
test exire. vt. xx. q. ij. illud. z. j. eodez. c.
cum simus. Nec obst. his. xx. q. ij. mo-
nachum. vbi dicitur monachum autē
paterna oblatio aut p̄pria facit de-
uotio. Nam illud sic intelligo. Mo-
nachum facit paterna oblatio occasi-
onaliter vt cum filius paterne obla-
tionis ex debito honestatis nō neces-
sitate obtemperat cum potest p̄tra-
dicere non redamat. vel paterna ob-
latio facit monachum vt cum filius
habetis discretionis ānos oblati-
a parentibus non cōtradicit tunc ve-
re facit monachum. secus si cōtradi-
cat. vt. xx. q. ij. p̄fessus. ¶ Vel tertio mō-
paterna oblatio facit monachum vt
si filius infra discretionis ānos obla-
tus fuerit. ante discretam etatem exi-
re non possit vt superius dictum est.
z fm hoc intelligēda sunt omnia ca-
pitula. xx. questione. primasqz ad. §.
cum ergo. ¶ Anni vero discretionis
sunt anni ad votum emittendum. et
matrimonium contrahendum qui
sunt. xij. in muliere. z. xij. in masculo
vt. xx. questione. i. c. j. z. ij. q. ij. capitu-
lo. j. z. ij. Illa enim etas soluit ius pa-
trie potestatis per ingressum religio-
nis. Filium autem infra annos dis-
cretionis per se ingredientem reuo-
cat pater reuocat tutor. vt. xx. qd. ij. si
puella v̄sqz ad annum. vt. j. eodem ti-
tulo si quis ante. vt in p̄dicto capi-
tulo si puella. Quod intelligo verus
esse nisi monasterium sit valde remo-
tum vt per tātum tempore ad illud
peruenire non possit qz tunc maior

indulgetur tps. arg. xij. q. ij. si qd in co-
gnitus. ¶ Sed querit a quo tpe cur-
rat annus iste. Videtur qd a tpe scien-
tie. vt ar. ij. q. vij. biduo. vel arpe amo-
nitiōis. vt ar. 8. de cōf. pben. qñ di-
uerſitate. Vel dicem? illud temp? eſſe
cōtinuū ita vt cedat ignoſcēti. vt ff. de
his qui no. inſa. l. gñro. Credo qd an-
nus iſte ſcipiat cedere a tpe ſcientie.
ar. xvij. q. ij. ſi qd incognitus. ¶ Non
pfeſſus cōpellitur pſiteri qd monaſte-
riū ingrediens p annuz geſtauit ha-
bitum monachalem. vt. j. eo. c. ex par-
te. ¶ Itē ingreſſus religioſes non pfeſ-
ſus ad priores ſtatū redire nō poſſet
ſi tpe ingreſſus euidenter in eo ſigna
appareant qd absolute voluerit vitā
mutare. vt. j. eo. c. ſtatuiſmus. Intelli-
go autē hec ſigna apparere ſi is qui
greditur teſtīm facit trāſſert oīa bo-
na ſua in heredes legatarios vel di-
ſtribuit oīa bona ſua ecclēſiæ pau-
perib? erogauit oīa bona ſua. Itē ſi i
monaſterio diſtinctus ſit habit? no-
uicioſum ab habitu pfeſſorum. tū
grediens hoc ſcīs aſſumpſit habitu
pfeſſorum. ſimiliter ad priorem ſtatū
redire non pōt. vt in predicta decre.
ſtatuiſmus. Addit? quartus caſus. ſ.
cū is qui ingreditur pponit absolu-
te vitā mutare tū de hoc nō appareat
euidētia ſigna. vt. j. e. conſulti ſum?
Vel poſſet ſuppleri i eo qd de ſignis
addit? in decre. ſtatuiſmus. ¶ Sed
queritur. quid ſi ingreſſus cui egredi de
iure cōpetit religionē aſſumptā ſed
reingredi cōpellitur latiorē nun-
qd ſi poſt egreſſū aſſūptare regreſ-
ſum aſſumende? har matrimonium
tū. ¶ Et qd ſic. nā habitus ſol? quē aſ-
ſumpſit nō ſolēniſauit votū. vt. j. e. c.
porectū. tū ſimplex votum nō dirimit
matrimonium. vt. j. qui cle. veluo. cōſul-
uit. t. c. rufus. xvij. di. c. j. t. ij. §. hunc
diſtingendum eſt. Puto tū ſcriu? qd
ſi habitus ſolus non ſolēniſat quan-

tū religioſem aſſumptam. ſolēniſat
tū in genere quantum ad religionem
in qd generalit? cōſentit intendens ab-
ſolute vitā mutare cū habitū aſſum-
pſit. Et ſi obijcias eſt monachus. cui?
ergo monaſterij. Rñdeo hec obiectō
nō pcedit. Nam poſſet qd eſſe pfeſ-
ſus in ppria domo. pōt qd eſſe etiam
monachus nullius tū monaſterij. vt.
xxij. q. v. qd deo. xvij. q. j. de viduis
t. c. de epil. t. de l. raptores. ¶ Que-
rit in quo? habitu debeat qd pbari t
pbare. ¶ Et qd ſi ſeculari. vt. j. e. c. ſu-
p eo. liij. di. legē. liij. di. multos. t. arg.
xvij. q. ij. ſi qd incognit? ¶ Lau. dixit qd
in monachali habitu eſt pbadus. ar.
in predicta decre. ſup eo. t. xij. q. iij. in
monaſterij. alias nō poſſet pbare
auſteritatem regule monachalis. cū
magna pars auſteritatis in habitu
cōſiſtat. Solutio in hñdō puto ſtādū
cōſuetudinis ſtatutis monaſteriorū
magis qd iuri ſcripto. Sed ſcōm iura
moderna habitus probationis reli-
gioſus eſſe dō. Unde in quibuſdā lo-
cis diſtinguitur habitus nouicioſum
ab habitu pfeſſorum. vterq? tamē eſt
religioſus ſed ſi non diſtinguatur ni-
hilominus ad aliq? differentiam de-
notandum benedicte ſunt veſtes p-
feſſorum vt. j. e. c. ſtatuiſmus in ſi. S; obij-
ciatur. habit? non facit monachū.
vt. j. eo. ca. porectum. §. de tranſac. ex
tranſmiſſa. j. qui cle. veluo. conſuluit.
j. eo. c. vt derid. Quedam tamen iura
velle videntur quod habitus faciat
monachū. vt infra eodem titu. vi-
dua. xvij. diſt. quod interrogaſti. Ad
hoc dico. quod eſt pfeſſio vera ex-
preſſa. pſumpta et occulta. Vera
eſt et expreſſa que ſit verbis. vt. x. q.
ſtio. j. vidua. infra ti tulo proximo du-
dum. Pſumpta et occulta. vt infra
eodem ſtatuiſmus. Priore igitur iura
ſic determinanda ſunt habitus non
facit monachū pfeſſione vera et

expreſſa. Poſteriora vero que dicunt
q? habitus facit monachū. ſic intelli-
genda ſunt verū eſt pfeſſione pſe-
ſumpta. Quis autē pfeſſionis ſum-

pro
ſcio?
nus p-
ſpon-
atur
o
prio ex nimia mora in monaſterio. vt
ex mora per annum vel p euidētiā
ſigna. vel per aſſumptionez habitus
ſurio pfeſſorum. vt. xvij. q. j. vidua. j. eo.
ſpon. titu. vidua. xvij. diſt. qd interrogaſti
atur. j. eo. c. ex pre. t. c. ſtatuiſmus. ¶ Sed

querit quor modis ſolēniſatur votū
Et certe tribus. Per pfeſſionē verā
t expreſſam. pſumptam t occultā
vt ſuperi? dictū eſt. Itē per ordinis ſu-
ſceptionē ſolēniſatur votū continen-
tie. vt. xvij. di. dyaconi. t. lxxij. diſt.
cum in pſtorio. Itē t per habitus
ſuſceptionē. vt. j. titu. pri. ex pre. j. q.
cle. vel vouē. inſinuante. xvij. q. j. c. j.
Sed in hoc ultimo membo iura illa
obuiare vident qd ſuperius allegauit
t qd dicunt q? habitus nō facit mona-
chum. Ad que rñderi pōt. iura illa lo-
cū hñt cū habitū nō pcedit votū ſe-
ſivotū pcedat t habitus ſubſequat.

7
Eps ſi
vult
ad re-
ligio-
nē trā-
ſire nō
ſuffi-
cit licē-
tia pe-
titā ſ;
requi-
ſitaz ob-
ſenta.
vt dictū eſt. ¶ In ſummā notandū
eſt ſquod licitū eſt religioſis ad ar-
tiorē vitam vel religionem ſe trāſſer-
re. petita a prelatis licentia quā nō
obtentā. vt. j. eo. c. l; quibuſdam. Et ſi
nec etiam petita trāſeat quis ad ma-
iorē religionē videtur q? valeat trāſi-
tus. vt. j. eo. c. ſane. Quidam tamē di-
cunt illā de pmiſſione loqui ex eo qd
diſci permittas. Ubi autē eps vult ad
religionē trāſire nō ſufficit licētia pe-
tita ſed requiſita t obſerā. vt in decr.
l; t hoc ſue ſit conſecratus ſue non
vt. 8. de traſla. prela. inter corporalia
Et eſt ratio nimia vtilitas qd pueniri
poſſet ex officio paſtorali. vt. 8. de re-
nū. niſi cum pſidem. §. viti. ¶ Si eo
modo militetur quo noſter iubet im-
perator. vt. xl. di. ante omnia. Itē cum
quis leuitatis cauſa tranſit etiaſ ad
maiorē. non ſufficit licentia petita

vt. xij. q. iij. ſtatuiſmus. ¶ De fugiti-
uis autem requirendis excoſcandis
vel retrudendis ſeruatur q? legitur
j. eo. tit. ne religioſi.

De conuerſione coniugato-
rum. Rubrica.

Superius di-
ctū eſt in genere de
trāſeuntibus ad re-
ligionē hic autē tra-
ctatur in ſpecie de
tranſitu coniugatoz. ¶ Videndū eſt
igitur qñ alter cōiugum altero inui-
to poſſit religionē intrare. vt. j. eo. tit.
cñ. vel ad ſacros ordines promoueri
Itē an ſufficiat alterū ex cōiugib? ſim-
pliciter conſentire vt alter ad reli-
gionē trāſeat vel oporteat illū qui re-
manet vitā mutare. t quid iuris ſit ſi
alter trāſeat altero inuito. ¶ Eſt igitur
ſciendū. t ante aſſumatum ma-
trimoniū poſſet alter coniugum altero
inuito ad religionem tranſſire. j. e.
cñ. t. c. ex publico. ita vt infra duozū
menſum ſpaciū alterum faciat. vt
religionem aſſumat. vel ad coniugē
reuertatur. Sane qd oñs in euange-
lio dicit. nō licere viro niſi ob cauſas
fornicationis vrozem ſuam dimitte-
re intelligendū eſt ſecundū interpre-
tationē ſacri eloqui de his quozum
eſt matrimonium carnali copula cō-
ſumatum. vt in illa ex publico in fine
Sed ſi alter iſtoſi vellet inuito alte-
ro in domo ppria remanere quaſi p
poſitus caſtratis in ſeculo ſeruatur?
nihilominus conſumandum eſt ma-
trimonium iam contractum. niſi vo-
to ſe aſtrinxerit ad obſeruantiam re-
gularem in quo caſu cōpellipoteſt
vt relicto ſeculo religionis ppoſitū
exequatur. vt. j. eo. c. ex parte in fine.
t poſt conſumatum autem matrimo-

nium non h̄ alteri coniugū altero i
seculo remanere religionem assume
ret si is q̄ remanet hoc p̄ mittat nisi
esset cōgruentius ad salutem vt ad mo
nasteriū redeat vbi bona ductus int
rēnde p̄fessionē fecit habitū religio
nis accepit. Si vero ad hoc duci non
poterit. ipsum inuitū credimus non
cogendū. vt. j. e. placet. ¶ Si si alter
coniugū altero scienter consentiēte. cu
ius cōsensus nō sufficit etiā si cōtinē
tiā p̄mittat. sed requiritur ipse sibi cō
uertat. vt. xxij. q. v. qui vxorē. mona
steriū ingrediat. et demū ad vxorē de
monasterio reducat. nūqd̄ mortua
vxore reintrare tenet. Rñdeo sic etiā
si post mortē p̄ime aliam duxit. nā t
unc p̄ excoicationē compellitur mus
llere dimissa ad suum monasterium
reuertat sub regulari habitu de cere
ro dñō seruitur. vt. j. eo. ex. pre. Et est
rō diuersitatis iter illā deest. placet.
et aliā ex parte abbas. q. in illa pla
cet. is q̄ intravit nō habuit cōsensu cō
iugis. rō si impleretur nō potuit so
lennizare altero ignorare vel inuito vt
supius dictum est. Sed in illa ex pre.
is q̄ intravit habuit cōsensum vxoris.
vnde ingressu imariti non fuit alius
defectus nisi suspitio de incontinē
tia vxoris que p̄ mortem ipsius abo
lesynde mortua vxore religio viri in
uenitur ex omni p̄te suffultat q̄ pro
fessio iteruenit. nec desuit cōsensu
vxoris. et suspitio in continentie cessat
et propterea compellit reiterare vt di
ctum est. ¶ Sed nūquid vxor illi
qui intravit ea inuita vel ignorante
poterit intrare eo sibi inuito. In hoc di
stinguo. Refert an marit⁹ sit de mo
nasterio educus. et reconciliatus vxori.
Et tunc eo viuente et inuito non pos
set intrare. An nō sit educ⁹. et tūc p̄ te
vxor intrare inuito. marit⁹ vt vigesima
septima q̄stōe scōa. agathosa. ¶ Itē
q̄d si maritus adulterium cōmisit.

nūqd̄ h̄ vxor eo inuito intrare reli
gionē. Rñdeo sic si fuerit per sententiā
separata. xxxv. q. vj. multorum. et. xxx
ij. q. ij. seculares. q. post sententiā nō
posset de monasterio reuocari argu.
ad hoc optimum infra. eo. c. vlti. vbi
alter coniugum religionē. ingressus
nō reuocatur ab altero qui spiritua
liter fuerit fornicatus. cum iam sen
tentia diuortij lata est inter eos. S3
ante iniam non posset irreuocabili
ter intrare q. si fornicator peteret re
stitutionem ingressi indulgeretur ei
dem. nec obstar fornicationis obie
ctus. vt. s. de resti. sp. item cum quis
et argu. C. de dona. inter virum et vxor
rem. l. si maritus. ¶ Non obstat his
xxxv. q. ij. agathosa. vbi nō reuocet
ingressus a fornicatione. nam illud
intelligo cum sententia diuortij lata
est. Vel loquitur canon ille cum adul
ter agit contra ingressum petitorio.
secus si agit restitutorio sicut dictus
est. Adducit quidam et alii casus in
quo licet alteri coniugū altero inuito
religionem intrare. s. cum alter noto
rie fornicatur. vt. j. de diuor. significa
ti. Sed de hoc illā intelligo cū spolia
tus post spoliacionem adulterius cō
mittit et sic petitioni restitutionis qui
sibi iā competit p̄iudiciū parat si
cedens aut adulterium non ei obsta
ret. vt dictū est. et sic intelligo. j. eo. cō
stitutus. ¶ Sed q̄ro t̄ an adulter in
trare posset religionem innocente in
uito. Rñdeo non. Pena est ex adulte
rio m̄ref. hanc immunitatē nō indu
cit. vt a nexu coniugis liberentur. vt
vt. ff. de interdic. et rele. l. relegatorum
§. vlti. nec ex delicto o3 cōsequi actio
nem. vt. ff. de fur. l. itaq. fullo. et. s. de
suetudine ex pre. ¶ Itē q̄d si inia di
uortij lata esset nūqd̄ adulter intra
re posset innocēte inuito. Rñdeo non
q. innocēs posset adulteriū inuitum
sibi reconciliare si vellet. vt. xxxij. q. j.

non erit et. c. qd̄ aut in autē vt nulli iu
di. §. manifesta. colla. ix. et signatur il
lud aut. C. de adulteriis et incipit. sed
hodie. Et q̄ dicta sunt. s. de religione
assumenda ab vno coniugū altero in
uito. sed in casibus idē puto in sacris
ordinibus recipiendis. ¶ Nūc videat
mus an t̄ sufficiat ex coniugibus sim
pliciter cōsentire vt alter ad religio
nē trāseat vel necesse sit ipm q̄ rema
net in seculo vitas. mutare. Et in hoc
dicit hugo. q. vno intrante monaste
riū et p̄sentente de cōsensu alterius. is
q̄ remanet intelligitur p̄stiteri et āmo
do contrahere nō p̄t vt. xxxij. di. q. v. q. vxorē. xxxij. q. ij. agathosa. S3 ob
stat ei infra de eo qui duxit in mar.
quā pol. per adulte. ex literari. Pos
set tamē ad illā hug. rñdere. q. ibi nō
habent qd̄ interuenerit cōsensus ei⁹
q̄ remāsit. Alj dicūt qd̄ si alter coniugū
p̄mittat alteri intrare nec cōtinent in
seculo remanere et simplr p̄mittat nec
tenet intrare nisi esset iuuenis et suspe
ct⁹. Puto aut viā mediā eligēdā vt cō
iunx qui permiserit alteri intrare. si
suspectus est is qui permiserit com
pellatur intrare et p̄stiteri. Si vero
non est suspectus continentia p̄mis
sa porcit in seculo remanere. vt. j. e.
c. cum sis p̄dictus. et. c. vxoratus. Et
secundū hoc intelligo p̄mam decre
talē hui⁹ tit. Nec ob. his. j. eo. tit. c. ve
niēs. vbi vir intravit vxore p̄mittēte
iuuene et suspecta. nec cogit iſa intra
re. ¶ Sed hoc idē. q. licet illa fuit p̄
fraudē elicitā et p̄ captionē extorta.
vt ex illa iſa colligit manifeste. Et si
hoc est verū quare nō fuit marit⁹ de
monasterio reuocat⁹. Rñdeo propter
fornicationē vxoris post ingressum
mariti cōmissā. vt ibi p̄t. als liqui
sec reuocari maritū. vt. xxxij. q. v. no
tificasti. In eo autem qd̄ dixi. s. q. si
maritus intr et religionem p̄mittens

te vxore et prostetur. qd vxor intelligitur vouere et votum suum solennizare solennizante marito. quia vir et vxor sibi communicant actiões. Adijciebat Jo. et causa ē adiectio. s. si mulier hoc sciret et intelligeret hunc esse effectū sue pmissiōis. Tunc enim post mortem viri contrahere non posset. nec tractum tenere. Ceterum si mulier simplex et iuris ignara hoc non intelligeret neq. sciret nec intenderet sic se ad perpetuum continentiam obligare. quāuis votum simplex quod intelligitur emississe permittendo maritū intrare ppetuo debeat obseruare et sic ē post viri obitū continere. si tamen prater matrimonium t. ar. ad pmissa j. eo. veniens.

De conuersione infidelium. Rubr.

In superio
ri rubrica tractatus
est de conuersione
pugatorum ad re
ligionē hīc autē tra
ctat de conuersione
infidelium ad fidē.

Est ergo videndum quid iuris sit si alter pugatorum infidelium conuertat ad fidem et conuerso si vnus ex coniugatis fidelium labatur in gentilitatis errorem. **S**it itaq. in hac materia distinguendum. Quia si matrimonium contrahat inter duos fideles. matrimonium ratum est. i. indissolubile nisi morte quo ad substantiam matrimonij. Nam et si diuortij iter cedat nō abolet cōfederatio nuptialis. vt. xxij. q. viij. licite. et c. interuenire. Si ergo alter illorū labat i heresim pōt alter q. remāsit i fide agere ad diuortij ppter fornicationē spūalem. et tūc snia necessaria est q. separer quo

ad thori cohabitationē et mutuā seruilitatē vinculo matrimonij pdurare. Et est rō qd sacramentum fidei qd semel admissum nunq. admittit ratiū efficit cōiugij sacm. vt ipsum in cōiugibus illo durante pduret. vt. j. de diuor. quāto sacm. est fidei et baptisimū primū est et quasi fundamentum et iā nua oīum sacroz. vt. xxij. dist. 5. porro. in fi. et j. de pby. non bap. mī. veniens. vñ postro fundamento qd semel positum nō amittit vt dictū est. et probatur in ea dē decre. quāto. et de conf. di. iij. ostendit super edificatio aliorū sacroz firma est. Sed si illud fundamentum non sit positū aliorū sacramētorū superedificatio valida non consistit. Et in casu pmissio cum diuertit non hz locum illa cōsideratio an vel sit lapsus cohabitare vel non. Unde mirabiliter et enomiter errauit Cūcē in hoc qd ipse in glo. suis quas scripsit super illa decre. s. rit. pri. mulier hec cōsiderasse videt qd in hoc casu quē premisi locū non hz in alio vt iaz dicā. Vbi vero matrimonij cōtrahit inter duos infideles et vnus ad fidem conuertit. monet apłs fidelē vt cohabitēt infideli. Ideo autē monet. quia hoc pōt esse multorū occasio lucrandi vt fideles cōiuges in reliquendis infidelib. pmissa licētia nō vtant. vt. xxvij. q. j. iā nunc. sed si infidelis nolit cohabitare fidelē. vel velit sed cū blasphemia saluatoris vel vt trahat fidem ad mortale pctm in his casib. si ne iudicio et pter sniam soluit vinculum matrimonij. Consumelia est creatoris soluit ius matrimonij. vt i illa decre. quāto. Ideo autē soluit qd cum p̄ctum fuit hoc matrimonij nō inuenit fidei firmitatē super qua stabiliū possit cōiugij sacm. Et hec eadē rō est quare in diuortijs supiorū matrimonij reſtrāct snia nō aut in hoc matrimonio dissolueno. Itē nota qd in

De di
feren
tia in
ter
fornica
tione
et
carnalem
et
spūalem

casu primo post diuortij sepatus altero viuentē non cōtrahit. in scō cōtrahit. et ideo fidelis vt hīc licenter et libere faciat testes adhibeat cum infidelis renuit cohabitare vel cum cohabitans blasphemar vel trahit ad mortale peccatum vt de his vel eorū aliquo fides fiat. Item nota differētiā iter fornicationē carnalē et spūalem qd ppter vnicam fornicationem carnalem potest maritus diuertere ab vxore. vt. xxij. q. j. dicit. et c. in coniugio. et j. de diuor. gaudeamus. in fin. Sed ppter vnicam spūalem non nisi p seueret in ea. vt. xxvij. q. j. non solus. In alio autem conuenientia est inter vtrāq. fornicationem. Sicut enim maritus vxorē fornicantē carnalē excludere a sua cohabitatione tenetur. vt. xxij. q. j. c. si qd vxorem. sic et fornicantem spūaliter in hoc perseueret. vt. xxvij. q. j. non solum. Sed cum inter duos iudcos cōtrahit matrimonij. et alter ad fidem conuertit. quia is q. remansit in iudayismo habitare consensit et sine blasphemia vel contumelia creatoris. fidelis tñ ei cohabitare non potest. vt. xxvij. qd. j. iudei. Et est rō quia iudei habēt leges et ppheras et domestici sūt fidei nostre. Et ideo tunc ne iudeus xpianū subuerat. **I**n summa notandum est. qd si vnus ex duobus fidelibus coniugibus labat in heresim. et demum reuertat ad fidem is qui in fide remansit compellit ei volēt cohabitare. nisi ante conuersionē fuissent p snias separati. vt. j. de diuor. de illa. hodie tamē videtur corrigere illa distinctio. j. de diuor. pto. in fi. vbi vt qd idistincte cohabitare cogat. **D**iuortij autem facit si querat apud quē filij debeāt remanere. Dicendum est qd sm vetera iura infantes vsq. ad triennium apud matrem sunt alendi. nam vsq. ad rēpus illud magis indigent lacte quāz

esca. Post triennium vero apud patrē vt. C. de prima po. l. nec filium. eo saluo qd si iudex decerneret etias tales apud matrē nutriendos. ipse estimabit an apud patrē vel apud matrem filij nutriat. vt. C. de diuor. l. vna. Sed iure autenticorū aliud considerat an pater dederit cām diuortio vt mater. vt si pater. tunc filij alantur apud matrem expēsis patris. si mater filij nutrantur apud patrē expēsis mris. vt in aut. vt licet. ma. et aut. s. illud quo qd. et signatur. C. de diuor. fac. et icipit. si p̄stiterit et hoc idem considerat. j. eodes ex litteris. Et alia duo. patria potestas et fauor fidei xpistiane: vt ibi colligitur. et. xxvij. qd. j. iudei. Patre nō defuncto p̄ses determinerē vbi pupilli debeāt educari. vt. C. vbi pup. debe. edu. l. j. et qd.

De voto et voti redemptione. Rubrica.

Ictum est superia de transitu ad religionem. Sed qd post qd transit ad religionem votū emittit vel prius emissus solennizat. Ideo subsequēter tractat hīc de voto et voti redemptione. **U**ideamus igitur quid sit votum. quod sint spēs votorū qui vouere p̄nt in quibus casib. et qualiter possit reddimī et qualiter possit a voto discedi. et an in votis valeat dispensari. et p quem. **V**otum est alicuius boni cum deliberatione deo facta pollicitatio alicuius boni ideo dicitur. quia si de malo quis voueat non obligatur quia in malis promissis rescāde finē in turpi voto muta decretum. vt. xxij. questione. iij. in malis. Cum deliberatione ideo adici. quia votus quod ex facilitate animi magis qd ex arbi

trio discretionis emittitur nō est vī
 2 quāq; obligatorium. vt. j. eod. c. ve
 nientes. §. de reg. ad nostrā. ¶ Uo
 rorum due sunt species necessitatis
 voluntatis. Nota necessitatis sunt il
 la que quis necessario in baptismo p
 mittit. vt abrenūciare dyabolo. et pō
 pis eius tenere fidem. seruare deca
 logum. de conse. di. iij. prima. Unde
 cum homo peccat post baptismum
 dupliciter reus est. et q; peccat in eo
 q; committit. et q; votum pēuariat
 non tamē tanq; pro duobus mortali
 bus peccatis pnia indicetur. sed tan
 q; pro vna circumstātia trāsgressōis
 grauato. Nota voluntatis sunt illa q
 q; voluntarie emittit sup his ad que
 ante votum quis non tenet. sed post
 votum sic. vt sunt vota continentie. ab
 stinentie peregrinationis et similiū.
 Et de his dicitur vouete et reddite do
 mino deo vestro. vt primum ad consi
 lium. fm ad imperium referat. vt. j.
 eo. c. magne. Et de vtrāq; specie voto
 rum dicit Aug. Sunt quedam que
 etiā non vouentes debemus. quedā
 etiā que nisi vouerimus nō debem.
 sed postq; ea deo pmittimus necessa
 rio deo reddere astringimur. vt. xvij.
 q. j. c. j. Ea autem sunt in nostris offi
 cīs grauiora. que cum liceret nobis
 non impendere tamen cā dilectionis
 impedimus. vt. xvij. q. dñe. j. ydola
 3 tria. ¶ Uotum voluntarium subdi
 stinguitur. q; aliud simplex. aliud so
 lēne. Simplex est omne illud cui nul
 la solēntas adhibetur. Solum autē
 continentie votum solēntatur. Sed
 quor modis solēntatur votum nota
 in. §. de regul. §. sed quare. Tu tamē
 scias q; quantum ad deum non mi
 nus obligat simplex votum q; solēne.
 Nam ex sui natura eandem obseruā
 tiam habet vtrumq; in perpetuum est
 seruandum. vtriusq; fractio inducit
 mortale. vti vñq; prohibet cōtrariū

actum. Sed quia ecclesia considerat
 circumstantias. vt. xl. dist. homo xpia
 nus. et de pe. dist. v. c. j. et solēntates
 verborum attendit. vt. j. qui cleri. vel
 vo. rursus. xxi. q. v. iuramentum hui?
 Idcirco diuersum statum in vtroq;
 vt simplex impediat matrimonium
 ptraendum solēne dirimat iam cō
 tractum. vt in p̄dicta decreta. rursus
 xvij. dist. per totus. xvij. q. j. p totū.
 Item maiorē penā statuit in fractio
 ne solēnis q; simplicis. vt. xvij. dist. si
 vir. et. xvij. q. i. virginibus. et. c. deuo
 tum. Et ex hoc satis apparet graui
 delinqui in fractione solēnis q; sim
 plicis voti. Quis enim dubitet sceler
 ratius esse cōmissum qd grauius vñ
 dicat. vt. xxiij. q. j. non afferamus. Et
 hec omnia que dico in voto simplici
 et solēni locus habēt in p̄missio simplici
 et iuramento. vt. xxi. q. v. iuramen
 ti. Et est rō quare magis peccatur in
 fractione solēnis q; simplicis q; qui
 frāgit solēne peccat in deus. offendit
 p̄stōnem ecclesie. et homines cōfōs
 scādalizat qd in simplici non contin
 git. ¶ Pōt vouere quilibet quia il
 lud p̄siliū vouete et cōmune ē omni
 4 bus. q; enim vouet opera pietatis
 spū dei ducit. et ideo non est sub lege.
 vbi enī spūs dei ibi libertas. vt. xix.
 q. j. dñe. §. de regul. l. §. Et capiunt que
 dā p̄sone que sine consensu aliorū re
 ligionē vouere non p̄t vt ep̄s sine li
 cētia pape. vt in p̄dicta l. §. et. j. eo. titu.
 magne. Impubes sine patris vel tu
 toris auctoritate. vt. xx. q. j. c. j. et. l. j. Et
 seruus absq; dñi voluntate. vt. xvij. q.
 ij. si q; incognitus. Uxor sine licentia
 viri. vt. §. de p̄uisione p̄ugatoris. p
 totum. Sed nec monacho l. §. vouere
 sine licentia abbas. vt. xx. q. iij. mo
 nachis. Quod intelligi in voto absti
 nentie per quod alij fratres scanda
 lizarent. ¶ Sed nunquid votus qd
 quis ante monachatum emisit po

Uotū
 sim
 plex i
 pedie
 mīr
 mo. §
 hend.
 solēne
 ne at
 diris
 miris
 p̄ctus

test abbas reuocare. Videtur q; si c.
 ar. xxiij. questione. v. noluit. ¶ Om
 nia vota voluntatis redimi possunt
 et commutari auctoritate superioris.
 ex cuius arbitrio dependebit consi
 derare qualiter persone et causas
 commutationis vt ex hoc colligat an
 recompensatio melior sit et deo ma
 gis accepta. vt. j. eo. c. j. Preter votum
 continentie in quo dispensari nō po
 test. vt. j. de statu regul. ad monaste
 rum. in. §. Quod ideo contingit quia
 vix posset aliqd inueniri quod debe
 ret castitas commutari. ar. xxiij. q. j.
 nuptie. xxiij. q. v. tunc saluabitur. Et
 castitas sola est que potest cum fidu
 cia deo animas p̄sentare. vt in auten
 tico de leno. §. sanctissimus. colla. l. j.
 Nulla autem commutationem pōt
 homo dare pro aia sua. cum aia sit p̄
 ciosior omnibus rebus. vt. xxiij. que
 stione. ij. si habes. Ideo autem dixi.
 vota voluntatis commutari nō pos
 sunt que in baptismo promittuntur.
 hoc enim esset dispensare extra deū
 vel contra fidem. qd non l. §. vt. xv. q.
 j. sunt qdam. xv. dist. sicut. x. q. ij. qui
 6 resistit. ¶ Sed vota voluntatis. vt di
 ctum est commutari possunt. quia in
 veteri lege in qua nō minus obligat
 p̄ceptum domini q; hodie votus obli
 get in ecclesia progenera q; dño man
 dabantur offerri quedā domino red
 debantur. vt primogenita leuitari.
 quedam redimebantur vt aliarū tri
 buum. quedam commutabantur in
 aliud. sicut primogenitus asini. qd cō
 mutabatur pro oue. vt. j. eodē. c. j. ma
 gne. ¶ Sed nunquid quilibet prelatus
 potest prestare auctoritatem cōmu
 tationi voti. Dicit quidam q; nullus
 nisi is cui p̄mittitur hoc a papa sp̄ali
 ter. vt. j. eodem titu. ex multa. Credo
 tamen q; cuilibet ep̄scopo permissa
 sit commutatio voti. vt. j. eodem. c. j.
 Et quod dicit illa decre. ex multa. spe

cialē est in voto ultramarino. qd sta
 tutum est ob fauorem subsidij terre
 sancte. Sed is cui voti illius fuerit di
 spensatio sp̄aliter delegata in cōmu
 tatione voti illius habet attendere
 ea que cōtinent. j. eo. c. qd sup his. et
 c. ex multa. ¶ Potest a voto discedi
 8 quattuor modis. Primo si auctori
 re superioris fuerit commutatus vel di
 latatum. vt. j. e. c. j. et. c. non est. Secū
 do cum vouens votū suū qd in tem
 porali obsequio consistit in ppetuas re
 ligionis obseruātiā p̄pria auctori
 tate cōmutat. vt. j. eo. titu. scripture.
 Et sic pōt intelligi qd. §. de iureiur. p
 uenit. Si tamē q; votum t̄pale p̄fice
 rer et deum ad religionē migraret.
 tutius videret argu. j. de spon. cōmis
 sum. Tertio ppter defectum cōditōis
 vt. §. de iureiuran. puenit. ij. Secus si
 absolute q; voueat nulla cā cōditio
 ne rumpenda sunt que sine vlla con
 ditione vouentur. vt. xxiij. questione
 vlti. c. vlti. Quarto propter defectum
 cause propter quā vouetur. vt. j. eodē
 titu. magne. in fine. Secus tñ est i vo
 to religionis. qd ex falsa causa nō vi
 tiatur. §. de conuersi. coniuga. ex par
 re. Et q; dixi a voto conditionali pos
 se recedi intelligo siue cōditio sit spe
 cialis et exp̄ssa. vt. j. de condi. appo.
 verum. de illis. et. c. super eo. et supra
 de restitutio. spolia. olim causas siue
 sit tacita. sed talis que ex sui natura
 isit voto vt si potero. si vixero. si deus
 voluerit. nisi deus aliter reuelauerit
 vt probantur hec. xvj. questione. j. in
 parrochia. xxi. q. ij. beatus. xvij. q. j.
 beata Maria. ¶ In summa notan
 dum est q; si vouens impediatur ex
 9 qui votum in potentia facit. expectā
 dus est donec cesset impedimentum
 vt. j. eodem titu. q; super his. ff. de va
 ca. mune. l. vltima. j. de sentē. excom
 mu. de cetero. Nec interim habēdus
 est voti trāsgressor. arg. ff. q; sancti. co.

v ij

l. vii. voti obligatione in sui robore p
durante qz difficultatis cā ad incom
modū promissionis nō ad impedimē
tum stipulationis pertinet. vt. ff. de
ver. obli. j. continuus. §. est autem.

De statu monachoz & canonicor
regularium. Rubrica.

Actum est su

pra de conuersione ad
religionē. Sz qz qd con
uertuntur frequētius
monachi sunt vel ca
nonici regulares. Ideo subiiciuntur
tractatus de statu monachorum & ca
nonicor regulariū. ¶ Videndū test
igitur qualē vitā debeāt ducere mo
nachi & canonici regulares. Itē i quo
conueniant & in quo differāt mona
chi & canonici regulares. qualē ha
bitū gerere debeāt. & que sint necessa
ria ad vitā regulare obseruandam.
¶ De vitā quorūdam monachorum
& habitu tractat. j. eo. c. ad monaste
riū. Sz qz circa hoc diuerse inueniun
tur obseruatīe & statuta magis hoc p
institutiones eorum instruitur quas
p iura. Ut tñ sciamus q monachi pe
culiū habere nō possunt nisi ab abba
te fuerit p iniuncta administratōe
permisum. vt. j. eo. c. ij. in prin. & §. qz
vero. Nā tñ in regula beati bñdicti pre
cipit puideri p quoz manus negocia
monasterij procurantur. vt. j. ne der.
vel mona. c. j. Singuli p villas & opī
da nō ponantur. vt. j. eo. c. ij. de cap.
mona. c. vlti. & pe. An aut in ecclesijs
parrochialibus possint prefici & eis
animarum cura cōmitti. dubitari so
let. Dicunt enim q olim ex dispensa
tione poterat bo. di. pūctis. hodie de
iure cōmuni potest. vt. xvi. q. j. in par
rochia. cum pro utilitate doctos & c. si
monachus. Et tñ debent q nec ho

die possunt prefici secularibus & pa
rochialibus ecclesijs sine dispensa
tione vt. j. de cap. mo. c. j. Sed in hoc dī
potest q olim nō poterāt prefici nisi
ex necessitate vt in predicto. c. pūctis
hodie vero possunt etiam utilitatis
causa. vt in prealle. cum p utilitate.
Et hoc locum habet in ecclesijs in q
bus plures monachi ēē possunt. Ses
cus si ecclesia talis sit in qua mona
chum oporteat solum esse. vt. j. eod. c.
ij. in prin. & j. eo. c. qd dei timorem. Pus
to autem q episcopi monachos pos
sunt preficere secularibz ecclesijs auz
abbatum consensu. vt. lxiij. distin. c. j.
Et hoc verum est in ecclesijs que non
spectant ad monachos pleno iure.
vt. §. de sup. negli. prela. sicut. §. de pre
ben. de monachis. & j. de priuile. cum
& plantare. §. in ecclesijs. xvi. q. j. sane
& c. statuendū. In his autem que ad
eos pertinent pleno iure. sufficit ab
batis consensus. vt. xvi. q. ij. vlti. & si
sic fuerint instructi possunt predicare
baptizare. missam ad populum cele
brare. & certa officia sacerdotalia mi
nistrare. vt. xvi. q. j. §. ecce. in hoc cū
omnibus sequentibz. c. vlti. ad §. his
omnibus. Aliter non habent huius
officia. vt. xvi. q. j. per totum vsqz ad p
dictum. §. ecce in hoc capitulo. ¶ Et
sciendum q cum monachi ad prela
turas transeunt seculares absoluit
a quibusdam obseruantijs. vt a iei
nio silentio & vigilijs. Et est ratio qz vt
dicit canon. nemo potest ecclesiasti
cis obsequijs deservire & in monasti
ca regula ordinare pistere vt distri
ctionem monasterij. teneat qui quot
tidie in monasterio ecclesiastico cogi
tur permanere. vt. xvi. q. j. nemo. In
alijs autem non absoluitur vt habi
tu obseruando continentiam & de p
prio non habendo. ¶ Sed nunqd ab
soluitur ab obedientia abbatis. In
hoc distingue. Quia aut transfertur

ad ecclesiam episcopales. aut ad aliā
minore. si ad episcopale omnino ab
soluitur a iurisdictione & obedientia
abbatis. vt. xviij. q. j. c. j. si ad aliā mi
nore subdistingue. aut illa ecclesia est
subiecta abbati suo aut nō. si est sub
iecta abbati suo quo ad reposita tñ
cōmittitur ab obedientia illius quo ad
spiritualia. vt. xvi. q. ij. sane. j. de cap.
mona. c. j. si vero ecclesia sit subiecta
abbati suo in spiritualibus & reposita
libus tunc trāslatus remanet subie
ctus abbati in oibus & seruabit oia si
cuti prius preter tria. ieiunia. silentijs
& vigilijs. q in ecclesia seculari serua
ri nō possunt vt superius dictus est
si autē ecclesia in nullo sit abbati sub
iecta tñc monachus trāslatus in
nullo teneat abbati. vt. xvi. q. j. in par
rochia. nec ecclesiā suam reget scdm
dum officium monachale. qz ad quā
cūqz ecclesiam veneris illius consue
tudinē seruabis. vt. xij. di. illa. xij. di.
quisquis. sed nunqd ab usu carniū
eximitur a regula monachali. Cū def
q nō qz canon cām infirmitatis tñ
excipit in monacho. de conse. disti. v.
carnē. satis tamen dici possit q sic ne
alijs cum quibus viuut hoc scandalū
inducat. vt. xij. disti. quisquis. sed vbi
alijs nō est scandalum vel vbi mona
chus cōmonachus hz cum quo viuut
vt. j. riu. qd dei timorē seruabit regu
lam quo ad esum. ¶ Monachi & ca
nonici regulares conueniunt inter se
in his q sunt substantialia religiōis
vt in abdicatione pprietatis obedē
tia. & continentia. vt. j. eo. riu. cū ad
monasterium in fi. xij. q. j. nō dicatis
vt. j. eo. super quodam. Et tñ hoc di
cit nicolaus papa. Nō enim putam
q absit religiosus canonicos a san
ctorum monachor confortio se iun
ctos. vt. xx. q. ij. presens in fi. & j. eo. ti
tu. qz dei timorem. Item sicut isti sic
nec illi claustrum exire debent. vt. j.

ne de. vel mona. non manopere. et
c. super specula. Itē vt cōmuniter doz
miant & vescantur. vt. §. de vita & ho
deri. qñ. xxiij. distin. preter hoc. de cō
se. dist. v. in omnibus. xij. q. ij. necessa
rio. Item & in alio vt. j. eo. in singula.
¶ Discerunt autem in quibusdā. qz
quod statutum est de monachis vt
singuli per villas & oppida nō ponā
tur. vt. j. c. ij. de canonicis regularibz
spāliter nō cauetur. Item quo ad ha
bitum. & quo ad esum regule seruāt
laxiori. vt. j. eodē. c. qd dei timorem. ¶
¶ Ad obseruantia regularem neces
sariū est vt in singulis regnis siue pro
uincijs fiat de triennio in triennio
cōmune capitulum. Abbati atqz pro
rum abbates proprios non habēt
qui non cōsueuerunt capitulum tale
exercere in quo diligens habeat tras
tatus de reformatione ordinis & ob
seruantia regulari & hji qui capitulo
presunt corrigant & reforment q cor
rectionis & reformationis officio no
uerint indigere. vt. j. eo. tit. in singu
lis. Item vt in correctionibus & refor
mationibus & disciplinis regularibz
non appellentur. vt. §. de appella. ad
nostram. & c. reprehensibilis. j. ne de
ri. vel. mona. relatum. §. de appel. cū
speciali. Quod intelligo cum modus
correctionis qualitate peccati non ex
cedat. vt. xxiij. q. ij. qui peccant. in fin.
Nam nimie asperitatis increpatio
nec correctionem recipit nec salutem
n. vt. xij. distin. cum deatus. Item vt
mittantur visitatores per puincias
qui de statu monasteriorum & obser
uandis regularibus diligenter inqu
rant. & tam in spiritualibus q in tem
poralibus corrigant & reformēt que
viderint corrigenda monachos cor
rigi faciant per abbates. nihilomin
& ipsi corrigant quos contumaces in
ueniunt rebelles. Quod si abbates
in hoc fuerint negligētes. proclāmē

v iij.

tur et putiant in capitulo gñali. Si vero visitatores aliqui abbatē digni inueniant ad monitionē denūtiēt epō loci. Quod si implere neglexerit visitatores vel p̄sidentes capitulo generali hoc referāt apostolice cedi. Si vero abbas amouēdus fuerit et ep̄ p̄t suspendi ab administratiōe per visitatores vel p̄sidentes in capitulo generali amotione illius summo p̄tifica referuata. vt. j. c. ea qui. Et hoc loci h̄zin monasterijs monialium quo ad articulos corrigendi reformandi suspendendi et amouēdi. vt. j. eo. de creta. ea q̄ in fi. ¶ In summa notandum est q̄ si priores aliqui per electiōnē canonicā fuerint instituti sine causa et sine iuris ordine remoueri non possunt. vt. j. eo. c. ij. §. priores et accedunt ad hoc. lvi. di. satis peruersum. xvi. q. vlti. inuentū. xv. q. v. c. ij. §. de in di. c. ij. Alii aut priores q̄ non sic eliguntur sed eos abbates instituunt et si cur voluit de facili remouent. vt. j. de symo. per tuas in fi. In primis cōfirmari possunt prioratus. vt. §. de p̄sben. In posteriozibus nō. vt. j. eo. tit. cū ad monasteriū. §. in refectorio in fi. §. de cōfir. vti. vel in iuri. ad nostram. et c. p̄receptū. ¶ Itē notādū q̄ de oblationibus quotidianis de his q̄ cōferuntur in vita cōferentiū ecclesia cathedralis nō habebit aliquā portionē. vt. j. c. j. et xv. q. j. cum pro utilitate. Ceterū si mortis vel sepulture cū aliqd monasterio conferat maior ecclesia habebit portionem canonicam. vt. §. de sepul. de his. c. relati. et §. de resta. requisisti. Itē in cathedralium soluiunt monachi. vt. x. q. ij. inter cetera. nisi ne hoc a fundatione ecclesie cōuenisset. vt. xvij. q. ij. cleutherius. Et quo ad hec monasteria dicuntur nō subesse legi dyocesane. et xvij. q. ij. q̄ sic §. de offi. or. dilectus. Capelle tñ monachozū subsunt. §. de offi. or.

conquerente. et de p̄ben. de monachis. Nec obstat canon ille. x. q. ij. inter cetera vbi dicitur monasteriū basilicis ab hac solutionis expressione se iunctis. Illud enim sic exponitur basilicis monasteriū id est basilice que sunt monasteria. Et hec vara sunt nisi monasteria cum capellis libertatē donent tñ enim ea lege qua monasteria et capelle censentur. vt. j. de p̄j. u. qm̄. et c. cū capella. et ar. xv. q. ij. vi. sis et de hac materia not. §. de offi. or. §. que autem.

De religiosis domibus.

Ractatū est supra de conuersiōe et statu religiosorum. hic subiicitur tractatus de domibus eorūdem. Et ideo ponit hic rubr. de religiosis domibus vt ep̄s sint subiecti. ¶ Cū dū est igit q̄ dicant religiose domus? auctoritate sint construende cui subiecte sunt. et in quibus an ad seculares vsus cōueriti valeant. que religio sit assumenda post q̄ domus fuerit cōstituta. ¶ Religiose domus dicunt monasteria. tēpla. hospitalia et alia loca similia. ad pios et religiosos vsus deputata quocūq̄ noīe censentur. vt. j. eo. c. de zenedochijs. et c. de ep̄sco. et cleri. orphanotrophos. et l. oia. Oratoria ēt que aliqui ex deuotione in proprijs domibus auctoritate ep̄scopi constituerint loca religiosa sunt. vt. xij. di. oratorij. xvij. q. ij. quidam de cōse. dist. i. vnicūq̄. et c. clericos. et c. si quis. Oratorium autē idem est q̄ ecclesia seu capella. vt. j. de eccle. edifi. c. vlti. ¶ Construende sunt domus religiose auctoritate ep̄li. vt. xv. q. j. quicūq̄. cum solemnitate illa que habetur de confes. di. j. nemo in autē. de eccle. ritu. §. si quis autē

voluerit col. ix. Subsunt autē tam ecclesie q̄ domus religiose illi ep̄o in cuius dioceſi cōsurgūt. vt. xv. q. vij. ois basilice. et xvij. q. ij. monasteria. et j. c. de zenedochijs. nisi priuilegio sint minuite. vt. j. eo. c. constitutus. vel p̄scriptione. vt. §. de p̄script. auditis. Subsunt autē in q̄ duabus legibus lege diocesana et iurisdictionis vt dixi §. de offi. or. §. que autem. sed vtrūq̄ legem diocesanā et iurisdictionis ep̄s remittere p̄t. vt. j. c. constitutus. et j. de sensi. cū venerabilis in fi. et xv. q. ij. vlti. Zicet videat q̄ iurisdictiones remittere non possit. q̄ sicut subiecti scilicet eximere a iurisdictione prelati non p̄t. vt. §. de foro cōpe. si diligēti. x. q. ij. si clerici cuiuslibet et c. deri cum nulli. sic nec prelati p̄t a se excutere iurisdictionem ordinariā quā h̄zin subiectis ar. ff. de offi. p̄e. l. legatus. Ceterū est tñ qd̄ prius dixi. Nam ep̄s potest dare decimas extra ecclesiam baptismalem. vt. xv. q. j. statutus. potest vni ecclesie detrāhere et dare alteri. vt. j. de excep. p̄e. sicut veniunt. xij. q. ij. done. dñm modo cū cōsensu sui capitulū. vt. §. de dona. pastozalis. ¶ Domus religiose ad vsus seculares reduci non possunt. vt. j. eo. tit. inter quatuor. Et est hoc gñale in oibus cōsecratis. vel deo dedicatis. vt xij. q. ij. que semel §. de re. permu. mācipia. de conse. di. j. ligna. et c. vasa. et ff. de reli. et sumpti. hunc. l. si quis sepultura. Unde si monasteriū aliqd fuerit de formati p̄ monachos eiusde ordiſ si p̄t fieri reformet alioquin p̄ monachos alteri ordinis. vt. j. ne clerici vel mona. relati. nō aut per clericos seculares. vt. j. eodem. ritu. per quatuor et accedit ad hoc. xvij. q. ij. peruenit dudum et §. titu. proximo. c. vltimo. §. vlti. post q̄ autem domus aliqua fuerit constructa assumenda est religio vna de approbatis. vt. j. eo. titu.

tu. ne nimia. noua enim sine licentia domini pape assumi non possit sicut nec nouum institui collegij sine p̄ncipe. vt. ff. de coll. l. ij. ¶ In summa notandū est q̄ si abbas vel prior alius cuius monasterij p̄ter assensum fratrum obedientiam promittat ep̄o loci. si monasterium sit exemptum vel legitima p̄scriptione munitum nō p̄iudicatur eidem. vt. j. eo. c. cum dilectus filius. Item quid monasteriū aliquod alteri monasterio vniat ep̄o ignorante nunquid vniō valet. Unde tur q̄ sic maxime si vniatur monasterio regule artionis. Nā licitum est cui liber ad artiore transire religiones petita licentia et si non est obtenta. vt. §. de regu. licet. et c. sane. Item p̄ vniōnem huiusmodi non eximitur monasterium a iurisdictione dyocesani ep̄scopi. vt. j. eo. d. ritu. q̄ monasterium. vnde ep̄scopus raturū debet habere quod alteri p̄dest et sibi nociturum non est. vt. ff. de aqua pluuiā arcenda. l. in summa. §. item varijs. Sed contra hec sic allegatur. ad ip̄m spectat vnire ecclesias. j. de excessi. prelato. sicut vnire. p̄ndentie enim ipsius committitur qualiter ecclesie sue dyocesane consistere debeant. vt. lxx. distinctione. sanctorum. Item p̄ vniōnem p̄iudicium sit ep̄scopo. quia monasterium quod vnitur gaudet p̄ilegijs et immunitatibus illius cui vnitur. quod enim alteri aggregatur eius debet imitari naturam. vt. j. de statu regularium recolentes. c. de rei vro. actio. l. vna. c. comunia de leg. l. j. Puto sine consensu ep̄i hoc fieri non debere et inelligo q̄ in de creta. §. de his que vi met. ve causa si ecclesia cum dilecti. habitus fuit cōsumma vna ep̄i. ¶ Tribus autē modis vnus monasterium vel vna ecclesia vnitur modis alteri vno modo sit vt cum vna alteri vnifal subiiciatur. ¶ Et tunc subiecta vniet ceteri.

¶ iij

fm obseruantias eius cui subijciuntur
z priuilegijs eius vt vt in preallega
ta decre. recollectas circa fi. z ideo ne
cessarius est epi cōsentus vt p̄dici. et
fm hoc dīna ecclia dependere ab al
tera vt. s. de cra. z qua. in oz. p̄fess. eaz
re. Sōdo modo sic vt cuqz due ecclie
vntunt ita et neutra subijciat alteri.
nec est scire q̄ sit illa q̄ vnitur q̄ sit illa
cui vniatur altera. sed ambe ecclie sic
pueniunt vt canonici vnius vel mona
chi sint canonici vel monachi alter
ius. z sint oia cōia. z tunc crunt qua
si vna ecclia quasi vniū collegium.
et viuunt fm meliores obseruantias
z p̄seruandines q̄ hactenus in vtraqz
vigeant z r̄deant ep̄is diuersarū
diocesium vel eundē sicut prius. vt illi
qui: viuūt in illo loco r̄deant suo dyo
cesano in his in q̄bus dñt. z isti qui vi
uunt in isto r̄deant suo si diuersos
habeant dyocesanos vt vniō nō no
ceant dyocesantis. vt. j. eodē. caplo.
quia monasterium. Tertio modo sit
vniō duarū eccliarū vt oues
remaneāt. z possessiones diuise sint
sicut prius et collegia duo. sed in hoc
tantummodo vnum habeat p̄latū
qui p̄fess. vtriqz. Sic z imperator du
as dignitates coniungit in vnum. vt
in auc. vt iudices sine quoquo suffra.
§. illud. col. ij. De iure autem ep̄isco
pi erit quod dixi in modo scdo. Quar
tuor autem sunt cause propter quas
vniō eccliarū fieri potest. Propter
temporis qualitatē seu turbatio
nem. vt. xij. questione. j. et temporis
qualitas. Item duarū eccliarū
vicinitas vt ibides. Item ecclie pau
peras. vt. x. questione. iij. vniō circa
finem. Item a clerics vel monachis
desolatio vel destitutio. vt. j. eodē.
quia monasterium.

De capellis monachorum.
Rubrica.

In rubricis tractatum est de
monachis z alijs religio
sis. hic tractat de eorum
locis z capellis. z id subijciat hic rub.
de locis vel capellis monachorum seu
aliorū religiosorum. ¶ Est igit vidēdus
quid iuris habeant monachi alij re
ligiosi in suis capellis. Et in hoc disti
guendum est. q̄ aut monachi ius ha
bent in capella ex fundatione aut ex
donatione layci. Si monachi capel
lam in proprio solo exp̄sis proprijs
fundauerint. habent in ea oia tēpora
lia z ep̄s oia sp̄ialia. Et hoc est quod
alibi dicitur sacerdotes de p̄p̄li quidā cu
ra ep̄is reddat rōnē. abbati vero p̄ re
bus tēporalibz ad monasteriū perti
nentibz debita subiectionē exhibeat.
z sic sua cuiqz iura seruentur. vt. xij.
q. ij. sane. z. c. statuendū. j. de p̄uile.
cum z plantare. §. in ecclie. j. e. c. j.
§. de p̄ben. in lateran. z. c. de mona
chijs. habent z nihilominus ius p̄e
sentandi. vt. s. de supplen. neg. p̄e. si
cur. Et per hoc notare potes q̄ cū col
legiū regulariū. z idem in secularibz
p̄uto fundat aliquā eccliaz. pingui
ius hz ex fundatione q̄ laycus. q̄ z si
ius habeat p̄tandi. vt. j. ti. p̄ti. i. pos
sessionibz tamen ecclie quas etiam
ipse confert nullam retiner potesta
tem. vt. x. q. j. nouerint. possunt tamē
layco patrono statui aliqui pueniunt
in ecclia p̄cipiendi. vt. j. ti. p̄ti. p̄er
ea. Et sic intelligo. xxiij. q. viij. tributū
quod intelligo ante consecrationem
ecclie. ar. C. de dona. que sub modo
l. perfecta. z. xij. qd. vlt. filijs possunt
autem ante consecrationem vel post
possessiones aliquę beneficij vice cō
cedi z maxime patrono. vt. xij. q. vj.
illud. z. xij. q. j. possessiones. Si vero
ex donatione ep̄is monachi ius
habeant. vt in capella tunc si certo

modo donauit eis ep̄iscopus ius illud
habeat qd̄ exp̄sum est. ar. ff. s. pac.
l. in traditionibz. Si vero ep̄s contulit
pleno iure. tūc monachi hēbūt tpa
lia z sp̄ialia z institutiones vt. xij.
q. ij. visis. Qd̄ si ep̄s simplr donet. tūc
illam portionē contulisse videt quā ep̄i
scopus t̄p̄aliter in eadē p̄p̄ere con
suevit. forte aliquid tēpore dedicati
onis impositum. Sed si ep̄s nihil tale
percipiebat in ipsa tunc donasse vide
tur oē id quod sp̄iali iure p̄cipiebat
in ea. vt tertiam vel quartam de obli
gationibus viuoz z mortuoz. p̄ter
cathedraticum. Ut autē hec donatio
sit legitima cōsentus est capituli req̄
rendus. vt. j. de dona. pastoralis. Ubi
vero ex donatione layci ius sibi ven
dicant religiosi in ecclia tunc tantū
modo ius obtinent patronatū vt. j. co.
c. cuqz seculi. z si qd̄ aliud percipiebat
laycus tēpore t̄p̄aliter in eadē vt superi
dictū est. nō est potuit laycus p̄ ius
ris in ecclia p̄ferre layco q̄ sibi cō
pereret. vt. j. ne dore post o uoz. res. c.
nuper. j. q. j. z. j. q. vij. dayberti. ff. de
re. iur. l. nemo plus. z. ff. de d̄p̄e. emp.
z ven. l. alienatio. Quāuis casualiter
z sp̄aliter hoc ḡnale fallat vt. s. d̄ ele.
suffraganeis. ff. de vsufru. l. qd̄ n̄m.
ff. de acqui. re. do. in. l. non est nouum
z. ff. de acq. pos. l. interdū. Sz quid si
in ecclia male a layco detēta ex do
natione ipsi in vltus trāserit mona
chorū. ep̄o loci p̄bente cōsentum. Ld̄
stabit hec donatio p̄petua firmitate
subnixā vt. xij. q. j. c. vi. vt si layc erat
patronus ius pronatū trāseat in eol
dē z nihilominus qd̄ t̄p̄aliter ep̄s ob
tinebat. si nō laycus p̄onus nō erat
salte ius ep̄i trāst. s. de do. pasto. j. de
iure patro. illud. Et hec oia locū h̄nt
in monasterijs q̄ nō sunt exempta cū
suis capellis. alioquin dyocesanū ni
hil iuris habet in capellis sicut nec in
monasterijs ex q̄bus capelle depen

dent. vt notauit. s. de sta. mona. in fi.
¶ In summa notandū est q̄ si aga
tur de subiectione capelle nō est agen
dum d̄ ipsam. sz p̄tra superiorē q̄ est in
possessione vel quasi subiectionis ipsi
vt. s. ti. p̄ti. cū venerabilis. s. de elec.
querelā. xij. q. iij. inter memoratos.
s. de rescrip. ex parte. ff. de lib. exhi. l.
vi. ff. de serui. l. vlt. z. ff. si ser. ven. l. is
cuius. z nihilominū agi pōt d̄ rectorē
capelle. vt. s. de appe. ad audientiam
s. vt lite non p̄est. qm. xij. q. ij. qd̄cūqz.
z in p̄dicta decre. ex parte.

De iure patronatus. Rub.

Sim⁹ supra

de iure p̄onatū in spē
s. qd̄ competit mona
chis z alijs religiosis.
Tūc cōiter z ḡnaler
de iure p̄onatus agamus vñ subijci
tur hic rub. de iure p̄onatū. ¶ Vide
amus igit qd̄ sit ius p̄onatū. ex q̄bz
pueniat q̄ cōpetat p̄ono. an sine p̄i
ratione valeat iustitio. qualr ius pa
tronatus in aliū transferatur. Itē qd̄
si plures sint patroni z discordant in
p̄ntando. Itē infra qd̄ t̄p̄s patronus
debeat p̄ntare. ¶ Ius p̄onatus est
auctoritas seu p̄as pueniens ex bñf
cijs ante cōsecrationē ecclie collatis.
¶ Patronatus autē ius p̄uenit ex
fundatione donatione soli collatione
xij. q. vij. filius. z. c. quicūqz. xviij. q.
ij. abbatem. Et hoc vñ vt. continen
tur. Patronum faciunt dos edifica
tio fundus. ¶ Competit patrono
aliquid honozis. aliquid oneris. ali
quid vtilitatis. Aliquid honozis vt si
ecclia non fuerit collegiata presen
ter. vt. j. fere p̄ totum. si fuerit colle
giata. tunc non electioni faciende. sz
iam sacre honestius patroni postu
laturus assensus. nisi ex speciali con

cessione obtineatur ptes suas inueni
ponere debeat electioni tractande.
vt. f. eo. c. nobis. Jre habet aliquid ho
nours. quia pms in processione ince
dit. vt. xvj. q. vij. pie metis. z. c. frigen
tius. habet aliquid oneris. quia te
netur defendere ecclesia ab omnibz
oppressionibz. vt. xvj. q. vij. filijs. lba
bet aliquid utilitatis. quia fixgat ad
inopiam alēdus est de bonis ecclesie
vt. xvj. q. vij. filius. z. c. quicunq. Et no
tatur duobus versibus. Patrono de
betur honor omnis utilitas. Presen
ter pñt. defendat. alatur gen. Pñt
etias patronus pñter egestatē aliqz
reddidit habere moderatos ab eccle
sia cuius patronus existit vt hic no
taui. s. titu. pri. circa prin. i. Sine pre
sentatione institui non debent in ea
ecclesia que patronū habet z si spore
tis patronis hoc factū fuerit fm rigo
rem iuris est institutio irritanda. vt
f. eo. c. illud. in fi. vel irrita nūcianda.
z ad instituentis verēdiciā instituit
amouendus est z alius quē patron?
condignū elegit ordinādus. vt. xvj.
q. vij. decreuimus. Sz si laycus repre
senter vnū z postea variat alium pre
sentando videtur a pñlo discedere po
steriorē presentando. vt. ff. de cura.
l. si cum. §. vlti. z. §. de cura. non inu
ste. z tunc videtur arbitrio episcopi.
relinquendum qz eorum alteri prefe
ratur. vt. f. e. c. cum autem aduocatus
vt in casu isto sit locus gratificationi
sicut alis. ff. de reli. z lump. fu. l. vlt. ff.
de noua. l. fidiu. §. si decem. ff. de pe
culio. l. summa. ff. de pos. l. ei apd quē
§. j. ff. loca. z. c. d. l. in naue saufeni in
fi. Licet sit ar. contra q non sit locus
gratificationi. ff. que in fraudē cre. l.
pupillus. Admittitur pecvariatio pa
troni layci duplici rōne. Una quia in
casu isto loc? est penitēcie. sicut z alis.
ij. q. ij. si quis iratus. z. c. si quē peni
tuerit. z. q. vj. §. si xō. z. l. si quis libel

los. Alia rōne. qz pñtatio ex pñtatio
ne non acquirit ius in re. vñ alio pre
sentatio z institutio potior est condi
tio possessoris. quonā anteq pñtatio
p ocofianū episcopum approbatur
factū nō est quod a patrono fuerit in
cohabitū. vt. f. eo. c. q autem cōsulis. Et
pñtatio sicut dicit. superior variantē
admittit. quia nonnunq pñtor va
riationē admittit. cōsiliū mutan
tis non aspernatur. vt. ff. de col. l. nō
nunq. Quāvis alter inconstantiā ar
guatur. vt. ff. de p. u. l. in cause. Ua
riatio aut non admittit in pñsa ec
clesiastica variatē. vt in predicta dec.
cum aut aduocatus in fi. Et est ratio
quia qdam res phibent in clericis q
in laycis tollerant. z in eodē genere
delicti plus dñ peccare cleric? q lay
cus. vt. xv. di. nulli fas. j. q. ij. saluator
xj. q. ij. pñcipue. xxxij. q. v. q viderit.
xix. di. nulli. §. de here. ex dñ amicus. §.
pñtatio. ff. de re. mi. l. omne delictus. §.
augetur. Et qd dñ pñtatum a layco
nō habere ius in re eo q ratum non
est a patrono quod fuerit inchoatus
priusq a prelato fuerit approbatus
recipit ctra. §. de re iudi. cum bertol
dus. vbi pñmo pñtatus z non admis
sus agit ctra fm pñtatiō z institutiō
vt amoueat. In quo sic dicendū si qz
presenter ab eo qui ius hz presentan
di. z cum sit ydoneus nō admittitur
a prelato. z patronus nō variet. ius
habet in re z agere potest contra in
stitutiō a nemine vel a falso pñono p
sentatiō. Et sic loquitur. cum bertol
dus. sic loquit. xvj. q. vij. decreuimus
vbi autem verus patronus alius re
presenter z variat aliū repñtando lo
cum hz. c. cū aut aduocat. z. c. qd aut
cōsulis. vt pñmo pñtatus ius nō ha
beat in ecclesia ad quem pñmo fue
rit presentatus vt possit agere aduer
sus scōdo presentatum z institutum.
Sed poterit agere contra prelatus

qui eum presentatiō z ydoneū malis
ciōse non admittit forte differendo i
stitueret z difficultates. aliquas inge
rendo vt variet patronus z alterum
pñter. z ager vt pñdeat ei in bñficio
competēti. vt. f. eo. c. ti. pastoralis. Et qz
prelatus nō admittit pñtatum ydo
neum sic pñt. dixerunt quidā non
ē locū gratificationi z correctam ēē
illam de cre. cū aut aduocatus. p illā
pastoralis. Sed verius est qd pñmo
dicit. vt gratificatiō sit loc?. z q gra
tificatiō prelatus ecciam otulerit ei?
erit ali? nullū ius in eccia hēbit qz ius
pñto pñtato z ydoneus subueniatur.
vt supius dictū est. Admittēda est igit
tur pñtatio pñoni vel eius qui est in
qñt possessione iuris pñonatus. vt. f. e.
cōsultationibz infra sex mēses a tpe
vacationis. vt. e. c. eam re. vel infra qñ
tuor a tpe morte litis. vt. f. eo. qñ in q
busdam. §. e. c. cū pñter discordiā. Qui
dā autē dicūt correctā ēē illā dec. eaz
re. p posteriore. cū pñter discordiā
z tps semelre reductū est ad tēpus
quadrimestre. z. c. Transfert in aliū
ius pñonatus gratuito titu. vt. f. eo. c.
ex insinuatione. z. c. illud. z. c. cura pa
storalis. Non gratuito autē titulo nō
trāsfit cum sit spūale vel spūali annez
tum. vt. f. eo. c. de iure. quia deria. z. c.
pñtatio. Cum yniuersitate autē transit
ius patronat? etiam nō gratuito ti
tu. vt. f. eo. c. ti. cum seculum. vt fundus
dotalis qui per se generaliter nō trā
sit. sed cum yniuersitate transfertur.
vt. ff. de fun. do. l. i. quedā em sunt p
se sola non trāsunt sed cū alijs trā
feruntur. vt. ff. de acqui. re. do. l. que
dam. ff. de contrahen. empt. ven. l. in
modicum. Unde versus. Jura patro
natus trāsire facit nouus heres. Res
permutata. donatio venditiō. Naz
ex successione transit in heredem. vt
f. capitu. j. Et permutatur cum alio
spirituali. vt. xvj. questione. vij. nemi

ni. Et venditur cum yniuersitate vt in
decre. cum seculum. Sed nunquid si
ne auctoritate episcopi transfertur.
z videtur q in singularem personā
nō. sed in collegiū sic. z hoc innuit ma
nifeste. f. eo. c. illud. vbi dicit l. religio
so loco patronatus ius ofrendi libe
ram habeat potestatem. Et est ratio
qua ius canonicum libenter amplex
critur vt id quod est spirituale vel spi
rituali annexum a layco ad ecclesias
revertatur vt alias video. xvj. questio
ne. j. c. vlti. §. de his que fi. a prela. sine
cō. ca. cum in apostolica. tunc enim
ius redit ad suam naturam. vt. ff. de
pac. l. si vnus. §. idem dicemus. Non
ob. j. eodem titu. ex insinuatione naz
illam intelligo cum consensus capitu
li interuenit. Sed obstat. f. eodem. c.
nullus. que dicit quicquid ecclesiasti
ci iuris est non posse monasterijs cō
ferri sine concessione episcopi. Sed
ibi excipi potest ius patronatus. Uel
si velis stabis ei quod dicit illa decr.
nullis. sine aliqua exceptione. Et re
spondebis ad illam decretalem illud
quia quod dicit licet religiose domui
z. c. non determinat proximam clau
sulam precedentē illam. f. cum quia
laycus. sed alias. f. cum quia de re nō
vacante z. c. vt sit sensus layc? ecclesia
non vacare ius patronatus quod hz
in ea etias cum consensu epī priuato
conferre non potest l. religioso loco
conferre possit. subaudi nō tñ sine cō
sensu epī. z. c. Si plures sint patro
ni z discordāt. qdā em repñtat vnum
qdā alii. si cōstat eos ēē pñonos sta
bit. epī maiori z saniori parti illorū
si parres pñtati non videantur equa
les tunc attendant merita eorum q
pñtantur. vt. §. e. c. qñ in quibusdam
l. xij. di. si forte. Sed si presentati pa
res in meritis videantur tunc est lo
cus gratificatiōi de qua superius di
ctum est. vel dicit episcopus pñonis.

Ius
pro
natus
qñ in
alium
trāsfe
ratur.

iterum presentate. ar. lxxix. di. si duo.
Nec puto qd in casu isto alter eorum
habeat qd epm aliq actionez. qz epi
seie ipediunt i cōkursu sicut duo fru
ctuarii. vt. ff. quibus mo. vsu. amit. l. si
duobus. §. cū singulis. ff. de usufruct. l.
quoties. sicut duo heredes sub condi
tōe instituti. ff. de condi. t. insti. l. si tri
ci. hys crit. Ss. pñi nolunt quē pñ
rare. eps reliquias de illa ecclia si sic
ri sit sine scādalo. tñuervsq ad diē cō
cordie. atqz eiusdem ecclesie claudat
hostiari nullus i ea sacri ministeriū
celebrat anteq vnum eligant pñyte
ruz qui sacrosancta ydoneus sit. pñ
rare vt. j. e. c. qm. ¶ Cū autē inter
pñtates sit cōtentio qz eorum sit pa
tronus. expectet eps ad sex mōses. et
si vsqz tūc nō fuerit diffinitū pvideat
eps ecclesie de pastore. saluo i postez
iure eius qd euerit. vt. j. e. tit. s. i. s. i. tñ
noluerit eps ratio rpe spectare faciat
hoc in sine quatuor mensiū. vt. j. e. c.
qm in qbusdā. Si autē inter epm
pñtates sit qd. forte epo ignoret eos
fore patronos tunc donec questio so
piatur eps ponat in ecclia ycono
mum p redditibus cōseruadis qd aut
eos in utilitatez ecclesie cōuertat. aut
fidelis future psonę reseruet. vt. s. de
offi. or. cūz nos plerūq. ¶ In sūma
notandū est qd ius pñonatus apud
quēlibet pñdez est in solidum quo ad
oēs effectus pñter sacerdotis pñtatio
nē que est apud omēs ita qd apud nul
lum. vt. j. e. c. j. t. ij. Et hoc id qd cūz sit
res simplex pñciens ad quemlibet
heredum in solidum. etiaz si et ouer
sistat in qualibz partibus sint here
des. vt. ff. de fuitu. l. via. ff. ad le. fal. l.
j. §. si usufructus. qz spiritualia non di
uiduntur. vt. vii. q. j. nihil. Unde alia
incorporalia vt noia. tñ non veniant
diuidenda. vt. ff. fami. heredi. l. ij. §. vl
ti. t. i. heredes. §. j. C. co. ri. l. ea qd veni
unt. tñ adiudicanda assignanda. vt.

ff. fami. heredi. l. ij. non sicut iure pa
tronatus. qd nec vni assignat nec diui
dat inter omnes. sed cōstitit i solidū
apud oēs vt supius dictū est. ¶ Itē
notandū est qd ius patronatus. qm
qz stat in suo noie. qm dicit aduoca
tia. vt. j. e. ti. qz dicit. qm pñcedit. qm
qm custodia. qm guardia appella
tur. vt. j. e. ti. pñterea. quādoqz ius fre
quērationis seu pñcessionis. vt. xij. q.
vij. pie mentis. t. c. fringentius. ¶ Itē
nota qd ius patronatus de gra dicit
obtinere. vt. xij. q. v. si qz epoz eccle
sia. eni sustinet patronos in hac pre
vt. j. e. ti. qm in quibusdā. Et hoc ideo
qz cum ius patronatus sit spūale vel
spirituali annexū. vt. s. de iudi. qto.
j. eo. tit. de iure. t. layci de rigore iuris
nō debeāt ecclesiasticat maxime spū
ritualia tractare negocia. vt. s. de iur
di. decernimus. tñ ecclesie cum suis
dotibus ad ordinationes epoz pri
neant. vt. x. q. j. decretum. t. c. nouerit
ex pmissiōe iuris procedit vt hoc ius
cadat in laycum. tñ ius presentandi
qd mere est spirituale. hec tamē per
missio sine gratia conuerfa est in ius
commune. tñ hoc dicitur ius patro
natus annexum spirituali cum tamē
sit spirituale. qz cum laycus nullum
spirituale valeat possidere. possidet
tamē vel quasi possidet ius patrona
tus. Itē ius funerandi vt. ff. de mor
tuo inferri. l. j. t. pñterea ius eligen
di. si ex pñuilegio comperat. vt. j. e. ri.
nobis. ¶ Itē notandū est qd si
episcopus in alia dyocesi ecclesiā edi
ficauerit hec gratia sit ciuili licet ipsi
quemcuqz clericum presentare vn
decunqz sit. vt. xij. q. ij. si quis. episcop
porum. cōtra illud. lxx. di. hortamur.
quasi sufficiat testimonium episcopi
presentantis. ar. ad hoc vii. qd. j. episc
opus. de loco sicut tñ monacho suffi
cit testimonium abbatis. vt. xij. mo
nachj vagantes. Et est sciendum qd

differentia est vtrius ius patronatus
spectat ad clericum iure ecclesie vel
patrimonij ratione. Nam in primo
casu pñ legat? ratione ecclesie cōfer
re ecclesiam spūro tali pñono. vt. j. e.
cum dilectus. Et est rō. qz cum lega
tus cōferat ecclesias tñ alia beneficia
qd inueniuntur vacantia tñ vacare incipiūt
post suum ingressus. nō obstante iure
institutionis qd ordinario pñterit mul
tominus obstat ius patronat? qd
clericus cōpetit beneficij rōe. qz plus
iuris habet prelatus in conferendo qd
patronus in pñtando. tñ nihilomin?
illud qd plura est absorbet pñteroga
tiua legati. vt. s. de off. or. dilectus. tñ
quid si vn? construat ecclesiā tñ ei plu
res succedunt heredes nunquid oēs
erūt patroni. Sic. vt. j. e. c. j. Sed nōne
grauat conditio ecclesie multiplicat?
patronis. Non qz multiplicatur de
fensor. vt. xij. q. vij. filius ac nepoti
bus. Idem ius competit omnibz i
solidum quod comperebat defuncto.
non secūdm diuisiones hereditatis
Itē quid si plures cōstruant eccle
siam vel dotent. nunquid omnes ha
debunt ius an pro beneficij por
tione. Rñovnum tñ quale. qz sicut su
perius dixi ius patronatus est sim
plex indiuisibile. fateor tamen qd in
alendozin honoribus qui debentur
patronis habebitur respectus ad eū
qui plus donauit. tñ gratificatiōi lo
cum adesse contingat concurrentib?
magis debet prelatus gratificari pñ
sentato ab illo qui plus contulit qd
ab illo qui minus. Sed quid si cleri
cus ius habeat patronatus. nūquid
seipsum presentare potest. Non vt. j.
e. ti. per nostraz simile. vii. q. j. in scri
pturis. In multis enim iuris articu
lis hoc reprobatur. vt quis se igerat
ad aliquod officium. Nam qui ad of
ficium procurationis se ingerit seips
excludit. suspectus enim habetur. vt.

ff. de procu. l. que omnia. tñ qui sibi tu
telam ascribit. vt. ff. ad leg. cor. de fal.
lyroni. §. qd se. nec pñt quis sibi aucto
ritatem pñtare vt. ff. ad treb. l. j. §. fuit
taccidunt ad hec. ff. de testa. tu. l. ex
sentētia. ff. de aucto. pñst. l. j. l. j. ¶ Ss
opponitur. pater tñ filius eadem pso
na cōsentur. vt. C. de ipubet alijs sub
stitui. l. vlt. tñ tamen pater eligit filiū.
vt. ff. quod cuiusqz vniuer. l. i. lud. Ad
quod rño. pater tñ filius censentur vna
teadem persona pñficiem iuris nō
scdm veritatem. Itē opponitur. p
tor sibi ipsi possessionem tradit vt. ff.
de contrahen. empr. tñ ven. l. fistulas.
§. fundus. Et ad hoc respondeo. non
simpliciter sibi tradit sed egrediente
pupilli familia ipse ingredit. ¶ Cū
tūmo notandū est qd patronus do
nando tradendo tñ concedendo eccle
siam vel instituendo in ea quo ad ec
clesiam nihil agit. vt. j. e. ti. c. vlti. Cles
run tamen si quis vtatur tali simpli
tate verborum. dono tibi ecclesiam
tñ concedo donare intelligitur quod
habet in ea. ius videlicet patronat?
vt. j. e. c. quod autem. Nam plerūqz
hoc nomen ecclesia pro iure patrona
tus supponit. vt. xij. q. vi. si plures. tñ
xv. q. ij. nemini.

De censibus.

Rubrica.

Actum est su

pra de quodam onere
ecclesiarum. scilicet de
iure patronatus. nūc
autem subsequenter
de quibusdam alijs oneribus tracta
tur. Ideo subijcitur hic Rubrica de
censibus tñ actionibus tñ procurationi
bus. ¶ Videamus igitur quid sit cē
sus. quis censum imponere potest.
Itē an possit augeri tñ possit remit
ti. Itē ex quibus causis fieri potest

nem de qua inferius dicas. Sustinetur etiam pro multis necessitatibus que aliquotiens superueniunt ut si manifesta rationabilis causa extiterit cum charitate moderatus ab eis auxilium valeant postulare. vt. i. eo. ti. c. apostolus. §. prohibemus. Sed si in dubium reuocet. an sit rationabilis et an non quare erigitur superioris arbitrio decedat. vt. x. q. ii. q. cognouimus. x. q. j. si clericus aduersus. Et alias vero et exactiones pluri ecclesijs imponere non debent ut in predicta c. apostolus. §. phibem. et c. ecclesijs. j. q. j. nullus episcopus grauiamē. ab alijs in inditionibus et necessitatibus ecclesie et clerici sint imunes. vt. xvi. q. j. §. nouaz cum sequenti plz. Et de hac materia dicam plenius. j. de iur. eccle.

Restat dicendum de tertia pre rubrica. de purcationibus. ¶ Procuratio quidē debet ratione visitationis. vt. §. de prescrip. cum ex officio. et. j. eo. ti. c. purcationis. et ideo redimi non potest. sed vt def. non visitati. vt. x. q. j. relata. Sed taxari potest danda cum visitauerit. x. q. ii. relatum. ¶ In purcationibus exigendis videntur superiores illo moderamine quod statuitur. i. eo. c. cum fin apostolus. Item considerabunt facultates ecclesiarum. vt. j. c. ti. sopite. et c. quāto. et c. cum instātia. x. q. ii. cauedum. §. de offi. ordi. cōquerente. et. j. eo. c. nup. Sed nunquāda pauperibus ecclesijs puratio erigitur. Et vñ q. non. ne supra vires sit. vt. x. q. ii. illud. et lōgi tēporis questum hora breuis cōsummat. vt. j. eo. cum apostolus. et accedunt ad hoc. j. q. ii. placuit. x. q. ii. cauedum. Sed verius est q. pauperes ecclesie conferent et alijs coniungent vt. j. eo. c. cum instātia. et c. purcationes. et. §. de rescrip. accedentes. Sed nunquid quod domi solet expendere visitator ecclesie expendit in via dum visitat. vt saltem in eo ecclesie releuetur.

tur. Videtur q. sic ar. in auren. de mādā. pri. §. illud. col. ii. et in autē. vt iudices sine quoq. col. iij. et in autē. col. ii. sed puto contrarium. q. in ciuitate manens et visitans nihilominus purcationes exigere potest. vt. j. eo. ti. venerabili non obstante canone antiquo q. contrarium inuere videbat. vt tunc de mūm. purcationem possit prelati exigere cum non p. sue ciuitatis parrochias fatigat. vt. xii. q. ii. charitatem. sed si modū excedat superior in exigendo poterit inferior denegare. vt. j. de exc. prela. sane. et c. cum ad quatuordecim. de aqua quotti. et esti. l. j. §. trebat. Tenuis est vires hoies sub preterito aduentus officiali breui suppellectili ad eoz vsum translata inuitus non verent. ff. de offi. prela. l. i. l. i. c. i. §. h. j.

In summa notandum est q. in generalē remissionē iuris episcopalis non venit puratio. q. nec visitatio nec correctio remitti potest. vt. j. eo. ti. cum venerabilis. xvi. q. ii. visis. in si. sicut nec cathedratum. vt. §. de dona pastora. lis. Nec ob. §. de relig. do. cōstitutus. vbi videt q. generalibus verbis ecclesia generaliter eximatur. sed ibi hoc opus affirmatio domini pape sicut est subditus a se non potest rescire iurisdictionem episcopalem. vt. §. de renūci. ad moner. §. de foro compe. si diligenti. et c. significasti sic nec platus iugum sui officij a se exequere potest. ar. ff. de offi. pro. l. legatus cesaris. sic patronus quā tūc q. generalibus verbis vtatur in remissionē iuris parronatus. aliqua iura tamē retinet in liberto. vt. c. de bonis liber. l. iij. ¶ De visitationibus autem ppter quas purcationes exigi habet sic summarie tēgo. Dixerunt enim quidam q. si necessitas fuerit tūc potest episcopus singulis annis dyocesim visitare. x. q. j. relata. et q. ii. cauedum. sed si non est necessitas tunc de trienio in trienium visitabitur.

vt. §. de offi. arc. vt archidiaconus. Ceterus puto q. siue necessitas fuerit siue non annua visitatio fiat. vt. x. q. j. de cernimus. sed si necessitas fuerit tūc visitabitur quotiens opus erit. vt. §. de offi. archi. mandamus. j. de heretici. ad abolendam. xviij. q. ii. nō semel. x. q. j. regenda. Nec obstat. j. eo. titu. cum venerabilis. vbi dicitur procuratio nem accipiat bis in anno. illam enim intelligo cum a fundationis onus bene procurationis erat impositum. Vel forte monasterium illud consuevit visitari a fauentinis episcopis bis in anno.

De consecratione ecclesie vel altaris. Rub.

In tractatu

superiori dictus est de censibus. sed q. in consecrationibus solent inuitates ecclesijs indulgeri et census ab indulgentibus retineri vel imponi. vt no. §. ti. pri. §. apparet. id subsequenter ponit rubrica de cō. ec. vel al.

Videndum est igitur a quo qualiter et cuius auctoritate ecclesie vel altaria valeant consecrari. et in quibus casibus possint resecrari. Et quidē per episcopos consecrari de sunt ecclesie vel altaria. vt de con. di. j. c. j. Per simplices aut sacerdotes nec consecrationes nec ecclesiarum reconciliationes fieri possunt. et ex cōmissione episcoporum vt. j. eo. ti. a qua. Penitentia tūc quibus ab episcopo iniuncta est penitentia et excommunicatorum reconciliatio potest simplici sacerdoti committi. vt xvi. questione. vi. presbyter. et c. au relius. ¶ Debeant autem consecrari ecclesie cum missa. vt de con. distin. j. omnes basilice. quam ver. dicebat fo

re de substantia consecrationis. Ihuus vero dicit q. non. Item dicit q. si episcopus cōsecraret et presbyter carter missam. q. ecclesia consecrata est. l. aliud sit in ordinatione clericorum. vt. xii. dist. quozundam. ¶ Olim consecrationes fieri non poterant nisi de mādāto summi pontificis. vt de con. dist. j. de locorum. c. quattuor sequ. capitulis. Sed contra. xii. q. ii. bone rei. et de con. dist. j. nemo. et. j. eo. ti. c. ii. et. iij. Et ideo illis. v. canonibus est hodie derogatum. ¶ Et est scēdum q. consecrationes possunt fieri tam diebus solēnibus q. priuatis. vt. j. eo. tit. tua. l. in pluribus secus obrineat q. nec de rici ordinantur nec virgines aut episcopi consecrant nec christiana cōfiscitur nisi certis diebus. vt. §. de tēpo. ord. sane. et. q. ii. deuotus. l. xv. dist. c. j. de cō. di. iij. omni tpe. ¶ Item notandum est q. episcopus nec etiā primariū lapidem ecclesie ponere potest nisi prius dote consecrata assignata a fundatore. vt de cō. di. j. nemo. in aut. vt determinat. sit numerus clericorum. §. j. et tanta debet esse dos que sufficiat ad luminaria et ad vitam ministroz. vt. xvi. q. d. vij. pie mentis. et in predicto. c. nemo duoz ad minus. §. de si. presby. p. posuit. vel trium. vt de con. dist. j. hoc quoq. Item ad hospitalitatem exercendam et ad rēdendum episcopo de episcopibus. vt. §. de sup. neg. prela. sicut. §. de preben. de monachis. Sed si hoc omisum est tempore primarij lapidis ponendi restaretur tpe consecrandi. vt. j. eo. ti. c. i. sicut. et. j. q. ii. placuit. Sed si hoc vtroq. tempore sit omisus. Dicit Ihuus. q. episcopus dotare teneatur sicut et cum ordinat clericum sine titulo. vt. §. de preb. episcopus. Sed melius dicitur q. fundatores teneantur ad hoc. vt. xvi. q. ii. pie mentis. et argu. ff. de ritu nup. l. qui liberas. et lex dicit q. heres fundatoris teneat.

ut in autē. de eccle. ti. §. fin autē. z. §. si
q̄s edificacionem. Sicut et successor
episcopi prouidet illi que p̄decessor si
ne titulo ordinauit. vt. §. de prebē. cū
fō apostoli. Sed illis existētib⁹ nō
soluēdo dicere actionem bādā i ep̄m.
vt. ff. si messor. sat. mo. dixit. l. iij. §. i. et
ff. de eo p̄ que fac. erit. l. vlti. ¶ Trez
si q̄s inceperit edificare ecclesia z non
p̄summauerit. Rūdeo tenet p̄ficere
vsq; ad. v. ānos si est oratorij. Si au
tem est thochiū vel senodochiuz vs
q; ad annum. vt in autē. de ecc. ti. §. si
q̄s edificacionē. ¶ In quibus autē
casibus ecclesie reconsecrari valeant
videamus. Et assignauerūt i hoc an
tiqui doct. sex casus. Primus cū du
bitatur an ecclesia sit p̄secrata. vt. de
con. di. j. ecclesie. Secundus cū moue
tur altare maius. Tertius cū eccle
sia est exusta. Quartus cū parietes
sunt de nouo funditus repati. Quin
tus p̄pter adulterium. Sextus p̄
pter homicidiū. vt. de cō. di. j. si mortū
z. c. seq. et. c. de fabrica. Unde verius.
Altaris mor⁹. dubitatio semē tignis.
Effusus sanguinis paries si corruat
ipse. Hec sunt que faciunt iteratio tē
pla secrari. sed hodie secus est. Nam
alia est consecratio ecclesie alia alra
ris. vnde si tabula altaris moueatur
vel enormiter frāgatur seu diminua
tur reconsecratur altare et non eccle
sia. vt. j. co. ti. c. j. et ec̄uerso. Si eccle
sia destruat et non altare recōsecrē
ecclesia z nō altare. Ideo p̄pter adul
terium vel homicidiū non reconse
crat ecclesia. vt. j. de adulterijs. signi
ficasti. et. j. eodem. c. p̄posuisti. Qd
autem dictum est ecclesiam dirupā
vel exustam iterum consecrandam.
intelligendum est quando parietes
p̄ni. us sunt destructi vel decrustati
vel maior pars ipsorum. alias secus.
arg. ff. de contrahen. emp. et vendi.
l. domū. Item hoc intelligebat Aug.

non successiue. Nam si successiue eis
parietes simul destructi sint et suc
cessiue reparati. tunc eadem intelli
gitur ecclesia. argumen. ff. de legatis
p̄mo. l. quod in ferum natura. ff. de
iudicijs. l. proponebatur. Et nota qd
licet rectum vel alia pars ecclesie cō
buratur dummodo parietes integri
mancant. non reconsecratur ecclesia
vt infra eodem. capi. ligneis. ¶ In
summa sciendum est quod ecclesia
consecrari non debet ubi paganus se
pultus est ante eiectionem ipsius.
vt de cōsecratio. distinctio. j. ecclesia.
z idem est in heretico vel iudeo. vt in
eadem distinctio. in alio. c. ecclesiam.
Item intelligo z in excommunicato
si tamen ossa infidelium discerni pos
sunt ab ossibus fidelium. Alioq̄ neu
tri sunt eijacendi. vt supra de sepulch.
sacris. Sed si discerni possunt. tunc
euulsis corporibus infidelium sed au
toritate episcopi vel p̄ncipis. vt de
consecratione. distinctio. j. corpora.
ff. de religio. z sump. fu. l. ossa. Ihu
ius rei ratio hec est. quia infideles
viuentes ab ecclesia expellendi sunt.
vt. xxi. distinctio. deros. xxi. distinc.
perlectis. ergo z mortui. quia quib⁹
viuentibus ecclesia non communicat
z mortuis communicare non debet.
vt. xxiij. q. ij. c. j. z. c. sane. Licer hoc ca
sualiter fallat. j. de senten. excommu
nica. a nobis. Sed quid si in ecclesia
non cōsecrata sepulta sit mulier p̄
gnans. nunquid poterit ecclesia con
secrari ea non ciecta. Respondeo sic.
quia fetus pars viscerum est. vt de cō
se. distinctio. iij. si quid. z. ff. de ventre in
sp̄. l. j. §. j. ¶ Item altaria dedican
da seu p̄secranda non sunt sine reli
quijs. vt de p̄secratione. distin. j. pla
cuit. Dicunt tamen doctores suffice
re corpus xpi. Item altaria si nō sint
lapidea non p̄secratur. vt de con. di
sti. j. altaria. Nec obstat qd dñs p̄cepit

in exodo fieri altaria de lignis ce
rpin. que sunt iputribilia z Salomon
fecit altare aureum. nam illa facta
sunt in figura.

¶ De celebratione missarū
sacramento eucharistie z
diuinis officijs. Rub.

Actum est su

pra de conse. ec. vel al
ta. sed quia p̄secratio
nes fieri solent z dicūt
cum missa. fm illo s q
dicunt missam esse de substantia cō
secrationis. vt no. §. ti. p̄xi. in p̄nc.
Ideo subsequēter ponit hic rubrica
de celebratione missarū z additur de
sacramento eucharistie z diuinis offi
cijs. ¶ Videam⁹ igitur que seruari
dñt in celebratione missę vt digne ce
lebratur de mīl d alij p̄tib⁹ rubricet.
¶ Missam q̄des cantare pōt solus
sacerdos. Nemo em̄ cōficere pōt nisi
sacerdos qui rite fuerit ordinatus vt
§. de sum. tri. firmiter. §. vna. de con.
di. j. c. j. z. c. sicut. z. j. q. j. dictū. ¶ Om
nis autē sacerdos nō p̄suis. vt tollat
obiectio de suspensis z de excommu
natis missas cantare potest p̄ter sy
moniacum. vt. j. de symo. tanta. p̄pe
ter enormiter deliquētes seu medio
criter quorum crimina sunt notoria
de iure vel facto. vt. §. de tempo. ord.
c. vlti. §. de renuncia. nisi cum p̄idem
in p̄m. hñ enim sunt suspēsi z quo
ad se z quo ad alios. Vel dicā pōt so
lum symoniacum z occultum suspē
sum esse quo ad se z quo ad alios. et
hoc in detestationem criminis. z no
torium fornicatorem. vt. xxi. distin
ctione nullus. z. c. p̄ter hec. Leteruz
sacerdotes in alijs mortalibus cōsti
tuti z si suspēsi sint quo ad se nō ta
men quo ad alios. vt. j. quēstione. j.

sacerdotes. Unde quod dicit om̄is
peccator missam cantare pōt. intelli
ge de officij potestate. non de merito
vitet. ¶ Missa celebranda est diuer
sis. hōis fm diuersitatem dīez. Nam
in diebus ieiuniorum celebrari debz
in hora nona. vt de con. di. j. solēt. In
quattuor tēporibus circa horam ve
spertinam cum ordines celebrantur.
vt. lxxv. dist. quod a patribus. z. c. o
rdinationes. z. lxxvj. dist. dilectionis.
In diebus autem dominicis z p̄m
tis siue festiuis possunt prima parte
diei missarū solēnia celebrari. vt de
con. di. j. §. j. z. c. necesse. sed si sacer
dos solus erit in ecclesia non celebra
bit vsq; ad tērtā horam sed vsq; tñc
seruabit ieiunium. vt necessitatibus
peregrinorum z hospitū siue diuer
sorum cōmencium infirmorum at
q; defunctorū succurrere possit. j. co.
tin. c. j. accedit. lxxij. distin. c. non licz.
¶ In cōuentualibus autē ecclesijs si
ue collegiatis. z si missa canretur p̄
ma hora diei vdictuz est. nihilomi
nus z in tertia cantari dñ solēnis. et
sic itelligo de cō. di. j. nocte. Ubi dicit
reliq; vero tēporibus missarū cele
bratiōes ante horā diei tērtā m̄
nime celebrent sbaudi solennes. ¶
¶ Quā a sit missas cātabit sacerdos
in die z de die. felix em̄ est q̄ vna z di
gne celebrare pōt z alia si necesse fue
rit cātare poterit p̄ defunctis. vt de
con. di. j. sufficit. j. co. tit. referente. De
die igitur dixi qz quidam postposito
officio feriali missam celebrāt de san
ctis quoz festiuitates. tunc nō sunt.
vt. j. co. ti. quidā. Nam fm cōgruētiā
dīez missarū sunt solēnia celebranda.
vt. j. e. ti. cū creaturaz. ¶ Cū autē cele
brat sacerdos nō erit solus. s̄ socium
hēbit q̄ ei r̄deat. vt. viij. q. j. illd. lxxij
di. i oib⁹. §. cō. di. j. c. hoc quoz statuz
rū. z. j. q. ij. placuit. Item ieiunus cele
brare dñ. Nam potius vel abus quā
z ij

tumlibet minimus impedit celebra-
tiones. vt. vij. q. j. nihil. quod ob reue-
rentiam sacramenti inducitur. vt
de conse. distinc. ij. liquido. 7 idem in
alijs sacramentis. vt de consecra. di-
stin. v. vt ieiuni. lxxv. dist. qd a patri-
bus. 8. de tempo. ord. litteras. xxi. q.
v. honestum. Unde vinum per fusio-
nis assumptum impedit aliam cele-
brationem. vt. j. codez ritu. ex parte.
Sed nunqd post medicinas sumptā
potest celebrare sacerdos. Dixit Joā.
q sic. quia medicina inter alimenta
non continetur. vt. ff. de pe. leg. l. non
omne. sed tutius puto contrarium.
Nam medicina abhominacionez so-
let inducere. 7 timendum est ne post
confectionem inducat vomitum. Et
hec ratio attenditur. alias dum que-
ritur quare non cōficiatur in calice de
ere aut de auricalco. vt de con. dist. j.
calix. sed nunquid post potum aque
calide vel frigide debet celebrare sa-
cerdos. Rēspōdeo non. qz vt dicit Jo.
aqua potus est. 7 canon palleatus.
vij. q. j. nihil. dicit qd post potum vel
cibus quemlibet minimum missam ce-
lebrare nō debet. ¶ Sed queritur
an prius conficiat. Ad quod respō-
deo. 7 si male faciat prius celebrā-
do in contemptus phibitionis cano-
nice. conficit tamē qz qd a ieiuno con-
ficiat non est de substantia sacramē-
ti. vt de con. di. ij. liquido. ¶ Decem
sunt pfectiones in missa. nouem ha-
bentur de con. dist. j. inuenimus. 7 de
cima. lxx. di. sanctor. Et variatur fm
varietatem tēporum 7 festiuitatum.
Sunt aut in missa 7 in canone que-
dā addita que in rectu euāgelij. non
cōtinent sed ea credimus ab aplīs 7
sanctis patribus esse adiecta. vt. j. e.
ri. cū marthe. in. j. rīso. 7. xj. dist. eccle-
siastica. ¶ Cōficiendus ē de azymis.
nō de fermentato. vt. j. c. rit. lras. unde

si qd de fermentato cōficeret similibus.
nihil conficeret. p id qd l. c. de con. dist.
ij. in sacro. 7 p illam auctoritatē. non
in fermento veteri s; in azymis sinteri-
tatis 7c. Sed cum de fermento nascat
lolum. vt dicit rustici. 7 vt inuit cas
non. lxx. di. nasci. nunqd si de lolo fi-
at panis transubstantiabit in altari
virtute verbor. non. ¶ Itē qd si fru-
mento admisceat pipcr vel cymini.
7 fiat inde panis nunqd totum ouer-
teret in corpus xpi virtute verbor. 8
Non sed reliquū qd de fermento est.
Quid si admisceatur aliqd de ferme-
to. Tunc nihil conuertit in corp? xpi
quia nihil azymi est cuius cōsecratio
fieri possit. ¶ De corpore aures xpi
tres sunt opiniones. Una dicit q illa
substantia que prius fuit panis 7 vi-
num postea fit corpus 7 sanguis. vt
de con. di. ij. panis est in altari. e. c. qz
corpus. Alia tenet q substantia panis
7 vini desinat ibi esse 7 tñ accidētia
ipsoz ibi remanēt. s. sapor. color. 7 pō-
dus. 7 sub illis accidētibz est corp? xpi.
Et hoc videtur esse conciliū. 8 de
sum. tri. 7 si. catho. c. vno. Tertia vtro
asserit q remanet ibi substantia pas-
nis 7 vini. 7 in eodem loco. 7 sub ea-
dem specie est corpus 7 sanguis xpi
sti. argu. de con. distin. ij. ego. Et quē-
libet harum opinionum fatetur ve-
rū corpus xpi esse in altari. Quar-
ta opinio dicit non esse in altari cor-
poris 7 sanguinis veritatē. sed yma-
ginem tantum speciem 7 figuram.
Et ista reprobat. j. eodem cuz mar-
the. 8. ex eo. ¶ In hoc sacramento
tria intelliguntur esse discreta. vide-
licet forma visibilis veritas corporis
7 virtus spūalis. forma est panis et
vini veritas. carnis 7 sanguinis. vir-
tus vnitatis 7 charitatis. Sed primū
s. forma panis 7 vini est factm geni-
neri. i. corpis xpi 7 vnitatis. 7 ita est
signans tñ. Secundum. i. corpus xpi

est sacramētū. s. vnitatis res sacri. i. i.
specierū panis 7 vini. 7 sic est signans
7 signatū. 7 cūti. 7o. s. vnitatis. est res
duoz sacramētorū. s. corporis xpi
7 specierū panis 7 vini. 7 ita est tan-
tum signatū. quia significatur per il-
la duo sacramēta. s. p species panis
7 vini 7 per corpus xpi. Et ita primū
est sacramētū tñ signans. secundū
signans 7 signatū. cūti tñ signatū
vt pbantur hec. j. eo. cum marthe. 8.
ex eo in fi. ¶ In calice vtrumq; miscē-
dum est vinū 7 aqua. vt de cō. di. ij. c.
j. 7. ij. Sed plus in eo de vino qd de aq
ponendū est. vt. j. e. ritu. perniciosus
Sed quare. Rēo. ex consuetudine ec-
clesie hoc inoleuit. que locum habet
in sacramētis altaris vt. xj. di. ecclesia
sticarius. locum habet in sacramento
baptismi. vt de cō. di. iij. de trina. lo-
cus habet in diuinis officiis vt de cō.
di. ij. institutis. 7. xij. di. c. vltimo. Hec
duo vinum 7 aqua in sanguinez trās-
mutantur. vt. j. eo. cuz marthe. 8. que
fuiisti. ¶ Restat videre de vltima
parte rubric. s. de diuinis officiis. Et
est sciendum q diuina officia dici de-
bent cum diligentia explicare 7 intel-
ligibiliter non cum sincopa. vt. j. c. ti.
dolentes. Melior est enim paucorū
psalmorum decatio cum cordis pu-
ritate ac serenitate ac spiritali hyla-
ritate q psalmorum modulatio cum
anxietate cordis atq; tristitia. vt de
cō. distin. v. nō mediocriter. Et quod
dixi paucorum. sane intellige. s. vt tam
men debitum officium non omittas-
tur. ¶ In officiis diuinis rectores ec-
clesiarum vnam eundemq; modum
teneant quem in metropolitana se-
de nouerint institutū. nec aliqua di-
uerfitas cuiusq; ordinis vel offi-
cij a metropolitana se patiantur se-
de dissungi. vt. xij. distinctione de his
de cō. distin. ij. in omnibus. distin. v.
conuenit. ¶ Clerici diuinis officiis

interesse debent. 7 qui absq; sui cor-
pusculi inequalitate defuerit excom-
municetur vt. xij. distinctione. c. j. 7. ij.
vel excludatur a dero sue moueatur
ab ecclesia. vt. xij. distin. ca. vltimo. et
maxime si hoc fecerit solēbus dies
bus. vt. vij. questione. j. si quis in de-
ro. ¶ Sed quid de clericis qui sunt
in scholis. nunquid tenentur dicere
diuinum officium. Dicunt quidam
q illi tantum tenentur dicere diuinū
officiū qui ad titulū certe ecclesie sūt
promoti per illud quod legitur. xij.
distin. si quis presbyter. secus si ad ti-
tulum sue possessionis vel sui patri-
monij sit promotus. vt. 8. de preben.
episcopus. sed puto omnes clericos
ad hoc teneri etiam si non percipiāt
necessaria ab ecclesia quia tenuisse
sibi enim impurare debet qui ad te-
nuē ecclesiam se promoueri. fecerit.
argu. ad hoc. xxiij. questione. ij. horē
dus. Unde sicut vir tenetur ministra-
re necessaria vxori. que tamē debiti
reddere non valet. vt. xxiij. questione
vij. quod proposuisti. ita et clericus q
nō percipit necessaria ab ecclesia. qz
pauper est nihilominus tenetur eas
officiare. 7 dicit cum apostolo. vt. j. c. ti.
satio. Satio est esurire abundare 7 penuriā
pati. omnia possum in eo qui me con-
fortat. vt. xij. distinctione quod dicit
dominus. manus aures sue ministra-
bunt ei. vt. xij. questione. j. clericus.
in fi. 7. xij. distinctione. clericus. Et
idem dico si ecclesia a principio fuit
diues et postmodum depucta est ad
paupertatem. Sed in vtroq; casu de-
bet venire episcopus eam alteri ec-
clesie. vt. x. questione. iij. vno. sic intel-
ligo de cō. distinctione. j. omnes. xj.
q. vj. episcopus.

De baptismo et eius
effectu. Rubrica.

r. iij

In superiori ru-
bica dictum est de corpo-
re xpi. quo nihil in sacri-
cis maius esse potest. vt
de con. di. ij. nihil. Sed quia bap-
tis inter alia sacra maius est necessarius
maius efficit vt. xxij. di. §. p. no. cu
omniū sacramētoz sit ianua. et funda-
mentū. vt. §. de p. no. nō bapti. mis. ve-
niens. Ideo subsequenter ponitur hic
Rica de bap-
to et eius effectus. ¶ Uide-
amus igit qd sit baptismus. qñ insti-
tutus. quor sunt baptismi gñat quis
eius effectus. ¶ Baptismus est ex-
terior hois ablut. o cum certa forma
verborū. Est et character istius anime
accidente verbo ad elementum vñ est
ista tanta virtus aq. vt corpus rāgat
et cor ablut nisi faciēte verbo. nō or-
di sed q. credif. Naz in ipso xbo aliq
est sonus trāficens aliud virt. manēs
vt. j. q. j. detrahe. ¶ Fuit autē insti-
tutus fm quodā qñ dictus est nicho-
demo. nisi quis renatus fuerit et c. vt
de cō. di. iij. fili. ¶ Scdm alios cū dñs
dixit discipulis. Ire baptizate oēs gē-
tes et c. vt. j. eo. ti. debiti. de cō. di. iij.
ppie in verbo cūtes. Scdm tertios
cum nūit iudam cū alijs vt. j. q. j. de-
dit Jo. vero putat tunc fuisse insti-
tū cū dñs a Joanne baptizatus est vt
de cō. di. iij. p. aqua. Posset tñ rñderi
ad illud quia tñc dedit formā baptis-
mi facto et ex p. lo. sed postea dedit x-
bo et p. cepto. cū dixit aplis euntes
et c. vt dictum est. ¶ Genera baptismi
sunt tria fluminis. sanguinis. et fla-
minis. vt de cō. di. iij. baptismi vices.
¶ Effectus baptismi est. quia si di-
gnet quis baptizetur delectur in eo rā
actuale quā originale peccatum sine
omni p. c. entia. quia sine penitē-
re iunt oona et vocatio dei. quia gra-
tia dei in baptismo non querit gemi-
tum non querit plactum vel opus

aliquid. sed solam fidē et omnia gra-
tis condonat. vt de con. disti. iij. sine
penitētia. ¶ Sed queritur an pro
nomen ego sit de substantia forme.
Et creditur q non nam plenū sensus
habet hec vox. baptizo te in nomine
parris et c. vnde alibi p. nomen dicitur
abundare. vt. ff. de hereditibus insti. l.
j. §. qui neq. sic et in stipulatione nō
interest vtrius stipulor habere licere.
an mihi licere habere vt. ff. de xbo.
obliga. l. stipulatio ista. Cetera verba
que sunt in forma necessaria sunt et
substantialia. ¶ Sed queritur quid
si verba substantialia dicantur s. cor-
rupte et contra regulam donari. Rñō
non. minus efficit est baptismus cū
esset virtus illorum verborū excludat
demonium excludet et p. cis viciū
vt de cō. di. iij. si non sanctificatur et
retulerit. ¶ Sed queritur qd si ali-
quid aliud in forma dicatur. Ad hoc
dixerunt quidam vt si aliquid p. mē-
tatur vt si dicatur arma viri q. cano.
¶ Ego te baptizo in nomine parris
et c. vel post formā adiciat sic. Ego ba-
ptizo te in no. pa. et fi. et spū s. dya-
boli. efficit est baptismus. quia cum
extrinsecat imprinētia adijciuntur nō
viciat. vt. ff. de ver. ob. l. q. extrinsecus
secus autē si aliqd interponatur vt si
dicatur. Ego baptizo arma viri q. ca-
no. In noie pa. et fi. et s. f. Nā tunc non
confertur baptismus. nā et si ordina-
rñōi testamēti aliqd alienū immisce-
tur viciat. vt. ff. de testa. l. heredes. §.
vlti. ¶ In forma autē baptismi offic-
verbū aliud a verbis dñi alienū cen-
setur. sed putant doctores nostri con-
trarium. dicunt em q siue adijciatur
forme siue interponatur. viciatur ba-
ptismus. Quid si sic dicatur non ego
baptizo te et c. Absurdum putant dici
tñc baptizatus. Et idē si dicatur. Ego
te baptizo in nomine pa. et fi. et s. f. et
omniū sanctorum. Et idē est vbi

Sub-
stātia
lia ba-
ptis-
mi.

4

aliquid interponitur. in quo consen-
sunt omnes. sed quid si ordo mutet
et verba transponantur. vt si dicatur
Ego te baptizo in no. pa. et fi. et spū s.
cti. nunqd est baptizari. Dicit q sic.
ar. C. de testa. l. p. p. o. s. r. et s. de re-
scriptis. causam. nec em ordo scriptu-
re seruandus est vt. ff. de solu. l. nec em
Alij autem contrarium ar. p. eis. C. d.
sen. et interlo. om. u. l. p. o. l. a. t. a. z. Dicunt
em ipsum ordinem verborum esse de
forma. Et hoc securus esse videtur. si
autē in p. o. l. a. t. i. o. n. e. v. e. r. b. o. r. u. m. i. n. t. e. r. p. o. n. i. t. u. r.
natur moza naturalis et compendio-
sa vt de respirādo tussiendo et excre-
do non viciat. vt. C. de testa. l. cum an-
tiquitas. An autē actus q interponi-
tur vel moza interuenit viciet id qd
in contextu et cōtinue fieri debet. De-
terminabis per iura illa. ff. de duob.
reis. l. duos reos. §. vl. et p. ff. d. ob.
l. continuus in principio. ff. de testa. l.
heredes. §. festim. nec em offic quod
differendi causa sit moze annunera-
ri pōt. vt. ff. de vltis. l. sciendū. Item
nec moratoria cōtatione nec precipi-
ti festinatione faciendū est aliquid.
Quātum vero interuallum sine vicio
valeat in talibus interponi. intellectu
magis q locutione exprimi potest vt
ff. de solu. ratur. Et hoc totum locū
habet si queratur de moza interposi-
ta inter verba que dicuntur in conse-
cratione eucharistie et verba que di-
cuntur in consecratione calicis. Que
questio locum habet fm illos qui di-
cunt vñ esse formam in verbis illis.
hoc est corpus meum hic est sanguis
noui testamenti et c. S. nostri docto-
res magis approbant q sint due forme
vna in verbis illis. hoc est corpus me-
um. alia autē in illis. hic est calix no-
ui testamenti et c. et ad p. o. l. a. t. i. o. n. e. p. r. o.
rum transubstantiatur panis in cor-
pus christi et ad p. o. l. a. t. i. o. n. e. s. u. b. s. e. q. u. e.
tium cōuertit vñ in sanguinem. S.

obijciatur nōne. platis primis verbis
est ibi sanguis. et quo est ibi corpus.
Certe sic. quia vbiq. est corpus ibi
et sanguis. Ad hoc rñdetur est ibi san-
guis non per trālationē sed p cōmix-
tionē. ¶ S. queritur cum paruuli
intelligantur baptizari in fide paren-
tū. vt de cō. di. iij. q. r. i. s. et eorū a qbus
paruulus cōsecrandus offertur. vt de
cō. di. iij. illud quid si offerentes sint
infideles. Rñō baptizari intelligitur
in fide ecclesie et in xbo xpi. nec ob-
erit infidelitas offerētis dūmodo in
forma ecclesie baptizetur. vt de con.
di. iij. romanus. Nec obstat. de con.
di. iij. quos a paganis. quia illud loq
tur cum non in forma ecclesie bap-
tizat. Irē qritur qd si nō habeat aq. co-
pie. et sic sacerdos pfundat aqua illū
quē baptizat sic vt p. r. e. c. o. r. p. i. s. n. o. n. t. o. s.
tū corpus cōtingat aqua. In hac qd.
dixit hug. q si caput pfundat. vel p. r. e.
ter caput maxima pars corporis. effec-
tū baptizati. alias non. Alij autē dñt ba-
ptizari etiā si aqua cadat in quācūq.
corporis partē ar. ad hoc de cō. di. iij.
hoc nequa q. sicut sufficiat possideri
partē ad hoc vt dñs totū possideat dñ
tñ ei? fir anam vt totū possideri intē-
rat. vt. ff. de acq. pos. l. possideri. §. j. et
de p. e. di. j. vulgaris. ¶ Irē queritur
nunqd baptismus pōt oī rpe cōferri.
Nō nisi necessitate imminere vtpote
periculo mortis vel languoris in cur-
su. vt de cō. di. iij. venerabilis. et c. ba-
ptizandi. Sed puto in adultis illud
locū habere. nō in paruulis qb. nū-
la p. r. e. t. e. r. baptismi salus p. m. i. t. t. u. r.
vt de cō. di. iij. nulla. tūmēdū em ne
p. p. t. e. r. nature ibecillitatē morte p. u. e.
niere q baptizant iueniri nō possunt
vt. v. di. baptizari. In adultis ar h nō
timet. q. in eis quēfio mētis ad deū
baptismi vicē suppleri nō dubitatur.
vt de cō. di. iij. baptismi vicē. ¶ Irē
qritur an baptizari possit in nomine

i iij

Bap-
tism?
valz si
q's ba-
ptizat
i noie
xpi.

trinitatis implicite. Et videt q sic. vt
de cō. di. iij. a quodā. Sed illud expo-
nitur id est explicite. p id quod legit
in eadē di. scilicet. si non sciscitur. si re-
uera. et in. c. in synodo. ¶ Item nunqd
baptizatur in noie xpi. Rñō sic. vt de
cō. di. iij. a quodam. s. quare potius
in nomie xpi q in nomine trinitatis.
Rñō. quia in nomine trinitatis nō in-
telligit nisi trium personarū essentie
vnitas. S. in hoc nomine xpi intelli-
gitur vnctus vngens et a quo vngitur
Bapt. tamē dixit concessum fuisse apo-
stolis baptizare in nomine xpi ppter
nomē xpi ampliādū. sed ille canō est
hodie a quodam abrogat p id quod
legitur in ea. di. in synodo. S. nō sic
putamus. nam ille canō est a quodā
nicolao posterior illo in synodo que
fuit zacharie vt p in cronica. Dico q
q nō baptizabit in noie xpi s. si fue-
rit baptizatus. ¶ Item querit quid si q's
perpetuo furiosus et q nunq sine furore
fuit baptizatus. nūq valz ei baptizatus.
Uidet q sic. ar. ff. de. l. c. h. l. c. pater. §. furdo.
vbi dicitur q si furiosus emolumentum. ta-
les em p infantibus habēdi sunt. nec
grauatur aliquo peccato actuali. vt
ij. q. ix. iudicas. vnde et si nunq volue-
runt baptizari nūq tamē noluerunt
vnde sufficit hoc quo ad baptismi ca-
racterem imprimendū. tūc em carac-
terem sacramentalē imprimunt opera-
tio cū obiectō voluntatis cōtrarie nō in-
uenit resistētē vt. j. e. ti. cum marthe
in fi. et hoc idē cōsideratur i paruulis
de cō. di. iij. queris. In eo aut qui in-
cidit in furore et in amente et dormien-
te cōsideratur voluntas pcedēs fu-
rore amētiam vel dormitionem vt. §.
ti. p. cum marthe. §. item queritur.
¶ Item queritur de coacro. ad qd di-
co q absolute coactus nō recipit ca-
racterē vt ea. dec. §. e. s. pditionaliter
coact? sic. q. coacta voluntas voluntas

est. vt. xv. q. j. merito. q. nec ipedit sa-
cramentū ordinis. vt. l. xij. di. vbi ista.
nō ipedit sacramētum mīmonij. vt. xij. q.
iij. inter cetera. j. de ipōsa. venies. tū
taliter coact? baptism recipit pPELLITUR
seruare fidē vt. l. di. de iudeis. ¶ Item
qd d fide baptizato. rñō recipit sacra-
s. non rē sacri nisi recedat fictio vt de
cō. di. iij. tūc valere. ¶ Item qd si is q
baptizat baptizari intendat. bapti-
zans aut nō intēdit. Rñō nō esse ba-
ptizati. vt. j. q. j. §. ecce. et de cō. di. iij.
solet queri. Nā t cū p locus dicitur
hēc verba. spōdes spōdeo. nō induci-
tur obligatio. vt. ff. de ac. et ob. l. iij. §.
verborū. ¶ Item querit. an in necessi-
tate possit quis seipsum baptizare. ad
quod rñō nō. vt. j. eod. ti. de bitū. sicut
nec potest quis seipsum recōaliare.
vt de cō. di. iij. sanctū est. ¶ Item qd
si aqū alius sit liquor admittus. nū
qd baptizabit. Rñō sic si pualet
aliter nō. ¶ Item cum is q nūq intel-
ligit non obligetur. vt. C. de fal. mo. l.
j. quō paruuli obligant in illis spōsio-
nibus q p eis sūt ante baptism. credis
in deū et vt de cō. di. iij. j. rñ. spāle est
in baptō. vbi quis ignorans p alium
obliget. immo verius est in baptō q's
p alium liberat. s. a pāre dyaboli. vt
de cō. di. iij. postq potest aut q's igno-
rans p alium liberari. vt. ff. de sol. l. sol-
uere. et ff. de nego. gest. l. solvendo.
¶ Item summa sciētiū q baptism? dē
sacram fidei. vt de cō. di. iij. nūq aliqd
hoc idē q in fide xpi pfectat? et in fide
ecclesie pfectat? vel q confert in nomine
trinitatis explicite quam et offerretes
et oblato tenet credere. vt q. signū ē q
suspiciēs fide hēat. et si nō hēat aliqd
pediēre. s. qrit qd si latin? baptizaret
et pferat? ba necessarii nō tñ lraliter
nec i sua lingua. s. in grecā et alia. rñō
baptizatiūcē tñ apli loq'dant varijs
linguis et forma realis attendēda est
non verbalis. vt con. distinctio. iij. re-

tulerunt. ¶ Item pone q non dicant
tur verba. Inno. pa. et fi. et l. f. sed illa
In noie genitoris et nati et scilicet fami-
nis aliquid crit baptizati. Rñō q sic
q nō refert ex cōpollētib? qd dicatur
vt. ff. de ver. obli. l. que extrinsecus. et
l. si in noie. et j. de ver. signi. in his. Et
satis puto credendū eē posse fieri ba-
ptismū subverbis synonymis. S. nū
quid post baptism? sic. In noie pñis
tatis et filianōis et spiritalis scitans
Rñō nō. ¶ Ultimo notabis cum du-
bitatur an aliq's sit baptizatus. stat
testimonio vnus. vt de cō. di. iij. pla-
cuit. Et idē in consecratione ecclesie. vt
de cō. di. j. ecclesie. scus in ordine vt
xviij. di. afros. et s. d. de. pegri. c. j. Rñō
nem diuersitatis collige. ex. §. gratia
iij. q. j. §. ecce cum honores.

De presbytero non bapti-
zaro. Rubrica.

Actum est su-

pria q baptismus sit sa-
nua et fundamētū oim
sacrorū aliorū. Sed q
dubitari possit an nō
posito fundamēto edificatio alio sa-
cramentorū subsistat. Ideo tractat hic
de collatione ordinū facta nō bapti-
zato. et id ponit hic rub. de p'sbytero
nō bapt. ministrante. ¶ Videmus
igitur an collatio ordinum facta non
baptō valeat et qd iuris sit cū q's cre-
dit se baptizati cum in veritate non
sit. Item an ordinatus compiens se nō
baptizati debeat iterum ordinari.
¶ Ad primū itaq' fide dico cū paul? di-
cat fundamētū aliud nemo pōt po-
nere pter id qd positus est qd est xps
iclus. pñr pbat q vbi xps nō est fun-
damētū nullū opus boni est sup edifi-
ciū. vt. j. q. j. cū paul? ppeca nulla est
collatio ordinū. vt. j. e. ti. c. j. et j. q. j. si

q's p'fugerit. et c. si q's p'fugerit. ¶ Ad
secundū dico q si q's baptizatus nō sit
credat tñ se baptizati fore et alias sit
bone vte et puerfatiōis honeste. li-
ber ab originali peccō celsis parie
gaudii adipiscat in cōstanter vt. j. co.
ti. c. ij. Nec obstant iura illa que dicūt
nullū posse sine baptismō saluari. vt
de cō. di. iij. car hēc cum in. firm. s. i. mē
et. xv. q. j. §. vt itaq' cōponat istud an
cellatū de generatē. et c. nulla. q illa
locum habet in his q sciunt se nō ba-
ptizatos et cum baptizari possint ne-
gligant vel cōtēnunt ipsi seu paren-
tes ipsozū. hic em de quo §. pñfisi in-
telligit baptismus in fide xpi et eccle-
siē baptismus inuisibiliter ministrat
tur. quē non cōtēmp? religiōis s. ar-
ticulus necessitatis excludit. vt. j. co.
ti. c. ij. et ij. Unde qdam an baptismū
spūsancto impleri credūt vt cen-
turio. vt de cō. di. iij. nō dubito. et. h. qd.
vij. nō omnes. Et valentinianus q cū
veniret ad baptismū et in via decesse-
rit. dī ambrosiū de co dixisse. ventrē
mecum doleo. q quē regeneraturus
eram pidi. ille tamē gram quam po-
poscerat nō amisit. ¶ In tertio autē
mēbro dico baptizari et iterum ordi-
nari debere q nō intelligit iteratum
qd ambigitur esse factū. vt. j. co. titu.
venies. ¶ Sed opponitur qui se cre-
dit baptizatum baptismō flaminis et
si nō sit in fide tñ xpi et ecclesie intelli-
gitur baptizatus vt superius dixi. Vñ
si in tali statu positus ordinē sacra-
mentū ordinis inuenit fundamētū
sacrorū. s. fidem. et id firmū est edifi-
cium. et sic iterari non dō ideo. et itere-
tur sit iniuria sacramēto. vt. j. q. j. qd
quidā de cō. di. iij. ostendit. Ad quod
Rñō. tam em intelligit baptizatum
fide qd em ignorat se baptizatum verbo
et elemēto. Et tunc ordo iterari non
posset se cum post incipit scire vel cre-
dere se non baptizatum fuisse verbo

et elemento nisi baptizetur in aqua cum possit incipi contemnere. et sic perdit baptismum flammis. et sic sine fundamento edificium ordinis inuenit. et propterea ponendus est primarius lapsus. s. baptismus et deinde superedificabitur ordo nec iterum intelligitur.

C Et est sciendum quod ibi scitur aliquem baptismum non esse baptizabitur et servabitur forma cordis. ut. s. ti. pri. non ut apponens. ubi autem dubitatur tunc servabitur illa forma que habet. s. ti. pri. c. j. de co. di. iij. si nulla. et idem servatur in consecratione ecclesie. ut de conse. di. j. solennitates. et c. ecclesia. Item in ordine ut. lxxv. di. presbyteri quos. s. quod autem. Et non. quod dam dixerunt quod ubi dubitatur de ordine vel baptismo. et iterum ordinatur seu baptizatur. idem character profertur qui fuit primo collatus. dicentes quod hic articulus necessitate inducit. et allegantes simile. ff. de acqui. pos. l. possideri. s. ex pluribus. Sed hoc non est verum quod si prius fuit character ordinis vel baptismi collatus scdo nihil additur. s. totum ad vocem refertur et ad visibilem unctionem. ut. lxxv. di. s. quod ergo nihil est addit vel detrahit iteratio unctionis. sicut nec iteratio manuum impositionis. C. de indi. libe. l. nihil. **C** S. quid de his que presbyter iste gessit qui se cooperit non baptizatum fuisse nunquam decept animas. s. de ele. dudum rothomagus. R. non. immo dum bona fide credit se baptizatus et rite ordinatum rara sunt omnia que gessit ar. ff. de offi. preto. l. barbarius. **C** In summa sciendum est. in dubio potius pluri non baptizati quam baptizati potius non ordinati quam ordinati. ut de co. di. iij. puulos. et hic in. c. veniens. **C** S. cum ita presumatur in his sacramentis quare in sacramento matrimonii contraria assumatur presumptio. ut recitetur tantum verbo viri. ut. xxij. q.

j. si quis acceperit. ff. de ritu nup. l. in libero. R. non. sine omni periculo est si sacramenta illa iterentur. sed valde periculoso esset si iudicaretur non esse matrimonium ubi est. Licet alibi canon presumat non esse matrimonium ubi tamen est et si solennia desint ut. xxx. q. v. aliter. et c. nostrates.

C De custodia eucharistie. Rubrica.

Superius tractatus est qualiter eucharistia consecratur. hic tractatur qualiter custodiatur. et id ponitur hic rubrica de custodia eucharistie crismatis et aliorum sacramentorum. **C** Est igitur sciendum quod eucharistia est in loco singulari mundo et signato semper honorifice collocata de more ac fideliter conservanda. ut. s. de cele. mis. sane. clauibus adhibitis. ut. j. c. ri. ca. j. **C** Sacerdos per se ipsum deferat illam infirmis cum solennitate reuerentia illa que statuta est in concilio generali. s. de cele. mis. sane. s. sacerdos. Non autem per laycum vel mulierem transmutatur de co. di. ij. puenit quod fieri per dyaconum licet si necesse fuerit. ut. xxij. di. dyaconum. et c. presente. Crisma etiam sub eadem custodia seruetur ut. j. eo. titu. ca. j. Ipsa quoque oratoria vasa corporalia. palles altaris et vestimenta clericorum mundat nitida conservetur. ut. j. eo. ca. ij. Quibus in alijs visibus vtendum non est nisi in ecclesiasticis et deo dignis officiis ut de co. di. j. vestimenta. et c. ad nuptiarum. que ab alijs quam a sacerdotibus hominibus non debent contrahi ut in predicto. ca. vestimenta. et xxij. distin. s. vasa. et c. sacra. et de con. di. j. in sancta. Item pallas altarium et

et sacra. et de con. di. j. in sancta. Item pallas altarium et vestimenta clericorum cum sordida fuerint dyaconi cum humilibus ministris intra sanctuarium lauent. ut de con. dist. j. nemo. et si fuerint vetustate consumpta incendio detur. ut de co. di. j. altaris. Et est ratio deo dicata ad prophanos vsus pueri non dnt. ut. xij. q. iij. que semel xij. q. vlt. cooperim. xij. q. ij. nulli. liij. disti. ex antiquis. xvij. q. vlt. questi. de pse. disti. j. signa.

C De reliquijs et veneratione sanctorum. Rubrica.

Dictum est superius de custodia reuerentia sacramentorum. nunc autem tractatur de reuerentia sanctorum. et ideo subiicitur hic rubrica de reliquijs et veneratione sanctorum. **C** Sciedum est igitur quod reuerentia sanctorum habedendū sunt nisi auctoritate summi pontificis fuerint approbate. ut. j. eo. tit. c. h. que postquam fuerint approbate extra capsas ostendi non dnt nec venales exponi. ut. j. c. c. ij. C. de sacrosan. eccl. l. nemo. Nam sancta estimatione non capiunt. ut. ff. de re. di. l. sacra loca. s. vlti. et propterea deinde possunt cum veditio sine scio non possit. ut in insti. de emp. et vlt. s. p. c. us. et ff. eo. tit. l. ij. s. sine scio et quod spiritualia vedit capitale crime cum symonia committit. ut. j. q. j. studet. **C** Ad canonizandos sanctos et in sanctorum cathalogo prescribendos. de quo legitur. xij. q. iij. quoniam taliter puenitur. Inquirendum est enim an illi de quo canonizandum agitur prior vita testimonium prebeat pro laboribus multis. pro moribus castis. pro actibus strenuis. ut. ij. miramur. oportet enim presenti

restificatione predicari et bone fame preconis non taceri. ut. xij. questi. ne. ij. quatuor. Et queri debet maxime de simplicitate et humilitate. ut supra de presump. ex studijs simplicibus enim deus dat gratias. Item queri solet an in vita passus fuit persecutiones. ut. vij. qd. j. omnis qui gemit. bat. et. c. ibi adunati. Et an fuerit passus ex charitate. ut. l. q. j. vide quatuor bonum est charitas. Querendum est etiam de miraculis factis in vita et post mortem. Et non. quia quantum ad hoc ut sit miraculum quatuor requiruntur. Ut ex deo contingat non ex arte. ut. j. q. j. teneamus. ij. q. vj. s. item cum balaan. j. q. j. prophetauit. Item ut sit contra naturam. Item quod non ex vi verborum sed ex merito hominis hoc contingat. Hoc ideo dico. quod panis miraculose transubstantiatur in corpus christi non merito hominis sed virtute verborum. ut de conse. di. ij. quia corpus christi. et ca. in quibusdam. Item vult ad corroboraciones fidei. hoc enim transit in virtutis hominis ministerio. sed hoc nihil ad fidei corroboracionem. et ideo non sunt hec talia miracula. quibus hominum ministerio fiant ut propterea debeat quis canonizari.

C De obseruatione ieiuniorum. Rubrica.

Dictum est superius de veneratione sanctorum. Sed quod ob reuerentias sanctorum ieiunia celebrantur. ideo subsequenter de ieiunijs tractatur. et propterea ponitur hic rubrica de obseruantia ieiuniorum. **C** Videamus igitur quid sit ieiunium. et quod

Nota
rōnes
diuer
traij.

Di
racu
lii ad
hoc vt
dicat
q sit
requisi
ta

1 diebus ieiunia sunt indicta. **I**eiunia triplex est. Ieiunium magnum et generale est. ad quod omnes tenent. abstinere ab iniquitatibus et illicitis voluptatibus secuti quod est perfecti ieiunium ut de conse. di. v. ieiunium. Secundo modo dicitur ieiunium discretum moderata refectio ut singulos dies absque ciborum luxuria transigam. ut de conse. di. v. sint tibi. et non dico. Et hec duo ieiunia oportet diebus singulis sunt seruanda. Tertio modo dicitur ieiunium subtrahitio prae dicitur post cenam cuiuslibet cibi primum et ultimumque ad diem sequitur. Ite abstinentia in dictio a carnibus et ab omnibus que se mentem trahunt originem a carnibus. a lacte et a calidioribus ut probantur hec de conse. di. iij. de esu. et iij. di. denique. Ubi etiam adiungit. ceterum piscium esus ita relinquitur hoc infirmitatis solacium non luxurie paratior ieiunium. hoc tamen saluare non cogant diuites pauperum cibis vesci. vrant consuetudine infirmitatis si hoc doleat. se non posse aliter subtrahere. ut. xij. di. non cogant. Unde nec ieiunare cibi nec in quantitate esus cum diuino quatuordecim exigentia siue nature siue appetitus excessu probantur. hec. xij. di. quicquid delicti. et c. quod dicit. Ite cum abstinemus a cibis ab omnibus dissolutionibus abstinere debemus. Quid enim potest ieiunare visceribus. et luxuriari venatibus. abstinere a cibis et terrare peris. ut. lxxvj. dist. quid prodest. Ite alibi. nihil prodest hoc ieiunare et orare et alia religionis opera agere nisi mens ab iniquitate. et ab obsecrationibus lingua cohibetur ut de co. di. v. nihil potest. **¶** Qui autem modis gule vitium nos reprobant. aliquando nam indigentia reprobant. aliquando non puenit si cibos lautiores querit. aliquando quod summe sunt parcere accuratus expetit aliquando autem et qualitas ciborum et ipsa congruit sed in ipsa quantitate summe di. me

suram excedit. nonnunquam et abiectius quod desiderat cum ipso esu immixtum desiderij dederit. peccat ut de co. di. v. qui quod modis. Unde versus. Et certus quod quicquid modis gula danna edacem. Cum nimium comedit vel edendi puenit hora. Querit delicatissimum parat delicio sa. Uel sumit cupide quod non est delicio sum. **¶** Nunc videamus in quibus diebus et tribus ieiunia tertij generis indicant. Et est sciendum quod. xl. summa obseruatio est obseruatio que continet. xl. et duos dies diebus officiis computatis equibus dum sex dies dominice abstinentie subtrahuntur remanent. lxxvj. dies in abstinentia. que sunt de cima totius anni. Annus enim habet cclxv. dies quorum. lxxvj. sunt decima. Sed his diebus adduntur quatuor dies prime septimae. scilicet dies mercurij. dies iouis dies veneris et dies sabati. ut sacer numerus. xli. dicitur impleatur. quem saluator sacro suo ieiunio consecrauit. ut de con. di. v. quod dragesima. **¶** Item ieiunandum est in vigiliis apostolorum. Et quis in versibus cointeantur nomina certorum. Petrus et andreas Paulus et simone Judas ut ieiunemus. nos ad monet atque matheus. Puto tamen in omnium apostolorum vigiliis ieiunandum. ut. i. eo. ca. consilium. per christum philippum et iacobum beati Joannis euangeliste. quoniam illorum festiuitas infra sollemnitate paschalem. istius autem infra natalem domini celebratur dicitur in eadem dec. in. i. Respon. De festiuitate beati bartholomei de cuius celebratione dubietas oritur apud quosdam consuetudo regionis est obseruanda. ut in ea. decreta. §. sanctorum. sicut. alias in ieiunijs consuetudo attendit. ut. xij. dist. illa in si. lxxvj. di. v. in nam. et in de cre. cod. §. item de illis. **¶** Item constitutum est ut quatuor anni tempo-

ra ab omnibus hominibus communi ieiunio obseruentur. ut. lxxvj. dist. constitutum. Hoc autem ordine ieiunia illa celebrentur. Primum ieiunium in inicio quadragesime. Secundum in hebdomada penthecostes. Tertium vero et quartum in septembri et decembri more solito fiat. ut. lxxvj. dist. statuiimus. Unde versus. Primum quadragesime seruare ieiunia veris. Puemaris ebdomada seruare secunda tenebris. Tertia septembri fert cultum mercuris istum. Sabbata ieiunare vigile. presentia christi. Et cum quatuor sint anni tempora. v. est autem autumnus et hyems. predicta quatuor ieiunia ex doctrina sancti spiritus ita sunt per totius anni circulum distributa. ut lex abstinentie omnibus sit a scripta temporibus. ut. lxxvj. dist. huius. **¶** In quatuor temporibus penthecostes hec reddatur. ut si quis forte inter pascales festiuitatis gaudia negligens libertas et licentia immoderata presumpserit. hoc religiose abstinentie censura castiget. ut. lxxvj. dist. igitur. Est et aliaratio quare ieiunium illius temporis differat post penthecostem et non inducitur ante post resurrectionem. quod illo tempore fuit sponsus cum sponsa. ideo non fuit tunc sponsa aliqua indicanda asperitas. cum sponsus haberet secum et eius delectaretur amplexibus. Unde in ecclesia tunc cantatur quasi modo geniti infantes. et hec res redditur. lxxvj. di. ieiunium. §. non autem tunc sequitur. et si dicat illos quinquaginta dies qui sunt a pascha usque ad penthecostem a ieiunio excepto eo quod iugiter peragendi sunt dies illi. si tamen aliquis ex deuotione ieiunet. phibendus non est. Nam v. in omni tempore ieiunare possemus. ut probant hec in ieiunium. §. vlti. et c. v. in. **¶** Obseruant et alia ieiunia ab ecclesia constituta. que sine necessitate rationabili non seruantur. ut. lxxvj. dist. ieiunia. **¶** Quedam etiam ieiunia obseruant in vna provincia. que non seruantur in alia et in hoc vnaque provincia in suo sensu abundet. ut. lxxvj. di. v. in. Nam preter festa principalia et communia singuli episcopi in suis ecclesijs speciales obseruant festiuitates ut de con. di. iij. pronuntiandum. **¶** Item ieiunandum est tempore rogationum ut de con. di. iij. rogationes. **¶** Ieiunandum est sexta feria et die sabati. Sexta feria propter dominicam passionem. Die sabati. quod dies ille inter tristitiam passionis. et letitiam dominice resurrectionis inducitur. ut de conse. di. iij. sabato ut saltem ab esu carnis die sabati abstinemus quicquid enim christiane religionis se participem esse desiderat ab esu. carnium eadem die nisi maiori festiuitate interueniente vel infirmitate abstineat. ut de conse. di. v. quod dies sabati. **¶** In summa notandum est quod si festum habens vigiliam incidat in diem lune die sabati ieiunandum est ut. i. eo. ritu. c. j. **¶** Sed opponitur argumento legali scilicet dies medius. scilicet dies dominicus debet impedire ieiunium cum sit a ieiunio liber. Nam sacer locus interueniens inter duo predia seruatur impedit extremorum. ut. ff. de seru. l. seru. tures. §. sacer. Et lex illa dicit. medius scilicet quod non seruit impedit seruitutem. ut. ff. de ser. v. pre. laque sella. §. in rusticis. Ad quod respondeo. Ieiunare non est seruitus predialis. sed debetur personale. quod cum solui non possit sua die. soluitur alia. nam ad duo tenetur. scilicet ieiunare et in vigilia ieiunare et id si non possumus die dominica propter eius excellentiam ieiunare ieiunandum est die sabati. ar. ad hoc §. de dolo et contu. c. dilecti. ff. de arbit. l. celsus. Nam et excellentia natiuitatis inducit ut in sexta feria carni

bus vefci poffumus fm confuetudi-
nem ecclefie generalis. vt. j. eod. c. ex-
plicari.

De purificatione post partum. Rubrica.

In supiori ru-
brica tractauim⁹ de
huius celebradis ob re-
uerentia sanctoru. s. q.
ex reuerentia iaz deuotio-
ne pcedit qd mulieres post partum
cessant ab ingressu ecclesiaru vsq ad
tps purificatis. subseqnter ponitur
hic rubrica de purifica. post partu.
¶ Quid igit circa hoc olim suabat i
legeteri. qd hodie seruandum sit
breuiter videamus. ¶ Et est sciendū
qd fm legem musaycā mulier immu-
da reputabat post partu. tñ si ma-
culum pepit cessabat a tēpli ingressu
xl. diebus. si feminā. lxx. diebus. vro.
di. s. j. ¶ S. 3 in quadā palea q in q
buscā libris in eadem dñ. habet inci-
pit. cū enira. ibi enim dñ qd p mas-
culo cessabat ab ingressu tēpli. xxij.
diebus p femina. lxx. diebus. Sed
ibi masculo nō attendit oēs natiui-
tatis. s. circūcisio. arā cidebat puer
in. vij. die sue natiuitatis. In femina
autē arā dñ ibi dies ipositionis nois
cū iponebat nomē in. xiiij. die natiui-
tatis. S. 3 in. s. j. in vtroq. p sideratur
tps natiuitatis. Vt queras quare
pro dieb. cessabat ab ingressu tēpli p
masculo tot p femina. Rñ q. sicut
physis dicunt tot diebus festus mas-
culinus tot femininus est mortifica-
tus sine aie infuside. † Sed hodie qñ
iam legisymbria euauit. illuxit veri-
tas euangelij. si mulieres post plem
emissam acture gratias ecclesiam in-
trare voluerint nulla p de pccati mole
grauantur nec ecclesiarum aditus de-

negādus est. ne pena illius videat in
culpā conuerti. Si tñ ex veneratione
voluerint aliqñ diu abstinere. deuotō
nem carū non credimus prorogādā.
vt. j. eo. ti. c. vno. 2. siml. c. s. rit. pri. Ali
qñ etiā bonus est abstinere ab eo qđ
tñ licite fit. vt de consue. di. ij. quortis
die. ij. q. j. aliud. qz bonaz mentium
est ibi culpas agnoscere vbi culpa nō
est. vt. s. ti. proxi. consilium. §. sanctoz
2. v. di. ad eius vero concubitum.

De ecclesijs edificandis. Rubrica.

Nictum est su-
pra de ecclesiis consecra-
tis, sed q̄ plerūq̄ ec-
cleſie ſecrari conuincunt
reparatione egent. J̄d
ſubijci h̄ic Rub. de eccleſijs edifi. vel
reparandis vel de nouo conſtruendis.
¶ Videamus igit̄ a quibus ſit eccleſia
reparanda, totius auaritia de no-
uo ſit edificanda. Et quibus ex cāis no
ue ſint eccleſie ſaſcende. ¶ Eſt autē
ſciendū qd ſi poſſio ſabrice deputata
ſufficiat ad reparationē eccleſie. iſ
q̄ ſas papiſ reparare teneatur. vt. l. q.
iij. vnto. t. q. j. decernimus. l. eo. tit. de
his. Si ſi nō ſufficiat. tunc rectorz q̄
beneficiū habz ab illa eccleſia que re-
paranda eſt conferent eccleſiam res-
parabunt. vt in ſdicta decre. de his.
vt. l. e. c. j. t. xvj. q. j. ſi monach⁹. ſ. de
his q̄ ſi. a. ma. p. ca. c. vlt. Nec mireris
ſi conferat beneficiari. Nā cui emolu-
mentum ſentiantz on⁹ ſentire debet
ſurta illud. Commoda que ſent⁹ ſi ſun-
gas onus emolumentum. vt arg. C.
de tadu. tol. l. vna. §. pro ſecundo in ſi
t. §. ne autem. C. de ſur. l. maniſeſti-
ſſim. §. pe. in ſi. ſ. de his que ſi. a. ma.
par. ca. c. vlt. Didicū in q̄ beneficiari
agnoscere onus ſabrice pro ſara be-
neficiorum. nam t̄rſtructuariuſ reſciat

tartatecta. vt. ff. de vfufr. l. vfufructu
 legato. §. hacten? C. e. tit. l. ei ad quē
 ¶ Ecclefie faciēde funt per cōgrua
 loca. vt. de conf. di. j. ecclefias. Si nō
 in perf. lue inueniant vel deſtruer. p
 uidentia epi modus inueniat quali
 rer conſiſtere poſſunt. vt. de confe. di.
 j. c. ij. vt reperient. vt dictus eſt vel vt
 deſtruantur. vt. de confe. di. j. ecclefie
 vel altaria. vel ſi per ſe ſubſiſtere nō
 pñt alijs eccleſijs vniant. vt. l. q. iij.
 vñio circa ſi. z. vt notaui. §. de reli. do.
 §. tribus. r. §. vñ. z. ſm hoc intelligo
 lxx. di. ſctōz in ſi. Si alit faciēde funt
 noue ecclefie vt per eas veterib? pre
 iudiciū non fiat. vt. xij. q. j. ecclefie. z
 c. quicunq; Itēz plures baptiſmales
 ecclefie in vna terminatione fieri nō
 pñt. vt. xij. q. j. plures. poſſet tñ epiſc
 cā de vna terminatione facere duas
 nam z diuidere poteſt vnam in duas
 z duas vnire ad vnā. vt. j. de exceſſi.
 prela. ſicut vnire. ſicut z puincia vna
 diuiditur in duas. vt. ff. de officio ac
 ceſſo. l. ſi eadem. r. di. imperiali. ſecet
 vna prebenda diuiditur in duas. vt
 §. de preben. vacante. nam z auferre
 poteſt vni ecclefie z dare alteri. vt. j.
 eo. tit. c. ad audientiam. r. ij. q. ij. bone
 rei. §. de donat. apoſtolice. §. de his q
 ſunt a prela. ſine conſenſu cā. paſtor
 tis. non. tñ hoc l3 paſſim z ſine cā. z ſic
 intelligo. §. de rebz ecc. nō alienan.
 c. j. ¶ Res autem ſunt cauſe propter
 quas noue ecclefie pñt cōſtrui. Quis
 in preiudiciū antiquarij. Tempō
 ris qualitas. vt. vij. q. j. tempōris. In
 crenentum populj. vt. xij. q. j. ſclz. z
 c. multis. z. c. precipimus. Ecclefie di
 ſtanta vel diſcipulas acceſſus. vt. j.
 eo. titu. ad audientiam. Sine preiud
 cio alterius ecclefie. licet epiſcopo
 pro ſua ſepultura eccleſiam conſtruc
 re. vt. r. ij. q. ij. bone rei. §. de donatio.
 apoſtolice. Et quilibet priuatus mag

faulus vel femina. potest tibi cōstrue
 re ecclesiam siue oratorium. vt de cō
 se. di. j. vnicuiq; clericos. 7. c. si quis ē
 ruij. q. ij. quidam. xij. q. ij. religiosus.
 ¶ In construenda debet interue
 nire auctoritas episcopi. qui prima
 rium lapides ponere debet. dote tñ
 ab edificatore prius assignata vt no
 tauit. §. de consec. eccle. §. item notan
 dum. ¶ Et no. q. postq; quis incepit
 edificare compellitur cōsummare. vt
 not. §. de conse. ecc. §. item quid si q̄s
 incepit edificare. ¶ In summa no
 tabis longe aliud est facere q̄ refice
 re. vt. ff. de itinere actus priuato. l. j.
 §. si quis edificij. Reficere enim est
 ad pristinam formam reducere. vt in
 preall. l. ij. de itinere actus priuato.
 Nouum autem opus fit cum rei fa
 cies immutatur. vt. ff. de no. op. nū.
 l. j. §. opus nouum. vñ si domũ vel ec
 clesiam diuinas etiam ea mente vt de
 cisdaz sementis 7 lapidibus eam re
 dices non est eadem domus vel ec
 clesia si vsq; ad fundamentum fuerit
 dirupta secus tamen est in nauē.
 Nam si nauis reficiende causa oēs
 tabule refire. sint nondũ interdiuise
 nauis videtur et compositis rursus
 eadem nauis esse incepit. vt. ff. de ver
 borum obligationibus. l. inter stipu
 lantem. §. sacram. 2. §. et nauis vnde
 si tota ecclesia deijciatur vsq; ad fun
 damentum. vt dictum est in reedifi
 cando auctoritas episcopi necessaria
 est. vt decimasexta questione vltima
 si quis vult. ¶ Sed secus in reficien
 do. vt. j. de iudeis. consultur. 7. c. iudei
 C. de opcnbus publicis. l. vltima.
 Alias tamen lex dicit qui p̄hibet
 reficere prohibet edificare. vt. ff. de
 mor. infern. l. j. §. edificator

De immunitate ecclesiarum. Rubrica.

Dictum est su

pra de ecclesijs edificia
dis que qdcs domus
dei sunt. et onerib? pu
mi nō dnt qbus dom?
puate premunt? et ppterea de imu.
ec. vel cy. et rex ad eas prinentius dis
ferendum est. Unde ponit hic rubr. de
imuni. ec. vel cy. et rex ad eas prinen
rium. ¶ Undeamus igit qd sit imu
nitas quā imunitatem habeat eccle
sia. resz hoies eius quā cymiterium
et quā māsus. ¶ Et que sit pena vio
lātium cymiteriū et imunitatem. Im
munitas ē libertas que competit ec
clesiasticis psonis et reb? ad eas spe
ctantibus. ¶ Dicitur autē imunitas
quasi extra munia. i. extra munera.
non est ecclesia subit sordida mune
ra ut calcas coquēde arene fodiēde.
sed ab his tam ecclesie q ipsaz pda
et mancipia siue rustici ipsaz exēpta
sunt. vt. xvj. q. ij. §. nouaz. Lericci vxo
res et filij clericorū similiter ab hmoi
liberi et exempti sunt. vt. C. de epis. et
de. l. ij. Ezonq coloni. vt. lxxix. disti.
iudicatum. ¶ Itē extraordinaria mu
nera que subito imponunt simulr ec
clesia non agnoscat. z si sint onera rea
lia seu pdaia vt sunt supindicta. vt.
xvj. q. placet. et C. de epi. et de. l. placz.
et C. de supindictis. l. vna. li. x. Ab his
extraordinarijs muneribus excipit.
nisi forte epō et derus tantam neces
sitate aut vtilitate inspexerint vt ab
q villa coactione ad relenādas cōces
vtilitates vbi laycorū nō suppetit fa
cultates subfidia p ecclesias estimet
conferenda. vt. j. co. titu. c. non min?
prius tamen romano pontifice con
sulto. vt. j. co. tit. aduersus. et hoc pos
sumus appellare canonicam illatio
nem quam aduēdicie necessitatis sar
cina repentina poposcit vt dicit lex
illa placet. ¶ Onera autem que im

posita erant rebus anteq res ad ec
clesiam puenissent subit ecclesia. vt
tributum canonem siue censum. et sic
intelligo. xj. q. ij. c. tributum. et ca. ma
gnum. et xxi. qd. viij. si tributum. hec
onera ordmaria sunt et predialia. et
vocalur indicta. vt. C. de indictis. l.
j. lib. x. Ceterū si cessetur in solu
tione canonis vel tribut. res nō mās
fertur in eum cui tributum vel canon
debetur et hoc est qd lex preallegata
piacet. dicit nulla translationis sol
licitudo signetur. Nec obstat lex. C. d.
exac. tribu. l. si diuina. quia aut lex il
la non tenet fm canones aut exponi
debet diuina domus. id est imperia
lis. Secus est in ecclesiastica vt dictū
est. ¶ Onera psonalia nō subit ec
clesia. vt. C. de epis. et de. omnes q vbi
cunq. Sed hoc fallit in casu. nullus
est a murosū vigilijs excusatur. vt. j.
eo. tit. peruenit. nisi sit senex. vt. C. de
decu. l. vi. lib. x. expedit est rei publi
ce plures habere defensores vt. ff. de
no. ope. nun. l. nam rei publice. et q
libet debet defendere patriam. vt. xxi.
ij. q. viij. omni tempore. Pro cui? des
fensione pater occidens filium exau
satur. vt. ff. de relig. et sumpt. fu. l. mi
nime. ¶ In ecclesia placita secularia
audiri nō debet. vt. j. co. tit. c. j. et ma
xime iudicia sanguinis. vt. j. eo. tit. cum
ecclesie. ¶ Itē nec secularis homines
debet in domibus ecclesiarum hospi
cia p iure et debito vendicare. vt. j. co.
tit. c. j. et simile. xlij. dist. quiescam? Ce
terum si charitative petatur nulli ne
gari d? vt in. c. quiescamus. xlij. dist. §. j.
§. de preben. de monachis. §. de sup.
neg. pre. sicut. lxxv. dist. archidaco
num. ¶ Itē imunitate hz ecclesia et
cymiterium vsq ab. xl. passus si ma
ior fuerit ecclesia. vel. xxi. si minor. vt
xviij. q. iij. sicut. vt fugientes ad eas ob
maleficia violēter nō extrahant. vt. j.
eo. c. inter. et. c. imunitatem. Sed pie

Im
muni
tate
eccle
się
q non
gau
det

lati debent eis obtinere vitā et mēbra
super eo tamē qd inique fecerint sūt
alias legitime puniēdi. vt in illa. iter
alia. Et quāuis ab hoc pūuilegio lex
plures psonas excipiat in autē. de
man. pun. coll. iij. §. homicidas adul
teros et raptos virginum. Decreta
mē pūuilegata duo genera hoium ex
cipit publicos latrones et nocturnos
populatores agroū. raptos etiam
virginū ad ecclesias fugiētes imuni
tatem ab ecclesia cōsequuntur. xxiij.
q. j. de raptionibus. vnde non obsta
re exceptione legali. cui derogatum
est in hac parte stādum est distinctio
ni decre. Nec mireris si hec duo gene
ra hominū ecclesia nō defendit hos
est cuiuslibet ly impune occidere. vt. C.
quādo ly vni. l. j. et h. et sine peccato vt
canon ille velle videt. xxiij. q. v. cū hō.
Quod tamē intelligi si fuerit noctur
nus. sed si diurnus. tūc sine peccato
occiditur cū se relo defendit. vt. j. de
homici. si pōditiens. ¶ Itē excipiunt
tur et illi q sperantes p defensionem
ecclesie impunitate suoz excessuum
obtinere homicidia vel mutilatiōes
in ecclesijs vel earū cymiterijs com
mittere nō verent. vt. j. eo. tit. imunita
tem. ¶ Sed queritur. nunqd is qui
furtum vel sacrilegiū cōmittit in ec
clesia defendet. Videtur q non. nam
Aug. dicit de iure ad supplicādū ad
mitti nō debet ibi vbi sacrilegiū cō
mittit. vt. xviij. q. iij. frater et coepisco
pus. Et frustra inuocat auxiliū eccle
sie qui in eam cōmittit. vt. j. co. c. vlti.
j. de vsur. quia frustra. in autē. vt li
cet matri et aue. §. quia vero. Puto
tamē contrariū. q iura canonica cer
tas personas ab hoc pūuilegio exclu
dunt. vt superius dictū est. Et q ec
clesijs et ecclesiasticis psonis sancti
tas ignoscēdi gloriā relinquit. vt. C.
de epi. et deri. l. si qd in hoc gen? hoc
pūuilegium emunitatis habent ec

clesie consecrate et nō osccrate. vt. j. e.
ti. ecclesie. ¶ Sed nūqd priuata ora
toria que homines in suis domibus
habēt hac emunitate gaudent. vt
in autē. de eccl. ti. §. si qd in sua domo
et §. si vero. col. ij. §. de censu. c. vlti. de
con. di. j. vnicuiq. et c. seq. Puto q nō.
¶ Itē queritur an ecclesia interdicta
retineat hoc pūuilegiū. Et videtur q
nō. Nam decre. dicit in qua diuina mi
nisteria celebrantur. vt. j. co. ti. ecclesie.
Item dericus interdictus durāte in
terdictio pdr ea que ad suum benefi
cium spectant. vt. §. de elec. cum in cū
ctis. §. de elec. cum dilecti. §. de cōces.
preb. vel ec. non va. q. diuersitate. §.
de postu. c. j. Et idem est in suspensio.
vt. §. de era. et qua. ord. cum bone me
morie. §. de ap. pastoralis. in si. Item
suspensus nō excoquit ea que sunt of
ficij. vt. xxiij. dist. nullus. et c. pter hec. j.
de symo. rāta. Lredo q ecclesia inter
dicta retinet pūuilegiū imunitatis si
cur et dericus interdictus vel suspen
sus retinet pūuilegiū sue imunitatis
quo ad iniectionē manū violentas.
Nā et depositus hz hoc pūuilegiū q
characrerem retinet. vt. lxxvj. disti.
dictū. ¶ In summa notādum est q
ecclesia defendit ad se fugiētes quan
tam ad mortē et mutilatiōē vñ rece
pta ydonea cautione sup vita et mē
bris reddet eos puniēdos pecunia
liter vel in rebus. Seruus autē red
ditur domino iuramento prestito de
impunitate ipsius. vt. j. eodem ritu.
inter alias. ¶ Pena vero violātūz
imunitatem ecclesiasticas est duplex
excommunicatio hominis siue iuris
Nam violator est excommunicatus.
vt. xviij. questione. iij. nullus. et c. si qd
deinceps. eo saluo qd casualiter sacri
legus est excommunicatus ipso iure
vt incendiarius ecclesie et effractor.
vt. xl. questione. iij. canonica. xviij. q.
iij. omnes ecclesie. j. de rapto. in istis

Eccle
sia in
terdi
cta re
tinet
pūu
legiū
imu
nita
tis.

+

¶

I. de sen. ex com. conquesti. Alij autem sacrilegi. qui alio modo ecclesias violant seu personas vel res ab ipsis rapiunt violententer vel bona ipsorum usurpant propter hoc sacrilegium incurrunt non sunt ipsi iure excommunicati. vt. s. de foro compe. conquestus.

C ne clerici vel monachi secularibus negocijs se immisceant. Rub.

Aperius in plerisque titulis tractatum est de his que competunt clericis et monachis. nunc autem

rem tractat de phibitis. et id ponitur hic Rub. ne de. vel mo. secularibus negocijs se immisceant. **C** Videndum est igitur que secularia negocia promissa sint clericis et monachis. et que non. **C** Negocia secularia dicuntur de secularibus rebus emendis acqrendis vel distrahendis. Et hec sunt phibita clericis et monachis. vt. f. co. ti. c. j. et lxxij. dist. fornicari. quia inter ementes et vendentes commercium difficile est non interuenire peccatum. vt de peni. distin. v. qualitas. **C** Dicit autem negocium quasi negans oium. Proprie vero in causis negocium. in commercio negociatio locum habet. vt. f. de ver. sig. fons. s. constat. De his igitur officiis et commerciis secularibus de clericis officia vel commercia secularia non exercent. maxie inhonestas vt. s. de vi. et ho. cle. clericis. Nam honesto artificio sibi querere possunt victum. vt. xij. dist. clericus victum. et de consecra. distin. v. nunquam. exemplo pauli. vt. r. questione. iij. cauendum. Monachis etiam iustum negocium non est interdictum propter diuersas necessitates quia legimus sanctos apostolos negociatos fuisse. et in regula beati Benedicti precepitur prouide-

re per quorum manus negocia monasterij procurantur. vt. f. eo. ritu. cap. j. Et ideo canon dicit ad vite huius necessitatem studia sunt diuersa. vt. xij. q. j. clericus. Item dicuntur negocia secularia questiones que mouentur in iudicio seculari. et hec similiter interdiciuntur clericis in maioribus ordinibus constitutis etiam si beneficia ecclesiastica non habeant. quia episcopus tenetur eis prouidere. vt. s. de pben. epi. et c. cum fm apostolum. Item et in minoribus ordinibus sicut si stipendij ecclesiasticis sustententur nisi pro se et miserabilibus personis. vt. s. de postula. c. j. et lxxvj. dist. peruenit. vel nisi suam vel suorum iniuriam persequantur. vt. iij. qd. vij. omnibus. Et fm hoc intellige quod hic tangit de hac materia prentiones vel lites vel ritas amaret. vt. f. eo. ti. ca. j. Tertio modo dicuntur negocia secularia per rationes prediorum vel secularium personarum quibus est penitus abstinentum. vt. f. c. j. et ij. in autem. de san. epi. s. alium. Sacris enim sacerdotes dei vacare oportet. vt. xxi. dist. sacerdotibus. et ff. de arbi. l. non distinguemus. s. sacerdotio. Possunt tamen clerici vel monachi non suo nomine sed ecclesie vel monasterij predia laycorum ad firmas conducere. vt. f. eo. ti. scdm. et hoc si ecclesia vel monasterium sufficientia predia non habet alias secus. vt. s. de dec. dilecti. in autem. de sanctis. s. aliter. col. ij. imo fm quosdam si clericus secularis persone procurator seu ministrator assistit occasione administrandis impune poterit deprehendi nec deserviret privilegio clericali. et sic intellexerunt decreta. f. eodem ritu. sacerdotibus. Quod mihi non placet. Locus enim layci peccent clericos a diuinis officiis aduocando. vt. xij. questione. iij. cyprianus. et lxxij. distin. c. ultimo ex hoc delicto tale privilegium fortiri

non debent. argumē. ad hoc. xvj. questione. i. legi. ff. de dona. inter virum et uxorem. l. iij. ff. de reg. iur. l. non fraudantur. s. nemo. ff. de fur. l. itaq. fullo. ff. de mino. l. papinianus exuli reuerso. Unde enim puniendi sunt. privilegium habere non debent. vt. xxiij. questione. j. didicimus. Intellego igitur decreta. illam quando clericus ad ministrator persone secularis ternio monitus non desistit. et ideo excommunicatur. vt. f. eodem ritu. sed nec promissiones. **C** Vel dic qd ecclesia non subuenit tali clerico pecuniaria subuentione. sed tamen privilegio non destituit clericali. **C** Vel intelligo sic litteras illius deare. deprehendantur id est in tercipiantur. s. in fraude commissa. non autem in persona. Sic et aliter dicitur qd summam sapientiam preceptione capere suis inadijs. scz capitione verbalis. vt de peniten. distin. v. c. j. ultra medium et simile. ff. de pigno. act. l. vitina. **C** Sed queritur. an clerici possint esse notarii. Et certe possunt domini pape. vt. q. j. qd. vt pnt archiepiscopos et episcopos. argu. s. de proba. quoniam contra falsum lxxvj. dist. monachus vero nouitius. nulla causa patrocinium prestant. in choro et in mensa et in capitulo vltimi fratrum existat. et nisi forte ex minima sedis apostolice spe totius promotionis amittant. extendit ad archidiaconos decanos plebanos prepositos catones et alios clericos personatus habentes vt punierant. vt. s. de consi. cum accessissent. Thesaurariam. vt. s. de concess. pre. vel ec. non vacu nostris. Cancellariam. vt. s. vt ecc. beneff. sine di. conse. vt nostris. Succentoriam. vt. f. de excess. pla. iter dilectos magisterium scholarium. vt. f. ne prela. vi. suas. quanto. Et idem intelligo in alijs personatibus. qui personatus habetur fm consuetudines diuersas

consilium iudici seculari in genere sic dicendo. fures taliter sunt puniendi de iure. vt. v. q. v. oclatorum. vt tamen potius consulenti qd suggerenti opera fungat. vt. ff. de questionibus. l. j. s. qui questionem. Item nec descendat ad spem vel personam. Item licite potest conquiri clericus iudici seculari de fure. vt. f. de homi. postulasti diuuliter et modeste non procaciter et infrunire. vt sua ratum recuperet non vt fur in corpore puniatur. vt. xxiij. q. v. vnum solum. **C** dum si agit clericus licite furem conuincit nec imputatur clerico si iudex secularis ulterius procedit in pena qd interio et actio exigit coquerenti. vt in predicta decreta. postulasti. et arg. ad idem. xxiij. q. v. c. j. et c. vnum solum. et c. pena. et c. non vos. ff. de bo. lib. l. qui cum maior. s. j. et l. de cuius. l. si inprudētia. dux tam iudicio sanguinis non interfit. nec aliquid offm prestat. vt. f. co. tit. sententia. **C** Item notandum est. qd id qd statutum est contra religiosas personas exuentes ad audiendum physicas siue leges vt nisi infra duorum mensium spaciū ad claustra redierint sicut excommunicati ab oibus carentur. in choro et in mensa et in capitulo vltimi fratrum existat. et nisi forte ex minima sedis apostolice spe totius promotionis amittant. extendit ad archidiaconos decanos plebanos prepositos catones et alios clericos personatus habentes vt punierant. vt. s. de consi. cum accessissent. Thesaurariam. vt. s. de concess. pre. vel ec. non vacu nostris. Cancellariam. vt. s. vt ecc. beneff. sine di. conse. vt nostris. Succentoriam. vt. f. de excess. pla. iter dilectos magisterium scholarium. vt. f. ne prela. vi. suas. quanto. Et idem intelligo in alijs personatibus. qui personatus habetur fm consuetudines diuersas

ecclesiarum. nec nō extēdit ad presby-
teros. nisi oēs hi a studio legali seu
physicali destiterint infra spaciū duo-
rum mensium. vt. l. co. c. nō magno t. c.
sup. specula. ¶ Sed quid si quis nō
habeat personarū. s; habeat benefi-
ciū qd h; curā animarū annexā pura
habet ecclesia parochialem. Vide
tur idē fore dict. usq; de personatib;
et bñficijs cura animarū habentib;
idē iudiciū est habendus. vt. s. de elec.
dudum ecclesia rothoma. s. de preb.
de multra. Curia tñ cōtrariū tenet in
merito cū enim hec constitutio super
specula sit penalī ad alios q̄ expri-
mar extendi non debet.

Explicit liber tertius.
Incipit liber quartus.

De sponsalibus.

Rubrica.

Quāquā te his
que addericos pertinet
superius satis tractavi
mus ad q̄ spectat ad la
cos stiliū veritatem. igit
de sponsalibus ⁊ matrimonio videā
mus. ¶ Et primo qd̄ sint sp̄salia. vii
dicant. quot sunt, sponsalū sp̄s. In
qua eratē cōtrahant. qualiter dissol
uantur, an cōtrahentes sp̄salia ad
cōtrahendum matrimonii compel
lant. q̄ attinentia ex sp̄salibus oriā
t̄ ¶ Sponsalia sunt futurarū nuptia
rum promissio. vr. ff. eo. titu. l. j. ⁊. xxx.
q. v. nostrates. Dicuntur aut̄ sponsa
lia ab spondeo. Nam mox fuit veteri
bus stipulari ⁊ respondere sibi vro
res. vr. ff. eo. tit. l. ij. Sed non est neces
saria stipulatio in sponsalibus. quia
h̄unt inter absentes vr. ff. e. t. l. iij.
v. ⁊. vi. nā ⁊ m̄rimonii iter absētes
h̄i pōt per internuncios. vr. q̄. de con
uer. coniuga. ex parte. xxxij. q̄. ij. hono

rantur. **xx. q. v. nec illico. j. de mari.**
contrac. contra interdum ecc. ex lit. e.
ris. ff. de ritu nupt. l. mulierem. als si
retutario in contractu sponsalium exige
retur inter absentes contrahi non pos
sunt vt insti. de iuri. stipu. §. ires ver
borum. Vel oporteret dici speciale ee **2**
in hac stipulatione sponsalium vt iter **spon**
absentes contrahi possent. ¶ Spe **salia**
cies sponsalium due sunt. alia de fu **due**
turo alia de presenti sponsalia de fu **ipsa**
turo contrahunt quinque modis. Sim
plici sponcione vt accipias te in meum
z accipias te in meum. vt. j. eo. tit. si inter
fidei datione. vt. j. eo. tit. c. ij. z. cis q
fidem de iuramento interpretatio. vt
j. eo. tit. de illis z. c. ex literis fluaua. j.
de cō. appo. de illis. Item datis arri
sponsalicijs. si pecunia vel alijs rebus
z. c. de sponsa. l. arri. Item annuli sub
aratione. vt. j. de despon. impub. tue.
¶ Sponsalia de presenti sunt illa q
contrahunt per verba presentis temporis
vt cum dicit. Accipio te in meum. accipio
te in meum. vel cum dicitur alia verba cō
sensum exprimentia de presenti. vt. j. eo.
titu. si inter virum. z. j. de spons. duo is
propter solitum. Aliqua verba interue
niunt de presenti nec tamen consensus ha
bendus est de presenti. vt cum consen
sus contrahentium transferri in arbitri
um alienum. vt. de cō. appo. super
eo cum est substantia contractus pon
tur in arbitrio alterius nominate p
sone. nisi ille fuerit arbitrar. contractus
reddidit nullus. vt. c. de contrah. emp.
z ven. l. vlti. ¶ Similiter si inter alios
quos innubiles aptos tamen ad sponsa
lia contrahenda. consensus interue
niat mutuus de presenti. non matrimonius
sed sponsalia fore contracta dicitur
v. j. de despon. impu. a nobis. z. c. vl.
In his enim non verborum sed iu
ris attendimus potestatem. ¶ Sed
opponitur. Videtur qd in casu pmissio
ne nec matrimonium nec sponsalia con

rrahantur. Matrimonium non qz
 contrahi nō potest in etate matura
 vt. f. de desponsa. impube. ex literis.
 Sponsalia non qz hoc non intende
 debant cōtrahentes. vt. ff. de spon. l.
 questum. et ideo potestate ac volun
 tate sibi mutuo aduersantibus neu
 trum contractum esse videtur. vt ar.
 3. de offic. deleg. cum super abbacia.
 C. si quis alteri vel sibi. l. multum in
 terest. Puto sponsalia fore contracta
 nō intentione nō v. verbis. sed ius
 ris potestate vt superius dictū est et
 probatur per iura p̄calle. vt. f. de de
 spon. impu. a nobis. et c. tue. Et idem
 lex pbat aperte. ff. eo. tit. q. situm et si
 rraliter contrahentes in eadem volū
 tate vīs ad nūbīl etatē vtriusq. per
 dūrent. matrimonij inducet. siue
 exp̄ssus interueniat consensus siue
 tacitus. argu. ad hoc. f. de despon. im
 pu. de illis. ff. de ritu nup. l. minorum
 tacitum consensum intelligi per cō
 habitationē. vt. f. eo. c. ad id. et in p̄s
 dicta. l. minorē. Item ex carnali com
 mīctione. vt. f. eo. tit. is qui fidem. f. q.
 ma. ac. poss. in super. f. de eo qui duxit
 in ma. quā pol. per adul. significasti. f.
 de cōdi. ap. super eo. f. ¶ Sponsalia
 de p̄senti sunt idem qd matrimo
 nū nō cōsummatū. Inter matrimo
 nū laurem consummatum et non con
 summatum quo ad essentias mīmo
 nū nihil interest. qz consensus eorū
 de quorū quārilq. cōiunctionib⁹ agīt
 sufficit ad matrimonij inducendum
 qui solus si defuerit. cetera etiam cū
 ipso cōitu celebrata frustant. vt. ff.
 vñ. q. ij. sufficit. ¶ Differunt autem
 in quattuor. quo ad significationem
 vt. C. de biga. debitum. quo ad reli
 gionis ingressum. vt. 3. de cōuersatio
 ne coniuga. ex publico circa si. Quoad
 bigamīā cōtrahendam vel non con
 trahendam. vt. ff. xij. di. valentianus
 et in p̄dicta decre. debitum in si. Itē

quo ad affinitatem contrahendam
 inter virum et cognatus vxoris et in
 ter vxorem et cognatos viri. vt. f. de
 consan. et affi. qd sup his. Nec autem
 affinitas oritur ex nuptiis cōsumma
 tis. vt. f. de consan. et effi. c. j. ff. de gra
 dibus. l. non facile. §. affines et dice
 mus in summa de consanguini. et affi
 ¶ Contrahuntur ante sponsalia de fu
 turo in septennio. vt. f. de despon. im
 pu. literas. Matrimonium v̄ro po
 test contrahi in annis discretionis. vt
 f. de despon. impub. c. duo pueri. l. in
 duodecimo anno mulieris et quatto
 decimo viri. vt. f. de despon. impu. ex
 literis. Sed possunt hec tempora p̄e
 ueniri vt dicimus. f. tit. p̄ori. ¶ C. Dis
 sol
 salia
 dissol
 uunt
 cōi dis
 sensu.

soluntur sponsalia cōmuni cōsensu
 si sicut communi consensu contrahi
 tur. vt. f. eo. ritu. p̄terea. Nihil enim
 tam naturale est sicut vnumquodq.
 dissolui genere quo colligatur. est. ff.
 de regu. iur. l. nihil. f. de regu. iur. cōs
 res. Quod intelligo cum vterq. spon
 sorū in diuertendo consentit. ceterū
 si alterū hoc cōsentiat alter vero dis
 sentiat. tunc is qui ad dinodum ten
 dit compelli debet cōtrahere matri
 monium et cōsummare. vt in sequen
 tibus dicā. Hug. trī et quidam aliī in
 tellexerunt decre. illam p̄terea. lo
 qui de cōparatiua p̄missione. vt p
 mittat minus peccatum cōmitti vt
 euntur maius. minus peccatum est
 si sponsi se diuittant violētia fide sp̄s
 salū qd si sponsus inuitus et coactus
 ducat illam quam odit et occidat vel
 eam abhominans cum alijs adulter
 rum committat. Et hunc intellectū
 colligunt ex illis. ne forte deterius in
 de contingat. et simile. xxij. q. ij. si qd
 verius. Item ex illis. hoc possit in pa
 trientia tollerari quod enim tolera
 mus vel permittimus. inuiti permit
 timus. vt. xxxj. q. ij. hac ratione. Uerū
 tamen est quod prius dictū. ¶ Spon

sus vel sponsa s futuro appellat phere
metrimoniu et psumare dicitur appellat
per censuras ecclesiasticas. vt. j. eo.
c. ex literis siluanam. t. c. sicut. Nec
obstat. j. eodez titulo requisit. vbi
dicitur monenda est potius quas co
genda. na expositio potius. i. prius et si
nullis expositio. xxiij. q. iij. non inue
nitur. Et nota q hugo dicebat in hoc
casu no finaliter compelli inuiri. vii
si semper nolit is qui cogitur per cen
suram ecclesiasticam absolueretur. Nos
aut dicimus q inuitus finaliter com
pelleretur. t. ex coicatus no absolueretur
nisi parcat. Quod veru est eode sta
tu durante na si status eius mutetur
puta q: cu altera mutrimoniu corra
pit. cu iam primum vinculum expira
uit superueniente maior absolueretur
et imponet ei pnia de fide mentita. et
ide fieri si sponsa moriat vel si cu alte
ro mutrimoniu corra hat. vt. j. eo. tit.
de illis. Puto tñ q i ecclia credat ex
coiunctione futur uxoricidii et guer
ra restringer cñsurā. als non erit me
dicinalis. vt. ij. q. j. multi. na siue ple
ctio siue ignoscendo hoc solū bene
agitur et. vt. xxiij. q. v. prodest. ¶ Ex

6 sponsalibus out publice honestatis
iusticia que prohibet cognati spon
si corrahere cu sponsa et cognatā spō
se cu sponso. vt. j. c. tit. ad audientias
et. c. sponsam. Idec phibit. o no surgit
ex coisanguinitate vel ex affinitate q
corrahit ex nuptijs consummatis vt
superius dixi. sed surgit ex quadam
publica iusticia. vel publica equitate
publice cñ videtur iustus et equi vt
cognatus sponsi sponsas eius no ou
cat vxorē. Vbi ergo inhonestu est ali
quos matrimonialiter coniungi nec
impedit coisanguinitas nec affinitas
neca liud subest legitimu impedimē
tñ fuit indurum hoc ius prohibens.
mutrimoniu corrahi et corrahi dis
solues. vt. j. tit. pxi. c. duo pueri. Et vo

catur publice honestatis iusticia qz
in mutrimonijs no solū qd liceat. sed
et qd honestu est coisiderat. vt. ff. de ri
tu nup. l. semp. Et nota q publice ho
nestatis iusticia out etiā ex sponsali
bus q de iure non sortiant effectum.
vt. j. co. ritu. ad audientiam. diu modo
corrahētes sint septennas vel septe
nio proximi. vt. j. pxi. ritu. duo pueri.
vt sic intelligant qd agatur alioquin
contra vt. j. de despons. impu. c. liras
et. c. accessit. Quod in mutrimonio no
cōtingit. na affinitas no corrahitur
et nuptijs interdictis. vt. ff. de gradi
bus. l. no facile. §. sciendum. Et cu in
vno casu inueniā sublatas hodie pu
blice honestatis iusticias. s. in sobole
suscepta ex secūdis nuptijs cognatio
ni viri no copulanda prioris. vt. j. de
consan. et affini. non debet videt q in
alijs casibz durer. vt. xxxv. q. ij. c. po
ro. ff. de adop. l. qui in adoptione. ff.
de ritu. nup. l. i. qui. §. si vxor. Et ge
raliter vt nullus de consanguinitate
sponsi pmoztui ducat sponsas et co
uerso nulla de coisanguinitate spon
se pmoztue ducat sponsum. vt. j. tit.
prox. corrinebat. §. si xō. et. j. co. tit. spō
sam. Quod cñ no mutat quare sta
re prohibet. vt. C. de testa. l. sanctim.
C. de ap. l. precipim. ij. q. vj. anterior
§. illo. vcz in fi. Alij antez dicunt q ex
quo sublata est in eo casu in quo de
maiori equitate q in alijs locū habe
bat et in alijs reuocata videt. na de si
milibus idē est iudiciū. vt. §. de rescri
ptis inter cetera. §. de transla. prela.
inter copozalia. §. de pñr. vti. vel inu
ri. cñ dilecta. ff. ad le. aquil. l. illud. ff. ne
quis eū q in ius vo. sue. vi. et imar. l. h.
C. de legibus. l. leges. t. ff. eo. tit. l. no
pñr. Et sic fm quosdam in nullo casu
locū hz hodie publice honestatis iu
sticia nisi in sponsa fratris. de qua in
veteri et in nouo testa. prohibitiū esse
videtur juxta illud Jo. Ad licet tibi

habere suppositam fratris tui. Item
reuocata est hodie prohibitio q olis
erat in secundo et in tertio genere af
finitaris. vt. j. de consangu. et affinita
te no dz. Durat ergo primi generis p
hibitiō vsq ad quartum gradus. de
his tamen generibus affinitatis et
de sobole suscepta ex secun. nup. di
at grego. q hoc dissoluit negat verbū
dei. vt. xxxv. q. x. fraternitatis. Sz in
teli gētiū q hoc dissoluit ali? a papa.

7 Sequitur videre de se
cunda parte publice hoc est de matri
monio. ¶ Videamus igit qd sit ma
trimoniū. vnde dicat. qñ fuit institu
tum vbi et quibus verbis. et que sint
cause mutrimonij. quor sint bona ma
trimonij. quor sint impedimēta ipi?
qualiter corrahat. que attinentia ex
mutrimonio nascat et ex quibus cau
8 sis separet. ¶ Mutrimoniu est ma
ris et femine coiunctio indiuiduā vire
coisuetudinē retinens. vt. xxvij. q. ij. §.
j. Et alibi. Nuptie sunt coiunctio ma
ris et femine et consortiū ois vite. di
uini et humani iuris coicatio. ff. de ri
tu nup. l. j. Dicitur aut indiuiduam vi
te coisuetudinē retinēs vel coisortium
ois vite qm ad propositum cois
qui mutrimonialiter coniungunt qz
hac intentione coniungi dicunt vt p
petuo simul maneāt quamuis post
contractum mutrimonium et ante
carnalem copulam possit alter inui
to altero religionem ingredi. sz post
consummatus non nisi volente et ple
rumq non nisi se similiter conuerren
te. vt. §. de conuersi. conuga. cum sis
predictus. et. c. vxoratus. vt notatur in
summa illius tit. Sz ad hoc opponit
de beata virgine q corrahit mutrimo
nium cum Joseph. et nihildominus p
ponebat inuiginitate manere. vnde
dixit. Quomodo fiet istud qñ virum

non cognosco. Ad qd respondeo. bea
ta virgo maria proposuit se seruata
turam vorum virginitatis in corde
sed ipsum vorum virginitatis no ex
pressit in ore. subicit se dispositioni
diuine cum proposuit se perseueratu
ram virginem nisi deus aliter reuela
ret committens ergo virginitatē suā
diuine dispositioni consentit in carna
lem copulam non illam amplectens
do. sed diuine inspirationi in vtroq
obediendo. vt. xxvij. q. ij. §. cum ergo
et ideo exponitur in eodē §. virus no
cognosco. l. me non cognituram pro
posui. ¶ Item opponitur ex illa de
creta. commissum. j. eo. ritu. ibi cñm
quod iurauerat se contracturum cu
quadam postmodum ad religionis
aspirabat ingressum. datur ei consi
lium vt prius contrahat vt iuuauit et
postmodum intret. Ad quod respon
deo. ille non vouerat. et ideo contra
hendo non efficitur reus voti. Datur
igitur ei pro coisilio vt adimpleat qd
iurauit nec est contrarius pposito re
ligionis. qz etiam post contractū no
tamen consummatum libere et de li
centia iuris alter coniugum intrat re
ligionem. vt. §. de conuersione con
iugatorum. ex publico Et in consiliū
hoc credendum est deuenisse vt in
indiuiduam vite coisuetudinem co
sentiret in contrahendo quia matri
monium contrahi non potest ad re
pus. vt. xxij. q. ij. solet queri t aliquā
do. et postea dominus de nouo ei in
spiret licenter intrare poterit vt pze
dixi. et hoc innuitur in litera. et post
ea si elegerit. ¶ Mutrimonium
videtur matris munium. idēst offi
tium. In autenti. magis a matre de
nominatur mutrimonium. quam a
patre quia licet pater sit generatio
nis auctor et pene vxoris dominus.
vt. xxij. que si hōne. v. hec imago. ma
y iij

tris tamē officii circa filios apparet magis. Et filij dū infantes fuerit materno magis indiget solatio q̄ pino. Unde m̄ ante partū est onerosa dolorosa in partu ac post partū laboriosa. vt. 8. de uer. in fi. ex lris. ¶ Cuius institutū in paradiso t̄ ante peccatū. vt. xxxij. q. ij. 9. his ita. Quib⁹ v̄bis. Quidam dicūt q̄ illis. Crescere t̄ multiplicamini t̄c. ¶ S̄ illa verba fuerunt potius b̄dictionis q̄ institutionis vnde dicitur est q̄ institutū fuit v̄bis ade ore p̄phetico dicitis. hoc nūc os ex ossibus meis t̄ caro de carne mea t̄c. vt. ij. de diuor. gaudem⁹ post peccatū vero ex extra paradysum fuit institutū ad remediū. vt. carnis vitū cohiberet. Unde ap̄sa. vñ q̄s b̄at suā p̄pter fornicationē. ¶ Cuius se matrimonij due sunt p̄ncipales. siue scriptio sobolis t̄ vita cōsolationis vt. xxxij. q. ij. 9. his ita. Propter primā institutū oīs. p̄pter secundā. apostolus vt dictum est. S̄ nunquid tenet matrimonij et. inhonestā cā contra trus. puta p̄pter pulchritudinē diuitias vel potentiam. ¶ R̄sō sic vt. xxxij. q. ij. soler queri. Unde Jacob vidēs q̄ rachael esset decora et venusta facie dixit laban. septem annis seruiam tibi p̄ rachaele. ¶ Cuius tria sūt bona matrimonij. vt. xxxij. q. ij. offic itaq̄. que alibi appellantur substantialia matrimonij. vt. j. de cō. app. c. ultimo. Et sunt illa h̄c. fides. proles t̄ sacramē. fides. f̄ coniugalis. quā sibi nup̄ri adinuicem debent ne cum alijs adulterentur fide coniugij violata. Proles propter quā multiplicandas matrimonium est a domino institutum in paradiso vt. xxxv. questione. j. cum igitur in prin. t̄. xxxj. distin. deinde. licet quibūdam non valentibus generare matrimonium sint ad solatiū vt. xxxij. q. ij. nuptiarum. Sacramērum id est inseparabilitas vel in-

diuiduitas quo ad perpetuā seruitutem nisi religione vel fornicatione se paratio fiat. vt. 8. de conuer. coniuga. in plenior de cetera. t̄. xxxij. q. ij. dixit. ¶ Impeditur matrimonij his v̄bis. cōtinent. Error. conditio. votum cognatio. crimen. Cultus disparitas vis ordo. ligamen honestas. Si sis affinis vel quodq̄ core nequibis. Error p̄sone impedit matrimonij vt si credā cōtrahere cū tica cōtrahō cum femina. Error autē qualitas t̄ fortune nō impedit vt si illa cum qua cōtrahitur credatur esse virgo t̄ non sit. diues et sit pauper. vt. xxx. q. d. j. Condicio vt si credam illam cum qua cōtrahō fore libram. t̄ sit ancilla. tunc est nullus est matrimonij nisi postq̄ sciueris cōditionē cōsenseris in eam. vt. j. de coniu. seruo. p̄posuit. Uoti solē impedit matrimonij t̄ dirimit. si plex impedit. sed non dirimit. vt. j. q. de. vel vo. rursus. Cognatio carnalis impedit matrimonij. vt. j. de cōsan. t̄ affi. p̄ totum. xxxv. q. j. p̄ totum. J̄ cognatio spiritualis. vt. j. de cōgna. spi. p̄ totum. Crimen. quia propter homicidium inhibetur matrimonij. vt. xxxij. q. j. ammonere. t̄ in alijs criminibus idem. vt. j. de eo qui cog. cōsan. vxo. sue. c. j. t̄. ij. Cultus disparitas vt in hoibus diuersarū sectarū vt si n̄ sit christiā⁹ alter iudeus. vt. xxxij. q. j. per totum. Vis. i. violentia. vt. j. eo. cum locum. Sacer ordo similiter impedit t̄ dirimit matrimonij. vt. xxxij. q. j. si p̄ for. tiarias. Quod intelligo cum ligamen matrimonium precedit. ceterū si subsequitur non rescindit matrimonij quod semel tenuit. nulla enim infirmitas vel causa superueniens preter fornicationem corporalem t̄ spiritualem rescindit matrimonium quod semel tenuit. vt. xxxij. q. vij. illi qui. t̄. q.

horrendus. t̄. c. si quis vxorem. t̄. j. de eo qui cog. cōsan. vxo. sue distres. t̄. j. honestas. i. publice honestas iusticia ipedit. vt. xxxij. q. ij. si q̄ vxorem. t̄ dirimit. vt. no. 8. eo. tit. 9. ex sponsalibus. Si sis affinis. de hoc de cōsan. j. de cōsan. t̄ affi. Quodq̄ core nequibis t̄ de hoc norabimus. j. de frigidis t̄ male. Addit magi Ray. in summa sua quartū versiculus. h̄c locanda vertat cōnubia iuncta retrahant. S̄ istū versiculū nō approbo p̄pter crimē. crimē est adulterij non dirimit. t̄ is ipse hoc assignet crimine adulterij nō tamē est simpliciter verū quia crimen adulterij p̄ se nō dirimit sed cū adiuncto. i. cū fidei datione vel machinatione vel cōtractu de facto. vt. no. j. de eo q̄ dux. in ma. quā pol. p̄ adul. ¶ Qualiter cōtrahat matrimonij. t̄ cōtrahit matrimonij corde t̄ ore dum aliqui corde t̄ ore consentiunt in matrimonij t̄ mutuo se cōcedunt vñ alij t̄ mutuo se suspiciunt. vt. j. de sp̄. duo. c. j. an si. vtrosq̄ dicente alteri. accipio te in meū. accipio te in meū vt. j. eo. ti. si inter. t̄. j. de spon. du. licet. vel filia verba. vt si q̄s dicat mulieri. Juro vel p̄mitto tibi q̄ ab hac die in antea te habebō p̄ legitima vxore. vt. j. c. n̄. ex parte. Corde ideo dixi. q̄ t̄ siq̄ba interueniūt apta ad matrimonij contrahendū animus t̄ nō cōsentiat. non cōtrahitur matrimonij. vt. j. eo. c. tua. t̄. c. tue. Sed econuerso plerūq̄ animus sufficit sine verbis. vt in mutuo in quo nutus t̄ indicia supplēt v̄b̄ verbis. vt. j. c. cum apud. Naz t̄ mutuo legat. vt. ff. de le. iij. l. nutu. Ad vñ recōciliat t̄ baptizat. vt. xxxj. q. vj. q̄ recedunt. Et q̄ dixi sine verbis cōtrahi matrimonij locus h̄z in his q̄ loqui nō p̄nt. alias necessaria sunt quātum ad ecclesiam verba consentium exp̄imentia de presenti. vt. j. eo. tit. tue. ¶ Potest contrahi matri-

monium per principales. Potest t̄ p̄ parentes. vt. xxxj. q. ij. honorantur. et per extraneos. nam p̄ nuncios p̄de contrahit no. 8. eo. 9. ij. ¶ Contrahitur cū solēnitare que habet. j. de cōsan. desti. despon. cū inhibito. ¶ Oritur attinentia ex matrimonio inter vxorē t̄ cognatos vxoris t̄ inter vxorē t̄ cognatos vtri. nō autē inter cognatos vtriusq̄. vt. j. de cōsan. t̄ affi. q̄d sup̄ his. equaliter est debet quis abstine re a consanguineis vxoris sicut a proprijs. vt. j. de cōsan. t̄ affi. c. j. t̄ nota. bo plen⁹ i summa ti. illius. ¶ Da trimonij non cōsiliatū separatur p̄pter religionē vt. 8. de cōuer. conu. ex publico. cōsiliatū separat p̄pter fornicationē spirituales t̄ carnalem. vt. j. de diuor. quanto. t̄. c. gaude mus. xxxij. q. j. non solum. t̄. c. e. 2. j. de diuor. t̄ significasti. t̄. xxxij. q̄d ne. j. dicit dominus. ¶ In summa not. est q̄ matrimonij. aliud verū aliud presumptum. Ceterū q̄d cōtrahit inter personas legitimas asp̄rba apta ad matrimonij contrahendū t̄ nullum subest impedimentū. Presumptum est matrimonij vt cū inter personas legitimas interuenit tractatus de cōtrahēdo fidei datio vel iuramentum vel p̄missio vel t̄ si interueniunt verba apta ad matrimonium cōtrahendū. habet tamē tractatū in euentum cōditionis vel arbitrij alieni et succedit copula carnalis in quo casu presumit recessum ab omni condicione vel modo et generaliter ab omni eo quod matrimonij suspendebat seu differēbat. vt. j. eo. c. commisum. et. c. ad id. j. de condi. appo. de illis. j. de eo qui dux. in ma. quā pol. p̄ adul. significauit. Et sic contractus de futuro procedens cum copula carnali sequente inducit matrimonij presumptum et si deficiant verba soluta statuta ad matrimonij p̄hendū. vt. j.

Offi
moni
um p̄
sup̄tū

eo. is qui fidem. 2. c. adolescens. 2. est in his casibus presumptio iuris 2. de iure. imo fictio que non admittit probationem cōtrariā. vno. de hac materia de presum. §. ij.

De desponsatione impuberum. Rubrica

Actum est su

pra de sponsa. in gñe. nūc subijci tractat in specie de despon. impube. et id sequit rubrica de despon. impu. ¶ Uideamus igit qui sint impuberes. qui sponsalia habere possunt. An tempus pubertatis valeat pueniri. Et qd iuris sit si pubes contrahat cum impubere. ¶ Impuberes sunt illi qd ex habitu sui corporis impubertate ostenduntur pgnare 2. concipere non dum possunt. qd probato qd sint puberes euidenter appareat. vt. j. eo. c. puberes. vno cñ ex trīs probato reliquum videtur esse pbatum. vt. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. j. 2. ff. de pecu. l. pomponi. §. si stipuler. Unde si de pubertate dubitari contingat p aspectum 2. qualitatē corporis proba ri oportet vt in p̄dicta decre. puberes ff. de mino. l. minor ex aspectu. Sed 3. C. quādo tutor vel cura. esse de cie. l. in decora. Ad qd dico. cum agitur a tutela vel cura nō inspicitur loca secreta. vt dicit lex. Sed cū dubitat de matrimonio consummato vel nō consummato inspicitur in regione priuata vt xxvij. q. j. nec aliqua. 2. §. de proba. p. posuisti. Quod ergo alibi dicitur qd matrimonium contrahi non potest ante etatem legibus 2. canonibz determinatam. vt. j. co. ti. vbi non est cōsensus. hoc est ante. xiiij. annos in viro. xij. in muliere. vt. j. eodem titu. et ex litteris. ff. de ritu nup. l. minorem.

hij enim anni dicuntur discretionis vt. §. de reg. cum re. 2. c. significatus. 2. j. eo. ti. duo pueri. Et ex p̄dictum est nisi hos annos quandoqz pubertas pueniat vt hij de quorū matrimonio agitur an hoc tempus p qualitatē 2. dispositionem suorū corporū pubertate ostendat vt generare 2. concipere possit vt superi dictū est. Sit autem hec puenitio p maliciā. vt. j. eo. ti. de illis. C. si minor se maio. dix. l. ij. Sit per prudētiā 2. industriā. vt. j. e. ti. tue. Et licet diuersa tpa statuatur in iure in viro 2. muliere quo ad matrimonii cōtrahendum vt dictū est. §. 2. quo ad religionis ingressum. vt in p̄dicta decre. cum re. 2. x. q. ij. puella In sponsalibus tamē de futuro idē tempus est in vtroqz. l. septennium. vt j. eo. ti. accessit. Sed lex obstatē videt que dicit in sponsalibz p̄hendis etas cōtrahentiū diffinita non est vt in matrimonijs. vt. ff. de sponsa. l. in sponsalibus. Ad qd nō. diffinita non est in sponsalibus sicut in matrimonijs. i. non tanta et talis in sponsalibus sicut et in matrimonijs quia in sponsalibus seprē. i. matrimonijs. xij. 2. xiiij. annorū. Vel non est diffinita in sponsalibus varie in masculo 2. femina sicut in matrimonijs. Vel aliter in matrimonijs sufficit etas. xij. vel. xiiij. annorū. Nam illa etas est discretionis vt superius dixi. 2. tunc pueri satis intelligunt qd agunt nisi furiosi. sed seprē. i. non sic sufficit ad sponsalia immo requirit vt sponsi intelligant quid agāt. plerūqz ante adultā etatē voluntas alicuius circa talia discerni non potest. vt. j. eo. c. j. ¶ Possunt impuberes sponsalia contrahere de futuro. de presenti nō nisi cēt proximi pubertati. vt. j. co. ti. de illis 2. c. tue. 2. c. contincbatur. 2. malicia siue prudētia suppleat defectum etatis. alē nō. vt in p̄dicta decre. tue. Duo tantum

requiruntur vt suppleatur defectus. primicias 2. malicia siue prudentia. Sed quēti. quanto tpe puenitur etas. Rñō p̄r annū. vt. j. eo. ti. continebatur. Quidā tamē dicūt qd nō puenitur nisi p sex menses ar. C. de iur. l. pperandū. §. 2. si quidā. ff. de excu. l. l. non tñ in pñ. S3 hoc puto superioris arbitrio relinquendam vt ipse qualitatem psonē prudentiam siue malitiā metiat. 2. idē in pubertate obtinēt. nā 2. pubertas plerūqz annos anticipat. vt. j. eo. puberes. 2. potētia coeundi interdū anticipat pubertatē. vt. j. e. c. a nobis. ¶ Si pubes contrahat cū impubere tenet expectare donec impubes pueniat ad annos legitimos. vt. j. e. ti. de illis. 2. c. a nobis. et si minor veniēs ad legitimos annos nō cōsenserit in matrimoniū poterit rē filire. maior aut nō p̄t expectare rē nē. vt dicit. Et si minor facti maior cōtinet maior dissentire non pōt. Et ex eo qd in casu p̄missio impubes veniens ad pubertatem pōt rēfilire mori fuerit quidā magne auctoritatis doctores vt dicerent 2. scriberent sponsum vel sponsam nō esse cogendū vel cogendam ad m̄fimoniū contrahendū. contra id qd notauimus. §. ti. pr. §. sponsus. Lau. 2. vin. 2. alij dixerunt qd illa decre. de illis 2. a nobis. locum habent cum sponsalia cōtrahunt inter minores seprē. i. S3 hec sententia nulla est. nam littera illius decre. de illis cōtrariū dicit in ver. illo. si xpo alteruter istorū ad annos pubertatis puenit isra cōsē. annos altero existēte cū sponsalia cōtrahuntur. Et illa a nobis loquitur in sponsalibus contrahendis isra nobiles annos. Alij autē dixerūt qd i dec. de illis p̄hētes erat seprē nēs sed intendebat p̄hēre m̄fimoniū vnde vere matrimonius non tenuit impediēte etate. nec spōsalia. quia contrahentes de his non agebant. 2.

ideo adueniente pubertate liberum erat eis consentire vel dissentire. Nec istud placet per ea que notauimus. §. titu. pri. §. j. Sed nos dicimus cū puberes vel maiores contrahunt sponsalia. si alter consentiat in matrimonio nūm alter dissentiat. is qd dissentit cōpollitur inuitus. Et sic locū h3 nostra sententia de sponsis cogēdis ad matrimonia contrahenda 2. consumanda. Si verovnus cōtrahētū sit impubes 2. alter pubes tunc locū habent ille decre. de illis. 2. a nobis. vt impubes ad pubertatē veniēs liberum habeat cōsentire in matrimonium vel dissentire. 2. si dissenserit spōsalia dissoluantur. de sponsis cogēdis ad impuberes sponsalia cōtrahunt. Nam eis veniētibz ad pubertatē liberum est eis consentire in matrimonium vel dissentire. nec cogēdis est alter cor. Et iste est casus vnus de octo casibz in quibus sponsalia de futuro soluitur. Scds cum alter sponsozum trāsfert se ad aliam puiciam 2. longo tempore expectatus non rēdit. vt. §. ti. p̄. de illis. Tertius si alter sponsozum iurra lepra vel aliā infirmitatē enor mē. vt. j. de cōiugio leprosozū. l. fias. j. de iure iuran. quēadmodū. Quartus cū spōsi se mutuo absoluiūt. vt. j. titu. pri. p̄terea. Quintus si supueniat affinitas altero fornicatē vt in p̄dicta decre. quēadmodū. xxvij. q. ij. quedā desponsauit. Sextus cū alter spōsorū icidit in heresim. Nā 2. illd mechatio est. vt xxvij. q. j. nō solū. Septim⁹ cū alter spōsorū p̄ba de pñti p̄hīt cū tertio. vt. §. ti. pr. sicut de cōtra. cū alter spōsorū religionē igredit. qz soluit spōsalia de pñti vt. §. de iur. iur. ex publicis. S3 in his duobz ultimis casibz soluit spōsalia ipso iure vt ipso facto in alijs fugiōibz p̄ hīaz ar. xxij. q. ij. fēculares. xxv. q. vj. mītoz Nec mireris si dicā qd impuberes p̄hētes spōsalia de

Casus in qbz spōsalia de futuro soluitur

2. Quia supra etate.

num ad pubertatem venientes nō cogunt ad matrimonia p̄hendenda quousque. enī ante pubertate sponsalia p̄trahe neant. nō tñ sunt ad hoc efficacia vt co actionē inducant. talias hoc continet cum minor religionē igr̄editur demū ad annos discretionis veniens regit̄ vt in religionē consentiat. et si cōsenserit p̄fessionē faciat. alioquin ad secularē habitū redeundi inia nō negat. vt. x. q. i. illud. Simile accidit cum inq̄ritur a clerico i minoribus cōstitutis an i clericatū cōsentiant. q̄b̄ si gra scitatis deo inspirate placuerit et p̄missionē castimonie sue abiq̄ cōiugali necessitate se sponderit feruuros. ad sacros ordines ascēdāt. Alioquin iniam daram ab apostolo auferre non possum. vt. xxvii. di. de his. In p̄misso igit casu cum pubes p̄hit sponsalia cum ipubere alter compellit ad matrimonium alter non. Adtingit idē alibi. vt. i. de eo q̄ duxit in mat̄. quā pol. p̄ adul. p̄posuit. et. j. et nō ipubere de adul. c. j. et. j. et. j. Ad autē p̄pellit pubes q̄ firmior est i p̄sona sua. p̄mittit i p̄sona ipubercis. s̄ q̄ritur qd si pubes q̄ puberē expectare teneretur nec expectet. s̄ medio tpe contrahat cum alia p̄ verba de p̄nti. nunqd̄ teneretur matrimonium. R̄ndeo sic. Et idem puto si pubes matrimonium p̄hat cum ipubere. matrimonium enim uon teneri impediente etate q̄ ex vna p̄te tenere non potest cum sit relatiuum est. enī iunioris maris et femine. vt dixi in descriptiōe matrimonium. Quis pubes fortius obligetur q̄ impubes in hoc. s̄ vt si ipubes factus pubes consentiat pubes cogitur cōsentire vt dictum est. Sed q̄ritur pone qd iurauit p̄missi ducere i uxorem vna de filiabus suis. nunqd̄ dicem? sponsalia fore contracta. R̄spondeo. nō sicut. enim matrimonium sic nec sponsalia in vno consistit. sed

duos requirit. Nec ob. si dicas pater p̄t cogere filium vel filiam in potestate constituat vel constituti ad sponsalia vel matrimonium p̄hendum vt. ff. de ritu nup. l. si pater cogente. Intelligo. em̄ qd pater filius cogere potest modica coactione. s̄ increpatione pater. p̄cise autē cogere non potest vt. C. de nup. l. nec filium. ff. de r̄. nup. l. nec cogitur. Filie x̄o pater sponsum q̄ rere debet. vt. xxii. q. ij. honorantur. nec extravoluntate patris filia nubere debet. vt. xxii. q. ij. hoc sc̄m. et idem in auro. vt. xxii. q. ij. patrē. sed nunqd̄ filia cogetur inuita illum iurā ducere cum quo pater ip̄ius noie sponsalia p̄traxit vel iurauit seu p̄missione fecit. Seruus. R̄spondit q̄ sic q̄ filia i hoc patri d̄dicere nō potest. nisi pater dederit ei turpē sponsum vel moribus suis indignum. vt. ff. de p̄sola. l. si q̄ patris. Sed certe puto contrarium. Et iura canonica non ex necessitate sed honestate loquuntur. Ad autē r̄ndeo verus est qd filia patri dāti sibi virum d̄dicere non potest. sub audio sine vitio i gratitudinis. Incurrit. enim in gratitudinē et poterit exheredari. vt in aut. vt. c. de ap. cog. §. alicui coll. viij. Sed matrimonium vel sponsalia non tenebunt. nisi consensus filij vel filie accedat. vt. j. eo. c. j. Di co igitur in qdōne p̄missa qd illa erit sponsalia siue p̄p̄t que factum approbabit quasi nomine suo gestum et consentit in illum cui pater iurauit vel promissit. Sed cuius erit electio sponsi vel patris. R̄spondeo promissoris hoc. enim est generale in promissionibus generatibus vel alterius. vt in sti. de ac. §. p̄terea. et. ff. de iur. do. l. pleriq̄. et. ff. de contrahen. empr. et. l. si iura. Quid si omnes moriantur p̄teritvnam. R̄spondeo pater qui iura uir daret vnam ex filiabus illam solas dare teneretur. ff. de eo quod certo lo

l. si. §. qui stichum. p̄h̄. em. et ven. l. si i em̄p̄ide. Quid si p̄p̄nam ex pluribus obulit sponso s̄ sponsum nō acceptauit illam sed aliam p̄optauit. R̄spondeo p̄ absolute est a iuramento vel promisso. vt. ff. de condi. inde. l. cū his et. de ver. ob. l. stipularus. Et itē quid si sponsum cognouerit vnam ex illis. R̄ndeo aliam h̄re non potest. et ideo illā solam habebit. ar. ff. de solu. l. stichus aut p̄ amphylum. Quod intelligoverit esse si illa cōtēplatione tractatus p̄cederis consentit ei in copulā carnalē. immov̄ qd statim post carnalem copulam p̄cedere desponsatione matrimonium sit inducitur. arg. j. de eo q̄ dux. in ma. quam pol. p̄ adul. significauit. et. j. de coniu. lepro. p̄posuit. Vt si non est matrimonium saltē cogendus est in eam matrimonialiter cōsentire. vt. j. de eo qui dux. in ma. quā pol. p̄ adul. p̄posuit. Et in summa iuratur an p̄ subarrationez matrimonium vel sponsalia inducitur. Solent enim mulieres p̄ annulos subarrare. Circa has arras dixerūt quidā doctores. qd subarratio facta a sponso sponse inducat matrimonium. Si autem a parentibus sponsi fiat sponsus. tunc sponsalia inducuntur. S̄ hec distinctio non placet. Ad hoc dico qd si sponsum ante fores ecclesie in die b̄ndictionis sicut alibi fieri cōsuevit oporteret nullum sponse sacerdotē b̄ndicente dicente. b̄ndic domine has arras et tunc annuli datio matrimonium inducit. Et sic loquitur illa. xxvi. q. ij. si quis uxores. et si quis desponsauerit. et. xxx. q. v. nostras. et. ca. femine. Et idem dico si alias sponsus det annulum sponse sic dicens. duco te i uxorem. vel accipio te in meam. vel si milia verba importantia consensum matrimoniale tunc matrimonium inducitur. non tam p̄ annuli dationez q̄ consensum in verbis expressus. Si

vero tpe sponsaliorum de futuro annulus datur non potest aliud significare annulli datio q̄ contractus celebratus expressim. nam et alias arratio signum est future venditionis non facit. vt in sti. de emp. et vendi. in prin. unde arra est cōtractus per se. vt. ff. de acti. empr. et ven. l. ex empto. §. is qui vina.

De clandestina desponsatione. Rubrica.

Actum est su

pra de sponsalibus. s̄ q̄ sponsalia plerumq̄ palam plerumq̄ occulte contrahuntur. Ideo

subijciuntur hic rub. de clandest. despon. Quid camus igitur quorūmodis dicatur clandestinum matrimonium. Itē an manifestum matrimonium p̄iudicet clandestino. et que sit pena dā contrahentium. Et clandestina matrimonia dicuntur duobus modis. Uno modo cum occultet sine p̄ntia restitui contrahuntur ita vt exinde legitima p̄batio non appareat. vt. j. e. c. ij. Alio modo dicuntur clandestina cum sine solēnitatibus contrahuntur vt. xxx. q. v. aliter. et. j. e. cum in iurib̄. In vtroq̄ tamē casu matrimonium et aliud legitimum nō subsit impedimētū. vt. j. e. c. j. et. j. et. xxx. q. v. n̄fates in q̄. alias autē dā facere vt qui celauit aduersario neq̄ ei denūciauit si mō rimuit eius contouersiam. aut obuiat timeore. Item an isto putat. cum quocq̄ dā facere qui celandi animus habet eū quem si prohibitorū intellexerit. et id estimat aut existimare debet se prohibitorum. Seruus putat dā facere eum qui existimare debet sibi controuerisiam futuram non in opinione ciuitis resupinam estimationē etc

En berra to an indu car matri moni um.

qui os. ne melioris cōditōis sint stul-
ti q̄ piri. ff. q̄ vi aut dā. l. iij. §. vi. z. l.
servia. **¶** Ideo autē clādestina cōiu-
gia p̄hibentur q̄ si clā spētes discor-
dia fuerint z cōhabitare nolint ecclia
eos cōpelli nequit. **¶** i. e. r. c. ij. ecclie
fia que q̄n fallit. fallit. **¶** vt. j. de sen. ex.
a nobis. q̄ dūmare non potest. **¶** vt. s.
vt ec. bene. sine di. conse. **¶** vt. nōstrū. z.
ff. ad le. ac. l. si purator. sicut audit. z sic
z sic iducat s̄ p̄barat de cō. di. v. c. vi
xv. q. v. p̄byrer. ij. q. j. de op̄s. iij. q. vij
iudic. xj. q. iij. cor. z. c. q̄uist. c. grauc
z. c. summo. **¶** Et p̄pterea si clādesti-
nū matrimonii siuerunt. **¶** xxx. q.
v. §. his ita. q̄ tñ nō ius deficiat sed p̄-
batio. **¶** vt. ff. de test. tu. l. duo sunt rich.
pro matrimonio iudicare nō potest
dissentientibus coniugatis. **¶** vt. dictum
est. **¶** Imo. p̄sumit ecclia contuberinū
z separat sic coniunctos. **¶** vt. xxx. q. v. ca. j.
S̄ nunqd̄ requiruntur oīa illa solēnia
de q̄bus loquuntur illi canonēs. **¶** xxx.
q. v. z. c. nōstrates. **¶** R̄sō non. si enim
omittantur modica vel leuia non no-
cet. **¶** ff. de ven. in p̄l. l. j. in fi. **¶** Sed quid
si dōs non interueniat. nihilominus
matrimonium teneat. **¶** xxx. q. v. in au-
tē. si q̄s diuinitz autēz q̄bus modis
natura effi. legi. §. quomā. **¶** Sed con-
tra. iij. q. iij. cōsanguinorum. **¶** Ad q̄d
respondeo. ille canon loquitur sicut
ille. **¶** xxx. q. j. c. j. in matrimonio oculi
to quod probari non pōt. unde cum
de dote nihil appareat nec de nuptiali
benedictione nec de aliā solennita-
tibus in obscuro pro non matrimo-
nio habetur. z propterea ali⁹ canon
dicit nullum sine dote fiat coniugus
vt. xxx. q. v. nullum. **¶** Certe tamen ma-
trimonium teneat q̄ matrimonius si
ne dote. dōs autēz sine matrimonio
non cōsistit. **¶** vt. C. de dona. ante nup.
l. cum mulre. **¶** Lex autem in personas
impares requirit dotalia. hoc est nu-
ptialia iusta. **¶** vt. C. de nupr. l. i. peria

lis. §. p̄senti. z. §. immo. **¶** Sed illud iā
relligo similiter cum matrimonio du-
bitat. hec enim circūstātia seu solen-
nitas requiritur inter p̄sonas in pa-
res. circa pares autēz tēgitur an mari-
talis affectio p̄cesserit comparatis
p̄sonis vitēz coniunctione considera-
ta. **¶** vt. ff. de dona. l. donationes. **¶** Item
attendit fama loci. **¶** vt. s. de p̄sump. il-
lud. **¶** Illud nō omitto q̄ sine nuptijs
instrumenta nuptialia ad p̄bationē
m̄ionij nō sunt ydonea. **¶** vt. C. de nu-
pt. l. neq̄ sine nuptijs. sicut nec proba-
tur p̄ instrumenta possessio. **¶** vt. s. de fis-
de instru. inter dilectos. nec violentia.
vt. s. de testi. spo. cum ad sedem. **¶** Sed
quo ad essentia matrimonij z quo ad
veritatem. sufficiat solus consensus
eorz de quoz coniunctione agat. qui
solus si defuerit cetera etiā cum ipso
cōyru celebrata frustrant. **¶** vt. xxvij. q.
ij. sufficiat. **¶** Sed querit pone q̄ aliq̄s
ita dicit mulieri. iuro tibi vel promit-
to quod habebo te p̄ legitima vxore
mea. nunqd̄ est matrimonium. **¶** Vide-
tur q̄d non. q̄ hoc verbū habebo sus-
turi p̄is est. z iō tractatus habet z sic
p̄ctus de futuro habendus est nō de
p̄nti. z iuerbū iuro vel p̄mitto q̄d ibi
ponit sic r̄p̄is p̄ntis. **¶** vt. j. de condi. ap-
po. super eo. **¶** Sed p̄riumverū est. nā
matrimonii verum censetur. **¶** vt. xxx.
q. v. si diuinit. q̄ licet verbum illud
habeo futurum designet. p̄sens ra-
men non excludit. **¶** Unde in verbis il-
lis subaudiendum vel subintelligē-
dum est ab hodie in antecavel ab hac
die. siue ab hoc tempore taliter con-
tractum matrimonium legitimum est
vt. s. de despon. ex parte. **¶** Sed pone
q̄d illi qui clā contraxerunt nunc pa-
lam in facie ecclie cōfiteatur se ma-
trimonium contraxisse. nunquid eos
rum cōfessioi stabitur. **¶** Respondeo
gratianus a parte dicit q̄d sic. **¶** xxx.
q. v. his ita. z sic potest intelligi finis

illius decre. xxx. q. v. aliter. **¶** vbi dicitur
nisi voluntas propria suffragauerit.
z vota propria succurrerint. quod de
plano est amittendum si p̄ confessio-
nem illam alteri matrimonio p̄ciu-
diciū non fiat. tunc. enim non stare
confessionem i iudiciū alienū. **¶** vt. j. de
eo q̄ cog. cō. vt. sue. c. sup. eo. s̄. j. d̄ rap-
ci c̄vbi stat cōfessio i iudiciū
monasterij m̄ionij sp̄ialis. s̄ ibi ex-
ponit vel pro z. et fm hoc idē i mari-
monio carnali z sp̄iali. **¶** ad hoc. s. de
retrās. ad re vidua. z. xxvij. di. q̄d in-
terrogasti. cur. eni i ferior erit lex diui-
na. **¶** vt. xij. q. ij. cū deuotissima. **¶** Vel dic-
aliud eē i m̄ionio carnali talid i sp̄i-
rituali. **¶** Nā i carnali siue alter cōiugij
siue vterq̄ cōfiteat i iudiciū m̄imo-
nij non stat eorum confessioni. timen-
dum. enim est ne colludat. **¶** vt. j. de. eo
qui cognovit consanguinitatē. vxor.
sue. c. super eo. **¶** S̄ vbi alter cōiugus.
vterq̄ cōfiteat i iudiciū sp̄ialis ma-
trimonij p̄ carnali admittit cōfessio.
vt in illa cum causa. **¶** Cum vero agitur
ad dissolucendum matrimonium ra-
tione consanguinitatis vel affinita-
tis. non statur confessioni coniugum
nisi fama concurrat. **¶** vt. xxxv. q. vj.
si duo. xxxij. que. j. requisisti. **¶** Sed si
agatur ad separationem mutue scr-
uitutis adulterij ratione. tunc statur
confessionem alterius contra se confi-
teatur. **¶** j. de diuoz. ex litteris. **¶** Nec ob-
in hoc casu turpitudine propria confi-
tentis propter periculum aieat. s. de
sponsa. p̄terea. s. de sen. tre iudi. la-
tor. **¶** **¶** Sed querit que sit ratio qua
re si vir vel vxor cōfiteatur se adulte-
rium cōmisisse statur ipsius confes-
sioni non autem statur si cōfiteat
consanguinitatem vel affinitatem
probatum hec. xxxj. q. ij. ioh̄arius. j.
de adul. intellexim⁹. xxxv. q. vj. si duo.
Respondeo cum agitur de consanguini-
tate vel affinitate seu alio lio im-

pedimento. si separatio fiat licet se-
paratis cum alijs contrahere. **¶** vt in.
ca. si duo in fi. z. xxx. que. vj. ab isto. **¶** Et
ideo timēdum est ne ob hanc causā
colludant. **¶** vt. j. de eo qui cog. consan-
vro. sue super eo. j. de diuoz. ex litte-
ris. cum vero ratione adulterij sit o-
uorium neuter altero viuentē con-
trahere potest. **¶** vt. xxxij. q. j. dixit. **¶** ideo
minus hic timetur et propterea ma-
gis creditur. **¶** Item queritur. pone q̄
petam diuorium ab vxore dicens me
aliam vxorem habere cum qua prius
legitime contraxi non probo. nunqd̄
vxore contra quam egi mortua pos-
sum cum tertia contrahere. **¶** Vel pone
quod vendicem aliquam in vxorem.
non probo. vel iuro aliquam mihi so-
re legitimam. nihilominus absolu-
tur illa a mea petitione nunquid ea
viuentē possum cum alia contrahere.
Respondeo. In his omnibus hoc
p̄prie mee conscientie relinquēdum
vt. s. de iureiu. m̄liet. **¶** **¶** Per hec au-
tē q̄ sup̄ dicta sūt sat apper q̄d ma-
nifestij piugij iudiciū clādestino. cū
de clādestino p̄bari nō possit. **¶** topoz
reat ecclia fm allegata nūciaret su-
p̄i dōm est. §. id. **¶** Et hec et est cā q̄re p̄
hibetur clādestina matrimonia. **¶** vt.
xxx. que. v. §. his ita. **¶** sic prohibentur
electiones clādestine. **¶** vt supra de
electio. quia propter diuersas. §. vlt.
¶ **¶** Pena illorum qui clām matris 4
monia contrahunt hec est quia si cō p̄na
traxerint matrimonium quod iure clā 3
stare non potest. quia noluerunt ser-
uare formam statutam. infra eodez
cum inibitio. videtur ignorantiam
affectasse. z ideo eos ignorantia non
excusat. sed filij qui nascuntur illegi-
timi censentur de ignorantia pa-
rentum nullum subsidium habituri
vt in decretali. cum inibitio. **¶** Nec
ob. infra qui fil. sunt legi. cum inter io-
hannem veterem. vbi filios excusat

3
Not.
tēez
diuoz
staz

ignorantia paterna et legitimis factis. nam illa loquitur cum non clam. sed publice est matrimonium contra. et unde errauerunt quidam dicentes derogatum esse hodie illi. hoc. cum in rer. p. hanc cum inhibitis. sed non est verum. hec enim loquitur in clandestino matrimonio. illa in publico.

De sponsa duorum.

Rubi.

Tractatum est

supra de duabus speciebus sponsalium. scilicet de manifesta et clandestina. Nunc autem tractamus hic de duabus speciebus sponsalium. scilicet manifeste et successiue tractatis. ut cum duo diuersis temporibus contrahunt sponsalia cum eadem. unus de futuro et alius de presenti. Et id subdistinguitur hic rubi. de spons. duorum. Et idem intelligo in spons. duorum qui cum una contrahit de futuro et alia de presenti. Unde licet titulatur rubi. ca. de spons. duorum ita posset intituari de spons. duorum. Circa quod materiam breuiter est dicendum si cum eadem sponsa contrahat duo successiue. siue unus de futuro alius de presenti siue cum eodem sponso due contrahant mulieres. tenent sponsalia de presenti. et si sponsalia de futuro valida fuerint iuramento. sed age pernitentia de fide mentita. vt. j. eo. ca. j. §. de spons. licet. et. c. de illis. Si autem sponsam tunc de presenti seipsum duos contrahat similiter per verba de presenti priora sponsalia tenet. vt. j. co. ti. c. h. etiam si posteriora fuerint carnali copula consummata. vt. j. eo. c. l. §. no obstat contraria consuetudine alicuius loci. vt. j. eo. tit. c. vlti. No obstat. quod obstat in pignore conuentionali in quo is prior est qui prius hypothecam accepit et si posterius de pignore conuenit. vt. ff. qui po. in pig. habe. l. portio. §. j. Non ob. quod obstat in re perditam vel donata successiue duobus in qua prior est is cui prius fuerit assignata. vt. C. de rei ven. l. quotiens. ff. de publica. l. sine autem. §. si duobus. ff. de rei ven. l. si a ticio. ff. de except. rei ven. et tradi. l. ij. Item si quis contrahat cum una per verba de presenti et de demum cum alia similiter prima uiuente priora sponsalia valent non secunda. vt. j. eo. c. r. u. fraternitas. Sed queritur si quis contrahat sponsalia de futuro cum duabus sic dicitur iuro vel promitto quod contrahat cum altera ex vobis. Respondeo. hec questio similis est illi cum quis contrahit cum una de filiabus tunc quam no. §. de despons. impu. §. sed queritur. Item quid si quis sponsalia simul contrahat cum duabus sic dicitur iuro vel promitto quod contrahat cum utraque. Respondeo. nihil agit. quia si sic contrahat aliquid matrimonium nihil ageret. hoc enim esset substitutum matrimonium. vt. j. de diuor. gaudemus. §. q. vero. et ideo nihil agitur. vt. xxij. q. ij. solerquer. et. c. aliquando. j. de adi. ap. po. c. vl. vbi dicitur autem prohibet matrimonium et sponsalia. vt. ff. de sponsa. l. oratio. Sed quid si una illarum apra sit et legitima ad matrimonium alia illegitima et inepta. Uides quod valeat id quod actum est cum apra nec uiciat quod adiecrum est de inepta. vt. ff. de reg. iur. l. no solent. ff. de dona. l. sanctimus. de co. dist. iij. si non sanctificat. Puto tamen contrarium. quia qui sic contrahit sicut superius est expressum non intendit contrahere cum una sed cum utraque. quod non potest. et ideo nihil agit. nec id quod uult quia non potest. nec id quod potest. quia non uult. vt supra de offi. delega. cum super abbacia. C. si quis alteri vel sibi. l. multum interest. ff. de ar. l. pedius. Item in sum

ma notandum est. quod sponsalia de futuro sequentia non tollunt precedentia eiusdem nature. sed sponsalia de presenti sequentia tollunt sponsalia de futuro precedentia tanquam minus vinculum. vt. j. eodem. c. j. qui de. vel po. rursus.

De conditionibus appositis in desponsatione vel alijs scribis. Rubi.

Tractauimus

supra de desponsatione que sit pure. Nunc dicendum est de ea que sit sub conditione. Uideamus igitur quod modis conditio recipiatur. quod sunt conditionum species. que conditiones suspendant matrimonium. vel sponsalia que uidentur et que habeantur pro non adiectis. Condicio dicitur tribus modis. scilicet status persone. ut cum dicitur quis seruus conditionis vel libere. vt. §. de ser. non or. c. vlti. xxij. q. iij. liberi. Et eodem respectu dicitur conditio in rebus. quedam enim res dicuntur seruilibus conditionis et quedam libere. vt. ff. de seruitu. et. C. eodem titulo. Tertio modo dicitur conditio promissionis seu desponsationis. Et dicitur modum. conditionem causas. demonstrationem. Et dicitur ut do tibi. x. vt facias mihi hoc. Conditionem dabo tibi. x. si feceris hoc. Causam. vt promitto tibi decem quia mihi hoc fecisti. Demonstrationem ut promitto tibi seruum quem emi a ticio. vel cum de monstro seruum per adiectiuum sic dicitur. seruum meum stichum cocum do lego. Unde versus. Sato quod modus est si conditio. quia causa. Demonstratio quem sed et adiectiuum subacta id est substantiuus adiuncta. argu. ff. de conditio. et demonstratio. l. de modo

stratio. In hoc autem titulo conditio sumitur pro tertia significatione. scilicet promissionis suspensio per conditionalem coniunctionem. Species conditionum plures sunt. Nam alia possibilis. alia impossibilis. alia potestativa. alia casualis. alia honesta. alia inhonesta. alia voluntaria. alia necessaria. Nos ergo de his omnibus illas que ad presentem materiam pertinent prosequamur. Est itaque in sponsalibus vel matrimonio conditio honesta et inhonesta honesta alia voluntaria. alia necessaria. Inhonesta autem voluntaria alia repugnat nature sponsalitatis seu matrimonii. alia non. Inhonesta et voluntaria est que potest apponi et non apponi. pura contraham tecum si dederis mihi centum. hec si apponatur suspendit sponsalia quod non fuerit adimpleta nisi interueniat consensus de presenti vel copula carnalis. vt. j. eo. tit. de illis. Inhonesta necessaria est que si non apponatur nihil agit. ut cum christianus dicit iudee. contraham tecum si facta fueris christiana. vt. xxvij. q. j. non oportet. Inhonesta que repugnat nature matrimonii est illa. contraham tecum ad tempus vel si procuraueris uenena sterilitatis. hec si apponitur tractum videtur. nec sponsalia teneant nec matrimonium. vt. xxij. q. ij. solet queri. Et id est si sic dicatur. contraham tecum si pro questu adulterandas te tradas. vt. j. eo. c. vl. Inhonesta que non repugnat nature matrimonii est illa. contraham tecum si hominem occideris. hec si apponatur pro non adiecta habetur et nihilominus sponsalia vel matrimonium tenet. vt. j. eod. titu. c. j. et vltimot. Sed opponitur nomine quolibet inhonesta conditio est impossibilis. Sic vt. ff. de conditio. et in illi. l. filius. argu. xxij. questione. ij. faciat. sed impossibilis conditio videtur

2
conditio
tionis
ples
spes.

3

contractum. ff. de hbo. oblig. l. impos-
sibilis. ff. de regu. iur. l. impossibile
z. ff. de actio. z. oblig. l. non solum. in
f. de here. insti. §. impossibile. z. §.
de pac. c. vlt. Et sic videt qd mrimoniū
factum sub conditione illa si furum
vel homicidium feceris quasi sub im-
possibili cōditione factus non valeat.
Respondeo matrimonium sub qua-
cūq; conditione factum quantūcūq;
q; turpi dīmodo nō sit cōtra substā-
tiam mrimoniū. vt supius dictum est
valere t. tenet. vt. j. eo. c. vlti. Et rīdeo
ad obiecta. spāle est in mrimonio. vt
factum sub impossibili conditione te-
neat vt est in institutionibus legatis
z. fideicommissis in quibus turpis
conditio pro non adiecta habet si ap-
ponat ei cui aliquid relinquit. ceterū
si ei a quo relinquit vel cui iubet de-
dando vel restituendo valet legatus.
vt insti. de lega. §. vlt. z. sic notauit do-
minus hō in summa de conditio. et
insti. §. z. q. dixi. Utigif ex premis-
sis apparet contrahi matrimonium sub
conditione z. maxime honesta. vt. j. e.
ti. de illis. z. cum sic dicit. hō tecum
si talis voluerit. vt. j. eo. tit. sup. eo. si-
cut z. alius factus. vt. ff. de hē. emp. z.
ven. l. hec venditio. Nec obstat. ff. de re-
gu. iur. l. actus. actus enim non sunt
factus. Quidam tamē dixerunt qd tunc
conditio in mrimonio transferri po-
test in arbitrium alienum cum tras-
ferat in arbitrium illoz in quoz pote-
stas sunt hēntes. z. sic loquit. j. eo.
sup. c. hoc p. l. ff. de rit. nup. l. nupric.
Sed cerre idē puro z. in alijs psonis.
vt. j. eo. titu. p. tuas. ¶ Restat videre
de scōa pre rubice. l. vel alijs contra-
ctibus. Et est sciendum qd in alijs cō-
tractibus apponi potest cōditio quā-
doq; contractum constituens. quan-
doq; perimens. Unde conditio que-
dam est constituens. verbigratia do-
nabi hoc si tu feceris vel dederis. hoc

te enim dante vel faciente constitu-
tur donatio. vt. ff. de condi. z. demon-
l. qui heredi §. vltimo. Et est cōditio
adimens sic dono nbi fundum vel le-
go si non manumiseris seruum tale.
statim valet donatio vel legatum. s;
si manumiseris vtrūq; adimitur.
ff. de conditio. z. demonstra. l. cū sub
hac conditione. Sed nunquid si res
vel possessio ecclesie donetur sub hac
conditio. si non alienetur. ecclesia
alienante adimetur donatio vel res
uocabitur. Videtur qd sic. vt. j. eo. ve-
rus. Sed quid si res illa alienetur in
casu permissio iure. puta ob redem-
ptionem capitiuoz ecclesie repationē
cimiterij ampliationem. Videt quod
in his casibus non reuocet donatio.
hi enī casu sunt excepti vt quis alie-
natio generaliter sit prohibita in il-
lis casibus est permissa. vt. xij. q. ij. au-
rum. z. ideo licita videtur alienatio.
vt. C. de re. ec. alie. alie. vel non alie.
l. vlti. in f. preterea hec conditio ne li-
ceat mihi rem meam alienare repro-
batur a iure. vt. ff. de pac. l. pen. Sed
expresse contradicit auctenti. quod in
hoc casu loquit. in autem. de aliena. z.
emp. §. sanctissimas. col. ix. C. de pac.
inter emp. z. ven. cum te fundum. z. l.
vl. C. de con. ob cām dato. l. ca lege. et
l. dictam. Ad hoc quidam domini le-
gum dixerunt. qd in re priuati nō po-
test apponi tale pactum ne alienet
propter legem illam. ff. de pac. l. pen.
Sed in rebus donatis ecclesie sic et
seruādū est. vt. dicit auct. illud sanctis-
simas. Et hec est cā quare valet pa-
ctū qd tūc ius ecclie redit ad suū sta-
tū z. suā naturā. ar. ff. de pac. l. vlti. ex
argētarijs. §. si si. Uerū putat distin-
guat. an ecclia cui possessio sub cōditio-
ne data ē. ne alienet hēarals possidēs
vel nō vt si als hēat. pactū valeat. tibi
beat alienarēz rei illi. z. sic intelligi
pōt. aut. illd scissimas. si nō hēat als

nō alienari pōt res illa vel possessio
non obstat pacto vel cōditione. Nā
casus supioris in quibus alienande
sunt possessiones ecclesie sicut a iure
impeniunt excepti sic z. a pactis z. cō-
ditionibus specialibus. Sed si in dona-
tione hoc dicat expresse. ne liceat alie-
nare ēt in casib; illis. Puto donatio-
nem tenere z. cōditionem tanq; tur-
pem z. pro non adiectam haberi. vt
j. eo. c. vlt.

¶ Qui clerici vel vouētes matrimo-
niū cōtrahere possunt. Rub.

Primus supra

de spōsa. z. matrimonio.
nō tractentur de impe-
dimētis illorum. Impe-
diunt enim p sacri ordi-
nem z. p votū. z. ideo sub
hac hic rub. qui de. vel vo. matrimo.
hēre possunt. ¶ Vidēdum est igit
qui clerici possunt hēre matrimōiū
z. qui prohibeant. ¶ Est autem sciē-
dum qd clerici in minoribus ordinib;
pstituti hēre possunt sūm licentiam
ab apostolo datam. vt. xxviii. disti. de
his. z. xxix. disti. seriatim. In sacris
autē ordinibus cōstituti prohibentur
xxix. di. erubescant. z. c. nemo. z. ca. si
quis eorum. xxx. di. ante triennium. et
§. de erg. z. quali. p. a multis. z. j. eo.
tit. ex l. faz. Sed nunquid clerici in
maioribus ordinibus cōstituti z. tū-
de depositus potest hēre. Et videt
q; sic. nomen em depositi deletus est
de matricula clericorum. vt. ij. q. j. no-
men clericus depositus exuit priuile-
gio clericali. vt. liij. disti. ex antiq.
xxij. questione. iij. si quis deinceps.
Puto tamē contrarium. quia depō-
sus nōlominus characterē retinet
quia anime insigitur. z. ideo p depō-
sitionem non tollitur. cuius ratio de

riam depositū clericali tēuere o. s;
vt. lxxj. disti. dictū characteri autem
āncipum est votū continentie. vt. lxx.
iij. di. cum in pterito. ¶ Tres quid si
quis p symoniā fuerit ordinatus. cū
characterē habeat vitiatum. vt. j. q. j.
qbusdam narrantibus. Rīdeo nō
lominus hēre prohibet. non est de
licitum hanc ei emunitatem inducit.
vt. ff. de mino. l. papinianus. z. vt nor.
§. ne de. vel mo. §. iij. ¶ Nunc vidē-
dum est de secunda parte rubi. s. vel
vouentes. Et est sciēdus qd omnes vo-
uentes cōtinentiam siue simpliciter
siue solēnter voueant hēre. phiben-
tur quod em vouet domino reddē-
dum est. Unde vouere consilij est. red-
dere imperij. vt. §. de vo. z. vo. re. ma-
gne. Et si simpliciter vouens hērit t;
matrimonium. sed p niaz ager de fra-
ctione voti. vt. xxi. disti. j. z. ij. Si autē
solēnter vouens cōtraxerit nō tenet solē-
matrimonij. vt. xxvij. di. c. iij. z. iij. et ne di-
j. eo. ti. rursus. z. xxvij. di. §. hinc disti-
guēdum. Et sicut nos distinguim; in-
ter votum simplex z. solēnt. sic hūc. mo. i;
distinguit inter votū de futuro et de
pnti. Sed eius distinctio nullo ius-
re iuuatur. et si habeat similitudines
contractus sponsalium de futuro et
de presenti. vnde distinctionem illi-
us in voto non seruamus.

¶ Sed opponitur. vtrūq; votum
simplex et solēnt seruandum est
vtrūq; violatio iducit mortale pec-
catum vtrūq; prohibet contrariū
actum quid ergo fines fecerit esse di-
uersos. vt primum impediāt matri-
monium contrahendum. scōm diti-
mat iam contractum. j. eodem titu-
rursus. z. xxvj. qōne. j. p totū. Respō-
deo ecclesia considerat circūstātiā
vt. xl. disti. homo chulianus. z. de pe-
nitent. distinctione. v. c. j. z. verborum
solēntes attendit. vt in voto et in
iuramento. vt. xxi. qōne. v. iuramentū

De eo qui dux in ma. quā polu. per adul.

ti. et diuersum statuit in vtroque. diuer-
sam etiam pena statuit in fractione
vnius et in fractione alterius. vt. xxiij.
dist. si vir. et. xxiij. q. j. virginibus. et. c.
deuotam. Et ex hoc probatur graui-
delinqui in fractione solēis et sim-
plicis voti. qd enim dubiter scelerati-
us esse commissum qd grauius vindi-
catur. vt. xxiij. q. j. non afferamus. Et
hecoia que notauit in voto simpliciter
solēis locum hnt. in iuramento et sim-
plici loquela. **S**ed quid si inter se
cōsulant iuramentum et vorum sim-
plex. quod illorum sualebit. Verbi
gratia. Iuravi me ducuram ticiā in
vxoem postea voui simpliciter me
ppetuam continentiam seruaturū. Re-
spondeo preualem iuramentum qd pre-
cedit sicut in duobus iuramentis cō-
trariis contingit quorum primus est
obligatorium. secundum vero remera-
rium reputat. vt. s. de iureiuran. ve-
nicns. Quod intelligo cum vtrūq; iu-
ramentum est licitum. alio si primum
est illicitum preualem scdm. vt. s. de iu-
reli. ca. re. et. c. tua. Et ad hanc respon-
sionē accedit. vt. j. co. tit. veniens. vbi
votum non fuit vsq; quaq; obligato-
rium. quia emissum post fidem datā
de p̄trahendo. et ideo primo viro ma-
trimonium p̄trahente datur mulieri
licentia p̄trahendi post votum quous
et alio modo intelligatur decre. illa. s.
vt detur licentia p̄trahendi post vo-
tum ex permissioe comparatiua. Itē
qd dicimus in casu cōuerso voui sim-
pliciter continentiam. postea iuravi
de contrahendo. Respondeo votum
seruabitur penitētia imposita de re-
merario iuramento. vt. j. codes. titu.
rursum. **Q**uibus autem modis p̄treat
qd vlt p̄titeri irelligat no. s. de reg. s.
sed queritur. Vbi autem quis prius
iurat de matrimonio contrahendo et
postmodū ad religionē suspirat locū
h3 cōsiliū decre. s. de spon. cōmissum.

**De eo qui duxit in matrimonium
quā polluit p̄ adulteriū.** Rubri.

Actum est su

Contra in p̄ori. tit. de duo-
bus impedimentis ma-
trimonii. s. de ordine et
de voro. Nunc autem
tractatur de tertio. s. enormitate deli-
cti. Et prosequitur iste tractatus hoc
impedimentum de vna sp̄. s. in illo
qui mortua vxore sua contrahit cum
illa quā illa adhuc viuēte cognouit.
vel cōuerso in illo qd vxore alterius
cognoscens eo mortuo contrahit cum
eodem. ideo ponit hic rubrica de eo
qd dux. in ma. quā pol. p̄ adul. Est igitur
sciendum qd quis generaliter in
distincte canon phibeat cōtrahi ma-
trimoniū. cū illa quā quis p̄ adul-
terium polluit vxore sua viuēte. vt. xxiij.
q. j. nullus. vel cū quā qd adulterius
cōmisit viuēte marito illius. vt. xxiij.
q. j. illud. hoc tamē ad duos casus re-
stringit. scilicet cum adultera machinatur
in morte legitime seu adulter in mor-
tem legitimi. vel cū viuēte legitima
vel legitimo fides datur inter adul-
teros de cōtrahendo post mortē legiti-
me vel legitimi. vt. j. eod. c. j. et. iiij.
xxij. q. j. relatum. Et qd dico si adul-
tera machinatur in morte legitime. idē
est et si adulter. vt. j. co. tit. significasti.
Est et tertius casus in quo phibi-
tio locum h3. scilicet cum adulter cōtrahit
de facto cum adultera legitima vxore
re viuente. quia plus est de facto cō-
trahere quas fidem dare de cōtra-
hendo. vt. j. eodem titu. cum haberet
et. c. ex litterarum. Ceterum si coniugatus
aliquas polluat per adulteriū
et vnum ex tribus non interueniat. s.
quia neuter in morte legitime ma-
chinatur. nec fides interuenit de cō-
trahendo nec de facto contrahit. pos-

De eo quid dux. ntma. quā. poluit per adlu. 179

est adulter post mortē legitime cō-
trahere matrimoniū. cum adultera.
vt. j. co. tit. veniens. Sed et si quis con-
iugatus de facto matrimoniū cōtra-
hat cum aliqua huius rei inscia. mor-
tua legitima potest consistere matri-
monium inter eos. et hoc in fauorem
inscie et in odium adulteri. vt. s. de sp̄.
cum in apostolica. immo si ignorans
voluerit adulter ad hoc coegerit. vt. j.
eo. tit. c. j. Et est ratio. quia inscia adul-
terium non comisit vt in predicta de-
cre cum in apostolica. xxiij. q. ij. in le-
ctū. ff. ad lc. iul. de adul. l. vi. Sed nun-
quid. mortua legitima. confirmat eo
ipso matrimoniū inter adulterum. et
insciam. Rō non. nam prīm⁹ consen-
sus viri fuit illegitimus tanq; adu-
lerinus. consensus aut mulieris igno-
rantis impedimentū fuit erroneus.
Error aut ille error fuit additiōis. naz
quasi seruus est qd est alligatus legi
et scilicet vxoris. vt. xxiij. q. v. apd vos
vnde vir non habet potestatem sui cor-
poris sed vxoris. vt. xxiij. q. ij. sunt qui di-
cunt. vnde idem seruandum est in hoc
casu quod ad hoc vt non teneat matri-
monium qd obseruatur cū libera in-
scia cōtrahit cū seruo. vnde nouū re-
quiro consensum. vt. j. co. tit. veniens.
j. de coniugio seruo. p̄posuit. et. ff. de
iure do. l. peculus. et valebit matri-
monium nō vt a tēpore cōtractus. sed vt
a tēpore noui consensus. Est igitur in
potestate mulieris errantis separa-
ri a viro putatino vel implozare ipm
compelli si sp̄de noluerit. Sed quid
si adulter noui consensus pueniens
cum alia contrahat. Puto matrimo-
nium tenere. **E**t nota qd hodie nō
sufficit fidei dario vel contractus de
facto nisi adulterium interueniat. vt
j. e. c. vlt. et idem puto in machinatio-
ne. quous de ea nihil exprimat decre.
eadem exprimitur tamen. j. eod. c.
l. et. c. super hoc. et. veniens. quod em

non mutatur quis stare prohibebit.
vt. C. de testamen. l. sancimus. Crede-
dum est enim qd dominus papa con-
siderauit qd omnia iura de hac matē-
ria loquentia tractant de adulterijs.
et ideo voluit quantum ad matrimo-
nium impedendum et prohibendum
vt adulterium precederet omnē cau-
sam fidei dationem. machinationes
contractum de facto vel etiam seque-
retur legitima cū supersit. vt. j. eod.
ca. vltimo. Et per hoc sublata est ho-
die opi. hug. qui dicebat vnum suffice-
re ex tribus predictis sine adulterio.
Et redderetur rationes sui dicti sic. In
his casibus agitur de re non vacante
s. de muliere ab alio possessa. et idem
in viro ab alia possessio vnde iura nō
lucunt matrimoniū cōsistere inter
tales etiam sublato impedimento p̄
mortē legitimi vel legitime sicut alio
cōtingit. simile in pacto de futura suc-
cessionē. quod nō valet etiam defun-
cto domino de cuius hereditate paci-
scitur. vt. C. de pac. l. vlti. Et simile in
promissione prebende non vacantis
que non valet etiā quando vacat. vt
s. de concess. preben. nulla. Sed vt di-
ctū est obrinet qd premissi. **E**t sunt
et alia crimina que impediunt et phi-
hent cōtrahi matrimonium. vt est ra-
ptus. vt. xxiij. q. ij. raptor. et. c. statutu.
Item incestus. vt. xxiij. q. vij. si quis vi-
duam. et. c. si quis cum nouerca. Item
violatio publice honestatis iusticie.
vt. xxiij. questione. ij. si quis sponsas.
Item cum a ter coniugum vel vterq;
per industriam et maliciam propriū
filium eleuat de fonte sacro. xxx. q. j.
de eo. Item si quis sanctimonialis co-
gnoscat. vt. xxiij. questione. ij. hi ergo
Item si quis vxorem occidat. vt. xxiij.
questione. ij. ammonere. nisi sit ado-
lescens a de eius incontinentia timea-
tur. vt. xxiij. questione. ij. in adolesce-
tia. Item qui presbyterum occiderit.

vt. j. de pe. z re. qui presbyterū. Item dicitur quidam q̄ solemniter penitētes contrahere prohibentur vt. xxiij. questione. ij. de his. z. c. antiqui. Et in his delictis dicunt quidam ita prohiberi contrahi matrimonium vt et contractum non teneat. quasi sufficiat legislatorem prohibuisse. z. si nō adiecerit factum contrarium non valere. vt. C. de legi. et consti. l. non dubius. quos enim p̄tor prohibet omnino prohibet. vt. ff. de postu. l. quos prohibet et quod contra leges vel canones fit rescindi oportet. vt. x. disti. cione. vides. Verius tamen puto q̄ teneat matrimonium z. si contrahi prohibeatur. nam inuencio q̄ cum incestuosus contrahat matrimonium tenet. vt. j. de eo qui cog. consangu. vro. sue. transmissit. ¶ Exciuntur tamen tria crimina que p̄missi adulterium cum fidei datione. cum machinatione. vel cum contractu de facto. Quod autem de solemniter penitentibus dicitur. ideo verum est secundum quosdam. quia vouere intelliguntur. penitente enim sub regula ecclesie viuere debent. vt de peni. distinctio. v. contrarium. Item intelliguntur ecclesiastice persone vt. xj. q. j. aliud. l. hug. vero dixit q̄ quilibet penitens matrimonium contrahere potest nisi sit alicui inuinctum nomine penitentie ne contrahat hoc tamen fallit in tribus casibus vt dicebat in vxorica. in rapto sponse alterius z. incestu. Ideo autem in his matrimonium prohibetur. quia in his matrimonium contrahatur. Sed ab his casibus excipiebant adolescentes quos dicebat de iure contrahere posse non obstante aliquo ex criminibus supradictis.

¶ De coniugio leproforū. Rubrica

In presenti rubrica tractat de alio impedimento matrimonij. s. de impedimento lepre. moribus enim lepre sponsalia de futuro dissoluit. vt. j. eo. ti. litteras. s. de iureiur. quēadmodū vnde impedit matrimonium contrahendū. z. ideo ponitur hic rub. de cōi. u. lepro. ¶ Est igitur scēdū q̄ neq̄ lepra supueniens neq̄ infirmitas vel a finitas dissoluit matrimonij legitime contractum. j. eo. c. j. z. ij. xxxij. q. v. horrendus. z. c. si vxorem. z. q. vij. illi qui. z. c. neq̄ furiosus vt. j. de eo qui co. cōsan. vro. sue discretioni. z. c. tue. vnum solū casum inuencio in quo matrimonium non cōsummatum dissoluit s. p̄ ingressum religionis vt. s. de conuer. cōi. verū. z. c. c. publico. Sz nūquid sanus teneat cohabitare infirmo. dixit alanus q̄ nō. quia de consuetudine approbata p̄ canōes obtinet. vel leprosi separantur a sanis. vt. j. e. c. j. s. de ec. edi. cū apls. xxxij. q. ij. hoc ipsum. z. idem statuit in veteri testamento. Sz erit sanus ita vicinus infirmo. vt possit ei ministrare z. debitus reddere coniugale. Sz certe quis leprosi separandi sint a sanis vt supius dictum est. nam tñ vxores a viris vel viri ab vxorib⁹ sunt separandi vel etiā dimittendi. vt. j. eodem. c. quoniam. vñ cum sanus teneatur infirmo reddere debitum coniugale. z. cohabitare tenetur. Nec obstat decre. j. e. c. j. que dicit vxores sollicitis exhortationib⁹ inducendas vt viris leprosis coniugali affectione ministrent. ideo illa monitorie loquitur non preceptiue vt leprosi inducantur ad continendum z. non fiant improbi ad exactionem debiti. als decre. illa corrigitur per sequentem. ¶ Sed quid si quis egre

diatur domum leproforū in qua mulier leprosa sub magistro viuunt. vt. s. d. ec. edi. cum dicat. nūquid vxor sana teneat sequi. Non credo cum in cōmuni dormiant z. in cōmuni vescantur. sed si cella aliqua daretur vel domus proxima i qua possent cohabitare vir z. vxor tunc videretur contrarium eē dicendum. ¶ Quid de filiis. puto q̄ cum sano debeant remanere. ne inficiantur. cū sit morbus cōtagiosus.

¶ De coniugio seruoꝝ. Rub.

Sequitur de alio impedimento matrimonij. s. de impedimento conditiōis seruulius. z. ideo ponit hic rub. de coniugio seruoꝝ. ¶ Videamus igitur an seruus possit contrahere matrimonium. z. cū qua. Item an cōsensus domini sit requirēdus. Et qd iuris sit de matrimonio contracto inter liberum z. ancillam z. inter seruū z. liberam. ¶ Potest seruus contrahere cum ancilla. vt. j. eodē. c. j. z. xxx. q. ij. c. vl. potest etiam cum ingenua. dummodo non ignoret conditionem ipsius. vt. xxx. q. j. c. j. z. ij. z. c. si q̄s. ingenuus. non enim videtur celatus qui sciuit. nec certiorari debuit q̄ non ignorauit. ff. de ac. emp. z. ven. l. j. in fi. Sed si dominus videat seruū suū cum libera contrahentem z. dissimulet. seruus eripitur in libertatem. vt. C. de lat. libe. col. l. vna. §. sed z. si q̄s. et in auc. ibi signata z. in auc. de nup. §. si vero ab initio. col. iij. in auc. vt l. be. de cetero. §. sed z. si quis. col. vj. ¶ Potest seruus contrahere cum ancilla inuito domino. z. si dominus contrahentibus inter seruos z. ancillas cōtrahantur matrimonia. non sunt p̄serta dissolueda. vt. j. eo. c. j. z. si dī

uersi sint domini non dñt debitis seruicij defraudari. j. e. c. j. z. xxx. q. ij. dictum. nec sunt ita detrahendi vt viri z. vxoris separatio fiat. vt. C. cōmuna vt rurs⁹ uidi. l. p̄possessionum. ¶ Sed queritur quid si dñs exigat seruitium a seruo z. eodē tēpore vxor petat debitus. dicitur potest q̄ se impediunt in concursum. ff. de usufr. l. quociens. Vel verius est dñō obediendū quia vir cum onere suo transit ad vxorem. Et quia hec decre. dicit consueta seruicia non minus dñs exhiberi. Qd intelligo verum nisi periculum fornicationis timendum sit in vxore. Sed quid si diuersi dñi diuersas sint regionum. ita vt vir z. vxor mutuo cōuenire non possint ad coniugale officij exercendum. Rñō. vt curet fornicationis malicia cogant p̄ ecclesiam alter dñor vendere alteri volenti emere. vt. C. de cōi. seruo. manumiss. l. vna. §. z. gualiter. Sz qd se neuter dñorū emere velit. cogat alter dñorū cui libet extraneo vēdre in p̄uincia serui vel venalem exponat. z. si nullus appareat emptor. emat ecclesia vt arg. l. iij. di. fraternitatem. viri em̄ et vxores separandi non sunt. vt. xxxij. q. d. ij. quos deus. xxx. questione. ij. c. vti. z. ff. de edi. edi. l. p̄lerunq̄. ¶ Si liber contrahat cum ancilla ignorās eius conditionem. nullum est matrimonium. p̄pter conditionis errorem nisi comparata conditiōe in eā cōsentiat verbo vel facto. vt. j. eo. ti. p̄posuit. et c. vl. z. xxx. q. ij. si q̄s ingenuus. errans em̄ consensus nullus est vt. xxx. q. j. §. j. z. ff. de iurisd. om. iud. l. si per errorem. C. de iuris z. fac. ig. non idcirco. Et quod dixi de errore conditionis intelligo de terrioris. id est seruili. Nam si seruus contrahat cum libera errans in eius conditione cum eā putaret ancillā quis erraret. qz error nūquid aliud est quam aliud. pro alio putare

§. iij.

re. vt. rñj. q. ij. in quibus. xvij. distin. quis. hic tamen errans nō decipitur cum eius cōditio meliorē vñ p̄teritū talis erroris non posset diuortii p̄stulare vxore in m̄rimoniū cōsentiente z si nouerit virū conditionis eē feruoris. ¶ Itē quid si seruus credit z intendit cōtrahere cū libera z cōtrahit cū ancilla nunquid qz errauit in cōditione etiā deteriori. credidit em̄ eam cū qua cōtrahit melioris cōditionis reperit deterioris dirimet matrimonium. Rñō non. quia consensit in hominē sue cōditionis. Unde quod dixi p̄teritū cōditionis deterioris posse dirimi matrimonii intellige respectu errantis. tunc em̄ neuter alteri cōditionē opponere p̄t. hec fuit opi. hug. z m̄hi placet. Alij tamē dixerūt qz siue erret in cōditione meliori siue deteriori. nō tenet m̄rimoniū. vt ar. ff. de arbi. l. sed z in seruū. Unde fm̄ eos si seruus credat cōtrahere cū ancilla z cōtrahit cū libera. vel si liber cum liberat z cōtrahit cum ancilla nō tenet matrimonii. Tertij dicunt qz error disparis cōditionis dirimit m̄rimoniū. nō autē paris vñ fm̄ illos si seruus credit cōtrahere cū ancilla et cōtrahit cū meliori hoc est cū libera non tenet matrimonii. Item si liber credat cōtrahere cum libera et cōtrahat cū deteriori. similiter nō tenet m̄rimoniū. sed in hoc ultimo exemplo omnes cōueniunt. Ubi autē error interuenit in pari conditione nō dirimit. vt si seruus credat cōtrahere cū libera z cōtrahat cū ancilla. vel liber credit cōtrahere cum ancilla z cōtrahit cum libera. ¶ Itē qd si aliquis cōtrahit cum ancilla ignoranter et tandem dñs manumittit ancillā nūquid hoc ipso m̄rimoniū confirmatur maxime si post manumissionem interueniat copula carnalis. viro tamē ignorāte mutationē status mu-

lieris. Rñō nō qz ad hoc intelligitur cōmiseri ex cōsequētia prioris consensu qz nullus fuit. ar. ad hoc. C. ad vel. l. quis. z. l. si mulier. z. ff. de mino. l. iij. §. scio. ¶ Sed pone qz seruus cōtrahit cum ancilla ignorās eius conditionē. deinde de cōtra cōditionē illi cōsensit in matrimonii verbo vel facto. vt. j. co. c. vlti. illa tñ non cōsentit nunquid est matrimonii inter eos. Dicunt quidā qz matrimonii est ex vna parte. s. ex parte illius qz consensit. Sed hoc nō placet. quia matrimonii nō claudicat nec ex vna parte tñ consistit. est em̄ duorum cōiunctio. s. maris z femine vt. xvij. q. ij. §. i. p̄n. vt no. s. de spon. in p̄i. Sed fateor qz mulier cōpelleretur ad cōsensum. matrimoniale. rōne fidei dare. vt dixi. §. de p̄spon. impu. l. cū maior. Trahit cū minore. z qz mulier maliciose dissensit videat. ar. ad hoc. §. de co. qz dux. in ma. quā pol. p̄ adul. c. j. ¶ Itē quid si inter aliquos cōiugatos moueatur questio sup̄ alterius cōditionē scrui. nunquid is qui m̄rimoniū accusat pendente lite etiger debitiū vel saltē reddat. Videtur qz saltem reddere d̄ ex actus. alter em̄ interim possessione maritali destitui nō debet vt. s. vt lit. p̄. laudabilē. xvj. q. iij. §. volumus. tr. q. iij. nōne. Dixerunt quidā qz is qui ad diuortii agit erigere nō debet ne sibi p̄iudiciū parcat sed exactus soluat quia erigere est in co. soluere nō est in ipso sed in altero vt. s. de cōuer. cōm. quidā intrauit. Nihī autē videt qz nec erigere debet nec reddere exigenti. alias quodcuqz istorum fecerit p̄iudicabitur sibi vt. j. co. r. p̄po. fuit. et si ob hoc excommunicaretur. quia non redderet. defferet cōdicionem patienter tollere priusqz obedire. quia si naturalis affectiōe cognosceret induceret matrimonium. si fornicatio peccatū mortale. z ideo

in tali casu expedit nō parere vt. s. de re. spo. l. i. r. s. de sen. c. x. in q̄ntiōdi.

De natis ex libero ventre. Rubrica.

Dactatus est

supra de conditione cōiugatorū. nunc tractat de cōditione natorū. z ideo supponitur hic rubrica de natis ex libe. v̄. ¶ Cū dendum est itaqz qui sint liberi. cuius conditionē p̄is an maris filij sequi debeat z in quibus. Itē in quibus casibus nati ex libero ventre deducantur in seruitutē. ¶ Liberi dicuntur a liberare. liberris autē est naturalis facultas eius qd cuiqz facere liber vt insti. de iure p̄so. in p̄n. ¶ Liberi sunt qui ex ingenuis nascuntur sūt autē liberi qui manumittuntur. vt insti. de inge. ¶ Partus quo ad libertatē z seruitutē sequitur conditionem matris. vt. C. de reuen. partus. ff. de sta. h. o. l. ex nature z. l. cū legitime. s. de seruis non or. c. vi. rñj. q. iij. liberi. Et in tñ hoc verum est vt sufficiat aliquo momento fuisse in libero v̄tre. vt quis liber nascat. vt. ff. de sta. h. o. l. seruatorum. ¶ In honoribus autē muneribus et municipijs partz sequit patrem. C. de decur. l. cos. l. exemplo. z. l. nulli. s. folius. z. ff. de sta. h. o. l. liberos. Et in r̄tum hoc verū est. vt sufficiat cōceptū esse ex decurio quātū ad hoc. vt patris cōditionē sequat. Quis autē ipius natiuitatē pater definat eē decurio. vt. ff. de decur. l. ij. §. i. filijs. ¶ Et si qz ratur in quibz filius p̄is iā a senatu remoti sequatur cōditionem. Rñō in multis. vt. ff. de decur. l. ij. §. in filijs. ff. de p̄nis. l. mortis. §. iste forte. C. de decur. l. decurioz. z. l. decurionus filij. ¶ Causatiter vero contingit vt liber

natus efficiatur seruus vt si sacerdos de facto ingenuā mulierem sibi copulet in vxore filij nati ex tali contubernio sunt serui illi. ecclesie in cuius iuriā sacerdos cōtrahit. vt. xv. q. vlt. cū muliere. Item illi qz sarracenis arma ferrū lignamina subministrant. vt. j. de iude. ita quorūdā. Itē illi qz sarracenis galeas vendunt vel naues que in p̄ratcis sarracenoz nauibz curā gubernationis exercent vel machinis aut quibz alijs aliqz eis impēdunt consilium vel auxilium in dispēdiū terre sancte. eodem titū. de iude. z. c. ad liberandum. Item si liber homo maior. x. an. sciens permittit se vendi ad participandum pecūm et in veritate participet. seruus efficitur. vt insti. de iure p̄so. §. penul. z. ff. de libe. c. l. libens. j. §. z. §. si qz sciens. Sed et liberi facti ex ingratitudine reuocantur in seruitutē. z ex omnibus alijs causis ex quibus reuocatur donatio. vt in auc. vt lib. de ce. §. aliud col. vj. vt de hac materia no. s. de seruis non ordinat. s. nunc videndum. ¶ In summa notandum est. qz cēdesia libertates tueri debet. vt. j. co. c. j. Sed si dubitetur de filiatione poterit probare quis se filij. vt. s. de filiis p̄f. michael. ff. de li. z. po. l. posthumus. §. vlt. Zicer sit contra ar. ff. de con. z. de. l. lucius probabit in qz cum natus ex his qui matrimonialiter iūcti sunt. natus filius est is quem nupric demonstrat. vt. ff. de in ius vo. l. qz m̄ vel per cōfessionē patris z matris. vt. j. q. si. sunt legi. transmissi. vel p̄ affectus. vt. s. de p̄sump. afferre. h. q. vj. ad romanaz. C. de inoffi. testamen. l. si mater. z. statum his coniecturis dos nec p̄betur contrarium. vt. C. de probatio. l. non nudis. C. de testibus. l. neqz professio. ff. de inoffi. testamen. l. si instituta. §. j. z. C. de heredi. insti. l. si parcat.

De cognatione spiritali. Rubrica

Ractauimus

supra de quibusdā impedimentis matrimonio. nūq̄ autem tractatur de cognatione le-

gali. Item de consanguinitate et affinitate. premittamus de digniori. s. de cognatione spiritali. id ponit hic rub. de cognatione spiritali. Videndum est igitur quid sit cognatio spiritalis. quot sint eius species in quibus factis hec cognatio contrahatur. et an filij ante copaternitatem vel post geniti possint inrimonio copulari. Cognatio spiritalis est per

propinquitas seu artinētia pueniens ex sacri datione. Et cognatione spiritalis quod contrahitur in baptismo nouem propinquitates nascuntur. Prima iter sacri dationis baptizantē et baptizatum quod est filiatio. Secunda inter sacerdotē et baptizatum. Tercia inter eundē et matrē pueri. Quarta inter filios sacerdotis et baptizatum. Quinta inter fratres baptizatum et baptizatum. Sexta inter baptizatum et uxorem suscipientis et hic similiter est filiatio. Septima inter baptizatum et filios suscipientis. et hec est fraternitas. Octaua inter suscipientem et patrem suscepti et hec est copaternitas. Nona inter suscipientē et matrē suscepti. et hec est copaternitas ut hec omnia probantur. xxx. questione. iij. per totum. et questione. iij. si quis vnus. et c. qui spiritaliter. et c. post uxoris. et c. i. eodem titu. c. j. et c. martinus. et c. veniens. et c. tua. Circa hanc materiam queri consuevit. an vir et uxor si bene communicant actionem et passionem. In actione dico quod sic. ut si susci-

pio filium tuum de sacro fonte communicat. et contrahit inter te et me mediante actu meo communicatur uxori mee. vt. i. eo. ti. martinus. et c. xxx. questione. iij. si quis vnus. Sed nūquid cōciant sibi possides. Verbi gratia. habeo filium ex prima uxore hūc suscipis de sacro fonte. et per hoc quod patior te agente contrahitur inter te et me copaternitas. que videtur me mediante communicatur uxori mee secunde. unde efficietur mihi et uxori mee comparer cum qua prius contraxeram et consumaueram matrimonium. Nam si antequam secunda contraham. vel si post contractum et antequam consumaretur filius meus generitus ex prima uxore de sacro fonte leuatur. si postea contraham ad salutem postea consumet hec copaternitas non communicatur uxori. neque effici cognatio carnis cognationi spiritus comparatur. vt. xxx. questione. iij. post uxoris. ut sicut omnes consanguinei mei efficiuntur affines uxoris mee. sic omnes copatres et comatres mee efficiuntur copatres et comatres uxoris mee quā postea ducet cum quā postea saltē inrimonio sumo. quod per unionē carnis sequēte ad unionē spiritus precedentē. id est ad cognationem spirituales. hoc est ad copaternitatem vel copaternitatem non transitur ut in preall. c. post uxoris et sim hoc intelligit. c. c. qui spiritaliter. Vel dicas cum hugo. lau. et Jo. quod vir et uxor comunicant sibi actionem consummatio matrimonii per carnis copulam. ut cum alter coniugum suscipit filium extraneum de sacro fonte. sed non comunicant sibi passionem ut cum filius alterius tunc coniugum suscipitur de sacro fonte. nec refert siue aut siue post matrimonium consummatur. Et est diuersitatis ratio. quia quod agit pars corporis equi est ut alteri parti cōciet. s. non sic cōcietur

alteri quod in persona filij vnus tunc agit quod alteri coniugii nec carnalis nec spiritalis filius inuenit et si sit filiafter in primo gradu affinitatis. Iuxta potestatem iniam locum hnt. vñ ver. Que mihi vel cuius natum mea son te leuauit. Item mihi commater fieri mea non valet uxor. Si qua mee natā non ex me fonte leuauit. Item post facta mee non inderabo habere. Am bos compates facit actio. passionū quod Respuo quod meū. cuiusue leuat mea natum. Ut mea dicat que carne mihi sociat. Contrahit copaternitas in baptismo ut supius dictum est. Sed nunquid in his que precedunt baptismum. Videtur quod non quod baptismus est sanus omnium sacrorum. vt. xxxij. disti. s. v. et c. de presbyter. non baptizati. veniens. unde antequam ponat fundamentum sacrorum non videtur quod contrahi possit cognatio spiritalis. argu. j. q. j. cum paulus. et ad hoc accedit de c. j. eo. c. c. s. c. fm vnam lecturā. Si fm hoc signat suum. xxx. q. j. puenit. et de c. dist. iij. i. cathecismo. Circa hoc dicit hugo. quod in omnibus plurius baptisimi contrahit copaternitas. et talis que impedit et dirimit matrimonium. Et videbat ad decre. illā contrahitio. quod puer in cathecismo reuentus non fuit filius communis concubinarij et concubinarie. sed tantummodo concubine. et ideo concubinarij potest contrahere matrimonium cum illa que puer illum tenuerat in cathecismo. nam hoc nec est contrahendū matrimonium impediret. vt. xxx. q. iij. qui spiritaliter. Et quod dicit ira illius decre. s. c. que res vir contrahendo inrimonio impediret. et pones bar ipse vir. i. nullo modo. Basianus autem dicebat in tribus contrahi copaternitates que impedit et dirimit. in baptismo. cathecismo et in confirmacione. vt de cons. dist. iij. in cathecis-

mo. Sed verior videtur sententia Lau- et aliorum dicentium quod in plurius baptisimi contrahit copaternitas. s. non aduolida ut inrimonio contrahitio dissoluitur s. impediatur abhenda. Et hoc inuit vel bum decre. vir contrahendo inrimonio impediret. et pones bar ipse vir. i. nullo modo. Basianus autem dicebat in tribus contrahi copaternitates que impedit et dirimit. in baptismo. cathecismo et in confirmacione. vt de cons. dist. iij. in cathecis-

filij duorum comatri vel copatris inter se. contrahere possunt. Et est sciendum quod circa hoc canones diuersimode loquuntur. Quidam enim dicunt quod post copaternitatem contrahit filij qui nascunt in se contrahere non possunt. vt. xxx. q. iij. post susceptum. Sed alij canon posterius edictus prius corrigens dicit quod filij duorum copatrum siue ante siue post copaternitatem geniti contrahere possunt. excepta illa sponsa dicitur quāquam ventum est ad copaternitates. vt. xxx. q. iij. super quibus. et hic canon confirmat. j. eo. c. j. Sed videtur quod in his consuetudo sit obseruanda. vt. j. eo. c. j. et c. sup co. Quod satis admitto circa matrimonia contrahenda. nam etiam illos filios per quos non est puentum ad copaternitatem potest impedire consuetudo contraria. s. in contrahendo. Et sic intelligo illas decre. sed non possit dissolueri id contra. vt. s. de spō. dno. s. et c. tuas dudum. In summa notandum est quod cognatio spiritalis sicut et legalis sic et publice honestatis iusticia rationes non habent. vñ personas cum quibus contrahit sunt non egrediuntur hec vincula. vñ cum filia filij mei spiritalis contrahere possum. quod hoc nūquid prohibet et edictum de inrimonio prohibitorius est. vt. s. de spon. cum apud. Item cum si-

lia cōmātris mee non tñ mea spūali
filia. vt. xxx. q. iij. illud.

C De cognatione le
gali. Rubrica.

Actum est su

pra de cognatōe spū
rituati. scđtur de cogna
tōe legali. Videndum
est igitur qđ sit cogna
tio legalis. qđ sit ei? spēs. qđ sit dissol
uat? qđ sit ipeditat mīonū. **C** Cognat
atio legalis est q puenit ex adoptōe
Adoptio autē est legitimus act? per
quē q fili? nō est p filio habet vel ne
potevelūteriore sū voluntatē ado
ptantis. **C** Adoptōis due sunt spēs.
vna q stat i suo noīe t dicit adoptio.
Alia que transiit in aliud nomē dicit
arrogatō. Adoptio sit imperio magi
stratus. Arrogatio auctoritate prin
cipis. Dī autē arrogatio q is q arro
gat rogat hoc est iterrogat an velit
eū que arrogat iustū filiū sibi esse. t
is q arrogat iterrogat an id fieri pa
triat. **C** Adoptat is q est i patrē alie
na. arrogat is q sui iuris existit. Un
deversus Arrogo q suus est t hys me?
esse necesse. pīs adoptio suū nec pa
tris definit esse. vt pbanur hec. ff. de
adop. l. generalis. Adoptiuus. enī nō
transiit in patrē adoptantis. s; hys ius
succedēdi ab intestato. vt isti. de ado
pt. s. j. **C** Triplex est legalis cogna
tio. Una superioris? inferioris. linee
inter adoptantē t adoptatū. t hec p
petuā hys phibitionem. vt. ff. de ritū
nupt. l. qñerī am. Et alia collateralis
q tandiū ipedit qđ diu durat. vt. ff. de
ri. nup. l. p adoptionem. t hici. c. vno.
Tertia est phibitio surgit ex cogna
tōe legalis illa ppetua est inter ado
ptantē t vxorem adoptatis. vt. ff. de
ritū nup. l. adoptiuus. j. Respon. Di

cunt tamen quidam q hodie colla
teralis cognatio locum non hys cum
hodie adoptatus non transeat i pos
testatē extranei adoptantis. vt. C. de
adop. l. vlt. Sed puro contra. q etia
hodie acquiritur per adoptionē ius
succedēdi. vt. l. i. p dicit. **C** Hec cogna
tio legalis neq ipedit matrimoniu
pbandum sed etiam dirimit iam con
tractum. vt. xxx. q. iij. ita diligere.

C De eo qui cognouit
on sanguinem vxo
ris sue. Rubrica.

Superius dicit

mus de cognatōe spū
ritualit legalit. Nūc di
camus de cōsanguini
tate t affinitate carna
li. S; q plectis post
matrimonium contractum superue
nit affinitas inq contracta. vt. j. e.
c. discretionem circa si. Ideo prius de
ipsa videndum est. t ppter ea ponit
hic rubrica de eo qui cog. consangu.
vxo. sue. **C** Est igitur sciendum qđ si
quis post contractum matrimoniu
cognoscat consanguineam vxoris sue
ouit inter ipsum t vxorem quedam
affinitas vel publice honestatis iusti
cia per fornicarium coytū contracta.
Sed quia nihil superueniens prater
ingressum religionis rescindere po
test matrimonium legitime contras
ctum. vt no. s. de coniu. lepro. in prin.
Ideo non sufficit ad matrimonium
dirimendum t si exactionem coniu
galis debiti interdicat. vt infra eodē
titulo discretionem. t capitulo tue. t
c. iordane. si vero matrimonium pre
cedat quamuis sequatur sponsalia
de futuro impedit matrimonium cō
trahendū. vt. j. eo. c. j. t. iij. **C** Sed q
nritur an per coitum incestuosum vel

fornicarium contrahatur affinitas.
Rūdeo sic. vt. j. e. discretionē. t. c. tue
t. xxx. q. iij. nec eā. Quidam tñ absur
dum reputant q affinitas q est legi
timū vinculum ouat ex dñaro coy
tu. Unde si velles probabiliter dicere
posses q si ex hñdi coyū nō ouatur
affinitas nā affinitas est quedā pro
ximitas ex nuptijs pueniēs. vt. ff. de
grad. l. nō facile. s. affines. t. s. scien
dum. dicitur tñ publice honestatis iu
sticia. sed si q saliquam extraordina
ria pollutione polluat. nunqđ cū con
sanguinea ipsius poterit contrahere
Respondeo si cōtra maritalē affectio
nē ipsam polluit nō impedit contra
here cū cognata. vt. xxx. q. iij. extraor
dinaria. sed si maritalis affectio in
teruenit vt pote cum sponsalia de fu
ture precedunt t postmodum sequi
tur extraordinaria pollutio. ex hac
ouitur publice honestatis iusticia q
prohibet matrimoniu cōtrahi cū co
gnata pollute t cōtractum dissoluit
vt. j. eo. tit. fraternitati. Et est duplex
cā diuorij publice honestatis iusti
cia q surgit ex sponsalibus. t eadem
siue affinitas de quartum altera du
bitatur an nata sit ex pollutione vel
pollutionis tempratiōe q cōpelli nō
potuit etatis impediēte defectu. vt
s. de spon. iuuenis. Quis cū priā nec
verū fuerit matrimoniu ex forma
contractus. nec presumpsum cū con
tractus nō habuisset effectū. vt. s. de
spon. c. vlti. **C** In summa notandus
est q istud qđ hic dicitur in plerisq
decre. vt si quis aliquam consangui
neaz vxoris sue cognouerit pdat ius
exigendi. locū hys in cōsanguinea vlsq
ad quartum gradum. Et idem est si
queratur an is qui cognouit aliquas
fornicario coitu possit cōtrahere cū
cognata ipsius. Quia dicendū est q
non vlsq ad quartū gradum. bodie
enim consanguinitas effinitas t pu

blice honestatis iusticia prohibito
nem suam producant vlsq ad quartū
gradū. vt. j. tit. pri. non debet.

C De consanguinitate t affi
nitate. Rubrica.

Dicitur est su

pra de cogna. spi. t le
ga. nūc agendū est de
carnali que in cōsan
guinitate t affinitate
cōstitit. vnde ponitur hic rub. de con
san. t affi. **C** Videndū est igitō epri
ma pre rubrice. qđ sit cōsanguinitas
qđ linea. qđ gradus. quot sint linee
qđ gradus. t qñer cōputādi. **C** De
secūda pre rubrice videndum est vīm
qđ sit affinitas quot sint affinitatis
genera. quot gradus in singulis gene
rationibus t qualiter sint cōputādi
Sed qñi quedas sunt que suspēctio
ni subijcenda sunt oculorū. vt agro
rum dimēssio. vt. C. fin. regum. l. ij. ff. e.
tit. l. si. irruptio. xv. q. iij. in x memo
raiores. Uēris inspectio vt videat
an mulier sit pregnans vel non vt. ff.
de ven. in spi. l. j. in prin. Locorū pud
icite occulta inuestigatio. dum queri
tur an mulier virgo sit vel corrupta.
vt. s. de probati. ppositi. ff. xvij. q.
j. nec aliqua. Item cum queritur an
mulier arta sit vel nō arta. vt. j. de fri
gi. t male. fraternitatis. Ide est t si q
rarur de alia instrumenti infirmita
te a natura contracta. vt. j. eo. tit. ex li
teris. Et idem crederem si queratur
an vir sit secutus vel eunuchus. Item
inspicitur quis in partibus inferiori
bus dum querit de erate. vt. s. de de
spon. impube. puberes. ff. de mīno. l.
minor ex aspectu. Nec ob. his. C. quā
do tutor vel cura. esse desinat. l. inde
corum. Nam verum est qđ illa inspe
ctio reprobatur cum agitur de tute

la vel cura. Item non obs. qd dicitur qd oculus fallitur vt. xxvij. q. j. nec aliqua. q. 2 si plerumq fallat. sepius tñ non fallit. Et propterea vtile estimaui ponere vtatq arbores et oculata si de instrinere de vtatq sicut in subsecutibus apparebit.

Sectioni arboris

ris vacatur prius nosse re. os quare arbor fuit sic depicta. Et certe ideo qz vtile visus est repediens gradus tantentias consanguinitatis oculorum inspectioni subijci. qz sepius irritat animos dimissa per aures. qd q sunt oculis fidelibus. vt. j. gradibus. §. vi. huius arboris pictura autē. est. vt. xxv. q. ij. ad sedem circa finem tertie columne. Et licz hec pictura ascripta sit in decretis. non tamen hic esset superflua. vt cum ibi dicitur de consanguinitate tractetur. neuter li brozum pictura doctrina decent. atz nemini dubium veniat qd repetita lectio probat hoc satis validum satisq esse formosum. vt. C. de emendatione iustiniani cod. l. vna. Sed qz oculus plerumq fallit. vt. xxvij. q. j. nec aliqua. 2. ff. de ventris inspi. l. j. rñ. Idcirco super ipsi arboris expositione doctores inuigilant et scholares circa intellectum eorum q vident et audiunt aliquantulum elaborant. Et qz in qualibet arboze fructifera et naturali. quattuor attendunt. truncus rami. fructus et frondes. Et in hac arboze scripta eadem confiderari. os. Appellamus ergo truncum iochim sicut enis arbor naturalis pducit palmites sursum ex lateribus. Ramos extendit. deorsum autem cōtinet pedamenta. fictio iochim sursum lineam erigit ascendente rem et vtroqz latere ramos collaterales emittit. deorsum vero subdit lineam descendente. Iochim itaq truncū. lineas

collaterales ramos fructus attinentias. frondes quasdam dicimus que thiones vel auriculas que in antiqua arboze ponebantur. Hec itaq simili tudine denotata que etiaz auctoritate canonis comprobatur. vt. xxvij. q. v. tunc saluabitur. in prin. ad lectionem ipsius arboris accedamus. In qua doctrina talis obseruanda. Primo assignentur regule quarum breui instructione genealogia totius arboris explanatur. Secundo arbor ipsa legenda est. et gradus sunt s regulas computandi. Tercio quedam obiectiones discutiuntur. Quarto notabilia assignentur. Et sic quaternario numero arboris expositio terminet. Quinto inter regule. Et primo talis est. Persona adiecta persone per carnis propagationem gradum adhat. Et hec regula locum habet in linea ascendente descendente. Secunda talis. Quot sunt persone de quibz queritur computatis intermedijs vna minus. tot sunt gradus. Verbo gratia. si sunt quattuor persone dicas ibi tertium esse gradum inter extremos. si sunt quinqz dic quartum esse gradum vt semper vna persona subducatur. Et hec regula locum habet in his personis quarum vna descendit ab altera vt est videre in linea ascendente et descendente. Tertia regula talis est. Si persone de quibus queritur non descendant vna ab altera. sed collateraliter a cōmuni stipite procedant sunt in linea equali. quoto gradu quevis istarū distat a cōmuni stipite toto gradu different inter se. Quarta regula est talis. Si persone de quibus querit non descendant vna ab altera. sed collateraliter a stipite cōmuni procedant sunt in linea inequali quoto gradu distat persone remotior ab ipso trunco. toto gradu distant iter se vt semper computatio

Regula. j.

Reg. ij.

Reg. iij.

Reg. iij.

Re. v.

fiat ab eo magis est. remotus ab ipso trunco ab ipsum truncum. Et hec due regule locum habent in collateralibus. Contra regula est talis. Quo to gradu distat aliqua persona a cōmuni stipite toto gradu distat a quo liber descendentiū ab eo. Et hec regula locum hz vsq ad lineā equalitatis. et de hac facit mentionē decre. j. ti. c. vlti. Premissis itaq regulis istis facienda est cōputatio graduum et videndum qualiter et quoto gradu distet inter se omnes persone in arboze cōstituit. Hic ita dispositis et gradibus in ipsa arboze raz animo q oculo ac digito computatis videndum est de obiectionibus et responsis ad eas. Queritur igit quare cellula i qua est iochim dicat vacua. Et redditur illa rō. qz pro trunco ponitur. a quo trunco ceteri ramusculi pducuntur. et ideo truncus appellatur. Inde est qd in illa cellula non ponunt due persone sicut in alijs cellulis. cum respectu diuersorum diuersa nomina sortiantur. nā qñqz vocatur pater qñqz filius. qñdōqz nepos. quandoqz auus non ponitur ei agruum nomē imponi sed dicitur cellula vacua dicitur truncus. vt. xxv. q. v. series. Dicitur etiam protheus ppter diuertatē noium et ppteratū q illi attribuuntur vnde illud. Quo teneā nodo mutante prothea vultu. Item queritur quare iochim nō possit contrahere cum filia abani et in ea transfuersali sū regulam illā. psona addita persone per carnis propagationem mutat vel adijcit gradum. Ad hoc dicit cōsuevit. Querite quos agitat mundi laborat mihi semp. Tu qñqz tā mouea crebros causa meatus. vt superi voluit late. Posset tamen dici. qz hoc ideo cōtingit. qz gradus canonicis compositus est vnde quis plures sint distantie in personis. eadem tamē videtur at

tinencia inter iochim et sobolē abani ex parte transfuersali que est inter iochim et ipsum abauum confideraco gradu in quo attinet iochim ipsi abano. sicut est videre in banca. si enim plures sedemus in vna banca ly vnus alius et alter planius in vna tamen banca sedemus. Vel planius dicere pot cum queritur de attinentia inferioris ad superiorē. nō cōputat ascensum ad inferiorē vsq ad summum vt sic postea a summo fiat descensus ad inferiores. quia secundum hoc fiet multiplicatio graduum. s; ascenditur vsq ad collateralem ipsius de quo queritur. Unde in qōne sūmissa cōputandū. est a iochim vsq ad paauum et proauum. et sic perueniendū est ad collaterales qui gradum adijciunt. Item queritur an matrimonium olim in septimo gradu contractum legitur hodie per iura consilij generalis. sū que licet contrahere in quarto gradu. vt. j. eo. tit. non o; Ita tamen si non per tñ tempus ante noua iura durauerit qd per noua iura sit qdam dissimulata dispensatio. vt. j. qui mat. accu. poss. per tuas. Rñdeo matrimonium istud iudicandū est sū antiqua iura et per hoc dirimendū vt probatur in autē. vt cōde app. cognos. in princ. colli. ix. leges effi et cōstitutiōes. futuris dāformā negotijs nō ad pterita reuocatur. vt. s. de cōsti. cognoscētes. 2. C. de legi. 2. cōstō nibz. l. leges. Itē qñ an isti de qñ p tunc qñtū est sapari. possint inter se dhere matrimonium. Et videt qd nō vt pbat. xxv. q. vj. ab isto. Posset tñ satis tolleri vt si denuo et de nouo consentiant valeat matrimonium vt ex nūc nō vt et tunc. vt. j. de eo q dux. in ma quā pol. p adul. c. j. 2. c. venies. Item qñ an hodie in quinto gradu facto et septimo sit consanguinitas. Rñdeo est quantum ad ius succe

dendi non quanti ad ius matrimonij contrahendi. immo est ius succedendi vsq; ad decimum gradum legalem. vt. xxxv. questione. v. ad fedes circa pua. Nec obstat quod in eo. c. dicitur in fine. vltra septimum non est gradus. sic t̄ hodie dici potest vltra quartum gradum non est gradus. vt. j. eodem capi. non debz. Sed ad vtruncq; simul respondeo. non est gradus impediens matrimonium. sed est gradus inducens successionē. vt superius dictum est. Item queritur. pone quod distem a cōmuni stipite. quinto gradu aliqua distat ab eodem ex alio latere per lineas trāsversalem tercio nunquid possum eam illa contrahere. Respondeo hec questio videtur expedita p quartam regulam superius positā. nam quoto gradu ego remotior disto a cōmuni stipite toto gradu ab illa min⁹ remota. Nec obstat. decre. j. eo. ritu. q. du. lecto. vbi igitur quod vtrq; contrahentium distat a cōmuni stipite pari gradu. Quia hic circa dispensationes interpretatio artatur. Vel ibi pa pa multitudini t̄ obseruate consuetudini illius provincie consultus deservit quam aliud in dissensionē t̄ scādalum populi. statuat quadam adhibita novitate. vt ibi in fin. j. Item queritur an committat incestus in quinto gradu. Et certe non. quia q incestus committat. hoc non pcedit ex natura coitus. sed potius ex cōstitutōe ecclesie que statuit certos gradus t̄ constituit in eis fore coitus in cōstitutum. Sic ut t̄ prohibitio matrimonij nō ex natura matrimonij sed ex cōstitutōe pcedit ecclesie. vt. xxxv. q. j. cū igit. Item querit cū paup̄s proauiculus t̄ patrui sint i eadez linea t̄ i eode gradu. quare Joachim magis distet a patrui t̄ a proauiculo q̄ a paup̄. Rñdeo illi dicunt esse in eo

dē gradu respectu supioris nō inferioris. Itē querit quātūmprendatur cōsanguinitas in linea ascendēti t̄ descendēti. Et videt q̄ in infimū. vt. ff. de ritu nup. l. nuprie. xxxv. q. j. progeniem. t̄. c. de affinitate. t̄. c. in copulatione. Iñodie autē indistincte tam in ascendētibz t̄ descendētibz quā in collateralibus quartū gradum prohibitio non excedit. vt. j. eo. ti. non debet. Iñec notabilia notabunt sunt notanda. qz Joachim cum nulla psona posita in arboze cōtrahere potest. Item positi in vna pre arboris inter se cōtrahere nō possunt. quia sibi adinuicē attinent. Et hoc vcz est vsq; ad vltimam lineam equalitatis que p filium coniungit iochim. Nam sex vltime cellule ex vna pre arboris nō attinent oibus supioribus sicut ocula lata fide videri potest. Itē illi q̄ sunt positi in vna pre arboris possunt cōtrahere cū illis q̄ sunt ex alia pte exceptis tribus lineis descendētibz ex illa cellula in qua continet pater mater. nā illi iter se hēre non pnt pter abnepotē q̄ cū illis q̄ sunt in linea sororis t̄ fratris Joachim contrahere pōt. Item nota q̄ nō fuit necessariū arbozes ex vtraq; pte depigi. sed ex vna admodū vixilli. s̄z fore factus est ex cā venustatis. vel vt sciamus noia generis vtriusq; sexus qz ex vna pte arboris ponunt noia descendētiū p masculinū sexū t̄ ex alia descendētiū p femininū. Itē nota q̄ quedā sunt lineę ligare filo p trāuersus vt denotetur q̄ ille sunt lineę equalitatis. Itē nota q̄ h Joachim sicut t̄ q̄libet alius habeat quatuor auos duos p̄nos t̄ duos m̄nos. t̄ sic si ascēder s i quo libet gradu duplicabis numez supioris. nō t̄n oīs ille p̄sone hic ponit. Item nota q̄ p̄sone q̄ distāt equaliter a cōi stipite dicunt esse in gradu t̄ facere gradū. que aut ineq̄aliter dicunt

distare gradu. vt. xxxv. questione. v. porro. t̄. c. parentele. Item nota qd sit linea. quid sit gradus. Linea est ordinata collectio psonarum consanguinitate cōiunctarum diuersos gradus continens t̄ eos a stipite s̄m numeros distinguens. Gradus est quidam habitudo siue distantia psonarum adinuicem facta collatione ad communē parētem. Item nota q̄ puncta rubea designant gradus canonicorum propter excellētiā quādam. Nigra vero gradus legales. de quibus breuiter est notandum quia in ascendētibz t̄ descendētibz gradibus legalibus locus habet duell prime regule superius posite. in collateralibus nō talis est regula. Quoi sunt p̄sone collateraliter a cōmuni stipite descendentes p̄ter ipsuz stipitē tot sunt gradus inter extremos de quorū attinentia querit. Computationem graduum hic non pono. qz sicut a principio premisi melius secundum regulas sit computatio ad oculum t̄ ad digitum q̄ ad intellectū.

Sequitur videre de se

cunda parte rub. s. de affinitate. Et sciendum qd affinitas est attinentia vnius p̄sone ad aliam pueniens ex copula carnali. quādo cōiūgit carnaliter vxori omnes cōsanguinei vxoris efficiuntur affines viro t̄ eodē uero omnes consanguinei viri efficiuntur affines vxori. t̄ in eisdē gradibus affinitatis in quibus gradibus consanguinitatis alteri attinet. Sed inter cognatos viri t̄ cognatos vxoris nulla ex illo matrimonio nascitur attinentia. vt. j. eo. ti. qd sup his. Dicunt aut affines quasi ad alteri fines accedere. Et vt melius ac vtili⁹ ea que ad instructionē h̄mōi arboris p̄tinet ad oculum ostēdantur arbozes ipsaz depictam inscriui ipsam per regulas

artificiose diuī dens ac distinguens gradibus secundum regulas computandas.

In arboze affinitatis

doctrina ista seruetur. Prius ponant regulę quaz artificio genera t̄ gradus affinitatis inueniātur. Secundo arbor componenda est vt tam gradus q̄ genera s̄m regulas computentur. Tertio questionēs quedam notent t̄ solutiones adhibeant. Quarto quedam notabilia assignant sicut quater nario numero h̄mōi arboris instructio terminet. Quatuor regule i hac arboze sunt ponēde. quaz prima talis est: Persona de qua querit matrimonium cōtrahente ac s̄summate. ouit primum genus t̄ gradus affinitatis iuxta gradum cōsanguinitatis inter virum t̄ consanguineos vxoris t̄ inter vxorem t̄ consanguineos viri. Iñec regula comprobaf. j. eo. tit. qd sup his. Secunda regula talis est. Quoto gradu cōsanguinitatis distat q̄s a cōsanguineo suo vel consanguinea. toto gradu affinitatis distat ab eius vxore marito ipsi. Et hec regula comprobaf. xxxv. q. iij. de p̄p̄inquis t̄ c. equaliter. Tercia regula talis est. Persona addita p̄sone per carnis copulam. mutat genus t̄ non gradum. Et hec regula comprobaf. xxxv. q. iij. s̄. auctoritate. t̄. c. seq. Quarta regula talis est. Persona addita personę p carnis p̄pagationez mutat gradū. t̄ nō genus. t̄ hec regula comprobaf. xxxv. q. v. porro. Iñas duas posteriores regulas breui x̄ficulo comprehendē. mutat supra genus. s̄z gñata gradum. Positis regulis t̄ iurep̄batis cōponenda est arbor t̄ exponēda t̄ s̄m artificium regularum gradus affinitatis sunt ex vtroq; latere arboris computandi vtr̄ eorum breuem instructionem sciat quoto i gra

9 i.

Re. ij.

Re. iij.

Re. 4

de affinitate vir in sororis et suarum de
 scendentium attineat consanguineis
 suarum uxorum. scilicet fratri et sue posterita
 ti usque ad quartum gradum. et econ
 uerso. quod gradum affinitatis atti
 neant uxores fratris et descendentes
 ab eo usque ad quartum gradum con
 sanguinitatis suorum uxorum. scilicet sorori
 et descendentes ab ea. ¶ Arbores
 sic componas. in medio arboris po
 nas lineam continens quatuor cellu
 las. In cellulis illis hec scripta sunt.
 Primus gradus. Secundus gradus.
 Tertius gradus. Quartus gradus.
 Ponit autem in medio. scilicet inter fratrem
 et sororem propter tria. ut des intelligi
 quod a consanguinitate ortum habet af
 finitas et quod ex utroque sexu virili et fe
 mineo affinitas habet. et quod gradus affi
 nitatis habent secundum gradus consanguini
 titatis sicut inferius explanabo. Ab
 uno latere ipsius linee ponit alia li
 nea continens quatuor cellulas. in
 prima scribit frater. in secunda fratris
 filius. in tertia fratris nepos. in qua
 ta fratris pronepos. Ex altero pone
 tur alia linea continens quatuor cel
 lulas. in prima scribit soror. in secun
 da sororis filia. in tertia sororis neptis
 in quarta sororis proneptis. frater igitur
 uxorem ducente habet primus ge
 nus affinitatis. et primus gradus in
 ter uxorem fratris et sororem. Des so
 rori filia oritur secundus gradus. Ad
 dat filia filie. erit tertius gradus. Na
 scat filie sororis filia. gradus quartus
 addet. Et quod dico in filiabus idem
 est et in filiis scilicet ex uno latere arboris
 ponunt consanguinei feminei sexus
 et ex altero virilis. Item filio fratris
 matrimonium contrahente oritur in
 ter eius uxorem et sororem fratris
 cum suis posteris primum genus af
 finitatis et talis gradus in quali gra
 du consanguinitatis inuenitur mari

tus cum illis personis. Et idem om
 nino si nepos fratris uxorem duxerit
 idem in proneptem. horum igitur uxores
 continentur in linea illa que est
 iuxta fratrem. que linea quatuor ha
 bet cellulas. in prima scribitur uxor
 fratris olim relicta. in secunda uxor si
 lii fratris. in tertia uxor nepotis fra
 tris. in quarta uxor pronepotis fra
 tris. Nec mireris si in tot narratio
 nibus graduum non dicam murari
 genus affinitatis. sed gradus. quia
 genus non muratur per carnis pro
 pagationem sed gradus. ut supra in
 regulis est premissum. Et eodem mo
 do et alio latere arbores explanas
 bis. Nam sorore matrimonium con
 trahente oritur primum genus affi
 nitatis inter virum uxoris et fratrem
 cum posteris suis. similiter sororis fi
 lia contrahente. oritur primum ge
 nus affinitatis inter virum uxoris.
 et fratrem sororis cum descendenti
 bus suis. Idem in sororis neptem idem
 in sororis proneptem affinitatis gene
 re non mutato in variatione succe
 sionis. sed gradibus variatis sicut
 variatur gradus consanguinitatis
 cum illa persona qua mediante affi
 nitas est contracta. Viros istarum co
 tinet illa linea que est iuxta sororem
 que quatuor habet cellulas. in pri
 ma scribitur vir sororis olim reli
 ctus. in secunda vir filie sororis. in ter
 tia vir neptis sororis. in quarta vir
 proneptis sororis sunt. et due au
 ricule siue cellule ex utroque latere ar
 boris possunt. In una continetur re
 lictus relicte fratris. in altera reli
 cta relicte sororis. que cellule sole
 sunt et lineas non habent. et po
 nuntur causa venustatis vel orna
 tus. ut in sequentibus dicam. Ex
 posita arbores. et affinitatis gradi
 bus assignatis. restat discutere questio

10 nes et soluit. ¶ Pone quod hodie in
 ueniat aliquod matrimonium olim
 contractum ante constitutionem illam. scilicet eo
 ritu. non debet in secundo genere affini
 tatis. nunquid stare vel separari de
 beret. Ad quod respondeo matrimonium
 istud iudicari deberet secundum iura tempo
 ris illius in quo contractum est. ut si au
 tem. ut cum de ap. cog. §. i. coll. viij. Le
 tera in hac questione dicas sicut dixi
 in consimili questione quam. no. 8. in ar
 bore consanguinitatis. ¶ Item queri
 tur an isti de quibus priorum ques
 tum est separari possint iterum matrimo
 nialiter copulari. Et videtur quod non. ut
 xxxv. q. vi. ab isto. Ad quod respondeo. Et ad
 istud loquitur in impedimento quod fuit
 dicitur. Sed nos loquimur in impedi
 mento quod fuit. sed esse desistit per consti
 tutionem illam. non debet. que tollit se
 cundum et tertium genus affinitatis
 et ideo contrahi deuenio potest. ut. 8. d. co
 qui dicit. in ma. quam pol. p. adul. c. j. et
 c. veniens. ¶ Item queritur. duo olim
 impedimenta ex secundo genere affi
 nitatis surgebant. affinitas et publi
 ce honestatis iusticia. ut. xxxv. qd. iij.
 porro. sed affinitas est sublata ut su
 perius dictum est nunquid et publice ho
 nestatis iusticia. Unde quod non. quia
 de ea non fit mentio in constitutione illa.
 non dicitur. sed tantum de illa publice ho
 nestatis iusticia que olim ex secundo
 nuptijs nascebat quod ergo non muta
 tur quod stare prohibet. ut. C. de testa.
 l. scimus. Sed dico quod illa publice ho
 nestatis iusticia que olim ex secundo
 genere affinitatis oriebatur sublata
 est per constitutionem eandem. non
 debet. nam ibi dicit prohibitionem de
 coniugio in secundo et tertio affinita
 tis genere minime contrahendo sa
 cri approbatione concilii reuocantes.
 unde reuocata est quilibet prohibi
 tio que olim ex secundo genere proce
 debat propterea in constitutione se

quitur. ut sic contrahentes hoc est in
 secundo affinitatis genere decetero
 libere copulentur. Patet igitur ex his
 missis quod hodie uxores duorum fra
 trum vel duorum consobrinorum non
 sunt affines. unde mortuis ipsarum
 maritis potest aliquis vtriusque ducere
 successive. non obstante canone cui
 est hodie derogatum. xxxv. questio de.
 iij. porro. Item reuocata est prohibi
 tio de sobole suscepta ex secundis nu
 ptijs cognationi viri non copulanda
 prioris. ut in dicta constitutione. non
 debet. ¶ Item queritur an hodie so
 la publice honestatis iusticia locum
 habet que dicitur de sponsalibus de
 futuro vel de presenti. dummodo non
 consummat. quia illa etiam ex diuina
 pagina ortum habuit. ut ibi non licet
 tibi sponsam fratris tui vel et alie. nisi
 hilominus locum habent que per illam
 constitutionem. non debet. non
 inueniuntur sublatæ. Hanc questio
 nem no. 8. de sponsa. §. ex sponsalibus.
 ¶ Ultimo notabilia videamus. Et
 primo videndum est qualiter affini
 tatis genera contrahantur. Et est sci
 endum quod aliquo contrahente matrimo
 nium et consummante per carnis copula
 tionem primum genus affinitatis iterum viri
 et cognatos uxoris et iterum uxoris et cognatos
 viri. scilicet. c. qd. sup. his. Scdm genus
 fit fratre matrimonio habente dictus est
 et morietur. demum relicta ipsius cum alio
 habente oritur secundum genus affinitatis iterum
 secundum virum et cognatos prioris et econ
 uerso. aliqua matrimonio habente et
 consummante. demum moriente et reli
 cto ipsius cum alia contrahente oritur
 secundum genus affinitatis iterum secundum uxorem
 cognatos prioris. et ad hoc denotans
 dum ponitur in quibusdam cellulis
 olim relictus olim relicta. quasi dicat in
 arbores antiqua ponebant hec obba. re
 licta relicta. quibus habentibus oriebatur secundum
 genus affinitatis. quod hodie locum non habet.

affini
 tatis.
 gna q
 licet co
 trahatur.

13

et ij

Uel forte loci hys qz cōtrahunt secun-
dū z tertium genus affinitatis. s. p-
hibitio est sublatā. vt. j. eo. titu. nō o-
Item fratre contrahente oritur pri-
mum genus affinitatis inter ei vxo-
rem z fororem fratris cum sua poste-
ritate. fratre mouēte z vxoze fratris
olim relicta cū alio contrahente. ori-
tur secundum genus affinitatis in-
ter secundum virū z vxoze. cū po-
steris suis. mortua vxoze z relicto il-
lius cum alia contrahente oritur in-
ter illā z forore cū sua ple. tertii ge-
nus affinitatis. z hoc desinat auricu-
la illa relicta relicte fratris. Idem i-
cas in alio latere arboris. nāz forore
contrahente. oritur primum genus
affinitatis intervix fororis z fratris
z fratrēz sua posteritate. mortua
forore z relicto ipfius cum alia cōtra-
hente. oritur inter illā z fratrem cū
suis descendētibz secundū genus
affinitatis. mortuo relicto fororis et
relicta ipfius cū alio cōtrahente. ori-
tur inter illū z fratres cum sua prole
tertiū genus affinitatis. z hoc signi-
ficat illa auricula in qua scribitur re-
licta relicti fororis. † Secundo no-
tabis qz super cellula illa in qua scri-
bitur vxoze fratris olim relicta proten-
ditur filium. s. in quo scriptū est pri-
mum genus affinitatis. z reflectitur
ad cellulam illam in qua scribitur so-
roz z ab illa cellula foroz pducit filiū
cum eisdem verbis z reducat ad ean-
dem cellulam vxoze fratris vt denore-
tur qz isti inter se sunt affines. Et eo-
dem mo super cellulā illā frater exi-
gitur aliud filiū habens eadem ver-
ba. s. primū gen^o affinitatis z reor-
quatur ad illam cellulam vir fororis.
Item ab illa cellula vir fororis sumit
filiū cum verbis eisdem z reuoluitur
ad illā cellulam frater. ad ostendēdū
qz inter se sunt affines. † Tertio no-
tabis qz affinitas est primitas per-

sonarum ex carnali cōmitione pue-
niens oī carens parentela. † Quar-
to not. qz affinitas non oritur ex ius-
prijz interdictis. vt. ff. de gradibus. l.
nō facit c. s. sciendum est. Et in quat-
tuor regulis quattuor questionibus
z quattuor notabilibus exposita est
arbor.

De frigidis z maleficiatis. Rub

Ractaum⁹ su-

pra de quiaudam impe-
dimentis matrimonij. s. qz impossibilitas coeundi
impedit matrimonij. Ideo subijci-
tur hic rub. de frigidis z maleficiatis
in potentia coeundi. † Videamus
igitur quorū sunt species impossibili-
tatis qz impediāt matrimonij z qz non.
Item qz sint impedimēta ex parte vi-
ri z que ex parte mulieris. z qualiter
pbeet impossibilitas coeundi. † Impos-
sibilitas ipsoiū due sunt. Impos-
sibilitas enīz coeundi alia naturalis
alia accidentalis. Sed z hec subdivi-
duntur. Nam impotentia siue sit na-
turalis siue accidentalis aut est per-
petua. aut tēporalis. Naturalis im-
potentia coeundi triplex est. in viro
frigiditas. artatio i muliere. vel aliū
instrumenti impedimētū a natura
cōtractū. vt. j. eo. titu. ex litteris. defe-
ctus eratis in vtroqz vt est in pueris
accidentalē impotentia prouenit p-
pre duo. propter maleficiū. Item p-
pter sectionem seu castrationem. qz
impedimēta in viris nō in feminis
locum habent. † Perpetua impe-
dimenta sunt frigiditas. Item arta-
tio cui ope medicorum subueniri nō
potest. vt. j. eo. titu. ex litteris. z. c. fra-
ternitatis. Sectio seu castratio ma-
leficiū quod. deleri non potest. Tē-
porale impedimētum prestant pue-

ritia. vt. j. eo. c. quod sedem. z. s. de de-
pon. impu. quasi. per. to. z. xxi. q. ii. c.
j. Item arratio cui subueniri potest
ope medicorū. Item maleficiū tēpora-
le. † Impediunt z dirimunt matri-
monij impedimēta perpetua. Fri-
gidus enim naturalis cōtrahere nō
potest z si cōtraheret nō tenet matri-
monij. vt. j. eo. c. j. claudabilem. et
c. littere. z. xxiij. q. j. c. j. z. ij. Et in hoc
casu nō dicitur matrimonij contra-
ctum dissolui. s. a principio fuisse. vt
in autē. de nup. s. si vero col. iij. c. ii
enim due sunt cause matrimonij p-
pter quas exstitit institutum. vt not.
s. de sponsa. s. fuit. z nulla illarū sub-
sit in frigido. merito matrimonij
est nullū. Et per hoc videtur qz senex
nō possit cōtrahere matrimonij. s. z
cōtra. C. de nup. l. i. tantum. xxiij. q. j.
nupiarum bonum in punc. Nec ob.
f. e. c. qd sedē. ibi enīz loquitur de his
impotentibus qui perpetuo impedi-
mēto laborant. Senex autē si natura-
li calore destituit. ope tamen medi-
corū z virtute medicinarū poterit
eius debilitas subleuari z ad coitū
roborari. † De maleficio autē sic te-
neas qd si matrimonij proueniat
z si perpetuum impedit cōtrahēduz
z dirimit iam cōtractū. vt. xxiij. q. j.
in prin. z. c. si per fortitias. Quidam
tamen dicunt illud. c. non tenere qua-
si non sit aliquod maleficiū perpe-
tuum qd saltem per eum qui fecit oc-
leri non possit. z ita cū per opus hu-
manum subueniri possit nō dirimit
matrimonij. eo qd nō sit perpetuū
vt. j. eod. titu. fraternitatis. quicquid
enim ligatur solubile est. vt in autē.
de nup. s. nuptias. Sed contrariū est
verum. potest enim aliquod malefi-
cium esse perpetuum. vt deleri nō pos-
sit. puta aliquid datum est edēdum
vel bibendum. vel mortuus est male-
ficius. vel perditum est maleficiū. vel

malefici⁹ nescit delere in his igit po-
test locū habere. c. si p fortitias. vñ
stabunt simul vir et mulier per trien-
nium z operam dabunt ad carnales
copulam. que si interuenire non pos-
sit separari debebunt. vt. j. eod. titu.
laudabilem. z in autē. de nup. s. per
occasionem. Sed si vir post diuortij
cognoscat carnaliter aliam non reco-
ciliantur. priore concubina. vt in pre-
dicto. c. si fortitias in si nam pōt qz
esse maleficius quo ad vnam. nō
tamen quo ad alias. secus in frigi-
do naturali. Et hec omnia habent
locum cum maleficiis precedunt ma-
trimonij. Ceterū si subsequantur
non rescindunt matrimonij siue an-
te maleficiū fuerit cōsummatū siue
potuerit consummari nulla enim in-
firmitate vel maleficio vel impedimē-
to superueniente rescinditur matri-
monij quod semel tenuit. vt. xxiij.
q. vij. illi qui. z. g. v. horrendus. et. c. si
quis vxoze. nisi religione proueniat
te copulā carnalem. vt. s. de conuer-
coniuga. ex publico. † De castratione
autem dicunt quidam qz castrati hoc
est caste nati. i. frigidi cōtrahere nō
possunt et si contraherent non tenet
matrimonij vt suprius dictum est
† Si vero fuerint spadones. i. spata
secti possunt cōtrahere. in quibusdā
enim matrimonij est humanitas
solacii. vt. xxiij. q. j. nupiarum. z ar.
ad idem. xxiij. v. q. v. qd dēns. s. ve-
rius est qd secti matrimonij cōtra-
here non possunt. nec valet cōtractū
qz quo cognoscere vxoze non pos-
sunt pueris assimulant. vt. j. eo. qd se
mari-
dez. † Preterea tria sunt bona matri-
monij. ples. fides z factū que iu ma-
gilibi
trimonio castrati locū non habent. appel-
lt. xxiij. q. j. oē. Itē due sunt cause pñ-
cipales matrimonij. vt not. s. de spō sub-
sis. s. caus⁹ quarum neutra in castra
tritis inueniunt. Et qd castrati matri-
lia.

z ij

monii nulli sic pbat. ff. de iure do.
l. si ferua. §. si spadoni. Secus vbi al
quis hz vnu testiculum. hmoñi matri
monii t3. 7 sic videtur posse intelli
geri. ff. de libe. 7 posthu. l. fed est ques
tum. §. spadonem. 7. ff. de edi. edic. l.
ediles. §. offilius. naz 7 hic militat. ff.
de re mili. l. qui cũ vno. 7 ppterca di
cit lex. spadoni multa sunt genera.
vt. ff. de ver. signi. l. spadunum. ¶ De
artatione vero teneas 7 obserues qđ
legitur. f. e. c. fraternitatis. Quidam
tamē dicunt qđ artatio matrimonius
nō dissoluit. vt. f. eo. titu. consultatio
ni. Sed qđ ibi dicit. romana ecclesia
tamē cōsuevit in similibus iudicare
vt quas tam qđ viros habere nō pos
sunt habeant vt sorores. subaudi con
suevit iudicare consulendo 7 mouen
do. non diffiniēdo vel sententiando.
¶ Quid si vir generare nō possit vel
mulier cōcipere nunqđ matrimonio
contrahere possunt. Rñdeo sic. nam
quis in matrimonio talii vtraz cā
matrimonij locū non habeat de qui
bus nor. §. de spon. C. cause sufficit tñ
alteram non deesse. ¶ Nunc viden
dum est mō probationis. qualiter p
bationis. qualiter pberur impoten
tia coeundi. Et est sciendum qđ si mu
lier dixerit virum suum frigide natu
re esse vt coye. non possit. 7 se matrē
fieri velle adiecerit. stabit cum illo vť
qđ ad triennii. vt. in auten. de nup. §.
si per occasionē. f. e. titu. laudabilem
7 si per tñ rēpos. data ad hoc ope
ra coye. non possit fieri diuorciū. si tñ
vtrēqđ iurauerit cũ septima manu
propinquo. vt. xxxiij. q. j. requisit
uit. 7 hoc appellatur verū 7 iustus iu
diciū. vt. f. e. tit. j. c. laudabilem. Sed
si post diuorzi nō contingerit cum alia
contrahere reintegrāda essent. prio
ra cōcubina. vt. in. c. requisit. conui
7 ode priuio viro p sūum factū. vt. f.
eo. c. j. Et idē tps seruabit in malef

ciato ad pbandi ipotēciam coēstis
nisi p minus tēpis constare possit. vt
f. eo. titu. laudabilem. eo saluo q si p
pter maleficiū separaret matrimo
nium si separatus cuz alia contrahē
ret nō reparetur pānuū matrimo
nium. vt m. c. si per fortuiarias in fine.
Sed si mulier dicat virum cōpre non
posse. vir autem dicat contrarium vī
ri standum est veritati. vt. xxxiii. q. j.
si quis acceperit. nisi mulier velit se p
bare virginē p aspectus corpis. vt. s.
de proba. pposuisti. Sed qd si dubi
tes an. precedat maleficiū vel subse
quat matrimoniu presumes subsecu
tū esse. vt ar. C. de edil. acti. l. iij. de ar
ratione ⁊ sectione pbabit per aspec
tum. † C. Sed pone q vir proclamet 6
ad iudiciū. dicit se frigidū vel malefi
ciatū. mulier cōuerso dicit eum pos
sentem ⁊ se ab eo cognitā. numqd in
hoc casu standum est iuramento viri
eo q caput est mulieris. Rñdeo non.
qz actor est ⁊ actor nō pbante ⁊c. vt
vj. q. v. actor. s. de cā possessio. cū ecce
fia. s. de iureiu. c. vlti. ⁊ ei qui dicit in
incumbit pbatio. ff. de probat. c. qui
¶ Item timēdū est ne multi sic dicerēt
si est ppiū iuramētū se crederēt ab
vroubus separādos. ¶ Itē fauor matri
monij repugnat. ¶ Item muliere ad
iudiciū pclamāre ⁊ dicente virū fri
gidū ⁊ maleficiatū ⁊ sic impotentem
⁊ viro hoc consistente timet de collu
dio. vt. s. de eo q cognō. cōsan. vj. sue
sup eo. ⁊ idōs tñ nō credit. s. ad iñf.
septima man⁹ ppinquoz. vt. s. dictū.
est. nihilominus ergo credit soli vi
ro in qōne pmissa dīcētē vroz. ¶ Itē
quid si pp artationē separati sit ma
trimoniū ⁊ rāndē mulier nubat alie
ri q referat seras ei⁹ nūqd reintegra
bit matrimoniu pmiū. Ed qd breui
ter rñdeo. si mulier nō erat cognosca
scibilis pmo sicutificando. puta. qz
diuerse nature. ⁊ cōditio. s. homines

erat tunc nō integrat. sed si cognosca
bilis erat primo. cuius simili cōmifce
tur. apparet iniam diuortij p errorez
lari r iō reintegrabit matrimonium
primū. vt. f. e. c. fraternitatis.

**De matrimonio contracto contra
interdicti ecclesie. Rubrica.**

Non est impedimē
ra matrimonij quē
trahendū impediunt. 2
dirimūt iā contractum
agē hic de quodam im
pedimēto. qđ si impediat contra
trahendū nō tñ dirimūt iā contractus
2 ideo subijciē hic rubrica de mīmo
nio cōtracto cōtra interdīctum ecclē
sie. ¶ Videndū est igit qđ sit interdi
ctū ecclē. quis illud facere possit. quī
bus modis fiat 2 qđ sit interdīcti effe
ctus. ¶ Interdīctū ecclēsie in hoc ca
su est phibitio contractus matrimo
nialis. ¶ Tale autē interdīctū potest
ep̄s facere ad quem spectat cognitio
causarū mīrimonialitū. vt. j. de excess.
p̄la. accedentes. qz cū mīrimonium
sit magnū sacm in ecclēsia dei vt. s.
de biga. c. debiti. qđnes que sup ma
trimonijs moueri sunt ad ep̄um de
ferende. vt. xxy. di. plectis. si tñ de cō
suetudine approbata archidiaconi
cognoscāt de casib⁹ mīrimonialibus
vt. s. de resti. spo. lras. vel archiep̄o
teri. vt. s. de consangu. 2 affi. ex lras.
posunt 2 ipsi prohibere aliquib⁹ ne
simul matrimonialiter copulentur.
¶ Aliquando interdīct ecclēsia gñā
liter mīrimonium contrahi ex causa
tale interdīctum impedit contrahen
dū et dirimūt iā contractum. vt. xxy.
q. iij. cōtradicimus. Aliqñ interuenit
ecclēsie phibitio simpliciter 2 sine cō
stitutione. 3 illud interdīctū nō suffi
cit ad irruationē mīrimonij 2 si cōtra

te fraudari inuicē. nisi forte ex cōsensu ad tempus ut vacetis orōni. Et iterum. Reuertimini in idipsum ne temptat vos satanas propter incontinentiā vestrā. Hoc autē dico vobis in indulgentiā. non sūm imperium. Et augustinus christiano cuius uxore sua aliquando licet conuenire. aliquādo nō licet propter dies p̄cessidit et ieiuniorū aliquando aduenire non licet. quia etiā a licitis abstinendū est ut facilius impetrari possit qđ postulat. Item quotiens cūq; aut dies natalis dñi aut reliq; festiuitates aduenerint. non solum concubinarum cōsortio sed a p̄p̄is uxoribus abstinete. ut p̄batur hec. xxxiij. q. iij. apostolus christiano. et c. quotienscūq;.

¶ Qui filij sint legitimi. Rub.

Ractauimus

supra de matrimonio et eius impedimento. sed quia prole est vni de bonis matrimonij vt. xxvij. q. i. omne. et vna de causis p̄pter quas matrimonij est institutū vt no. 8. de sponsa. §. cause. Unde subsequenter et de filiis tractatur. et ideo ponitur hic rub. qđ filij sint legitimi.

¶ Videmus itaq; quod sunt genera filiorum. qui filij sint legitimi. et qui non. et qualiter illegitimi legitimentur sūm ius canonicum et civile. ¶ Filiorum quinq; sunt genera. alij legitimi. alij legitimi. alij adoptiui. alij arrogati. alij naturales. ¶ Legitimi filij sunt qui ex legitimis m̄rimonijs procreantur in iustis de patris potestate. ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. l. item in potestate. et l. filium. l. ij. etiam dicuntur liberi. vt. xxij. q. iij. liberi. Et hoc puro verus siue matrimonij sit verum filius putariuz dummodo contrahentes solenniter

contrahant. et impedimentum ignorent. vt. i. eo. c. cum inter iohannem. ¶ Legitimi sūt illi qui illegitimi nascuntur sed aliquo superueniente beneficio. p̄ legitimis reputantur. vt. i. eo. ti. tanta. et vt in sequentibus dicat de adoptiuis et arrogatis dixi. 8. de cognat. legali. Naturales sunt qui ex concubinis nascuntur. vt. xxij. q. iij. liberi. ¶ Vel subdistingue melius. filiorū alij sunt legitimi nō naturales vt adoptiui et arrogati. alij sūt legitimi et naturales. vt ex legitimis m̄rimonijs procreati siue veris siue putatiuis. vt superius dictum est. alij sunt naturales et non legitimi. vt nati ex concubinis indubitato affectu retentis. h̄j ab eis restato succedūt parentibus vna cū maribus in duabus vñcijs. vt. C. de naturali. in aut. licet patri. Alj spurij vt nati ex cōnato corpore. h̄j in nullo succedūt immo nec pasci a patre b̄dōit. vt in auten. quib. mo. na. effi. sui. §. antepe. i. eo. ti. per venerabilem in fi. xxij. q. iij. dicat. Sunt et alia genera filiorum nam sunt alij spirituales vt. xxx. q. i. omnes. et q. iij. c. j. et ij. Dicuntur etiam filij sūm leges veteris testamenti qui ex ancillis et patronis deuotione uxoris nascuntur. vt. l. vj. dist. ymahel. et. xxij. q. iij. recurrat. Et qđ dixi. 8. qđ filij nati ex legitimis matrimonijs dicuntur liberi fallit quia natus ex ancilla et seruo. vel ex ancilla et libero. ¶ Quis matrimonialiter cōiunctis. non tamen est liber. vt. xxij. q. d. iij. liberi. et nihilominus verum est matrimonium inter seruos. vt. 8. de coniugio seruo. c. j. Item contingit qđ nati ex iustis nuptijs liberi non sunt vt cum aliqui casualiter in seruicū rediguntur. vt no. 8. de natis ex libero ventre. §. casualiter. ¶ Octo modis legitimantur filij naturales. Primo si quis concubinam suam duxerit in uxorem. legitimatur filius naturalis non spurius. vt. i. eo. titu. tanta. et c. gaudemus. Secundo si pater tradat filium naturalē seruicio curie ciuitatis de qua ipse oriundus existit vel curie ciuitatis metropolitane. vt in statu. de nup. §. vlt. Tertio si pater naturalis filiam suam copulauit in matrimonio officiali curie ciuitatis. de qua ipse oriundus est vel ciuitatis metropolitane. vt. C. de naturali. l. i. l. iij. Quarto si ipse naturalis seipsum offerat cū nō sup̄est lrima ples. nam alio nō liceret ei se offerret sic liceret p̄ seipsum offerre. vt in aut. q. mo. na. effi. sui. §. et iste modus. col. vij. Quid si pater desideret legitima ple et m̄rimonio quo impedimento cū concubina offerat preceptis principi et princeps eas admittit. vt in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. illud. col. vij. Setto si pater in suo testamento dixerit naturales legitimos vt in aut. q. b. mo. na. effi. sui. §. si vero nec coll. vij. Septio si pater in iustro publico vel p̄p̄ia manu confecto habente subscriptionē triū veracium testium dixerit naturales legitimos. Octauo si vni ex filiis phibuerit hic testimonium. nam hoc sufficit alijs ad legitimacionem vt in aut. vt liceat matri et auic. §. ad hoc col. vij. Est et nonus casus legitimandi cū papa legitimat aliquē. Sed cum per superiores modos legitimari admittantur ad actus legitimos et successionē nunquid legitimatus a papa admittatur ad predicta. Ad hoc dixerunt quidam qđ papa non habet potestatem legitimandi quod ad actus seculares et successionē. sed eo ipso qđ quis legitimatur ab eo in sp̄ialibus. legitimari videtur in temporalibus. ne sit absurdum qđ legitima rus ad sp̄ialia illegitimus ad temporalia censetur arg. ad hoc. ff. de i. edic. et releg. l. relegatorum. §. vlt. ff. de senato. l. qui indignus. ff. de ser. exp. o. l. cui pacto.

¶ Tercio quem papa legitimat. intelligitur legitimatus ad temporalia per consequentiam quandam. vt. i. eo. ti. per venerabilem. quedam effi. p̄ consequentiam obtinemus. vt. ff. de p. l. mo. in p̄u. C. si aduersus trāfac. l. ij. C. de dila. l. si quādo. C. de tempo. in iure. rest. l. petende. Nec mireris. nam quis papa nō exerceat iurisdictionem cōtentiosam in temporalibus preterqđ in casibus vt. 8. de app. ca. si duobus. 8. de iudi. nouit. i. e. c. causas que. ¶ Legitimare tamen non est contentiose iurisdictionis sed voluntarie sicut manumittit. et adoptare emancipare. vt. ff. de off. p̄cō. l. ij. et iij. ¶ Si queritur an videatur legitimatus ad dignitates isquem papa simpliciter legitimat et in forma cōt. rideo non. Item quid si ad dignitatē legitimetur nunquid de eadē intelligitur. Vide qđ non. h̄c effi. indulgentia ad ep̄atū vel archiep̄iscopatū non solet extendi. sed ad personarū alios et dignitates minores vt ar. 8. de cōces. p̄ben. vel ec. dilectus filius. n̄ et cū a p̄p̄iis sunt alique dignitates. vt. 8. de fi. p̄s. bytero. nimis. ad quas intelligo per indulgentiam h̄mōi dispensatum. qđ hec indulgentia odiosa est cum deroget iuri cōi. et ideo restringenda. vt. ff. de libe. et posthu. l. cū. quidam. et 8. de constan. et affi. qđ dilecto. et 8. de trā. l. prela. l. 3. ¶ In summa notandū est qđ ad probandam filiationem p̄de sit parentum professio. vt. ff. de proba. l. etiam matris. ff. de libe. agno. l. 3. l. u. lianus. i. e. c. per tuas. ff. de p̄ba. l. vlt. Item affectio. vt. 8. de p̄sum. affirn. C. de reuoc. ac. l. 3. §. si vero. xxxij. que. stione. iij. cavi dicta. C. 8. in off. rest. l. si mater. ff. de ritu nup. l. non solum. h̄c p̄sumptionem inducunt p̄o filio. nec tamen ad successionem sufficiunt. vt. C. de testamē. l. neq; p̄fessio. et. l. si pater. et. C. de p̄ba. l. non nudus

4. 2tia re est actus voluntarie iurisdictio

Filiorum quinq; genera.

Sicut et eoducto si pater filium negat patris negatio presumptionem inducit contra filium. non probationes. Unde negatio non statuit. ff. ad car. boni. l. j. §. si quis. ff. de lib. ag. l. ij. §. de inoff. testam. l. si instituta. §. j.

6 Item nota quod quantum ad hoc ut filij legitimi nascantur sufficit bona fides utriusque coniugum. vel saltem alterius. ut si credat matrimonium fore legitimum. ut j. eo. ti. ex tenore. Quidam tamen dixerunt quod si alter parentum sciat impedimentum matrimonij et alter ignoret filius natus ex his legitimus erit quo ad ignorantem illegitimus quo ad successionem scientis impedimentum ar. ad hoc. xxiij. q. ij. solet queri. et caliquando. C. solu. ma. l. si ignorans C. de incestis nup. l. qui contra. ff. de tributo. l. ij. Sed hoc non placet. nam hoc monstruosum esset aliquem pro parte fore legitimum. pro parte illegitimum. ut j. eodem. ti. venerabilem Sicut alibi lex dicit absurdum esse si aliquis dicatur partim liber et partim servus. ut ff. de lib. causa. l. si duo bus. Sed verius est ut dicat quod si ambo parentes ignorant vitium vel alter locum habet quod primo dicit. sed si ambo scirent impedimentum matrimonij vel ignorarent et claz contraherent non facta denunciatione in ecclesia. tunc affectatores ignorantie videntur et eorum ignorantia filios non excusat. ut. de clande. despon. cum inhibito. Quod intelligas esse verum cum matrimonio interest impedimentum cognationis vel alicuius proximatis. eo quod illa cum inhibito dicit. si quis vero huiusmodi clande. stina vel interdicta coniugia inire presumpserit in gradu prohibito etiam ignoranter proles de tali coniunctione suspecta propter illegitima censetur. Ceterum si alter contrahentium sciat impedimentum alterius quo ad matri-

monium contrahendum. et nihilominus eo soleniter contrahat. solennitas vniu. abolet. vñ mrimoniū erit legitimū et ples legitima et libera. diuimodo mrimoniū sit ancilla. ut. de coniugio seruo p. posuit. ut. de natis ex libero ven. c. vno. ut. de seruis non ordi. dilect. §. si alter conditione alterius ignoraret et dā contraheret. adhuc puto prolem nasci legitimā ar. ff. lo. ma. l. si cū dore §. vi. non obstante predicta constitutio ne. cū inhibito. que loquitur in impedimento cognationis ut dictum est.

Qui matrimonium accusa repossunt. Rubica.

Actenus tra-
cratum? de matrimo-
nii et eoz impedimen-
tis. nūc d' diuorcijs tra-
cratur. qz diuorciū ac-
cusato solet precedere de accusatio-
ne mrimoniij pmitramus. et id subijctur
hic rub. qz matrimonium accusare pos-
sunt vel in ipsius testificari. Cuidendum
est igitur quod matrimonium accusare possint.
et quod in ipsius testificari valeant. et qua-
liter accusatio sit faciēda. Cū tñ
premitto quod fm iura canonica et in for-
ro ecclesiastico iproprie dicitur accusatio.
qm hmoi petitio vel actio et si de cri-
mine fiat. nō tñ est criminalis s; qua
si mixta inter ciuile et criminalē. ut. de
inoffi. test. l. j. eo quod querela pponit pe-
titiones hereditatis exercet. ut. ff. de
inoffi. test. l. qz de inofficioso. Aliquan-
do dicitur accusatio. C. c. ti. l. eum qz. Sic
et contra consecrandum excipitur. et
si de crimine excipitur non est tamē
questio criminalis. vnde in his casib;
bus interuenit procurator. et si p-

tipales securius procedatur. ut. de
pura. tue. j. de accu. sup. his. et de hac
materia plenius tractauit. de p. ci.
§. oantur. j. Possunt accusare mrimo-
nium soli viri et non alij. ut cū agitur de
aliquo perpetuo impedimento quod
peccato subiectum non est puta de fri-
giditate naturali maleficio vel arra-
tione. non est interest aliorum hoc age-
re nisi eorum qui cū aliquo ex impedi-
mentis superioribus sunt coniuncti.
et in tali coniunctione constituti non
peccant vnde consilium ut si quis non
possit habere coniugem ut viros sal-
tem habeat ut sorore. ut. ij. q. ij. re. q. si. fi.
§. de frigidis et male. consulationi. Et
idē puto vbi error conditionis alteri
effectum matrimonij impediuit. Nam
et tñ nullus impetere potest matrimo-
nium tale. nisi is qz deceptus existit vel
alius ipsius nomine qui si sciens con-
ditionem alterius semel consenserit
tollitur actio. ut. de coniugio seruorum
proposuit. Item vbi agitur ad sepa-
rationem mutue seruitutis propter
adulterium ab altero commissum solus
maritus vel sola uxor agere potest. nul-
lius alterius interest nisi illius thorus
maculatus. est nam viri adulterium
etiam uxorem conuincit et eoducto
ut. xxiij. q. j. in coniugio. Potest et dis-
simulare si velit dummodo coniungat
in adulterio non persistat. quia tunc
secus. ut. xxiij. q. j. si quis. et in alio. si
quis uxore. Potest et remittere adus-
terium iam commissum. ut. de iureiu.
quemadmodum immo et post diuor-
cium potest sibi adulterium reconcili-
are. ut. xxiij. questione. q. j. qz autem
§. de conuer. coniuga. gaudemus. C.
ad leg. iul. de adul. in autem. sed ho-
die. Sed si agatur de consanguinitate
vel affinitate seu de cognatione spi-
rituali vel publice honestate iusticia
quia huiusmodi coniunctiones nepha-
rie sunt et corruptum incestuosum indu-

cunt. licet viro vel uxori matrimonium
accusare. licet et parentibus. qz si desue-
rint primos admittuntur. Et est ratio
quare isti extranei preferant. quon-
iam parentes et primi suam genealo-
giam tñ testibus parit. tum ex re-
citatione maiorum scire laborat. ut. j.
eo. ti. vide. Et quod parentes preferant
extraneis in hoc casu probant leges.
ff. ad leg. iul. de adul. l. j. §. vlti. et l. si ma-
ritus. quibus cessantibus accusare. ex-
tranei admittuntur. alias non. ut. C.
ad leg. iul. de adul. l. quis. licet enim
hec actio vel accusatio sit popularis.
ut. j. eodem. c. cum in in tua. tamē re-
pellitur quis ab accusando propter tur-
pitudinem questus. ut. j. eo. c. signifi-
cante Item et si suspectus habeat eo
quod presens fuit tempore denunciationis
et cum sciret impedimentum tacuit. ut
j. eo. ti. cum in tua. olim prescriptio.
xx. vel. xviij. annorum repellit ac-
cusatores matrimonij. hodie vero co-
iuncti taliter nulla longinquitate de-
fenduntur annorum. ut. de consang.
et affinita. non debet in fi. Sed nūm
quid is repellitur ab accusando ma-
trimonio admittet ad denuncian-
dum. Rō vide. quod sic ad denunciationem ca-
nonicam qz attenditur circa peccatum
committendum. nam ad illas quilibet
ut. de cog. spirit. tua. ad quā admittit-
tatur etiam is qz accusare non potest.
§. de iureiu. quēadmodum. in fi. In
qua qualicumque notitium sufficit.
ut. xxi. q. v. hoc videtur in qua turpi-
tudo propria non obstitit. ut. de spō.
preterea. quā iuramentum precedens
non impedit. ut. xxiij. distinctione. ner-
ui. Ad quam si quis se iuramento astra-
xerit non faciendam iuramentum re-
merarium reputatur. ut in predicta
decretali. quemadmodum. Ite in
denunciatione evangelica que circa
peccatum commissum attenditur nō
contingit. ut notabo de ea. j. de accu.

inquisitioni. Puto tñ qd is qui ab accu-
sando repellit ad denuntiandum non
admittatur. ne p vñā viā expulsi in-
grediatur p aliā qd esse non dñ. vt. s.
de procu. tue. ff. p socio. l. ideoq. ff. de
conditioni. in stru. l. q sub conditōe.
¶ C. Itē qritur an i qdē matrimonia-
li admittatur parētes ad testificandū.
Rñdeo si qritur an mīmonij dñus
stare possit vel nō rōe consanguinita-
tis vel affinitatis admittatur. vt. j. e.
ti. videtur. xxxv. q. vj. c. j. Idē si agat
de pñendor ad impediedum ne sba-
tur opponatur cognatio i casu quem
habet. j. e. ti. cū in tua. Si nō agatur
an matrimonij sit dñus an nō sic lo-
cū hñ di. de c. s. de testi. sup eo. Proba-
ti o autē eoz q sup cōsanguinitate vt
affi. testificatur fieri dñ cum iuramē-
to duos articulos continē vt dicant
ita se a maioribus accepisse. tēderē
ita esse. vt. s. de testi. quōtēs. l. hodie
tñ necessariū est qd is testificat sup
gradibus parentele viderit aliquos
i aliquo graduū constitutos. vt. s. de
testi. l. ex quadā in fi. C. Lij igitur ad
diuortium propter adulterijz tñ for-
san oporteat agēre inscribere vt desi-
gnet in scriptis nomē locū tñpōm-
nia q pñēduntur. ij. q. vl. libelloz.
ad rationem tñ non dñ se aliquaten⁹
obligare. ne forte cum in probatione
defecerit intentionis sue consequat⁹
effectum. vt. s. de procu. tue. Potest
tñ maritus accusare vxorem de adul-
terio iure tñ mariti. j. l. dies compen-
sandos a tpe diuortij. vt. ff. de adul-
teris. c. i. Sed iure extranei etiā post
hos dies dñ tñ non excesserit qñquē
nium. vt. ff. ad. l. iul. de adul. l. mariti.
§. pñerea. sed ad tñpō separationem
etiā post illud tempus auditur. vt.
xxxij. q. ij. admonere. C. Jus autem
mariti seu pñilegiū. j. l. dies i quar-
tuor consistit. Primo qz ex sola suspi-
tione adulterij ream facit vxorem vt.

l. iij. §. aliquando. C. de adul. l. qñs. j.
de adul. maritis. Qd irelligō in suspi-
tione vel pñumptione violēta. vt. xxxij.
q. j. dñt. s. de pñump. litteris. S. dñ.
qz pñerrur alijs volētibz accusare. vt.
in. l. pñicta qñs. t. ff. e. ti. l. si marit⁹.
Tertio qz nō inscribit. saluo eo qd di-
cirilla decre. tue. s. de procu. Nouo tñ
iure cum maritus agit ad pñā legas-
lem foro seculari vxorem inscribere
tenet. vt i autē. vt liceat marit⁹ auie.
§. causas. Quarto qz de calumnia nō
punif. nisi euident sit calumnia. vt. C.
de adul. l. iur. mariti. ff. e. ti. l. is cui⁹. §.
vt. sed fm canones non vt qd penas
rationis locuti habeat siue criminas
siter agat. vt. xxxij. q. v. hec ymago. si
ue ciuilitur. vt. s. de pñ. tue. Ubi autē
de perpetuo impedimento agitur siue
a cōiugib⁹ siue ab extraneis. simpli-
ter petitio formanda est. vel petitio
facienda. vt denunciēt matrimonium
nullū cōiuncti nēpharic. separenter.
Per scripturā autē abfens mīmonij
accusare non potest. vt. j. e. ti. a nobis
ij. q. vl. p scripturam nec denūciare.
vt. j. de ac inqñsioni. C. Repellitur au-
tem ab accusatione q pñis fuit tpe de-
nunciationis. tñciēs impedimentū ta-
cuit. pñerq⁹ si ex legitima cā ad eum
non potuit denunciatio puenire. vt.
j. e. ti. cū in tua. vel si timens pñar dē
desitui non accusauit. vt. ij. q. vj. ple-
riq. vel nisi ideo tacuit. qz vidit aliuz
accusantē quēvult docere pñarica-
tum fuisse. vt. ff. de pñari. l. ij. Sunt et
alie cause propt quas repellit quis
ab accusatione matrimonij que sunt
generales tñ omnes in omnibz accu-
sationibus. et prosequuntur hec. j. de
accusa. tñ C. In summa notandum est
qd in matrimonio contrahendo. nō
habet locum accusatio. non enim ac-
cusari potest qd nondum existit. vt.
s. de despon. impu. ad dissoluenduz.
sed habet locum denunciatio. Item

sponsalia de futuro contrahenda le-
uiter impediunt. vt si dicatur illam
de cuius sponsalibus agitur a cogna-
to futuri sponsi fuisse pñecognitā. nā
stabitur in hoc fm pñia assertioni sic
dicentis. Sed post sponsalia dñra p
hoc non ipeditur matrimonij dñen-
dū. nisi pñetur saltem p famā loci. vt.
s. de consangu. tñ aff. sup eo. Sed ad
separandū matrimonij iam dñctum
necessarium esse hoc legitime pñari.
vt. s. de eo qui cogui. consangu. vxor.
suc. de illo.

C De diuortijs. Rubrica.

Dictum est su-
pra de accusandē ma-
trimonij. sed qz accusa-
tione pñecedet legiti-
ma cā pñara soler fies
diuortij. Idcirco post tractatū de ac-
cusatione matrimonij subiact⁹ hic ru-
bri. de diuor. C. Videamus igitur qd
sit diuortijz qd possit ferre sñiam di-
uortij. C. Diuortium est viri a mulie-
re vel mulieris a viro legitima sepa-
ratio. Legitima id dico qz quos deus
coniunxit hō nō separet. s. violenter
sine lege absq rōne. Non enim hō se-
parat quos dñat. quos reatus ac-
cusa. quos maleficiū coartat. vt. xxxij.
q. ij. quos de. C. Dicat autē diuortijz
a diuersitate mentim qz hñ qui ma-
trimonium distrāhant in diuersas p-
tes eunt. vt. ff. diuor. l. j. C. Plures
sunt cause diuortij fm iura ciuilia. vt
in autē. de nup. §. per occasionem. et
in autē. vt li. ma. tñ auie. §. qñvero. s.
dicimus iura illa non tenere. tñ idem
dico in omnibz alijs legibz ex qbz
habentur diuortia seu repudia fieri
posse pñer causas canonicas quas
inferius prosequemur. Nam matri-
monia iure poli non iure fori regun-

tur. vt. ij. q. ij. §. hinc distinguendū
C. Duevero sunt cause legitime pro-
pter quas fit diuortium quo ad tñpō-
rum tñ mutuum seruitutem. non quo
ad fedus seu vinculum matrimonial-
le. qz si semel teneat matrimonium
fuerit consummat⁹. non dirimitur nisi
si morte. vt. xxxij. q. vij. interuente di-
uortio. tñ ca. licite. in autē. de nup. §.
deinceps. scilicet religioz fornicatio.
De religione diximus satis. s. de con-
uer. coniu. Fornicatio autē propter
quam potest fieri diuortium duplex
est. corporalis tñ spiritualis. Ob forni-
cationem corporalem licite dimittit⁹
vxor vel vir. vt. xxxij. que. j. dixit domi-
nus. tñ q. vij. licite. l. doc tamen fallit i.
vj. casibus. Primus est fitis qui agit
de fornicatione conuincitur. vt. xxxij.
que. vi. per torum. j. eo. titu. significa-
sti. tunc enim mutua crimina pari cō-
pensatione dñentur. vt in pñeallega-
tis iuribus. vt. j. de adul. intellexim⁹
vt. ff. lo. matri. l. viro atq vxore. ff. de
adul. l. si vxor. §. si iudex. Secundus fit
vir vxorem constituit. vt. s. de eo qui
cog. consangu. vt. sue. discretionem.
Tertius si mulier credens maritum
mortuum. aubat alteri. quam marit⁹
rediens teneatur recipere sine forni-
cationis exceptione. vt. xxxij. q. ij. cum
per bellicam. Quartus si quis falso
simulans se maritum lectum illius i-
trauit et cognouit vxorem. vt. xxxij.
q. ij. in lectum. Quintus si mulier fue-
rit vi oppressa. vt. xxxij. q. v. proposito
quod intelligo in vi absoluta non in
condituali. omnes enim causationes
apostolus amputauit. vt. xxxij. q. vij.
omnes causationes. Sextus quādo
maritus reconciliat sibi vxorem adul-
teram. vel eam publice adulterantē
retinet nisi iominus in consortio ma-
ritali. vt. xxxij. q. j. c. f. tñ. tñ. tñ. tñ. C. ad
l. iul. de adul. l. crimei adulterij. Ses-
primus licet rato occurrat est ille quē

Due
cie le
gitie
ppē
qñ sit
diuor
cum.

3 ponit finis decre. j. eod. gaudemus. t
 ¶ Sed queritur si maritus accusat
 uxorem de adulterio. durante accusa
 tione vxor petat debitum nunquid vir
 teneatur reddere? si voluntarius red
 det nunquid sibi preiudicium parat
 et irregularis efficiat. Ad quod rñs. si
 notorium est mulierem adulterium
 commississe. vir nec exigere dñs debiti
 nec reddere nec mulieri restitui. vt. j.
 e. significasti. nisi vir fuerit fornicatus
 vt ibide. et vt supius dictum est. s. pri
 mus. Si autē voluntarius exiger vel
 reddat debitum sibi preiudicium pa
 rat. vt ar. 8. de coniu. suo. propositū. et
 irregularitatem incurrat vt. xxxij. di. si
 cuius vxorē. et. xxxij. q. j. c. j. et. c. si quis
 vxorē. Si vero adul. mulier (nō sit nō no
 torius) vir nō exiger s; reddet exact. qz
 ante finem non debet vir priuare vx
 orem suam iure suo. vt. j. e. ti. poro. et. 8.
 vt lit. pē. laudabilem. et. viij. q. iij. non
 ne. ¶ Item querit an maritus post
 finem duorcijs possit adulterā sibi re
 conciliare inuitam. Videt q sic. arg.
 C. de legi. consti. l. quod fauore. Item
 innocens non priuatur iure quod h; in
 psona nocentis. sed econuerso. vt. C.
 ad. l. iul. de adul. i autē. sed hodie. nec
 sententia proderit mulieri; quam la
 ta est vt. ff. de excep. rei iudi. l. euiden
 ter. nec pena prestabitur immunitatē.
 vt. ff. de interdic. et relega. l. relegatorū
 s. ult. Contingit et alius q vnus coniu
 gum habet seruitutem i altero. alte
 ro amittente. vt. 8. de conuer. coniug.
 quidam itrauit. xxxij. q. ij. qui domie
 rit. Item nisi vir possit reconciliare i
 uitam vxorem daretur mulierib; oc
 casio fornicandi. Nā aliqui hodie ha
 bentes maritos fornicarentur vt sic
 separare a viis nunq; cohabitarent
 eisdem. sed tollenda est materia for
 nicandi. vt. j. eod. ti. quanto in. si. Pro
 muliere autem facit finis cui standus
 est nisi per superiores fuerit reuocata.

vt. vi. q. iij. qd semel. contingit autē
 casualiter q finis quodammodo pro
 dest ei; quē lata est. vt si plures sint
 rei debendi in solidum fertur finis cō
 tra omnes. iam ex re iudicata nō pos
 test i solidum agi aduersus singulos
 unde si vnus partem soluit liberatur
 vt. ff. de re iudi. l. paulus. ij. Dico in.
 q. premissavirum posse reconciliare
 vxorem etiam inuitam. ¶ Est et forni
 catio spiritualis. qz nō solum mecha
 tio est illius qui carnem suam coinq;
 nat. sed etiam qui simulachrus facit.
 vt. xxxij. q. j. non solum. Differt autē
 fornicatio spiritualis a carnali i quat
 tuor. Nam carnalis semel commissa
 sufficit ad diuorium inducendum.
 spiritualis non. nisi a qui fornicatur
 i fornicatione persistat nō peniteat
 vt in predicto. c. non solum. Item pro
 pter fornicationem spirituales ali
 quando soluit matrimonium ipso iu
 re vt cum 3ctum est matrimonium i
 ter duos in fideles. vnus cōuertitur.
 alter pñstir i fornicatione spirituali.
 nec vult cohabitare. vel vult. sed cum
 contumelia creatoris vel saluatoris.
 vel vt cōiugem trahat ad mortale pe
 catum. vt. j. e. c. quāto. xxxij. q. ij. si in
 fidelis. Item cōsulit innocenti coha
 bitare fornicanti spiritualiter. vt. xx
 vij. q. j. iam nunc et. ca. sic enim sed in
 fornicatione carnali prohibetur. vt.
 xxxij. q. j. c. j. et. iij. Item si is qui spi
 ritualiter fornicat ad fidem redeat.
 alter compellitur conuersum recipere
 sibi reconciliare in casu quem ha
 bet. j. eo. tit. gaudemus in. si. quod in
 fornicatione carnali non contingit.
 pōt. eni inocēs si vult sibi recōciliare
 fornicatē carnaliter. s; nō cogitur. vt.
 xxxij. q. j. de ben. edicto. Et q priorime
 dixi fidelem cogi reconciliare conuer
 sum. intellige verus esse. si fidelis ab
 infideli non recessit iudicio ecclesie
 alioquin secus vt. j. eo. ti. de illa scōm

de dif
 ferentia for
 nicationis car
 nalis a spiri
 tuali.

quā intelligi potest finis illius decre.
 gaudemus. Vel dicas indistincte com
 pelli. vt dicit illa gaudemus. ad quas
 trahit hodie decret. illa. Et intelligo
 qd matrimonium reconciliatur erit
 nouum mñonum. vt probat. j. e. gau
 demus. s. qd si conuersum. Nec mire
 ris qd 8s ad nouū mñonū spellat. 8.
 eni attingit fauore religiois ptingit hoc
 idē talis. 8. de eo q du. in ma. quā pol.
 per adul. propositum. j. de adul. ca. j.
 xxxij. q. ij. tria. Et in casu premisso is
 qui reconciliat sibi conuersum non 3
 het bigamiam. qz si scōo 3hat. non
 tamen contrahit cum duabus nec di
 uidet carnem suam i plures. ¶ Sit
 igitur diuorium propter contumeliā
 creatoris qz contumelia creatoris sol
 uit ius matrimonij in eo quod relin
 quitur vt. j. eo. tit. quanto. et. xxxij. q.
 ij. inf. delis. Sed tñhilominus in eo
 qui relinquit. matrimonium. enim
 quo ad substantiam claudicare non
 potest. nam si est matrimonium 3z vt
 sit inter duos. vt ex diffinitōe matri
 monij probatur vt notauit. 8. de spon.
 s. sequitur. Quāuis videatur quibus
 dam respectibus claudicare qz quā
 do vnus tenetur ad seruitutem alter
 non vt. 8. de conuersi. coniug. quidam i
 trauit. 8. de eo qui cog. consangu. vt.
 sue transmissit. ¶ Item talio respe
 ctu dicitur matrimonium claudicare qz
 vnus tenetur ad matrimonium con
 trahendum alter non vt. 8. de eo qui
 duxit in ma. quam pol. per adul. pro
 positum. 8. de despon. impube. conti
 nebat. et. c. de illis. j. de adul. ca. j.
 xxxij. que. ij. tria. Sed quo ad essen
 tias sicut dixi claudicare non potest.
 Dicitur autem matrimonium solui
 circa eum qui relinquitur. hoc est cir
 ca fidelem quia ille solus contrahit
 sine peccato i tribus casibus. scilicet
 cum infideli qui in infidelitā remā
 sit non vult cohabitare conuerso ad

fidem vel vult non tamen sine contu
 melia creatoris. vel vt trahat fideles
 ad mortale peccatum. Alter autem q
 i mñonio peccat odio nominis chri
 stiani sine peccato non contrahit vel
 ecclesia nō curauit dicere de infideli.
 quid. enim ad. enim ad nos de his q
 foris. sunt. vt. ij. q. j. multi. tideo dixi
 tñmodo. de fidei. 8z quātr de hoc
 fieri fides qd infidelis nolit cohabitare
 re fidei. vt cohabitans blasphemet vt
 trahat. fidelem ad mortale peccatū.
 Respondeo per testes. et propterea vt
 de secundo mñonio dubitari non
 possit laudo fidei vt testes adhibeat
 cum infidelis requisitus cohabitare
 recusat. vel cum cohabitans blasphe
 mat vel trahit ad mortale peccatum.
 Alioquin si de secundo mñonio cō
 tingeret dubitari. deficeret non ius
 sed probatio. vt. ff. de testa. tu. l. duo
 sunt tyci. et probatione deficiente ec
 clesia militans que quando fallit et
 fallit. vt. j. de sententia exco. a nobis
 iudicaret secundum probata. vt. no.
 simile. 8. de clādest. desponsa. s. ideo
 autem. Quod autem dixi mñonio
 nium solui contumelia saluatoris. lo
 cum habet in matrimonio contracto
 inter duos infideles. quod et si sit ves
 rum non tamen est ratum. verum
 ideo est qz matrimonium est apud
 omnes gentes in christo. enim iesu
 neq; liber neq; seruus est a sacramē
 ti ecclesie remouendus. vt. 8. de con
 iugio seruorum. ca. j. Ratum idcirco
 non est. quia dissolubile in tribus su
 perioribus casibus. ¶ Unde matrimo
 nium aliud iniunctum aliud ratum
 aliud consummatum. Iniunctum per
 consensum. Ratum hoc respectu. qz
 in dissolubile. qz 3ctum inter fideles
 qd non soluit nisi i casu religionis. vt.
 8. de conuer. coniugari. ex publico. Et
 dicitur ratum. ad differētiā illius
 matrimonij qd in fideles contrahit.

7
 Quid
 moni
 um a
 lio ini
 tianū
 aliud
 ratum
 aliud
 consum
 matum

vt superius dictum est. Aliud consummarum. i. per carnis copulam. Dicitur autem consummatus. i. perfectus et completum quibusdam respectibus quia non licet alteri intrare religionem altero invito. et propter quibusdam significationes matrimonij consummari. vt not. de hoc. 3. de biga. 5. quattuor. Sed queritur pone qd vxor separaretur per sententiam a viro propter fornicationem spūalem vel carnalem postea vir similiter fornicat. nunquid mulier potest virum repetere cum effectu. sententia non obstat. Videtur qd sic arg. 3. de iure i. tua nos in. 5. tua. 7. de adulter. inrelligim? et quia mutua crimina et. vt no. 3. eo. de 3. primus. Sed contra snia bene lata nō retractat. vt. vj. q. iij. qd bene semel diffinitum est. Item mulier p sniam seruitutes amittit quas hēbat in viro. vñ seruitus amissa non renascitur. vt. ff. de solu. l. 1. chuz. 5. arcas. Item et si exceptio criminis tollat p replicationē criminis. vt. j. eo. signifi. casti. et in pōicta decre. inrelligimus. et. xxiij. qd. vi. p totum. exceptio tñ rei iudicare per subsequens crimen nō tollitur. In hac questione scripsit frater Ray. in summa sua se credere qd ecclesia ex officio suo compellere debeat viz ad vxorem redire. arg. j. eo. ritu. ex litteris. Puto tamē p trarium vt. j. eo. ti. de illa. 3. de cōuer. coniug. c. vltimo. Nec ob illa ex litteris. nam ibi non fuit facta segregatio p sniam sed per prouidentiam ad repusit in teris eps inuestigaret an ex colludio mulier ostenderet adulteriū. vñ postea detecto colludio segregatio reuocatur seu finit. ¶ Sed pone qd vnus coniugū fornicat carnaliter. alter spūaliter et ante sniaz nūqd sicut cōpēsatio carnalis et spūalis fornicationis. Videt qd sic. nam iste fornicationes et similes sunt et idem operantur quo ad di

uortium. vt. xxiij. q. j. ydolatria et. ca. iam nūc. et multo fortius idē operari debet quo ad reconciliandū quia p mores debemus esse ad coniungendum qd ad separandum. ar. 3. vt litem nō cōtest. c. j. in fi. Sed contra. iste fornicationes diuersas species sunt. et res diuersarum specierum in compensationes non veniunt. quia species cum quantitate non compēsatur. vt ff. de pigno. act. l. si conuenerit. Puto qd cōpensatio fiat. Itē pone qd vir adulteret occulte. vxor autē manifeste nūquid vir pōt eam accusare de adulterio ac dimittere sine peccato. Respō deo non qd vxori non debeat ius excipiendi sed probatio. vt. ff. de testamē. tu. l. duo sunt tich. argu. ad hoc. xxiij. questione. v. per totum. Si autē vir egisset penitentiam. vxor autē impenitens in adulterio perseueraret. secus esset. vt. xxiij. questione. j. ca. j. h. et. iij. ¶ Sed pone qd adulter vel adultera dignē adulterio penituit nunqd ex hoc poterit repellere accusantē. Videtur qd sic. qd vt ait Grego. iam non debet in euel ea despici qd fuit. quia incipit esse qd non fuit vt. l. distin. ferrum. immo post christi conforium adultera non vocet. vt. xxiij. q. prima nō crit. Puto tamē p trarius eo qd penitentia non tollit accusatōnem. vt. xxiij. q. ij. amouere. et multo minus exceptiones. quia facilius tollitur actio quam exceptio. argumen. ff. de superficie. l. j. 5. q. autem. et. ff. de regu. iuris. l. et inuito. 5. cui dam? Preterea qd vir dimittat vxorem adulteram lex est. vt. ij. questione. j. dicat dominus. et quod legis est in penitētia non deletur sicut nec in baptismo. vt xxiij. distinctione vna tantum. Qd em peccatum non est solui inter peccata credi non debet. vt. xxiij. distinctione deinde. in fin. ¶ Itē eps ferre debet sniaz diuortij. cū matrimonij

fit magnum sacramētum in christo ecclesia. vt. 3. de biga. debitum. et ad episcopum maiores cause sunt referende. vt. xxiij. disti. perlectis. ad eum spectat cognoscere de matrimonio et iudicare. vt dictum est. Si tamen archidiaconi vel archiepiscopi hoc habeant ex consuetudine vel privilegio poterunt et ipsi vel alij de matrimonio iudicare. vt. 3. de restit. spoliario. litteras. 3. de consanguinitate et affinit. ex litteris.

De donationibus inter virum et vxorem. Rub.

Scitum est su

pia de matrimonij et de impedimētis eorū et diuortij. sed qd post diuortium sequitur dotis et donatōis restitutio vel amissio. idcirco post tractatus de diuortij sequitur hic rubri. de dona. inter vi. et vxor. et de dote post diuor. resti. ¶ Videamus igitur quid sit donatio ppter nuptias qd donatio ante nuptias. qd donatio post nuptias. quid dos. quot sint species dotis. in quibus casibus vir dorem et vxor lucratur donationē ppter nuptias. et quādo dos constanter matrimonio reperatur. cui et qñ sit restituentia. ¶ Est autem sciendum qd olim dicebatur donatio ante nuptias. eo quod ante nuptias fiebat. hodie vero dicitur propter nuptias quia fit hodie ante nuptias et post. et ideo merito propter nuptias nuncupatur vt nomen consonet rei. vt in situ. de donatio. 5. est et aliud. Vocatur et anteferna. idonatio contra donationem. ab anti. qd est contra et foria quod est donatio. Mulier em facit primo donationem propter nuptias. i. dorem constituit. Vir autem

facit aliam donationem vxori. vt. C. de dona. ante nupt. l. cum multe. Vocatur et sponsalicia largitas. vt in auten. vt spon. largi. in rubri. et. C. de dona. ante nup. in aut. eo decursus. Vocatur et dotalitium. vt. j. eo. ritu. plenq. ¶ Hec donatio. que fit vxoria marito non indiget inuinatione qd uis excedat quingētos aureos. vt. C. de dona. ante nup. in auten. eo decursus. qd proderit mulieri non viro. qd si pactum factum sit de dote et donatione lucrandis mulier in donatione lucrabit ultra quingētos aureos. vir autem non lucrabit in dote ultra quingētos. vt in predicto autē. eo decursus. in autenti. vt sponsali. largi. rīso primo. et in autē. vt frater filij. 5. illud quoq. ¶ Donatio ppter nuptias fit a sponso vel alio eius nomine spōse vel alij ea. ff. de iur. dot. l. pfectissimi. rīso. j. et. C. qd si quis patri et. 5. qd si quis curato. et. 5. sed si ppi. et sic intelligo. j. eo. ritu. et si necesse. et. c. nuper. ¶ Inducta est donatio ppter nuptias. vt per eam in dote constitutum sit mulieri quia soluto matrimonio. per donationem. i. per res donatas que alienari non possunt. pui debetur mulieri vt salua sit ei dos. qd et de ea poterit satisfieri mulieri. soluto autem matrimonio sicut dos ad mulierē sic et donatio ppter nuptias redit ad virum. vt. j. eo. ti. donatio. 5. sane. in autē. de equali. dot. ¶ Et nota qd licet dixerim idē esse donationē ante nuptias et post nuptias. est tamen inter vtrāq. differētia. qd si donatio fiat ante nuptias potest excedere quātitatē dotis et infra subsistere. vt C. de pac. ouen. super dote. l. ex mox. re. sed vbi iam cōtracto matrimonio sit donatio non debet excedere quātitatem dotis. vt. C. de dona. ante nuptias. lege cum multe. 5. si igitur dore iam prestita. ¶ Illud autem non

Donatio ppter nupt. qd fit vxoria a marito nō idi ger ist nua.

3

4

omitto q si mulieri tradatur donatio. et ipsa in possessionem inducatur eiusdem non tamen fructus ipsa percipiet. sed vir ad sustentationem sue vxoris et familie. alias si maritus percipiet fructus dotis vxoris fructus donationis iam non dicere q maritus dotem recipiat ad sustentanda onera matrimonij cum tamen ei abesset quantum adesset. vt. j. eo. c. p. vestras. et. j. de usu. salubriter. Alie autem donationes preter istas de quibus supius dictum est prohibite sunt inter virum et vxorem. ne mutuo amore se spolient. vt. ff. de donatione inter virum et vxorem. l. j. Sed hoc in ea donatione obtinet et donatarius locupletior et donator efficitur pauperior. vt. j. eo. tit. de donatione. Sed si donator non fiat pauperior. donatarius vero constituatur locupletior. vt si maritus heres ab alio quo institutus non adeat vt vxori substat locum faciat. et idem in legato relicto marito postmodum restituendo vxori. Nam si maritus statim vxori restituat ante donationem vxor donatio. vt ff. de dona. inter vir. et vxor. l. si sponsus. §. si maritus. et. §. similiter. Item et si maritus rogatus sit restituere hereditatem vxori certa quantitate deducta si restituat nulla facta deductio et hoc animo donandi vxor donatio. vt ea. l. §. si quis rogatus. Item si maritus vxori donet rem alienam non efficitur pauperior. sed vxor efficitur locupletior. qui incipit vscapere vxor donatio. vt. ff. eo. tit. l. si constare. Et conuerso si donator efficitur pauperior donatarius autem non fiat locupletior vxor donatio. vt habes de hoc multa exempla. ff. eo. tit. l. si sponsus. §. concessa. et. l. qd autem §. si maritus. Quamuis autem donatio inter virum et vxorem. facta constante matrimonio non valet. tamen si talis donatio maneat in vita donatoris. eius obitu confirmatur. vt. j. eo. tit.

donatio. et. C. eo. tit. l. j. et. iij. siue fiat donatio causa mortis eo animo vt non statim efficiatur donatarius. sed demum mortuo donatore. siue eo animo fiat vt statim fiat eius cui donatur. vt. ff. eodem tit. si interim. §. j. et. l. si is seruus. Et hoc donatio que fit inter virum et vxorem tribus modis reuocatur. tacite et expresse et si promouatur is qui donatum recepit. vt. j. eo. tit. de donatione. Tacite reuocatur donatio si diuortium fiat. vt. ff. eo. tit. l. cum hic status. §. si diuortium et cum socer nuncium repudij mittit nuncium qui dona uerat. vt in. e. l. cum hic status. §. si socer. Expresse reuocatur donatio per penitentiam quam supream accipere debemus. vt in. l. cum hic status. §. primo. Item si res donata alienetur. vt. C. eo. tit. l. si maritus tuus. Et nunc videndum est de scda parte rubri. Dos est quedam donatio facta a parte mulieris parti viri pro oneribus matrimonij sustinendis et quasi est patrimonium mulieris. vt. ff. de mmo. l. de nup. §. proinde. Et species dotis sunt due. alia profecticia. alia aduenticia. Profecticia est que a patre per filiam. ab auo per nepotem. vel de bonis eorum proficiatur. vel qua alius de mada to ipsorum constituit. vt. ff. eo. tit. l. pfecticia. Aduenticia est qua mulier dat pro seipsa. vel alia a patre vel aliquo ascendente. siue fratre siue auunculo. vel quouis alius. Profecticia reddit ad patrem mortuum in matrimonio filia. vt. C. de mmo. l. dos qua legem intellexit. Martinius. si liberis non extantibus qui si extarent in dote succederent. Nam dos est proprium patrimonium mulieris. vt dictum est per. l. illam denique. et liberorum est prima successio. vt in. l. de here. que ab intestato. de se. §. si autem. Sed Bulg. intellexit legem illam dos indistincte. siue extent liberi. siue non. sicut

Donatio inter virum et vxorem tribus modis reuocatur

tamen ob liberos dotis retentio. vt. C. de rei vxro. actio. l. vna. §. sicut. facit per ipso. ff. de iur. dot. l. iure successi. Item alia. C. de bonis lib. l. ij. Item talia. ff. de pac. dota. l. si pater. j. rñ. Nam ibi dos retinetur ex pacto liberis extantibus. qd superuacuum esset si vera esset sententia. Mar. vt. ff. m. l. h. rñ. so. j. Ad. l. illam que dicit primam esse causam successione liberorum taliter respondet. Pater non reperit dotes iure successione. qz tunc filij preferunt sed per iure patris vel ex pacto fingitur enim stipulatum esse. vt probantur hec. C. de rei vxro. actio. l. vna. et in autem. ibi signato. Sed licet per iura obtineat in iura Bul. tamen per consuetudinem preualeat in iura. Mar. j. fit et alia distinctio dotis. Dos alia estimata. et alia inestimata. Si estimata detur. tam lucrum qd datum pertinet ad maritum sicut ad rei emptorem. Nam estimatio venditione facit. vt. ff. de iur. do. l. plerumque. et. l. seq. ff. p empt. l. litis. Et hoc verum est q estimatio venditione facit. nisi estimatio fiat scilicet tempore repetitionis in quantum res fuerint diminute. vt. C. de iur. do. l. si inter. Si autem inestimata detur tunc damnum et emolumentum reus ad mulierem spectant. preter fructus q cedunt marito pro oneribus matrimonij sustinendis. vt. C. de iure dot. l. pro oneribus. Et lucratur marito dotem. et vxor donationem propter nuptias ex pacto conuenit. vt. C. de pac. conuen. l. ex morte. et in autem. ibi signato. qd incipit. equitas. et in autem. de equalitate dotis. §. hoc igitur. colla. vij. C. de dona. ante nup. l. vlt. §. pactis. Item ex consuetudine. vt. j. eo. tit. §. sane. Et no. qd pactum interuenit de lucra do. locum obrinet pactum siue alter moriatur siue monasterium ingrediat. vt. C. de episc. et cle. l. deo nobis. Item de delicto adulterij. vt. j. eo. ca.

plerumque. in autem. vt licet. ma. et aule. §. quia vero colla. viij. saluo eo q in casu vnus succedit alij. C. vñ vir et vxor. l. prima. Et dicimus. §. qd si dos. nunc dicamus qd sit paraferma. et vñ dicatur. Paraferma. i. qd habet mulier preter dotem dicta a para qd est iuxta paraferma qd est dos. Unde dicit paraferma hoc est iuxta dotem. habet enim paraferma priuilegium sicut dos. qz sicut bona marito obligata sunt mulieri pro dote sic et pro rebus parafermalibus. vt. C. de pac. conuen. sup. do. tel. vltima. Et dos consistit in matrimonio in casu repetitur. sicut maritus ad inopiam vergit per quosdam vt. C. de iur. do. l. vbi. et in autem. §. equalita. do. §. vltimo. colla. vij. vel est sequestranda cum vir suspectus habetur quod sit eam dissipaturus. vt. ff. soluto matrimonio. l. si cum dote. §. si maritus. in fine. j. eo. tit. per vestras. §. de sequestrata. pos. c. vltimo. ff. de appell. l. imperator. in fi. Sed hec sententia non placet. nam et vxor tenet alere virum egentem. vt. ff. de iure dotum. l. murtus. §. manente. Nec obstant leges superius allegare que dicunt vxorem posse repetere dotes viro ad inopiam vergente qz vel sunt cor recte per autem. de equali. do. §. illud colla. vij. vel oportet illas intelligi ex determinari per illud. vt dicamus vxorem posse repetere dotem constanter matrimonio viro vergente ad inopiam vt dicunt leges veteres et male gubernantes res suas ac male vxore substantia sua. vt dicit autem. vt si non sufficiat virum ad inopiam vergere quo ad dotem repetendam consistat matrimonio sed requirat et aliud. s. qd et dilapidet bona sua. hoc fuit in iura Albe. et Azo. et hanc sequi vt decre. j. eo. tit. p vestras. Nam si maritus ille ad inopiam vergeret non tamen bona sua dilapidabat. vñ si dotem habet

IO
Dos
an po
sit ex
gi con
stare
matr
mo.

buisset reperti non debuisset. et agēs p
dote nō debuit exceptione repelli. Et
ppter ea snia consilium reuocat. Nec
obstat qd dicitur in eadem decreta.
p vestras. de cautione pñtada vt dos
salua esset quia hoc fiebat ex puiden
tia supioris. non fm legem que dicit
saris posse credi marito dotez cui cre
ditur et committit corpus vxoris vt. C.
de pac. conuē. l. hac lege. Unde p dote
soluenda fideiussores vel mandato
res dari nō debēt. vt. C. ne fideius. vel
man. l. j. et ij. ¶ Si vxor viro pmozia
tur dos restituēda est patri. l. pfecti
cia. vel a liberis est retinenda. vt no.
s. eo. ti. §. aduenticia. Si vero diuor
tium fiat vt iente patre et filia. dos re
stituenda est patri et filie. vt. ff. so. ma
tri. l. ij. et l. post dorem vel salrim filie.
vt. j. eo. c. j. et s. de coniug. seruo. ppo
suit. et s. de pigno. ex litteris. Si vero
dos esset aduenticia. esset tātum mu
lieri reddenda. vt. ff. solu. matr. l. quo
tiens. §. j. et in tali dote possunt intel
ligi decre. p allegare. ¶ Nūc restat vi
dere quādo dos restituēda sit. Et est
sciēdū q si dos in possessionib⁹. hoc
est in rebus immobilibus cōsistat. Ita
tim dō restitui mōimonio soluto. Si
vero in rebus mobilibus. puta pecu
nia. vestibus vel animalib⁹. tūc infra
annum. vt. C. de rei vro. acti. l. vna. §.
cum aut. fructus autem si ante mōi
monium sint percepti augent dotez.
si post viro cedunt. vt. ff. de iure doti.
l. dotis fructus. et si maritus impen
sas fecerit in rebus dotalibus neces
sarias imputabit et dorem minuent.
vtiles reperer actione mandati vel
negociorum gestorū voluntarias
toller absq; immutatione prioris sta
tus rerum. vt. ff. de unpensis in re. do
ta. fac. l. prima secunda et tertia cum
alijs sequentibus. ¶ In summa no
tādū est quod maritus in dote red
denda non condemnatur nisi inquā

tum facere potest. id est habita ratio
ne ne egeat. vt. ff. de regu. iur. l. in con
dēnatione. et ff. de re iudi. l. sunt qui.
et legibus sequen. Item inter dorem
et dōtationē ppter nuprias equalitas
in quattuor obseruatur. in constitū
do. in pacto lucrando. in augendō et
in quantitate. sed in hoc vltimo mē
bro equalitas fm cōsuetudinē nō ser
uat. hēc pbantur. j. eo. c. vi. §. sanc. C.
de pac. conuē. super dorem. l. ex mo
re. et in auten. super ea signaris. qua
rum vna incipit. equalitas. altera aug
mentum.

De secūdis nuptijs. Rubi.

Ractatū est

supra in genere de ma
trimonio. Nūc tracta
tur in specie. l. de secū
do matrimonio. rideo
subijci hic rubri. de se
cundis nup. ¶ Videmus igitur an
secunde nuptie permittantur. et an se
cundo nubentes benedicendi sint.
Et an nubentibus infra tempus lu
ctus pena vel infamia irrogatur.
¶ Est autem sciendum q secūde nu
ptie et tertie et vltieris permittūtur
dummodo nullum legitimum subit
impedimentum. Unde lbero. Non
damno bigamos nec trigamos et si
dici potest octogamos. vt. xxxj. qdne.
j. aperiant. Et dominus septēuīrum
nō damnauit. vt. xxxj. questio. j. q
si dormierit. vnde secūde nuptie vtro
q; testamento permittuntur. vt. s. eo
dem. c. et questio. j. deus. ¶ Secū
do nubentes non sunt benedicendi.
vt. j. eo. c. j. et c. vir autem. Quod ideo
prohibitum est ne sacramentum iro
retur. vt in decre. vir autem. et j. qd. j.
quod quidam. de con. disti. iij. osten
dit. et xxxj. q. vij. quēadmodum. Uel

Inter
dotes
et dōa
tionē
ppter
nupr.
a qd
obser
uatur
equa
litas.

forte hoc statutum est ad exhortatio
nem continentie. alias quare nō pos
sit iterari bñdictio nuprialis cū alia
sacra iterent. scilz pñia. extrema vn
ctio man⁹ ipositio ordinatoz. et recō
filiatioz. vt. j. q. j. man⁹. ¶ ¶ Infamie
et alie pene legales que inferunt nū
bentibus infra tempus luctus. et que
continentur. C. de secun. nupt. l. j. et in
auc. ibi positis. quarum vna incipit.
bisdem penis. et alia incipit item ea.
locum fm iura canonica non habent
licentia cū opostoli indistincta est et
absentia que dicit. Mulier mortuo
viro soluta est a lege viri. nubat cui
vult tantum in dño. vt. j. cod. ti. super
illa. et c. cum fm aplm. l. nubat fm do
mini voluntatē hominis scz fidei xpia
ne. vt. xxvij. q. j. cauc. et c. non oportet
nubat fm statuta ecclesie cui dñs lo
cū dedit statuēdi de his. vt. xxvij. q.
ij. sic est neq. Unde p licentiam apo
stoli infamia aboletur. vt. j. co. ti. sup
illa et cōtrahens eius auctoritate pe
nam non meretur. vt. C. ad leg. iul. de
adul. l. gratus. Qui enim peccat non
peccat legis auctoritate. vt. xxiij. que
stio. iij. qui peccat. xxxij. qd. v. noluit
et. xxy. distinctione. deinde. Reges au
tem contrarie presertim in his hoc
est matrimonij non dedignatur sa
cros canones imitari. vt. j. eodem. ca.
vult. s. de iud. clerici in auc. vt clerici
apd ppropios. §. penultimo. col. vj.
¶ ¶ Matrimonia enim reguntur iure
poli. nō iure fori. vij. questione. iij. §.
hinc distinguendū. Et propterea dici
potest q omnes prohibitiōes q fiunt
ex aliqua causa spiritali preter cau
sas canonicas de matrimonio nō cō
trahendo infra tempus luctus pro
pter sanguinis turbationem. vt. ff. de
his qui no. infa. l. l. beronys. §. j. vñ
maligna suspitio presterur et festinā
tia nubendi. vt in auten. de restitu.
et ea que pa. §. vñum si quidem. coll.

iij. vel ne dubitetur de ple. an sit pri
mi vel secundi mariti. vt. C. de diuor.
et repudi. l. in consensu. §. si vero. Itē
de matrimonio non contrahendo in
ter tutorem et pupillū propter admi
nistratiōis subuersionem. C. de in
terdic. ma. inter tu. et pu. per totum.
Item de matrimonio inter rectorem
prouincie et prouincialem propter ts
morem impressionis. vt. C. si rector p
uin. l. vñaz. per canones corriguntur.
Uel dici potest q si prohibeatur ma
trimonia in casibus illis contrahi ex
causis superius assignatis. contracta
tamen tenent cum legitimus inter
uenerit consensus vel nullum cano
nicum subit impedimentum. S5 op
ponitur dictus est. s. qd ex secundis
nuptijs nulla pena vel infamia a tto
gatur. sed nonne contrahitur byga
mia que hominem ad ordines et ec
clesiasticas dignitates reddit indignū
Rideo sic. Sed certe bigamia nō est
peccatum. vt. xxxj. q. j. aperiant. et c. se
quē. et. xxy. di. deinde nec ex pena pro
uenit aliquem promoueri non posse
sed ex defectu et ex alijs causis quas
no. s. de tempo. ordi. §. monogamus.
Item non est pena non ordinari. qz
non sublimitate graduum sed in am
plitudine charitatis acquiri regnū
dei. vt. s. de tempo. ordi. ad aures. in
fi. ¶ ¶ In summa norandū est q nō
debet aliquis vel aliqua secundo cō
trahere nisi certum sit de morte pri
mi mariti vel pzie vxoris. vt. s. de spō.
in presentia. j. co. tit. dñs in auten. vt
liccat ma. et auie. §. quod autem. coll.
vij. quod signatur. C. de repudia. l.
vxor. vel nisi constat verisimiliter. vt
s. vt lite non contestata. quoniam fre
quenter. §. si vero. Unde si mulier cre
dens virum mortuum cum alio cōs
trahat. ab adulterio excusatur. dum
modo viro redeunte. confessum ad ip
sum redeat. vt. xxxij. questio. j. cum

Dispositio per bellicam. Lex autem que dicitur
in quinquennio expectandus. ut. ff.
res. ff. de diuor. l. uxores. fm iura canonica
de diuor. non tenet.

¶ Finitur liber quartus.

¶ Incipit liber quintus.

¶ De accusationibus inquisitionibus
et denunciationibus. Rubrica.

De tracta

um de accusatiōe ma
trimonij de diuor. c. 1.
q. frequenter sunt adul
terij ratione. et ex hoc
nacta oportuna occasione de accusa
tionibus in genere nō tractem. Jō
subijciatur hic rubrica de accusationi
bus inquisitionibus et denuntiatio.
¶ Unde videndū est quid sit accusa
tio. quis possit accusare. quis possit
accusari. que sit forma accusandi. an
accusator inscribere teneatur. an sine
accusatione quis valeat condemnari.
Et an semel absolutus possit iterum
accusari. ¶ Accusatio est alicuius cri
minis delatio. ¶ Potest autem accu
sare quicumque non prohibetur. sicut
discimus in testibus. ut. ff. de testi. l. j.
in procuratoribus. ut. ff. de procura. l.
murus. Et in mīmonij. ut. ff. de spō
sa. cum apud. ¶ Prohibentur accusa
re aliqui propter sexum. ut mulieres
ut. ff. q. j. prohibentur. et. ff. eodem ti
tulo. l. vlti. Hoc fallit in quibusdam ca
sibus. ff. co. ti. l. j. ff. ad leg. iul. ma. l. in
questionibus. insi. de suspē. tu. §. cō
sequens. Item cum prosequuntur in
iurā suam vel suorum semper admit
tuntur. quia autem suorum nomine
intelligatur habes. ff. co. titu. l. j. et. q.
Item admittitur mulier fm iura ca
nonica. ut. ff. q. j. prohibentur. §. mu

liem. scy in crimine fraudate anno
ne. Item in crimine symonie ut. ff. co.
titu. rita. Et idem dici potest in alijs
criminibus exceptis. et idem in crimi
ne dilapidationis. Et quia exceptum
est ut videt. ut. ff. q. j. quapro
pter quia equiparatur crimini frau
date annone. ad cuius occasionem
admittitur femina. ut superius dictū
est. Et in his casib⁹ in quibus admi
tatur mulier ad accusandum nec in
scribit ad penam nec incidit in turpil
liantū. ut. ff. ad turpil. l. j. §. accusatio
nem. et. l. mulier. Nec obstat. l. ex. C. co.
titu. si femina nam ibi loquitur de fe
mina que desistit ab accusatione pa
cto corrupta. Item prohibetur accu
sare pupillus propter etates. ut. ff. q.
j. prohibentur. et. ff. eodem ti. l. qui ac
cusare in si. in quibusdam casibus. ut
ff. eodē ti. l. j. §. pupillus. Adultus au
tem potest accusare curatorem. ut. ff.
de aucto. ptestan. l. datur. Item alijs
propter magistratū ut consules. ut. ff. q.
j. prohibentur. ff. eodem titu. l. qui ac
cusare. quia nec ipsi in ius vocari pos
sunt. ut. ff. ad legē iul. de adul. l. si ma
ritus. Quod de hys magistratib⁹ in
telligo qui merum habent imperiū
secus in modicis. ut. ff. de iurij. l. nec
magistratibus. Alij propter sacramen
tum. ut milites qui iurant non se cui
turos ppter mortem ppter rem
publicam. ut. ff. q. j. prohibent. nisi suas
vel suorum iniuriam prosequantur.
ut. C. qui accu. non pos. l. non prohibē
tur. et. l. si crimen. Alij propter delictū
ut criminosi et infames qui tamen ad
mittuntur in exceptis criminibus cō
tra infames. ut. ff. q. j. in primis circa
si. ad accusandum non ad testifican
dum nisi illa adminicula interueniāt
de quibus. ff. de symo. licet hely. z. c. p
tuas. Alij propter suspensiones turpis
questus. ut qui duos reos in diuersis
iudicijs hys iudicio nondum finito. ut

C. qui accu. non pos. l. cum rōnib⁹. rer
tum effi accusare non potest. nisi suā
vel suorum iniurias prosequatur. ut
ff. ad leg. iul. de apul. l. inter liberos.
§. vlti. et. ff. eodē ti. l. hos accusare. §. le
ge iulia. Item qui ob accusandus vel
non accusandus nūmos accepit. qui
incidit in legem iulā repetundarum
ut. ff. ad legē iul. repe. l. eadē. §. vltimo
et in legē corneliā. ut. ff. q. j. de scissionis.
¶ Alij propter conditionem suam. ut
liberi extra patronos. Alij propter pau
pertatem. ut qui minus q. quinquas
ginta aureos habent in bonis. ut. ff. q.
j. prohibentur. et. ff. co. ti. l. qui accu
sare. et. l. alijs. et. l. nonnulli. Item illi nō
admittuntur ad accusandū qui ad for
tilegos magosq. occurrūt. ut. ff. q. viij.
quisquis. l. hys tamen omnes si suam
vel suorum iniuriam prosequantur
admittuntur. ut in. l. multotiens. al
legata prohibentur. ut. ff. eodē ti. l. hys
tamē. et. iij. q. vlti. oibus. et in crimini
bus exceptis ut in crimine lese maie
statis. heresio. symonie. fraudati cō
sus. fraudate annone dilapidatiōis.
ut in. l. prohibentur. xv. q. iij. sane. et. c.
nemini. ff. de symo. tanta. et in his ad
mittunt extra clericos infamatos. ut
ij. q. j. in primis circa si. vel si suas aut
suorum iniuriam prosequantur. ut. ff.
de testi. de cetero. alias non admitte
rentur etiam in exceptis criminibus
cum generaliter prohibētur layci etiā
bonę fame et clerici infames clericos
accusare. ut. ff. q. j. vlti. per totum et ma
xime in. c. ipsi apostoli. et. c. testes. sed
instabis In quo ergo sunt crimia ex
cepta. Rñdeo. quia infames de quib⁹
superius dictum est admittuntur cō
tra laycos infames et contra clericos
infamatos. ut dixi per. c. in primis. et
hoc in accusatione. Item quia admit
tuntur in testimonium extra clericos
interuenientib⁹ illis adminiculis de
quibus ponunt decre. ille. ff. de symo.

licet hely. z. c. per tuas. Si ergo legi
timus non fuerit accusator non sati
getur reus. ut. ff. co. c. j. Nisi forte ut ei
purgatio indicatur ppter infamiam
ut. ff. co. ti. veniens. in ff. de cōfessis.
c. j. in ff. questione. vi. ptebter. vel
saltem superior ex officio suo inquirit
ut. ff. de collor. crimina. ff. co. ti. quali
ter. ¶ Item sunt et alijs qui ob reuerē
tiam personarum illos quib⁹ reuerē
tiam debent nō accusant. ut liberi li
berti. beneficiari. serui. familiares. q.
bus si hoc fecerint imponuntur varie
pene. ut. ff. co. ti. l. qui accusare in si. et
l. hys tamen. §. j. C. co. ti. l. inquis. et. l. si
quis et familiaribus. et. l. extra ecclesi
am. ut. ff. q. j. liberti. et. c. octaua. Jdē
in clerico beneficiario. ut. ff. de postu.
c. vlti. Item socij et participes criminū
non admittuntur. ut. ff. de testi. veni
ens. C. de liberali causa. l. si filium. nō
si forte denunciatus vel exceptiue aga
tur. ut. ff. de testi. quomā. ff. de adul. si
gnificasti. ¶ Item ab alio delatus
aliū accusare non potest. ut. ff. q. d. j.
prohibentur. ff. de testibus. c. vltimo.
ita ut nec etiam suū accusatores ac
cusent de pari vel minore. secus in cri
mine maiori. ut. ff. q. j. neganda. et
demnatus autem in crimine cum sit
infamis aliū accusare nō poterit nisi
suam iniuriam prosequatur. ut. ff. e.
l. qui iudicio. Quod verum est q. ac
cusare non potest si nouam velit ac
cusationem in extraneum inchoare
secus si in suū accusatorem. nāz pōt
si per sententiā non amiserit liberta
tem. et ciuitatē. ut. ff. de pub. iud. l. is
qui. parcendū est effi ei qui prouoca
tus voluit se viciari. ut. ff. de bo. liber.
qui cum maior. §. si libertus. ¶ Itē ac
cusari aut non possunt aliqui ppter
excellentiā dignitatis. ut Papa et
Imperator ipsi enim supra ius sunt
et legibus soluti sunt. ut. ff. de con
cessio. preben. proposuit. C. de legib⁹

3
For
ma ac
cusa.

et consti. l. digna vox. papa em supe.
riorem non habet nisi soli deum. vt
ix. q. iij. nemo aliorum nisi in crimine
heresis. vt. xl. disti. si papa. Item ma
gistratus non accusatur. vt no. 8. e. ri.
§. ite alij ppter magistratu. ¶ For
ma accusationis hec est. concipitur
libellus accusationis cōtines ea que
leguntur. ij. q. vi. libelloz. in prin. 7 in
auc. de exhibe. re. §. suscep. 7 de hoc
no. 8. de libel. ob. in fi. ¶ Debet autē
accusator inscribere 7 se ad penas ta
lionis obligare. i. ad tale penā quale
accusando inferri intendit. quia calū
niantes ad vindictā possit similitudo
supplicij. vt. ij. q. vii. quisq. 7. q. iij. ca
lūniator. 7. c. qui non probat. Quidā
exciipiunt quosdā casus. scz cum quis
accusat de leui crimine. vt. ff. eo. tit. l.
leuia. Item cū mulier accusat. vt dixi
8. eo. ti. §. iij. Item in crimine apostas
ie. vt. C. de apo. l. apostati. Item cū
accusatur xpianus q iudeas duxerit
in vtorē. vt. C. de de iude. l. ne quis.
Item cum maritus accusat mulierē
de adulterio iure mariti. vt. iij. que
stione. iij. §. aliquando. C. ad leg. iul.
de adul. l. quis. 7. l. iure mariti. Item
in accusatione false monete. vt. C. de
fal. mo. l. j. Item si tutor accusat. vt. C.
qui accu. non pos. l. ij. Item cum quis
ex necessitate accusat vt heres volēs
vindicare necem defuncti. vt. ff. qui.
vt indig. l. tutor. Item in crimine abis
geatus. vt. C. de abige. l. vna. Item cū
per officiales crimina nunciantur. vt
C. qui accu. non pos. l. ea que. Sed est
sciendū q si accusator non inscribat
ex natura tamen accusationis pena
calumnie venit. vt. C. eodem titulo. l.
ultima. ¶ Item est sciendū q in ac
cusationibus non semper necessaria
est libelli conceptio. vt in leui crimi
ne. vt. ff. de accusa. l. leuia. Item in no
torio. vt. C. eodem titu. ea que. iij. que
stione. iij. §. aliquando. in notorijs em

nec accusator requiritur nec ordo in
diciarius obseruatur. §. de fi. presby.
quoniam. i. eodem ti. euidencia. l. de
purga. ca. cum dilectus. ij. q. j. scelus.
7. c. qui lotharius. Nam in talibz or
do est ordinē non seruare. vt. 8. de ius
reiran. ad nras. secus in manifestis
et non notorijs. vt. xi. questione. ij. eo
rum. 8. de diuoz. porro. Item pleriqz de
crimine agi. nec est necessaria libelli
conceptio. sed sine accusatore ad pe
nas proceditur. vt. ff. ad. l. iul. de adul.
l. j. §. si publico. ff. de proba. l. pe. C. de
rest. l. nullū. instit. de susp. tu. in. §.
preterea. Item in calūniatore. tēpore
sentētie. postea. non. vt. C. de calū. l. j.
ij. q. iij. §. norandum. ff. de bo. liber. l.
qui cū maior. §. si libertus. Et idēz di
cunt quidam in falso. vt. C. ad le. cor.
de fal. l. vbi. Sed nos intelligimus le
ges illas cū principaliter de falso agi
tur non incidēter. alias autēz genera
liter ad penā ordinariam de crimine
agi non pōt sine accusatore et sine li
bello. vt. de mun. 7 ho. l. rescripto. §. si
quis accusator. ij. q. j. nihl. Ordina
riam ideo dixi. quia plerunqz agitur
fm iura canonica de crimine cliter
nō ad penā ordinariam. 7 tūc nec ac
cusator nec libellus est necessarius. ¶
¶ Unde norandū est q in foro eccles
ie quattuor modis agitur de crimie
p accusat. onem inquisitionē denuncia
tionem 7 exceptionem. Nec obstat. §.
eodem titu. sup his. nam vey est q cri
men tribus modis valet opponi. vt
ibi dicit. sed quattuor modis agitur.
vt dictum est. nam per inquisitionēz
agitur de crimine. nec tamen tunc cri
mē opponitur. In primo ergo modo
7 accusator 7 libellus est necessarius
nisi in casibus vt superius dictum est
in tribus casibus sequentibus non.
vnde accusationem precedere debet
in scripto. vt. j. eodem titulo. sup his.
Quod fallit casualiter vt superius di

4
agit
iij.
modis
8 cric.§
accu
sator
effe
ctus.

rum est. Inquisitionem clamorosa
insinuatio. vt. j. eodem titulo. qualiter.
§. de symo. licet hely. 7. c. per tuas.
denunciationem charitativa moni
tio. vt. j. eodem. ca. ij. 7 in decreta. licet
hely. 7. c. per tuas. ij. questione. vij. ac
cusatio. 7. c. si quis erga. Exceptiones
ad exordinariaz penas obligatio. sed
contra electuz confirmatum excipia
tur. vt. j. eodem titu. super his. ¶ Et
sectus accusatiōis est depositio. inq
sitionis ab administrande remotio.
denunciatio penitētia vel correptio
exceptionis consecrandi exclusio. vt
j. eodem titu. super his. In casibus ta
men ex denunciatione sequit amotio.
vt cū quis agere nō potest penitenti
am eo retento quod vitiose quesuit.
ex sup quo denunciatus est vt in symo
nia in ordine. vt. j. q. j. si quis. 7. q. vij.
requirit. Item in dignitate 7 benefi
cio symoniac. vt. xij. distinctio. ner
ui. In re furtiua vel violēta. vt. xij.
q. vi. si res aliena. Idem. in re p doli
quesita quam reddere quis tenetur
vt violenta. vt. 8. de rest. spo. sepe cō
tingit. Si quis autē accusatus de cri
mine fuerit absolutus non pōt super
eodem iterum accusari. vt. j. eodem
titu. de his siue em crimen remissum
fit apte reciduo dolore iterari nō de
bet. xij. q. iij. si illic siue p abolitio
nem nomen rei deletum fit alius ac
cusationem repetere non potest. vt
ij. questione. vltima. in fin. siue crimē
remissum fit per integrum restitu
tionem. vt. ij. questione. iij. §. notan
dum siue accusator non pbaute re
fit absolutus non potest accusari re
fricari. vt. ff. naute caupo. stat. l. licet.
§. vltimo. nisi in duobus casibus cum
posterior accusator docere paratus
est priorem accusatorem pcurarica
tum fuisse. vt. ff. de pcurarica. leg. ij.
vel cum posterior priam accusatio
nem se docet ignorat. vt. ff. de accu

sa. l. si cui. §. hīdem. ¶ In summa 6
sciendum est q in causis criminalibz procu
principales requiruntur persone. nec
interuenit procurator vt. v. questione
ij. in criminalibus. 7. ff. de publi. iul.
penul § ad crimē. Fallit hoc in qbus
dam casibus. In crimine iniuriarum
vt. ij. questione. ix. §. nisi Item admir
ritur pcurator ad excusandū. vt. j. eo.
ti. veniens. 7. xij. q. v. reos. Item cū
de crimine agitur non criminaliter
vt. 8. de pcura. tue. j. eodem titu. sup
his de sen. 7 re iu. cum 7. 7. 8. Item in
leuibz criminibz. vt. ff. e. l. leuia. Item
si si crimen non excedit penam rele
gationis vt. ff. an per alius causa ap
er. va. l. vna. Item in crimine suspe
cti tutoris. ff. de procura. l. non solum
§. vlt. Item cum quis alium de ingra
titudine. vt. ff. de procura. sed he per
sone. §. patronus. Item in populari
laribus actionibus interuenit procu
rator agendum. vt. ff. de pcura l. licet
in popularibus. sed non ad defendē
dum. vt. ff. de popula. actio. l. qui pos
pulari. Item dominus defendit ser
uum in crimine. vt. ff. de accusatio. l. si
cui. §. vltimo. Quidam tamen dixerūt
q semper in crimine potest interue
nire pcurator ex parte rei. post litem
constitutum. vt. v. questione. iij. reos
Sed illud locum habet in procurato
re dato ad allegandas causas absen
tie. non causas cause. vt. ff. de procu. l.
seruum. §. publice. ¶ Videamus 7
scda parte rubric. s. de natura iniqui
sitionis. 7 qualiter pcedatur in ea. In
primis nō est ofia inter inquisitionē
que fit ā singularem personam. 7 illā
que fit am in capite q in membris q
in priua requiritur ordo ille quam
j. eodem titu. qualiter. In secundo ca
su de planor sine strepitu fieri habet
vt. j. eo. titu. olim. Ubi autem agitur
de statu ecclesie. requiruntur testes
tales quales in ecclesia inueniuntur. Et

6
procu
rator
qsi a
mittit
in crē
minas
libus.7
dema
trici
qstio
niq.

est ratio qz ea que domi sunt per do-
mesticos probari oportet. vt. C. de re-
pu. l. consensu. §. de testi. venia. vbi
vero contra singularē personam. ruc
legimus adhibentur. vt. §. desenten.
tre iudi. cum. j. r. §. i. ¶ Item nota dis-
ferentia an iudex ex officio suo desce-
dat ad inquirendum. an aliquo p-
rante inquisitione. Nam in primo
casu inquisitor facit iurare illum con-
tra quem inquiritur super eo de quo
inquiri ad interrogata respondeat
vt. j. eo. tit. cum dilectus. In secundo
casu nō facit illum iurare. sed pmo-
roz inquisitionis pbat illud super
quo littere sunt obrente si ex delega-
tione inquiri. vel corā ordinario si or-
dinarius inquiri. r si non pbaue-
rit tunc promotoz vel adiutoz inquisi-
tio nis puniet. vt. j. titu. ppi. cum dilect.
Item z aliam differentiam norabis
qz cuz inquisitor ex officio suo pcedit
puplicatis arrestatōibus. denuo ab
alijs testibus inquiri. vt. ij. q. j. notū
ij. q. v. habet hoc proprium. z. c. men-
nam. Cum autem aliquo adiuuante
inquisitionem nō sic timerentiz de
subomatione. ¶ Sicri autem debet
inquisitio in loco in quo persona de
qua inquirendum est cōuersatur. vt
xij. q. j. paratus. xxiij. q. j. pudenda.
§. de electio. postq. §. de presumpti.
quosdam. Litabitur is contra quem
inquirendū est z significabuntur ei
crimina de quibus est inquirendum
vt. v. q. ij. si pumates. z. j. eodē. si. qua-
luer. §. debet. Is autem ptra quē in-
quiritur poterit opponere ptra inq-
sitionem de suspecto. vt. j. co. ti. ad pe-
titionem. Item poterit opponere qz
sit criminofus. vt. ij. q. vj. iudicet. Po-
terit opponere ptra testes. vt. j. eo. ti.
cuo oporteat. z. c. qualiter. j. de symo.
licet hely. z. c. per tuas. nam ibi cū de
crimine excepte inquiritur. est spe-
cialē vt criminofus admittantur. Si

ergo inquiratur de non excepto. non
admittitur. vt. ij. q. j. deus. §. de testi.
cogen. preterea. rrrv. q. vj. epō. Potē-
rit obijcere in dicta testium. vt. j. e. ti.
qualiter. §. debet. poterit excusatio-
nes suas. proponere. vt. j. eodē. ca-
cum dilectus. Poterit opponere in
personam denunciantis et litteras
impetrantis. vt. j. eodē. titulo. cū opor-
teat. et ca. dilectus. Inquisitor facit
iurare illos qui denunciaverunt. vt
in decre. licet hely. Secus est cū agi-
tur per modum accusationis qz qd
apparuit inter accusatores testes cē
non potest. vt. j. eo. cum. p. ¶ Forma
iuramenti testii in causa inquisitio-
nis diuersa est a forma illa que i cau-
sis alijs obseruatur. Nam in alijs cau-
sis testis iurat dicere veritatē de his
que vidit et que in presentia eius di-
cta sunt. vt. ij. q. i. questionē. ix. testes. §.
de his que z. c. choratur. Sz in cau-
sa matrimoniali cū de consanguini-
tate agitur forma iuramenti estis est.
qz iurabit testis de his que nouit cir-
ca parentelā vel credit qd a maiorib-
bus accepit. vt. §. de testib. licet. z in
his casibus in quibus agit in figura
iudicij z sūt pres testis dicit tā p vna
parte quas pro altera. nam cōmunis
est. vt. xij. q. vj. non sane. In inquisi-
tione vero forma iuramenti testis est.
vt super crimine dicat plenam veri-
tatem. vt in decre. licet hely. Si vero
super statu ecclesie inquiratur. tunc
forma iuramenti testium duplex est.
nam aut iurat veritatem dicere de
his que scit vel credit i ecclesia refoz-
māda exceptis occultis. vt. j. co. titu.
olum. vel qd respondebit ad interro-
gata. vt. j. co. tit. cum dilectus. Sed si
is cōtra quē inquiritur conuincatur
qualiter puniendus sit a nonnullis
in dubiis reuocatur eo qd circa hoc
diuersi mode loqui vñr. Ad hoc dico
qd si contra prelatum inquiri admi-

10
fōsa
iura
mēd
testis
in cā
qstio

nistracionem habet. z. certa est pe-
na sz ab administracione remorio
exemplo vicilli. vt. j. eo. titu. qualiter.
tunc ergo non erit arbitraria. Nam fa-
cti quidem questio in arbitrio est iu-
dicantis. pene vero psecutio nō eius
voluntati mādatur sed legis arbitrio
reseruat. vt. ij. q. ij. §. notū. dum. z acce-
dunt ad idē. ff. de verbo. sig. l. si qua
pena. z. ff. ad turpi. l. j. §. primo. Si ve-
ro fiat inquisitio ptra prelatum nō ha-
bentē administracionē. tunc est arbi-
traria pena. Nam tunc fm merita p-
sone z qualitatē excessus penam po-
terit iudicantis discretio moderari.
vt. j. eo. ti. inquisitionis. in fi. j. rñso. z
arg. j. de symo. de regula. z. c. dilect.
Sed hec fallunt in criminalibz enor-
mibus. que ordinis executionem su-
scepti aut retentionē beneficii et post
pactam penitētiā impediant. et est
videre in homicidio z symonia. in or-
dine z beneficio. vt. j. eo. inquisitionis.
In his cñi z consimilibus sic esset fi-
cut in accusationis iudicio proceden-
dum. vt dicit illa decre. inquisitioni.
Que aut sint enormia delicta z de ef-
fectu ipsoz no. §. de rēpo. or. z qual.
or. §. circa. Sed quid si nihil proba-
tum sit aduersus eum ptra quē in-
quiri nisi de sola fama. Si crimen de
quo inquisitum est psecuerantiz ha-
bet facti. admoncat cum ordinarius
primo seorūm. postea coram testibz
z si infamia pducet suspēdet eum vs-
qz ad satisfactiōē cōsignam vt. j. de
purga. cano. si qd pñt. pter. Et in eo ca-
su intelligo qd si pñt infamatus dz
suspēdi. non enim dico qd statim p-
pcer infamias dz suspēdi nisi enomi-
tas delicti vel scādalum hoc exposcat
vt. j. de purga. cano. inter sollicitudi-
nes. Ceterum si omnes testes dicunt
eum innocētē non suspēdetur nec
onerabitur purgatione nisi ex abun-
danti hoc fiat ad tollendam infama

nem facti. vt. ij. q. v. habet. z. c. mē-
nam. ¶ Item quid si supior velit inq-
rere reus aut dicat nolo. vt inquiras
sed pñgas terminum accusare volen-
tibus. z accusatore deficiēte paratus
sum me purgare. nunqd audiet reus
an iudex. Videt qd reus qz qd reus
perit ordinarius est. qd dicit iudex ē
extraordinarium z iudex potius or-
dinario qz extraordinario iure pcede-
re dz. vt. ij. q. j. mult. in fi. z. ff. de mi-
no. l. in cause. Puto potius inquirens
dus. quia purgatio sequit inquisitio-
nem. arg. j. de purga. cano. inter solli-
citudines. ¶ Sed queritur an reus
possit probare innocētiā suam z ex-
cusationem p familiares z cubiculari-
os. Respondeo sic. vt. ij. q. v. mani-
feste. z. ij. q. vj. cum passionis. Item qd
si alienus qui non est de pñccñi im-
petret inquisitiones hoc suppressis
in impetrando potest presum ipsius
non charitativē moueri. cum non in-
terit ipse. Item quid si repellatur
adiutor inquisitionis. nunquid alius
admitteret vel iudex ex officio suo p-
cedet. Respondeo admitteretur alius.
vt. j. eodē titu. cum oporteat. z argu-
ff. de inoffi. testa. l. posthumus. §. pxi-
mo. Crimina cñi semel audita indi-
scussa preteriri non debent. vt infra
de collu. decre. crimina. nec refert vn-
decunqz claruerint. vt. xxiij. questio-
ne. ij. ecce. Item inquisitio nritur ex
officio superioris. z ideo iterari po-
test. vt. ij. q. i. questionē. v. habeat hoc p-
pium. z. ca. mēnam. ¶ Item quid
si infamia ortum habeat ab inimicis
nunquid inducat inquisitionem.
Respondeo non. vt infra codez titu.
qualiter. z. c. inquisitionem. in fin. ij.
questionē. ij. in cunctis. z. ij. questio-
ne. iij. omnibus. j. de purgatio. cano-
nica cum in iuuentur. Sed cum dif-
ficile sit ortum infamie probare. cum
ipsa fama a certo auctore pcedat. vt

11

12

9
Inq-
sitione
fieri
beat.
nis.

de cond. iij. sar. cñi est. Satis dici pot
 13 qñ esset inqñsio. non tamē cessabit
 purgationis iudiciū. vt. j. c. inqñsio
 nisi si. ¶ Debet autē descendere sup
 ior ad inqñdū cum canonicis ecclē
 sue. vt. lxxvj. dist. si qñ vero. xv. q. vij. si
 quid. Intelligo hic ecclē suam. s. maiorem. hoc est cathedrale. vt. j. de
 sbo. sign. c. cum derici. Sed si abbas
 vel alius platus inferior ab epō sit in
 famatus. puto inqñsionez alios pla
 14 tos p̄ocessis cōicis adiungēdos. vt.
 xviij. qd. ij. si quis abbas. ¶ In sūma
 norandū est. qd infamia orta ad de
 nunciacionē pauco m. nō inducit i
 nqñsionem. vt. j. c. tit. inqñsionis in fi.
 Unde is 3 quam mandatur inqñsio
 fieri poterit exapev dicat mīmicos
 cē denūciatores. itē ip̄s denūciasse su
 p eo de quo añ fuerat infamat. vt. j.
 eo. tit. cñ opozcat. multa. enim falsa
 principi referunt. vt. ij. q. v. biduum i
 fi. sub tali. enim condicione. commis
 sio fecit. vt. ij. infamia z clamor pre
 cesserint vnde. de hoc est primitus in
 qñsitiū. vt. illa decr. cñ opozcat. Nec
 obstat. j. eo. c. vlt. vbi ad denūciacionē
 qñq mādā inqñ qñ supior mādā i
 qñi exceptio p̄dicta nihilomin⁹ salua
 manet. ¶ Nūc restat videre de tertia
 z vltima pre rubric. s. denūciatōib⁹.
 15 ¶ Est igitur sciendum quod ad denū
 ciandum tenetur omnes fm quosdā
 vt. ij. q. j. si peccauerit. z. q. vij. qua pro
 prer. ij. q. iij. tam sacerdotes. xlv. di. s. s
 illud quod thug. concedit. Sed dura
 est hec opinio multos cōstituit trās
 gressores. Et propterea alij ben. gni⁹
 dicunt qd illud mandatum euangeli
 cum si peccauerit. z. non extenditur
 nisi ad illos qui magistrati sunt po
 sit. siue sint clerici siue layci. argu. ad
 hoc. xxij. q. iij. duo ista nomina. xviij
 qd. i. in. p̄el byterorum. quo ad alios
 autem est consilium. Et hoc verus est
 in peccato commissio secus in commit

tendo naz quo ad illud omnibus est
 preceptum. vt. xij. q. v. hoc vt. quici
 q ergo habet familiarem tenet cor
 rigere. vt. xxij. q. iij. duo ista nomina
 na. xviij. q. v. non putes. Et qd intelli
 gatur preceptiue quo ad platos. con
 fultrius quo ad priuatos est arg. xxiij.
 q. iij. c. j. ¶ Sed dubitatur an infas
 16 mes z criminosi admittantur ad de
 nunciandum. Et vt qd sic qz omnes
 ad hoc excepto tenentur scdm vnam
 opinionem. Et qd infames admittā
 tur arguitur ex multis iuribus. xxiij
 q. j. quisquis. s. desponsa. preterea. z
 vbi ad correccionem agitur non req̄
 ritur tantus rigor vt i p̄dicto. c. hoc
 vt. qz vbi de bona fide agitur non cō
 uenit de iuris apicibus disputare vt.
 ff. manda. l. si fideiusor. s. quedam.
 Sed econtra vt qz tantū honestio
 res persone admittantur. vt. xxx. q.
 vj. episcopo synodo. z non infames.
 vt. s. de testi. co. preterea. Nam z ad
 populares accusationes non admit
 tuntur nisi persone integri status vt.
 ff. de popula. ac. l. popularis. Scrip
 runt Jo. z Zan. quod quilibet admut
 titur ad denunciandum. dummodo
 bono zelo denunciēt. s. de sen. z re iu
 di. cñ j. z. s. Sed licet admittantur in
 famas z irregulares. non tamen cri
 minosi. cum. enim criminosi non cor
 rigerint sua crimina presumitur qd
 17 zelo denūciēt aliena. ¶ Ibas summas
 approbov tamen inter denunciatio
 nem z denunciacionem distinguas.
 quia denunciatio que sit de peccato
 commissio est euangelica. sed illa que
 sit de committen do est canonica. Ad
 hanc canonicam quilibet admittitur
 vt. s. de cognā. spi. tua. ad hanc qua
 liscunq noticia sufficit. vt in capitu
 hoc vt in qua turpitudine propria non
 obstitit. vt supra despoli. preterea.
 quam non impedit iuramentum
 p̄cedens. vt. xiiij. distinctio. nerui.

Ad quā nō faciendā si qñ se iuramēto
 astrinxerit iuramētū nō t̄. s. de iure
 iuran. quēadmodū que oia in denun
 ciatione euāgelica nō contingunt vt
 superius dictū est. Quāuis autē possit
 quilibet oimodo non criminosus vt
 superius notandū est peccatū denū
 ciare cōmissus. vt in aurē. quomodo
 opoz. episco. s. licentiam colla. j. z in
 auren. de nō alie. aut permu. s. vl. col
 la. ij. z circa accusationes solennia. vt
 iij. q. iij. s. aliquando. z. C. de accu. et
 inscrip. l. ea que. cñ nunciatores his
 que nūciant. assistere debēt. vt. ff. ad
 turpil. l. ab accusatione. s. nuntiato
 res. z. C. de accu. z inscrip. l. singuli. et
 si nō probauerint qd denūciāt pu
 nientur. vt. j. titu. proxi. cum dilectus
 plicij. vt no. s. titu. proxi. s. debet au
 tem accusator inscribere. ¶ Cōuin
 citur quis de calumnia fm quosdam
 coipso q nō probat qd intendit. vt. ij.
 q. iij. calūniaroz. z. c. q non probat. C.
 de aduo. diuer. iud. l. j. ff. de testi. l. iij.
 s. idem diuus adrianus. C. de famo.
 libel. l. j. in fi. C. ad. l. iul. de vi. publi. l.
 si qñ ad se. z. C. de fruc. z lit. ex. l. nō ig
 noret. S; nō est ita. qz nō prius ca
 lumniari viderur qui nō probat qd
 intendit. vnde eius rei inquisitio spe
 rat ad iudicē qui reo absoluto am
 ni destinatione. argumentum. ff. de
 verborum. significatiōe. l. fugitiuus
 quia post sententiam absolutiois
 hoc non liceret. vt. C. de cal. l. j. de ac
 cusatoris incipit cōsilio querere qua
 mente ductus ad accusationē p̄cessit
 z tūc condemnabit eum vel absoluet
 quorum alterum ex forma sententie
 apparet. vt. ij. q. iij. s. notandum. ff. e.
 tit. l. j. s. j. potest enim esse q accusa
 tor qui non pbat iustam habuit cau
 sam veniendi ad crimen. vt. C. eo. tit.
 l. qui non probasse. Si vero iudex de
 de hoc non acquisierit durante ad
 huc primo iudicio. postea non potest
 vt. C. eo. tit. l. j. nisi noua contra accu
 satozem eundemq calumniatozem
 accusatio instituat. vt. C. de aduo. di
 uer. iud. l. j. Uel potest in continenti
 reo absoluto cōdemnare calumnian
 tes. p̄habita tñ inquisitione qz que
 incōtinenti sunt inesse vident. vt. C.
 de pac. l. petens. ff. si cer. pera. l. lectra
 Et not. q vbi certa est pena imponē
 da accusato si conuincatur certa est
 z imponenda accusatozi calumniolo
 qz eadē. sed vbi incerta esset illa q im
 ponenda esset accusato tunc accusa
 tozi in calumnia comprehenso impo
 netur tanta et talis pena quanta et
 qualis pro crimine obiecto ab accu
 sare solez imponi. vt. C. eo. tit. l. vlti.
 ff. ad sena. consul. turpil. l. z in prius

De calumniatoribus. Rubrica.

Actus est su
 pra de acqñsionib⁹
 z accusatoribus. s; qz
 plerūq accusatores
 calūniantur. Idcirco
 subiicitur hic rubrica de calū.
 ¶ Cū
 deam⁹ igit qd sit calūniari. qualiter
 1 i qñ de calūnia conuincat. et qualiter
 puniat. ¶ Est autē sciendū q accusa
 torum temeritas tribus modis dere
 igitur. et in tribus penis subiicitur.
 Aut em calūniantur aut p̄uarian
 tur. aut tergierantur. ¶ Calūnia
 ri est falsa crimina intendere. p̄uaria
 ricari vera crimina abscondere. Ter
 giueri in vniuersum ab accusatōe
 desistere. vt. ij. q. iij. s. notādum. ff. ad
 sena. consul. turpil. l. j. & j. Et qz dici
 calumnam est falsa crimina intende
 re. subaudi sciēter z animo calum
 niandi. vt. j. eo. titu. c. ij. ¶ Calumnia
 toribus pena lege remia irrogatur.
 vt. ff. eo. tit. l. j. s. j. Nam calumniātes
 ad vindictam possit similitudo sup

3
preua
rica
toz.

3
tis. ¶ Preuaricator autem dicitur
qualificator: q̄ diuersam partē adi
uuat p̄dica cū sua. q̄d nomen labeo a
varia concertatione tractū ait. naz q̄
p̄uaricat ex utraq̄ pre consistit. q̄nis
mo ex altera. lbic autē extra ordinē
soler puniri. vt. ij. q. iiij. §. non tādū i
verbo p̄uaricator: z. ff. de p̄uarica.
l. j. z. ij. ¶ lbic autē tergiversatur q̄ ter
gavertit accusator: z. circa abolitionē
ab accusatione desistit. lbic incidit in
tūrpill. z. extra ordinē punitur. vt. ij.
q. iiij. §. norandū in verbo. si q̄s. z. ff.
ad tūrpill. l. j. §. si quis autem.

3
Tergi
uersa
toz.

Defymonia.	Rubrica.
1. <i>De fymonia.</i>	
2. <i>De fymonia.</i>	
3. <i>De fymonia.</i>	
4. <i>De fymonia.</i>	
5. <i>De fymonia.</i>	
6. <i>De fymonia.</i>	
7. <i>De fymonia.</i>	
8. <i>De fymonia.</i>	
9. <i>De fymonia.</i>	
10. <i>De fymonia.</i>	
11. <i>De fymonia.</i>	
12. <i>De fymonia.</i>	
13. <i>De fymonia.</i>	
14. <i>De fymonia.</i>	
15. <i>De fymonia.</i>	
16. <i>De fymonia.</i>	
17. <i>De fymonia.</i>	
18. <i>De fymonia.</i>	
19. <i>De fymonia.</i>	
20. <i>De fymonia.</i>	
21. <i>De fymonia.</i>	
22. <i>De fymonia.</i>	
23. <i>De fymonia.</i>	
24. <i>De fymonia.</i>	
25. <i>De fymonia.</i>	
26. <i>De fymonia.</i>	
27. <i>De fymonia.</i>	
28. <i>De fymonia.</i>	
29. <i>De fymonia.</i>	
30. <i>De fymonia.</i>	
31. <i>De fymonia.</i>	
32. <i>De fymonia.</i>	
33. <i>De fymonia.</i>	
34. <i>De fymonia.</i>	
35. <i>De fymonia.</i>	
36. <i>De fymonia.</i>	
37. <i>De fymonia.</i>	
38. <i>De fymonia.</i>	
39. <i>De fymonia.</i>	
40. <i>De fymonia.</i>	
41. <i>De fymonia.</i>	
42. <i>De fymonia.</i>	
43. <i>De fymonia.</i>	
44. <i>De fymonia.</i>	
45. <i>De fymonia.</i>	
46. <i>De fymonia.</i>	
47. <i>De fymonia.</i>	
48. <i>De fymonia.</i>	
49. <i>De fymonia.</i>	
50. <i>De fymonia.</i>	
51. <i>De fymonia.</i>	
52. <i>De fymonia.</i>	
53. <i>De fymonia.</i>	
54. <i>De fymonia.</i>	
55. <i>De fymonia.</i>	
56. <i>De fymonia.</i>	
57. <i>De fymonia.</i>	
58. <i>De fymonia.</i>	
59. <i>De fymonia.</i>	
60. <i>De fymonia.</i>	
61. <i>De fymonia.</i>	
62. <i>De fymonia.</i>	
63. <i>De fymonia.</i>	
64. <i>De fymonia.</i>	
65. <i>De fymonia.</i>	
66. <i>De fymonia.</i>	
67. <i>De fymonia.</i>	
68. <i>De fymonia.</i>	
69. <i>De fymonia.</i>	
70. <i>De fymonia.</i>	
71. <i>De fymonia.</i>	
72. <i>De fymonia.</i>	
73. <i>De fymonia.</i>	
74. <i>De fymonia.</i>	
75. <i>De fymonia.</i>	
76. <i>De fymonia.</i>	
77. <i>De fymonia.</i>	
78. <i>De fymonia.</i>	
79. <i>De fymonia.</i>	
80. <i>De fymonia.</i>	
81. <i>De fymonia.</i>	
82. <i>De fymonia.</i>	
83. <i>De fymonia.</i>	
84. <i>De fymonia.</i>	
85. <i>De fymonia.</i>	
86. <i>De fymonia.</i>	
87. <i>De fymonia.</i>	
88. <i>De fymonia.</i>	
89. <i>De fymonia.</i>	
90. <i>De fymonia.</i>	
91. <i>De fymonia.</i>	
92. <i>De fymonia.</i>	
93. <i>De fymonia.</i>	
94. <i>De fymonia.</i>	
95. <i>De fymonia.</i>	
96. <i>De fymonia.</i>	
97. <i>De fymonia.</i>	
98. <i>De fymonia.</i>	
99. <i>De fymonia.</i>	
100. <i>De fymonia.</i>	

In altera cetera cri
mina ecclesiastica symo
nia primus obtinet locu.
Nam symonia dicitur pri
miſcipui ſpiriti ab oibus fidelibus
ſunt reſpuedi. toia crimina ad com
paratione ſymoniace heretiſ qualiſ
nihilu reputantur. vr. j. q. vi. paret.
q. viſtatum eſt iſſi mali. vr. j. q. reſe
tunt. z id exagrandu. vr. ff. de pe. l.
aut facta. §. vlti. Idcirco premiſſo de
accuſatore z eius calumnia. ſtatim
ante alia crimina ponit de ſymonia.
vnde ſubiſcitur hic rubrica de ſymo.
et ne aliquid pro ſpiritu. exigatur vel
pmittat. ¶ Videndu eſt igitur quid
ſit ſymonia. vnde dicatur quibus mo
dis contrahatur. qua pena ſymonia
cuſ puniatur. z que contra cuſ poſſit
diſpenſatio adhiberi. ¶ Symonia i
eſt ſtudioſa cupiditas vel voluntas em
di. vel vendendi ſpualis vel ſpirituali
annectum qd ſpiritualis eſſetur. Jus
enim percipiendi proventus preben
dales ſpiritualis nō eſt. ſed dicatur an
necum ſpirituali. hoc eſt canonic. p
pter res temporales que ex illo iure
proveniunt ſcilicet fructus. Sic ius

percipienda prout utus rōne prelatu
re spirituale non est s; dicitur annex
um spirituali propter temporalitatem
rem que inest ipsi preceptioni. Et ideo
si quis emat vel vendat spirituale p
pter annexum spirituali necrum in
emptum vel in venditum decemind
vt. j. q. ij. si quis obiecerit. Dicitur pa
tronatus vendendi non potest. vt. s.
de iure pa. de iure. z. c. q. clerici. tamē
dicitur spirituali annexum vt in de
creta de iure. z. s. de iudi. quanto. p
pter quandam considerationem q; ca
dit in laycum ita layco possideretur vel
quasi. cum nullum ius spirituale a
layco possideretur preter illud z pre
ter ius funerandi. vt. ff. ius funera
di. vt. ff. de mortuo. infel. j. z. preter
ius eligendi si et privilegio comperat.
vt. s. de iure patro. nobis. z. ppter
non dicitur ius spirituale sed anne
xus spirituali. accedit ad ista. s. de re
rū. pmu. distus. Premissa autem dis
finitio vel descriptio symonie proba
tur. j. questio. prima qui studet.
¶ Dicitur symonia a symone mago
primo in nouo testamento sceleris
huius auctore. ipse enim voluit eme
re gratiam sancti spiritus a beato pe
tro. sicut et gressi in veteri testamen
to voluit vendere gratiam sanita
tis naaman syro. Unde proprie lo
quendo emptor spiritualium dicitur
symoniacus venditor gyziacus vel
gysiacus. Sed vsus hominum ha
bet vt vterq; symoniacus appelletur
et de vtroq; legitur. j. questio. j. qui stu
det. † ¶ Committitur autem symo
nia tribus speciebus muneris. Unde
beatus qui excurrit manu? suas ab
omni munere. non dixit solummō a
munere. sed ab omni munere q; mu
nus aliud ab obsequio. aliud a ma
nus aliud a lingua. Munus ab ob
sequio ei feruitus indebit impetu
sa munus a manu pecunia est mu

syma.
vñ di
catur.

nus a lingua fauor. est. vt. j. questi. j.
 sunt nonnulli. Itē committitur symo-
 nia sola voluitare vel inrentide. sicut
 z vt vltura. vt. j. de vsu. consuluit. r. iij.
 q. iij. si feneraueris. In hoc ramen di-
 stinguendum est sicut distinxerunt
 doctores antiqui. quedā sunt phibita
 q. symoniaca. vt vendere vel emere
 sacramenta hec cū ideo hodie ph-
 hibentur qz in veteri testō erant ph-
 bita z symoniaca emi vel vendi dona
 sancti spiritus. vt. j. q. j. qui studet. vñ
 venditores columbarū eieci sunt a
 oīo de templo. vt. j. q. iij. ex multis.
 Quedā autem sunt q in veteri testa-
 mento nec erant phibita nec symo-
 nica. qz phibita per constitutionē vt
 vendere vicarij castaldionatū. pcon o-
 matū aduocariū z hmoi. vt. j. co. ri.
 ad noītra. j. q. j. si quis ep̄s. z. q. iij. sal-
 uator. hec emi vel vendi est symonia
 cum qz phibitus. Et in his non suffi-
 cit sola voluntas sed requiritur vt in-
 terueniat actus. Et nota qd in his q
 bus symonia cōmittit̄ sola voluntas
 nullo pacto sed effectu animi p̄ce-
 dente nō est necfaria resignatio spi-
 ritualium q cōferunt z temporalium
 que prestantur sed sufficit delinquē-
 tibus per solam penitentia suo satis-
 facere creatori z eos p symonia hui-
 usmodi non teneri. vt. j. co. tit. c. vlti.
 z sm hoc intelligo decre. j. c. titu. ma-
 nos. f. ¶ Sunt autē calus in quibus
 munus manu licite intercedit in spi-
 ritualibus. Primus est cum quid spō-
 te datur z gratis offert. vt. j. q. j. quic-
 quid inuisibilis. z. c. quā pio in fi. z. c.
 placuit. z. j. co. titu. dilectus filius. A.
 in fi. Secundus cū omnia illa concu-
 rit que distinguunt. j. e. z si qñtiones.
 Tertius pro operibus spūalibz ab
 eo collatis qui ad hoc ex officio nō te-
 netur. vt. xi. q. ij. charitatem. Quar-
 tus pro operibus spūalibz ad quas
 qui confert ex officio tenetur vt cum

epos consecrat ecclesias vel visitat. qz
 nunc potest exigere moderatam p-
 curatione. vt. j. eo. cum sit romana. s.
 de rescript. c. cii ex officio. x. q. ii. relatu
 Sed quis sic dixerit antiqui et sic
 scripserit frater Raymun. in summa
 sua m nō audeo dicere quod p actu
 visitandi vel consecrandi epos eriga-
 t hoc ppter canonē. j. q. j. statumus
 sed p labore vie. xij. q. ii. charitatem.
 Sed oppones. canō ille loquitur cus
 epos nō per sue ciuitatis parrochias
 fatigatur. si ergo in sua ciuitate visi-
 tat vel consecrat. videb qd nō debeat
 exigere purationem cum non labo-
 ret. z m contrarium est. vt. s. de censu
 bus erat. z pcura. venerabili. Ad qd
 rōdeo z finitus laborat eūdo ad ec-
 clesiam consecratis cū visitandi vel con-
 secrandi q eūdo ad ecclesiam in oyo
 celi cōstitutū laborat tr. z ideo cessat
 obiecto. Quintus cū elemosyna dat
 p vita eterna et peccatorū remissioe
 vñ peccata tua elemosynis redime
 Detrus p redimenda verariōe q in
 rebus spiritualibus iniuste infertur
 vt. j. eo. titu. dilectus. Et concordat redi-
 mentes tempus carissimū quoniam
 dies mali sunt. Sed videtur obstarē
 j. eo. titu. querelam. ibi enim vtrunq
 prohibetur emi et redimi ecclesiam.
 Sed ibi exponitur redimi. id est pro
 pecunia resignari item non obstat. j.
 eo. titu. nemo. quia ibi nō redimitur
 veratio sed emitur absolutio. Vel po-
 test sic dici qd redemptio rei spiritua-
 lis finititur veratio iniuste et redi-
 mēti pphibetur veranti z p veratio-
 nis cessatione recipienti. ¶ In mune-
 re ab obsequio distinguitur. qz aut ob-
 sequium est corporale aut spirituale
 Si corporale sit obsequium z hōne-
 stum vitium non inducit. vt cñs quis
 seruit suo episcopo corporaliter in
 rebus licitis et honestis puta cun-
 do. Romam pro ipso aduocando vel

procuratoris officium gerendo p ne
gocis eius vel ecclesie sue. vbi ergo
dignus dignum et honestum prestat
obsequium. pro beneficio vel ordine
cessat vicium symonie. et hoc innuit
a contrario sententia canon ille. j. qone. j.
sunt nonnulli. in verbo. munus ab ob
sequio est seruitus indebita impesa.
Si vero indignus dignum vel dignu
indignum prestat obsequium. non ca
ret vicio symonie Sed quibus hone
stum obsequium liberaliter prestiti
vicium non inducat. vt dictum est. in
pactum tamen dici non potest. l. bug.
tamen dixit indistincte q si quis di
recte habeat intentionem suam ad
ordinem vel beneficium cum seruit.
symoniacus est ar. pro co. j. eodez ti
tu. cum essent. Sed nunquid obse
quium spirituale potest sine vicio p
stari ex pacto. Respōdeo non nisi be
neficio vel psonatur sit annexum. vt
supra de preben. significatus.
¶ In munere autem a lingua sic di
co. licet super hoc diuersi diuersa scri
bant. porriguntur preces aut ab ipso
ordinando seu promouendo. aut ab
alio pro ipso. Et in vtroq; casu dicunt
quidam preces huiusmodi esse illas
tas. et si ad eas fiat ordinatio viciosa
est et speciem continet symonie arg.
j. questione. j. ordinationes et ca. nul
lus itaq; et. vij. questione. j. in scriptu
ris. s. de iure parro. p. rias. Quod tol
lerabile puro si pro indigno fiat. se
cus si pro digno. vt. s. de era. et quali.
tuam. j. q. j. filium. j. de symo. tua. als
multi hodie dñarent cum plures or
dinent et beneficent interuenientib;
pprijs pibus vel alioz. Sed si aliq;
p prelatura preces porrigat p se ipso
hoc ambiciosum est. vt. j. qd. j. nullus
taq; si no iterpositis pib; alijs ad
platurā aliq; assumat. tunc distingo.
aut pces sunt carnales aut spūales.
¶ Et carnales et sūt pro indigno. com

mittit symonia. vt. j. questio. j. de or
dinationibus. Nam preces loco pcedi
succeedunt. vt. j. q. j. sunt nonnulli. Sed
si sint carnales et sūt pro digno licet
te sunt dummodo is qui ordinar vel
instituit respectum non habeat ad
preces. sed ad utilitatem ecclesie vel
meritū p mouendi. Spirituales au
tem pces vitium non inducunt. vt. j.
q. j. latozem. lxxij. distinc. principalit.
¶ Querit de exētijs. an symoniā in
ducant. Cū uidet q non dum tamē non
producant ad munera quantitates.
vt. ff. de offi. procon. l. solent. §. nō au
tem. et. §. vlt. licet em recipi cūle
tum et poculentum qd intra dies pri
mos prodigat. vt. ff. de offi. pcedi. l. ple
biscito. sicut et que prophete offerba
tur stipites magis estimabant fraber
nacu. q munera prophete. vt. j. q. j.
iudices. ¶ Sed quid si corrupta in
tentione dent vel recipiant exētia.
Rñdeo symonia committit que sine
resignatione ordinis vel beneficii col
lari pnia sola purgat. vt. j. eo. c. vlti. et
fm hoc intelligi pōt. j. eo. nemo. Sed
nunquid modica quantitas p re spi
rituali ex pacto data symonias indu
cit. Rñdeo sic. Nam inuenio q ser so
lidi faciant symoniā. vt. j. eo. titu. tue.
j. tē. xxx. vt. j. eo. veniens. Item quinq;
oboli. vt. j. q. j. iudices. Item tremitis
vt. j. qd. j. placuit vt nullus eporum. i.
tertia pars solidi. Item symoniacus
furi comparat. vt. j. q. j. ordinationes
in furto nō distinguunt quantitas. vt
xiiij. q. vj. c. vl. Item symonia cōpara
tur crimini usurarum vtriq; em sola
voluntate cōmittit. vt. s. eo. §. item cō
mittit. Et in vtrius nō distinguunt iter
modici et multi. Item cupellavini. Item
pba. poma et qd qd sit qd forti accedit
usuram inducit. vt. xiiij. q. iij. pleriq;
Ad hoc autem dico q vbi ex pacto ali
quid datur non distingo quantitates
et opus est resignatione eius quod ta

ter est questus. vbi autem aliquid
quantiq; corrupta intēione datur
tunc pacto symonia committitur que
absq; renunciatione p penitētiā de
letur. vt. j. eo. c. vltimo. Sed si non cō
stet de mente corrupta tunc confide
rantur circumstantie ille de qbus ha
bent. j. eo. ti. et si qdnes. ¶ Sed nun
quid symonia cōmittit aliqd datur
pro calice seu vestibus bñdicendis.
Dixerunt quidam q non nisi inueni
ret hoc in iure prohibitum. tūc enim
esset symoniacum quia prohibitum.
vt ē videre in chrismate. baptismo. cō
munionē. balsamo. sepultura. basilis
cis dedicandis. vt. j. q. j. dictum. et. ca.
placuit vt vnusquisq; et. j. eo. titu. cū
in ecclesie. Et his cōsentit frater Ray
mū. in summa sua. Puto tamen ve
rius q in quolibet ecclesiastico mini
sterio exercendo symonia committi
potest. vt. j. eodem titu. ad nostram.
¶ Sed nunquid ante promotionē
alicuius potest ab eo cautio exigi si
ne vitio symonie. Rñdeo non s; postea
sic. vt. viij. q. iij. talia. j. q. j. q pio. dum
modo pactum non precedat. vt. viij.
questione. iij. arraldus. postea vero
prestatif cautio que ex antiqua con
suetudine approbat. vt. lxxij. distinc. q;
sancta. s; a supiori potest exigi et re
pi cautio sine ante siue post ordina
tionem subiecti. vt. s. de electio. signi
ficasti. xxiij. distinc. quam q. xviij. dist.
de siracusane. c. dist. optatum. et. s. de
iure iuri. nullus. auctoritas enī supe
rioris vitium tollit. vt. s. de pact. cum
pides. s. de preben. nisi. s. de transa.
statuim; ff. de his qui not. infra. l. fur
ti. accipe. §. q iussu. Item nota q sicut sy
moniā est mediāte pecunia vel pā
cto re spūaliē acq; sit resignari vt. j.
e. ti. querelā. s. de testi. veniens. dare
em intelligit q qd sibi debet remittit.
vt. viij. q. iij. talia. ff. de calū. l. qñ et. ff.
de pdi. cā da. l. si mulier. l. si ar. cōtra

ff. qui. mo. pig. vel hypo. fol. l. j. §. cum
debitor. C. ad velle. l. j. ff. que in frau.
cre. si pignus. Et eodem mō symonia
cum est ob pecuniam reconciliare vel
non reconciliare. vt. j. eo. titu. nemo.
et. cad aures. Nec mireris si dno con
traria in idem recidunt. Nam hoc cō
tingit alias vt cum recipi pium ad
accusandum vel non accusandum. de
nunciandum vel non denunciandum.
testificandum vel non testificandum.
eligendum vel non eligendum. peceniz
ois eadem lege puniunt. vt. j. q. j. qui
cum. et. l. eadem. §. lex iulia. et. ij. qd. j.
phibetur. accedit ad ista. j. q. j. §. qui
autem pecuniam. Sed obstat canon
j. questione. j. sunt quidā ibi dicitur
sunt qdā qui violētia vel fauore non
pmittūt ecclesias ordinari. hos etiā
decernimus vt sacrilegos iudicādos
Sed ibi subaudio. nihilomin; symo
niacos. ¶ Est autem sciendum q sy
monia est crimen enorme. vt. s. de ac
cu. et in qui. crimen exceptum. vt. C. de
epif. et. de l. si quēq; xv. qdne. iij. sane.
¶ Ad accusationem symoniaci quis
libet admittitur ad accusandum. vt
j. eo. ti. tanta dummodo is qui accu
satur sit male fame. vt. ij. q. j. i. pimis
et de hoc plenius not. s. de accusatio.
§. itez illi non admittuntur. ¶ Qui
libet peccator missam cantare pōt. 7
ter symoniaci. vt. j. eo. ti. tanta. et pre
ter alios enormiter delinquentes vel
medicriter dummodo eorum crimi
na notoria non sint de iure vel de fac
to. vt supra de tempo. ordi. c. vltimo.
et supra de renuncia. nisi cum pides.
si quo ad se et quo ad alios. Vel dic
solum symoniacum etiam occultum
suspensum esse quo ad se et quo ad
alios et notorium fornicatorē. vt. xxiij.
distinctione nullus. et. c. preter hec. et
§. verus. Et si queratur quare iura ca
nonica sic prosequantur hec duo. l. c;
z

symoniam et fornicationem. Rñdeo symonia est morbus cancrifus. et id ferro ignito opus est. etiam malum vfitatum. vt. j. qñe. j. reperiuntur. Item fornicatio est commune vitium vt. l. dist. quia tua sanctitas. in. fi. et id pena exacerbati debuit in vtroq. vt ff. de pe. l. aut facta. §. vltimo. Et qđ p rime dixi quilibet peccator pōt misfam cantare pter symoniacum sic intelligit quilibet non scifus qđlibet tolleratus. Et sic tollit obiectio de suspēsis et excommunicatis qđ excludunt a picipatione sacramētorum. vt. iij. q. iij. engeltrudam. §. de excep. a nobis j. de de. ex. mi. si celebrat. Item omnis peccator penitens. et sic non ob. qđ dici solet. qđ constitutus in mortali peccato suspensus est quo ad se. vt. j. q. j. sacerdos. quod locum hñ nō enormi bus etiam occultis et non mediocribus notorijs. nam enormia occulta et mediocria notoria et post pactam penitentiam executionem ordinis derinent impeditam. vt. §. de renun. nisi cum pridem. l. dist. de his. §. de. rēpo.

8 ord. c. vlt. **¶** De pena symoniaci sic dicendum est. Aut qđ est symoniacus in ordine. aut in beneficio suscepto. Si in ordine. suspensus est ipso iure. vt p̄tore dictū est. hñ enim characterem furrium. vt. j. q. j. ordinationes. hñ characterem vitiosum. vñ ordi inus ortus cecidit. vt. j. q. j. qbusdam narrantibus. j. e. titu. acnfatu. zic. quotiens. Qualitercūq. de hoc crimine confiterit siue p modum accusationis siue p modum inquisitionis siue denū. sequit pena depositio nis. primum probatur. §. de accus. in qui. et denū. sup. his. Secūdu. §. de accu. inquisitionis. de tertio no. de accus. §. effectus. Symoniacus autē dignitate vel beneficio cōuict. p accusatio nē deponit. p inquisitionem amoue

tur. vt. §. de elec. p inquisitiones zidē p denunciationem. Et est ratio. quia non posset agi penitētia illa vel illo retento. vt. xij. dist. nerui. et vt in p̄dicto. §. effectus. Et qđ dixi in symoniaco in ordine qđ suspensus est ipso iure puto locum habere in symonia co in dignitate qui executionē dignitatis retinet impeditam. vnde quicquid facit gerēdo officij dignitatis suspensus agit et occipit animas subiectorum. vt. §. de elec. dudum rorho mag. et idem dico in beneficio curam animarū habente. quia de his duobus idem iudicium est habēdum vt continet in p̄dicta decre. targ. §. de filijs p̄sby. c. vl. **¶** Si vero aliquis sit symoniacus in receptione simplicis beneficij vel in collatione beneficij cuiuscūq. aut eius delictum est occultum aut notorium de iure vel de facto. In primo casu symoniacus est ipso iure suspensus sicut et quilibet in mortali peccato cōstitutus. vt. l. que stione. j. sacerdotes. In secundo quo ad se et quo ad alios. vt. §. de tempo. ordi. questum. Nam et accusatus de symonia prohibetur exequi officij suum accusatione pendente. vt. j. eo. titu. accusatum. Item quid de his qđ per symoniam recipiunt vel recipiuntur ad monachatum. Respondeo si per modum accusationis deuicti fuerint deponuntur tam recipientes qđ quā recepti. sed si per inquisitionē de his confiterit recepti amouentur a locis et in monasterijs actoribus collocantur ad penitentiam peragendam. recipientibus autem iniungitur penitentia et donec eam peregerint ab executione ordinum suspenduntur. vt infra eodem titu. dilectus filius. §. Sed instabis quare priores isti vel abbates non remouentur ab administratione etiam per modum inquisitionis. cum hec sit p̄

na ordinaria symoniacorum prelatorū. vt no. §. eo. ti. §. de pena. Respō. deo illud locum habere in symonia cōmissa in dignitate in qđ administrant secus in symonia commissā in beneficijs conferendis vel monachis recipiendis in quo casu locum habere de cre. dilectus. Vel ibi multitudo erat in cā et vile nō erat monasterijs vere res amoueri platos. vt. §. de renun. c. j. **¶** Sed queritur an is qui beneficium symoniace acquisiuit teneatur ad omnes fructus quos recepit et que recipi potuerunt. Rñō sic est enī fur et latro. vt. j. q. j. ordinationes. et ideo sicut fur semper est in mora et ad omnia tenetur. C. qđ met. causa. l. j. C. de condi. furt. l. vlti. et C. de furt. l. subtracto. et ad omnes fructus vt violētus. vt. §. de res. spo. grauis. Generaliter enim sine titulo possidēs tenetur ad omnia damna et lucra et percepta et percipienda. vt. ff. de rei ven. l. si nauis. §. generaliter. Et idem est si habeat titulum sed talem qui pro non titulo. sit habendus. vt. C. de agrico. et c. quemadmodum. ff. qđ mct. cau. l. sed partus. **¶** Sed queritur cui restituetur pecunia symoniace data. Rñō et in cuius iniurias data est hoc est ecclesie. vt. j. eo. titu. considerare. et c. audiuius. et c. de hoc autē. et ar. ad idem. xvij. q. iij. si quis in atrio. xvij. q. j. si quis rapuerit autem. de sanctis. episcopo. §. sed neq. coll. ir. Et vero qui pecuniam dedit inuenitur ex misericordia restitui. vt. j. eo. ti. veniens. sed forte illud locum habet cum reditur ei qui monasterium est ingressus per symoniam consideratur enī ne alteri monasterio ad qđ transferendus est fiat onerosus. vt. xvj. q. vj. de lapsis. xvij. q. j. si quis rapuerit. Preclarus autem aliquis ab ecclesia per symoniam extorquens duplicatum restituit. vt in p̄dicta decre.

audiuius. secus si p impressionem quia tunc reddet quadruplicatus. vt xvij. distin. quoniam quidam. j. qđ. j. concussionis. Dicit auctem concutere qui p̄terextu officij comminando aliquid ab inuito extorquet. vt. ff. de cōcul. l. j. et ij. xxiij. q. j. militaret. Scīdum est qđ non omnis pactio que iure sp̄iali interuenit symoniam inducit. et ideo penam non meret. Nam si possessio detur ecclesie vt in ea oratorium constituat. non committitur symonia. vt. §. de restit. sp̄ialia. olim. qđ in traditione rei p̄p̄icis pacti apponere. vt. ff. de pactis. l. in traditio nibus. §. de condi. apposi. verus. Item non committitur symonia si detur licentia construendi oratorium sub pacto census. vt. xvij. q. ij. cleutherius. §. de religiosis domi. constitutus ac cedat. j. eo. ti. ex insinuatione. talia est pacta sp̄ialia repetunt sicut et illud. §. de prebē. significauit. §. de ser. non ordi. nullus. de elec. significasti. x. q. j. c. ij. **¶** Quid si quid erigat fm loci cōsuetudinem in exequijs mortuorum. puta cerei denarij vel in benedictione nubentium. puta panis et vini cerei et mātile. sicut in plerisq. locis hoc de more seruatur. Item in s̄erationibus eorum manutergij aqua et mātile. Rñdeo exactionem in talibus reprobam esse. sed nihilominus debita fore solutionem. vñ supior ex officio suo cogere pōt ad solutiones. nā compescendi sunt qui maliciose nittur laudabilem consuetudinem immutare. vt. j. eodem titu. ad apostolicam. Quedam enim ex debito prestanda sunt ad que actio non datur. vt no. §. de postulā. §. restat. sic et p̄s dii exactio iuxta morem reprobatur. vt. j. eodem titu. Jacobus sic tñ multis alijs actibus sp̄itualibus consuetudo non excusat exactionē p̄tro nizandis epis vel abbatibus seu ab

12
Dispe
sare
cū sy
moni
aco
qspof
fir.

batissis in sede ponendis. vel pro qui
buscūq; alijs personis inuestiendis
Item pro banda absolutione vel p
quibusdā alijs sicut quilibet studio
sus per se notare pōt. vt. j. q. j. salua
tor. si quis prebendas vendentes. j. e.
tit. cum in ecclesie ad aures suas. in
rantū. audiuius ad apostolicam.
¶ Cū videretur est an in symonia
valeat dispēti. in q̄ distiguo. q̄dā unt
symoniaci q̄dā symoniace p̄moti vel
ordinati nō tñ sunt symoniaci. ¶ Cū
symoniaci alius a papa dispensare
non potest. vt. j. q. j. erga symoniacos
vt. j. eo. titu. nobis in fi. papa vero ex
plenitudine potestatis dispensare po
test. vt. j. eo. titu. dilectus filius. 2. j. q.
q. v. quicūq;. Cū symoniace promo
tis t non symoniaci potest ep̄us di
spensare. vt. j. eod. titu. nobis primo.
2. j. q. ex insinuatione. 2. de elec. si ali
cuius. j. q. v. presentium. j. eo. tit. de sy
monia. 2. c. de regularibus. Et q̄ dī
xi posse dispensari cum symoniace p
moto vel ordinato. verū intelligo re
signato eo q̄d symoniace est questū
vt in decre. si alicuius. 2. j. q. v. quicūq;
in prin. Et q̄d dicunt iura illa in bene
ficio t dignitate. puto t in ordine lo
cum habere vt resignet ex curio ca
racteri enī renuntiari non potest eo
anime est infixus. Quidā tamē dī
cunt papam non posse dispensare cū
symoniaco in ordine. t hoc tali rōne
q̄ necessaria est renuntiatio s̄ symo
niaci: us in ordine caraceri renuntia
re non potest executioni non q̄ illas
non habet. Ad quod respondeo pōt
renuntiare quantum in eo est offerē
do se perpetue depositioni. vt. xj. di.
nunc autem. ¶ Item q̄ dīci possē
episcopum dispensare intelligo. si nō
episcopo sed alicui de suis comitibus
pecunia data fuerit. quia si sibi symo
nia sua cum indignum reddere t di
spensare non posset t hoc innuit ca

non ille. j. q. v. presentium in. princ. vbi
dicit per pecuniā nō ep̄o sed cuidā p̄
cipum eius datam. Sed videtur q̄
ep̄s etiam cum symoniace promotis
qui symoniaci nō sunt dispensare non
possit. vt. j. eo. titu. nobis. ibi enim in
pr̄ncipio ponitur questio de promo
to. symoniace nō symoniaco. t in fi. re
spondetur quod cum ipso non valet
ep̄s dispensare. Ad q̄d rñdeo q̄d in fi
ne illius decre. dicitur nō referas ad
principium t ad primū casus. in quo
certum est posse ep̄m dispensare. vt
superius dictum est. sed referas ad
casum qui ponebatur in decret. fm̄
veterem compilationem que est hō
die interca in qua tractabat de ve
re symoniaco. Et q̄d dicitur ibi et q̄d
dictum est per symoniacā prauitātē
2c. sic expone vt dictum est in prin. de
cre. sed in parte decisa. ¶ Est autē
sciendum quod hīs dicitur symonia
ce ordinatus vel promotus nō tamē
est symoniacus. quo ignorāte t rati
non habente a consanguineis fami
liaribus t amicis cōmissa est symo
nia. vt probatur per iura inducta. 2.
eo. 2. vlti. videndum est. t pbat. j. eo.
sicut. Ubi nō pecunia datur in dispē
dium promoti ab hīs qui nocere po
tius quam confetre interdū p̄sus
ignorante promotō t ratum cum ad
eius notitiā venerit penitus non ha
bente. p̄motio ipsius nequāq; affi
citur. vt. j. eo. titu. nobis. t multomin
afficitur si eo prohibente pecunia de
tur. vt. j. eo. titu. sicut. Nihil enim dā
nū sentire debuit qui prohibuit. vt. ff.
de nego. gestis. l. si duobus in fi. ff. de
procu. l. pomponius. q. vlti. in fi. man. l.
si pro te. C. de nego. gest. l. vlti. ¶ In
casibus tamen nihil operatur prohi
bitio. vt. ff. de reli. t sumpt. fune. l. at
si quis. 2. si me prohibente. ff. de libe.
causa. l. ij. ff. de appel. l. non tantū. ali
quando plus operatur expressa con

11

15
Dispe
sario
q̄ di
cal se
nile
mple
ne q̄
plen
et q̄
plen
fme.
16

traditio quā tacitus discensus. Et est
nō. q̄d plerumq; qui tacet presumitur
consentire. vt. l. iij. dist. si seruus. C. de
imp. l. siue propositis. ff. solu. mat. l. ij.
2. qui deriri vel vo. insinuante. 2. de
spon. ad id. 2. de despon. impube. lit.
seras. 2. qui ma. accu. possunt insup
Quamuis regula iuris contrariū di
cat qui tacet nō consentit nec 2c. ff. de
reg. iur. qui tacet. Aliquādo plus ope
ratur absentia q̄ contradictio. vt est
videre in sententia. vt. ff. de re iudi. l.
duo ex tribus. ff. de arbit. l. si in tres.
Item in electione. vt. 2. de electi. q̄d si
cat v. ncrablis bone. memo. 2. cremo
nem. 2. de posthu. in secunda bone. t
Et not. q̄ dispensatio fit aliquāsemp
ne dispensatur cū aliquo vt in mino
ribus tñ valeat ministrare. vt. 2. qui
de. vel vo. c. ij. 2. j. q. j. si quis heretice.
Plene vt cūz permittitur ad sacerdo
tium t non vltierus promoueri. vt. 2.
qui deri. vel vouen. c. j. q. vij. cōueniē
tibus. Et plenius vt cūz permittitur
alicui vt fiat episcopus t non primas
plen c. vt. xij. distinc. nos consuetudinē. Ple
et q̄ plen
fme.
16
17

pecuniā recipit t sumptus ei desunt
nec peccat nec symoniam committit
vt. j. q. j. duces vel iudices. Nam t ope
ras suas locare potest ad tempus. vt
j. eo. tit. p̄iori. c. vlti. dum tamen in ce
bratione misse vel aliorum officioz
principalem intentionem suam ad
remissionem dirigat obtinendam. se
cundario autē habere potest respe
crum ad denarios quos percipit. 3.
la autem officia ad que tenetur p pe
cunia celebrare non debet sine pecu
nia non celebraturus. alioquin symo
niam committit. vt. j. q. ij. vendentes
sed t si non tenetur ad illa h̄z tamen
alias sumptus suos pro denarijs il
la exequi aut symoniaci est aut aua
rum veruntamen si layci consueve
rūt dare oblatiōes t subtrahant p̄n
ro laycos opelli posse laudabilē. 2. siue
tudine p̄seruare. vt. j. eo. titu. ad apo
stolicam in fi. Et sic ad bandas obla
tiones. vt. xvj. q. j. statuimus. t. xxiij.
distinc. p̄ter hec in fin. Item queri
tur aliquis confert bona sua ecclesie
pure simpliciter sine pacto hac tamē
intentione vt per bona temporalia
que offert spiritualia valeat adipisci
t clerici qui eum in fratrē admittunt
non essent cūz nisi commoda tempo
ralia perciperēt admissuri. an symo
niaci reputentur. Ad hanc questionē
respondet decre. dicēs. q̄d tam illi q̄
illi apud districtum iudicem. q̄ ser
uator est cordium t cognitor secreto
rum. culpabiles iudicant. vt. j. e. ri.
tua. 2. licet autem. Unde cum non di
cat symoniaci iudicant. dixerunt qui
dam q̄ non sunt tam q̄ symoniaci pu
niendi p̄pter voluntates cum opere
subsecuto. argu. 2. de big. nuper. t. c. a
nobis. Alij dicunt q̄d verius sicut p u
to. q̄d symoniaci sunt q̄ sola voluntate
re committit symonia. vt dixi. 2. eo. 2.
committit. Satis tñ puto q̄ si ecclesia
fit tenuis facultatibus et paupertate

22 iij

de p̄sa taliquis rogat admitti. clerici vel monachi dicere possunt. nos libenter admittimus te ad sp̄alia s̄ cū bona nostra nobis sufficiat et tibi adducas vnde vivere possis. vel sic p̄uideas tibi vnde vivere possis. Et tūc ingrediēs aliqua tēporalia conferat nō erit vitii symonie. Nec ob. de cre. 7. eo. qm̄. vbi dicit paupertatis p̄textu volentes huiusmodi vitii palliare nam illa loquitur cū non sit caute p̄ceditur sicut dictū est sed recipiētes comiterent improuide symoniā et postq̄ cōmiserint p̄textu paupertatis palliare nitunt. paupertatis. c̄m̄ p̄textu non ignoscatur delinquenti. vt. ff. de ritu nuptia. l. palam. §. nō est ignoscendū. §. de diuor. ex literis. potius c̄m̄ debent recipiētes mori fame q̄ symoniaciis vel. vt. xxxij. q. iij. si cut sanctius. et omnia mala tolerare q̄ symonie cōsentire. vt. xxxij. q. v. ita ne. Quamuis a furto accusat nimie famis necessitas. vt. de consec. di. v. bi scipulos. hoc ideo qz tempore nimie necessitatis omnia sunt communia. vt. ff. ad legē. ro. de iac. l. j. §. in eadem nauis. sed si nō fuerit. antea necessitas non omnino excusat. vt. 7. de furtis. si quis per necessitatem. ¶ In summa t̄norabis q̄ mediatores symonie symoniaci sunt. vt. j. q. si q̄s episcopus et nota infamie procelluntur. vt. j. q. iij. c. ultimo. Unde non admittuntur ad testimonium etiam contra illum qui symoniam illam principaliter dicitur commisisse quamuis crimen symonie sit exceptum. vt nota. §. codes ritu. §. est autem sciendū. quamuis admittantur ad accusandū. vt. lxxj. distinctione si quis papa. cum hoc fama meruerit accusari. vt. ij. q̄dnc. j. in p̄mis.

¶ Ne prelati vices suas sub annuo censu concedant. Rubrica.

Ma proxima rubrica dictum est de symonia in genere. nunc subijciat tractatus de symonia in specie scilicet cū prelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedunt. et ideo ponit hic Rubrica ne prelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant. ¶ Et est igitur sciendum q̄ prelati aliquis p̄elationē suam. in iurisdictione officii vices suas circa ea que sp̄ritualia sunt sub p̄erio concedere nō debz ad locationē et cōductionem deducere. uisumodi phibitionis triplex est ratio. Prima qz dum iurisdictione officii p̄elature conducitur. in grauamen subiectorum et subuersione iudiciorum non est dubius redundare. vt. 7. eo. c. ij. qz dum sumptus queritur p̄rio crassatur. vt. xxij. q. j. militare. Secunda qz qui vicarium cōstituit curam tradit. vt. §. de offi. vica. c. vlti. et ideo pro vicaria dare vel excipere pecunias symonia cum est. vt. §. tit. p̄rio. ad nostram. nec mirum. naz vendere castaldionatum vel p̄cono matum symoniaci est. vt. i. q. j. si q̄s eps. et. q. iij. saluator. ¶ Tertia est rō. qz cū prelatus gratis debeat iudicare. vt. lxxij. q. v. nō sane. et mundas seruare manus nullū q̄ cōtingere lucrū constituit iudicia venalia in quo deū et legem offendit. vt. in autē. de mand. p̄rin. §. opz. col. iij. et. x. q̄d. iij. qui recte. Sed opponit. hec duo paria sunt quo ad symoniā cōmittendāz remittere sp̄iale p̄ pecunia vel cōferre. vt. §. tit. p̄ri. querelā. §. de resti. veniens et tamē video q̄ episcopus potest iurisdictionem remittere sub annuo cēsu. vt. §. de reli. domi. constitutus. Ad q̄d respondeo. prelatus p̄uilegium libertatis indulgens censum sibi re

met pro temporibus que remittit. vt. §. de cens. cū venerabilē. ¶ Et censū impositio vitii nō inducit qz impositū vt sit probatio subiectionis anti que. vt. §. de cens. ois omnia. et ad iudicium prestare libertatis. vt. j. de p̄uile. recepimus. ¶ P̄t autē gratis vicarius constituit. et cōstituto p̄uidendū est vnde viuatur. vt. §. de offi. ordi. inter cetera. §. de appella. peruenit. Nam cum vicarij teneatur ad vices alienas gerendas. nō debz suis stipendijs militare. vt. xij. q. ij. charitatem. Itē p̄t ecclesia vel p̄benda conducit locari fructuum cā. vt. 7. eo. tit. quere lam. qz et fructus. et si pueniunt ex sp̄ritualibus b̄ficijs nō sunt sp̄iales vnde vendi possunt vt tamē in hac locatōe nihil sp̄iale admiscatur. vt. §. de renū. permu. ad q̄ones. ¶ His q̄ superius dicta sunt non ob. decre. j. eo. tit. qm̄ enormis. Nā illa loquitur in regimine animarū. hoc est in prelatura qz locatōne et p̄dictionē deduci non p̄t vt superi⁹ dictū est. Itē nō obstat canon qui prohibet ne cōductiis p̄ byteris ecclesie committantur. vt. lxxj. q. j. precipimus. qz et illum intelligo vt ecclesie non cōmittantur. i. ecclesiasti p̄elature. et s̄m hoc expono verba illius decre. qm̄ enormis. qz dum sacerdoti⁹. hoc est prelatura sub huiusmodi mercede venale disponatur ad eterne retributionis premiū consideratio nō habetur. quasi dicar dūz pro p̄cio cura committitur et recipitur animarum. non ad ipsarum edificationem respectus habetur sed ad lucrum. ¶ Sed nunq̄ potest ecclesia p̄benda vel beneficium aliquod in perpetuum locari vel ultra tempus vite locantis. Respondeo non. qz cūz beneficia sint personalia. cōtractus circa illa habiti personas cōcedentiū non excedunt. arg. §. de p̄bend. nisi in. §. de transactio. de cetero. et. c. vt

niens. §. de usu pallij. ad hec clericus enim in beneficio usufructuario comparatur. vt. xvj. q. vj. illum et usufructuarius rem in qua usufructum h̄z ultra tempus sue vite locare non potest. et si locauerit successor in beneficio frui cōductores prestare non teneatur imo si cōductor expēsas fecerit q̄e ultra vitā clerici fruitur nō eas recipiet. qz hoc euenire posse p̄spicere debuit vt. ff. loca. t. cōdu. l. si quis domum. §. hic subiungit potest. Nisi forte dicere velis ab herede illum qui sic locauit conductori restituendas esse ei expēsas. argumen. §. de re. eccle. non alienan. ad audiētiā. ¶ His autem que dicta sunt non obstant iura illa que dicunt illum qui in perpetuum conduxit vel ad non modicum tempus ius habere in re vt resistere possit. et etiam ab eo vnliter vendi care. vt. ff. si ager vectiga. vel emphi. l. j. §. qui in perpetuum. et. ff. de super. ficie. l. j. §. quod ait. Nam illa loquitur in p̄uatis locantibus res p̄prias et in conductoibus qui a dominiis conducunt.

De magistris. Rubrica.

Dicitur supra de spiritualibus qualiter prohibeantur concedi vel recipi pecunia mediāte. Nunc tractatur de his q̄ instat sp̄ritualia habent videls de magistro et licentia docendi. Et ideo ponitur hic rubrica de magistris et ne aliquid erigatur pro licentia docendi. ¶ Est igitur sciendum quod statum fuit antiquitus. deinde ab Ale xandro papa in lateranensi concilio innovatum. et postmodum ab Innocentio in concilio generali.

2. iij

18
De
diato
res sy
mo
nie sy
mo
niaci
sunt

q singule ecclesie cathedrales singu-
gulos magistros liberaliū artū ha-
berent p eundē. Innocentiū est adie-
cum rñd solū in qualibet cathedra
li ecclesia. s; in alijs quarz sufficere
poterunt facultates constituat ma-
gister ydoneus a plato cuz capitulo
seu maiorī saniori parte capituli eli-
gendus qui clericos ipsarū ecclesiaz
gratis in grāmatica facultaret alios
instruat iuxta posse. Sane metropo.
ecclesia theologiū nihilonus habeat
qui sacerdotes et alios in sacra pagi-
na doceat. et in his presertim iformet
que ad curā animarum spectare no-
scentur. Assignetur autē cuilibet ma-
gistro a capitulo vniū prebende
proventus. et p theologo a metropo-
litis tantundem. non q propter hoc
efficiatur canonicus. sed tandiu red-
ditus ipsos percipiat q diu persitit
rit in docendo. vt pbatur hec. xxxviij.
di. de quibusdam. j. eo. c. j. et c. q. non
nulli. ¶ Nunc autem queritur de
cancellario parisiē. et de archidyaco-
no bononi. et de magistro scholarium
qui vel ex priuilegio vel ex iure cōsue-
tudinario habent examinare docto-
res et licentiam dare docendi nunqd
symonias committunt si obtentu pe-
cunie licentiam prestant alias nō da-
turi. Rñdeo non. nec enim venditur
vel emitur spirituale v; spirituali an-
nerum. sed cōmittitur. crimen cōcus-
sionis. cum preterit officij per ipse
sionem exigitur quod non debet. vt
C. quod met. c. l. si per impressiones
xxij. q. j. militare. ff. de concussio. l. j. et
j. et j. q. j. concussio. unde qui ex-
gerit dignitate o ficio ac beneficio ec-
clesiastico spoliatur. j. eo. c. j. et c. v. in
fi. Et licet ex parte dantis et exigentis
videatur turpitudine versari et sic po-
rior sit conditio possidentis et deteri-
or reperentis. vt. ff. de cōdi. ob. turpez
cau. l. iij. q. v. non sane. tamen in

hoc casu pmittenti succurrit et solueri
ri vt remittat pmissum et solutū red-
datur. vt. j. eo. ti. puidas. nō in fauorē
rem pmittentis vel soluentis sed in
odium perentis. Vel posset dici q nō
versatur turpitudine ex parte pmitte-
tis cum enim sit ydoneus qd requiri-
tur. vt. j. c. j. et impediatur vel non per-
mittatur facere quod a iure permit-
tatur. l; ei verationē suā redimere.
vt. d. de symo. dilectus. ¶ Sed ¶ que
ritur de magistris talib; quibus de
beneficijs est prouisum. an symonias
committant exigendo a clericis ecclē-
siarum a quibus percipiunt benefi-
cia? ab alijs clericis pauperib;. Rñs
sic. Nam in templo vendentes sunt
qui hoc quod quibusdam iure cōpe-
rit ad primum largiunt. vt. j. q. j. in tē-
plo. ¶ Item ¶ non solum venditores
sunt columbarum et domū dei faciūt
domū negotiationis qui sacros ordi-
nes largiendo precij pecunie vel lau-
dis vel honoris inquirunt. verum. hi
quoq; qui gradū vel gratias in ecclē-
sia spūalem quas domino largiente
preceperūt non simplici intentione
sed cuiuslibet humane retributōis
causa exercerent. vt. j. q. iij. non solus.
¶ Queritur autē de magistris alijs
regentibus parisijs vel bononiē vel
neapoli vel alijs locis an licite colle-
ctam exigant a scholaribus. Et vide-
tur prima facie q nō q; sciētia donas
dei est. vt. xvi. q. j. reuertimini circa fi.
vnde vendi non debet. vt. j. q. iij. non
solum. Item pñcere debent pecuniā
exemplo socratis qui magnum pon-
dus auri abiect videns se non posse
virtutes et diuitias simul possidere vt
xij. q. ij. socrates. Itē pñiores inris
et si honeste recipiant sponre oblata
inhoneste tamen erigunt. vt. ff. d. va.
et extra ordi. cogni. l. j. §. est quidā. Itē
doctores philosophātes inter quos
iuris ciuils nūero pñiores vt. ff. de

So-
crate
vlti-
mū
rū
philo-
soph-
et ab
iecit
ma-
gnū
auri
pōd-

iusti. et iure. l. j. si pecuniam exegerint
cōtraria erit pñessione eoz exaccio. vt
C. de mune. pmo. l. pñessio. ¶ Sed q
p tpe prestat obsequiū o; cōseq bñfi-
cium. vt. xij. q. ij. charitatē. Item pōt
magister vendere doctrinā sicut ius
risconsulti cōsiliū. vt. vt. xij. q. v.
non sane. et xj. q. iij. non l; gratis effi-
intelligit docere et si collectā recipiat
p expensis. sicut ep̄s gratis intelligit
cōsecrare v; visitare et tñ recipit pui-
tationem. vt. d. de symo. ci. fit. d. de p-
scrip. cum ex officio. sic et testis intelli-
gitur gratis testificari et tamē h; expē-
sas. vt. iij. q. iij. venturis. Scholares
etiā quas minimas possunt. sed p fa-
cultatibus et dignitate nataliū mer-
cedes preceptoribus suis cōstituant
vt. ff. de admini. tu. l. cū plures. §. cum
tutor. et eos munificentijs suis ditare
debēt. vt. ff. de dona. l. acquillus. Cū
liter quidem sunt expense in merce-
dibus magistrorum vt. C. de neg. ge.
l. si patrono. Sabinus a suis scholari-
bus sustentatus fuit. vt. ff. de orig. iur.
l. ij. circa fi. Iudices expensas recipi-
unt. vt. d. de vita et ho. de. cum ab omi-
esculentum et poculentū. vt. ff. de offi.
pres. plebiscito vt. ff. de offi. pcon. l. so-
lent. §. vlti. sacerdotes qui erant in tē-
plo recipiebant aliqua p sumptu. vt
j. qd. j. iudices. Circa hoc dico q si do-
ctori sua nō sufficiūt. licite et honeste
potest a scholaribus erigere p expen-
sis. Si vero sufficiunt non exiger sed
sponre oblata recipere pōt. vt. x. q. iij.
pulsis. xij. q. j. ecclesiasticis. xv. q. di.
de eulogijs. j. q. j. quicqd inuisibilis. et
ca. placuit. Et hoc intelligi in his qui
apti sunt ydonei ad docendū. ceterz
si q tēpus proueniāt et ad cathedram
nimis accelerent magistralē intendē-
tes magis discere q docere suoz ne-
gociū gerunt non alienum. vt. ff. de
nego. gen. l. si pupilli. §. in talibus et si
sua non sufficiunt non est puidendū

et debito in expensis imputaturus si
bi qui suam infirmitatem vel imperi-
tiam non aduertunt. vt. ff. ad leg. ac-
qui. l. idem.

De iudeis et sarracenis. Rubi.

Sim⁹ de his

qui spiritum sanctus
per symoniam blas-
phemāt. Nunc de his
agamus q deum ma-
le colendo inhonorāt
vt sunt iudei et sarraceni. ¶ Glideam⁹
qui dicantur iudei et vnde qui sarace-
ni et vnde. et qualiter sint inuitādi ad
fidem qualiter sint inuitādi ad
di. Et quid iuris sit de seruis eorum.
¶ Iudei dicuntur q moysam legē
ad litteram tenent circuncidendo et
alia legalia faciundo. ¶ Dicti sunt iu-
dei a nomine dignioris tribus. s. a tri-
bu iude. qui inter alias tribus belli-
cosior et in bellis primā aciem et regni
priuilegium obtinuit. s; vt ex ea sola
rex crearetur. sicut ex tribu leui sacer-
dotes. Itē bnei vero dicuntur ab he-
ber cuius familia cultū tenuit vniū
dei ceteris ydolatriā sedat. ¶ Sa-
raceni dicuntur qui nec nouū nec ve-
tus recipiūt testamentū qui non ab
agar ancilla abrahe de qua eorū fuit
origo agarenos se vocari volunt. sed
potius a sara vxore eius et libera se sa-
racenos vocauerūt. Sunt inter sara-
cenos quidā qui receperunt qñq; li-
bros moysi. s; pphctas respuerūt. Et
dicuntur samaritani a samaria ciui-
tate. Et ideo qui a prophctas respu-
erunt dicuntur in euāgelio. non contri-
tur iudei samaritanis. ¶ Debēt au-
tem tam iudei q saraceni auctorita-
tibus rationibus et blandimentis po-
tius q asperitatibus ad fidem vno
uo suscipiendā prouocari non com

Judei

2
bnei

3
Sara-
ceni.

4

ꝫꝑia
ni q̄l
fede
bent
hꝛccū
iude
isvel
sara
cenis.

pellī. vt. dlv. dist. qui sincera. 7. c. de iudeis. j. eo. d. ti. sicut. Debet autē homo diligere primū suū sicut seipsum. vt quē purauerit hominē beneficiāte consolatione vel informatiōe doceri nevel discipline. coheritione adducat ad colendum deum. vt. xxiij. q. iij. c. vltimo. Si tamē aliquis conditionāliter coactus puta per minas pꝛerū oblationem vel aliā similem coactionem baptisimū recipere sacramentū 7 postmodū a fide recesserit. cōpellī debet redire ad fidē seruare ne nomen dñi blasphemetur. 7 fides quas suscepit vilis ac contemptibilis habeat. vt. xlv. di. de iudeis. 7. s. de bapt. et eius esse maiores. ¶ Sic circa iudeos xpiani se debent habere nō cōmodum cum eis neq; habitabunt. neq; recipiunt eos ad cōuiuiā suā. vt. xviij. q. j. nullus. 7. c. omnes. Cum sarracenis autem possimus manducare. vt. xj. q. iij. ad mensas. Iūiusmodi diuersitatē illa est ratio. quia iudei per abusionem scripturarū 7 contemptū ciborum nostrorum magis fides nostram impugnant. Alij tamen vt lau. 7 Jo. dicunt melius q; sicut xpianus cum iudeo non debet facere supradicta. ita nec cum sarraceno. quia 7 sarraceni hodie iudaizant. unde eadē causa prohibitionis 7 idem periculus est introit. Excipit tamen casus in quo possimus vti cibis appositis a paganis cum modestia 7 gratiarum actione seruata temporis qualitate iuxta canonica s. sanctiones cum ad predicandum xpi fidem ad eos xpiani accedant. vt. j. eo. ti. quā fit laudabile. et sic intelligendum est. xj. q. iij. ad mensam. dummodo quod apponitur nō sit ydolis immolatiū. quia tunc sanctius est moui fame q; ydolaticovesca. vt. xxiij. q. ij. sicut sanctius. quod qdā intellexerunt cū quis ad venerationē ydoli yscif. alias in summa ne

cessitate famis cum horrore 7 exactione posset aliquis ydolatrico vesca ad vitē tantūmodo sustentationem necessitas est non hꝛ legē. vt. de cōf. distin. j. sicut. j. de reg. iij. q. d. non est licitū. Nam necessitas est contrariū o lunati. vt. ff. q. d. met. c. l. j. 7 nullum peccatū nisi voluntarium. vt. xv. q. j. ff. j. 7. c. illa. ¶ Item christiani non debent in suis necessitatibus vocare iudeos nec ab eis accipere medicīnam nec se cum eis in eisdem balneis balneare. vt. xviij. q. j. nullus. 7. c. omnes. Item permitti non debent iudei vt inter christianos publicis officiis preferantur quoniam sub tali preteritu christianis nimum sunt infesti. vt. j. eo. d. titu. cum sit. 7. l. iij. distin. nulla. xviij. q. d. iij. constituit. Item non permittuntur nouas erigere synagogas sed si veteres conuerint vel ruinam minantur possint eas reedificare nō autē eas exaltare aut ampliores vel preciosiores faciant. vt. j. eo. ti. iudei. 7. c. consuluit lōge enim aliud est reficere et aliud facere. vt. ff. de tiner. ac tuc. pꝛiua. l. iij. s. reficere. 7. ff. de no. op. nun. l. j. s. si quis. Zicet contrarium. ar. sit. ff. de mor. inferē. l. j. s. edificare. Item non permittitur iudeo ostia vel fenestras apertas habere in die parasceues. vt. j. eo. d. quia eo quod nonnulli ex ipsis christianis afictis solent illudere illo die vt infra eodem. titu. in nōnullis. s. in diebus Sic et alias abhominaciones 7 abusus facere prohibentur. vt. j. eo. titu. 7 si iudeos. Item non permittitur iudeis vel sarracenis christiana mancipia i domibꝫ suis hꝛc. vt. j. eo. c. iudei. Item nullus xpianus aliquid i testō pagano relinquit alioquin etiā post mortē iudicabitur anathema. vt. j. d. here. si quis epꝫ. Item compellendi sunt vt in omni xpianorū pꝛouincia et in omni tpe qualitate habitus pu

blice a psonis alijs distinguant. vt. j. eo. ti. in nonnullis. Item xpiani iudeorū seruitiū sepꝫ mercede aliqua nō expōnunt. vt. j. eo. c. ab oibus. qd verum est in domibꝫ iudeorū sed in agris pꝛit vt. j. eo. ti. mltor. Item iudei cogēdi sūt soluere decimas prediales vt. s. de de ci. de terris xpiani aut iudeos graua re nō debet. vt. j. eo. ti. sicut nisi forte circa pensiom exactiones vt per hoc cōpellant ad rectitudinē festinare vt. xxiij. q. vj. iam vero. S; si iudei excesserint in pꝛdictis v; alijs veniēdo pꝛa canonicas sanctiones. puniunt qñq; in personis vt. j. eo. ti. nonnullis. j. de rap. in archiep̄atu. 7. xviij. dist. sepe. qñq; pecunialiter. vt. j. eo. c. cum sit in fine. 7 i pꝛdicta decre. in archiep̄atu Qñq; per penā spūalem. s. per penā excoicationis indirecte. q; xpianis in inhibet sub pena excoicationis ne cū eis aliq; cōmerciū audeant exerce. vt. j. e. c. 7 si iudeos i s. s. de decl. in ter ris. j. de vlu. cū tu. Sed opponit quid ad ecclesiā de his q; foris sunt. vt. ij. q. j. multi. xlv. di. q; sincera. Rñco nihil attinet ecclesie iudicare de his. s. eis religiōis regulas imponēdo vel eos spūaliter puniēdo nisi indirecte sicut superius dictum est. sed pꝛinet ab ecclesiā alias eos punire excessibus supradictis. Itē nō admittit eos ad actus legitimos vt. ij. q. vij. alieni. S; nonneccēda peccat dum sint iudeos ritus iudaycos obseruare. vt. j. eo. ti. sicut. Ad qd rñdeo. ecclesia non approbat sed pmittit qd auctꝫ pmittimus nolentes pmittimus q; malas hoim voluitates ad plenū phibere nō possumus vt. xxiij. q. j. hac aucto. preterea si hoc ecclesia nō tollerare videt cas ad fidem cogeretur qd fieri nō debet vt superius disti in. s. debet autem. ¶ Nunc de seruīs iudeorum videamus. Ad qd notandum est. q; seru iudei aut est vernaculus. i. de pꝛia

ancilla natus aut empticius. Si verū naculus. si sit vel velit fieri xpianus statim eripit in libertatem nullo pꝛe cio dato. vt. C. de ep̄sco. 7 de l. deo no bis. s. his itaq; et ar. l. iij. di. fraternitatem. Si vero empticius subdistin gue. q; aut erat xpianus qñ fuit emptus aut paganus. Si xpianus indistincte in libertatē eripit nullo pꝛe cio dato. q; xpiani cōmerciū est iudeo penitus interdictū. vt. l. iij. di. mācipia similiter serui hereticorū ipone pꝛit 7 vños relinquere 7 ad ecclesias cōfugere vt. C. de here. 7 ma. l. manicheos Si aut sit emptus dñi erat paganus aut causa seruitiū aut causa cōmerci. In pꝛimo casu si vult effici xpianus liber efficitur sine pꝛe cio. vt. l. iij. di. fra ternitatē. In scōdo casu si infra tres menses non exposuit eum venalem postea si vult fieri xpianus liberatur sine pꝛe cio. quia presumit q; ad seru endum emerit. Si autem exposuit eum venalem infra tres menses et iste vult fieri xpianus infra illud spaciū vult etiam post. dum tamen non steterit per dominum quomī nus vendiderit eum infra illud tempus liberatur reddito pꝛe cio. xij. sol. doz. vt. l. iij. fraternitatē. 7. j. eo. ti. c. j. 7. ij. 7. c. vl. S; qñq; cuius monete erit solidi illi. Rñco dicit qdā q; erit aurei vt. ff. de mino. l. si mulier. insti. de pe. re liti. i. si. C. de spoz. l. oibus. C. de fals. l. si quis nūmos. vñ in simili casu lex vna dicit. x. sol. dandos. ne libertas pꝛstira reuocet. vt. ff. d. ma. ref. l. cum ex falsis. Alia dicit. x. aureos. vt. ff. de inoffi. testamen. l. papiniana. s. vltimo. Dabuntur autem. x. solidi a quocūq; xpiano emptore. vt. l. iij. distinctione fraternitatem ¶ Sed nunquid redemptus sit seruus redemptis. Non sed restituet ei pꝛe cio et erit liber. vt argumen. insti. de nora. actio. s. dominus vel

si non potest illud dare suat suo redemptio aliquo tpe. vt. C. de capri. 2 postli. reuersis. l. vlti. xxiij. q. j. de rap. p. tribus vel quercat p. fiantz p. c. iij. sue redemptio. vt. ff. de ma. l. iij. S. hec vera sunt nisi p. c. iij. datu fuerit causa p. ieratis animo nō repetendi. q. tunc nec p. p. c. iij. fuit nec p. c. iij. reddetur. Q. q. p. ieratis datur p. ieratis ber ius ne repetat. Sed quid si plures redemptores vel redemptores siml ad redimendum concurrat. Rñdeo. e. p. loc. eligat magis ydoneum. arg. ad hoc. ff. de accu. l. si plures. 2. ff. de p. p. l. i. ac. l. si plures. vel si sint pares gratificetur e. p. cui vel it ar. S. de iure pa. cum autē aduocatus. 2. ff. de religio. 2. sum. fu. l. sunt plures. ¶ C. Nā qd xpianus potest paganum mancipiū vel iudeus emere. Rñdeo sic. vt. j. eo. tit. fraternitatē. 2. si iudeos. xxiij. q. viij. dis. par. sed iudeum secum in familia non habebit. vt. xvij. q. j. sepe. 2. c. null. Sed si uoluerit effici xpianus sibi p. b. ibere non potest nec d. q. ubi spiritus ibi libertas. vt. xij. q. ij. due. S. de renun. nisi cum p. ieratis. S. sed dices sed nunq. iudeus vel paganus baptizatus remanebit seru. Rñdeo sic. Nam seruit. introducta est de iure diuino. vt. xxiij. dis. ferto. Confirmata de iure gentiū. vt. prima di. ius gentiū. 2. de iure canonico ap. probata. vt. xij. q. ij. cillo si quos de s. uis. vlt. q. d. c. ecclesiari seruos. eo saluo q. in q. b. f. d. casib. seruitus est p. ecclia introducta. vt. xxiij. di. eos. et. lxxij. di. q. d. xv. q. vlti. cū mulie. j. e. c. iudei. 2. c. ad liberandas. ¶ C. In summa sciendum est qd qdam merces p. h. b. ite sunt que ad saracenos nullo tempore deferri possunt. vt. arma ferum lignamina. vt. j. eo. c. ita quozū dam. j. e. ti. ad liberandū. Nam 2. fm leges hec ad hostes trāsseri non debent. vt. C. que res ex p. t. a. non de. l.

ij. C. de comer. 2. merca. l. mercatores. ff. de publi. 2. vec. l. cores. sed alie merces non sunt prohibite tpe treuge. vt. j. eo. c. significauit. Qui autem eis galearē dunt vel nauēas. aut in piraticis saracenorum nauis curā gubernationis exerceat. vel machinis qui buscung alijs aliquid eius impendunt consiliū vel auxiliū in dispēdiū terre scē qualiter puniatur legi. tur. j. eo. ti. ad liberandum.

De hereticis.

Rubrica.

In supioru

rubrica dictum est iudeis 2. saracenis q. per infidelitatem deum in honorem rant. Nunc dōm est de hereticis qui deuiantes a via fidei in deum multipliciter peccāt. ¶ C. Uidea mus igitur quot modis dī heretici. qua pena ferriatur. qualiter ab heresi rediēs recipiatur. ¶ C. Hereticus dicitur fer m. ¶ C. Hereticus dicitur q. falsam de fide opinionem vel gigit vt heresiarcha sicut arrius sabelli. 2. macedo. vel sequitur vel qui heresiarcham imitatur sicut arriani sabelliani 2. macedoniani. vt. p. b. an. hec. xxiij. q. iij. h. r. i. c. u. s. 2. c. quid. S. sabelliani. 2. S. arriani. S. macedoniani. Scdō mō pōt h. r. i. c. u. s. appellati q. cūq. aliter scrip. turam intelligit q. sensus spiritus sancti flagitat a quo scripta est. licet ab ecclia non recesserit. vt. xxiij. q. iij. heresis. Tercio modo dicitur h. r. i. c. u. s. qui a sacramentis ecclie se communiōne fidelium est diuisus. vt. iij. q. j. quod autem. Quarto modo dicit hereticus sacramentorum peruersor. vt symoniacus qui emit 2. vendit sacramenta ecclie. vt. j. q. vlti. paret. Quinto modo dicitur hereticus dubius in fide. vt. j. eo. c. j. Nam firmi

er debemus credere. vt. S. de summa trini. 2. fi. ca. firmiter. xxiij. di. quando e. p. xxiij. q. j. a parte. vnde leui argu mento a fide deuians h. r. i. c. u. s. censet vt. C. e. ti. l. ij. Sexto modo dicitur hereticus qui romane ecclie priuilegiū ab ipso summo ecclie saris capite traditū auferre conat. vt. xxiij. di. c. p. i. mo. ¶ C. Est autem fides de re non vi. s. vt. de pe. di. iij. in domo. de con. dis. l. iij. venit. Et est sciendum qd omnes h. r. i. c. u. s. sunt hodie damnate. vt. j. eo. ti. ad abolendam. ¶ C. Punitur h. r. i. c. u. s. 2. p. i. r. a. canonica quattuor modis. ex communicatione. depositione. reruz oīum ablatione. 2. militari persecutione. exco. c. a. r. d. e. q. oīs h. r. i. c. u. s. siue ma. gnu. siue pu. siue manifest. siue ocul. t. exco. c. a. r. d. e. est ipso iure maior exco. c. a. r. d. e. vt. j. e. ti. ad a. bolēdā. nō obstā. te distinctio. legali que iter maiores 2. minores h. r. i. c. u. s. 2. distinguere. C. e. l. q. m. ¶ Item depositione. q. siue sit cle. ricus siue laycus papauel imperator. vel q. libet inferior. deponi d. s. ab om. ni dignitate. vt. xl. di. si papa. xxiij. q. j. qui contra pacem. j. eo. ti. ad abolen. dam. S. j. 2. ij. Clerici prius ab ordinib. bus de gradat. secularis relinquantur arbitrio potestatis animaduersione debita puniēdi. 2. sic ecclia tradit derictū depositum curie seculari. 2. relinquēdo ipsum vt. j. ad abolen. dā. S. j. 2. sic intelligi. S. de iudi. cum ab hō mine. j. de crimine fal. ad falsariou. j. de vrbo. sig. nouimus. non autem debet ecclia tradere depositum istū aut quidam male intelligentes dicūt qd ecclia manualiter 2. corporaliter tradere debet depositum iudici seculari. ecclia. enim pro damnatis corporaliter supplicat. vt. xxiij. q. v. reos C. de epi. audil. adiectos. Quomodo ergo traderet puniendos quos supplicando debet a pena erimere. alio quando. enī ecclia inuocat brachiū

seculare contra suos rebelles. vt. xj. q. iij. si quis sacerdotum. 2. c. perim. j. eo. ca. exco. c. amus. Qui uero inuenti fuerūt de heresi sola suspitione notabiles. nisi ad arbitrium epi se purgauerint simili sententie subiacebūt vt. j. eo. ti. ad abolendam. S. laycus. j. de sen. ex. vt. fame. in si. militari persecutione. q. si aliter fieri non potest manu armata 2. militari sunt ab eis omnia bona que iniuste occupata detinenda auferenda. quia sicut p. b. at yfidorus 2. alij sci 2. p. c. i. p. a. u. e. aug. Nulla iure possunt heretici possidere. iure naturali non. q. fm illud oīa sunt communia. vt. j. di. ius naturale. nec iure diuino. vnde ipse dñs. Aue. retur a uobis regnum 2. dabitur genti facienti fructus eius. Item labores i. p. i. o. r. u. m. iustitiedent. Item omnia sunt iustorum. vt. viij. d. quo iure. xxiij. q. d. vij. c. j. 2. iij. 2. S. ne de. vel mo. relati. Sed nunquid catholici possunt h. r. i. c. u. s. cos propria auctoritate spoliare. Cū qd sic. ecclie. enim generales auctoritatem eis prestitit vt eos exterminarent. concedit etiam idem priuilegiū eos exterminantibus qd euntibus in terre sancte subsidium est concessum. vt. xxiij. q. v. si nos. j. eo. ti. exco. c. amus. S. catholici uero. xxiij. q. v. si audieris. 2. qd. viij. legit occidit fines. Ceterum tñ satis v. tutum vt sem. p. fiat specialis edicto principis vel ecclie siue ne alias ex cupiditate vel vltione potius q. ex iusticia vel obedientia pugnare videantur. vt. xxiij. q. d. j. qd culpaf. 2. q. ij. c. j. 2. ij. q. iij. sex diff. ferentie. Sed qd si conuertuntur ad fidem nunq. eis ablata restituent. Rñō non nūi de gratia. vt. j. e. rit. vergetis. ¶ C. Sed qd si heretici habeat filios orthodoxos nunquid iure hereditario capient bona patrena. Uide tur qd non vt. j. e. c. u. r. g. e. n. t. i. s. sed con. radicunt leges. C. e. ti. l. manicheos.

ut superius dictum est. ¶ Quid autem iuris sit de ordiatis a prelatiis scismaticis. Non repeto hic quia materiam illam plene non habet de tempo. or. §. ordines conferri possunt. ¶ Item alienationes reze ecclesiasticarum facte per flatos scismaticos non valent. vt. §. c. i. siue effi scismatici pro intrusis habeant non valent alienationes. rj. qd. ij. alienationes. Siue pro nullis habeant reze ecclesie sub talibus flatibus vacare intelligant. vt. §. de pscript. c. i. r. §. de translat. pte. inter corporalia. Similiter alienationes talium nulle sunt. vt. rj. q. ij. si qd de rebust. ¶ In summa sciendum est quod si scismaticus volens redire ad unitatem ecclesie ad mandatum ipsius satisfacere debet et recipi cum impositione manus ut accipiat spiritum quod extra ecclesiam non est nec esse potest. vt. rj. iij. qd. j. dicitur pudenda. capi. scisma. Item quid si quis reconciliatus dicat secum circa ordinem misericorditer dispensatum. Probare habet et ab eo qui potest dispensare. vt. §. eodem. c. vlti.

De apostatis. Rubi.

Simus de hereticis et scismaticis. scilicet quod utrumque cadunt in apostasias. Ideo sub hac hic rubrica de apostatis. ¶ Est igitur sciendum quid sit apostasia que sint eius species. quia per apostatam feriantur et qualiter reuertantur recipiant. ¶ Apostasia est iteme rarius recessus a statu fidei obedientie vel religionis. Et dicitur apostasia quasi post statio. id est retro statio. vt. rj. q. vij. non obseruetur. ¶ Est autem triplex apostasia per se inobedientie et irregularitatis. Per se inobedientie quod recedit a fide.

ut iulianus apostata. de hoc habet. ij. q. vij. non potest. Inobedientie quod transgreditur spontanea voluntate preceptum. Adam et Eva. et qui sacris canonibus obedire contemunt. de hac habet. ij. q. iij. alieni. §. de maiori. et obe. si quis. Irregularitatis quod a statu religionis assumptum reredit ut cum apostatatur clericus monachus religiosus aliquis vel conversus. et de hac habet. l. dist. c. vltimo. dist. dist. dist. libet. rj. qd. j. legi. hec fit multis modis abijciendo tonsuram vel coronam. vt. rj. q. iij. eo. §. c. i. conuertendo se ad negocia secularia. §. de vi. et ho. de. c. ex litteris. §. de sententia. exco. in an diaria. r. c. ppendius. uxorem ducendo. vt. §. de de. coniuga. ex pte. habitum religionis abijciendo. vt. rj. q. iij. c. j. et ij. rj. q. j. omnes. r. §. eo. tit. fere per totum. ¶ Imponitur pena apostasie si in dicitur apostasia. nam apostata a fide hereticus est et sicut hereticus punietur. De pena hereticorum dic. vt. §. de here. §. puniuntur. Pro apostasia inobediente excommunicatur quis et efficitur infamis. vt. ij. question. iij. si quis a suo. r. rj. qd. iij. si autem vobis. §. de maiori. et obe. si quis venerit. c. cum in ecclesiis. Pro apostasia a religione efficitur quod infamis. vt. ij. q. vij. alieni. ij. q. iij. btiis. Interim ad ordinem vel dignitatem moveri non debet. vt. rj. q. j. legi. r. l. o. c. vlt. r. si sacrum ordinem in apostasia receperit et si suo fuerit recedat. abbas et priorem recepit tamen absque dispensatione summi pontificis ministrare non poterit in ordine sic suscepto. vt. §. eo. c. vlt. Et est iste vnus casus in quo phibetur episcopis dispensare cum reuersis et reconciliatis. Alius cum quod iterata in contrarium fuerit macularius. vt. §. g. vlt. saluberrimum. in fi. Tertius cum quod sciatur iterato recipi sacrum baptismum. vt. de c. dist. iij. qd. bis. r. c. eos. Quarta cum ad sub

personam fidei ordinem ab heretico recepit maxime cum presens habetur episcopus orthodoxus. vt. §. qd. vlti. conue. tribus. in fi. ¶ Sequitur in rubrica de reiterationibus baptismi. circa quod queritur an in reiteratione baptismi capere recipiatur. Ad hoc dicunt quidam sic. idem dicunt in reiteratione ordinis. alias qualiter per reiterationes faceret iniuria sacramento. vt. §. eo. tit. et lram. §. q. j. quod quidam. de con. dist. iij. ostendit. Item qualiter actus que non habent effectum induceret irregularitatem indispensabiles non sunt. quod alibi quod de iure non fortiter effectum non inducit impedimentum. vt. §. de despon. impub. litteras. r. ca. accessit. Puto verum quod character monachum conferret. vt. lxxij. dist. §. qd. ergo consecratur. ly casualiter quod de iure non fortiter effectus inducat impedimentum. vt. §. de biga. nup. r. c. vlt. §. de sponsa. ad audientiam. Quod autem de iniuriis fieri sacramento per iterationem verum est quod ad intentiones iterantium non quo ad veritatem. ¶ Circa apostatas a clericatu queritur an is qui primam tonsuram accepit et dimisit. ad eam deferendam possit compelli. Rideo sic. Nam per primam tonsuram iuxta formam ecclesie datam clericali ordo confert. vt. §. de eta. et quali. cum contingat tonsuratus igitur in clericum et sic ordinatus clericus est. vt. rj. di. deros. r. l. iij. dist. ex antiquis. vbi compellendus est ad habitum deferendum. vt. §. de vi. et ho. der. si quis ex clericis. r. q. iij. eos. Sed quid si ducat uxorem. dicitur quod si uxorem ducat corruptam vel secundam tunc quod irrevocabili a clericatu recessit. vt. rj. di. seriatim omne privilegium amittit. vt. l. iij. dist. qd. quis. idem dicunt si ad militiam se conuertit quasi ad vitam. si clericatus et in militia seu exercitum tunc non compellitur portare tonsuram. Lxxij. si clericus

dimisso habitu clericali simpliciter vivit et uxorem virginem ducat compelli debet. vt. dicit lxxij. idem dicit frater Ra. in summa sua. preterquam in tribus casibus. vnus est sicut ipse dicit cum clericus nullo modo vult retinere privilegium clericale. Alius si non potest clericalem ferre tonsuram sine scilicet dolo uxoris. Tertius cum iusta causa timoris exigit tonsuram vel habitum transformat. vt. §. quod me. cau. platur. Quod mihi non placet. Sed dico generaliter clericum uxorem non teneri nec compelli deferre habitum clericalem. cum enim uxorem oporteat secularibus negociis se immisceri. Torsura ipsius secularia exercere videretur perfecte in clericali ministerio vituperius reddere. vt. §. de de. coniug. Joannes. i. fi. Quod verum est nisi beneficium habeat. vt. ibi dicit. si tamen sua sponte tonsuram uxorem deferat retinet privilegium clericale. Nec ob id in eadem decre. dicitur quod igitur idem tonsuratus privilegium non potest clericali gaudere. Sed illud verum est quo ad quedam de quibus loquitur illa decre. §. eo. tit. ex pte. retinet autem privilegium illius canonis. rj. q. iij. si quis suadere. Nam illud privilegium idultum est non tam in favore clericorum quam in odium laycorum. vt. §. de sen. ex. contingit. ¶ Sed quid si clericus in sacris ordinibus constitutus uxorem ducat de facto. demum ad clericatum redeat nunquam potest cum eo episcopus dispensare. Rideo sic. vt. §. de de. coniug. sane. quod quis in summa moueat. quod clericus assumendo sacrum ordinem votum continentie solennizare videtur. vt. rj. dist. seriatim. vbi postea ostendo maius peccatum committitur violando votum solenne quam sit adulterium. vt. rj. qd. meliore. Sed episcopus non potest dispensare supra adulterium. vt. §. de iudi. ar. si derici. Clericus est quod potest dici. ¶ Quid de monacho fugitivo cui accipit in fuga positum

ms. Rideo suo monasterio sicut et
seruus. vt. xvij. q. ij. abbates. ff. de ac
qui. pos. l. j. §. p. seruum. ¶ Sed quid
si monachus sin ingreditur mona
sterium licetia abbatis sui vel iuris
auctoritate. quesitavacationis tēpo
re cui monasterio cedent pso vel fe
cundo. Rideo scdo. vt. xvj. q. vj. de la
pis in autē. de san. epi. §. si monach?
coll. ix. xvij. q. j. c. vno. Sed quid si si
ne licetia abbatis et absq iuris aucto
ritate monachus vagabundus s; mo
nasterium intrauit bona quesita va
cationis tpe cui cedent. Rideo si mo
nasterium primum vidit vagabundū
et neglexerit bona cedēt monasterio
secundo sicut et seruus pro derelicto
habitus prior domino non acqrit.
vt. C. de lat. lib. tol. vna. §. sed sam?
sed acqrit apprehēdēt. cum. vt. ff. de
stip. seruo. l. q. seruus. Ceterum si pri
mum monasteriū nō neglexit vaga
bundum sed reperit et reuocauit errā
tem tūc bona cedēt monasterio prio
ri. vt in autē. de san. epi. §. si monach?
coll. ix. j. Sed querit an monasteriū
compellat recipere monachū fugiti
uum. Rideo sic. vt. xvij. q. j. puenit. et
c. et q. xvj. q. j. quidam monachi. nisi
primum monasterium sit de dissolutio
ne suspectum. tunc effi trudet in mo
nasterio cautioni et strictiori cum om
nibus bonis que obtulerat primo vt
xvj. q. j. que si monachaz. et c. si quis
rapuerit. Sed obijcit delictum p
sone non d; redundare in dñum ec
clesie. vt. xvj. q. vj. si episcopus. Ad qd
rideo non videt rediudare. q; primum
monasteriū liberat a monacho nec
ci tenetur vterius prouidere. vt. xvj.
q. vj. de lapsis. §. de de. pñ. qd te. nec
bico res dādas fecit d; monasterio ni
si quo ad vltimū fructū in vita detrufi.
vt. xvj. q. vj. de lapsis. que mortuo ad
primum monasteriū bona redibūt. vt

ar. ad idē. C. de episco. et de raptores.
Sed qd si monach? fugitiuus in mo
nasterium reductus habuit abie
ctū reasumere nolit. Rideo sub gra
uī custodia carceret. vt. j. eo. tit. a no
bis. ¶ In summa notandum est q
monachus vel monacha et si pluries
deliquat abbas eius compellit ipm
recipere. vt. xvij. q. j. puenit. quod in
seculari clerico non cōtingit. vt. xlvij
disti. quoniam multa.

¶ De his qui filios oc
ciderunt. Rub.

Dest quā trac
tauim? de his que cir
ca fidem cōmittuntur
in deum. vt de iudeis
et sarracenis de here
ticis et apostatis. Nūc videamus de
his que in hoies delinquitur et nū
lominus in deum. et ideo de homici
dio tractemus. Sed q; inter alia ge
nera homicidiū parricidiū graui? re
putatur. de parricidio videamus. vn
de ponit hic rub. de his qui filios oc
cide. Sed aliter intitulat hęc rubz. in
ff. l. ad legē pompe. de pari. Et aliter
in. C. l. de his qui pat. vel si. occi.

¶ Est igit vidēdum qñ hoc particu
lare flagitiū locum h; et que sit pena
ipsius. et que circa delinquentes hmoi
dispensatio fiat. ¶ Scdm q; hic intit
ulat locum h; tū pater vel mater oc
cidit filium. sic effi loquitur de crea
pofite sub hac rubrica sed fm rubri
cam. C. locum h; cñ quisaliquem de
parentibus vel aliquē de libens oc
cidit? vt partem noie oēs ascenden
tes liberorū et o omnes descendentes
in infinitū intelligant. vt ff. de in ius
vo. l. q. cūq. §. vlt. et l. sed si hac lege. §.
libertos. locum etiā h; in collateralib;
bus. vt. ff. eo. tit. l. j. et in quibusdam

plonis alijs. vt in ea. l. et l. sed sciēdus
sed tqui opem prestiterit ita tenet si
aut ipse q; occiderit. vt. ff. eo. tit. l. vtrū.
et l. si sciēre. Item qui venenum emit
vt pñ. daret q; dare nō potuerit
lege pompeia tenet. vt. ff. eo. tit. l. j. in
fi. j. ¶ Libuimodi sceleris pena fm
leges hęc ē vt parricidia vergis san
guineis verberatus deinde in culleo
insuatur cum cane et gallo gallinacio
et vipera et simca deinde in mare pro
funde iacet culleus vel in amnem.
vt. ff. eo. tit. l. pena. vt et celum supsti
ti et terra mortuo auferat. vt. C. eo. tit.
l. j. Secūdm canones nō sic sed ipo
nitur pena intrusionis in monaste
rium. vt. j. eo. tit. c. j. et hoc vez est si is
qui filium occidit contingit et filios nō
haber alias secus. vt. j. eo. tit. intelleri
mus. Cum vero in lectis parentum
3 filij inueniunt oppreffi distinguuntur
vtr parentibus procuratoribus aut ne
gligentibus hoccauerit. In primo ca
su si parentes clerici fuerint ab offi
altaris debēt ppetuo abstineret eis
grauior q; laicis non tamen publica
nisi in publicum veniat pñia d; ipo
ni. vez si ex incuria parentū filij mor
tui inueniant in cuius illud oculnū
fuerit penitentia eis p arbitrio peni
tentiarij imponat. vt. j. de peniten. et
re. questus. In dubio aut psumit qd
ex incuria hoc puenit. arg. §. de p
sump. afferre. Unde et lex dicit qd re
pentini casus inqras. p coniecturas
materni pietatis est emendanda. vt
C. de inoff. testa. l. si mater. Nam qñ
mater pōt obliuisci filium. vt. ij. q. vj.
ad romanā. Item oēm affectū vincit
pñus. vt. C. de pñ. fu. l. j. pñm. Sed
si dubitet an ex incuria parentū pro
cesserit nō ide debēt esse securi nec ē
sine pena. s; tamē consideratio debet
esse pietatis. j. eo. tit. c. j. aliqua enim
pena d; eis imponi propter duplici
tatis ambiguum. vt. xvij. q. v. excom

municatorum. In his enim in quib;
periculum anime verit. in securio
rem prem est dedinandum. vt. v. dis.
ad eius. §. de spon. iuuenis. l. distic. si
qua semina. et c. si quis volūtatē.
¶ Dispensatio igit adhibet circa pe
nitentia ipo strione que arbitraria ē.
vt. j. de peni. et re. questus. nō vt cū
homicida quo ad ordines dispense
tur. quia homicidius enorme delictū
est et indispensabile. vt. §. de tempo. or
di. questum.

¶ De infantibus et lan
guidis expositis. Rub.

Dsuperiori ru
brica tractauim? de his
qui si. occi. sed q; necare
vt qui filius non alit. vt
ff. de lib. agn. l. necare. et
lrry. dist. pascē. et expositi sanguino
lēti dicunt. vt in rub. C. vbi sic adijci
t de his qui sanguinolentos nutrien
dos acceperunt. Ideo subijctur hic
rubri. de infantibus et lāg. expositis.
¶ Videamus igitur quid sit expone
re. qui dicant exponi. que sit pena ex
ponērium et an exponens recollige
re valeat quem exponit et infra quor
dies. ¶ Exponere est extra se pone
re. solēt enī aliqui relato pietatis of
ficio infantes vel languidos ante ec
clesias ponere vt eos aliqui moti mi
seratione colligant. vt. lrrxvij. distin.
si expositus. ¶ Dicunt autem expo
ni filij serui liberi. vt. j. eo. tit. c. vno.
¶ Circa materiam expositiōis sic di
stinguendum est. exponitur aliquis
a patre vel domino vel ab extraneo.
si a patre vel a domino aut necessita
te aut spōre. Si spōre nūq; poterit
eā postea recolligere. nec enim suus
dicere poterit quem penitentem cōtem
pñit. C. eo. tit. l. j. et ij. Si necessitate
et ij

4

r
Expo
nere
qd sit

rei illicite vel licite. Si licite ut cum quis proficit porcos vel alias bestias de sua legere vel de arboribus aues circumspicit et neminem videns fundat vel manu lapidem iactat et cum locus non esset hominibus praevius aliquis casualiter in ictu lapidis occurrens percutitur et moritur. et alia exempla per se ponere potest quilibet studiosus. ut. j. eo. ti. lator dilectus. ex litteris in alia ex litteris significasti. Jo. et c. quedam assensuris. l. di. hi qui arborem. sepe contingit. et c. si duo. In his igitur et consimilibus casibus opera datur rei licite. sicut dictum est. et adhibet ois diligentia que potest adhiberi et de innoxio est is qui occasione mortis praestat et praestat iura predicta. Si autem rei illicite opera datur vel si non adhibeatur diligentia et cautela que potest de morte imputatur exempla pone in hoc. j. eodem titulo. continebatur. ad audientiam. tua sicut. l. di. derico iacente. q. te eor. et c. si qua femina. De voluntario homicidio pone exempla. j. e. c. l. di. si quis voluntate. Unus autem non omitto notare q. frater Ray. in sum. sua duo scripsit que nisi ad iuris intellectum redacta fuerint simplicium animos subvertere possunt. ¶ Dicit enim q. homicidium lingua committitur tribus modis precepto consilio et defensione et quodlibet istorum mortale est. hoc sic intelligendum est. scilicet in precepto iniusto vel eius qui praecipit auctoritate non habet. Item in consilio iniusto et corrupto et in defensione ut ponemus inferius. Alias si iusto precepto iudicis vel potestatis. iusto consilio assessoris. legitima defensione interveniente homicidium nulli peccatum committitur. primum probatur. xxij. q. iij. questum. secundum. xxij. q. iij. illud tertium. xxij. q. viij. a. §. his ita. usque ad. §. in registro. et c. unde vi. l. j. C. ad le. cor. de sic. l. j. Item et aliud scripsit frater Ray.

q. homicidium voluntarium semper morale peccatum est et enorme. Et hoc intelligendum est generaliter esse verum. Fallit tamen in exceptis. ut per inferiora patebit. ¶ Pena homicidii spiritualis est penitentia. Et ideo videndum est de pena homicidii corporalis circa qua taliter est distinguendum. L. d. mittit homicidium autem per mortem aut per mortem vel per mortem. Item aut sponte aut necessitate aut casu. Si per mortem et sponte homicidium sit commissum. trahit clericus irregularitatem indispensablem ut etiam remanere non possit in executione ordinis susceptorum. ut. l. di. mi. nox. et j. q. vij. si quis oem. et de co. di. j. §. j. sed deponat. ut. l. di. si quis vidua. Sed si laicus fuerit ad ianuam ecclesie semper iaceat et communionem in exitu vite sue recipiat. ut. l. di. si quis voluntate. Sed si laicus fuerit honestior loco positi deportari solent. qui secundo grado sunt capite puniuntur. ut. ff. ad le. cor. de sic. l. qui cede. et l. iij. §. leges. Et in hoc casu fateor me errasse in quadaam glo. qua posui. j. eo. ti. lator. et incipit quibus magna sit materia de homicidio. quod effi ibi dixi in homicidio occulto dispensari posse post perpetratum penitentiam in ordinibus iam susceptis et suscipiendis per. ca. l. di. de his vero. in mediocribus criminibus locus habet. et de talibus loquitur canon non autem habet locum in homicidio et in aliis enormibus. ut. §. de re po. ordi. questum. Et hec locum habent in homicidio voluntate commissum. ¶ Sed si necessitate homicidium committatur aut evitabili. aut inevitabili. si inevitabili. et tunc nullum est peccatum nec contrahitur aliqua irregularitas quo ad ordinem iam susceptos. ut. j. eo. ca. interfecti. ad superiorum aut non poterit promovere. eo q. et si in necessitate voluntarie tamen occidit. et lex promotionis in facto consistit. ut. xv. q. j. c. vlti. Ceterum si ne-

pena
homicidii
spiritualis
est
penitentia.

cessitate evitabili post perpetratum nias remanere in executione ordinis per se suscepti iure communi. non autem ad superiores committitur. ut. l. di. de his clericis. Ubi autem casus si dabat opera rei licite. ois diligenter fuit adhibita. nec pactum omittit nec irregularitas praestat in suscipiendis ut. j. e. ti. lator. et in aliis iuribus q. no. §. c. ti. §. casu. si vero rei illicite. tunc non promouetur et promouetur de iure non administrat. ut. l. di. clerico. et j. eo. ti. sicut. In promouendo autem dicunt quodammodo qualitercumque quis homicidium committat. promoueri non potest. quia sicut superius dixi lex promotionis in facto consistit. Et intelligunt de cre. illam. lator. de dispensatione loquuntur. Cuius autem puto q. loquatur de iure communi. Aliquando tamen committit homicidium voluntarie. nec delinquit et tamen irregularitas praestat. ut. l. di. alii quantos. et hoc secundum bastianum etiam si ante baptismum homicidium sit commissum quod secundum eum in baptismo delectur omnis irregularitas ex peccato contracta. sed illa que sine peccato provenit non delectur. quia baptisus tollit praeteritum et sequelas eorum et quod peccatum non est inter peccata solui non debet. Item in baptismo culpa dimittitur sed non aboletur. xxvj. di. deinde. et c. vna tantum. Alii autem dicunt et verius sicut puto. q. si homicidium fiat sine peccato vel cum peccato ut cum iudex assessor vel executor occidit ante baptismum non impeditur post baptismum et pro hac sententia sunt duo canoness. l. di. aliquantos. et c. si quis post acceptum. ¶ Sed cum quis furem nocturnum diurnum si se telo defendit sine peccato occidit se et sua liberando. ut. j. eo. c. interfecti et c. perfodiens. ff. ad le. acquil. l. itaq. §. lex. et ff. ad leges. cor. de sic. l. furem. ¶ Queritur an permittatur preveneri in ictu occidere violentem. Responsum est esse repellere iniuriam vel pro-

pulsare. ut. ff. ad leg. acquil. l. sciam. C. unde vi. l. j. ff. de iusti. et i. l. ut vint. j. di. ius naturale. in quo violenter primum repulsio sufficit autem terror armorum ut. ff. de vi et vi armis. l. iij. §. si autem. ¶ Sed nunquid si me percutias et fugias audeo te incontinenter insequi et repercutere fugientem. Respondeo non. quod hoc non fieret ad propulsationem sed ad ultionem quod ad solam iudicem spectat. Nam vigor iudicarij et tutela iuris publici est in medio constituta. ut nullus sibi sumere audeat ultionem. ut. C. de indeis et celi. l. nullus. Et hoc eodem est clericis et laicis. scilicet iniuriam propulsare rerum et personarum. ut. §. de appel. significaverunt. j. de sen. excus. si vero. et c. ex tenore. Contrarius autem videtur per id quod legitur. j. eo. titu. suscepimus xlvj. di. sedicónarios. xxij. q. d. vij. c. j. et c. conuenior. Ad hoc dicunt quidam q. licet laicis. clericis vero non. Ego credo q. clericis et laicis licet iniuriam propulsare et repercutere. Distinguitur tamen q. aut vis inferatur personae aut rebus. Si persone. tunc est vis propellenda antequam fiat. Nam et insidi autem vitare licet occidere. ff. ad leg. acquil. l. iij. et v. et ut dixi in priori. §. superior. si tamen aliquis vi factam repellat potius presumi de q. causa defendendi fecerit q. violandi. ut. ff. ad le. acquil. l. si per plagas. §. tabernarius. et hoc si percussor voluit denuo percutere alios quin si nolebat et alter nihilominus repercuterit potius presumitur q. hoc fecit animo violandi q. animo propulsandi. Sed si iniuria inferat rebellis est illata repellere. et propulsare inferenda. ¶ Quod ergo de vim vi repellere in hoc requirantur ut hoc fiat de defendendo non violando. ut. xxij. q. j. quid culpatur. ff. ad legem acquil. l. scientiam. et cum moderamine fiat defensio. ut. §. de restitutionio. spo. olim

¶ un

6
Bellū
de iur
sum
qñq
mōis.

causam in fi. si quis tamen modera-
men excedat et non ex proposito vide-
re non teneri. vt. ff. ad leg. acquil. l. si ex
plagis. §. tabernarius. Sed contra-
rium velle videtur de re. illa olim cam.
j. eo. c. significasti nobis. in fi. Item in
continenti debet quis vim repellere
vt. §. de appel. significauerunt. Et hec
tria membra intelliguntur. ex l. vna. C.
vnde vi. l. j. ¶ Unde subsequenter no-
tabis quod bellum est iniustus quicquid mo-
dis. Ratione persone vt si fuerit pso-
na ecclesiastica cui non est licitū san-
guinem fundere. vt. xxiij. q. viij. clerici
et. c. his a quibus. Rōne rei. vt si non
est pro repetendis rebus vel p defen-
sione patrie. vt. xxiij. q. ij. c. j. et ea. cau-
sa. q. viij. si nulla. Rōne cause. vt si nō
propter necessitatem sed propter volun-
tatem pugnatur. vt. xxiij. q. j. noli. Item
ex animo est iniustus vt si fiat animo
vindicandi vt superius dictum est. Item
si nō fiat auctoritate principis. vt. xxiij.
q. j. quid culpatur. et. q. ij. c. j. Notabis
igitur quod quicumque post baptismum in
causa sanguinis iudex fuerit assessor
notarius executor. aduocatus. siue p-
actor siue p- reo. licet aliqui distinge-
runt inter istos. et generaliter qui ali-
quod ministeriū iudicio seu vindicare
sanguinis presterint irregularitates
incurrunt. li. di. aliquantos. et. c. si quis
post acceptū. §. ne de. vel mo. sniam
sanguinis. j. de exco. p- c. litteris.
¶ Sed si quis iudex secularis consi-
lium querat a clerico perito. vel prin-
ceps a prelato. Rōne pōt clericus gra-
tiam conferendo cum iudice seculari
dicere fures latrones incendarij ho-
micide sic sunt puniendi de iure ciui-
li. vt. v. questione. v. de lator. non de
scendendo Ad aliquod factum vel ca-
sum aliquem specialem. vt sic potius
cōsuleri quā suggerentis opera fun-
garur. vt. ff. de questio. l. j. §. qui qstio-
nem. Si tamen clericus faciat vel cre-

dat iudicem habere coram se causas
criminis de quo querit responsiones
honeste declinet preterquam si clericus
posset penam criminis recta consci-
entia reducere ad civilem. et sic intelligi
potest. xxiij. questione. vltima. pessi-
mam. in fi. ¶ Item queritur an cle-
ricus de suis malefactoribus conque-
ri valeat iudici seculari. Rōdeo sic cu-
uoliter perens sua sibi restitui et dam-
na resarciri. non vt malefactores in
in corpore puniantur. et si iudex ac-
cipi in puniendo procedat quod clericus que-
rela requirat. non est clerico impu-
tum. vt. j. eodem ritu. postulasti. et. c.
tua. et. xxiij. questione. v. c. j. et. c. vnum.
et. c. pena. et. ca. non nos. ff. de bo. lib. l. j.
qui cum maior §. j. ¶ Potest tamen
clericus malefactorem suum carcera-
ri perire. vt. §. de aposta. a nobis. §. de
depo. grauis. Item fustigari. vt. xxiij.
questio. vi. si res aliena. xij. questio.
ne. ij. fraternitas. xxiij. questio. v. ar-
cuncelliones. v. qñe. v. illi qui. vj. qñ.
j. §. verum in fi. ij. q. iij. §. item in cri-
minali in ver. ea rei conditio. Item vt
quis in seruitutem redigatur. vt. §. de
iud. ita quorundam. xv. qñe. vltima
cum multe. xxxvj. q. j. de raprobis.
§. de iud. et sarace. ad liberandas. Item
vt quis mutiletur spirituali mutila-
tione. hoc est vt suspendatur. v. qñ. v.
de lator. Item vt decapitetur s. spūa
liter. i. excoicetur vnde excoicatio dici-
tur mucro epist. xvj. q. ij. vñs. in fi. de
capitari em intelligitur quia pō qui
caput est ecclesie separatur. vt. ij. qñ.
viij. §. quia ergo. §. de here. vergentis
vnde qui excoicatur morti creditur. vt
§. qui si. sint legi. per venerabilem in
fi. ¶ Queritur de his qui procurant
aborsus an reputentur homicide. Rōdeo
sic quantum ad penam legales. vt. ff.
de pe. l. si quis aliquos. §. qui aborsioni-
bus. ff. ad leg. cor. de sic. l. mulierem.
Item quantum ad penam spūalem.

vt. j. eo. ti. si aliquis. et pñ ad irregu-
laritatem quod contrahitur ex delicto mor-
tali. vt. xvj. di. §. nunc autem. Sed pñ
ad illā enormē et indispensabile irre-
gularitatem quod contrahitur ex homici-
dio corporali de qua iura illa loquuntur
l. di. mīro. j. q. viij. si quis omnem de
cō. di. j. §. j. secus est. quia illa non tra-
hitur nisi cum permittitur homo gra-
diens super terram vel pauperiū ias
formatum. vt. j. eo. ti. sicut. xxiij. qñ. ij.
quod vero. et. c. moyses. Nunquid phisi-
ci et chirurgici poterunt promoueri. Rō-
deo si in arte phisice et chirurgie sunt
eruditi et in curis sūm arte pcesserint
nihil de contingētibus omittētes licet
aliquibus in contrarium cesserint medi-
cine. si eos conscientia non remordet
poterunt promoueri. vt. §. de etate. et
quali. ad aures et pñ ordinis ere-
quant. vt. j. eo. ti. tua. Consulo tamen
vt pñoti et maxime pñoti abstin-
neant ab opere practicali. et maxime
ab his quod sūm chirurgiā adustionem vel
in incisione requirunt. vt. §. ne de. vel
mo. sententiā sanguinis. j. eo. tua nos.
cum in nullo vacillare debeat consci-
entia promouēdi. vt. xxiij. distinctio. layci.
¶ Quid si plures rixati fuerit et vnus
occisus fuerit nescitur tamen a quo
vel cuius vulnerē. Nunquid omnes iur-
dicabuntur homicide vel irregulares
an nullus. Rōdeo quantum ad pecca-
tum omnes dicuntur homicide quod per-
cusserint et quod voluntate occidendi ve-
nerunt licet non percusserint. Item et
illi qui non occiderunt nec voluntate
occidendi habuerint. sed venerint pre-
stare auxilium occidentibus si forte is
aliquod impedimentum prestaret.
discretus tamen iudex maiorem pe-
nitentiam dabit primis quam secundis.
et secundis quam tertijs. Illi etiā nō sunt
immunes a culpa nec debent esse im-
munes a pena quod nō eripiunt hominem a
morte cum possint. vt. xxiij. q. vlt. si qñ-

tuor. j. et. ti. sicut digni. xxiij. q. iij. non
inferenda. et. c. vl. Sed si agere ex lege
cornelia vel aquilia id est vniuūsiūq
cōtemplari oportet. vt. ff. ad leg. cor.
de sic. l. vlt. is aut lege acqilia de occi-
so tenetur ex cuius ictu apparere occisus
et qui mortiferū vulnus infixit. vel qui
hōiem interemit. Alij quod non leraliter
percusserunt de vulnerato tenentur
vt. ff. ad leg. acq. l. huius scripture. §. j.
sed si dubium sit ex cuius ictu quis perierit
oēs de occiso tenentur. vt. ff. ad le. ac-
qui. l. ita vulneratus. et. c. concordat. j. eo.
ti. significasti. sed si chirurgie feriat nō
leraliter nec anio occidēdi nec alios
puocet. alij tamen feriūt et occidūt s. j.
discerni possit ictus clerici nō teneat
de occiso nec irregularitatem contrahit
homicidij. vt. j. et. ti. significasti nobis.
¶ In summa notandū est quod nō est
imūnis ab homicidij culpa quod potuit
hōiem a morte sed noluit liberare vt
j. eodem ti. sicut digni. §. illi autem.
ar. lxxvj. di. facientis. xxiij. q. iij. non in-
ferenda. et. c. qñ potest. et. q. v. reos. et hoc
cum constet illum iuste occidi. vt de
pe. di. j. periculose. xxiij. q. iij. c. vl. j. co.
ti. sicut dignum. Quidam tñ intelligūt
hoc in iudice quod auctoritate ordinaria
defendere potest. ille em solus vt di-
cunt ex precepto ad hoc tenet. vt. xxiij.
q. v. qñ malos. et. q. iij. forte in fi. Con-
sulo. tamē cuiusque priuato vt si potest
sine periculo sui eripiat hominem a
morte propter iura premissa. ¶ Tñ c
videndum est de dispensatione quod cir-
ca homicidas huiusmodi adhibetur
Cum homicida iusticie. s. iudice asse-
sore circutore qui iuste homicidium
commiserunt non dispensat in ordi-
nibus suscipiendi. sed in suscepi-
toleratur ex cā. vt. li. di. aliquantos. Cir-
ca homicidium necessitatis eritabis
lis non facile dispensatur. sed in ho-
mucidio necessitatis inuitabilis da-
tur pñiū vt homicidij non minister

¶ Inet
quan-
doplu-
res re-
netur
de occi-
ciso.

IO
alius
defen-
dere a
morte
an qñ
teneat-
tur.

II

etiam in ordinibus si susceptis. vt. l. de his clericis. non tamen quis deponitur. sed in suo ordine tollatur de iure et absque dispensatione per laicum. et sic loquitur. i. co. ti. c. ij. Circa homicidium casuale. quod nulla culpa precessit non est necessaria dispensatio. Circa homicidium casuale quod culpa precessit. sit dispensatio magna maior et maxima Magna ut promissus ad sacros ordines non in eis. sed in minoribus tolleretur. vt. i. co. ti. continetur. Magna ut etiam in maioribus tolleretur. vt. l. de clericis. Magna ut promouetur. vt. i. co. ti. lator. Circa homicidium voluntarium non iuste non necessarium nec ulla cogere necessitate non dispensatur. vt. dist. i. eo. §. committit.

De torneamentis. Rubrica

Alia in torneamentis

homicidia sunt. Quidcirco post tractatus de homicidio sequitur rubrica de torneamentis. Quidendum est igitur quid sit torneamenta. quare fieri prohibentur. et que sit pena pugnantis in torneamentis. Circa torneamenta dicunt quedam nundine vel ferie in quibus milites ex edicto convenire solent et ad ostentationem virtutis suarum et audacitatem congregari. vt. i. co. c. j. Causa prohibitoria sunt mortes hominum et animarum pericula que inde pueniunt vt. i. co. d. c. j. et licet alias possit fieri gratia ostendende virtutis et causa experiendarum virtutum. vt. ff. de postu. l. j. §. item senatus. et ff. de prescript. ver. l. solent. et si in colluctatione damnum datum sit non agitur lege acquilae. nam virtutis exercende et glorie causa non causa iniurie damnum datum est. vt. ff. ad legem acquilae. l. qua

actione. §. si quis in colluctatione. In hoc tamen casu secus est. quia pugnatibus et concertantibus pena infligitur. ludus enim ille notius est. et ideo reprobat. vt. ff. ad leg. acquil. l. nam ludus quis aures ludos appellat et quibus crimina oriuntur. vt in consilio. ff. circa finem. C. Pena concertantium in torneamentis hec est. quia si quis alius occidat siue in sistendo siue in resistendo. homicida est voluntarie enim occidit. et ideo punitur. pena volitarii homicidii saltem quoad canones. et si non quo ad penam legalem excusante edicto. de penam voluntarii homicidii dixi. §. titu. proprii. §. committit. Sed dices quod resistens tem excusabit defensio et necessitas. Ad quod respondeo ad hanc necessitatem vltro et exposito quis se ingerit. et ideo non minus homicida censetur. vt dixi. §. titu. proprii. §. necessitate. Si vero quis in torneamento fuerit occisus. quantum morienti et postea penitentia non negetur. ecclesiastica tamen careat sepultura. vt. i. co. d. c. j. in si. si tamen ad torneamentum venerit animo concertandi. nam si venerit causa debita erigendi vel alia sua negocia exercendi secus erit. vt. i. co. titu. ad audientiam. Et nota per hoc conceditur quod maius est. penitentia. et denegatur quod minus est. scilicet ecclesiastica sepultura. quod sit ad terrorem et correctionis exemplum. et simile. j. de rap. super eo. Leniter autem interdicitur ecclesiastica sepultura. Et ratio est quia sicut impio non prodest sepultura preciosa. ita non obest per sepulturam aut nulla. vt. xij. q. ij. anime defunctorum. Sunt et alia que inhiibent ecclesiasticam sepulturam. mortis infidelitatis. vt de conse. dist. j. ecclesiam. Item obeuntis manifesta iniquitas. vt. lxxvij. dist. c. vi. Usurarium exaccio. vt. j. de pili. quia in omni

bus. imo hoc generale est in quolibet decedere in peccato mortali per suam de fur. c. ij. xij. q. v. placuit. xij. q. ij. p. obeuntibus. xij. q. ij. cypranus. §. de sta. mo. monachi. §. qui de. Item inhiibet ecclesiasticam sepulturam interdictionem ecclesie. vt. j. de sen. exco. a nobis. §. de sepul. sacris. C. Quid militibus qui ad torneamentum iucunt animo pugnandi non tamen occiderunt nec passerunt. Item quod de his qui aliis bellis interfuerunt nec tamen occidunt nec mutilant. nunquam poterunt promoueri si in torneamentis vel bellis aliqui sunt occisi. Ad primum respondetur quod non eo quod ad rem damnatam et prohibitam accesserunt. Ad secundum sic dico. quod si quis interfuit bello licito nec occidat nec mutilent nec causam mortis stat si alius sit idoneus poterit promoueri nihil enim interest qui occidat vel causam mortis prebeat. vt. ff. ad l. cor. §. sic. ca. l. nihil. Si vero in bello illicito. tunc impendit propter culpam predecem. xv. q. j. c. vi. de pe. di. j. si quis cum telo ar. ad hoc j. de de. p. assentium. et c. continetur.

De clericis pugnatis in duello. Rub.

Alia sepe pro

uenit homicidium ex duello. subsequenter ponitur rubrica de clericis pugnatis in duello. Quidendum est igitur quid sit duellum. vnde dicatur. an layci licenter faciant duellum. Et que pena imponenda sit clericis pugnantibus in duello. C. Duellum est singularis pugna que fit ad probationem rei alicuius. ita ut per hunc modum sepelaturum offert si vicerit perbasse credatur. si non vicerit defecisse in probatione putetur. C. Dicatur autem

duellum quasi duorum bellum. Dicatur et monachia quasi vnica et singularis pugna a monachis quod est vnus et machia quod est pugna. C. Duellum etiam inter laycos prohibetur. quia in duellis deus repratur. vt. ij. q. v. monachiam. et scriptum est. non temerabis osim deum tuum. vt. xij. q. ij. queritur. Nec obstat exemplum David pugnantis cum golia. vt. ij. q. v. monachiam qui privilegia paucorum non faciunt contra legem. vt. xvi. q. ij. non exemplo. In his enim que praro sunt miraculus est. vt in aut. de consu. §. j. circa medium colla. iij. t. Item non ob. quod crimen maiestatis dicitur crime perduellionis. vt. ff. ad legem iulianam. l. vlti. non enim idcirco vocatur crime perduellionis. quia probari potest per duellum sicut quidam intellexerunt et male sed dicitur crimen perduellionis. id est crimen hostis vel hostile vt. ff. de verborum signi. l. quos nos hostes. Item dixerunt quidam licere hoc laycis per l. ff. ad legem aquilae. qua actione. §. si quis in colluctatione. Sed ne illud placent per l. j. C. de gladiato. l. vna. lib. j. Item quidam dicunt hoc licere in locis in quibus talis viger consuetudo inducentes illud pro se quod mos erat crimen non erat. vt. xij. q. iij. questione. iij. obijciuntur. Sed illud fuit diuina reuelatione concessum que mos quandoque fas censetur. per quam sicut Jacob a mendacitio israelite a furto. et Sampson ab homicidio. sic et patriarche et alij viri iusti qui plures simul leguntur habuisse viros ab adulterio excusantur. vt supra de diuot. gaudemus. §. quia vero pagani. Alij autem distinguunt vtrum quis offerat an suscipiat duellum. et si suscipit vtrum sponte. an a iudice delatum. Si enim quis offerat ac oblatum sponte recipiat. mortaliter peccat si vero iudic

ce cogente delatum cum aliter periculum coporis vel rez non possit eua-
dere excusaf. vt. s. de homi. intercasti.
Uerius autem puro q. etiam offerens
zoblari sponte suscipiens siue iudis
ce insistente mortaliter peccet. quibus
is q. iudice deferente inuit? suscipit
zcomittit excuset non a toto sed a q.
to. meri? enim ille peccatus attenuat
non proxius excludit. vt. s. qd. met. ca.
sacris. potius enim deberet oia ma-
la pari q. malo consentire. vt. xxij. q.
v. itane. z. si homicidium in duello co-
tingat fieri. oia irregularitatem pu-
to contrahere. f. differentem. suscipie-
rem. iudicem. deferentem. seu aucto-
ritatem. prestantem. duelli commissi-
sionem. z. assessorum ad hunc modum
probandi consilium dantem. vt. no. s.
de homi. s. notabis. **¶** Pena pu-
gna tantum in duello si sint clerici est
dep. s. si tuncq. mors neq. mutilatio i-
teruenierit poterit dispensari. vt. j. e.
c. j. Sed si homicidium interuenierit
adhuc potest in beneficio dispensari
vt. j. e. c. j. z. ij. in fi. Quod ergo alibi di-
citur cum homicida dispensari non
posse. vt. l. di. miroz. j. q. vij. si quis ois
traditiones de cons. di. j. s. j. s. de tē.
or. ca. vi. in officio locum habet alias
etiam dispensatur in beneficio non
in officio vt. xxvij. di. presb. yrcu. l. di.
studeat. Sed nunquid talis homici-
da habebit ex dispensatione benefi-
cium vt titulum aut sit pendens. Uide-
tur quod stipendium vt sic quasi iay-
eus habeat et extra ecclesiam vt. xxij.
distinto. f. qui vero. Uerius puro
quod habeat vt clericus sit. benefi-
cium titulum eo quod decreta.
dicitur potuit tamen eis eo circa ha-
bendum beneficium misericorditer
dispensari.

De sagitarijs. Rubrica.

Actum est supra de homicidijs i ge-
nere. sed q. sagitarij z
bathistarij plerisq. ho-
micidia comittunt. id
hic de sagitarijs rubri. subijctur spe-
cialis. **¶** Uideamus igitur verum z
q. hoc officium sit prohibitum exer-
cerit qua pena tales puniant. **¶** Xia-
ni aduersus xpianos nō possunt hoc
officium exercere. vt. j. eo. c. vno. Qd
vez ē si bellū fuerit i iustū nā si iustū
q. ubet genere armorum est vtendus i
mō vt vincatur dolis est iustū iustū
stendum. vt. xxij. q. ij. dñs. z. qd. vij.
vt prudem. iuxta illud. Nihil refert ar-
mis contingat palma dolisue. Et ali-
bi. Dolus virtus quis in honeste req-
rat. Sed cōtra paganos z psecutores
fidei xpiane potest hoc officium exer-
ceri. **¶** Pena autem exercitū hoc
genus armorum contra xpianos est
anathema. vt. j. e. c. vno. p. ieter cōm
penam homicidij de qua dixi. s. vt ti-
tulo proximo. **¶** Pena vt de homici-
s. notabis igitur. Sed an sit ea non
late sententia contra facientes stati-
ligentur. dubitatur. Dicunt enim qui-
dam q. vbi sub interminatione ana-
thematis aliquid prohibetur non i-
curritur excommunicatio si fiat p. hibi-
tum. vt. s. de iure pa. relatum secus
vbi sub distinctione. q. tunc statim i-
curritur. vt. s. de enu. ec. non eo min?
in fi. z. idem dicunt vbi mādatur ali-
quid sub pena excommunicationis.
vt. l. xij. di. saloni tane. Sed aliud est
vbi a iure sic mādatur aliquid vel p.
hibetur vt. xxi. di. per totum. Et est ra-
tio quia ius magis irascitur in contrē-
ptu ministri iuris q. in cōtempni su-
i ipsius. vt. ff. de arbi. l. si cum dies. s.
vlt. z. l. cessus. Alij autem indistincte
dicunt q. illa verba siue dicantur sub
pena siue sub interminatione siue sub

distinctione non hnt vim sententie
vel cōminationis. vt. C. cōmunia. et
epistolae per totum. Et in hoc plures
concordant. Unde hec decre. non est
canon late sententie sed ferende. z. si
mule. s. de magistris quanto.

De adulterijs z stu-
pro. Rubrica.

Mala in decalogo statz post homi-
cidij phibet mechya-
dum dicit nō occides
nō mechaberis. idcir-
co post tractatū de homicidio sequit
tractatus de adulterio. vnde ponitur
rubrica de adul. z. stupro. **¶** Uidea-
mus igit qd sit adulterij. vñ dicat qd
sit stupri q. admittant ad accusatio-
nē adulteri. z. itra q. tpa. ex q. cau. q. s.
ab accusatōe adulteri repellat. Itē
q. sit pena adulteri. z. q. stupri. Adul-
terij est alieni thori violatio. vt. xxij.
q. v. non mechaberis. vel deturpatio
sui. Nā q. dicitur cōmitti adu-
terium respectu vtriusq. s. cognoscentis
z cognite vt cū vterq. coniugatus cri-
st. quādoq. respectu cognoscentis
vt cū vxoratus ad solutas accedit. q.
tūc vxorem suam coinquinat. vt. xxij.
q. j. in coniugio. q. respectu cogni-
te vt cum solus ad coniugatam acce-
dit. Nā z illa similiter coinquat viri
suum. q. vir z vxor nō ad imperia iu-
dicant vt. s. de diuor. gaudemus. s. q.
vero z. xxij. q. j. si quis vxorem. Pro-
pria tamen loquendo adulterij in-
nupta committitur. vt. ff. eodem titu.
l. inter liberas. s. lex iulia. **¶** Stu-
prium est illicita virginis defloratio
quamuis et indiuidua stuprum con-
mitti dicatur vt in l. predicta proba-
tur. **¶** Ad huiusmodi criminis

accusationē admittit primo loco ma-
ritus vt pferat etiam patri adultere
si simul ad accusationē veniant. Nāz
z ppenfloze iure maior dolowz ex-
caturū accusationem credē dum est.
vt. ff. e. t. l. ij. s. si similis. quod vez est
nisi p. maritum aut infamē arguat
aut doceat colludere magis cū vxore
q. ex animo accusare. vt. ff. eo. ti. l. ij.
Presertim marit? oib? extraneis lmo et
si extrane? pri? accusationē iustituit p-
fert marit? oimodo nō ex negligētia
sit puentus. vt. ff. eo. ti. l. si maritus. s.
si autem. **¶** Potest autē agi de adul-
terio siue sit vxor legitima siue non.
hoc enim an oia matrimonia perti-
ner. nec eni soli attrides vxores am. it.
z. vt dicit virgilius cōiuge pcepta nō
solos tangit attrides. sed in ea vxore
potest maritus adulterij vindicare
q. vulgaris sit. vt. ff. eo. ti. l. si vxor. Nec
ob. C. eo. l. si ea quet. l. si adulterium.
Leges enim ille non loquunt in vxore.
z. rēpone ibi adulterium. i. stupri.
his enim pmissuērimur. vt. ff. e. nt.
l. inter. s. j. Sed si cū spona de p. s.
ti adulterium cōmissum sit agit spō-
sus. q. nec qualecunq. matrimonij
nec spēm matrimonij violare permit-
tunt. vt. ff. e. ti. l. si vxor. s. diuus. xxvij.
qd. ij. qui desponsatam. in primis igit
maritum genitalis thori vndicē esse
opz. vt. C. eo. ti. l. q. uis. qui potest du-
plici iure accusare specialit? cōi. i. iure
mariti. f. sine inscriptione. Nec obst.
s. de produ. tue in prin. q. loquitur cū
accusat post dies nō iure mariti siue
meru calumniat ex sola suspitione vt.
iij. q. iij. s. aliquando. C. eo. ti. l. q. uis
z. j. e. ti. maritus. j. k. dies a tempore
diuorij numerandos. vt. ff. e. ti. l. pa-
ter. s. sexaginta. Et quod dixi sine me-
tu calumniēverum est nisi sit euidez
vt. ff. eod. titu. l. is cuius. s. vlti. Et qd
dixi ex sola suspitione ream vxorem
facere licet. verū est qd ex sola suspit

Stu-
prium
qd sit

tione reā pōtē facere l. v. v. est qđ ex sola suspitione accusabitur nō tamē condēnabitur. vt. ij. qđ. j. ff. de pe. l. ab sentem respō. j. nisi suspitio sit iure. vt. C. e. ti. in autē. si quis ei quē suspes cū. ff. de his qđ sui vel ali. i. i. sunt. l. filiū. ff. de presump. l. i. qđ. j. si peccauerit. 7 sic intelligo. xxiij. q. j. di cit dñs. post maritum admittuntur p̄p̄inqui. vt. C. e. l. q̄uis. oem̄s extra nei. Sed hec locum habent s̄m iura ciuilia cum agitur ad penam legale. secus cū agitur ad r̄p̄oī separationē q̄ tunc soluiro l. 3 accusare vxores de adulterio. teconuerso. vt no. s. q̄ ma. accusa. pos. s. possunt. Et nota qđ maritus admittit ad accusatiōē adulteri etiam si fuerit filiū s̄familias vt. ff. eo. ti. l. inter. s. filius. Nam t̄nuito patre hoc p̄d̄r filiū s̄familias. vt. ff. e. ti. l. filiū. Nec ob. ei si sit minor. xvj. annis si maritoni sui iniuriam p̄sequatur. vt. ff. e. ti. l. si maritus. s. lex iulia. tar. s. de resti. spo. ex parte. curatore actorē. vt. C. eo. ti. l. propter. 7

3 C In adulterijs accusatiōe sic proceditur qđ p̄ntē accusatorē accusato cū ad penam legalem agitur porrigit libellus quo porrecto proponi poterunt exceptiones dilatorie anteq̄ accusat̄ recipiatur inter noīa reorum. vt. ff. e. ti. l. maritus. s. p̄scriptiōes. 7 s. j. vt si dicat nupta que impetitur a se non esse incipidum cū nuptias non p̄cesserit nunciatio. vt. ff. e. l. q̄ vxor. i. l. denunciasse. Respon. j. 7 s. j. 7. ij. Et hoc fallit in crimine incestus qđ contravtrunq̄. i. adulterium adulteram simul interpretari potest. vt. ff. eo. ti. l. vim passam. s. vlti. possunt op̄ponit̄ peremptorie vt de lapsu quinquenij. vt. C. e. ti. l. adulter. post quinquenium 7 sex menses. vt. ff. eo. ti. l. si maritus p̄uenierit. vel si dicatur accusatorem destituisse. vt. ff. e. ti. l. j. s. j. potest mulier accusata excipere con

tra maritum qđ ipso similiter adulterium cōmitt. vt. j. e. ti. intellexim⁹. 7. c. tua. 7. s. de diuor. significasti. xxiij. q. vj. per totum. s. de iurciuran. tua. ff. so. ma. l. viro atq̄ vxore. ff. eo. tit. l. si vxor. s. iudex. Itē excipere pōt qđ accusatiōē remiserit. vt. xxiij. q. iij. si illic. vel qđ cā sibi reconciliauerit. s. de cōuer. cōiuga. gaudemus. 7 vt de hoc plenius no. s. q̄ ma. ac. pos. s. possunt.

C Sed nunqđ vxor obijcere poterit fornicatiōē spūalem marito accusati de carnali. Quidē qđ sic. Nā fornicatiō carnalis spūalis similes sunt. 7 idē operant̄ quo ad matrimonij se parandum. vt. xxiij. q. j. ydolatria. 7. c. iā nunc. 7. s. multo fortius similes sūt ad compensandū 7 operadum vt matrimonium dureret. Sed s. j. s. fornicatiōes diuersarum specierum sunt 7 res diuersarum sp̄erum non veniūt in cōpensatiōem. qđ spēs cum quantitate non compensatur. vt. ff. de pig. acti. l. si conuenerit. Uterius puto qđ compensatio fiat. C Item excipitur contra maritum accusantem vxores de adulterio si eam talem sciuit. t̄mores eius eam vxorem ducendo probauit. vt in eadem. l. si vxor. s. vl. Itē p̄ test vxor opponere marito accusanti qđ eam adulterandam tradidit. vt. s. de eo qui cognō. consang. vro. sue discretionē. Item qđ lenocinium fecerit. Sed hec exceptio si ante litem cōtel. opponat̄ accusantē repellit si p̄stea instat̄ accusandis habet. 7 accusatori penam induit. quia hec exceptio a muliere p̄posita viro hono rat. non mulierem excusat. vt. ff. e. ti. l. j. s. sed publice. 7 C Est autem leno qui adulterium subijcit vel precium pro comperto stupro accipit. vel dānatam de adulterio ducit vel sacns adulterium celat vxoris. vt. xxiij. qđ. j. ca. j. C Nuncestat videre de pena adulteri vel stupri. C Pena quide

4
Cno
qs di
cas.

pro adulterio s̄m leges imponit mortis. quasi pro sacrilegio. nam sacrilegos nuptiaz gladio puniri oportet vt. C. eo. titu. l. q̄uis. femina aut iure auctentico r̄i vberata in monasteriū recludit̄ quam intra biennium viro recipere l. 3 biennio trāslato vel viro mortuo anteq̄ vxores de monasterio educat̄ aduclera. tōsa. monasterio habitū suscepit ibi dum viuit per maneat. duabus partibus p̄p̄ie substantiē liberis applicadis. tertia ei⁹ monasterio si liberos nō habeat. parentibus extrantibus huiusmodi iniquitati non p̄sentientibus tertia p̄ applicatur due monasterio quibus predictis non extrantibus tota substantia monasterio queritur pactis dotarium instrumentorum omni casu seruandis vt in aut. vt nulli. iudi. s. manifesta. col. ix. 7. ponitur. C. de aduclere. hodie 7 si maritus in accusatiōe vxoris deficiat in probando teneatur ad rationē. vt in autē. vt liceat matri 7 autē. s. qđ nō plurimas. s. 7 causas col. viij. in autē. vt nulli iudi. s. aducleram col. ix. sed s̄m hoc vim volēs separari ab vxore indirecte cōsequi poterit qđ directe nō potest. accusabit̄ vxores de adulterio calūniōse si deficiat in probatione detruclē in monasterio. et sic indirecte sepabitur ab vxore. Ad qđ respondeo nō consequi quia non solum hoc fiet s̄m iura autē. sed als vir punitur in bonis. vel nō consequitur. qđ erit in voluntate mulieris sibi reconciliare maritum inuitum. vt dixi in hoc codē. s. s̄m verus testamentum mulier de adulterio cōuclra lapidabatur non autem vir vt xxiij. q. v. hec ymago. sed s̄cōm iura canonica in foro ecclesiastico agitur ad separationem. vt. s. de pcur. tue. vel ad dotis vel donationis amissionem. vt. s. de dote post diuor. rest. pletumq̄. C In summa sciendum est qđ

in quibusdam casibus 7 si mulier viuentē marito alteri carnaliter commisceatur. adulterium non committit vt si violentē fuerit oppressa. vt ff. ad. l. iul. de adul. l. vim passa. xxiij. q. v. proposito. Item si ignoranter cognita est ab aliquo quē viri sui esse credebatur. vt. xxiij. q. ij. in lectu. Itē si credēs. viz sui mortuū alteri nubuit. vt. xxiij. q. ij. cū p̄ bellicā. Itē contingit. qđ aliquę mulieres adulterij cōmittūt. 7 de adulterio accusari nō possunt. vt sunt ille qđ in caupona ministrat. quas vira virulas dignas obseruatione legū nō credidit. vt. C. eo. titu. l. qui adulterium cōmittit. qđ s̄m canones non p̄cedit. C De incestu autem summariū 7 breuiter differamus. C Incestus cōmittitur cum cognata 7 affine aliquando p̄ se solus aliquādo cōiungitur adulterio vt in nupta. vt. ff. eo. titu. l. si adulterij cū incestu. j. s. 7. j. In quo grauius crimen committitur qđ in adulterio s̄m leges. Si vero incestus p̄ matrimonium illicitū cōtractus sit vt. l. in pre allega. si adulterij. s. j. sed s̄m canones simpliciter 7 indistincte incestus vinit adulterium. vt. xxiij. q. viij. s. sunt enim. 7. c. adulterij malus.

C De raptoribus incendiarijs
rjs 7c. Rubrica.

Actū est supra

De adulterijs 7 stupro. sed qđ raptus aliquādo committitur in rebus vt. j. co. c. j. 7. ij. 7. ij. aliquādo in hominibus. vt. j. co. c. in archiepiscopatu. et. c. cum causa. et. c. accedens. 7 per hoc ad stuprum vel adulterium peruenitur. C Idco suble quentur ponitur hic rubrica de raptoribus et adiatur incendiarijs

7 et violatoribus ecclesiarum. ¶ Uidea-
mus igitur quod sit raptor: quis incendia-
rius et violator ecclesiarum de pena
ipsum. ¶ Raptor dicitur duobus mo-
dis. reus et hominum et maxime femina-
rum. Proprie autem dicitur rapina reus: et
raptor mulierum. Rapine crimen com-
mittitur cum aliquis per violentiam et apre-
res capit alienas non tamen ecclesia-
sticas nec ab ecclesia: quod tunc committe-
ret sacrilegium de quo inferi dicitur.
¶ Sit autem rapina cum armis aliquando.
aliquando sine armis. et diuersa est pena
ut iam notabo. ¶ Et est sciendum quod om-
nis raptor est fur sed non conuersus: quod
nullus improbius fur quam qui rapit. ut
institi. vi. bo. rap. in prin. Raptus mu-
lieris non solum committitur in virgine.
sed et in vidua et sanctimoniali. ut. xxxv.
vi. q. ij. raptos. et si quis non dicit rape-
re. Iudas tamen generalius accipit
raptum. id est per quolibet illicito coitu. ut
xxxij. q. ij. raptus est illicitus coitus
a corrupto dicitur. unde quod raptus
porci stupro fuit. Et ut plenius inrel-
ligas notabis quod aliud est fornicatio.
aliud stuprum. aliud adulterium. aliud
incestus. aliud raptus. Sed horum om-
nium pessimum est quod contra naturam sit.
vltus quidam contra naturam execrabili-
ter sit in meretrice. id est execrabilis in pro-
re. ut. xxxij. q. vij. adulterij. sed excedit
hec omnia cum vir nubit in femina. ut. C.
eod. tit. l. cum vir. Fornicatio idem videatur
esse genus cuiuslibet illiciti coitus. quod
sit extra viros legitimum tamen spali-
ter committi dicitur in usu viduarum et me-
retricum seu concubinarum. Stuprum
est illicita virginis violatio. Adulter-
rius est alii in thori defloratio. ut no-
bis. de his duobus. s. titu. pri. §. adulte-
rium. et §. stuprum. Incestus est cum
consanguinea vel affine. unde ince-
stuosi dicuntur qui affinibus vel consan-
guineis abutuntur. Raptus admittitur
cum puella de domo patris abducitur

ut corrupta in uxorem habeatur. si-
ue puelle solimodo. siue parentibus. si-
tum. siue utriusque vis illata constituerit. ut
probat hec omnia. xxxij. q. i. §. cum er-
go. Puniant raptos reus infra an-
num in quadruplum. post annum in sim-
plum re ipsa in quadruplum computa-
ta. ut. ff. vi. bo. rap. l. i. et. ij. Et hoc si ci-
uiler agatur. Si autem criminaliter tunc
distinguitur inter vim illatam cum armis
et sine armis. prima inducit deporta-
tionem. secunda tertiae partis bonorum amis-
sionem. ut institi. de publi. iudi. §. itez lex
iulia de vi pub. vel priua. Unde Iudas.
Uis priuata reus deponitur ab ordine re-
rum. Sed deportatur si vis armata proba-
tur. Pena vero canonica hic est ut ra-
ptor excommunicetur ab illo episcopo in cu-
ius dyocesi rapina committitur. ut. j. c. c. j.
vi. q. ij. placuit. Nam et raptus fori ratione
delicti. ut. s. de fo. compe. l. j. de sent.
et. a nobis. C. ubi de crim. agi oportet. i.
autem. qua in puincia. nec absoluet nisi
si prius emendet. ut. j. c. c. j. de ho. sig.
ex pre. Sed si satisfacere nolit cum pos-
sit vel emendandi plenam securitatem
prestare denegatur ei beneficium penite-
tie. Si vero usque ad obitum in obsti-
natione durauerit. et tunc emendatio-
nem vel emendandi securitatem prestare
rit. pena et sepultura ecclesiastica pce-
dunt. sed si in morte satisfacere non
possit. contrito viaticum conceditur. sed
sepultura negetur. ut. j. eo. titu. sup. eo.
Si vero in morte constitutus satisfacere
re promiserit si conualesceret. et ante sa-
tisfactionem decessit non negabitur. sed
ad satisfactionem compellens heredes.
ut. j. eo. titu. in litteris. Et si queratur
quare contrito sepultura negatur. cum
viaticum quod maius est omnibus sa-
crificiis concedatur. ut de conse. dist. ij.
nihil. Respondetur hoc fieri ad terrores
et simile. s. de tornea. c. j. Vel sit ad co-
lusionem cognatorum ut per hoc ad
satisfaciendum inducantur.

4.
Pena
rapto-
ri.

5. ¶ Raptus mulieris secundum leges capi-
te puniuntur et eius substantiam rapre
applicatur si tamen rapiat mulierem
honestam. secus si rapiat meretricem.
ut. C. de rap. virg. l. vna. in princ. et. ff.
de fur. l. verum. Nec distinguitur an vo-
lentem mulierem quis rapiat an inuitam.
spoliata propriam vel alienam. coniugata
vel non coniugata. Quis acius puni-
ri oporteat per adulterio cum adiectio de
raptus. tamen non paritur diminutio
nem substantie si ancillam rapuerit vel
libertam ut hic et alia multa leguntur
in l. palle. de rapu virg. Idem ac pena
puniantur raptos et eorum comites et
qui eis auxilium prebuerint. nec potest
rapta eligere consortium raptoris. et
si hoc fecerit perdat substantiam rapto-
ris sibi data a lege. ut in aut. de rap.
mu. que rapto. nubunt. coll. it. Sed
secundum canones raptor efficitur seruus ra-
pte nisi velit se redimere. ut. xxxvj. q.
j. de raptoribus. Item deus cum suis fau-
toribus excommunicari. ut. xxxvj. q. ij. §. j. et
iii. sed si rapta velit cum raptoze ma-
trimonium contrahere potest. j. eo. tit. ac-
cedens. Sed nunquam ex hoc incurrit
penam legalem. ut perdat dominium re-
rum raptoris. ut dicit aut. puto quod non.
nam legem illam abrogatam esse dico et
quo ad penam interdici matrimonij.
et quo ad penam contracti. ut. s. de se-
cun. nup. dñs. ¶ Raptos autem pue-
rorum abusionis causa exquiritur penis ca-
pitalibus puniuntur secundum leges. ut. C. ad
le. iul. de adul. l. cum vir. ff. ad le. cor.
de fca. l. iij. §. libidinis. Sed ubi hoc
scelus Plato committitur vindicandum
quod penam sanguinis infligere non po-
test. ut. xxxij. q. viij. quis et quibus. s. ne-
deri vel mo. iniam in flagella commu-
tat. ut. j. c. in archiepiscopo et simile. xij.
q. vj. c. ij. qd. ij. fraternitas. s. de iur.
deis postulasti. hñt quidam in rub. de
pdonibus. Et est sciendum quod perdo dici-
tur tribus modis. perdo est quod alios perdat

et spoliari. ut quod itinerariis et viatoribus
auferit bona sua. Dicitur et perdo mi-
les qui ultra stipendium sibi taratum
querit. idcirco enim militibus stipen-
dia sunt tarata ne dum sumptus que-
ritur perdo crassetur. ut. xxxij. q. j. milita-
re. Item predones dicuntur plati qui
per pauperum aut seruitium aliquod
impediunt legatorem vel alij plus extor-
quent a subditis quam soluant. et eorum
omnis lucrum sectantes querunt pre-
dam potius quam subsidium in subiectis.
ut. s. de censu. qd. plerique. ¶ Incendia-
rius est qui domos alienas arbores
vel segetes incendit igne apposito ex
odio vel vindicta. ut. xij. q. ij. cum de-
uotissimam. et. xxxij. q. viij. pessimam.
quod secundum canones est excommunicatus ipso
iure si ecclesia vel locum religiosum vel
cimiterium. vel ea que sunt in spacio
priuilegiato. ut. xvij. q. iij. sicut anti-
quus. incendit vel effregerit et de tali-
bus incendiariis et effractoribus lo-
quuntur iura illa. j. de sen. excom. c. o-
questi. xij. q. ij. canonica. postquam autem
tales incendiarii fuerint per ecclesie sen-
tentiam publicati per absolutionis benefi-
cio ad sedem apostolicam sunt mittendi
di. ut. j. de sen. ex. tua. Alij incendiarii non
sunt excommunicati ipso iure sed sunt exco-
municati per sententiam. ut. xij. q. viij. pessi-
ma. et. c. si quis membrorum. Nec ob. xvij.
q. iij. oēs. ibi enim lucus excommunicauit
incendiarios sui repositus. Sed secundum le-
ges incendiarius si dolo ignem appo-
suit. et ipse igne crematur aut capite
punitur ut. ff. de ince. naufra. l. qd. et
l. vl. et pe. ff. de pe. l. capitalium. §. qd.
ob inimicitias. fortuita tamen incendia si
tamen euitari non possent cum per negligen-
tiam eorum apud quos ortus sunt doli
non vicini fuerint ciuiler excommunicantur
ut quod iactura affectus est damni disce-
ptet vel modice vindicetur ut ibi. et. ff.
ad legem aquil. l. si seruus seruus. §. si quis
in suis cum tribus seq. §.

Dictum est su-

pra de rapto. sed quia omnis raptor est. ideo recte dictum est raptorem improbum fures esse.

ut in sti. vi. bo. rap. in prin. et quia omnis in lege sub eadem prohibitionem rapinas et furtum prohibuit. ut. xliij. q. v. penale

ideo hic consequenter de furtis agit.

Uideamus igitur quid sit furtum. unde dicatur. de qua re fiat que furti species et que pena. **F**urtum est contrahatio fraudulosa inuito domino aliene rei mobilis et corporalis que sit animo lucrandi. gratia rei vel possessionis vel usus. ut. ff. eo. ti. l. j. ideo autem ponitur in diffinitione contrahatio. quia sine ea furtum non fit. id est voluntas vel verbum interveniat vel scriptura. sola enim cogitatio furti faciendi non facit furem. ut. ff. eo. ti. l. j. neque verbum seu scriptura. ut. ff. eo. ti. l. si quis proxi. §. in verbo. et. l. in sciendo. et. l. falsus. §. si quis sui.

ideo autem dicitur fraudulosa. nam si quis aliquo errore ductus suam rem esse estimans et imprudens iure eo animo rapuit quasi domino liceat rem suam etiam per vim auferre a possessore. furti non tenet. ut. in sti. vi. bo. rap. §. quia tamen. Inuito domino id dicitur. quia si credit dominum permittit. et subest iusta causa credendi etiam si non erat concessurus. non tenet. Si autem non subest iusta causa credendi. hic tenet. ut. ff. eo. ti. l. si quis rem. Si tamen putat facere domino inuito et faciat eo volente peccat mortaliter et facit furtum nec agitur furti. ut. ff. eo. ti. l. in ter oēs. §. pe. Rei aliene ideo ponitur. quia rei que plenissime mea est non facio furtum nec teneo. furti actio. ne. secus si alius habet rem meam communem. ut. ff. eo. ti. l. si focus. Si ve-

ro alius in rem mea ius habeat. puta quia creditor vel bone emptor. facio quidem furtum et teneo. actio furti sed res non est furtiva. ut. ff. eo. ti. l. cum res. §. j. et. l. si quis qui re pignori. in prin. et. ff. de vfuca. l. sequitur. §. si re. Mobilis et corporalis ideo dicitur. quia in rebus immobilibus et in rebus incorporalibus furtum committi non potest. quia propter sui immensitatem et incorporalitate contrahi non possunt. ut. in sti. de vfucad. §. quod autem quia incorporalia tradi vel tractari non possunt. et ideo nec contrahi. ut. ff. de acre. do. l. servus. §. incorporalis. Apponitur autem lucrandi animo. quia si quis alienam ancillam meretricem rapuerit vel celaverit non lucratur sed libidinis causa non committit furtum ut. ff. eo. ti. l. verum. Item ponitur in diffinitione gratia rei possessionis vel usus. et ponitur hec tria lex. ff. eo. ti. l. j. quia quicquid non ratione rei vel possessionis sed solius usus causa rem alienam contrahit quis. ut. l. dist. quod factum et. ff. de rit. l. qui iuramenta. **D**icitur autem furtum a furto. id est nigro. eo quod clam et obscure et plerumque de nocte fiat. vel a fraude vel a ferendo. id est auferendo. ut. ff. eo. ti. l. pri. **D**e qua re fiat furtum satis per se ea que in diffinitione dicta sunt. **F**urtorum due sunt species. nam aliud manifestum. aliud non manifestum. **M**anifestum cum quo deprehenditur fur antequam veniat ad locum destinationis. **N**on manifestum cum quo fur non deprehenditur. ut. ff. eo. ti. l. j. et. l. iij. **I**tem furtorum quedam remanet in nomine generali. quedam transeunt in nomen speciale. verbi gratia. Furtum rei sacre dicitur sacrilegium. furtum rei publice dicitur peculatus. cum quis de pecunia sacra. religiosa publicave auferat. incipit. vel in rem suam vertit. ut. ff. ad le. iu. pec. l. pri. Sed et qui pecora ex pastuis vel ex armentis subtrahunt fu-

pena furti dup.

res sunt. sed abigei vocantur. ut. ff. de abigei. l. j. §. j. Item quod liberum homines sciens vendit vel emit vel donat furtum committit. ut. ff. eo. c. j. et tamen dicitur committere plagium. ut. ff. ad le. fauila de plagia. l. j. et. l. lege fauila. **P**ena furti duplex est cum civiliter agitur. Nam furti manifestum pena est in quadruplum. non manifestum in duplum ut in sti. de obli. que ex delictis. §. pena. Sed si criminaliter agatur pro furto non movetur. nec aliquid abscinditur. sed aliter castigatur in athenis. ut. nul. iud. §. vi. coll. ix. et. C. de furt. et seruo. cor. in autem. §. nouo iure. **Q**uod verum est si occulte et sine armis committitur sit crimen. Nam violenter aggressus aut cum armis aut sine armis. aut in domibus. aut in itineribus aut in mari. legalibus penis subiungitur. ut in eodem autem. ut. nul. iud. Regales sunt pene que habentur. ff. de pe. l. capitalium. §. crassatores. et. §. famosus. **E**t est sciendum quod tribus modis agitur furtum. civiliter ad penam pecuniariam. criminaliter ad penam legale ut dictum est. et conditione furtiva ad rem subreptam. nam furti actio pena petit legitimam conditionem rem ipsam ea res facit ut neque furti actio per conditionem neque conditio per furti actionem consumatur. ut. ff. de con. fur. l. si pro fure. §. furti. Et eodem modo si quis agit criminaliter pro furto poterit iterum agere civiliter. et e contrario. ut. C. quando civilis actio finit. cri. l. j. et. ff. de fur. l. vi. **E**t notandum quod si fur occidat in furando vel predaendo. non est per eum orandum. ut. ff. eo. ti. l. fures. Et est ratio quod presumitur quod decedant in peccato mortali. ut. xliij. q. v. placuit. lxxvii. di. neque. xliij. q. ij. pro obsecratis. **T**enet autem furti non solum is qui furatur. sed et is qui opere furti vel silum dedit. et silum dat qui plus detripellit et instruit aliquem ad furtum

faciendum opere fert qui ministerium et adiutorium prebet ad surripiedas res. ut in sti. eo. ti. §. interdum. ff. de ti. l. in furti actio. §. recte. et tenetur furti non manifestum. ut. ff. eo. ti. l. is qui opem non tenet de consilio quod tenet nisi furtum secutus sit. ut. ff. eo. ti. l. is qui §. si tu. Item quod cum fure partem furti est. Sed et ille reus est qui furti peritus domino querenti non indicat. ut. ff. eo. q. cum fure. Quod verum intelligo quo ad deum et quo ad peccatum. non quo ad legem humanam. Nam quam potest quis accipere peccatum in indicio nec turpiter accipit ut. ff. de condi. ob tur. cau. l. iij. §. viti. quod si debitum esset indicare. repetitur quod pro inditio datum esset. ut. ff. de condi. ob tur. cau. l. vlti. **E**xcusatur autem fur si pro necessitate famis furetur cibaria vestire vel pecus. ut de con. di. v. discipulos. secus si non esset extrema necessitas. tunc enim attenuaretur delictum non tamen excusaretur omnino. ut. ff. eo. ti. l. si quis pro necessitate. Quidam tamen dicunt quod nulla necessitas excusat omnino. ar. xliij. q. ij. fraternitas. Sed propter probabilis quod omnia excusatio sit si extrema necessitas furari compellat. quia tempore necessitatis omnia sunt communia. ut. xliij. di. c. l. xij. q. j. dilectissimi. xliij. q. vij. quod autem. ff. ad le. ro. de iact. l. j. §. idem. et. xliij. di. sicut hi qui per istam. Qui autem in tali statu furatur debet credere dominum permittitur quoniam furtum non committit. ut in sti. de ob. que ex de li. nal. §. furtum. **S**ed queritur quare quis excusetur a furto ratione necessitatis. et mulier non excusat a fornicatione quia famis necessitate committit ut. ff. de ritu nup. l. palam. §. non est ignoscendum ceteris ut dictum est. quod in mulieribus non contingit. **I**tem queritur quare quis excusetur ab homicidio in necessitate. hoc est in sui defensione commisso. non autem mulier a fornicatione. **B** h

tionem. ut dixi. Rñdeo q̄ altum aggre-
ditur aīo occidēdi si occidit. ipe quo-
dāmodo se occidit. 7 iō alius excusat
arg. ad hoc. ff. si quadru. pau. se. dica.
l. j. §. cum aīeres. 7 Est autē sciendū
q̄ fur semp est in mora. 7 iō non libe-
ratur interitū rei. sic nec violent⁹. vt
C. de furt. l. subtracto. C. q̄ me. cā. l. j.
Quod verū est nisi res intereat post-
q̄ fur eā restituēdam dñō obtulit cō-
gruo tēpore 7 loco. vt. C. de condi. fur.
l. vlti. 7. ff. eo. titu. in re furtiua. ij. §. ff.
de solu. l. si solutus. 7. ff. de usufruc.
l. mora. C. Restituit autē fur rē furti-
uam cū fructibus perceptis 7 q̄ perci-
pi potuissent a possessore priore vt. §.
de resti. spo. grauis. ff. de rei vendi. l.
si nautis. §. generaliter. 7 C. S. quid
si fur rē furtiuas suis sumptibus me-
horauit nunquid expensas repetet.
Rñdeo non. immo nec cis qui a fure
mala fide emit. vt. §. de reb. ecci. non
alie. ad audientiam. xvi. q. iij. vñuer-
sos. x. q. ij. hoc ius potest in si. nisi si
bi de euictione p̄sperit. vt tunc cōtra
furiū actorem possit habere regressus
vt. C. de euic. l. si fundum bonefidei.
aut repetit expensas. vt. §. de in inte.
restu. requisit. xij. q. ij. vulerane.
7 autē. de non alie. aut pmut. rebus
eccle. §. si q̄s igit. colla. ij. C. 7rē fur nō
liberat si rē reddat deteriorē 7 si res
perijt fiet estimatio eius temporis in
quo plus valuit a tēpore furti. vt. ff.
de condi. fur. l. in re furtiua. §. si ex cā
7rem heres furis insolidum tenetur
nisi quatenus ad euz puenit si solus
fuerit heres si autem fuerit cohere-
des quilibet tenetur p ea parte pro
qua heres existit. vt. ff. de condi. fur.
l. in conditione. dum tamē intelligas
q̄ si res furtiua ad vnum peruenit
rota. tunc non tenebitur restituere p
parte sed totam. vt. ff. cōmō. l. iij. §. he-
res. C. 7 In summa notandum est q̄
vroz in rebus mariti furtum cōmit-

tit. sed vir 3 eā non agit actione furti
sed actione in factū. qui tñ vroz opē
prestat ad furandum marito furti re-
netur. vt. ff. eo. tit. l. si q̄s vroz. 7. C. re-
rum amō. l. ij. 7rē serui filij furtū com-
mittunt in rebus dominoz 7 paren-
tum. sed cōtra eos furti nō agatur ni-
si seruis post manumissionē rē cōtra-
ctet. vt. ff. eo. tit. l. serui 7 filij. 7 instir.
de obli. que ex delict. na. §. hi autē fur-
ti aut nō solū in maiorib⁹ 7rē in mi-
norib⁹ iudicat. nō em̄ q̄ furto subla-
tū est 7 mens furātis arēdit. vt. xij. q.
vj. c. vlti. famosa est actio furti. vt
instir. de pena re. liti. §. sed furti. 7 in
tantū vt p̄fres p̄uincie non possit
facere vt damnatus furti non sequa-
tur infamia. vt. ff. eo. titu. l. nō potest.

De usuris.

Rubrica

dictum est su-

p̄ra de rapinis 7 furtis
sed q̄ parti vel n̄p̄i in
terest quo ad restitū-
tionis legē inter furtū
7 rapinam et usuram. vt. xij. q. iij. si
quis usuram q̄ sicut vnum subiacer
restitutioni. sic 7 reliquū. Sicut nō mul-
tum interest quo ad periculum ani-
me iniuste detinere ac inuadere alie
nuz. vt. §. de resti. spo. sepe contingit
Ideo post tractatus illos subijciatur
hic rubrica de usuris. C. Videamus
igitur quid sit usura. vnde dicatur. q̄
sint eius species. in quibus casibus p-
mittantur usure. qualiter usurarij et
heredes eorum compellantur ad re-
stitutionem usuraruz. 7 C. Usura est
q̄quid sorti accedit. vt. xij. q. iij. ple-
riq̄. In hac descriptione addo inten-
tione p̄cedente vel pacto. sola enim
spe vel expectatione vitium contra-
hitur usurarum. vt. j. eo. c. j. 7. c. consu-
luit. xij. q. iij. si feneratorus. Quod in-

teligo verum esse cum causa mutuā
d i principaliter ponitur in spe vel ex-
pectatione lucri siue emolumentum. ali-
ter si non principaliter propter hoc
moueat mutuaroz ad mutuandum
sed ob charitatem 7 dilectionem. se-
cundario autem sperat de aliqua re-
tributione. non puto hoc vitiosus ar-
ad hoc. l. xvj. dist. in singulis. l. vij. di.
si officia. l. xj. dist. in. quod perderit euz
enim quis mutuū darē liberaliter scit
vel scire debet debitoz sibi natu-
raliter obligari ad antidota. vt. ff. de
peti. here. l. sed 7 si lege commissoria
§. consiluit. §. de testa. cum in officijs
7 ideo de retributione sperare potest
7 non sperare nō potest. 7 simile. j. q.
j. §. pio. 7. §. de symo. tua. Vel si dicat
simpliciter 7 indistincte sola spe com-
mitti vitū usurariū dico q̄ ad purga-
tionem delicti non est opus restitu-
tione eius q̄ si sorti accedit. sed suf-
ficiat penitentia. sicut penitentia sola
purgatur symonia tantum animo cō-
missa. vt. §. de symo. c. vlti. Pacto p̄-
cedente ideo in descriptione adieci.
q̄ si sine pacto gratis 7 liberali. ma-
xime post debitum solum debitoz
quondam offerat creditori vitū nō
inducit. nullam enim obligatio suscipi-
enti culpe maculam ingerit q̄ non ex
ambientis petitione p̄cessit. vt. j. q. ij.
sicut. Soti ideo dixi vt noctem con-
tractum mutuū. nam 7 si ex re locata
aliquid detur vel accipiat nō dicit
usura. nec est usura. sed merces q̄ rei
locare accedit. nam rei locare domi-
nium retinetur. ita q̄ conductor que-
stionem de proprietate referre non
pōt. vt. C. de pig. ac. l. nec creditores.
sed in mutuo dominium transit in
debitorem. nam mutuum est de meo
fit tuum. vt. ff. de reb. credi. 7 si certuz
petatur. l. mutuum. §. appellata est.
Et ideo q̄ periculum rei locatē ad lo-
catorem spectat periculum autē mu-

tui ad debitoz pertinet conueni-
tur merces 7 erigitur nō usura. vt. ff.
de rei ven. l. si nautis. 7 C. Sed querit
descriptioe dictū est. que ergo erit
differentia inter usuram 7 penam cū
pena conuentionalis pena canonica
et illa que venit loco interesse possit
exigim canonice sanctiones. vt. di-
cam. j. de pe. Rñdeo usura datur
per menses vel annos. vt. C. eo. titu.
in autem. ad hoc. pena si non fiat q̄
conuenit. vt. ff. de pe. constitutus. Vel
aliter pena soluitur. q̄ non fit q̄ cō-
uenit. vel q̄ non soluitur q̄ debetur
Usura vero p̄stat ut fors non sol-
uatur. sed sortis solutio differat. vt. j.
eo. titu. consiluit. Unde usura cū pe-
na aliquando contrarie videntur im-
mo aliquando usura excludit penas
vt. C. de iure do. impe. l. ij. quandoq̄
excludit ipsum debitum. vt. ff. de pos-
si. l. si homine. §. quotiens. C. Dicitur
autē usura quasi vltus rei. q̄ ob vltum
rei datur. id est pecunie. Vel dicit vltu-
ra quasi vltus rea. i. vltus eris. i. pecunie
7 hec expositio ad idē recedit cū p̄io-
ri. Pecunie vero nomine continetur
totus quod homines habent. vt. j. q.
j. totum. 7 sed usura non committitur
nisi in cōtractu mutuū de quo hic agi-
tur Mutuum autem contrahitur in
his rebus que consistunt in numero
pondere 7 mensura. i. in his que nu-
merari solent 7 ad numerum danē
vt moneta 7 que solent ad p̄dus da-
ri vt es argentum 7 aurum vel que
ad mensuram 7 frumentum vinuz 7
oleum sed nihilominus p̄ter has
res committitur usura. nam si tibi mu-
tuem aliquid ex his que cōsistunt in
numero. pondere vel mensura. et tu
mihī conuenias pro usura equus ve-
stem vel p̄dium vel quicquid aliud
quocunq̄ nomen ei imponens usura
est. vt. xij. q. iij. pleriq̄. vnde nō pla-

4
Usu-
rarius
due
spēs

cer quod not. frater Rayn. in summa sua in. c. ritu. qui dicit. nō dicitur fieri usura nisi in his rebus in quibus sit mutui. i. que consistunt in numero pōdere vel mensur a. insti. qui. mo. re cōtra. ob. in princ. ¶ Due sunt species usura. una est spūalis et equa. altera corporalis et iniqua. Primum fenus aspicere et exercere debem⁹ vt qđ hic misericorditer tribuimus a domino multipliciter et imperpetuū tributa māsura recipere valeamus. vt. xlvj. di. sicut nō suo. ¶ Sed scōa species sub diuidit. Est em̄. fenus sortis. et fenus fenoris. qđ secundā specie exercet etiā fm̄ leges ipso iure notatur infamia vt. iij. q. vij. §. tria. Sed fm̄ iura canonica in vtraq; spē ipso iure infamia irrogat. cū in vtraq; cōmittat peccatum mortale vt. vj. q. j. infames. Ueniunt vsure ex pacto vt superius dicti. veniunt et ex mora vel quasi mora fm̄ leges. Mora fit iure cōmuni vel spāl. fit mora iure cōi cum quis maior. xiiij. annis. vt. ff. de ver. oblig. l. si pupillus. interpellatus cōgruo loco et tēpore. vt. ff. de solu. l. soluturus. vel per dici apposite lapsum. vt. ff. de n. obli. l. si fundum. C. de contrahen. vel cōmit. sti. l. magna. et §. de loca. et con. duc. potuit. vel per lit. conte. vt. ff. de verbo. obli. l. si ex legari cā. cum intel ligat se debere vel intelligere debuit vt. ff. de reb. credi. et si certum peti. l. qđ te nec omīssa sit repetendo rei in stantia siue causa distulit rei solutio nē vel p̄stationem. vt. ff. de usuris. l. mora. et l. sciendū. Ibec mora facti cur rere vsuras in attractibus bone fidei vel legatis et bonē fidei cōmissis. vt ff. de vsu. l. mora. §. in bonē fidei. et ff. de leg. ij. l. si quis seruo. et l. solidus. j. R. q. licet legata sint stricti iuris. in hoc tamen casu equiparant bone fidei cōtractibus. vt. C. in quibus cau sis nō est necessaria in inte. resti. l. mi

norum. Sed nunqđ fm̄ iura canonica hec pcedunt. Rñdeo non nisi usu ra pro interesse petatur. ¶ Et ideo sciendum est. qđ in. vij. casibus usura fm̄ iura canonica licere petitur. Pri mus est cū layco beneficium assigna tur et laycus male tenet. potest enī ecclesia vel psona ecclesiastica in pi gnore illud recipere nec fruct⁹ cōpu tabit in fortē. vt saltez hoc modo res ecclesiastica de manu laici redimat⁹ vt. j. eo. c. j. et c. conquestus. Secundus casus cū fideiussoz soluit debitū vsu ras forte qđ iuravit temp. exigere a de biroze. vt. §. de fideiusso. constitutus Tertius cum petitur usura canonica hoc est pena canone que potest exigi vltra fortē. vt. xij. q. ij. in legib⁹. Quar tus cum petit vsura nō tāq; vsura. s; tanq; interesse. vt in contractibus bo ne fidei de quibus superius dicti est et tunc non peretur quasi usura s; qđ interfit morā adhibita non fuisse. vt. ff. p. socio. l. socium. Sed hoc intel ligo cū interesse est intra rem vel casu petitur cū damni vitandi nō lucrī ca prandi. vt. ff. de ac. emp. et ven. l. si ste rilis. §. cum per venditorem. Et ideo caute dicit canon incrementa susce perit. vt. xiiij. q. iij. si quis oblitus. ¶ Quintus in cōtractu locationis in quo licite recipitur aliqd vltra fortē id est. vltra id qđ datur. vt dixi. §. ij. Sextus rōne incertitudinis. vt. j. eo. titu. cum in ciuitate. Septimus cum possessiones a foro vel genero sunt p nūerata dote pignori obligare. nā tunc fructus non computant in fortē vt. j. eo. titu. salubriter. Et huius vlti mi casus est ratio qđ dos ad hoc con stituitur vt onera matrimoniū sustē tentur. vt. §. de dote post diuor. resti. per vestras. Unde cum pro pecunia dotali p̄dictū oblicet ex aliquo honesto lucro pecunie sustentarent onera matrimoniū vt dicit illa per ve

6

Usu-
ra i q;
bus ca
sibus
p̄ a f
de iur
re. ca
noni.

7

stras. sic et ex fructibus p̄dicti qđ in lo cum pecunie succedit. vt. j. eo. c. cū tu in si. et ff. de leg. ij. l. imperator in si. et l. sequēti. ¶ Compelluntur vsurarij restituere vsuras a iure et a iudice. Si iure sic qđ si fuerunt vsurarij mani festi. ius eos excoīcat quo ad tria. qđ nec ad communionem admittuntur altaris nec eorum oblationes dñt re cipi. et si decesserint eis nō dabitur ec clesiastica sepultura. vt. j. eod. titu. qđ in omnibus. et de his oibus agit in li teris domini pape. cum dicat eos ad restituendum quicqd vltra fortem p ceperūt p penā in lacerandū. consilio cōtra vsurarios editā cōpellatis. De ac triplici pena iuris intelligendum est de qua supius dixi. Unde iudex cui sic scribit. compellatis vsurarios ad restitutionem vsuraz p obscura rione cōstitutionis illius penas in ea editas exequendo. ¶ Compellunt et a iudice. qđ si hoc meruerit p̄teritis contumacis ad aliam penaz pcedet. vt. §. vt lite non contestā. qđ frequē ter in finam excoīcabit excoīcatione maiorē. vt. j. eo. tit. qđ non solum pre terea. vt. §. de iureiur. ad nām. Item compellunt et alio modo licet indire cte. qđ si ipsi ab alijs vsuras repetant quas soluerint. repelluntur nisi et ipsi restituāt quas ab alijs exigerūt. vt. j. eo. titu. qđ frustra. Item compellunt et heredes vsurarioz restituere vsu ras quas exegerūt defuncti. siue sint filij siue extranei. vt. j. eo. titu. tua nos et c. michael. Item quid si certum est et notoriū aliquē senectem pecuniaz exegisse. et cōstat qđ debitozes qui p soluerūt nō remittūt. s; repetere nō audent propter potentiam extractorū Rñdeo aliquo denuntiante vel nul lo. ecclesia ex officio suo pcedet et ad restitutionem compellet. vt. j. eod. titu. cum in dioce. Clericus autem com pellit cessare ab actione vsuraz p su

spensionem ab officio et benefido. vt j. eo. titu. p̄terea. et si cessauerit pote rit dispensari cum eo vt nō deponat⁹ et sic intelligo. l. xviij. di. ep̄s. xiiij. q. iij. c. j. Nam de rigore iuris poterit depo ni. vt. xlvj. di. qđm. xiiij. q. iij. canonus si quis oblitus. et c. quēq; ¶ Est aut aut sciendū qđ dā vsura vocat cente sima. illa scz que infra annū sorti eq; parat. quedam vocat sexdupla. a sex quod est totum et plica qđ est ps siue medietas. que etiam alio modo dicitur emilia ab emi qđ est medium et olon quod est totū. et est illa vsura qđ totum continet et medietates totius vt. xlvij. di. qđm. ¶ Querit an vsure possunt peti de iure ciuili. Et videt⁹ sic. vt. C. et ff. de usuris. ¶ Sed contra rium puto verius per autem. de eccl. titu. col. viij. que lex posterior est p̄ dictis. et in eadem dicit Iustinianus se quatuor generales synodos in oī bus seruare. scilicet nicenam et con stantinopolitanam. ephesinam et cal cedonē. Nicēna prohibet vsuras. vt xlvij. di. quoniam multi. Sed ad illuz canonem et aliū similē. xlvij. quoniam multi. respondet quidam legiste qđ canones phibent vsuras clericis nō laycis. Sed certe quamuis de clericis loquantur. authoritas tam que ex sacra scriptura inducit generalis est. et locum habet tā in laycis quam in clericis. Item in iudicio anime te retur quilibet vsurarius vel eius he res totum restituere quod exactum est sed si non sit soluendo nihil omi nus remanet obligatus et promittet cōfessori suo soluere cum ad pingu rem fortunaz deuenerit. nam hoc cō mune est in quolibet debitorē qđ sol uendo nō est. vt. §. de solutioni. odo arduus. co tamen saluo qđ is qui cessit bonis si postea aliquid acquisiuerit cōdemat in iudicio corporum in quantum facere potest. vt. ff. de ces

8

9

Usu-
reoi
iure
sunt
phibi
te.

B iij

no. bo. l. iij. i. habita rōe sui ne egeat. vt. ff. de re iur. l. in cōdēnatione. sed in iudicio anime totum restituere et si nisi hāc remaneat. qz nec dimittuntur pctā nisi restituantur ablatay. xxiij. q. vi. si res aliena. Ablatum dico siue per usuram siue per rapinam qz hec similia sunt. vt dicit. s. eod. ti. in puni. et pbatur. xxiij. qd. iij. si quis usuras. Quid si fenebris pecunia pueria sit i emptione prediorum. nunquid is a quo usura est exacta poterit agere cōtra usurarium vel eius heredes actione reali. Dixit alanus qz sic et est hoc speciale vt dicitur actio in rem ad res emptas de pecunia acrois. sicut et alias si alius de pecunia emerit res meo nomine vt. C. de re iur. l. si de pecunia. C. de re iur. l. si vt proponis. Et alibi contingit illud speciale. C. arbitrium tu. l. ij. Sed hoc non putovcrū immo is qz usuras soluit ager psonali actione contra usurarium vel heredē ei ad pecuniā. et iudex ex officio suo compelleret usurarium usuras soluere si habeat unde soluat alioquin cōpelleret vendi possessiones illas et satisfaccere creditor vt. j. eo. ti. cū tu. §. possessiones ¶ Item qd si creditor de pecunia fenebris emat possessiones et demū vendat et ex pecunia redacta ex venditione illarū emat alias nunquid idem iuris erit in his secundis rebus qd i primis. Rñō sic qz si res scōo loco empre succedat in locū prior arg. ad hoc. s. vt lit. pē. ec. t. s. de le. ij. l. i. ptoz. et l. actor. ¶ Sed quid si possessio emptā ex fenebris pecunia trāseat in aliu nunquid is qui pecuniā soluit habebit idem beneficiū contra aliu extraneum possessorem quod habet cōtra usurarium vel eius heredem. vt cogatur vendere et satisfacere agenti. Rñō deo non putonisi extraneus possideat ex causa lucratua et usurarius vel eius heres conuentus et excusus in-

uentus sit non soluendo. argumen. in situ. de le. §. si aliena. et ff. de eo per quem factū est. l. ex hoc edicto. j. §. ¶ Sed quid si res emptā ex fenebris pecunia perueniat ex titulo lucrativo ad eum qui soluit usuras. nisi quid is ad quem prius ex simili causa peruenit res eadem liberatur vt contra eum agi non possit. Rñō sic. vt. ff. de ac. et ob. l. omnes debitores. ¶ Quid si mutuo tibi tali pacto. vt tu mihi remutues alia vice. nunquid usura cōmittitur in hoc pacto. Rñō sic quāvis effi dūz tibi mutuo. obligeris mihi ad antidota et teneris mihi retrābuere de eo quod tibi feci. vt. ff. de peti. herē. l. sed et si lege cōmissoria. §. cōsoluit. s. de testa. cum in officijs charitatis. illam tamen naturalem obligationem reducere in ciuilez species lucri est. et ideo vsure licet alias licite deducant in pactā speciale id ad qd aliqz sine pacto obligat vt. s. de pō. bē. sicut. s. de elec. significasti ¶ Quid si usurarius partem fenebris pecunie restituat ei a quo exegit. a iam partē debitoz sibi remittat. Rñō si ex pacto facta est remissio. vt per hoc debitoz partem aliam rehabcat. non reputo usurarium liberatū quo ad deum et quo ad ecclesiam. quia vitiosa est huiusmodi remissio. et simile. s. de symoi veniens. si autem debitoz liberaliter remittat liberatus est creditor. sicut et non tenetur cuius debitoz liberaliter et sponte aliquid ultra sortem dat creditor. vt no. s. eo. ti. §. j. ¶ Item quid si pena sit adiecta in contractu mutui. nunquid pculumcius fraudem usurarū adiectam. Rñō deo non nisi ex qualitate persone creditoris vt si cōsueuerit tenerari et sic intellige. ff. de ac. cu. emp. et ven. l. iulianus. §. ibidem et s. de pig. illo in s. ¶ Quid si aliqz repetat usuras et excipiatur contra eum qz ipse repetere non potest. nisi

10
pena
adiec
ta in
pctu
mutui
qui qz
pñat
i frau
dē us
rariu
11

restituatur quas extorsit ipse vel is cui successit. vt. j. eo. ti. michael. ipse autē replicet paratus sum restituere si sit qui petat. quid faciet iudex ecclesiasticus. Rñō deo preconizari vel bannizari faciet quicunqz tali soluit usuras veniet et probet et rehabebit. et simile sit als. v. q. j. quidam maligni spiritus et s. de dande. de spō. cum in tua. S3 si illi negligent aut contemnant veni revel actiones suas remittat. Rñō deo pcedet petitio istius sine impedimēto exceptionis illius sed si veniant et pbent se soluisse usuras fiet eis restitutio nec i hoc casu sufficit eis pignora dare vel cautiones. s. de sentē. et re iud. cum aliquibus. ff. de pigno. acti. l. quod si non soluere. Sed quid si is a quo exactum est vel eius heres nō sit superstes. nunquid impediat actiois petitio. an procedat. Rñō deo iudex ecclesiasticus pecuniā fenebris debet pauperibus erogare. vt. j. eod. ti. cū tu. et cum hoc factus fuerit petitio pcedet als non. Et idem puto si viuat et nesciat vbi sit vel sciat. sed ad eū mitti non potest. tunc enim propter impossibilitatē vel difficultatē restitutioni ei a quo exactum est distribuetur pauperibus. vt. s. de iude. cū sit. L. ceterum si de illius aduentu spectetur. tunc pecunia deponetur et consignabitur vt alias. C. de usu. accepta. Et sic pecunia usuraria inter pauperes distributa vel disposita vel consignata seu ei a quo exacta est restituta vel ei heredi siue procuratori quē absens dimisit procedetur in petitioe acrois. alioquin eadem repellēt vt dictum est. ¶ Quid si littere obte te fuerint contra aliquem usurarium et is re integra moriatur. nunquid poterit eius heres per easdem litteras conueniri. Videtur qz sic. quia heredes ea districtione sunt cogēdi ad restitutionem usuras qua parentes si-

uerent cogerētur. vt. j. eod. tua nos. ar. ad idem. s. de in. quia. vv. Sed puto contrarium per de re. s. de refecti. significauit. Nec obstat illa de re. tua qz quod ibi dicit in ordinario loci habet. Nec obstat alia qz vv. nam illud est auctoritate scōi rescripti. ¶ Quid si debitoz iurat soluturū usuras. pōt si vult soluere et solum repetere. vt s. de iure iuran. debitores. pōt si vult implorare se absolui. vt. s. de iure iur. ex administratione. ¶ Quid si intravit non reperere nec denunciare. Disco iuramentum tamenariū esse. qz per hoc precluditur via ad penitentiam. vt. s. de iure iur. quā admodum in fine. ¶ Item quid si qz alieno noie usuras exegit. vt pote. tutor. curatoz. pcuratoz. Rñō deo sicut nō suo. ita nec alieno noie debet quis senus exercere. xlvj. di. c. vi. Sed nunquid restituere teneatur. Rñō sic si is pro quo exactum est si non soluendo. ¶ In summa nota qz usuras mittit quis siue cū ex pacto recipit ultra sortem siue sine et in retentione. ad hoc principali et directa ras cōsuevit siue pro parabola iuramenti danda. siue quis merces suas maiori precio vendat vt ad solutionē pñti temporis dilatio detur. vt. j. eo. ti. consuluit et c. in ciuitate. Item quid si quis eunti vel nauigati vel eunti ad nundinas certam mutuar pecunie quāritatem recepturus aliquid ultra sortem pro eo qz in se suscipit periculum pecunie quis in hoc casu contrarium videatur sicut video in eo qui predium locat. vel equum vel aliud simile qz mercedem recipit. nec usuraria perceptio reputatur periculo ratione. sicut nec dominus usuras siue pecunie exigar quas pcuratoz sub suo periculo mutauit. vt. ff. mandati. l. idēp. §. si mīdauero. nec socius a socio si cōmunes pecunias proprio periculo mutauit vt. ff. p. socio. l. si vnus. Sed aliud est

12
Usu
ras cō
mitte
re qñ
qz dī
catur.

creditorē mutuantē pecuniā sub suo periculo. vt. 7. eo. ti. nauiganti. j. 8. Et est aliud in isto q̄ locator. creditor transfert dominium. locator retinet res locata vsu deterior redditur. qđ in mutuo non contingit vbi eadē pecunia que mutuo accipitur redditur sed alia eiusdem generis vt. ff. de re credi. 7. iureiur. l. cum quid. Ubi ergo pecunia sic nauiganti datur contrahit nauticum fenus. 7. sic intitulat rubr. C. 7. ff. si de nautico fenore. Est 7. alia ratio quare in nautica pecunia cōtra hitur vsura. quia 7. si is pecuniā dat recipiat in se periculum. pecuniā tamen salua manente habiturns edo minus vltra forem. quēcumq; exitus cōmercium habeat siue debitor lucrum in mercibus suae perdat. 7. ideo vsurarius est contractus. Is autē qui pecuniā sibi dat vt tot sibi mensure grani vel olei vel vini tempore mensurum collectionis oliuarum vindemiarum. excusatur a fenore si probabiliter dubitet an merces sint pl⁹ vel minus eo tempore valiture. Et idem ex parte venditoris cum quis principaliter vendidit merces 7. tradidit pecunie solutione dilata. vt in eadē decre. nauiganti. §. j. 7. ij. S; caueat sibi qđ bet ne magis declinet in extirpationē lucri q̄ damni ex dilatione. deus effice interrogat 7. non manū. vt. xiiij. q. v. si quid inuenisti. cogitationes respicit magis q̄ actus. vt. xv. q. vj. si sacerdotibus in fi. ¶ Vis autem dare pecuniam nauiganti vel eunti ad nundinas seu alij mercatori sine peccato pone tu pecuniā 7. alius operam personalem 7. pecuniam tantam vel minorem. plerumq; enim quod pecunie deest opera suppletur. vt. ff. pro socio. l. v. §. j. et conuincens pericula lucra et damna. ¶ Quid de quibusdā qui dant pecuniam ecclesiis 7. ab eis recipiunt certas possessiones tenens

das toto tempore vite sue quib⁹ vtan-
tur ⁊ fruuntur in vita sua ⁊ post mor-
tem ipsorum ad ecclesias redeant pe-
cunia apud ecclesiam remanente. nū
quid licit⁹ sit contractus. videtur q̄
sic propter conditionis incertum. vt
C. de pac. l. i. et dubium moralitatis
euentum. Nam et aliter propter du-
bium excusatur vsura. vt. i. eodem ti-
tulo. in ciuitate. ⁊ c. nauiganti. Sz pi-
to contrarium. eo q̄ homines sperat
viveret ⁊ sit taliter contrabentes cre-
dunt se amplius percepturos de pos-
sessionis prouentibus q̄ sit pecunia
quam dederunt. Et sicut in principio
dictum est sola spe contrahitur vitii
vsurarius. ¶ Sed si quis dederit vnā
possessionem ecclesie ⁊ receperit aliā
equiualentē vsurus ⁊ fruatur⁹ vtraq̄
in vita sua. deinde post mortem suā
ambe ad ecclesiam cum pleno domi-
nio reuertantur contractus iste iust⁹
est. est enim contractus peccari⁹.
in hoc casu licet recipere ab ecclesia
possessionem in duplo valentē plusq̄
sua quam confert. Sed si suam vellet
omnino in ecclesiam a presentī trans-
ferre vt ipse non vtatur vel fruatur
ea. poterit ab ecclesia possessionem
in triplo valentem recipere. vt. x. que
stioe. ij. peccarie. ¶ Quid si quis mu-
tuat veterē annonā. vt recipere no-
uam. Rñdeo si ideo facit vt meliorē
recipiat. vsuram committit. si autem
iō ne sua sibi pareat. vel forte vt reu-
pienti gratiam faciat mundo. vsu-
ram non committit. ¶ Quid si quis
pecuniam mutuat recepturus in ter-
mino aurum vel argentum vel alie-
rius generis moneram. Rspñdeo
si ideo facit vt in estimatiōe lucra-
tur vsurarius est. ¶ Quid de his
qui tempore vindemiarum ⁊ messiu-
um emunt vilius frumen: a ⁊ vinavē
dant carius Rspñdeo non committ-
unt vsuram sed turpe luctum nec te

mentur aliquibus ad restitutionem. sed in iudicio anime tanq̃ male que
fira que ex hoc queſierunt debet pau
peribus erogare. Ad quod non puto
illum teneri qui non hac intentione
emit. sed vt domui sue provideat. et
randem ex aliqua causa partem ven
dit carius. Nam quicquid agat ho
mines intentio iudicat omnes. Sola
voluntatis forma monetat opus.

14. **de** vos. vt. ij. q. vij. pauli. ¶ **De** nau-
tico fenore ad doctrinā eorū maxime
qui circa leges non studēt aliqua sub-
breuitate dicam⁹. Pecunia q̄ nautis
datur traſciēda vel tranſuehenda dī-
nautica. q̄ nautis datur. vel traecti-
cia. q̄ traſat. Datur autem periculo
creditoris. vt. ff. de nautico fenore. l. ij.
z. l. pauli. Sed hoc locum habet nau-
gi ſuſcep̄o. vel poſt q̄ nauē nauiga-
re cōueniret. vt. ff. de nau. ſc. l. iij. Qd̄
verum eſt niſi aliquid poſſit impura-
ri debitor vt quia non ſeruauit locū
nauigij vel q̄ merces prohibitas traſ-
portauit tunc enim quia non ex ma-
ritime tempeſtatis diſcrimine. ſ; ex

magna auaricia vel audacia debito-
ris periculum accidit. imputatur de
bitori. vt. ff. de nau. fr. l. 3. proponas
Sed quis in hoc tractu nautico pe-
riculus pecunie generaliter respiciat
creditorum vt dictus est. a peccato ta-
men usurarum creditor ex hoc non ex-
cusatur. vt di. ff. de co. s. in summa.

De crimine falsi Rubrica.

Crim⁹ supra
de crimine vsurarum
quo sua tollit manus
scilicet creditor debito
ri. Nunc agendum est
de crimine falsi quo
falsari occulte diripit aliena. ¶ Uti
dendum est igitur quid sit falsitas. qua
liter committatur. et qualiter puniatur.
¶ Falsitas testis mutatio veritatis. vt
in auc. de instru. cau. §. et si. in princi.
col. vi. ff. eodē. tit. l. quid sit falsus. Uel
dicitur imitatio veritatis. eo quod falsa
tores studēt imitari ea que sunt vera
vt sic falsa verisimilia videantur. vt in
auc. predicta. Duplex est littera. imi
tatio et mutatio veritatis. ¶ Pluri
bus modis committitur falsum scri
bendo et delendo. scribendo falsum
et delendo verum. vt. §. de fide instru.
inter collectos. Nec refertur hoc fiat
in testō vel alio libro publico vel pri
uato tabulis vel rōnibus. vt. ff. eo. tit.
l. i. §. qui in rationibus. et l. nullus. Item
qui signum adulterinum fecerit vel
sculpsit. vt. ff. eodem. tit. l. lege corne
lia. et l. qui testamentū. Item qui absen
tes veluti p̄sentes scribit. vt. §. de his
que sunt a prela. quanto. et c. ad le
gem cornelianam. de falsi. l. qui veluti. et
§. de testibus. cum ex litteris. Item
qui superlinearem scripturam ap
ponit. vt supra de religio. domi. cum

venerabilis. Item aliter transcribendo q̄ sit in originali. vt. s. de excep. cū venerabilis. Irē sunt quidā alij modi falsitatis circa litteras dñi pape qui exprimuntur. j. e. ti. licet. de q̄bus differere nō est vtile. ne forte magis instruire q̄ deterere videar falsatores. Irē committitur falsum dicto vt in teste q̄ scienter falsum asserit vel supponit verum. vt. j. e. c. j. vt in iudice q̄ contra leges iura pronūciat. vt. ff. e. ti. l. j. §. sed si iudex. Corruptor testius aduocatoz iudicum. vt. ff. eo. ti. l. j. 2 falsarum cōstitutionū allegatoz falsum committit. vt. ff. e. ti. l. vlti. Irē non ois qui mētur de falso poterit accusari sed q̄ mentis p̄fidi vel p̄ncipi pape vel ep̄o seu alteri iudici. vt. ff. eo. ti. l. si quis obreperit. nam mendax p̄ccator carere debet penit? imppetratis. 2 si nimia mentieris impprobitas interuenient. meruerit subiacet iudicantis. vt. s. de rescriptis. sup. p. litteris. xxv. q. ij. 2 si legib? C. si contra ius vel utilitatem publicam. l. 2 si legibus. unde puniti di sunt iudices q̄ venuerūt p̄cedum argui falsitatez. vt. C. si contrarius vel utilitatez publ. puniri. Irē falsus committitur facto. vt cū quis vera sigilla corrumpit. vt. s. de si. instru. inter dilectos. Item cū falsat monetam. vt. s. de iureiuran. quāto. ff. eo. ritu. l. quicumq̄. 2 l. seq. Item cum falsat pondera vel mensuras. vt. ff. e. ti. l. hodie. §. j. que a legitimo suo statu diminui vel mutari non debent. vt. s. de emptione 2 ven. vt mentes pondera iusta fiant. Potest autem accusari talis falsarius de falso ad penam relegationis. vt in. l. predicta hodie. 2 ff. de extraor. crimi. l. an nona. §. honorant. Aliquando pena extraordinaria punitur. vt. ff. de p. e. l. i. bardarios. In iudicio vero anime imponitur penitētia. xxx. dierum i paucataqua. vt dicit illa. q̄ dicit. vt mēsu-

re. Irē Tenetur de falso aduocatus 3 procurator qui secreta cause aperuit aduersario. vel qui instrumenta prodidit. vt. ff. e. ti. l. j. §. is q̄ deposita. ff. de pen. l. si qd aliquod. §. si q̄s instru mentum. 2 §. instrumenta. alias cōdē natur ad interesse. vt. xij. q. ij. si quis de clericis. alias tenetur iniuriar. vt. ff. depositi. l. j. §. si quis tabulas. 2 ff. ad le. acquil. l. si q̄s testamenti. §. sed 2 si quis tabulas. 2 talis proditor dici potest. vt. xlvij. di. clericus. si falsum committit qui aperit secretum iudicis. vt. s. de offi. de leg. cum olim. Falsum committitur vsu. sed in hoc disti- guntur. nā si quis falsum fabricat nō vredo. nō releuat a pena falsi. sed si ali? fabricat tal? nō vtaf. vt. C. e. ti. l. si quis falsos. qui autem deceptus sit per alium si suam innocentiam probet et eum a quo accepit exhibet se liberat. vt. C. e. ti. l. maior. 2 concordat. j. de excess. prela. inter dilectos. §. p̄terea. Falsum enim non committit nisi do- lo. vt. C. eo. ti. l. nec exemplum. ff. e. ti. l. diuus. Sed contra. j. eo. ti. ad falsa riorum. Ad quod rñō. spāle est in lit- teris dñi pape vt si quis falsis litteris vtatur ignoranter. non excusetur. vt ibi. Et est rō. qz littere dñi pape cū ni- mia diligentia et exquisita curiositate fiunt. vt. s. de rescriptis. cum adcoz ex p̄f si sunt in iure falsitatis modi. vt. j. c. ti. licet. Vel dic q̄ illa ad falsarios loquitur cum quis vtitur falsis litte- ris a seipso obrepentis vbi nulla est ex- cusatio. vt in. l. alij. si quis falsos. quia tunc vitium rei proprie non excusat. vt. C. de rescriptis. ven. l. quisquis. Irē qui se pro milite gessit vel illicitis in- signijs vsus est. tanq̄ falsarius puniendus est. vt. ff. e. ti. l. eos. §. qui se. Et idem dico in non ordinato qui ge- rit officium ordinati. vt. j. de de. non or. mi. c. j. 2 ij. Idem in eo qui sub pre- textu clerici. cum id munus non im-

pleat. alijs se munerib? subtrahere cognatur. vt. C. de sacrosan. eccl. q̄ sub preterito. Idem in eo qui tanq̄ deri- cus obtinet beneficium cum non sit clericus nec etiam tonsuratus. vt. s. de transac. ex litteris. s. de rescriptis. cū adeo. quattuor igitur modis vt superius dictum est committitur falsum scripto. dicto. facto 2 vsu. Est etia qua si falsum cum tutor vel curator fini- ta turel vel cura non eam restituunt sed se ingerunt administrant. vt. ff. eo. ti. l. j. §. tutores. Irē Pena falsi fm leges est de portatior oium bonorū publicatioz hoc i libero homie. in ser- uoltimū supplicium. vt. ff. e. ti. l. j. §. vl. Secū dñ canones autē multiplex est pena falsi fm diuersitates falsita- tum. Unde distinguit. Dicit eni char- ta falsa ex dicto vel tacto 2 in tali falso q̄ sit pena legitur supra de rescriptis. sup. litteris. Irē dñ charta falsa ex scripto. vt cū q̄s scribit oēs vel ma- iorem partem p̄ntem fuisse que non fuit in tali falso suspēditur q̄s ab offi- cio 2 beneficio. vt. s. de testi. sam litte- ris in fi. Irē Falsarij autem littera- rum dñi pape ipso iure excommu- nicationem incurrunt cū fautoribus 2 defensoribus suis. siue per se siue p alios vitium falsitatis exerceant. qui si clerici fuerint officijs 2 beneficijs ecclesiasticis perpetuo sunt priuari. ita q̄ qui p se falsitatis officium exer- cuerint postq̄ per ecclesiasticos iudi- cē fuerint degradati seculari potesta- ti tradantur fm constitutiones. legi- timas puniendi. per quas 2 layci qui fuerint de falsitate commisi legitime puniatur. q̄ autem litteris falsis vtū- tur. layci tandiu manean excommu- nicationi subiecti donec satisfacciant competenter. Ita tamen vt in laycis 2 in clericis malicia grauius q̄ negli- gentia puniatur. vt probantur hec. j. de crimine falsi. oua. 2 ca. ad falsarios

rum. Irē Et qd dñi tradantur curie se- culari intelligo tradi dum capis in i- tur. vl. dñ degradatio derici denūcia- tur iudici seculari. vt. j. de ver. sig. noui- mus. 2 de hoc no. s. de here. §. punif. Ubi autem dubitatur de falsitate cir- ca litteras dñi pape commissa. suspe- ctus capis 2 detruditur. 2 papa con- sulitur sup. pena. vt. xix. di. in memo- ria. s. de rescriptis. ex parte. Irē Falsa- 6 tores litterarum alioz prelatoz. vel publicorum instrumentorum depo- nuntur 2 detruduntur sed seculari cu- rie non traduntur. vt. l. di. si episcopus. Euitat. enim pena falsi is quisq̄ falsas litteras se habere cognoscit ifra. 2 dices illas destruit aut resignat. vt. j. e. ti. oua circa fi. Quod intelligo ve- rum i litteris quas quis p alium im- petrauit. secus si per seipsum 2 cōsci- fuit falsi. vel esse debuit. vt. j. e. ad falsarioz. Item enitit quise penas si dum cognoscit litteras de simplici iu- sticia falsas esse siue per seipsum im- petrauerat per alius vsus eis nō est. vt. j. eo. ti. accedens non est. enim verisimile q̄ falsum cōmiserit in lit- teris talibus que i curia de facili ob- tinentur. sicut nec p̄sumit dolo in re modica. vt. ff. de dolo. l. si oleum. §. vlt. nec p̄sumitur corruptio i re mo- dica. vt. ff. de off. p̄f. l. plebis. 2 offi. p̄ocō. 2 le. l. solent. §. penult. 2 vl. Unde in hoc casu p̄sumptio q̄ ori- tur ex equalitate litterarum tollit p̄- sumptionem falsi que oritur ex illa decre. ad falsarios. sic 2 alias vna p̄sumptio tollit aliam. vt. ff. de in i- re. resti. rñno. l. diuus. 2 l. vij. di. si q̄s in egritudine. Irē Est autem sciendū 7 Rastus q̄ rastura paucarū litterarū que ne- ra an- qua q̄ animum sapientis in dubita- tionem vertere debet suspicionē fal- car. i. sitatē sitatē testa. l. qz habebat. dummodo rastus

ra paucarum litterarum vel syllabe immutatio sensus non inducat varietatem. alias secus. vt. s. de fide instrum. inter dilectos. Rasure vero linee suspitione falsitatis inducit. vt. i. de pñil. cñ olis propter questiones. r. s. de re scrip. cñ olim. Quod verum est si inueniat in narratōe iur. sec. i narratōe facti. vt. s. de fi. istr. ex lris. ¶ De rasura aut paucarū lraz non distingo aut appareat in narratōe iuris vel facti i litteris calissey vel aptis vel publicis instris. Ut tamē scias qd i litteris do mini pape nullus audet manū apponere ad aliqd contingēdū pter quosdā officiales alias incurrit ex cōmūnicatio in curia sacra. Sunt tētem i stra de falsitate suspecta ex qbusdā alijs causis. vt si instrū non habeat subscriptiones varijs manibus notatas vel si non sit eadē manu cōpletū vt. i. de pñil. cñ olim propter qdones nisi manus inducat mutationē calamitatem i mutatio. vt i autē. de instrum. cau. r. fin. in princ. Item suspecta habetur littera si fuerit alieno sigillo signata. buz si qui alieno signauit habeat propriū. vt. s. de ap. significauit. Item si religioso priorat vel administratio confirmat. vt. s. de cōfir. vtil. vel inuti. porrecto. Itē repellit instrū vt suspectū si fuerit alteri instrumēto ab eodem producto contrariū vt. s. de fide instrum. imputari. vt. C. de fid. instrum. l. scripture. Itē littera domini pape suspecta reddit per falsam grāmaticā. vt. s. de re scriptis. ad audientiam. Item si sine mandato domini impetretur. vt. s. de re scriptis nonnulli. r. ca. ex parte. Item suspecta sunt instrumenta quorum sigilla apparent facta. vt. s. de fide instrum. inter dilectos. Item suspectum est instrumentum publicum si nō sit in eo nomen Imperatoris. annus imperij vel consulis vel potestatis anni

illius. si de sit mensis dies vel iudicio. alias instra dicunt adulterina. vt in autē. vt p. apo. not. impa. pu. do. s. j. r. ij. r. C. de apo. pul. l. j. lib. x. locus etiam in quo celebratus est contractus debet apponi. arg. ff. de accu. l. li bellorum. r. ij. q. vi. in fi. r. C. de cōtra hen. vel cōmit. stipu. l. optinam. in fi. Et hec locū habēt in priuilegijs apostolicis. ¶ Multis modis probantur falsa instrumenta vt si probet res esse aliter gestam qd contineat instrū vt. ff. de pact. l. iur. isgentium. s. qd se re agit. C. de proba. l. cñ precibus. C. plus valere quod agit qd quod simu. conc. l. vlt. s. de fide instrum. cñ ipoan nes. Item improbantur instra per iū directam neg. tiones. vt. s. de proba. tertio. C. de contrahen. r. commit. stipu. l. optinam. Per hec igit similia qd superius notata sunt instrumēta red duntur aut suspecta aut falsa. Et cir ca primum articulum no. plura. s. de fide instrum. s. multa. In questione falsi quedam singularia r. specialia obseruant. nam suspitio de falso pro falsitate habet nisi pro parte producente veritas comprobet. r. procedit ad penam. C. de proba. l. iubem. qd generaliter non contingit. vt. ij. q. j. pñio r. ff. de pe. l. absntem. Item condemnatur quis sine accusatore. qd alias non contingit. vt. ij. q. j. nihil. vt. ff. de mu. r. ho. l. munez. s. defensores. r. in euangelio. Mulier vbi sunt qui te accusant. nemo domine nec ego te condemnabo. ¶ Item si i crimen falsi i ciderit pronuntiatur in eo. vt. C. eod. tit. l. vbi. quod aliter non seruaf secundum leges vt pronuntiatur in incidēti. vt. C. de ordi. iudi. l. adire. Item in hoc crimine de iudicis deponitur ista rim traditur curie seculari. vt. j. c. ad falsariozum. quod generaliter non seruaf. vt. s. de iudi cum nō ab homine. ¶ In summa notabis qd quedam

littere dñr falsae. quedam falsae. Falso que per falsi suggestionem r. verisuppressionem impetrant. que largo modo dicuntur falsae. vt. ff. e. ti. l. si qd obrexit. Item falsae sunt littere que r. similitudinem aliquam verarum pretendant. nihil tamen veritatis habent. q. necveram bullam necveram scripturā. r. iste littere que nulle sunt falsae dicunt. sicut is qui nō est tutor dicit falsus tutor. falsum testamentum quod non est testamentum. r. iniquus modus qui nō est modus. vt. ff. de v. b. sig. l. paulus. Quedam vero littere dicuntur falsae. quae si aliquid veritatis habent. puta veram bullā vel veram scripturam vel verum quicquid aliquid tamē mutari est de premordio veritatis. Littere falsae sin pūmā spēm falsitatis conferunt iurisdictionem. r. si eos nō excipit valet teneat quod sit eaz auctoritate. vt. s. no. de re scrip. s. colligitur. Littere falsae iura secundam spēm falsitatis non conferunt iurisdictionem. nec valet quod sit auctoritate illaz litteraz. Et idem dico in falsatis de quibus vitimo dixi. Unde sententia lata auctoritate falsi litteraz nō est executioni mandanda. vt. j. c. tit. super eo. immo p. talem sententiam r. exceptio compertit r. restitutio dñi cuiuslibet maiori. vt. ff. de iudi. l. si pteror. r. idē si per falsos testes sententia lata sit. vt. ff. de re iudi. l. diu. Et lex dicit iudicati executio solet suis spendit soluti dari reperitio si falsis instrumentis grauentam esse religionē iudicantis crimine postea falsi illata manifestati executio solet sit ostensum. vt. C. si ex falsis instrum. l. vlti. Quod verum est si iudex fuerit falsa secutus. vt. C. eo. tit. l. falsam. r. l. j. r. s. de sen. r. re iudi. cum. j. r. a. Sed si ex actoris inuenerit sententia latam contra ius litigatoris. eas exequi debet. vt. s. de offic. dele. pastora

lis. s. qui a vero. nisi apud delegatum possit efficere vt ab hoc onere ipsum absoluat vt ibi. Hoc etiam notabis qd vbi auctoritate falsaz lraz finis lata est reuocanda est sine temporis praefinitione. Vbi autem a iudice lata est. s. pteru falsi. si ciuilitur agatur per actionem in factum reuocatur vsq. ad. xxx. annos. vt. ff. de re iudi. l. diuus. Si vero agatur criminaliter per modum accusandi. tunc reuocatur vsq. ad. xx. annos. vt. C. eodem titulo. l. querelam. Sed si per modum exceptionis impugnetur hoc licebit perpetuo quia exceptiones perpetuae sunt. vt. ff. de exceptio. l. pure. s. vlti. instrum. de excep. r. C. eodem tit. l. si pactum.

De sortilegijs.

Rubrica.

Actum est su

pra de crimine falsi. s. quia sortes et diuinae in falsitate consistunt dum sortilegi et diuinatores quod dei est proprium vix futura predicere sibi falso assuunt. et cum non sint se prophetas esse ostendunt. Ideo subsequenter ponitur hic rubrica de sortilegijs. ¶ Videndus est igitur quid sit sortis. quorū species diuinationis que diuinationis prohibita que permessa. quae pena puniantur sortilegi et diuinatores. ¶ Sortis est ars diuinandi. ¶ Diuinationis proprie in malo accipitur. propheta vero in bono vñ canō dicit. nunq. diuinationis in bonam partem accepit. Videbantur quidam sibi esse prophetae. sed quia penam accipiebant propheta eorum sacra est diuinationis. et diuinationis eorum que v. de batur propheta declarata est di-

2 **Sorti** uinatio. vt. j. q. j. nunquā. **Sorti** gi aut sunt qui sub nomine sicte religionis p quosdam quas sanctorum seu apostolorum vocant sortes diuinationis suam proficiunt. Aut quarum cūq; scripturarū inspectione futura pmittunt. vt. xxvj. qd. j. c. j. **Spēs** 3 diuinationis multe sunt. que enumerant. xxvj. q. ij. igitur. z. q. v. epi. z. ca. nec mirus. **O**mnis aut diuinationis quocunq; modo fiat z qualitercunq; vocetur prohibita est z dānata. vt. xxvj. q. v. p. totum. z. j. eo. titu. p. totum. **S**ed obijciatur ex eo qd legit. xxvj. q. ij. fors non est aliquid mali. sed est res in humana dubietate diuina iudicans voluntatem. vt. xxvj. q. ij. fors. Itē opponitur ex eo qd legitur. xxvj. q. v. non licet vbi dicitur nec in colle: cūq; herbaz q medicinales sunt ali quas obseruat desaur iſcārōes. I ce ar attendere nisi tñ cum symbolo diuino aut oratione dominica. vt tantū deus creator omnium z dominus hō nocetur. **I**tem opponitur exemplo mathie apostoli. vt. xxvj. q. ij. non exē plo. Nam quis non statim. debeam? recurrere ad sortes. vt. xxvj. q. ij. nō sta tīm. cum tamen non super est huma num auxilium recurrere possumus ad diuinum. vt. xxi. q. ij. queritur. z in du bīs secundum leges ad sortes recur ritur vt. ff. de iudi. l. i. sed tamen ambo. C. cōmunia dcle. l. i. duobus. **I**tem obijciatur qd iohes pcepto domini per sortes exquiritur peccatum achor qd commiserat sumens furtiue regulas auri z damidē cocci. de anathema te iherico que hystoria tangitur. j. q. iij. §. item peccato achor. **I**tem op ponitur qd saul sorte deprehendit io narham filium suum comedisse fauū melis contra edictum quod posue rat. vt tangitur hoc. xxi. q. ij. §. item opponitur. Ad que rō. exempla vete ris testamenti non obſtāt qd hec alia

permittantur ante euāgelij que tpe pfectionis discipline penitunt eliminata. vt. xxvj. q. ij. §. his ita. **E**x plūm de beato Barthia non obſtat quia pmiilegia singulorum nō faciūt legia cōmunem legem. vt fallig. c. nō exē plo quod autē dicit Aug. fors non est aliquid mali. vey est in sui natura. p hībent tamē qd propter assiduitatez nō fa vtendū labiūt hoies in ydolatrias. ciunt sicut de iuramento dicit z devini pota tione. vt. §. de iurei. z si pſus. vnde si esset cā honestatis z subesset necessitas vt si esset cōtētiō de electione ali quorū z esset paritas vtrōq; in om nibus. Scripsit Lau. z Ray. qd exem plo mathie possunt fieri sortes. hoc agit Beda dicens. si quā necessitate aliqua compulsi deum putant sortibus exemplo apostolorum esse consule dum. videat hoc ipso apostolos nō nisi collecto fratrū cōtū z pſibus ad deum suis egisse. vt. xxvj. q. ij. nō exē plo. sed et si ita scripserint doctor. illi decre. tamē hoc reprobat que dicitur cer nota non carcat quinimo iusta re prehensione sit dignum qd fors in tali bus interuenit. vt. j. eo. c. ecclesia ves tra. vnde in casu premisso pot? pus tarē gratificandū p supiorem vel tērum eligendū. vt. nō. §. de elec. §. §. vi datur. **P**ena sortilegiorū fm leges capitis est. vt. C. de mali. z mathe. l. nō. Pena vero canonica est multi plex. Nam in talibus si peccatum est aororum eorū eucharistia denegat. vt de con. dist. ij. pro dilectione. Item infames sunt non solum ipsi sed et q ad eos concurrunt. vt. ij. questione. viij. quidē sunt. z alie pene que cō tinentur. xxvj. questione. v. in multis capitulis ibi positis et maxime in. c. contra ydololum. **S**ed nunquid licite recurritur ad sortes? ad inspe ctionem astrologū. vel alias inspectio nes pro rebus pāitis recuperandis

Sorti legio rū pe na.

Dicim quidam qd si nō sūt inspectio nes hōiū cum inuocatione demonū vel aliorū supstitionibus licite fiat aliter secus. Sed puto errarium. vt. j. eo. c. ex tu az. Non ob. xxvj. q. ij. hi q. Nam canon ille loquitur de cōpara tiua pmissione. Itē non ob. xxvj. di. si qd grāmāci. Nā l. dicit ibi qd aris metrica z geometrica habeat in sua sciētia veritatem subdit tñ qd nō sūt scientie pietatis.

De collusione dete gēda. Rub.

Alia is qui col

Collu sio qñ dicit fieri

ludit in falsitate confitit. nam aliud agit z aliud simulat dūz accusat. z cum accusato colludit. ideo post tractatum de falsis z sortilegijs sequit rub. de collusione. **U**ideamus igitur qd sit collusio. z que colludentiū pena. **C**ollusio est in ter actorem z reum latens z fraudu lenta conuētiō. **S**it autem collusio in criminali causa plerūq; s. quan do accusato: veras criminum proba tiones abscondit seu dissimulat. Fal sas vero accusationes admittit ex p hoc incidit in vitium suaricationis z extra ordinem punit. vt. ij. q. iij. §. itēz suaricator in ver. sciēdum. z §. preua ricatorez. Vel quādo accusator i vni uersum ab accusatione desistit. z per hoc incidit in vitium tergiversatōis. Itē in quinq; libris auri punit z infamatur. vt. ff. de preua. l. preuaricatio nis. in fi. Unde circa hoc distinguē dum est. Nam causarum tria sunt ge nera. Alia civilis. alia criminalis. alia spiritalis. Item a lite duobus mo dis recedit. Per gratiam z p transa ctionem. In causa civili quādo cūq; quomodo cūq; z etiam sine iudi

cis auctoritate licet a causa desistere preterquam in actione famosa i qua sine auctoritate iudicis trāsgī nō po rest. vt. ff. de his qui not. infra. l. furti. §. pactus. In causa vero criminali an re inchoatam accusationem per gra tiam licet desistere. vt. ff. ad turpil. l. mulier. z. l. questum. post inchoatas non licet citra auctoritatem iudicis z etiam rei consensum si tormēta vel vincula passus sit. vt. C. de aboli. l. ij. vel propter accusationes infamatus. ar. v. q. j. quiddam. z si desisterit inci dit in turpil. si publicum fuerit crimē quod intendit. vt. C. ad turpil. l. j. Si priuatum extra ordinem punitur vt ff. eodem titu. l. si quis repetere. **L**us autem fm iura canonica omne cri men sit publicum videtur qd in nullo possit interueniri trāfactio: posset tamen dici qd in omni crimine i quo potest iudex ecclesiasticus dispensa re potest z transactioni et simplici re nunciationi auctoritatē prestare. ar. v. q. ij. si primates. z. x. disti. diffidens res. In causa spiritali licet quando qd per grāliam a lite discedere qz qui sine iusta causa discedit punit. vt. ij. q. vij. quapropter. §. de symo. nemo. Per transactionem vero a causa spi rituali recedere nō licet. vt. §. de trās ac. super eo. z. c. preterea. **U**bi autem in causa criminali vel spiritali a lite quis desistit aliter quam debeat. ad iudicem pertinet ex officio suo inqui rere. vt. j. eodem. c. j. z. ij. z. C. de abo. l. ij. et. l. fallaciter. Sed vbi ex iusta cā vult desistere iudex abolitionem in dulgere debet. vt. C. de aboli. l. j. et. ij. q. iij. §. abolitio. In causā vero mixta inter civilem z criminalē. vt cum quis accusat vxorem de adulterio in foro ecclesiastico ad thori separatio nem. potest maritus quādo vult ab accusatione desistere tūm etiam de adulterio condemnata sibi recon

cliare possit. vt. C. de adulter. in aut. sed hodie. §. de conuersio. consu. gaudemus. et de donatio. inter virum et vxor. plerumq. et. xxiij. q. j. de benedictio. sed inquisitor colludere dicitur eo de quo inquit. vt. j. eo. ti. in tantum damor. Unde si inquisitor eum de quo inquit p. collusionem absoluat. talis absolutio non impedit quo minus iterum inquirat. vt. j. eo. c. j. et. ij. et. vlt. Nec effi. renet. snia p. collusionem leta. vt. ij. q. ij. si quem penitet. vt. ff. eo. titu. l. cum non iusto. et. l. collusio. nem. et. l. snias. unde sicut probata p. uaricatione denouo accusatur absolutus. vt. ff. de p.uari. ca. l. ij. sic et probata collusionem. vt. dictus est. C. Pena colludentis hec est. si qs. colludat in causa super beneficio. p.uef. beneficio. vt. j. eo. audiuimus. si super crimine punitur in quibz libris auri. vt. ff. de p.uari. ca. l. ij. et. hanc penam nemo prestat nisi qui desistit a publico crimine. vt. ff. ad turp. l. si quis. §. stello natus. Sed qui desistit ab accusatio ne p.uarii criminis est infamis et extra ordinem punit. vt. ff. ad turp. l. p. uari. C. eo. ti. l. ij. sed si absens est accusator et citatos noluit in accusatio ne pcedere tunc grauius punitur quaz pena. v. librarum auri. vt. ff. de penis. l. absentem. §. ij. In causa status is qui colludit p. dicitur quod habebat in persona illius. de cuius statu agebatur et applicabatur illi qui collusio nem detexit. vt. ff. de collu. l. j. et. C. eo. titu. l. vlt. et. ff. de in ius. l. adoptiuu §. patronum. In alijs autem ciuilibz causis punitur colludens pro motu iudicis quem delusit. C. In summa sciendum est q. colludent principales et colludunt aduocati qui si in causa criminali colluserint extra ordinem puniuntur. vt. ij. q. ij. §. notandus. in ver. p. uaricator. colludent et procuratores qui se dolo patiuntur supera

ri in lite contra quos agitur de dolo sed si non sint soluendo tunc agitur contra illos cum quibus collusus est nisi parati sint in se transire iudicia. vt. ff. de dolo. lege eleganter. supra si dolo.

De delictis puero.
rum. Rubi.

Actum est su

pra de quibusdam criminibus. sed quia dubitari possit an pueri huiusmodi criminibus inuoluantur. Ideo subiicitur hic rubrica de delictis puero. C. Est igitur videndum qui pueri teneantur ex delicto. et qui non. et que delicta in puerum cadunt et que non. et qualiter pueri delinquentes sunt puniendi.

C. Pueri septenes docti capaces obligantur ex delicto. Sicut dicit Augu. in quadam glo. posita super. c. de consensu. dist. iij. p. uili. septenes etatis pueri mentiri et verum loqui et confiteri et negare iam possunt. et ideo cum baptizantur et symbolus reddunt et ipsi per se ad interrogata respondent. se cus si non essent docti capaces vt. ff. de regu. iur. l. pupillus. et. ff. ad. l. aquil. l. sed et si quecumq. §. j. et. ff. de dona. l. hereditibus. §. j. sed quauis ex delictis pueri teneantur vt dictum est. nec eis subueniatur per in integ. restit. vt. C. si aduersus delict. j. interdum tamen misseratio etatis ad mitiorum penas iudicem producit. ff. de minor. l. aurilium. §. in delictis. de con. di. iij. eos. sed si ex delicto conuentus minor potuit confiteri et vitare penam infamiationis et negauit vel si potuit transigere et non fecit sed se in pena inuoluit subuenitur ei per beneficium restitutionis. vt. ff. de minor. l. si ex causa

§. nunc videndum. sed Quis subueniatur minoribus sicut dixi tamen impunitas delicti propter etatem non pstat. vt. C. de penis. l. impunitas. q. tamen fallit. vt. C. de sal. mo. l. j. si.

2 C. Peccata que membris genitalibus committunt in pueris locum non habent. vt. j. eo. c. j. hoc effi. ante puberes annos p. sumitur non committi solent tamen in quibusdam malicia anticipare tepus pubertatis. vt. §. de despons. impub. a nobis. et aliqui tepant quod implere non possunt. vt. §. d. spola. inuenis. et. c. adolefces. et in hoc q. ex malicia suppleat defectum etatis temptant. intelligo eas peccare si non cum proprijs sponis tepant femine et ante tempus pubertatis cognosci se faciunt. vt. §. de eo qui cog. consan. vxor. sic. iordanes. C. S. que ritur de p.urio an pueri decieret et videtur q. sic naz mendacis plena est puerilis etas. vt. hic. c. j. et valet pupilli iuramentum. vt. ff. de libero. cau. l. vlti. unde sic pupillus potest iurare et decierare. ff. de iureiur. l. q. inrasse. vbi dicit quauis non videatur decierare pupillus q. scis fallere non videt sed lex illa loquitur in infante vel infanti proximo qui nec scire nec discernere potest. vt. ff. de acquir. h. ere. l. pupillus.

De clerico venatore. Rubi.

Actenus tra

cratum est comuniter de delictis clericorum et laycor. Nunc autem tractatur de quibusdam excessibus clericorum. unde subiicit rubrica de clerico venatore. C. Videtur ergo quor modis sit venatio. quibus sit licita et quibus non. et que pena imponat clerico venatori. C. Triplex

est venatio. oppressiva. s. hominum arenaria et saluosa. C. Oppressiva est hominum et semper est illicita. de qua dicit cepit membris esse robu sus venator coram domino. id est hominum extinctor et oppressor. vt. xj. di. stinctione his itaq. Arenaria est que fit in arena. vt cum quis locat opas suas vt pugnet in arena cum aliqua bestia dentata. hanc qui exercet peccat grauius nisi eas exerceat gratia virium experientiarum. vt. ff. de post. hu. l. j. §. ites senatus. ij. q. vj. §. tria. in ver. infames circa p. in. et de hac loquitur canon ille. lxxvj. distinc. qui venatoribus. cum duobus sequenti. ca. Saluosa est que fit in siluis et salribus. et hec est licita ex tepore et persona. In tempore vt in quadragesima. vt. lxxvj. distinctione. an putatis. Et persona. vt in clerico. in quo tamen distinguendum est. quoniam ego semper est illicita. vt. xxiij. dist. quorundam. Alijs clericis est licita causa necessitatis. vtilitatis. et recreationis cum retibus et laqueis et canibus dummodo cum silentio et modestia fiat. Nam et m. nacho licet tere re lina pro piscibus capiendis. de co. se. dist. in. v. nunquā. licet etiam rpe feriari. vt. p. pote diebus officiorum festiuis preterquam in maioribus solenitatibus ingruente necessitate interdum piscium captio. vt. §. de feriis. licet. et idem puto in captione ferarum. eo tamen modo quo p. dicit. Illa vero venatio que fit cum clamore. cursu vel armis. clericis est illicita. et in hoc etiam excipio casum necessitatis. Quid enim si apri vel vici venient destrucere clericorum vel monachorum segetes et vineas. satis credo quod possent venari. hoc est feras illas et cludere cum clamoribus canibus et armis. quia quod non est licitum necessitas facit licitum. vt. j. de regu. iuris. quod non

est licitum. hoc excusat a furto homicidio. vt in rubricis illis de furto & homicidio. notatum inuenies. hec saluosa licita est laycis pro carnibus et pro pelibus alias non est. ¶ Sed quis quare clericis prohibet venari et non piscari. Respondeo quod venatio fit ex damore. piscatio non vel quia maior delectatio est in venatione quam in piscatione et maior dissolutio. Vel ideo quoniam venator discarrit per deuia tinnia sicut dyabolus cum ducat animas captiuam.

¶ De clerico pastore.

Rubri.

Aperius tra
cratum est de quo
dā excessu derisorii
qui venādo cōmitti
tur. Illic tractat de
si cōmittit feriendo
sic rubrica de deri.
indum est igitur q̄d
in quibus casibus le
tere. z. que sit p̄ea te
stis. ¶ Perussor duo
p̄ialis et corporalis.
i. inutuli sermone cor
rit. vt. xlv. distic. sane.
e placatus in p̄dicādo.
taceat. nec verba su
z. xliij. distin. sit recto.
e discrimen incumbit
uisse quod cōgruit sic
re indignis z. nō in
creta mysteria sua p̄
indigne incipiat. Titium
indignis secretavul
quacitate incauta ci
at irreuocabile obuz
vt ei placeat cui secre
tatione scientie vt
atur. vt probant hec.
e dispensatio. z. \$. se

quen. ⁊. viij. q. j. oportet. Item non de
bet populis grammatice exponere
vt. lxxvj. dist. cum multi. sed cōsilijs
domini annūciare. vt. xliij. dist. ephē
fis. ponere adtem ante oculos homi
num dei iudicia. terrere cruentas cō
sciēcias p̄suadere penitentiā. vt. ij.
q. j. si peccauerit. Et sic dicit Aug. tur
ba iniquorum cum facultas est in po
pulis promēdi sermone generali ob
turgatione feriēda est ⁊ maxime si
occasione atq; importunitatem ali
quod flagellus dñi desup quouis ap
paret p̄ suis meritis vapulare. vt. xx
ij. q. iij. non pōt. neminem autē nomi
nabit. vt. viij. q. h. quid autē. in quib⁹
omnibus p̄fecto datur itelligi quā
ta debet esse discretio in predicatione
ne sacerdotis qua si forte caruerit q̄
si torro nālo sacerdotalis officij iudi
catur indignus. vt. xliij. dist. in finet. 2
¶ Est ⁊ percussio corporalis et hec
fit manu pede vel capite vel cubito
vel pectoris ⁊ humeri impulsu. Fit
cum baculo vel alio genere armoz. 2
¶ Corporalis percussio si fiat maliciose
vel ex odio peccatum est. vt. xlv. dist.
cum beatus. Sed et si q̄s pugno pec
ciat impie ⁊ dicit ludens feci nō exu
satur. vt. h. de p̄sump. sicut. Nā ludus
noxius est in culpa. vt. ff. ad le. aquil.
l. nāz ludus. q̄s enim ludos appellat
ex quibus crimina oriuntur. vt. in p̄
hemio digestoz. sed si q̄s plane socia
liter et ex ludo percutiat non delin
quit. vt. ff. de iniurijs. l. illud. ⁊. xv. q. j.
illud. Si vero fiat causa correptionis
licita est ei qui habet potestatem in
cum quem percutit. vt. xlv. dist. cum
beatus. lxxv. distinctio. ante omnia. 3
hoc tamen scias q̄ neminem suis
manibus episcopus verberare pōt.
vt. lxxvj. dist. in. nō liceat. sed per aliū
sic. vt. q. v. ille qui. et si clericum faciat
ad percuti non faciet hoc per laycum
sed per clericum. vt. j. de sent. excom.

vniuersitatis. nisi clericus sit omnis
 no incorrigibilis nec comprehendī pa-
 tiatur vt tunc per laycum capi possit.
 dum tamen non amplius layci violē-
 tia se extendat q̄ ep̄gar rebellio vel
 defensio dericiat. f. de senten. excom.
 vt fame. ¶ Item distinguendum est
 circa qualitatē personarū que cor-
 rigendę sunt et enīam circa criminū
 quantitatē nam qui sunt in minorib⁹
 ordinib⁹ constituti licite verberan-
 tur etiam p̄ minoribus criminib⁹.
 f. dist. 5. salomon. 2. xxy. di. ante
 omnia. qui vero sunt in maiorib⁹ non
 sunt pro leuibus vberandi. vt. f. di.
 cum beatus hi sunt casus speciales
 in quib⁹ licite p̄cutitur clericus quos
 nōrabo. f. de senten. excom. c. 1. ab-
 bas autem vel prior potest licite mo-
 nachum vel puerum verberare cau-
 sa discipline. vnde beatus Gregorius
 scribit beatum Benedictum quendā
 monachum virga percutiēdo sanas-
 se quem crebra monitione curare nō
 poterat. vt. f. di. salomon. hoc
 tamē sic facere debet vt subditis pie-
 tas matrem disciplina vero patrem
 erubescat. vt. di. dist. 5. hoc etiam
 alibi. ¶ Pena percussus est hec
 quia prohibetur per apostolum ordi-
 nari. vt. f. di. in principio. si fuerit
 promotor et non habens respectum
 ad suū ordinē 2 in caute 2 teme-
 rarie percutiat suspenditur. vt. f. co-
 dem. ca. preterea. 2 si se non emenda-
 uerit deponatur vt. f. eodem. caplo. j.
 et saluo qđ si ex incauta percussione
 mors interueniat etiam si causa di-
 scipline fiat irregularitas contrahi-
 tur. vt supra de honore presbyterum
 et de hac materia in rubrica illa no-
 tauit.

**¶ De clerico male
dico. Rubrica.**

Rubrica

Ictū est supra
de clerico percus. et ibi di
stinctus extitit q̄ percus
sio alia sit alia lingua.

In hoc ergo tractatu in
sistitur circa illas speciem. s. percussio
nem lingue. ⁊ ideo subicitur hic rub.
de cleri. male. C Est autem videndi
quis dicatur maledicus et que sit pe
na maledici. C Maledicus est is
qui obloquitur de homine detrache
do ei ⁊ cum obloquitis depumendo.
vt. i. eo. c. j. Summa est iniquitas est
detrachere. Omnis enim qui detrahit
fratri suo homicida est. vt. vi. q. j. sum
ma ⁊ alibi dicitur detractores fratru
homicide sunt. vt de con. di. j. homici
diorum unde nec tui commendandi cau
sa aliquid dicas quo minor alius fiat
vt. xj. questio. iiii. si quis vero. xcviij.
distin. nullus vero. ⁊. c. ecce. si quis au
tem verbum iniuriolum dixerit pro
ximo delinquit in deum. ⁊ peccat in
proximum unde datur primo actio
iniuriarum. vt insti. de iniur. §. j. ff. de
iniur. l. ita apud labeonem. §. puniti.
⁊. C. eo. ritu. l. si non cōuicti que famo
sa existit. vt. ff. de his qui not. infam. l.
athleras. §. vlti. ⁊. C. ex quib. cau. infam.
irro. l. iniuriarum. §. de sen. ⁊ re iudi.
cum re. Est etiam maledicus blasphem
us dei ⁊ sanctorum. vt. i. eo. c. statui
mus. C Punitur detractor ⁊ fit in
famis ⁊ ab ecclesia excois. vt. vi. qd.
j. deterioris. Item punitur vt homici
cida vt in prealleg. c. homicidiorum.
nō quia ita graue sit crimen detrache
re sicut occidere. sed quia sicut homici
da punitur pena eterna quo ad deū
sic ⁊ detractor. sicut in euangelio dici
tur qui dixerit fratri suo racha reus
erit gehenne. Item derisus maledi
cus si in iudicio de hoc fuerit conui
ctus degradatur. vt. xlvj. distin. cleri
cus maledicus. C Conuiciator fra

Das
ledic
q's di
catur.

cris punit pena pecuniaria sacra estimatione iniurie arbitrio iudicis sū qualitatem et quantitatem iniurie. vt in fī. de iniur. §. in summa. et hoc si cui liter agatur. Si autem criminaliter agatur extraordinaria pēa officio iudicis reo irrogatur. vt ibidem. Si q̄s autē contumeliā vel conuitia episcopo intulerit mox depositus curie tradet. vt. xj. q. j. si quis sacerdotum. et marime si in deprecationē dñi pape aliqua protulerit. vt. j. eo. c. j. Queruntamen in hoc sacre ac religiose dicere possit summus pōtifer sicut dicit dominus imperator. Si quis modestie nescius et pudoris ignarus improbo petulantique maledico nostra crediderit lascescenda ac temulentia turbulent? obtrahat: ipsorum fuerit. pene nolimus subuigari. neq; durus neq; asperum aliquid sustinere quoniam si ex leuitate processit contemnendū est. nec lubricum lingue ad penam facile trahendū. est. vt. ff. ad leg. ul. ma. l. fa mosi. Si ex infamia miseratione dignissimū. si ob iniuriā remittendū. i. ad principem transferendum. vt. C. si quis impera. male. l. vna. Si quis autem contra deum vel aliquem sanctorum suorum maxime beatam virginē linguam in blasphemiam publice relatare presumpserit. per suum episcopum pene subdatur annotare. j. eo. c. statuimus. que pena locus habet cū blasphemiam nō calore iracundie. nō ebriare vel dementia plata est. alia cū blasphemante benignus ageret. vt. ij. qd. ij. si quis iratus. et §. notandum. C. de reb. credi. et iureiuran. l. ij. C. de iniur. l. si non cōiur. et vt. §. dixi. cum quis maledicit imperatori.

Queritur de pena pecuniaria que in fine illius decreta. statuimus adijcitur quare sit adiecta. Respondeo ideo. quia plures magis timent penam pecuniariam quam etiam cor

poralem. et propterea imponuntur illa que magis timentur. vt. §. vt lit. non contesta. quoniam frequenter. Sed queritur. cui hec pena pecuniaria soluat. Et videtur q̄ potestati seculari ex eo q̄ dicit in fine. q̄ etiam inter alia comitatus statuta ponatur. Vel dic q̄ hoc crimen ecclesiasticum est a quocunq; commissum. et ideo pena illa soluetur episcopo in usus pauperum conuertenda. vt. §. de foro comperen. cum sit. §. de usu. cum tu. Vel si vis distinguere personas et distribuere penas. vt pena clerici blasphemum soluat episcopo et pēa layci soluat potestati. Et nota q̄ hec pēa pecuniaria ē irremissibilis. vt in fi. illius decre. statui mus continetur. vbi dicit nullam in hoc misericordiam habiturus. Illas est clausulam ad penam pecuniaria refero. non ad superiores. Et intelligo si blasphem? hebeat unde soluat ceterum si paupertas impossibilitatem iducat iudex ecclesiasticus in flagella commutet. vt. §. de rapto. in archiepiscatu. xij. q. ij. fraternitas. xij. qd. vj. si res aliena. §. de iude. postulasti. et. cad. liberandā. Sed hec oia pro tribunalis sunt. sed in iudicio sic sacerdos discret? moliet hunc rigorem et miam nō negabit quia misericordie dei nec mensuras possumus ponere nec tempora diffinire apud que nullus patitur penie moras conuersio. vt. xxvj. x. vj. q. i. qui.

De clerico excōmunitato ministrante. Rubrica.

dictum est supra

de quibusdā excessibus sacerdotum. sed qm̄ clerici deo linquētes plerūq; excōcant plerūq; interdiciunt aliquotiens deponunt et nihilominus

Excō
catio
du
plex.

clauces ecclesie continentes irreuerter ingerunt se diuinis. Idcirco subijcitur hic rub. de de. ex. interdic. vel de po. mī. Videndum est igitur de pena illorum qui quantū in eis est mysteria sacra prophānt et an cum eis valcat dispensari. Est autem sciendum q̄ excōcatio. alia maior. alia minor. Maior excludit sacramētis et a cōione fidelium. Minor autem tantū a sacramētis excludit. vt. §. de excep. a nobis. j. de sen. ex. c. penul. sed totum contrarium dicit canon. iij. qd. iij. en geltrudam. Jbi est dicit q̄ engeltruda non solū fuit excōcata minori excōcatione que a fraterna societate separat. sed etiam maiori que a corpore ipsi resandit. Sed exponenda sunt verba illa sic vt intelligam? frater nā societatem quā contrahimus in cōmunionē sacramentorum. corpus autē ipsi ecclesiam vt ibi dicit. per ecclesias vtro intelligas collegium fidelium. vt de con. di. j. ecclesia. Item sciendum est q̄ due sunt species minoris excōcationis. vna est que excludit a sacramētis et hec quandoq; contrahitur a iure vt ipse per participiū excōcati excōmunicatione maiori. vt. j. de sen. excō. nupcr. Quandoq; ab hōie per sententiam. vt. v. q. j. c. ij. Alia species excōcationis minoris separat a cōmunionē fidelium et non sacramentorum. vt. v. q. ij. p̄sent. et. q. iij. in loco xvij. di. placuit. xxij. di. quorundā lvij. di. si quis de alterius. excōcari igitur maiori excōcatione et minori sū primam speciem diuina officia celebrare non debent. et si hoc fecerit alter deponetur. vt. j. eodem. c. latores. alter grauitus peccat nullus tamen notam irregularitatis incurrit. vt. j. eo. c. si celebrat. quod intelligo si solē niter celebrat iuxta precedentem consuetudinem et vt prius. vt hec probantur. j. eo. c. illud. et. xj. q. iij. si q̄s dānat

et. c. seq. si q̄s ep̄s. secreto tñ non officiendo ecclesiam sed solus legēdo non cātādo et sic plane vt a nemine audiat dicere horas pōt et q̄s. nullam autem celebrare non potest quādamq; nec sacramēta ecclesiastica p̄tractare vt. xvij. di. p̄sbyter. Et si ru que ras q̄ est ratio quare excōcat? teneatur dicere canonicas horas. Nō q̄ oneris est. et ideo nō tollitur alias ei rōnes finia prodesse quod esset iniquus. nā q̄re ex euidēter iniquū est ei prodesse sententiam p̄tra quem lata est. vt. ff. de excep. rei iudi. l. euidenter. et pena nō h̄s neas immunitatem. vt. ff. de interdic. et re leg. l. relegato. §. vlt. nec aliquid cō habet delictū cum venia. vt. ff. de mī. no. l. papinia. et propterea q̄ excōcatus diuina non potest celebrare officiendo ecclesiam vt prius. fructus beneficii non percipit excōcatione durare. vt. §. de appel. pastoralis in. fi. et xxij. di. p̄ter hoc. et si reconciliatus fuerit. fructus illius tēporis non recipiat sicut regresso iure post liminij non restituuntur stipendia eius tēporis quo fuit apud hostes. vt. C. de re mili. l. stipēdia. hec est etiam causa quare excōcatio non confert beneficium. vt. §. de cta. et qualita. p̄s. cum bone memorie. Nāz bñficiū datur rō neo officij vt. lxxj. di. si quis sacerdoti et. c. eos. hec omnia que dicta sunt in excōcato locū habent et in interdicto nam vt q̄s ingerens se diuinis est in causa depositionis. vt. j. eo. c. clerici. Nec ob. q̄ ibi dicit nisi moniti sine dilatio redierit q̄ nihilominus si redierit p̄t deponi. §. si redierit ad statum et abseruatiā interdicti poterint dispensationē obtinere. Nec ob. j. eo. c. postulasti. §. p̄terea. vbi of q̄ clericus qui talia presumpserint bñficijs sunt ecclesiasticis spoliandi. Nam ibi suppleo et officijs. vel ibi agitur de clericis celebrantibus in locis interdictis

l. iij

non de deris interdictis. Et qđ dīrī
i derico interdicto dico i derico suspē
so dummodo ab officio sic suspensus
hec effi duo equipollentia sunt et eun
dem habent effectum. dericum inter
dictū suspendi. Inum tamen nō omit
to notare qđ excoīcatus excoīcatione
minori potest exercere ea que sūt iur
isdictionis et eligere potest et nō eligi
et sacramēta ab eo collata non carēt
virtutis effectū. cū non videatur a col
latione sed a perceptione sacramen
torum que in sola consistit perceptio
ne remotus peccat tamē conferendo
sacra sed leuiter. qđ vt p̄dictū nō est
exclusus a conferendo sed a percipiē
do. sed celebrando peccat grauiter vt
hec omnia colliguntur. j. eo. si celebrat
3 **C** Sed mirum est qđ excoīcatus ex
coīcatione minori celebrando peccat
grauiter. non tamen irregularitates
incurrit cum ex omni mortali qđ con
stituatur irregularis irregularitate
canonica vt promoueri non possit vt
xxv. di. §. nunc autē. et c. primū. et pro
motus sit suspensus quo ad se vt. j. q.
j. sacerdotes. Ad quod rñdeo qđ dicit
illa decre. si celebrat nullius notā et c.
sic intelligo quantum ad id quod ibi
sequitur. i. quo minus eligatur quo mi
nus exequatur qđ iurisdictionis sunt se
cus que sunt officij. Sed queritur de
deposito seu degradato an conficiat
Et videtur qđ sic quia ordinē nō amit
tit. vt. xx. q. ii. eos. j. questione. j. qđ
dem. de con. vii. di. ostenditur. xxij.
q. vii. i. de. ar. extra. l. oi. accedens. ij.
q. ii. episcopus. lxxij. di. dictum. xxij.
q. vii. clericis. lvi. di. ex antiquis. Ad
hoc rñdeo. puto ipm non conficere.
ponit enim ecclesia auferre potesta
tem conficiendi quam contulit ordi
nando. Quis caracter qui anime in fi
gitur non possit auferri. Cum eo qui
excoīmunicatus se sciens in contem
ptum datum presumserit celebra

re diuina non potest alius a papa di
spensare nec etiam synodus. vt. xj. q.
ij. si quis eps damnatur. et c. si quis
in consilio.

C De derico non ordinato
ministrante. Rubrica.

A superior
ri rubrica dictus est
tractatus de his qui
excoīcati interdicti
depositi admistrat
hic tractatur de his
qui non ordinati hoc faciūt. et id subij
citur hic rub. de cle. non ord. mī. **C** Vi
deamus igit an talis celebrando con
ficiat. et an cum eo valeat dispensari
et in quo. **C** Est autem sciendum qđ
talīs si celebrat non officiat. nullus enim
celebrat nisi sacerdos qui rite fuerit
ordinatus. vt. §. de sum. trini. et si. ca. c.
firmiter. de con. di. j. c. j. et c. sicut. lxxij.
di. dictum. **C** Nunquid autem non
ordinatus baptizare potest. Rñdeo
non ex officio. sed sicut laycus in ne
cessitate absente sacerdote potest. vt
xx. q. j. ad limina. xxiij. di. diaconus. de
co. di. iij. c. stat. Talis autē abijciatur
ab ecclesia nunqđ ordinetur. vt. j. eo.
c. j. **C** In exequendo ordinem quem
iam habet et in beneficio poterit cum
eo per episcopum misericorditer di
spensari ne sustentatione priuatus
ad seculi negocia reuertatur. vt. j. eo.
ca. ij. Sic plerumqđ dispensatur in be
neficio et non officio. vt. l. vii. studear.
xxvij. di. presbyterum. et hoc ideo ne
in vituperium cleri mendicet miser
clericus in plateis vt. xxiij. distinctio
ne. dyaconi.

C De derico per saltum pro
moto. Rubrica.

C De eo qui furtiue ordinem
suscepit. Rubrica.

Factum est su
pra de dericis non ord.
ministran. hic tractat
de ordinatis inordina
te hoc est preposere et
et per saltum. et ideo subijcitur hic ru
bri. de cle. per sal. pro. de hoc autē qđ
iuris sit breuiter videamus. **C** Et est
sciendum qđ gradatim et per ordines
est ascendendum. vt. ff. de mu. et ho. l.
gradatim. et l. honori. §. gerendomi. C.
vt dignitatum ordo ser. l. j. et ij. li. xij.
Et ascendendi est de minori ad ma
ius. Nam qui prouehitur de minori
ad maius prouehitur vt. xxiij. di. legim?
in ff. et per certas interstias reponit
vt. lxxvij. di. in singulis. et c. qđcumq. et
in sequentibus. c. j. si quis ergo p sal
um promotus sit in aliquo ordine p
ternitio misericorditer agi potest vt
cōferatur ei ordo pretermisus. vt. j.
eodem titulo. c. vno. l. ij. distin. follicitu
do. caute enim supplendus est quod
omittitur. vt supra de sacramen. non
iteran. c. pastoralis. Et fm hoc vide
tur quod aliquis nullum ordinem ha
bens potest esse sacerdos. Sed ob
stat. ij. distinctio. sicut. et §. de deri.
2 non bap. mī. veniens. sed ad canones
j. Rñdeo dericatus et sacerdotium sa
ciunt sacerdotē. verum recte ordina
te. Sed quis inordinare nihilomin?
ordo sacerdotalis fm formam eccles
sie collatus efficit sacerdotes ad aliū
auctē rñdeo spāle est in non baptizato
vt nullum recipiat sacramentum. qđ
baptismus est ianua oim sacramen
torum. vt. xxij. distin. §. verum. j. vbi
enim non sit positum fundamentum
nihil supēdificari potest. vt. j. questio
ne. c. j. cum paulus. vt not. §. de presby
tero non bap. mī. Episcopus autem
sine sacerdotio quis esse non potest.
vt infra titu. proxi. ex litteris.

Factum est su
pra de his qui ascen
dunt ad ordines p sal
tus. Nunc tractemus
de his qui ascendunt
per furtum. Per furtum autem intel
liguntur ascendere qui clandestine p
mouentur. vt. j. eo. ca. innotui. hoc est
ptra conscientias superioris. vt. lxxij.
distin. extra conscientiam. Et ideo subij
citur hic rubri. de eo qui fur. ordi. susce.
C Videamus igitur an quis possit
ministrare in ordine quem furtiue re
cepit. et an cum tali valeat dispensari
et per quem. **C** Et est sciendum qđ si
quis promouetur ad ordines eodem
die minoris et ad sacrum in sacro nō
poterit ministrare. nec etiam in mino
ribus nisi ex permissione. vt. j. eo. c. cū
h. lato. si vero pmoueat ad duos
sacros in neutro poterit ministrare.
vt. j. eodem. innotuit. **C** Sz opponit
primum ordinem bene recipit qđ de
conscientia. Secundum autem male
quia furtiue quare ergo puniunt in
executione prioris. Rñdeo cum is qđ
ordinatur recipit primum ordinē ge
rit in animo vt illo non cōtentus eo
dem die recipiat secundū. et ideo ani
mibdestinatione peccat in receptione
primi. In secundo vero receptio peccat
re ipsa. i. ipsa receptione. et simile
ad illud. §. de tempo. ordi. litteras.
C An autem quis possit omnes or
dines recipere. dic vt not. §. de temp.
or. §. ordines minores. Circa hec po
terit quilibet dispēfare si prohibitio
facta non sit sub interminatione ex
communicationis vel pena ne quis
ad omnes ordines eodem die ascen
dat. vt. j. eodem. ca. primo. immo vide
tur qđ hoc liceat abbati in suo mona.

sterio. vt. j. eo. cum. b. in si. licet quida velint intelligere illud in episcopo q vices episcopi gerebat in ecclesia cui preerat que regularis erat et epalis. vt. s. de iudi. causam. sed si interminatio sacra sit tunc dispensatio fieri non potest sine auctoritate z licetia pape vt. j. in. c. innotuit. in fine.

**De excessibus prela-
torum. Rubrica.**

Ractauimus

supra de quibusdā ex-
cessibus subditorū in
prelatis vt de his per
salutem vel per salutem
ad ordines ascendit. si ne ex hoc ali-
qua prelatis obrepat elatio subijci-
t hic rubrica de excessibus prela. in sub-
ditos. Nos autem de multis excessi-
bus aliquos psequamur. nec prelari
hoc ad aiam reuocent. currunt enim
inter infamiam z bonam famam vt
seductores z veraces. vt. vj. qd. j. sunt
plurimi. **¶** Excedunt prelari in exi-
gendo dum imponunt talias z colle-
ctas. vt. j. e. c. j. z vt no. de hoc. s. de cen-
si. z erac. s. nunc videamus. Excedūt
vt dum ecclesie romane vel eius lega-
tis in aliquo subueniūt querunt pre-
dam porius q subsidium in subiectis
vt no. s. de rap. s. habent quida. cum
deberent manus suas seruare imo-
rias deo legi z principi. nullumq cō-
tingere lucrum vt in auten. de man.
princi. s. j. col. iij. C. de superindici. l. j.
li. x. ff. de o. a. ff. de l. c. p. dāno. s. j. in autē.
de col. s. hoc quocq. coll. ix. nisi ex ma-
gna cā. z specialibus casibus. vt. xvj.
q. j. s. nouatum. s. de cens. cum apo-
stolus. s. d. iure pa. p. erac. Excedūt
quia de facili sine causa z sine ordine
iuris excommunicant z suspendunt. cū
excommunicatio que est eterne mortis

damnatio sine certa manifesta cau-
sa ferri non debeat. nec pro paruis et
leuibus causis. vt. xj. questione. iij. ne
mo. z. c. nullus. ff. q. j. nemo. z. ca. deus
omnipotens. s. de appel. reprehensi-
bilis. xij. questione. j. in digne. j. de sen-
excom. sacro. Excedunt quia in indis-
cijs clericorum suorum consiliis non
vtuntur. cōtra id quod legitur. xv. q.
vij. c. penul. z vlti. sicut pferz presens
ribus officialibz suis iudicare debet.
vt. C. de sen. z interlo. om. i. l. cū sen-
tentiam. **¶** Excedunt quidam in ni-
mio rigore. quidam in omnimoda re-
laxatione rigoris cum ex utroq vni-
us sit faciendum temperamentū. vt nec
rigor iusticie sit rigidus. nec mansue-
tudo dissoluta sit. vt. xlv. di. disciplina
Excedunt q superbe predicant z sine
cōpassiōe condemnant. vt. xlv. di. ha-
bet hoc propriam. z. ca. vera iusticia.
Excedunt dum malos clericos ordi-
nant de quibus canon loquitur facit
hoc iuncta remissio sacerdotum nro-
rum qui pompam multitudinis que-
runt. z putant ex hac turba aliquid si-
bi dignitatis accipi. hinc passim nu-
merosa pluralitas etiam in his locis
vbi solitudo est talium reperitur oī
per parochias extendi cupiunt aut
quibus aliud prestare non possunt
diuinos ordines largiantur. vt. lix. di.
s. officia. **¶** Excedunt dum exquisita
et singularia querunt. quos increpas
hero. oīes in paupere domo z in tu-
gurio rusticano q vix milio z abario
pane ventrem rugientē saturare po-
terā. nunc similes z mella fastidio.
vt. xij. qd. ij. gloria. Excedunt qui circa
diuitias z ornatum ecclesiarum omne
suum studium apponunt z de mini-
stis nulla est cura. contra quos inue-
nitur hieo. in prealle. c. dices. Dar-
mura nitent auro. splendent laqueas
ria gemmis. altare distinguitur. z mi-
nistorum Christi nulla est dilectio.

¶ Excedunt in superbis gestis z ela-
tis dum se inter sacerdotes gerūt oī
nabiliter. canone dicentē. **¶** Eps in ec-
clesia in consensu subditorum se col-
legam esse cognoscat. vt. xcv. di. eps.
Excedunt in perurrationibus. vt no. s.
de cen. z erac. **¶** Excedunt dum infe-
riorum honoribus derogant. vt. j. e.
cad hoc. quia sicut non vult grauis
oneris sarcinas ferre. ita nō audeat
alij imponere importabile pondus.
vt. ij. q. vj. qui scit. Excedunt dum be-
neficia vacantia clericis conferenda
sibi retinent. vt. j. e. cad aures. Quod
non licet nisi ex causa cum suo capitu-
lo prelatus statueret de aliquo per-
sonam vel beneficio supprimendo. vt.
ecclē. benefi. sine dimi. conse. vt no.
strum. vt. s. de pōtini. cū accessissent.
vel nisi hoc per priuilegiū seu indul-
gentiā aliquis obtineret. vt. j. de ver.
sign. tua nobis. **¶** Excedunt episcopi
dum ab abbatibus z monachis ali-
qua exigunt cōtra ordinis instituta.
vt. j. e. c. sane. s. de symo. ne dei eccle-
siam. cum ea. ad que tenentur abba-
tes episcopis scripta sunt. vt. xvij. q.
ij. hec tantum. z. cabbates. s. de offi.
or. cōquerente. Unde si episcopi inde
bita z insolita exigant. possunt abba-
tes iure proprio denegare. vt. j. eod. c.
sane. z. c. cum ad quoridā. x. q. i. qz co-
gnouimus. nisi prelatus esset in pos-
sessione vel quasi eius qd exigit. tunc
enim illud subtrahere subdito nō li-
ceret. vt. s. vt lite pen. a memoria. xvj.
q. ij. volumus. z. xvij. di. s. hinc distin-
guendum. **¶** Excedunt dum religio-
sos contra indulgentias z priuilegia
sua molestant. vt. j. e. c. nimis. z. c. ran-
ta. Sed z religiosi caueant ne priuile-
gijs abutantur z ne propter indulgē-
tias isolescant sed in humilitate regu-
lari sic degant vt ecclesiarij prelari ef-
ficatores z promprios existāt z ad
exibendum eis de suis malefactori-

bus iusticie complementū eorumq
priuilegia diligenti z perfectius sta-
deant obseruare. vt. s. de deci. nuper
in si. z. c. c. cum alijs similem vi-
tam suscepit similem cum eis in le-
gibus sentient disciplinam. vt. s. de
sta. regu. reuolentes. **¶** Excedunt
etiam z abbates qui suis finibus nō
contenti manus ad ea que sunt epī
scopalis dignitatis extendunt cogno-
scendo de causis matrimonialibus z
alia episcopalia exercendo. vt. j. eo. c.
accedentibus. Sed videat q de cau-
sis matrimonialibus cognoscere pos-
sit. vt. s. de consang. z aff. ex litteris.
Ad quod respondeo. illud comperit
abbati ex priuilegio speciali z in hoc
concordat decre. j. eo. c. accedentibus
in si. vbi dicit nisi forsā quisq eorū
speciali concessione vel alia causa le-
gitima super huiusmodi valeat fe-
tucri vt pote prescriptio. nam po-
test abbas quedam tura episcopalia
prescribere que episcopale officium
non requirunt. vt. s. de prescrip. audi-
tis. z eodem modo ex consuetudine
prescripta potest cognitio causarum
matrimonialium ad archidiaconum
pertinere. vt. s. de resti. ipo. litteras.

De nouis opib. nunciandi. Rubrica.

Superior

brica diximus de prela-
tis excedentibus in su-
bictos. in presenti autē
rubrica agitur de subie-
ctis excedentibus in contemptum iu-
ris vel prioris seu prelari vñ subijci-
t hic rubrica de nouis opib. nunc. **¶** Ci-
dendum est igitur quid sit nouum
opus. qd nunciare nouum opus. ad
que noua opera pertineat nunciatio
cui sit nunciandū. qualiter fiat nunc-
ciatio z qd sit nunciatio. nunciatio
¶ Opus nouum facere videt qui

Prela-
ti qñ
dicant
tur ex-
ceder.

2
nūcia
re qd
fit.

aut edificando aut detrahendo aliq
qd pristinam facie opis imutat. vt. ff.
e. n. l. j. §. op. nouū. si qd aut ver^o edi
ficiū fulciat aut si vnu v^o alterz cremē
tū iponat nouū opus facere nō v^o.
vt. ff. e. n. l. j. si quis edificat. t. l. stipu
lacio. §. opus. 2^oge enī aliud est face
re aliū reficere. vt. ff. de iti. actus pri
ua. l. iij. §. reficere. §. de iude. cōsuluit.
t. c. iudei. ar. tū est. ff. de mor. inferen.
l. j. §. edificare. ¶ Nunciare idē est qd
phibere. vnde p eodē habeo quo ad
effectum siue qd dicat nuncio nouū
opus vel phibeo nouū opus. vt. j. e. c.
significanti. §. t. ff. e. n. l. j. §. nuncia
mus. ¶ hoc aut editus non oia opa cō
plectis sed ea sola que solo cōiuncta
sunt quoz edificatio vel demolitio vi
deat nouū opus continere. vt. ff. e. n. l.
j. §. hoc aut editus. ¶ Si nuncia
no oibus existentib⁹ i edificio. vt. ff.
e. n. l. j. §. opus nouū. t. l. quilib⁹. t. l. de
pupillo. §. ij. t. iij. ¶ Si qd si fiat nū
ciatio ad ipsum locum nemine in edi
ficio existente nunqd tenet denūcia
tio sic qz si nullus sit i edificio potest
aliquis esse pns audire denūciatio
nē oīo operis indicare vnde sufficiat
i presenti nunciari. vt. ff. e. n. l. de pu
pillo. §. iij. Et propterea non obstat
absentia oīi opis. vt. j. eo. c. cum ex i
iuncto i prin. Et facit ad idē. C. de oā.
infec. l. oīes. §. toricis. t. ff. qv aut dā.
l. autē §. j. in fin. ¶ Quid si fiat nuncia
tio noui operis oīo operis nō tamē i
ope v^o q null⁹ sit momēti qz i repñti
fieri d^ore dictū est. t. pbat. ff. e. n. l. de
pupillo. §. si quis forte. Sed v^o est
q teneat nunciatio sicut illa que fit
in re presenti. domino operis absen
te nemine iussente vt superius di
ctū est. dicitur autem nullus esse mo
menti nunciatio que fit domino ab
sente quantus ad ea que fiunt in ope
re ante q ipse ad opus redeat. nō em
omnia que facta sunt post talem de
nunciationem demolienda sunt sed
tantus illa que post regressum eius
edificatur. ¶ In nunciatione noui
operis necessarium est iuramentum
de calumnia. si tamen ab aduersario
exigatur. vt. ff. e. n. l. de pupillo. §. qui
opus nouum. Quidam tamen pōnit
illam hodie non tenere per autem.
de his qui ingre. ad ap. §. vlti. coll. v.
signatur. C. de iure iur. propter ca
lū. in autem. hoc sacramentum. t. in
alio autē. hoc in sacramento. Ibi enī
dicitur in initio litis. hoc est in conte
statione litis de calumnia iurandus
esse ne sepi⁹ iure. Alij autē. dñt q illd
aut loquit de iuramento qd in conte
statione litis prestatur vel post. vnde
de q dicit ne sepius iuretur supplēt
post litis contestationē. vnde leges
que dicunt de iuramento prestando
autē lites contest. non reuocantur per
autē. preal. ff. de no. p. e. n. l. de pupil
lo. ff. de oā. infec. l. qui bona. §. q dā
ni. t. §. si quis stipulaturus. t. ff. q sa
tis. da. co. l. de die. §. iubeat. Qd tamē
intelligendum est post nunciationē
cum is cui nunciatum est adit preto
rem vel prelatum postulans sibi re
mitti nunciationem nisi ille de calū
nia iuret qui denūciauit. a principio
enī non exigitur pretoris auctoritas.
vt. ff. eodem titulo. l. j. §. nunciatio. et.
§. ex hoc edicto. ¶ Item qui nun
ciat necesse h⁹ demonstrare in quo
loco opus nouū nunciatur vt sciat edi
ficator vbi possit ed ficare et vbi in
terim abstinendum est. vt. ff. eodē
titu. l. pupillo. §. qui nunciatur. ¶ Item
qui opus nouum nunciatur si quid ias
operis factum est intestationes re
ferre debet vt sciat postea quid fa
ctum sit. vt. ff. eo. n. l. non solum. Item
modulos o⁹ sumere is q nūciat. v^o
bati possit qd postea edificatum sit.
vt. ea. l. §. sciendum. Item qui nomi
ne alicui nūciat. necesse h⁹ iansdare

rem ratam dominū habiturū. vt. ff.
eo. titu. l. qui in re. §. q pcuratorio. qd
locum h⁹ fm quosdam cum de man
dato dubitatur fm alios etiam si de
8 mandato cōster t est ibi spāle sicut et
alibi. ff. ad trebel. l. quidā. ¶ Trib⁹
modis fit nunciatio. per verba ppre
toris interdicitū. t p iactū lapilli. t in
hoc vltimo mō dicit qdā verba non
debere intervenire. Alij dicūt verba
posse intervenire vt nunciatio sic di
cat nūcio vobis nouum opus p iactū
lapilli. ¶ Effectus nūciationis est
9 vt quicquid postea edificatus fuerit
iure vel iniuria destruat. vt. ff. eo.
titu. l. j. in princ. t. l. pretor. §. j. t. j. per
torum. vnde similia sunt hec quo ad
hoc noui operis nunciatio t excom
municatio. qz vtraq⁹ t⁹ siue fiat iure
siue iniuria vt. xj. q. iij. sententia. In
nunciatio est rō sperta pretoris au
toritas. in excoicatione contēp⁹ da
uium. ¶ Est t alius effectus denun
ciationis. nā si quis verbis nūciat fa
cit aduersariū possessore. vt. ff. eo. tit.
l. j. §. in opis. t. l. de pupillo. §. memi
nisse. secus si p pretorē siue p iactū la
pilli vt ibidē. Rō diuersitatis hec est.
qz possessio solo. aīo amittit vt cū qd
suspiciat se posse repellit. vt. ff. de acq.
pos. l. possideri. §. in amittenda. t. l. si
id qd. §. vlti. Sed qui lapilli proficit
t sic nunciatur non pretendit signum
midi t fugientis. sed audacis et pu
naturi ac possessionem defendere vo
lentis. t ideo nō amitti possessionem
t idē est cū quis pretorē adit vel p
latum loquens ei in audacia mentis
siue oīe talis edificat in meo factis
cū incōtinenti exire alioquin iā vide
bitis quid fiet. vbi vero qd in humili
tate verborum t arena pponit edi
ficatori succedens in ornatu t expro
batione verborum vel sermonis per
hoc ipsum mouere intendens vt de
possessione exeat vel in miseria t de

possessione quadā supplicans t exorās
vt exeat pdir possessionē. vt dictū est
2° tertius effectus est vt si is cui est no
uum opus nunciatur nolit se defende
re transferat in eum onus pbatōis
vt. ff. eo. l. si prius. qd verum est si no
lit defendere infra tres menses qd
spāle est in hac cā. vt. j. eo. c. vlti. C. de
edi. priua. l. vlti. primus t tertius effe
ctus nunciationis tolluntur per res
missionem. vt. j. eo. c. cum ex iniuncto
siue sit expressa remissio. vt. j. eod. c. si
nouum. t. ff. de rem. si. l. j. siue tacita
vt. ff. eo. tit. l. j. C. t post operis. l. nō so
lum. §. morte.

¶ De primilegijs t excessib⁹
priuilegiatorum. Rubrica

Actum est su

pria titulo secundo de
excessibus prelatorum
nuncagitur de excessi
bus subditorum q pri
uilegijs et indulgentijs abutuntur.
vnde subiicitur hic rubrica. de priuile.
t excessibus priuilegiatorum. ¶ Ci
deamus itaq⁹ qd sit priuilegius. vnde
dicitur. quor sunt spēs priuilegiouz
qd possit concedere priuilegia. quan
to tēpore durat priuilegiū. qd priuile
gium alteri preiudicat. t qbus modis
priuilegium tollant. ¶ Priuilegium
est beneficium contra ius commune
concessum. Non enim est priuilegius
aliquid nisi indulgeta t spāle. vt. j. de
verbo. signifi. abbate. j. e. in his. C. de
thesau. l. vna. lib. t. ff. ad municipa. l.
j. ff. de lega. j. l. si qñ. xvj. q. j. §. vlti. ff.
de vsu. t. hā. l. diuus. ¶ Priuilegia di
cuntur leges priuatorum a iure com
muni exceptoz. vt. iij. di. priuilegia 2
priuilegia. enī singulorum vt ait.
hiero. communem legem facere non
possunt. vt. xvj. q. ij. non exemplo.

Priu
ilegiu
qd sit

3 **Species** priuilegijs sunt due. **Due** priuilegijs est aliud generale aliud spale. Generale est qd corpori vel collegio concedit. vt. j. e. c. cum p. l. t. r. c. si de terra. r. c. p. r. o. r. c. in his. r. i. multis alijs decre. ibi positis vel vniuersitari. vt. r. v. q. i. i. q. i. q. i. s. suaden. re. j. de sen. ex. o. r. i. g. i. t. s. de fo. com. si diligenti. Item illud qd concessus est minoribus ecclesijs circa p. r. u. s. vel quas circa iudicia. vt. s. de i. n. t. e. r. e. s. t. c. j. r. f. c. n. per totu. Item qd concessus est m. l. i. c. i. b. a. r. c. a. f. i. d. e. i. u. s. f. l. o. r. e. s. . Speciale est quod persone concedit extrinsecus c. i. p. e. r. s. o. n. a. . vt. v. j. q. i. . p. e. t. i. s. t. i. ff. de re. i. n. r. l. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a. . i. n. s. t. i. d. e. i. u. r. e. n. a. g. e. n. r. c. i. . s. e. d. q. u. o. d. p. r. i. c. i. p. i. i. n. v. e. r. p. l. a. n. e. . A. l. i. a. s. u. n. t. t. r. i. s. t. i. t. u. t. i. o. n. a. d. h. y. d. e. s. . vt. C. de dec. l. d. o. r. o. t. h. e. i. . r. f. . d. e. r. e. g. i. u. r. l. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a. r. h. e. r. e. a. l. i. a. v. o. c. a. n. t. u. r. vt. s. de i. n. s. t. i. c. i. u. v. e. n. i. s. s. e. n. t. . ¶ P. o. t. e. s. t. c. o. n. c. e. d. e. r. e. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a. p. a. p. a. v. e. l. i. m. p. e. r. a. t. o. r. i. q. s. u. n. t. s. u. i. i. u. r. i. s. t. u. r. i. b. u. s. n. o. n. l. i. g. a. n. t. . vt. s. de p. r. e. b. e. n. c. i. . p. p. o. s. u. i. t. . r. c. d. e. l. e. r. c. o. n. s. t. i. l. i. d. i. g. n. a. . L. o. c. c. e. d. i. t. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a. r. c. p. s. . vt. s. de r. e. l. i. g. i. o. d. o. m. i. c. o. s. t. i. t. u. t. u. s. . r. s. d. e. c. e. n. s. i. b. u. s. c. i. u. v. e. n. e. r. a. b. i. l. i. s. . r. v. j. q. i. j. . v. i. s. s. d. e. s. e. n. r. e. i. u. d. i. c. i. u. s. i. n. t. e. r. v. o. s. d. i. t. i. n. h. o. c. f. a. c. i. a. t. d. e. s. u. i. c. a. p. i. t. u. l. i. p. o. l. u. n. t. a. t. e. . vt. s. de b. o. n. a. p. a. s. t. o. r. a. l. i. s. . j. e. c. c. u. o. l. i. m. . P. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. d. a. r. u. s. a. d. e. l. i. g. e. n. d. u. m. t. a. n. t. o. t. p. e. d. u. r. a. t. q. u. a. n. t. o. t. e. m. p. o. r. e. d. u. r. a. t. a. c. i. o. s. u. p. q. u. a. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. i. n. d. u. l. g. e. t. u. r. . N. o. n. e. n. i. m. v. e. r. i. s. i. m. i. l. e. e. s. t. r. o. m. a. n. u. m. p. o. n. t. i. f. i. c. i. u. m. n. a. t. u. r. a. s. a. c. t. i. o. n. i. s. v. e. l. i. m. u. t. a. r. e. p. e. r. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. . a. r. C. d. e. i. n. o. f. f. r. e. s. t. i. l. . q. u. a. n. d. o. s. d. e. e. l. e. c. c. e. d. e. s. i. a. v. e. s. t. r. a. . S. i. n. o. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. c. o. c. c. e. d. a. t. u. r. a. d. e. l. i. g. e. n. d. u. m. e. x. c. i. p. i. e. n. d. u. m. s. i. n. u. n. q. u. a. m. a. g. a. t. u. r. n. u. n. q. u. a. m. e. x. c. i. p. i. e. t. . s. i. c. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. s. e. m. p. e. r. d. u. r. a. t. q. u. e. t. e. m. p. o. r. a. l. i. a. s. u. n. t. a. d. a. g. e. n. d. u. m. p. e. r. p. e. t. u. a. s. u. n. t. a. d. e. x. c. i. p. i. e. n. d. u. m. . vt. n. o. s. d. e. c. r. i. m. i. n. e. f. a. l. . s. . v. l. r. . s. c. d. s. i. a. g. a. t. u. s. c. u. i. c. o. p. e. t. i. t. e. x. c. e. p. t. i. o. e. x. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. n. o. n. e. x. c. i. p. i. a. t. . s. i. c. e. i. p. r. e. i. u. d. i. c. i. u. m. q. u. o. a. d. i. l. l. u. s.

actum de quo agatur. vt. C. de epif. r. de. in aut. p. r. e. s. b. y. t. e. r. . ff. de exco. t. u. l. i. v. o. l. u. n. t. a. r. i. e. . S. i. s. i. a. g. a. t. d. e. i. u. r. e. i. p. s. i. . r. e. i. s. u. p. e. r. q. u. a. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. e. s. t. p. e. c. c. e. s. s. u. s. r. e. c. i. p. i. a. t. u. r. d. e. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. l. a. c. i. n. i. u. d. i. c. i. o. e. x. h. i. b. e. a. t. u. r. i. u. d. e. x. a. u. t. f. e. r. a. t. i. n. i. a. s. c. o. n. t. r. a. i. l. l. u. d. . t. u. n. c. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. r. e. p. r. o. b. a. s. s. e. v. i. d. e. t. . S. i. v. e. r. o. n. o. n. f. u. e. r. i. t. e. x. h. i. b. i. t. u. m. p. r. e. t. e. r. t. u. p. r. i. u. i. l. e. g. i. i. d. e. n. o. u. o. r. e. p. e. t. i. n. o. d. e. b. s. i. n. i. a. r. e. t. r. a. c. t. a. r. i. . s. d. e. s. e. n. r. e. i. u. d. . s. u. b. o. r. t. a. . i. n. f. i. . E. t. t. u. n. c. s. i. r. p. r. e. s. i. d. i. c. i. u. m. i. p. e. r. p. e. t. u. u. m. i. n. r. e. m. i. u. d. i. c. a. t. a. m. i. n. i. a. t. r. a. n. s. e. u. n. t. e. . I. t. e. m. s. i. q. u. i. s. e. x. t. r. a. i. u. d. i. c. i. u. m. t. a. n. t. o. t. p. e. c. o. n. t. r. a. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. v. e. n. i. a. t. n. o. n. v. t. e. n. s. s. u. o. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. v. e. r. i. s. i. m. i. l. e. s. i. t. i. p. s. u. m. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. s. u. o. r. e. n. u. n. c. i. a. s. s. e. p. u. t. a. s. p. a. c. i. o. . r. r. . v. e. l. . p. l. a. n. o. r. u. v. e. l. v. t. e. r. i. o. r. i. p. e. r. i. t. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. i. i. p. p. e. t. u. u. i. r. e. i. c. i. n. t. e. l. l. i. g. o. . j. e. o. c. a. c. c. e. d. e. n. t. i. b. u. s. . r. c. s. i. d. e. t. e. r. r. a. . r. h. e. c. v. e. r. a. s. u. n. t. i. n. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. a. d. i. u. s. p. e. c. c. i. o. . j. a. d. a. g. e. d. u. s. v. e. l. e. x. c. i. p. i. e. n. d. u. i. . ¶ P. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. p. e. c. c. e. s. s. u. s. a. d. f. a. c. t. u. s. v. n. i. c. o. a. c. t. u. p. r. i. o. t. o. l. l. i. t. . vt. s. d. e. c. o. n. s. t. i. c. i. a. c. c. e. s. s. i. s. s. e. n. t. . s. d. e. p. r. e. b. e. n. p. i. l. l. o. r. . r. j. q. i. i. i. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. s. . a. r. a. d. i. d. e. s. d. e. h. i. s. q. u. e. f. i. a. m. a. p. a. r. . c. . e. x. o. r. . C. d. e. i. u. r. e. d. o. . i. m. p. e. l. . i. j. . C. d. e. p. a. c. i. n. t. e. r. e. m. p. . r. v. e. n. i. l. o. m. i. s. s. i. o. r. i. e. . s. e. d. s. i. n. o. n. i. t. e. r. v. e. n. i. a. t. a. c. t. u. s. p. r. i. u. s. s. e. d. f. i. e. r. i. o. b. m. i. t. . r. a. t. u. r. q. d. e. x. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. p. p. e. t. i. r. n. o. n. t. o. l. l. i. t. u. r. p. e. r. d. e. c. e. n. n. i. u. m. . vt. C. d. e. n. u. i. l. i. f. i. t. o. l. l. i. t. u. r. p. e. r. s. e. n. t. e. n. t. i. a. m. . vt. s. d. e. s. e. n. r. e. i. u. s. u. b. o. r. t. a. . I. t. e. m. t. o. l. l. i. t. u. r. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. s. p. r. i. m. u. m. p. e. r. p. o. s. t. e. r. i. o. r. i. s. s. i. i. p. o. s. t. e. r. i. o. r. i. u. s. p. r. i. m. u. m. d. e. p. r. i. o. r. i. a. l. i. a. s. n. o. n. . vt. s. d. e. p. r. e. s. c. r. i. p. . v. e. n. i. e. n. s. . s. d. e. o. f. f. i. c. i. d. e. l. e. g. a. e. x. p. a. r. t. e. . Q. u. i. d. a. m. t. a. m. e. n. d. i. c. i. t. n. o. n. e. s. s. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. q. u. o. d. s. e. c. u. n. d. u. s. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. f. a. c. i. a. t. m. e. n. t. i. o. n. e. m. d. e. p. r. i. m. o. a. d. h. o. c. v. t. p. r. i. m. u. m. t. o. l. l. a. t. u. r. q. u. i. c. u. m. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a. s. i. n. t. l. e. g. e. s. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. r. u. m. . v. t. o. i. c. t. u. m. e. s. t. . s. e. o. d. e. m. . s. . j. . r. . l. e. x. p. o. s. t. e. r. i. o. r. t. o. l. l. a. t. p. r. i. o. r. e. m. e. t. s. i. d. e. i. p. s. a. n. o. f. a. c. i. a. t. m. e. n. t. i. o. n. e. m. . vt. . ff. . d. e. l. e. g. a. t. . e. t. s. e. n. a. . c. o. n. s. u. l. . l. . n. o. n. e. s. t. n. o. u. u. m. . e. t. i. d. e. o. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. p. o. s. t. e. r. i. . n. o. n. t. o. l.

5
p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m.
q. u. b. u. s.
m. o. d. i. s.
t. o. l. l. a. t.

lit priuilegium r. si de eo nullam facit mentionem vt dicitur ad qd r. i. d. e. o. illud loci habet in legib. c. o. b. i. s. r. c. l. a. u. s. i. s. i. n. c. o. r. p. o. r. e. i. u. r. i. s. . s. e. c. u. s. i. n. p. r. i. u. a. t. i. s. e. t. n. o. c. l. a. u. s. i. s. . I. t. e. m. t. o. l. l. i. t. u. r. p. e. r. a. b. u. s. u. s. v. t. . x. j. . q. . i. j. . p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. . I. t. e. m. t. o. l. l. i. t. u. r. p. e. r. p. r. i. a. m. r. e. x. p. r. e. s. s. a. m. r. e. n. u. n. c. i. a. t. i. o. n. e. m. . vt. s. d. e. d. e. c. i. m. p. . I. t. e. m. t. o. l. l. i. t. u. r. p. s. u. p. e. r. i. o. r. i. s. r. e. u. o. c. a. t. i. o. n. e. m. . vt. s. d. e. d. e. c. i. s. u. g. g. e. s. t. i. . j. . e. o. c. d. i. l. e. c. t. i. . E. o. t. r. i. s. a. l. u. o. q. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. f. o. r. i. t. u. r. c. l. e. r. i. c. o. r. u. m. r. e. m. u. n. c. i. a. r. i. n. o. p. o. r. . vt. s. d. e. f. o. r. o. c. o. p. e. . s. i. d. i. l. i. g. e. n. t. i. . r. j. . d. e. s. e. n. t. e. . e. x. c. o. n. t. i. n. g. i. t. q. d. e. s. t. s. p. a. l. e. i. n. i. l. l. i. s. . a. l. i. a. s. a. n. t. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. p. u. b. l. i. c. o. p. o. r. q. u. i. l. i. b. e. r. i. n. s. u. i. p. r. e. i. u. d. i. c. i. u. s. r. e. n. u. n. c. i. a. r. e. . vt. s. d. e. f. o. r. o. c. o. m. p. e. . d. i. l. e. c. t. i. . S. e. d. o. b. j. e. c. i. t. u. r. p. a. c. t. i. s. p. r. i. u. a. t. o. r. u. m. i. n. p. u. b. l. i. c. o. d. e. r. o. g. a. r. i. n. o. n. p. o. s. s. e. . vt. . ff. . d. e. p. a. c. l. i. u. s. p. u. b. l. i. c. u. m. . A. d. q. d. r. i. d. e. o. . I. u. s. p. u. b. l. i. c. u. m. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. e. t. v. i. l. i. t. a. t. e. p. a. c. t. i. s. p. r. i. u. a. t. o. r. u. m. t. o. l. l. i. n. o. n. p. o. t. e. s. t. v. t. s. i. p. a. c. i. f. a. r. n. e. f. u. r. t. i. c. o. m. i. t. t. e. r. e. d. v. e. l. i. n. i. u. r. i. a. r. u. m. f. a. c. i. e. n. d. a. r. i. n. o. i. e. a. g. a. . h. o. c. e. s. t. i. u. s. . f. . v. t. m. a. l. e. f. i. c. i. a. p. u. n. i. a. f. p. u. b. l. i. c. i. e. s. t. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. r. t. v. i. l. i. t. a. t. e. . I. t. a. s. p. u. b. l. i. c. e. i. n. t. e. r. e. s. t. p. e. n. a. f. u. r. t. i. r. i. n. i. u. r. i. a. r. u. m. t. i. m. e. r. i. . r. i. d. e. o. h. o. c. i. u. s. p. e. r. p. a. c. t. u. s. t. o. l. l. i. n. o. n. p. o. t. e. s. t. v. t. . ff. . d. e. p. a. c. t. . s. i. v. n. u. s. . s. . p. a. c. t. a. . S. i. m. i. l. i. t. e. r. p. u. b. l. i. c. e. i. n. t. e. r. e. s. t. v. t. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. s. n. o. m. i. n. e. c. o. l. l. e. g. e. c. o. u. e. n. i. a. n. t. r. h. o. c. i. u. s. p. u. b. l. i. c. u. m. e. s. t. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. r. v. i. l. i. t. a. t. e. . r. i. d. e. o. p. p. a. c. t. i. n. o. n. t. o. l. l. i. t. . vt. . ff. . d. e. a. d. m. i. r. e. n. t. i. a. c. c. i. u. i. p. r. i. l. i. j. . s. . i. u. s. r. e. i. p. u. b. l. i. c. e. . L. e. t. e. r. i. n. s. i. u. s. f. u. e. r. i. t. p. u. b. l. i. c. u. m. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. . p. r. i. u. a. t. u. m. v. i. l. i. t. a. t. e. v. t. m. u. n. u. s. t. u. r. e. l. e. u. e. l. c. u. r. e. r. e. m. i. t. t. e. n. d. a. v. e. l. t. o. l. l. e. n. d. a. l. o. c. i. h. y. r. e. n. u. n. c. i. a. t. i. o. r. r. p. a. c. t. u. m. . vt. C. r. f. f. d. e. p. a. c. r. d. e. t. r. a. f. a. c. i. n. p. l. e. r. i. s. q. . l. e. g. i. b. i. b. i. p. o. s. i. t. i. s. . I. t. e. m. i. u. s. p. u. b. l. i. c. i. e. x. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. n. e. q. u. i. s. t. r. a. h. a. f. v. l. t. r. a. d. u. a. s. d. i. e. t. a. s. a. d. i. u. d. i. c. i. u. m. . I. t. e. m. n. e. q. u. i. s. c. o. n. u. e. n. i. a. f. t. e. m. p. o. r. e. m. e. s. s. i. t. u. v. e. l. v. i. n. d. e. m. i. a. r. u. m. . I. t. e. m. n. e. e. x. t. r. a. n. e. u. s. e. l. i. g. a. t. u. r. . q. d. i. u. y. d. o. n. e. u. s. i. n. g. r. e. m. i. o. i. n. u. e. n. i. t. u. r. e. t. t. a. m. e. n. h. i. s. i. u. r. i. b. u. s. r. c. o. n. s. i. l. i. b. u. s. q. u. e. q. u. i. l. i. b. e. r. s. t. u. d. i. o. s. u. s. e. x. c. o.

gitare poterit per seipsum locum hys pactis. vt. s. de rescrip. non nulli in fi. s. de dila. c. vlt. in fi. de elec. cum inter. In his ergo ius priuatam contingens vtilitate constituitur deterius per pactis. vt. ff. de pact. pactis. Sed in alijs que publicam vtilitate contingunt non constituit deterius. vt. ff. de pac. ius publici. r. l. i. u. s. g. e. n. t. i. i. . s. . s. i. p. a. c. i. f. a. r. . E. t. p. r. o. p. t. e. r. c. a. i. l. l. u. d. i. u. s. d. e. q. u. o. a. g. i. t. i. n. i. l. l. a. d. e. c. r. e. s. d. e. f. o. c. o. p. e. d. i. l. e. c. t. i. . r. s. i. e. s. s. e. t. p. u. b. l. i. c. u. m. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. c. o. n. s. t. i. t. u. e. n. t. i. s. . e. r. a. t. t. a. m. e. p. r. i. u. a. t. u. m. v. i. l. i. t. a. t. e. r. i. d. e. o. p. o. t. e. r. a. t. c. o. n. s. t. i. t. u. i. d. e. t. e. r. i. u. s. p. e. r. p. a. c. t. i. ¶ I. n. a. u. t. e. m. p. e. r. p. a. c. t. i. t. o. l. l. a. t. u. r. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. m. a. c. e. d. o. n. i. a. n. i. e. t. v. e. l. l. e. y. a. n. i. n. o. r. . s. d. e. f. o. c. o. m. p. e. . s. . n. u. n. c. r. e. s. t. a. t. . e. t. s. d. e. r. e. n. u. n. c. i. a. . s. . r. e. n. u. n. c. i. a. r. e. . S. e. d. p. o. n. e. q. u. o. d. i. n. i. u. d. i. c. i. o. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. e. x. h. i. b. e. t. u. r. n. u. n. q. u. i. d. d. e. i. p. s. o. p. o. t. e. r. i. t. o. r. d. i. n. a. r. i. u. s. v. e. l. d. e. l. e. g. a. t. u. s. i. u. d. i. c. a. r. e. . v. i. d. e. t. u. r. q. u. o. d. n. o. n. . vt. s. d. e. i. u. d. i. c. i. u. s. v. e. n. i. s. s. e. n. t. . q. u. o. d. s. i. c. i. n. t. e. l. l. i. g. o. . v. t. c. u. m. d. y. o. c. e. s. a. n. u. s. a. g. i. t. c. o. n. t. r. a. a. l. i. q. u. a. m. e. c. c. l. e. s. i. a. s. i. u. r. e. c. o. m. m. u. n. i. . E. c. c. l. e. s. i. a. d. i. c. i. t. s. e. e. x. e. m. p. t. a. m. e. t. d. o. m. i. n. o. p. a. p. e. s. u. b. e. s. s. e. i. m. m. e. d. i. a. t. e. p. r. o. d. u. c. i. t. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. s. i. n. t. a. l. i. p. r. i. u. i. l. e. g. i. o. n. o. n. p. o. t. e. r. i. t. i. u. d. i. c. a. r. i. n. i. s. i. p. e. r. p. a. p. a. m. . E. t. s. i. p. e. r. a. l. i. u. m. f. u. e. r. i. t. i. u. d. i. c. a. t. u. m. n. u. l. l. u. m. p. r. e. i. u. d. i. c. i. u. m. f. i. e. r. i. n. d. o. m. i. n. o. p. a. p. e. . s. d. e. i. n. i. n. t. e. g. r. e. s. t. i. c. i. v. e. n. i. s. s. e. t. . s. d. e. s. e. n. t. e. n. t. . r. r. e. i. u. d. i. c. a. . s. u. b. o. r. a. . s. d. e. e. l. e. c. c. o. n. s. t. i. t. u. t. i. s. . T. a. m. e. n. e. t. s. i. s. p. o. n. t. e. v. o. l. u. e. r. i. t. n. o. n. p. o. t. e. s. t. p. a. r. i. u. i. l. e. g. i. a. t. u. s. s. i. n. e. l. i. c. e. n. t. i. a. r. o. m. a. n. i. p. o. n. t. i. f. i. c. i. s. r. e. n. u. n. c. i. a. r. e. p. r. i. u. i. l. e. g. i. s. e. t. i. n. d. u. l. g. e. n. t. i. s. l. i. b. e. r. t. a. t. i. s. q. u. e. m. o. n. a. s. t. e. r. i. u. m. v. e. l. e. c. c. l. e. s. i. a. i. u. d. i. c. a. n. t. a. d. i. u. s. e. t. p. r. o. p. r. i. e. t. a. t. e. r. o. m. a. n. e. e. c. c. l. e. s. i. e. p. e. r. t. i. n. e. r. e. . vt. s. d. e. a. r. b. c. u. m. t. e. m. p. o. r. e. . S. e. d. d. i. c. i. p. o. t. e. s. t. q. v. e. r. b. i. v. e. r. b. a. p. r. i. u. i. l. e. g. i. i. s. u. n. t. o. b. s. c. u. r. a. v. e. l. a. m. b. i. g. u. a. o. r. d. i. n. a. r. i. u. s. v. e. l. d. e. l. e. g. a. t. u. s. d. e. i. p. s. o. n. o. p. o. r. i. u. d. i. c. a. r. e. . I. s. e. s. t. i. n. t. e. r. p. r. e. t. a. r. i. p. o. t. e. s. t. v. e. l. d. e. c. l. a. r. a. r. e. o. s. p. r. i. u. i. l. e. g. i. u. m. q. d. c. o. c. e. s. s. i. t. . vt. j. e. o. c. v. t. p. r. i. u. i. l. e. g. i. a. r. a. r. g. u. . s. d. e. s. e. q. u. e. s. t. r. a. t. i. o. p. o. s. s. i. c. l. i. o. a. d.

hoc. i. de sent. excom. inter alia. C. de
lega. i. l. quis. et legatus interpretat
rescriptum dñi pape. s. de postul. ad
hoc. Ceterum si verba sint clara et in-
dubitata que indicant manifeste ec-
clesiam fore exemptam. Iudeo pote-
rit iudicare absolviendo. Vel si verba
privilegi sunt protectionis et non ex-
pionis poterit condemnare. vt. i. de
privile. recipimus. fatcor tamē qd pa-
pa poterit postea ius suum psequi si
velit. vt. dicat illa decre. suborta. in fi.
Et nota qd vbi de privilegio queritur
verba illius sunt inspicienda. vt. i. cod.
c. porro. et ca. recipimus. Sicut et cum
queritur de his que ex testamento p-
ficiantur. vt. ff. de transac. l. de his.
Plus tamē mentem attendere debemus
qd verba. vt. i. q. j. marchion. xxx
vij. di. sedulo. ff. de le. et sena. consul. l.
scire. Non enim semper verba sectari de-
bemus. vt. ff. de fun. instruc. instro. q.
lega. l. cum de lationis. §. asina. quia
prior et potentior est mens qd vox. vt.
ff. de sup. leg. l. habeo. Sed qd de privi-
legijs communibus religiosorum plerun-
q. queritur et dubitatur aliqua de his
tangamus. ¶ Est igitur sciendum qd
templarij et hospitalarij et cisterciens. et
alii alibi monachi habent illud privi-
legium vt non solvant decimas de his
terris quas proprijs manibus et sum-
ptribus excolunt. vt. s. de deci. ex par-
te. Quod hodie est restrictus. vt. s. de
deci. nap. de hoc privilegio et de ma-
teria decimarum dictum est. s. de de-
cimis. Alij vero monachi habent pri-
vilegium in novis suis que pro-
prijs manibus et sumptibus excolunt
in ortis et nutrimentis animalium suorum.
vt. in p̄dicta decre. ex parte. Leprosi
hñt hoc privilegium vt vbiq. tot si-
mul fuerint sub comuni vira sgrega-
ti. qd ecclesia cum conventu sibi con-
struere et proprio gaudere valet. et p-
sbytero sine contradictione aliqua per-

mittant habere. Item de ortis et nu-
trimentis animalium suorum hoc est de
fetib. quos nutrit decimas tribue-
re non tenent. vt. s. de ec. edi. cum de-
cat. Item comune privilegium est om-
nium monachorum. vt. si qd man. violē-
tas iniiciat in cōfratrem p absolutio-
ne ad curiam non mittat. Et idem pri-
vilegium habent canonici regulares.
vt. i. de sen. excom. monachi. s. de vit.
et ho. de. qm. §. indulgemus. Idē pri-
vilegium competit monialibus. vt. i.
de sen. excom. de monialibus. Idē re-
plarijs et hospitalarijs. vt. i. de sen. ex-
com. canonica. talibus igitur comuni-
terviuentibus si in canonem illum si
quis suadente. incidant indultus est
eorum abbatibus et prioribus abso-
lutionis beneficijs impartiri nisi eo-
rum excessus difficilis extiterit tenor
mis vtpote si ad mutilationes mē-
brum vel effusionem sanguinis est proces-
sum et in ep̄m vel abbatem vel prio-
rem manus iniecta sit violenta. Si
vero claustralis alijs in religiosas p-
sonam alterius claustrum manus inie-
cerit violentas p abbatem p priuilegiū et ei
qui passus est iniurias absoluat. Qd
si clericum secularem percusserit non ni-
si p se. absoluat. vt. i. de sent. exco-
cum illoz. ¶ Item habent privilegium
replarij et hospitalarij vt cum ad ec-
clesias venerint interdicta nisi semel
in anno ad officium ecclesiasticū ad-
mittant. i. eo. c. cum et plantare. §. qd
si replarij. Qd in vna tñ ecclesia cui
tatis vel castri fieri pōt et si multas ha-
beant in eodem loco. ¶ Sed nūqd
hoc fiet in aduentu vnus vel pluriū
et si vnus cuiusq. primi vel maioris.
Rideo fiat hoc in aduentu illius qui
hoc privilegio vti solet. quo veniente il-
lo anno non erit privilegio locus. Item
hñt privilegium religiosi et idē puto in
quolibet collegio ecclesiastico qd si in
proprio solo cape. lā construxerint. nō so-

lū ius pronatus acquirunt quod i pre-
sentido consistit. sed ecclesia est eis
subiecta in omnibus repositibus. vt.
no. s. de locis reli. in princ. Cum layci
et clerici singulariter ecclesias construē-
tes vel dotantes solum ius patrona-
tus acquirunt. vt. s. de iurepat. nobis.
¶ Item sunt quidam qui tale pri-
vilegium obtinent vt non possunt su-
spendi. interdicti vel excommunicari
ab aliquo archiepiscopo vel episcopo
quod privilegium si rōne loci conce-
sum est. clericis delinquentes in loco
privilegiato vel circa rem privilegia-
tas puniri ab ordinario non possunt
nisi notorium esse delictū in quo om-
ne privilegium cessat. vt. i. e. j. titu. parē-
ribus. et c. tua. Nam cessat auxilium
iuris cōis. s. appellatio. s. de app. cū
fir romana. et c. puenit. C. quoz ap-
non re. l. ij. Ceteri si alia beneficia ha-
beant vel alia loca in quibus vel circa
que delinquant privilegium non h-
locum. vt. i. eo. c. cum capella. et c. qm
per confessionem. Item quidam ha-
bent privilegium vt tpe generalis inter-
dicti liceat suis cōfratribus nō exco-
catis vel interdictis noiatim ecclesia
stroom cōcedere sepulturam. qd de q-
bus cōfratribus intelligendum sit le-
g. f. i. eo. c. vt privilegia. ¶ Item nō
nullis religiosis est indultū vt cū cō-
mune terre fuerit interdictum. exco-
municatis et interdictis exclusis pos-
sunt tanvis clausis supplicia voce et
nō pulsatis cipanis diuina officia ce-
lebrare. qd ad ep̄os hodie est extēsus
Sed illa privilegia tñ vtent cū cām.
aliquam non prestitint interdicto
vel aliqd fraudis ingesserint. vt. i. e.
c. nōnullis. cū enim cām non p̄stāt ces-
sant a diuinis sicut et cessant cū pro-
pter eoz excessus ponit iterdictus. i.
eo. c. petitis. Querūt frequenter re-
ligiosi quō submissa voce. Ad quod
respōdeo. si legendo et non cantando.
vel si cantando aut legendo ita pla-
ne. vt ab alijs qui sunt extra ecclesias
audiri non possint. ¶ Item predica-
tibus et minoribus est indultum vt
vbiq. fuerint sine parochialis ec-
clesie preiudicio cū altari viaticova-
leant celebrare. quod eis licet sine li-
centia platorum. vt. i. eod. c. in hñt.
¶ In summa sciendum est qd nō om-
nes cōfratres religiosorum vti debēt
privilegijs et libertatibus eoz. sed
illi qui omnino se transferunt ad eos-
dem. vt. i. eo. cum et plantare. §. de cō-
fratribus. et i. eo. c. penul. sicut nec o-
quis de numero militum priusquā
fuerit inter eos. vt. ff. de mili. testa. l.
ex eo. Et miles si comitatu accepto re-
manet in domo sua. non habet privi-
legium absentis causa rei publice. vt.
ff. quibus ex cau. maio. l. miles. Illi
tamen cōfratres adhuc in seculo re-
manentes. privilegiorū ordini sunt
oblati. vt qui eis sua dona dederint
inter viuos retento sibi qd diu viderit
vfructu. recipi possunt ad ecclesia-
sticam sepulturam apud religiosos
tempore interdicti. i. eo. titu. vt privi-
legia. ¶ Item notabis quod censuales
romane ecclesie est exemptus. Nam ali-
quādo census soluitur ad indicium i-
bertatis aliquādo ad iudicium pce-
pre. protectionis. vt. i. eod. accepimus.
Item p innouationē privilegij nihil
noui iuris acquiritur sed verus tantū
modi conseruatur. vt. i. eo. ex parte.
Et h- hoc per iplozationem officij pe-
tatur et fiat. si tamē pars cōtradicat
aduersa innouatio fieri non debz nī
si causa contradictionis audita. vt. s. de
confirma. vt. vel in iuri. cum dilecta et
accedunt ad hoc similia bona. ff. de
aboli. l. nam ita diuis. ff. de mino. l.
causas. C. de auc. prestā. l. vltima. ff.
de natu. resti. lege secunda. C. si mi-
nor se ab heredi. abst. in autentica
ad hoc.

De purgatione canonica. Rub.

Actenus tra-

atus est in hoc libro de delictis et excessibus. Sed quia in his septem ad purgationem pervenitur. ideo subijcit hic rubrica de purgatione canonica. Unde videmus igitur quid sit purgatio. quot eius species. Quando indicenda sit purgatio. qualiter facienda. quis numerus purgationum et an purgatus super eo de quo se purgavit valeat accusari. et que sit pena deficiente in purgatione. Purgatio est de obiecto crimine innocentie ostensio. Species purgationis sunt due canonica et vulgaris. Canonica fit per iuramentum. Vulgaris per ferrum candens. per duellum. per aquam frigidam siue bullentem. Canonica approbatur. vulgaris reprobat. ut. ij. q. iij. monachia. i. eo. c. ex tuar. i. e. ti. p. xi. per totum. Purgatio indicenda est infamato de crimine. dummodo infamatus sit apud bonos et graves et infamia non habuerit ortum ab inimicis. ut. i. eo. cum in iuventute. Sed quod vis generaliter ratione criminis purgatio indicat aliquando ratione defectus. ut. i. eo. titu. c. accedens. Aliquando propter surreptionem. ut. s. de of. ordi. ex parte. aliqui in mere civilibus purgatio indicit ut videtur. s. de sententia. et re iudi. quod ad consultationem sine vna lecturas. Et forma purgationis hec est quia iurabit infamatus se innocentem a crimine quo infamatur purgatores iurabunt se credere verum illum iurasse. ut. i. eodem quotiens. et c. ultimo. Aliter autem deponere non deberent ne subirent ancepserunt periculum. ut. ff. de iur. iurando. l. videmus. et. ff. rerum amota. l. marcel

lus. Numerus autem purgationis est ut episcopus se purget cum. tit. ordi. nis sui sacerdos cum sex. dyaconus cum tribus. ut. ij. questione. v. omnibus simili. et c. s. byter si a plebe. Unde versus. Pontificem parium manus purgat duodena. sacra sacerdotem leuiti tercia purgat. Que plebs infamat purgabitur in manifesto. Quem chorus ante chorum sua sit purgatio prelo. Ubi enim contingit malum ibi moriatur. ut. ij. questione. i. si peccaverit. hodie numerus compurgatorum arbitrarius est inspecta persone qualitate et infamie quantitate. ut. i. eodem. cum in iuventute. s. de accu. cum. p. d. ij. questione. v. omnibus. in si. et ideo adijciuntur alij versus hic. Hoc hodie tam iudicis arbitrio restat. Maior maior minor est adhibenda minorum. Tunc videamus an purgatus possit super eo. de quo purgatus est accusari. et in hoc dicant quidam quod si accusationis precedente purgatio indicatur purgatus iterum accusari non potest. de accu. de his. xxiij. q. iij. si illic. ne de huiusmodi facto sepius queratur. ff. nau. cau. sta. l. licet preter in casibus. ff. de fuari. l. iij. ff. de accu. sed cui. s. hysdem. Secus si nulla accusatione precedente. nam tunc post purgationem de novo poterit accusari. ij. q. v. hoc habet proprium. et c. mennam. Ibi enim purgatus se purgat si tamen cessauerit accusator et si nullus eum accuset. inuit ergo quod post primam purgationem admittatur accusatio. arg. ad id. xxiij. questione. ij. admonere. ubi quod post penitentiam accusatur. Item sicut post absolutionem indicitur purgatio ita post purgationem admittenda est accusatio. s. de accu. veniens. Alij vero dicunt quod siue accusatione precedente siue non purgatio indicatur. Purgatus de eodem non poterit iterum accusari

Species purgationis due sunt.

Purgatio nis for ma

quia sacramentum est maioris auctoritatis et sententia. ut. ff. de iur. iuran. l. ij. iuramentum bona fide exactus consumit actionem populares. ut. ff. eo. titu. l. eum qui. s. in popularibus. Puto quod purgatus non possit accusari super eo de quo se purgavit nisi accusans suum dolorem prosequatur doceat et suam purgationem indictam se ignorasse. arg. ad hoc. ff. de accu. si cui. s. hysdem. et. s. qui ma. accu. pos. cum in tua. Vel nisi velit probare defecisse purgatum. quod fieri potest cum iuramentum sit iudiciale. et contra iuramentum iudiciale probari possit. ut

4 ff. de iur. i. admonedi. Et restat pena videre que pena imponenda sit ei qui deficit in purgatione. in quo regula tradita. sicut quis puniret de crimine de quo impetebat considerato modo agendi sic punitur si in purgatione deficiat. unde si per modum accusationis agebatur de crimine et deficiente accusatore purgatio indicatur si purgatus in purgatione deficiat deponetur. ut. i. de symo. de hoc. et. i. eo. ca. inter sollicitudines. in si. Sed si velis dicere quod illa decre. interloquatur in inquisitione non in accusatione. tunc dices quod ibi inquisitum fuit de enormi crimine. scilicet de crimine heresis. de quo etiam per modum inquisitionis facienda fuisset depositio propter solentem exautorisationem rei per modum illum convicti. ut. s. de accu. inquisitioni. et. s. de symo. per tuas. Et propterea eadem pena imponitur ex defectu purgationis que ex inquisitione descendit. sed aliquantulum obstat. s. de symo. insinuat. ubi defectus purgationis descendit ex inquisitione super symonia que est enormis. ut. s. de accu. inquisit. inducit tamen modo primam inquisitionem. Sed quod respondeo. Ibi plus rimi erat. et ideo graue erat deponi oēs ut. s. de de. ex. milatores. Si vero cri

men proponatur in modum exceptionis contra aliquem ut a beneficio excludat defectus purgationis descendentes de crimine sic proposito exclusionem a beneficio inducit. ut supra de accusa. c. accedens.

De purgatione vulgaris. Rub.

Actum est su-

pra de purgatione canonica. nunc dicamus de purgatione vulgaris. Unde videmus igitur quid sit vulgaris purgatio. quare sit prohibita. an huiusmodi purgatio sit. Est igitur sciendum quod vulgaris purgatio dicitur quam sibi vulgus instituit. per duellum. aquam et ignem. ut. i. eo. tit. per totum. ij. q. iij. monachiam mentem consulisti. Triplex autem est ratio quare huiusmodi purgatio prohibetur. Prima quod hec facta sunt iniuria fabricante. ut in. c. mentes. Secunda quod deus interpretari videtur. ut. i. eo. c. vlti. Tertia quod plerumque innocens condemnatur. i. eo. c. significat. deus autem temptari non debet. ut. xxiij. q. ij. quare. et officium athletarum hodie reprobat. etiam sine leges. ut. C. de gladiis. l. lib. xj. licet sit ar. contra. ff. ad. l. ead. l. qua actione. s. si quis in colluctatione. Et ultimo modo videndum est an sententia que ex tali purgatione vel probatione confugit detecto errore valeat retractari. Ad quod dico quod sic quia talis sententia lata est contra ius scriptum. et ideo nulla. ij. q. vj. s. diffinitiva. in ver. si sententia. et. C. de sententia. et interlocutoria. om. iudicium. l. prolatam. Vel dico quod retractatur aliquando sententia veritate comperita. ut. ff. de condit. sine causa. l. si fullo. quandoque propter delictum aduer

D. ij

ſarj vt. ff. de iurei. admonēdi. Uel
dic q̄ ppter pbabile erroꝝ ſentētia
reuocat. vt. ff. de frigidia. 2. maleſcia
tis fraternitatis in ff. 2. ff. qñ actio de
peſt an. l. j. §. vlt. xxxv. q. ix. ſententiā
2. c. graue.

De iniurijs et damno dato. Rubij.

Ractatus est

ſupra de criminibus et
exceſſibus. ſed q̄ ex
his iniurijs pueniunt
et dāna frequētijs in
ſeruntur. ideo ſubſequit hic rubrica
de iniurijs et damno dato. ¶ Uiden
dum eſt igitur quot modis dicatur
iniuria. quis poſſit iniuriā facere qui
bus modis fiat cui detur hec actio et
contra quos. in quantum deſ. et qua
lis ſit pena videbimus de dāno dato

¶ Generaliter iniuria dicit omne
qđ iure nō ſit. Specialiter aut dicit
iniuria iniquitas vel iniuſticia iudicā
tis quaſi ius iniquum ex eo dicta q̄
iuſticia et iure caret. dicit et iniuria cul
pa. vt in l. acqui. d. citur iniuria con
tumelia. vt inſti. eo. tit. in prin. 2. ff. e.
tit. in prin. 2. l. apud labeonē. §. conui
ciū. 2. c. abduxiſſe. ¶ Poſſunt face
re iniuriam q̄ et pati poſſunt qđ ſal
lit in furioſis et pueris non doli capa
cibus quibus iniuria fieri poſſeſt iſi
autem alijs facere nō poſſunt. vt. ff.
eo. tit. l. id qđ 2. xv. q. i. illud. ¶ Fit
autem iniuria tribus modis. Re ver
bis et literis. Re cum manus inferun
tur. vt. ff. eo. tit. l. j. §. iniuriam. ver
bis quotiens manus non inferitur
ſed conuiciū ſit vt. eo. tit. l. j. §. ver
bis. j. eo. c. olim. Quid autem ſit conu
cium et quomodo vel qualiter fiat le
gitur. ff. eo. tit. l. j. Item apud labeonē
§. conuiciū. Literis cū ad infamiā
alicuius libellum vel carmen famo
ſum quis cōſciat vel cōſcribit vel edit

Inu
ria fit
tribus
modis

ff. eo. tit. l. item apud labeonem. §.
item ait p̄tor. ne quid inſamādi cū
cum ſequentibus. §. 2. v. q. j. quidam
maligni ſpiritus de quo agi pōt cri
minaliter ſm leges ſc̄z ad penam ca
pitis tā contra illuſ qui ſecit q̄ con
tra ipſum qui inuenit niſi conuenerit
vel combuſſerit vel nulli reuelauerit
inuentum vt. C. de famo. li. l. j. 2. v. q. j.
ſi quis famoſum. Poſſeſt et ciuilit
agi iniuriarum ſicut dictum eſt. Se
cundum canones qui libellum famo
ſum conſciat flagellatur 2. excomuni
catur. vt. v. q. qui in alterius 2. c. hi
qui. ſed ſi certum eſſet quis confece
rit poſſeſt accuſari et deponi cū ſit gra
ue peccatum et accuſatione et damna
tione digniſſimum. xv. di. nunc autē
¶ Iniuriarum actio datur iniurias
paſſo. patitur autem quis iniuriam
in ſeipſo in filio quem habet in pote
ſtate inſti. eo. tit. §. patitur. 2. epiſ in
clericis et abbas in monachis ſimilis
tudinis ratione. Item patitur dñs in
iuriam in ſeruo ſi ad ſuggeſtione dñi
eiſt. leuiſ iniuria fiat vt nō ad ſugge
ſtione dñi atrox. vt inſti. e. ti. §. ſeru
autem. ff. eo. tit. l. apud labeonem.
§. p̄tor ait. 2. §. ſi quis. ¶ Item pati
tur quis iniuriam in vxore que ſi ſit
ſilia fami. tribus pſonis datur actio
mulieri paſſe iniuriam patri. et viro
nec vna actio conſumitur per aliam.
Sed ſi fiat iniuria viro actio non da
tur vxori quia vxores a viro non viri
vxoribus defendi equum eſt. ff. eo. ti
tu. l. j. §. vlti. 2. l. j. Et ſponſo datur in
iuriarum actio ſi non iniuria fiat ſpō
ſe. ff. eo. tit. l. item apud labeonem.
§. ſponſum quoq̄. quod intelligo in
ſponſe de preſenti. Item datur iniu
riarum actio heredi propter iniuriā
irrogaram cadaueri defuncti cuius
heres exiſtit vel ſi fama defuncti fue
rit laceſſita. vt. ff. eo. tit. l. j. §. p̄ ſemer
ipſos. ¶ Non ſolum autem iniurias

rum actio datur contra eum qui per
cuſſit ſed etiā cōtra eū qui dolo ſecit
vel iurauit vt cui mala pugno percu
rere. vt inſti. eo. tit. §. non ſolum. §. ſi
mandato. 2. §. proculus. Eſt aut ſciē
dū q̄ cū in hoc actioe faciendā eſt cō
denatio pecuniaria ſic peruenitur ad
eam nam poſt q̄ de iniuria fuerit in
iudicio facta fides. iudeſ deſeret iu
ramenti iniuriam paſſo. vt iuret q̄
rum velleſ dediſſe de ſuo priuſq̄ ta
lem iniuriam pateretur. et q̄ hoies
animo ſe iurarent prius iudex trahit
certam quantitatem infra quam in
retur in quo conſiderabit qualitateſ
perſone iniuriam paſſe. Naſ ſm gra
dum dignitatis viteq̄ honeſtate cre
ſcit ac minuitur eſtimatio iniurie. vt
inſti. eo. tit. §. pena. et ſimilis taxa
tio ſit alias. iij. q. iij. §. ſpacium verſic.
q̄ fieri. C. vnde vi. ſi quando. §. q̄ me
tus cauſa. c. vlti. ſed poſt q̄ iuramentum
fuerit nō licebit iudici in minori quā
ritate condēnare. C. de iudi. autē. ho
die. 2. in auct. de iude. §. oportet. col.
vj. et ſic intelligo. j. eo. olim. Hec actio
famoſa eſt. vt. ff. de his qui noran. in
ſa. l. archleras. §. vltimo. 2. C. ex quib.
cau. inſa. irro. l. iniuriarum. 2. §. de ſen
ten. 2. re iudi. cum re. ¶ Reſtat vide
re de damno dato. ¶ Videndum eſt
igitur quid ſit damnum. cui compe
tar actio de dando et in quantum et
qualiter. ¶ Damnum eſt diminutio
vel ademptio patrimonij. vt. ff. de dā
no inſecto. l. iij. ¶ Damnum autem
datur aut in perſona hominis aut in
beſtijs et alijs reb⁹. Si in homine. aut
in libero aut in ſeruo. ſi in libero vt
q̄ percuſſus et in perſona leſus agi
ad impenſas faetas in medicos. j. c.
c. j. Dabitur autem libero homini vti
lis actio legis acquil. non directa. q̄
membrorum ſuorum nemo eſt domi
nus. ff. ad. l. acquil. liber homo. 2. de
ſouitatis ratio. non habebitur q̄ li

berum corpus non recipit eſtimatio
nem. ff. de his qui de. vel eſſu. l. j. §.
hoc inſectum. ff. ſi quadru. pau. ſe. di
ca. l. ex hoc. ff. ad. l. rod. de iactu. l. iij. §.
corporum. Si vero ſeruus fuerit vul
neratus tenetur vulneratoꝝ domino
ſerui in quantum ſeruum deteriores
ſecit. ff. ad. l. acquil. l. ſi ſeruum. §. rupiſ
ſe. ¶ Poſeſt et liber homo percuſſus age
re iniuriarū ex. l. cor. que in tribus ca
ſibus locum habet cum quis dicit ſe
pulaſſum. verberatū. domitū ei⁹ vi
introitam. ff. de iurei. lex. conel. Eſt
autē differentia inter pulſare. et ver
berare. pulſamus ſine dolore. verbe
ramus cum dolore. vt in ca. l. §. inter
hec actio legis ac hero datur directa
ideſt domino rei in quaſ damnum da
tum eſt. ff. ad. l. acquil. l. item mela. §.
legis. Nomine vero domini contine
tur hereditas. ff. eo. tit. liber homo
§. ſi ſeruus. Utiles autem datur bone
fidei poſſeſſori et fructuario. vt in. l.
predicta item mela. §. ſi ſeruus. 2. §.
vlti. Item cuius quie foueam vel diſter
nam apparuit in loco aliquo et anti
mal viam cecidit. qui foueā ſecit red
det p̄cium animalis mortui et aial
mortuum erit eius. vt. j. eo. c. ij. qđ ve
rum ſi fouea in publico aperiat ſer
cus ſi in priuato. ff. eo. tit. qui foueas
¶ Ofio aut aial allucit dānu mortuor
ſi ſit ad dānu dandū q̄ natura ſui ge
neris tenetur dominus vel dare qđ
noquit pro nota. vel reſtituere dānuſ
vt. j. c. ſi bos conuetera. ff. ſi quadru.
pau. ſe. l. j. §. et generaliter. contra na
turas ſui generis mouetur bos ſi cor
nupet ſeruum meum. Bones eniſ
p̄ſertum domini ſolent manuſuſci cē
nō conuetera. ſecus eniſ eſt in equo
dolore concitato vel ab aliquo ſtimu
lato calce ſeriente. nam tunc ceſſat
actio de pauperie contra dominum et
agitur actione in factum contra illū
qui cōcitauit. vt. ff. ſi quadru. pau. ſe.

Id iij

l. j. §. 7 generaliter. 2. ff. ad. Laquil. l. si
ex plagis. §. quidam. Sed aliud est si
equus ab alio ofactus calcē reſcidat
et damnuſ det. qz tunc dominus equi
teneſ de pauperie. vt. ff. si qua. pau.
ſel. agatoſa. Et ſcio legis acquliſe in
ſimplum datur ſed in hoc ſimplio nō
ſolum corporis in quo damnum da-
rum eſt ſit eſtimatio. ſed etiaſ cōpu-
tantur omnes vtilitates corpori ad-
herentes et etiam extrinſecec probā-
tur hec inſti. ad. l. aq. §. illud. ff. e. ti. vt
aſiſet. 2. l. pinde. 2. l. ideneraci. &
j. §. idē iul. ſcribit. Creſcit hec actio p
inſtiationem. vt. ff. de pe. here. item
venſunt. §. cum peditimus. ff. ad. l.
aquil. 2. l. ideneraci. §. hec actio. ff.
de iureiuri. cum qui. ¶ In ſumma
ſciendum eſt qd olim crant tria capi-
ta vel capitula legis acquliſe. ſed ho-
die ſublato ſecundo remanent duo
tantum. et ex primo capite agitur de
homine occiſo vel quadrupede occi-
ſa que pecudum numero eſt et grega-
tim habentur vt ſunt. oues. capree.
mul. equi. aſſini. et ſues. Lanis autem
inter pecudes non eſt. ſed nec beſtie
in numero pecudum ſunt. vt leones
panthere. Elephātes autem et came-
li quaſi mixta ſunt nam iumentorum
operam preſtant. et natura eorum ſe-
ra eſt. ſed qz in eis natura preualet
benignior in primo capite continen-
tur. vt cum ex primo capite agitur eſti-
matur res quanti plurimi fuerit eo
anno retro in quo venient omnia cō-
moda que rem faciūt precio ſiorē vt
probatur hec omnia inſti. ad. l. aqul.
j. rñſo. §. qd autem. 2. §. de his verbis
2. ff. eo. titu. l. j. 2. l. ideneraci. §. in
ſumma. ¶ In tercio capite de omni dā-
no cauetur quod hodie eſt ſecundus
ſue damnum quis dederit qz iuſſe-
rit fregerit vel ruperit et in hoc capi-
te ſit eſtimatio quanti res plurimi
fuerit infra. xxx. dies retro. inſti. e. tit.

§. capite. 2. ff. eo. tit. l. si ſeruus. §. ter-
tio capite. 2. §. ſequen. 2. §. inquit. lex. §
¶ Sed ſi qras quare maior ſit eſti-
matio in primo capite qd in ſecundo
qz in primo quanti res plurimi ſunt
eo āno. ¶ In ſcdo qāti res plurimi ſue-
rit infra. xxx. dies retro. Rñdeo qz in
prio capite agitur de occiſo. ¶ In ſecun-
do de rupro. et ideo qz magis peccat
in primo capite qd in ſecundo maior
imponitur pena. vt. ff. de offic. preſid.
diuus. quis enis dubitat ſcleratiuſ
eſſe peccatum qd grauius indicatur
vt. xxxij. q. j. non aſſeramus hec due
actiones retroſpiciant ſicut ianuſ de
quo dicitur. Jāne biceps annui tacite
labentis origo. tu ſolus ſuſceperis
poſt tua terga vides.

De penis.

Rubrica.

Actum est su

pra de criminibus ſz
qz pro criminibus pe-
ne debentur. ideo ſub
hātur hic rubrica de
penis. ¶ Videndum eſt igitur quid
ſit pena. quot ſunt ſpēs penarū. que
quibus inferri debeant. a quibus et
ex quibus cauſis extenuentur. et qui
delinquentes a pena excuſentur.

¶ Pena eſt delictorum debita coer-
tio. ¶ Duo ſunt genera penarum. gūa
quedam enim pene inferuntur per-
ſonis quedam in rebus ſed odio per-
ſonarum et que in perſonis inferen-
de ſunt commutari nō debent in pe-
nas rerum non enim res ſunt que de-
linquunt. ſed qui res poſſident. ſed
quidam recipiunt ordinem cū eos
quidam qui digni ſunt pena dimit-
tuntur illoz aut auferunt res. alios
pro illis punientes quos lex ſorte ad
ſucceſſionem eorum vocauit. vt in au

ren. de man. prin. §. oportet. collū. iſſi.
vnde pro criminibus non ſunt pene
pecuniarie imponende. §. eod. c. licet.
xvi. q. vj. illud nec obſtat. §. vt lite nō
confeſ. qſſi frequenter. §. vlti. Ubi di-
citur qd pena que magis timeſ impo-
nenda eſt contumaci. ſz miſſio in
poſſeſſionē vel excoſicatio. Nam qui
libet illarū debita eſt et ordinaria pro
contumacia. ¶ Quis ordinatum ſit vt
ſit miſſio ſi locum habeat. §. vt lite
non confeſtat. tue. caſualiter tamen
pena in perſonam inferenda cōuer-
titur in penā pecuniariam. vt. §. de iu-
di. poſtulaſti. §. de rapto. in archiepi-
ſcopatu. ſed ecōuerſo pene pecunia-
rie commutantur in penas corporis
ſi hi qui dandi ſunt inueniuntur ino-
peſ. vt. xij. q. ij. fraternitas. xij. q. vj.
ſi res aliena. ff. de iurſidi. om. iu. ſi qd
§. ſi ſeruos. ff. de in ius vo. l. i. vlti. §. li-
bertus. ¶ Pene que inferuntur per-
ſoniſm iura canonica ſunt he. ſuſpē-
ſio excoſicatio. depoſitio. intruſio. car-
ceratio. et verberatio. de quibus tri-
bus punis penis legitur. xxiij. q. iſſi.
ſorte de intruſione habes. lxxj. diſt.
deinde. ſi qſ. xvj. q. vj. de lapſis. xxiij.
q. j. ſi qua monacharū. 2. c. ſi quis ra-
puerit. j. eo. tue. de incarceratione cha-
bes. §. de depoſi. grauiſ. §. de apoſt.
a nobis. j. de verbo. ſigni. c. nouit. de
ultima legitur. v. q. v. illi qui. vj. q. j. §.
verū in ſi. iſſi. q. ij. item in criminali
verſi. ſi ea rei conditio. xxiij. q. v. circū-
celliones. ¶ Pene que inferuntur
in rebus ſed odio perſonarum ſunt
miſſio in poſſeſſionem rei perite pro
modo debiti dedarati. §. vt lite non
confeſ. quoniā. §. de eo qui mit. in poſ-
ſeſ. cā rei ſeruan. per totum. ¶ Tres pū-
uato a beneficio. vt. §. de deri. coniu.
per totum. rerum omnium conſiſca-
tio. §. de indeiſ et ſara. ita quonundā.
2. c. ad liberandā. et ſic eccleſia hz pre-
ſcriptionem exiliuz relegati ouem et
deportationes. l. di. accedens. ij. q. vj.
biduum. xvj. q. j. §. nouarū 2 in. c. pla-
cer. Sed differunt inter ſe iſta ſicut
in iſtis verſibus continetur. Equita-
bit ſine ſpe patrie redituſ reig. In-
ſcriptus manet in patria ſed re ſpo-
liatur. Amittit preſcriptus opes
nec poſſe reuerti. Quisqz relegatus
ſua cum remeabit habebit. Punit iu-
dex eccleſiaſticus in expenſis ſue in
diſſinitia. vt. j. e. c. calūniam. ſue cā-
tra. §. de ap. reprehēſibilis. §. de ſeq-
ſtra. ad hoc. §. de dolo. et contu. cum di-
lectos in ſi. §. de procu. auditiſ. ¶ Item
imponit multa pecuniariam contu-
maci. j. eo. dilectus. Nam oibus ma-
giſtratribus hoc permiſſum eſt iuriſ-
dictionem ſuā defendere penali iudi-
cio. ff. ſi quis ius diſt. non obtin. l. j.
¶ Penas pecuniarias poteſt impo-
nere ordinarius. vt. ff. de iu. l. ij. §. in-
ter. ¶ Item delegatus. c. de ſpor. l. ij. naſpe
¶ Item arbiter. ff. de arbi. l. non er oī-
bus. l. hz et alias penas eccleſia quas
laycis imponit. nam aliquando rer-
quis nobilem ſubijcit interdico. vt
§. de offi. dele. ſane. §. de ſpon. non eſt
nobis. ¶ Abſoluit vaſallos a fidelitate
re. Et aliquozum. vt. xv. q. vj. nos ſanctoꝝ qd de
2. c. iuratos. §. de heredi. c. vlti. pūat
eos iure patronatus qd in eccleſiis
habent. j. eo. c. in quibuſdam 2. c. gra-
uem. ſaluis alijs penis que raptorū
bus. hereticis. fautoribus. et creden-
tibus eorum. et deſerentibus merces
ſaracenis phibitas imponunt. ſicut
de his in ſuis locis bene tractauim⁹
¶ Penas ſpūales qd imponunt pſo-
nis iponere pū tam ordinarij qd de-
legati. erce pta pena depoſitionis
que non imponitur niſi ab epiſcopo
po non tamen ſolo. §. de trāſla. inter
corporalia. xv. q. vj. epiſcopus ſolus.
ſed penas corporales imponere poſ-
ſunt ordinarij inferiores ab epiſcopo
po. vt. §. de appellatio. dilectus. per
D iij

nas vero pecuniarias imponit tam ordinarius. vt. ff. de interd. l. ij. §. vlt. ¶ delegatus. vt. C. de spoi. l. ij. Item arbitri. ff. de arbi. l. non ex oib. ¶ Ut tamē notes dñam inter penā z multa. qz pena est certa z a iure iducta z multa qui a iudice per sententiam irrogatur. Unde a pena nō appellat. sed a multa appellatur. vt. ff. de verb. signi. l. si qua pena. Item nota q cum pena siue multa fuerit exacta non cedat in utilitatē iudicis. sed in utilitatē publicāz convertitur vel in fiscū. vt. C. de modo mul. l. multarum. z has penas imponere potest quilibet iudex vt superius dictū est. exceptis diuini iuris. ff. si quis ius di. non obtem. l. ij. in prin. z defensores ciuitatū. vt. C. de defen. ciui. defensores. sed qd prime dicit in pecuniarias penas exactas ad fiscum pueri recipit obiectionē. quia vbi de mori correctio agitur fisci ratio non habetur. C. de secū. nup. l. ij. Unde verius puto q pene exacte per iudices ecclesiasticos rōne delicti dānum vel iniuriā ecclesie contingentis debēt ecclesie applicari cui dānum datum est vel iniuria irrogata vt. j. cod. t. c. ij. §. de symo. audiui mus. xvij. q. j. si quis rapuerit. xvij. di. quoniam qui dam. §. de censu. pcuraciones in fi. in autē. de sancti. epis. §. si quis rapuerit xvij. q. iij. si qd deinceps. C. de raptu. virgil. vna. si vero dānum vel iniuria respiciat pūatum et applicabit pena siue fuerit a iure iducta. §. n. pri. c. j. h. z. iij. z vlti. siue sit a iudice irrogata nota. §. tit. pri. §. est autem. siue sit conuentionalis. vt. §. de arbi. dilecti. z ar. j. eo. cōstitutus. ¶ Pene de linquētibz sunt imponende. qz penas tenet auctores. nec pena est vltre rūs trahenda q delictū fuerit in excedere repertū. §. d. hys q. a ma. pte. c. questuit. z. C. de pe. sancimus. C. ne vtor pro ma. l. ob maritum. xvij. q.

vj. illud. j. questione. iij. c. j. Sed contra de con. di. j. in sancta. xv. q. vltima cum mulre. vj. q. j. quisquis. §. de spoi. sa. non est nobis. §. de offi. deleg. sane z. c. p. z. g. Sed iura priora locum habent in penis eternis in quibus generaliter verum est q peccata suos tenent auctores. z q filius non potest iniquitatem patris z. c. hoc tamē fallit i originali peccato qd icho aut per adam z intrauit mors z transiit p omnes. sicut dicit apostolus. p vnum hominem intrauit mors z per omnes transiit. Jura vero posteriora loquuntur in penis temporalibus z sic loquitur. xvij. q. iij. si habes. z. j. q. iij. peccator achor. Sed queritur an persone ecclesiastice penas exigere possunt ad qd respondeo possunt penas a iure iductas. vt. xij. q. ij. epō. xxiij. distin. qd in fi. xxi. q. ij. cum deuotissimam in legibus. xvij. q. iij. si quis contumax z. ca. qui sub dyaconū. z ad idē iduci possunt iura. §. in fi. proxi. §. allega. Quid de pena conuentionali. respondo. idem dico qd de canonica. vt. §. de arbi. dilecti. j. eo. ti. ca. constitutus. sed contra hoc taliter allegatur absit. vt ecclesia augmento recipiat qd de rebus terrenis videtur amitteret lucra pccis querere. vt. xij. q. ij. frater nitas. Item benignius est a viris ecclesiasticis exigendū ne tamē exactores videntur lucri inhiare temporalibus. vt. §. de censu. ex parte. in fi. Nam in personis ecclesiasticis et negocijs rigor et districtio iuris non requirit. §. de dolo z contuma. c. j. Item p hac parte allegatur. j. eo. titu. suam puto penas exigi posse siue sint canonice siue punctionales. vbi dicitur est siue in pecunia existant siue in alio. vt. j. qd. vij. quotiens. §. de elec. cum dilectus. in fi. equum est enim vt quis penam siue contumaciē reportet. vt. ff. de col. bo. l. ij. §. si cum duobus. ff. de tabu. ex

hi. l. locum. Quidam tamen dicunt q tunc perit potest pena conuentionalis cum loco interese veniat fm canones scg. §. de fideiul. puenit. z. c. constitutus. ff. de act. empt. z vendi. l. predia. sed iura aut pro parte contraria allegata sic. Rñdo. canō ille si aternitas sic loquitur in foro penitentiali. de c. illa ex parte. loquit in votis quorum mensura erat incerta. de c. autem de dolo z contuma. loquit durate anno a tempore missionis in possessionem reus offert debitam cautionem. Item respondeo ad de c. j. eodez. suam. ibi pro maiori parte satisfactum erat in forem nihilominus pena insoliduz petebatur ppreca ibi dicitur pena xxx. librarū memoratos lectores de cetero non molestes nec per hoc negat quin pro rata fortis insolite agi possit ad penam in quo tamen sic distinguo. refert an sub pena promittatur id quod consistit in dando vel in faciēdo. si in dando sic cōmittitur pena insolidum solutione eiusquod est promissum facta pro parte. si obstat doli exceptio si solida pena perat. ff. de ver. obliga. l. ij. §. vlti. ff. si quis cau. l. si seruus. §. si plurius. si vere consistit in faciēdo. tunc refert an id qd fieri conuenit sit indiuiduus. z tunc pena cōmittit insolidum si non fiat qd cōuenit. ff. fami. heredes. §. an ea ff. de ver. obliga. l. stipulationū. §. vlt. an diuiduum. z tunc pro parte cōmittitur pena. ff. rem. ra. ha. l. si procura. tor. Quidā tamen dicunt etiā in obligationibz que in faciēdo consistunt insolidum penam cōmitti. sed de equitate fieri debet condēnatio p parte. vt. ff. de ver. obli. l. in executoribus. in prin. z. §. vlti. z. ff. de po. l. si duo heredes. ¶ Excusatur crimina etas. §. d. de lic. pue. c. j. in prin. Violentia absoluta. §. quod me. cau. sacramentis. l. di. ponderet. xxi. q. v. propositio animi.

Iusta ignorantia. vt. xxiij. di. j. cum per bellicā. z. ca. in lecti. Extrema necessitas. ar. §. de fur. si quis necessitatem. §. de homini. interfecisti. z diuina reuelatio. vt. §. de diuoz. gaudem. Iusta causa. vt. ff. q. satif. cog. l. vlt. §. de pig. significante. Furor. vt. ff. de offi. psci. l. diuus. xv. q. j. §. vlti. Et ebrietas. vt. xv. qd. ij. sane. z. c. inebriauerunt. ¶ In penis infligendis considerantur multa. s. dignitas. §. de offi. dele. sane. ij. q. vj. quisquis. xlv. di. cūz beatus. Nobilitas. vt. xxiij. q. j. qui §. paccem. ff. de pen. l. in seruoz. Ordov. j. di. contumaces. Etas. §. de delict. pue. c. j. in fi. z. c. h. metus cā. vt. §. qd mer. facis. l. di. pbyteros. Insanā. vt. xv. q. j. insaniens. Item qualitas delicti inspicenda est. aliter est punitur vis publica q puata. cū armis sine q armis. furta manifestata q occultata. ff. de vi z vi ar. l. pub. z vt. §. diximus de fur. Item qualitas. tempus. locus. et euentus. vt. ff. de pe. aut facta. Item consideratur multitudo delinquentium. vt. l. di. cōstitueret. §. de de. exc. mi. c. latores. Aliqñ tamē craggregatur malefactorū supplicia cū multis crassantibus opus est exemplo. vt in l. aut facta. §. vlti. hecigitur z alia sūt propter que peccata extenuant z mitigant penas.

De penitentis z remissionibus. Rubrica.

Item est super pra de penis que i tribunali iudicio corpori inferuntur. nunc dicamus de penis que in iudicio animarum imponuntur. z id subiungitur hic rubri. de peni. z remis. ¶ Videndum est igitur quid penitēna. unde dicitur. Item de tribz actio

Consi
deran
da in
penis
inflis
gēdia

nibus penitentie. de tribus speciebus eiusdem. an post pñiam peccata redeant. que sunt necessaria in vera penitencia. quis sit effectus pñie. et de mñ de remissionib⁹. ¶ Penitencia diuersimode describit a sanctis. Nam ambro. sic describit. penitencia est peccata preterita deplangere. et iterum plangenda non committere. Augu. sic. Penitencia est quedā dolentis vindicta in se puniens qđ commississe doler. vt de pe. di. iij. c. j. et iij. Est autē penitencia secunda post naufragiū tabulay de pe. di. j. itē secunda. Nam baptisimus est prima tabula in quaver⁹ homo eruitur et induitur nouus homo. Secunda est penitencia qua resurgimus post peccatum. per has tabulas naufragiū periculi euicamus et ad portum ducimur salutare. ¶ Dicitur autē penitencia a penitendo. vt de pe. di. iij. versio. ¶ Tres autem sunt penitentie actiones sicut dicit Augu. Una est que nouū hominē percutit donec per baptismā omniū preteritorum fiat ablutio peccatorum. omnis enim qui iam voluntatis sue arbiter constituitur. cum accedit ad sacramenta fidei nō cum peniteat veris vite nouā induere vitā non potest. Ab hac penitencia cum baptisātur soli paruuli sunt immunes. Non dum est vti possunt proprio arbitrio Altera actio penitentie est que post baptismū agenda est de venialibus peccatis que hīane fragilitati quies parua tamen crebra surrepūt. que si collecta ptra nos fuerint ita nos grauabunt et opprimunt sicut vni⁹ gran de peccatum. Quid est interest quantum ad naufragiū vtrumvno grandi fluctu naui operiatur et obuiatur an paulatim aqua subrepēs in sentinas per negligentium culpam derelicta atq; contempta compleat nauem et submergat. ppter hoc ieiunia elimo

syne et orōnes inuigilent in dñis tamen dicim⁹. dimitte nobis debita nostra sicut nos te. ¶ Manifestam⁹ nos hñe qđ nobis dimittat. atq; in his verbis humiliantes aīas nras quotidiana nā quodāmodo pñias agere nō cessamus. ¶ Cū actio pñie est que p illis peccatis subeunda est qđ liber decalogus continet. et de quibus apłs ait. si nōs est iudicarem⁹. nō vtiq; a dño iudicarem⁹ vt probantur hec de pe. di. j. tres sunt actiones. ¶ Tres tres sunt species pñie. solēnis. publica. et priuata. Solēnis pñia est illa de qua agitur. l. di. in capite. hec autē solēnis imponitur ab epō rñi vel ipsius mandato et imponenda est de crimine publico et vulgarissimo quod totam commouet vibem. vt. xxiij. q. vj. c. vlt. hec penitencia non est reiterabilis. quia sacramentalis. vt. l. di. confirmandum. et c. alienum. Et nō. d. de hac materia de sacra. non iterari. §. hōy. hec penitencia nō dñs imponi derico nisi deposito et qui eam egerit promoueri non dñs vt in prealleg. iuribus. nec matri moniū cōtrahere. nec militiā assumere. vt. xxiij. q. ij. §. de penitentib⁹. et c. antiqui. et c. de his. et j. e. ti. c. ij. ¶ De hac materia nō plentius. s. de eo qui ou. in ma. quā pol. per adul. §. sunt et alia crimina. Alia vero iteratur quotiens opus fuerit vt de pe. di. iij. c. resperiuntur septies. et c. ad hec instant. Item post tales pñias nō potest qđ dericus fieri neq; miles. vt. xxiij. q. ij. admonere. nec laycalē habitū deferre. l. dist. c. vlt. rñi sñ regulā ecclesiasticam vivere debet vt de pe. di. v. cōtrarium. et c. falsas. et est cōueniēdus sub iudice ecclesiastico. et q. j. alib. de pe. di. j. aliud. ¶ Publica penitencia est cū alicui imponitur peregrinatio cū baculo cubitali vel cū aliquo genere vestis religiose vt de pe. di. vj. sacerdos. Item cum quis ppter delictum

inuitus intruditur in monasterium. vt. l. di. si ille. Quivltro qvtrq; qui nil aliud dicendus est nisi penitens propter similitudinē inuigiliet ieiunijs ne sit cōtrariū qđ legitur. ij. q. j. in pñmis. vbi epī in monasteriū intrusi ad agendā penitentiā post sex menses suo ordini restituntur vel vbi agitur de tēporaliter intrusis. Nos autē egimus de intrusis ppetuo et eadē similitudinē dñs quis agere publicam penitentiam in propria domo. vt. xxiij. qđ. ij. admonere. Dicitur autē publica vel quia publico crimine imponitur et hanc imponere potest simplex sacerdos. non effi inuentio phibitum. et hec imponi non debet nisi deposito et p crimine publico et enormi. vt de pe. di. vj. sacerdos. §. e. qñtū. ¶ Priuata penitencia est que cotidie imponitur his qui secreta peccata confitentur. ¶ An autem peccata in penitencia dimissa redeant per peccatorum reciduum varie sunt opiniones doctorum. Quidā est simpliciter dicit qđ redeant non solum quo ad reatu⁹ s; etiam quo ad essentiā et penā in hoc declinare videt gra. de pe. di. iij. c. vi. vbi dicit sicut ergo bona que peccato moriuntur per penitentia reuiuiscunt ad premiū sic et mala que per penitentiam dolentur reuiuiscunt ad supplicium. vnde ppheta. ex psona penitentis depoliat dicens pur. uertit et corrupte sunt dicacices mee. i. plage mee sanare sunt p baptismum. hinc etiam idem ppheta. Quāuis in fide et sacramento arcu ditionis ab originali peccato se mundatum cognosceret tamen adulteriū et homicidiū qđ commiserat illud reuiuiscere intelliges nō sine causa inter cetera confitetur. Et dicit. Ecce est in iniquitatibus conceptus sum et in pec. et c. vt de pe. di. iij. c. vltimo. et penul. et actio semel pempta restituit. ff. si ex noxia. causa agi

tur. l. sed alio iure in fi. Alij dicunt qđ non redeunt illa sed alia eiusdem generis. cum est similia forte prioribus committamus redeunt peccata non eadem sed alia eiusdem generis quādam similitudine sicut et flores dicuntur redire in vere. Tertij dicunt qđ peccata tantū redeunt ppter aliquod ex his quattuor peccatis. s. odiū frater numvtrū in euangelio Seruenequā et c. ppter crimē apostasie quecuq; est post baptismā sue priuatas heretica sue mundana cupiditas arripunt mor omniū prosterne in ima vitiōis. vt de pe. dist. iij. quecuq; ppter penitentia penitentie. ar. xviij. qđ. iij. sunt qui opes. Item ppter contēptū penitendi vt de pe. dist. iij. apostolus. Quartj dicunt semel dimissa non redeunt semel est in abolitionem missa punitio recidui dolore iterari nō debet sñ imitationem diuine demeritē que dimissa peccata in vltionem venire non patitur. vt. xxiij. q. iij. si illic. et alib. dicitur elemosyna a morte liberat non vtiq; a morte illa quā semel sanguis christi extingit et aqua nos salutaris baptismi. et redemptoris gratia liberauit. s; ab ea que per delicta postmodum serpit. vt de pe. dist. iij. c. miroz. Idem dicunt qđ non est idem in bonis et in malis vt sic male redeant sicut et bona reuiuiscunt. sicut et alibi in consimili dicit Augu. stinus. non est ita sic culpa communis canit per alterius voluntatem quē admodum gratia per spiritus sancti unitatē vt de conse. di. iij. queris circa prim. In hac autē varietate sequor doctores in eos dicētes nō redire peccata. dicuntur autem redire qđ remissionis beneficium sequenti culpa amittitur ob ingratitudinē nā is qui post penitentia deliquit. ita priuabit gratia spūs sancti ppter sequens delictū ac si nulla peccata dimissa fuissent

5
Pñia
Priuata

2
Pñie
actio
nes.

4
Pñia
publ
ca.

6
In p
peni
tētia
tria
necess
saria;

ut de pe. di. v. fratres. et oēs auctorita
tes q̄ innuunt p̄ci redire hoc p̄sonare
vident. i. q̄ ita quis puniendus est p̄
peccatis seq̄ntib⁹ acti cū nō fuissent
dimissa priora. ¶ Tria sunt necessa
ria in vera p̄nia cordis contritio. oīs
confessio topis satisfactio. ut de pe.
di. j. p̄fecta penitentia. q̄ enim trib⁹
modis deum offendimus delectatio
ne cogitationis. impudētia locutio
nis. in supbia opis. ut tria trijs cu
rent. Et q̄ secundum regulam iuris
omnis res p̄ quasq̄nq̄ causas nasci
tur per easdem dissolvit. i. de reg. iu
ris omnis. trib⁹ modis oppositis sa
tisfaciamus. Cordis contritio est op̄
posita cogitationi male. oīs confes
sio impudēti locutioni. et satisfactio
superbie operi. De his tribus gradib⁹
p̄ quos devenit ad consummatio
nem peccati dicit hier. primum pe
ccatum est cogitare q̄ mala sunt. Se
cundum adēuisse cogitationibus p̄
uerbis. Tertium quod mēti decrete
ris opere compleuisse. Aliq̄ t̄ quar
tū. i. post peccatum non agere peni
tentiam et suo sibi cōplacere delicto.
Et sic exponit hiero verba annos pro
phete comminantis ezechiel regi ba
basi et dicentis sup̄ tribus scelerib⁹
damasci et sup̄ quartum non conuer
tam eum. ut de pe. di. j. super tribus.
Ih̄ sunt tres mortui quos dominus
legitur suscitasse. Filia archip̄mago
gl. ut de pe. di. j. §. non sunt hec. et. ca.
quem peniter in fi. filius viduē ut de
pe. di. j. flet. et de pe. di. j. q̄tum libet.
Puellam suscitavit i domo et sic intus
suscitavit quam invenit. ecce peccatū
cogitationis. puerum suscitavit i por
ta civitatis. ecce peccatus locutionis
lazarus i sepulchro quatuor annis et
iam ferentem. ecce peccatus operis
tōis. quos. enim extra invenit extra
suscitavit. hos duos suscitavit lachry
mus fletum. fletat. eni turba post

filium viduē. fletat martha marie
supplicantē pro fr̄e. fletat et turba
q̄ maria fuerat secuta lachrymis ma
rie admonita. in quo docemur publi
ce peccantibus non proprium. sed ec
clesie sufficere meritum hec probant
de pe. di. j. quē peniter circa fi. Et iō
dicit ambro. fletat p̄ te mater eccle
siae culpaz tuā lachrymis lauet ut de
pe. di. j. flet. ¶ Cordis contritio est
dolor de peccato cum proposito cōfi
tendi et satisfaciendi. non sit satis qd̄
doleat. s̄ ex fide doleat nō semp̄ do
luisse. doleat. ut de pe. di. iij. si ap̄tus i
fi. hec contritio precipi per prophē
tam dicentem. scidite corda vestra. ut
de pe. di. j. scidite. Vel cordis contri
tio est cōversio cordis a malo ad bo
nū. a dyabolo ad deū. iuxta illud. cō
vertimini ad me et ego convertar ad
vos. cōversio cordis est vnde q̄ si loy
de pe. di. j. cōvertimini. ¶ An autē
ad delēdū peccatum contritio cordis
sufficiat qd̄ est et in hac doctores dis
sentunt. Nam quidam dicunt q̄ sola
contritio cordis non debeat vbi sa
cerdotis copia habet. ut de pe. di. j. c.
viti. Gra. dicit hoc arbitrio leccoris re
liquendum. ut de pe. di. j. §. quib⁹ au
croitibus. Alij dicunt sufficere cor
dis contritionem si facultas nō sup
petat penitendi argu. lxx. di. due. Alij
autem hoc negā dōcunt q̄ sicut tri
bus modis deum offendimus. corde
ore. tope. sic trib⁹ modis satisfaciē
dum est. ut de pe. di. iij. p̄fecta. vnde
dicunt tria esse necessaria. cordis con
tritionem. oīs confessionem et op̄is sa
tisfactionem. ut de pe. di. iij. p̄fecta.
Auctoritates autē illas q̄ dicūt pecc
ta dimitti sola contritione asserunt i
telligendas esse cum oīs confessio
articulus necessitas excludit. s̄ cum
quis vere cōterit. s̄ morte puenit. vel
aliquo iusto ipedimēto cōfiteri vel sa
tisfacere p̄pedit. Quartj dicunt con

ditionalē fieri remissionē p̄ cordis cō
tritionem. i. si sequatur oīs cōfessio
et op̄is satisfactio. ut de pe. dist. iij. sa
ne. S̄ hug. dicit sola cordis cōtritio
deleri peccatū in adulto. ut de pe. dist.
j. magna. Vivere contritū et propo
nit nō peccare. et de commissis confite
ri et satisfacere. s̄ i postea oīs. confes
sio et operis satisfactio non sequatur
peccatū iā dimissū non in contritio
ne redit. s̄ peccat mortaliter is q̄ po
test cōfiteri et satisfacere et mitti. Et
auctoritates que dicūt peccata non di
mitti sine oīs confessione et op̄is sa
tisfactione intelligit ipse de interiori
cōfessione que est recognitio pecc
ti vel p̄positi cōfiteri vel gratia qua
sic homo disponitur ut doleat de pec
cato et velit cōfiteri si locustips affue
rit. et eodem modo intelligit de interiori
satisfactione que est dolor interior
amaritudo animē ut de pe. dist. iij. sa
tisfactio. et c. si apostolus ut de pe. di. j.
§. his verbis. S̄ si ei opponeret sic
cum sola cōtritio delectur peccata ad
quid opus est oīs cōfessio et operis sa
tisfactio quare dicitur peccati morta
liter si hec non interveniāt cum opo
runitas denur. respōdebat ipse et dicit
necessaria sunt ad humilitatem et iusti
tiam exercendā. ut de pe. di. iij. prodi
tor ut satisfaciāt ecclesie que lesa est
ex peccato. Verus tamē credo q̄ nec
cordis contritio nec oīs cōfessio nec
satisfactio peccata dimittit s̄ sola gra
tia dei. Unde ambo. verbum dei tol
lit peccata mundi ut de pe. dist. j. ver
bum. Aug. nemo tollit peccata mun
di nisi christus solus qui est agnus
tollens peccata mundi de. con. di. iij.
nemo. sed cordis contritionem inter
ior contritio gratia tamen i omnib⁹
preueniente. Nam quicquid habes
meriti preuenit gratia donat. Nam
deas in preter sua dona coronat ut
de con. di. iij. gratia. vnde peccati re

missio attribuēda est gratie dei que
est causa cen. naturaliter gr̄a peccat
contritionē requirit dilectio. qm̄ qui
gratiam h̄ diligit dilectionem seq̄
tur contritio q̄ em̄ diligit contritū
contritionē sequit peccatorum remissio. p̄
cessus iuste colligit de pe. dist. j. oīs q̄
non diligit. charitas autē est via ad cō
tritionē peccatorum remissionē sicut cōfi
sine via nullus puenit quo tēdit ira si
ne charitate que dicta est via nō am
bulare possunt homines sed errant ut
de pe. di. iij. charitas. q̄ autē proxime
d. dicit. q̄ solus xps tollit peccata mū
di nō excludit parer filius nec spiri
tus sanctus q̄ inseparabilia sunt ope
ra dignitatis trinitatis. ut de con. di.
iij. omnes in fi. et di. iij. q̄no circa me.
et quod hec opinio sit vera p̄ p̄ exem
plum lazari quem dñs prius suscit
avit et viuitificavit dicens lazare veni so
ras et postmodū is q̄ vivit fuerat egres
sus est a discipulis solus. ut. p̄. qd̄.
iij. tunc vera est absolutio. p̄fidentia.
p̄ hoc p̄cedem delectos qui in via
mundati sunt anteq̄ ad sacerdotes
venirent. Item exemplo leprosi quē
dñs misit dicit postea ut sacerdoti sa
crificium offerret ex lege precepit. ut
de pe. di. j. §. si autem cor nostrum. sa
cerdos igitur ei cui oīs iam propter
contritionem peccatū indulget impo
nit satisfactionem et p̄nam temporalē
lcm remittit sic intelligi de pe. di. j.
multiplex. et c. quem penitet in fi. et
de pe. di. v. consideret in fi. et qualiter
autem satisfieri pro peccato debe at
relinquitur arbitrio sacerdotis qui
iudex est animarum constitutus ut
de pe. di. j. verbum. Igitur dominus
remitte penam eternam sacerdos
autem temporales q̄ pro peccato du
plex pena debetur eternat tempora
lis ut de pe. di. j. si peccatum. et c. sicut
prius. Sciendū est autē qd̄ si peni
tentia illorum qui de peccatis q̄bus

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

nam confitentur de quibusdam non
et si confiteantur de oibus dicunt tamē
de quibusdā se abstinere non posse nā
nō sic est eorū confessio admittenda
crebris ac salubribus monitis est pe
nitentia indicenda. vt. j. e. qd quida.
et hoc ideo est qz sentiet fructus huius
modi penitentie cum de alijs peniten
tia egerint vt de pe. di. iij. i. fi. t. c. s.
quid si non peniteant de alijs nūqd
valebit eis penitentia alijs. Respon
deo sic nam oia bona q quis in hac
vita facit pderunt ei ad vitas eternā
promerenda aut ad min⁹ supplicii
subiectum. vt de pe. di. iij. si quis aus
re. Aut ad bona temporalia assequenda.
vt. xij. quest. ij. si quilibet. aut ad hoc
vt deus citius illustret cor ipsius ad
veram penitentiā vt de pe. dist. v. fal
sas. tot. iij. §. vl. in fi. talis autem pe
nitentia particularis de qua superi⁹
dixi sipe alijs penitentiā nō accedat
non pdest ad vitam eternam vt de
pe. dist. iij. penitentes. t. c. irritor. xiiij.
q. ij. legatur. t. c. Sed nūquid compel
tendus est quis ad penitentiā. Respo
deo sic vt. §. de sp. on. ad audientiā. xij.
q. iij. itaq. vj. q. j. illi qui. xij. q. j. p.
dicandum. t. c. Sed nūquid veniale
confiteri tenetur. Quidē q non. nam
illa debentur per orationem domini
tam. vt de pe. di. j. tres autem sunt ac
tiones de pe. di. iij. de quotidianis.
quod verum intelligo nō si veniale ali
qd foret in consuetudinē deductum.
qz nullum est adeo veniale quod nō
fiat mortale dum placet. vt. xvj. di. §.
criminis. vnde ebrietas si assueta sit
in munero mortalium computatur.
vt. xvj. di. §. alias eadem. cum alias
sit veniale peccatum. vt. xvj. q. j. sane i
fi. nisi data ad hoc opa fiat. vt. xvj.
dist. ante omnia. Sed et sermo quoti
die odiosus vt dicunt quidam mortale
inducit peccatum. licet alias veniale
iter peccet qui plus loquitur q op⁹.

12
face
dorip
do cō
fiteri
qñ qñ
nō re
neat.

chialis non potest audire cōfessioes
nisi ei ab epō fuerit data potestas.
qd mihi non placet. nam parrochie
sunt distincte sicut dyoceses. vt. xij.
q. j. ca. j. Item nūquid quis presbyter p
rochialis suis terminis sit content⁹.
et taliter sibi plebem commissam cu
stodiatur ante tribunal eterni iudis
et ex oibus sibi commissis rationes
reddat ibi dicitur. A iure igitur da
ta est hec potestas sacerdotibus de
pe. di. j. multipliciter. c. verbis. Et ideo
canones piales scire debent. vt. xvj.
viij. di. nulli. t. c. que sunt. et ideo cum
a iure habent licentiam audiendi cō
fessiones non egerint licentia episco
porū vel pape sicut frater ray. dicit ni
sivelit illud quod dicit intelligere de
licentia generali quam sacerdotes et
maxime parrochiales in sua ordina
tione vel institutione fortiuntur. test
simile quod dicitur alias ordinatio
nes episcoporum auctoritate aposto
lica sunt celebrande. vt. lxiij. di. ordi
nationes. Item notabis q episcopi
nec nō minores prelati exempti pre
ter sui superioris licentias prouidit
et discretum possunt sibi eligere cō
fessorem. §. eo. ritu. c. vlt. Item talia
notabis q si desit copia sacerdotum
potest quis clericus vel etiam layco
confiteri vt de pe. di. j. quem peniter
de con. dist. iij. sanctum est. t. c. Sed
quid si quis a suo sacerdote licentias
petat vt sibi liceat alteri cōfiteri nec
eis assignet. Sacerdos si se reputet
sufficientem licentiā dare nō debet.
presumere. enim debet qd ideo hoc
faciat vt confessionem emittet erubes
cat. enim homo eadem dicere de qui
bus confessus fuerat. ideo expedit
vt licētia denegetur. nam erubescen
tia partem remissionis habet. mul
tum. enim satisfactiois obrulit qui
erubescencie dominans nihil horū
que commisit dei nuncio denegauit

in hoc quod quis per seipsum dicit
sacerdoti et erubescenciam vincit et
more offensi sit venia criminis vt de
pe. dist. j. quem peniter. t. c. Confi
teatur quis sacerdoti per semetipsum
non per nuncium vel per scripturam
in predicto canone quam pertinet.
nec obstat alius canon qui dicit peni
tentiam per scripturam recipiendas
vt. xij. qd. v. qualis in fi. Illud. enim
intelligitur non de penitentijs in cō
fessione sed de sacerdotis in iunctio
ne que in scriptis redigitur ne obli
uioni detur vnde propheta non di
cit scribe sed dicit tu iniquitates tuas
vt iustificeris vt de pe. dist. j. §. alij
econtra. t. c. Debent autem non solum
peccata in confessione exprimi sed et
circumstantie peccatorum vt de pe. di
stin. v. consideret. Dixerunt tamē qui
dam qd circumstantie aggrauāt pec
catum itat in eodem genere delicti
plus intelligatur peccare clericus q
laycus sapiens q ideota prelatus q
priuatus. Item magis peccatur in lo
co sacro q prophano in die festo q p
festo. vt. xvj. questio. j. nulli fas. j. qd.
ij. saluator. xj. questio. iij. peccare.
xviij. q. v. que uiderit. xij. dist. c. nul
li. xv. dist. si papa homo christian⁹.
ff. de re nulli. omne delictum. §. auge
tur. §. de hēticis excommunicamus.
§. preterea. verius tamē puto vt pecca
tum iudicetur leuius et grauius sūm
qualitatē cōtēptus. vt. viij. qd. j. §. cum
suo voluntas. enim et propōsitum dis
tingunt maleficia. ff. ad l. cor. de sic
l. diuus. j. tit. proci. de voluntate. nē.
enim quod tantum sunt sed quo anis
mo fiat attēdēdum. vt. xv. q. vi. c. j. in
fi. sed qz ecclia militans ignorat quā
titatē cōtēptus cōsiderat exteriora.
scilicet instantias. deus autē considerat
qualitatem et quantitatem cōtēptus.
vt. xviij. questio. iij. deus. et
ppter ea ecclia militans iudicat pec

15
pnie
effec
tus

catum grauius fm circumstantias et penam duriores imponit. vt. xxiij. q. iij. non affectamus. vbi alicuales sunt psonae delinquentes reuale de lictum equalis imponit pena. vt i. au. ten. vt. fratz. fi. §. ult. coll. ix. t. C. Effe. ctus pnie est vt p ipsum medicinam spes vite reparet eterne. vt qui rege. nationis dona violassent proprio se iudicio cōdemnantes ad remissio. nem peccatorum pueniant. vt de pe. o. isti. j. m. l. p. l. x. t. C. In summa nota. dus est q talis est erga hoies dei pie. tas vt nunq spernat pniā si ei sin. cere z simpliciter offeratur etiā si ad. summum pueniat quis malorum. vt. de peni. o. iij. talis. vnde Ambro. quā. t. l. l. i. b. e. r. m. o. r. t. u. i. f. e. r. o. s. i. t. a. b. o. l. e. t. u. r. o. m. n. i. s. n. i. s. i. f. i. s. a. c. r. u. m. r. e. d. o. l. e. u. e. r. i. t. v. n. g. u. e. n. t. u. m. s. u. r. g. i. t. l. a. z. a. r. u. s. z. s. o. l. u. i. i. u. b. e. n. t. u. r. c. i. u. s. v. i. n. c. u. l. a. z. t. o. l. l. i. t. u. r. v. e. l. a. m. e. n. d. e. f. a. c. i. e. i. u. s. q. u. i. v. e. r. i. t. a. t. e. m. g. r. a. t. i. e. q. u. ā. a. c. c. e. p. i. t. o. b. u. m. b. i. a. b. a. t. r. e. s. u. s. c. i. t. a. t. u. s. i. u. d. e. i. v. o. l. e. b. a. n. t. o. c. c. i. d. e. r. e. J. e. s. u. s. nō. r. e. u. o. c. a. t. b. e. n. e. f. i. c. i. a. s. e. d. c. u. m. u. l. o. l. i. b. e. r. t. a. t. i. s. a. m. p. l. i. f. i. c. a. t. r. e. u. n. i. u. s. c. i. t. s. o. l. i. t. e. s. u. s. c. i. t. a. t. u. s. e. t. c. e. l. e. b. r. a. t. a. r. e. s. u. r. r. e. c. t. i. o. i. s. g. r. a. t. i. a. l. e. r. u. s. a. d. c. e. n. a. m. v. e. n. i. t. v. t. d. e. p. e. d. i. s. t. j. q. u. a. n. t. i. l. i. b. e. r. t. C. R. e. s. t. a. r. v. i. d. e. r. e. d. e. s. c. d. a. p. r. e. r. u. b. r. i. c. e. s. d. e. r. e. m. i. s. s. i. o. n. i. b. u. s. E. t. ē. s. a. c. i. e. d. u. m. q. r. e. m. i. s. s. i. o. n. e. s. p. r. i. u. a. t. a. s. i. n. i. u. d. i. c. i. s. a. n. i. m. a. z. s. a. c. e. r. d. o. t. e. s. f. a. c. e. r. e. p. s. i. t. v. t. s. u. p. e. r. i. u. s. d. i. c. t. u. m. e. s. t. s. e. d. g. e. n. e. r. a. l. e. s. p. u. t. a. i. n. e. d. i. f. i. c. i. s. p. o. n. t. i. u. m. z. i. n. d. e. d. i. c. a. t. i. o. n. i. b. u. s. e. c. c. l. e. s. i. a. z. i. n. p. i. s. l. o. c. i. s. e. p. i. t. a. r. c. h. i. e. p. i. f. a. c. e. r. e. p. o. s. s. u. n. t. q. u. e. s. o. l. i. s. s. u. b. i. e. c. t. i. s. f. a. c. i. e. r. u. m. p. s. u. n. t. v. t. j. e. t. i. t. q. d. a. u. t. e. s. e. d. m. e. t. r. o. p. o. l. i. t. a. n. u. s. p. o. t. p. t. o. t. a. m. p. r. o. u. i. n. c. i. a. m. s. u. ā. c. c. e. d. e. r. e. l. i. t. e. r. a. s. i. n. d. u. l. g. e. r. i. e. s. e. u. r. e. m. i. s. s. i. d. i. s. v. t. j. e. o. r. i. n. e. m. o. q. d. e. s. t. s. p. e. c. i. a. l. e. c. u. z. a. l. i. a. s. s. u. b. i. e. c. t. o. s. s. u. f. f. r. a. g. a. n. e. o. r. u. i. s. u. o. y. i. u. r. i. s. d. i. c. t. i. o. n. e. s. u. ā. g. e. n. e. r. a. l. i. t. e. r. e. x. e. r. c. e. r. e. n. o. n. p. o. s. s. i. t. p. r. e. t. e. r. q. i. n. v. i. i. j. c. a. s. i. b. q. u. o. s. n. o. t. a. s. d. e. o. f. f. i. o. z. §. o. r. d. i. n. a. r. i. a. m. I. n. h. i. s. i. n. d. u. l. g. e. n. t. i. s. ā. n. u. m. i. n. p. r. i. n. c. i. p. i. o. z. x. l.

dies in anniuersario siue ab vno epō siue a pluribus fiant siue in dedica. tionibus ecclesiari siue in alijs de in. iunctis penitentijs remissio non exco. dat. vt. j. eo. ti. ci. et co. in fin. Sed de hmoi indulgentijs dubitat an indul. geant qd promittunt. nam qbusdam vt absurdum. vt si tibi imposta fue. rit pnia. vii. anno. qd batis. vii. dena. rijs in. vii. pontibus vel dedicationi. bus ecclesiay vel in alijs in qbus res. missio est indulta totius pnie libera. tio fiat. Et is quidam ex hoc diuersi. mode sentiant z interpretent indul. gentias istas ego tamē simplr intel. ligo sicut sonat vt fm qd pmittit in. dulgeant z remittat. nam qualiter. cūq. satisfier eccleie nō refert. z abso. lutus est quē ecclesia absoluit z liga. tus quem ligat. vt. xxiij. q. ij. quādo. cūq. Certum enim est qd ecclesie is. vt. r. u. n. g. vt. d. e. p. e. o. i. j. v. e. r. b. u. m. q. u. a. l. i. t. a. t. e. s. a. u. t. e. m. z. t. e. m. p. o. r. a. p. e. n. i. t. e. n. t. i. a. r. u. m. c. o. m. m. i. t. t. u. n. t. u. r. a. r. b. i. t. r. i. o. s. a. c. e. r. d. o. r. u. m. v. t. d. e. p. e. n. i. t. e. n. t. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. p. r. i. a. §. n. d. s. u. n. t. h. e. c.

De sententia exco. cationis. Rub.

Actum est su. perius de penis. s. q. exco. catio est pena cō. tumacia. vt. xij. q. d. iij. nullus. z. c. certū est. z. sic est eterne mortis dāatio. vt. xj. q. iij. nemo epōz. Quis nōdū mortalis s. medicinalis esse dicat. vt. ij. q. j. mul. ti. Ideo post tractatū de penis z pe. nitentijs subijciat ille tractat. d. sen. ex. C. Videam. igit. qd sit exco. catio que ei. spēs. a quo z cui. p. qd. causis sit in. fligēda a quo z quāt. rollat. z. qua. pe. na feriat. p. r. i. n. c. i. p. a. t. e. s. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. C. Ex. cō. catio ē aliqñ a sacris exclusio. Ali.

quādo a cōmunionē fidelium sepa. ratio. vt. xj. q. iij. §. euidenter. z. iij. q. iij. engeltrudas. §. de excep. a nobis. §. eo. c. penul. Uel generaliter dici po. test q excommunicatio est a quali. ber licita cōmunionē vel legitimo. actu separatio. vnde Adam fuit exco. municatus ad esu ligni vite dicente. 2. d. h. o. v. i. d. e. r. e. n. e. f. o. r. t. e. s. u. m. a. t. i. s. d. e. l. i. g. n. o. v. i. t. e. v. t. i. n. d. i. c. t. o. §. euidenter. C. Spe. cies autē exco. cationum infinite esse possunt. q. quot sunt species cōmu. nionis tot sunt vel esse possunt spēs exco. cationum sed de duab. fre. quētijs ait ecclesia z nos in iure tra. ctamus. C. Una est que d. anathe. ma que excludit ab ingressu ecclesie a cōmunionē fidelium z sacramētis. hec dicat maior exco. catio. alia que separāt a sacramētis. z hec dicat mi. nor exco. catio vt superius dictū est. C. Et est sciēdum q quādoq. exco. catio minor infligit ab homine. qñq. a iure vt de hoc plenius nota. §. de de. excom. m. §. item sciēdus. Que tamē a iure infligit vtputa p participium exco. catio est a sacris exclusio. Cum ve. ro ab hoie infligitur aliqñ excludit a sacris. plerūq. separāt a cōmunionē fidelium vt ibidē dixi. Maior au. tē exco. catio siue contrahat ab hoie siue a iure separāt ab vtroq. Sed q. dixi qd minor exco. catio cū a iure s. h. i. t. u. r. p. p. a. r. t. i. c. i. p. i. u. m. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. e. x. c. l. u. d. i. t. t. i. n. i. a. s. a. c. r. i. s. v. e. z. ē. n. i. s. i. p. a. r. t. i. c. i. p. a. s. p. a. r. t. i. c. i. p. e. r. i. n. c. r. i. m. i. n. e. c. r. i. m. i. o. s. o. q. u. a. t. u. n. c. s. h. i. t. e. a. d. e. m. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. e. m. q. u. a. l. i. g. a. t. u. s. e. s. t. p. r. i. m. u. s. v. t. j. e. o. c. n. u. p. e. r. z. c. i. s. c. a. u. b. i. n. e. E. n. a. u. t. e. t. u. n. c. c. o. n. t. r. a. h. a. t. u. r. e. x. c. o. c. a. t. i. o. a. b. h. o. i. e. v. e. l. a. i. u. r. e. q. u. i. d. a. m. d. u. b. i. t. a. u. e. r. u. n. t. m. i. s. i. a. u. t. e. v. i. d. e. b. a. t. u. r. q. d. a. b. h. o. i. e. s. h. a. t. u. r. n. a. m. s. e. m. p. e. r. t. a. l. e. p. a. r. t. i. c. i. p. i. u. m. i. n. e. u. m. d. e. l. i. n. q. u. i. t. u. r. q. u. i. p. r. i. m. u. s. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. u. i. t. i. d. e. o. a. b. e. o. d. e. e. s. t. a. b. s. o. l. u. e. n. d. u. s. v. t. d. i. c. i. t. d. e. c. r. e. n. u. p. e. r. t. C. C. o. n. t. r. a. h. i. t. u. r. a. i. u. r. e. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. i. n. x. v. i. i. j. c. a. s. i. b. u. s. P. r. i. m. u. s. e. s. t. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. i. n. h. e. r. e. s. i. m. i. a. m. d. a. n. a. t. a. m. v. t. s. u. n. t. i. l. l. e. x. x. i. i. j. q. i. j. c. a. s. i. b. u. s. z. i. i. j. q. i. i. j. q. u. i. d. a. m. v. e. l. n. o. u. a. m. c. o. n. f. i. n. g. i. t. z. g. e. n. e. r. a. l. i. t. e. r. q. u. e. m. c. i. z. z. q. u. o. s. c. i. q. u. o. r. o. m. a. n. a. e. c. c. l. e. s. i. a. v. e. l. e. p. i. s. i. n. g. u. l. i. p. e. r. s. u. a. s. d. y. o. c. e. s. e. s. h. e. r. e. t. i. c. o. s. i. u. d. i. c. a. u. e. r. u. n. t. v. t. §. d. e. h. e. r. e. a. d. a. b. o. l. e. n. d. a. m. S. e. c. u. n. d. u. s. c. ū. q. u. i. s. r. e. c. e. p. t. a. t. z. d. e. f. e. n. d. i. t. h. e. r. e. t. i. c. o. s. v. t. §. d. e. h. e. r. e. s. i. c. u. t. a. i. t. z. c. r. i. t. i. c. u. m. q. u. i. s. d. i. x. e. r. i. t. r. o. m. a. n. a. z. e. c. c. l. e. s. i. a. m. nō. e. s. s. e. c. a. p. u. t. z. e. i. t. a. n. q. c. a. p. i. t. i. n. o. l. u. e. r. i. t. o. b. e. d. i. r. e. v. t. x. i. j. d. i. s. t. n. u. l. l. i. Q. u. a. r. t. c. u. m. q. d. i. n. d. e. r. i. c. i. u. m. m. o. n. a. c. h. i. v. e. l. m. o. n. i. a. l. e. m. v. e. l. d. u. e. r. s. u. m. v. e. l. d. u. e. r. s. a. m. v. e. l. i. n. a. l. i. q. u. ā. r. e. l. i. g. i. o. s. a. m. p. s. o. n. a. z. m. a. n. u. s. i. n. i. e. c. c. r. i. t. v. i. o. l. e. t. a. s. v. t. x. v. i. j. q. d. i. i. j. s. i. q. s. s. u. a. d. e. r. e. Q. u. i. n. t. u. s. c. u. m. q. d. p. o. t. d. e. r. i. c. i. i. d. e. f. e. n. d. e. r. e. a. v. i. o. l. e. t. a. m. a. n. u. s. i. n. i. e. c. t. o. d. e. z. n. o. n. f. a. c. i. t. v. t. j. e. o. t. i. r. u. q. u. a. n. t. e. p. s. u. m. p. t. i. o. n. i. s. Q. u. o. d. q. u. i. d. ā. i. n. t. e. l. l. i. g. u. n. t. s. i. m. p. l. i. c. i. t. e. r. s. i. n. t. l. i. t. t. e. r. a. s. o. n. a. t. o. i. d. e. r. e. s. h. o. c. i. n. f. a. u. o. r. e. m. c. l. e. r. i. c. o. z. e. s. s. e. i. d. a. t. u. i. q. u. o. r. i. d. e. f. e. n. s. i. o. s. p. e. c. t. a. d. i. u. s. p. u. b. l. i. c. u. m. v. t. j. d. i. s. t. i. u. s. p. u. b. l. i. c. u. m. A. l. i. j. a. u. t. i. n. t. e. l. l. i. g. u. n. t. d. e. h. i. s. q. d. p. o. s. s. u. n. t. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. i. u. r. i. s. d. i. c. t. i. o. i. s. z. o. f. f. i. c. i. j. v. t. x. x. i. i. j. q. i. i. j. f. o. r. t. e. e. s. t. S. e. x. t. u. s. c. u. m. p. r. ā. s. c. o. n. s. u. l. e. s. e. t. r. e. c. t. o. r. e. s. c. i. u. i. t. a. t. i. z. l. o. c. o. z. a. n. g. a. r. i. a. s. z. e. r. a. c. t. i. o. n. e. s. i. n. d. e. b. i. t. a. s. i. m. p. o. n. i. t. d. e. r. i. c. i. i. u. r. i. s. d. i. c. t. i. o. n. e. z. z. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. m. p. s. l. a. t. o. r. u. m. i. r. a. e. u. a. c. i. ā. t. v. t. n. i. b. i. l. p. o. t. e. s. t. a. t. i. s. e. i. s. i. n. s. u. b. d. i. t. i. s. s. u. i. s. v. i. d. e. t. r. e. m. i. s. s. i. f. e. z. cō. m. o. n. i. t. i. d. e. s. i. s. t. e. r. e. n. o. l. u. e. r. i. n. t. r. a. z. i. p. s. i. q. d. a. u. t. o. r. e. s. c. o. r. u. i. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. s. e. n. o. u. e. r. i. n. t. s. u. b. i. a. c. e. r. e. v. t. §. d. e. i. m. u. e. c. n. d. e. o. m. i. n. u. s. S. e. p. t. i. m. u. s. i. n. i. n. c. e. n. d. i. a. r. i. s. z. v. i. o. l. a. t. o. r. i. b. u. s. e. c. c. l. e. s. i. a. r. i. i. v. t. j. e. c. o. d. q. u. e. s. t. i. s. u. n. t. x. j. q. i. i. j. c. a. n. o. n. i. c. a. x. v. i. j. q. d. i. i. j. o. e. s. §. d. e. r. a. p. i. n. l. i. t. t. e. r. i. s. A. l. i. j. a. u. t. q. u. i. a. l. i. t. e. r. o. f. f. e. n. d. i. t. e. c. c. l. e. s. i. a. s. v. e. l. b. o. ā. i. p. s. a. r. u. m. d. i. r. i. p. i. u. n. t. z. s. i. s. a. c. r. i. l. e. g. i. s. u. n. t. n. o. n. t. i. s. u. n. t. i. p. s. o. i. u. r. e. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. v. t. §. d. f. o. c. o. p. e. c. o. q. u. e. s. t. u. s. I. t. e. z. a. l. i. j. i. n. c. e. n. d. i. a. r. i. i. nō. s. u. n. t. e. x. c. o. c. a. t. i. o. n. i. s. i. p. s. o. i. u. r. e. v. t. x. x. i. i. j. q. i. j. p. e. s. s. i. m. a. m. s. i. p. o. s. t. q. d. s. u. n. t. p. e. c. c. l. e. s. i. e.

E

iniam publicati p absolutōis bñficio sunt ad se. ap. mittēdi. vt. l. eodē tua. Octauus est cū q̄s a paucioribus q̄ a duobus partibus cardinaliū i sum mī pōtēst ecclesius pro papa se gesserit si humiliter noluerit se abstinere. vt. s. de elec. l. s. Nonus est cum q̄s falsar lras dñi pape vel sciēter vitur illis etiā ab alio falsitatis. vt. s. de cri mi. fal. ad falsarioz. Decimus est cū q̄s desert arma ferrū lignamina galeas vl' naues sarracenis vel regimē exerceat in eoz nauibus vel galeis. vl' aliq̄s eis subsidij impēdit. in dispē dium terre sancte vel xpianozum. vt. s. de iude. quorūdam. significauit. q̄d olīm ad liberandū. Undecim⁹ cū magister vel scholaris bonoñ. tractat cū aliquo lue bonoñ. de ipso hospitio pducendo irrequisitis scholarib⁹ in q̄ jinis. s. de loca. t. condu. ex rescripto. Duodecimus cū canonicus vel monachus regularis leges vel physicas audierit nisi infra duoz mēsz spaciū ad claustrū redierint t idē est in clericis habētib⁹ psonatus t in p̄sby teris nisi. s. p̄scriptū ip̄s destiterint s. ne de. vel mo. nō magnope t. c. sup specula. Tertiusdecimus est in sagittarijs t balistrarijs ptra xpianos in bello iniusto. s. de sagit. c. vno. Quartusdecimus est in his q̄ statuta ptra ecclesiasticas consuetudines vel pot⁹ abusiōes seruari faciūt s̄ ecclesiasticā libertatē. Quintusdecim⁹ in statuarijs in scriptoribus statutoz illorum. Sextusdecim⁹ p̄trātib⁹ p̄sulibus rectoribus t cōsiliarijs locorū in quib⁹ hñdī statuta vel consuetudines edite fuerūt vel seruare. Septimusdecim⁹ in his q̄ p̄sumpserūt fm̄ ea iudicare. Decimus octau⁹ q̄ in publicā formā redegerint iudicata. hos casus hēs. s. e. tit. c. nouerit. In canone autē illo q̄ ad iurelā est editus clericor. vt. xvij. qd. iij. si q̄s suadēte. due regule cōtinētt.

Prima est hec dūcūq man⁹ temere in secerit in clericiū incidit in excoīcatio nē. Scda est quicūq ppter violentias manus incidit in excoīcatio nē mittē dus est ad curiam romanā p absolū Reg. cum sib⁹. Primus est i apostata pculso q̄ xiiij. fallē. clericus ignoratur a pculsoze. vt. j. co. si vero. Scds est in apostata admo nito se non corrigēte. vt. j. e. in audien tia. Tertius in eo q̄ gerit pcuratio nē t administrationē secularium psona rum. vt. s. ne de. vel mo. sacerdotib⁹. Quartus in eo q̄ ex causa iocumanus inijcit in clericū. Quintus in magro q̄ hoc facit gratia discipline. vt. j. e. c. j. Sextus in eo qui vim sibi illat a de rico vi repellit. Septimus in eo qui clericū deprehēdit in adulterio vl' stu pio cum vxore matre. sorore. vel filia. vt. j. eo. c. si vero. Octauus in eo q̄ au ctore iure sue p̄latiōis vel de mandato p̄lati manus in clericū inijcit. vt. j. e. c. ex renore. Nonus in senioribus ec clesie. Decimus in vñis. Undecimus in patrib⁹ fami. Duodecimus in p̄ pinquis. vt. j. eo. c. cum volūtare. Tre decimus in eo q̄ man⁹ inijcit in de ricū depositū t curie traditum. vt. s. de iudi. cū nō ab hōe. xvij. q. iij. si q̄s deinceps. Quartusdecim⁹ cū clericus trāffert se ad vitā p̄sulis clericatū s̄ riā vel q̄ facit se militē. vel s̄p̄it biga miā. vt. lxxxiij. di. q̄ q̄s. Scda regula simplr fallit in. xv. casib⁹. Prim⁹ cum is qui in clericū man⁹ iniecit violentias est in articulo mortis. vt. e. c. si q̄s sua dēte. Secundus in eo qui hz inimici tias capitales vel alias iustas excusa tiones. vt. j. e. de cetero. Tertius in ho stiano qui necessitate officij sui cleri cū nō enormiter lesit. vt. j. e. c. nō ali cuius. Quartus in infirmo. Quintus in paupere grauato. Sextus in sene ctute depresso ita q̄ ad romanaz cu riā laborare nō possit. vt. j. e. q̄ de his

Septimus in claustrali qui non ad enormem p̄cesserit lesionem vt. j. e. c. cum illorum. Octau⁹ in muliere. No nus in his q̄ sui iuris non sunt. Deci mus in his q̄ magnescunt potētic. vt ita delicari q̄ laborē veniēdi ad cu riā sustinere nō possunt. vt. j. e. mulie res. xj. in his q̄ clericis nō enormen. sed leuem vel modicam iniuriā irro gauērūt. vt. j. e. peruenit. xij. in pubes re. vt. j. eo. ca. j. siue antequā post pu bertatē se postuleret absolui. vt. j. e. ti. c. vlti. xij. in seruo cum dñs multam grauaretur in amissione operarij si seruus pro absolutiōe ad curiā mitte teret vel cū seruus in fraudē dñi ma nus iniecit in clericum vt materiā ha beat euagandi. vt. j. e. ti. c. relati. xiiij in monialibus. vt. j. de monialibus. xv. in oibus cōteruiuentib⁹. vt. s. de vi. t. ho. de. qm̄. j. Circa hec impedi mēra notandū est q̄ quedā sunt tē poralia t mutabilia. quedā perpetua t imutabilia. in primis hoc seruandū est in absoluēdoz is qui absoluit iur rer. vt resumptis viribus. oportunita te cōcessa vel ipedimēto cessante is q̄ absoluit ad se. apo. acceptat manda tū eius humiliter suscepturus. vt. j. e. ti. qd de his. t. c. quis incidēs. t sic cessante necessitate cessat imunitas de nō cundo ad curiā saltē pro mada to. ar. ad hoc. j. q. j. q̄ pro necessitate. xviij. q. qui credūt. In p̄peruis t imu tabilib⁹ ipedimentis hoc locū non h̄yrt in senectute t sen. verūtū quīs in puero status muref. t ita i succes su tempoz cessat ipedimentū. non tñ cessat imunitas de nō cundo ad curiā p absolutione vel mādato siue puer ante pubertates vel post postu let se absolui cū propter defectus era tis in qua fuit commissus excessus ri go sit a mansuetudine tēperandus. vt. j. eo. ti. pueris. j. Sed querit de his qui temporali laborant impedi mēto an cessare impedi mēto eis nō eūrib⁹ ad curiā p suscipiendo man dato sicut i absolutiōe iurarij vt rum excoīcatio reuiscat. Ad quod respondeo qdā de plano dicunt q̄ sic inducēt. j. q. j. q̄ p necessitate. xviij. q. vi. qui recedunt. t. c. de his vero. t. C. q̄ bonis ce. pos. l. vlt. quod mihi nō placet. nā obligatio semel extincta re uiiscit. vt. ff. de solu. l. q̄ res. s. areas. et semel in abolitione missa punitio recidiue dolore iterari non debet. vt. xxiij. que. iij. si illic. Et ambro. dicit. ie sus nō reuocat beneficia. vt de pe. di. j. q̄ tñlibet. t liberts indebit obren ta non retractatur. vt. C. si aduer. lib. l. j. mittentur igitur ad curiam nō ab soluendi cum sint absoluti sed puniē di pro peruiorio t contēptu. Puto etiā qd excoīcandi sunt quouis excommu nicatio donec mandatū suscepint t suscepri pro posse fuerint prosecu ti os finimter obseruari. vt. s. de ap. q̄ sionem. j. Possunt excommunicare epi t eozum superiores fm̄ quosdā q̄yrt dicunt mucro epi est excoīmuni catio. vnde alibi dicitur felix mucro ne epi sacerdotū piacula recensent. vt. xviij. q. ij. visis in fi. talibi dicit q̄ t ipsa que donatio nominatur quā fa cit episcopale iudicium qua pena in ecclesia nulla maior inuenit. vt. xxiij. q. iij. corripianf. Alij autē dicūt qd nō solū epi. s̄ etiā alij p̄lati etiā oēs q̄ p̄ sunt collegijs vt abbates t priores t excommunicare possunt excoīcatioe maior. vt. s. de off. oz. cū ab ecclesiarij p̄latis. Tertij dicūt qd quilibet sa cerdos habēs ecclesiā parrochiales p̄t hoc facere. vt. ij. q. j. nemo. t. s. de offi. oz. si sacerdos qd p̄lati excoīca re p̄nt planū est q̄ iuridicem habēt. vt. s. de iudi. decernimus. q̄ excoīcare p̄nt q̄ iurdi. nulla ē sine cohērtōe. vt. s. de off. ole. ex lras. t. ff. de offi. ei⁹ cui mā. ē iur. l. vlt. qd abbates excoīcare

7
Excoī
care q̄
possit

valeant probat. §. de symo. sicut. naz
ad eos spectat monachorum correctio
vt. §. de offi. ordi. quanto. Possunt ex
communicare priores. vt. §. de ma. z
obe. cum in ecclesijs. Item plebani.
vt in decre. cum ab ecclesijs. Item ar
chidiaconi nam iurisdictionem ordi
nariam habent. vt. §. de offi. archid.
dilecto. de preben. referente. imo de
matrimonij cognoscunt. vt. §. de re
sti. litteras. Item decani iurisdictiones
habent. vt. §. de app. dilecto. sed et p
sbyteri parochiales excommunicare pos
sunt. vt. r. v. questione. i. alia. ij. q. j. ne
mo. r. j. q. ij. quomodo. §. de eo q. sur.
ordi. rece. c. j. z. ij. q. vij. item c. dauid
§. qui filij sunt legi. per venerabilem.
r. v. q. iij. c. j. §. de offi. si sacerdos.
Ad hoc dico q. soli episcopi excommu
nicare possunt cum illa solennitate q
habetur. r. j. q. ij. dñt. Alij vero prela
ti qui p electionem assumunt iurisdic
tiones habent de iure communi z ex
communicare possunt. ar. in aut. de defen.
cui. §. nos igitur col. iij. z. c. de iurisdic.
om. iudi. l. vi. non tñ cū solennitate
episcopali de qua sup'us dixi. in cere
ris autem prelati qui non assumun
tur per electionem z in presbyteris
parochialibus consuetudine serua
que dat iurisdictionem. vt. r. q. ij. c. d.
questus. §. de offi. or. duo simul. z. c.
de eman. libe. l. j. ¶ Traduntur due
regule in excommunicando z tertia in
absoluendo. prima minor maiorē nō
potest ligare vel absolvere. secunda
qui potest ligare z absolvere. ex ter
tia qui potest absolvere z ligare. Col
liguntur iste regule. r. j. dñt. inferior.
Prima regula recipit instantiam cū
maior se subijcit arbitrio minoris. vt
r. j. questione. j. puenit. Secunda regu
la fallit in incendiario quem episco
pus vel alius prelati excommunicat
re pōt is absolvere nō pōt postq. fue
rit nūciatus. vt. §. e. tua. Item fallit naz

iudex delegatus post sniam diffinitū
uā exequi pōt z excommunicare parere nō
lentem sed excommunicatum absolvere nō
pōt post annū. vt. §. de offi. dele. que
rēti. Tertia regula fallit in epō quem
accusatiū metropolitanus cū episco
pis puincialibus absolvere pōt con
demnare non pōt. vt. ij. q. vj. quāuis
fallit in senatore vel clarissimo quos
accusatos p̄ses absolvere pōt non cō
demnare. vt. c. vbi sena. vel da. l. quo
riens. §. sed hoc solummodo. ¶ Sz
qd si papa mander alicui vt excommu
niquet z absolvere potest videtur
q. sic argu. illius canonis. r. j. distin.
inferior. ff. de regu. iur. nemo. Naz ex
communicatio z absolutio pari cōditione cō
sentur. vt de pe. diff. j. verbum. qd in
telligo verum esse cum mādatur ali
cui cum cause cognitione excommuni
care. Letex si iam papa cognouit vel
forte rōe nō rōij excessus demande
tur excommunicare. is est cui sic cōmittitur
absolvere nō pōt. non est p̄s iudi
cis obrinet q. nō ei iurisdicō. sed mi
nisteriū pōnus cōmittit in hac pte.
vt. §. de offi. delega. c. vltimo. in fin. ¶
Pōt autē platus excommunicare subdi
tos suos. vt. r. q. ij. p totum. subditos
intelligo rōne domicilij rei contractus
z delicti. vt. §. de fo. competē. l. j. Et vt
notauit. in summa illius r. j. §. foritur
cum sequen. §. Qd generaliter verus
est nisi quis p priuilegijs eximat vt
excommunicari non possit. vt. r. v. qd. i. frater
noster. z de hoc plenius dixi. §. de pri
uileg. §. itez sunt quidam. ¶ Excommu
nicatio fieri hz duabus de causis. vt vide
tur dicere decre. j. de r. b. sig. ex pte in
pria. f. p otumaciavel offensa vsut qd
aliqs iustus noluit maleficiū emēda
re. sz certe z hec otumacia ē. vt. ff. de
rei v. l. q. restituere. Unde si recte in
spiciat nō excommunicat qd nisi pōt
madat. Sed multiplex ē otumacia.
Aliqñ cōmutat in nō veniēdo. Aliqñ

in non rñdendo. Aliqñ in recedendo
ante rps. vt. r. j. q. ij. certū. Aliquando
in latēdo vel absentiādo vel procurā
do ne ad citatū citatio valeat pueni
re. vt. §. vt lire nō cōtes. qñ frequēter.
Aliqñ in nō restituēdo. vt in l. p̄cal. q
restituere. Aliqñ in non emendando
delictū. vt in dicta decre. ex pte. Aliqñ
in non exhibendo. vt. ff. de app. l. cre
ditor. §. nullus. Un q. dicit canon ille
r. j. q. ij. certum est. p his tribus crimi
nibus aliquē excommunicari debere z c. ex
po ne. l. p̄o his tribus speciebus contu
macie in qbus magnum crimē cōmit
titur. est est quasi p̄ctm ariolandi re
pugnare. z quasi scilicet ydolatrie nob
le acquiescere. vt. viij. q. j. sciendū. Ple
runq. tamē imponitur. p alijs culpis
nomine pene. vt. lxxvj. o. l. t̄ra de pe.
bi. iij. actione. Sic autē platus potest
iure ordinario excommunicare subiectos sic
z absolvere quibz hec regula fallit vt
no. §. eo. §. traduntur. porcit in q. ex
communicatos absolvere a se. Item ex
communicatos a suis inferioribus si ad euz
per appellationē excommunicationū nego
cia deferantur quod verus est nisi sit
tale genus excommunicationis cuius abso
lutio sedi apo. reseruatur. vt. §. de of.
deleg. prudentias. §. sexta. ¶ In sex
autem casibus excommunicationū absolu
tio sedi apo. reseruatur. Primus est
cum qd manus iniicit in clericūz mo
nachū monachū. ouersum cōuersam
vt. j. co. c. nuper. sed qdus hec sibi do
minus papa retineat indulget tamē
hoc idem ius legatis q. de latere ipsi
us pcedunt vt. j. ad eminetias. hoc ei
ex ipso legationis officio cepit iam li
cere legatis vt. §. de of. le. qd trāslatio
ni. seruata tamen distinctione inter
legatos q. mittuntur ex latere dñi pa
pe z alios qui de ipsius latere nō mit
tuntur z eos q. ecclesijs suarū p̄ter
tu legationis sibi vendicat dignitatē
vt. §. de of. leg. exco. vt no. p̄lem. qd hoc

de of. dele. §. offi. ¶ Sed querit an
ep̄s possit relaxare sniam excommu
nicatio nis latā a suo archydiacono. decano
seu plebano vel alio iurisdictionē ha
bente ad qd rñdeo nō sine cōgrua sa
tisfactione z absq. excommunicatois con
scientia. vt. §. de off. ord. cum ab eccle
siarū prelati in fi. ¶ Sed qd si eo in
consulso absoluat. Rñdeo absolutio
tenet. nam episcopus ordinarius est
iudex oim qui in sua dyoce. sunt vt. r. j.
q. j. de p̄sona. z ar. in auc. de defen. ci
ui. in pñ. col. iij. vbi dñt q. non prohibe
tur defensor ciuitatis cui ep̄s cōpara
tur cognoscere de causis inferiorum
municipalibz magistratibus p̄ter
missis. sed non idē in metropolitano
z ep̄s suffraganeis obseruat q. sen
tentia excommunicationis latam ab ep̄o in
suis subditos non pōt metropolita
nus reuocare nisi causa excommunicationis
ad eum delata fuerit per appellatio
nem vel per querelam. z hoc ideo qz
subditi ep̄oz non subsunt archiep̄i
scopis nisi in casibus. vt. §. de off. ord.
pastoralis. Sed hi duo casus sunt de
specialibus. scilicet cum negociū transe
at metropolitani p appellationem
vt. §. de offi. ord. duo. z. c. pastoralis. z
r. q. ij. cōquestus. vel p querelā quas
quis de ep̄o suo pponit. vt. §. de of. or.
ad reprimendā. z. r. q. ij. q. cognouit
mus. Quare autem seruetur aliud in
metropolitano z suis suffraganeis z
aliud in ep̄o z suis inferioribus pla
tis terigi hic. r. §. de off. or. §. sed que
ritur. Sed queritur an cū causa exco
municatiōis ad metropolitani trāsf
ertur teneatur remittere excommunicatū
absoluendū ad ep̄m qui excommunicat. i
quo qdam dñam notauerūt inter ap
pellationem z querelā dicentes q. si
ab audieria ep̄i transferatur cā exco
municatiōis ad metropolitani p quere
lam. necesse hz metropolitani suffra
ganeo suo deferre z excommunicatum

13
Casus
i. qd
abso
lutio
exco
muni
catiō
sedi
apo.
refer
atur

8
Regu
le cus
fallē.

10

11

ad eū remittere soluendū vt. s. de of.
or. ad reprimendā. j. eo. ritu. sacro. s.
si p appellacionē tunc non h̄s necesse
deferre s̄ p̄t si vult. vt. j. eo. c. p. tuas
z post eē ratio directe q̄ fortius trāf-
fertur iurisdicō in superiorē p appella-
tionē q̄ per q̄rclā nam appellans
statim eximī a iurisdicōne ei⁹ a quo
appellat saltem quo ad negociū sup
quo appellat. vt. s. de appe. directe. z
c. pastoralis. sed q̄ querit nō trāfer-
tur nisi litē p̄testet. ante eū nō dicit
agere sed agere velle vt. ff. r. r. a. h. a. l.
amplius. z. l. quo eū timore. S̄ obij-
citur nonne eundo ad superiorē cau-
sa querele videtur quis appellare fa-
cto. vt. s. de app. dilecto. R̄ideo. illud
locum h̄s cū itur ad superiorē. ante q̄
iudiciū ordinē nam post necessaria
est appellatio vocis. vel illud verū est
cum itur ad papā secus si ad metro-
politani. verius tamen puro q̄ siue p
per appellacionē siue per querelam
transferatur. causa excoicationis ab
ep̄o ad metropolitanū deferre possit
suo ep̄o z excoicatum ad eū remitte-
re absolueudus sed in neutro casu re-
netur. q̄uis aut dixim. s. co. ti. s. ex-
coicatio. si sine causa fiat vel ex falsa
causa tener z ligat q̄ snia excoicatio
nis siue sit iniusta ex causa siue ex aīo
siue ex ordine tenet. vt. rj. q. iij. calō. j.
§ ergo iniuste deieci. quod est sp̄ale
in hac sententia alias autē snia pla-
ta iuris ordine non seruato nō tenet
vt. C. de sen. z in interlo. om. iudi. l. p̄-
laram. ¶ Cū tñ nō. q̄ si snia excoi-
cationis sit iniusta ex causa quia cau-
sanon subest ppter quam excoicat.
z li lices quo ad ecclesiā militantem
que fallit z fallitur. vt. s. de sen. z re
iudi. latoz. rxiij. q. ij. si quis non recto
s. de frigidis z male. fraternitatis. s.
de in iure. resti. ex litteris. rxxv. q. ix.
sententias. non tamē ligat quo ad ec-
clesiam triumphantes cuius iudiciū

innititur veritati q̄ nec fallit nec falli-
tur. vt. j. eo. ti. a nobis. rxiij. q. iij. de
de cō. di. ij. panē. que ita demū ligatū
habet quez ligat ecclesia militās si li-
get clauē non errante. z sic intellige.
rj. q. iij. quō cum se. c. q̄ verū est nisi
contēnatur. vt. rxiij. q. iij. notandum.
in fi. z. rj. q. iij. §. cum ergo de sentētia
in fi. Sed cum ecclesia romana non
habeat maculā vel rugam vel aliquid
h̄mōi. vt. rxi. di. q̄uis. z de pe. di. j. co-
desia. Cum nihil iniustū ab ea pcede-
re debeat. quare statuit q̄ iniusta sen-
tentia ligaret z quare dedit materā
p̄clatis seu iudi in subditos. R̄sio. vt
clauē ecclesie in maiori reuerētia ha-
beant oī timēt hoīes iniustas snias
vel vt h̄s bene p̄dixit cresceret p obe-
dientie maritū parēs iniuste snie et
se recognoscens ligatū iniusta sentē-
tia vt. rj. q. iij. quid ergo. Et eadē rōne
statuit ecclesia romana vt si ab ea iū-
gum graue z vix ferendū imponatur
piadeuoride tollitur. rxiij. di. i. memo-
riā. Est z aliud speciale in sententia
excoicationis vt non reuelat p appella-
tionē hoc ideo cōtingit q̄ excoicatio
secum trahit executionē vt. s. de ap-
pe. pastoralis. quasi dicit aliud serua-
tur in alijs sentētijs p̄demnatoz z
aliud in snia excoicationis nā z alijs
sentētijs hoc obrinet vt post decēti-
um executioni mādatur. nā q̄ diu ap-
pellari potest executio interuenire
non p̄t. vt. ff. de ver. signi. l. si qua pe-
na. Sed aliud est in sententia excoi-
cationis que cū a iudice referat stari
habet effectū. nec denūciatio quo ad
effectū aliquid operatur s̄ q̄ factus
est publicat z insinuat vt. s. de ap. no-
uit. rj. q. iij. cure. z c. de ver. s. de testi-
co. p̄terea. ff. de rest. l. h̄des. z eadez
rō est in snia interdicti. s. vt iō nō sus-
pendatur p appellacionē q̄ illa fecit
trahit executionē vt. s. de app. ad hec
S̄ opponit q̄libet sententia diffini-

ma secus trahit executionē. non effi-
indiget alia executione z tñ appellat
ab eavt. s. de exceptione. figuerūt. s.
de rest. Ray. z. c. raynaldus vñ q̄uis
hoc verū sit q̄ snia excoicationis secum
trahit executionē z idē in snia suspen-
sionis z interdicti nō tñ est illa ratio
quare sine h̄mōi non suspēdat p ap-
pellacionē. s̄ est illa verior rō. q̄ snia
excoicationis est medicinalis vt. ij. q.
j. multi disciplina eū est excoicatio z
non eradicatio. vt. rxiij. q. iij. notādū
excoicatio eū est mūro ep̄i vt. rxi. q.
ij. visis. vnde cum in h̄mōi sentētijs
censura ecclesie p̄sistat vt. j. ti. p̄i. quid
per censuram sp̄aliter indultū est. q̄
snie h̄mōi non suspēdat p̄r appella-
tionē vt magis censura ecclesie ti-
mcatur z hec vera sunt in sententis
h̄mōi pure latis. secus si sub p̄ditōe
ferant vt. s. de appel. p̄terea. Itē se-
cum snia fertur z in ipa snia suspēdi-
tur ei⁹ effectus. vt. s. de app. dilectis.
¶ Tollitur excoicatio p absolutorio
16 nem. z que excoicatio intulit absolu-
tio reddit. vt. rxi. q̄. vj. nos sanctum
z. c. iuratos. z. ar. iij. q. iij. beatus z. s.
de elec. quia diligētia. nō tamē omnia
quia si iusta fuerit excoicationis snia
prouēnis medio tpe percepti non re-
petuntur. vt. C. qui mū. non possunt
l. stipendia. z. l. cum allegatur. nec eū
pene reperi solent. vt. ff. de p̄di. inde.
l. pene. ff. de p̄ocu. qui p̄prio. §. vt in
certis. ff. de tute. z cō. dista. l. j. §. nūc
17 tractemus. ¶ In absolutione autē hec
doctrina seruatur vt h̄is qui absolū-
tus est iuret stare mandatis iudicis.
vt. s. q̄ metus causa. c. j. j. eo. c. sacro
circa fi. z. ca. nuper in fi. Alibi dicitur
q̄ quis iurare debeat stare manda-
tis ecclesie. vt. s. de appella. ad hoc. et
s. c. cum desideris in p̄inci. Puto ta-
men q̄ excommunicatus iurare de-
beat stare mādatis excoīcatoris
quem contempnit. z si alicubi inuene-

ris vitandus sit q̄ mandatis ecclesie
stetur expone. i. p̄clati vel iudicis.
Ecclesia eū z p̄clatus finonima sūt
vt. vij. q. j. scire possit tamē norari ois
ferentia inter vnam formā z reliquā
nam cum iurat aliquis stare manda-
tis ecclesie. stabitur mandatis excoi-
catoris vel successoris eiusdē rationa-
le en im videtur hoc iuramentū. arg.
s. de offi. deleg. qm̄ abbas. Cum iurat
aliquis stare mandatis certe z nomi-
nate persone ad personam succe-
ssoris non extenditur iuramentum. nisi
et de successore fuerit in iuramento
adiectum. vt. ff. iudi. sol. cum apud. cū
olum. Sed in primo casu si appareat
iniuste excoicatus in hac forma iura-
bit qui excoīcatus est ratione cō-
rumacie que p̄sistit in non veniendo
ad iudiciū vel ad tempus recedendo
vel iudici non parendo. vt. rj. q. iij.
certum est. mandabitur autem ei vt
pareat iuri. vt. j. eodem ritu. per tuas.
¶ Si vero aliquis pro offensa sit ex-
coīcatus aut offensa illa sit ma-
nifesta. s. per confessionem in iudicio
factā vel probationē legitimam. aut
evidentiam rei que nulla possit rer-
giurisdictione celari z tunc non rela-
tabitur sententia nisi prius sufficiēs
presterur emenda. si vero dubia sit of-
fensa. sufficit ad sententiam relaxan-
dam si parendi mandato p̄petēs cau-
tio p̄beatur. vt. j. eo. ritu. ex parte. et
c. olim. s̄ in primo casu si appareat in-
iuste excoicatum nihil mandabitur
absolutio vt. s. de resti. spo. litteras
in fi. j. eo. c. venerabilis. z sic intelligo.
s. de offi. delega. cum contingat. z
ca. prudentiam. §. ultimo. Item is q̄
excoīcatus communicat in crimi-
ne cum iuramento debet absolui. qui
autem ei communicat non in crimi-
ne reconciliari poterit sine iura-
torio cautione. vt infra eodez nuper.
§. s̄ autem. ei qui pro offensa fuerit

E iij

solutio enim surrepta non prodest.
 vt. i. eodem. c. officij. 2 an. autem scri-
 psit contrarium quod non placet nō
 obstat. i. eodem. titu. cum per cā. vbi
 dicitur ipsum tanq̃ excommunicatum
 satisfacere ecclesie sue pro altera mo-
 nitione premissa cogatis. illud enim
 tanq̃ non est similis ordinarius sicut.
 tan. dixit. sed veritatis expressum.
 posset tamen eius sententia tolerari
 cum ex ignorantia vel negligentia cā
 suprimatur arg. s. de rescip. sup litte-
 ris. secus si occultatur ex fraude. vt
 de offi. ord. ex parte. i. ¶ Itē queritur 18
 quid si quis pluribus sententijs sit li- absol-
 gatus a pluribus p̃latis habentib⁹ iurisdic-
 tionē in eo. vel ab vno. Respon- p̃les
 deo necesse est ei vt a quolibet absol- q̃n sit
 uatur. vnde vltima absolutio confir- necesse
 mabit precedentes vt. ff. ad leg. treb. s. ar-
 l. j. in fi. p̃mū respon. de pe. dis. iij.
 q. vi. s. de pe. 7 re. q̃ quides. ff. de ser-
 ui. iust. p̃edio. l. per fundus. Plures
 em̃ absolutes necesse sunt. ar. ff. de
 no. ope. nunci. l. de pupillo. §. si ex plu-
 ribus. ij. q. ij. §. notādum i ver. si plus
 ra. Sed nunquid in hoc casu cum ab
 vna sententia absoluitur ab alia non
 dicimus eum partim absolutus par-
 tim excommunicatum. Respondeo in
 qualibet absoluitur sed in vltima est
 absolutus sicut in eo diximus qui de
 vno cōfiteretur 7 penitet s; de alio nō.
 q; tunc erit penitentia fructuosa cum
 alio penitebit. vt. s. de pe. 7 re. q; qui-
 dam possunt tamen excommunicatos vni
 committere absolutionē 7 ille posset
 oēs excommunicationes in vnā absolu-
 tionē reducere sicut 7 plures obliga-
 tiones acceptatione tollunt. ff. de ac-
 cipe. l. plurib⁹ p̃cedunt ista s̃m illā sen-
 tentiā qua dicim⁹ excommunicati posse ire
 rum excommunicati quo ad vnū effe-
 ctum excommunicationis. Est autē duplex
 effectus excommunicationis. s. de iectio 7 li-
 gatio. s̃m p̃mū effectū excommunicat⁹ am-

19
Pena
nō ser
uāris
exōi
catios
nem.

30

plius excoīcari nō pōt. qz q̄ foris ē ex
pelli nō p̄r qd ei ad nos de his q̄ for̄
sunt. ij. q. j. c. multi. xxiij. q. j. c. j. ij. z. iij.
z. s. de iud. cī non ab hōie iurta aliū
efficā p̄r excoīcatus iterum excoīca
ri vt. ij. q. iij. engeltrudā. p̄r ligat⁹ am
plius ligari z foris positus diuit⁹ ex
tra teneri sicut vides in eo q̄ plurib⁹
ligatur carbenus s̄m hoc itelligo en
geltrudam. xj. q. ij. excellentissimus.
¶ Penā non seruātis excoīcationez
est vt tardius recipiatur ad veniā. vt
xj. q. ij. q̄ iubenet aurius morte p̄ceue
nitur. vt. xj. q. ij. cpi z si dericius excoī
catus ingerat se officijs diuinis ex
quēdis incurrit irregularitatē idispē
sabilem tanq̄ enomi delictor vt. xj. q.
ij. si quis ep̄s. ¶ Item si credēs se in
iuste excoīcati p̄remnat incipit liga
ri ex suo contemptu vt. xj. qd. ij. s. cum
igitur. z. xxiij. qd. iij. norandum in fi.
Item excoīcatus non suscipit partes
in ecclesia. vt. xxij. dist. p̄ter hēc. Et
non tñ in vna ecclesia hoc ortingit s̄
in pluribus ecclesijs locū habet. cum
em̄ excoīnicatus in vna ecclesia in
oib⁹ sit vitandum vt. xj. q. iij. z. iij. q.
v. c. j. z. vj. q. j. si q̄s p̄sbyter. illi puē
tus ecclesiastici merito subtrahūtur
cui ecclesie communio denegatur. vt
s̄. de app. pastoralis in fi. ¶ Sed q̄
ritur de suspensio an ei puentus eccle
siastici subtrahūtur. Respondeo cū
suspensio plerūq̄ fieri solet ex leui cā
vtpote p̄pter solam infamiaz vel scā
dalum populi siue plebis. vt. ij. qd. v.
p̄sbyter. tali suspēso benefici⁹ sub
trahi non debet quod non subtrahū
tur nisi ex magna cā. vt. xvj. q. vñ. lue
tum. Itaq̄ q̄ diu alijs remedijs locus
nō est. sunt it̄pēdia subtrahenda. vt
c. de excep. re. iud. l. stipendia. Si tñ
ex magna causa suspensio fieret sec⁹
elicer. vt. s̄. de purga. c. inter sollicitu
dines. ij. q. v. super causam. Item si su
spensio contemnet suspensionez pū

uandus est interim beneficijs. vt. s. de era. z quali. or. cum bone. ¶ Res stat videre de pena illorum qui participant excommunicatis. In quo distinguitur aut quis communicet crimini z criminoso. aut criminoso tantum. In pmo casu incurrit eandem excommunicationem in numero qua teneretur cui communicat. videtur enim ut cum deliquere qui damnant. Unde ab eo vel eius superiore erit absolutio requirenda. vt. j. e. nuper. z. c. si cubine. Si autem communicat excommunicato non tamen in crimine subdistinguitur. quia aut erat excommunicatus cum suis fautoribus z communicatoribus. aut non. In pmo casu communicans incurrit eandem ab homine non a iure vt. rj. q. iij. r. go. z. c. excellentissimus. z. j. e. p. i. ouibjs. In secundo communicans excommunicato in osculo. salutatione simphid loquela oratione vel mensa incurrit a iure excommunicationem minorem vt. rj. q. iij. sicut excommunicatus cum excommunicato communicauit. hec autem excommunicatio in terra personam non transfit. vt. rj. q. iij. quonia multos. Excipiuntur quidam casus in quibus communicantes. excommunicatis nullam incurrunt excommunicationem. Unde. Ihec anathema quidam faciunt ne possit obesse. Utile lex humiles res ignorata neesse. Utilitas eius q excommunicato communicat et scienter facit vt nulla excommunicatione incurrat. vt cum qs ab excommunicato exigit qd sibi debet. vt. j. eo. c. finem. Item utilitas communicandi aliquando facit. vt cum quis cum excommunicato loquitur de his que ad excommunicationem pertinent et ad correctionem ipsius facit. vt. rj. q. iij. cum excommunicato. j. eo. ti. c. modo. z. c. cum volitare. s. predicatores. lex ppter eandem. Ique est mulier excommunicans viro excommunicato excommunicationem non incurrit vt

21
Pena
ptici
pāriū
exdū
catis.

xiq. iij. qm multos. ¶ Sed nunquid idē este conuerso vt vir sciens virores excoicātā z ei cōmunicans excoicet nō puro. qz viris feminas subditas z pene famulas lex eē voluit. vt. xxiiij. q. v. hec ymago. Unde marit⁹ potest virore cogere satisfacere z absoluitur arg. viij. q. j. sicut. z. xxiiij. q. ij. placuit. Humile sicut est in filiis. seruis. ancillis. mancipijs. rusticis z seruiētib⁹ nec nō in oibus alijs q a deo nō curiales sunt vt corū cōsilio scelera ppetrent vt in. c. qm multos Et qd dixi de filiis intellige de his qui in ptate p̄ris sunt secus in emācipatis Res ignorat vt si quis alteri cōmunicat ignorās euz excoicātū dum tamen ignorātia nō fit crassa z supina. vt. s. de de. exc. de aplice. Necessitate. vt cum q̄s transiit per terrā excoicatoz. vt. j. eo. ti. cū voluntate. diūmodo necessitas firuerat non simulata. vt in. c. quoniam multos Et nota q omnes p̄one tenēt in illo c. qm vsq ad illud verbiū. quicūqz autem oino zc. tenentur cōmunicare suis superiorib⁹ excoicatis ppter obnoxioratez qua illis tenentur astricci. sed alie persone que in eo. c. subicuntur non tenent cōdicare. immo debent cūitar c. nisi articulus necessitatis imminet. vt. j. eodē. c. inter alia.

22 Parē ¶ Sed nunquid parentes possunt licenter cōmunicare filiis excoicatis quidam q sic nam eadem fide sunt p̄tici astricti superiores inferioribus qua inferiores supioribus. vt. xxiij. q. vlti. de forma fidelitatis. Verius tamē putō q maiores excoicā. tur cōmunicantes suis inferioribus z hoc in p̄sona nam maiorū qui corrigere debuerūt minores ne inciderent in excoicatioz nem. ar. ad hoc. xxiij. q. j. de filia. parē res aut castigare z erudire filios de.

23 bent alias digni sunt pena vt. xxviij. di. legat. Erubescat lex ¶ Queritur

an peccet mortaliter is q in casu non concesso cōdicat cū aliquo excoicato. Rñō sic. vt colligit ex illa decreta. s. q metus cā. sacris z pbat⁹ alias. nam talis est excoicāduz vt. xj. q. iij. sicut. z. c. excoicatos. z. ca. quicūqz cōdicauerit. qd tamen intelligo sicut determinat decre. s. de de. ex. m. si celebrat. in fi. nō aut debet q̄s excoicari nisi p mortali. vt. xj. q. j. nemo ep̄oz. z. c. nullus.

¶ Quid si episcopus excoicet aliquē z postmodū cōicet nuquid incurrit minore. Rñō sic nam illa a iure incurritur vt. j. eo. c. nuper. z ideo nō obstat iura que in s̄rim possent in duci q nullus pōt esse iudex sup̄suis. vt. ff. de arbi. l. pc. ff. ad t̄reb. ille a quo. s. rē pestiui. Item si quis ep̄us cōicet aliū quem rōne criminis z ipse idē cōdicat cōmunicato in crimine. ¶ Item qd si excoicauit aliquem cū fauorib⁹ z cōmunicatozib⁹ suis z ipse postea illi cōmunicat. In his quob⁹ casib⁹ scripsit frater Ray. in summa sua ep̄iscopum ligatum excoicatione maioris nō sua snia s̄ iuris absolui debere a suo superiori p decre. j. eo. nuper qd mihi non placet. Nā pmo casu is qui in crimine nō h̄it excoicationē a iure sed a iudice. videtur effi in euz delinquere qui dānauit. z ideo ab eo vel a suo superiore d̄z absolui q̄ dixi illa decre. nuper. qd in casu p̄missio dici non possit vt ep̄i sua snia ligaretur z idem dico in casu sc̄do. nam euz quis excoimunicatur cū cōmunicatozibus suis pari anathematis vinculo constat p̄ncipalē excoicatum z fauorib⁹ seu cōmunicatores illius fore astrictos. vt. xj. qd. iij. excellentissimus. ynde z in hoc casu cum ep̄s sua snia ligari non possit vt superius dictum est h̄et minorem excoimunicationē a iure. ¶ Querit ponet q ep̄s excoicet subditū suuz rōne criminis nunqd subditus cōmunicat ei in cr

mine ligat ea snia videt q nō. vt. j. e. a nobis i p̄ia a nobis. imo nec remissio alicuius ep̄i extenditur ad subditos alienos. vt. s. de pe. z remiss. q autē. puro m̄ d̄mum eo q ille q cōdicat in cr̄i videt in eum delinquere q dānauit. vt i decre. nup̄nde h̄itur forum rōne delicti z quo ad hoc effiat subditus excoicantis. ¶ Querit de excoimunicato. An possit intrare eccl̄as. Rñō deo excoimunicatus minori excoicatione pōt audire diuina p̄ter missam eo q a sacramētis est tantūmodo exclusus. vt. di. s. eo. ti. circa prim. Securius t̄m puro si ex deuotione abstinerit. ar. v. di. ad eius vero. ¶ Sed nunqd clericus minori excoimunicatione ligatus potest in choro cū alijs officiū suum p̄sequi. Rñō deo non si scienter z in cōtemptu ecclesiastice discipline cōmunicauit excoimunicato z sic h̄it minorem. qz tunc est in mortali p̄cto z anathemate feriendus. vt. s. de de. ex. m. si celebrat. in fin. Et vt not. s. eo. ti. s. querit an peccet. Lerey si quis cōicet excoicato casu alit vlt ne gligēter vel ex verecūdia poti⁹ q ex p̄emptu poterit p̄sequi officiū non t̄m celebrare nec sacra recipe vel conferre. vt i illa decre. si celebrat. laudo t̄m vt prius faciat se absolui q̄ fusi officii in choro cū alijs p̄sequat. ¶ Si vero quis sit excoimunicatus excoimunicatioe maioris eccl̄iam intrare non debet. vt. xxiiij. q. iij. vir cum propria. xxi. di. clericos in fi. z si intrauerit clericus exire debet officio dimisso. vt. xj. q. iij. sicut apostoli. z. c. excoimunicatos. z. c. q̄ excoimunicauerit. xxiij. q. j. omnis qui resedit. qd intelligo faciendum cum notorium est de excoimunicatione illius alioquin publice non euitabunt ne prode videant. vt. vj. q. ij. si tantum. z. c. placuit. h. q. j. si peccauerit monere debent tamē eundem in secreto vt exeat nam in

gerendo se communicationi aliorū peccat mortaliter vt in. c. tantum. z. s. de de. ex. c. illud circa fi. Sed si mortuus nolit exire. rñō si clericus p̄nt infra ab officio destitute vt p hoc occultus excoicatus nō publice si destitūt vel exeat scietes vel remaneat ignorantes. si quidā sciunt z qdā ignorānt caute t̄m hoc fiat vt ille si p̄daf. si effi occultum est vt dixi in priuato vitandus est vt saltē verecūdie rubore suffusus p latenti excessu satisfacere cōpellatur. vt. j. eodem titulo. cum non ab hoie. ¶ Sed quid si publice aliquis excoimunicatus intret eccl̄as Respondeo publice exire moneatur. si non creat dimittatur officium iussu sacerdos canonem inceptit. qz tunc perficere debet. non enī interrupta vel nō completa dimitti debet sacramysteria. vt. vij. q. j. nihil. p̄fecto autē canone z sumptis corpore z sanguine iesu xpi amplius in missa nō p̄cedat excoimunicato p̄sente. s̄ si eccl̄ia haberet iurisdictionē temporalē posset ipsum excludere violēter. s̄ vbi nō h̄z iurisdictionē z excoimunicatus amonitus non exiret sed se ingereret p̄citer z p̄terue iuocari posset brachii secularē. ¶ Sed nunqd clericus excoimunicatus tenet dicere horas. Rñō sp̄deo sic. cum enim ad pensum seruutis clericus tenetur. vt. s. de eccl̄. m. c. j. ab hac seruutute per excoicationē nō liberabit q̄ pena non habet imunitatē. ff. de interdi. z releg. l. relegatoz. s. vlti. ff. de nego. gest. l. siue hereditaria. z. ff. ex qui. cau. ma. l. papi. Dicet ergo horas suas nō officio eccl̄ie sicut prius vel iusta cōsuetudinē p̄cedētem. vt. xj. q. iij. si q̄s ep̄s damnatur. z. c. si quis ep̄s in concilio. Idē dico in suspēsis poterit biui vel triui excoimunicari. suspēsi dicere horas suas. sed excoicati extra eccl̄ias suspēsi vel interdicti in eccl̄e

26

27 **h**is etiam interdictis ianuis clausis. interdictis et excoꝛmunicatis exduſis voce diuiffa ita q̄ audiri nō poſſint vt. ſ. de pe. tre. q̄ in re. ¶ Item nō q̄ ſi clerici ſcienter ſpōre participēt excoꝛcatis et ipſos in officijs recipiāt eadē in excoꝛcacionis ſua inuoluuntur nec abſolui poſſūt niſi a papa. vt. ſ. c. ſignificauit. tunc rigorem idu cit magnitudo excoꝛmunicationis. ſ. propter excellentiam eorū in quib⁹ coꝛcatur tam ſi penalis hec contritio non excedo. eo q̄ peccē mōlēde ſunt nō ex. dēde vt. de pe. diſt. j. §. pe. ne. ff. de pe. l. interpretatione. q̄ autē dicitur in officijs receperunt. intelli go oibus officijs que i eccleſia vel ept̄a eccleſiam celebrantur vt de bonis diurnis et q̄ of ſponte itelligo excluſi di coactionem abſolutam nō conditionale que non offendit ab excoꝛmunicatione. et ſi ſatiffaciendo in pre de ſendat vt. ſ. qd̄ merus cauſa ſacris. ¶

28 **Q**ueritur an hec verba ſufficiant ad excoꝛcandum ſcias te excoꝛcatis eſſe vel te excoꝛcatum cognoscas. vel habeas te pro excoꝛcato. vt reputes te excoꝛcatu. et videtur qd̄ ſic. vt. ſ. de reſ. co. c. ij. §. de app. p̄terea nam in ſua non reſert an interueniāt verba directi vel eſpōllicitia. vt. j. ii. pro xi. in hoc. vnde iudex dicat. vñ tūcū nihil debere ſc̄o. videt tūcū abſolue re. ſ. de ar. l. q̄ tñ. §. j. Item iola voluntate ali. q̄ excoꝛcatur vt. xi. q. ii. ſi iñ micus. ſi aut voluit aſolu. ſ. vt. j. e. ti. ſi aliq̄ itē ſi teſtor dicat. ſuāt h̄r des mei me oſſante libero meo tales res interuios ex his xib⁹ s̄ oñi trāit ad libertum. q̄ ſus oonatio non p̄ceſ ſit. vt. ff. de dona. ex hac ſcriptura. itē ſi teſtor ſic dicat. filium meū idco exheredam. q̄ oore contentam eſſe voluit. ex his xib⁹ diuoluntate exheredat vt. ff. de heredi. in ſi. qui vo lebant. Sed contra. verba illa de qui

bus in prin. diti vim denſiandi habent magis q̄ ligandi ſed de nſicia. tio non ligat. vt. ſ. de ap. paſtoralis i. ſi. Item ſi teſtor dicat volo et heres meus manumittat ſeruū meū multorum ſeruatorum capita ſibi reliquere. ſi non ſit verum ſeruus fuiſſe reſ licros. nec heredi dabitur actio. nec opellitur manumittere ſeruū ſuū. vt. ff. de le. ij. l. ncia. §. vcrus. j. Reſpō. ¶ Item nulla eſt ſubſtitutio. ſi non ſi ueniatur iſtitutū. ff. de heredi. in ſi. l. ex facto. etiam agitarum puto ſba illa non ſufficere ad excoꝛcandum vñ de in decre. illa p̄terea. ſubandi te ex coꝛco et excoꝛcatum te ſcias. et codē modo ſubandi in decre. de reſti. co. nam excoꝛmunicatio odioſa eſt. ideo re ſtringēda non ampliāda. ff. de libe. et poſitu. l. cum quidā. §. de coſangu. et aff. quod dilecto. et ad ſuperiores ra tiones pro prima parte i ductas. Reſ pondeo prima non ob. q̄ eſpōllicitia itelligo hec excoꝛco vela communio ne eccle excludo. nō ob. lex illa ex hac ſcriptura. q̄ illd̄ benigna iterptatio ne concludit vt in littera continetur. Item non ob. lex illa que volebat q̄ illud ex voluntate teſtoris p̄cedit et in vltimis voluntatibus voluntas teſtoris lex eſt vt in autem. de nup. §. diſponat coll. ij. Item dicit coſueuit qd̄ ſi aliquid prohibetur ſub iſtermi natione excoꝛmunicationis non in curritur excoꝛcacio quāuis fuerit p̄ hibitum. vt. ſ. de iure pa. relatum. et q̄ excoꝛmunicationis vim ſine nō ha bē. ſecus ſub o. ſtinatione excoꝛmuni cationis tunc eni ſtatim iuritur excoꝛcacio cū ſit p̄hibitu vt. ſ. de imu ni. ecc. nō eo min⁹ i ſi. Et eodē modo q̄z mādaſ aliqd̄ ſub pena excoꝛcacionis vt. l. xij. di. ſalotane. niſi a iure man dēt vt. xij. di. p. totū. et it̄ rō q̄z ius ma gis iuratiſ i oꝛepu militi iur q̄ i oꝛes pti ſui ipſi vt. ff. de arb. l. ſi cū dies

92 **§. dies. et l. celfus** ¶ Queritur po ne ſuper caput clerici vibz baculum volēs pluſ percutere nō tñ percutio nunquid incido in canonē videſ q̄ ſic q̄ q̄ manum cleuat verſus aliquem tenetur iniuriarum vt de pe. diſt. j. ſi quis pulſatus et ſine violentia man⁹ inciditur in excoꝛcacionē. vt eo. titu. nuper in princ. xvij. q. iij. ſicut et eadē qd̄ mouet de eo q̄ clerici ſeq̄t v̄ver beret ſi nō vixerit q̄ nō caput. ad vtrā q̄ qd̄ nō ſic dico q̄ neuter incidit in ca nonē q̄z canō ille ſi q̄s ſuadēte. factū erigit. ſ. man⁹ iniectionē dicit ſe in iuriā dū dicit ſuadēte dyabolo. Item violētiā dū dicit violentas manus q̄ verba cū effectu intelligo. vt de peni ten. di. j. hoc aſit. Item cū illa coſtitu tio ſit penalis ipſam non extendo. ¶

30 **Pone q̄ quis mandet manus violē tas in iuriā in clericum et tandem peni ret ante manus in ieiectionē nunquid ſecura manus iniectione incidit mā dator in canonem. vt. j. eo. titu. mulie res Reſpondeo ſic. niſi mandatu re uocetur ita q̄ mandari reuocatio p uenit ad mandatu. vt. ff. manda. l. ſi mandaſſe. ff. de p̄ura. l. ſi p̄ura torem. C. de ſatiffando. l. vna. §. de p̄ cu. auditis. et c. mandatu. ¶ Sed po ne ſi mandator moriatur ante man⁹ iniectionē. dicunt quidam cū non in cidere in excoꝛmunicationē. iam mor tū. tum q̄ morte finitur mandatu ff. manda. l. inter cauſas. §. j. in ſi. mā da. §. recte. §. de offi. dele. gratum. et c. licet. nondum. tum q̄ eccleſia ſub terra non ligat. vt. j. eo. tit. a nobis in ſecunda a nobis. et xliij. q. ij. ligatur. Sed verius dicit eum ſore excoꝛcatu poſt mortē niſi mandatu reuocet an te mortē cuſ intelligatur decedere in eadē volūtare. vt. ſ. de bap. et eius eſ ſectu. maiores. ff. de ma. vin. l. ſi pater bene autē quis excoꝛmunicatur poſt mortem vt. xliij. q. ij. ſane. ¶ Item**

quid ſi non mandet ſed raras habet iniectionem manus in clericum di cunt quidam q̄ incidit in canonem nam rarihabitio et in maleficijs loci habet. vt. ſ. de ſymo ſicut. C. de inceſ. nup. l. iij. ff. de vi et vi ar. l. j. §. q̄ argu. cōtra. ff. de his qui nor. inſa. l. q̄s ergo ff. manda. l. ſi vero. §. ſi p̄r. ff. de vi et vi ar. l. j. §. qui igitur qd̄ mō noſe q̄ ſtū nō eſt rarum habere non poſſus ff. de nego. geſti. l. ſi pupilli. §. ſi ſi pu pilli. §. ſed ſi ego. et ff. de p̄eca. l. ſi ſer uus. ¶ In ſumma norandum q̄ q̄z manus inicit in clericum violentas duos offendit et illū quē ledit et eccle ſiam. Zelo ſatiffier. debet per humi liationem et dilectionem vel pecunie preſtationem ſi damnum interuenit vt. j. eo. c. ea noſcitur. Eccleſie aſit ſa tiſſit cum iuratur de parendo man datis ipſius et mandatum illud ſuſci pitur de quo habes. j. eo. titu. ex reno re. ſed ſi ſine mandato et ſatiffaciēdo huiſmodi abſolutio ſiat vñ et teneat vt. j. eo. c. cum deſideres. Sicut enim excoꝛcacio facta nō ſeruata forma vñ et tenet. xj. q. ij. ſi eſp̄. ſic et abſolutio et enim dñs ius eſſe voluit vñ iſp̄li gandi et ſoluēdi. vt de pe. di. j. et no ra q̄ ſi canō ad preſidiū editus cleri corum ille. xvij. q. iij. ſi quis ſuadente tria requirit quantum ad hoc vt in cidatur in ipſum. ſ. iniectionem dum quis dicit iniectionem. violentiam dum dicit violentas. et iniuriā dum dicit ſua dente dyabolo. ſallit hoc casualiter non eſ ſi q̄s non eſt iniectione manus propter violētiā. vt. j. eo. nup. in pn. aliquan do ſue violentia p̄pter iniuriā. vt j. eo. contingit. Aliquando ſine violē tia et iniuriā p̄pter ſolā iniectionē. vt vt. j. eo. ti. vñ uerſitas. Item no. q̄ olim ſm antiquos canones quilibz audje batur volēs de iniuriā excoꝛcacio he docere. vt. xj. q. ij. ſi eſp̄. hodie eſt

non auditur nisi in duobus casibus. si dicat infam excommunicationis lata post appellationem legitime interiectam vel intollerabiles errorem in sententia fuisse expressum. vt. i. eo. ti. p. tuas. Intollerabilis error potest dici quodlibet mortale peccatum vt si quis excommunicat aliquem quod non furatur vel quod non fornicatur. Vel intollerabilis error dici potest cuius expresse sententia pronuntiat. vt. ij. q. vi. §. diffinita. ff. que sententia sine ap. re. l. j. §. j. talis error facit exheredationem nullam. ff. de liber. p. posthum. l. p. posthumus. §. vlt. 7. l. sequenti. sic necque tutoris datio si error facit fit in datione expressus. ff. de tuto. cura. l. sepe. sic obligatio per errorem facta non tenet. ff. si quis cau. l. si 2. §. vlt. ff. de fidei. l. si postquam. vlt. error in sententia excommunicationis exprimitur. cum excommunicator dicit excommunico te quod credis in deum vel quod caste viuis. vel pone exemplum. vt si dicat excommunicator. excommunico nisi missas dixeris pro anima talis heretici. vt. xj. q. iij. si quis episcopus. Aug. tamen dixit tunc de nulli sententiam excommunicationis continere intollerabilem errorem cum fertur per contrarium eius pro quo ferri solent. eum ferri per contumaciam. vt. xj. que. iij. nemo. c. certum. si ergo ferat per obedientiam vt si excommunicatur quis quod obedit sententia continet intollerabiles. verius tamen puto quod prius dixi. Et licet duo casus assignant in quibus sententia excommunicationis non teneat ipso iure vt dictum est. ego assigno alios tres vt si episcopus excedat in exactione procuratoris et quod sibi non pareat excommunicet. vt. §. de excess. pre. cum a d. quozundam. Item cum quis supponit se protectioni romane ecclesie. et ex simplicitate non appeller. sententia excommunicationis in eam lata non tenet. vt de ap. ad audientiam. Item si sententia excommunicationis feratur a prelatum hereticum vel excommunicatum. vt. xij. q. d. i. audiuimus. Et nota quod ubi iudex vel

prelatus dicit excommunico. intelligendum est de maiori excommunicatione non de minori. vt. j. c. ti. si quem non obstante. ff. de penis. l. si preles.

De verborum significatione. Rubrica.

Scrum est de

personis in primo libro. i. secundo de iudiciis. in tercio de vitarebus clericorum. in quarto de sponsalibus et matrimonio laycorum. in quinto de criminibus. Sed quod circa verbum. interpretationes et intellectus oriuntur questionibus frequentibus ita ut plerumque nexum solimus modum ligemus. vt. j. eo. titu. cum olim. ideo ponitur hic rubrica de verbo. signi.

Uideamus quid sit verbum. unde dicatur. qualiter hic sumat qualiter sit interpretandum quod possit habere dubia interpretari. vitio videtur est quod possit aritari vel prorogari interpretatio. Verbum est pars orationis cum temporibus et modis sine casu significationis actionis et passionis. hic autem ponitur verbum in larga significatione vt supponat pro qualibet parte orationis per quod qui loquitur de animo gerit in noticiam aliorum deducit verba enim non propterea instituta sunt ut per ea se inuicem homines saluant sed vt eis quisque in alterius noticiam proferat. verbis igitur vti ad fallaciam non ad quod sunt instituta peccatum est. Interest enim quem admodum verbum procedat ex animo ream linguam non facit nisi reamens vt probantur hec. xij. que. tio. ne. ij. is autem. et. capitulo. homines in fi. Unde. versus. Non nisi mente ream fit mea lingua ream. unde qui

contra mentem loquitur nihil dicit. quia non dicit quod cogitat quia vox illud non signat nec dicit quod vox signat quod illud non intendit. igitur nihil dicit. vt. ff. de rebus dub. l. in ambiguo. Verbum autem dicitur filius dei quod et sicut per verbum exprimitur voluntas hominis sic per filium dei voluntas patris. vt de peni. disti. j. verbum dei dimittit peccata. dicitur autem verbum ab acris verberatu quod commune accidens est omnibus partibus orationis siue sumatur in prima significatione siue in secunda. In privilegiis siue in scriptis interpretabuntur verba ad id ad quod sunt instituta. vt. xij. q. ij. quod autem. non enim sensum exprimitur cum alienum et extraneum debetis querere. vt. xxiij. disti. clarum et ad communes intelligentiam verba sunt referenda. vt. §. de spon. ex litteris. ff. de leg. iij. l. non aliter. Sed contra plerumque dum propter verbum rum attenditur sensus veritatis amittitur. vt. j. eo. titu. preterea nam ponitur mens attenditur quod verba sunt consideranda. vt. xij. q. v. humane. aliquando contra communem intellectum sit interpretatio. vt. §. de postulando ad hec. et potius considerandum est quod restator senserit quod ipsa vocis significatione. vt. ff. de fundo instructo. l. cum de la. ionis. §. asina. et hec vera sunt ubi interpretatio verbi haberetur a iure sicut canon interpretat statum. id est vsque ad annum et dicit. vt. xj. q. ij. puella puto quod in rescriptis et privilegiis magis mens et intentio superioris attendenda sunt quam verba consideranda. vt. §. de officio dele. super co. §. de decimis ex multiplici. §. de privilegiis quanto. et. c. in hijs. nam quauis verba privilegiorum inspicienda sunt. vt. §. de priuilegiis. porro plus tamen consideranda est mens. vt. ff. de le. et se. con. l. seq. q. j. marchion. xij. q. v. humani e

j. eo. titu. intelligentia. et idem dico in testamento quod mens prior et potentior est quam vox. vt. ff. de supel. l. labeo in fi. Unde si testator mihi legauit seruum sub appellatione stichi cum vocaret pamphylum non stichus qui ex verbis significatur sed pamphylus debetur nomina enim si significandorum hominum gratia reperta sunt quod si quolibet alio modo intelligantur nihil inter est vt insti. de lega. §. si quis in nomine et idem est si in fundi nomine sit creatum. vt. ff. de lega. j. l. iij. Secus in nominibus rerum. verum enim vocabula immutabilia sunt hominum inmutabilia. vt in ea. l. m. fi. §. 8. Verba rescriptorum domini pape interpretantur papa. §. de sequestr. c. j. Aliquando legatus interpretatur. vt. §. de potest. stulando. c. j. Quis autem possit interpretari privilegia dixi. §. de priuilegiis. §. si pone. de interpretatione. et ratio generalis est necessaria et in scriptis redigende interpretatio principalis. vt. C. de le. et se. con. l. non dubius. §. de sententia. exco. inter alia. Generalis necessaria sed non in scriptis redigenda interpretatio consuetudinis. vt. ff. de leg. et se. con. l. si de interpretatione. §. de consue. cum dilectus. Non generalis sed necessaria in scriptis redigenda interpretatio iudicis. ff. de le. et se. co. l. non pnt. et. l. na vt ait. generaliter nec necessaria nec in scriptis redigenda interpretatio magistrum. vt. C. de p. fesi. l. j. lib. xij. q. nullius addit in verba magistrum. Sunt interpretationes a iure quibus per omnia standum est vt in decre. hic positus et. C. et. ff. et. titu per totum. Sed propter has iuris interpretationes inuenimus et alias nam nomine beneficii non continet rectoria vel perfonatus. vt. §. de presbendis cum olim. et hoc ne iuri eorum ad quos spectat electio detrahatur

casus in quibus sententia excommunicationis non tenet ipso iure.

Re scripto. verba que interpretantur.

Not. de interpretatione. nota non bus.

et simile alias. §. de offi. deleg. sup eo. ver. verba illa ordinat ecclesia talem interpretationem recipiunt ordinat per alium in finem ad quem in institutio spectat sed nomine beneficii continetur prebenda. vt. §. de preb. pro illorum. nō obstat his. i. co. titu. tua. vbi. prebende et maiora officia nomine beneficii continentur. illud effi obtinet favore ecclesie a debitis releuandis. et ideo dicit littera in hoc casu. ideo ius interpretatur constitutio nem illam. §. de concess. preb. vel ecc. non va. c. nulla. quod ad archiepiscopatus vel episcopatus non solet extēdi sed ad personatus alios et miora bñficia coartari. vt. §. de concess. pre. vel ec. c. dilectus. Quis. hodie illi dilectus videatur derogatum p constitutionem illam. §. de elect. ne pro defectu. sic interpretat eadem decreta. nulla locum non habere nisi prebende fuerint distincte. vt. §. de concess. pbe. c. ex parte. l. dicit. sic interpretat eadē constitutionē nulla. vt. in. vj. mētibz de quibus loquit rēpus suspētionis nullatenus computet cum illa lateran. et concilij constitutio contra negligētes statum fuerit promulgata. vt. §. de concess. pbe. q. diuersitate. Interpretat electio. i. pfirmatio. vt. §. de offi. cum dilectus. Item ius interpretat clausulam illam que interponitur in rescriptis. quod si duo vel omnes iter esse nequiveritis et c. vt intelligat de impossibilitate iuris vñ facti. vt. §. de rescrip. sciscitatus et illa decre. interpretatur illam sciscitatu s. et illam. §. de offi. delega. prudētiā dices q si clausula q si omnes vel ambo ponit in rescripto et vnus interesse non potest nec cōmittere pōt. §. de offi. delega. coras. Item decre. illa p tuas interpretatur aliam eiusdē titu. l. hēly. de symo. Item decreta. illa. §. de offi. delega. sup questionum interpre

tatur illam cum te consulente. Item decre. illa. de consan. vir qui a stipite interpretatur aliam eiusdē titu. non debet. sic qd aliqui distantes iter se quarto gradu possint contrahere nisi si quis alter distat a cōmuni stipite iij. gradu alter. v. Item decre. illa. §. qui fil. sunt legi. p tuas. in si. interpre tatur aliam. eiusdē. t. trāsmisse. dñ dicit qui in casu dissimili loquit. Itē quod dicit decre. illa. qui fil. sunt leg. cum inter io. viderem qd filij nati ex illis parētibz qui ignorantes impedimentum in facie ecclesie contraxerunt legitimi sunt interpretat alias in co. titu. dicens idem esse si alter cōiugum ignoret impedimētum. Item qd dicit decre. §. de vi. et ho. cler. gñi. et alia. §. de sen. excom. monachi. l. qd si aliq de cōmuniter viuētibz manus in pfratrē iniiciat violētās a suo abbate vñ supiore poterit absolui interpretatur decre. §. de sen. excom. cñ illorum. dum dicit nisi excessus extiterit difficilis et enormis. vt si ad mutilationem membri vel effusionē sanguinis est processum aut in epm vel abbatē violē nta manus iniecta. Itē decre. illa. §. de cognā. spi. c. i. interpretatur illos canones. xij. q. iij. sup quibus. et post susceptum hec exempla et alia his similia de iuris interpretatione notare p se poterit quilibet studiosus. ¶ Item proagatur iuris iterpretatio rōne fauoris vt si cui indultum sit retinere beneficia vacantia in sua ecclesia et fructus eorum percipere. ac in solutionem debitorū eiusdem ecclesie cōuertere per interpretationem extenditur nomen beneficii ad prebendas vel beneficia maiora. vt. i. eodē. tua nobis. Item verbis illud labores extenditur ad omnia que quidem religiois proprijs manibus et sumptibus excolunt. vt supra de decimis ex parte. Item privilegiū

6
Inter
pra
tio in
risqñ
pro
gerat

indultum de decimis non soluēdis extenditur ad decimas p interpreta tionem possessionum que post modum acquiruntur. vt. §. de pñale. q. circa. Item quod quibusdam religio sis indultum est. si vt cum rome rēre fuerit interdictum excommunicatis et interdictis exclusis possunt quādoq; ianuīs clausis supflavoce non pulsatis campanis diuina officia celebrare ad epōs prorogatur. vt. §. de pñal. quod nonnulli. sic per interpre tationes extendimus donationes. vt. §. de dona. cum dilecti. vnde si pmpetator donet demum interpretat cū omnibus iuribus et pertinentijs suis esse donatum. vt. C. de bo. vac. l. si qñ lib. x. Item facimus in testamētis si militē rōne fauoris. Unde si aliquis leget vina interpretatur et vasa vinaria legasse. ff. de vi. et tri. leg. l. si cui §. si vinum. et ff. de penul. l. q penus §. vlti. et l. namq. et auius legatis et auiaria debent. vt. ff. de leg. iij. l. auius. Non enim in causa testamento rñ ad diffinitionē vtriq; descendēdus est cum pleriq; abusiue loquantur ho mines nec pñijs nominibus vel vocabulis vrant. vt. ff. de leg. iij. l. nō aliter. §. titius. Ideoq; cartarū appella tione libros intelligim⁹ esse legatos cum vox testatoris voluntas viget vt cum quis dixerit cartas meas vñ ueras. qui nihil aliud q libros habeat studiosus studioso relinquens. vt ff. de lega. iij. l. librorum. §. q ramen. Item prorogatur iuris interpreta tio ratione generalitatis vt cū quis obligat bona sua et futura bona intelligatur obligare. vt. C. que res pigno. oblig. pos. l. vltima. Item cum quis fundum obligat nihil excipies ius patronatus quod in ecclesia in fundo sita obrinet obligare videtur. 7 vt. §. de iur. patrona. ex litteris.

¶ Aliquādo interpretatio iuris ar tatur vt in procuracione exigēda ne subiecti grauentur. vt. §. de cen. quāto. Item artatur vt exactionis et auaritie notaviretur. vt. §. de cen. ex pre. Item interpretatio artatur odij ra tione vt cum decime layco concedun tur in feudum quod male fit. vt. §. de his que fi. a prela. sine con. ca. c. cum apostolica. Item in hoc casu occasio ne decimationis antiquē nō sunt de cime noualium vsurpande in talibz non sit extendenda licentia sed pos tius restringenda. vt. §. de decimis. tua. odia enim per interpretationes restringenda sunt. vt. ff. de liberis et posthu. l. cum quidam. §. de consan. gui. et affini. quod delicto. Item artatur vñditio per interpretationes vt non videatur episcopatum vel vñditum vel in venditione exceptū qd vñditionis tempore non extabat vt ff. de pñal. emp. et ven. l. rustilia. et hoc ideo quia in venditione inspicit tempus contractus. Item in fauore rei fit restitutio per interpretationē nam si quis legauit nummos et ne scimus de quibus sensit tunc sumit coniectura ex pluribus. spectat enī cōsuetudo patrisfamilias in primis deinde regionis in qua testator versatus est. sed et mens patrisfamilias et legatarij dignitas vel charitas et ne cessitudo. In summaque pcedit vel sequuntur scripta scrutanda sunt. vt ff. de lega. i. l. filiisfamilias. q. si nec ex illis coniectura capi possit. tunc lo cum habet quod dicitur nummis in distincte legatis eriguiore debentur si neq; ex consuetudine patrisfamilias. neq; ex regione vñde fuit. neq; ex contextu testamēti possit apparere. vt. ff. de legatis tertio. l. nummis. qd ideo contingit quia cum heres dam natus sit nummos dare in potestas

Inter
pra
tio in
risqñ
ar
rat.

5

te eius est quos velit daret se libera
re. vt. ff. de legat. iij. l. qui concubina.
§. pumo.

De regulis iuris.

Rubrica.

Regule

supponuntur unde intulatur
rubrica de regulis iuris. ¶ Ulden
dum est quid sit regula unde dicatur
qualiter finiat. ex quibus regula
surgit. ¶ Regula quidem est que
breuiter enarrat nō vt ex regula ius
sumatur. sed ex iure quod est regula
fiat. vt. ff. e. t. l. j. Sed igranmatica re
gula est multorum consilium col
lectio. ¶ Regula dicta est ex eo qd
cre dicit nec aliquādo abouū trahit.
Alij dixerunt regulam dictam vel qd
regat vel quod normam recte uiuen
di prebeat vel quod distortus prauū
is corrigat. vt. iij. dist. regula. ¶ Sed
obijciat si hoc facit regula. ergo regu
la est ius sed contrarium dici non vt
ex ea ius fiat. Respondeo in decre. su
mitur regula secundus qd canon gre
ce latine regula nuncupatur. vt. iij.
dist. canon. sumitur autem regula vel
ex signo vniuersali. vt infra eodem
titulo. omnes res. ff. eodem tit. l. om
nia. vel ex signo indiffinito. vt. ff. eo.
titu. l. quicquid calose iracundie. vel
ex alio generaliter dicto. vt infra eo
dem titulo quod non est licitum. ¶
Sumuntur regule ex iure consti
tuto. vt. ff. eodem titulo. l. j. et vt supe
rius dixi. quedam tamen sunt in qui

bus regule vel diffinitiones pro dite
non sunt. quia nec tradi pōt. difficilis
est enim aliquarum rerum diffini
tio vt mox. ff. de vsu. l. mox in pū. sic
talibet dicit in impensis factis in
rebus dotalibus. que autem impen
dia ex rebus dotalib⁹ deduci debeāt
non tam facile in vniuersum diffini
ri qd singula ex genere et magnitudi
ne impendiorum exprimi possunt.
vt. ff. de impen. in rebus dora. fac. l. qd
dicitur in fi. Item non potuit diffini
ri quanta fides sit testibus adhiben
da. ideo hoc arbitrio iudicis refer
uatur dum dicitur. cum magis scire
potes quanta fides sit testibus adhi
benda. vt. ff. de testi. l. testium fides.
inverfi. verba epistole. sic quanti tem
poris penitentia sit peccatoribus im
ponenda canonem non potuit diffini
ri. ideo dictum est tempora penitu
dinis habita moderatione et constitu
enda sunt. tuo iudicio prout conuers
orum animos prospereris esse de
uotos habito respectu ad eratis pe
ricula et egritudinum necessitates. vt.
xxvj. q. vij. tempora. et cap. hec sic.
¶ Tres quatenus et cuius inter sit nō
potuit diffiniri. eo quod nō i iure. s. in
facto consistit. vt. ff. eodem titu
lo. l. quatenus. Ibi igitur premiffis
ad aliquam presentis tractatus do
ctrinam. regulas sub hac rubrica po
sitas exponam. ¶ Prima igitur re
gula. omnis res per quasq. cau
sas nascitur per eandem dissoluitur
sub audi in contractum agentes. vt
est videre in emptione et venditione
que consensu contrahuntur. et contra
rio consensu dissoluantur rebus in
regnis existentibus. secus si ad solu
tionem precij vel rei traditiones per
uentum sit. vt. C. quando licet ab ep.
re. l. j. Idem in alijs bonifidei contra
ctibus. vt. ff. de pact. l. si vnus. §. ideo.

Idem in sponsalibus de futuro. vt
supra de sponsal. preterea. secus in
matrimonio. vt supra de iurand. tu.
et ff. de eo qd cog. cōsan. pro. sue. sup e
hoc ideo. qd matrimonium non solui
tur nisi morte. vt. xxxij. questio. vij. li
cite. et in auten. de nup. §. deinceps.
colū. iij. et simile ad. l. ista. ff. eodem ti
tu. l. nihil. ¶ Secunda regula dicit.
qd ea facta que dubium est quā
mo fiant in meliorem partem inter
preterur. vt enim vir predictus scien
tia litterarum et maxime prelatum
cum propria consanguinea conuersa
tur credi debet quod hoc faciat affe
ctus nō fornicatōis cā. vt. §. de pñ.
cā inuente. Item cum legatus eccle
sie romane et maxime cardinalis
equum vel aliud modicum recipiat
ab eius cognato cui confert aliquid
spirituale. credendum est quod non
symonie. sed necessitatis causa reci
piat. vt. supra de symoni. et si questio
nes. et hoc ideo contingit. quia quisi
bet presumitur bonus donec contra
rium probetur. vt supra de scruti. ca
pitulo vno supra de presumptio. du
dam. et nullum sue salutis immemo
rem. vt. j. questione. vlti. sancimus.
Alia iura dicunt in humaniorem par
tem in dubijs declinandum. vt de
transactio. capitulo vltimo. l. distinc
eos. Alia in dubijs quod tutius est
tenere debemus. vt supra de presby.
non bap. mi. veniens. supra de bap. et
eius effect. de quibusdam. de consit.
distinctione. iij. si nulla et distinctio
ne prima presbyteri. Alia in dubijs
suis conscientijs homines relinqui
tar supra de iureiurand. mulieri. xxx
ij. distinctione habuisse. ¶ Terc
tia regula est. j. prius scandalum na
sci. permittitur quam veritas relin
quatur. scilicet fidei. vel veritas bo
ne vite. et hec nūq. dimittatur pro
pter aliquod scandalum. quia pro
multo scandalo debet committi mo
tale peccatum. vt supra de noui ope
nun. cum ex iniuncto circa fi. Item
iusticie respectu iudicis. discipline respec
tu prelati. Et in his aliquando ve
ritas dimittitur propter scandalum.
vt. xij. questione. quarta non pos
test. Unde versus. Est verum vi
te. doctrine iusticie. ¶ Unum semper
per habe. duo propter scandala linq.
¶ Quarta regula est qd nō est licitū
necessitas facit licitum. simile ad hāc
regulas de conse. distinctione prima
fiat. et distinctione tertia peruenit.
et distinctione. v. dispulo. supra de fur.
qui per necessitatem. Et est ratio.
quia necessitas est contraria voluntati.
ff. quod met. causa. l. j. et nullū pec
catum nisi voluntarium. vt. xv. ques
tio. prima. §. j. et. capitulo illa. ¶
Quinta quod latenter aut per viz
vel alias illicito introductum est nul
la debet stabilitate subsistere. in hac
potest poni exemplum in exactis la
tenter aut per impressiones aut per
dolum a prelati introductum que
subsistere de iure non debet. vt. x. q
stio. tertia quia cognouimus. supra
de excess. prela. sane. vel potest po
ni exemplum in consuetudine irra
tionabili introducta latenter vel per
vim que subsistere non debet. ff. de le
gatis. et se. consu. l. quod non ratio
ne. supra de consuetudi. capitulo vlti
mo. ¶ Sexta in ipso canse initio
non est a questionibus inchoandum
contingit hoc ideo quia ad questio
nes non peruenitur nisi per presump
tiones. et iudicia et propterea non
est a questionibus inchoandum. vt
dicitur et. ff. eodem titulo. l. prima
Respon. j. et. C. eodem titulo. j. mis
les. ¶ Septima quedā i. sacrar. deo

De regulis iuris.

rebus et episcopis agitur pro sacrilegio reputatur quod sacra sunt et a quocumque violari non debent. sacrilegius est committitur si res ecclesie diripiantur ut. i. q. iiij. peruenit. xvij. q. vij. c. h. xvij. q. iij. si quis domum. s. de fo. compe. conquestus. s. de senten. exco. cōque sti. et quod dicit sacratis supple marie nam et non sacratis priuilegium habet et serui ecclesiarum. vt. xij. q. iij. ecclesiarum seruos. sic et cum iniuria infert personis ecclesiasticis. vt. xvij. q. iij. si quis suadente. et quod dicit de episcopis subaudi maxime. xvij. q. iij. si quis deinceps. **C** Octaua qui ex timore facit preceptum aliter quam debeat facit. et ideo iam facit intelligendum est de precepto diuino et de eo qui illud facit timore serui. qui non potest esse simul cum charitate unde talis timor rem habens non potest mandata domini adimplere. cum non sit in charitate que est summa omnium bonorum operum. vt de peni. di. ij. charitas secus est de timore filiali qui simul habetur cum charitate unde qui timet deum facit bonum. Item timor seruilis introducit filialem sicut fera filium vel lignum vt de peni. distin. ij. sicut scia. unde dicit cressit charitas et minuitur timor vt de peni. distin. ij. forte nata. perfecta vero charitas foras emittit timorem. vt. xxiij. q. vi. salmatia. qui igitur timore serui facit preceptum dei nec facere intelligitur vt dictum est. **C** Nona offendens in uno factus est omnium reus. quod sic intelligitur vt offendens in uno peccato mortali fiat reus omnium. quo ad sufficiens etiam damnationem sicut omnia ad eternam damnationem sicut omnia vel offendens in uno. i. in una virtute. nam statim subintrat vicium virtutis oppositum cum excluditur virtus. vt. xxiij. q. j. cum de iudicatur in

probitati. et sic cum habeat unum. virtutum mortalium peccatum omnium virtutum factus est reus quod nullas habet virtutes vel uno. i. in charitate sine qua nemo potest saluari ac si omnium peccatorum reus esset et simile ad istud de peni. di. vij. c. j. **C** Decima non potest esse pastoralis excusatio si lupus oues comedat et ipse nescit. hoc ideo contingit quod de custodia tenetur. ff. loca. et condu. qui mercedem pastor enim vigilare debet animam suam ponere pro ouibus. vt. xxiij. q. iij. tres persone. et ideo tenet de culpa sicut custos carceris. vt. ff. de custo. et ex. rc. l. vi. non igitur excusatur pastor ignorantia quod de negligentia tenetur vt prelatus. lxxij. dist. dictum. sicut nec excusatur fornicator si obdormit vel negligenter custodit et ignis euagatus vilis incendit. vt. ff. ad. l. aquil. l. si seruus. **C** Ultima regula est indignum est reus romane ecclesie consuetudine alienum vt pro spiritualibus facere quod hominibus compellatur. hoc ideo quod symonia committitur. vt. s. de symo. si diligenti. Sed sacramentum de fidelitate et si clericus priuatus non debeat suo prelato prestare. vt. s. de maio. et obe. legatur. si tamen hec consuetudo deponatur prestabitur. vt. s. de verb. sig. cum derici. s. de elec. qualiter si a prelato de iure prestatur suo superiori. vt. s. de iurciur. nullus. xxiij. di. c. p. **C** Quis pro spiritualibus temporalia non prestatur affectio tamen et charitas indebita non censentur. **C** Volent enim homines quodam prerogatiua amoris diligere illos a quibus se percepisse beneficia recognoscunt. vt. s. de testa. cum in officijs. Cum igitur doctrina iuris canonici spiritualis sit obsequium. potest lector michi retribuere spiritualiter in effectu. si sufficit si non detrahatur si hoc opus laudibus attolendum lingua non carpauentata.

De regulis iuris.

Sunt enim quidam qui in primo se estimant vt bona que viderint discere contentant. et quod grauius est aliorum opuscula quod vltima de re lineam vitro suffundunt. sicuti vero reperitis quod aliorum dicta corripiant. non turberis nec enim conscientie quedam erigit temeritas: que in offensam incidere timuit omittendo hec cui vtilitas suauis et indixerit. si fortasse leges quas in apparatu meo memineris vidisse considera quod non omnes qui summam habituri sunt habeant apparatus. et propterea malui repetere quam deesse.

C Finis.

C Preclara et elegans summa domini. Gosfredi super libris decretalium nouissime cum Repertorio et numeris feliciter sortis exitu. Impressa in edibus Magistri Joannismoyan alias de cabray Impressionis officine prefectura exercetis in idita ciuitate Lugduni Sumptibus honesti viri Romani Domini eiusdem ciuitatis bibliopole Anno avirginis partu. 1519. die secunda mensis iulij.

C Benedictus deus una cum virgine.

C Registrum huius operis
a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z
20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Omnes sunt quaterni preter 8 qui est qui uternus

Tabula.

Tabula aurea omnium principalium et emergentium decisionum ad commentaria Domini Hofferdi: super titulum decretalium cum numeris: et apostillationibus hactenus non impressa feliciter exorditur.

De litera. A.

Abbas an

possit preiudicare monasterio. Et quod si monasterium alteri monasterio uniatur episcopo ignorante an valeat unio in summa de relig. do. nu. iij. fo. d. vj.
Abbatibus quando dicantur excedere de excess. prela. nu. iij. fol. cxxv.
Absolendi potestas excommunicatos propter infectionem manuum in clericos. que ex officio competit ordinario quando possit alteri delegari de offi. ordi. nu. iij. fo. lvi.
Actio de dolo est biennalis scilicet in exceptione doli et quare de dolo et contru. nu. v. fo. xcviij.
Actiones mixte que dicuntur. Et quod servari debeant in actionibus mixtis ut lite non contest. nu. iij. fol. lxxvj.
Et quid si interdictis observari debeant ibidem nu. v.
Actio iniuriarum cui et quando competat de iniur. nu. vj. fo. cxxxv.
Actio legis Aquilie cui et quando detur ibidem nunc. sequen.
Actio si in epra pponat reus absoluitur ab instantia iudicii de libel. obla.

nu. iij. fo. lxxij.
Actio depositi est beneficium dei. Et an sit famosa. Et cui detur. de deposito nu. me. vj. fo. cxxv.
Actio depositi an detur furi et predatori deponere ibidem nu. vj.
In hac actione venit dolus. Venit et lata culpa. Et an levis et levissima ibidem nunc. viij.
Actiones due nascuntur ex contractu locationis. Et quod veniat in hac actione ex locato de loca. et co. nu. vj. fo. cxxv.
Actiones due oriuntur ex contractu commodati directa et contraria. Et que veniat in actione directa commodati et quod in contraria de como. nu. v. et nu. vj. et nu. vj. fo. cxxiiij.
Accusatio non habet locum in contrahendo nisi in monito quod maius ac. pos. nu. v. fo. cxi.
Accusare unum an plures possint. de ordi. cog. nu. ij. fo. xc.
Accusatione adulterij puniri si vxor perit debet an vir teneatur reddere de viroz. nu. iij. fo. cxcj.
Accusationis effectus quod sit. Item in foro ecclesie quattuor modis agit de crimine per accusationem inquisitionem denunciationem et exceptionem de accu. nu. iij. et nu. v. fol. cxcvj.
Accusatio quid sit. Item qui possint accusare. de accu. nu. j. fo. cxcv.
Accusari qui non possint ibidem nu. ij.
Accusationis forma ibidem nu. iij.
Adulterium quod sit et potest agi de adulterio siue sit vxor legitima siue non. Et quid est sponsa de adul. et stup. nu. j. et nu. ij. fo. cxcj.
Et qualiter procedat in adulterij accusatione ibidem nu. iij.
Adulter vel adultera si digne de adulterio penitus an ex hoc poterit repellere adulterantem. de viroz. nunc. ix. fol. cxcij.
Adulterium in quibus casibus non committat vxor cognita ab alio quod avire de adul. et stup. nu. v. fo.

Tabula.

Advocati non debent assumere causas desperatas Rub. de postu. nu. vj. folio. lxxij.
Et quando teneat si causam amiserit ibidem nu. vj.
Advocati in suis advocatibus quatuor observare tenentur ibidem nu. vj.
Adoptionis due sunt species de cognat. lega. nu. 2. fo. cxxij.
Affinitas quid sit item quattuor regulis assignant in arboze affinitatis de consan. et affi. nu. viij. et ix. et nu. xv. fo. cxxv.
Affinitatis genera qualiter contrahantur ibidem nunc. xij.
Affinitas qualiter contrahat de eo quod cogn. cons. v. fo. lxx. nunc. i. et nunc. ij. fo. cxxij.
Affinitas consanguinitas et publice honestatis iusticia prohibitionem suam producant usque ad quartum gradum ibidem nu. iij.
Alienationes rerum ecclesiasticarum facere per prelatos scismaticos non valent de scisma. nu. iij. fo. cccvij.
Alienatio stricte sumpto vocabulo est omnis actus per quem dominium transferat de reb. eccl. alie. vel non nu. j. fo. cxxij.
Alienari que res ecclesie prohibeant et que non ibidem nu. ij.
Et quid in rebus monasteriorum alienandis que sint requisita ibidem nu. iij.
Alienatio debet fieri in nulla et ipso iure licet facta fuerit in casu concessio ibidem nu. iij.
Alienatis male rem ecclesie qualiter puniatur de reb. eccl. aliena. vel non nu. vj. fo. cxxij.
Altaria que possunt consecrari de consecra. eccl. vel alia. nu. vj. fo. cxcj.
Antipoca quid sit de fide instrum. nu. vj. fo. c.
Appellatio quid sit Et quare inducta sit appellatio de appel. nu. j. et nu. ij. fo. cxc.
Appellare quis possit ibidem nu. iij.
Appellari de et potest a minore iudice ad maiorem ibidem nu. iij.
Appellari an debeat a delegato add legantem ibidem nu. v.
Appellatur a diffinitiva non ab interlocutoria et quando ab interlo. appellatur ibidem nu. vj. fo. cxx.
Appellatio non habet locum in disciplinis et correctionibus et quando ibidem nunc. vj.
Appellari an possit a momentanea possessione ibidem nu. vj.
Appellatio non habet locum in causa de amara ibidem nu. ix.
Appellationis libellus qualiter compositur ibidem nu. x.
Appellatur infra decem dies a retractione sententie ibidem nu. xij.
Appellat bis a diffinitiva non tertio petitur tamen restitutio in integ. contra res bis iudicatas ibidem.
A papa vel principe non appellatur ibidem nu. xij.
A quibus appellare non licet ibidem Ad proseguendum appellationem indulgetur annus a iure et ex causa bene nu. ibidem nu. xv.
Appellatione non prosequenti pena que sit ibidem nunc. xvj.
Appellatio si interponatur ab executor sententie quid iuris de offi. et potest. iud. dele. nu. ij. fo. xlvj.
Appellari ad quem debeat ab officiali episcopi de officio vicarij. nunc. ro. ij. fo. xlv.
Appellari debet a delegato officialis ad episcopum ibidem nu. iij.
Epoca quid sit et quid antipoca de instru. nu. v. et nu. vj. fo. c.
Apostasia quid sit Et unde dicatur de apostasia. nu. j. fo. xlvij.
Apostasia est triplex ibidem nu. ij.
Apostatis que pena imponatur ibidem nu. ij.

Arbiter hodie eligitur qui cognoscat de causa suspicionis de appel. nu. xx. folio. cxxij.

Arbitrorum effectus quis sit de arbi. nume. vi. fo. lxxij.

Arbitrium quid sit. et quis possit esse arbiter. de arbi. nu. j. z. nu. ij. fo. lxxij.

Arreptio an perficiat emptionem. de empr. z ven. nume. ij. fo. cxxv.

Archidiaconi officii z quid princeps ad ei⁹ officii. et an peccare debeat archipresbytero. de offi. archid. nunc. j. nume. ij. z nume. ij. fo. xliij.

Archidiaconus an habeat iurisdictionem ordinariam vel delegatam ibide. nume. iij. fo. xliij.

Archidiaconus an habeat ius visitandi Et an in dioecesi⁹ suorum suffraganeorum visitationem faciat ibide. nu. v.

Archidiaconus an possit excommunicare. ibidem. nu. vi.

Archidiaconus an habeat concedere ordinandis litteras commendaticias de offi. archid. nu. viij. fo. xliij.

Archipresbyteri officii. Et in quibus spiritualibus sit vicarius epi. de offi. archipresby. numero. j. z sequenti. fo. eodex.

Auditores curie qui dicantur de offi. z po. iud. deleg. nu. xliij. fo. l. j.

Authenticum scriptum quod dicatur de fide instr. nu. iij. fo. cx.

De littera. B.

Baptismus quid sit et quod fuit institutus. de baptis. z eius effec. nume. j. z nume. ij. fo. cxiij.

Baptismi effectus quod sit. Et an pronomen ego sit de substantia forme. ibidem. nu. iij.

In forma baptismi. que verba requirantur. ibidem. nu. iij.

Baptizatus paruulus licet infidelis offeret eum. ibidem. nu. v.

Baptismus an possit conferri omni

tempore. ibidem. nu. vi.

Baptismus valet cum quis baptizatur in nomine christi. ibide. nu. viij.

Item quid eo qui incidit in furorē Item quid de coacte baptizato z plura de materia vide. ibidem.

Baptismus dicitur sacramentum fidei. ibidem. nu. ix.

Et si dubitetur an quis sit baptizatus statur testimonio vnius. Et idem in consecratione ecclesie. ibidem.

Baptisma si reiteret an in reiteratione character recipiat de apost. nu. iij.

Baptismus reiterans qua pena puniri debeat. de sacramen. non iter. nu. mc. vi. folio. cxiij.

Bellum quot modis dicitur iniustus de homic. nume. vi. fo.

Beneficij nomine an contineatur rectoria vel personatus in summa de verb. signifi. nu. v. fo. cclviij.

Beneficia debent pure palam libere et sine diminutione conferri. et quomodo hec intelligantur. vt eccl. bene. sine di. con. nume. j. z nume. ij. et nume. iij. fo. cxxj.

Beneficia duo curam habentia si quis habeat an possit retineri quod maius lit. de preben. nu. viij. fo. cxxvij.

Super beneficiorum pluralitate an alius a papa possit dispensare. ibidem. numero. viij.

Beneficia diuersa si clericus recipiat an peccet. ibidem. nume. ix.

Beneficium patris an filius habere possit. de filiis presby. nume. iij. et sequen. folio. cxxv.

Beneficia que dicantur habere curam de filiis presby. e. nume. x. fo. cxxvij.

Bigamia quid sit. Et quot sunt species bigamie. de bigamis. numero. j. folio. xl.

Bigamus quare non possit promoueri. ibidem. remissive. nu. ij.

De littera. C.

Calumniari quid sit. Item accusatorum temeritas tribus modis detegitur z tribus penis subicitur de calumnia to. nume. j. fo. cxx.

De calumnia qualiter quis conuincatur. de calumniato. nu. ij. fo. cxx.

Canonici quid sit. de preben. nume. j. folio. cxxvij.

Canonicius an acquiratur recepto in canonicum z in fratrem ad primam vacantem. de concessi. preben. nume. ij. et nume. iij. fo. cxxix.

Capitulum commune quando debet fieri ad obseruantiam regularem de stat. monach. nu. iij. fo. cly.

Castitas quare maior requiratur in femina quam in viro. de bigamis. nu. mc. iij. fo. xli.

Causa committatur alicui expresse nomine dignitatis et is qui preest deponatur. transferatur. suspendatur ab administratione amoueat vel excommunicetur an finitur sit iurisdictione. de offi. et potesta. iudi. delega. nume. xx. fo. l.

Causa criminalis debet terminari bene mo cetero triennio. de iudi. nume. x. et numero. xi. fo. lxxvij.

Cause in quibus iurisdictione pertinet ad iudicē ecclesiasticum etiam si cause inter seculares vertantur vel quibus seculares conueniantur. de foro co. pe. nu. iij. fo. lxxix.

Cautio que et quando exigatur a percuratore. de procu. nu. xv. fo. lrv.

Census quid sit. An per censum fiat probatio subiectionis de censibus. nume. j. fo. clx.

Census a quo imponatur. ibidem. nu. me. ij. et nume. ij.

Census nouus imponi non debet nec debet antiquus augeri. ibidem. nu. me. iij. fo. clx.

Census potest remitti. ibidem. numero. v.

Census si fuerit tunc tempore solutus quod non periret memoria quando fuerit impositus vel quando primo solutus an pro iure constituto habeatur ibidem.

Et quid si per. xl. an census soluitur et causa impositionis vel solutionis ignoretur. ibidem.

Citatio vel edictum si non perueniat ad citatum quid iuris. vt lite non contestata. nume. vi. fo. xcvi.

Clerici in vestibus conformabunt consuetudini regionis et illis cum quibus viuunt. Et quare de tempo. ordi. nume. xvij. fo. xliij.

Clericorum incestus debet esse grauis ibidem. nu. ix. fo. xliij.

Clericus non ordinatus si celebret non conficiat. et nunquid non ordinatus baptizare potest. de cler. non ord. mini. nu. viij. et nu. ij. fo. cxxvij.

Clericus promotus per saltim an possit cum eo dispensari et conferatur ei ordo pretermittens super rubric. de cler. per sal. promo. nu. j. fo. cxxix.

Clericorum vita qualis debeat esse. de vita et hone. clerico. nu. j. fo. cxxvij.

Clericorum honestas in quibus consistat. ibidem. nume. ij.

Clerici in incestu qualiter debeant se habere. ibidem. nu. iij.

Clerici cohabitare que mulieres permittantur super rub. de coha. cler. et mulic. nu. j. fo. cxxv.

Et que prohibeantur. ibidem.

Clericorum fornicatorum pena. ibide. nume. ij. z nume. iij.

Curia clericos fornicarios que dispo-ritio adhibeatur. ibidem. nu. iij.

Clericus qui primam tonsuram non accepit z dimisit an ad eam deferendam possit compelli. de apost. nume. v.

Clericus in sacris ordinibus constituitur.

rutus si uxorem ducat de facto demum ad clericum redeat nunquid potest cum eo episcopus dispensare. ibidem numero. vi.
 Clerici an propter morbum amouendi sint a beneficijs personaribus et prelaturis et alij in locum eorum subrogandi. de cler. egro. numero. j. folio. cxxvij.
 Clerici habentes coniuges an possint simul et ecclesiastica beneficia retinere. Et quibus clericis permittatur habere coniuges. de de. iuga. numero. j. fo. cxxvj.
 Clericus uxoriatus an retineat priuilegium clericale. ibidem. nu. ij.
 Clericus foris ecclesiastico an retinere possit. Et que requirantur ad hoc ut possit progredi iurisdictionem non sui iudicis de foro competenti. numero. j. fo. lxx.
 Clerico relictus an presumatur in tutam ecclesie vel persone. de peculio. numero. v. fo. clix.
 Clericus in terra ecclesie si vineas fecerit vel agellum illud pccatum in suo peculio usque ad suum obitum retinebit. ibidem.
 Clericus uxoriatus non habens cognatos si ab intestato decedat. uxori ei succedit in proprijs bonis. de success. ab intest. nu. ij. fo. cxliij.
 Clericus an conuincatur de suis malefactoribus iudici seculari. de homic. nu. vij. et nu. viij.
 Clerici vel monachi non suo nomine sed ecclesie vel monasterij predia laycorum ad firmas conducere. de cler. vel mona. numero. ij. fo. cxix.
 Clerici audire leges et prebendam qui prohibeantur. ibidem. nu. iij.
 Clerici qui possint contrahere matrimonium et qui prohibeantur qui de re. vel vouch. mari. contra. possunt super. numero. j. fo. dxxvij.
 Cognatio legalis quid sit. Item triplex assignatur cognatio legalis. de cognat. leg. numero. et numero. j. iij. fo. dxxij.
 Cognatio spiritualis quid sit. Et ex cognatione spirituali que contrahitur in baptismo nouem propinquitates nascitur. de cognatio. spirituali. numero. j. et nu. ij. fo. dxxij.
 Collusio quid sit. Et quando dicatur fieri collusio in criminalibus. de collu. de res. numero. j. fo.
 Et quid si inquisitor cum de quo inquirat per collusiones absoluat quid operetur talis absolutio. ibidem. numero. ij.
 Colludentis pena que sit ibidem. numero. ij.
 Collatio quid sit. de insti. numero. j. folio. cxxvij.
 Coniugatorum infidelium si alter conuertatur in fidem et conuerso si vtriusque coniugatis fidelium labatur in gentilitatis errorem quid iuris. de conuersio. in fide. numero. j. fo. diij.
 Coniugatorum fidelium si alter labatur in heresim et deum reuertatur ad fidem is qui in fide remansit compellitur ei uolenti cohabitare nisi ante conuersionem fuissent. per sententiam separati. de conuersio. in fide. numero. iij. fo. diij.
 Consanguinitas quid sit. Item quique regule assignantur quarum breui instructione genealogia totius arboris consanguinitatis explanatur. de consanguinitate. et affinitate. numero. j. folio. dxxij.
 Compromissum et iudicium habent similia et dissimilia. de arbitr. numero. vij. et numero. viij. fo. lxxij.
 Compromissum quando finiatur. ibidem. numero. ix.
 Compromitti an possit in causa matrimoniali. de arbitr. numero. ij. folio. lxxj.

Compromitti debet in imparem numerum. Et quare. ibidem. numero. iij. folio. lxxij.
 Compromitti super quibus causis possit. ibidem. numero. v.
 Contrahitur in baptismo. Et nunquid contrahatur in his que precedunt baptismum. de cognatio. spiri. nu. iij. fo. dxxij.
 Contrahitur quando impediatur matrimonium contrahere. ibidem. nu. v.
 Communicare et mortuo an debeamus cui communicamus uiuo. de sepul. nu. viij. fo. cxlvj.
 Compensatio carnalis et spiritualis an fiat si vnus coniugum fornicatur carnaliter alter spiritualiter. de diuor. numero. viij. fo. cxvj.
 Commodatum quid sit. Et unde dicatur de commo. numero. j. et numero. ij. folio. cxxij.
 Commodare qui possit. et que res commendari possunt. ibidem. numero. iij. et numero. iij.
 Confessio que preiudicat et cui super et que sint requisita ad hoc ut sit valida. de confessis. numero. j. et numero. ij. et numero. iij. fo. cj.
 Confessio procuratoris quando non ceat domino. ibidem. nu. iij.
 Confessio an possit reuocari. Et an confessio reuocata noccat. ibidem. nu. v. et numero. vi. fo. cij.
 Confessus de omnibus peccatis tamen dicit confessor se abstinere non posse de quibusdam quid agendum. de pe. et remissio. nu. x. fo. cxxix.
 Confiteretur peccatum veniale an quis teneatur. ibidem. nu. xj.
 Confiteri debet proprio sacerdoti. Et quando non. ibidem. nu. xij.
 Confiteri debet sacerdoti per semetipsum non per nuncium vel per scripsum. ibidem. numero. xij. fo. cxl.
 In confessione debent exprimi non solum peccata. sed et circumstantie. ibidem. numero. xij.
 Confirmatio quid sit. Et quot modis fiat. de confirmatio. vtili. vel inutili. numero. j. fo. cxliij.
 Confirmari que possunt. ibidem. numero. ij. fo. cxliij.
 Confirmationis effectus quis sit. ibidem. numero. iij.
 Confratres religiosorum quibus priuilegijs uti debeant. de priuileg. et excessu. priuileg. nu. xij. fo. cxxij.
 Confirmatio prelati infra episcopatum ad episcopum spectat. de elect. numero. xij. fo. xij.
 Confirmatio episcoporum spectat ad metropolitanum. ibidem.
 Et is ad quem spectat confirmatio spectat et electionis et electi examinationis. ibidem. numero. xij.
 Conditio dicitur tribus modis. Item conditionum plures species. de conditio. appo. in matrimonio. numero. j. et numero. ij. fo. dxxvij.
 Conditio que dicatur impossibilis. ibidem. numero. iij.
 Conditio in alijs contractibus a matrimonio quandoque apponi potest contractum constituens quandoque permittens. ibidem. numero. iij.
 Constitutio quid continere habeat et qualis esse debeat in summa. de conditio. numero. iij. fo. iij.
 Constitutio quid sit. ibidem. numero. quinto.
 Constitutionem quis possit facere. ibidem. et numero. sequen.
 Constitutionum causa que sit. ibidem. numero. viij.
 Constitutionum virtutes sunt quatuor. ibidem. numero. ix.
 Constitutionibus qualiter derogetur et quando constitutio incipiat arrare. ibidem.

Tabula.

nu. x. nu. xj. et nu. xij. fo. iij.
 Constitutiones canonicas non seruā
 tium que sit pena ibi. nume. xij. fo.
 iij.
 Constitutiones interpretat q̄ eas fa
 ciū. ibid. nu. xv. fo. eo.
 Conservatores qui dicantur et quid
 habeant facere et an sint iudices de
 offici. et po. iud. de le. numero. xij. fo.
 lio. ij.
 Consuetudo quid sit de consuetu. nu.
 j. fo. viij.
 Consuetudo vnde dicatur ibidem nu.
 micro. ij.
 Consuetudo qualiter et quot acerb
 introducat. ibi. nu. ij.
 Consuetudo que preiudicat iuri. ibi.
 Consuetudo specialis que sit ibidez.
 nu. iij. fo. ij.
 Consuetudo generalis que sit. ibi.
 Consuetudo vna an tollat a. iā priam
 ibi. nu. v.
 Consecraria quo qualiter et cuius au
 crotare possint ecclesie et altaria de
 consec. ecci. vel alt. nu. j. fo. clxj.
 Consecrationes quādo fieri possint.
 ibi. nu. ij.
 Consecratio episcopi cum sit maior et
 dignior q̄ consecratio virginum qua
 re potest consecrari in episcopus qui
 non solum uxorem habuit sed etiam
 post uxorem habuit concubinam de
 bigamis. nu. iij. fo. xij. i
 Consecratio virginum quando fieri
 possit de temp. ordi. et quali. ordi. nu.
 me. ij. fo. xx.
 Contumacia est multiplex. super in
 summa defen. excom. numero. xj. fo.
 lio. cclxij.
 Contumax an puniatur in expensis
 et quando de iudi. nu. iij. fo. lxxvj.
 Contumacia quid sit Et que remedia
 sunt prodita contra contumaces de
 volo et contu. nu. iij. et nu. vj. fol. xvj.
 Contumax a diffinitiva nō auditur

appellans. ibi. nu. vij. fol. xcviij.
 Contumax non in iudicio sed in ex
 ecutione si quis fuerit quid iuris sit li
 te. non contesta. nu. vj. fo. lxxxvj.
 Conuiciator fratris qualiter punias
 tur de der. maledi. nu. iij. fo. cxxvij.
 Contritio cordis quid sit Et an ad de
 lendum peccatum sufficiat. contri
 tio cordis de pen. et remissi. numero.
 vij. et nu. viij. fol. cxxvij.
 Qualiter sanificari debeat pro pecca
 to relinquitur arbitrio iudicis. ibidē.
 nu. ix. fo. cxxxiij.
 Contractus quando presumatur vsu
 rarius de pigno. numero. viij. fo. cx.
 Contractus matrimonij quod solo cō
 sensu contrahitur non interdicitur
 tempore feriarum Sed interdicitur
 solemnitas nuptialis et traductio so
 lenis. ibi. nu. ij.
 Contractus celebratus de nocte an
 valeat ex de. ben. sine di. con. nume
 ro. iij. fo. cxxxiij.
 Corpore viriati qui dicatur de corpo.
 vic. a. nu. j. fo. xxxix.
 Creditor inuitum debitorē liberare
 potest de solut. nu. iij. fo. cxij.
 Crimen maiestatis dicitur crimen p
 duclionis de cler. pug. in ducl. nume
 ro. ij. fo.
 Pena pugnantium in duello que sit
 ibi. nu. iij.

Decima quid sit Item
 decimarum due sunt
 species de decima. nu.
 mero. j. et numero. ij.
 folio. cclvj.

Decime animalium.
 an inter pdiales vel personales nu
 merari debeant ibidem numero. iij.
 Decime personales cui dāde sint ibi
 dē. nu. iij.
 Decime a quibus debeant dari. ibi.
 nu. v.
 Decime an debeant dari a clericis vel

Tabula.

religiosis Et quid de templarijs et hos
 pitalarijs. ibi.
 Decimas dare an teneantur leprosi
 i. ibidem nu. vj.
 Decime de quibus rebus debeant
 dari Et an deductis expensis ibi. nu.
 vj. et nu. viij.
 Decime an sint diuidente Et an de
 beant dari de iniuste questis ibidē
 nu. ix. et nu. x. et nu. xj.
 Decimas percipere an possint laici si
 ne peccato ibidem numero. xij. et nu.
 me. xij.
 Et quid de clericis habentibus suffi
 ciens patrimonium qui decimas p
 apiunt ibi. nu. xij.
 Decimas si detinet laicus nec eccle
 sia potest ab eo reuocare nūquid res
 dimere possit siue periculo simonie.
 ibi. nu. xv.
 Decimas non soluentes an longa cō
 suetudo excuset. ibi. nu. xvj.
 Decimas soluere an teneantur tem
 plarij et hospitalarij et cistercienses
 de his terris quas proprijs manib
 et sumptibus excolunt. de priuileg. et
 excessi. priuileg. nume. vj. fo. cxxxiij.
 Et quid de alijs monachis Item qd
 de leprosis ibidem numero. viij. fol.
 cxxxiij.
 Decime omnes nunquid debentur de
 mandato domini Et que mala pro
 ueniant ex subtractione decimarum
 de decimis numero. xvij. et nu. xvij.
 fo. cxlij.
 Decimas dantes quadrupliciter re
 munerantur. ibidem nume. xij.
 Decime an possint laici in feudum
 concedi. de feud. nume. iij. fol. cxxxiij.
 Decretum primum in quibus offes
 rat a secundo de eo qui mitti. in pos
 sessi. numero. iij. cum tribus seq. fo.
 lio. xcviij.
 Decreta et constitutiones quis edi
 derit in summa de cōsti. numero. iij.
 fo. ij.
 Decretalium noua compilatio quas
 re facta fuerit et a quo vide de sum.
 tri. et fi. ca. nu. j. fo. ij.
 Delegatus an possit audire causas
 restitutionis de restitut. in inte. nu.
 ix. fo. lxxj.
 Delegatus quis sit de off. et pot. iud.
 del. nu. j. fo. xlvj.
 Delegatus non debet iurisdictionem
 suam artare et quomodo intelliga
 tur. de off. et pot. ibidem delega. nu.
 xix. fo. l.
 Defendere alium qui potuit et noluit
 an sit immunis ab homicidij culpa
 de homici. nu. x. fo.
 Delegati officium quid sit Et quam
 iurisdictionem habeat de off. et po.
 iud. del. numero. iij. et numero. iij. fo.
 lio. xlvj. et fo. xlvij.
 Delegata iurisditio an extēdatur ad
 alias personas ibidē nu. v. fo. xlvij.
 Delegatus committens simpliciter
 an totum committere videatur. ibi.
 nu. vj.
 Et an possit reuocari iurisditio ante
 q̄ eam subdelegatus admittat. ibid.
 nu. vj.
 Delegatus quando possit committe
 re vices suas. ibi. nu. viij.
 Delegatus quando possit abesse. ibi.
 nu. ix.
 Delegatis pluribus si causa commit
 titur non cum illa clā quod si non
 ambo. et. vel quam si non omnes et.
 vno se excusante an alius vel alij pro
 cedere possint ibidem numero. x. fo.
 lio. xlvij.
 Et an omnes iudicare debeant ibi
 dem.
 Et quid duo pronunciet tertio absen
 te ratum habente ibidem.
 Delegatus vel ordinarius si commi
 serit causam cum illa clā quod si non
 ambo. et. vel illa quod si non oēs et.

an voleat commissio. de offici. 2 pos
testa. iud. delega. nu. xj. fo. xlvij.
Et quid si duo pronuncient tertio pre
sente 2 non contradicente an valeat
sententia ibidē.
Delegatus a papa potest id commit
tere quid iurisdictionis est ibides nu
mero. xij.
Item an committere possit quid me
ri imperij est ibidē.
Delegati iurisditio que sit ex forma
comissionis appareat ibidem nume
ro. xij.
Delegatus pape potest sententiam
suam exequi ibidē. nu. xij.
Delegati iurisditio qui. mod. progat
ibid. nu. xv. 2. xx.
Delegati iurisditio quib. modis finit
ibidē nu. xvj. fo. xlii.
Denunciare an admittatur ille qui re
pellitur ab accusando matrimonio.
qui matrimonio. accusa. pos. numero. ij.
folio. ccc.
Denunciare quis debeat. de accu. nu
me. xv. fo. cccv. ij.
Denunciare qui admittantur ibides
nu. xvj. 2 nu. xvij.
Depositum quid sit unde dicatur. de
deposito numero. j. 2 numero. ij. fo
lio. cxxxij.
Depositum in quibus rebus consistat
ibidē nu. ij.
Depositum natura que sit ibidem nu
mero. iij.
Depositum quando repetatur ibidem
nu. v. fo. cxxxv.
Depositarius an teneatur de casu for
tuito ibidē. nu. ix.
Detractor qualiter puniat. de cle. ma
ledi. nu. ij. fo. cxxxvj.
Dilationes quare dantur. Et quādo.
2 quotiens. Et quante 2 qualiter. de
dilatio. numero. j. cum sequenti. fo
lio. lxxxvij.
Dilationes que dantur post lit. con

testa. ibidē. nu. iij.
Dilationes sunt multiplices ibidem
cum nu. seq. 2 nu. vj.
Dilationes que dantur in civilibus. Et
que i criminalibus ibides nume. vij.
fo. lxxxix.
Dilationes dantur a iudice sedente
pro tribunali 2 qualiter ibidem nu
mero. ix.
Dispensatio facta cum aliquo ut pro
moueat ad omnes ordines an vi
deatur dispensatum in dignitatibus 2
prelaturis. de filiis presbyter. nu. vij.
folio. xxxvij.
Et quid si cum illegitime nato dispē
satum sit quoad ordines 2 beneficiis
nunquid nomine beneficii intelligat
psonatum vel regimen ecclesie par
ochialis ibidē.
Dispensatio sit circa filios sacerdotū
2 circa illegitime natos aliquando
ipso iure aliquando per hominem.
de filiis presbyter. nume. iij. fo. xxxij.
Dispensatio que adhibeatur circa ho
micias. de homi. nu. xj. fo. ix.
Dispensatio quando petat p nomia
tionē. de postu. prela. numero. vij. fo
lio. x.
Dispensari quando possit cum reuer
sis ab heresi ad fidem catholicam ut
promoueri possint 2 per quos dispē
setur. de hereti. nu. vij. fo. cvij.
Dispensari cum bigamo an possit. de
bigamis nu. xj. fol. xj.
Dies quando incipiat quādo finiat
de feriis nu. v. fo. lxxxix.
Diuortij sententiam quis debeat fer
re. de diuor. nu. x. fo. cccij.
Diuortio facto apud quem debeant
filij remanere de conuer. infi. nume.
iij. fo. clvj.
Diuortium propter contumelias crea
toris. de diuor. nu. v. fo. cccij.
Diuinatio ppe quid sit. Et que sint
species diuinationis. de sortil. nume.

j. 2 nu. iij. fo.
Dictio constitutio quid proprie dica
tur in summa. de constitutio. nume.
iij. fo. ij.
Diuortium quid sit. Et unde dicatur.
Et que sint cāe diuortij. de diuor. nu
j. 2 nu. ij. fo. cccj.
Differentia inter compromissum 2 iu
dicium. de arbi. nu. vij. 2 nume. vij.
folio. lxxxij.
Dolus malus quid sit. de dolo 2 con
tuma. nu. j. fol. xcviij.
Et quare ibi subaudiatur. in rubr. de
dolo malo ibidē nu. ij.
Domicilium quid sit. de foro compe.
nu. iij. fo. lxxxix.
Domus religiose que dicantur. Et
sunt construende auctoritate episco
pi de religio. domibus. numero. j. 2 ij
folio. dy.
Donatio propter nuptias cui fiat. Et
quare sic dicatur. Et a quo fiat. de do
na. inter virum 2 vxor. nu. j. 2 nu. ij. et
nu. iij. fo. cccij.
Donatio an re nuptias in quo diffe
rat a donatione propter nuptias ibi
dem nu. iij.
Donatio que sit inter virum 2 vxorē
tribus modis reuocatur ibidem nu
mero. v.
Donatio quid sit. Et unde dicatur. de
dona. nu. j. fo. cccj.
Donationum due sunt species. Item
donationum alia inter viuos alia cā
mortis. ibidē nu. ij.
Donare qui prohibeantur ibides nu
mero. iij.
Donari que res possint ibidem nu
mero. iij.
Donatio an requirat scripturam seu
insinuationem ibidē nu. v.
Donatio qualiter perficiatur ibides
numero. vj.
Donatio quot modis reuocatur. Et
que donationis reuocari possunt. de

dona. nume. vij. 2 nu. vij. 2 nume. ix.
folio. cxlij.
Dos quid sit. Item due sunt species
dotis. de dona. inter virum 2 vxorē.
nu. vj. 2 nu. vij. fo. cccij.
Dos et alia estimare alia inestimare
ta ibidē nu. vij.
Dorem lucratur maritus 2 vxor. de
nationem propter nuptias ex pacto
conuento ibidē nu. ix.
Dos constante matrimonio quādo
repeti possit ibidē nu. x.
Dos cui restitui debeat ibidem nu
mero. xj.
Dos quando restituenda sit ibidem
numero. xij.
In dote reddenda qualiter condēne
tur maritus ibi. de nu. xij.
Duellū quid sit. Et unde dicatur. Item
nunquid duellum sit prohibitum. de
deri. pugnat. in ducl. numero. j. 2 nu
mero. ij. fo.

De littera. E.

Bicetas dicitur tribus
modis. Et ppirāda sit
de re. or. nu. xij. f. cxij.
Ecclesia vel pbedā qñ
dicat vacare. de cōccf.
pbe. nu. j. fo. cccix.
Ecclesias non vacantes quis possit cō
cedere ibidē nu. ij.
Ecclesia a quibus debeat reparari 2
cuius auctoritate de nouo sit edificā
da. de ecclē. edificā. nume. j. 2 nu. ij. 2
nu. iij. fo. dxxvj.
Ecclesie noue quando sint construē
de. Item aliud est facere quam resti
cere ibidem numero. tertio. 2 nume
ro. v.
Ecclesia vacante an aliquid innouari
possit ne sede vacante. numero. ii.
folio. cxxx.
Ecclesia vacās si habet hyconomum
syndicū vel actorē an p eū agere pōt
2 cōueniri ibidē nu. ij.

Tabula.

Ecclēsia an possit restitui sicut et mi-
nor si ledatur de resti. in integ. nume-
ro. ij. et nume. iij. fo. lxx.
Ecclēsia vel monasterium tribus mo-
dis alteri vnitur. de religi. do. nume.
iij. fo. clvj.
Ecclēsie parrochialis cura vel regi-
men cui committi debeat. de etate et
qualitate ord. nume. xiiij. fol. xxvij.
Ecclēsie plures an et quando clerici
eis habere possint. ibidē nu. xv.
Ecclēsie rem si quis recipiat circa des-
bitam formas qualiter puniatur. de
rebus ecclē. alie. vel non. numero. vij.
folio. cxxvij.
Ecclēsia qualiter possit agere aliena
ra possessione ecclēsie preter formas
iuris. ibidē nu. viij.
Et nunquid ecclēsia teneatur cedere
actionem soluenti contra aliū. ibidē.
nu. ix. fo. cxxvij.
Ecclēsiā edificare si quis inceperit
an teneatur perficere et quando. de
consecra. ecclē. vel alia. numero. iij.
folio. clj.
Ecclēsia si decipiatur in venditōe vlt-
ra dimidiam iusti precij quid iuris.
de rebus ecclē. alie. vel non. nume. v.
folio. cxxij.
Ecclēsie in quibus casibus reconse-
crari valeant. de conse. ec. vel alia. nu-
me. v. fo. clj.
Ecclēsia quādo non debeat consecrari
ibidem. nu. vj.
Ecclēsia si decipiatur in cōtractu em-
ptionis et venditionis quid iuris. de
emptio. et venditio. numero. vij. fo.
lio. cxxvi.
Edictum de alienatione iudicij. mu.
causa fact. quādo habeat locus. Et
cui et contra quem detur actio ex hoc
edicto. de aliena. i. dum. cau. fac. nu-
me. j. fo. lxxij.
Edictum de litigiosis contractibus et
hoc edictum non concurrunt sed di-

uersis respectibus locum habēt ibi-
dem nu. ij.
Edicta qualiter hodie fiant. Et an p-
citationem fiat iurisdictionis pperua-
tio. de offi. et pote. iud. dele. nu. xxiij.
et nu. xxv. fo. ljj.
Edictum de nunciacione noui ope-
ris que opera complectatur. de noui
ope. nun. nu. iij. fo. cxxv.
Electio pape qualiter debeat fieri. de
elec. nu. vij. fo. xij.
Electiones episcoporum vbi fieri debe-
ant ibidē nu. viij.
Electione secūda facta nō cassata pri-
ma an valeat. ibidē.
Electores an possint resilire ab ele-
ctione ibidē nu. ix. et nu. xvj.
Et quid si absentes quivocari debue-
runt vocari non veniāt ibidē nume.
x. folio. xiiij.
Electione facta quid fieri debeat ibi-
dem et nu. xi.
Electio quid sit. Et qui possint elige-
re de elec. nu. j. et nu. ij. fo. xij.
Eligi quis possit ibidē nu. iij.
Eligi infra quod tempus debeat ibi-
dem nu. iij.
Electionis due sunt forme ibidē nu-
mero. v.
Ad electionem qui sint vocandi ibi-
dem nu. vj. fo. xij.
Eligentes indignum qualiter puniā-
tur. de elec. nu. xvij. fo. xv.
Electo confirmato et consecrato exi-
gitur sacramentum fidelitatis et que
sit forma ibidē nu. xix.
Electus quid acquirat per confirma-
tionem. de elec. nu. xv. fo. xiiij.
Elemosyna cordis sine terrena sub-
stantia sufficiat. de tempo. ordi. nume.
xij. fo. xxiij.
Empior cogitur nummos facere ven-
ditoris. Et an venditor teneatur solui
de euictione. de emptio. et vendi. nu.
vj. fo. cxxvj.

Tabula.

Emprio qualiter et quādo statuat de emp. et
ven. nu. j. fo. cxxv.
Empior an re vendita euicta agat de
euit. et qñ d. ep. xv. nu. 8. et nu. ix. f. 136
Emit vendi q res possint et q sit nā em-
ptoris. de ep. et v. nu. iij. et nu. iij. f. 136
Eps ppiā iniuriā vindicare nō pōt
et quare. de treg. et pa. nu. iij. fo. lxx.
Eps malus si ē eps ne se. va. nu. ij. f. cxx
Eps renūciās epatui an possit offerre
ordies et qñ d. oz. ab episc. q episc. re. nu-
me. j. fo. xxvij.
Epm meū si scis hereticū vlt scismati-
ci occultū p nias nō pscius et cōpellit
me ad ordies nūqd pmittra me ordia-
ri ab eo. de rēpo. oz. nu. ix. fo. xij.
Epm meū si scis notoriū fornicatōe
vel occultū symdiaciū iordie nūqd re-
cipiā ordinē a tali ibidē nu. x. Et qñ si
ignoz ēps meū cē symdiaciū cū sit ixi-
te et ab eo ordinē ibidē nu. xj. fo. eo.
Eps qualiter esse deat. Et p iustitiae ordi-
nādoz regias aplicas considerari opor-
teat. d. rē. oz. nu. xij. et nu. xv. et nu. xvij.
cum seq. et nu. xxiij.
Eps a quo consecrari deat d. rēpo. oz. nu-
me. xxvij. fo. xxvij.
Epi vbi debeant consecrari. Et vbi me-
tro politani priates et priarche. d. era-
te et quali. ordi. nu. ij. fol. xxix.
Epos ordinandi seu consecrādi forma
de era. et quali. ordi. nu. iij. fo. xxx.
Et q sint de substantia ordinū ibidē nu.
v. et nume. vj.
Et qñ d. illo q ptermisso aliq ordie nō
tñ sacerdotali pmouet et epm an ordi-
nās alios. cōserat ordies ibidē nu. vij.
Eps qñ possit ab ecclēsijs exigere. de
cons. nu. vj. fo. clx.
Epi quibz modis dicant excedere. de
exce. pla. nu. ij. fo. cxxv.
Eps ordinās clericū sine ritu. vlt pbedā
an ei puidet teneat d. pbedā. nu. x. f. 128.
Eps q male alienauit an possit repe-
teri si i admistratōe tolleret de re. ec.
alie. vel non. nu. x. fo. cxxvij.
Eps si vult ad religionē trāsi si suffi-
cientia penita hz requirā et obtenta. Et
quare de regu. nu. vj. fo. clj.

Eps nemines suis manibz obherat se
Et qñ p alii de de. p. nu. iij. fo.
Epi dyocessā auctas qñ sufficiat sine
cōsensu sui capiti. de his q f. a. pl. sine
cō. ca. nu. ij. et nu. iij. et nu. v. fo. cxxij.
Epo negligēte si ad eū spectat colla-
tio deuoluat ad capitulū ius offerēdi.
de pben. nu. iij. fo. cxxvij.
Eps nec ē pmarū lapidē ecclē ponē
p nisi pū dote cōstituta et assignata
a fīdator. d. cō. ec. vlt al. nu. iij. fo. clx.
Eqras an sit pferenda iuri scripto. de
heres. nu. iij. fo. cxxij.
Eucharistia qualiter custodiā. de cust.
euch. nu. j. fo. clx.
Eucharistia defert sacerdos ifirmis
cum sollemnitate et reuerentia. ibidē.
Exceptio qñ sit. et que sit exceptio nūq
diuisio de excep. nu. j. et nu. ij. fo. cxiij.
Exceptōes sūt i mltiplici dīa ibi. nu. 3
Exceptōm ē alie ppe. alie tpales a
lie pōates alie reales ibi. nu. 4. f. 114
Exceptōis effectus qñ sit ibidē nu. v.
Exceptio excoīcatōis nō tollit p repli-
cationē excoīcatōis si de maiori exci-
piat et replicet. d. exce. nu. vij. fo. cxiij.
Exceptio si se hz ad accusatōes sic se
hz replicatio ad exceptōes. Et quō in-
telligat. de pba. nu. x. fo. cxiij.
Excoīcatōis snia si lata fuerit ab ordi-
nario vel delegato et a sūmo pōtifice
cōfirmata an ille q tulit possit ab ea
absoluē. de cō. vlt. vel iur. nu. 4. f. 124
Excoīcatō picipātes q pēa puniant. i
sum. de sen. er. nu. xij. f. xxiij. Qui pos-
sint licite cōicā excoīcatō ibi. nu. 22
Excoīcatō picipās i casu nō cōcesso
peccat mortalr ibidē nu. xxiij. fo. eodē.
Excoīcatō an possit intrare ecclēsiā
ibidem nu. xvj.
Excoīcatō cōicōis an teneat dicē hōas
ibidē nu. xv. f. cxxij. Et qñ d. cōicō pnci-
pātibz excoīcatō ibi dē. nu. xxiij. Itē q
hōa sufficiat ad excoīcatō ibi. nu. 28
Excoīcatōes cōicōis si qñ suadere an
iurrat q clericū se vlt pberet i nō hō-
beret ibidē nu. xxiij. et seq. fo. cxxvij.
Excoīcatō fieri hz duabz de causis i
summa de sen. er. nu. xj. fo. cxxij.

Excoīcat an repellat ab agēdo. *de ex. cep. nu. vi. fo. cxiij.*
Excoīcatio alia maior. alia minor. *de de. exco. mi. nu. j. fo. cxxviii.*
Excoīcat qre teneat dīcē horas ibid. *nu. ij.*
Excoīcat excoīcat de miori *nu. ij.*
 an celebrādo peccet grauit ibi. *nu. iij.*
Excoīcatio qd fit. Et q sint spēs excoīcatōis. *de sen. ex. nu. ij. fo. cxxij.*
Excoīcatio quatr dparur ibid. *nu. iij.*
Excoīcat pp iniecdēz manuū violētax i cūcū an t qñ fit mittēd ad curiā roff. ibi. *nu. 4. v. r. vi. f. 2. 4. 1. r. f. 2. 4. 2.*
Excoīcat q possint ibi. *nu. 7. r. tradit*
 due regle i excoīcādo r tertia i absol uendo ibidē *nu. viii.*
Excoīcatōz absolutio i sex casib⁹ sedi apo. resuāt. i sū. *de ex. nu. 13. f. 2. 43.*
Excoīcatōis sniaz latā a suo archidiacono decano seu plebanovl alio iurisdicōez hñte ibid. *nu. xiiij.*
Excoīcatōis snia si fit iniusta ex cā qd iuris ibidem. *nu. xv.*
Excoīcatio tollit p absolutōem. Et q doctria fit suāda i absolutōe ibidē *nu. me. xvi. r. xvii. fo. cxxliij.*
 Et qd si quis plurib⁹ sentētijs sit ligat⁹ a plurib⁹ p-latis hñtib⁹ iurisdicōez i eo vl abvno ibidē *nu. xviii.*
 Et q fit pena nō seruātis excoīcatōne ibidē *nu. xix. fo. cxxlv.*
 Exponē qd fit. Et q dicat exponi de i fā. r. lā. *exp.*
 Qui expositos colligūt nī hīl iur⁹ i psoas eoz qd ex mīsarde su sapiūt vel recipiūt acqñt ibid. *nu. 3.*
 f **Alītras** qd fit. Et q mōis cōmutat falsitas sup rub. *de cri. fal. nu. i. r. ii. fo.*
 De falso an teneat aduocat⁹ r pcurator ibidē *nu. iij.*
 Falsi pēa q fit. r qñ pūat falsarii līa rū dñi pape ibid. *nu. 4. r. v. r. nu. vi.*
 Femia qñ repellat a testimonio. *de te sti. nu. iij. fo. cv.*
 Serie quare sic dicat. r qñ distigut de ferijs *nu. i. r. ii. fo. lxxv.*
 Seriaz tpe q cāc agi pñt ibid. *nu. ii.*
 Et qd si actio sit pñura his tpeib⁹ qd agi non pōt an possit pcedi ibi. *nu. 4.*
Feudū qd fit. r vñ dicat. Et que res i feudū pcedi pñt. *de fey. nu. i. r. 2. f. 138*

Feudū quatr amittat ibid. *nu. lili.*
 Feudat questio corā quā agitur *de beat. de fo. compe. nu. vii. fo. lxxx.*
Filiatio quatr pbabit siqz neget se si līā sacerdot⁹. *de fil. pby. nu. vi. f. xxxv.*
 Et qd si sacerdos generet filius d vxo re legitia cū qua matri. *3. rerat in lay catu vl pñstutur i mionib⁹ ordi. an erit legitimus filius ibidē. nu. vii. fo. xxxvi.*
 Et si dispēct cū aliq illegitie nato vt ad dicatū possit pmoueri an videat i sol mionibusqz ordinib⁹ dispēctatū ibi *nu. 8.*
 missiue. *de nat. ex. l. v. nu. iij. fo. dxxi.*
 Filii i lectis parētū si iudicat pñstū qd iuris. *de his q fil. loci. nu. iij. fo.*
Filiatōis pbatō sup rub. q fil. sint le. *Filij vt līmi nascatū sufficit nu. v. fo.*
 bda fides vtriusqz pūgu vl saltri alterius. qui fil. sint leg. *nu. vi. fo. dxxix.*
 Filij q dicat līmi r naturales. Et q le gitimi tñi r q naturales tñi q fil. sint leg. *nu. i. r. nu. ii. fo. dxxviii.*
 Filii nāles līmiāt octo mōis ibi. *nu. 3.*
Fideiussoz qd fit. r q pñt fideiube. itē differt fideiussoz a pñstutōe r mīdatorē. *de fideius. nu. i. r. nu. ii. fo. cpl.*
Fideiussoz accedit oi obligatōi ciuili r naturali ibidem. *nu. iij.*
Fideiussoz ad qd teneat ibidē. *nu. 4.*
Fideiussoz agit i quatuor casib⁹ ptra principalē debitozē ibidē *nu. v.*
Fidel catholica q fit i sūma. *de sū. tri. r. f. ca. r. qñ d eadispūtādū n fit. nu. 5. f. ij.*
 Foruz qd fit qd foruz. Item vñ dicat *de fo. compe. nu. i. f. 78.*
 Forū qd mōis qd sōrit r efficit d iurisdicōe alteri⁹ iudicis ibi. *nu. ii. r. iii. r. v. fo. 78. r. lxxv.*
Fornicatio spūal differt i qmōz a fornicatōe carnal. *de viroz. nu. 4. fo. cxi.*
Fornicator carnal qd differat a spūali. *de ouer. iñ. nu. iij. f. 153.*
Frib⁹ pñdicatorib⁹ r mionib⁹ idultrivib⁹ qz fuerit sine prochia ecclīe iudicio cū al tarivaticovaleat celebrat qd eis l3 si ne lnia pñtoz. *de ex. pl. nu. 12. fo. 233.*
Fūdastri vbi n ēpositū nīl supedit ficari pñ. *de p. sal. pro. nu. 3. fo. 239.*
Furtū qd fit. *de fur. nu. i. fo.*

Furtoz due sunt spēs ibidē. *nu. u.*
Furti pena dūplex. Itē trib⁹ modis agit cōtra fūrē ibidē *nu. 3. r. nu. 4.*
Furti qd teneatur ibidē *nu. v.*
Fur temp est in mora. Et si fur rem furtiua suis sumprib⁹ meliorauit an expēs as repetet ibid. *nu. viij. r. nu. viij.*
Furtū cōmittit vxo i reb⁹ mariti et qualiter agatur. ibidē *nu. ix.*
Grad⁹ qd fit. *de ofā. r. af. nu. viij. f. 185.*
 b **Ebrei** vñ dicat. *de iu. nu. ij. f. 23.*
Ebric⁹ qd dicat. Et qñ pñat sup rub. *de hñ. nu. i. 2. f. 206.*
Ebrici si hēant filios ozodoros nūqd fure hñ ditario capient bda pñia ibid. *nu. iij.*
Ebrici dñi dñe sūt spēs. Itē hōicidij li gua cōmittit trib⁹ mōis. *de hōi. nu. j. r. hōicidij spūalis ē pñia. nu. 2. fo.*
 Et q fit pēa hōicidij corpāl ibid. *nu. 3.*
Hōicide vel irregulares si ples nra ti fuerit r vn⁹ occisus fuerit nescat tñ a q vl cur⁹ vulnē nūqd ocs iudicabit hōicide vl irreglāres vl null⁹. *de hōi. lheres d iur ciuili bonoz. nu. ix. fo.*
Hōicide de iure pñtoz r qd itelligatur de cā pos. r pñri. *nu. ii. fo. xcii.*
 Siunū triplex r qb⁹ dieb⁹ i *ciunia* sint i dicta. *de obser. ieu. nu. j. r. nu. iij. r. nu. iij. r. nu. v. fo. dxxv.*
 Quicqz mōis vitii gule temptat hōiez ibid. *nu. ij.*
Impubes hōicid. *de of. ipu. nu. j. f. 173.*
Impubes pñt spūalia hñe ibid. *nu. j.*
Impossibilitatis due sūt. *ij. r. nu. 3.*
Impēd sñi. r. ma. *nu. j. f. 187.*
Impotētia qñ pñt sñi. r. ma. *nu. v. f. 187.*
 Et qd sñp artatōez sit separatū mīr mōiū r tñ qd mīler nubar alteri q referat feras et an reiregrabit pñm mīr mōiū ibi *nu. 8.*
Immunitas qd fit. Et an ec *de nu. 8.*
Immunitas tēcat ad mīera. *de imu. ec. nu. j.*
Immunitate q hñ ecclīa. *de ij. f. 168.*
 vel dimittitū ibidem *nu. iij.*
Immunitate ecclīe qgaudeat ibi. *nu. 4.*
Immunitate ecclīastici violās qua liter puniatur ibidē. *nu. v.*
Incestus nō cōmittit i qneo gradu. *de ofan. r. affi. nu. v. fo. lxxxiij.*
Incedat qd dicat. *de rap. nu. viij. fo.*

Incest⁹ qñ cōmittat. *de adul. r. stup. nu. vj. r. nu. ij. infra ti. j. fo.*
Iniuria qd dicatur. Et qui pñt facere iuriā. *de iur. r. dā. nu. j. r. 2. f. 234.*
Iniuria fit trib⁹ modis. Itē cui detur actio iniuriar. ibidē *nu. iij. r. nu. iij.*
Inqñsio qd fit. Et d natura iqñsiois r qñ i capcedat. *de acc. nu. viij. fo. cxxviij.*
Inqñsio vbi debet fieri ibid. *nu. 9.*
 In cā inqñsiois que fit forma iuramēti testium ibidem *nu. ix.*
 Et qd si nīl pbatū sit aduersus eū cōtra que inqñritur nisi de sola fama ibidē *nu. x.*
Inqñrere si velit supior reus aut dicat nolo vt inqñras l3 pñgas terminū accusare volētib⁹ r accusatore deficiere parat⁹ sum me purgare nūqd audiet reus an iudex ibidē *nu. xj.*
Inqñsio qñ possit pbat⁹ in cōctā suaz Inqñsitionē qñ iducat ifama ibid. ibidem *nu. xij. r. nu. xiiij.*
 Ad inqñrēdū si descendat supior. Et cum qbus ibidē *nu. xij.*
Inqñlinus quot modis possit expelli p dñm de loc. r. con. *nu. viij. fo. cxxviij.*
Interpñtatio iuris an r qñ necessaria r i scriptis redigēda in sum. *de verb. sig. nu. iij. fo. cxxliij.*
Interpñtatio ad iure qbus per oīa standū est ibidē late *nu. v.*
Interpñtatio iur⁹ qñ proget ibi. *nu. 6.*
Interpñtatio iuris qñ artef ibi. *nu. 7.*
Interrogationes iudiciales qñ fi er debeāt. *de iud. nu. viij. fo. lxxv.*
Intestat⁹ decedere quot modis qd dicat de suc. ab ire. *nu. j. fo. cxiij.*
Intestat⁹ nō vt decedē q monasteriū reliqē hēdē. *de suc. ab ire. nu. 2. f. 144.*
Inuestitura qd fit. *de isti. nu. j. f. 129.*
Inedictū qd fit. Itē iter dictoz qdā sē simplicia qdā duplicia. *de cā pos. r. pñ. nu. iij. r. nu. v. fo. xciiij.*
Instro pñcipis credif i pñcia aliā si hoc hēat pñcipis. *de pb. nu. xij. f. ciiij.*
Instra an possint iprobati p resdes r qñ depba. *nu. viii. fo. ciiij.*
Instra qñ dicat suspecta de falsitate. *de cri. fal. nu. vii. r. nu. viii. fol.*
Instra qb⁹ modis pñt fallā ibi. *nu. 9.*

Institm qd fit. Qualr accipiat de fid.
instru. nu. j. z nu. ij. fo. cx.
Institoz due sunt species ibid. nu. 2.
Institoz fidei quor modis drogetur
de fid. instru. nu. vij. fo. cx.
Instit qd fit. z qd possit instituere. de
insti. nu. j. z nu. ij. fo. cxviii.
Qd ius ex istone querat ibide. nu. iij.
Institui si dnt sine pntate i ea ecclā
q patroni hz. d iure pa. nu. iij. f. cxv.
Judei ordiari? nō p cogere hoies nō
sue iurisdicōis reape suā cōmissionē.
de off. i. po. iud. de le. nu. xvi. fo. l.
Judei ecclāstic? supplet defectū ius
dic? laici nō eē. d iud. nu. xii. f. lxxviii.
Judei recusar? lz iurisdicōez reseat
vt cogē possit arbitros eligē. sec? tñi
iudice a quo fuerit appellatus. z qñ
hoc intelligat. de ap. nu. xxi. fo. cxvii.
Judei qbus modis recusari possit z
qualiter. de ap. nu. xvii. fo. cxvii. Et qd
fit effect? recusatis ibides nu. xviii.
Judei suspēct? possit puenire recusa
tōem? cū alteri delegare. ibid. nu. xix.
Judicem quez qd petat ipm recusare
nō pōt. de of. i. po. iud. de le. nu. xix. fo. l.
Judei q hēat expmē i snia. de sen. z
re iudi. nu. ix. fo. cxix.
Judices ceteri an iudicare habeant i
casibus similibus. ibidem.
Judicis ordinarij offm qd fit z qualr
se habere dbeat. de of. or. nu. v. f. liiii.
Judices ples si cognoscāt fil. ipnā cō
sonā snias cōuenire dnt d sen. z re iu
di. nu. v. fo. cxvii.
Judei iudicā dñ an noctis tenebras
vt ec. de. siue di. con. nu. iiii. fo. cxv.
Judici ordinarij si supior māder id fa
ciat qd aī ex offō suo facē possz qñ il
lud exōt? vt delegat? d of. or. nu. xi. f. lv.
Iurisdicō iudicis ordi. qd fit z circa q
verset. de of. ordi. nu. viii. fo. lv.
Iurisdicō iudicis ordinarij qñ impe
diat. de of. ordi. nu. ix. fo. lv.
Iurisdicō iudicis ordinarij qñ finiat
ibide. nu. 2. Et que ptineant ad iuris
dicionē ordinariā ibide. xij.
Judei an debeat habere expēas. de
of. or. nu. vi. z nu. vij. fo. l. v.
Delegatus an debeat habere expen

fas. de of. or. id. nu. vi. fo. lv.
Judei ordiari? qñ fit d of. or. nu. j. f. 53
Judei i suis necessitatib? christianī
nō debēt vocare. Et qualr christianī
se debeāt hēre circa iudeos. de iude. z
sarra. nu. v. z nu. vi. fo. ccv. Et qd d ser
uis iudeoz ibide. nu. vii.
Judei emere vel paganū christianū
an possit christian? ibide. nu. viii.
Judei qui dicant. Et vñ dicant de ius
de. nu. j. fo. ccv.
Judei z sarraceni auctoritatib? rōnib?
bus z blādmētis poti? q asperitatib?
bus debent ad fidē de nouo suscipiē
dam puocar? non cōpelli ibid. nu. iij.
Judiciū qñ finiat. de iud. nu. x. fo. 78
Judiciū qd fit. vñ dicat. Item qd sint
pres iudici. de iud. n. j. fo. lxxv.
Judiciū pōt finiat q. ut reqñra ibid
Judiciū vñ qd fit. Et qd generale. de
libel. obl. nu. iij. fo. lxxij.
Iuramētū calūnie qd fit. Et qd cōtinē
deat. de iura. ca. nu. j. z nu. ij. f. lxxvj.
Iuramētū calūnie qñ pñtari dbeat
ibidem nu. iij.
Iuramētū d calūnia z iurastiti d ma
litia quot modis iter se differunt ibi
dem. nu. 4. fo. lxxvii.
Iuramētū de xitate dicēda in q diffe
rat a iuramēto d calūnia ibid. nu. v.
Iuramētū decisōrum qñ deferat ibi
dem nume. vi.
Iuramentum pñtari qui debeāt ibi
dem nume. vii. Et in qb? causis pñta
tur ibidem nu. viii.
Iuramentū calūnie an pñtari deat in
ciuilib? z rialibus causis ibid. nu. ix.
Iuramentum calūnie ad qd fuit idu
ctum ibidem nu. x. Pena iurare nolē
tes que fit ibide. nu. xi. fo. lxxviii.
Iuramētū qd fit. z due sūt spēs iustu
rādi. de iure iur. nu. j. z nu. ij. fo. cxj.
Iusturandū qd deferre possit ibide. nu. iij. z nu. iiii. z nu. v. cxij.
Iuristurādū effect? qd fit ibid. nu. 6. f.
Iuramētū hz tres comites ibid. nu. 7
Iurastiti qñ faddat illiū ibid. nu. 8
Iuramentū de quo in hoc ti. est deve
ritate ibidem nu. xii.
Iuramētū calūnie pñtari dñ z iū qui

bus causis. de iud. nu. vi. fo. lxxvii.
Iurisdicō progara an sit ordinarij d
legata d of. i. po. iud. de le. nu. x. fo. l.
Iurisdicōem q lre cōferat. de rescrip.
nu. xxx. fo. vii.
Iurisdicō ordinariā qbus consrat
de resti. in treg. nu. viii. fo. lxxi.
Iuridicōez ordinariā cōfert cōsuetu
do. de of. or. nu. ii. fo. liiii.
Iurisdicōem ordinariā consrat pa
pa vel pñceps ibide. nu. iij.
Ius funerādū est duplex. de sepul. nu
me. ii. fo. cxlv.
Ius pñ. qd fit. z ex qb? puat z dōpe
tūt pñno. de iur. pa. nu. i. z nu. ii. f. 157
Ius pñonatus quat in aliū trāsserat
de iure pa. in. iiii. fo. dviij. Et qd si plu
res sint pñni z discordāt ibid. nu. v.
Ius pñ. apd quēz hēdē i solidū qd
oēs effect? qñ intelligat ibid. nu. vii.
Ius succedēdi exēdit vsq? d cūm gra
dū legalē. d of. an. z af. nu. iiii. fo. 184.
Ius q oio ignorat lras an re
cipiat caracterē si cū pñger
ordinari d tē. or. nu. 16. fo. 23.
Legat? qd fit. Et qd fit legat
ri offm. de of. le. nu. i. z nu. iiii. fo. lii.
Legatū q latere dñi pape mittit vbi
z qñ pñt absolū. Et qd d legatus q ex
ipñ? later nō mittunt ibid. nu. ii.
Legatoz triplex genus ibidem.
Legat? an possit facē ciliū ibi. nu. 4.
Legatū que bñficia pñtere possint ibi
dem. nu. v. fo. liii.
Legatoz iurisdicō durat quādiu du
rat tempus eis a supiore pñtū vel q
diu nō fuerit reuocati. ibid. nu. vii.
Legat? dñ legatōe sūgit qualr se ha
bere debeat ibide. nu. viii.
Legat? trāsmittit ex latere dñi pape
q progartiā hēat respectu alteri? le
gatū q trāsmittit s3 nō de latere trās
mittentis ibide. nu. ix. z nu. x.
Legitiare nō ē pñtose iurisdicōis s3
volūtarie sicut māmittere ad opta
re emācipare q si. sint le. nu. iiii. f. 189
Liberorū noie oēs descendētes z parē
tū noie omnes ascēdētes i finitū ius

telligunt. de his q filios occ. nu. j. fo.
Zibellus qd fit. Zibellū qd potingere
dñ. de libel. obla. nu. j. fo. lxxij.
Zibell? an reqñat i oib? cās ibi. nu. ij.
Zibellus leui in crimine nō reqñit in
actionibus. de accu. nu. iij. fo. cxvj.
Zinia qd fit de cōsā. z af. nu. vi. f. 184.
Zis qñ pēdere dicat. Jte lre pendē. nī
hūl est innouādū. vt lit. pendē. nume.
j. et nume. ii. fo. xcix.
Zre de bñficio an debeant plenissie
interpretari i sumā. de resc. nu. xvi. fo. v.
Zre q dicantur false. z que falsate. de
crimu. fal. nume. x. fo.
Zre qñ dicantur cōtinere ius cōmune.
de rescrip. nume. lxxv. fo. viij.
Zre q pñtēt grās q sint. ibi. nu. lxxviii.
Zras impetrās p surreptionē qualiter
puniat. ibide. nu. lxxv.
Zris epi. z an lris abbas. z an lris cō
uēt? z an capli. de pba. nu. xij. fo. ciiij.
Zre exēcutoz q dicantur in summa.
de rescrip. nume. lxxj. fo. viij.
Zras diuersas si diuersi impetrāt sup
diuersis z d diuersos an nocet talis
diuer sitas. de rescrip. nu. lxxij. fo. vj.
Zre impetrare nō cōtinentes seriē fa
cti an valeāt. de rescrip. nu. lxxij. fo. vj.
Et qd si nō pñtēt lre cō motā z si nō
fiat mentio de dispēsatōe. ibide.
Zitis cōrestatio qd fit. z qñ fiet. de lre
te cōte. nu. j. z nu. ij. fo. lxxij.
Ziti cōrestatio. qd operetur. ibidem.
nume. iiii. fo. lxxviii.
Zite nō cōrestata regulariter nō pōt
dis ad testii receptionē vel ad finitū
diffinitiuā. z qñ sup rub. vt lre nō cō
resta. nu. j. et nume. ij. fo. lxxvi.
Zocari an possit ecclā pñda vel bñ
ficiū aliqd i ppetuū vltra tēpore lo
tidis. ne pla. vices suas. nu. ii. f. cciij.
Zocatio z cōductio qd fit. z qd dicat
locatoz de locato z cō. nu. j. z nume.
i. folio. cxvii.
Zocatio z cōductio qñ. Jbi. ibi. nu. iij.
Zocari militib? pñda nō pñt. z qñ mo
nachis. ibidem.
Zocatio potest fieri in perpetuum et

Tabula.

ad ipse ibide nu. iij. Et si moriat cōdu
cro: iſtatepus cōductōis ſuccedit he
res i iure cōductōis ibide nu. iij.
Locari q̄ poſſint r q̄ nō ibide nu. v.

Matrimonio qualr cōmittat. d
dolo r contru. nu. ij. fo. xviij.
Maleficius q̄s dicat. d. de
male. nu. j. fo. cxxvij.

Maiores p̄s q̄ dicat. Et q̄n p̄ualeat q̄s
a maiorē p̄re capl̄ ſit. de his q̄ ſūt a
ma. par. ca. nu. j. r nu. ij. fo. cxxij.

Maiores q̄b̄ ex cāis iter cōicos at
tēdatur. de ma. r obe. nu. ij. fo. lviij.

Manumissio q̄d ſit. Et vñ habuit ori
ginē de ſer. nō ord. nu. vj. fo. xxxvij.

Manumittere q̄s poſſit ibide nu. vii.

Mādarū ſpāle i q̄b̄ negotiis reſrat
de procu. nu. x. fo. lrv.

Mādari ſines q̄i dicāt̄r excedi i ſū
ma de reſcrip. nu. xxxij. fo. viii.

Mādas man? violētas inci i cōiū r
tādē penit̄r aſ man? iniecrōez an ſe
cura man? iniecrōe icidat mādarō: i
canonē in ſū. de ſen. ex. nu. xxx. f. 247

Mādarō: ſi mouat aſ man? iniectionē
nē an incidat in canonē. Et q̄d ſi non
māder l̄z ratā h̄z iniectionē ibidem.

Manus violētas inſiācēs in clericus
duos offendit ibidem nu. xxxj.

Et q̄ ſint reſquiſita ſid hoc q̄s incidat
in canonē ibidem nu. xxxij.

Mādarū paratorū q̄n ſiniat r p̄
cu nu. xvij. fo. lrvj.

Mādarū quare dicat̄ teale r q̄n mā
darū trāſſerat in ſuccēſſorē de offi. et
pote iudi. deleg. fo. xliij.

Marit? poſt inſamduortij an poſ
ſit adulterā ſibirecōiliare inuitā de
diuor. nu. iij. fo. cccj.

Matrimonij q̄nōcat claudicare de
diuor. nu. 6. fo. cccj.

Matrimonij q̄nōcat claudicare de
diuor. nu. 6. fo. cccj.

Matrimonij aliud inſiācāt aliud rā
tū aliud cōſummarū ibide nu. vij.

Matrimonij claudicātū interdicat̄
l̄z p̄cū r demat̄r. cōtr. p̄ inter. ecclē.
nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄h̄ q̄n interdicat cēcla
Et q̄re de mat̄r. p̄c. p̄ inter. ecclē. nu.
j. fo. cxxvij.

Matrimonij accusare. q̄ poſ. nu. j. f. ccc.
Et an in q̄nōe matrimonij admittat̄
parētes ad reſſificandū ibide nu. iij.
Matrimonij oliz in ſeptimo gradu
p̄cū an legitimeſ hodie p̄ iura cōſi
lij gñalis ſcōm q̄ l̄z p̄here i q̄ro gra
dude cōſan. r aſſi. nu. ij. fo. cxxvij.

Et an tales ſapari poſſint iter ſe p̄he
re mat̄r. ibide nu. iij. r nu. xj.

Matrimonij an teneat cū ea quam
q̄s cognouit viuēte legitima vxore et
cōducto r q̄i de eo q̄ duxit in vxor. in
ma. quā pol. padul. nu. j. r nu. ij. f. 178

Matrimonij p̄h̄ q̄ ipediat ibide nu. 3

Matrimonij nunq̄ diſſoluit p̄p ſupue
niētē leprā vñ iſſimilitatē vñ aſſimilitatē
ſup rub. de cōm. lepr. nu. j. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄h̄es cū ancilla igno
rāter tandē manumittit viro igno
rāte mutationē ſtatus mulieris an tes
neat m̄rimonij d. p̄u. f. nu. j. f. 180

Et q̄d ſi iter aliq̄s p̄ugatos moueat
q̄d ſup alteri? d. iudicē ſuili nūq̄d is q̄
m̄rimonij accusat p̄dēte l̄re exigit
debitus vel ſaltē reddat ibide nu. iij.

Matrimonij q̄ i eo arēdat duplex ſas
cū r q̄uo itelligat̄ d. biga. nu. ij. f. xl.

Matrimonij vñ ſpōſalia an iducant p̄
ſubarrationē d. de ſp. ipu. nu. 4. f. 173

Matrimonia clādeſſia dicūt̄ duob? mo
dis ſup rub. de clā. d. ſpō. nu. j. f. cxxv.

Matrimonia clādeſſina quare p̄h̄z
beant ibide nu. ij.

Et q̄ ſolēnitates requirant̄ ibidem.

Et q̄ ſit pena illorū q̄ clā matrimonia
cōtrahūt ibide n. iij.

Matrimonia regunt̄ iure poli nō iu
re ſori de ſecun. nup. nn. ij. fo.

Matrimonij p̄h̄ nō d̄z aliq̄s vñ aliq̄ niſi
certū ſit d. morte p̄mi mariti ibi. nu. 3

Matrimonij q̄d ſit r ſunt inſtituti
in paradifo terreſtri r aſ p̄cū d. ſpō
ſa. nu. vij. r nu. x. fo. cxxij.

Matrimonij due ſūt cāe p̄nci. ibi. nu. xi.

Matrimonij tria ſūt bōa ibide nu. 12

Matrimonij ipedimēta q̄ ſint ibi. nu. 13

Matrimonij qualiter p̄h̄at r per
quos ibide nu. xij. r nu. xv.

Matrimonij nō ſummarū q̄n poſ

Matrimonij nō ſummarū q̄n poſ

Matrimonij nō ſummarū q̄n poſ

Tabula

ſit ſeparari ibide nu. xvj.

Matrimonij aliū verus aliud p̄ſuptrū
ibide nu. xvij.

Matrimonij ipedimēta Et q̄ ſint im
pedimēta p̄petua Et q̄ ſint ipedimē
ta exp̄viri q̄ exp̄re mulieris de ſrū
g. r maleſi. nu. j. r nu. ij. fo. cxxvij.

Matrim. n̄h̄ tria ſunt dona fides p
leas ſacramētū. ibi. nu. iij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

Matrimonij q̄d ſit Et quōd cōmittat̄ ſal
lacia dolor cōtu. nu. ij. fo. lxxvij.

nō poſſit nancīſci poſſeſſionē p̄p do
lū vltorētia p̄is aduerſe de dolo r
p̄u. nu. viii. fo. cxxvij.

Matrimonij ipedimēta Et q̄ ſint im
pedimēta p̄petua Et q̄ ſint ipedimē
ta exp̄viri q̄ exp̄re mulieris de ſrū
g. r maleſi. nu. j. r nu. ij. fo. cxxvij.

Matrim. n̄h̄ tria ſunt dona fides p
leas ſacramētū. ibi. nu. iij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Matrimonij p̄t p̄h̄i. vltra q̄rū gra
dū vltra quē nō eſt grad? q̄ ad ius ma
trimōh̄ ſec? q̄ ad ius ſuccēſſōis d. p̄lan
r aſſi. nu. iij. fo. cxxvij.

Tabula

Negligentia qd sit. Et qualr puniat. d. sup. neg. gla. nu. i. fo. lxx.

Negligentia p quez suppleri possit ibi dem nume. ii.

Negligentia siue mora an purgetur ibidem nu. iiii.

Negativus an t qñ pbari possit. dep. ba. nu. iii. t nu. iiii. fo. ci.

Negocia secularia q dicat. t vñ dicat negociu. ne de. vl. mo. nu. i. fo. clxx.

Neophyti q dicat. d. re. or. nu. 27. f. 26

Neophyti pñt t dñt recipe minores ordies tñ sacros ibid. nu. xxvii. f. e.

Notoru aliud iuris aliud facti. Itē no toru iuris est duplex. de cohab. de. et mulic. nume. v. fo. cxxv.

Nunciatio noui operis cui fieri debeat de noui ope. nunci. nu. iiii. fo. cxxx.

In nunciatioe opis qñ erigat iuramē tñ calūnie. Et qd habeat oemōstrare nunciatus. ibidem. nu. vj. t nu. vii.

Nunciatio sit tribus modis. ibidem numero. viii. fo. cxxxj.

Nunciatiois effect. qd sit. ibidē. nu. ix.

Nunciare nouu opus qd sit. et quid sit opus nouu facere. de noui ope. nūci. nu. j. t nu. ij. fo. cxxx.

De littera. O.

Obedientia in qñ pñstet. de maio. t obe. nu. ij. fo. lvij.

Obedire supiori qñ liceat. ibidē. nume. iij. fo. lvij.

Et qd si subditus dubitet an sit licitū vl nō qd a supiore mādat. ibid. nu. iij.

Et qd si vn⁹ habeat duos iudices vn⁹ precipiat vnū alter contrarium cui magis obediendū sit. ibidem. nu. v.

Oblationes que dicantur t qualiter diuulende sint. de dec. nu. xij. f. clxx.

Offm iudicis qd sit. Itē i qñ hēat lo cū. Itē qñ de fuitat acridi. t itē ref loco acridis of. iu. nu. j. t nu. ij. t nu. iij. f. lvj.

Offm iudicis i ommace an lñ pñf. t p⁹ litē cōte. vt lit. nō pte. nu. iij. f. lxxxv.

Officia dñi qñr dici deant. t qñ mo⁹ d⁹ obfuarī deat. d. cel. mif. nu. x. f. clxxij.

Ordinū collatio scā nō baptizatio an valeat. t qd iur⁹ cū qñ credit se bapti

zati cū in vītate nō sit de pñb. nō bap. nu. j. t nu. ij. t nu. iij. fo. clxx.

Ordinandoz examinatio p qñ facit da sit. de rem. or. nu. xxi. fo. xxvij.

Ordines minores an eis possint oēs simul cōferri. ibidem. nu. xxx.

Ordinatus si qñ fuerit sine examina tione qd iuris. ibidem. nu. xxxj.

Si qñ tpe sue ordinatiois pñp pdat ipedimētū t nihilomin⁹ ordiatoz nō intēdēs dispēfare ipz ordinar de recto postea impedimēto ordinatus est de ponendus. ibidem. nume. xxxij. fo. eo.

Ordinarij admistratiōe nō hñtesq dicant de resti. in ite. nu. vii. fo. lxx.

Ordinari an possit qñs manumissus. de seruis non or. nu. iij. fo. xxxvij.

Ordines nouē sunt de ordi. ab epl. q epl. re. nu. ij. fo. xxx.

Ordines q recipiūt i grātē ab excois catis cū talib⁹ potest dispensari per suos episcopos. ibidem. nu. iij.

Ordinādoz etas et qñtas in ritu. de eta. t quali. ordi. nu. j. fo. eo.

Ab ordinatioe repellitur qñs propter defectum etatis. ibidem. nu. ij.

Ordinē si qñs furtiue suscepit an sit tali ordine mīstrare possit. t qd si qñ pmoueat eodē die ad minores et ad sacru de eo q furti. or. su. nu. j. f. cxxxij.

Et an qñs possit oēs ordines eodem suscipere. ibidem. nume. ij.

Ordinari an possint sñz pñbroz t cā phibitōis est triplex. d. filijs pñfby. nume. j. cum seq. fo. xxxiiij.

Ordies sacri qñ pñfz pñt t dñt. t p qñ. d. re. or. t qñ. or. nu. j. t nu. vii. fo. xx.

Ordinēan recipiar qñ coact⁹ ordinat. de etate t quali. nu. xj. fo. xxxj.

Et qd si clericus vult pmoueri t perit ordiari pñto aut renuere. ibid. nu. xij.

Ordinari ab epō alieno sine licētia p pñi epī an recipiant ordinis executio nem. ibidem. nu. xij. fo. xxxij.

Ordinādoz qñs eē debeat de tēp. or. nu. xij. t nu. xv. t nu. xvij. t nume. xx.

Ordinū an clerici possint hñe ibid. nu. 3. Et an possint tellari clerici. de peculio ad inue

loci religiosa. de relig. do. nu. i. fo. clv.

Pactū qd sit. t vñ de dicat pactū. de pact. nu. me. j. t ii. fo. lxx.

Pactoz spēs due sūt ibid. nu. vii. fo. lxx.

Pactoz dimissōes due sūt ibidē. nu. iiii.

Pactoz vires an porrigat alias pñōas ibi. nu. v.

Pactū nudū qd sit. Et quot modis vestiatu r pactum ibidē. nu. vii.

Pactū non seruāris pena ibidē. nu. viii.

Pactū omne an sit fūadū ibid. nu. ix. fo. lxx.

Palliū qd sit. Et qui ccedatur. de vfu palli. nu. i. t nu. ii. fo. xvii.

Palliū a quo ccedat. Et qñ locis t tēporib⁹ vtendū sit pallio ibidem t nu. seq.

Papa an sit maior paulo i admistratiōe i summa. de rescrip. nu. vi. fo. iiii.

Papa an possit dispēfare de dñdis tempo raliibus p spūalibus ibidem. nu. vii.

Papa an possit accusari d accu. nu. ij. f. cxxv.

Papa si mandet alicui vt excoicet nūqd t absolueret pñr. de sen. excom. nu. ix. fo. cclii.

Papa cōsulēdus est si sup iure aliquo dubi ratio oriat i sum. de rescrip. nu. ix. fo. v.

Parrocchia qd sit. Et i qñ ius prociāle cōfi stat. de parro t alic. par. nu. j. t nu. ij. f. clxvi.

Parrocchian⁹ si trāsserat domiciliū ad alias parrochia cui subici debeat ibidē. nu. iij.

Par⁹ qd libertatē t vñtutes seqfēdēt dñt mīs i honoib⁹ munerib⁹ t muniipijs seq tur patrē. de nat. ex lib. ven. nu. ii. fo. clxxi.

Par⁹ sequit vñtē qd statū librtatis vl vñt tūz qd alia seqf pñz. d. ser. ii. or. nu. 9. f. 38.

Parenrū noie oēs ascēdētes libroz nō oēs descēdētes i finitū itelligit. de his qui fi lios occi. nume. i. fo.

Patronus donādo tradēdo t ccedēdo eccle siā vel institūdo in ea quoad ecclesiā nihil agit. de iure pa. nu. j. fo. clxx.

Par⁹ fidei i extrema necessitate an por⁹ debeat subuenire fili⁹ q extraneo fidei. de tēp. ordi. nu. xvi. fo. xxxij.

Par t treuga qñs tñb⁹ debeat potissime obseruari. de treu. t pa. nu. j. t ij. t nu. 3. f. 39.

Peculū qd sit. Et vñ dicat d pec. nu. j. f. 142.

Peculij due sunt spēs ibidē. nu. ij.

Peculū an clerici possint hñe ibid. nu. 3. Et an possint tellari clerici. de peculio ad inue

cioibidem nume. iiii.

Pne effect⁹ qñ sit. de pe. t re. nu. xvi. f. 240.

Pena qd sit. Itē duo sunt genera penaz. de penis nu. i. fo. cccxv.

Pene que iferunt pñonis de iure cano. que sñtibidem. nu. ij.

Pene legales que iferunt scōo nubētib⁹ in fra ānuz luct⁹ an sint sublata. de dona. inter vir. t vxo. nume. j. fo.

Pena q iferunt in reb⁹ t odio pñonaz que sint de penis. nu. iij. fo. cccxvj.

Pēas pecuniarias qd possit iponē ibi. nu. 4.

Penas spūales qd possit ipone ibid. nu. 5.

Pena qd differat a multa ibidē. nu. vi.

Pena t iuos auctores. Et q sint pñsiderāda in penis i fignēdis ibidē. nu. vii. t nu. viii.

Tabula

Pna qd sit. Et quot sint pñie actōes sup de peni. t remis. nu. j. t ij. fo. cccxxvj.

Pne tres sunt spēs ibidē. nu. iij. t nu. 4. t v.

In xā pñia tria sunt necessaria ibid. nu. vj.

Periuirj pena q sit. de iure iu. nu. ix. fo. cxij.

Periuirj an sit i fāmīs ibidē. nu. x. fo. cxij.

Periuirj multiplex ibidē. nu. xj.

Peregrini q dicant. Et an repellant a sacra mētīs. de peregr. nu. j. t nu. ij. fo. cxij.

Peregrini qñ repellat a pñmōde ibid. nu. 3.

Peregrini clerici qñ admittant ad pñmōtio nem ibi. tem. nu. iiii. Et qd si qñs dixerit se lit teras amissile ibidē. nume. v.

Permutatio qd sit. Et qualr pñatur. de rez pñu. nume. j. fo. cxxxvij.

Permutatōis natura q sit. Et que res pñt p mutari ibidē. nu. ij. t nu. iij.

Permutari qñ possit ecclesiā. Et an possit p mutare cū pñuato ibidē. nu. iiii. Et sola per mutatōis cōuētiōe a nulla hñc inde secuta

neutri aliqua cōpetit actio. ibidē. nu. v.

Perussiores q dicat. Itē duob⁹ modis dñ p cussor. de de. pñu. nu. j. t nu. ij. fo.

Perussoris pena q sit ibidē. nu. iiii.

Peregrinātes q dicant. Et qd pñdij eis in dulgeat a iure. de de. pere. nu. j. t ij. fo. cxij.

Pignus cōtrahit duob⁹ modis tacet ex pñ se. Item pignus cōtrahit generat⁹ t spāl.

Pignus triplex diuifio ibid. nu. iij.

Pignori que res obligari pñt q nō ibid. nu. iij. t nume. v.

Pignoris datus tenetur nihilo min⁹ soluere debet si pign⁹ perijt absq; culpa creditoris. Itē ad q̄ teneat datus pignoris. ibi. nu. vj. Pign⁹ qñ creditor teneat reddere ibid. nu. vij. Pign⁹ qd sit. Et vñ dicat de pig. nu. j. f. cxxix. Plus perit q̄ tuor modis. Et q̄ sint pene pl⁹ perentiu. de plus pe. nu. j. fo. xch. Plebanus an possit excoicari. de offi. arch. nu. vij. fo. xliij. Portio legitima que sit. de sepul. nu. v. f. clv. Portio canonica i quib⁹ hēat locū ibid. nu. 6. Et si defunctus reliquit in restō paruz ecclie Parrochiali multū aut ecclie sic i qua sepul turā elegit quid iuris ibid. nu. vj. Portione an ecclia cathedralis deat hēre de oblatōibus quondianis ⁊ de his q̄ cōse runt in vira cōfētū. de sta. mo. nu. vj. f. clv. Positōes qñ fieri deat a q̄. d. u. nu. 7. f. 77. Postulatio quid sit. de postu. pla. nu. j. fo. ix. Postulari quis debeat ibid. nu. ij. Postulare q̄ possint. qñ sit ⁊ p q̄s ibi. nu. iij. Postulationis effect⁹ q̄s sit ibid. nu. iij. f. r. Per postularōes q̄ ius acq̄rat sibi. nu. v. r. 7. Postulationes debet admittere supior. Et quid si nō admittat ibid. nu. vj. Postulare quid sit. Et q̄ postulare possint. de postu. nu. j. fo. lxxij. Postulare an possint ecclia corā iudice secula ri ibidem. nu. ij. Postulari an possint mōachi ibi. nu. 3. f. lxxij. Postulare nō possunt cpi. ibid. nu. iij. f. 63. Et q̄ repellant a postulādo ibid. nu. v. Postulatio si de aliquo fuerit facta ⁊ nō ad missa itez in ecclia cadē et eadē ordinatio neq; postulari non d̄. de elec. nu. vj. fo. xv. Postulātes indignū qñ puenit potestate postulādi. de postu. pla. nu. ix. fo. r. possessio iure naturali inducta est s3 appro bara d iure ciuili vid aliqua de natura pos sessionis. de rest. spo. nu. vj. fo. xcy. possessoriu er petitoriu an er qñ possint fil ietari. d. cā pos. ⁊ propi. nu. 6. et. 7. f. xcij. In possessiōe vel quasi itelligit quis esse p duos a ctus ibid. nu. vj. fo. xcij. possessio an acquirat p vincū actū ibidem. prebēda qñ cōtineat noie bñficij. Et an rece pra f. da pēda pnia vacet ipso iure. de pres ben. nu. 9. et. vj. fo. cxxvj.

Prelati offm qd sit. Et quā se habere debe at patus erga subditos. de of. or. nu. v. f. 4. Prelat⁹ norat⁹ de aliq; crimine ⁊ si audias mala de eo nō statim credere debes. d. tēp. ordi. nume. rñ. fo. xxiij. Prelati quibus modis dicant excedere. de excoic. prela. nu. j. fo. cxxix. Prelati eccliaz i negocijs eccliaz an deant regere dñlia ⁊ cōsensu suoz collegioz et qñ. de his q̄ sunt a prela. sine cons. ca. nu. j. et nu. iij. et nu. v. fo. cxxix. Prelati rectores eccliaz qñ debeāt se hēre in tit. de re. or. nu. xvj. ⁊ nu. xvj. fo. xvj. Prelat⁹ in ecclia sublimio: alios sedcat itra domū s3 collegas pbroz se esse agnoscat. ibidem numero xvj. Prebēda qd sit. d. pōe. nu. j. fo. cxxvij. Prebēda cui offerri deat ⁊ qñ. ibi. nu. ij. ⁊ 3. Prelatus qualiter se hēre debeat in predi cō. de cler. percu. nume. j. fo. Prelat⁹ an possit cogere clericos iuitos ad ordies recipiēdos. de era. ⁊ qñ. or. nu. x. f. r. Prelat⁹ an possit vices suas cedere sub p cō ⁊ ad locationē cōductionē deducere ne prela. vices suas. nu. j. ⁊ nu. ij. fo. cxij. Presūptio qd sit. de psum. nu. j. fo. cxj. Presūptionū tres sunt spēs. ibid. Presūptionū alia est iuris tñ alia est uo ris ⁊ de iure. ibidem. nu. ij. Et an d̄ psum⁹ prionē iuris ⁊ de iure admittat pbario. ibi. Prescriptio qd sit. ⁊ in qb⁹ reb⁹ hēat locus de prescrip. nu. j. fo. cxv. In pscriptōe canonica. iij. req̄rit. ibi. nu. ij. Prescriptio qb⁹ mōis iterripat. ibi. nu. iij. Prescriptiō qd nō possint. ibid. nu. iij. Prescriptiō spēs q̄ sint ibid. nu. v. fo. cxvj. Prescriptiōis effect⁹ q̄s sit ibid. nu. v. Prescribi an possit cum mala fide etiā lōu gillimo tēpore ibidem. nu. vj. fo. cxvij. Precariū qd sit ⁊ vñ dicat. ⁊ qd sit precaria de preca. nu. j. ⁊ nu. ij. fo. cxxij. Precariū in qb⁹ reb⁹ cōstitat. ibi. nu. iij. Precariū ⁊ obatio qd b̄ fant iter se. ibi. nu. iij. Item precarium ⁊ cōmodatū ofnt. ibi. Precaricatos qui dicantur ⁊ qui tergiuer satores. de calūniato. nu. ij. fo. cxxix. Princeps presumitur habere omnia iura in scrinio petrous. de recrip. nu. x. fo. vj.

Primie sunt debite ex pcepto dñi. Itē ex cō situāde canonica de decimis nu. x. fo. cxix. Principes seculi ⁊ dñi tpaes nō solū pp suā herēsis s3 pp herēsis alioz q̄s negligit ex terminare qñ puiat de here. nu. v. fo. cccvj. Punicer⁹ qb⁹ p̄sit. Et eo abñte ea q̄ officio ipius incūbitis exequit⁹ ei aut ordine aut eruditōe p̄m⁹ est de offi. c. p̄m. fo. xliij. Prior⁹ p electionē canonici itituti an pos sit remoueri de statu mo. nu. v. fo. clv. Priuilegiat⁹ qñ exinaf a foro ⁊ qñ possit cō ueniri nō ob. suo priuilegio. de foro cōper. nu. vj. ⁊ nu. ix. fo. lxx. Priuilegiū cōcessum aliq̄ q nō possit sus spēdi iterdia vñ excoicari ab aliq; archiepo vel epo qñ itelligat de pui. ⁊ excoic. pui. nu. x. ⁊ nu. ii. fo. cxxij. Priuilegiū nō est nisi indulgeat spāle. Et qd dicant priuilegia de pui. ⁊ excoic. pui. nu. j. ⁊ nu. ij. fo. cxxij. Priuilegioz spēs due sunt ibid. nu. iij. Priuilegiū cedere q̄ possint ibid. nu. iij. Priuilegiū bari ad eligēdi tātō tpe durat q̄ tpe durat actio super q̄ priuilegiū indul getur ibidem. Priuilegiū cōcessum ad factū vnico actu con trario tolūt ibid. nu. v. Priuilegiū an tollat p̄pactū ibi. nu. vj. f. 232. Probatio d̄ fieri iudici. Et qd pbari debeat de pba. nu. v. ⁊ nu. vj. fo. cñ. Probationū spēs sunt sex ibid. nu. vj. Probatio qñ faciēda sit ibid. nu. it. Probat vterq; actor ⁊ rē i duplicib⁹ iudis de pba. nu. x. fo. cñ. Probat liuitas p libros antiquos. ⁊ cēsus p libros censuales ibid. nu. rj. Probatio qd sit. Et vñ dicat de pba. nu. j. et nu. ij. fo. cñ. Probādi onus cui incūbat ibidem. Professio qd sit Et q̄ sint tpa pbatōis Et q̄ de sit pp q̄s egressi pueri excusant sup ru. de reg. nu. iij. ⁊ nu. iij. fo. cl. Et in q̄ habitu q̄s debeat pbari ibid. nu. v. Procurator⁹ q̄s dicat. Et q̄ sit ofa iter pcura torē ad iudiciā ⁊ pcuratorē ad negocia de p cura. nu. j. ⁊ nu. ij. fo. lxxij. Procurator qñ cōstituaf ibid. nu. v. Procuratorē q̄s cōstituere possit q̄ nō ibidē

nu. v. ⁊ nu. vj. ⁊ nu. vj. Procurator qñ nō admittat ibid. nu. ix. f. 65. Procuratores in causis ciuilib⁹ dant. Et qñ in criminalib⁹ ibid. nu. rj. ⁊ nu. rj. Et qd in cā denūciationis vel in cā inq̄sitio nis ibid. nu. rñ. Procuratorē cōstituere an cōpellat q̄s i cau sis granib⁹ ibid. nume. xij. Procurator an ⁊ qñ possit cōstitu p̄re vel absente aduersario ibid. nu. xij. Procuratio debet rōne visitatiōis. Itē in p curationib⁹ qñ se hēre debeāt ⁊ p̄siderare ha beāt de cens. nu. vj. fo. clx. Procuratio nō venit in gñalē remissionē iu ris epals q̄ nec vñ sit ratio nec correctio re mitti pōt ibid. nu. vj. Procuratoris offm qñ explicet de pcur. nu. xvj. fo. lxxvj. Procuratoriū mādari qñ finiat ibid. nu. 13. Procurator i cialibus itruenit ⁊ minor ⁊ scmina ⁊ q̄ als non admittit nō vt allegent causas pncipales negocij s3 cās abñte accu sati de pcur. nu. rix. ⁊ nu. x. fo. lxxvj. Procurator an interuenire possit. in causis criminalibus. de accu. nu. vi. fo. cxxvj. Promoueri an possit ille q̄ p̄storiauit aliquā fornicarie ⁊ postea ducit illā in vxorē de bigamis nu. v. fo. xl. Et qd si q̄s credit ⁊ hēre cū h̄ gine ⁊ inuenit eā corruptā an poret p̄moueri ibid. nu. 6. Promoueri an possit h̄is vñ vxorē quā nō cognouit ⁊ illa mortua duxit alā h̄ gine ⁊ co gnoscit vñ excoicatio p̄mā cognoscit sed az nō ibid. nu. vñ. Promoueri an possit ille q̄ t̄ragit cū h̄ gine ⁊ cognouit cā illa post modū cognoscit ab alio deinde marit⁹ ignorās hoc cognoscit il li an efficacit irregularis ibid. nu. vñ. Promoueri an possit mutilari in magnis ⁊ apparētib⁹ mēbris de corpo. vici. nu. iij. f. xl. Promoueri nō pōt ⁊ p̄mor⁹ deijcere q̄ ubi man⁹ violētas intulit ibid. nu. iij. Et qd de eo q̄ sibi virilia amputat vt sit ca stus ibid. nu. v. Promoueri an possit marit⁹ q̄ accusauit vxorē de adulterio ⁊ p̄dēre accusandē illa peti debet ipe reddat nilqd p̄dā sibi p̄iudiciū vt p̄moueri nō possit de bigamis nu. x. f. xl

Et qd de eo qd dicitur in vidua ibide nu. x.
Purgatio qd fit. Itē purgatiois due sūt spe-
cies. Itē qd fit forma purgatiois. de purga-
cano. nu. j. z nu. ij. fo. ccc. xliij.
Purgatus an possit super eo de quo purga-
tus est accusari. ibide nūme. ij.
Defectus i purgatioe qd pēa puniat. ibi. nu. 4.
Purgatio vulgaris quid sit. Et de triplici rō-
ne quare purgatio vulgaris prohibeat sup-
rub. de purg. vulga. nu. j. fo. ccc. xliij.
Et an sua qd ex tali purgatioe vl' pbatioe cō-
furgit de recto errorē valeat retractari. ibi-
dem. numero. ij.
Pueri septēnes doli capaces an obligētur
ex delicto Et an pueri oclerēt de delict. pñe.
nume. j. z nu. ij. z nu. iij. fo.

Querela iofficiosi testamēti dicitur mix-
ta iter civilem z criminalē. Et qui
querela pponit petitionē heredi-
tatis exerceat qui mar. accu possit.
nume. j. fo. ccc. xliij.
Questiones diuerse in idem iudiciū dedu-
cte qualiter debeant ordinari. de ordi. cog.
nume. j. folio. lxxxij.
Questiones possessorie tot sunt quot sunt
interdicta possessoria. de cau. pos. et propri.
nume. j. fo. xliij.
Quōnes icidētes qd dicant. z qd emergentes.
de or. cog. nu. iij. z nu. iij. fo. xcj.
Quōnes iudiciales qd dicant. ibi. nu. v.
Questionis reitutiois duo pñuilegia. ibi-
dem. nume. vj.
Quos de cōiunxit hō non separet. Et quōd
intelligat in summa. de rescr. nu. v. fo. iij.

Raptores dī duob' modis. z qñ fiat ra-
pina. de rapro. nu. j. z nūme. ij. fo.
Raptores qñ pñuilegiat. ibide. nu.
iij. et nu. v. et nu. vj.
Ratiocinia qd dicunt. Et qd rōcinia ipediunt
pmoueri de obli. z ra. nu. j. z nu. ij. f. xxxviij.
Rasura an z qñ suspitionē falsitatis indu-
cat. de crimi. fal. nu. vij. fo.
Reduētio apō quē hēre debeat. Et qñ de
mutuis per. nu. j. z nu. ij. f. lxxxij.
Et qd si reus nō reconueniat an salua sit ei
questio in alio iudicio. ibide. nu. iij.
Reduētio qñ cesset. Et coras qd iudice sit re-
conuēctio. ibi. nu. iij. z nu. v. fo. lxxxij.

Reduēcti nōlēs rēdere qñ puniat ibide
Et si cōuenio re vna actione an poteris me
reduēire pñuilegiat. ibi. nu. vj.
Reduēctio qñ habeat locū i criminalib' vt
lite pendente. nīhil inno. nu. iij. fo. c.
Regula qd sit. Itē vnde sumant regule in
summa de regu. iur. nu. j. z nu. ij. fo. ccc. xliij.
Regula. oīs res per quas cūq' cās nascit p
cal dē dissoluit z quō intelligat. ibi. nu. iij.
Regula qd dubia in meliore parte interpre-
tāda z quō intelligat. ibide. nu. iij. fo. ccc.
Regula qd vlti' scādali nasci pmittit qñ v-
tas reliquat. Et quō intelligat. ibide. nu. v.
Regula qd est illicitum necessitas facit licitū
rū vide cum alijs. vij. seq. ibide. nu. vj. fo. co.
Relares qui dicant de rlarib'. nu. j. fol. cxiij.
Religiosi qui dicant. ibidem. nu. ij.
Regularis tria debet profiteri. ibidem.
Religiosus an possit ad arriorē vitā vel reli-
gionē se trāsferre. de regu. nu. vij. fo. clj.
Et quid seruandū in fugitiuis requirendis
ercōdicandis vel retrudēdis. ibidem.
Religionē igredi qñ possit alter coniugū alte-
ro iuito. de puer. coniug. nu. j. et nu. ij. fo. clj.
Et quid si altero absente et ignorante. ibi-
dem. numero. iij.
Religionē intrare nunqd adulter possit ino-
cente inuito. de cōuer. coniuga. nu. vj. f. clj.
An sufficiat ex coniugibus simplr pñentire vt
alter ad religionem transeat vel necesse sit
ipm qui remanet in seculo vitam mutare.
ibidem. nu. vij.
Religionē intrare vel ordinē sacrum assu-
mere an possit ille qd iurat soluere ad certū
tēs scribere vel aliud honestū op' facere
anteq' faciat qd iurauit. de obli. ad ratioci.
nume. iij. fo. ccc. xliij.
Reliqe qñ debeāt venerari z qd dereliquis
z ven. sanct. nu. j. z nu. ij. f. clxv. Et ad hoc vt
sit miraculū qñ quorū requiruntur. ibi. nu. iij.
Remissio si sit gñalis non venit iurisdic-
tio nec visitatio nec pcuratio nec cathedrati-
cum de transac. nu. v. fo. lxxij.
In gñalē remissionē seu cōcessionem siue ex-
emptionē qd veniant. ibidem.
Remissiones pñuilegiat qñ pñt facere z qñ ge-
nerales dē pñ. remiss. nu. vj. f. ccc. lxxij.
Remissio qñ fiat in contractu locatiois. de

loca. z cō. nu. ij. z nu. x. fo. ccc. xliij.
Renunciatio qd sit. Quis possit renun-
ciare. Itē cui facienda sit renunciatio.
Et qd possit renunciare. de renuncia.
nume. j. folio. xviij.
Renunciare pñuilegio fori an possit
clericus. ibidem. nu. ij.
Renunciatiois effect' qd sint. ibi. nu. iij.
Renunciare non compellitur quis in-
uitus. ibidem. nu. iij.
Renunciatio bñficio in quo casu quis
efficiatur simoniacus. ibidem.
Renunciatio an possit penitus post renū-
ciationē. ibide. nu. v. fo. xix.
Renunciari nō pñt rei quā qñ sibi com-
petere ignorat. ibide. nu. vj.
Renunciari nō pñt rei qd non habet nec
haberi potest. ibidem.
Relatio sit trib' ex causis de quibus
de appel. nu. xxiij. fo. ccc. xliij.
Rescriptoꝝ vitia qdā sunt visibilia qd
dam inuisibilia. de rescrip. nu. xvi. f. vi.
Rō qñ in rescriptis requir' mērio i scōo
vt pñuilegiat nō aut' requir' in legib'
vel testamentis. ibidem. nu. xvij.
Rescripta duo si pñtrant z dubiū sit
prioritate z posterioritate quid agen-
dus. de rescrip. nume. xj. fo. v.
Rescriptū pñuilegiat gñale qñ elidat p po-
ster' spāle. ibi. nu. xij. z qd si vtrūq'
rescriptū est spāle ibi. z nu. xij. fo. vj.
Rescripta qñ habeāt vim cōstitutio-
nis in summa. de rescrip. nu. j. fo. iij.
Rescriptū qd sit. ibidem. nu. ij.
Rescriptū cedere qñ possit. ibi. nu. iij.
Rescriptū elidit si ab excoicato fuerit i
petratū. de rescrip. nu. xv. fo. vj.
Rescriptū obtentū lite pendente an
elidatur ibidem.
Rescriptum an tollat ex viciis visibili-
et inuisibili. ibi. nu. xvi.
Rescriptum impetrare quis possit.
de rescrip. nu. iij. fo. iij.
Rescriptoꝝ vis ac ptās qd sit ibi. nu. iij.
Rescripta gñalia qd dicantur in summa.
de rescrip. nume. xvij. fo. vij.
Rescriptū spāle qd sit. ibide. nu. xxiij.
Rescriptū an elidat suggestio falsita-

ris vel suppressio vitatis z qñ nō. de
rescrip. nu. xxi. f. vj.
Rescriptū an elidatur si p alium sine
mandato offi ipetrat. ibi. nu. xxiij. Et
nunqd canonit' possit impetrare pro
ecclēsia sua sine mandato. Et an pro
canonico. ibidem. nu. xxiij. fo. vij.
Rescripta an sint stricti iuris vt ad alia
rescripta pñuilegiat extēdat. ibi. nu. xxiij.
Rescriptoꝝ auctas an durent p decēniū.
i summa. de rescr. nu. xxiij. z nu. xxiij. f. vij.
Rescriptū qñ tollat in summa. de rescr.
nu. viij. cñ seq. z nu. x. fo. v.
Restitutio in integrū qd sit. de resti-
tū. in integ. nume. x. fo. lxxij.
Restitū a quo possit idulgeri. z qñ indis-
ces restituere possint. de restitū. in
integ. nume. vj. fo. lxxij.
Restitū an fieri deat an pñcipalis cāe
ingressus. z qñ restituenda. de resti-
tū. nume. iij. z nu. iij. fo. xcv.
Restitutio pñt pñt possit quattuor sūt
prodita remedia. ibidem. nume. v.
Restitū i integū qñ cōpetat z qñ. de res-
sti. in integ. nu. j. et sequen. fo. lxxij.
Residere qd sit. z qñ deric' deat resi-
dere. Itē qd sit pñuilegiat nō residētis. de de.
nō resi. ec. vel pñ. nu. j. z nu. ij. f. ccc. xxiij.
Rescriptoꝝ ludonit' pñuilegiat Pipini
parris Caroli quare fuerit de positi' a
zacharia papa de heret. nu. vj. f. ccc. xxiij.
Rubi. pñuilegiat de sū. tri. z sū. ca. z
quare i summa. de sum. tri. z sū. ca. fol. ij.
Scm qd sit qd signus qd sa-
crificiū qd mystēriū. de sac.
nō ite. nu. j. fo. xxiij.
Sacroꝝ species sūt due ibi-
dem. nu. iij.
Sacroꝝ effect' qñ sit. de sac. non ite.
nu. iij. fo. xxiij.
Sacramētoꝝ quedā sunt reiterabis-
lia z quedā ibidem. nu. iij.
Sacrā qñ fuerit instituta ibide. nu. v.
folio. xxiij.
Sacrificā idē qd thesaurari'. Et ad
ipm thesauri custodia qñ pñneat. Et
alia qd ex offi cōpetant. de offi. sacri.
nu. i. z seq. fo. xxiij.

Sarraceni qui dicantur de iudicis et
sarra. nume. iij. fo. ccv.
Sua qd sit. et species sententie due
sunt. de sen. et re. nu. j. et nu. ij. f. cxvij.
Snam inter locutorias iudex potest
reuocare. ibidem. Et qualiter ferri de
beat. Et an reuocari possit infra de
cem dies. ibidem. nu. ij.
Sententia diffinitiva an debeat ferri
in scriptis ibide. nu. iij. fo. cxvij.
Sedes quando dicat vacare ne sede
vacat. nu. j. fo. cxxx.
Sacerdotio translato necesse est legi
translatio fiat i summa. d. p. h. nu. j. fo. ij.
Sacerdos an faciat clericus et sacer
dotius. d. de. p. sal. pino. nu. ij. fo. cxxxij.
Sacramenta vera conscribit et verum cor
pus tpi conscribit heretici excommunicati sy
moliaci i ordine scismatici de positi su
spensi vlt. i. d. i. Et qn d tempo. ordi.
nu. viij. fo. xij.
Scisma qd sit. Et i q differat ab here
de. c. i. n. ar. nu. j. et nu. ij. fo. ccv.
Scismatici a q puniunt ibi. nu. iij.
Scrutinium qd sit qn d fieri deat et p qd
i. n. de. scrut. ab ordi. fac. nu. j. fo. cxvij.
Scrutini forma q sit ibidem. nu. ij.
Scolares clerici et ciues an habeant
priuilegiu auct. habita. Cur fil. p pre
de foro compe. nu. vj. fo. lxxx.
Scrutinium triplex assignatur. de elec.
nume. xij. f.
Sequestratio qd sit. Et quid sequestr.
Jte quot modis sit sequestratio. de se
questr. posses. nu. j. et nu. ij. fo. c.
Sequestratio regulariter est phibita.
Et qb? modis pmittatur. ibidem.
Sententie effectus qd sit. Et an rescin
datur preterito nouoqz instroz de sen
ten. et re. nu. vj. et nu. vij. fo. cix.
Sua q remedio subleuet. ibi. nu. viij.
Seruus ecclesie no pr prelati manu
mittere. de suis no or. nu. iij. f. cxvij.
Seruus manumissus et ordinatus in
ecclesia a qua criterit manumissus
an possit ecclesiam illam deserere res
mittere. ibidem.
Seruus suu ordinadu in clericali si qd
manumittat an possit ei iponere vt

sibi dicat horas. ibidem. Et qd si dñs
seruus vendiderit que dicit se inuito et
ignorare ordinatu fuisse vbi hec cau
sa status agef. ibide. nu. v. fo. xxxvij.
Seruus an possit ordinari de seruis
non ordi. nu. j. fo. xxxvij.
Serui si fuerint ordinati sue manus
missione qd iuris. ibidem. nu. ij.
Seru? pdr dhere m simoniū cu ancil
la sup. d. oing. seruo. nu. j. f. clxxx. et qd
si dñs erigat seruū a suoz eodē tpe
vroz petat debitum. ibide. nu. ij.
Simoniacus qliter debeat puniri.
data de simo. nu. viij. fo. ccj.
Qui simoniace beneficius acquisiuit
an teneatur ad omnes fructus quos
recepit et q recipi potuerit. ibi. nu. ij.
Et cui restitueretur pecunia simoniace
ibide. nu. x. fo. ccj.
Simoniace an inducat omnis pactio
que in re spūali interuenit. ibi. nu. xj.
In simonia qn possit d i spūali. ibide.
nu. xij. et p an. per episcopu m. nu. xij. et
nu. xv. et nume. xvj.
Simoniace ordinatus quis dicatur.
ibidem. nume. xij. f.
Simoniace an committat sacerdos vel
peccet celebrando vel alia officia exe
quendo pro denarijs. ibide. nu. xvj.
Simoniaci sūt mediatores symonie
ibidem. nume. xvij.
Simonia qd sit. Et vnde dicatur. de
simonia nume. j. fo. cxxx.
Simonia committitur tribus specieb?
muncris. ibidem. nu. ij. et nu. iij.
Simonia an ducat exēnia. ibi. nu. iij.
Simonia an committat si aliqd ocf p
calice seu vestib? bñdicēdis. ibi. nu. v.
Simonia an committat illi q hnt exa
minare doctores et lcentiā dare docē
di si obrētū pecunie licentiā pñt alis
no daturi. de mag. nu. j. cii. se. fo. cciij.
Simonia est enorme crimē. Et ad ac
cusatione symoniaci qz admittit ad
accusandū. de simo. nu. vj. fo. ccj.
Sepelliri apud quem ecclesia qd de
beat. de sepul. nu. ij. fo. cxlv.
Sepultura qd sit de sepul. nu. j. f. clv.
Sepultura ecclesiastica quib? inter

dicat. de sepul. nu. v. fo. cxlv.
Sigillū autenticū q dicatur habere
de fide instru. nu. iij. et nu. iij. fo. cix.
Sigillū epi credit. d. pba. nu. xij. f. ciiij.
Sindicus qd sit. vñ dicat. Jte qd spos
sit cōstitui. de syndi. nu. j. fo. lxxij.
Sindici offm qd sit de vñ a inter sin
dicū paratore. ibide. xij. f. et nu. iij.
Solutio qd sit. et due sunt spēs solu
tionis. de solu. nu. j. et nu. ij. fo. cxij.
Solutio cui debet fieri. Et qd sit effe
crus solutionis. ibi. nu. iij. et nu. v.
Sors qd sit qd dicat fortilegi. Jte nñ
quid licet recurrat ad sortes. de sorti
leg. nu. j. et nu. ij. et nu. iij. fo.
Sponsalia de pñti nō soluunt p spō
salia de futuro pñ? Jra et si vallata
fuerit iuramento. d. spō. dno. nu. j. f. 176
Spōsalia si qd dñt simul cū duab?
dicat iuro vñ pmitto q dñt cūtraqz
nihil agatur. ibidem. nu. iij.
Spōsalia de futuro sequētia nō tol
lūt pcedētia eiusdē nature. ibi. nu. iij.
Sponsalia sunt futurariū nuptiarū p
missio de spōs. nu. j. fo. clxx.
Spōsaliū spēs due sunt. ibi. nu. ij.
Spōsalia de pñti q dicatur. ibi. nu. iij.
Spōsalia q dñt possunt. ibi. nu. iij.
Spōsalia qn dissoluant. ibi. nu. v.
Et spōsaliū oritur publice honestatē
iusticia. ibide. nume. vj.
Spoliatio qd sit. et regulariter resti
tuendus ē qz ab alto q a iudice spolia
tus. de rei. spo. nu. j. et nu. ij. fo. xcj.
Spoliatio si de violētia criminaliter d
possessione ciuili p iudiciū agar an
pus de possessione q de violētia cogno
scēdi sit. de rest. spo. nu. vj. f. cxvj. et qd
si agat de violētia et ppueritate. et qd si
agat de possessione et pperare. ibide.
Spuri an possint admitti ad digni
tates ecclesiasticas. d. fil. p. nu. ij. f. 34.
Stupri quando amittat. de adul. et
stup. nu. j. fo. lviij.
Suspensio an puenit ecclesiastici sub
trahat i summa. d. sen. ex. nu. x. f. 245
Superior si excedat modū in corrigē
do et si peccet nō tñ cogit a subiectū
postulare. et qd de re. or. nu. 24. f. 27.

Emplarij et hospitalarij qd pñte
et gum habeat. de priuile. et exco.
priuileg. nu. ix. fo. cccxij.
Eperācia in quib? a nuptijs abstine
tur. de ferijs. nu. v. fo. lxxix.
Testimonij ferre an qd possit in cau
sa sua principaliter vel secundario et
qn. de testi. nu. iij. et nu. v. fo. cv.
Testimonij dicere aduersus cōiūctos
suos q psonē nō cogunt. ibi. nu. vj.
Testes duo an sufficiant qn n. ibi. nu. 7
Testes iurare debent dicere veritatem
quā nouerūt. ibidem. nu. viij. fo. cv.
Testes qn sint rari. pducēdi ibi. nu. ix.
Testes produci possunt vsqz ad res
tiā pductionem. ibide. nu. x. fo. cxvj.
Testes qn dicant cōcordari. ibi. nu. xj.
Testes qn dicantur singulares ibide
nume. xij. folio. cxij.
Testes an produci possint publicatis
attestationib? ibide. nu. xij. et nu. xij.
Testes noui an admitti possint de te
sti. nu. xv. fo. cxvij.
Quattuor sunt que tollant copā pro
bandi p testes. ibi. nu. xvj. fo. cxvij.
Testis sup eo tñ sup quo iurat et sup
quo inducit deponere d. ibi. nu. xvij.
Testes pducti corā arbitris an pos
sint pducī corā iudicib? et ad idem qd
primo fuerāt producti. ibide. nu. xvij.
Testes pñt et apd eundē iudicē itera
to pducī et ad idē variato tamē modo
agendi et qn ibidem. nu. xix.
Testes gñalr cogunt phibere testio
riū et qn et quali sunt cōpellendi. de
testi. cogen. nu. j. et nu. ij. fo. cxvij.
Testimonij suū subtrahētes an pec
cēt mortaliter ibi. nu. iij. et nu. iij. f. cix.
Testis an peccet recipiēdo aliqd p tes
timonio ferendo. ibide. nu. v.
Testamentū qd sit. vñ dicat. de testi.
nu. j. et nume. ij. fo. cxlij.
Testōz due sūt spēs. nu. j. et nu. iij.
Testm qd fa. ē possit. ibi. nu. v. et nu. vj.
Testm si nō leg. rime factū est an sit
ipso iure irritū. ibidem. nu. vj.
Testes eē q pñt q nō. itē in testibus
scr. pcpue considerāda sunt. de testi.
nu. j. et nu. ij. et nu. iij. fo. cv.

Tabula.

Tomeamēra dīcāntz qd sit pena con
certatū i roincamēq de tomeam. nu
j. 2. nu. ij. fo.
Et qd de militibz qd ad tomeamētum
luerit aio pugnādi nō tñ occiderunt
nec pculserunt. ibi. nu. iij.
Trāfactio qd sit. Et vñ dicat trāfactio
de trāfact. nu. j. 2. nu. ij. fo. lxj.
Trāfigere qd pñt Et an i cāis ciuilibz
z criminalibz admitat trāfactio. ibi.
nu. ij. 2. nu. iij.
Trāfactio an cesser i actōibz famosis
ibidē. nu. iij.
Trāfigere i cā ecclie an possit platus.
ibi. nu. vj. 2. nu. vij.
Trāfigi an possit si agat super ecclie
sua ibidem.
Trālatio qd sit Et qd pñt trāferri de
trālat. pīela. nu. j. fo. xvj.
Trāfferēdi prās ad quem pertineat
ibi. nu. ij. 2. nu. iij.
Trāfferēdi cāe qd sint. ibi. nu. iij.
Trāstari an sequatur honores reas
les. ibi. nu. v. fo. xvj.
Trāfactōis effectz qd sit Et i qd nec
cōpositio nec dispensatio nec trāfactō
locū habeat de trāfact. nu. viij. 2. nu.
ix. fo. lxij.
Treuga qd sit Et qd par. de treuga. 2.
pa. nu. j. fol. lxx.
Treugarū due sūt species. ibi.
Trinitas qre sic dicat i de sum. de tri.
2. si. ca. fo. ij.
Pelari qñr debeat vidus. de tēpo. ord.
nu. iij. fo. lx.
En psecratōis a qd debeat i
poni. ibi. nu. iij.
Uelū est qd duplex. ibi. nu. v.
Uelū plarōis oliz dābat ab
batūis. ibi. nu. vj.
Uēditōr teneat ita qd pētor habeat va
cuā possēdēz de pē. tē. nu. v. f. 136.
Uerbū qd sit i sū. dōb. sig. nu. j. f. 247
Uerbū dñi sū dei qñr sicut pñbū exp
mīvolūtas hoīs sic p filū deivolun
tas pñs. ibi. nu. ij. fo. cclvj.
Uerbū dei dimittit peccata. ibi.
Uerba rescriptoz dñi pape interpre

taf papa ibi. nu. iij.
Uenatio ē triplex d der. venat. nu. j. f.
Uenari qre clerici pphibeat. ibi. nu. ij.
Uicari? q ius hēat i ecclia z an vicari?
habēs vñ vicariā aliā hē possit de of.
vica. nu. vij. f. xlv.
Uicari? vica. ost. si pñ. ibi. nu. viij. f. 46
Uicari? qd sit qd sit offm vicari? d off.
vica. nu. j. 2. nu. v. fo.
Et i qd casibz possit p vicariū deser
uiri. ibi. nu. vj.
Uis quāq sūt genera. de his q vi met.
cā si. nu. f. fo. l. xvj.
Uisitatio ecclē az qñ fieri debeat et
quotiens de cōst. nu. ix. fo. clx.
Uisitare debēt suas dioceses opocē
fanti. qñ de of. or. nu. xij. fo. lxx.
Uiz vi repellere an qñ liceat de ho
mici. nu. ij. 2. nu. v. fo.
Uinctio qd sit qñz i iūgāt de sacra
vinct. nu. j. fo. cclxij.
Uingitur man? sacerdotis crismate.
cū ordinat. ibidē.
Uingit qñz xpian? bis añ baptismum
ibi. nu. iij.
Uinctōes tales q significēt. ibi. nu. iij.
Uoti q sit i tēvotoz due sunt spēs de
votoz vo. red. nu. j. 2. nu. ij. fo. clxij.
Uoti volūtariū subdistig. ibi. nu. iij.
Uouere qd possit. ibi. nu. iij.
Uoti qd qd añ monachati emiserit
an possit abbas reuocare Et nūquid
oīa vota redimi. possint z commutari
ibi. nu. v. nu. vj. fo. clxij.
Supvoto qd possit dispensare. ibid.
nume. vj.
Uoto pñt dī credi. quattuor modis ibi
dē. nu. viij.
Uotū tēq an vouēs differre. ibi. nu. 9
Uouentes an impediant pñere mari
monū qui cleri. vel vo. matri. con. pos
sunt nu. ij. fo. cclxxvij.
Uolūtas imperfecta p se nō tollit re
stamentū pcedēs. s3 cū decēnio tollit
de rescript. nu. xvj. fo. vj.
Uotum quot modis solemnizetur. de
regul. nu. vj. fo. d.
Uisurā an dicatur cōmittere illi q tpe

Tabula.

vindemiari z messū emūt vñ? fru
mēta z vinay vñ dāt car? Et qd de rau
tico fenore de vñ. nu. xij. nu. xij. fo.
Uisura quid sit. Et que sit differentia
inter vñrā z penā promissam. de vñ
ris. nu. j. 2. nu. ij. fol.
Uisura in qbus rebus cōmittat. Itēz
Uisura due sunt species ibidē nume.
iij. 2. nu. iij.
Uisura in qd casibus. hēte peti pōt et
de iure canonico ibidē nu. vj.
Uisurarij restituere vñuras a qd cō
pellant ibidē nu. vj.
Uisura an possint peti de iurili
ibidē q nō nu. ix.
Uisurarij qlibet vel et heres in iur
dido aie teneat totū restituere qd ex
actū est ibidem.
An pena adiecta in cōtractu mutui p
sumat adiecta in fraude vñurarū.
Uisuras si qd repetat z excipiat 3 euz
q ipse reperere non pōt nisi restituat
quas extorsit ipse vel is cui successit.
Ipse aut replicet parat sum restituere
se si sit qd petat qd facit iudex ecclia
sticus sup rub. de vñ. nu. ij. fo.
Uisuras qñ dicat qd cōmittē ibi. nu. xij.
Uxor an peccet mortaliter frangēdo
voti abstinentie ad mandati matri.
de maio. 2. obe. nu. viij. fo. v. lxxij.
Uxorē suā cognoscere qñ qd abstine
re debeat de ma. cōtra. 3 inter. ecclie.
nu. iij. 2. nu. iij.
Uxor illi q intravit religionē ea innita
vñ ignorare an poter it rāre eo sū i
uitoz qñ de cōuer. cōiuga. nu. iij. f. clj.
Et qd si mar? adulteriū cōmiserit nū
qd liceat vxori eo inuito intrare reli
gionē ibidem nu. v.
Uxor an teneat seq maritiū leprosum
de cōiu. lepro. nu. ij. fo. cclxxij.

¶ Finis tabule.

Primus liber.

De sum trini. 2. fide catho. ij.
De constitutibus. ij.
De rescriptis. iij.
De cōsuetudine. viij.

De postulatione prelatorum. ix.
De electione z electi prate. x.
De translatione plator. xv.
De auctoritate z vñ pallij. xvij.
De renunciatio. xvij.
De supplēda negli. prelatorū. xix.
De scriptis. ordi. 2. quali. ordinā. xx.
De scrutinio in ordi. faciēdo. xxvij.
De ordi. ab cpo. q rēfig. cpar. xxvij.
De era. 2. qñ in ordi. pñciēdo. xxix.
De sacra vñctione. xxxij.
De sacris nō iterandis. xxxij.
De sūijs pñby. ordi. vel nō. xxxij.
De ser. nō ord. 2. eo. māumis. xxxvij.
De obligatis ad ratiocinia ordinā
dis vel nō. xxxvij.
De cōpo. vñcia. ordi. vel nō. xxxix.
De bigamis nō ordinādis. xl.
De clericis pēgnis. xliij.
De officio archidiaconi. xliij.
De officio archiepiscopi. xliij.
De officio primicerij. xliij.
De officio sacriste. xliij.
De officio custodis. xliij.
De officio vicarij. xliij.
De officio z prate iudicis dele. xlvj.
De officio legari. lli.
De officio iudicis ordinarij. lliij.
De officio iudicis. lvj.
De mainitare z obediētia. lvij.
De treuga z pace. lvij.
De pactis. lvij.
De transacionibus. lvi.
De postulando. lvi.
De pcuratoribus. lviij.
De syndico. lviij.
De his q vi metasue cā sunt. lxxij.
De restitutione in integrū. lxxij.
De alie. iudi. mutā. cā facta. lxxij.
De arbitris. lxxij.

Secundus liber.

De iudiciis. lxxij.
De foro cōpetenti. lxxvij.
De libelli oblatione. lxx.
De munis petitionibus. lxxij.
De litis contestatione. lxxij.
De lite nō pte. nō pcedat iud testij

Tabula rubricarum.

receptes vel ad finis diffini. lxxviii.
 De iuramento calumnie. lxxvj.
 De dilationibus. lxxviii.
 De feriis. lxxix.
 De ordine cognitionis. xc.
 De plus petitioib. xcj.
 De cā possessionis ppueratis.
 De resido spoliationum. xcvi.
 De dolo cōmacta. xcviij.
 De eo q mittit possessionē cā rei s
 uande. xcviij.
 De lite pēdere nihil inouet. xcix.
 De seqil ratōe possessionum z fru
 ctuum. c.
 De confessis. c.
 De probationibus. c.
 De testib. z attestatōibus. c.
 De testibus. cogēdis vñ non. cvij.
 De fide instrumētorum. cix.
 De psumptōibus. cxj.
 De iurciurando. cxj.
 De exceptionib. cxij.
 De pscriptōib. b. cxv.
 De snlat re iudicata. cxviij.
 De appellatōib. reulatōib. z rela
 tōib. cxix.
 De clericis p egrinātib. cxviii.
 De pfirmatōe vtili vñ iutili. cxvii.
Tertius liber.
 De vitia z bestare clericor. cxviii.
 De cohabitacione clericorū si mu
 licum. cxv.
 De clericis cōiugatis. cxvj.
 De clericis nō residētib. i ecclesia
 vel prebēda. cxvi.
 De prebēdis z dignitatib. cxvii.
 De clerico egrotante. cxviiij.
 De institutōibus. cxviij.
 De cōfessione pbeude z ecclesie nō
 vacantis. cxix.
 De scd vacāte aliqd inouet. cxix.
 De his q sūt a pclato sine cōsens
 su capituli. cxix.
 De his que fiunt a maiori parte
 capituli. cxix.
 De ecclesiastica bñficiā siue dīminu
 tione cōferant. cxix.

De reb. eccle alienis. vñ nō. cxix.
 De precariis. cxviii.
 De cōmodato. cxviii.
 De deposito. cxviii.
 De emptione z venditōe. cxix.
 De locato z cōducto. cxviiij.
 De rez pmutacione. cxviii.
 De feudis. cxviii.
 De pignozib. z alijs cautōi. cxix.
 De fideiussoribus. cxl.
 De solutionib. cxli.
 De donacionibus. cxli.
 De peculio clericorum.
 De testib. z vñis volūtatib. cxliiii.
 De successiōib. ab intestato. cxlii.
 De sepulturis. cxlv.
 De prochijs z alienis parrochia
 nis. cxlvi.
 De decimis z oblatōibus. cxlvi.
 De regularib. z trāseuntibus ad re
 ligionē. cxlv.
 De cōuersione cōiugator. cxli.
 De cōuersione i fidelit. cxlii.
 De vtoro z vñi redēptōe. cxli.
 De statu monachor. z canonicorū
 regulariū. cxlii.
 De religiosis domibus vñ epō sint
 subiecte. cxlv.
 De capellis monachorum z alior
 religiosor. cxlv.
 De iure patronatus. cxlv.
 De cōsibus exactionib. z procura
 tionibus. cxlv.
 De cōsec. eccle. vñ altaris. cxli.
 De celebratōe missar. sacro eucha
 ristie z divinis officiis. cxli.
 De baptis. z effectū. cxlii.
 De pñs nō baptisato. cxlv.
 De custodia eucharistie cōsumat. z
 aliorum sacramentor. cxlv.
 De rñqst z veneratōe scōrū. cxlv.
 De obseruatōe ieiuniorū. cxlvii.
 De purificatōe postpartū. cxlv.
 De ecclis edificandis vñ repa. cxlvii.
 De imunitate ecclesiar. cymiteriū z
 rez ad eas pñmentū. cxlviii.
 De clericis vel monachi secularib.

Tabula rubricarum.

negociis se imisceant. cxix.

Quartus liber.

De spōsalib. z matrimonis. cxix.
 De spōsato ipubez. cxviii.
 De clādestina desponsatione.
 De sponsa dūez. cxvii.
 De aditōib. z appositis in de spōsa
 tione vel in alijs scitibus. cxvii.
 Qui deria vñ vouētes mñmonii
 pñere possunt. cxviii.
 De eo q duxit i mñmonii quā pol
 luit p adulteriū. cxviii.
 De coniugio leprosum. cxvii.
 De coniugio seruor. cxvii.
 De natis ex lib. vñre. cxvii.
 De cognatione spiritali. cxvii.
 De cognatione legali. cxvii.
 De eo qui cognouit consanguineā
 vñris suz vel sponsā. cxvii.
 De pñsanguinit. z affinitate. cxvii.
 De frigidis z maleficiatib. z impo
 tentia cōiugandi. cxvii.
 De matrimonio pñto pñ interdici
 cōdesse. cxvii.
 Qui filii sint legitimi. cxviii.
 Qui matrimonii accusare pñt vñ
 pñ illud testificari. cxvii.
 De diuorciis. cxvii.
 De donatōib. z interviz. vñ oēdō do
 re post diuorciū restituēda. cxvii.
 De secundis nuptiis. cxviii.

Quintus liber.

De accusationibus inquisitionib.
 z cōuincationibus. cxv.
 De calumniatoribus. cxv.
 De symonia. z ne aliqd pñsualib.
 exigatur vel p mittatur. cxv.
 Ne plati vices suas vñ ecclesias sub
 annuo censu concedāt. cxv.
 De magistris z ne aliqd epigat p

inīs docendit. cxviii.

De iudeis z saracenis. z eorum
 seruīs. cxv.
 De hereticis. cxv.
 De scismaticis. cxviii.
 De apostasiz z rei terā. bap. cxviii.
 De his q filios occiderunt.
 De isātib. z lāguis expositis.
 De homicidō voluntariō vñ casuali
 De torneamentis.
 De clericis pugnātib. i duello.
 De sagittariis.
 De adulteris z stupro.
 De raptoz. icēdiariis z violatoz
 bus ecclesiar.
 De furtis.
 De viis.
 De crimine falsi.
 De sortilegis.
 De collusionē.
 De oclis puerorum.
 De derico uenatore.
 De derico pñsore.
 De maledicis.
 De derico epōcōro deposito vel i
 terdicto ministrante.
 De derico nō ordinato ministrāte
 De derico p saltū p moto.
 De eo q furtiue ordinem suscepit.
 De excessibus plator. z subditorū.
 De noui operis nūciatione.
 De priuilegiis z excessib. priuile
 giorum.
 De purgatōe canonica.
 De purgatione vulgari.
 De iniuriis z dāno dato.
 De penis.
 De penitētiis z remissionibus.
 De snia excommunicationis.
 De verbor. significā.
 De regulis iuris.

Finis.

Nabetis pontificij cesarciq; Juris cultores can-
didissimi banc auream tabulam cum numeris
et apostillationibus designantem omnes cum
principales tam emergentes questiones nunq̃
antea impressam super elegantissima et vtilissi-
ma summa do. Goffredi in libros decretalium: emendata: et ab
omni vicio purgata. quam magister Joanes moylin alias de
cambray exactissime diligentie chalcographus oculata fide
absoluebat in inclita ciuitate Lugduni Impensis honesti vi-
ri Romani Adorin eiusdem ciuitatis Bibliopole Anno sa-
lutis dominice. 1519. die secunda mensis Julij.

Benedictus deus
vna cū Virgine.

NEUDRUCK 1968 / SCIENTIA VERLAG AALEN